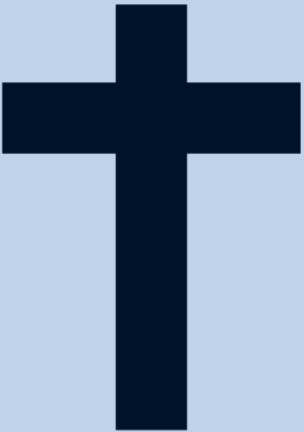

Sisaala-Paasaal

New Testament in Sisaala-Paasaal (Ghana)

**Sisaala-Paasaal
New Testament in Sisaala-Paasaal (Ghana)**

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sisaala-Paasaal

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025
5ad2e8f3-51a3-50fb-a466-cfb371c3947

Contents

MATIWU	1
MAAKI	61
LUKA	97
GYGY	160
YESU KPAMBISI	205
ROMA TIMMA	265
1 KORINTI TIMMA	291
2 KORINTI TIMMA	316
GALETIYA TIMMA	333
EFISO TIMMA	342
FILIPI TIMMA	351
KOLOSI TIMMA	358
1 TESALONIika TIMMA	364
2 TESALONIika TIMMA	370
1 TIMOTI	373
2 TIMOTI	380
TITUSI	385
FILEMÖ	389
HIIBURU TUMMA	391
GYEMSI	411
1 PIITA	418
2 PIITA	426
1 GYGY	430
2 GYGY	437
3 GYGY	438
GYUUUDI	439
WILIUDAGIYA	441

WIISI WIWELIYE HU MATIWU AA SABA

*Yesu doho nala
Luka 3.23-28*

- 1 Yesu Krisita doho nala re nyε. U naabaa re gyi yaa Deviti, Deviti me naabaa yaa Abūrahām.
- 2 Abūrahām ne gyi lul Azīkī.
Azīkī me sii lul Gyeekōbī.
Gyeekōbī me sii lul Gyudaabee v naabiisi.
- 3 Gyuda me sii lul Pērēsīabee Zēra.
(Ba nūna fej ne gyi yaa Tama.)
Pērēsī me bīl sii lul Hezvōrōj.
Hezvōrōj me sii lul Rāmī.
- 4 Rāmī me sii lul Amiinadabū.
Amiinadabū me sii lul Naasūn̄.
Naasūn̄ me sii lul Salmōn̄.
- 5 Salmōn̄ me sii lul Buwāsi.
(Buwasī nūna fej ne gyi yaa Reehabī.)
Buwāsi me sii lul Obēdī.
(Obēdī nūna fej ne gyi yaa Rufū.)
Obēdī me sii lul Gyesī.
- 6 Gyesī me sii lul kuwori Deviti.
Deviti me sii lul Solomōn̄.
(Solomōn̄ nūna re fa yaa Yūriya haan̄ hu v aa suba ka Deviti laa kpa).
- 7 Solomōn̄ me sii lul Rehobōwam.
Rehobōwam me sii lul Abigya.
Abigya me sii lul Asā.
- 8 Asā me sii lul Gyihsafati.
Gyihsafati me sii lul Gyōram.
Gyōram me sii lul Yuzaya.
- 9 Yuzaya me sii lul Gyotam.
Gyotam me sii lul Ahāzī.
Ahāzī me sii lul Hezikaya.
- 10 Hezikaya me sii lul Manaasi.
Manaasi me sii lul Amōn̄.
Amōn̄ me sii lul Gyosaya.
- 11 Gyosaya me sii lul Gyekonayaabee v naabiisi.
Saŋa no tyan̄ ne ba kasī Iziral tūmma mu Baabilōn̄ paalvū.
- 12 Ba gyi aa kasī Iziral tūmma mu Baabilōn̄ paalvū hal tyan̄ ne,
Gyekonaya lul Siyatīil, Siyatīil me sii lul Zerubabel.
- 13 Zerubabel me sii lul Abiyudi.
Abiyudi me sii lul Eliyakim.
Eliyakim me sii lul Azō.
- 14 Azō me sii lul Zadōkī.
Zadōkī me sii lul Akimu.
Akimu me sii lul Elyudu.
- 15 Elyudu me sii lul Eliyeza.
Eliyeza me sii lul Maatañ.

Maataŋ me bıl sii lul Gyeekobi.

16 Gyeekobi me re yanı sii lul Gyosefu.

Gyosefu me sii kpa Meeeri, nal hu aa lul Yesu,
ba kí yiri Krisita, laataal hu Wisi aa lyia.

17 A piili Aburaham a mu pele kuwori Deviti, Yesu Krisita naaba-doho fa
yaa fiabee banaa re. A yanı bul piili bee kuwori Deviti a mu kí pele sanja
hu ba aa kası Iziral timma mu Baabilon paaluu hu, Yesu naaba-doho gyi
yaa fiabee banaa re. A bul lı̄ hanı̄ sanja hu me a mu pele sanja hu ba aa lul
Krisita, laataal hu Wisi aa lyia, u naaba-doho gyi yaa fiabee banaa re.

Yesu Krisita lulı̄

Luka 2:1-7

18 Nyę re Yesu Krisita lulı̄ naasi tiya: U naa Meeeri abee Gyosefu gyi wee
nyowha re anı̄ ba si yal dəmən. Ame ba ha gyi bi yal dəmən, anka Wisi
Wiyesi Welii hu dee lej Meeeri kaŋ luwol.

19 Gyosefu gyi yaa tipluŋ tuña re. Ee wiya u gyi bee kye di u we Meeeri
husı̄ gyamaa tiyan, anı̄ gyi ki kye di u luwolı̄ viya u.

20 U gyi aa bı̄nı̄ gee tiyan ne, malı̄ka ko u lee duwoso tiyan a bası̄ tiya
u a baa, "Gyosefu, Kuwori Deviti doho nal, ta len di kambı̄n kana i, i aa si
kpa Meeeri a yaa i haan, beewiya Wisi Wiyesi Welii hu dee re tiŋ u kaŋ
biye no luwol.

21 U si lul boyonbiye, di i we u fej Yesu. Fej hu memii re yaa Laataal,
beewiya u re si laa u nala ta ba wibom̄o tiyan."

22 Wiya no bulon gyi yaa re di wiya hu á Tuña Wisi gyi aa tiŋ u tiŋdaal
kidiŋti tiyan bası̄ ko su ba buusi. U gyi tiŋ u tiŋdaal no tiyan ne a baa,

23 "Hatoluu kidiŋti ha aa bi gyi baal si kaŋ luwol a lul boyonbiye di ba
kana u kí yiri Imanuwel." (Fej hu memii re yaa "Wisi we á lee.")

24 Gyosefu aa sii doo siya tiyan, u gyi yaa gee hu malı̄ka hu aa bası̄ tiya u
re, a gyi kpa Meeeri mu u diya a yaa u haan.

25 Ame u beel-u ha gyi bi gyi dəmən anı̄ baal bee haan anka Meeeri lul
boyonbiye. Nyę re Gyosefu we biye hu fej Yesu.

2

Wigyunna badom̄oŋ lul tiememii dulan ko di ba na Yesu

1-2 Betulehem tiyan ne ba gyi lul Yesu. Betulehem gyi yaa tobiye re, a we
Gyudı̄ya paaluu tiyan. Hanı̄ sanja hu Kuwori Hereti re gyi yaa doŋ paaluu
kuworibal. Ba gyi aa lul Yesu, u bi pı̄sa ka wigyunna badom̄oŋ aa gvnni
kyı̄nvwılı̄ya wı̄kanı̄ya sii lul tiememii dulan, a ko Gyerusalem, a ko pı̄yesı̄,
a baa, "Lee tiyan ne ba lul biye hu aa si yaa Gyuumma kuwori hu? Á na
kyı̄nvwılı̄ re tiememii tiyan, u daga anı̄ ba lula u re á ko di á kyı̄walı̄ u
a kpa u gyı̄rima tiya u."

3 Kuwori Hereti gyi aa nı̄ wı̄ no, kambı̄n gyi kaŋ u bee Gyerusalem
timma bulon ne kı̄nkaŋ.

4 Ee re u gyi yiri Gyuumma wı̄kyı̄wal sı̄laala nthiyası̄ abee Wisi Teŋ
dı̄dagila hu a ko lanji, a pı̄yesı̄ ba a baa, "Lee tiyan ne ba si lul Krisita hu,
laataal hu Wisi aa lyia?"

5 Ee re ba bası̄ tiya u a baa, "Ba si lula u Betulehem aa we Gyudı̄ya paaluu
tiyan. Ee re Wisi tiŋdaal hu gyi sabı̄. U gyi baa di

6 Wisi baa,

"Betulehem yaa tobiye re Gyudı̄ya paaluu tiyan.

Ame Gyudı̄ya paaluu bulon tiyan, Betulehem nala re yaa nı̄bala,

beewiya ba tiyan ne Iziral kuwori si lui,
nal hu aa si ki deej η nala, Iziral tumma.”

7 Doŋ ne Kuwori Herötü ləwəl yiri wiygynna hu aa lui tūmemii ko, a
kan ba mu fajja a piyesi ba di ba daga u saŋa hu tu kyujwəlui hu aa hya.
Ba daga tiya u.

8 Ee re Kuwori Herötü ta ba di ba mu Betilehem, aŋ basi tiya ba a baa,
“Ma mu kye biye hu abee sıfıyasi. Ma yaŋ ko na u pe, ma leŋ di η me kan
duwoso, di η me mu kyuwali u a kpa u gyırıma tiya u.”

9 Ba aa nii gęe, ba lui kpa ɻımanı a kı mu, kyujwəlui hu ba fa aa naa
tūmemii bul laa ba sıya gęe, a mu sıŋ kyugili lee hu biye aa we.

10 Ba aa naa kyujwəlui hu gęe, ba tenni bulon fyelı, ba kı gyuwəsı.

11 Ba aa muu pele lee hu biye hu aa we, ba mu gyuu dıya hu a na biye
hu abee u naa Meeeri. Ee re ba tuu gbinni biye hu sıya tiyan a kyuwali u
a kpa u gyırıma tiya u, aŋ puri ba kyugisi a lui salma abee wısinanı aabee
kuij kidigi sıwala aa sıuma ba kı yiri mée, a tiya u.

12 Ee re Wısi basi tiya ba, ba duwoso tiyan abee sıfıyasi anı ba ta ko
muigı mu Kuwori Herötü lee. Nyę re ba sii a tuŋ ɻımandıma a muigı mu ba
paaluu.

Gyosefu bee Meeeri lui fá mu Igyipiti

13 Wiygynna hu bee muigı hal tiyan ne Gyosefu duwosi na malıka di u
ko u lee a basi tiya u a baa, “Sii kpa biye hu abee u naa a fá mu Igyipiti.
Ma we doŋ a kanj kı mu saŋa hu η bul aa si tiya ma ɻımanı di ma lui doŋ,
beewiya Kuwori Herötü aa kye di u kpu biye hu re.”

14 Ee re Gyosefu gyı sii kpa biye hu bee u naa bulon a mu Igyipiti paaluu
tebine. Doŋ tiyan ne ba gyı we a mu pele saŋa hu Kuwori Herötü gyı aa
ko sıba.

15 Wı no gyı yaa re di wıi hu Wısi gyı aa tuŋ u tuŋdaal tiyan basi ko
yaa wıtı. Wısi gyı baa,

“N biye gyı we Igyipiti paaluu tiyan ne η lui u.”

Ba kpuv boyonjbiifili Betilehem tiyan

16 Kuwori Herötü gyı aa ko gyıma anı wiygynna hu mırı u re, u na baanı
küŋkanj. Wiygynna hu gyı aa daga u saŋa hu ba aa lıı Yesu wiya, u sii ta u
laalyuwolo di ba mu Betilehem abee töbiisi hu bulon aa kpaga doŋ, a kpu
boyonjbiisi hu bulon ha aa yaa bısı balya a kanj kı tuu.

17 Wı no leŋ wıi hu Wısi gyı aa tuŋ u tuŋdaal Gyerimaya tiyan basi ko
yaa wıtı re.

18 Wı hu Gyerimaya gyı aa basa re nyę:

“Nal le aa wii Rama tiyan,

a wii kı gwagı

Rekyil le aa wii u balya aa sıba wiya,

a pɔ di u bee tallı.”

Gyosefu bee Meeeri muu Nazareti

19-21 Kuwori Herötü sıvı hal tiyan, Gyosefu bul duwosi a na malıka di u
ko u lee Igyipiti paaluu tiyan a basi tiya u a baa, “Sii kpa biye hu abee u
naa a muigı mu Iziral paaluu. Nala hu fa aa kye di ba kpu biye hu sıba
re.” Ee re u sii kanj biye hu abee u naa a mu we Iziral paaluu tiyan.

22 Amę Gyosefu aa ko nii anı Kuwori Herötü sıba re, ka u biye Akılcosı
di koro Gyudıya paaluu tiyan, kambıŋ gyı fa kana u re doŋ muigı wiya.
Ee re Wısi bul basi tiya u duwoso tiyan abee sıfıyasi anı u mu hɔŋ Galili
paaluu tiyan.

23 U aa muu Galili paaluu, u muu høj Nazareti tuyaŋ ne. Nyę yaa re di wiya hu Wüsisi aa tuŋ u tñjdaala hu tuyaŋ bası ko yaa witu. Ba gyi basa re a baa,
“Ba sì kana u ki yiri Nazareti tūna.”

3

*Gyocəŋ Wüsisinifool hu bası Wüsisi wiya
Maaki 1.1-8; Luka 3.1-18; Gyocəŋ 1.19-28*

1 Saŋa no tuyaŋ ne baal kidiŋi ba aa yiri Gyocəŋ Wüsisinifool hu me sii ko Gyudiya paaluu, a we pogo tuyaŋ a pilii ki bası Wüsisi wiya.

2 U gyi bası tuya ba re a baa, “Ma bürüm lü ma wibomč tuyaŋ, beewiya Wüsisibee koro hu kpaga re!”

3 Gyocəŋ no wiya re Wüsisi gyi tuŋ u tñjdaal Azaaya tuyaŋ a gyi bası gęe. U gyi baa, di Wüsisi baa,
“Nal le we pogo tuyaŋ a heeli ki bası,
“Ma mari ma tisi di á Tūna ko ki tija anı ma aa mari ɻımaŋ-deginii a po nıbal koyi gęe.”

4 Nyögimaa puṇa ganni re Gyocəŋ gyi fa ki laali, an aa kpa tepiŋbii vuwa u tija. Nyıŋgırıgısı abee tuv re gyi yaa u kidiiliye.

5 Nala gyi lü Gyerusalem abee Gyudiya paaluu abee tönü hu buloŋ aa kpaga Gyocədaŋ fuwo hu buloŋ ne, a ki ko u lee.

6 Ba aa ko lusi ba wibomč aŋ tuu Gyocədaŋ fuwo hu, u fo ba wıkyıwıalnu.

7 Amę Gyocəŋ aa ko na di Farasiima abee Sadusıima yøga aa ki ko u lee di u fo ba wıkyıwıalnu gęe, ee re u bası tuya ba a baa, “Eedəŋ duwma! Ma dawarı yøga ma tuyaŋ! Ma bıuna ma si wuwo fá nyugısı kyeε hu Wüsisi aa si di nala sariya re koo?

8 Ma ki yaa wiya hu aa daga anı ma bürüm lü ma wibomč tuyaŋ ne,

9 an ta bıuna anı Abırahám aa yaa ma naabaa wiya, Wüsisi bi si dögisi ma. Ma len di u bası tuya ma anı Wüsisi si wuwo len di buwa no ma aa naa nyę bürüm Abırahám doho nala.

10 Ma na, Wüsisi yaa siri abee u saa re di u ɻımaŋ tisi lo. Tuya hu buloŋ aa bee nöŋ nöŋweliye, u si ɻımana u lo a paa we diŋ tuyaŋ.

11 Nu duŋ ne ɻı ke kaŋ ki fo ma wıkyıwıalnu, di gęe daga anı ma bürüm lü ma wibomč tuyaŋ ne, amę nal hu aa si tija ɻı hal ko, u ke si kpa Wiyesi Welii hu abee diŋ a fo ma wıkyıwıalnu. U re te ɻı. ɻı paalı bi maga di ɻı kol u naatıbı me gba.

12 U kol u mıkyaarıgbaha re, di u ko ɻımaa u mıya buloŋ teŋ, di u kpa ghaba hu a kyaarti lü miŋbii hu a we u busol tuyaŋ aŋ kpa miŋgyorı hu we diŋ tuyaŋ. Diŋ hu aa bi si maakyiye disı.”

*Gyocəŋ foo Yesu wıkyıwıalnu
Maaki 1.9-11; Luka 3.21-22*

13 Saŋa hu Gyocəŋ gyi aa bası Wüsisi wiya aŋ ki fo nala wıkyıwıalnu hu tuyaŋ ne, Yesu sii lü Galili paaluu a ko Gyocəŋ lee Gyocədaŋ fuwo hu tuyaŋ di u fo u wıkyıwıalnu.

14 Amę Gyocəŋ aa naa gęe, u ki lıga di Yesu bürüm u hakıla. Ee re Gyocəŋ bası tuya u a baa, “I re maga di u fo u wıkyıwıalnu, aŋka u mıgi ko ɻı lee di mıyaŋ fo u wıkyıwıalnu?”

15 Ee re Yesu bası tuya u a baa, “I ke yaa gęe ɻı aa baa u yaa. Nyę re si len di á yaa wiya hu buloŋ Wüsisi aa kyeε.” Ee re Gyocəŋ laa nyuwa, a fo Yesu wıkyıwıalnu.

16 Gyɔɔŋ aa yan fo Yesu wiikyawalnu hu ko teŋ, ee re Yesu miigii li nii hu tyanj a ko di u li, di u naa wiisinyuu lɔgo suri. Ka u na Wiusi Wiyesi Welii hu a kii gees anii kokomo, a ko tuu saga u tyanj.

17 Doŋ tyanj ne, u nii taal di u li wiisinyuu a baa, "N biikyoolii re nyee. N teŋ ftyela re u tyanj."

4

Sitaani magisi Yesu

Maaki 1.12-13; Luka 4.1-13

1 EE re Wiusi Wiyesi Welii hu kpa Yesu gyuu pogo. Doŋ tyanj ne Sitaani magisi u.

2 Nyee re Yesu gyi we pogo hu tyanj kyeyue mollu baluya di u bi dii kii bulon tebine bee wiihaa bulon. EE re losi gyi kana u.

3 Doŋ ne Sitaani ko basi tya u a baa, "Na i yaa Wiusi Biye re, ee ke leŋ di buwa no birumi kidiiliye."

4 EE re Yesu basi tya u a baa, "Ba saba Wiusi teŋ tyanj ne a baa, Kidiiliye duŋ daa aa tya nihuwobij muibol, ame wii bulon aa lii Wiusi nyowa tyanj me aa tya nihuwobij muibol le."

5 EE re Sitaani kaŋ Yesu mu Gyerusalem, a kana u mu gyiŋ Wiikyawaldibal hu nyugbanfara,

6 aŋ basi tya u a baa, "Na i yaa Wiusi Biye re, ee ke siŋ daha aŋ gyaa tuu kyigisi tanha tyanj. Beewiya ba saba Wiusi teŋ tyanj ne a baa di Wiusi baa,

"N si leŋ di n malikasi

ki po i. Ba si kyeŋ kana i, di i naaŋ me ta dige tanha."

7 EE re Yesu basi tya u a baa,

"Ba bil saba Wiusi teŋ login kidiği tyanj ne a baa,
"Ta ki magisi i Tūna Wiusi."

8 EE re Sitaani bil kaŋ Yesu mu gyiŋ doginbal kidiği nyuu a daga u dəninya koro abee u welin bulon fine,

9 aŋ basi tya u a baa, "N si kpa kuna no bulon tya i, di i re si tuu gbinni a kyowali n abee gyiruma."

10 EE re Yesu basi tya u a baa, "Sitaani, fası mu n siyan! Wiusi teŋ tyanj ba saba re a baa, Ki kyowali n Tūna Wiusi duŋ abee gyiruma aŋ ki tiŋa u."

11 Doŋ tyanj ne Sitaani leŋ Yesu aŋ kpa mu. Doŋ ne ka malikasi ko tuu kiyeli u.

Yesu piile u tuma Galili paaluu tyanj

Maaki 1.14-15; Luka 4.14-15

12 Yesu aa ko nii di ba kaŋ Gyɔɔŋ Wiusinufool hu tɔ diyanj, ee re u sii lii Gyudinya paaluu tyanj a kpa mu Galili paaluu.

13 Nyee re u sii kpa mu Nazareti a bil li doŋ a miigii kpa mu hɔŋ Kapæenam tyanj. Tɔɔ no kpaga Galili fuwobal hu re, a we Zebulon abee Nafitali paaluu tyanj.

14 Wu no gyi yaa re di wii hu Wiusi gyi aa tui u tijdaal Azaaya tyanj basi ko yaa wii.

15 U gyi baa,

"Ma nala hu aa we Zebulon abee Nafitali paaluu aa kyaasi Galili fuwobal hu, Gyɔɔdan fuwobal hu kyolo, abee

Galili paalvu nala, lee hu tiyanj nala hu aa bi yaa Gyuumma aa yvga,
ma nuu daha,

¹⁶ "Nala hu aa we bilhuu tiyanj,
ba na pulunjbal le.

Nala hu me bulonj aa bi gyij Wuisi,

Ba naa Wuisi laatayi re u kui gees anii pulonj ne kyaanu we ba tiyanj."

¹⁷ Saaja no tiyanj ne Yesu gyi piili ki basi Wuisi wiya a baa, "Ma birumi lii
ma wiwommo tiyanj, beewiya, Wuisibee koro hu kpaga re."

Yesu yiri fuwonajkasila banaa

Luka 1.16-20; Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu gyi kpa Galili fuwobal hu nyowa a kpala ki bay di u naa
fuwonajkasila baluya di ba aa kasu fuwonamusi abee ba kelijsi. Ba gyi
yaa nimmabalya re. Kidiqi fej ne yaa Siimorj (u fej kidiqi me re yaa
Piita.) U naabiye hu me fej ne Añduru.

¹⁹ Ee re Yesu basi tya ba a baa, "Ma ko ki tija ni hal. Ni si daga ma gees
ma aa si ki kasu nihuobisi."

²⁰ Hanj lagilagibiye hu ba kpa ba kelijsi hu ta, anj sii tija u hal.

²¹ Yesu bul kpaak mu di u naa Gyemsi bee u naabiye Gyooq abee ba
kuwo Zebedi, di ba we nüduworiboro tiyanj a ki mari ba kelijsi.

²² Ee re Yesu yiri ba, ba guu sii a lej ba nüduworiboro hu abee ba kuwo
bulonj ta, anj tija Yesu hal.

Yesu tuib wula timma

Luka 6.17-19

²³ Ee re Yesu golli Galili paalvu bulonj a ki daga nala Gyuumma
wukyowaldus i tiyanj, a basi Wuisi koro hu wiweliye wiya a ki tija nala
anj pe ki tubu nala aa kañ wula irinj irinj bulonj me.

²⁴ Ee re Yesu wiya taali Siiriya paalvu bulonj. Nala sii kañ ba wula tumma
ki ko u lee. Gbariga abee kpuunkpuun-telle abee nala gyuñbommo aa kana
abee wula irinj irinj bulonj tumma re ba kañ ko, Yesu tuib ba bulonj.

²⁵ Nyee re nifyamaa sii giri lii Galili paalvu abee toni fi hu, abee
Gyerusalem, abee Gyudiyaa paalvu a paa tija Yesu hal. Ba badomoy me
gyi lii Gyooqan fuwo hu kyolo paalvu re.

5

Yesu daga nala dogimo nyuu tiyanj

Luka 6.20-23

¹⁻² Yesu aa naa nifyamaa hu gees, u mu gyij hooj dogimo nyuu tiyanj, ka
u hatinna hu me ko hooj gol u, u pilii ki daga ba abaa,

³ "Nyusuntumma re yaa nala hu aa kpa ba bayiyela bulonj we Wuisi tiyanj,
ba aa re si di wuisibee koro hu tono.

⁴ Nyusuntumma re yaa nala hu aa wii,
Wuisi si fiyeli ba bembije.

⁵ Nyusuntumma re yaa nala hu aa kañ ba tui ki huwoli,
ba si na kui hu wiya Wuisi aa wee nyowa baa u si kpa tija ba.

⁶ Nyusuntumma re yaa nala hu aa kyo di nal bulonj yaa tipuluj tina Wuisi
suya tiyanj,
Wuisi si tija ba ba wikyeeli.

⁷ Nyusuntumma re yaa nala hu aa fa nala sikii,
Wuisi me si fa ba sikii.

⁸ Nyusuntumma re yaa nala hu aa kañ tipuluj Wuisi suya tiyanj
ba aa re si na Wuisi.

9 Nyusunjtumma re yaa nala hu aa mari nala dəməŋj.
Wüsì si kaŋ ba yaa u balya.

10 Nyusunjtumma re yaa nala hu ba aa dəgisi akuu ba aa yaa wiya hu aa
kpaajmanu Wüsì siya tiyanj wiya.
ba aa re si na wüsibee koro hu tɔnɔ.

11 Dì ba aa re kuu ñ wiya a ki tuusi ma, a nyiya wiya ki tiya ma, ka wiþoŋ
bulon aa bi maga dì ba kpa tiya nihuwobiŋ ba kpa tiya ma, aŋ pe ki dəgisi
ma, ma leŋ dì ma tenni fiyeli.

12 Ma leŋ dì ma tenni fiyeli, dì ma ki gyuwəsì, beewiya ma tuno yuga re
wüsibee tiyanj. Ba aa dəgisi ma nyę, ee tui re ba fa dəgisi Wüsì tuŋdaala
hu aa laa siya ko ma tiyanj me.

*Mamaa re yaa dəninya yısı abee u kyaanuu
Maaki 9.50; Luka 14.34-35*

13 Ma ki gee re anu yısı dəninya nala bulon lee. Yısı suŋma, ame dì u
suŋmuŋ ne ko lü, i bìl bi si wuwo yaa dì u suŋma. U aa mügi birimi kitoo
re, ba kpa yuwo ta nala nuwəsì ki baŋj.

14 Ma ki gee re anu pwlŋ dəninya nala bulon lee. Tɔnɔ bulon aa sìŋ
dogimo nyuu tiyanj, u bì si wuwo fanya.

15 Nal bulon me aa kye pwlŋ u diya tiyanj, u bì si nyögö füntina gyuu
biŋ aŋ kpa gbaha kyige tɔ. U aa kpa saga füntiŋdaaq tiyanj ne, dì u kyaanı
tiya nal bulon aa we diya hu tiyanj.

16 Ee tui re ma me maga dì ma kyaanı nala lee dì ba na wiweliye hu ma
aa yaa, a dannı ma Kuwo aa we wüsibee tiyanj.

Yesu daga nala Wüsì Mirisi hu wiya

17 Ma ta biuna anu ñ ko dì ñ paa Mirisi hu Moosi fa aa saba biŋ koo
Wüsì tuŋdaala wiðagiya hu kidiŋ bulon ta re? Ñ bì ko dì ñ paa ba ta,
ame ñ ko re dì ñ leŋ wiya no su ba buvse.

18 Witu re ñ basi ki tiya ma, dəninya abee wüsinyuu aa si piusi mɔɔgese,
Mirisi hu Moosi fa aa saba biŋ, ba bì si lü ba kidiŋ, koo ba kidiŋ libiye
me gba ta, see dì mirisi no bulon su ba buvsi.

19 Nal hu bulon aa si viya mirisi no kidiŋ ta, aŋ baa dì u bì kaŋ tɔnɔ, aŋ
ki daga u dəŋtusì dì ba ki yaa gee tui, u tūna bi si na lee wüsibee koro
hu tiyanj. Ame nal hu me bulon aa tuŋ Mirisi no, aŋ ki daga u dəŋtusì dì
ba me ki yaa gee, u tūna re si yaa nibal wüsibee koro hu tiyanj.

20 N basi ki tiya ma re, see dì ma kaŋ tipwlŋ a te Wüsì Teŋ dıdagila
abee Farasiima hu, aŋ ki yaa wiya hu Wüsì aa kye, dì gee daa, ma bì si
wuwo gyuu wüsibee koro hu.

Yesu basi baŋ nayi wiya

21 Ee re Yesu bìl basi tiya u hatinna hu a baa, "Ma niya anu faafaa hu
tiyanj Wüsì gyi basi tiya ma naabaala re a baa, 'Ma ta ki kpʊn nala. Dì
nal bulon ne ko kpʊn nal, ñ si dì u tūna sarıya.'"

22 Ame lagilagi no, ñ basi ki tiya ma re, nal hu bulon aa naa baŋ u
dəŋtuna nyuu tiyanj, Wüsì si dì u tūna sarıya. Nal hu me bulon aa baa dì
u dəŋtuna yaa nıgɔrì re, ba si kana u mu di u sarıya. Nal hu me bulon
aa baa dì u dəŋtuna yaa nıco re, u tūna si mu gyuu diŋ.

23 Eewiya, dì i re kaŋ wüsullı kına ki mu wüsullı-kogu hu nyuu dì i sula
Wüsì, aŋ liisi mu na anu i yaa wü kyogi i dəŋtuna re,

24 u maga dì i leŋ wüsullı kına hu kogu hu siya tiyanj ne aŋ mügi mu,
dì i bee i dəŋtuna hu mari dəməŋj, ka dì i na mügi mu kpa kına hu a sula
Wüsì.

25 Dì nal le sama i, a kana i ki mu sariya lidili, yaa kuwokeri an lej dì ma basi wii hu mari dòmògò ñmanu tiyan lagü lagü aij na mu. Dì gée daa, u si kana i mu we sariidle nosi tiyan. Saridle hu me si kpa i we porisi nosi tiyan, dì ba me kana i mu to dìyan.

26 Witū re n̄ basi k̄ tiya ma, don̄ tiyan̄ ne i s̄i we a mu pele saña hu i aa si tuñ kyñ hu ba aa kere tiya i bulon̄ teñ.

Yesu basi iksulcs iayim

²⁷ Ma nıya dı ba baa dı ma ta kı sónno

28 Ame n̄ basi k̄ tiya ma re, nal hu bulon aa naa haan a yaa u kaŋ-pinu wiya kayaln̄a, i tuna kana u piŋ ne ḡee.

²⁹ Di i sii re kana i we wibomo yayi tiyan, lui ta. I aa si gyuu wiisibee koro hu abee sitogo, u re kpuya ba aa kpaa i yuwo we din tiyan abee siya balhya.

³⁰ Dì i noj ne kana i we wibomø yayi tiyan, kere ta. I aa si gyuu wiisibee koro hu tiyan abee nokuu, u re kpria ba aa kpaa i yuwo we diñ tiyan abee nosi baluya.

Yesu basi haana viyayi wiya

Matiwu 19.9; Maaki 10.11-12; Luka 16.18

³¹ Ba basa Wisi ten tiyan ne a baa,
“Di nal hu bulon ne aa kye di u viya u haan, u maga di u tina sabi haan
viyavi ten tuya haan hu anu i viya u re.”

32 Ame lagilagi no, ñ basi ki tiya ma re, di baal bulon ne ko kuu wu kidiñi bulon wiya a viya u haan, di haan hu aa sonni wiya daa, ka di haan hu miig mu yala badima, u tuina lej haan hu yaa soñsonnu re. Nal hu me bulon aa kpaa haan u bala aa viya, u tuina yaa soñsonnu re Wisi siya tiyan.

Yesu bası ካሚየሱን ወያ

³³ Ma bil niya du Wisi gyi basi tiya faafaa nala re a baan.
"Du i re njmiesi Wisi anii i si yaa wii,
ta ko viya wii hu yayi.

Ame yaa wii hu i aa nmiyesaa baa di i si yaa hu."

³⁴ Ame ñ basi ki tiya ma re, di mamaa re aa kyé di ma yaa wii, ma ta ñmíyesá Wúisi. Ma ta ñmíyesi wúisibee me, beewiya don ne Wúisi hóñ a ki deñ dunya bulon.

³⁵ Ma ta ko ḥm̄ȳesi ṭan̄ha nyuu m̄e, beewiya Wūsi naasi liwiyessi re ḡee.
Ma ta ḥm̄ȳesi Gyerusalem m̄e, beewiya Wūsi, á Kuworibah hu, bee re ḡee.
³⁶ Ma ta naal̄i ko k̄a ḥm̄ȳessi ma nyuni ms̄, beewiya ma bi si wūwo len̄du.

³⁵ Ma ta paat ko kū ihintyest ma nyuuñ me, Beewiya ma bi si wawo lei di ma nyupwngdi bül koo di v pulli.

• Dt wii te ko maga di ma baa 'waa,' ma baa 'waa.' Dt wii nie te ko maga di ma baa 'Aayi,' ma baa 'Aayi.' A lui geee hal tiyan, di mamaa re bil ko basi wuu bulonj, Sitaani lee re u lui.

*Dì nal le ko yaa i wíbçøj, ta yaa v wíbçøj tuñj
Luka 6.29-30*

³⁸ Ma niya anu Wusi teñ hu gyi bil daga re abaa,
“Di nal le töbø i sii puri, i me töbø tūna sii puri, di nal le ñmaa i nyuñ
kyuri, i me ñmaa u nyuñ kyuri.”

³⁹ Ame እ bası ki tuya ma re anu di nal le yaa i wiбoŋ, ta yaa wiбoŋ tuŋ u tūna. Di nal le ɳmaa i noduu kyanjkpaŋ tīyaŋ, kaŋ i nogobø kyanjkpaŋ me birumi tuya u di u ɳmaa.

40 Dì nal le sama i, dì u laa i gabiye, wuri i gabal me pe tuya u.

41 Dì nal le fila i dì i kyuŋ u kyugisi a vala meeldaaŋ, leŋ dì ma bìl vala meeldaaŋ a pe.

42 Dì i re kaŋ kui, dì nal sula, kpa tiya u. Dì nal le ko i lee a kì kye kui dì u kyuma, dì i re kana, kpa kyuma u.

Yesu baa á kyo á dəmo

Luka 6.27-28, 32-36

43 Ma niya dì ba baa dì ma kyo ma dəŋtiŋsi aŋ haasi ma dəmo.

44 Ame ñ basi kì tiya ma re, ma kyo ma dəmo aŋ kyowali Wìusi kì tiya nala hu me aa dəgisi ma.

45 Ee si leŋ dì ma yaa ma Kuwo Wìusi aa we wìusibee tiyan baluya. U leŋ u wìusi pɔɔ̄ kì we nìbɔmō abee niweliye buloŋ tiyan ne, a leŋ duwoŋ nuna kì tiya niweliye abee nìbɔmō buloŋ.

46 Dì i re kyo nala hu aa kyo i duŋ, i bì si kaŋ tuno wìusibee tiyan. Beewiya nìbɔmō me gba aa dàga kyori no iriŋ ne.

47 Dì i re tuwası i kyanſi duŋ dì ba yaa i nìkyoliye, ee bì daga anu i yaa wìkyirikyi kìdigi buloŋ beewiya, nala hu aa bì gyiŋ Wìusi me gba aa yaa gee re.

48 Ee wìya u maga dì ma yaa tìpulŋ timma re aŋ ta kaŋ wìkyogii buloŋ anu ma kuwo aa we wìusibee tiyan aa yaa tìpulŋ Tìuna gee.

6

Yesu daga wiweliye yayi

1 Ee re Yesu bìl basi tiya u hatinna hu a baa, "Ma po dì ma ta kì yaa ma wìyaaweliye nala siya tiyan dì ba na. Dì mamaa re aa yaa gee ma bì si kaŋ tuno buloŋ ma kuwo aa we wìusibee tiyan lee.

2 Eewiya dì i re kpaa kui tiya nyaabu ta leŋ dì nal buloŋ gyuma. Minaafigi timma hu re aa kì yaa gee nìgyamaa tiyan, dì nala kì bigisi ba. Wìtù re ñ basi kì tiya ma, ba foŋ laa ba tuno buloŋ ne gee.

3 Ame dì i re kpaa kui tiya nyaabu, ta leŋ dì i kyanſiyan me gba gyuma.

4 Leŋ dì u yaa wìfanju. Dì i re yaa gee, i Kuwo Wìusi si tun-i beewiya u ke naa wìi hu i aa yaa re."

Yesu daga gee á aa si kì kyowali Wìusi

Luka 11.2-4

5 Ee re Yesu bìl baa, "Dì ma ko kì kyowali Wìusi, ma ta kui minaafigi timma hu, beewiya ba aa kyo dì ba suŋ wìkyowaldìsi abee ñmaŋsi logimo tiyan ne, a kì kyowali Wìusi dì nal buloŋ na ba. Wìtù re ñ basi kì tiya ma, ba ke laa ba tuno buloŋ ne gee.

6 Ame dì ma ko kì kye dì ma kyowali Wìusi, ma gyuu ma dìusi a kaŋ borisi hu to, aŋ sula ma Kuwo hu ma aa bee na. U ke aa na wìi hu ma aa fanya kì yaa re, u si tuŋ ma.

7 Dì ma ko kì kyowali Wìusi, ma ta kì basi wìgyamaa aa bì kaŋ memii, anu nala hu aa bì gyiŋ Wìusi aa kì yaa gee. Ba bùna anu ba wìbasigamaa no re si leŋ dì Wìusi nìi ba kyowala.

8 Ma ta kui ba. Beewiya ma Kuwo ke gyiŋ kui hu ma aa kye re, dì ma ha gba bi sula u.

9 Dì ma ko kì kye dì ma kyowali Wìusi, ma baa,

"Á Kuwo Wìusi aa we wìusibee tiyan,
leŋ dì i feŋ na bigisii.

10 Leŋ dì i koro ko.

Leŋ di nala ku tuŋa i nyuwa taŋha no tuŋaŋ anu ba aa tuŋ gee wuisibee tuŋaŋ.

11 Tuŋa ma á gyinaŋ nyuwa kudiiliye

12 aŋ kpa á wubomo kye ma, anu á me aa kpaa á doŋtuŋsi wubomo ku kye ba gee.

13 Kyiyeli ma dui kuŋ buloŋ ta ko muru ma we wubomo yayu tuŋaŋ aŋ lu ma Sitaani nosi tuŋaŋ.

14 Dui i doŋtuŋna re yaa i wubomo, ka dui i kpa kye u, i Kuwo Wuisi aa we wuisibee tuŋaŋ me sui kpa i wubomo kye i.

15 Ame dui i re bui kpaa wiya ku kye i doŋtuŋsi, i Kuwo Wuisi me bui sui kpa i wubomo kye i.”

Yesu daga nala nyuwa vuwayi

16 Ee re Yesu baa, “Dui mamaa re ko vuwa nyuwa, ma ta kuŋ ma suya haasi anu minaafigi tumma hu aa ku yaa gee. Dui ba ko vuwa nyuwa ba aa haasi ba suya re dui nal buloŋ na a gyuma anu ba vuwa nyuwa re. Wutitu re ḡ basi ku tuŋa ma, ba ke laa ba tuno buloŋ teŋ ne gee.

17 Ame dui mamaa re ko vuwa nyuwa, ma soŋ ma suya a kyaasi ma nyuni

18 dui nala ta wuwo gyuma anu ma vuwa nyuwa re, see ma Kuwo Wuisi, nal hu ma aa bee na duŋ. U ke na wu hu ma aa faŋa yaa re, ee wiya u si tun ma.”

Wuisibee dvwa

Luka 12.33-34

19 Nyue re Yesu bul baa, “Ma ta kyee kuna ku biŋ ma tuŋ dunuya no tuŋaŋ. Beewiya, dunuya tuŋaŋ, puguma sui di badomon ka badomon me su, ka dui gaala me wuwo gyuu gaa badomon.

20 Ame ma kye kuna ku biŋ ma tuŋ wuisibee tuŋaŋ, lee hu puguma aa bui si wuwo di ba, ba bui sui su, ka gaala me bui sui wuwo gaa ba.

21 Lee hu i sifiyen kuna aa we, doŋ ne i hakila me aa we.”

Yesu baa di nihuwobin suu re yaa u teŋ kyaanuu

Luka 11.34-36

22 Ee re Yesu bul baa, “I suya re yaa i teŋbii kyaanuu. Dui i suya re welieye a ku na, i teŋbii buloŋ kuŋ kyaanuu re,

23 ame dui i suya bee na, i teŋ buloŋ aa we bilhuu tuŋaŋ ne. Dui kyaanuu hu aa we i tuŋaŋ ne ko burimi bilhuu, bilhuu kuŋkaŋ tuŋaŋ ne i paali we gee.”

Yesu daga nala di ba ta kyila kudiiliye abee ganni wiya

Luka 16.13; 12.22-31

24 Ba bui sui wuwo kpa duŋdoođigu a dobo duŋdoođumma baliya, beewiya u sui kyo kudigu aŋ haasi kudigu me. U sui ku tuŋ kudigu nyuwa welin aŋ ku viya kudigu hu me nyuwa. Ee tuŋ re nal buloŋ me bui sui wuwo kyo dunuya no kuna aŋ bul tuŋ Wuisi me.

25 Eewiya, ḡ basi ku tuŋa ma re, ma ta leŋ di ma muubol wiya kyil ma. Ma ta leŋ di kuna hu ma aa sui di koo kuna hu ma aa sui nyuwa ma muubol tuŋaŋ wiya kyil ma. Ma ta leŋ di ma teŋbii kuna wiya me kyila ma. Beewiya, kudiiliye dunu daa aa tuŋa nihuwobin muubol. Ganni me dunu daa yaa nihuwobin teŋbii kukyeɛliya. Kudiiliye abee ganni no buloŋ bui maga ma muubol.

26 Ma deŋ na digibiisi, ba bee pala, ba bui kuŋ busolo me a ku we kudiiliye, ame á Kuwo Wuisi aa we wuisibee tuŋaŋ ne aa tuŋa ba kudiiliye. Ma yaŋ daa kuŋ tuŋo a te digibiisi no?

27 Ma tıyan kibee re si wuwo kuu kına no aa kylə u wiya a kaŋ kyedigi me pe u tu mubol tıyan.

28 Bee re yan tuŋ ganni wiya kyl ma? Ma deŋ na tıfıla aa we ɔho tıyan. Ba bee tuŋ tuma, ba bi ala ganni me ki laalı,

29 ame ba welie re kujkaŋ. Kuwori Solomon gyi kaŋ kına re welinj. Ames abee gee bulon u ganni fa bi welie a maga tıfıla no kıldıgi bulon.

30 Di Wıısı re aa si wuwo leŋ ɔho aa si we doŋ gyınaŋ bee kyiye duŋ weliee gee, ma bına anı Wıısı bi si wuwo leŋ di ma na ganni to ma tu re koo. Ma na gee ma Wıısı laadii aa maga?

31 Eewiya ma ta leŋ kidiiliye hu ma aa si di, koo kuj hu ma aa si nyıwa, koo kuj hu me ma aa si laalı wiya kyl ma.

32 Nala hu aa bi gyıŋ Wıısı duŋiya no tıyan, ba aa re aa leŋ kına no wiya kyl ba. Ma Kuwo aa we wıısıbee tıyan gyıma anı ma maga di ma kaj kına no bulon ne.

33 Ames, ma laa siya kye kına hu aa we Wıısı koro hu tıyan, a kye gee hu ma aa si yaa a kaŋ tıpolon Wıısı siya tıyan. U si kpa kıkaalıya hu bulon me a pe tıya ma.

34 Eewiya, ma ta leŋ di kyiye wiya kyl ma. Kyee bulon kaŋ u wıgyıvılyıa re. Ma ta bul kpaan wıduŋma bulon pe kyee kıldıgi bulon bee u wıgyıvılyıa tıyan."

7

Yesu baa di á ta ki dii dəməŋ sariya

Luka 6:37-38, 41-42

1 Ta dii i dəŋtuna sariya, di Wıısı me ta dii i sariya.

2 Beewiya ee hu tu i aa yan di i dəŋtuna sariya, ee tu re Wıısı me si di i sariya. I aa yan kpa gee tuŋ i dəŋtuna, ee tu re Wıısı me si kpa tuja i.

3 Ee re i yaa a wuwo na gyagıŋ hu aa we i dəŋtuna siı tıyan aŋ bee na daakuu hu ke aa we i tu siı tıyan?

4 Ee re i si yaa bası tıya i dəŋtuna a baa di u leŋ di i lui gyagıŋ hu aa we i siı tıyan ta, aŋ bi si wuwo lui daakuu hu aa we i tu siı tıyan ke.

5 Eedəŋ minaafigi tıuna! Laa siya lui daakuu hu aa we i tu siı tıyan di i siya wuwo kı na welinj, di i na wuwo lui gyagıŋ hu aa we i dəŋtuna siı tıyan.

6 Ma ta kpaan kıweliye tıya vasi, beewiya ba aa viya ba re ba ta aŋ kil tıun ma hal a kı dögisi ma. Ma ta kpaan ma sıftıyan kına me a biŋ porikusi siya tıyan, beewiya ba si nuwɔosi ba.

I aa kye kuj hu, i si na u

Luka 11:9-13

7 Di i re sul kuj Wıısı lee, i aa na u re.

8 Di i re aa kye kuj Wıısı lee i aa na u re. Di i re ɔjmaa Wıısı boro, u aa kaŋ u suri tıya i re. Beewiya nal hu bulon aa sul kuj Wıısı lee, u aa tıya u re. Nal hu bulon aa kye kuj Wıısı lee u aa na u re. Nal hu bulon aa ɔjmaa boro hu, Wıısı aa kaŋ u suri tıya u re.

9 Ma kibee re si laa nyıwa kpa buŋtıya u biye di u re baa i tıya u kidiiliye?

10 Koo di u baa i tıya u fuwonamıya, i si kpa duŋ tıya u? Aayı, i bi si yaa gee!

11 Ma nala no yan aa bımo nyę, aŋ gyıŋ di ma kpa kıweliye tıya ma biisi, ee re ma kuwo Wıısı aa we wıısıbee tıyan si yaa a bi si kpa kıweliye aa tee gee tıya nal hu aa sula u kı kye?

12 Mūrisi hu Moosi gyi aa bine dī nala kī tūja abee Wūsi tūndaala wūbasīya hu buloŋ, ba wūnyuu re yaa wū no: I aa bee kye wū ta kpaa u yaa i dōŋtūna.

*Ma tūj dimbeenyūwa hu aa bī gyalya a gyūw wūsibee
Luka 13.24*

13 Nyē re Yesu bīl baa, “Ma tūj dimbeenyūwa hu aa bī gyalya a gyūw wūsibee. Beewiya dimbeenyūwa hu ba aa tūj kī mu dīn, u gyalya re welij, aŋ ka u ḥmāni hu mē valū bī haye. Nīgyamāa re aa tūj ḥmāni no.

14 Amē wūsibee dimbeenyūwa hu ke muro re, ka ḥmāni hu mē aa mu doŋ valū haye. Nala baŋmana doŋ ne wuwo na ḥmāni no a kī tūja.”

*Tiya abee u nōnō
Luka 6.43-44; 13.25-27*

15 Ma po ma tū ma welij abee nala hu aa ko nyīya wīya a baa dī ba yaa Wūsi tūndaala re. Ba sī ko ma lee a kū gēe anū niweliye ma sīya tiyan, amē ba tīsi tiyan, ba kū gēe re anū gboŋvīri.

16 Ba wīyaalīya tiyan ne ma sī tūja a gyūn ba. Beewiya sōgayaŋ bee nōŋ kyūkyūyī, sugulugu mē bee nōŋ tutogi-naŋkpīliya.

17 Ee tū re yan, tiya hu buloŋ aa kaŋ laanfīya aa nōŋ nōŋweliye re, tiya hu mē aa bī kaŋ laanfīya u aa nōŋ nōŋbōŋlōrūn re.

18 Tiya hu aa kaŋ laanfīya bī sī wuwo nōŋ nōŋbōŋlōrūn, tiya hu mē aa bī kaŋ laanfīya bī sī wuwo nōŋ nōŋweliye.

19 Tiya hu buloŋ aa bee nōŋ nōŋweliye, ba aa ḥmān lo re, a paa we dīn tiyan.

20 Eewīya, nala no wīyaalīya re ma sī kpa a gyūn ba.

21 Nala hu buloŋ aa yīrī nī, “Tūna, Tūna” daa sī gyūw wūsibee koro hu tiyan, see nala hu aa tūj nī Kuwo aa we wūsibee tiyan nyūwa.

22 Dī Wūsi sarīya kyēdīllī hu re ko pele, nala yūga sī baa, “Á Tūna, á Tūna, á basī Wūsi wīya a tūya nala re i feŋ tiyan, aŋ kpa i feŋ a kile gyūybōmo mē nala tiyan, aŋ ha yaa wūmagila mē yūga i feŋ tiyan.”

23 Doŋ tiyan ne nī yan sī basī tiya ba a baa, “Mamaa wībōŋyaala, ma nyūgīsī nī sīya tiyan. N bī gyūn ma!”

*Yesu maga dūsaala balya namaga
Luka 6.47-49*

24 Ee re Yesu bīl baa, “Nal hu buloŋ aa gyegile nū wīya no nī aa basī kī tiya ma, a kī tūj ba, u tūna kū gēe re anū wīgyūnnī aa saa u dīya sīgī būnyūn tiyan.

25 Ee re duwoŋ ko nū. Fuwoni su a gbarī, puwobal mē gyigisi dīya hu, ka u bī tele, beewiya būnyūn tiyan ne ba saa u.

26 Amē nal hu mē buloŋ aa gyegile nū wīya no nī aa basī, aŋ bee tūj ba, u tūna kū gēe re anū bambugī aa saa u dīya sīgī bumbugulo tiyan.

27 Ee re duwoŋ ko nū. Fuwoni su a gbarī, puwobal mē gyigisi dīya hu, u tele u buloŋ mūrsi muno muno.”

28-29 Yesu aa basī wīya no ko teŋ, u gyī yaa nyūvīyēl le a tiya gyamāa hu buloŋ aa we doŋ, beewiya u gyī bī daga ba anū ba Wūsi Teŋ dīdagila hu aa kī daga ba gēe. U gyī daga ba re anū u re kaŋ wū hu dee.

1 Yesu aa basi wiya no teñ, u lui dogimo hu nyuu a ko tuu, nügyamaa ki tuña u hal.

2 Eε re gbege kıldıgi ko tuu gbinni Yesu sıya aŋ sula u a baa, “N nihiyawu, du i re kyo, i si wuwo leñ dı iŋ deye.”

3 Eε re Yesu lui u nonj a dige u aŋ baa, “N kyo re. Deye!” Eε re baal hu gbegisi hu pirigi teñ doñ.

4 Eε re Yesu basi tıya u a baa, “Ta ko basi wii no tıya nal buloñ. Amę kaŋ i tı mu daga wıuckyıwal sılaal hu dı u laa i wıusvıllı-kına a kpa sula Wıısı a tıya i anı Moosi fa aa daga ma gee. Dı i re yaa gee, nal buloñ sı gyuma anı i gbegisi hu tene re.”

Yesu tıbü laalyuwolo nihiyawu diyıa tıñtunni

Luka 7.1-10

5 Eε re Yesu sii kpa mu Kapıeənam. Doñ tıyanı ne Roma laalyuwolo nihiyawu kıldıgi sii ko u lee a sıla u dı u ko pe u bee wii kıldıgi, a baa,

6 “N nihiyawu, iŋ diyıa tıñtunni re aa wıuli a pıŋ diyıa tıyan a ki na twara kırkañ. U bı wuwo ki vala.”

7 Eε re Yesu basi tıya u a baa, “N si ko leñ dı u deye.”

8 Amę baal hu basi tıya u a baa, “N nihiyawu, iŋ bı maga dı i ko gyuu iŋ diyıa. Eewıya i ke haa surı i nyıwa dıŋ a baa dı iŋ tıñtunni hu deye, u si deye.

9 Beewıya iŋ me paalı ki tıñ iŋ laalyuwolo nihiyası nyıwa re. Laalyuwolo badomıŋ me ki tıja iŋ nyıwa. Dı miyanı ne baa dı nal no mu daha, u aa muu re. Dı miyanı me re baa dı nal no ko daha, u aa ko re. Dı miyanı ne basi tıya iŋ tıñtunni dı u yaa wii no, u aa yaa re.”

10 Yesu aa nıu wiya no, u nyıwa fiyeli. Eε re u basi tıya nügyamaa hu fa aa tıja u hal a baa, “Wıtı re iŋ basi ki tıya ma, iŋ ha bı maakyiye na laadıi no irıñ Iziral paalıu nal kıldıgi buloñ tıyanı.

11 N basi ki tıya ma re, nala si lui dunıya logın buloñ a ko hıŋ Wıısı koro hu tıyanı dı ba bee Abırahım abee Azıkı abee Gyeekobı ki di kına,

12 amę Iziral tumma hu fa aa maga dı ba we Wıısı koro hu tıyanı aŋ bı gyıwa, Wıısı si kpa ba yuwo ta gyanıhal tıyanı dı ba we bilhuu tıyanı a pıŋ ki wii aŋ ki kyanı ba nyıına.”

13 Eε re Yesu basi tıya laalyuwolo nihiyawu hu a baa, “Ki mu diyıa, wii hu buloñ i aa laa dı baa u si yaa, u re si yaa.” Saňa no tı tıyanı ne laalyuwolo nihiyawu hu tıñtunni hu na laanıftıa.

Yesu tıbü nala yugıa

Maaki 1.29-34; Luka 4.38-41

14 Eε re Yesu mu Piita diyıa. U aa gyıwa dı Piita hıılhaaq pına ki wıuli, u teñ buloñ nıma.

15 Nyıe re Yesu mu dige u nonj tıyanı. U teñ fa aa nıma gee, u fiyeli. U sii yaa kidiiliye tıya u.

16 U dıdaana aa ko pele, nala kaŋ nügyamaa a ko Yesu lee. Gyııbıomo re gyı kaŋ badomıŋ. Eε re Yesu nıosı gyııbıomo hu ta ba lui ka u tıbü nala hu buloñ gyı fa aa wıuli.

17 U yaa wii no dı wiya hu Wıısı gyı aa tıñ u tıñdaal Azaaya tıyanı a bası ko yaa wıtı re. U gyı baa, “U re laa ma ta á wıula buloñ tıyanı.”

Nala aa maga dı ba tıñ Yesu hal

Luka 9.57-62

18 Yesu aa naa dı nügyamaa hu ko gol-u gee, u bası tıya u hatınnı hu a baa, “Ma len dı á kyol fuwo hu kyolo.”

19 Εε re Wisi Tej dudagil kidiği ko v lee a bası tiya v a baa, “N nihiyawu, η yaa siri re di η tiya i hal a mu lee ke bulon i aa muu.”

20 Εε re Yesu bası tiya v a baa, “Nmanyomı kaŋ buvsi re a ki gyuu, digibiisi me kan gyamni a ki gyuu, ame miyan Nihuwobinj Biye bi kan lee η aa si piŋ a wiyesi.”

21 Nala hu fa aa tiŋ Yesu hal, ba kidiği me bası tiya v a baa, “N nihiyawu, η si tiya i hal ame leŋ di η laa siya mu kpa η kuwo hogo an ko.”

22 Εε re Yesu bası tiya v a baa, “Ki tiya η hal an leŋ di suvoni hu ki hogo ba tu suvoni.”

Yesu leŋ niipuwo sige

Maaki 4.35-41; Luka 8.22-25

23 Εε re Yesu mu gyuu niuduworiboro, v hatunna me tiya v hal a mu gyuu.

24 Saŋa hu ba aa muu tiyan ne puwoduwo kidiği pirigi ki doŋ. Εε re niipuwo to niuduworiboro hu bulon. Niuduworiboro hu fa ki kye di v tuu niuemii. Saŋa no tiyan di Yesu ke piŋ doo.

25 Εε re v hatunna hu mu kyisi v a bası tiya v a baa, “Á Tiuna, laa ma ta, di ee daa á si suba.”

26 Εε re Yesu piyesi ba a baa, “Bee re tiŋ kambinj kaŋ ma? Ma laadii bi yuga.” Εε re v sii a nosi puwo hu an bası tiya fuwo hu me di v fiyeli piŋ. Lee bulon pirigi yaa siyee.

27 Nyę re ba bulon nyuuvi fiyeli, ba ki piyesi dəməŋ a baa, “Nigee irin ne nyę? Fuwoni abee puwoni bulon ki tiya v nyuwa?”

Yesu kile gyiŋsi ta baala balya tiyan

Maaki 5.1-20; Luka 8.26-39

28 Εε re Yesu sii kpa mu Gadara paaluu fuwo hu kyolo. Di baala balya lı bilni tiyan a ko kyeme v. Gyıŋbomo re gyı kaŋ baala no ba ki yaari. Nal bulon gyı bi wuwo ki tiŋ ihmancı hu tiyan baala no balya aa we, beewiya, ba gyı bomo re welinq.

29 Ba aa naa Yesu, ba pirigi kyiyesi a baa, “Wisi Biye, bee re i ki kye di i yaa ma? I ko di i dögisi ma re ka saŋa hu na pele koo?”

30 Di poriku-gyamaa me sıŋ kpaga doŋ a ki di kina.

31 Εε re gyıŋbomo hu sula Yesu a baa, “Di i ko kil ma ta di á lı nala no tiyan, leŋ di á mu gyuu porikusi no tiyan.”

32 Εε re Yesu bası tiya ba a baa, “Ma lı ki mu.” Εε re ba lı baala hu tiyan a mu gyuu porikusi hu tiyan, porikusi hu bulon sii fá a lı fuwo hu nyuwa a tuu gyuu fuwo hu tiyan a suba.

33 Nyę re porikudaala hu fá mu gyuu bee hu tiyan a bası wı hu bulon aa yaa doŋ abee wı hu aa yaa baala hu gyı aa kaŋ gyıŋbomo hu me tiyan a tiya bee hu nala.

34 Εε re bee hu nala bulon sii lı mu di ba na Yesu. Ba aa muu na v, ba sula v di v lı ba paaluu tiyan.

9

Yesu tıba baal kidiği logindığı aa svba

Maaki 2.1-12; Luka 5.17-26

1 Εε re Yesu sii gyuu niuduworiboro a kyol fuwo hu a mügi kpa mu v bee.

2 Doŋ ne nala badomoy siı kyun baal kıldıgi logindigi buloŋ aa svba abee u wasipinii a ko Yesu sıya. Yesu aa naa dı ba laadii yuga gęe, u bası tiya baal hu a baa, "N Biye, ta leŋ kambıŋ kana ! N kpaa i wibom̄o kye i re."

3 Yesu aa bası gęe, Wıusi Teŋ dıdagıla badomoy miyḡ hɔŋ ki gorımı wiya a baa, "Baal no aa bası wiya gęe re anı u re yaa Wıusi."

4 Ame Yesu ke gyin wıi hu ba gyi aa bıını re. Ee re u piyesi ba a baa, "Bee re tuŋ ma ki bıını wibom̄o no."

5 N aa sı baa 'N kpaa i wibom̄o kye i re,' koo ɳ aa sı baa 'Sii ki vala,' ba tıyan kubee re yaa mol?

6 N sı dagı ma dı ma gyıma anı miyan Nihuwobiŋ Biye kaŋ dee re ɳ aa sı wuwo kpa dunıya nala wibom̄o kye ba." Ee re ka u bası tiya baal hu a baa, "Sii kpaa i wasa a ki mu diya."

7 Doŋ ne baal hu nyagi sii sıŋ, a ki mu diya.

8 Nigyamaa hu buloŋ aa naa gęe, kambıŋ kaŋ ba, ba dannı Wıusi anı u aa kpaa dee no irıŋ a tuya nihuwoobisi.

Yesu yırı Matiwu dı u ko yaa u hatınnı

Maakı 2.13-17; Luka 5.27-32

9 Yesu aa lıı doŋ ki mu, dı lampolaal kıldıgi ba aa yırı Matiwu re hɔŋ u tuŋtunni-dıya tıyan gęe. Ee re Yesu yırı u a baa, "Sii ko ki tıŋa ɳ hal." U sii a ki tuŋ Yesu hal.

10 Nyę re Yesu bee u hatınnı hu buloŋ kpa mu Matiwu diya, a hɔŋ ki di kına. Doŋ tıyan ne lampolaala bee wibom̄yaala me ko pe ba tıyan, ba buloŋ ki di kına hu.

11 Farasiima badomoy aa naa gęe, ba piyesi Yesu hatınnı hu a baa, "Bee re tuŋ ma nihiyawu bee lampolaala abee wibom̄yaala no buloŋ hɔŋ ki di kına?"

12 Yesu aa nıı wıi no, u miyḡ bası tiya ba a baa, "Nala hu aa kaŋ laanfıya, ba bee kye tıuba tına, see nala hu aa wıılı."

13 Ma mu deŋ Wıusi teŋ tıyan a na wıi no ba aa saba memii. Ba saba re anı

Wıusi baa,

"Ma aa fá nala sikii, u re krıya ma aa lıı wıısullı kına a kpu tiya ɳ." Wibom̄yaala wiya re ɳ ko, ɳ bı ko tıpułuŋ timma wiya.

Ba piyesi Yesu nyıwıa vııwayı wiya

Maakı 2.18-22; Luka 5.33-39

14 Ee re Gyooŋ Wıusinufool hu hatınnı ko Yesu lee a piyesi u a baa, "Bee re tuŋ á bee Farasiima ki vııwa nyıwıa aŋka i hatınnı hu ke bee vııwa nyıwıa?"

15 Ee re Yesu piyesi ba a baa "Dı nal le kpaa hafalı ka dı u bee u kyanrı hɔŋ, u kyanrı hu tiya sı kyogi? Aayı, ame kyee kıldıgi we doŋ ba aa sı kaŋ baal hu mu lee kıldıgi ka dı u kyanrı hu vııwa nyıwıa."

16 Ee re u bıl maga namaga tiya ba a baa, "Nal buloŋ bı sı kpa taŋfalu a ala tı gabınıı bol. Dı i re yaa gęe, taŋfalu hu sı kuvırı, dı gabınıı hu mari kyası pe.

17 Ee tu re nal buloŋ me bı sı laa nyıwıa kpa sıhuwo a we pulbünnı tıyan, see dı u kpa we pulfalı tıyan. Dı gęe daa pulbünnı hu sı pıso dı sıŋ hu bısı ta. Sıhuwo maga dı i kpa we pulfalı tıyan ne dı sıŋ hu bee pul hu buloŋ ta kyogo ta."

Yesu kyisi Gyuumıa nihiyawu toluu svv tıyan aŋ tıuba haaj kıldıgi me

Maakı 5.21-43; Luka 8.40-56

18 Yesu ha gyi aa basi wiya hu g̊ee re, Gyuumma nihiyawu k̊idig̊u ko u lee, a tuu g̊ibnni u siya t̊iyā aŋ̊ basi t̊iyā u a baa, "N̊ toluu re s̊uba lagilagi no, ame ko kpa i nosi d̊ob̊o u t̊iyā d̊i u sii s̊uu t̊iyā."

19 Ee re Yesu bee u hatunna hu bulon sii t̊ij̊ baal hu hal ba kpa k̊i mu.

20-21 Ba aa muu hu t̊iyā ne, di haan̊ k̊idig̊u aa yaa u hawiyā ka ba bee teñ u b̊isi fi abee baluya, ko ban̊ Yesu hal aŋ̊ liisi u t̊iyā t̊iyā a baa, "D̊i miyan̊ ne yaŋ̊ dige u gal duŋ̊ me, η aa na laan̊fiya re," aŋ̊ dige gal hu nẙwa.

22 Ee re Yesu miug̊i galdaasi a na u, a basi t̊iyā u a baa, "N̊ toluu, ta len̊ kambin̊ kana i, i aa laa η di re t̊ij̊ i deye." Haan̊ hu pirigi na laan̊fiya han̊ lagilagibiye hu.

23 Ee re ka Yesu kpa gyuu Gyuumma nihiyawu hu d̊iya. U gyuwā d̊i han̊ye-taala abee lodaala hu s̊ina a k̊i wii.

24 Ee re Yesu basi t̊iyā ba a baa, "Ma bulon̊ mu l̊i, han̊tolibiye hu bi s̊uba, u ta piŋ̊ doo re." Ee re ba bulon̊ miug̊i k̊i muu ma u.

25 Ame ba aa kile nala hu bulon̊ ba l̊i g̊ee, Yesu mu gyuu han̊tolibiye hu d̊iya, a mu kaŋ̊ u noŋ̊ t̊iyā, u sii.

26 Wu no Yesu aa yaa taal̊i haŋ̊ paaluu hu bulon̊.

Yesu t̊iiba nẙulma balya

27 Yesu bil aa l̊i doŋ̊ k̊i mu, nẙulma balya me sii k̊i t̊ija u hal aŋ̊ huwori k̊i yiri u a baa, "Yesu, Deviti Biye, fá á sikii."

28 Yesu aa muu gyuu d̊iya hu, nẙulma hu balya me kpa ko u lee. Ee re u piyese ba a baa, "Ma laa di anu η si wuwo t̊ub̊i ma d̊i ma deye re koo?" Ee re ba baa, "Waa, á T̊una, á laa di re."

29 Ee re Yesu dige dige ba siya t̊iyā aŋ̊ baa, "Ee hu ma aa laa di anu u si yaa, η si leŋ̊ dt̊ ee yaa."

30 Ba siya suri, ka Yesu basi t̊iyā ba abee sıfıyasi a baa, "Ma ta ko basi wui no t̊iyā nal bulon̊."

31 Ame ba viya aŋ̊ l̊i basi u wiya a taal̊i paaluu hu bulon̊.

Yesu t̊iiba gan̊i

32 Nẙulma hu balya aa yaŋ̊ l̊i d̊iya hu t̊iyā, di nala badom̊ me kan̊ baal k̊idig̊ gyuŋ̊bom̊ aa kana u bi wuwo k̊i basi wiya, a ko Yesu lee.

33 Ee re Yesu kile gyuŋ̊bom̊ hu baal hu t̊iyā, ka baal hu piili k̊i basi wiya. U yaa nal bulon̊ ẘik̊perii. Ee re ba baa, "Á ha bi maakyiye na wui no irin̊ Iziral paaluu t̊iyā."

34 Ame Farasiima hu k̊i basi anu gyuŋ̊bom̊ kuwori re t̊iyā u dee u wuwo kile gyuŋ̊bom̊ k̊i ta g̊ee.

Yesu fáá nala sikii

35 Ee re Yesu sii gölli t̊obala abee t̊obiisi hu bulon̊ a k̊i daga nala Gyuumma ẘuk̊yẘaldusı t̊iyā, aŋ̊ pe k̊i basi W̊isi koro hu ẘiweliye wiya, aŋ̊ k̊i t̊ub̊i nala hu ẘula irin̊ irin̊ bulon̊ aa kana.

36 U aa naa niygamaa hu, sikii bulon̊ kana u, beewiya u naa n̊i wiya yuga aa doŋ̊ ba re, ka ba bi kaŋ̊ nal aa si k̊iyeli ba. Ba k̊i g̊ee anu piyese aa bi kaŋ̊ pedaal.

37 Ee re u basi t̊iyā u hatunna hu baa, "K̊ik̊umya hu yuga re baga hu t̊iyā, ame tuŋ̊tuŋ̊na hu bi yuga ba aa si k̊uŋ̊ k̊ina hu."

38 Ma yan̊ s̊ula baga hu t̊una d̊i u kye tuŋ̊tuŋ̊na yuga d̊i ba k̊uŋ̊ baga hu k̊ina."

10

*Yesu tıŋ v kpambısı fiabee balya hu
Maaki 3.13-19; 6.7-13; Luka 6.12-16; 9.1-6*

1 Εε re Yesu yırı v kpambısı fiabee balya hu a laŋŋı dəməŋ, a tyua ba dee dı ba wuwo kı kile gyuŋbəmo aŋ pe ki tıbı nala wıla irıŋ irıŋ bulon aa kana.

2 Nala hu v aa lıya ba fene re nyę: Siiməŋ (v feŋ kıdğı me re yaa Piita), abee v naabiye Aŋdurı, abee Gyemsi bee v naabiye Gyooŋ me. Gyemsi bee Gyooŋ fa yaa Zebedi balya re,

3 abee Fılipı, abee Batolomi, abee Tomaasi, abee Matiwu lampolaal hu, abee Alfiyasi biibaal Gyemsi, abee Tadiyo,

4 abee Siiməŋ, nal hu aa kyıl v nala wiya kınkaŋ, abee Gyudası Isıkarotı nal hu a ko yaa minaafigi tıuna, a kpa Yesu yallı.

5 Tındarı hu Yesu gyı aa kpaa tıya v kpambısı fiabee balya hu ba lı re nyę. U baa, "Ma ta ko mu nala aa bı yaa Gyuumma paalvu koo Samaariya paalvu tıo kıdğı ke bulon.

6 Amę ma mu Iziral nala lee, nala no kı gęe re anı piyese aa nyıgısa.

7 Ma mu bası Wıısı wiya tıya ba anı wıısıbee koro hu kpaga re.

8 Ma tıbı wıla tımma, a kyisi svıni, a tıbı gbegisi, a kile gyuŋbəmo me ta nala tıyan. Dı ma ko yaa wiya no bulon, ma ta laa tuno bulon, beewiya ma me bı tuŋ kıŋ bulon aŋ laa dee no.

9 Ma ta kpaa molbii bulon we ma gyıfası tıyan.

10 Ma ta kpaa diiku ma ɻımanı no valı tıyan, a ta paa gatıŋnyıwa bulıya koo naatıbo tıŋnyıwa bulıya me. Ma ta kol daatıgiya balya me. Tıŋtınnu bulon maga dı ba tıya v kına hu aa maga dı v kana re.

11 Dı mamaa re ko mu pele tıo bulon, ma kyęe nal hu aa sı laa nyıwıla laa ma biŋ, dı ma we v lee a mu pele saŋja hu ma aa sı lı tıo hu tıyan.

12 Dı mamaa re ko mu gyuu dıya bulon, ma laa sıya kyıowalı dıya hu nala a baa, 'Wıısı si lej dı dıya no nala hıŋ abee laaŋfiya.'

13 Dı ba aa re ko laa ma, ma svı Wıısı dı v tıya ba ftyelvu. Amę dı ba aa re ko bı laa ma, ma lej dı ftyelvu hu ma aa svıla tıya ba mıgı ko ma lee.

14 Dı tıo koo dıya kıdğı nala re ko po dı ma ta gyıowa, a bı yaa siri me dı ba gyegili nı ma duwoso, εε ke, ma lı don, aŋ piisi ma naası tıŋha ta. Ee si daga nı ba aa viya ma nyę Wıısı si doğısı ba.

15 Wıtu re ɻı bası kı tıya ma, dunıya sarıya hu kyediili, Wıısı si doğısı han too hu nala a te gęe hu v gyı aa doğısı Sodom bee Gomora tımma ba wıbəmo nyunıŋ."

*Tıwara hu ma aa sı na
Maaki 13.9-13; Luka 21.12-17*

16 Εε re Yesu bıl bası tıya v kpambısı hu a baa, "Ma gyegili nı daha! Naa tıŋ ma re dunıya nala lee, ba sı kil tıŋ ma hal anı ba aa kpaa piyese bee gbonı a laŋŋı lıdigi. Eewiya, ma gyıŋ tıya ma tıŋ welinj. Amę ma wiyaalı bulon tıyan ma kaŋ ma tıŋ.

17 Ma po ma tıŋ welinj abee nala no, beewiya ba sı kaŋ ma mu nıhıyası suya dı ba di ma sarıya aŋ vırı ma ba wıkyıowaldısi tıyan.

18 Ba sı kuu ɻı wiya, a kaŋ ma mu paalvısi nıbala abee kuworo sıya dı ba di ma sarıya ka dı ma di ɻı daŋsıya a tıya ba abee nala hu aa bı yaa Gyuumma bulon.

19 Dı ba ko kaŋ ma mu nala no sıya, ma ta lej dı ma bembije kı sii wiya hu ma aa sı bası laa ma tıŋ wiya. Beewiya, dı saŋja hu re ko pele, Wıısı si daga ma wılı hu ma aa sı bası.

20 Wiya hu ma aa si bası, ba bi si yaa ma tui wiwasıya. Ma Kuwo Wıısı re si lej du u Wiyesi Welii hu tui ma tiyan a bası wiya no tuya ma.

21 Nımmabalıya si kaŋ dəməŋ a mu tiya di ba kpu. Di kuwoma me yaa ba biisi gee tu. Biisi me si viya ba kuwoma abee ba nımma nyıvısi tuijı an kaŋ ba mu tiya di ba kpu.

22 Nal nal bulon si kuu ı̄ wiya a haasi ma. Ame nal hu bulon aa kaŋ mala u laadii tiyan a mu ten, Wıısı si laa u ta.

23 Di ba ko ki dəgısı ma tco kıldıgi tiyan, ma lı̄ a fá mu tədumma. Wıtı̄ re ı̄ bası ki tiya ma, ma bi si wuwo tuŋ tuıma hu ı̄ aa kpaa tiya ma ten Iziral paalvu bulon tiyan, ka di miyan Nıhuwobın Biye na mügı̄ ko.

24 Sakuribiye bee te u dıdagıl. Ee re yoŋ me bee te u tıuna.

25 Ame sakuribiye maga di u me kui dıdagıl hu aa daga u re. Yoŋ me maga di u kui nal hu aa deñe u re. Di ba aa re yan kaŋ diya tıuna ki yırı Sıtaanı, ee ke, ba si tuya diya hu nala fene aa loro te Sıtaanı.

Nal hu aa maga di ma ki fá u

Luka 12.2-7

26 Eewı̄ya, ma ta ki fá nala no, wı̄ bulon tuwo a yaa wiſaŋı̄.

27 Wı̄ bulon ı̄ aa fajı̄ bası tiya ma, u maga di ma bası u lı̄gyalı̄ tiyan ne. Wı̄ bulon me ı̄ aa miŋse tiya ma, ma bası u di nal bulon nu.

28 Ee re Yesu bı̄l bası tiya ba a baa, "Ma ta ki fáa nala hu aa si wuwo kpu ma dı̄vı̄. Ame ma ki fá Wıısı, beewiya u re kaŋ dee u aa si wuwo lej di ī sıuba, a kaŋ dee me u aa si maakyiye kpa ī we diŋ."

29 Kokobiisi balı̄ya yalı̄ yaa baŋme re? Ame di ma kuwo Wıısı me yan bi tiya ı̄manı̄ ba kıldıgi bulon bee sıuba.

30 Wıısı paalı̄ gyı̄ŋ ma kıldıgi bulon nyıvına nyıvına re.

31 Eewı̄ya, ma ta lej di kambı̄ŋ kaŋ ma. Beewiya Wıısı sıya ke tiyan ma kıldıgi bulon kaŋ tıno re kı̄ŋkaŋ a te kokogyamaa.

32 Nal hu bulon aa si wuwo sıŋ gyamaa tiyan a baa di u yaa ı̄ nal le, ee tui re ı̄ me si bası u tıuna wiya ı̄ Kuwo Wıısı aa we wı̄sibee tiyan sıya tiyan.

33 Ame nal hu bulon me aa si viya ı̄ wiya gyamaa tiyan, ee tui re ı̄ me si viya u tıuna wiya ı̄ Kuwo Wıısı aa we wı̄sibee sıya tiyan.

34 Ma ta bı̄na anı̄ ı̄ ko dı̄nı̄ya di nala sıuma re? Aayı̄, yuwo re ı̄ kaŋ ko.

35 N ko di ı̄ porigi nala dəməŋ tiyan ne anı̄ ba aa saba gee Wıısı ten tiyan. Biye bee u kuwo si kaa dəməŋ. Di hantolibiye bee u naa me kaa dəməŋ. Biihaŋ bee u bala nı̄na si kaa dəməŋ.

36 Nal diya nala tui re si yaa u dəmə, a haasi u te nal bulon.

37 Nal hu bulon aa kyo u kuwo abee u naa a te ı̄, u tıuna bi maga di u yaa ı̄ hatınnı̄. Nal hu bulon me aa kyo u biibaal koo u toluu a te ı̄, u tıuna bi maga di u yaa ı̄ hatınnı̄.

38 Nal hu bulon aa bi baası u tui daagari, a ki tıja ı̄ hal, u tıuna bi maga di u yaa ı̄ hatınnı̄.

39 Nal hu bulon aa kyo u tui mübol, u tıuna si kpa u mübol ta. Ame nal hu me bulon aa si kuu ı̄ wiya a viya u mübol ta u tıuna si kaŋ mübol aa bi kaŋ tenii.

40 Nal hu bulon aa si kaŋ ma welı̄ŋ, miyan ne u tıuna kaŋ welı̄ŋ gee. Nal hu bulon me aa kana ı̄ welı̄ŋ. Tıuna hu aa tıma ı̄ me re u kaŋ welı̄ŋ gee.

41 Nal hu bulon aa kaŋ Wıısı tı̄ndaal welı̄ŋ akuu u aa yaa Wıısı tı̄ndaal wiya, Wıısı aa tiya u tıuna Wıısı tı̄ndaal tuno re. Nal hu me bulon aa kaŋ

tipulun̄ tūna welij akuu v aa yaa tipulun̄ tūna wiya, Wūsi aa tiya v tūna me tipulun̄ tūna tuno re.

⁴² Nal hu me bulon̄ aa si yaa nūfīyel̄ me gba tiya η hatinna no tiyan̄ nūbiye akuu v aa yaa η hatinna wiya, witu re η basi ki tiya ma Wūsi kōn̄ si tuŋ̄ v tūna.”

11

Gycōŋ Wūsinūfool hu tiŋ̄ nala ba ko Yesu lee Luka 7:18-35

¹ Yesu a basi wiya no a tiya v hatinna hu fiabee baliya ko teŋ̄, v lū doŋ̄ a mu dī v daga nala aŋ̄ pe basi Wūsi wiya Galili paalv̄ tiyan̄.

² Sanja no tiyan̄ di Gycōŋ Wūsinūfool hu gyi we nitodiȳa tiyan̄ ne. U aa nū wiya hu Krisita aa yaa, ee re v tuŋ̄ v hatinna badom̄oŋ̄,

³ ba mu piyesi v a baa, “Basi tiya ma, i re yaa nal hu Gycōŋ fa aa baa di v si ko laa ma ta hv, koo á ha ki gyegili nūdima?”

⁴ EE re Yesu basi tiya ba a baa, “Ma mügi mu basi tiya Gycōŋ wiya hu bulon̄ ma aa naa, abee wiya hu bulon̄ ma aa nyaaba.

⁵ Ma mu basi tiya v di nyulum̄a siya suro re, gbariga ki vala, gbegisi me ki deye, wonni ki nū wiya, nala hv a suba ki sii svu tiyan̄. Ka ba basi Wūsi wiwelie hv me a ki tiya nyaaba.

⁶ Tenfiyel̄ timma re yaa nala hv kōn̄ aa laa η wiya di aŋ̄ bi si maakyiye yaa η sige anu miyan̄ ne yaa nal hu Wūsi aa tūma.”

⁷ Sanja hu Gycōŋ hatinna hu aa kpaa ki mu, ee re Yesu piili basi Gycōŋ wiya a ki tiya gyamaa hv. U piyesi ba re a baa, “Ma gyi aa muu Gycōŋ lee poḡo hu tiyan̄ nūḡee iriŋ̄ ne ma gyi fa ki yiyeli anu ma si mu na. Ma gyi būna Gycōŋ ki gee anu oho puwo a kaŋ̄ ki viisi re ma mu ma na koo?”

⁸ Di ee yan̄ daa, nūḡee iriŋ̄ ne ma lū dī ma na? Ma lū dī ma na nal a laalı gaweliye re? Aayi. Deŋ̄ na, nala hv aa laalı gann̄i no iriŋ̄, ba aa we kuworidisi tiyan̄ ne.

⁹ Ma yan̄ daga η nal hv iriŋ̄ ma aa lū doŋ̄ dī ma na. Ma muwa dī ma na Wūsi tūndaal le koo? Witu re η basi ki tiya ma, nal hv ma gyi aa naa, v tee Wūsi tūndaal le.

¹⁰ Nal no wiya re ba gyi sabi biŋ̄ Wūsi teŋ̄ tiyan̄ a baa di Wūsi baa, ‘N si tuŋ̄ η tūndaal

di v laa i siya a mu mari nūmanu bin-i.’

¹¹ EE re Yesu bīl̄ basi tiya nala hv a baa, “Witu re η basi ki tiya ma, ba ha bī maakyiye lul nal bulon̄ duŋ̄ya no tiyan̄ v tee Gycōŋ Wūsinūfool hv. Amē nal hv yan̄ aa yaa nūbiye Wūsibee koro hv tiyan̄, v tūna me re tee Gycōŋ.

¹² A yan̄ lū sanja hv Gycōŋ Wūsinūfool aa piile basi Wūsi wiya a kaŋ̄ ki ko gyināŋ̄, nala kaŋ̄ Wūsibee koro hv wiya ki kaa dōm̄oŋ̄ ne, ee re gaduwogo ki luḡa di ba kaŋ̄ fasti.

¹³ Amē ka di Gycōŋ na ko, di Wūsi tūndaala hv abee mīrisi hv Wūsi gyi aa leŋ̄ Moosi sabi biŋ̄ hv laa siya basi Wūsibee koro hv wiya re.

¹⁴ Di mamaa re laa di anu wiya no yaa witu re, ee ke v maga di ma gyuma anu Gycōŋ ne yaa nal hv wiya ba gyi aa basa Wūsi teŋ̄ tiyan̄ anu llaagya si mügi ko hv.

¹⁵ Nala hv aa kaŋ̄ dīgina, ma gyegili nū wiya no welij̄.

¹⁶ EE re Yesu bīl̄ basi tiya ba a baa, “Ma leŋ̄ dī η daga ma gee hv gyināŋ̄ nala aa kīya. Ba kī gee re anu hanj̄biisi aa lū dī ba għiatal. Badom̄oŋ̄ aa huwori ba dōntujsi a basi tiya ba a baa,

17 'Á yu yula re tiya ma, ka ma wiya gowayi. Á taa hanjee me tiya ma ka ma wiya wiyi."

18 Ee tu re yan, sanja hu tiyan Gyooŋ gyi aa ko ma lee, u gyi aa vuwa nuwa re, aŋ bee nyuwa siŋ me. Ee re nala baa di gyuŋboŋ ne kana u.

19 Aŋka miyan Nihuwobin Biye me ko a ki di kuna aŋ ki nyuwa siŋ me. Ee re nala baa di baal no ke yaa nabolin tūna re, a yaa sinyawal me aŋ pe kan lampolaala abee wibɔŋyaala buloŋ me yaa u kyaŋsi. Nala hu aa kan Wiisiwigyūŋ hu, ba wiyaaltya re aa daga."

*Toni hu nala aa bi laa Yesu wiya di
Luka 10.13-15*

20 Toni hu tiyan Yesu gyi aa yaa wimagila hu gyenij buloŋ nala gyi bi biruma lu ba wibɔmɔ yayi tiyan. Ee re u basi ba siya wiya tiya ba a baa,

21 "Mamaa Koražin tumma abee Besaada tumma, ma si na tuwara kujkaŋ. Wimagila hu η aa yaa ma lee, di miyan ne fa yaa wiya no Taaya abee Siidoŋ nala lee, ba fa bi si yaa gyegye ka di ba paa ba logannı laali, aŋ yaa towl bugi ba tu a daga antu ba tisi kyogo re, ba birumi lu ba wibɔmɔ tiyan.

22 Witu re η basi ki tiya ma, sarıya hu kyediilii, Wiisi si dögisi Koražin abee Besaada tumma a te Taaya abee Siidoŋ tumma.

23 Mamaa Kapœnam tumma, ma ta ko ki liisi anu Wiisi si bigisi ma. Ma gyiŋ tiya ma tu welin, u si kpa ma we diŋ tiyan di ma na tuwara kujkaŋ. Ma bına ma si wuwo kanj ma tu gyiŋ wiisibee re koo? Wiisi si kpa ma yuwo we diŋ tiyan di ma na tuwara kujkaŋ. Wimagila no buloŋ η aa yaa ma lee, di Sodom tiyan ne η fa yaa ba, Wiisi fa bi si kyogi doŋ buloŋ. Sodom ha fa si we doŋ a kanj ki ko gyinaj.

24 Amé η yan basi ki tiya ma re, sarıya hu kyediilii Wiisi si dögisi Kapœnam tumma a te sodom tumma."

*Yesu basi tiya nala di ba ko u lee a na wiyesi
Luka 10.21-22*

25 Sanja no tu tiyan ne Yesu baa, "N Kuwo Wiisi, i re yaa wiisinyuu abee tanha buloŋ Tūna. N aa dannu i re akuu wiya hu i aa kpaafanja wigyunna, aŋ kpa ba daga nala hu aa bi kanj wigyun."

26 N Kuwo, η aa kyowali i aŋgyuwasi re beewiya wu hu i aa kyee u re i yaa gee.

27 N Kuwo kpaafanja buloŋ dee tiya η ne. N Kuwo duŋ ne gyiŋ geee η aa kuya. N duŋ me re gyiŋ geee η Kuwo aa kuya. Nal buloŋ bi gyuma u, see nala hu duŋ η aa lya a daga u tiya ba."

28 Ee re Yesu bil basi tiya ba a baa, "Ma nala hu buloŋ aa lolo, aŋka wiya vuwa ma bin, ma ko η lee, di η tiya ma wiyesi."

29 Ma tuŋ η nyuwa di á yaa nyuudigi, di ma wuwo gyiŋ tūma hu η aa kpaafanja tiya ma di ma tūma welin, beewiya, η siya fyeela re ka η gyiŋ η tu kanu me. Di mamaa re yaa gee, η si tiya ma wiyesi.

30 Wiya hu η aa baa di ma yaa, ba bi yaa widuwoni ma aa si yaa lolo. Tūma hu me η aa si kpa tiya ma, ba bi si leŋ di ma buri."

¹ U gyi bì piisa ka Yesu bee u hatinna sii kyewiyesii hu kyee a tñ nyonojo baga kìdigì tiyan a ki mu. Èe re losi gyi kañ u hatinna hu ba bori nyonojo hu a piisi ki kyan.

² Èe re Farasiima badomoy na ba a piyesi Yesu a baa, "I bì naa? Kyewiyesii hu kyee sìna daa i hatinna hu ki kyogi gëe."

³ Èe re Yesu piyesi ba a baa, "Ma ha bì karimi wìi hu Kuwori Deviti gyi aa yaa sanja hu losi gyi aa kañ u bee u hatinna?

⁴ U gyi muu gyuu Wìisi diya hu re, a kpa paanuu hu ba gyi aa kañ ko binj Wìisi siya, a lì u bee u hatinna kyan. U fa yaa sìna re dì niwaasi bulon kyan haj paanuu hu, see wìukyowwal silaala hu duñ.

⁵ Ma tìi gyuma re anu toma hu wìukyowwal silaala hu aa ki toma Wìukyowaldìbal hu tiyan Kyewiyesii hu kyee yaa kyee no sìna re. Amë ma tìi naa re mìrisi hu Moosi aa saba tiyan anu Wìisi bì sì kpa kyogisi tyu ba eewiya.

⁶ Wìtì re ñ basi ki tiya ma, "Nal aa tee Wìukyowaldìbal hu re we daha nyé."

⁷ Ba saba re Wìisi teñ tiyan a baa,
"Ma aa fá nala siki, u re kriya ma aa lìi wìusulli kina a kpu tiya ñ."
Dì mamaa re kònì fa gyiñ wìi no memii, ma fa bì sì kpa kyogisi ki tiya nala hu aa bì kañ wukyogii.

⁸ Miyan Nihuwobij Biye re yaa Kyewiyesii hu kyee Tìuna."

*Yesu tìbi baal kìdigì noj aa svba
Maaki 3.1-6; Luka 6.6-11*

⁹ Èe re Yesu lìi doñ, a mu gyuu Gyumma wìukyowaldìya kìdigì,

¹⁰ dì banosuu kìdigì tìuna me we doñ. Nala hu aa we wìukyowaldìya hu tiyan fa aa kye ñmanu re dì ba basi tiya Yesu anu u kyogi ba mìrisi re. Èe re ba piyesi u a baa, "U yaa ñmanu dì á tìbi wìula tìmma kyewiyesii hu kyee koo u bì yaa ñmanu?"

¹¹ Èe re Yesu piyesi ba a baa, "Dì ma kìdigì re kañ piyesi dì u tele kòluñ tiyan Kyewiyesii hu kyee, na i aa lìi u re?

¹² Nihuwobij ne tee piyesi. Eewiya, dì ámaa re aa yaa wìweliye kyewiyesii hu kyee, mìra bulon bì daga anu á yaa wìi kyogi re.

¹³ Èe re Yesu basi tiya nosuu hu tìuna a baa, 'Kañ i noj hu tanni.' Nye re u kañ u noj tanni. U mügi kùi noduwo hu."

¹⁴ Èe re Farasiima hu me sii lìi doñ a mu dì ba vùvùlì gëe hu ba aa sì yaa a kpu Yesu.

Yesu re yaa laataal hu Wìisi aa liya.

¹⁵ Yesu aa ko gyuma anu nala hu aa vùvùlì u kpuylì wìya re, èe re u sii lìi doñ. Amë ngyamaa ha gyi sii tiyan u hal. Nye re u tìbi nala hu bulon fa aa wìuli ba tiyan.

¹⁶ An basi tiya ba abee sıftyası a baa, "Ma ta ko göllì basi ñ wìya a ki tiya nala."

¹⁷ U gyi aa basi wìi no leñ wìi hu Wìisi gyi aa tñ u tìndaal Azaaya tiyan basi kònì ko yaa wìtì re.

¹⁸ Wìisi gyi baa,
"Ma na, nal hu ñ aa liya dì u yaa ñ tìntunni re nye, u re ñ kyo, ñ teñ fìyela re u tiyan kùkkan."

Ñ sì kpa ñ Wìyesi Welii hu dee we u tiyan.

Dì u basi tiya doniya nala bulon anu sanja hu ñ aa sì laa ba ta pele re.

¹⁹ U bì sì göllì ñmmaa nyuwtaaduwo ki ban.

U bì sì golli lee buloñ nɔsi wìya kì bañ gyamaa tìyañ.

²⁰ U sıya sì ftyeli sikii tımma lee añ kañ bɔnye me a beel-ba. U bì sì yaa wìya hu aa sì leñ dì ba kpa ba bayiyela hu ba aa kana ta, a mu pele saña hu dvnıya nala aa sì na Wìsì laatayi hu u aa kpaa tìya ba.

²¹ U tìyañ ne dvnıya nala buloñ sì kpa ba bayiyela we dì u laa ba ta."

*Ba baa di Yesu dee li Belizebul lee re
Maaki 3.20-30; Luka 11.14-23*

²² Eε hal tìyañ ne nala badomɔŋ kañ baal kıdigi gyiñbɔmɔ aa kana, u nyolimi, añ bì wuwo kì bası wìya me, a ko Yesu lee. Nyε re Yesu tıbı baal hu, u bìl wuwo kì bası wìya añ kì na me.

²³ Yesu aa yaa gεε, nìgyamaa hu buloñ aa we doñ nyvusi gyi ftyela re. Eε re ba kì piyesi dɔmɔŋ a baa, "Kuwori Deviti nihii hu á aa gyegili dì u ko laa ma ta hu re nye du?"

²⁴ Amε Farasiima hu gyi aa nìl gεε Yesu aa tıbı baal hu gyiñbɔmɔ hu gyi aa kana, ba baa dì gyiñbɔmɔ kuwori Belizebul le tìya v dee εε re tıj u wuwo kì kile gyiñbɔmɔ gεε.

²⁵ Yesu gyi gyiñ wìl hu ba aa bınnı ba tısi tìyañ, a bası tìya ba a baa, "Dì paalvudigi nala re we doñ a bì kañ nyvudigi, ba paalvı hu bì sì pısi añ tele. Dì bedigi nala koo gyanjwuwodigi nala me re we doñ a bì kañ nyvudigi, ba bee hu koo ba gyanjwuwu hu bì sì pısi añ tele.

²⁶ Na ma baa dì Sıtaanı dee re η kpaña kì kil gyiñbɔmɔ, εε daga anıl Sıtaanı gøl kañ u tı kì kaa kaası re gεε. Dì gεε re we doñ, u koro hu bìl bì sì pısi añ tele.

²⁷ Dì εε hu ma aa bası kònı yan yaa wìtı anıl gyiñbɔmɔ kuwori Belizebul le tìya η dee η kì kil gyiñbɔmɔ, εε ke aŋne re tìya ma tı hatunna hu me dee ba kì kil gyiñbɔmɔ. Ma hatunna hu wìyaalıya yan daga anıl ma wibası hu buloñ yaa wìnyiyel le.

²⁸ Aayi Belizebul daa tìya η dee hu, amε Wìsì Wìyesi Welii hu dee tìyan ne η wuwo kì kil gyiñbɔmɔ nala tìyañ gεε. Nyε re yan daga anıl Wìsì koro hu ko we ma lee re.

²⁹ Nal buloñ tuwo u aa sì wuwo bori gyuu gaduwogi dıya a gaa u kına, dì u bì laa sıya kañ gaduwogi hu vvwıa.

³⁰ Nal hu buloñ aa bì yaa η nal, u tıuna lı η hal le. Nal hu buloñ aa bì pε η tìyañ dì á gbaa nala kì we lidigi, u tıuna leñ nala kì tìya Wìsì ɻımanı re gεε.

³¹ Eewìya ma yan leñ dì η bası tìya ma, nal hu buloñ aa yaa u dɔŋtıuna wibɔŋ, koo a bası wìya kyogi Wìsì feñ, Wìsì sì wuwo kpa kye u. Amε nal hu buloñ aa bası wìya tıvısi Wìsì Wìyesi Welii hu, Wìsì bì sì maakyiye kpa kye u tıuna.

³² Nal hu buloñ aa sì bası wibɔmɔ a tìya mìyañ Nihuwobiñ Biye, Wìsì aa wuwo u kpa kye u re, amε nal hu buloñ aa bası wìya tıvısi Wìsì Wìyesi Welii hu kε, Wìsì bì sì kpa kye u tıuna, gyınanı koo maakyiye kıdigi buloñ."

*Tìya abee u nɔnɔ
Luka 6.43-45*

³³ Eε re Yesu bìl baa, "Dì i re deñ tìya nyuu tìyañ dì u waa welin a kañ laanftiya, u aa nɔnɔ nɔnɔweliye re. Dì i re bì deñ tìya hu nyuu tìyañ welin ka dì wıla kana u, u aa nɔnɔ nɔnɔbɔŋlɔrnu re. Tìya nɔnɔ re aa daga tìya hu iriñ u aa yaa.

34 Εε ρε ma me yan kui anu duma, ma bomo re welij, εεωια ma bi si wuwo basi wiweli kidiği bulon. Beewiya, nihuwobiŋ wibasü tuyaŋ ne i aa gyiŋ nihuwobiŋ hu iriŋ u aa yaa.

35 Nal hu aa kaŋ tbiuŋweliye u tuya tuyaŋ, u re aa yaa wiweliye. Nal hu me aa kaŋ tbiuŋbomoč u tuya tuyaŋ u tūna me re aa yaa wibomoč.

36 N basi ki tuya ma re, nal hu bulon aa bi gyiŋ u nyuwa kanu aŋ basi wii hu fa aa bi maga di u basi, sariya hu kyediilii u si daga wii hu aa tuiŋ u tūna yaa gee a tuya Wisi.

37 Ma tui nyuudaasi re Wisi si kpa di ma sariya, di ma laa wisuma koo ma laa kyogisi tuya ma tui."

Nala aa kye di Yesu yaa wimagil

Maaki 8.11-12; Luka 11.29-32

38 Εε ρε Wisi Teŋ didagila abee Farasiima sii ko Yesu lee a basi tuya u a baa, "Nihiyawu, á aa kye di i yaa wimagil le di á na a gyuma anu Wisi kɔn we i lee re."

39 Εε ρε Yesu baa, "Ma gyunaŋ nala yaa nibomoč re, a bi gyiŋ Wisi me. Ma aa si yaa gee gyiŋ Wisi wiya bi kyl ma see wumagila duŋ wiya re kyl ma. Wimagil hu bulon Wisi aa si yaa di ma na re yaa wimagil hu u gyi aa yaa u tñjdaal Gyoona tuyaŋ.

40 Gyoona gyi aa yan we fuwonaŋbal hu fuu tuyaŋ kyeyę kpanjkpanj boto gęe, ee tu re miyaŋ Nihuwobiŋ Biye me si we bwā tuyaŋ kyeyę boto.

41 Sariya hu kyediilii, Ninive nala si kpa kyogisi tuya ma gyunaŋ nala. Beewiya sanja hu tuyaŋ Gyoona gyi aa muu basi Wisi wiya tuya ba, ba gyi birima lü ba wibomoč tuyaŋ ne aŋ tuiŋ Wisi. Ma yan leŋ di i basi tuya ma anu lagilagı no nal le we ma tuyaŋ a te Gyoona."

42 Εε ρε Yesu bil basi tuya ba a baa, "Ma gyiŋ haanu hu Siiba tı̄mma gyi aa hya u gyi yaa ba kuwori re. U gyi sii mu lee bee u dəŋ ne di u mu nü wiwyunu hu kuwori Solomon gyi aa kpaa ki daga nala. Sariya hu kyediilii, haanu no me si kpa kyogisi tuya ma. Ma yan gyuma welij anu lagilagı no nal le we ma tuyaŋ daha a te kuwori Solomon ka ma viya u tuiŋ."

Yesu basi gyuŋbomoč wiya

Luka 11.24-26

43 Εε ρε Yesu bil baa, "Di ba ko kile gyuŋbomoč di u lü nal tuyaŋ, u aa golli taŋhahilü tuyaŋ ne a ki kye lee di u wiyesi, ame di u ko kye lee loloč."

44 u aa mügi basi tuya u tui re a baa, 'N si mügi mu lee hu η aa hya.' Di u re ko mügi ko di ba mari diya hu bulon welij, ka nal bulon tuwo u tuyaŋ,

45 u aa mügi mu kaŋ gyuŋbomoč bape aa bomo te u tui re a pe di ba ko ki gyuu. Εε hal tuyaŋ, ba si lori u tūna tuyaŋ a te u fa aa kui gęe. Εε tui re ba si kui ma gyunaŋ nibomoč no me tuyaŋ."

Yesu niuna abee u naabalıya

Maaki 3.31-35; Luka 8.19-21

46 Yesu ha gyi aa basi wiya ki tuya nı̄gyamaa hu gęe, di u naa abee u naabalıya ko sıŋ gyanjal tuyaŋ a ki kye di ba na u.

47 Εε ρε nala hu kidiği basi tuya Yesu a baa, "I naa bee i naabalıya re sıŋ gyanjal tuyaŋ a ki kye di ba na i."

48 Εε ρε Yesu mügi piyesi u a baa, "Kibeem re yaa η naa? Kibeema re yaa η naabalıya?"

49 Nyę re ka Yesu mügi lü u noŋ a daga u hatınna hu aŋ baa, "N naa abee η naabalıya re nyę."

50 Nal hu buloŋ aa yaa wıya hu ŋ Kuwo Wıısı aa we wıısıbee tıyan aa kye, u tına re yaa ŋ naabiye abee ŋ naatoluu abee ŋ naa.”

13

Yesu maga kıdohıl namaga

Maaki 4.1-9; Luka 8.4-8

1 Haŋ kyęsę hu tu re Yesu sii lı̄ duya hu tıyan ɻ bee ɻ hatınnı̄ hu fa aa hı̄nɔ̄c, a tuu mu hı̄ŋ Galili fuwobal hu nyı̄wa tıyan, a kī daga nala Wıısı wıya.

2 Nyę re nala ko gol ɻ kyige. U aa ko na dı̄ nala hu yı̄ga gęe, ɻ sii mu gyuu hı̄ŋ nı̄nduworiboro tıyan, nı̄l hu tıyan, ka nı̄gyamaa hu buloŋ sı̄ŋ fuwo hu nyı̄wa.

3 Ee re ɻ kpa namagı̄sı̄ a bası̄ wıya yı̄ga tıya ba. U gı̄l maga namaga tıya ba re a baa, “Baal kı̄digi re gı̄l siye a kaj ɻ kı̄dohı̄ mu dı̄ ɻ gyaasi.”

4 U gı̄l aa gyaasi kuna hu tıyan ne biye hu badomɔ̄ŋ tele nı̄lbvı̄stı̄ tıyan. Digibılı̄si ko tuu tıwası̄ di.

5 Badomɔ̄ŋ me gı̄l tele bı̄nuyı̄l nyuu tıyan, a pesi nyu.

6 Amę akuu doŋ taŋha aa bı̄ yı̄ga wıya, ba naaliliye bı̄ wuwo gyuu taŋha. Ee re wıısı ko pı̄csı̄ kaj ba, ba svı̄ba.

7 Ka kı̄dohı̄ hu badomɔ̄ŋ me gı̄l tele sɔ̄sı̄ tıyan, a nyu amę sɔ̄sı̄ hu sii wa gırı̄gı̄ ba, ba pı̄gı̄mı̄.

8 Ka badomɔ̄ŋ me gı̄l tele taŋhawelii tıyan, a nyu, a waa, a mari welinj. Badomɔ̄ŋ we biye koō koō, badomɔ̄ŋ we mɔ̄llı̄boto boto, badomɔ̄ŋ me mɔ̄luya abee fi fi.

9 Yesu aa maga namaga hu ten, u baa, ‘Nala hu aa kaj dı̄gına, ma gyegili nı̄l wıya no welinj.’

Yesu daga ɻ hatınnı̄ wı̄l hu aa tı̄ŋ ɻ aa kī maga namagı̄sı̄.

Maaki 4.10-12; Luka 8.9-10

10 Ee re Yesu hatınnı̄ hu sii ko piyesi ɻ a baa, “Bee re tı̄ŋ ɻ aa kaj namagı̄sı̄ a bası̄ wıya kī tıya nala hu?”

11 Ee re Yesu bası̄ tıya ba a baa, “Wıya hu aa yaa wıfı̄anı̄ya Wıısıbee koro hu tıyan, ma nala no re Wıısı daga ba memii tıya, amę nal buloŋ daa.

12 Nal hu buloŋ aa gyı̄ŋ wıya hu aa yaa wıfı̄anı̄ya wıısıbee koro hu tıyan, ɻ tına re Wıısı sı̄ tıya wı̄gı̄yı̄ŋ dı̄ ɻ mari gyı̄ŋ wıısıbee koro hu memii welinj. Nal hu me buloŋ aa bı̄ gyı̄ŋ wıya hu aa yaa wıfı̄anı̄ya wıısıbee koro hu tıyan kı̄digi buloŋ, muhı̄ hu me gba ɻ fa aa gyı̄ma Wıısı sı̄ kaj laa ɻ tına lee.

13 Wı̄l hu aa tı̄ŋ ɻ aa kaj namagı̄sı̄ bası̄ wıya kī tıya ba hu re nyę: Ba aa deň deň ne aŋ bı̄ wuwo kī na kı̄ŋ buloŋ, a kī gyegili wıya me aŋ bee nı̄l wı̄l buloŋ, aŋ bı̄ wuwo kī gyı̄ŋ wıya memii me.

14 Wıya no aa yaa nala no tıyan nyę leŋ wı̄l hu Wıısı tı̄ndaal Azaaya gı̄l aa basa kɔ̄nı̄ ko yaa wıtı̄ re. U gı̄l baa,

“Nala no sı̄ gyegili gyegili wıya aŋ bı̄ sı̄ wuwo gyı̄ŋ wı̄l buloŋ memii, ba sı̄ deň deň lee buloŋ, aŋ bı̄ sı̄ wuwo na kı̄ŋ buloŋ me,

15 beewı̄ya ba bı̄ kaj wı̄gı̄yı̄ŋ,

ba toō ba dı̄gına re dı̄l ba ta nı̄l wı̄l buloŋ
a kaj ba sı̄ya me tı̄l ba ta na kı̄ŋ buloŋ.

Wıısı baa, dı̄l gęe fa daa, ba sı̄ya fa sı̄ kī na,
dı̄l ba dı̄gına me fa kī nı̄l wıya.

Ka dı̄l ba fa gyı̄ŋ wıya memiye me,
a fa mǖgī ko ɻ lee dı̄l ɻ tı̄bı̄l ba.”

16 Ame, ma ke nyuu suma re kijkaŋ, beewiya ma sıya aa naa re ma dığına me ki nü wiya.

17 Wısu re እ bası ki tiya ma, Wısu tındaala abee tıpułuŋ tumma yuga re fa kyo dı ba na wiya no ma aa naa nyę, aŋ bı wuwo na, a fa kyo dı ba nü wiya no ma aa nü, aŋ bı wuwo nü ba.

*Yesu daga kidohil namaga hu memii
Maaki 4.13-20; Luka 8.11-15*

18 Ee re Yesu bası tiya u hatınna hu a baa, "Ma gyegili nü kidohil namaga hu memii."

19 Nala hu aa nü Wısu koro hu wiya, aŋ bı gyuŋ ba memii, ba kui gęe re anı kidoho hu aa tele nıbuvsı hu tiyan. Sıtaamı re aa ko kaŋ wiya hu Wısu aa kpaa we ba tısi tiyan a lu.

20 Kına hu me aa tele honyuŋ tiyan me re yaa nala hu aa nü Wısu wiya a pesi laa di abee teñfiyeļuv.

21 Ame wıi hu aa bee piŋ ba tısi tiya a ki piſı, beewiya u tıuna laadii aa bı yuga wiya, dı tıwara re ko gyuŋ u koo dı ba ko kuu Wısu wıbii hu wiya a ki dögisi u, u aa kpaa ta re.

22 Kına hu aa tele sɔſı hu tiyan me re yaa nala hu aa nü Wısu wıbii hu ame dınuňa no kına wiya kyl ba, ba kyo dı ba kaŋ kına. Ee wiya, ba aa bı laa nyowa dı ba tıŋ Wısu wıbii hu, ka wiya hu me aa bee kaŋ doho ba tiyan.

23 Kına hu aa tele tañhawelii tiyan ne yaa nala hu aa nü Wısu wıbii hu, a gyuŋ ba memii, u kaŋ doho ba tiyan badəmɔŋ we biye kɔɔ kɔɔ, badəmɔŋ məlliboto boto, badəmɔŋ me mɔlyia abee fi fi."

Yesu maga baga aa kaŋ ɔbi namaga

24 Ee re Yesu bıl maga namaga kıdigi tiya ba a baa, "Wısu bee koro hu kui gęe re anı baal aa sii kpa kidoho welije a mu doho u baga tiyan.

25 Nyę re kyee kıdigi tebine, saŋa hu nala buloŋ aa ko piŋ doni gęe, baal hu dɔŋ sii kaŋ ɔbi a mu misi baga hu tiyan, aŋ mügi mu u limuňliya.

26 Kidoho hu aa nyowa, a ko ki lıla a ki we biye gęe tiyan ne ba gyima nü ɔho me pęe re.

27 Ee re baal hu baga-tıntunna ko bası tiya u a baa, "Nıhiyawu, kıweliye re doho i baga hu tiyan, ka lee re ɔho me lı a we baga hu tiyan?"

28 Ee re ba nıhiyawu hu bası tiya ba a baa, "N liise እ dɔŋ ne muu yaa gęe." Ee re u tıntunna hu bası tiya u a baa, "Ee ke leŋ á mu kyuri ɔho hu ta?"

29 Ee re baal hu baa, 'Aayı, beewiya dı mamaa re muu dı ma kyuri ɔho hu laglagi no, ma sı pe kyuri kidoho hu badəmɔŋ me ta.'

30 Eewiya, ma leŋ dı kidoho hu bee ɔho hu buloŋ laŋŋı waa a we dəmɔŋ. Dı kidoho hu re ko bıi a yaa kumı, እ sı leŋ dı kükünna hu laa sıya kyuri ɔho hu a vعوا pıla a nyɔgɔ ta, aŋ na kuy kidoho hu a ȳmaa kyaarı ko we እ busol tiyan."

*Yesu maga kidoho kıdigi ba aa yırı masıtadi namaga
Maaki 4.30-32; Luka 13.18-19*

31 Ee re Yesu bıl kpa namaga kıdigi lo a baa, "Wısu bee koro hu kui gęe re anı baal kıdigi aa sii kpa kidoho kıdigi ba aa yırı masıtadi a mu doho u baga tiyan.

32 Kidoho no bıi bı maga wıi buloŋ. U muro re welin a te kidoho ke buloŋ aa we doŋ. Ame dı u re ko nyu, u aa waa a yaa tıbal le, a yuga te baga kidohii ke buloŋ. Digibiisi aa ko suwa ba gyannı u naası tiyan."

Yesu maga sibvl namaga

Luka 13:20-21

33 Nyē re Yesu bīl maga namaga kīdīgī tīya ba a baa, "Wīsībēe koro hu kūl gēe re anū haan aa kpaā paanuv muñ kōruba bōto a we tāhānbāl tīya a kpa sibvl mē we, a kāñ ījmūra. Muñhu ko kū pē dī muñ hu sii pūvusi su tāhānbāl hu buloñ.

34 Namagisī re Yesu gyī aa kpa a basī wīya no buloñ kī tīya gyamaa hu. U gyī bī sī basī wū buloñ dī u bī kāñ namaga maga.

35 U yaa gēe re dī wīya hu Wīsī gyī aa tīj u tīndaal Azaaya tīyañ a basī ko yaa wītū. U gyī baa,

"Namagisī re nī sī kpa basī wīya kī tīya ba. Nī sī basī wīya hu ba fa aa bī gyūma a lūl dūnīya piili tīyañ buloñ a tīya ba."

Yesu daga ɔbii namaga hu memii

36 Nyē re Yesu leñ nīgyamaa hu ta añ sii gyūv dīya. Ee re u hātinna hu ko piyēsī u a baa, "Daga ma ɔbii namaga hu i aa maga memii."

37 Ee re Yesu baa, "Nal hu aa doho kīdoho hu re yaa miyan Nihuwo宾 Biye.

38 Baga hu tīyañ u aa doho kīdoho hu mē re yaa dūnīya no tīyañ ma aa wee. Kīdohiweiye hu mē re yaa nala hu aa tīj Wīsī nyūwa a we Wīsī koro hu tīyañ. Īhō hu mē aa nyū baga hu tīyañ ne yaa Sītaanti nala.

39 U doñ hu mē aa doho ɔbii hu re yaa Sītaani. Kīdoho hu kyekumū mē re yaa dūnīya kyetenii. Nala hu mē aa sī kūñ kīdoho hu mē re yaa malīkāsi.

40 Ee hu ba aa yan kyuri īhō hu laññi a nyōgō ta gēe, ee tīi re ba sī laññi Sītaanti noñ nala me a we diñ dūnīya kyetenii.

41 Miyan Nihuwo宾 Biye, nī sī tīj nī malīkāsi dī ba gyūv Wīsī koro hu tīyañ a tōwasī nala hu aa leñ nala yaa wībōmō abee nala hu buloñ aa yaa wībōmō.

42 A leñ ba kpa ba yuwo we diñbal hu aa bī kāñ dīsū tīyañ. Doñ tīyañ ne ba sī wīi añ kyan̄ ba nyūja.

43 Ka dī tīpōlōñ tīmma kī tula anū wīpōsī ba Kuwo Wīsī koro hu tīyañ. Nala hu aa kāñ dīgīna, ma gyegili nūl wīya no welin̄."

Baal hu aa pal baga a mu mōj kīna

44 Ee re Yesu bīl baa, "Nyē re Wīsībēe koro hu kūl: Baal kīdīgī re muñ kī pala baga tīyañ, a kuusī mu parī salma dī ba hogo baga hu tīyañ. U aa naa salma hu gēe, u mīgī gbaa tanjha tō, ka u teñ buloñ fiyeli. Ee re u mu kpa u kīna buloñ a yallī, a kāñ molbīi hu mu yōbō baga hu."

45 Ee re Yesu bīl baa, "Wīsībēe koro hu kūl gēe re anū bayaluv aa gōlli kī kye sīfīyanbūyī kīdīgī ba aa yūri pēel.

46 U aa ko na sīfīyanbūyī no kīdīgī dī u wēliye u sīl tīyañ, u mīgī mu kpa u kūl kūl buloñ yallī a mu yōbō būyī hu."

Yesu maga awule namaga

47 Yesu bīl baa, "Wīsībēe koro hu kūl gēe re anū fuwonajkasila aa kpaā awule a yuwo we nūl tīyañ, a kasī fuwonamīsī irīñ irīñ buloñ.

48 Fuwonamīsī hu aa ko su awule hu, fuwonajkasila hu kāñ awule hu tarī lūl nūl hu nyūwa, a tōwasī fuwonajwelīye hu buloñ añ kpa kīna hu aa bī yaa a yuwo ta.

49 Nyē re u yan̄ sī kūl dūnīya kyetenii mē. Malīkāsi sī tōwasī nībōmō a lūl niwēliye tīyañ,

50 a kpa ba yuwo we dijbal aa bı sı disı tiyan. Doŋ ne ba sı we a kı wii an kı kyan ba nyiŋa.”

Yesu maga kına tıuna kıdigi namaga

51 Εε re Yesu pıyesı u hatınnı hu a baa, “Ma gyıŋ wıya no buloŋ memii re?” Εε re ba baa, “Waa.”

52 Εε re Yesu bası tıya ba a baa, “Wıı no daga anıı nal hu buloŋ aa gunni Wıısi teŋ welin a ko yaa ıı hatınnı anı yaa sırı dı u gyuuı Wıısiabee koro hu tiyan, u tıuna kıı gęe re anıı diya tıuna aa kuwoni mılbınıya abee mıfaliya u busol tiyan.”

Ba wıya Yesu Nazareti tiyan

Maaki 6.1-6; Luka 4.16-30

53 Yesu aa maga namagısı no ko teŋ, u sii lıı doŋ

54 a mügi kpa mu u bee, a kı daga nala ba wıukywıaldıya tiyan. Nala hu buloŋ gyı aa nıı wıya hu u aa basa, ba nyıvıstı gyı fıyela re welin. Εε re ba kı pıyesı dıomçı a baa, “Lee re baal no na wıgıvıı abee dee no buloŋ a kaŋ kı yaa wımagıla no?”

55 Gyosefı aa yaa kapiŋta biye hu daa gęe? U naa daa yaa Mıeeri? Gyemsi abee Gyosefı abee Siimçıı abee Gyudası daa yaa u naabalıya?

56 Á bee u naatoliye buloŋ daa we daha nyę? Lee tiyan ne u yan na wıya no buloŋ?”

57 Εε re ba bı laa u wıya di. Εε re Yesu bası tıya ba a baa, “Wıısi tııdaal ke buloŋ, ba aa kı tıya u gyıruma re welin lee buloŋ tiyan, ame u bee nala abee u diya nala ke sıı aa bee su u.”

58 Akuu ba aa bı laa u di wıya, u gyı bı yaa wımagıla yoga doŋ tiyan.

14

Gıccıı Wıısinııfool hu sıvı wıya

Maaki 6.14-29; Luka 9.7-9

1 Saŋa no tiyan ne Herotı, nal hu aa denj Galili paalııı, gyı nıı Yesu wıya.

2 Εε re u bası tıya u tııtınna a baa, “Gıccıı Wıısinııfool hu re mügi sii sıvı tiyan gęe. Εε re tııj u kaŋ dee a wıwo kı yaa wımagıla no.”

3-4 Wıı hu aa tııj Herotı, paalııı hu didenni hu gyı bası nyę re yaa, u gyı laa sıya leŋ ba kaŋ Gıccıı Wıısinııfool hu we kyırumo re, a kpa u we ntııdıya tiyan, akuu Herotı aa gul kaŋ u maana Filııptı haanı Herodiya fası wıya. Εε re Gıccıı gyı aa bası tıya u a baa, “U bı yaa ıımanı dı i kaŋ i naabiye haanı fası.”

5 Nyę re kuwori Herotı gyı fa kı kye dı u kpu Gıccıı, ame u gyı aa fá Gyuumıa hu re, beewııı Gyuumıa hu ke lee Gıccıı gyı yaa Wıısi tııdaal le.

6 Εε re kuwori Herotı kyelııı kyeğ gyı ko pele. Nala yoga gyı ko dı ba gbiyalı tıya u. Doŋ ne Herodiya toluu gyı ko gyuuı gıwıa ba buloŋ sıya tiyan, kuwori Herotı teŋ gyı fıyeli kıŋkaŋ.

7 Εε re kuwori Herotı gyı wee nyıwıa an ıımıyesi dıobı a tıya hantolibye hu a baa, “Wıı hu ke buloŋ i a a kyeğ, ıı si yaa tıya i.”

8 Εε re hantolibye hu mu bası wıı no tıya u naa anı pıyesı u a baa, “Wııbe re ıı si leŋ u yaa tıya ıı?” Εε re u naa bası tıya u dı u baa u a a kye dı u kpa Gıccıı Wıısinııfool hu nyuu re a we parııı tıyan, a tıya u. Εε re hantolibye hu mu bası gęe tıı tıya kuwori Herotı.

9 Kuwori Herotu gyi aa nii wii no, u tiya gyi kyogo re kijkañ. Ame akuu u aa njmyesaa nala hu buloñ siya tyanj wiya, u tiya njmanii di ba yaa hantolibiye hu wikyeelii tiya u.

10 Doñ ne u lej ba mu keri Gycen nyuu nitödiya hu tyanj,

11 a we pariti tyanj a kañ ko tiya hantolibiye hu. Ee re u laa a kañ mu tya u naa.

12 Gycen hatinna hu gyi aa ko nii wii no, ba sii ko laa Gycen a kañ mu hogo, anj mu basi wii hu aa yaa a tiya Yesu.

*Yesu tiya nala tusi bənɔŋ kiğiliye
Maaki 6.30-44; Luka 9.10-17; Gycen 6.1-14*

13 Yesu gyi aa nii Gycen wiya, ee re u sii doñ a kpa mu gyuu nüduworiboro a mu lee hu nala aa tuwo. Ame nala gyi aa nii u wiya, nüyamaa gyi sii lii ba beye, a ki kile u lugoabee naast.

14 Yesu aa ko lii nüduworiboro hu tyanj, a na nüyamaa hu aa hoñ ki gyeegili u, ba sikii kana u. Ee re u tuibii nala hu aa wiñi ba tyanj.

15 U didaanaaa aa ko pele, u hatinna hu ko basi tiya u a baa, "Lee bile re, ka lee no me yaa pogo. Ee wiya ta nala hu di ba mu toni hu aa kpaga daha a yɔbɔ kidiiliye di."

16 Ee re Yesu baa, "Nala no bi maga di ba mu lee buloñ. Ma tuu mu kyε kidiiliye tiya ba di ba di."

17 Ee re u hatinna hu baa, "Kιñ buloñ á aa kana daha re yaa paanuu gama bənɔŋ abee fuwonamisi baliya."

18 Ee re Yesu baa, "Ma kañ ko tiya ñ."

19 Añ lej nala hu buloñ tuu hoñ hoñ ñho hu tyanj. Ee re ka u laa paanuu gama hu bənɔŋ abee fuwonamisi hu baliya, a wil den wiñisnyuu a kyuwali Wisi angyuwawu, anj kañ lögö lögö, a kpa tiya u hatinna hu, ba laa kpaa nala hu buloñ.

20 Nal nal buloñ ne gyi kyan vögö, ka u hatinna hu ha gyi paa kikaaliya hu a su simbiisi fiabee baliya.

21 Nala hu gyi aa kyan paanuu no, ba tyanj baala duñ gyi yaa tusi bənɔŋ ne, di biibiisi abee haana noñ tuwo.

*Yesu vala nii nyuu tyanj
Maaki 6.45-52; Gycen 6.15-21*

22 Ee re ka Yesu lej u hatinna hu laa sua mu gyuu nüduworiboro di ba dwori kyol fuwo hu kyolo, anjka u me ta nüyamaa hu ba mu.

23 U aa taa nüyamaa hu buloñ ba mu ko teñ, ee re u mu gyiñ dogimo kidigii nyuu di u kyuwali Wisi. U didaanaa mu pele ka u duñ ha we dogimo hu nyuu tyanj.

24 Sañja no tyanj di nüduworiboro hu me pele nii hu tutuu. Niñpuwo kañ boro hu ki viisi, beewiya ba fa kyaasi puwo hu re.

25 U sigballinyuwa, anii kerifi boto bee kerifi badu paga tyanj gεε, Yesu sii vala nii hu nyuu a ki mu u hatinna hu lee.

26 Ba aa naa u di u aa vala nii nyuu tyanj gεε, ba ke buna anii nüduma re. Kambinj kañ ba, ba njmaa kyiyesuu.

27 Ee re Yesu pilinji basi tiya ba a baa, "Ma kañ ma tuu! Miyanj ne. Ma ta lej di kambinj kañ ma."

28 Ee re Piita baa, "Ñ Tuna, di i re koni, lej di ñ sii val nii hu nyuu tyanj a ko i lee."

29 Ee re Yesu baa, "Sii ki ko." U aa basi gεε, Piita sii lii nüduworiboro hu tyanj a vala nii hu nyuu tyanj a ki mu Yesu lee.

30 Ame Piita aa naa nüpuwo hu, kambui kana u. U piili ki tuu nümemii. Ee re u kyiyesi banbañ a baa, "N Tuña, laa ñ."

31 Ee re Yesu tarisi mu kana u aŋ basi tiya u a baa, "Bee re tuŋ i ki yaa ñ sige, i laadii bi yuga?"

32 Nyę re ba bulon mu gyuu nüduworiboro hu. Doŋ ne puwo hu me sige.

33 U hatunna hu bulon aa we nüduworiboro hu tiyan tuu gbinni a kyuwali u a kpa u gyırıma tiya u aŋ baa, "Witü, i re kóni yaa Wüsí Biye hu."

34 Ee re ba kyol fuwo hu a ko pele too kıldıgi ba aa yiri Genesareti.

35 Ee re nala hu aa we doŋ wuwo gyiŋ bee baa Yesu re, a leŋ u duwoso pel tóni hu bulon aa we doŋ. Nyę re ba mu paa ba wüla timma bulon aa we tóni hu aa kpaga Genesareti a kaŋ ko Yesu lee,

36 aŋ svla u dı u ke haa leŋ dı nala hu bulon aa wüla dige u gal nyuwa. Nala hu bulon gyi aa dige u gal nyuwa, ba bulon ne gyi naa laanftya.

15

Yesu bası Gyuumma lesiri wiya

Maaki 7.1-13

1 Ee re Farasiima badəməŋ abee Wüsí Teŋ dıdagıla sii lı Gyerusalem a ko Yesu lee a piyesi u a baa,

2 "Bee re tuŋ i hatunna ki kyogi á naabaala suŋsi? Ba aa bee soŋ ba nosi anı gęe hu á naabaala aa daga ma aŋ ki di kidiiliye."

3 Doŋ ne Yesu piyesi ba a baa, "Bee re tuŋ ma ke aa kuu ma lesiri wiya a viya Wüsí nyuwa tuŋi.

4 Wüsí baa dı ma ki tiya ma kuwoma abee ma nımma gyırıma, a bıl baa dı dı nal le kaaba tiya u kuwo koo u naa, u maga dı ba kpu u tına re.

5 Ame ma ke aa daga nala anı dı nal le kaŋ kui a maga dı u kpa kyiyeli u kuwo koo u naa, ka dı u tına basi tiya ba anı kui hu u fa a si kpa kyiyeli ba hu yaa Wüsí kui ne.

6 Dı eewiya u bıl bi maga dı u kpa kui hu tiya ba. U tına bıl bee tiya u naa bee u kuwo gyırıma re gęe. Ee yaŋ daga anı ma kuu ma naabaala suŋsi wiya re, a viya wü hu Wüsí aa baa ma yaa ta.

7 Ma yaa minaafigi timma re! Wüsí tındaal Azaaya wiya gyi suma re u gyi aa bası ma wiya a baa,

8 "Wüsí baa, nyuwa duŋ ne nala no kaŋ ki tiya ñ gyırıma,
Ame ba tısi ke bi kpaga ñ.

9 Ba aa kyuwali ñ waasu re, beewiya ba viya ñ nyuwa re aŋ ki daga nala mirisi hu ba tıi aa bine, aŋ aa fugo baa dı miyanj Wüsí mirisi re."

Kına hu aa leŋ nihuwobiŋ ki kaŋ bisiŋ

Maaki 7.14-23

10 Ee re Yesu yiri nıgyamaa hu ba ko u lee. U basi tiya ba a baa, "Ma gyegili nuı daha a wuwo gyiŋ wiya no memii welinj."

11 Nal kidiiliye bi si wuwo leŋ dı u yaa bisiŋ tına. Kui ke bulon aa tuu nal fuu, u bi si wuwo leŋ tına kaŋ bisiŋ. Ame wiya hu aa lı u tına nyuwa tiyan ne si wuwo leŋ u yaa bisiŋ tına."

12 Ee re u hatunna hu ko u lee a basi tiya u a baa, "I gyıma anı i aa basi gęe Farasiima hu tiya kyogo re?"

13 Ee re Yesu basi tiya ba a baa, "Tiya hu bulon ñ Kuwo aa we wüsibee tiyan aa bi poɔɔ, ba si kyuri u ta.

14 Ma ta lej dì ba wiya kì dòn ma, beewiya ba yaa nyulima re aŋ kì kanj nyulima daatigiyia. Dì nyulon ne yanç kaŋ u dòn̄tuna nyulon daaŋ tuyaŋ, ba bulon̄ balya sì tele bootogi tuyaŋ."

15 Èe re Piita baa, "Daga ma namaga no i aa maga tiya Farasiima hu memii."

16 Èe re Yesu baa, "Èe ke ma me bulon̄ ne yanç gëe?"

17 Ma bì gyiŋ wii no memii? Kìj ke bulon̄ aa tuī nal nyuwa gyuu, u aa tuu u fuu re, a tuī u memii li.

18 Ame wiya hu aa tuī i nyuwa li, ba aa li u tiya tuyaŋ ne. Wiya no re aa lej nal kaŋ bisin̄.

19 I tiya tuyaŋ ne i aa bùmì wibom̄o yayi, èe lej i wuwo mu kpu nal, koo a mu kyé nal haan̄, a kì gaa koo a kì sònn̄, koo a nyiña wiya kì tiya nala, koo a kì kyogi nala fene.

20 Wiya no re aa lej nal kaŋ bisin̄. Ame dì nal bì sòm̄o u noj aŋ di kùna anii ma naabaala a daga gëe, èe bì sì wuwo lej dì u tuīna kaŋ bisin̄."

Yesu tibi Keenaj tuīna

Maaki 7.24-30

21 Èe re Yesu sii li doj a mu Taaya abee Siidəŋ paalv̄.

22 Nyè re Keenaj tuīma haan̄ kìdigi fa aa we doj sii ko Yesu lee, a basi tiya u a baa, "N Tuīna, Deviti nihi, fá ñ sikii. Gyuŋboŋ ne kaŋ ñ toluu, u kì na twara kùŋkaŋ."

23 Ame Yesu gyi bì basi wii bulon̄ tiya u. Èe re ka u hatinna hu ko sula u a baa, "Lej dì haan̄ hu mu, beewiya u kaŋ kyagin̄si kì tuī á hal le."

24 Èe re Yesu basi tuya ba a baa, "Wìisi tuma ñ ne dì ñ ko kyé kasí nala hu aa kì gëe anii penyogisya Iziral tuīma duŋ tuyaŋ."

25 Nyè re haan̄ hu ko tele Yesu naasí tuyaŋ aŋ baa, "N Tuīna, pë ñ tuyaŋ."

26 Èe re Yesu basi tuya u a baa, "U bì yaa ñmanu dì i kpa biisi kìdiliye a tuya vasi."

27 Nyè re haan̄ hu baa, "N Tuīna, wìtū re i basi, ame dì vasí hu tuīma re aa di kùna, kùna hu aa tele tan̄ha re vasí hu me aa paa kì di."

28 Èe re Yesu basi tuya haan̄ hu a baa, "I laadii kòn̄i yøga re. Wìi hu i aa kyëe, ñ sì yaa tuya i." Sanja no tuī tuyaŋ ne haan̄ hu tolou hu na laanjfyia.

Yesu tibi nala yøga

29 Èe re Yesu bìl sii doj a kpa tuī Galili fuwo hu dìulaŋ kì mu, a mu gyuŋ hɔŋ̄ dogimo kìdigi nyuu tuyaŋ.

30 Èe re nìgyamaa sii paa gbariga abee nyulima abee gan̄ya abee nala aa kaŋ wìla iriŋ bulon̄ a ko biŋ Yesu siya tuyaŋ. U tibi ba.

31 Nìgyamaa hu aa naa dì gan̄ya hu aa basi wiya, gbariga kì vala, ka nyulima siya me suri gëe, u yaa ba wìkperii, ba danni Iziral tuīma Wìisi hu.

Yesu tuya nala tusi banaa kìdiliye

Maaki 8.1-10

32 Èe re Yesu yiri u hatinna hu a basi tuya ba a baa, "N aa naa nala no, sikii kana ñ ne. Ba kyeyë boto re nyè ba aa we ñ lee aŋ bì naa kìdiliye di. N bee kyé dì ñ ta ba abee losi. Dì miyan̄ ne yaa gëe, ba sì ko mu yiyeji ñmanu tuyaŋ."

33 Èe re u hatinna hu piyesi u a baa, "Èe re á sì yaa a na kìdiliye pogò no tuyaŋ a tuya nìgyamaa no bulon̄ dì ba di."

34 Èe re Yesu piyesi ba a baa, "Paanv̄u gama baŋme re ma kana?" Ba baa, "Kìna bape re abee fuwonamìsi baŋmana."

35 Εε ρε Yesu lej nala hu bulon tuu høj tanja.

36 Ka u kpa paanuv gama hu bapē abee fuwonamuisi hu a kyuwali Wiusi angyuwasan, aŋ kaj lōgo lōgo, a tiya u hatinna hu ba laa kpaan niyamaa hu bulon.

37 Ba bulon di a vogo, ka Yesu hatinna hu ha paa kikaalija hu a su simbiisi bapē.

38 Nala hu gyi aa dii kina hu, ba tiyan baala duŋ gyi yaa tusi banaa re, di haana bee biibiisi noŋ tuwo.

39 Εε ρε Yesu ta niyamaa hu aŋ mu gyuu niuduworiboro, a kpa mu Magadan paaluv.

16

*Farasiima abee Sadusiima aa kye di Yesu yaa wimagił
Maaki 8.11-13; Luka 12.54-56*

1 Εε ρε Farasiima abee Sadusiima badomoj ko Yesu lee a kí kye di ba magisi u. Nyé ρε ba basi tiya u dí u yaa wimagił dí ba na a gyuma anu u dee hu kóni lii Wiusi lee re.

2 Εε ρε Yesu basi tiya ba a baa, “Di Wiusi ko kí gyuu, di wiusinyuu fiyesi, na ma aa baa dí nyé ke lee hu pollo re?

3 Kyikywala me, di wiusinyuu re ko kí gyununu, na ma aa baa di duwoni si ni gyinaj. Di mamaa re aa si wuwo deŋ wiusinyuu a gyiŋ wui hu aa si yaa, bee ρε tiŋ ma bí si wuwo gyiŋ wui hu aa yaa duŋnya no tiyan lagilagu no.

4 Ma gyinaj nala yaa nibomo re, a bee fá Wiusi me, aŋ baa dí ñ yaa wimagił. Aayi, ñ bee yaa gëe. Wimagił hu bulon ma aa si na re yaa wimagił hu Wiusi aa yaa u tiŋdaal Gyoona tiyan.” Εε ρε Yesu lej ba doŋ aŋ mu.

*Yesu basi Farasiima abee Sadusiima wiğagija wiya
Maaki 8.14-21*

5 Yesu hatinna hu gyi aa gyuu niuduworiboro hu, a duwori kyol fuwo hu kyolo gëe, ba gyi yenjji re a bí kaj paanuv mu.

6 Εε ρε Yesu basi tiya ba a baa, “Ma po ma tuma welij a kí gyiŋ Farasiima bee Sadusiima sibul hu wiya.”

7 Εε ρε ba piili basi kí tiya domoj a baa, “Á aa bí kaj paanuv ko hu ne tiŋ u basi wui no.”

8 Εε ρε Yesu gyiŋ wui hu ba aa basi, a basi tiya ba a baa, “Ma Wiusi laadii bi yuga! Bee ρε tiŋ ma høj kí vuul anu ma bí kaj paanuv?

9 Εε ke ma ha bí gyiŋ nal hu iriŋ ñ aa yaa? Ma bí liise mu pari saŋa hu ñ gyi aa kpaan gama bɔnoŋ a kaj lōgo lōgo a tiya nala tusi bɔnoŋ ba dí a vogo hu? Ba gyi aa dii vogo aŋ ka kina hu, simbiisi baŋme re ma gyi paa su?

10 Aŋka paanuv gama bapē hu me ñ gyi aa kaj lōgo lōgo tiya nala tusi banaa hu? Simbiisi baŋme re ma gyi paa ba kikaalija hu me su?

11 Εε ke ma bí gyuma anu kidiiliye wiya daa ñ kí basi ma lee? Ma kí gyiŋ Farasiima bee Sadusiima sibul hu wiya.”

12 Εε ρε u hatinna hu gyuma anu u bí baa dí ba tui abee sibul hu ba a kpa we paanuv tiyan, ame u baa dí ba po ba tuma re abee Farasiima bee Sadusiima wiğagija tiyan. Beewiya nala no wiğagija kí gëe ρε anu sibul.

*Piita daga nal hu Yesu aa yaa
Maaki 8.27-30; Luka 9.18-21*

13 Εε re Yesu sii mu Sizaariya Filipi paaluu. Don ne u piyesi u hatunna hu a baa, "Kibee re nala baa di miyanj Nihuwobij Biye yaa?"

14 Εε re ba baa, "Badomoj baa di i re yaa Gyooj Wiusinufool hu. Badomoj me baa di i re yaa Gyaagya. Ka badomoj me baa di i re yaa Gyerimaya, koo faafaa Wiusi tundaala hu kidigti."

15 Εε re Yesu bil piyesi u hatunna hu me a baa, "Ka ma me, aijne re ma baa ij yaa?"

16 Εε re Siimoj Piita baa, "I re yaa Krisita hu, Wiusi hu aa weye biye."

17 Εε re Yesu baa, "Siimoj, Gyooj biibaal, nyusuntuna re yaa i, beewiya wuguyu no i aa kaaj lui wui no si, nihuwobij daa tuya i. N Kuwo aa we wiusibee tiyan ne tiya i.

18 Εε wiya Piita, ij basi tiya i re anii i fej hu memii re yaa buyi, buyi no tiyan ne ij si kaaj nala hu bulon aa laa ij wiya di ko lajnj. Sun me gba bi si wuwo yige nala no lo.

19 N si kpa Wiusibee koro hu saafubiye tiya i. Wil hu i aa siij dunya no tiyan, u re Wiusi me ki sina, wil hu me i aa si laa dunya no tiyan, u re Wiusi me si laa"

20 Εε re Yesu basi tiya u hatunna hu abee siifiyasi di ba ta basi tiya nal bulon anii u re yaa Krisita hu, Laataal hu Wiusi aa hya.

Yesu basi u sun wiya

Maaki 8.31-9.1; Luka 9.22-27

21 A piili haj saja hu tiyan Yesu aa basi wiya polli ki tiya u hatunna hu re a baa, "U maga di ij mu Gyerusalem ne a na towara welij Gyumma nihiyasiabee ba wikeywal silaala nihiyasiabee Wiusi Tejj didagila nosi tiyan. Ba si kpu ij, ame Wiusi si kyisi ij sun tiyan kyeyse boto kyese."

22 Εε re Piita kana u fasti lui sajkala, a basi tiya u a baa "Ta basi gese! N Tuuna Wiusi ta laa nyuwa di wui no maakkiye yaa i."

23 Εε re Yesu birumi kyaasi Piita an basi tiya u baa, "Fasti mu ij siya tiyan. Sitaani wiya re i ki basi gese. I aa kyee di i muri ij di ij viya ij kuwo nyuwa re. Beewiya nihuwobij tiliise re i kana i bi kaaj Wiusi tiliise."

24 Εε re Yesu basi tiya u hatunna hu a baa, "Di nal bulon ne aa kyee di u tiyan ij, see di u viya u tu qmanii ta an kpa u daagarii baasi a ki tuja ij hal."

25 Nal hu bulon aa kyee di u laa u tu mubol, u tuuna bi si na u mubol. Amee nal hu me aa kuu ij wiya a viya u mubol ta u tuuna si na mubol aa bi kaaj tenii.

26 Di i re tuun dunya no kuj bulon, an bi si na mubol hu aa bi kaaj tenii, bekiij tono re i na? Dunya no tiyan, bekiij ne i si wuwo kpa lenni laa i mubol?

27 N basi nye ki tiya ma re beewiya, miyanj Nihuwobij Biye si mugi ko abee ij kuwo gaandari. N bee malikasi re si ko. Di amaa re ko ko, ij si tuun nal bulon a maga gese hu u tuuna aa tuuma.

28 Witu re ij basi ki tiya ma, nala badomoj we ma tiyan daha, ba bi si suba see di ba na miyanj Nihuwobij Biye ko di dunya bulon koro."

17

Yesu birima

Maaki 9.2-13; Luka 9.28-36

1 U kyeyse badu hal tiyan, Yesu kaaj Piita abee Gyemsi bee u naabiye Gyooj, a mu gyuuj doginbal kidigti nyuu ba duun.

2 Ba ko baa di ba den, di ba naa Yesu birima, u siya bulon ki tula gese anii wuropssi anka u ganni me pulli gese peretete a ki tula.

3 Haŋ lagılagı hu dı ba naa Moosiabee Elaagya dı ba bee Yesu sıŋ ki bası wiya.

4 Ee re Piita bası tiya Yesu a baa, "Á Tuña, u yaa wıwelii re anı á aa we daha. Dı i re aa kye, nı si we gyama boto daha, dı i tuŋ kıldıgi, dı Moosi me tuŋ kıldıgi, ka dı Elaagya me tuŋ kıldıgi."

5 Piita ha fa aa bası wiya hu gee dı taal tulı kıldıgi ko tuu to ba, ka taal lı taal tulı hu tiyan a baa, "N Biikyoolii re nye. N teŋ ftyela re u tiyan. Ma gyegili ki nı u nyuwa."

6 Yesu hatınna hu aa nı taal hu gee, kambıŋ kaŋ ba, ba tuu tele kyige taŋha.

7 Ee re Yesu ko ba lee a dige ba aŋ bası tiya ba a baa, "Ma sii, ma ta leŋ kambıŋ kaŋ ma."

8 Ba aa siye, ba den lee bulon, ka ba bı naa nal bulon, see Yesu duŋ.

9 Ba aa lı dogimo hu nyuu ko kı tuu, Yesu bası tiya ba a baa, "Ma ta ko bası wı no ma aa naa gyınaŋ a kı tiya nal bulon a mu pele kyee hu Wıısı aa si kyisi miyaŋ Nihuwobiŋ Biye sıvı tiyan."

10 Ee re Yesu hatınna hu pıyesı u a baa, "Bee re tuŋ Wıısı Teŋ dıdagıla hu baa dı Elaagya re si laa sıya ko, ka dı Krisita, laataal hu Wıısı aa hıya na ko?"

11 Ee re Yesu baa, "Wıtı re, Elaagya re kónı si laa sıya ko, a kaŋ kıŋ bulon mari biŋ.

12 Ame nı bası ki tiya ma re anı Elaagya paalı ko re, aŋka nala bı wuwo gyıma u, aŋ kana u yaa gee ba aa kye. Ee tu re ba yaŋ si doğısı miyaŋ Nihuwobiŋ Biye me.

13 Ee re u hatınna hu gyıma anı Gyıçrı Wıısınlıfool hu wiya re u bası geğ.

Yesu kile gyıŋbəŋ ta biye kıldıgi tiyan Maaki 9.14-29; Luka 9.37-43

14 Ee re Yesu bee u hatınna hu boto sii miigı ko nıgyamaa hu lee. Doŋ ne baal kıldıgi gyı ko Yesu lee a tuu gbinni u sıya tiyan,

15 aŋ bası tiya u baa, "N nıhiyawı, fá nı biibaal sikii, u aa tele kpuŋkpuŋsi re. Wııl hu gyuu u tiyan ne kıŋkaŋ, u aa kı tele diŋ koo nı tiyan."

16 N kana u ko i hatınna hu lee re, ame ba bı wuwo tıubı u."

17 Ee re Yesu baa, "Ma gyınaŋ nala aa bı laa Wıısı di, ma yaa nıbomı re. Abaa! Kyeye banjıme re nı tu baa nı we ma lee?" Doŋ ne ka u bası tiya baal hu a baa, "Kaŋ biye hu ko daha."

18 Ee re Yesu nosı gyıŋbəŋ hu u lı biye hu tiyan, ka biye hu teŋ pirigi deye.

19 Nyę re Yesu hatınna hu ko u lee a lıwolı pıyesı u a baa, "Bee re tuŋ á ke bı wuwo kile gyıŋbəŋ hu?"

20 Ee re Yesu bası tiya ba a baa, "Ma Wıısı laadii bı yıga, ee re tuŋ. Wıtı re nı bası ki tiya ma, dı ma Wıısı laadii re fa yıga muhı tu tulı me gba, ma fa si wuwo bası tiya dogimo no dı u sii daha a mu lee bee u dɔŋ, dı u kónı sii mu. Wııl bulon tuwo ma fa aa si yaa lolo."

21 Ame dı nal le si kile gyıŋtesi no, see dı u tıuna vıwa nyıwa, a kyıwali Wıısı."

Yesu bıl bası u sıvı wiya Maaki 9.30-32; Luka 9.43-45

22 Yesu hatınna hu bulon aa ko laŋŋı Galili tiyan gee, u bası tiya ba a baa, "Ba si kpa Miyan Nihuwobiŋ Biye a we nala nosı tiyan,

23 dì ba kpu ñ, ame ee hal tyanj Wüsì si kyisi ñ sun tyanj kyeyə bato kyee." Yesu aa basi gee, u hatinna hu tsi bulon kyogi.

Wükyuwaldibal hu lampoo tunii wiya

24 Yesu bee u hatinna hu aa ko pele Kapeenam, nala hu aa laa Wükyuwaldibal hu lampoo ko Piita lee a piyesi u a baa, "Ma nihyawu hu aa tuñ Wükyuwaldibal hu lampoo re?"

25 Ee re Piita baa di u aa tuñ ne. Piita aa basi gee aŋ miig̃i gyuu diya, Yesu laa siya piyesi u a baa, "Piita, ee re i bini? Kibee re aa tuñ lampoo a kū tya duñiya no kuworo, too hu nala tū koo nihuwala?"

26 Ee re Piita baa di nihuwala re. Yesu bil baa, "Ee daga anu too hu nala tu kē bee tuñ kūñ bulon."

27 Ame á kee bee kye di á yaa wü bulon kyogi ba, ee wiya kpa biañ a tuñ fuwo a lo, laasiya fuwonamıya hu i aa si lü kañ u nyuwa suri a tuñ lü molbinuñ u nyuwa tyanj, a kañ molbii hu mu tuñ ñ beel-i bulon nyuu lampoo.

18

Yesu daga nal hu aa yaa nibal Wüsibee koro hu tyanj Maaki 9.33-37; Luka 9.46-48

1 U bì pusa ka Yesu hatinna hu ko u lee a piyesi u baa, "Kibee re yaa nibal Wüsibee koro hu tyanj?"

2 Ee re Yesu yiri biibiye kidiñi a leñ u ko siñ ba siya tyanj.

3 Nyę re u basi tya ba a baa, "Witü re ñ basi kū tya ma, di ma bì kañ ma tū birimi a kū gee anu biibiisi, ma bì sì maakyiye gyuu wüsibee koro hu.

4 Nal hu aa kañ u tū huvohi anu biibiye no, u tūna re yaa nibal wüsibee koro hu tyanj.

5 Di nal le kuu ñ wiya a kañ biibiye no dōñtuna welij, miyan ne u tūna kañ welij gee."

Yesu basi wiya hu aa si leñ di nala yaa wibom̃o Maaki 9.42-48; Luka 17.1-2

6 Di nal le ko leñ di nala no aa laa ñ di, anu biibiisi no kidiñi bulon ko vya ñ nyuwa, ba aa kpañ noñ a vuwa laal u tūna bagina tyanj a kpa u yuwo we nübiñ tyanj u nyuwa nü sunba, u re si kriya u tūna aa weye.

7 Akuu wiya hu aa we duñiya no tyanj aa si wuwo leñ di duñiya nala yaa wibom̃o kyogi Wüsì nyubaanij, duñiya nala si na twara kujkañ. Wiya hu aa si leñ di nihuwobinj yaa wibom̃o si ko, ame twara si gyuu nal'hu aa si leñ di u dōñtuna yaa wibom̃.

8 Di i noñ koo i naañ ne leñ i yaa wibom̃, keri u ta. I aa gyuu wüsibee koro hu abee nokuu koo naakuu, u re kriya i aa si kañ nopolime abee naapilime ka di ba kpa i yuwo we diñ tyanj.

9 Di i si re leñ i yaa wibom̃, lu ta. I aa gyuu wüsibee koro hu abee sitogo, u re kriya i aa kañ siya baluya ka ba kpa i yuwo we diñ tyanj.

10 N basi kū tya ma re, ma kū po di ma ta ko maakyiye deñ nala no aa tuñ Wüsì an kañ ba tū huvohi anu biibiisi no kidiñi bulon waasú. Beewiya ba malikası hu aa we wüsibee tyanj aa kañ ba wiya mu kī bin ñ kuwo siya re saña bulon.

11 "Miyan Nihuwobinj Biye ko di ñ kye a laa nala hu aa nyugisa re a ta."

Yesu maga piyesi hu aa nyugisa namaga Luka 15.3-7

12 Εε ρε Yesu maga namaga a baa, “Di nal le kaŋ piyese koo di kidiğı nyugisi, ee re ma biuni anu v si yaa? Na v aa len piyese molibanaa bee fi abee nibi hu re di v ta pogo tiyan, ka di v gölli ki kyε penyugisi hu.

13 Witu re η basi ki tiya ma, di v re ko mu na v, v tenj si fiyeli re welin pedigi no wiya a te pekaantya hu aa bi nyugisa.

14 Εε tui re ma kuwo aa we wuisibee tiyan me bee kyε di ma nala no aa laa Wuisi di aŋ kaŋ ma tui ki huvwoli anu biibiisi kidiğı bulon nyugisi.”

Dı i dəŋtuna ko yaa wii kyogi i

15 Εε ρε Yesu baa, “Di i dəŋtuna krisitabiye re yaa wii kyogi i, mu basi wii hu v aa yaa kyogi i tiya v, ame leŋ di v yaa i beel-v duŋ wiygimur. Di v re ko gyegili nu wii hu i aa basi tiya v, ee ke i beel-v miŋi mari dəməŋ ne gεe.

16 Ame di v re ko bi gyegili nu i nyuwa, kaŋ nal koo nala balıya a pe i tui tiyan di ma mu v lee a basi wii hu v aa yaa kyogi i di ba mari ma dəməŋ. I aa yaa gεe, i si kaŋ nala balıya koo boto di ba yaa i danjsiya timma anu Wuisi tenj aa daga gεe.

17 Ame di v re ha ko bi gyegili nu ba me nyuwa, basi wii hu tiya Krisitabiisi hu bulon. Di v re ha ko bul bi gyegili nu ba me nyuwa, ee ke kpa v tūna anu nal aa bi gyiŋ Wuisi koo wibɔŋ yaal.

18 Witu re η basi ki tiya ma, wii hu ma aa suŋ duŋiya no tiyan, v re Wuisi ki sına. Ame wii hu ma aa laa duŋiya no tiyan, v re Wuisi me si laa.

19 N mari basi ki tiya ma re, di ma balıya re yaa nyvudigi a kyuwahı Wuisi ki kye kuy, η Kuwo aa we wuisibee tiyan si yaa v tiya ma.

20 Lee hu nala balıya koo boto aa laŋja η feŋ tiyan, η we ba lee re.”

Yesu daga nala dəməŋ wibɔŋcəm kpkayegi wiya

21 Εε ρε Piita ko Yesu lee a piyesi v a baa, “Tūna, di η dəŋtuna re yaa wii kyogi η, naanjsunyvwa buŋme re η maga di η kpa kye v? N kpa kye v naanjsunyvwa buŋpe koo?”

22 Εε ρε Yesu baa, “Aayi, naanjsunyvwa buŋpe duŋ daa. Ame kpa kye v a mu pele saŋa hu i bil aa bi si wuwo dusi.”

23 Εε ρε Yesu kaŋ wii no maga namaga a baa, “Wuisibee korohu kui gεe re anu kuwori kidiğı aa sii yiri v tuŋtunni di v gyiŋ ba kidiğı bulon aa dii v kuyiŋ moɔgees.

24 U aa piile di v piyesi kyma hu gεe, v tuŋtunni kidiğı aa di v kuyiŋ molbiye tusi tusi ko v lee.

25 Εε ρε tuŋtunni hu bi kaŋ molbii v aa si tuŋ. Nyε re v nihiyawu hu baa di ba kaŋ v bee v haŋ abee v balıya abee kuy bulon v aa kana, a kaŋ mu yallı a ko tuŋ kuyiŋ hu.

26 Εε ρε tuŋtunni hu tuu gbinni a sula v, a baa, ‘N nihiyawu, di kenyiri tiya η, η si tuŋ kuyiŋ hu bulon.’

27 Nyε re v nihiyawu hu fá v sikii a kpa kuyiŋ hu kye v aŋ leŋ v mu.

28 Ame baal no aa lı, a kyeŋ v tuŋtunni-dəŋtuna me aa dii v kuyiŋ molbiwari tusi, v kuyişi gal we v baguna tiyan a baa di v tuŋ kuyiŋ hu.

29 Nyε re v tuŋtunni-dəŋtuna hu me tuu gbinni a sula v a baa, ‘Di kenyiri tiya η, η si tuŋ kuyiŋ hu.’

30 Ame v viya aŋ leŋ ba kana v mu to dıya tiyan a kaŋ ki mu saŋa hu v aa si tuŋ kuyiŋ hu tenj.

31 V tuŋtunni-dəŋtunsi hu aa naa wii hu v aa yaa, v yaa ba tıkyogi. Ba mu basi tuya ba nihiyawu hu.

32 Εε ρε kuwori hu yiri u, a basi tya u a baa, “Εε δοη tahaan tūna! I aa sula η ne tūn, η kpaa kyiñ hu i aa diye bulon a kye i.

33 Bee ρe yan tūn i ke bi wuwo dī i fā i dōjntūna hu sikii anu η aa fāá i sikii gēe?”

34 Kuwori hu na baan welin u nyuu tyaan aŋ leŋ ba kana u mu tya nūtōdya nala dī ba dōgisi u a mu pele saña hu u aa si tūn kyiñ hu bulon tei.

35 Εε ρe Yesu baa, “Nye tū re η kuwo aa we wūsibee tyaan me si yaa ma kīdigi bulon, dī mamaa ρe ko bi kpaa wiya kī kye ma dōjntūsi abee ma tūsi bulon.”

19

Yesu basi haana viyayi wiya Maaki 10.1-12

1 Yesu aa basi wiya no teŋ, u lū Galili paaluu a mu Gyudiyu paaluu Gyōodan fuwo hu kyolo tyaan.

2 Nīgyamaa sii tūja u hal. U tūbi nala hu aa wūlū ba tyaan.

3 Εε ρe Farasiima badōmōŋ me sii ko u lee a kī kye dī ba magisi u, a piyesi u a baa, “U yaa ηmanu re dī baal kuu wūl ke bulon wiya a viya u haan?”

4 Yesu mügi piyesi ba a baa, “Ma bi karuma Wūsī teŋ hu tyaan anu saña hu Wūsī gyt aa mari dūnuya, baal bee haan ne u gyt ta aŋ baa,

5 nye wiya baal aa si leŋ u kuwo abee u naa re ka dī u bee u haan yaa kīdigi a kī gyuu.

6 Ba bil bi yaa nala baliya, ba bürīma nīdigi re. Εewiya, nala hu Wūsī aa leŋ ba yaa nīdigi u bi maga dī nihuwoobiŋ kanj ba porigi dōmōŋ.”

7 Εε ρe Farasiima hu bil piyesi u a baa, “Bee ρe yan tū Moosi fa baa dī dī baal le aŋ kye u viya u haan, dī u laa siya sabi haan viyayi teŋ tya u aŋ na viya u?”

8 Εε ρe Yesu bil basi tya ba a baa, “Ma dagi aŋ haye re tū Moosi gyt tya ma ηmanu dī ma kī viya ma haana gēe. Amē nye daa u fa kī dūnuya piiliŋ hu tyaan.

9 N basi kī tya ma re, a lū səŋsəŋ hal, dī baal le kuu wūl bulon wiya a viya u haan, aŋ bil mu kpaa hadima, i tūna yaa basəŋsənni re.”

10 Εε ρe Yesu hatunna hu basi tya u anu dī nye re baal bee haan wiya kī, ee ke nal aa leŋ haan kpayı re kyo kpıya.

11 Εε ρe Yesu mügi basi tya ba a baa, “Wūl no bi kī nūl nal bulon ne si wuwo yaa u. Amē nala hu Wūsī aa kpaa ee dee tya dūŋ ne si wuwo yaa gēe.

12 Wūl hu aa tū baala badōmōŋ bee paa haana, ba yaa wīgyamaa re. Ba aa lūl badōmōŋ dī ba paal bi kanj bari. Badōmōŋ me nihuwoobi re fari ba, ka badōmōŋ me kuu Wūsibee koro hu wiya a viya haana paayi. Nal hu aa si wuwo laa wūl no di, u tūna laa di.”

Yesu svol Wūsī tya biibiisi Maaki 10.13-16; Luka 18.15-17

13 Εε ρe nala badōmōŋ sii kanj biisi ko Yesu lee, dī u kpa u nosi dōbo ba tyaan a sula Wūsī tya ba. Εε ρe u hatunna hu kī kil ba.

14 Yesu aa naa gēe, u basi tya ba a baa, “Ma ta kil ba. Ma leŋ dī ba ko η lee, beewiya nala hu aa kanj ba tū kī hōwōl anu biibiisi no aŋ kī tūn η hal, ba aa re si gyuu wūsibee koro hu tyaan.”

15 Εε ρε υ kpa υ nosi dōbo ba tıyan aŋ kyowalı Wıısı tıya ba aŋ lı̄ doŋ kpa mu.

Bapvwasıı hu aa yaa kına tına

Maaki 10.17-31; Luka 18.18-30

16 Baal kıdigi me re gyl siye a ko Yesu lee a pıyesı υ a baa, “N nıhiyawu, wıwelibee re ı̄ sı̄ yaa a na mübol hu aa bı̄ kaŋ tenii?”

17 Εε ρε Yesu pıyesı υ a baa, “Bee ρe tı̄j ī kī pıyesı ı̄ wıwelieye wıya? Wıısı duŋ ne weliye. Dı̄ ī re aa kye dı̄ ī kaŋ mübol hu aa bı̄ kaŋ tenii, kī tı̄j Wıısı mirisi hu ba aa saba biŋ.”

18 Εε ρe baal hu pıyesı υ abaa, “Mırıbeema ρe gęe?” Εε ρe Yesu baa, “Ba aa re nyę: Ta kpııı nal, ta kı̄ sonno, ta gaa, ta nyıya wıya tıya nal,

19 kī tıya ī kuwo abee ī naa gyırıma, kyo ī dəŋtıuna anı̄ ī aa kyo ī tı̄gęe.”

20 Εε ρe baal hu baa, “Wıya no ke bulon ne ı̄ kī tıja. Wıbee ρe ha kaa?”

21 Εε ρe Yesu bası̄ tıya υ abaa, “Dı̄ ī re aa kye dı̄ ī kónı̄ yaa niwelii Wıısı nı̄manı̄ tıyan, a ta kaŋ gyoŋ wıı bulon tıyan, mu kpa ī kına hu bulon yallı, a kpa molbiye hu tıya nyaaba, aŋ ko kī tıja ı̄. Dı̄ ī re yaa gęe, ī sı̄ kaŋ kına wıısibee tıyan.”

22 Yesu aa bası̄ gęe, baal hu tıya bulon kyogi, υ sii mu, beewıya υ gyl kaŋ kına re welı̄j.

23 Εε ρe Yesu bası̄ tıya υ hatınnı̄ hu a baa, “Wıtu re ı̄ bası̄ kī tıya ma, υ yaa wıduwo ρe abee kına tına aa sı̄ wıwo gyııı wıısibee koro hu.

24 N bıl bası̄ kī tıya ma re, nyıgumaa aa sı̄ tı̄j gahaŋ sı̄ a lı̄, υ re yaa mɔl a te kına tına aa sı̄ wıwo gyııı wıısibee koro hu tıyan.”

25 U hatınnı̄ hu gyl aa nı̄ wıya no, ba nyıvısi gyl fiyeli welı̄j ba pıyesı Yesu a baa, “Dı̄ ba aa re kı̄ nyę, kıbee ρe yaŋ sı̄ nı̄ Wıısı laatayı?”

26 Yesu mügi deŋ ba aŋ baa, “Wıı no kperi nıhuwobiŋ ne, ame wıı bulon tuwo Wıısı aa bı̄ sı̄ wıwo yaa.”

27 Εε ρe Piita baa, “Na, á ke leŋ á kı̄j bulon ne aŋ kī tıja ī hal. Bekiŋ töc re á sı̄ na?”

28 Εε ρe Yesu bası̄ tıya υ hatınnı̄ hu a baa, “Wıtu re ı̄ bası̄ kī tıya ma, saŋa hu dı̄nıfalu hu aa sı̄ ko tıyan, miyan Nıhuwobiŋ Biye sı̄ hɔŋ ı̄ gandaa-kuworikpasa tıyan. Saŋa no tıyan, ma nala hu fi abee balya hu aa tıja ī hal, ma me sı̄ hɔŋ kuworikpasını̄ fi abee balya tıyan a kī di Iziral bekıyige fi abee balya hu sariya.

29 Nal hu bulon me aa kuu ı̄ wıya, a leŋ υ dı̄sı̄ koo υ naabiisi koo υ kuwo koo υ naa, koo υ biisi koo υ bagı̄sı̄ a ta, υ tına sı̄ bıl na kına no naaŋı̄sını̄yuwa koo aŋ pe kaŋ mübol hu aa bı̄ kaŋ tenii me.

30 Ame nala hu aa yaa nıbala dı̄nıya sı̄ya tıyan, ba sı̄ maakyiye ko yaa nıbisi, ka nala hu me aa yaa nıbisi dı̄nıya sı̄ya tıyan ba me sı̄ maakyiye ko yaa nıbala.”

20

Yesu maga baga tıvıtnı̄ namaga

1 Εε ρe Yesu bıl maga namaga a tıya υ hatınnı̄ hu a daga wıı hu υ aa bası̄ memii. U baa, “Wıısibee koro hu kı̄ gęe ρe anı̄ baga tına kıdigi aa sı̄ kyīkyowala, a lı̄ kī kye nala dı̄ υ paa baadee dı̄ ba mu pala υ baga.”

2 U aa ko na nala hu aa sı̄ mu baga hu, υ laa nyıwa anı̄ υ sı̄ tı̄j ba kıdigi bulon kyeğigi tuno, aŋ leŋ ba mu baga hu.”

3 Wıısı aa ko maga gyinye, υ bıl lı̄ a na baala badomɔŋ dı̄ ba sı̄ bee tıyan waasu.

4 Εε re ν bası tiya ba a baa "Ma me mu η baga, ka dı η tuŋ ma gεe hu buloŋ aa maga." Εε re ba me mu baga hu.

5 Wı̄ısı bil aa ko maga nyututuv, ν bil lı̄ a na baala badomoj a len ba me mu baga hu. Sənni bil aa ko viisi sanja hu, ν bil lı̄ na nala badomoj a len ba me mu baga hu.

6 Wı̄ısı aa ko tuu fylel gεe, ν bil lı̄ bee a na nala badomoj me dı̄ ba sın̄ waasu. Εε re ν piyesi ba abaa, "Bee re tuŋ ma sın̄ daha waasu gyunaj buloŋ, ma bı̄ kanj tuŋ buloŋ?"

7 Ba bası tiya ν anı̄ ba bı̄ naa tuma dı̄ ba tuma. Εε re ν bası tiya ba dı̄ ba me mu ν baga hu. Nyε re ba me kpa mu.

8 Dı̄daana aa ko pele, εε re baga hu tı̄na yırı̄ nal hu aa deň ν baga hu a bası tiya ν dı̄ ν yırı̄ nala hu aa ko tuŋ tuma baga hu tı̄yan a tuŋ ba. U baa dı̄ ν laasiya tuŋ nala hu aa laa hal ko a mu tuu pele nala hu a laa sı̄ya ko tı̄yan.

9 Baala hu aa laa hal mu baga hu, ν tuŋ ba kı̄digı̄ buloŋ kyedigı̄ tuno.

10 U aa tuŋ ba teň, nala hu aa laa sı̄ya mu baga hu me ko dı̄ ba laa ba tuno. Ba fa bı̄una anı̄ ba sı̄ laa te hal nala hu re, ame ba tuŋ ba me gεe tu.

11 Ba laa molbiye hu anj gørımı̄ baga hu tı̄na wiya kı̄ bası,

12 a baa, "Nala no aa laa hal ko, ba tuŋ tuma hawa dı̄gı̄ duŋ ne, anka á ke tuma kyı̄kyuwala buloŋ gεe wı̄ısı no mu gyuu, anka i tuŋ á buloŋ maga dı̄moxoj."

13 Εε re baga hu tı̄na bası tiya ba kı̄digı̄ a baa, "N bagyuuwa gyegile nı̄ı̄ daha, η bı̄ firimi ma. Na ma laa nyuwa re anı̄ ma sı̄ tuma dı̄ wı̄ısı gyuu, ka dı̄ ma laa kyedigı̄ tuno.

14 Ma laa ma molbiye kı̄ mu. N kyeri tı̄yan ne η tuŋ baala no aa laa hal ko gεe tu i η aa tuŋ mā me.

15 N bı̄ kanj ηmanı̄ dı̄ η kanj η molbiye yaa gεe hu η aa kyee? Koo ma tı̄si aa hı̄lli akuu η aa kanj bı̄onye wiya re?"

16 Εε re Yesu bası teň anj baa, "Nala hu aa yaa nibala dunı̄ya nala sı̄ya tı̄yan ba aa re sı̄ ko maakyiye yaa nibiisi dunı̄falu hu aa sı̄ ko tı̄yan, ka nala hu me aa yaa nibiisi dunı̄ya nala sı̄ya tı̄yan ba me re sı̄ ko maakyiye ko yaa nibala dunı̄falu hu aa sı̄ ko tı̄yan."

Yesu bil bası ν svu wiya Maaki 10.32-34; Luka 18.31-34

17 Sanja hu Yesu bee ν hatı̄nna fi abee balı̄ya hu gyı̄ aa we ηmanı̄ tı̄yan a kı̄ mu Gyerusalem tı̄yan ne ν gyı̄ kanj ba duŋ giügi lı̄ a bası tiya ba a baa,

18 "Ma gyegili nı̄ı̄ daha. Á aa mu Gyerusalem ne. Doň tı̄yan ne ba sı̄ kanj myı̄an Nı̄ihuwobij Biye a kanj mu tı̄ya Gyuumma wı̄ukywäl sı̄laala nı̄hiyasi abee Wı̄ısı Teň didagula. Ba sı̄ di η saryya a kpa kyogisi tı̄yan anj baa ν maga dı̄ ba kpı̄ η ne,"

19 anj kpa η we nala hu aa bı̄ yaa Gyuumma nosi tı̄yan. Ba sı̄ yaa η sı̄ya, a vı̄urı̄ η, anj kpaası̄ η mal daagarı̄ tı̄yan. Ame ν kyetoo kyee Wı̄ısı sı̄ kyisi η svu tı̄yan.

Zebedi haan svula Yesu kı̄ kye lihoniya di ν tiya ν balı̄ya Maaki 10.35-45

20 Zebedi haan gyı̄ sii kanj ν biisi balı̄ya ko Yesu lee re a tuu gbinni ν sı̄ya tı̄yan, an svula ν dı̄ ν pe ν bee wı̄ı̄ kı̄digı̄.

²¹ Εε ρε Yesu piyesi u a baa, "Wibee ρε i kι kye dι n yaa tiya i?" Nyε ρε u baa, "Dι i ko di i koro hu a hoj i gandaa-kuworikpasa hu tyan, lej di n biisi no balyia kidiγi hoj i noduu, di kidiγi me hoj i nogobø."

²² Εε ρε Yesu basi tiya biisi hu a baa, "Ma bι gyun wui hu ma aa kye. Ma si wuwo kaŋ kenyiri a na towara hu n aa si na?" Ba baa "Waa á si wuwo."

²³ Doŋ ne Yesu basi tiya ba a baa, "Witui ρε ma basi. Towara hu n aa si na, u tu i ρε ma me si na. Amε n noduu abee n nogobø huhonnø hu ke, n daa si li ba. N kuwo Wisi marı doŋ ne a tya nala hu u tu aa si li di ba hoj doŋ."

²⁴ Yesu hatinna kaalıya hu aa nui wui no ba kι na baan Gyemsi bee Gyooŋ tyan.

²⁵ Εε ρε Yesu yiri u hatinna hu buloŋ ko laŋŋi, a basi tiya ba a baa, "Na ma gyima anu nala hu aa bι yaa Gyuumma, ba kuworo aa hoj ba nyuu tyan ne, ba silaala me kaŋ ba kι fila."

²⁶ Amε u bι maga di ma ke kι yaa gεe. Ma tyan nal hu aa kye dι u yaa ma nabal, u maga di u tūna tuma kι tiya ma re.

²⁷ Ma nal hu me aa kye dι u yaa ma tyan silaal, u maga di u tūna kaŋ u tu yaa yoŋ ne ma tyan,

²⁸ anu miyan Nihuwobiŋ Biye aa kι gεe. N bι ko di nala tuma kι tiya n, amε nala ρε n ko di n tuma tiya, an kpa n mιubol me lenni sūn a laa nala yuga ta ba wibomø tyan."

Yesu suro nyvüma balyia siya

Maaki 10.46-52; Luka 18.35-43

²⁹ Εε hal le ba mu li tuŋ Gyeriko tyan kι mu, nifyamaa me sii paa tuŋ ba hal.

³⁰ Doŋ ne di banyulma balyia me hoj nmanu hu nyuwa aŋ nui di Yesu ρε aa banj. Εε ρε ba huwori yiri u a baa, "Á nihiyawu, Deviti nihii, fá á sikii."

³¹ Εε ρε nifyamaa hu nɔsi ba di ba lej ba kyaguiſi hu. Amε ba marı yiri te gεe a baa, "Á nihiyawu, Deviti nihii, fá á sikii."

³² Doŋ ne Yesu sūŋ aŋ yiri ba a piyesi ba, "Bekin ne ma kι kye dι n yaa tyan ma?"

³³ Ba baa, "Á nihiyawu, á aa kye dι i suri á siya tyan ma re."

³⁴ Εε ρε Yesu fá ba sikii a dige dige ba sıyasi ba pirigi suri, ba sii kι tūna u hal.

21

Yesu gyuŋ Gyerusalem abee gandari

Maaki 11.1-11; Luka 19.28-40; Gyooŋ 12.12-19

¹ Yesu bee u hatinna hu gyi a ko kι kpaga Gyerusalem, a ko pele Betifage aa we Olivi dogimo nyuu tyan, Yesu lii u hatinna hu tyan balyia a tuŋ ba a baa, "Ma mu tɔɔ hu aa we ma siya."

² Di mamaaa ρε ko mu, ma si na kokumo bee u biye di ba vuwā sigi. Ma puri kaŋ ko tyan n.

³ Di nal buloŋ ne ko piyesi ma, ma basi tiya u anu ma Tūna ρε aa kye. U si lej di ma kaŋ ko lagū."

⁴ Wui no yaa di wui hu Wisi gyi aa tuŋ u tūndaal kidiγi tyan basi ko yaa witui ρε.

⁵ U gyi baa,

"Basti tyan Zaayooŋ nala
Ma na, ma kuwori ρε aa ko ma lee."

U kaŋ u tui huwolí re a gyiŋ kokumo
abee u biye."

6 Εε re Yesu hatinna hu mu a yaa wii hu Yesu aa basi tiya ba.

7 Ba mu kan kokumo hu bee u biye a ko kpa ba ganni dəbo kokumo hu abee u biye nyuu tiyan, Yesu gyiŋ.

8 Niygamaa me gyi kpaas ba ganni a gyari ḥmanu hu tiyan, ka ba badəmən me gyaa paaponni a me kaŋ ko lu gyari ḥmanu hu tiyan.

9 Niygamaa hu aa laa Yesu siya abee nala hu aa tiya u hal piili ki yaa kyaginsı a ki danni u a baa, "Tabarikala! Deviti nihiil! Wisi si pe nal hu aa ko á Tuna fej tiyan. Ma len di á danni Wisi aa we wisiabee tiyan!"

10 Yesu aa muu gyuu Gyerusalem, bee hu bulon dən. Εε re nala ki puyesi a baa, "Kibee re nyee?"

11 Εε re niygamaa hu baa, "Wisi tijdaal Yesu aa lu Nazareti aa we Galili paaluu tiyan ne geee."

*Yesu gyuu Wukyuwaldubal hu
Maaki 11.15-19; Luka 19.45-48; Gycəŋ 2.13-22*

12 Εε re Yesu sii mu gyuu Wukyuwaldubal hu gyanwuwo, di nala badəmən gyi we don a ki yalli kina, badəmən me ki yəbə kina. Yesu kile ba bulon ta ba lu. Baala badəmən me gyi we don a ki warı molbiye. Yesu ḥmaa ba teebulı lo. Badəmən me gyi aa yalli kokosi, u ḥmaa ba me kpasını kyige.

13 Εε re Yesu basi tiya ba a baa, "Ba saba Wisi tej tiyan ne a baa di Wisi baa, 'N diya si yaa lee hu nala aa si ki kyowali Wisi re', aŋka ma ke mügi kaŋ bürümü gaala diya."

14 Εε re nyolima abee gbariga ko Yesu lee Wukyuwaldubal hu tiyan, u tibi ba.

15 Ame Gyumma wukyuwatal silaala nihiyası abee Wisi Tej didagila hu aa naa wimagila hu u aa yaa, a bil na gees biibiisi aa yaa kyaginsı a ki danni u a baa "Tabarikala! Deviti nihiil!" Wukyuwaldubal hu gyanwuwo tiyan, ba baaq sii.

16 Εε re Gyumma wukyuwatal silaala nihiyası abee Wisi Tej didagila hu puyesi Yesu a baa, "I nu wiya hu biisi hu aa basi re?" Yesu baa, "N nya re." Εε re Yesu me puyesi ba abaa, "Ma bi karımı Wisi tej lee hu ba aa saba a baa

"Wisi daga biibiisi abee biifilli re di ba ki danni u welinq?"

17 Doŋ ne Yesu len ba aŋ sii mu piŋ Beetani tiyan.

*Yesu kaaba we tutogo tiyan
Maaki 11.12-14, 20-24*

18 U sıya aa gballa kyukywala, Yesu mügi sii ki mu Gyerusalem. ḥmanu tiyan, losi kana u.

19 U naa tutogo di u sin ḥmanu hu nyuwa tiyan. U mu gyuu tutogo hu memii a wil nyuu den di nəno tuwo, see paaponni duŋ. Εε re u basi tiya tutogo hu a baa, "A lu gyinaŋ ki mu, i bil bi si nəno." Tutogo hu pirigi suba han laglagibiye hu.

20 U hatinna hu aa naa wii no, u yaa ba wıkperii. Ba ki puyesi dəmən a baa, "Εε re tiya hu pirigi suba lagı geee?"

21 Εε re Yesu basi tiya ba a baa, "Witii re η basi ki tiya ma, di mamaa re kən laa Wisi di, a bee yaa sige, ma me si wuwo yaa wii no η aa yaa tutogo hu. Nye me duŋ yan daa, ame ma si paalı wuwo basi tiya dogimo no aa sına, a baa, 'Sii a mu tele mpuwɔnun tiyan di u kən sii mu tele.'

22 Kina hu bulon ma aa sula Wisi a ki kyε, dı mamaa re laa Wisi di, ma si na ba."

*Ba piyesi Yesu v dee wiya
Maaki 11.27-33; Luka 20.1-8*

23 Yesu aa mügi mu gyvı Wıkyuwaldıbal gyanwuwo hu, a ki daga nala, doŋ ne Gyuma wıkyuwal sılaala nıhiyasi abee Gyuma bee-nıhiyasi bulon sii ko v lee a piyesi v a baa, "Aŋne re tiya i dee i ki yaa wiya no bulon?"

24 Ee re Yesu bası tiya ba a baa, "N me si piyesi ma wıdigi. Dı mamaa re ko lu v si tiya ı, ı me si daga ma nal hu aa tiya ı dee ı ki yaa wiya no bulon."

25 Ee re piyesi ba a baa, "Aŋne re tiya Gycoŋ, Wısiñiñool hu dee v gyı ki po nala wıkyuwalnı? U dee hu gyı lu Wisi lee re koo v lu nihuwo宾 lee re?" U aa bası gεε, ba piili kaŋ wı hu ki kpa dəməŋ a baa, "Wıbee re á si bası tiya v? Dı ámaa re bası tiya v a baa dı Wisi lee re v lu, v si piyesi ma a baa, 'Bee re yan tuŋ á bı laa wiya hu Gycoŋ aa basa di?'

26 Dı ámaa re bıl baa dı v lu nihuwo宾 lee me re, niygamaa no bulon bee lenj ma. Beewiya ba bulon gyı laa di anı Gycoŋ gyı yaa Wisi tuŋdaal le."

27 Ee re ba bası tiya Yesu a baa, "Á bı gyuma." Nyę re Yesu me bası tiya ba a baa, "Ee ke, ı me bı si daga ma nal hu aa tiya ı dee ı wuwo ki yaa wiya no bulon."

Biibaala balya namaga

28 Ee re Yesu maga namaga a tiya Gyuma wıkyuwal sılaala nıhiyasi abee Gyuma a baa, "Baal kıdigi re gyı we doŋ a kaŋ v biibaala balya. U sii mu v bihiyawı hu lee a bası tiya v a baa, 'N biye, mu baga gynanı a tuŋ tuma.'

29 Ee re biye hu baa, "N bı si wuwo mu." Amę gεε hal tiyanı, v bırimı v hakıla anj sii mu baga hu.

30 Ee re v mu a bası ee tu tiya hanjiye hu tına me, v laa nyıwa welıŋ anı v si mu baga hu anj wiya muysi.

31 Biisi no balya tıyanı, ba kıbee re tuŋ v kuwo hu nyıwa?" Doŋ ne ba bası tiya v dı v bihiyawı re tuŋ v kuwo nyıwa. Ee re Yesu bası tiya ba a baa, "Wıtu re ı bası ki tiya ma, lampolaala abee gyantrısı laa sıya ki gyvı wisi koro hu re ma tıyanı.

32 Beewiya Gycoŋ Wısiñiñool hu ko daga ma wıtu ımanı hu re ma aa si tuŋ, anka ma bı laa v wiya di, amę lampolaala abee gyantrısı ke laa v wiya di re. Abee ma aa naa gεε hu ba aa laa v wiya di bulon, amę ma ke bı bırima ma hakıllı a laa v wiya di."

*Yesu maga baga tuŋtunna badomıŋ namaga
Maaki 12.1-12; Luka 20.9-19*

33 Ee re Yesu bıl maga namaga kıdigi a baa, "Baal kıdigi re gyı biŋ v baga a po kına badomıŋ aa kaŋ nɔŋkyıga a kı gεε anı kyuŋkyı, ba kı yırı girepisi. U yan lıga baga hu gol banı, a hulo bıwı baga hu tıyanı dı ba kyıga tıunçrı hu nı ki we (beewiya ba kpaa ba nıno kı kyo sıŋ ne). U gyı saa salnyuu dıbiye me re, dı ba hıŋ v salnyuu tıyanı a ki po baga hu. Ee hal tıyanı ne v paa nala a we baga hu tıyanı dı ba kı tuma. Ka v sii kpı mu too kıdigi.

34 Tıunçrı hu torı saŋa aa ko pele, v tuŋ v diyı tuŋtunna dı ba mu baga tuŋtunna hu lee a laa v tıunçrı tol ko tiya v. Nyę re ba mu.

35 Ba kası ba a ḥmaa kıldıgi, a kpu kıldıgi, anj yaga kıldıgi hu me abee buwa.

36 Ee re baal hu bıl mari tıŋ u dıya tuŋtunna badomoj aa tee laasiya nala hu. Ba yaa ba me geee tıŋ.

37 Ba katenjsi tıyaŋ u tıŋ u biye tıŋ. U bı̄na anı̄ dı̄ u biye tıŋ ke re muwa, ba sı̄ tıya u gyırıma.

38 Ame tuŋtunna hu aa naa biye hu, ba bası tıya dı̄mox a baa, “Dı̄ baga hu tı̄na re ko suba, biye no re sı̄ di u kyanj. Ma lej dı̄ a kpu u. Dı̄ ámaa re kpu u, ámaa re sı̄ mügi tıŋ u kına hu buloŋ.”

39 Doŋ ne ba kaŋ biye hu a kpu u, anj kpa u yuwo ta baga hu hal.

40 Ee re Yesu pı̄yesi ba a baa, “Ba aa maga nyę, dı̄ baga hu tı̄na re ko, ee re u sı̄ yaa baga tuŋtunna no?”

41 Ee re ba bası tıya u a baa, ‘U sı̄ ko a kpu nı̄bomč no anj kpa baga hu a tıya nı̄duŋsı̄, nala hu aa sı̄ kı̄ tıya u u tı̄ncoŋ tol, dı̄ ba törü saŋa re ko pele.’

42 Ee re Yesu pı̄yesi nala hu aa nı̄ namaga hu abaa, “Ma bı̄ karımı Wı̄ısı teŋ hu lee hu ba aa baa,

‘Bı̄yı̄ hu dı̄saala a vuya ta,

u re mügi ko yaa bı̄duwo ba aa kpaa biŋ duya hu gyememii u kaŋ duya hu sı̄gi.

Á Tı̄na Wı̄ısı toma re geee.

Á naa nı̄ u yaa wı̄kperii re!”’

43 Ee re Yesu bası tıya nala hu a baa, “Wı̄ısı sı̄ kaŋ u koro hu laa ma lee, a kpa tıya nala hu aa sı̄ tıŋ Wı̄ısı nyı̄wa welinj a kı̄ yaa wı̄ya hu aa sı̄ daga anı̄ ba we wı̄ısı koro hu tıyaŋ ne.

44 Nal hu aa tele bı̄yı̄ no nyuu, u tı̄na sı̄ kyɔrısı̄ kyɔrɔkyɔrɔ. Dı̄ bı̄yı̄ no me re ko tele nal buloŋ nyuu, u sı̄ kyanjı̄sı̄ u tı̄na kyanja kyanja.”

45 Gyumua wı̄kyuwaldı̄ya sulaala nı̄hiyasi abee Farasiima aa nı̄ Yesu aa maga namaga hu, ba gyuma anı̄ ba wı̄ya re u kı̄ bası̄ geee.

46 Ee re ba kı̄ lı̄ga dı̄ ba kana u tı̄dyaŋ. Ame ba fa aa fá nı̄gyamaa hu aa we doŋ ne, beewı̄ya nı̄gyamaa hu kpaa Yesu anı̄ u yaa Wı̄ısı tı̄nداal le.

22

Yesu maga hafalı̄ gbiyalı̄ namaga Luka 14.15-24

1 Ee re Yesu bıl maga namaga kıldıgi tıya nala hu aa pı̄yesi u dee wı̄ya,

2 a baa, “Wı̄ısıbee koro hu kı̄ geee re anı̄ kuwori kıldıgi aa lej ba mari u biye hafalı̄ gbiyalı̄ kidiiliye.

3 Ba aa mari kidiiliye hu teŋ, u tıŋ u tuŋtunna dı̄ ba mu yı̄ri nala hu u aa yı̄ra anı̄ wı̄ buloŋ yaa siri re. Ba mu yı̄ri ba, ba vı̄ya koyi.

4 Ee re u bıl tıŋ u tuŋtunna badomoj a baa, ‘Ma mu bası tıya nala hu u aa yı̄ra anı̄ nı̄bollı̄ bee nı̄farısı̄ buloŋ ne ḥ kpu a lej ba yaa kidiiliye hu. Wı̄ buloŋ yaa siri re. Eswı̄ya ba ko hafalı̄ gbiyalı̄ hu.’

5 Ee re nala hu u aa yı̄ra bıl vı̄ya mı̄yı̄ anj kı̄ tıŋ ba toma. Ba badomoj sii mu ba bagısı̄ ka badomoj me sii mu ba kına liyallı̄.

6 Ka badomoj me kası̄ u dı̄ya tuŋtunna hu u aa tıma a ḥmaa ba welinj anj kpu ba.

7 Ee re kuwori hu na baanı̄ kı̄lkaŋ a ta u laalyuwolo ba mu kpu nala hu aa kpı̄vu u dı̄ya tuŋtunna hu, an nyı̄go ba bee buloŋ ta.

8 Εε ρε υ γιρι υ τοντυννικαλιγια υυ α βιλ βασι τιγια βα α βαα, “Hafalui gbiyalu kidiiliye υυ yaa siri ρε, ame nala υυ η aa γιρα bi maga di ba ko gbiyalu υυ.”

9 Ma lu golli bee υυ tuyaŋ bulon a γιρι nala υυ bulon ma aa si na a basi tuya βα di ba ko di kidiiliye υυ.”

10 Εε ρε tontunna υυ lū gbe bee υυ tuyaŋ bulon a γιρι nala υυ bulon ba aa naa doŋ, niweliye abee nibomo bulon. Εε ρε ba bulon ko gyuu su diya υυ tuyaŋ ba fa aa gbyalyu gbyalya υυ.

11 Εε ρε kuwori υυ gyuu di υυ na nala υυ aa ko. U gyuwa a na baal kidiigi aa bi laali hafalui gbyalya gal.

12 Εε ρε υ piyesi υυ a baa, “N bagyuuwa, εε ρε i yaa ko gyuu daha anj bi laali hafalui gbyalya gal?” Baal υυ talli υυ nyuwa.

13 Εε ρε kuwori υυ basi tuya υυ tontunna a baa, “Ma kaŋ baal no a vuuva υυ nosi abee υυ naasi bulon a kpa υυ yuwo ta gyee hal bilhoo υυ tuyaŋ di υυ piŋ doŋ ki wii anj ki kyaŋ υυ nyuŋa.”

14 Εε ρε Yesu basi teŋ anj baa, “Nigyamaa ρε ba γιρι ame nala baŋmana doŋ ne ba lū.”

Ba basi lampoo tunii wiya

Maaki 12.13-17; Luka 20.20-26

15 Εε ρε Farasiima sii lū a vuwl ggee υυ ba aa si magisi Yesu a bara kana υυ abee wipriyesiya.

16 Nyę re ba tuŋ ba hatinna badomoy abee kuwori Herotu hatinna badomoy di ba mu Yesu lee. Εε ρε ba ko piyesi Yesu a baa, “Á nihiyawo, á gyuma anii i kaŋ witu ρε a ki daga Wusi ḥumanii me abee witu. I siya tuwo nala wibasiya tuyaŋ. I bee fa nibal bulon si me.

17 Á aa kye di á gyuma re anii di υυ yaa ḥumanii di á tuŋ lampoo ki tuya Roma paaluvu kuworibal υυ koo υυ bi yaa ḥumanii.”

18 Ame Yesu fa gyuŋ ba tubuŋbomo υυ re, εε ρε υ basi tuya ba a baa, “Mamaa minaafigi tumma! Bee re tuŋ ma ko di ma magisi η?”

19 Ma kpa molbinuvu υυ ma aa kaŋ ki tuŋ lampoo υυ tuya di η na.”

20 Ba kpaa kidiigi tuya υυ, εε ρε υ piyesi ba a baa, “Kibee nyuu abee υυ feŋ ne ba kpaa bin molbinuvu υυ tuyaŋ nye?”

21 Εε ρε ba baa di Roma paaluvu kuworibal υυ feŋ abee υ nyuu re. U basi tuya ba a baa, “Εε ke, kiŋ υυ aa yaa Roma paaluvu kuworibal υυ kiŋ, ma kpa tuya υυ. Ka kiŋ υυ me aa yaa Wusi kiŋ, ma kpa tuya Wusi.”

22 Yesu aa basi ggee, ba bulon nyuuŋi fiyeli, ba lem-υ anj sii mu.

Ba piyesi Yesu svu tuyaŋ miigü siyi wiya

Maaki 12.18-27; Luka 20.27-40

23 Han Kyees υυ tui re nala badomoy ba aa γιρι Sadusiima me sii ko Yesu lee. Nala no ke gye baa di di nal le svuba υυ tūna bil bi si wuwo sii svu tuyaŋ. Εε ρε ba ko piyesi Yesu a baa,

24 “Á nihiyawo, Moosi daga anii di baal le kpaa haan, di υ bee haan υυ bu lul biye ka di baal υυ svuba, υυ maga di υ naabiye kpaa lohaan υυ re, di υ beel-υ lul biisi tuya υυ maana υυ.”

25 Nimmabalya bape re gyi we daha a yaa baala. Nyę re ba kihiyawo tūna kpaa haan. U bee haan υυ bi lul biye, anka υυ svuba. U katyal me miigü kpaa haan υυ.

26 Εε ρε υ katyal υυ me svuba, ka too tūna υυ me kpaa haan υυ. U me ggee tui puu υυ. Nimmabalya υυ bape bulon ne kpaa haan υυ, ka υ bee ba kidiigi bulon bi lul biye.

27 Εε hal tiyan̄ haan̄ hu me sii suba.

28 Kyeez hu nala aa si sii sun̄ tiyan̄, baala no bape tiyan̄, kibee re si tui haan̄ hu? Beewiya ba bulon̄ bape re kpa u ko ban̄ kyeme.”

29 Εε re Yesu basi tiya ba a baa, “Ma bi gyiñ Wisi teñ, a bi gyiñ Wisi dee me, ee re tui ma ñmaa naan̄ moonye.”

30 Kyeez hu nala aa si sii sun̄ tiyan̄, baala bil bi si paa haana, haana me bil bi si yal balama. Ba bulon̄ si kui gee anu malikasi aa we wusibee tiyan̄.”

31 Εε re Yesu basi tiya ba a baa, “Na ma piyesi ñ nala aa si sii sun̄ tiyan̄ wiya re. Ma bi karimi wiya hu Wisi aa basa tiya ma a mu ki tile sunni miigii sii tiyan̄ u teñ tiyan̄?”

32 U baa, ‘Miyan̄ ne yaa Wisi hu Abiraham abee Aziki abee Gyeekobi bulon̄ gyi aa tiya. Wili no u aa basa, u daga anu Wisi yaa niweye Wisi re, u bi yaa sunni Wisi.’”

33 Nigyamaa hu aa nii gee u aa daga nala, ba nyusu si fiyeli.

*Wisi mirisi tiyan̄ sifian̄ wii
Maaki 12.28-34; Luka 10.25-28*

34 Farasiima hu aa niya anu Yesu basi wiya lo Sadusiima ba nyusu si gyuu kpuulya gee, ba ko yaa nyoudigi a sii kpa mu Yesu lee.

35 Εε re ba kidiñi aa yaa Wisi Teñ didagil ki lugia di u magisi Yesu, a piyesi u wiya

36 a baa, ‘Nihiyawo, Wisi mirisi hu tiyan̄, ba kibee re yaa ba bulon̄ tiyan̄ sifian̄ wii?’

37 Εε re Yesu baa, ‘Kyo i tui Wisi abee i tiya bulon̄, abee i hakila bulon̄ abee i wikanu bulon̄.

38 Wisi mirisi hu tiyan̄ bulon̄ wiwal abee ba tiyan̄ sifian̄ wii re gee.

39 Wiliya tui me aa yaa sifian̄ wii re nyi: ‘Kyo i dontuna anu i aa kyo i tui gee.’”

40 Wisi mirisi hu Moosi fa aa saba bin̄ abee wiya hu bulon̄ Wisi tui daala hu aa basa, ba bulon̄ li wiya no baluya tiyan̄ ne.

*Ba piyesi laataal hu Wisi aa hya wiya
Maaki 12.35-37; Luka 20.41-44*

41 Farasiima hu ha aa lañja gee, Yesu piyesi ba a baa,

42 “Εε re ma buni Krisita, laataal hu Wisi aa hya wiya? Kibee doho nal le u yaa?” Εε re ba baa di u yaa Deviti nihii re.

43 Doñ ne Yesu bil piyesi ba a baa, “Di u re yan̄ yaa Deviti nihii, bee re tui saña hu Wisi Wiyesi Welii hu fa aa ko gyuu Deviti tiyan̄ u yiri Krisita hu u Tuiña?”

44 Beewiya Deviti fa baa:

‘Ñ Tuiña Wisi basi tiya ñ Tuiña a baa,

hoñ ñ noduu login̄ nihonu,

a mu pele saña hu ñ aa si kpa i dœmc we i nosi tiyan̄.’

45 Di Deviti tu re yan̄ yiri Krisita hu u Tuiña, ee re u si yaa a yaa u nihii.”

46 Yesu aa basi gee, nal bulon̄ bil bi wuwo laa wii basi. A li hañ kyee hu a kañ ki mu, nal bulon̄ me bil bi kañ nyuduwo u aa si wuwo li siñ a piyesi u wii bulon̄.

23

Yesu daga nala di ba po ba tūma welij abee Wūsi Teñ dīdagila abee Farasiima

Maaki 12.38-40; Luka 11.39-44, 46, 52; 20.45-47

1 Εε re Yesu basi tuya n̄gyamaa hu abee u hatunna hu a baa,

2 “Wūsi Teñ dīdagila hu abee Farasiima hu, ba aa re kañ ḥmanu dī ba ku daga nala Wūsi m̄risi hu Moosi aa saba biñ.

3 Ḫewiya, ma maga dī ma kū tūj w̄ya hu buloñ ba aa baa dī ma kū yaa re, ame ma ta kū kyese ba w̄yaalıya, beewiya ba tū bee tūj w̄ya hu ba aa daga ma.

4 Ba aa v̄wā kyuḡi yoho re a kpa kyuḡi nala, ame ba tū b̄i s̄i laa nȳwa pe ba tyan̄ muh̄u me dī ba wuwō kyuḡi kyuḡisi hu.

5 Ba aa yaa wū buloñ a kū kyē dī nala na ba re. Ba aa sabi Wūsi w̄ya a we dagibisi tiyan̄ ne a kpa v̄wā ba ganni nosi tiyan̄ abee ba nyupugini tiyan̄, an̄ leñ ba ganni nyv̄ugywasa me dolive dolive a te ee hu niwaasima kuna aa kuya.

6 Dī ba aa re yiri ba dī ba ko di kuna, ba aa kyo dī ba hōñ n̄ibalā l̄hōniya re. Dī ba aa re ko gyūñ w̄ukȳwalanduñ me, ba aa kyo dī ba hōñ n̄ibalā l̄hōniya re.

7 Ba aa kū kyē dī nala kū kyowali ba re abee gyiruma gyamaa tiyan̄ an̄ kū yiri ba n̄hiyasi.

8 Ame ma ke ta leñ dī nala kañ ma kū yiri n̄hiyasi, beewiya ma buloñ yaa n̄mmbabalya re, an̄ka ma n̄hiyawo me yaa n̄idigi duñ.

9 U b̄il b̄i maga dī ma yiri nal buloñ ma kuwo d̄n̄ya no tiyan̄, beewiya ma Kuwo yaa n̄idigi duñ ne a we w̄uisibee tiyan̄.

10 Ma ta b̄il kañ nal buloñ me yiri ma s̄ilaal, beewiya ma s̄ilaal yaa n̄idigi duñ ne, u re yaa Krisita, laataal hu Wūsi aa liya.

11 U maga dī ma tyan̄ s̄ilaal b̄irimi han̄biye re a tūj tūma kū tuya ma buloñ.

12 Nal hu buloñ aa kpa u tū yohuñ, Wūsi s̄i kana u h̄wōl̄i, ka nal hu me aa kañ u tū h̄wōl̄i, Wūsi s̄i kpa u yohuñ.

13 Mamaa Wūsi Teñ dīdagila abee Farasiima, εedōñ minaafigi tumma! Ma s̄i na twara yuga! Ma kañ w̄uisibee koro hu dimbeenywā tō re dī nala ta gyūwa, beewiya ma tū bee kyē dī ma gyūñ, an̄ po dī nala hu aa luga dī ba gyūñ me ta gyūwa.

14 Mamaa Wūsi Teñ dīdagila abee Farasiima, εedōñ minaafigi tumma! Ma s̄i na twara kūñkāñ. Beewiya ma aa kañ lohaana kūna kū fas̄i re, an̄ a fugo kyowali Wūsi kū p̄isi. Ḫewiya Wūsi s̄i dogisi ma a te nal buloñ.

15 Mamaa Wūsi Teñ dīdagila abee Farasiima, εedōñ minaafigi tumma! Ma s̄i na twara kūñkāñ. Ma aa sii duwori nū re a mu paaluv̄ duñsi a kū basi Wūsi w̄ya. Dī n̄idigi re ko laa di, ma aa leñ u mari b̄omo re, a maga dī u tūna gyūñ diñ a na twara kūñkāñ anu ma me aa si na ḡee.

16 Mamaa nyv̄ulñ-s̄ilaala, ma s̄i na twara! Ma aa baa, “Dī nal le ḥm̄yesi W̄ukȳwalanduñbal hu, u b̄i yaa ḥm̄yesuñ ame dī u re ko ḥm̄yesi salma kūna hu aa we W̄ukȳwalanduñbal hu tiyan̄, u yaa ḥm̄yesuñ re.”

17 εedōñ nyv̄ulñbambugo! Salma kūna hu aa we W̄ukȳwalanduñbal hu tiyan̄ abee diya hu aa leñ salma hu b̄i kañ bisiñ Wūsi s̄iya tiyan̄, kūna no bal̄ya, kubee re yaa s̄ifityan̄ kūñ?

18 Ma b̄il basa anu dī nal le ḥm̄yesi w̄isulli-kūna kogu hu tiyan̄ ba aa kpa kūna kū s̄ila Wūsi, u b̄i yaa ḥm̄yesuñ, ame dī u re ḥm̄yesi kūñ hu ba aa kpa d̄ob̄o w̄isulli-kūna kogu hu nyuu a s̄ila Wūsi, u yaa ḥm̄yesuñ re.

19 Ma yaa nyulima re, kuī hu ba aa kpaa bīj kogu hu nyuu abee wūsulli-kuna kogu hu aa lēj dī kuī hu bī kāj bisin̄ Wūsī sīya tyāj, kuna no balya tyāj kibee re yaa sīfyān̄ kuī?

20 Eewiya, dī nal lē ȳmīyesī wūsulli-kuna kogu hu, u ȳmīyesī kogu hu bee kuī hu bulon̄ aa dōb̄o u a tyāj ne.

21 Dī nal lē bil̄ ȳmīyesī Wūkyuwaldubal̄ hu, u ȳmīyesī Wūsī dīya hu abee Wūsī bulon̄ ne, beewiya Wūsī we dīya hu tyāj ne.

22 Dī nal lē bil̄ ȳmīyesī wūsibee, u ȳmīyesī Wūsī kuworikpasa hu abee nal hu aa hōj u tyāj bulon̄ ne ḡē.

23 Mamaa Wūsī Tēj dīdagila abee Farasiima, eedōj minaafigi tūmma! Ma s̄i na twara kuīkan̄. Paaponn̄i hu bulon̄ ma aa kpa we kidiiliye tyāj ba sūwala sūma, ma aa kāj ba kpaa leye fi fi re, a kpa l̄d̄iḡi tyāj Wūsī. Ma aa yaa wimulla no bulon̄ ne aŋ̄ vīya dī ma tūj sīfyān̄ wya hu Moosi fa aa bīj tyāj ma anū ma kāj wit̄u wūl bulon̄ tyāj, a k̄i fā nala sikii, a k̄i tūj Wūsī abee wit̄u. Ma aa kāj ma kūna kpaa leye fi fi, a kpa l̄d̄iḡi tyāj Wūsī ḡē, u yaa wīwelii re, ame ee bī daga dī ma vīya wīkaaltya hu ke ta.

24 Mamaa nyulon̄ s̄laala! Ma aa kyuwori ma nū re, a h̄i naŋ̄kyūwa ta, aŋ̄ kpa kokumo lile.

25 Mamaa Wūsī Tēj dīdagila abee Farasiima, eedōj minaafigi tūmma! Ma s̄i na twara kuīkan̄. Beewiya ma aa sas̄i ma nīnyuwagban̄biisi abee ma gbaŋ̄s̄i hala welij̄ ne aŋ̄ bee sas̄i ba tis̄i ke. Kidiiliye hu bee kuyuwaliya hu bulon̄ aa we nīnyuwagban̄biisi no bee ma k̄idigbaŋ̄s̄i hu bulon̄ tyāj h̄i ma tubal̄ hu ma aa kāj k̄i firimi nala lee re.

26 Eedōj nyulima! Ma bī gyuma anū dī mamaa re laa sīya sas̄i nīnyuwagban̄biisi no bee ma k̄idigbaŋ̄s̄i no tis̄i ba hala me s̄i kyaani welij̄?

27 Mamaa Wūsī Tēj dīdagila abee Farasiima, eedōj minaafigi tūmma! Ma s̄i na twara kuīkan̄. Beewiya ma kuī ḡē re anū bilni ba aa kpaa tw̄ol̄ bugi. Ba hala aa welie re, aŋ̄ka ba tis̄i bulon̄ su abee sūvūn̄ hogo abee k̄ipowant̄ irij̄ ke bulon̄.

28 Ee tū re ma me kuī nala sīya tyāj. D̄i ba aa re na ma, ba aa būni nū ma yaa nītūma re, ka ma tis̄i su abee wībōmo abee minaafigi wya.

29 Mamaa Wūsī Tēj dīdagila abee Farasiima, ma s̄i na twara kuīkan̄! Ma yaa minaafigi tūmma re, beewiya ma aa saa Wūsī tūndaala abee wit̄u tūmma bilni re a marī ba me welij̄.

30 Ma aa baa, “D̄i ámaa re fa we doŋ̄ saŋ̄a hu tyāj á naabaala fa aa we ba mībolo tyāj, á fa bī s̄i laa nyuwa pe ba tyāj dī ba kpu Wūsī tūndaala hu.”

31 Ma wībasiya kōn̄i daga anū ma yaa nala hu aa kpuu Wūsī tūndaala hu doho nala re.

32 Wībōmo hu ma naabaala aa piile, ma me kāj tēnsi.

33 Na ba aa bōmo ḡē anū d̄b̄ma! Ma būna anū ma s̄i wuwo fā ge din̄ gyūvūȳi re koo?

34 N̄ basī k̄i tyāj ma re anū, iŋ̄ s̄i tūj Wūsī tūndaala abee wīgūvnna abee dīdagila dī ba ko ma lee. Ma s̄i kpu badōmōj̄, a kāj badōmōj̄ kpaasi mal daagarui tyāj, a vūri badōmōj̄ me ma wīkyuwaldubal̄ tyāj, aŋ̄ ḡoll̄ kil badōmōj̄ me k̄i baŋ̄ ton̄i tyāj a k̄i kyē dī mā kpu ba.

35 Eewiya, Wūsī sī dogisī ma akuu ba aa kpu nītūma hu wya, a piili Abel tyāj a mū pele saŋ̄a hu tyāj ba aa kpuu Barakiya biibaal Zakariya. Ba ḡi kpuu Zakariya Wūkyuwaldubal̄ hu abee wūsulli-kuna kogu hu nyuu ba aa nyōgo p̄usī k̄i tyāj Wūsī paga tyāj ne.

36 Witu re η basi ki tya ma, nala no ba aa kpowa, ba haakye bulon dobo ma gyinaŋ nala nyuu tyan̄ ne.

37 Mamaa Gyerusalem nala, Wisi tuŋ u tijdaala ma lee re, ma kp̄ badom̄ a paa b̄wā yaga badom̄ me. Saŋa bulon ne η fa kyo d̄i η puŋ to ma bulon anu gyimii a puŋ to u balya ḡe, ka ma b̄i laa nyowa.

38 Eewiya, Wisi si baani ma bee tya ma d̄i u piŋ gyikpiye.

39 N basi ki tya ma re, ma b̄il b̄i si na η, see saŋa hu tyan̄ ma aa si loll̄ i a baa, ‘Nyusv̄jtiuna re yaa nal hu aa ko Wisi feŋ tyan̄.’

24

Yesu basi Wukyvwaldubal hu ηmaaloyi wiya

Maaki 13.1-2; Luka 21.5-6

1 Yesu gyi aa sii li Wukyvwaldubal hu tyan̄ a ki mu, ee re u hatinna hu ko u lee a basi tya u a baa, “Tuna, deŋ na Wukyvwaldubal no bee d̄isi no bulon aa siŋ doŋ aa weliyē ḡe.”

2 Ee re Yesu baa, “Ma tu naa ḡe ba aa weliyē re, ame witu re η basi ki tya ma, ba si maakyiye ηmaa d̄isi no bulon lo. B̄diḡi me gba b̄il b̄i si ka a d̄ob̄o u d̄ejt̄una tyan̄.”

3 Ee re Yesu gyi mu h̄oj Olivi dogimo hu nyuu tyan̄, doŋ ne u hatinna hu duŋ sii ko u lee a piyesi u a baa, “Saŋa bee tyan̄ ne wiya no si yaa? Bekl̄i w̄magil le á si na a gyiŋ saŋa hu tyan̄ i a a si miŋi ko, abee saŋa hu dun̄ya aa si teŋ?”

4 Doŋ ne Yesu basi tya ba a baa, “Ma gyiŋ tya ma tu welin̄ d̄i nal bulon ta ko m̄ori ma.

5 Beewiya, nala yuga aa si ko kpa η feŋ anu ba aa re yaa Krisita hu, a m̄ori n̄igyamaa.

6 Ma si nu yuwo d̄omo lee bulon tyan̄. D̄i mamaa re ko nu ḡe, ma ta len̄ d̄i ma bemb̄iye ki sii. Beewiya wiya no bulon si yaa, ame ee bi daga anu dun̄ya tenii pele re.

7 Yuwo si we dun̄ya login̄ bulon tyan̄. Losi me si gyuŋ, ka d̄i tan̄ha me gyigili h̄gyamaa tyan̄.

8 Wiya no bulon ki ḡe re anu haluwokann̄ luwol aa piile ki w̄i.

9 Ee tyan̄ ba si kas̄i ma a kpa ma we nala nosi tyan̄ d̄i ba d̄oḡisi ma aŋ kpu ma. Dun̄ya nala bulon si kuu η wiya a haasi ma.

10 Haŋ saŋa hu tyan̄ n̄igyamaa si kpa ba Wisi laadii ta. Ba si kaŋ gyamba bee d̄om̄oŋ a haasi d̄om̄oŋ.

11 Nala hu aa nyiŋ wiya a baa ba yaa Wisi tijdaala re, ba si yuga a ko a m̄ori n̄igyamaa.

12 Wibom̄o yayi si purigi, d̄i ee leŋ nala kyori me teŋ abee d̄om̄oŋ.

13 Ame nal hu bulon aa si wuwo di kenyiri a kaŋ mala a mu teŋ, Wisi si laa u ta.

14 Ba si laa siya basi Wisi bee koro hu wiweliyē lee bulon tyan̄ d̄i dun̄ya nal bulon nu, ee hal tyan̄ ne dun̄ya tenii si pele.

Yesu basi kibɔŋlori hu aa yaa s̄ina wiya

Maaki 13.14-23; Luka 21.20-24

15 D̄i mamaa re ko na kibɔŋlori hu aa yaa s̄ina hu wiya Wisi gyi aa tuŋ u tijdaal Daniyel tyan̄ a basi, d̄i u siŋ Wukyvwaldubal hu tyan̄, u maga d̄i ma nala hu aa karimi wiya no luḡa re aŋ gyiŋ ba memii.

16 D̄i mamaa re ko na ḡe, u maga d̄i nala hu aa we Gyudiyā paaluu tyan̄ fá gyiŋ dogiŋsi nyuni re a fanja.

17 D̄i nal le we salnyuu tyan̄, u ta b̄il baa u tuu gyuŋ diya a paa u kina.

18 Dì nal buloñ ne we u baga tìyañ, u ta bìl baa u mügi mu dìya a paa u ganni.

19 Hañ saña hu tìyañ, haluwokanna bee biifulli nimma si na towara kujkanj.

20 Ma kì sula Wìusi dì kye hu ma aa si fá ta ko yaa puwo saña koo Kyewiyesii hu kyee.

21 Beewiya Wìusi aa mara dñniya a kañ kì ko gyinaj, nal buloñ ha bì naa towara no iñj, nal me bìl bì si na towara no iñj a kañ kì mu maakyiye buloñ.

22 Dì Wìusi re fa bì kere kyeyé hu wiya no aa si yaa ta, nìdigi me fa bì si ka beewiya towara hu aa si ko si lori re kujkanj. Amé akuu nala hu u aa liya wiya, u si kere kyeyé hu ta.

23 Saña no tìyañ dì nal buloñ ne ko basi tìya i a baa, ‘Na Krisita hu we daha, koo u we lee kùdigi, ta laa u tìuna di.’

24 Beewiya nala badomaj si sii nyiya wiya dì ba aa re yaa Krisita hu, laataal hu Wìusi aa liya. Dì badomaj me si sii fugo baa dì ba yaa Wìusi tìndaala re. Ba si yaa wìmagilaabee wìkperiye buloñ a kì kye dì ba muri nala hu Wìusi aa liya me gba.

25 Ma gyegil daha! N basi wiya no buloñ kì tìya ma re, ka dì saña hu na pele.

26 Eewiya, dì nal buloñ ne ko basi tìya ma anü laataal hu Wìusi aa liya re we pogo tìyañ, ma ta muñ doñ, koo dì ba aa re basi tìya ma anü u re fanja daha, ma ta laa di,

27 beewiya saña hu tìyañ miyan Nihuwoñ Biye aa si mügi ko, u si kù gëe re anü duwoñ aa ligisa, a kyaani wìsinyuu buloñ.

28 Lee hu buloñ kípwa aa püna, doñ ne duuno aa kì lañjñi.”

Nihuwoñ Biye mügi koyi Maaki 13.24-27; Luka 21.25-28

29 Ee re Yesu bìl basi tìya ba a baa, “Tuwara no tenii hal tìyañ, u bìl bì si püsi ka dì wìusi bìl bì si kì pëso, pene me bìl bì si kì pëso. Kuyñwölyi si lì wìsinyuu a ko tuu kì tele. Wìsinyuu kìna buloñ si sii lì ba liweeliye tìyañ.

30 Ee tìyañ ne ma si na miyan Nihuwoñ Biye magul wìsinyuu tìyañ. Dì dñniya nala re ko na magul no ba buloñ si wii. Ee tìyañ ne ma yan si na miyan Nihuwoñ Biye, dì ñ ko kì tuuabee gandleriabee dee.

31 Ee tìyañ ba si muñ kabül dì u kuyamü laa lee buloñ, ka dì Wìusi tìñ u malikasì dì ba mu lee ke buloñ a kañ nala hu buloñ u aa liya dì ba ki tìya u ko lañjñi.

32 Dì ma ko na tìsi aa tòsi, ma aa gyima anü yuu kpaga re. U maga dì ma gonnì wìgyuñ ne a lì wì no tìyañ.

33 Ee tìñ re dì mamaa re ko na wiya no buloñ aa yaa, ma gyima anü miyan nihuwoñ Biye koyi me kònì kpaga re.

34 Witü re ñ basi kì tìya ma, ma gyinaj nala aa we ma mübol tìyañ, ma buloñ bì si sùba ka dì wiya no yaa bañ.

35 Wìsinyuuabee tañha buloñ si teñ, amé wiya hu ñ aa basa ke si we doñ a kañ kì mu maakyiye buloñ.

Nal buloñ bì gyiñ kyee hu koo saña hu Yesu aa si mügi ko Maaki 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36

36 Nal buloñ bì gyiñ kyee hu wiya no aa si yaa. Malikasì aa we wìsibee tìyañ me gba paalì bì gyima, see ñ Kuwo Wìusi dñj.

37 Saŋa hu tıyaŋ mıyaŋ Nihuwobiŋ Biye aa sı mügi ko, u sı kui gęe anı wıya hu gyı aa yaa saŋa hu Nowa gyı aa we u mübol tıyaŋ.

38 Ka dı duwoŋ hu gyı na nı a su dınyıa buloŋ, nala gyı aa di kidiiliye re, a kı nyowa sıŋ. Baala kı paa haana, haana me kı yala balama, a mu pele kyęe hu Nowa gyı aa gyvı nıduworiboro hu.

39 Ba gyı bı gyıŋ wıi hu buloŋ aa yaa see saŋa hu tıyaŋ nı hu aa ko paa ba buloŋ mu. Ee tıi re sı yaa saŋa hu mıyaŋ Nihuwobiŋ Biye aa sı mügi ko.

40 Saŋa no tıyaŋ baala balıya sı kı pala baga tıyaŋ di Wıısı ko kpa kıdigi anı leŋ kıdigi ta.

41 Haana balıya me sı kı noŋ muŋ noŋ tıyaŋ di Wıısı ko kpa kıdigi anı leŋ kıdigi ta.

42 Eewiya ma yaŋ gyıŋ tıya ma tıi welıŋ, beewiya ma bı gyıŋ kyęe hu ma Tıuna aa sı mügi ko.

43 Ma tıi gyıma re welıŋ anı di nal le gyıŋ saŋa hu tıyaŋ gaal aa sı ko borı u dıya gyvı a gaa u kına, u sı bara doo, a hıŋ po di gaal hu ta ko borı u dıya a gyvı a gaa u kına hu.

44 Ma me yaŋ yaa siri po, beewiya mıyaŋ Nihuwobiŋ Biye sı mügi ko saŋa hu tıyaŋ ma aa bı yıyela.”

Tıŋtunni buloŋ maga u kaj wıtı re

Luka 12:41-48

45 Ee re á Tıuna Yesu mügi bası tıya ba a baa, “N aa kye di ma kui tıŋtunni hu aa gyıŋ wiya a kı tıŋ u nıhiyawu nyıwa re. U re yaa tıŋtunni hu u nıhiyawu hu aa sı lıi di u kı deŋ u dıya, anı pe kı tıya u tıŋtunni-dıŋtınsı hu me ba kidiiliye saŋa hu aa maga di u tıya ba.

46 Di tıŋtunni no re yaa wiya hu u nıhiyawu hu aa daga u dı u yaa, u teŋ sı fıyelı welıŋ kyęe hu u nıhiyawu hu aa sı mügi ko.

47 Wıtı re η bası kı tıya ma, u nıhiyawu hu sı kpa u kına buloŋ we tıŋtunni no nosı tıyaŋ dı u kı deŋ.

48 Ame di u re yaa tıŋtunni-bıŋ, u aa bası tıya u tıi re a baa, ‘N nıhiyawu hu bı sı ko lagılagı no. U sı pıusi.’

49 Ka dı u yaŋ piili kı dıgısı u tıŋtunni-dıŋtınsı hu anı kı di kidiiliye hu yuga yuga, anı gıllı tıŋ sınyıwala hal a nyıwa sıŋ bugo kı banı,

50 wiya no tıyaŋ ne u sı we kı yaa di u nıhiyawu hu mügi ko pirigi u tıyaŋ di u bı yıyela.

51 U sı dıgısı u welıŋ anı leŋ di u me na tıwara hu nala aa fugo baa ba aa tıŋ Wıısı aa naa. Haŋ tıwara hu tıyaŋ ne ba sı we a kı wii anı kı kyanı ba nyıŋa.”

25

Yesu maga hatoliye fi badıcmoy namaga

1 Ee re Yesu bıl maga namaga a baa, “Kyeessı hu wiya no buloŋ aa sı yaa, wıısıbee koro hu sı kui gęe anı hatoliye fi aa sii tebine kıdigi a paa ba fıntınsı a mu dı ba kyeŋ hafalı bala.

2 Hatoliye no tıyaŋ, bınoŋ gyı yaa bambugo re, ka bınoŋ me gyı yaa wıgyıwnna.

3 Bambugo hu gyı bı lıgo nıvu kolo, dı ba fıntınsı hu re ko dısu dı ba fa kpa we.

4 Ka wıgyıwnna hu ke gyı lıgo nıvu we bumbuŋiye tıyaŋ a kolo.

5 Hafalı hu bala hu gyı pıusa re welıŋ, ee re hatoliye hu buloŋ me gyı hıŋ dıyegı dıyegı lolo anı kpa doo pıŋ.

6 U tekere viññ, nal kıldığı heeli a baa, "Hafalı bala hu re aa ko! Ma ko lu mu kyeme u."

7 Ee re hatoliye hu buloñ sii a kañ ba fñtuñsi ñmasi turo ta ba gyin.

8 Doñ ne bambugo hu bası tiya wiçiyonna hu a baa, "Á fñtuñsi hu aa kye di ba disi re, ma tiya ma nñu hu muñu muñu."

9 Ee re wiçiyonna hu bası tiya ba a baa, "Aayi, nñu hu bi si pele á beel-ma buloñ. Ma mu kyeyoñ ma fuñ nñu."

10 Ee re ba sii kpa muñ di ba yøbo nñu hu. Ba aa muñ tiyan ne, ka hafalı bala hu me ko. Hatoliye hu bñonç gyl aa yaa siri hoñ hu sii tiña u hal gyuu hafalı gbiyalı hu lee, ka ba kañ dimbee hu to.

11 U hal tuyan ne hatoliye hu aa muñ di ba yøbo nñu hu mu kpa ko a ñmaa dimbeenyowa añ baa, 'Á nihiyawu, á aa sula i, ha kañ suri tiya ma di á gyuu.'

12 Ee re u baa, "Witü re ñ bası ki tiya ma, ñ bi gyin ma."

13 Yesu aa maga namaga no ko teñ u baa, "Ma yan gyuu tiya ma tuñ welin beewiya ma bi gyin kyee hu koo saña hu miyan nihiwobiñ Biye aa si miñgi ko."

Yesu maga tñjtnnna boto namaga

Luka 19.11-27

14 Ee re Yesu bil kañ namaga a daga wiñibee koro hu wiya a baa, "Saña no tiyan wiñibee koró hu si ki gée anu baal kıldığı aa sii di u vala ñmanuñ. Ee re u yiri u tñjtnnna a kpa u kina we ba nosi tiyan di ba ki deñ.

15 U gyl kañ kina hu kpaa ba a maga gée hu nal buloñ aa si wuwo ki deñ ne. U gyl kpaa molbiye tusi bñonç ne a tiya kıldığı di u ki deñ, a kpa tusi buliya tiya kıldığı me, añ kpa tusi me tiya kıldığı hu me. Ee re ka u kpa mu ñmanuñ hu.

16 Tñjtnnni hu aa laa molbiye tusi bñonç hu kañ mu a tuñ tuma a bil na tusi bñonç töño pe.

17 Tñjtnnni hu me aa laa molbiye tusi baliya hu, u me kañ u kina ki burum, a me na molbiye tusi buliya töño a pe.

18 Amé tñjtnnni hu aa laa tusi hu, u ke kañ u kina mu hul buwa a kpa hogo.

19 U gyl piisa re welin ka ba nihiyawu hu gyl na ko a yiri ba di u na ba kıldığı buloñ aa kpaa u molbiye yaa gée.

20 Tñjtnnni hu aa laa tusi bñonç hu kañ u kina ko gyuu a bası tiya u nihiyawu a baa, 'Molbiye tusi bñonç ne i tiya ñ, ñ me naa tusi bñonç ne a pe.'

21 Doñ ne u nihiyawu hu bası tiya u a baa, 'Gyaanbiye, i yaa tñjtnnni re. I kóni daga nñi i yaa witü tiuna re. Eewiya i aa wuwo deñ kibiye nyuu welin nyey ñ si leñ di i ki deñ kigyamaa. Ñ teñ fiyela re welin abee wü hu i aa yaa. Eewiya ñ aa kye di i me teñ fiyeli re a beel ñ.'

22 Ee re tñjtnnni hu me aa laa molbiye tusi buliya hu me kañ u kina ko gyuu a bası tiya u nihiyawu hu a baa, 'Ñ nihiyawu, i aa tiya ñ molbiye tusi buliya hu, na, ñ me naa tusi buliya re a pe.'

23 Doñ ne u bası tiya u me a baa, 'Gyaanbiye, i yaa tñjtnnni re. I kóni daga nñi i yaa witü tiuna re. I aa wuwo deñ kibiye nyuu welin nyey ñ si leñ di i ki deñ kigyamaa. Ñ teñ fiyela re welin abee wü hu i aa yaa. Eewiya ñ aa kye di i teñ me fiyeli re a beel ñ.'

24 Nyey re tñjtnnni hu u aa kpaa molbiye tusi hu tiya me ko gyuu a baa, 'Ñ nihiyawu, ñ gyuma anu i kañ tibal lë welin, i aa ki kuy kina i aa bi doho re.'

25 Εε re tuij kambinj kana η, η hul buwa a kpa molbiye hu a hogo. Na i molbiye. Laa i kina."

26 Εε re u nihiyawu hu basi tuya u a baa, 'I yaa tujtunnnibon ne a kaŋ teŋwū me. I aa gyima anu η aa ki kuij kina η aa bi doho,

27 u fa maga di i kpa η molbiye hu mu biŋ lee hu tyaŋ ba aa biŋ molbiye re. N fa aa mügi ko nyε, η fa si laa molbiye hu abee η tɔnɔ buloŋ.

28 Ma kaŋ molbiye hu laa u lee, a kpa tuya nal hu aa kaŋ molbiye tusi fi hu.

29 Nal hu aa kaŋ kina yuga, Wisi si mari tuya u pe, ame nal hu aa bi kaŋ kina yuga, muhu hu me u aa kana, Wisi si kaŋ laa u lee.

30 Ma kaŋ tujtunnni tɔo no lu yuwo ta di u we bilhuu tyaŋ. Doŋ tyaŋ ne nala hu aa viya Wisi si we a ki wii aŋ ki kyan ba nyuŋa."

Dunia buloŋ sariya kyediili

31 Sanja hu miyan Nihuwobin Biye aa si mügi ko abee gaŋdarı, η bee malikası buloŋ ne si ko. Εε tyaŋ ne η si hoŋ η gaŋdaa-kuworikpasa tyaŋ.

32 Anka di dunia nala buloŋ ko laŋŋi η siya tyaŋ. Ν si kaŋ ba porigi leye balıya anu pedaal aa kaŋ u piyese porigi buvna tyaŋ gεe.

33 Ν si len di tipulvən tımma hu siŋ η noduu, ka di nıbomɔ hu me siŋ η nogobø.

34 Doŋ tyaŋ ne η si basi tuya nala hu aa siŋ η noduu a baa, "Ma ko, ma nala hu η Kuwo Wisi aa yaa wiwelii tuya. Ma ko di wisi koro hu u aa mara biŋ ma a lı dunia piili tyaŋ buloŋ.

35 Beewiya, losi gyi aa kana η ne, ma yaa kidiiliye tuya η, nınyuwasi gyi kana η ma yaa nı tuya η, η nyuwa. Ν gyi yaa nıhıwal le, ma kana η welinj.

36 Ν gyi kaŋ teŋbil le, ma kpa gal laalı η. Ν gyi aa wılı le, ma deŋ η lee welinj. Ba gyi kana η tɔ diyaŋ ne, ma ko na η.

37 Doŋ tyaŋ ne tipulvən tımma hu si piyesi u a baa, "Á Tuŋa, kyebée re á naa i di losi kana i, á tuya i kidiiliye? Kyebée re nınyuwasi kana i, á yaa nı tuya i?

38 Kyebée re á naa i di i yaa nıhıwal, á kana i welinj, koo kyebée re á naa i di i teŋbil á kpa gal laalı i?

39 Kyebée re á naa i di i aa wılı, koo di ba kana i tɔ diyaŋ, á ko na i?"

40 Doŋ ne η si basi tuya ba a baa, "Witu re η basi ki tuya ma, sanja hu buloŋ ma aa yaa wiwelii a tuya η naabalıya no tyaŋ nıbiye, miyan ne ma yaa tuya gεe."

41 Doŋ tyaŋ ne η si basi tuya nala hu aa siŋ η nogobø a baa, "Ma fası lı η siya tyaŋ! Wisi viya ma wiya re. Ma mu gyuŋ diŋ hu aa bi si maakyiye diŋ, diŋ hu Wisi aa wee biŋ Sitaanti bee u noŋ nala.

42 Beewiya sanja hu tyaŋ losi gyi aa kana η, ma bi yaa kidiiliye tuya η, nınyuwasi gyi kana η ne ma bi yaa nı tuya η.

43 Ν gyi yaa nıhıwal le ma bi kana η welinj. Ν gyi kaŋ teŋbil le, ma bi kpaa gal laalı η. Ν gyi aa wılı re ma bi deŋ η, ba gyi kana η tɔ diyaŋ me, ma bi ko na η."

44 Doŋ ne ba si piyesi η a baa, "Á Tuŋa, kyebée re losi kana i, koo nınyuwasi kana i, koo i gyi yaa nıhıwal koo, i gyi kaŋ teŋbil koo, i gyi ki wılı koo, ba kana i tɔ diyaŋ aŋ ka á bi kyiyeli i?"

45 N yaŋ si baa, "Witu re η basi ki tuya ma, sanja hu buloŋ ma aa viya di ma kyiyeli nala no tyaŋ nıbiye, miyan ne ma viya kyiyeli gεe.

46 Wiusi si lej di nala no mu gyuu lee hu ba aa si na tuwara a kanj ki mu dendeñ, aŋka di tıpułuŋ timma hu me kanj miubol hu aa bi tenii."

26

Ba vvvla dı ba kpu Yesu

Maaki 14.1-2; Luka 22.1-2; Gyooŋ 11.45-53

1 Yesu aa daga nala hu wıya no buloŋ ko teŋ, u bası tıya u hatınna hu a baa,

2 "Ma tıi gyıma anıi kyęye balıya re kaa ka di Dıusi-parı-banıı Kyebal hu pele. Saňa no tıyan ne ba si kanj miyan Nihuwobiŋ Biye a kpa ñ tıya ñ dəmo dı ba kpaası ñ mal daagarı tıyan."

3 Gyumuma wıukywıwal sılaala nıhiyasi abee Gyumuma bee nıhiyasi, gyı ko lanŋı Kayifası diya tıyan ne. Saňa no tıyan di Kayifası re yaa Gyumuma wıukywıwal sılaala hu nıhiyawu.

4 Doŋ tıyan ne ba vvvıl gęe hu ba aa si yaa a lıwɔlı kanj Yesu kpu.

5 Ba baa dı u bi maga ba kana u kyebal hu kyee, beewiya dı ba aa re yaa gęe, gyamaa hu si laa taawee.

Ba kpaa tıranıı tısi Yesu Beetani tıyan

Maaki 14.3-9; Gyooŋ 12.1-8

6 Ee hal le Yesu gyı sii kpa mu Beetani, a mu gyuu gbegi-werisi kıdigi ba aa yırı Siimor diya.

7 Doŋ tıyan ne Yesu gyı hıŋ ki di kına, haanı kıdigi ko gyuu a kanj purıŋtıwa abee tıranıı ko bısi we Yesu nyuu tıyan. Tıranıı hu yalıı gyı haye re welinj.

8 U hatınna hu aa naa gęe, ba baanı sii. Ba gırımı wıya ki pıyesı dəmoŋ a baa, "Bee re tıŋ haanı no kanj tıranıı no kyogi ta nyę?

9 Deŋ naa, dı ba aa re fa kpaa tıranıı no yallı na ba aa na mogyamaa re dı ba fa kiyeli nyaaba."

10 Amę Yesu fa gyıŋ wıı hu ba aa bası re. Ee re u pıyesı ba a baa, "Bee re tıŋ ma ki dəŋ haanı no nyę? Wıwelili re u yaa tıya ñ gęe.

11 Ma bee nyaaba si we doŋ saňa buloŋ, amę ñ beel-ma bi si we doŋ a ki mu dendeñ.

12 U aa bısi tıranıı no we ñ tıyan nyę daga anıi ñ teŋbii re u mari gęe a po kyee hu ba aa si hogo ñ.

13 Wıtıı re ñ bası ki tıya ma, dıniya logıŋ ke buloŋ ba aa si mu a bası Wıusı wiweliye hu, ba si bası wıı no haanı no me aa yaa a liisi u wıya."

Gyudası laa nyıwva dı u kpa Yesu yallı

Maaki 14.10-11; Luka 22.3-6

14 Ee re Yesu hatınna fi abee balıya hu tıyan kıdigi ba aa yırı Gyudası Iskarotıı sii mu Gyumuma wıukywıwal sılaala nıhiyasi lee, a pıyesı ba a baa,

15 "Di miyan ne kyee ńmanıı tıya ma dı ma kanj Yesu, bekıŋ ne ma si tıya ñ?" Ee re ba dıusi molbinıuŋ moliya abee fi a kpa tıya u.

16 A lıı hanı saňa hu tıyan ne Gyudası piili ki kyee ńmanıı hu u aa si tıja a kpa Yesu we ba nosi tıyan.

Yesu bee u hatınna hu dii Dıusi-parı-banıı Kyebal hu kıdiliye

Maaki 14.12-21; Luka 22.7-13, 21-23; Gyooŋ 13.21-30

17 Dıusi-Parı-banıı kyebal hu tıyan ba aa kyan paanuu hu ba aa bi wee sıbul hu, u kyebunbıuŋ kyee Yesu hatınna hu ko pıyesı u a baa, "Lee re i ki kyee dı á mu yaa Dıusi-parı-banıı Kyebal hu kıdiliye dı i ko di?"

18 Εε re Yesu daga ba baal kidiği lee töbal hu tiyan a baa, "Ma mu bası tiya u di ma nihiyawu baa di u sanja pele re. Eewiya u aa kyę di u bee u hatinna hu ko di Düsü-parı-banı Kyebal hu kidiiliye re u diyä tiyan."

19 Nyę re Yesu hatinna hu mu a yaa gęe Yesu aa daga ba, a mari Düsü-parı-banı Kyebal hu kidiiliye.

20 Dıdaana aa ko pele Yesu bee u hatinna fiabee balıya hu ko gyuu hən a kı di kidiiliye hu.

21 Ba aa di kına hu tiyan ne Yesu bası tiya ba a baa, "Witü re η bası ki tiya ma, ma kidiği re si kpa η yallı."

22 Εε re u hatinna hu tisi kyogi. Ba piili kı piyesi u, kıñ kıñ. Kidiği aa piyesi, "N Tıuna, miyan ne?"

23 Yesu bası tiya ba a baa, η bee nal hu aa kyala kañ paanuu tuu yuu gbaha hu tiyan ne si kpa η yallı.

24 Miyan Nihuwoñ Biye si suba anıı ba aa saba η wıya gęe. Ame nal hu aa si kpa miyan Nihuwoñ Biye yallı, u si na towara yugę. Ba fa aa bu u lula u re kriya."

25 Donj ne Gyudası minaafigi tıuna hu aa si kpa Yesu yallı piyesti u a baa, "N nihiyawu, miyan ne i ki daga?" Εε re Yesu bası tiya u a baa, "Waa, i re."

26 Ba aa həno kı di kına hu tiyan ne Yesu kpa paanuu a kyuwali Wıısı angyuwasın an kañ lögö lögö a kpa tiya u hatinna hu aŋ baa, "Ma laa kyan. Ν teñbii re nyę."

27 Εε re u bil kpa niñywagbañbiye me, a kyuwali Wıısı angyuwasın an kpa tiya ba aŋ baa, "Ma buloñ nyuwa niñywagbañbiye no tiya kına,

28 beewıya η kyal le gęe. Kyal no re Wıısı kpa we nyuwa hu tiya ma. Ν kyal si gyaastı nıgymamaa wıya, di Wıısı kpa ba wıbomı kye ba.

29 Ν bası kı tiya ma re, η bil bi si maakyiye nyuwa sıñ no, see kyee hu η beel-ma aa si nyuwa sıfalu η Kuwo koro hu tiyan."

30 Εε re ba yu wıkyuwalyuñ an sii lu a mu gyıñ Olivı dogimo hu.

*Yesu baa di Piita si tıwa baa u bi gyıma u
Maakı 14.27-41; Luka 22.31-34; Gyɔɔŋ 13.36-38*

31 Donj tiyan Yesu bası tiya ba a baa, "Tebine no tıı ma buloñ si fá pısa anı vıya η ta akuu wıı hu aa si puu η wıya. Beewıya ba sabı Wıısı teñ tiyan ne a baa, Wıısı baa, 'Ν si kpu pedaal hu aŋ ka di piyese hu fá pısa.'"

32 Ame η si sii sıvı tiyan. Di miyan ne ko sii, η si laa sıya a mu Galili ma tiyan.

33 Εε re Piita bası tiya Yesu a baa, "Di ba buloñ si kuu wıı hu aa si puu η wıya fá vıya i ta me, ame η ke bi si mügi i hal maakyiye kidiği buloñ."

34 Εε re Yesu bası tiya u a baa, "Witü re η bası kı tiya i, gyınañ tebine no tıı i Piita si tıwa naaŋsınyuwa bıto a baa i bi gyıma η, ka di gyibal na wıı."

35 Εε re Piita bası tiya u a baa, "Haalı di η beel-i si paalı suba me, ka η bi si maakyiye baa η bi gyıma i." Nıkaalıya hu buloñ me bası gęe tıı.

*Yesu kyuwali Wıısı Gesamani tiyan
Maakı 14.32-42; Luka 22.39-46*

36 Εε re Yesu bee u hatinna hu sıı mu gyuu lee kidiği ba aa yırı Gesamani. Donj ne Yesu bası tiya ba a baa, "Ma hənı daha ka di η yıya mu kyuwali Wıısı an ko."

37 Εε re ka u kañ Piita abee Zebedi biisi hu balıya ba mu. U tiya gyıkojo re kırkaj, ka u hakıla buloñ gyarı.

38 Nyę re u bası tıya ba a baa, "N tıya buloŋ ne kyogo ŋ bembii kı kye dı u bori. Ma hɔŋ̊ dahı kı gyegili ŋ?"

39 Ba hɔŋ̊ ka v fastı mu sıya muhı a tuu pıŋ kyige taŋha a sula Wıısı a baa "N kuwo, dı ɻımanı we doŋ̊ maga dı tıwara no pari ŋ ban, leŋ dı ee yaa. Ame ŋ tu kyeri tıyan daa, i kyeri tıyan ne."

40 U kyıwali Wıısı hu teŋ̊ aŋ̊ sii ko v hatınnı hu boto lee dı ba pıŋ doo. Ee re v pıyesı Piita a baa, "Ma aa pıŋ doo re? Ee ke ma bı sı wuwıbara doo a kyıwali Wıısı hawadıgı mē aŋ̊ kı gyegili ŋ?"

41 Ma kı bara doo a kı sula Wıısı aŋ̊ kı po dı Sıtaanı ta wuwı morı ma. Ma tıısı tıyan ma kyo dı ma tıja ŋ nyıwıa re, ame ma tı bı kaŋ̊ ee dee."

42 U bul mu a kyıwali Wıısı lıya tıuna a bul baa, "N kuwo, dı ɻımanı buloŋ tuwo a maga dı tıwara no pari ŋ ban, leŋ dı i kyeri yaa."

43 U gyl bul müŋ̊ ko dı v naa ba bul pıŋ doo, beewıya doo gyl kaŋ̊ ba re welinj.

44 Nyę re Yesu leŋ̊ ba aŋ̊ bul mu kyıwali Wıısı buto tıuna, a bul kyıwali gęe tıı.

45 Ee re v bul müŋ̊ ko v hatınnı hu lee a pıyesı ba a baa, "Ma ha pıŋ ki pıŋ doo re? Ma deŋ̊ na, saŋa hu ba aa sı kaŋ̊ müŋ̊ Nihuwobıŋ̊ Biye a mu tıya wıbɔŋ̊yaala pele re."

46 Ma sii dı á mu. Na nal hu aa kpaa ŋ yallı re aa ko."

Ba kaŋ̊ Yesu

Maaki 14.43-50; Luka 22.47-53; Gyooŋ̊ 18.3-12

47 Yesu ha gyl aa bası wıya hu tıyan ne dı v hatınnı fi abee balıya hu kıdıgı ba aa yırı Gyudası re mu kı ko gęe, nıgyamaa paa tıja vı hal, badımcıŋ̊ kolo takoobiye abee danguļo. Gyuuma wıukyıwal sılaala nıhiyayı abee ba bee nıhiyayı re gyl tıŋ̊ ba.

48 Minaafıgi tıuna hu gyl tıya nala hu magıl le a baa, "Nal hu ŋ aa sı mu guwori, v re gęe. Ma kana v."

49 Ee re Gyudası vala degini Yesu a mu pele v aŋ̊ baa, "N nıhiyawu, ŋ aa kyıwali i, aŋ̊ guwori v."

50 Ee re Yesu bası tıya v a baa, "N bagyıwa, kı yaa wıı hu i aa ko dı i yaa." Nyę re ba mu pele Yesu a gurigi v.

51 Doŋ̊ tıyan ne Yesu hatınnı hu kıdıgı lıı v takoobii a ɻımaŋ̊ baal kıdıgı dıgın̊ kyıl̊. Baal no fa yaa Gyuuma wıukyıwal sılaala nıhiyawu dıya tıŋ̊tınntı re.

52 Ee re Yesu bası tıya v a baa, "Müŋ̊ kpa i takoobii hu we v tuvı tıyan. Nal hu buloŋ̊ aa kyırı takoobii kyıgo nal, takoobii re ba sı kpa kpu v tıuna me."

53 I bı gyıma anıı ŋ fa sı wuwı yırı ŋ Kuwo dı v pe ŋ tıyan? Dı myan ne fa yırı v, lagılagı no buloŋ̊ v fa sı ta v malıkası tusi tusi dı ba ko pe ŋ tıyan.

54 Ame dı v re fa yaa gęe, ee re wıya hu ba fa aa saba Wıısı teŋ̊ tıyan si yaa a ko yaa wıtu, beewıya ba saba Wıısı teŋ̊ tıyan ne anıı wıya no maga ba yaa nyę re."

55 Ee re Yesu pıyesı nıgyamaa hu a baa, "N yaa biibon̊ ne, ma paa takoobiye abee danguļo a kı ko dı ma kana ŋ? Ka kyęe buloŋ̊ ne ŋ beel-ma aa hɔŋ̊ Wıukyıwaldıbal hu tıyan ŋ kı daga ma wıya, aŋka ma bı lugı dı ma kana ŋ doŋ̊."

56 Ame wıya no buloŋ̊ yaa dı wıya hu Wıısı aa leŋ̊ v tıŋ̊daala bası bin̊ ko yaa wıtu re." Doŋ̊ ne Yesu hatınnı hu buloŋ̊ vıya v ta an fá nyıgısi.

Ba kaŋ Yesu mu bee hiyari siya

Maaki 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Gyɔɔŋ 18.13-14, 19-24

57 Εε re nala hu aa kaŋ Yesu kana u mu wuikywäl s̄ilaala n̄ihiyawu Kayifasi diya. D̄i W̄isi Teŋ d̄idagila abee ba bee n̄ihiyası buloŋ laŋja doŋ.

58 Ka Piita me daasi ki tui ba hal a tui gyuu Gyuumma wuikywäl s̄ilaala n̄ihiyawu hu gyanjwuwo. U aa gyuu gyanjwuwo hu, u muu hɔŋ nala hu aa po gyanjwuwo hu lee di u na w̄i hu ba aa si yaa Yesu.

59 Εε re Gyuumma wuikywäl s̄ilaala n̄ihiyası abee nala hu buloŋ aa laŋji ki w̄uwl̄i wiya, ki kye di ba nyuya wiya a tiya Yesu di ba kp̄u u.

60 Am̄e ba gyi bi naa w̄i buloŋ ba aa si nyuya tiya u. Haal̄i nala yuga gyi ko nyuya wiya tiya u, am̄e ba bi naa w̄i buloŋ u aa yaa kyogi a maga di ba kp̄u u.

61 Εε re baala balya ko l̄i a baa, "Baal no baa di u si wuwo ɣmaa Wuikywälbal hu lo aŋ muḡi saa u kyeyē boto paga tiyan."

62 Εε re Gyuumma wuikywäl s̄ilaala n̄ihiyawu hu siii siŋ a piyesi u a baa, "W̄igyamaa no buloŋ ba tui aa baa i yaa, εε ke i ke tui bi kaŋ w̄i i aa si basi?"

63 Ka Yesu talli u nyuwa. Εε re Gyuumma wuikywäl s̄ilaala n̄ihiyawu hu basi tiya u a baa, "Nm̄iyesi W̄isi hu aa weye feŋ tiyan, a basi tiya ma, i re yaa Krisita hu, laataal hu W̄isi aa liya? I re yaa W̄isi Biye hu?"

64 Εε re Yesu basi tiya u a baa, "Εε re i basi. Am̄e ɣ basi ki tiya ma buloŋ ne, a l̄i sanja no tiyan a kaŋ ki mu, ma si na miyan Nihuobin̄ Biye hu aa hɔŋ W̄isi noduu login̄ tiyan di ɣ ko ki tuu taala tiyan."

65 Yesu aa basi ḡee, Gyuumma wuikywäl s̄ilaala n̄ihiyawu hu gol kaŋ u tui gann̄i kiyesi a daga n̄i u tiya kyogo re aŋ baa, "U t̄v̄isi W̄isi re ḡee. U bi maga di á bil ki kye daŋsiya timma. Na ma buloŋ naa baal no aa kpaa u tui ḡee re anu u yaa W̄isi re."

66 Εε re ma na?" Εε re ba baa, "U maga di ba kp̄u u re."

67 Εε re ba tu nanjtuwäl we u siya tiyan aŋ ɣmaa u. Ba badom̄oŋ aa ɣmaa u re, aŋ basi tiya u a baa,

68 "I Krisita, laataal hu W̄isi aa liya, na i yaa W̄isi tuijdaal le, daga nal hu aa ɣmaa i."

Piita tuwa anu u bi gyiŋ Yesu

Maaki 14.66-72; Luka 22.56-62; Gyɔɔŋ 18.15-18, 25-27

69 Sanja no tiyan di Piita me gyi hɔŋ gyanjwuwo hu tiyan ne. Εε re gyanjwuwo hu tuŋtunni-toluu kidiŋi ko l̄i a baa, "Na i me fa aa tui Yesu aa l̄i Galili hal le."

70 Doŋ ne Piita tuwa ba buloŋ siya tiyan a baa, "N̄ ke bi gyiŋ w̄i no i aa basi tiyan."

71 Piita aa basi ḡee, u siii l̄i siŋ gyanjwuwo hu paga nyuwa tiyan. Doŋ ne tuŋtunni-toluu kidiŋi me bil na u a basi tiya nala hu aa siŋ kpaga doŋ a baa, "Baal no me yaa Yesu aa l̄i Nazareti hatunna hu kidiŋi re."

72 Piita bul tuwa a baa, "N̄ ɣm̄iyesa, ɣ bi gyiŋ baal no."

73 Muh̄u suwa nala hu aa siŋ doŋ me siii kpa mu Piita lee a basi tiya u a baa, "W̄itu re, i me yaa ba kidiŋi re, beewiya i w̄ibasü daga ḡee re."

74 Εε re Piita ɣm̄iyesi a baa, "W̄itu re ɣ basi ki tiya ma, di miyan ne koni ko gyiŋ baal no W̄isi ta leŋ w̄i tiyan. N̄ paal bi gyiŋ baal no." U aa basi ḡee ko teŋ di gyibal wiye.

75 Doŋ tiyan̄ ne Piita liisi wii hu Yesu gyi aa basi tiya u anu u si tewa naaŋsinyuwa buto a baa di u bi gyuma u, ka di gyibal na wii. Ee re u sii lü a wii welin̄.

27

Ba kaj Yesu mu Pilato siya *Maaki 15.1; Luka 23.1-2; Gyooŋ 18.28-32*

1 U sigballiya kyikyuwala, Gyuumma wukyuwal silaala nihiyasi hu bulon abee Gyuumma bee-nihiyasi ko laŋŋi a vuwl̄ yaa nyuwdiḡ anu Yesu maga di ba kpu u re.

2 Ee re ba kana u a leŋ̄ ba vuwa u, a kana u mu Pilato siya. Pilato re gyi yaa nal hu aa laa Roma paalbu kuworibal hu naasi siŋ Gyudiya paalbu tiyan̄.

Gyudası svv *Kpambisi 1.18-19*

3 Gyudası minaafigi tiuna hu aa niya anu ba aa kye di ba kpu Yesu gese re, u tiya bulon kyogi u aa kpaa Yesu yall̄ wiya. Ee re u miŋgi kaj molbinu moliya abee fi hu a mu Gyuumma wukyuwal silaala nihiyasi abee Gyuumma bee-nihiyasi hu lee a baa,

4 “N yaa wiɓoŋ ne, η aa kpaa nal hu aa bi kaj wukyogii a yall̄ tiya ma di ma kpu u.” Ee re nala hu baa, “Á siya ke bil tuwo ee tiyan̄. Ee ke yaa i me duŋ wii re.”

5 Ee re Gyudası kpa molbiye hu yuwo ta Wukyuwaldubal hu tiyan̄ anj lu mu yuwo njmaŋ.

6 Ee re Gyuumma wukyuwal silaala nihiyasi hu paa molbiye hu anj baa, “Kyal molbiye re nyę. U yaa sına re á lesiri tiyan̄ anu á aa si kpa ba pe Wukyuwaldubal hu molbiye tiyan̄.”

7 Doŋ ne ba vuwl̄ di ba gyiŋ wii hu ba aa si kpa molbiye hu yaa. Nyę re ba kpa molbiye hu yob̄o taŋha viimœl kidiḡ lee, a ki hogo nihuwala doŋ.

8 Ee re tiŋ ba kaj doŋ ki yiri Kyal Taŋha abee gyinaŋ bulon.

9 Ba aa yaa gese, wiya hu Wüsì gyi aa tiŋ u tuŋdaal Gyerimaya tiyan̄ a basi ko yaa witu re. U gyi baa,

10 “Iziral tumma gyi laa nyowa anu baal no yalı ba ti aas wee re yaa molbinu moliya bee fi. Ee re ba laa molbii no a kpa yob̄o taŋha viimœl kidiḡ lee anu á Tiuna Wüsì aa daga gese.”

Pilato piyesi Yesu wiya *Maaki 15.2-5; Luka 23.3-5; Gyooŋ 18.33-38*

11 Saŋa no tiyan̄ di Yesu siŋ Gyudiya paalbu bulon nabal hu siya tiyan̄ ne. Ee re u piyesi u a baa, “I re yaa Gyuumma kuwori hu koo?” Ee re Yesu basi tiya u a baa, “Waa, ee re i ti basi gese.”

12 Ame Gyuumma wukyuwal silaala nihiyasi abee Gyuumma bee-nihiyasi hu basi wiya hu ba aa baa u yaa kyogi, ka u bi laa wii bulon basi.

13 Nyę re ba paalbu nabal hu piyesi u abaa, “I bi nu wiya hu bulon ba aa baa di i yaa kyogi?”

14 Ame Yesu bi suri u nyowa. U bi laa widiḡ me basi. Ee re wii hu kperi Pilato.

15 Di Dusi-pari-banu Kyebal hu re ko pele bulon, Pilato fa aa leŋ̄ ba lü nal hu nala hu aa kye re nala hu ba aa kaj to nitodiyā tiyan̄ a ta.

16 Saŋa no tyan̄ ba gyi kaŋ baal kidiŋgi ba aa yiri Barabaasi tɔ nitoŋdyaŋ ne. Barabaasi gyi yaa biibɔŋ ne nal buloŋ gyuma u wiya.

17 Nigyamaa hu aa laŋŋa gee, Pilato piyesi ba abaa, "Kibee re me kyo di ŋ lu tya ma? Barabaasi koo Yesu, na! hu ma aa yiri Krisita hu?"

18 Pilato gyi gyuma re anu Gyuumma nihiyasi hu tisi gyi aa holl̄i Yesu wiyaaliya re, ee re tuŋ ba kana u ko u lee.

19 Pilato gyi aa hoŋ sariya hu lidiliŋ tyan̄, u haŋ tya tuŋdarı di ba mu basi tya u a baa, "Ta yaa baal no wu buloŋ. U bi kaŋ wikeyogii buloŋ. Diya tebine ŋ diya naa tuwara re welin̄ ŋ duwoso tyan̄ a mu ki tile baal no tyan̄."

20 Ee re Gyuumma wikeyowal sulaala nihiyasi abee Gyuumma bee nihiyasi hu mori nigyamaa hu we di ba leŋ di Pilato lu Barabaasi ta anj leŋ di ba kpu Yesu.

21 Ee re Pilato piyesi nigyamaa hu a baa, "Nala no baliya tyan̄, kibee re ma ki kye di ŋ lu tya ma?" Ee re ba baa, "Barabaasi!"

22 Ee re Pilato piyesi nala hu a baa, "Aŋka Yesu hu ma aa yiri Krisita, bee re ma baa ŋ yaa u?" Ee re ba buloŋ baa, "Leŋ di ba kpaasi u mal daagaru tyan̄."

23 Ee re Pilato piyesi ba a baa, "Wibɔŋ bee re u yaa?" Ee re ba nosi a te buŋbuŋ hu a baa, "Leŋ di ba kpaasi u mal daagaru tyan̄."

24 Pilato aa ko na anu kyagunsi hu mari yuga gee, u naa anu u bıl bi kaŋ wiyaalı buloŋ, ka nala hu sıŋ di ba laa taawee. Ee re u kpa nı a somo u nosi nigyamaa hu sıya tyan̄ anj baa, "N noŋ tuwo baal no kpuŋ tyan̄. U haakye we ma lee."

25 Ee re nigyamaa hu buloŋ baa, "Di ámaa re kyogo wu no tyan̄, leŋ di Wıſı dögisi ma abee á biisi akuu á aa kpuu u wiya."

26 Ee re Pilato lu Barabaasi tya ba anj leŋ ba viuri Yesu anj kpa u tya ba di ba kaŋ mu kpaasi mal daagaru tyan̄.

Laalyuwolo yaa Yesu sıya Maaki 15.16-20; Gyɔɔŋ 19.2-3

27 Ee re Pilato laalyuwolo hu bademəŋ kaŋ Yesu gyuu Pilato gyanwuwo. Laalyuwolo hu nikaaliya buloŋ me ko pe ba tyan̄ a laŋŋi ka Yesu we ba tutuu.

28 Nyę re ba wuri Yesu ganni buloŋ anj kpa gaftyanđolii kidiŋgi laalı u anu ba Kuwori aa kū laalı gee.

29 Anj kye sosi a kaŋ sıwa nyupugi anu kuwori nyupugi gee a kpa kyigi u anj kpa daaŋ aa kū gee anu kuwori daatigii we u noduu tyan̄ anj aa tuu giбини u sıya a yaa u sıya a baa, "Gyuumma kuwori, Wıſı sı tya i mübol dilı!"

30 Ka ba tu naŋtuwɔl a we u tyan̄ anj laa daaŋ hu me ɻımaa ɻımaa u nyuu tyan̄.

31 Ba aa yaa u sıya hu ko teŋ, ba wuri gaftyanđ dolii hu anj paa u tu ganni a laalı u anj kana u lı ɻımanı di ba mu kpaasi u mal daagaru tyan̄.

Ba kpaasi Yesu mal daagaru tyan̄ Maaki 15.21-32; Luka 23.26-43; Gyɔɔŋ 19.17-27

32 Ba aa kana u lı ki mu di ba kpaasi mal daagaru hu nyuu gee re, ba kyeŋ baal kidiŋgi ba aa yiri Siimɔŋ aa lı Sariini. Ee re laalyuwolo hu fila u, u laa Yesu daagaru hu a baasi.

33 Ee re ba ko pele lee kidiŋgi ba aa yiri Golgota. Feŋ hu memii re yaa nyukunjkogilo.

34 Ba aa muu pele doŋ, ba kpa kīhaani badomōŋ we sīŋ tīyan a kpa tīya Yesu dī u nyowa. U aa kyumo muhu a na dī u haye gēe, u vīya nyuwawayi.

35 Eε re ba kpaasí u mal daagarū hu nyuu aŋ yuwo gbaŋja a kaŋ u ganni kpaas dōmōŋ,

36 aŋ hōŋ doŋ po u.

37 Wīya hu ba aa baa dī u yaa kyogi, ba gyi sabi ba re a mal daagarū hu tīyan a baa, “Yesu, Gyumma kuwori hu re nye.”

38 Ba gyi kpaasí gaala baliya me a pe Yesu tīyan, kīdigi we u noduu, kīdigi me we u nogobo.

39 Ba aa kpaasí u mal daagarū hu tīyan gēe, nala hu aa tīŋ doŋ ki banj ki tuusí u aŋ kaŋ ba nyuni ki kyugisi

40 a baa, “I re yaa nal hu aa baa dī i si ḥmaa á Wīkyowaldubal hu lo aŋ bil wuwo saa u kyeyē boto paga tīyan. I aa yaa Wīsi Biye kūŋkan, tuu daagarū hu nyuu a laa i tū ta.”

41 Eε tū re Gyumma wīkyowal sīlaala nīhiyasi abee Wīsi Teŋ dīdagila abee tōo hu nīhiyasi me gyi ki yaa Yesu sīya a ki basi,

42 “Na u wuwo laa nala ki ta re, bee re yan tūŋ u bī wuwo laa u tū ke ki ta. Na u baa u re yaa Iziral kuwori, u lū daagarū hu nyuu ko tuu dī á na a laa u wīya di.

43 U yelli Wīsi re aŋ gba baa dī u yaa Wīsi Biye re. Tōo, eε ke dī Wīsi si laa u, u ko tuu laa u lagilagi no dī á na.”

44 Gaala hu baliya me ba aa kpaasa a pe Yesu tīyan, ba me tuusí u gēe tū.

Yesu suba

Maaki 15.33-41; Luka 23.44-49; Gyōcōj 19.28-30

45 Wīsi aa ko maga nyututu, lee hu buloŋ bil gēe timm a mu pele dīdaana, ka lee bil na kyaani.

46 Eε re Yesu faasi yīrī u taal tīyan a baa, “Eloyi, Eloyi, lama sabakitani.” U memii re yaa: “Nī Tūna Wīsi, bee re tīŋ i wīya i ta nye?”

47 Dī nala badomōŋ sīŋ doŋ a nū wīya hu u aa basa. Eε re ba basi tīya dōmōŋ baa, “Wīsi tūndaal Ilaagya re baal hu ki yīrī gēe.”

48 Haŋ lagilagi hu nala hu kīdigi fa aa sīŋ doŋ fā mu kpa sībul gbara a kaŋ mu yuu sīkyaakyaa a kpa tuu kaakelii tīyan a kaŋ mu we u nyowa tīyan dī u nyowa.

49 Eε re nīkaalya hu baa dī nye ke ba lem-u ka dī ba gyegili na dī Ilaagya si ko kpa u tuu daagarū hu nyuu koo.

50 Eε re Yesu faasi wii aŋ wiyesi u wiyesi-kateŋse.

51 Haŋ lagilagi hu dī patūsa hu fa aa borī Wīkyowaldubal hu tīya sīŋ u nyuu tīyan aŋ kīyesi balya ko tuu. Eε re ka taŋha buloŋ gyigili, buwa waru waru,

52 bilni suri suri, Wīsi nala yūga me sii sūu tīyan.

53 Yesu aa sii sūu hal tīyan, nala hu aa sii sūu tīyan mu Gyerusalēm ne, a leŋ nīgyamaa na ba.

54 Laalyuwolo nīhiyawu abee laalyuwolo hu fa aa sīŋ doŋ a ki po Yesu aa naa taŋha aa gyigile gēe abee wīya hu buloŋ aa yaa, kambīŋ kaŋ ba. Eε re ba baa, “Wītū, baai no komi yaa Wīsi Biye re.”

55 Ka haana yūga me fa sūŋ libolii a ki deŋ. Haana no fa aa tīŋ Yesu hal le a lū Galili paaluu a ki pe u tīyan.

56 Haana no badomōŋ ne yaa Mēerī Magidalina abee Gyemsi bee Gyosefu ma nūna Mēerī a yan bee Žebedi haanj.

*Ba hogo Yesu**Maaki 15.42-47; Luka 23.50-56; Gyɔɔŋ 19.38-42*

57 Didaana aa ko pele, kina tūna kidiğı aa lı Arimatiya ba kı yırı Gyosefu me sii ko Gyerusalem. U me fa yaa Yesu hatunna hu kidiğı re.

58 Ee re u sii mu Pilato lee a sula u dı u lej dı u kpa Yesu mu hogo. Ee re Pilato laa nyowa anı ba mu kpa tiya u.

59 Ee re Gyosefu mu kpa Yesu a we u line,

60 a kpa u hogo u tu buufalı kidiğı u fa aa lurigo bıyı tıyan a bilijsi bubal a ko to buwa hu nyowa aŋ mu.

61 Ka Meeṛi Magidalina abee Meeṛi kidiğı hu tūna fa hɔṇ doṇ a kyaası buwa hu lee.

Laalyuwolo hɔṇ po bil hu

62 U sıya aa gballa, Kyewiyesii hu kyee, Gyuuma wıkyıwal sulaala nıhiyasi abee Farasiima sii mu Pilato lee a bası tiya u a baa,

63 "Nıhiyawo, á liise wı re. Saňa hu tiyan wınyıyel no gyı aa we u müböl tıyan, u gyı basa anı dı u re suba, u si mügi sii suv tıyan kyeyę boto kyee."

64 Ee wıya lej dı nala mu hɔṇ po u bil hu welin dı kyeyę boto hu pele, dı u hatunna hu ta wuwo mu gaa lı u aŋ bası tiya nala anı Wıısı kyisi u suv tıyan ne. Ee hu u hatunna hu aa mırı nala hu, nyę ke re ba yaň sı mari mırı nala te gęe."

65 Ee re Pilato bası tiya ba dı ba kaŋ laalyuwolo mu dı ba hɔṇ po bil hu nyowa welin anı ee ba tu aa gyıma.

66 Ee re ba mu magılı bıyı hu aa to buwa hu nyowa aŋ lej laalyuwolo suŋ po doṇ buloŋ.

28*Yesu sii suv tıyan**Maaki 16.1-10; Luka 24.1-12; Gyɔɔŋ 20.1-10*

1 Ba Kyewiyesii hu kyee a tene, Alahadi kyee sıgballınyıwa, Meeṛi Magidalina abee Meeṛi kidiğı tūna hu sii mu bil hu lee.

2 Ba aa muv pele doṇ, muhu suwaa dı lee pirigi gyigili. Doṇ ne malika lı wılsınyuu ko tuu a bilijsi bıyı hu ta aŋ hɔṇ bıyı hu nyuu tıyan.

3 U sıya gyı kı gęe re anı duwoŋ aa ligısa, anka u ganni me purısi gęe kpıl kpıl.

4 Ee re kambıŋ kaŋ laalyuwolo hu gyı aa hɔṇ po buwa hu. Ba kyele gęe a mu kpaŋ anı ba aa suba.

5 Ee re malika hu bası tiya haana hu a baa, "Ma ta lej dı kambıŋ kaŋ ma. N gyıma anı Yesu re ma kı kyee, nal hu ba aa kaŋ kpaası mal daagarı hu tıyan."

6 Amę u tuwo daħħ! Wıısı kyisi u suv tıyan ne anı gęe hu u aa bası tiya ma. Ma ko na lee hu u fa aa pına.

7 Aŋ mu lagı lagı a bası tiya u hatunna hu anı Wıısı kyisi u suv tıyan ne. U laa sıya kı mu Galili re. Doṇ ne ma sı na u. Wıı hu ń aa kana dı ń bası tiya ma re nyę."

8 Ee re ba lı bil hu lee a yıwası kı mu dı ba mu bası tiya Yesu hatunna hu wıı hu aa yaa. Kambıŋ gyı kaŋ ba re, ka ba tenni me fiyeli.

9 Doṇ ne Yesu pirigi kyen ba a bası tiya ba a baa, "Fıyeluv we ma lee." Ba mu kaŋ u naası tıyan a kyıwalı u abee gyırıma.

10 Εε ρε Yesu bası tiya ba a baa, “Ma ta leŋ dı kambıŋ kaŋ ma. Ma mu bası tiya ɳ hatınna hu dı ba mu Galili, ba sı na ɳ doŋ.”

Laalyuwolo hu duwoso

11 Haana hu aa mügi kı mu hu tiyan ne, laalyuwolo hu fa aa sıŋ pɔ buwa hu, badəmən mügi mu bee hu a bası wiya hu bulon aa yaa a tiya Gyuuma wuikywawal słaala nihiyası hu.

12 Εε ρε Gyuuma wuikywawal słaala nihiyası abee Gyuuma bee-nihiyası hɔŋ a vuwl wu hu ba aa sı yaa. Ba gyi kpaa molbiye yuga ρe a kpala laalyuwolo hu fa aa sıŋ pɔ buwa hu aŋ bası tiya ba a baa,

13 “Ma bası tiya nala anıı ma piŋ doo ρe tebine anka Yesu hatınna ko gaa lıı ρ.

14 Dı paaluv hu nıbal hu ρe ko nıı wu no, á sı bası pe ma tiyan a laa ma ta aŋ leŋ dı u gyıma anıı ma me wu daa.”

15 Nye ρe laalyuwolo hu laa molbii hu aŋ bası gęe hu ba aa baa dı ba bası. Wıı no ba aa basa ρe Gyuuma ke ha kaŋ golı kı bası lee bulon abee gyınaŋ.

Sifiyan wu hu Yesu aa kpaa tiya u hatinna.

Maaki 16.14-18; Luka 24.36-49; Gyɔɔŋ 20.19-23; Kpambısı 1.6-8

16 Εε ρe Yesu hatınna fi abee kıdigi hu sii mu Galili paaluv a gyıŋ dogimo hu nyuu, lee hu Yesu fa aa daga ba.

17 Ba aa na u ba kyıwali u abee gyırıma, ame ba badəmən ke ha fa aa yaa u sige ρe.

18 Doŋ ne Yesu ko kpaga ba a bası tiya ba baa, “Wıısi kpaa wıısibee abee dınyıa no bulon dee tiya ɳ ne.

19 Εewiya ma mu dınyıa logıŋ ke bulon a leŋ dı nala bulon bırumı ɳ hatınna ka dı ma fo ba wuikywawalnıı, Kuwo abee Biye abee Wiyesi Welii hu feŋ tyanı.

20 Ma daga ba dı ba kı tuŋ wiya hu bulon ɳ aa daga ma. Anka ma gyıma anıı ɳ kɔnı we ma lee ρe saŋa bulon a kaŋ kı mu dınyıa tenii.”

WİSİ WIWELİYE HU MAAKI AA SABA

*Gyçoŋ Wisiñi fool hu bası Wisi wiya ki tiya nala
Matiwu 3.1-12; Luka 3.1-18; Gyçoŋ 1.19-28*

1 Wisi Biye Yesu Krisita wiweliye hu lipiili re nyę.

2 Wisi tındaal Azaaya gyı saba nal hu aa si laa Yesu Krisita sıya ko wiya re, a baa di Wisi baa,

“Den na, ij si tıj nı tındaal di u laa i sıya a mu a mari ńmanı bin-i.”

3 A bul baa, “Nal le sıñ pogo tiyan a heeli ki bası, ‘Ma ko a mari ma tısi anı ma aa mari ńmanı a po nıbal koyı gęe, di ma Tına ko tıja. Di mamaa re yaa gęe di u ko ko, u lıvalı si piŋ welin.’”

4 Ee re baal no sii, ba ki yırı u Gyçoŋ, Wisiñi fool. U sii gyuu pogo hu a heeli a ki bası, “Ma bırumı lı ma wıbomı tiyan, ka di ij fo ma wıkyıwalnu, di Wisi kpa ma wıbomı kye ma.”

5 U aa bası gęe, Gyudiya tımma abee Gyerusalem tımma buloŋ lı a mu u lee, a lugisi ba wıbomı, anı tuu Gyçoŋ fuwo hu, u fo ba wıkyıwalnu.

6 Nyögimaa pına ganni re Gyçoŋ fa ki laalı, anı aa kpa tıpınbii vıvwa u tıja. Nyıngırıgısı abee tıv re fa yaa u kdıiliye.

7 U gyı bası Wisi wiya ki tiya nala re a baa, “Nal kıdigi si tıja ij hal ko. U re si te ij. Nı paalı bı maga di ij kpaga u a kaŋ u naatıbo ńması me purı.

8 Nı duŋ ne ij ke kaŋ ki fo ma wıkyıwalnu, ame u ke si kpa Wiyesi Welii hu we ma tiyan.”

Gyçoŋ foo Yesu wıkyıwalnu

Matiwu 3.13-4.11; Luka 3.21, 22; 4.1-13

9 Haŋ saŋa hu tiyan ne Yesu gyı sii lı Nazareti aa we Galili paaluu tiyan, a ko lee hu Gyçoŋ fa aa wee, a ko tuu Gyçoŋ fuwo hu Gyçoŋ fo u wıkyıwalnu.

10 U aa mürgı lı nı hu tiyan ko di u lı, a wil di u den, di u naa wısiñyuu pirigı lıgo surı. Doŋ tiyan ne Wisi Wiyesi Welii hu aa kui gęe anı kokomo ko tuu saga u tiyan.

11 Ee hal le u nı taal di u lı wısiñyuu a bası tiya u baa, “Nı biikyoolii re yaa i. Nı teŋ fiyela re i tiyan.”

12 U bı pısa ka Wisi Wiyesi Welii hu kpa Yesu gyuu pogo.

13 U we doŋ gęe kyege molılıbaltya. U bee pogo tiyan kına duŋ. Sıtaanı ko magısı magısı u lılo, anka malıkası ko tuu ki kiyeli u.

Yesu yırı fuwonajkasıla banaa

Matiwu 4.12-22; Luka 4.14, 15; 5.1-11

14 U bı pısa ka ba kaŋ Gyçoŋ tı dyua tiyan. Ee re Yesu sii kpa mu Galili paaluu, a bası Wisi wiweliye hu a ki tiya nala,

15 a baa, “Saŋa hu pele re. Wisi koro hu pele re. Ma bırumı lı ma wıbomı tiyan anı laa Wisi wiweliye hu di.”

16 Ee re u mu pele Galili fuwo hu, a tıñ fuwo hu nyıvwa ki baŋ, di u naa Siimɔŋ abee u naabiye Anđduru. Ba fa yaa fuwonajkasıla re. U aa muu di ba aa yuwo ba gyon a ki kası fuwonamıısı.

17 U yiri ba, a bası tiya ba a baa, "Ma sii ko kí tiña ñ hal. N sì daga ma di ma kası nala anı ma aa kası fuwonamısı gëe."

18 Ba sii kpa ba gyojn hu ta anj kpa tiña u hal.

19 U bil kpa mu sua muhu di baala balya me re gëe. Ba fene re yaa Gyemsi abee Gyooñ, a yaa Zebedi balya. U aa muu di ba hoñ ba nüduworiboro tiyan a kí to ba gyojsi bolo.

20 U aa ko na ba, u yiri ba, ba lenj ba kuwo hu abee nala hu bulonj fa aa tuwa ki tiya ba anj lü nüduworiboro hu tiyan, a mu kí tiña u hal.

Yesu kile gyuñboñ baal kídigi tiyan Luka 4.31-37

21 Ee re ba kpa kí mu, a ko pele Kapεenam. Kyewiyesii hu kyee Yesu sii mu gyuu Gyuumma wükyowaldıya a kí daga nala.

22 U aa daga ba gëe, u yaa ba wíkperii, beewiya u bee daga ba anı Wüsü Tenj didagıla hu aa kí daga ba gëe, ame u daga ba re ba gyima anı u kañ wü hu u aa dagı dee re.

23 Ee re di baal kídigi gyuñboñ aa kana re gëe, a ko gyuu wükyowaldıya hu a kí kyuri a baa,

24 "Yesu aa lü Nazarëti, bee re i kí kyee i yaa ma? I ko di i kpı ma re? N gyuma i re. I re yaa Wüsü Tıpułvı Tıuna hu."

25 Yesu aa nü wiya no baal hu aa basa, u noci gyuñboñ hu a baa, "Lenj kyagıñst aŋ ko lü baal hu tiyan."

26 Gyuñboñ hu kañ baal hu kí kyele aŋ kyuri yuga aŋ lü baal hu tiyan.

27 Nala hu bulon mügi hirigi a kí pıyesi domoñ a baa, "Bee wü re nyę? Wıfahı re u kí daga. U paalı kañ gyuñbomı dee re, a bası wiya tiya ba, ba kí tiña u nyuwa."

28 A lü gëe tiyan ne u feñ taalı Galili paaluu bulonj.

Yesu tıba nala yuga Matiwu 8.14-17; Luka 4.38-41

29 Ee re Yesu sii lü wükyowaldıya hu tiyan hanj lagı lagı hu, u bee Gyemsi abee Gyooñ, a kpa mu Siimrıñ abee Añdurı dıya.

30 Ba aa muwa di Siimrıñ hulhaan pına kí wüli, u teñ bulon nıma. Yesu aa muu ko, ba bası tiya u.

31 Ee re u ko gyuu a kañ haan hu noj tiyan a kañ tarı u sii siñ. U teñnıma hu pirigi nyugısı, ka u sii yaa kídiiliye tiya ba.

32 U sıdusıya saña, ba kañ nala hu bulonj aa wüli abee gyuñsı aa kañ nala hu bulonj a ko Yesu lee.

33 Bee hu tımma bulonj giri a ko lañrı Siimrıñ dıya dimbee nyuwa tiyan.

34 Yesu gıı tıbü nala hu yuga aa wüli, a kile gyuñbomı me yuga ta nala tiyan. Gyuñsı hu gıı gyıı nal hu Yesu aa yaa re. Ee re tiñ u gıı bi lenj ba bası wü bulonj.

Yesu bası Wüsü wiya Galili paaluu tiyan Luka 4.42-44

35 U sıgballınyuwa, Yesu sii lü dıya hu tiyan a mu lee hu nala aa tuwo di u kyıwahı Wüsü.

36 Ee re ka Siimrıñ bee u kyanıı hu me sii ko a kí kyee u.

37 Ba aa ko na u, ba bası tiya u a baa, "Nala bulonj ne ko kí kyee i."

38 Ee re Yesu bası tiya ba a baa, "Ma lenj di á mu tonı hu me aa kpaga daña, di ñ bası Wüsü wiya donma me, beewiya ee wiya re ñ ko."

39 U yanı sii a mu gbe Galili paaluu bulonj, a gyuu Gyuumma wükyowaldıısı a kí bası Wüsü wiya aŋ ps kile gyuñsı me nala tiyan a ta.

*Yesu tıbü gbege**Matiwu 8.1-4; Luka 5.12-16*

40 Εε re gbege kıldıgi me sii ko Yesu lee a tuu gbinni a sula u a baa, “Di re aa kye, i si wuwo lenj di ij deye.”

41 U aa bası gee, sikii kaŋ Yesu. U lı u noŋ a dige u aŋ baa, “N aa kye re, deye!”

42 Εε re gbegisi hu pirigi lenj baal hu, u deye.

43 Εε re Yesu bası tıya u abee sıfıyan a baa,

44 “Ki mu aŋ ta bası wı no tıya nal bulonj. Amę kaŋ i tı mu daga wıkywal silaala nıhiyawu hu, di u lı wıtsulı tıya Wıtsı, a pıusı i bisaŋ ta anı Moosi fa aa daga ma gee. Di i re yaa gee, nal bulonj si na anı i bil bu kaŋ bisaŋ.”

45 Aŋka baal hu viya aŋ kaŋ wı hu lı bası a taalı lee bulonj. Εε re tıŋ Yesu bil bi wuwo di u gyuu tıo bulonj tıyanj. Amę u aa hɔŋ beye samanı tıyanj ne, ka nala lı lee ke bulonj a ki ko u lee.

2*Yesu tıbü gbarıgi**Matiwu 9.1-8; Luka 5.17-26*

1 Kyeyę baŋmana hal, Yesu mügi mu Kapeenam. Nala nı dı u mügi ko a we diya tıyanj ne.

2 Εε re nala yuga giri ko su lee hu bulonj, a tı dimbeenyuwa hu, ka u bası Wıtsı wıya kı tıya ba.

3 Εε re dı nala badomoj me re gee. Ba banaa kpa gbarıgi kıldıgi aa piŋ u wasa tıyanj a kan ko.

4 Nala aa tıo lee hu bulonj gee, ba bi gyıŋ lee hu ba aa si tıja a gyuu. Εε re ba gyıŋ diya hu nyuu, a luri lee, a kpa gbarıgi hu abee u wasa bulonj a tıŋ doŋ ta, u tuu piŋ Yesu sıya tıyanj.

5 Ba aa yaa gee re Yesu gyıma anı ba kɔnı laa u di re welinq. Εε re u bası tıya gbarıgi hu a baa, “N biye, ij kpaası i wıbomı kye i re.”

6 Di Wıtsı Teŋ dıdagıla badomoj me hɔŋ doŋ. Εε re ba kı bıunı ba tısi tıyanj a baa,

7 “Bee re tıŋ baal no kı bası gee? Bee re tıŋ u kı tıvısi Wıtsı nyę? Aŋne re si wuwo kpa nal wıbomı kye u, di Wıtsı dıŋ daa?”

8 Yesu wuwo gyıŋ ba tıbuına, a piyesı ba a baa, “Bee re tıŋ ma kı bıunı wıya no?

9 N aa si bası tıya gbarıgi hu dı ij kpaası u wıbomı kye u re, abee ij fa aa si bası tıya u dı u sii kpa u wasa a kı mu, ba tıyan kıbee re yaa mol?

10 N sı daga ma anı müyanj, Nihuwobjı biye, kaŋ dee re dıvınya tıyanj di ij kpa nala wıbomı kye ba.”

11 Εε re u bası tıya gbarıgi hu a baa, “Sii kpa i wasa a kı mu diya.”

12 Baal hu nyagi sii sıŋ, a kpa u wasa a vala lı ba sıya. Ba bulonj hirigi, a dannı Wıtsı a baa, “A ha bi maakyiye na wı no dıŋtıuna.”

*Yesu yırı Levi**Matiwu 9.9-13; Luka 5.27-32*

13 Εε re Yesu sii doŋ a mügi tuu fuwo hu nyıwa. Nıgyamaa ko gol-u, u ki daga ba.

14 U kpaası kı mu sua di u naa lampolaal kıldıgi ba aa yırı Levi, a yaa Alfiyasi biibaal, di u hɔŋ u tıŋtınrı-diya tıyanj. Εε re Yesu yırı u dı u sii ko kı tıja u hal. U sii tıja u hal.

15 Nyę re Yesu mu gyuu Levi diyä, u bee u hatinna bulon, a hön kí di kuna. Lampolaala badomən abee wibönyaala me ko, ba bulon lañji kí di kuna hu. Lampolaala abee wibönyaala fa yüga re welij a kí tıja Yesu hal.

16 Wüsü Tej dıdagla badomən fa we doŋ a yaa Farasiima. Ee re ba naa ba, a ko piyesi Yesu hatinna hu a baa, "Bee re tıj Yesu bee wibönyaala abee lampolaala bulon lañji hön kí di kuna?"

17 Yesu nu wui hu ba aa basa, a mügi bası tiya ba a baa, "Nala hu aa kan laañfiya bee kye nal dí u tübi ba, see nala hu aa wüli. N ko dí n yuri wibönyaala re dí ba lej ba wibömo. Nala hu aa yaa tipulon tumma daa n ko dí n yuri."

Ba piyesi Yesu nyowa vuwayi wiya

Matiwu 9.14-17; Luka 5.33-39

18 Sanja kídigi, Gyooŋ Wüsünüfool hu hatinna abee Farasiima gyi aa vuwa nyowa re. Ee re nala badomən sii ko piyesi Yesu a baa, "Bee re tıj Gyooŋ hatinna abee Farasiima kí vuwa nyowa, aňka i hatinna ke bee vuwa nyowa?"

19 Ee re Yesu piyesi ba a baa, "Dí hafalı bala bee u kyanjsı re aa gbiyalı u haaj hu gbiyalı, u kyanjsı hu si wuwo vuwa nyowa? Aayı, dí ba ha we gbiyalı hu tiyan, u kyanjsı hu bi si vuwa nyowa.

20 Amé sanja kídigi re si ko pele dí ba kanj baal hu mu lee kídigi. Ee tiyan ne u kyanjsı hu yan si vuwa nyowa."

21 Ee re u bıl bası tiya ba a baa, "Nal bulon bi si kpa tanfalı a ala to gabını bol? Dí i re yaa gëe, tanfalı hu si kuvırı, dí gabını hu mari kiyası pë.

22 Dí i re kanj pulbını, i si yaa sihuwo a we dí u wii? Aayı, dí i re yaa gëe, pulbını hu si pəso dí sinj hu bulon ta. Ba aa kpa sihuwo we pulfalı tiyan ne."

Ba bası Kyewiyesii hu Kyee wiya

Matiwu 12.1-8; Luka 6.1-5

23 Kyewiyesii hu kyee kídigi, Yesu bee u hatinna hu sii a mu tıj nyonjso baga kídigi tiyan a kí mu. U hatinna hu bori nyonjso hu a piisi kí kyan.

24 Ee re Farasiima badomən piyesi Yesu a baa, "İ bi naa? Kyewiyesii hu kyee sına daa i hatinna hu kí kyogi gëe?"

25 Ee re Yesu mügi piyesi ba a baa, "Ma ha bi maakyiye karımı wui hu Deviti gyi aa yaa? Losi gyi kanj u bee u hatinna re,

26 U mu gyuu Wüsü diyä hu a kpa paanuu hu ba aa kanj ko bij Wüsü siya tiyan, a lögö kyan anj kpa tiya u hatinna hu me, ba me kyan. U fa yaa sına re anlı niwaasi aa si kpa hanj paanuu hu dige u nyowa, see nala hu aa yaa wükyuwäl sılaala dun, ka Deviti bee u nala gyi kpa kyan gëe. Hanj sanja hu tiyan Abiyata re gyi yaa wükyuwäl sılaala bulon nıhiyawu."

27 Ee re Yesu bıl bası tiya ba a baa, "Wüsü lı Kyewiyesii hu kyee nihuwbisi wiya re, amé Kyewiyesii hu kyee wiya daa u mari nihuwobij.

28 Mıyan, Nihuwobij biye re yaa Kyewiyesii hu kyee tıuna."

3

Yesu tübi baal kídigi noj aa svba

Matiwu 12.9-14; Luka 6.6-11

1 Nyę re Yesu gyi sii a bıl mu gyuu Gyuumma wükyuwaldıya kídigi, dı baal kídigi noj aa svba me gyi we doŋ.

2 Nala hu aa naa Yesu dí u gyøwa, ba bulon lú siya po u tiyan, a kí deñ di ba na dí u si tibi baal hu Kyewiyesii hu kyee koo. Badomón fa aa kyee di ba na wú re, a tij don a kañ Yesu, a basi tuya u anu u kyogi ba suñsi re.

3 Ee re Yesu basi tuya nosuv hu tūna dí u sii ko lú siñ ba siya tiyan. U sii lú.

4 Ee re Yesu piyesi nala hu a baa, "Ee re ma naabaala lesiri daga di ma kí yaa Kyewiyesii hu kyee? Di ma kí pe nala tiyan koo, di ma kí doğisi ba? Di ma kí laa nala mübolo koo, di ma kí kpu ba?" U aa piyesi gëe, ba yaa sıritti.

5 Ee re Yesu na baan ba nyuu tiyan. U tiya bulon gyi kyogo re akuu ba diguna aa bee nü wiya nyunin. Ee re u basi tuya nosuv hu tūna a baa, "Kañ i noj tanni." U kañ tanni, u birimi noduwo.

6 Ee re Farasiima hu sii lú, ba bee Herötì hatinna mu vvułi gëe ba aa si yaa a kañ Yesu kpu.

Yesu basi Wíisi wiya tiya nala aŋ tibi nala yvga me fuwobal hu nyuwa

7 Ee re Yesu bee u hatinna hu gyi sii tuu fuwobal hu nyuwa. Nigyamaa aa lú Galili paaluv sii giri tuj ba hal.

8 Nala gyi aa nü wiya hu bulon Yesu aa yaa, nigyamaa sii lú Gyudiya paaluv,abee Gyerusalem,abee Idumiya paaluv,abee Gyocdañ fuwo hu kyolo abee Taaya abee Siidçon paaluv, a kí ko u lee.

9 Gyamaa hu gyi aa ko yuga gëe, u basi tiya u hatinna hu di ba mu kpa nüduworiboro ko sigi nü hu nyuwa di u gyuv, di nala hu ta ko yige u lo.

10 Yesu fa tibi nala re yuga. Ee wiya nala hu fa aa wüli bulon fa ko kañ u bagina tiyan ne a kí kyee di ba dige u.

11 Ba tiyan, nala gyuñbomó fa aa kana we don. Di gyuñbomó ko na Yesu bulon, ba aa tuu tele u siya tiyan ne a kí kyuri aŋ kí basi, "I re yaa Wíisi biye hu."

12 Ee re u aa basi tuya gyuñbomó hu abee sıfıyası bulon di ba ta ko daga ki tuya nala, nal hu u aa yaa.

Yesu lú u kpambısı fiabee balıya

Matiwu 10.1-4; Luka 6.12-16

13 Ee re Yesu sii lú don, a mu gyiñ dogimo kıldıgi, a yırı nala hu bulon u akye, ba mu lanjı u lee.

14 Ee re u bil lú ba tiyan nala fiabee balıya, di ba yaa u kpambısı, a we u lee, di u ko lej di ba me mu basi Wíisi wiya a kí tuya nala.

15 Ka di u tuya ba dee me di ba wuwo kañ kile gyuñsi nala tiyan.

16 Nala hu fiabee balıya u gyi aa liya, ba fene re nye: Siimön, Yesu fa kana u kí yırı Piita.

17 Zebedi biisi hu balıya, Gyemsi abee u naabiibaal Gyocan. Yesu fa kañ ba me kí yırı Buwanagyisi. Feñ no yaa namaga feñ ne. U memii re yaa gaduwo-kyagıñsiyaaala anu duwoñ nosu.

18 Ba mkaaltya hu me re nye: Anđduru abee Filipi abee Batolomi abee Matiwu abee Tomaası abee Gyemsi, Alfiyası biibaal hu, abee Tadiyo abee Siimön, nal hu aa kyl u nala wiya künkañ,

19 bee Gyudası Iskarotı, nal hu aa ko kpa Yesu yallı.

Yesu bee Sitaani

Matiwu 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10

20 Yesu aa ko lú nala no mu ten, u mügi mu diyı. Ee re nala bil ko gol u bee u hatinna hu, ba paali bi naa sinu di ba di kidiiliye me gba.

21 U diyə nala aa ko nii u wiyə, ba sii lii dì ba kana u, beewiya nala fa aa basi re anii u aa kye u yaari re.

22 Wisi Tej dìdagila badomoy me gyi we doj. Ba gyi lü Gyerusalem ne a ko, a me baa dì gyiñbomo bulon kuwori ba aa yiri "Belizebul" le kana u. Dì u re tiya u dee hu u ki kile gyiñsi nala tiyan gees.

23 Ee re Yesu yiri ba, a maga namaga no tiya ba a baa, "Ee re Sitaani si yaa a kile u tutu noj nala?

24 Dì bee nala re we doj aŋ bi kaŋ nyuvudigi, ba bee hu si siŋ?

25 Dì dìudigi nala me ko bi kaŋ nyuvudigi, ka dì ba ki kaa kaasi, ba diyə hu me bi si siŋ.

26 Dì Sitaani bee u noj nala me yan ko bi kaŋ nyuvudigi, ba bee me bi si siŋ. U si tele teŋ.

27 Nal tuwo u aa si wuwo gyuu gaduwogi diyə a gaa u kina, see u aa laa siya kaŋ gaduwogi hu vuwa biŋ, aŋ na wuwo gyuu paa u kina."

28 Ee re Yesu bil basi tiya nala hu a baa, "Witii re η basi ki tiya ma, di nal le yaa wibomo moogee bulon, aŋ pe tuusi Wisi me gba, ka Wisi ha si wuwo kpa ba bulon kye u.

29 Amé dì nal le tuusi Wisi Wiyesi Welii hu, Wisi bi si maakyiye kpa kye u bulon. Sunkpuñ wibon aŋ bi kaŋ mari layi re u tina yaa gees."

30 Nala hu badomoy aa basi baa dì gyiñbony ne kaŋ u hu, ee re tiŋ u basi nye.

Yesu niina abee u naabaloya ko u lee

Matiwu 12.46-50; Luka 8.19-21

31 Muñu ko pe dì Yesu niina abee u naabaloya ko a siŋ gyanhal tiyan aŋ tun nal dì u gyuu yiri u. Tunjaal hu aa gyuu

32 dì ngyamaa hɔŋ gol-u. Ee re ba laa basi tiya u a baa, "I naa abee i naabaloya re siŋ gyanhal tiyan a ki kye i."

33 Ee re Yesu mügi piyesi ba a baa, "Aŋne re yaa η naa abee η naabaloya?"

34 Aŋ mügi deŋ nala hu aa hɔŋ gol-u, aŋ basi tiya ba a baa, "Ma na, η naa abee η naabaloya re nye."

35 Nal hu bulon aa yaa wiyə hu Wisi aa kyo, u re yaa η naabiibaal, abee η naatolu, abee η naa."

4

Kidohil namaga

Matiwu 13.1-9; Luka 8.4-8

1 Ee re Yesu bil mügi mu hɔŋ Galili fuwobal hu nyuwa a ki daga nala. Ngyamaa sii giri ko kyige u. U aa ko na gyamaa hu yuga gees, u sii mu gyuu niñduworiboro, a hɔŋ nii hu tiyan, ka nala hu siŋ fuwo hu nyuwa.

2 Doj tiyan ne u kpa namagisi a daga ba wiyə yuga. U basi tiya ba a baa,

3 "Ma gyegili nii daha! Baal kidigi re gyi sii a kaŋ u kidoho mu dì u gyaasi.

4 U aa gyaasi kina hu tiyan ne, biye hu badomoy tele niñbusi hu tiyan. Digibiisi ko tuu tuwasi di.

5 Badomoy me tele bonyuñ tiyan. Bonyuñ hu fa bi kaŋ tanha yuga. Ee wiyə, kina hu teŋ pesi nyu. Amé ba naaliliye bi wuwo gyuu tanha.

6 Ee re wisi nuŋ kpu ba, beewiya ba naaliliye bi gyuu tanha.

7 Biye hu badomoy me tele sosi tiyan a nyu. Amé sosi hu sii giri ba, ba nuŋ pugmi kina hu, ba bi wuwo we biye.

8 Biye hu badəmən̄ me tele tanha welii tıyan̄ a nyu, a waa, a mari welin̄. Badəmən̄ we biye məliya bee fi fi, badəmən̄ me məlliboto boto, badəmən̄ me koo koo."

9 Yesu aa maga namaga hu ko tej, u bası tıya ba a baa, "Nala hu aa kañ digına, ma gyegili nui wiya no welin̄."

*Wii hu aa tiŋ Yesu kaj namagısı ki daga nala Wüsí wiya
Matiwu 13.10-17; Luka 8.9, 10*

10 Sanja hu gyamaa hu bulon̄ aa mwua, anka Yesu bee u kpambısı fi abee balıya hu, abee u hatınna badəmən̄ duŋ, ba pıyesı u namagısı hu memii.

11 Ee re u bası tıya ba a baa, "Ma nala no ke, Wüsí len̄ ma gyıŋ wiya hu aa yaa wiſan̄iya u koro hu tıyan̄ memii re. Amə nikaalıya hu ke bulon̄, namagısı re ba kpa ki daga ba Wüsí koro hu wiya,

12 di gęe len̄, 'ba aa gyegili, gyegili anj bi wuwo kı gyıŋ ba memii, a bıl deň deň me anj bi wuwo kı na kıŋ bulon̄. Di ba aa re fa gyıŋ ba memii, ba fa si birimi tuŋ Wüsí, di u kpa ba wiſom̄ kye ba."

*Yesu daga kidohil namaga hu memii
Matiwu 13.18-23; Luka 8.11-15*

13 Ee re Yesu pıyesı ba a baa, "Ma bı gyıŋ namaga no memii? Ee re ma yan̄ si yaa a gyıŋ namagısı bulon̄ memiye? Anj daga ba namaga hu memii a baa,

14 Wüsí wiweliye hu re kidohil hu kañ lı di u bası tıya nala.

15 Nala badəmən̄ kı gęe re anı kidoho hu aa tele nıubvısi hu tıyan̄. Nala no aa nui Wüsí wiweliye hu re, ka han̄ laglagibiye hu, Sıtaanı tej ko kañ wui hu a lı ba tısi tıyan̄.

16 Nala badəmən̄ me kui gęe re anı kına hu aa tele bınyıŋ hu tıyan̄. Nala no aa nui Wüsí wiweliye hu, a pesi laa di abee tenfiyelvı.

17 Amə wui hu aa bee pıŋ ba hakılli tıyan̄ anı kına hu naaliliye a bı gyıŋ tañha gęe. Ba aa laa wui hu re a tuña mu maga gęe. Amə di tuwara re ko gyıŋ ba, koo di ba tıŋ naası kı döḡisi ba wui hu wiya, ba löḡu aa lı wui hu re, ba kpa ta.

18 Nala badəmən̄ me kui gęe anı kına hu aa tele sɔsı hu tıyan̄. Ba aa nui Wüsí wiweliye hu,

19 ame dunıya kına wiya kyl̄ ba. Ba aa kyo di ba yaa kına timma dunıya tıyan̄ wiya, ba kikyeeſhya hu aa kı mırı ba re, ba bı laa wiya hu di. Eewiyya, wiya hu aa bı kañ doho ba lee.

20 Nala badəmən̄ me kui gęe anı kına hu aa tele tañha welii hu tıyan̄. Nala no re yaa nala hu aa nui Wüsí wiweliye hu, a laa di, u we ba tısi tıyan̄, u kañ doho, a we biye, badəmən̄ məliya bee fi fi, badəmən̄ məlliboto boto, badəmən̄ koo koo."

*Yesu maga kyaanvı namaga
Luka 8.16-18*

21 Ee re Yesu bıl pıyesı ba a baa, "Di i re aa kye pılvı a kyol fıjtına ko gyıŋ dıya, i si kpa gbaha a kyige to? Koo, i si kpa sıgı i godı memii? Koo, i aa kpa i saga kıŋ nyuu tıyan̄ ne di u kyaanı?

22 Wiſan̄ı tuwo aa bı si ko lı ligyalı. Wıi me bulon̄ aa we bilhuu tıyan̄, u si ko lı pılvı.

23 Nala hu aa kañ digına, ma gyegili kı nui welin̄."

24 U bıl bası tıya ba a baa, "Ma fiyelı ma sıya welin̄ abee wiya hu ma aa kı nui. Han̄ wui hu ma aa si kpa yaa ma döntijsı, u tu re Wüsí me si kpa yaa ma. U gba si yaa ma te gęe hu ma aa kpaa kı yaa ma döntijsı.

25 Nal hu aa kaŋ kina yuga, Wisi si mari tya u pe. Ame nal hu me aa bi kaŋ kina yuga, muhu hu me u aa kana, Wisi si kaŋ laa u lee."

Yesu maga kidoho waayi namaga

26 Yesu bil basi tya ba a baa, "Wisi koro hu kui gese re anu nal aa siye a mu gyaasi kidoho u baga tyan.

27 Lee bil u miigii mu piŋ. Siya gballu u bul sii mu. Kyeyə banjmana hal u sii ki mu di kidoho hu nyuwa, a waa, ka u bi gyiŋ ba aa yaa gese nyu.

28 Ba nyuwa re ba tui, a waa, a we biye, a hla ba tui.

29 Ba aa ko hula ko ten, u leŋ ba mu kuma."

Yesu maga kidoho kidigi ba a yiri Masitadi namaga

Matiwu 13.31, 32, 34; Luka 13.18, 19

30 Ese re Yesu bil piyesi ba a baa, "Bekin ne a si kpa Wisi koro hu magisi? Namaga bee re a si kpa daga u memii?

31 U kui gese re anu kidoho bii kidigi ba aa yiri masitadi. Masitadi bii re muro te tya bulon bii.

32 Ame di u ko nyu u aa waa tubal le a te kudohii ke bulon. U aa li naasi yuga re digibisi a ko saga u tyan a swa ba gyannu don."

33 Yesu maga namagisi no irin ne yuga a ki daga nala Wisi wiya. U aa ki daga ba a maga gese hu ba aa si wuwo kpa a we ba nyuni tyan ne.

34 U aa bi laa nyuwa basi wii bulon polli, see di u kaŋ maga namaga. Ame di u bee u hatinna hu duŋ ne ko hoŋ, u aa daga namagisi hu memiye re a tya ba.

Yesu leŋ ni i tyan puwoduwu sige

Matiwu 8.23-27; Luka 8.22-25

35 Haŋ kyee hu tutu didaana, u basi tya u hatinna hu a baa, "Ma leŋ di a kyol fuwo hu kyolo."

36 Ba ta haŋ ngyamaa hu bulon ba mu, aŋ ko gyuŋ nuuduworiboro hu tyan u fa aa hoŋo hu a kpa kui mu. Nuuduworiboris badomoy me fa we doŋ ne a ki mu.

37 Ese re di dopuwo kidigi piili ki yaa, a ko njmaa ni kui we nuuduworiboro hu tyan, u ki kyee di u su.

38 Ame Yesu fa piŋ doo re nuuduworiboro hu hal tyan, a yelli nyuyellii. U hatinna hu ko kyisi u a basi tya u a baa, "Á Tiuna, i siya tuwo koo? I bi gyima di á aa kye á suba re?"

39 Ese re u sii doo hu tyan a nosi puwo hu di u ta ki yaa, aŋ basi tya fuwo hu me di u fiyeli piŋ. Puwo hu sige, ka lee hu bulon yaa siyee.

40 Ese re Yesu piyesi u hatinna hu a baa, "Bee re tiŋ kambuŋ kaŋ ma? Ma ha bi laa ni di?"

41 Ese re kambuŋ mari kaŋ ba welin, ba ki piyesi domoy a baa, "Nigees doho paal yaa baal no? Puwoni abee fuwonu bulon ki tija u nyuwa."

5

Yesu tiubi baal kidigi gyiŋbomo aa kana

Matiwu 8.28-34; Luka 8.26-39

1 Ese re Yesu bee u hatinna hu sii kyol Galili fuwobal hu kyolo a mu pele Gerasa timma paaluu a li nuuduworiboro hu tyan.

2 Yesu aa li di u siŋ, di baal kidigi gyiŋbomo gyi aa kana re gese.

3 U gyi li bilni tyan ne a ki ko di u kyem-u. Bilni hu nyuni tyan ne u gyi aa golli we.

4 Ba gyi aa kaŋ kyɔrɔmɔ vuwa u re, a mu lɔlɔ, beewiya ba aa ko vuwa u bulon, u aa kaŋ tɔrɔ re. Ba aa kana u we kpiyasi me, u ɿmaa kpiyasi hu bori. Nal bulon tuwo aa si wuwo kana u.

5 Wulhaa abee tebine bulon, u gyi aa we bilni abee dogiŋsi nyuu tiyan ne a ki gbe, a ki kyūru aŋ paa buwa ki paasi u tu.

6 U aa naa Yesu di u we libolii, u fá mu kyem-v, a tuu gbinni u sıya tiyan.

7-8 ɿe re Yesu bası tiya gyiŋboŋ hu di u lı baal hu tiyan. Baal hu kyūri a baa, "Yesu, Wulbal hu biye, bee re i ki kye di i yaa ɿ? N kpaa Wulsi kyogı! Ta dəgisi ɿ."

9 ɿe re Yesu piyesi u a baa, "I feŋ ne bee?" U baa, "N feŋ ne kigymamaa, beewiya á yuga re daha."

10 ɿe re u sula Yesu kujkan di u ta leŋ di gyiŋsi hu lı don paalvu tiyan.

11 Di porikulaal me sıŋ doŋ, a ki di kuna dogimo hu nyuu.

12 Gyiŋsi hu sula Yesu di u leŋ di ba mu gyuu porikusi hu tiyan.

13 U laa nyuwa. ɿe re ba lı baal hu tiyan a mu gyuu porikusi hu tiyan. Porikusi hu bulon sii fá lı dogimo hu nyuu, a mu tuu gyuu fuwo hu tiyan, a nyuwa nıi suba. Porikusi hu fa pele tusi buliya.

14 ɿe re porikudaala hu fá mu heeli tiya bagıdaala abee tɔɔ hu nala bulon. Ba bulon sii ko lı Yesu lee.

15 Ba aa ko di baal hu gyiŋsi fa aa kana hu, di u hɔnɔ a laal gal a kaŋ laŋfiya. Ba aa naa gee, kambıŋ gyuu ba.

16 Nala hu fa aa we doŋ a naa wu hu aa yaa baal hu abee porikusi hu, ba bası wu hu tiya nala hu bulon.

17 Ba aa nıi gee re, ba ko sula Yesu di u lı ba paalvu tiyan.

18 ɿe re Yesu mu di u gyuu nıduworiboro hu. Baal hu gyiŋsi hu fa aa kana hu sula u a baa di u leŋ di u ko di ba mu.

19 Yesu kaŋ viya, aŋ bası tiya u di u mügi mu diyı a bası tiya u diyı nala wu hu bulon á Tına Wulsi aa yaa u tiyan, abee u aa fáá u sikii maga geee.

20 Baal hu mügi mu tɔnı fi hu aa we doŋ paalvu tiyan, a bası wu hu bulon Yesu a yaa tiya u. Nala nıi, u yaa ba wíkperii.

Gyerusi toluuabee haaj hu aa dige Yesu gal

Matiwu 9.18-26; Luka 8.40-56

21 ɿe re Yesu mügi mu gyuu nıduworiboro hu a kyol fuwo hu kyolo a mu hɔŋ fuwo hu nyuwa. Nala giri ko kyige u.

22 ɿe re di baal kidiŋi we doŋ, ba ki yuri Gyerusi. U fa yaa Gyuuma wıkyıwaldiya nıhiyawu re. U aa naa Yesu, u tuu tele u naası tiyan,

23 a sula u a baa, "N toluu re aa wılı, a piŋ ki kye di u suba. N aa sula i di i ko kpa i nosi dəbɔ u tiyan, di u deye."

24 Yesu sii tiŋa u hal ba ki mo. Nıgyamaa me sii ki tiŋa u hal a gol-u kyige.

25 Haaj kidiŋi gyi we gyamaa hu tiyan a kaŋ wılı kidiŋi. U gyi aa yaa u hawiyä ba bee teŋ u bısı fi abee balya re geee.

26 U gyi golı yaa luliyę kujkan, a na tıwara welin, a paalı kyogi u molbiye bulon ta waası, ka wılı hu gba mari gyuu u tiyan.

27 U gyi nıi Yesu wiya re, a me ko ki tıŋ nala hu tiyan, aŋ ki bıını u tiya tiyan a baa,

28 "Di ɿ yan wuwo dige u gal me, ɿ si deye." ɿe re u piyegı nala hu a mu sıŋ Yesu hal a kaŋ noŋ a dige u gal.

29 U aa dige u gal hu tiyan ne, u wul hu pirigi teñ. Ee re u tui gyuma anu u wul hu tene re.

30 Ka Yesu me gyuma u tiya tiyan anu dee kidiñi lhi u tiyan ne. U bürümü nala hu lee a piyesi ba a baa, "Ajne re dige ñ gal gee?"

31 Ee re u hatinna baa, "I bi naa nala aa yuga gee a gol-i kyige? Ka i bil ki piyesi di ajne re dige i gal?"

32 Añka Yesu ha vya aŋ ki deñ di u na nal hu a dige u.

33 Amé haan hu gyi aa gyiñ wul hu aa yaa u tiyan wiya, u ko a ki kyele, a tuu tele Yesu naasi tiyan aŋ basi wul hu bulon tiyan u.

34 Ee re Yesu mügi basi tiya u a baa, "N toluu, i laadii re leñ i deye. Ki mu abee laanfiya. Wul hu bil bi si kana i."

35 Yesu ha aa basi wiya haan hu lee gee, di tijdaala lhi Gyerusi diyä, a ko basi tiya Gyerusi a baa, "I toluu hu suba re, ta bil ki don Tüna hu."

36 Yesu aa nui ba aa basi gee, ka u basi tiya Gyerusi a baa, "Ta leñ di i bembii ki sii, laa ñ di."

37 Ee re Yesu sii, a bi leñ nal bulon tiya u hal see Piita, abee Gyemsi, abee u naabiye Gyooŋ.

38 Ee re ba ko pele Gyerusi diyä. Ba aa ko di ba kañ kyagıñsi a ki njmaa nyuusı bagıbagı, a ki wii lee bulon.

39 U mu gyuu a piyesi ba a baa, "Bee re tui ma ki yaa kyagıñsi no bulon? Biye hu bi suba. U ta ki piñ doo re."

40 Ba bulon mügi sii ki muma u. Ee re u kile ba ta ba lhi, añka u kañ biye hu kuwo, abee u naa, abee u hatinna hu boto, ba gyuu diyä hu tiyan biye hu aa pina.

41 Ba aa gyuu diyä hu, Yesu mu kañ biye hu noj tiyan aŋ baa, "Talita kumi." U memii re yaa "Hanjtolibiye, ñ baa i sii."

42 Biye hu nyagi sii a ki vala, nala hu bulon nyuusı fiyeli. Biye hu fa yaa bisi fi abee balya re.

43 Ee re Yesu basi tiya ba abee sıfıyası, di ba ta leñ di nal bulon nui wui no, aŋ basi tiya ba di'ba kye kudiiliye tiya biye hu di u di.

6

Nazareti timma vuya Yesu

Matiwu 13.53-58; Luka 4.16-30

1 Ee re Yesu bee u hatinna hu lhi haŋ paaluu hu tiyan a kpa mu u bee tui.

2 Kyewiyesii hu kyees, u sii mu gyuu Gyuumma wükyuwaldiya a ki daga nala. Ba aa nui u wibasii hu, ba gyenin bulon hirige re, a baa "Ee re u yaa a gyiñ wiya no? Ajne re tiya u wígyuñ no?

3 Ee re u yaa a wuwo ki yaa wimagila no? Á gyuma u re! Kapinta hu daa geee? Meeri biibaal daa gee. Gyemsi abee Gyoose abee Gyuda abee Siimɔñ daa yaa u naabalya? U naatoliye we dahan." Ee re ba sii bee su u.

4 Ee re Yesu basi tiya ba a baa, "Wisi tijdaal ke bulon, u aa kañ yohun ne lee bulon tiyan, ame u bee nala abee u diyä nala tui ke sii aa bee su u."

5 Akuu ba aa bi laa u di wiya, u bi wuwo yaa wíduwoni bulon doñ tiyan. U yan ta kpa u nosi a dəbə wula timma banjmana tiyan ne ba deye.

6 Yesu nyuwa gyi fiyela re abee u tui bee nala aa bi laa u di.

Yesu tui u kpambısı fi abee balya hu

Matiwu 10.5-15; Luka 9.1-6

7 Εε ρε υ sii μυ gollı tɔnı hu buloŋ aa kpaga doŋ a kı daga nala. U yırı υ hatınna fiabee balya hu a laŋŋı, a tıŋ ba balya balya a tıya ba dee gyuŋbom̄o nyuu tıyan.

8 Εε ρε υ bası tıya ba a baa, "A lıı ma daatıgya hal, ma ta bıl kpaa kıŋ buloŋ pe a vala ȳmanı hu. Ma ta kaŋ kidiiliye mu, a ta kpaa diiku me kolo, a ta kpaa molbii me."

9 Amę ma paa ma naatobö we, aŋ ta bıl kpaa gal pe kına hu ma aa laala tıyan.

10 Dı mamaa re ko mu gyuu too buloŋ, ma gyuu dıya hu nala aa kyo ma wiya, a we dıdigi tıyan gees dı sanja hu ma aa sı lıı too hu tıyan mu pele.

11 Dı ma ko mu too buloŋ dı ba po dı ma ta gyuwa, a bı sı gyegili nu wiya hu me ma aa bası, ma gallı mu. Dı ma ko lıı bee hu tıyan, ma piisi ma naası tanha ta. Εε ρε sı leŋ dı ba gyuma anı ba aa viya ma nyę Wıısı sı doğısı ba."

12 U aa tıya ba υ nyuñdaasi ko mu ten, ba lıı mu a bası kı tıya nala dı ba birımı lıı ba wiñbom̄o tıyan.

13 Ba gyı kile gyuŋbom̄o yuga re nala tıyan, ba lıı. Ba kpaa nuv me a tısi wıula timma ba na laanfiya.

Gyooŋ Wıısıñi fool hu svv

Matiwu 14.1-12; Luka 9.7-9

14 Εε ρε Yesu feŋ taalı lee hu buloŋ, Kuwori Herotı me nu u wiya. Nala badom̄oŋ ki bası a baa, "U re yaa Gyooŋ, Wıısıñi fool hu. Wıısı kyisi υ svv tıyan ne, εε ρε tıŋ υ kaŋ dee a kı yaa wımagila no buloŋ."

15 Ka badom̄oŋ me baa dı Ilaagya re, nal hu fa aa yaa Wıısı tındaala hu kıldıgi. Badom̄oŋ me baa dı υ yan ta yaa Wıısı tındaal le anı faafaa nala hu kıldıgi gees.

16 Kuwori Herotı aa nu u wiya, υ baa, "Gyooŋ ne gees. U re yaa nal hu ȳ gyı aa leŋ ba keri υ nyuu hu. U re sii svv tıyan gees." Wıı hu aa tıŋ Herotı gyı leŋ ba keri Gyooŋ nyuu re nyę:

17 Herotı tıtu gyı leŋ ba kaŋ Gyooŋ to dıyaŋ ne υ haanı Herodiya wiya. Beewiya Herodiya gyı yaa υ maana Filipi haanı ne, υ kaŋ fası.

18 Εε ρε Gyooŋ bası tıya Herotı a baa, "U bı yaa ȳmanı dı i kaŋ i maana haanı fası."

19 Εε ρε tıŋ Herodiya laa wıı hu we υ tıya tıyan a kı kye dı ba kpı Gyooŋ. Amę υ gyı bı naa ȳmanı dı υ kpı υ, beewiya Herotı gyı aa po Gyooŋ ne.

20 Herotı gyı aa tıya Gyooŋ gyurıma re, beewiya υ naa dı υ yaa tıpuñı tıuna re a kı yaa wiya hu aa kpaa ȳmanı. Gyooŋ wıbası buloŋ gyı aa kperi Herotı re, ka abee gees buloŋ, υ ha kyo dı υ gyegili nu wiya hu υ aa bası re.

21 Amę kyees kıldıgi Herodiya ha viya aŋ na υ ȳmanı re. Kuwori Herotı kyelvılı kyees re gyı ko banı pele. Εε ρε υ sii yaa kidiiliye yuga, a yırı υ kuworiibiisi abee υ laalyuwolo nıhiyasi, abee Galili nıhiyasi, ba buloŋ ko laŋŋı a həŋ kı di kına hu.

22 Ba hənnı hu tıyan ne Herodiya toluu ko gyuu gyuwa. Herotı bee nala hu buloŋ ki deŋ υ, ba tenni fiyeli υ nyuu tıyan. Εε ρε Herotı bası tıya hantolibiye hu dı υ ke daga kıŋ hu buloŋ υ aa kye, dı υ sı tıya υ.

23 U paali ȳm耶esi re a baa, "I aa kye kıŋ hu buloŋ ȳ sı tıya i. Dı i re aa kye ȳ tanha logıŋ kıldıgi, haalı a pele faj me, ȳ sı kpı tıya i."

24 Hantolibiye hu sii lıı, a mu pıyesı υ naa a baa, "N bası baa bekiŋ ne ȳ ki kye?" Εε ρε Herodiya baa, "Bası tıya υ dı Gyooŋ Wıısıñi fool hu nyuu re i ki kye."

25 Hantolibiye hu mügi laglagi a mu kuwori hu lee a basi tiya u a baa, "N aa kye di i keri Gyooj Wiusinufool hu nyuu re, a we pariti tiyan, a kanj ko tiya n."

26 Kuwori hu aa nu wu no, u tiya bulon kyogi. Amé u aa qmiesa nala hu bulon si tiyan ge, u bil bi si wuwo lugisi u nyuwa.

27 Ee re u yiri laalyuwol kidigi, a tima u di u mu keri Gyooj nyuu kanj ko.

28 Laalyuwol hu sii a mu lee hu ba aa kanj Gyooj mu to hu, a keri u nyuu a we pariti tiyan, a kanj ko tiya hantolibiye hu. U laa a kanj mu tiya u naa.

29 Gyooj hatinna hu aa nu wu no, ba sii ko a laa u tenbii a kanj mu hogo.

Yesu tiya nala tusi bñonj kidiiliye ba di vøgo

Matiwu 14.13-21; Luka 9.10-17; Gyooj 6.1-14

30 Yesu hatinna hu u fa aa tuma hu, ba mügi ko u lee, a basi wiya hu bulon ba aa yaa abee wiya hu bulon ba aa daga, a tiya u.

31 Nala hu badomoy gyi aa yaq ki li re ka badomoy me ko ki gyuu. Yesu abee u hatinna paalí bi naa sinu di ba di kina me gba. Ee re u basi tiya ba a baa, "Ma lej di á mu lee hu nala aa tuwo di ma wiyesi muhu."

32 Ee re ba sii a gyuu nüduworiboro a ki mu lee hu nala aa tuwo.

33 Amé nala yuga gyi naa ba a wuwo gyima anu ba aa re. Ee re ba lu tqayamaa a fa mu lee hu Yesu fa aa muu, a laa u bee u hatinna hu siya a pele donj.

34 Ba me mu ko, a lu nüduworiboro hu tiyan. Yesu aa ko lu nüduworiboro hu tiyan, di u naa ngyamaa di ba höj ki gyegili u. Ba sikii bulon kana u, beewiya ba gyi ki ge re anu piyese aa bi kanj pedaal. U sii piili ki daga ba wiya yuga.

35 U didaana aa ko pele, u hatinna hu ko basi tiya u a baa, "Lee no yaa oho re, ka wisi ftyeli nyé.

36 Ta nala hu di ba mu töni hu abee bagisi aa kpaga daha, a mu yobo kidiiliye a di."

37 Yesu mügi basi tiya a baa, "Ma mu kye kidiiliye tiya ba di ba di." Ba piyestu u a baa, "Gbo! Di ámaa si kpa molbii yobo kidiiliye tiya nala no di ba wuwo di vøgo, u si tenidigi bñjpilin tuno."

38 Nye re Yesu piyest ba a baa, "Paanu banjme re we donj? Ma mu na." Ba mu, aji mügi ko basi tiya u abaa, "Kina bñonj ne abee fuwonamusi balya."

39 Ee re Yesu basi tiya u hatinna hu di ba lej nala hu bulon tuu höj kyige gulo gulo ofiyel hu nyuu tiyan.

40 Nye re badomoy höj nala koo, koo, badomoy me mollibalya bee fi fi.

41 Ee re u kpa paanu hu bñonj abee fuwonamusi hu balya, a wil deñ wiusinyuu, aji kyuwali Wisi angyuwasi, aji kanj paanu hu lög a tiya u hatinna hu di ba laa mu kpa nala hu. U bil kanj fuwonamusi hu balya me a kpa ba.

42 Ba bulon di a vøgo.

43 Ka ba mu paa paanu hu abee fuwonamusi hu kikaaluya, a su simbiisi fi abee balya.

44 Nala hu gyi aa dii kidiiliye hu, ba tiyan baala duj gyi yaa tusi bñonj ne.

Yesu vala nii nyuu tiyan

Matiwu 14.22-33; Gyooj 6.15-21

45 Εε ρε υ λεŋ υ hatinna hu mu gyuu niuduworiboro, a laa υ siya duwori kyol fuwo hu kyolo, a ki mu Besaada. Ka υ ta nifyamaa hu bulon ba mu.

46 U aa taa nala hu ba mu teŋ, υ sii mu gyij dogimo kidiŋ nyuu di υ kyowal Wisi.

47 U didaana ko ki pele di niuduworiboro hu we nuu hu tutuu bee tutuu, anka Yesu duŋ ha we dogimo tyan.

48 Εε ρε Yesu deŋ na di puwo kaŋ υ hatinna hu ki lugia, a po di niuduworiboro hu ta muwa. U sigballunyowa, υ sii a vala nuu hu nyuu a ki mu, a ko kpaga ba, a ki kye di υ pari ba ban.

49 Ba aa na υ di υ aa vala nuu hu nyuu, ba buna anu nidima re. Kambij kaŋ ba, ba yaga kyiesuu.

50 Εε ρε υ pilinſi basi tya ba a baa, "Ma kaŋ ma tui. Miyar ne. Ma ta leŋ di kambij kaŋ ma."

51 Ka υ yan mu gyuu niuduworiboro hu. U aa gyuu ko teŋ, puwo hu sige. U yaa υ hatinna hu wikkperii.

52 Ba gyi naa di Yesu kaŋ paanuu gama bɔnoŋ a kpaa nala tusi buŋnoŋ ne, ka ba ha gyi bi gyij wii hu memi, beewiya ba ha bi gyij nal hu Yesu aa yaa.

Yesu tibi wiila tumma Gyenesareti tyan

Matiwu 14.34-36

53 Εε ρε ba kyol fuwo hu kyolo, a ko pele too kidiŋ ba aa yuri Gyenesareti, a lu niuduworiboro hu tyan aŋ kaŋ vuuwa nuu hu nyowa.

54 Ba aa lu ko teŋ, di nala gyuma anu Yesu re.

55 Ba fa mu gbe ba paaluu bulon, a paa wiila tumma abee ba wasini, a kaŋ mu lee ke bulon ba aa nya di Yesu we.

56 Lee ke bulon Yesu a muwa, tobala koo tobiisi koo bagisi, nala aa paa ba wiila tumma re a kaŋ lu biŋ ligyalha tyan, a sula υ di υ leŋ di ba dige υ gal nyowa me gba. Ba nala hu bulon gyi aa wuwo dige υ, ba gyi naa laŋfiya re.

7

Farasiima abee Wisi Teŋ didagila basi ba naabaala lesiri tijui wiya

Matiwu 15.1-9

1 Εε ρε kyee kidiŋ, Farasiima abee Wisi Teŋ didagila badomoy sii lu Gyerusalem ko, ba bulon sii ko Yesu lee.

2 Ba aa ko ba naa di Yesu hatinna hu badomoy bi soŋ nuu aŋ ki di kina. Nyee yaa bisiŋ ne ba lesiri tyan.

3 Farasiima abee Gyumma bulon bi si laa nyowa di kui bulon di ba bi soŋ nuu anu ba naabaala lesiri aa daga gee.

4 Di ba aa re ko lu yobko ko me, ba aa soŋ nuu re aŋ na di kina. Ba siŋsi yuga. Ba kaŋ ɻmanu kidiŋ me re ba aa ki vaali ba niunywagbanjiisi abee ba kidiŋbaŋsi abee ba hogi viimi bulon.

5 Εε ρε ba ko piyesi Yesu a baa, "Bee re tij i hatinna hu ki kyogi a naabaala siŋsi nyee? Bee re tij ba aa bi soŋ nuu aŋ ki di kina?"

6 Εε ρε υ miŋi basi tya ba a baa, "Minaafigi tumma! Ma wiya hu bulon Wisi tijdaal Azaaya gyi aa basa faafaa bulon, ba yaa witi re. Ba saba Wisi teŋ tyan anu υ baa di Wisi baa, 'Nyowa duŋ ne nala no kaŋ ki tya ɻ gyiruma, ame ɻ wiya tuwo ba tisi tyan.'

7 Ba aa ki kyowal ɻ waasuu re, a ki daga nihuwbisi ɻmansi aŋ baa di Wisi re basa.

8 Nihuwo**bisi** ηmaŋsi re ma kí tñja aŋ viya Wíusi nyøwa tñjui"

9 Yesu bül baa, "Ma kaŋ wígyøŋ kídigü re aa wuwo viya Wíusi ηmanu aŋ kí tñj ma naabaala ηmaŋsi. Ma aa yaa gëe, ma tol súma re?"

10 Moosi fa saba re a bası anu Wíusi baa dí i kí fá i kuwo abee i naa, a bül sabı a baa dí dí nal le tuvsi v kuwo abee v naa, dí ba kpu v tñna.

11 Ame ma ke bası anu dí nal le kaŋ kíŋ, a maga dí v kpa kiyeli v kuwo koo v naa, ka dí tñna bası tÿa ba abaa, "Kíŋ hu ñ fa aa sí kpa kiyeli ma hu, v yaa 'Koribañ' ne." (U memii re yaa, kíŋ hu birimi Wíusi tol lë.) U bül bì maga dí v kpa tÿa ba.

12 A kuu nye wiya, ma bì daga dí v yaa wü buloŋ a kiyeli v kuwo abee v naa.

13 Nyé re ma yaa a viya Wíusi nyøwa tñjui aŋ kí tñj ma naabaala ηmaŋsi, a bül sii kpa daga ma biisi më. Witesi no yøga re ma kí yaa."

Kína hu aa kaŋ bisinj

Matiwu 15.10-20

14 Ee re Yesu bül yíri nala hu ba ko lanjñi. Ba aa ko, v bası tÿa ba a baa, "Ma buloŋ gyegili nü welinq."

15 Nal kídiiliye bì sí wuwo leŋ dí v yaa bisinj tñna. Kíŋ ke buloŋ aa tuu nal fuu v bì kaŋ bisinj. Ame wiya hu aa lü v tÿa tÿan ko kí lü, ba aa re sí wuwo leŋ dí v yaa bisinj tñna.

16 Nala hu aa kaŋ díguna, ma gyegili nü welinq."

17 U aa bası gëe teŋ, v leŋ nala hu aŋ mu gyvv díya. Ee re v hatinna hu ko piyesi v namaga hu memii.

18 Nyé re v piyesi ba a baa, "Ma ha bì kaŋ wígyøŋ? Ma bì gyuma anu dí nal le di kíŋ, v bì sí wuwo leŋ dí v kaŋ bisinj?"

19 Dí i re díi kíŋ, v bee gyvv i tÿa. I fuu re v aa tuu, i nye ta." Yesu aa bası nye, v daga anu kídiiliye suŋsi bül tuwo re gëe.

20 Ee re v bül baa, "Wiya hu aa lü nal tÿa tÿan ne aa leŋ nal kaŋ bisinj.

21 I tÿa tÿan ne i aa bïnni wíbomö yayı anu sɔŋsɔŋ, gaal, nala kpuyi, nala haana kyeyi, tibal, a kí yaa wíbomö ke buloŋ, a kí mori nala, a kí yaa wiya hu buloŋ aa bì maga dí i yaa.

22 I tÿa kí hølli nala. I kí kyogi nala fene, a kí daga i tñi, a kí yaa bambugi wiya.

23 Wíbomö no buloŋ yaa bisinj wiya re, ka nihuwo**bini** tÿa tÿan ne ba buloŋ aa lü."

Siiriya paalvv haan laa Yesu wiya di

Matiwu 15.21-28

24 Ee re Yesu sii lü doŋ, a mu Taaya paalvv, a mu gyvv fanja díya kídigü tÿan, a bee kye dí nal buloŋ gyuma v wiya, ka ba viya aŋ gyuma.

25 Haaŋ kídigü re gyi we doŋ a lü Foniisiya aa we Siiriya paalvv tÿan, a yaa Giriki tñna. Gyiŋbøŋ gyi kar v toluu.

26 Ee re v nü Yesu wiya, a sii ko tuu tele v naasi tÿan, a sula v dí v kile gyiŋbøŋ hu ta v biye hu tÿan.

27 Yesu piyesi v a baa, "Dí i re kaŋ biisi, i sí laa nyøwa kpa ba kídiiliye tÿa vası? Aayı, i aa laa sıya yaa kídiiliye hu tÿa i biisi hu re, dí ba aa re yan ko dí aŋ ka, i kpa tÿa vası."

28 Nyé re haan hu baa, "Wítun re, ñ Tñna, i bì sí kpa i biisi kídiiliye ke tÿa vası. Ame biisi hu aa díi ka kína hu kí tele taŋha, ba aa re vası hu me si paa di."

29 Εε ρε Yesu bası tıya haanı hu a baa, “I aa bası wıı no wıya, gyuŋboŋ
hu hya re i toluu hu tıyanı. Ki mu diya.”

30 Nyę re haanı hu kpa mu. U muwa dı u biye hu pına, gyuŋboŋ hu kɔnı
lu u tıyanı.

Yesu tııbi ganıı

31 Εε ρε Yesu müıgi lıı Taaya paalvu tıyanı a mu tuŋ Siidon abee tonı fi
badomɔŋ paalvu, a mu pele Galılı fuwobal hu nyuwa.

32 Εε ρε dı ganıı kıdigi we doŋ. Ba kana u ko, a sula Yesu dı u kpa u nosi
dəbo u tıyanı.

33 Yesu kana u kaŋ lıı nala hu tıyanı. Ba doŋ balıya hɔŋ. Εε ρε u kpa u
noniye a tuv baal hu dıgına tıyanı aŋ tu naŋtuwol dige u naŋdelinj.

34 Aŋ wil deŋ wıusınyuu aŋ wiyesi yuga füö, aŋ bası tıya baal hu baa,
”Efata.“ Efata memii re yaa kaŋ surı.

35 Εε ρε baal hu dıgına surı. U naŋdelinj me birımı, u ki bası wıya welinj.

36 Εε ρε Yesu bası tıya nala hu abee sıfıyası dı ba ta bası wıı no tıya nal
bulonj. Abee gęe bulonj, ka ba ha wıya an kpa wıı hu wuwoli lee bulonj.

37 Nala hu bulonj a nıı wıı no, ba hirigi kujkanı a baa, ”Wıı ke bulonj ne
u wuwo ki yaa welinj. U paalı leŋ wonni ki nıı wıya re, a leŋ ganıya me
wuwo ki bası wıya.“

8

Yesu tıya nala tusi bıınaa kidiiliye

Matiwu 15.32-39

1 Saŋa kıdigi nıgyamaa bil ko laŋrıı u lee tıyanı ne. U kyetoo kyee dı ba
bul bı kaŋ kidiiliye dı ba di. Εε ρε Yesu yırı u hatunna hu a bası tıya ba a
baa,

2 ”N aa naa nala hu sikii kana ı ne. Ba aa we ı lee u kyeyę boto re nyę,
di ba bı dıi kuj bulonj.

3 Dı ba aa re bı dıi kuj bulonj, ka dı ı baa dı ba müıgi, ba sı mu yiyegi
nımanı tıyanı, beewıya ba badomɔŋ lıı liboliye re.“

4 Εε ρε u hatunna hu piyesı u a baa, ”Εε ρε i si yaa a na kidiiliye dı nala
no bulonj di vogo ɔhɔ no tıyanı?“

5 U piyesı ba abaa, ”Paanvu banjme re we doŋ?“ Ba baa, ”Kına bapę.“

6 Εε ρε u leŋ nala hu tuu hɔŋ tanrıa, ka u mu paa paanvu hu bapę, a
kyıwali Wıısi angyıwası, aŋ kanı lɔgo lɔgo a tıya u hatunna hu dı ba laa
kpaan nala hu. Ba laa kpaan ba.

7 Dı ba kaŋ fuwonamııı me banjmana. U kpa ba me a kyıwali Wıısi,
an leŋ u hatunna hu laa kpaan nala hu bulonj.

8 Nal bulonj di a vogo, ka ba paa kıkaalıtya hu a su simbiisi bapę.

9 Nala hu fa aa dıi kına hu pele nala tusi bıınaa.

10 Εε ρε u ta ba, aŋ kanı u hatunna hu ba mu gyıı nıduworiboro hu a
mu Dalmanuta paalvu.

Farasiima baa dı Yesu yaa wımagıl

Matiwu 16.1-4

11 Εε ρε Farasiima badomɔŋ sii ko Yesu lee, a ki piyesı u wıya. Ba gyı
aa kye dı ba magııı u na wıya, ba baa dı u yaa wımagıl dı ba na a gyıma
anıı u dee hu lıı Wıısi lee re.

12 Yesu tıya bulonj kyogi. U kyıgi u wiyesi aŋ piyesı ba a baa, ”Ma lagılagı
no nala, bee re tuŋ ma aa ki kye dı ı yaa wımagıl dı ma na? Wıtılı re ı

bası kí tuya ma, ñ bı sı yaa wımagıl bulon dı ma na anıñ ñ dee hu lıı Wıısı lee re.”

13 Εε re v leñ ba aŋ müigı mu gyuu nıduworiboro, a duwori kyol fuwo hu kyolo.

Yesu bası Farasiima abee Herötı bɔ̄nsı wiya

Matiwu 16.5-12

14 Yesu bee v hatınna hu aa duwori kyol fuwo hu kyolo tuyañ ne, v hatınna hu liisi anıñ ba yenjı ba kidiiliye ta re, aŋ kpa paanuv dıgi duñ we nıduworiboro hu tuyañ.

15 Εε re Yesu bası abee sıfıyası a baa, “Ma po ma tıı abee Farasiima abee Herötı wiya. Ba wiyaalıya kıı gęe re anıñ subul. Dı i re kpa a we kın bulon tuyañ, v aa sii puusı re.”

16 U aa bası gęe re, ba hɔ̄n kıı vuvolı a baa, “Á bıı kaŋ paanuv, εε re tuñ v bası gęe.”

17 Yesu wuwo gyuñ wıı hu ba aa vuvolı, a piyesı ba a baa, “Bee re tuñ ma hɔ̄n kıı vuvolı baa ma bıı kaŋ paanuv? Ma sıya ha bıı suro? Bee re tuñ ma nyuni suba gęe?”

18 Ma kaŋ sıya re, ma bee na? Ma kaŋ digına re, ma bee nıı wiya? Ma bıı liisi wıı hu?

19 Nı kpa a paanuv bɔ̄nɔ̄n ne a lögö kpa a baala tusi bɔ̄nɔ̄n. Ma aa paa kıkaalıya hu, simbiisi baŋme re ma paa su?” Ba baa, “Simbiisi fi abee balya.”

20 U bıl piyesı ba, “Nı bıl aa kpa a paanuv bapę a lögö kpa a nala tusi banaa, ma aa paa kıkaalıya hu, simbiisi baŋme re ma paa su?” Ba baa “Simbiisi bapę.”

21 Εε re v piyesı ba a baa, “Ma ha bıı wuwo kıı gyuñ wiya memii?”

Yesu surı nyulvıñ sıya Besaada tuyañ

22 Yesu bee v hatınna hu bıl ko pele Besaada. Εε re nala badomɔŋ kan nyulvıñ kidiğı, a ko sula Yesu dı v kpa v nosi a dige v.

23 Yesu kaŋ nyulvıñ hu noŋ tuyañ a kana v lıı tco hu tuyañ a tu naŋtowol we v sıya tuyañ, aŋ kpa v noŋ dige bal hu sıya aŋ piyesı v dı v aa na lee re?

24 Baal hu deň lee aŋ baa, “Nı aa na nala re, ame ba kıı gęe re anıñ tuisı re aa göllı.”

25 Εε re Yesu bıl kpa v nosi dige bal hu sıya. Baal hu mari kyirigi sıya welin. U sıya bıl kıı na, v na kıı kıı bulon welin.

26 Εε re Yesu bası tuya v dı v ta bıl gyuu tco hu tuyañ, dı v kıı mu v bee.

Piita baa di Yesu re yaa Krisita hu

Matiwu 16.13-20; Luka 9.18-21

27 Yesu bee v hatınna hu bıl sii don a kıı mu Sizaariya Filipi paaluu. Ba aa muñ hu tuyañ ne, Yesu piyesı v hatınna hu a baa, “Aŋne re nala baa di ñ yaa?”

28 Ba baa, “Badomɔŋ baa dı i re yaa Gyɔ̄oŋ, Wıısınlıfool hu. Badomɔŋ me baa dı i re yaa Ilaagya, Wıısı tıuğaal hu. Badomɔŋ me baa dı i yan ta yaa Wıısı tıuğaal hu kidiğı re.”

29 Εε re Yesu bıl piyesı v hatınna hu me a baa, “Ka ma me, ma baa ñ yaa aŋne re?” Piita baa “I re yaa Krisita hu, laataal hu Wıısı a lıya.”

30 Piita a bası gęe re, Yesu bası tuya ba abee sıfıyası dı ba po dı ba ta ko bası wıı no tuya nal bulon.

Yesu basa εε hu v aa si na tñwara aŋ svba

Matiwu 16.21-28; Luka 9.22-27

31 Εε ρε Yesu piili ki daga v hatinna hu a baa, “Miyən Nihuwobiŋ biye, η si na tñwara kñjkan. Bee nñhiyasi abee wñkyawal sñaala nñhiyasi, abee Wñsi Teŋ dñdagila, ba buloŋ si vinya η aŋ leŋ di ba kpu η. Di ba aa re ko kpu η, si si yaa kyeyę boto aŋ mügi sii svu tyanę.”

32 U kyaasi basi wñ no re tiya ba. Εε ρε Piita kana u gñigü lñi, a nosi v, an basi tiya v anii v ta basi gëe, di v bñ basi welinq.

33 Εε ρε Yesu bñrimi kyaasi v hatinna hu lee aŋ nosi Piita a baa, “Sitäanı, fası lñi η stya tyanę. Winya hu i aa basa, nihuwobiŋ tñbuina re, Wñsi tñbuina daa.”

34 Nyę re Yesu yiri v hatinna hu abee nala hu buloŋ ba ko, v basi tiya ba a baa, “Di nal buloŋ ne aa kye di v tñja η, see di v vinya v tñj ñmanu aŋ kpa v daagaru baasi, a tñja η.”

35 Nal hu buloŋ aa kye di v laa v mübol, v bñ si na v. Amę nal hu aa vinya v mübol ta η winya, abee Wñsi wñweliehu winya, v si koni laa v mübol.

36 Di i re tñj dñnya no buloŋ aŋ bñ si na mübol hu aa bñ kaŋ tenii, bekiŋ tñc re i si na?

37 Dñnya no tyanę, bekiŋ ne i si wuwo kpa lenni i mübol?

38 Ma lagılagı no wñbonyaala aa vinya η winya hu, na η bee η wñbasıya buloŋ aa yaa ma hñsi re. Amę kye kıldı, miyan Nihuwobiŋ biye, η bee malıkası buloŋ si ko abee η Kuwo gandlerı. Haj saña hu tyanę, η winya aa yaa nal hu buloŋ hñsi, v tñna winya me si yaa η hñsi.”

9

1 Εε ρε Yesu bñl basi tiya ba a baa, “Wñtñ re η basi ki tiya ma, nala badomqñ we daha, ba bñ si svba, see di ba na Wñsi koro hu sına teŋ abee dee ka di ba na svba.”

Yesu bñrima

Matiwu 17.1-13; Luka 9.28-36

2 Kyeyę badu hal, Yesu sii kaŋ Piita abee Gyemsi abee Gyɔɔŋ dñŋ, ba mu gyuŋ dogınbal kıldı nyuu. Ba yaa di ba deŋ ba sıya, di Yesu bñrima.

3 U ganni buloŋ purısi gëe pogipogi, a ki tula gëe nyulunyulu. Gasasıl buloŋ tuwo dñnya no tyanę v aa si wuwo sasi ganni di ba purısi ki gëe.

4 Ka Ilaagya abee Moosi ko lñi ba sıya tyanę, ba bee Yesu sıŋ ki basi winya.

5 Εε ρε Piita basi tiya Yesu a baa, “Á nñhiyawu, v yaa wñwelii re anii aa we daha. Leŋ di á we gyama boto, di i tñj kıldı, di Moosi me tñj kıldı, di Ilaagya me tñj kıldı.”

6 Kambuŋ fa kaŋ ba re welinq. Εε ρε tñj v basi gëe. U fa bñ gyuŋ wñ hu buloŋ v aa si basi.

7 Εε ρε taalbal kıldı ko to ba, ka taal kıldı lñi taalbal hu tyanę a baa, “N biikyoolii re nyę. Ma gyegile ki nñi v wñbası.”

8 Ba aa nñi taal hu a mügi galdaası, ba gyi bñl bñ naa nal buloŋ, see Yesu dñŋ.

9 Ba aa lñi dogimo hu nyuu ko ki tñna tyanę, Yesu basi tiya ba a baa, “N bee kye di ma ko basi wñ hu ma aa naa ki tiya nal buloŋ, see saña hu miyan Nihuwobiŋ Biye aa si sii svu tyanę.”

10 Εε ρε ba laa wñ hu we ba nyuni tyanę, aŋ ki pıyesı dñmən, “U aa si sii svu tyanę, v memii re yaa bee?”

11 Εε ρε βα πιγεσι Υεσυ α βαα, “Βεε ρε τιη Ήισι Τεη διδαγιλα υν βασι ανιι Ιιαγγα ρε σι λαα σιγα κο, κα δι Κρισιτα υν να κο?”

12 Ο βασι τιγα βα α βαα, “Ωιτιη ρε, Ιιαγγα σι κονι λαα σιγα κο, α καη κιη βυλον μαη βιη. Βα σαβα Νιηυωβιν Βιγε υν ωιγα ρε α βιη Ήισι τεη τιγαν, α δαγα νιι υ σι λαα τωναρα κιηκαη, κα δι ναλα υν δεη υ σιγυν, α κανα υ κυωσι. Βεε τιη βα σαβι γεε?”

13 Λαγιλαγι no, η σι βασι τιγα μα ανιι Ιιαγγα πααλι κο ρε. Βα κανα υ γαα υ γεε υν βα αα κγε ανιι βα αα σαβα γεε Ήισι Τεη τιγαν.”

Yesu τιηι βιγε γυιηβοη αα κανα

Matiwu 17.14-21; Luka 9.37-43a

14 Βα αα κο πελι υ λατιννα υν ιικααλιγα υν λε, δι ιιγιαμαα λαηηα δοη. Βα βεε Ήισι Τεη διδαγιλα σιη καη ωιγα κι κπα δομοη.

15 Ναλα υν βα ναα Υεσυ δι υ αα κο, βα ιιριγι αα ιι κυεμ-υ, α κυωναλι υ.

16 Εε ρε υ πιγεσι υ λατιννα υν α βαα, “Ωιβεε ρε μα βεη λαη ναλα υν καη κι κπα δομοη?”

17 Ναλα υν κιδιγι βαα, “Ά Τιηη, η βιγε ρε η καη κο ι λε. Γυιηβοη οε κανα υ, υ λιριμι γαηι.”

18 Ο γαη κο κανα υ βυλοη, υ αα τελε ταηηα τιγαν οε, ιιαητωω-φυηγυα το υ λιγυω, υ κι κγαη υ λιγυα αη τιηηι. Ν συλα ι λατιννα υν δι βα κιλε γυιηβοη υν τα υ τιγαν, αμε βα βι λιρω κιλε.”

19 Εε ρε Υεσυ βασι τιγα βα α βαα, “Μα λαγιλαγι no ναλα, μα βι λαα Ήισι δι. Κγεγε λαημε ρε μα τιη κι κγε δι η γαα λε κα μα να λαα η δι? Μα καη βιγε υν κο η να.”

20 Εε ρε βα καη βιγε υν κο υ λε. Γυιηβοη υν βα ναα Υεσυ, υ καη βιγε υν κγελε, υ τυυ τελε ταηηα α κι βιλιηι, ιιαητωω-φυηγυα το υ λιγυω.

21 Εε ρε Υεσυ πιγεσι υ λιρω υν, “Κγεβεε ρε υ πιηι υ?” Ο βαα “Ο βιιρι τιγαν βυλοη οε υ πιηι υ.”

22 Σαηα κιδιγι υ αα λιρω κπα υ λο διη τιγαν οε, κοο νιι τιγαν, α κι κγε δι υ κρυ υ. Ι αα σι λιρω γαα ωιι υν βυλοη, κι γαα. Φά η ιικι αη πε η τιγαν.”

23 Εε ρε Υεσυ βαα, “Ι αα βαα δι η σι λιρω υν, ι τιη με fa σι λιρω γαα, δι υν καη η δι. Βεηγια ναλ υν βυλοη αα λαα η ωιγα δι, Ήισι αα λιρω υ γαα ων κε βυλοη τιγα ι ρε.”

24 Εε ρε βιγε υν λιρω σιη σιη α λεη βασι α βαα, “Ν λαα ι δι ρε, αμε υ βι maga. Ρε η τιγαν δι η λαα ι δι γυγα.”

25 Βα αα σιη κι βασι ωιγα υν γεε, ναλα γυγα φά κο κι λαηηι. Υεσυ αα κο να ιιγιαμαα υν, υ βασι τιγα γυιηβοη υν αβεη σιγυαη α βαα, “Γυγανιι, μιγαη οε βαα δι ι λιη βιγε υν τιγαν. Κι πο δι ι τα βιιλ maakyiye κανα υ.”

26 Γυιηβοη υν κγιηη αη καη βιγε υν κγιηηι αη κο λιη, κα βιγε υν πιη γεε ανιι υ αα συβα. Ναλα υν γγενη βυλοη βαα δι βιγε υν συβα ρε.

27 Amε Yesu μυ καη υ νοη τιγαν υ σιη σιη.

28 Εε ρε Υεσυ bee υ λατιννα υν μυ γυγυ διγα. Βα λιωνιη πιγεσι υ α βαα, “Βεε ρε τιη ά κε βι λιρω κιλ γυιηβοη υν?”

29 Ο βασι τιγα βα α βαα, “Ναλ βυλοη βι σι λιρω κιλ γυιηβοη no ιιριη, see υ αα συλα Ήισι wellin.”

Yesu βιιλ βασι υ συν ωιγα

Matiwu 17.22, 23; Luka 9.43b-45

30 Εε ρε βα σιη λιη δοη, α τυυ τιη Galili πααλυ μυ. Υεσυ fa bee κγε δι ναλ βυλοη γυγη λε υν υ αα we.

31 Beewiya u gyi aa daga u hatinna hu re. U gyi basi tiya ba re a baa, "Ba si kaŋ miyan Nihuobin Biye, a we nala nosi tiyan dì ba kpu ñ. Amé ñ si sii svu tiyan u kyeyo boto kyee, a kaŋ mübol."

32 Amé ba fa bi gyiñ wu hú u aa basa memii, anj ki fá kambuñ ba aa si piyesi u.

Yesu hatinna hu aa kyę di ba gyiñ ba tiyan nibal

Matiwu 18.1-5; Luka 9.46-48

33 Ès re ba sii ko Kapeseenam. Ba aa gyuuñ diya, Yesu piyesi u hatinna hu a baa, "Bekinj wu re ma fa kaŋ ki kpa domoñ ñmanu hú tiyan gée?"

34 Ès re ba talli ba nyuusi, beewiya ba tiyan nihiyawu wiya re ba fa kaŋ ki kpa domoñ.

35 Ès re Yesu hoñ anj yiri u hatinna fi abee baliya hu, a basi tiya ba a baa, "Nal hu aa kyę di u yaa ma tiyan nibal, see di u kaŋ u tu birimi ma tiyan hanjiye a tuma tiya ma bulon."

36 Ès re ka u kaŋ biibiye a ko sigi ba tutvu, a guwori u anj basi tiya ba a baa,

37 "Dì nal le kuu ñ wiya a kaŋ biibiye no døjtuna welinj, miyan ne u kaŋ welinj gée. Nal hu me bulon aa kana ñ welinj, ñ doñ daa u kaŋ welinj. Nal hu aa tuma ñ me re u kaŋ welinj gée."

Baal kidiði kile gyuñbomo ta Yesu feñ tiyan

Luka 9.49, 50

38 Ès re Gyooñ basi tiya Yesu a baa, "Á Tuña, á naa baal kidiði re dì u kpaa i feñ a ki kile gyuñbomo nala tiyan. Ès re á kile u dì u ta ki yaa gée, beewiya u bi yaa á kidiði."

39 Amé Yesu basi tiya ba a baa, "Dì u re aa yaa gée, ma ta kile u. Dì nal le yaa wumagl bulon ñ feñ tiyan, u kyiye bil bi si wuwo kyogi ñ feñ.

40 Nal hu bulon aa bi lu ñ hal, u yaa á kidiði re.

41 Witu re ñ basi ki tiya ma, nal hu bulon aa kpaa niñywagbanjiye bee nü a tiya ma akuu ma aa yaa ñ hatinna wiya, u kaŋ u tuno re."

Wiya hu aa si kaŋ nal we wiþomo yayi tiyan

Matiwu 18.6-9; Luka 17.1, 2

42 "Nal hu bulon aa naa hanjiisi no aa tiya ñ tiyan kidiði, a mori u dì u yaa wiþoñ, u maga di ba kpa hoñ a vuwa laali u bagina tiyan ne, a kpa u yuwo we mpuwonoñ tiyan. Di ba aa re yaa u gée, u re si kpiya u aa weye.

43-44 Dì i noñ ne aa kye di u kana i we wiþomo yayi tiyan, keri ta. I aa si mu wuisibee abee nokuu, u re kpiya i aa kaŋ nopilime anj gyuuñ diñ, 'Lee hu kyaanjkyuwana aa si di i tenjbiï deñdeñ a bi si svba, ka diñ hu me bi si disi.'

45-46 Dì i naañ ne aa kye di u kana i we wiþomo yayi tiyan, keri ta. I aa si mu wuisibee abee naakuu, u re kpiya ba aa si kpa i yuwo we diñ tiyan abee naapilime. 'Lee hu kyaanjkyuwana aa si di i tenjbiï deñdeñ a bi si svba, ka diñ hu me bi si disi.'

47 Dì i sii re aa kye di u kana i we wiþomo yayi tiyan, körigü lü ta. I aa si mu wuisibee abee sıtogo, u re kpiya ba aa si kpa i yuwo we diñ tiyan abee siya baliya,

48 'Lee hu kyaanjkyuwana aa si di i tenjbiï deñdeñ a bi si svba, ka diñ hu me bi si disi.'

49 Diñ ne ba si kpa piisi nal bulon bisinj ta.

50 Yisi svuma, amé du u svumiñ ko lü, i bil bi si wuwo yaa u dì u svuma. Ma leñ di ma tisi svuma anu yisi aa svuma gée, anj leñ di ma bulon kaŋ nyuudigü."

10

Yesu basi haana viyayi wiya

Matiwu 19.1-12; Luka 16.18

¹ Εε ρε Yesu sii hui doŋ, a mu Gyudiya paalvu abee Gyooğan fuwo hu kyolo. Nigyamaa bil ko laŋŋi u lee. U bil ki daga ba anu u aa ki daga geee.

² Εε ρε Farasiima badomoy me sii ko u lee, a ki kye di ba magisi u, a piyesi u a baa, “U yaa ḥmanu re di baal viya u haŋŋ?”

³ Yesu mügi piyesi ba a baa, “Εε ρε Moosi daga ma di ma ki tija?”

⁴ Ba baa, “Moosi basa anu di baal le aa kye di u viya u haŋŋ, di u laa siya sabi haŋŋ-viyayi teŋ a tiya haŋŋ hu an na viya u.”

⁵ Εε ρε Yesu basi tiya ba a baa, “Ma dagu haye, εε ρε tuŋ Moosi gyi sabi geee tiya ma.

⁶ Amē Wuisi aa piili duŋnya maru, baal abee haŋŋ ne u mari.

⁷ Εε wiya baal aa si leŋ u kuwo abee u naa re, aŋ kpa haŋŋ di u bee haŋŋ hu yaa kidiği.

⁸ Nala no baluya si kaŋ kyaldigi, ba bil bi yaa nala baluya, ba burumi nidiği re.

⁹ Wuisi yaŋ aa kaŋ nala hu pe dəmən, u bi maga di nihuwobiŋ kaŋ ba porigi.”

¹⁰ Yesu bee u hatinna hu mügi sii gyuu diya. Εε ρε ba bil piyesi u wui no tu.

¹¹ U basi tiya ba a baa, “Baal hu ke bulon aa viya u haŋŋ aŋ bil kpa hadimə, u tuŋa gyuu u haŋŋ hu haakye tiyan ne, aŋ pe yaa soŋſonni me.

¹² Di haŋŋ me re viya u bala, aŋ me bil mu yal badimə, u me gyuu u bala hu haakye tiyan ne, aŋ pe yaa soŋſonni me.”

Yesu kpaa u nosi dəbə biibiisi tiyan

Matiwu 19.13-15; Luka 18.15-17

¹³ Nala badomoy gyi kaŋ ba biibiisi ko Yesu lee re, di u kpa u nosi dəbə ba tiyan di Wuisi pe ba. Εε ρε u hatinna hu nɔsi ba.

¹⁴ Yesu aa naa geee, u na baŋŋ u hatinna hu nyuu tiyan, aŋ basi tiya ba a baa, “Ma leŋ di hanjiisi hu ko ḥ lee. Ma ta kil ba. Nala no iřiŋ ne si gyuu Wuisi koro hu tiyan.

¹⁵ Witu re ḥ basi ki tiya ma, di i bi yelli Wuisi anu hanjiye aa yelli u kuwo abee u naa geee, i bi si na Wuisi koro hu gyuu.”

¹⁶ Εε ρε u paa hanjiisi hu nɔgo, a kpa u nosi dəbə ba tiyan, a sula Wuisi tiya ba di Wuisi pe ba tiyan.

Kina tuŋa kidiği ko Yesu lee

Matiwu 19.16-30; Luka 18.18-30

¹⁷ Yesu gyi bil sii di u vala ḥmanu, εε ρε baal kidiği fá ko gbinni u siya tiyan a piyesi u, “N Tuŋwelii, εε ρε ḥ si yaa a kaŋ mübol aa bi kaŋ tenii?”

¹⁸ Yesu piyesi u a baa, “Bee re tuŋ i yuri ḥ i Tuŋwelii? Nal bulon bi weliye, see Wuisi duŋ.

¹⁹ Na i gyiŋ Wuisi mirisi hu re. Ba aa re nyee, “Ta kpoo nal, ta kye i dəŋtūna haŋŋ, ta gaa, di i re yaa daŋsya wui tiyan, ta nyiŋa wiya. Ta firimi laa nal kui. Ki fá i kuwo abee i naa.”’

²⁰ Εε ρε baal hu basi tiya Yesu a baa, “N Tuŋa, ḥ tuŋ wiya no ke bulon ne a lū ḥ biibiri tiyan bulon.”

²¹ Εε ρε Yesu lurimi u siya tiyan abee kyori aŋ basi tiya u a baa, “Widigi re kaa i ha aa bi yaa. Mu kpa i kina hu bulon yallt, a kpa molbiye hu tiya nyaaba aŋ ko ki tija ḥ. Di i re yaa geee, i si kaŋ kina wuisibee tiyan.”

22 Yesu aa bası gee, baal hu sıya bil, beewiya u gyi kaŋ kına re welinq. U tuya bulon kyogi, u sii mu.

23 Ee re Yesu deŋ nala hu aŋ mügi bası tiya u hatınna hu a baa, "U yaa wíduwo re abee kına tumma aa si wuwo gyuu Wíusi koro hu."

24 U aa bası gee u hatınna hu nyuvsı fiyeli. U bıl mügi bası tiya ba a baa, "N' kyanjsı, Wíusi koro hu gyuu yaa wíduwo re kuiŋkanj."

25 Nyögumaa aa si tuŋ gahanj sii lı, u re yaa mol a te kına tıuna aa si wuwo gyuu Wíusi koro hu."

26 Yesu aa bası gee, u hatınna hu nyuvsı marı fiyeli, ba kı piyesı dəməoŋ a baa, "Dı ba aa re kı nyę, aŋne re yaŋ si wuwo na Wíusi laatayi?"

27 Yesu mügi deŋ ba aŋ baa, "Wıı no kpere nihuwobiŋ ne, ame u bi kpere Wíusi ke. Beewiya, wıı bulon tuwo Wíusi aa bi si wuwo yaa."

28 Ee re Piita bası tiya u a baa, "Na, á ke leŋ kuiŋ bulon ne aŋ kı tuŋ i hal."

29 Yesu bası tiya ba a baa, "Waa, wıtıı re ı̄ bası kı tiya ma, nal hu bulon aa si kuu ı̄ wiya abee Wíusi wiweliye hu wiya, a leŋ u diya, koo u naabalıya, koo u naa, koo u kuwo, koo u bıisi, koo u bagısı,

30 u tıuna si bıl na dıısı, abee nummabalya, abee numma, abee biisi, abee bagısı naaŋsünyuwa koo dıvnya no tiyanj. Ba si kuu ı̄ wiya a doğısı u, ame dı u re ko sıvba, u me si na müböl hu aa bi kaŋ teni.

31 Ame nala yuga aa laa sıya gyınaŋ, ba si ko laa hal, ka dı nala hu aa laa hal gyınaŋ më ko laa sıya."

Yesu bıl bası u sıvı wiya

Matiwu 20.17-19; Luka 18.31-34

32 Yesu aa bası gee dı ba we ı̄manıı tiyanj ne a kı mu Gyerusalem. Yesu laa ba sıya. U hatınna hu nyuvsı gyi fiyela re abee u wıbasıya hu, kambıŋ gyi gba kaŋ nala hu badəməoŋ aa tuŋ ba hal. Ee re Yesu kaŋ u hatınna hu dıŋ a giŋgi lı, a bası tiya ba wiya hu bulon nala aa si yaa u. U baa,

33 "Ma gyegili dahan! Á aa mu Gyerusalem ne. Dı ámaa re ko pele doŋ, ba si kaŋ miyan Nihuwobin Biye, a kaŋ mu tiya wııkyuwal silaala nıhyası, abee Wíusi Teŋ dıdagila. Ba si di ı̄ saryia aŋ baa dı u maga dı ba kpu ı̄ ne, aŋ kana ı̄ mu we nala hu aa bi yaa Gyuumma nosı tiyanj dı ba kpu ı̄.

34 Ba si yaa ı̄ sıya, aŋ tu naŋtowıl we ı̄ tiyanj. Ba si vıırı ı̄, aŋ kpu ı̄, ame ı̄ si sii sıvı tiyanj u kyeyę boto kyee."

Gyemsi bee Gyooŋ sıvla Yesu a kı kye lihoniı

Matiwu 20.20-28

35 Ee re Gyemsi abee Gyooŋ, Zebedi balya hu, sii mu Yesu lee a bası tiya u a baa, "Á Tıuna, aa sıvla ı, wıı kıdıkı re we doŋ á kı kye dı ı yaa tiya ma."

36 Ee re Yesu piyesı ba a baa, "Wıbee re ma kı kye dı ı yaa tiya ma?"

37 Ba baa, "I aa si dı Wíusi koro hu, a kaŋ feŋ, a hɔŋ i kuworı kpasa hu nyuu, leŋ dı á yaa i logıj hıuhınnı, dı kıdıkı hɔŋ i noduu, dı kıdıkı me hɔŋ i nogobo."

38 Ee re Yesu bası tiya ba a baa, "Ma bı gyıŋ kuiŋ hu ma aa kye. Ma si wuwo kaŋ bembii a na tıwara hu ı̄ aa si na? Ma si wuwo fo doğısıı hu ı̄ aa si fo?"

39 Ba baa, "Waa, á si wuwo." Ee re Yesu bası tiya ba a baa, "Wıtıı re ma bası. Tıwara hu ı̄ aa si na, u re ma me si na. Doğısıı hu ı̄ aa si fo, u re ma me si fo.

40 Ame n noduu abee n nogobo hohonno hu ke, n daa si lü ba. Wuisi re gyin nala hu v aa mara don bin po."

41 Yesu hatinna fi hu aa nya di Gyemsi bee Gyocen basi gese, ba kaj ba ki döndör.

42 Ee re Yesu yiri ba bulon ko lajnj a basi tiya ba a baa, "Nala hu aa bi yaa Gyuumma, ka ma gyin ba kuworo aa kui gese re. Ba aa hön ba nala nyuu tyan ne, a kaj ba ki fila. Ka nala hu silaala me ha kaj ba dee wu bulon tyan."

43 Ame v bi maga di ma ke kui gese, ma tyan nal hu aa kye di v yaa ma nabal, v maga di v re tuma ki tiya ma bulon.

44 Ma nal hu aa kye di v yaa ma tyan kuwori, v maga di v re yaa ma tyan yon.

45 Miyan Nihuwobin Biye, n bi ko di n kye nala di ba tuma ki tiya n, n ko di n tuma tiya ba re aŋ suba, a kpa n mübol tun laa nügamaa mübolo ta tiya ba."

Yesu suro Batimeyo siya

Matiwu 20.29-34; Luka 18.35-43

46 Yesu bee v hatinna hu gyi sii mu Gyeriko re. Sanja hu ba aa sii lü bee hu tyan a ki mu, nügamaa sii paa tuj ba hal. Ba bulon kpaan ki mu di nyuln kudigi re hojn nümanu hu nyuwa gese, a ki svla kina. U fej ne yaa Batimeyo, a yaa Timeyo biibaal.

47 U aa nü di Yesu aa lü Nazareti re aa ko, v huwori yiri v a baa, "Yesu, Deviti nihii, fá n siki."

48 Nügamaa nosi v di v lej v kyaglusi hu. Ka v viya aŋ mari yiri te gese a baa, "Yesu, Deviti nihii, fá n siki."

49 Ee re Yesu mügi sij, aŋ baa di ba yiri v di v ko. Ee re ba yiri nyuln hu a basi tiya v a baa, "Kana i tui aŋ sii ko. U aa yiri i re."

50 U aa nü gese, v wuri v wagye ta, a sii gyaa kyigisi, aŋ kpa ko pele Yesu.

51 Ee re Yesu piyesi v a baa, "Bekin ne i ki kye di n yaa tiya i?" Ee re v basi tiya v a baa, "N nthiyawo, lej di n siya suri di n bil ki na."

52 Ee re Yesu basi tiya v a baa, "I laa n di re, ee re lej i deye. Ki mu." Ee re v siya pirigi suri, v ki tuj Yesu hal nümanu hu tyan.

11

Yesu gyuv Gyerusalem abee ganjdar

Matiwu 21.1-11; Luka 19.28-40; Gyocen 12.12-19

1 Nyre re Yesu bee v hatinna hu gyi kpa ki mu Gyerusalem, a ko pele Betifage abee Beetani aa sij Olivi dogimo hu naasi tyan. Ee re Yesu lü v hatinna balya, a tuj ba a basi tiya ba a baa,

2 "Ma mu too hu aa we ma siya. Di mamaa re ko mu, ma si na kokubiye di ba vowa sigi. Nal bulon ha bi gyina v. Ma puri a kaj ko.

3 Di mamaa re ko ki puri, di ba piyesi ma baa bee re tuj ma ki puri, ma baa, 'Tuna hu re aa kye. U re baa á puri kaj ko. Á si mügi kana v ko lagu.'

4 Ba aa tuj nümanu hu ki bañ di ba vowa kokubiye sigi diya kudigi dimbee nyuwa tyan. Ba mu di ba puri.

5 Ba aa puri kokubiye hu tyan ne, nala badomon aa sij don piyesi ba a baa, "Bee re tuj ma ki puri kokubiye hu?"

6 Ee re ba basi gese hu Yesu aa baa di ba basi. Ba aa basi gese, ba lej ba puri mu.

7 Ba kaŋ kokubiye hu ko tiya Yesu, a wuri ba gannu a dəbə kokubiye hu tiyan, Yesu gyuŋ hɔŋ.

8 Badəməŋ me kpa ba gannu gyari ɻmanu hu tiyan. Badəməŋ me keri ɻmanuyuwa paaponni, a me kaŋ lı gyari ɻmanu hu tiyan di u ki vala.

9 Nala hu badəməŋ we u siya, ba badəməŋ me ki tiŋa u hal. Ba buloŋ ki kyıri, a baa, "Ma dannu u! Tabarikala! Wı̄sı̄ sı̄ pe nal hu aa ko á Tı̄na feŋ tiyan.

10 Á naabaa Deviti koro hu re bıl aa ko. Wı̄sı̄ sı̄ leŋ di u ko. Ma leŋ di á danni Wı̄sı̄."

11 Ee re Yesu mu Gyerusalem, a mu gyuu Wı̄kyuwaldı̄bal hu, a deŋ kına hu buloŋ a we doŋ. U aa ko deŋ teŋ di lee bile. Ee re u bee u hatınna fi abee balya hu mügi mu Beetani a piŋ doŋ.

Yesu ɻm耶esi we tiya tiyan

Matiwu 21.18, 19

12 U siya aa gballa, ba sii lı̄ Beetani a kpa ɻmanu hu ki mu. Losi kaŋ Yesu.

13 Ee re u naa tutogo di u mu siŋ siya a kaŋ paaponni. U mu pele u memii a ki liisi anu nɔ̄nɔ̄ we doŋ ne. U mu wil nyuu deŋ di nɔ̄nɔ̄ tuwo, see paaponni duŋ, beewiya ba nɔ̄nɔ̄ ha bı̄ pele.

14 Ee re Yesu bası̄ tiya tiya hu a baa, "Á lı̄ gyuŋaŋ a kaŋ ki mu, nal buloŋ bul bı̄ sı̄ na i nɔ̄nɔ̄ di." U hatınna hu nı̄ u aa bası̄ gee.

Yesu kile nala hu aa yallı̄ kına Wı̄kyuwaldı̄bal hu tiyan

Matiwu 21.12-17; Luka 19.45-48; Gyɔɔŋ 2.13-22

15 Ee re ba muu pele Gyerusalem. Ba aa ko pele doŋ, Yesu mu gyuu Wı̄kyuwaldı̄bal hu, di nala badəməŋ we doŋ a ki yallı̄ kına, ka badəməŋ me ki yəbə kına. Yesu kile ba buloŋ ta, ba lı̄. Baala badəməŋ me gyi we doŋ a ki kyengi molbiye. Yesu ɻmaa ba teebołsı̄ me lo. Baala badəməŋ me gyi aa yallı̄ kokosi, u ɻmaa ba kpasiṇı̄ me lo.

16 U bı̄ laa di na buloŋ kaŋ kiyallı̄ya ko tı̄ŋ Wı̄kyuwaldı̄ya hu gyanuwu tiyan ban.

17 Ee re Yesu piili ki daga ba, a baa, "Ma bı̄ liisi wiya hu ba aa saba Wı̄sı̄ teŋ hu tiyan? Ba saba di Wı̄sı̄ baa u diya sı̄ yaa lee hu paalı̄usı̄ buloŋ nala aa sı̄ ki kyowali Wı̄sı̄ re, aŋka ma ke mügi kaŋ doŋ birimi gaala duya."

18 Wı̄kyuwal sı̄laala nihiyasi abee Wı̄sı̄ Teŋ dı̄dagıla hu aa ko nı̄ wiya hu u aa yaa, ba piili ki kye ɻmanu hu ba aa sı̄ tiŋa a lı̄ u mübol. Beewiya u wi dagıya hu gyi gyuu gyamaa hu buloŋ diŋuŋ ne a yaa ba nyuŋfiyeli. Nyę re tı̄ŋ kambı̄ŋ gyi kaŋ wı̄kyuwal sı̄laala nihiyasi abee Wı̄sı̄ Teŋ dı̄dagıla hu, ba ki kye ɻmanu di ba lı̄ u mübol gee.

19 U dı̄daana gyi aa ko pele, Yesu bee u hatınna hu mügi lı̄ tı̄o hu tiyan.

Yesu daga tiya hu svu memii

Matiwu 21.20-22

20 U kyıkyuwala pipi ba bıl sii kpa ɻmanu hu ki mu, a na tiya hu di u buloŋ svuba a tuu parti u naaliliye tiyan.

21 Ee re Piita liisi wı̄ hu Yesu aa bası̄ tiya tiya hu, a bası̄ tiya Yesu a baa, "Á nihiyawı̄, deŋ na, tiya hu i aa ɻm耶esa we hu, u re svuba gee."

22 Ee re Yesu bası̄ tiya ba a baa, "Ma laa Wı̄sı̄ di.

23 Witı̄ re ɻ bası̄ ki tiya ma, di mamaa re laa Wı̄sı̄ di, a bee yaa u sige, ma sı̄ wuwo bası̄ tiya dogimo no di u sii mu tele mpı̄uwonuu tiyan, di gee kɔ̄nı̄ yaa.

24 Εε wiya kuna hu ke bulon ma aa sula Wisi ki kye, di mamaa re laa di anii ma si na ba, ma aa na ba re.

25 Sanja ke bulon di i re aa kyowali Wisi, liisi na di i bee nal kaŋ wui koo. Di wui ko we doŋ, u kyo di u kui gee bulon, i ke kpa kye u tūna i Wisi hu kyowalui tiyan. Di i re ko yaa gee, Wisi aa we wiſibee tiyan, u me si kpa i wiobomo kye i.

26 Amē di i re bi kpaaw wiya ki kye i dɔŋt̄iŋsi, i kuwo Wisi aa we wiſibee tiyan me bi si kpa i wiobomo kye i.”

Ba piyesi Yesu u dee wiya

Matiwu 21.23-27; Luka 20.1-8

27 Nyē re ba b̄il ko Gyerusalem a mu gyuu Wukyowaldūbal hu. Yesu aa vala Wukyowalduya hu gyaŋwuwo tiyan gee re, wukyowal silaala nihiyasiabee Wisi Ten dīdagla, abee Gyuma nihiyasi hu bulon sii ko u lee a piyesi u a baa,

28 “Bekinj dee re i kana a ki yaa wiya no bulon? Aŋne re tiya i ḥmanu i ki yaa ba?”

29 Εε re Yesu basi tiya ba a baa, “N me si piyesi ma wiğigi. Di mamaa re ko lui u si tiya n, n me si daga ma dee hu n aa kana memii.”

30 Εε re u piyesi ba a baa, “Kibee re gyi tiya Gycen Wuisinufool hu ḥmanu u ki fo nala wukyowalni? Wisi re koo nihuwobiŋ ne? Ma daga ij.”

31 Ba piili kaŋ wui hu ki kpa dəmən a baa, “Wibee re á si na tiya u? Di ámaa re baa Wisi lee re u lui, u si piyesi ma baa bee re yaŋ tuŋ á bi laa wiya hu u aa basi di?

32 Á yaŋ si wuwo baa u lui nihuwobiŋ lee ke? Aayi.” Kambui gyi kaŋ ba re nala hu aa we doŋ wiya, beewiya nala basa anii Gycen fa kɔni yaa Wisi tñndaal le.

33 Εε re ba basi tiya Yesu a baa, “Á bi gyuma.” Yesu me basi tiya ba a baa, “Εε ke, n me bi si daga ma nal hu aa tiya ḥmanu n ki yaa wiya no.”

12

Yesu maga baga tuŋtuunna badəmən namaga

Matiwu 21.33-46; Luka 20.9-19

1 Yesu b̄il maga namaga a tiya ba a baa, “Baal kidiđi re biŋ baga a po kuna aa kaŋ noŋkyiga anii kyōkyoyi, ba ki yiri girepisi. U gyi liga baga hu bulon ne gol banj. A hul buwa baga hu tiyan di ba kyaga tūnɔno hu nii ki we [beewiya ba kpaaw tūnɔno no ki kyo siŋ ne,] a saa diubiyi me ba aa si wuwo hoŋ u sal nyuu tiyan ki po baga hu. Εε hal tiyan ne u paa nala a we baga hu tiyan di ba ki tūma, anka u sii kpa mu too kidiđi.

2 Tūnɔno hu tɔrū gyi aa ko pele, u tuŋ u diya tuŋtuunna hu kidiđi di u mu baga tuŋtuunna hu lee a laa u tūnɔno tol ko. U sii kpa mu.

3 Baga tuŋtuunna hu sii kana u a ḥmaa u, an leŋ u kaŋ nohliya mügi mu baga hu tūna lee.

4 U bil mügi tuŋ diya tuŋtuunna hu kidiği. U me bil kpa mu. Ba kana u me, a ḥmaa u, a yaga u nyuu luri, a yaa u gyarigui welinj.

5 U bil tuŋ nitoo tūna, u me bil mu. Ba paali kpu u ke. Nitgymamaa hu bulon u aa tūma, gee tuŋ re ba yaa ba bulon. Ba ḥmaa badəmən ne an kpu badəmən me.

6 Ba katenjse tiyan, u biibaal duŋ ne ko mu ka. Εε re u sii tūma u an baa, “Di n biye tu ke re muwa, ba si tiya u gyrima.” U me bil kpa mu.

7 Tuñtunna hu aa naa biye hu, ba basi tuya dəmən a baa, "Dı baga hu tuña re ko suba, biye no re si di u kyan. Ma lej dı á kpu v. Dı ámaa re kpu v, baga hu bee u kina bulon aá kina re.

8 Ba kañ biye hu, a ñmama u kpu, a kpa v yuwo ta oho tyan."

9 Ee re Yesu piyesi ba a baa, "Ba aa maga nyę, ee re baga hu tuña si yaa? U si ko lej dı ba kpu hañ tuñtunna hu bulon, añ ka dı u kpa baga hu tuya nüvñjsi."

10 Ee re Yesu piyesi nala hu aa nü namaga hu a baa, "Ma bı karımı Wıısı teñ lee hu ba aa bası nyę?"

'Büyü hu dıusaala hu a viya ta, u re mügi ko yaa bıduwo baa aa kpaa biñ diya hu gyememii u kañ diya hu sigı.

11 Á Tuña Wıısı tuma re gee. U yaa ma wıkperii re?"'

12 Yesu aa bası gee, Gyumma nıhiyasi hu gyi kı kye dı ba kana u tı dıyan, beewiya ba gyıma anı ba aa re u maga namaga hu kı daga. Ame ba gyı aa fá nala hu aa we doj ne. Ee re tuñ ba lem-v añ mu.

Ba piyesi Yesu lampoo tunii wiya

Matiwu 22.15-22; Luka 20.20-26

13 Ee hal tyan ne ba mu tuñ Farasiima abee Heröti hatunna badomoj dı ba bul mu Yesu lee a magisi v, a bara kana v.

14 Ba kpa ko u lee a bası tuya u a baa, "Á nıhiyawu, á gyıma anı i kañ wıtı re. I siya tuwo nal tyan. I bee fá nıbal bulon sıı. I aa daga Wıısı ñmanı tu re. Yañ daga tuya ma, u yaa ñmanı re dı á tuñ lampoo kı tuya Roma paaluv kuworibal hu ba aa yırı Siiza? U maga dı á tuñ kı tuya u re koo á ta tuñ kı tuya v?"

15 Ame Yesu gyı gyıma anı ba paala re a bası. Ee re u piyesi ba a baa, "Bee re tuñ ma kı magisi ñ nyę? Ma kañ molbinuvu hu kıdigi ko dı ñ na."

16 Ba kpa kıdigi tuya v. Ee re u piyesi ba a baa, "Aññe nyuu bee u feñ ne ba kpaa biñ molbii hu tyan nyę?" Ee re ba baa dı Roma paaluv kuworibal hu nyuu abee u feñ ne.

17 U yañ bası tuya ba baa, "Ee ke, kıñ hu aa yaa Roma paaluv kuworibal hu kıñ, ma kpa tuya v, kıñ me aa yaa Wıısı kıñ, ma kpa tuya Wıısı." Yesu aa bası nyę, ba yaa kyora. Doj ne ba lem-v añ mu.

Ba piyesi Yesu svunu mügi siiyi wiya

Matiwu 22.23-33; Luka 20.27-40

18 Ee re nala hu badomoj ba aa yırı Sadusiima me ko Yesu lee. Sadusiima fa bı laa di anı dı nal le suba, u si blı sii svu tyan. Ee re ba piyesi Yesu a baa,

19 "Á Tuña, Moosi saba Wıısı Teñ tyan anı dı baal le kpaa haañ, dı u bee haañ hu bı lıñ biye ka dı baal hu suba, dı u maga dı u naabiye kpa haañ hu re, a lıñ biisi tuya u maana hu.

20 Nımmabalıya bape re gyi we doj. Ba bulon gyi yaa baala re, a fa yaa hadıgı bee badıgı balıya. Ba nıhiyawu tuña kpaa haañ. U bee haañ hu bı lıñ biye ka u suba.

21 U katyal kpa haañ hu. U beel-v me bı lıñ biye, ka u me suba. Too hu tuña me kpa haañ hu. U me gee tutu puu v.

22 Nımmabalıya hu bape bulon ne kpaa haañ hu, ka u bee ba kıdigi bulon bı lıla. Ee hal tyan ne haañ hu me suba.

23 Tıo, kyees hu nala aa si sii svu tyan, baala no bape tyan, ba kıbee re si tuñ haañ hu? Beewiya ba bape hu bulon ne u yala?"

24 Εε ρε Yesu bası tiya ba a baa, "Ma bı gyin Wıısı teñ, a bil bı gyin Wıısı dee me. Εε re tiŋ ma nyugisi nye."

25 Kyes hu nala aa si sii svu tiyan, baala bil bı si paa haana, haana me bil bi si yal balama. Ba bulon si kui gees ni malikasti aa we wııstibee tiyan."

26 Εε ρε Yesu bası tiya ba a baa, "Na ma aa piyesi nı nala aa si sii svu tiyan wıya re. Ma bı karıma wıya hu Moosi aa saba Wıısı teñ tiyan, lee hu u fa aa basa tipuso hu aa di diŋ hu wıya? Wıısı bası tiya u re a baa di u re yaa Wıısı hu Abiraham abee Aziki abee Gyeekobi gyi aa tiya.

27 Wu no u aa basa, u memii re yan yaa bee? U daga anı Abiraham abee Aziki abee Gyeekobi ha we ba mübol tiyan ne Wıısı ke lee. Wıısı bi yaa svunı Wıısı. U yaa niweye Wıısı re. Ma bı gyin wu bulon."

Yesu daga Wıısı mirisi hu tiyan wıbal

Matiwu 22.34-40; Luka 10.25-28

28 Wıısı Teñ didagıl kıldıgi aa niı di ba kaŋ wu hu ki ɿjmaa nyuutaaduwo gese, u me kpa ko ba lee. U aa naa di Yesu lı wu hu sıı welin gese, u piyesi u a baa, "Wıısı mirisi hu u aa biŋ tiya nala di ba ki tiya, ba tiyan kibee re yaa wıbal?"

29 Yesu bası tiya u a baa, "Ba bası tiya Iziral nala re a baa, 'Iziral nala, ma gyegile niı nı taal. Á Tuına Wıısı duŋ ne we doŋ.

30 Kyo i Tuına Wıısı abee i bembii bulon, abee i tiya bulon, abee i dee bulon, abee i tubına bulon."

Wu no re yaa ba bulon tiyan wıbal.

31 Wıliya tuına me re nye,

'Kyo i dəŋtuna anı i aa kyo i tı gese.'

Wıısı mirisi hu bulon lı wıya no balya tiyan ne."

32 Εε ρε Wıısı Teñ didagıl hu bası tiya u a baa, "Á Tuına, wıtı re i bası. Wıısı duŋ ne we doŋ, kui bulon bil tuwo, see Wıısı duŋ.

33 I aa si kaŋ i bembii bulon, abee i tubına bulon, abee i wu wu bulon a kyo Wıısı, a kyo i dəŋtuna me anı i aa kyo i tı gese, u re kpiya i aa si kaŋ puŋ kpu a fisi ba bulon tiya Wıısı, koo i aa kpaa kuna a lı wıısolı tiya Wıısı."

34 Yesu aa naa di baal hu lı wu hu sıı abee wıgyuŋ gese, u bası tiya u a baa, "I bee Wıısı koro hu bi bolije." U aa bası gese ko teñ, nal bulon bil bı kaŋ nyuwa u aa si piyesi u wu bulon.

Yesu daga nala Krisita hu wıya

Matiwu 22.41-46; Luka 20.41-44

35 Εε ρε Yesu bil ki daga nala Wıkyuwaldıbal hu tiyan a piyesi ba a baa, "Bee re tiŋ Wıısı Teñ didagila hu baa di Krisita hu, laataal hu Wıısı aa liya, si yaa Deviti nihi?"

36 Wiyesi Welii hu re fa daga Deviti di u bası Krisita hu wıya a baa, "Nı Tuına Wıısı bası tiya nı Tuına re, 'hɔŋ nı noduu login, a mu pele sanja hu nı aa si kpa i dəmo we i nosi tiyan.'

37 Deviti tiŋ yırı nal no u Tuına re. Εε re u yanı si yaa a yaa u nihi duŋ?" Nıgyamaa re gyi gyegile a niı Yesu wıbası hu, ba tenni fiyeh.

Yesu daga nala di ba po ba tıma welin abee Wıısı Teñ didagila hu wıya

Matiwu 23.1-36; Luka 20.45-47

38 Yesu bil daga ba a baa, "Ma po ma tı welin abee Wıısı Teñ didagila hu. Ba aa golli we gyamaa tiyan ne abee ba gadoliye, a ki kye di nala ki tiya ba gyırıma aŋ ki kyowali ba.

39 Ba aa ki kye nibala lihoniya re wukyowaldisi tyan. Du ba aa re yiri ba lanjyuu tyan bulon, ba aa kyo di ba hoi nibala lihoni re.

40 Ba aa fugo kyowali Wisi ki pusi re, an ka lohaana kuna ki fası. Saşa hu tyan Wisi aa si di dunya sariya, ba aa re si na dogisı a te ba dojntusı bulon."

*Lohaan hu aa kpaa u molbiye bulon a sula Wisi
Luka 21.1-4*

41 Yesu gyu muu Wukyowaldibal hu re, a mu hoi kpaga lee hu nala aa kpa ba wusulu molbiye ki we, a ki deñ gee hu ba aa we. Kuna timma hu ko ki we molbiye yuga yuga.

42 Ee re lohanyaabu kidiğı me ko, a mu kpa aniniima balya a we, kobo re gee.

43 Ee re Yesu yiri u hatunna hu a bası tya ba a baa, "Witü re ñ bası ki tya ma, lohaan no re we molbii a te nal kidiğı bulon daha, beewiya

44 nala hu bulon aa kpaa molbiye a sula Wisi, ba lya an ka re. Amee u ke diya bee u bee bulon ne u kañ mu we gee."

13

*Yesu bası Wukyowaldibal hu ñmaaloyi wiya
Matiwu 24.1, 2; Luka 21.5, 6*

1 Yesu aa lu Wukyowaldibal hu tyan ko di u lu, u hatunna hu kidiğı bası tya u a baa, "Ñ Tuna, na hanj bubala hu ba aa kañ saa diya hu, ba weliye re kujkan, lee hu bulon me weliye."

2 Ee re Yesu bası tya u a baa, "I naa diya no aa yuga gee re. Amee ba si njmaa u bulon lo. Ba bi si lej di buditı me ka dobo u dojntuna tyan."

*Tuwara bee dögisiı hu aa si ko
Matiwu 24.3-14; Luka 21.7-19*

3 Ee re ba sii mu gyuñ Olivi dogimo hu nyuu, a hoi kyaasi Wukyowaldibal hu. Doñ ne Piita abee Gyemsi, abee Gycoñ, abee Añduru, lwoñlı ko piyesi Yesu a baa,

4 "Saşa bee tyan ne wiya no bulon si yaa? Bekin wii re á si na a daga anu wiya no aa kye ba yaa re?"

5 Ee re Yesu bası tya ba a baa, "Ma gyuñ tya ma tu welin di nal bulon ta ko muri ma.

6 Nigayamaa si ko kpa ñ feñ anu ba aa re yaa Krisita hu, a muri nala yuga.

7 Ma si nii bayuwo dəmo ma paaluu tyan, a nii u dəmo liboliye tyan me. Amee di mamaa re ko nii ba gee, ma ta lej di u yaa ma beñkyekpa. Wiya no bulon si yaa bañ, amee dunya hu tenii ha daa gee.

8 Paaluu kidiğı nala aa si sii a mu yuwo paaluu kidiğı nala. Taç kidiğı kuwori abee u nala aa si sii a mu yuwo kuwori kidiğı me abee u nala. Tañha si gyigili leye yuga tyan. Losi me si gyuu. Tuwara no bulon kui gee nii haaj halulli-luwol aa piili ki wii.

9 Amee ma kañ ma tu welin. Ba si kañ ma mu leye hu ma paaluu nihiyası aa lanjji ki vvoli wiya, di ba di ma sariya. Ba si ñmaa ma Gyuumu wukyowaldisi tyan. Ma si siñ kuworo abee bee-nihiyası siya akuu ñ wiya, a di ñ dañsuya.

10 Amee see du ba laa siya bası Wisi wiweliye hu tyan nala aa we dunya paaluuSI bulon tyan, anka di dunya no na teñ.

11 Di ba aa re ko kañ ma mu di ba di ma sariya, ma ta lej di ma bembkiye ki sii abee wiya hu ma aa si bası a laa ma tu. Ee saşa, Wisi re si kpa

wigyun we ma nyuni tiyan. Wilu hu ke bulon aa ko ko ma nyuu, ma basi. Ma tu daa si basi, Wiyesi Welii hu re si kpa we ma nyuni tiyan.

12 Nimmabalya si kan dəmən mu tyia di ba kpu. Kuwoma me si yaa ba biisi gəe tu. Biisi me si viya ba kuwoma abee ba nimmma nyvusi anj kan ba mu tyia di ba kpu.

13 Nal bulon ne si haasi ma, akuu n wiya. Amə, nal hu bulon aa si kan mala a mu teñ, Wilusi si laa v tūna ta."

Yesu basi kibəñləri hu aa yaa sına wiya

Matiwu 24.15-28; Luka 21.20-24

14 "Di ma ko na kibəñləri hu aa yaa sına di v sına lee hu aa bı maga di v we. (Nal hu aa karımı wiya no luga anj gyuñ ba memii.) Di mamaa re ko na gəe, ma lej di nala hu aa we Gyudya paaluu tuyan fá mu gyuñ doginssi nyuni a fanja.

15 Di nal bulon ne we salnyuu tiyan, anj nii wiya no, di v ta bil lolo v tu ki kye di v tuu gyvü diya paa v kuna.

16 Di nal le we baga tiyan anj nii wiya no, di v ta miigl mu diya a ki kye di v kpa v gal.

17 Haluwokanna abee biifilli nimmma si na tewara yuña.

18 Ma ki svla Wilusi di wilu no ta yaa puwo saja.

19 Beewiya Wilusi aa mara dunya aa ko pele gyunjan, nal bulon ha bı naa tewara no doñtuna, nal me bil bı si na tewara gəe a kan ki mu maakyiye bulon.

20 Di Wilusi fa bı keri kyeyə hu ta, nıdigi me fa bı si ka. Amə nala hu Wilusi aa liya di ba tija v wiya re tij v keri kyeyə hu ta.

21 Di nal bulon ne basi tiya i di i deñ daha a na Krisita hu, koo di i deñ doñ a na v, ta laa v di.

22 Nala badəmən si sii mori nala anu ba aa re yaa Krisita hu, laataal hu Wilusi aa liya. Badəmən me si sii a mori nala di ba yaa Wilusi tıñdaala re. Ba si yaa wımagıla abee wıkperie a ki kye di ba mori nala hu Wilusi aa liya me gba, a kan ba hakıllı vögimi.

23 Wiya no bulon ne n laa siya basi di n tiya ma, ka di saja hu na pele. Ma yan gyuñ tiya ma tu welinq."

Yesu basi v dunya miigl koyi wiya

Matiwu 24.29-31; Luka 21.25-28

24 Ee re Yesu bil basi tiya ba a baa, "Tewara no aa si ko banj hal tiyan, lee bulon si birimi tebiñ-binu, di siya bil bee gballı. Wilusi bil bı si poso, pene me bil bı si poso.

25 Kyıñwılyha si lui wıusinyuu ko tuu ki tele. Ba si kile wıusinyuu kına hu bulon aa kan dee di ba lui ba liweeliye tiyan.

26 Ee tiyan ne ma si na miyan Nihuwobin Biye, di n tij taala tiyan ko ki tuu abee gandarı abee dee.

27 Ee tiyan ne n si tij malıkası di ba mu dunya logıñ ke bulon a kan nala hu bulon Wilusi aa liya, a ko lañlı."

Ma kpa tuisi a gunniwigyun

Matiwu 24.32-35; Luka 21.29-33

28 "Ma kpa tuisi a gunniwigyun! Di ma ko na tuisi piile ki tıso, ma aa gyuma anu yuu kpaga re.

29 Ee tui re di mamaa re ko na wiya no bulon aa yaa, ma gyuma anu miyan Nihuwobin Biye koyi kpaga re.

30 Witu re η basi kī tya ma, ma laglagi no nala aa we ma mūbol tyaŋ bulon bī sī suba teŋ, ka dī wiya no yaa.

31 Wüsinyuu abee taŋha nyuu bulon sī teŋ, ame wiya hu η aa basa ke bī sī nyugisi maakyiye bulon.”

Nal bulon bī gyiŋ kyee hu wiya no aa sī yaa

Matiwu 24.36-44

32 “Ame nal bulon bī gyiŋ kyee hu wiya no aa sī yaa. Malíkası aa we wüsibee tyaŋ me paalı bī gyıma. Mıyan, Wüsı Biye tū me bī gyıma, see η Kuwo duŋ.

33 Ma gyiŋ tya ma tū welinj, a yaa siri kī po, beewiya ma bī gyiŋ kyee hu wiya no aa sī yaa.

34 U kī gęe re anı baal aa siye a kī kye dī u vala ḥmanı. Dī u ko kī kye u lū diya tyaŋ, u aa daga u tuŋtuŋna kīdigi bulon ba tuŋa re, aŋ basi tya naʃ hu aa po dimbee me dī u po diya hu welinj, dī u mu an ko.

35 Ma yan kī po, beewiya ma bī gyiŋ kyee hu diya hu tuŋa aa sī mügi ko, dī dıdaana ręe, dī tekere ręe, dī sıgballınyuwa ręe, koo dī kylkyuwala ręe, ma bī gyıma.

36 Ma gyiŋ tya ma tū welinj aŋ kī po dī u ta ko pirigi ma tyaŋ dī ma aa puŋ doo.

37 Wü hu η aa basi kī tya ma, u re η basi kī tya nal bulon, ma po welinj.”

14

Ba lıwɔlı vvvlı Yesu kpuyi wiya

Matiwu 26.1-5; Luka 22.1, 2; Gyooŋ 11.45-53

1 Kyeyę balya re fa kaa ka dī Düsı parı-banı kyebal hu fa pele. Kyee no re ba aa kyaŋ paanuu hu ba aa bī wee sıbul. Ee re wıukywäl sulaala hu abee Wüsı Teŋ dıdagıla kī kye ḥmanı dī ba lıwɔlı kaj Yesu kpı.

2 Ame ba mügi vvvlı dī ba ta kana u ba kyebal hu kyee, beewiya dī ba aa re yaa gęe nala hu sī laa taawee.

Haaj kīdigi kpaa tıranı tısi Yesu nyuu

Matiwu 26.6-13; Gyooŋ 12.1-8

3 Nyę re Yesu sii mu Beetani a gyuu həŋ Siiməŋ diyanj a kī di kına. Siiməŋ gyı yaa gbegi-werisi re. U aa di kına hu tyaŋ ne dī haaj kīdigi kaj tıranı bee pıruŋtuwa ko gyuu. Tıranı hu sıwala gı sıma re welinj, ka u yallı me haye. Nyę re haaj hu kaj pıruŋtuwa hu nyuwa surı, a bısi tıranı hu we Yesu nyuu tıyanj.

4 Ee re nala hu badoməŋ həŋ kī gırımı wiya, aŋ kī pıyesı dəməŋ a baa, “Bee re tıŋ haaj no kaj tıranı no kyogi ta nyę?

5 Dī ba aa re fa ta kpa tıranı no yallı, u fa sī yaa mogyamaa, dī ba fa kpa tya nyaaba.” Nyę re ba sii kī basi haaj hu wiya abee baaj.

6 Ee re Yesu basi tya ba a baa, “Ma len haaj hu bee laanfiya. Bee re tıŋ ma kī dəməŋ u gęe? Wıwelii re u yaa tya η gęe.

7 Ma bee nyaaba sī we doŋ saŋa ke bulonj. Saŋa hu bulon dī mamaa re aa kye ma yaa wıwelii tya ba, ma sī wuwo yaa. Ame η heel-ma ke bī sī we doŋ kī mu deňdenj.

8 Haaj hu yaa kuwokeri re. U yaa wü hu u aa sī wuwo yaa re. U tısi η teŋ a kī po saŋa hu ba aa sī hogo η ne, dī η ha bī suba.

9 Witu re η basi kī tya ma, dınuŋya logıŋ ke bulonj ba aa sī mu basi Wüsı wıweliye hu, ba sī lü wü no haaj no aa yaa a basi.”

*Gyudasi laa nyøwa anii v si kpa Yesu yalli
Matiwu 26.14-16; Luka 22.3-6*

¹⁰ Εε re Gyudasi Isikarotu aa yaa Yesu hatinna fiabee balya hu kuditigi sii mu wukyowal sialala nihiyastu lee di v kpa Yesu yalltiya ba.

¹¹ Ba aa nu gees, ba tenni fiyeh. Ba baa di ba si tiya v molbiye. Doñ tiyan ne Gyudası sii piili ki kye njmanu hu v aa si wuwo tiya a kpa Yesu yalltiya ba.

*Yesu bee v hatinna dii Dıısı pari-banı kyebal hu kidiiliye
Matiwu 26.17-25; Luka 22.7-14, 21-23; Gyɔɔŋ 13.21-30*

¹² Ba kyebal hu kyebunbun kyes, ba aa di paanuu ba aa bi we sibul anj kpu piyese hu ba aa si kañ yaa kyebal hu kidiiliye, Yesu hatinna hu puyesi v a baa, "Lee re i kyo di á mu yaa Dıısı pari-banı kyebal hu kidiiliye?"

¹³ Εε re v tuja v hatinna hu balya a basi tiya ba a baa, "Ma mu gyuu too hu tiyan. Di mamaa re ko ki mu, ma si kyeñ baal kuditigi di v kyun niuvii bee nu. Ma tuja v hal."

¹⁴ Diya hu bulon v aa si mu gyuu, ma tuja v gyuu, a basi tiya diya hu tuua a baa, 'Á Tuua baa di á piyesi i di lee re i nihuwala diya we, di v bee v hatinna ko gyuu hoñ di Dıısı-pari-banı kyebal hu kidiiliye?'

¹⁵ U si daga ma duibal kuditigi. U yaa salnyuu diya re. Ba mari v bulon ne. Doñ ne ma si yaa kidiiliye hu."

¹⁶ Εε re v hatinna hu sii lü a mu too hu, a na wiya hu bulon Yesu aa basi tiya ba, di ba yaa gees ti, ka ba yaa Dıısı-pari-banı kyebal hu kidiiliye.

¹⁷ Wıısı aa ko gyuu, Yesu bee v hatinna hu gyuu hoñ a ki di kuna hu.

¹⁸ Ba aa di kuna hu tiyan ne, Yesu basi tiya ba a baa, "Witu re ñ basi ki tiya ma, ma nala no aa di kuna hu, ma kuditigi re si kpa ñ yallı. Ñ beel-v bulon ne lanji ki di kuna hu laglagi no nye."

¹⁹ Ba aa nu wü hu, ba tisi kyogi. Ba bulon ki piyesi v kuj kuj a baa, "Miyaj ne?"

²⁰ Yesu basi tiya ba a baa, "Ma fiabee balya no kuditigi re, ñ bee nal hu aa kyala kañ paanuu tuu yuu gbaha hu tiyan ne."

²¹ Miyaj Nihuwobij Biye, ñ si suba anii ba aa saba ñ wiya gees. Amé nal hu aa kpa Miyaj Nihuwobij Biye yallı, v si na tewara yøga. Ba fa aa bi lola v re kptya."

*Kidiiliye hu Yesu aa baa di á di a ki liisi v wiya
Matiwu 26.26-30; Luka 22.14-20; 1 Korinti 11.23-25*

²² Ba aa hoñ ki di kuna hu tiyan ne, Yesu kpa paanuu a kyuwali Wıısı angyuwasuu an kañ logo logo, a kpa tiya v hatinna hu, an basi tiya ba a baa, "Ma laa. Ñ tenbjii re nye."

²³ Εε re v bil kpa niuyuwagbanbiye bee sij me a kyuwali Wıısı angyuwasuu an kpa tiya ba, ba bulon nyøwa niuyuwagbanbiidigi hu tiyan.

²⁴ Ka Yesu basi tiya ba a baa, "Ñ kyal le gees. Kyal no re Wıısı kpa we nyøufalı hu. Ñ kyal si gyaasi nifyamaa wiya, di Wıısı kpa ba wibomø kye ba.

²⁵ Witu re ñ basi ki tiya ma, ñ bil bi si maakyiye nyøwa sij no irin a kañ ki mu kyeess hu ñ aa si nyøwa sifalı Wıısı koro hu tiyan."

²⁶ Εε re ba yu wukyowal yuñ anj sii lü a mu gyuñ Olivii dogimo hu.

*Yesu baa di Piita si tøwa a baa v bi gyima v
Matiwu 26.31-35; Luka 22.31-34; Gyɔɔŋ 13.36-38*

27 Εε ρε Yesu bası tuya ba baa, "Ma bulon sı fá aŋ ka ɳ. Beewiya ba saba Wıısı teŋ tuyaŋ ne a baa dı Wıısı sı kpu pedaal hu ka dı piyese hu fá pısa.

28 Ame Wıısı sı kyisi ɳ sʉv tuyaŋ. Dı miyaŋ ne ko sii, ɳ sı laa ma sıya a mu Galili."

29 Εε ρε Piita bası tuya Yesu a baa, "Dı ba bulon sı fá vıya i ta me, ɳ ke bu sı maakyiye mügi i hal."

30 Εε ρε Yesu bası tuya u a baa, "Wıtui re, gyınaŋ tebine no, i Piita, i sı twa naaŋsünyuwa buto anı i bı gyıma ɳ, ka dı gyibal na wii naaŋsünyuwa bulya."

31 Εε ρε Piita bası abee sıfıyası baa, "Dı ɳ beel-i sı paalı sʉba me, ɳ bı sı laa nyowa baa ɳ bı gyıma i." Nıkaalya hu bulon me bası gee tı.

Yesu kyıwali Wıısı Gesamani tuyaŋ

Matiwu 26.36-46; Luka 22.39-46

32 Εε ρε ba mu gyuu lee kıldıgi ba aa yırı Gesamani. Yesu bası tuya u hatınna hu a baa, "Ma hɔŋ dahı ka dı ɳ mu kyıwali Wıısı aŋ ko."

33 Ka u kanj Piita abee Gyemsi abee Gyɔɔŋ a mu doŋ. Yesu tıya gyı kyogo re kırkjan, haalı u hakıla bulon gyarı.

34 U bası tıya u hatınna hu a baa, "N tıya bulon ne kyogo, ɳ bembii ki kyę dı u borı. Ma hɔŋ dahı po."

35 Ba hɔŋ ka u fastı mu sıya muhı a tuu gbinni taŋha a sʉla Wıısı a baa, "Saŋa hu pele re, ame i dee tuyaŋ, leŋ dı twara no parı ɳ mu."

36 A bıl baa, "N Kuwo, i wuwo kı yaa wıı bulon ne. Lıı twara no aa sı ko ɳ tuyaŋ. Ame, ɳ kyerı tuyaŋ daa, i kyerı tuyaŋ ne."

37 U kyıwali Wıısı hu teŋ aŋ sii ko u hatınna hu lee, dı ba pıŋ doo. Εε ρε u piyesi Piita a baa, "I pına re? I bı sı wuwo bara doo muhı anı hawadıgi me?"

38 Ma kı kyıwali Wıısı, a kı po dı Sıtaanı ta wuwo morı ma. Ma tısi tuyaŋ ma kyo dı ma aa yaa wiweliye re, ame ma bı kanj gee dee ma tıı."

39 U bıl mu a kyıwali Wıısı, a bıl bası gee tıı.

40 U mügi kı ko dı ba bıl pıŋ doo, beewiya doo gyı kanj ba re welin. Ba bı gyıŋ ba aa sı bası wıı hu bulon a tıya u.

41 U mügi mu tootıuna aŋ ko piyesi ba a baa, "Ma ha pıŋ kı wiyesi re? U maga re. Ma sii, saŋa hu pele re. Ba sı kanj miyaŋ Nihuwoñin Biye a mu tıya wiwɔŋyaala.

42 Ma sii dı á mu. Ma na! Nal hu aa sı kpa ɳ yallı re aa ko."

Ba kanj Yesu

Matiwu 26.47-56; Luka 22.47-53; Gyɔɔŋ 18.3-12

43 Yesu aa bası gee u nyowa ha bı tele taŋha dı Gyudası re mu kı ko gee. U fa yaa Yesu hatınna fi abee balıya hu kıldıgi re. Nıgyamaa gyı giri kı tıja u hal. Badomɔŋ kolo takoobiye abee dangulo. Wııkyıwäl sıala nıhiyasi abee Wıısı Teŋ dıdagıla abee ba bee-nıhiyasi re gyı tıŋ ba, ba ko.

44 Minaafıgi tıuna hu gyı tıya nala hu magıl ls a baa, "Nal hu ɳ aa sı mu guwori, u re gee. Ma gurigi u kı mu."

45 Gyudası aa pele lee hu Yesu aa we, u degini u lee mu aŋ baa, "N nıhiyawu," aŋ guwori u.

46 Ba bulon giri ko kana u.

47 Nala hu aa sıŋ doŋ ba kıldıgi lıı u takoobii, a ɳmaŋ nal kıldıgi digıŋ kysı. Nal hu digıŋ ba gyı aa ɳmaŋ kyɔl hu fa yaa wııkyıwäl sıala nıhiyawu diya yoŋ ne.

48 Εε ρε Yesu piyesi ba a baa, “Ν yaa biibon ne, ma kol takoobiye abee dañgulo a ki ko di ma kana η?

49 Na kyees ke bulon ne η beel-ma aa we Wūkyuwaldubal hu tiyan, η ki daga ma Wūsi wiya, anka ma bi luga di ma kana η doj. Amē η wiya hu bulon ba aa saba Wūsi teñ tiyan, see ba bulon aa yaa.”

50 Εε ρε u hatinna hu bulon wiya u ta aŋ fā.

51 Ka bapwasiu kidigi me aa baasi u wagye a ki tija Yesu hal, ba ki luga di ba kana u.

52 Εε ρε u wuri u wagye hu ta aŋ kaŋ teñbil a fā nyugisi.

Ba kaŋ Yesu mu sariya lidiliili

Matiwu 26.57-68; Luka 22.54, 55, 63-71; Gyɔɔŋ 18.13, 14, 19-24

53 Ba gyi kaŋ Yesu mu wūkyuwal sūlaala nūhiyawu hu diya re. Ba aa ko doj di wūkyuwal sūlaala nūhiyasi, abee ba wūkyuwaldiya nūhiyasi, abee Wūsi Teñ didagula bulon lanja.

54 Ba aa kana u ki mu gese, ka Piita lswəl ki tij ba hal a mu gyuu wūkyuwal sūlaala nūhiyawu hu gyaŋwuwo. U gyowwa di nala hu aa po gyaŋwuwo hu hono a ki wiyeni dij. U me mu pe ba tiyan.

55 Εε ρε di wūkyuwal sūlaala nūhiyasi hu abee nūkaaliya hu bulon lanja ki vuul wiya, a ki kye di ba na wū hu Yesu aa yaa kyogi, a maga di ba kpu u. Aŋ kye kye wū lɔlo.

56 Nīgyamaa gyi nyiya wiya tiya u re. Amē ba bulon gyi aa basi nyuvuliyaba re.

57 Εε ρε nala badomoy sii siŋ a nyiya wiya ki tiya u a baa,

58 “Ά nū di baal no baa di u si ηmaa Wūkyuwaldubal hu nala aa saa a lo, aŋ bil wuwo saa kidigi kyeye boto bwawaj u duŋ bee u duŋ.”

59 Amē ba me ha gyi basi wiya ki bi domoy ne.

60 Εε ρε wūkyuwal sūlaala nūhiyawu hu sii lū siŋ nala hu tuvuu tiyan a piyesi Yesu a baa, “I bi nū nala no aa basi i wiya mōo gese? I ke bi kaŋ wū i aa si basi?”

61 Εε ρε Yesu talli u nyowa a bi laa wū bulon basi. Εε ρε baal hu bil piyesi u a baa, “I re yaa Krisita, laataal hu Wūsi aa liya? I re yaa Wūsi Biye hu?”

62 Εε ρε Yesu baa, “Mīyan ne. Ma si na miyan Nihuwobin Biye, di η hoŋ Wūsi noduu login lħenkui, a tij taala tiyan a ko ki tuu.”

63 U aa basi gese, baal hu kaŋ u tui ganni kiyesi aŋ baa, “U bi maga di a bul ki kye dañsiya tumma.

64 Ma bulon nū u aa tuvuu Wūsi gese re? Εε ρε ma na?” Εε ρε nala hu bulon baa di u kyogo re, a maga di ba kpu u.

65 Badomoy sii, a tu nañtuwəl we u siya tiyan, aŋ vuwa u siya to, aa ηmaa u, aŋ piyesi u di u daga nal hu aa ηmaa u. Εε hal tiyan ne ba kana u mu tiya laalyuwolo hu, ba me ηmaa u kyaŋkpaja tiyan.

Piita tewa anii u bi gyiŋ Yesu

Matiwu 26.69-75; Luka 22.56-62; Gyɔɔŋ 18.15-18, 25-27

66 Piita aa hoŋ gyaŋwuwo hu tiyan gese re, wūkyuwal sūlaala nūhiyawu hu diya tuvunni-toluu kidigi ko lu

67 a na Piita di u hoŋ ki wiyeni dij hu. U deñ u welij aŋ basi tiya u a baa, “I me fa aa tuj Yesu aa lu Nazareti hal le.”

68 Piita tewa a baa, “Ν bi gyiŋ wū hu i aa basi tiyan,” aŋ sii lū siŋ paganyuwa hu tiyan di gyibalbun wiye.

69 Piita aa sij don ee re tuhtunni toluu hu bil na u a basi tiya nala hu aa sij kpaga u a baa, "Baal no me yaa Yesu hatunna hu kidigi re."

70 Piita bil tuwa a baa di u daa. Muhu swaaa, di nala hu aa sij don me basi tiya u a baa, "Witii re, i me yaa ba kidigi re, i lu Galili re."

71 Ee re Piita kaabu tiya u tui, an ejmiyesi a baa, "N bi gyij baal no ma aa dagi."

72 U aa basi gese teq di gyibal wiye u liya tuma. Piita liisi wu hu Yesu aa basi tiya u anii u si tuwa u naangsinyuwa bulo, ka di gyibal na wii naangsinyuwa buliya. Ee re u kaj u nyuu gura a wii welinj.

15

Ba kaj Yesu mu Pilato lee

Matiwu 27.1, 2, 11-14; Luka 23.1-5; Gyooj 18.28-38

1 U sigballiya kyikywala pipi, wukywatal sulaala nihiyasi hu, abee bee nihiyasi, abee Wissi Ten dildagila, abee nala hu buloq aa lanji kiu vuulhi wiya, ba buloq ne gyi ko lanji a vuulhi gese hu ba aa si yaa Yesu. Ee hal tiyan ne ba kana u vuwa, anj kana u mu Pilato lee.

2 Ee re Pilato piyesi Yesu a baa, "I re yaa Gyuumma kuwori hu?" Yesu basi tiya u a baa, "Waa, ee re i tu basi gese."

3 Ee re wukywatal sulaala nihiyasi hu daga wiya yuga ba aa baa di Yesu yaa kyogi, ka u bi laa wu basi.

4 Ee re Pilato bil piyesi Yesu a baa, "I bi kaj wu buloq i aa si basi tiya ba? Dej na wiya moeges ba baa di i kyogo."

5 Ame Yesu bil bi suri u nyuwa. Wu hu kperi Pilato.

Ba laa nyuwa anii ba si kpu Yesu

Matiwu 27.15-26; Luka 23.13-25; Gyooj 18.39-19.16

6 Di Dusii-paru-banni kyebal hu re ko pele buloq, Pilato aa lu nala ba aa kaj to diyant kidigi re a ta, nal hu nala hu aa kye.

7 Nala badomq gyt kaa kasu re a kpu nala, ba gyt kasu to diyant. Ba kidigi fej ne yaa Barabaasi.

8 Ee re nala hu yuga sii giri mu Pilato lee a baa di u yaa gese hu u aa yaa ki tiya ba saja buloq.

9-10 Pilato gyt gyuma anii wukywatal sulaala nihiyasi hu tiya aa hollu Yesu re, ee re tuu ba kana u ko u lee. Ee re u piyesi nala hu baa, "Ma aa kye di ij lu Gyuumma kuwori hu re tiya ma?"

11 Ee re wukywatal sulaala nihiyasi hu muri nala hu we anii ba lej ba lu Barabaasi ta, anj lej Yesu.

12 Ee re Pilato bil piyesi nala hu baa, "Aqka baal hu ma aa yiri Gyuumma kuwori hu, bee re ma baa ij yaa u?"

13 Ee re ba buloq nosi yuga a baa, "Kpaasi u mal daagaru tiyan."

14 Ee re Pilato piyesi ba a baa, "Bekiij wiwoq ne u yaa?" Ee re ba mari nosi yuga a baa, "Kpaasi u mal daagaru tiyan."

15 Pilato gyt aa kye di u yaa nala hu wukyeshi wiya, u lu Barabaasi ta anj lej ba viiri Yesu anj baa di ba kana u mu kpaasi mal daagaru tiyan.

Laalyuwolo yaa Yesu siya

Matiwu 27.27-31; Gyooj 19.2, 3

16 Ee re laalyuwolo hu kana u lu ba kuworibal hu gyaantuwo tiyan, a yiri ba laalyuwolo buloq ko lanji.

17 Ee re ka ba kpa gaftyan a laali u, a kye sosi a kaj suwa nyupugi, u ku kuwori nyupugi gese, ba kpa kyige u.

18 Ka ba aa tuu gbinni u siya, a yaa u siya a baa, "Gyuma kuwori, Wisi si tya i miubodoli!"

19 Ba kpa kyapira a viiri u nyuu tyan, a tu nañtwol we u tyan, a tuu gbinni, a tya u gyiruma.

20 Ba aa yaa u siya hu ko tej, ba wuri gaftyan hu an paa u tu ganni laal u, a kana u lu ñmanu di ba kana u mu kpaasi daagaru hu tyan.

Ba kpaasi Yesu mal daagaru tyan

Matiwu 27.32-44; Luka 23.26-43; Gyooj 19.17-27

21 Ba aa ko ki lu hu tyan ne ba kyen baal kidiğı ba aa yiri Siimoen, a lu Sariini. U re fa yaa Alizajda abee Rufusi kuwo. Di u lu baga a ki ko bee. Ba kana u, a fila u, u laa daagaru hu baasi.

22 Ba gyi kañ Yesu mu lee kidiğı re, ba ki yiri doj Golgota. (Golgota memii re yaa Nyukunjkogilo.)

23 Ba aa ko pele doj, ba kpa musa kidiğı ba aa yiri "muña" a we siñ tyan a tya u di nyowa. Ee re u viya.

24-25 Hañ saja hu di wisi maga gyinye, ba kana u kpaasi mal daagaru hu tyan. Anka ba kañ Yesu ganni kpaal wiya ki yuwo gbanjha, a ki kyé di ba gyiñ gal hu nal buloñ aa maga di u laa.

26 Ba aa baa Yesu yaa wiya hu kyogi, ba aa re ba gyi sabi mal daagaru hu tyan a baa, "Gyuma kuwori hu re nye."

27 Gaala baltya me re ba gyi kpaasi pe Yesu tyan. Kidiğı we u noduu dülən, kidiğı me we u nogobø dülən.

28 Nyé leñ wilu hu ba aa saba Wisi Tej tyan a baa di u bee gaala si suba suvudigi hu ko yaa witi re geee.

29 Ba aa kpaasi u mal daagaru hu tyan geee, nala hu aa tuñ doj ki banj, ba ki tuusı u an kan ba nyuni ki kyugisi a baa, "Oyi, i re yaa nal hu aa baa di i si ñmaa Wukywalandubal hu lo an bil wuwo saa u kyeye boto paganj.

30 Ko tuu daagaru hu tyan, a laa i tu ta."

31 Wukywawal sulaala nihiyasi abee Wisi Tej didagila hu me ki huuri Yesu an basi ki tya dəməñ a baa, "U wuwo laa nala ki ta re, an bi wuwo laa u tu ke ki ta."

32 "Ma leñ Krisita hu, Gyuma kuwori hu ko tuu daan hu nyuu tyan, di ána a laa u wiya di." Nala hu balya me ba aa kpaasi pe Yesu tyan me gyi tuusı u re.

Yesu suba

Matiwu 27.45-56; Luka 23.44-49; Gyooj 19.28-30

33 Wisi gyi aa ko maga nyututuvu, lee buloñ gyi bile geee re a mu pele u didaana, ka lee bil kyaani.

34 Ee re Yesu nosi yiri u taal tyan a baa, "Eloyi, Eloyi, lama sabakitani." U memii re yaa, "N Tuña Wisi, bee re tuñ i viya ñ ta?"

35 Di nala badoməñ me siñ doj a nu wilu hu u aa basa. Ee re ba basi tya dəməñ a baa, "Na, Ilaagya re u ki yiri geee."

36 Nala hu kidiğı fa aa siñ doj mu kpa gbara a kañ mu yuu sikyaakyaa, a kpa vowa kaakeli tyan, a kañ mu we u nyowa tyan di u nyowa. U aa yaa geee, u baa, "Ma leñ di ágyegili na di Ilaagya si ko kana u tuu daan hu tyan."

37 Ee re Yesu kyiyesi yøga an wiyesi u wiyesi katenjse.

38 Patusa hu fa aa borı Wukywalandubal hu kiyesi balya. U siñ u nyuu tyan ne a kiyesi ko tuu ta.

39 Laalyuwolo nihiyawu kidegi fa aa sii po Yesu aa naa gese u aa kiyiyese abee gese u aa suba, u baa, "Witu, baal no re koni yaa Wuisi Biye hu."

40 Haana badomoy me fa sii libolii re a ki deej u. Meeeri Magidalina abee Salome fa we ba tyanj. Gyemsi abee Gyoose nuna Meeeri me fa we doej. Ba fa kañ Gyemsi ki yiri bapwasu re.

41 Haana no bulon fa aa tij Yesu hal le, a ki kiyiyeli u Galili tyanj. Haana hu me fa aa tij Yesu hal a ko Gyerusalem, ba gyenij bulon me fa we doej ne.

Ba hogo Yesu

Matiwu 27.57-61; Luka 23.50-56; Gyooj 19.38-42

42-43 Han kyees hu ba aa yaa siri po ba Kyewiyesii hu kyees didaana, baal kidegi aa lu Arimatya ba ki yiri Gyosefu, sii mu Pilato lee abee bembiduwo a sula Yesu tenjbi. U fa yaa ba bee nihiyasi hu aa lanji ki vuul wiya kidegi re, nala ki tuya u gyiruma. U me fa aa gyegili Wuisi koro hu koyi re.

44 Pilato nyuwa gyi fiyela re Yesu tenj aa suba? Ee re u yiri laalyuwolo hu nihiyawu a piyest u a baa, "Yesu tenj suba re?"

45 Laalyuwolo hu aa basi tuya Pilato di Yesu suba re, u tuya Gyosefu nmanu di u mu kpa Yesu tenjbi ko tuu tanja.

46 Ee re Gyosefu mu yobo linje a kañ mu we u, a kpa u hogo. U kana u mu hogo buwa ba aa lurigo dabuyi tyanj ne arj bilijsi dabubal a to buwa hu nyuwa.

47 Meeeri Magidalina abee Gyoose nuna Meeeri gyi we doej a na lee hu ba aa kpaan u hogo.

16

Yesu sii suu tyanj

Matiwu 28.1-8; Luka 24.1-12; Gyooj 20.1-10

1 Ba Kyewiyesii hu kyees aa tene, Asibiti kyees didaana re gese, Meeeri Magidalina abee Gyemsi nuna Meeeri abee Salome mu yobo turanu di ba kañ mu tis Yesu tenjbi.

2 Alahadi kyees kiykywala, wuisi aa poso ko ki gyin gese, ba sii mu Yesu buwa hu lee.

3 Ba aa muun hu tyanj ne, ba ki piyest domoy a baa, "Anejne re si wuwo bilijsi dabuyi hu ta buwa hu nyuwa?"

4 Ee re ba mu kpaga buwa hu lee di ba naa dabuyi hu suro buwa hu nyuwa, a bilijsi mu piñ. Dabuyi hu fa yoga re welinj.

5 Ee re ba mu gyuu buwa hu tyanj, a na bapwasibye di u hoñ buwa hu noduu tyanj a laalu gapulun dolii. Ba hirigi.

6 Ee re u basi tuya ba a baa, "Ma ta leñ di kambuñ kañ ma. N gyima anii Yesu aa lu Nazareti re ma ki kyee, nal hu ba aa kpaasi mal daajn hu tyanj. U tuwo daha. U siye re. Ma ko na lee hu ba aa kpaan u hogo.

7 Ma mu basi tuya Piita abee Yesu hatunna hu anii u si laa ma siya a mu Galili. Di mamaa re muun doej, ma si na u doej anii u aa basi gese tuya ma."

8 Ba hirigi, a ki kyele, arj sii lu buwa hu tyanj a fá. Kambuñ gyi kañ ba re welinj, ba bi wuwo basi wui tuya nal bulonj.

9 Yesu gyi sii suu tyanj Alahadi kyees sigballinyuwa re. U aa siye, u leñ Meeeri Magidalina re laa sty a na u, nal hu tyanj u gyi aa kile gyuñbomo bape hu ta.

10 Εε ρε Μεερι sii a mu basi tiya Yesu hatinna hu wii hu aa yaa. U muwa di ba hoco a ki wii.

11 Εε ρε u basi tiya ba anu Yesu sii sun tiyan ne a we u muibol tiyan, di u ke na u re. Ba aa nu wii hu, ba bi laa di.

12 Εε hal tiyan ne, baala balyia sii lui kpa ηmanu a ki mu too kidigi. Ba aa muu di Yesu büruma, a bil bi kui u fa aa kui gese, a kaŋ u tui ko daga ba.

13 Εε ρε ba mligi ko basi tiya Yesu hatinna nikaalya hu wii hu aa yaa. Amē ba bi laa di.

Yesu kaŋ u tui ko daga u hatinna fi bee kidigi hu

Matiwu 28.16-20; Luka 24.36-49; Gyɔɔŋ 20.19-23; Kpambisi 1.6-8

14 Εε hal tiyan ne Yesu hatinna fi abee kidigi hu hoŋ ki di kuna. Ba aa di kuna hu tiyan ne, di Yesu re gese. U nosi ba akuu ba aa bi laa u di wiya, abee ba bembkiye aa deye wiya, beewiya ba bi laa nala hu me a baa ba na u di u sii sun tiyan di.

15 Εε ρε u basi tiya ba a baa, "Ma mu duṇiya login ke bulon a basi Wisi si wuweiye hu a tiya nal ke bulon."

16 Nal hu bulon aa ko laa η wiya di, aŋ len ba fo u wikyuwalnu, Wisi si laa u ta. Amē nal hu aa ko bi laa η wiya di, Wisi si kpa kyogisi tiya u kyee hu u aa si di duṇiya nala bulon sariya.

17 Wimagila no re ma si na a gyiŋ nala hu aa laa η wiya di. Ba aa re nyε. Ba si wuwo ki kile gyiŋbɔmɔ η dee tiyan. Ba si wuwo ki basi taaduŋsi me.

18 Ba si wuwo ki kol duṇma, a nyuwa daaluliye aa kpu nala, ka u bi si yaa ba wii bulon. Ba si wuwo kpa ba nosi a dɔbo wula timma tiyan di ba deye."

19 Á Tiuna Yesu a basi wiya no teŋ, Wisi kpa u a kaŋ mu wisiabee, u hoŋ Wisi noduu login tiyan.

20 Εε ρε u hatinna hu sii lui a mu lee ke bulon a ki basi Wisi wiya. Á Tiuna Wisi pe ba tiyan ba mu a ki yaa wimagila, di nala gyuma anu wiya hu ba aa basi hu yaa wtui re. Ami.

WIISI WIWELIYE HU LUKA AA SABA

1-2 N nihiyawu Tiyofilosı, miyan Luka re sabı teñ no a kí tiya i. Nala yuga re a yaa sıfyanı, a sabı wiya hu bulonj aa yaa á sú tiyan a biñ tenni tiyan. Wiya hu bulonj nala aa bası tiya ma re ba sabı biñ. Ba ke naa wiya no lipilii bulonj ne, aŋ me ha pe bası Wiisi wiya kí tiya nala.

3 N nihiyawu, n gyegile nü wiya no bulonj welinj ne, a gönüñ ba bulonj me welinj a lü ba piili tyan bulonj. Eewiya, n naa anı u yaa wiwelii re dı n sabı wiya no bulonj aa vala gée a tiya i.

4 N sabı kí tiya i re dı i gyima anı wiya hu bulonj ba aa daga i hu kóni yaa wítü re.

Ba bası Gyooj Wiisiniifool hu lılı wiya

5 Baal kídigı re gyı we doñ, ba kí yırı Zakarya. U gyı yaa Gyuumma wükyuwal sıalaala kídigı re. Saña hu tiyan dı ba kaj Gyuumma wükyuwal sıalaala bulonj kpaa kpaa re. Nala hu tiyan ba gyı aa kpaa Zakarya we, Abigya re gyı yaa ba nihiyawu. Zakariya haanı me feñ ne gyı yaa Elizabeti. U me gyı lı Gyuumma wükyuwal sıalaala doho tiyan ne. Aarɔn yaa u naabatuugo re. Saña hu tiyan dı Herotı re gyı yaa Gyudiya paalıñ bulonj kuwori.

6 Zakariya bee u haanı bulonj gyı yaa tipulıñ tımma re Wiisi siya tiyan. Ba bulonj balya gyı aa tuñ Wiisi nyowa re welinj.

7 Elizabeti gyı yaa hapırı re, a bı lıl biye bulonj, aŋka u bee u bala Zakariya bulonj gyı hıyası.

8-9 Ee re Zakariya bee u nala kyee ko banj pele dı ba tuñ tıma hu Gyuumma wükyuwal sıalaala aa kí tıma saña bulonj. Ee re ba yuwo gbanjı a lı Zakariya anı ba aakı yaa gée saña bulonj, u gyuu Wiukyuwaldıbal hu. Doñ ne u we diñ a nyögö wiśınaan a tiya Wiisi, wiśıvıllı-kına kogu hu nyuu tiyanj.

10 U aa gyıwa hu tiyan ne, ka nıgyamaa hu bulonj aa ko dı ba lı wiśıvıllı hu me sıñ gyanjwuwo hu tiyan, a kí kyıwıali Wiisi.

11 Saña hu Zakariya gyı aa nyögö wiśınaan hu tiyan ne dı malıka ko sıñ kogu hu noduu logınj tiyanj.

12 U aa naa malıka hu kambıñ kana u, u kí kyele.

13 Ee re malıka hu bası tiya u a baa, "Zakariya, ta leñ dı kambıñ kana i. Wiı hu i aa sula Wiisi kí kye, Wiisi laa i sıvı re. I haanı Elizabeti sı lıl boyonjbiye. I sı we u feñ Gyooj.

14 I teñ si ftyleñ re kınkaj, dı nıgyamaa tenni me ftyeli, u lılı wiya.

15 U sı yaa nıbal Wiisi siya tiyan. U bı sı kí nyowa sıduwo koo sıñ bulonj aa wiye. Dı ba ko lıla u, Wiisi Wiyesi Welii hu sı we u tiyan ne welinj a kaj kí mu deñdeñ.

16 U sı len dı Iziral tımma yuga bıl mügi ko kí tuñ ba Tıuna Wiisi.

17 Biye no sı laa á Tıuna Wiisi siya ko, dı Wiisi tiya u dee anı u gyı aa tiya u tındaal Elaagya dee gée. U sı len dı biisi abee ba kuwoma mügi sıma. U me sı len dı nala hu aa bee tuñ Wiisi nyowa birımı ba hakullı a kaj tipulıñ, a leñ dı Wiisi nala mari ba tısı a yaa sıri po ba Tıuna koyı."

18 Ee re Zakariya piyesi malıka hu a baa, "Ee re n sı yaa a gyima anı wiya hu i aa bası kóni yaa wítü re? Beewiya n hıyası re, n haanı me hıyası."

19 Εε ρε malika hu bil basi tya u a baa, “Ν fej ne yaa Geebiral. Ν yaa Wisi tundaal le. U re tuma η di η ko basi wiweliye no a tya i.

20 Wiya no η aa basi ki tya i koni si ko yaa, ame i aa bi laa di nyε, i bil bi si wuwo basi wya a li gynan a kan ki mu kyεe hu wya no aa si yaa.”

21 Saŋa hu malika hu gyi aa basi wya kи tya Zakariya Wukyowaldubal hu tyan gεε, u gyi yaa nala hu aa gyegili Zakariya gyanwuwo hu tyan wkiperii re, beewiya, ba gyi bi gyiŋ wui hu aa tuŋ u ki piſi gεε Wukyowaldubal hu tyan.

22 Εε ρε malika hu kpa mu, anka Zakariya ko li gyanwuwo nala hu lee. U gyi aa ko li, u bil bi wuwo ki basi wya. Nosi re u gyi kan ki basi wya ba lee. Doŋ ne ba gyi gyna anu u aa bi wuwo ki basi nyε, u naa wui re Wukyowaldubal hu tyan u Wisi kyowalu tyan.

23 Εε ρε Zakariya tuma ko teŋ Wukyowaldubal hu tyan, u miŋi mu diya.

24 U gyi bi piſa, ka u haan Elizabeti kan luwol. U gyi aa kan luwol hu gεε, u gyi kan u tu faŋa diya tyan ne peŋsi boŋon di u bi li bee.

25 Εε ρε u baa, “Wisi piſa, ka laglagi no u kiyeli η nyε. U too η husi re duniya tyan.”

Ba basi Yesu lwlí wiya

26 Elizabeti aa kan luwol hu, u peŋsi badu tyan ne Wisi tuŋ u malika Geebiral du u mu Nazareti aa we Galili paaluu tyan,

27 a kan duwoso mu tya hatolu kidiŋ ha aa bi gyiŋ baal, ba ki yiri Meeri. Gyosefu aa yaa kuwori Deviti doho nal le gyi kpa Meeri, ame u beel-u ha gyi bi gyiŋ dəmən anu haan bee baal.

28 Εε ρε malika hu ko u lee a kyowalu u, a baa, “Wisi fyeļuu we i lee! Wisi we i lee re, an pe i tyan me welin.”

29 Meeri aa nui wui no malika hu aa basa tya u, wui hu kegimi u. U ki buŋi wui hu memii.

30 Εε ρε malika hu basi tya u a baa, “Meeri, Wisi kyo i wiya re, ta len di kambiq kana i.

31 I si kan luwol a lwl boyonbiye, a we u fej Yesu.

32 U si sii yaa nibal, di ba kana u ki yiri Wibal hu Biye. Á Tuňa Wisi si len di u di koro anu u naabaa Deviti gyi aa dii koro gεε.

33 U si di koro Gyeekobi doho nala tyan a kan ki mu deŋdeŋ. U koro hu bi si teŋ maakyiye kidiŋ bulon.”

34 Εε ρε Meeri basi tya malika hu a baa, “Ν ha bi gyiŋ baal, εε ρε wui no si yaa, a wuwo yaa?”

35 Εε ρε malika hu basi tya u a baa, “Wisi Wiyesi Welii hu re si ko gyuu i tyan, di i kan luwol Wisi dee tyan. Eewiya, biye hu i aa si lula, u si yaa Tipulun Tuňa di ba kana u ki yiri Wisi Biye.

36 Na i lulli Elizabeti aa hiyasa gεε. Ba ki basi anu u yaa hapiru re, ame u yaŋ aa kan luwol, u peŋsi badu re nyε.

37 Beewiya wui bulon tuwo Wisi aa bi si wuwo yaa.”

38 Εε ρε Meeri basi tya u a baa, “Ν yaa Wisi tonyonni re. Wiya hu bulon i aa basi tya η, Wisi si len di ba yaa witu.” Εε ρε malika hu leme u, an mu.

Meeri muv di u na Elizabeti

39 Εε ρε Meeri sii lagı lagı, a kpa mu Elizabeti bee aa we Gyudiya paaluu dogiŋsi hu nyuu tyan di u na u.

40 Meeeri aa muu pele doŋ, u mu gyuu Zakariya diya a mu kyuwala u haan Elizabeti.

41 Elizabeti aa nuu Meeeri kyuwala hu, biye hu aa we u luwol tiyan sii lugisi. Ee re Wuisi Wiyesi Welii hu ko gyuu Elizabeti tiyanj.

42 U heeli basi tiya Meeeri a baa, "Wuisi kyiyeli i re a te haana buloŋ, a kyiyeli biye hu me i aa si lula.

43 Bee re tiŋ wibal no yaa ŋ tiyanj, a mu kí maga dí ŋ Tuuna nūna ko dí u na ŋ me nyę?

44 N aa laa i kyuwala hu gęe, biye hu aa we ŋ luwol tiyanj teŋ me fiyela re, u sii lugusi.

45 I yaa nyusunjtuna re i aa laa di anu wii hu Wuisi aa basi tiya i si kōn yaa."

Meeeri yu yul a danni Wuisi

46 Ee re Meeeri yu yul a baa,

"N teŋ fiyela re yuga, ŋ kí danni Wuisi.

47 Wuisi re yaa ŋ Laataal. Ee re tiŋ ŋ kí gyuwosi.

48 N yaa u tuŋtunniбиye re, ka u liisi ŋ wiya.

A lu gyunaŋ a kaŋ kí mu, nal buloŋ sí kana ŋ kí yiri nyusunjtuna.

49 Akuu wibal no Wibal hu aa yaa tiya ŋ wiya.

U yaa Tıpułuŋ Tuuna re.

50 Nala hu buloŋ aa fá Wuisi, u me aa fá ba sikii re, nihiwobinj doho ke buloŋ tiyanj.

51 U ganjaa-noŋ hu re u kaŋ tanni, a ŋmaa babiibala abee ba tibuňa buloŋ pısa.

52 U kile kuworibala re ba kuworikpasını nyuni tiyanj, an mügi leŋ nübiisi laa doŋma hoŋ.

53 U kpa kiweliye re a tiya nyaaba an kile kına tumma ta abee nohulli.

54 U fa biŋ nyowa re a tiya á naabaala dí u si pe u tuŋtunna Iziral tımmma tiyanj.

Wii hu u fa aa basa ko yaa wıtii re, beewiya u pe ba tiyanj ne.

55 U gyi fá Abırahám sikii re.

U yan si fá u doho nala buloŋ me sikii a kaŋ kí mu maakyiye buloŋ."

56 Meeeri gyi hoŋ Elizabeti lee re penſi boto, an na mügi mu bee.

Ba lwl Gyooŋ Wuisiniifool hu

57 Ee re Elizabeti lul ko pele. U lula boyonbiye.

58 U aa lula gęe, u doŋtiŋsi abee u lulla buloŋ nu gęe Wuisi aa fáá u sikii. Ba tenni buloŋ gyi fiyeli, ba beel-u buloŋ kí diyesi.

59 Biye hu gyi aa ko pele kyeyę kyori, ba ko dí ba keri u pen an we u feŋ. Ba gyi aa kye dí ba kpa u kuwo Zakariya feŋ ne a tiya u.

60 Ee re u naa bı laa nyowa an baa dí ba we u feŋ Gyooŋ.

61 Ee re ba basi tiya u anu ba doho nal buloŋ ha bı maakyiye di Gyooŋ.

62 Nyę re ba kaŋ nosi piyesi u kuwo di feŋbee re u kí kye dí u we biye hu.

63 Doŋ ne Zakariya leŋ ba kpa daapari ko tiya u, u sabi biye hu feŋ we a baa dí u feŋ ne yaa Gyooŋ. Ba na feŋ hu, u yaa ba wıkperii.

64 Han laglagilbiye hu, Zakariya bıl piili a kí basi wiya a kí danni Wuisi.

65 Nala hu fa aa we doŋ a naa wii hu aa yaa, u yaa ba kambıŋ. Ba kaŋ wii hu lı a basi taali Gyudıya paalv login hu aa kaŋ dogiŋsi hu buloŋ.

66 Nala hu buloŋ aa nii gee, ba kaŋ wu hu ki būnū ba tisi tyaŋ a ki basi, "Biye no yaŋ sī yaa nigees doho re nye?" Ba naa anii á Tūna Wūsī dee we u tyaŋ ne, ee re tūŋ ba ki basi gee.

Zakariya danni Wūsī

67 Ee re Wūsī Wiyesi Welii hu ko gyuu Gyooŋ kuwo Zakariya tyaŋ, u basi Wūsī wiya Wiyese Welii hu dee tyaŋ a baa,

68 "Ma leŋ di á danni Wūsī, Wūsī hu Iziral tumma aa tūŋ.

Beewiya, u ko di u pe u nala tyaŋ ne a laa ba ta.

69 U lū niuduwo re u ko, di u laa ma ta.

Nal no lū Wūsī tūŋtūnni Deviti doho nala tyaŋ ne.

70 Faafaa buloŋ ne Wūsī tūŋ u tūŋdaala tyaŋ, a basi tya ma

71 anii u si laa ma ta á dōmo

abee nala hu buloŋ aa haasi ma nosi tyaŋ.

72 U me fa basa anii u si fá á naabaala sikii, ka di wiya hu buloŋ me u aa wee nyowa a baa di u si yaa hu, di u kōnī yaa ba me.

73-74 U fa wee nyowa tya á naabaa Abiraham ne abee sıfıyası buloŋ

anii u si laa ma ta á dōmo nosi tyan,

a leŋ di á ki tūŋ u, aŋ ta ki fá kambuiŋ.

75 Ee re á si wuwo yaa nūtūma, a kaŋ tūpulŋ u siya tyaŋ
á muibol buloŋ tyaŋ."

76 Zakariya gyi aa basi wiya no ko teŋ, u muigü basi tya u biye hu me a baa,

"N biye, i si yaa Wūibal hu tūŋdaal

I si laa á Tūna siya mō,
a mari u ḥmanii bin-u.

77 I si basi tya Wūsī nala anii Wūsī si kpa ba wubomō kyę ba aŋ laa ba ta.

78 Wūsī kaŋ bonye re, a ki fá nala sikii me.

U si laa ma ta, a leŋ di á hoŋ pulŋ tyaŋ.

79 Puluŋ no si lū wūsibee, a kyaani we nala hu buloŋ aa we bilhuu tyaŋ,
ka svu wiya yaa ba berŋkyekpa.

U si daga ma ḥmanii hu aa kaŋ ftyelvū di á ki tūŋ."

80 Ee re biye hu sii waa abee dee, a kaŋ wıgypoŋ me. Biye no gyi sii mu we pogo tyaŋ ne, a mu pele kyęeŋ hu u aa piile ki basi Wūsī wiya Iziral nala buloŋ na u.

2

Ba lūl Yesu

Matiwu 1.18-25

1 Saŋa no tyaŋ, baal kídigi re gyi we doŋ, ba ki yiri Əgesitu Siiza. U re fa yaa Roma paalvu buloŋ kuworibal. Nyę re u sii baa di ba dūsī paalvu hu nala buloŋ. Ba ha gyi bı maakyiye dūsī nala paalvu hu tyaŋ anka. Ba piiliŋ re ha gyi nye.

2 Saŋa hu ba aa dūsī nala hu, di baal kídigi ba aa yiri Kuriniyosı me re gyi laa kuworibal hu naasi sıŋ Siiriya paalvu tyaŋ.

3 Ee re nal buloŋ mu u bee di ba dūsī u doŋ.

4 Gyoseſu me gyi sii lū Nazareti aa we Galili paalvu tyaŋ, a mu Betlehem aa we Gyudiyta paalvu tyaŋ. Betlehem ne Gyoseſu naabaa Kuworo Deviti gyi lū, ee re tūŋ u gyi mu don gee.

⁵ U bee Meeṛi buloŋ ne gyi mwua dì ba dìsì ba doŋ, beewiya ba gyi wee nywa tiya dəmɔŋ ne, nal buloŋ gyuma, anii ba sì yal dəmɔŋ. Saŋa no tiyan dì Meeṛi gyi kan luwol hu re.

6 Ba gyi aa myu pele Betulehem di Meeeri lyl me pele.

7 ame ba gyi bi naa lee di ba gyuu. Ee re tuj ba gyi mu gyuu gyadıya kıldıgi. Doŋ ne Meeşi gyi lul u hatobiyeye, u yaa boyonjbiye. Ee re u kaŋ gakosunsi bɔ tɔ u, a kpa u bin gva-əhɔ nyuu tyan.

Malikası bası Yesu lwlı wiya tiya pedaala

⁸ Haŋ saŋa hu tyan dı pedaala badcəməŋ me gyı we paaluu hu login kıldıgi tyan, a kyowa əhc tyan, a ki den ba piyese.

⁹ Εε re malika kudigi ko ba lee. U aa ko gee, Wisi puluŋ kyaanu we batyan. Kambuŋ gyi kan ba, ba nyuni gyi ɻmala ɻmala.

10 Εε re malika hu basi tyua ba a baa, "Ma ta lej du kambuŋ kaŋ ma. Duwosi-welii re ḥ kaŋ ko du ḥ tyua ma. Nal hu bulon aa si ni duwosi-welii no, u ten si fiyehi re kunkan.

¹¹ Gynaq ba lul ma Laataal le Betilehem tuyan, ba ki yiri v á Tuna Krisita, laataal hu Wüst aa hya dí v laa v nala ta.

¹² Dı ma ko mv, nyę re má sı kpa gyıma v. Ma sı na biye dı ba kaŋ gakçosuŋsi bɔ tɔ v, a kpa v biŋ gya-čhɔ nyuu ttyaŋ."

¹³ Ee re malıkası yüğa pirigi ko hı, a pę malıka hı tıyan, ba yuı yula a
kı dannı Wısı a baa,

14 “Ma lenj dı á dannı Wıısı aa we wıısibee tıyan.

Wüsí nikyooliye me aa we tanha nyuu tiyanj sú na fiyelvú.

¹⁵ Malíkasí hu aa mügi mu wüsibee ko teŋ, pedaala hu basi tiya dəməŋj a baa, "Ma leŋ di á mu Betləhem, a na wü hu á Tüna Wüsí aa leŋ u malíkasí hu ko basi tiya ma."

¹⁶ Doŋ ne ba sii fá lagı lagı, a mu na Mæeri abee Gyosefı, aŋ na biye hu me di u piŋ gya-čhc nyuu tyan.

¹⁷ Ee re pedaala hu basi tya biye hu nuna abee u kuwo wiya hu malika hu aa basi tya ba a mu ki tile biye hu tiyan.

¹⁸ Nala hu bulon aa niu wii no pedaala hu aa basa, u gyi yaa ba wlkperii re.

¹⁹ Ka Mεεṛi ke laa wıya hu buloŋ a we u hakıla tıyan a kaŋ ki bıını.

²⁰ Ee re pedaala hu mügi mu ba pedaa. Ba aa muu hu tiyan ne ba yu
yula a ki danni Wiisi, beewiya wiya hu bulon malika hu aa basi tiya ba,
ba koni naa ba re.

Ba wee Yesu feŋ

²¹ Biye hu gyi aa ko pele kyeyę kyori, ba keri v peñ anj we v feñ Yesu. Feñ no re malika hu gyi daga tiya Meeri ka v na kañ luwol hu.

Ba kaj Yesu mv Wíkyuwaldíbal hv

22 Saŋa hu gyi aa ko pele di Meeṛi bee Gyoseſu pusi ba bisinj ta anu Wuisi mirisi hu Moosi fa aa saba aa daga gęe, ba sii kaj biye hu me pe mu Gyerusalem di ba kpa u tiya Wuisi, beewiya ba saba Wuisi teñ tiyaj ne a baa,

²³ "Dì baal bee u haaj ne ko lwl ba biibunjbuŋ, dì u re ko yaa boyonjbiye, u maga dì ba kpa u tiya Wisi re."

²⁴ Ba bul saba re anu u maga di ba kpa kokosi baliya me re a sula Wusi. Ee re Gyosefu bee Meeru sii mu Wukuyawaldubal hu di ba yaa wiya no.

25 Saŋa hu tiyan baal kidiŋi re gyi we Gyerusalem tiyan ba ki yiri Simiyon. U fa yaa niti re a ki fá Wisi, aŋ fa ki gyegili di Wisi laa Iziral tumma ta.

26 Wisi Wiyesi Welii hu fa aa we u tiyan basi tiya u re anii u bi si suba see di u na Krisita hu, laataal hu Wisi aa wee nyuwa baa di u si ta di u ko.

27 Ee re Yesu kuwo abee u naa mu gyuu Wukyowaldubal hu di ba kpa Yesu tiya Wisi aŋ pe yaa gęe hu bulon Wisi mirisi hu aa daga. Haŋ saŋa hu di Wisi Wiyesi Welii hu kan Simiyon me ko gyuu Wukyowaldubal hu.

28 Simiyon na biye hu, a laa u we u nosi tiyan anj danni Wisi a baa,

29 "N Tuŋa, i aa wee nyuwa a baa i si yaa wii hu, i kɔn yaa u re.

Nye ke, leŋ di miyan i tuŋtunni suba a mu bee laanfiya.

30 N kɔn naa nal hu aa ko di u laa dunya nala ta re abee η si.

31 I tuma u re u ko di nal bulon na u.

32 Biye no si yaa pułon a daga nala hu aa bi yaa Gyuumma i ḥmanu, ka di i nala Iziral timma me na fej."

33 Simiyon aa basi gęe ko teŋ, wiya hu fa aa basa a mu ki tile biye hu tyan fa yaa u kuwo bee u naa wikiperii re.

34 Ee re Simiyon svla Wisi tiya ba aŋ basi tiya Meeri, biye hu nuna a baa, "Wisi re lū i biye no. Nala hu aa bi si laa u wiya di Iziral tumma tiyan, ba si na towara; ame nala hu aa si laa u wiya di, u si laa ba ta. Wisi taa biye no re di u yaa u magil, ka nala瑜伽 bi si tiya u nyuwa. Ame u si kpa ba memii ta."

35 Ee re u bil basi tiya Meeri a baa, "I ti tiya me si kyogi re welin i biye no wiya, a kui gęe anii ba aa kpa takooibii kyęgo i."

36 Hanihiyawu kidiŋi me re gyi we doŋ, ba ki yiri Ana. U gyi yaa Wisi tundaal le. U kuwo feŋ ne gyi yaa Fanuwel, a lū Asa doho tyan.

37 Saŋa no tiyan, haŋ no gyi yaa bisi molli banaa abee banaa re. U gyi aa yal bala, u buŋpęe tiyan ne bala hu suba. Kyęe ke bulon, u aa we Wukyowaldubal hu tiyan ne wühaa abee tebine bulon. U aa ki vüwa nyuwa re doŋ a ki kyowal Wisi.

38 Simiyon fa aa basi wiya ki tiya Meeri tiyan, di Ana me re ko gyuu gęe. U aa naa biye hu, u danni Wisi aŋ basi u wiya tiya nala hu bulon fa aa gyegili di Wisi laa Iziral tumma ta.

Yesu bee u kuwo abee u naa miug̊ mu Nazareti

39 Gyosefu bee Meeri aa yaa wiya hu bulon Wisi mirisi hu aa daga di ba yaa Gyerusalem tiyan ko teŋ, ba miug̊ mu ba bee Nazareti aa we Galili paalvu tiyan.

40 Ee re Biye hu sii waa welin, a kaŋ dee abee wigraphy, ka Wisi noŋ me dɔbɔ u tiyan saŋa bulon.

Yesu we Wukyowaldubal hu tiyan

41 Bina ke bulon Yesu kuwo abee u naa aa mu Gyerusalem ne a di Dusi-pari-banu Kyebal hu.

42 Yesu gyi aa ko yaa bisi fi abee balya, u bee u kuwo bee u naa mu Dusi-pari-banu Kyebal hu Gyerusalem tiyan, anii ba aa ki yaa gęe bina bina bulon.

43 Kyebal hu wikanuya aa ko teŋ, ba miug̊ ki mu bee aŋka Yesu ke miug̊ ka Gyerusalem tiyan di u naa bee u kuwo bi gyuma.

44 Ba fa buňa anii u we ba bee nala hu aa we hal ki ko tiyan ne. Ee re ba vala gęe wisi mu gyuu ka ba bi na u. Doŋ tiyan ne ba yaŋ piili ki kye u ba lulla abee ba kyanſi tiyan.

45 Nyę re ba kye u lolo ba tıyan, aŋ mügi kile u lugo mu Gyerusalem, a den kí kye u doŋ.

46 U kyetoo kyeε re ba mu na u Wıkyuwaldıbal hu tıyan, dı u bee Wıısı Teŋ dıdagla hıno. U kí gyegili wıya hu ba aa bası aŋ pe kí piyesi ba wıya me.

47 Nala hu buloŋ aa we doŋ a nıı u aa lıı wıya hu sıya abee wıgyuŋ gęe, ba nyıvısi fiyeli kıŋkaŋ.

48 U kuwo bee u naa gyı aa ko na u, ba nyıvısi me gyı fiyela re. Doŋ ne u naa piyesi u a baa, "N biye, deŋ na i aa yaa ma gęe! N bee i kuwo buloŋ göllı kye i gęe re a mu lolo á buloŋ, haalı i wıya mügi yaa ma beŋkyekpa."

49 Eε re u piyesi ba a baa, "Bee re tıŋ ma göllı kí kye ŋ? Ma bı gyıma anıı ŋ maga dı ŋ we ŋ Kuwo diya tıyan ne?"

50 Ame ba fa bı gyıŋ wıı hu u aa bası tıya ba memii.

51 Eε re Yesu mügi tıŋ u naa bee u kuwo hal, ba buloŋ kpa mu Nazareti. Ba aa we doŋ, u gyı aa tıŋ ba nyıvıwa re welinj, ka u naa kpa wıya hu buloŋ aa yaa a we u hakla tıyan a kí buntı.

52 Eε re Yesu sii waa welinj, a kaŋ wıgyuŋ me. Wıısı teŋ fiyeli u tıyan, nihiwobisi me kyo u wıya welinj.

3

*Gyocəŋ Wıısıniifool hu bası Wıısı wıya
Matiwu 3.1-12; Maaki 1.1-8; Gyocəŋ 1.19-28*

1-2 Zakarya biibaal Gyocəŋ ha gyı we pogo hu tıyan ne. Doŋ tıyan ne Wıısı gyı bası tıya u dı u mu bası Wıısı wıya a tıya nala. Saŋa no tıyan, Roma paalvu buloŋ kuworibal Tibeeriyo gyı aa dii koro, u bıſı fi abee bıonıŋ tıyan ne gyı gęe. Eε saŋa dı Poŋtiyo Pilato me re fa laa Roma kuworibal hu naasi sıŋ Gyudıya paalvu tıyan. Herotı me re fa aa deŋ Galili paalvu, ka u naabiye Filipi me fa kí deŋ Ituriya abee Tirakonati paalvu. Baal kıdğı aŋ lıı Lisaniya me re fa aa deŋ Abiliini paalvu. Anaası bee Kayifası me re fa yaa Gyuumma wıkyuwal sılaala nihiyası Gyerusalem tıyan.

3 Eε re Gyocəŋ göllı Gyocədaŋ fuwo hu nyıvıwa buloŋ, a bası Wıısı wıya kí tıya nala a baa, "Ma bırumı lıı ma wıbomı tıyan, aŋ leŋ dı ŋ fo ma wıkyuwalnu, dı Wıısı kpa ma wıbomı kye ma."

4 Wıısı tındaal Azaaya fa saba wıı no Wıısı teŋ logıŋ kıdğı tıyan ne, a baa:

"Nal le we pogo tıyan, a heeli kí bası,

'Ma ko mari ma tısi anıı ma aŋ mari ɻımanıı a po nıbal koyi gęe,

dı ma tıuna ko tıja. Dı mamaa re yaa gęe dı u ko ko, u lıvalıı si piŋ welinj.

5 Ma giri dogıŋbala abee dogıŋbiisi hu buloŋ
a tuu tı pallı hu buloŋ

a kaŋ gyarı dı ba maga dıomɔn,

ɻımaŋsı hu buloŋ aa golo, ma kaŋ ba degini.

ɻımaŋsı hu buloŋ me aa kaŋ bootigini, ma we ba buloŋ taŋha dı ba piŋ namama.

6 Dıniya nala buloŋ si na gęe hu Wıısı aa laa nala kí ta."

7 Eε re nyıgamaa ko lıı Gyocəŋ lee dı u fo ba wıkyuwalnu. U bası tıya ba a baa, "Eedəŋ duŋma! Ma dawari瑜伽 ma tıyan. Kibee re mırı ma

anii wíkyúwalnu no ñ aa sì fo ma duñ si wuwo laa ma ta Wíusi saruya hu kyédiili?

⁸ Ma len di ma wiyaaliya daga anii ma bürima lü ma wíbomo yayi týaŋ ne, an ta len ma aa yaa Abírahám doho nala wiya duñ yaa wú. Beewiya Wíusi aa wuwo u leñ buwa no ma aa naa nyé sii bürimi Abírahám doho nala re.

⁹ Ma gyíma! Wíusi yaa siri re abee u saa di u ñmaŋ týa hu bulon aa bee noñ nöñweliye a lo, a keri paa yuwo we diñ týaŋ."

¹⁰ Ee re nala hu piyési u a baa, "Ee re yan maga di á yaa?"

¹¹ U basi týa ba a baa, "Nal hu aa kaŋ ganni balhya, u maga di i kpa kídigi týa nal hu aa bi kaŋ gal le. Nal hu me aa kaŋ kídiiliye, u maga di u yaa kpaa nala hu aa bi naa ba di re."

¹² Ee re lampolaala badomón me ko di u fo ba wíkyúwalnu. Ba me piyési u a baa, "Níhiyawu, ee re á me si yaa?"

¹³ U basi týa ba a baa, "Ma ta laa molbiye te gëe hu aa maga di ma laa."

¹⁴ Laalyuwolo badomón me piyési u a baa, "Aŋka á me, ee re á me si yaa?" U basi týa ba me a baa, "Ma ta fugisi nal bulon a laa molbiye, a ta nyiya wiya a ki týa nala me. Ma len di tuno hu ma aa laa maga ma."

¹⁵ Ee re nala hu fa aa gyegili Krisita hu koyi fa piili ki bùni anii Gyooŋ ne yaa Krisita hu.

¹⁶ Ee re Gyooŋ basi týa ba bulon a baa, "Ní duñ ne ñ ke kaŋ ki fo ma. Ame nal kídigi re si ko, u re yaa níbal a te ñ. N paalí bi maga di ñ kpaga u, a kaŋ u naatobó ñmasi me puri. U ke si kpa Wíusi Wiyesi Welii hu abee diñ a fo ma wíkyúwalnu.

¹⁷ U kolo u míkyáarígbaha re. Di u re ko ñmaa u miya hu teñ, u si kyaari lü miñbii hu a we u busol týaŋ, an kpa miñgyorú hu a we diñ aa bee disi týaŋ."

¹⁸ Ñmangyamaa re Gyooŋ gyi kpa a basi Wíusi wíweliye hu a týa nala, an kpaanti ba welij di ba bürimi lü ba wíbomo yayi týaŋ.

¹⁹ Wiya badomón ne Heróti gyi yaa, ee re Gyooŋ gyi basi u siya wiya týa u. Heróti re gyi aa deñ Galili paaluu. U maana ha gyi hóno re ka u kaŋ u haan ba aa yíri Herodiya a fasí. Ee re Gyooŋ gyi basi týa u anii u bi yaa ñmanu di u kaŋ u maana haan fasí. Heróti gyi yaa wíbomo badomón me re yuga a pe wú no týaŋ. Ba bulon wiya re tñ Gyooŋ gyi basi u siya wiya týa u gëe.

²⁰ Heróti gyi yan aa si mari yaa wíbom hu re yaa, u gyi bíl sii leñ ba kaŋ Gyooŋ to nítodíya týaŋ.

Gyooŋ foo Yesu wíkyúwalnu

Matiwu 3.13-17; Maaki 1.9-11

²¹⁻²² Gyooŋ gyi aa foo nala hu bulon wíkyúwalnu ko teñ, ee re u fo Yesu me wíkyúwalnu. Doñ týaŋ ne Yesu ki kyúwalí Wíusi di u naa wíusinyuu pirigi logo suri. Nyé re Wíusi Wiyesi Welii hu ku gëe anii kokomo, a ko tuu saga u týaŋ. Ee hal le u nii faal kídigi di u lu wíusinyuu a basi týa u a baa, "I re yaa ñ Biikyoolii. Ñ teñ ftyela re i týaŋ."

Yesu doho nala

Matiwu 1.1-17

²³ Sanja hu Yesu gyi aa piili u tuma hu, di u gyi yaa bísi molhya abee fi re. Nala gyi bùna anii Gyosefu re lul Yesu. Nyé re Yesu doho týa: Gyosefu kuwo feñ ne yaa Heli.

24 Heli me kuwo fej ne yaa Mataati. Mataati me kuwo fej ne yaa Levi. Levi me kuwo fej ne yaa Melki. Melki me kuwo fej ne yaa Gyanna. Gyanna me kuwo fej ne yaa Gyosefu.

25 Gyosefu me kuwo fej ne yaa Matatiya. Matatiya me kuwo fej ne yaa Emosi. Emosi me kuwo fej ne yaa Nahum. Nahum me kuwo fej ne yaa Esili. Esili me kuwo fej ne yaa Nagayi.

26 Nagayi me kuwo fej ne yaa Maati. Maati me kuwo fej ne yaa Matatiya. Matatiya me kuwo fej ne yaa Simeeni. Simeeni me kuwo fej ne yaa Gyoseki. Gyoseki me kuwo fej ne yaa Gyoda.

27 Gyoda me kuwo fej ne yaa Gyuwanaŋ. Gyuwanaŋ me kuwo fej ne yaa Risa. Risa me kuwo fej ne yaa Zerubabel. Zerubabel me kuwo fej ne yaa Siyatii. Siyatii me kuwo fej ne yaa Neeri.

28 Neeri me kuwo fej ne yaa Melki. Melki me kuwo fej ne yaa Adi. Adi me kuwo fej ne yaa Kosam. Kosam me kuwo fej ne yaa Elimadam. Elimadam me kuwo fej ne yaa Eri.

29 Eri me kuwo fej ne yaa Gyoosuwa. Gyoosuwa me kuwo fej ne yaa Eliyeza. Eliyeza me kuwo fej ne yaa Gyorim. Gyorim me kuwo fej ne yaa Mataati. Mataati me kuwo fej ne yaa Levi.

30 Levi me kuwo fej ne yaa Simiyon. Simiyon me kuwo fej ne yaa Gyuda. Gyuda me kuwo fej ne yaa Gyosefu. Gyosefu me kuwo fej ne yaa Gyonam. Gyonam me kuwo fej ne yaa Eliyakim.

31 Eliyakim me kuwo fej ne yaa Melya. Melya me kuwo fej ne yaa Mena. Mena me kuwo fej ne yaa Mataata. Mataata me kuwo fej ne yaa Neetanj. Neetanj me kuwo fej ne yaa Deviti.

32 Deviti me kuwo fej ne yaa Gyesi. Gyesi me kuwo fej ne yaa Obedi. Obedi me kuwo fej ne yaa Buwasi. Buwasi me kuwo fej ne yaa Salmon. Salmon me kuwo fej ne yaa Naasun.

33 Naasun me kuwo fej ne yaa Amiinadabu. Amiinadabu me kuwo fej ne yaa Adimin. Adimin me kuwo fej ne yaa Aani. Aani me kuwo fej ne yaa Hezuron. Hezuron me kuwo fej ne yaa Peresi. Peresi me kuwo fej ne yaa Gyuda.

34 Gyuda me kuwo fej ne yaa Gyekobi. Gyekobi me kuwo fej ne yaa Aziki. Aziki me kuwo fej ne yaa Abiraham. Abiraham me kuwo fej ne yaa Teera. Teera me kuwo fej ne yaa Naho.

35 Naho me kuwo fej ne yaa Serugu. Serugu me kuwo fej ne yaa Ruu. Ruu me kuwo fej ne yaa Pelegi. Pelegi me kuwo fej ne yaa Iiba. Iiba me kuwo fej ne yaa Sela.

36 Sela me kuwo fej ne yaa Kayinaj. Kayinaj me kuwo fej ne yaa Afagisaadi. Afagisaadi me kuwo fej ne yaa Sem. Sem me kuwo fej ne yaa Nowa. Nowa me kuwo fej ne yaa Lameki.

37 Lameki me kuwo fej ne yaa Matusela. Matusela me kuwo fej ne yaa Inoki. Inoki me kuwo fej ne yaa Gyaredi. Gyaredi me kuwo fej ne yaa Mahalali. Mahalali me kuwo fej ne yaa Kayinaj.

38 Kayinaj me kuwo fej ne yaa Inosi. Inosi me kuwo fej ne yaa Seeti. Seeti me kuwo fej ne yaa Adama. Wuisi re ta Adama.

Sitaani magisi Yesu

Matiwu 4.1-11; Maaki 1.12-13

1 Εε ρε Yesu gyt mūgi lū Gyoodan fuwo hu tiyan ko lū, dī Wūsi Wiyesi Welii hu we v tiyan welin, a kpa v gyuu pogo.

2 U we doŋ kyeyə mollobalya. Sitaani aa ko magisi magisi v a mu lolo. U aa we doŋ kyeyə molli balya no buloŋ, v bi kū buloŋ diye. Kyeyə mollobalya hu ko mu kū teŋ dī losi yaŋ kana v.

3 Εε ρε Sitaani ko basi tiya v a baa, “Dī i baa i yaa Wūsi Biye ke, leŋ dī buwa no aa pina sii birimi paanuu.”

4 Εε ρε Yesu mūgi basi tiya v a baa, “Ba saba Wūsi teŋ tiyan ne a baa, ‘Kidiiliye duŋ daa aa tiya nihuobiŋ mūbol.’”

5 Εε hal tiyan, Sitaani bil kana v kpa gyuŋ wūsinyuu, aŋ leŋ v gul lurimi na dunya paalvusı abee ba korisi buloŋ gee fine.

6 Doŋ tiyan ne v basi tiya v a baa, “Kūna no buloŋ yaa n kūna re. N si leŋ dī i kaŋ ba buloŋ dee, a tūŋ ba buloŋ a kū nū ba suma. N aa wuwo dī n kpa ba tiya nal hu buloŋ n aa kye re.

7 Εewiya, dī i re tuu gbinni n siya tiyan, a kyowali n, n si kpa kūna no buloŋ tiya i.”

8 Εε ρε Yesu bil basi tiya v a baa, “Ba saba Wūsi teŋ tiyan ne a baa, ‘U maga dī á kū tūŋ á Tūna Wūsi duŋ ne aŋ kū kyowali v duŋ.’”

9 Εε ρε Sitaani bil kana v mu Gyerusalem, a kana v gyuŋ Wūkyuwaldūbal hu nyugbanfara, aŋ basi tiya v a baa, “Dī i baa i yaa Wūsi Biye ke, sun̄ dahan aŋ gyaa kyigisi tanjha.

10 Na ba sabi biŋ Wūsi teŋ tiyan ne anu Wūsi si leŋ dī v malikası sun̄ po i a kū deŋe i.

11 Ba bil saba re anu

‘Ba si kyen̄ kana i dī i naŋ me ta paalı dige tanjha.’’

12 Εε ρε Yesu bil basi tiya v a baa, “Ba bil saba Wūsi teŋ tiyan ne a baa ‘Ta magisi á Tūna Wūsi.’”

13 Sitaani aa kpaa ḥmānsı no buloŋ a magisi Yesu mu lolo, v leme v, aŋ kpa biŋ po kyee hu v bil aa si na ḥmanu kīdigı.

Yesu piile v tuma Galili paalvus tiyan

Matiwu 4.12-17; Maaki 1.14-15

14 Wūsi Wiyesi Welii hu dee tiyan, Yesu gyt bil lū pogo hu tiyan ne, a mūgi kpa mu Galili paalvus. Εε ρε v wiya taalı doŋ buloŋ.

15 Doŋ ne v kū daga nala Gyumma wūkyuwaldūsi tiyan, nal nal buloŋ kū bigisi v.

Nazareti timma vuya Yesu

Matiwu 13.53-58; Maaki 6.1-6

16-17 Εε ρε Yesu sii mu Nazareti, lee hu tiyan v aa waa. Kyewyeesii hu kyee ko pele, v sii mu gyuu Gyumma wūkyuwaldūya anu v aa kū yaa gee saŋa buloŋ. Εε ρε v sii siŋ dī v karımı Wūsi teŋ a tiya nala hu. Ba kpa Wūsi teŋ logiŋ hu Wūsi tūndaal Azaaya aa saba a tiya v. Nyę re v suri mu lee hu Azaaya aa saba a baa,

18 “Wūsi Wiyesi Welii hu we n tiyan ne.

U lū n ne dī n ko basi Wūsi wiweliye hu a tiya nyaaba.

U tuma n ne dī n ko basi tiya yosi anu Wūsi si laa ba ta,

a bil basi tiya nyvümla me dī ba siya si suri.

U tuma n ne dī n laa nala hu buloŋ ba aa kaŋ kū tiya sikii ta,

19 aŋ basi tiya ba anu saŋa hu á Tūna Wūsi aa si laa v nala ta pele re.”

20 Yesu aa karumu teñ hu teñ, u kañ to añ kpa tuya nal hu aa biñ teñ hu an tuu höñ. Nala hu buloñ aa we wükyuwaldiya hu tiyan mügi kyirigi sua we u tiyan.

21 Ee re Yesu basi tuya ba a baa, "Wiya hu ñ aa karuma teñ hu tiyan ma nii nyę, gyinaj ba buloñ suu ba buvsi re."

22 Yesu wibasii hu buloñ gyi yaa nala hu tenfivel le, ba nyusisi me gyi fivel abee wiweliye hu u aa basa wiya. Ee re ba ki piyesi dömöñ a baa, "Gyosefu biibaal hu daa nyę du?"

23 Ee re Yesu bil basi tuya ba a baa, "N gyuma anii ma si maga namaga no tuya ñ a baa, 'Tuba tina, tubi i tu.' Ma bil si basi tuya ñ a baa di wiya hu buloñ ma aa niya di ñ aa yaa Kapεenam tiyan, di ñ yaa ba ñ tu bee tiyan me."

24 Ee re Yesu bil baa, "Witii re, Wissi tñndaal ke buloñ, u bee tu nala aa bee tuya u gyrima."

25 Ee re Yesu bil baa, "Ma gyegili nii dahan. Witii re ñ basi ki tuya ma. Sanja hu Wissi tñndaal Elaagya gyi aa we u mübol tiyan, lohaana gyi yuga re a we Iziral paalvu tiyan. Han sanja hu duwoñ me bi niya bisi boto abee kyalii. Nyę re losiñboñ gyi gyuv Iziral paalvu buloñ.

26 Amε Wissi gyi bi tñj Elaagya u mu Gyuumma lohaana no kidiñ buloñ lee. Amε u gyi tima u re, u mu lohaan kidiñ aa lü Siidøñ paalvu duñ lee, töö kidiñ ba aa yiri Zarefati tiyan.

27 Sanja hu tiyan Wissi tñndaal Ilaasa me gyi aa we u mübol tiyan, gbegisi gyi yuga re a we Iziral paalvu tiyan, amε Wissi gyi bi leñ Ilaasa tübi ba kidiñ buloñ, see gbege kidiñ aa lü Siiriya paalvu ba ki yiri Naamanj duñ."

28 Nala hu buloñ gyi aa we wükyuwaldiya hu tiyan aa nii wiya no, ba baan gyi sii u nyuu tiyan.

29 Ee re ba sii kan Yesu, a kana u tarı lü bee hu samanı, a kana u mu gyuñ dogimo hu nyuu tiyan bee hu fa aa sına. Ba gyi kana u mu dogimo hu lee aa geese yuga re, a ki kye di ba kpa u yuwo ta di u tuu tele tañha. Doñ tiyan ne ba sijn,

30 ka u vala tñj nala hu tiyan a lü mu.

Yesu kile gyiñboñ ta baal kidiñ tiyan Maaki 1.21-28

31 Ee re Yesu lü Nazareti tiyan, a kpa mu Kapεenam aa we Galili paalvu tiyan. Kyewiyesii hu kyee, u mu gyuv Gyuumma wükyuwaldiya a ki daga nala.

32 U aa daga ba geε, ba nyusisi buloñ fivel, beewiya geε hu u aa basi wiya hu daga anii u kañ wiya hu u aa basi dee re.

33 Di baal kidiñ gyiñboñ aa kana me gyi we wükyuwaldiya hu tiyan. Ee re u faasi kyürü

34 a baa, "Yesu aa lü Nazareti, bekiñ ne i ki kye i yaa ma? I ko di i kpu ma re? N gyuma i re. I re yaa Wissi tñndaal hu aa yaa tipulvñ tina."

35 Yesu aa nii wiya hu baal hu aa basa, u nɔsi gyiñboñ hu a baa, "Leñ kyagl̩nsi aŋ ko lü baal hu tiyan." Gyiñboñ hu lü baal hu lo ba buloñ sıya tiyan don, aŋ lü u tiyan. Amε u gyi bi yaa u wibœn buloñ.

36 Ba aa naa geε, u yaa nal buloñ wíkerii. Ee re ba ki piyesi dömöñ a baa, "Bekine widuwonil re u ki basi nyę? Baal no paalı kañ dee re, a wuwo gyiñboñ, a nɔsi ba ba ki lü nala tiyan."

37 Ee re Yesu wiya taalı lee hu buloñ.

Yesu tübi nala yuga Matiwu 8.14-17; Maaki 1.29-34

38 Εε ρε Yesu lı wıkyvwaldıya hı tıyan, a kpa mu baal kıdigi ba aa yırı Siimən diya. U muwa dı Siimən hıla pına a ki wılı, u teñ bulon nıma. Εε ρε ba bası u wiya tıya v.

39 Yesu sii mu sıñ haanı hı login, an nosı wıul hı dı u lı u tıyan. Wıul hu len̄ haanı hı, anka u teñ sii yaa kıdiliye tıya ba.

40 U dıdaana aa ko pele, nala hı bulon aa kaj kyañsı ba kaj wıla irıñ irıñ bulon, ba mu kaj ba ko Yesu lee dı u tıbı ba. Yesu kpa u nosı dıbo ba kıdigi kıdigi bulon tıyan ba na laanıfıya.

41 Gyıñbomo me gyı lı nala tıyan yıga, aa ki kyiñrı, a bası tıya Yesu a baa, “I re yaa Wıısı Biye hı.” Εε ρε Yesu nosı ba dı ba ta bası u wiya, beewiya ba gyıma anıı u re yaa Krisita hı, laataal hı Wıısı aa liya dı u ko laa dıvıya nala ta.

Yesu bası Wıısı wiya Gyudıya paalıv tıyan

Maaki 1.35-39

42 U sıgballınyıwa, Yesu sii lı bee hı tıyan, a mu lee hı nala aa tuwo. Εε ρε ka bee hı nala piili ki kye v. Ba aa ko na v, ba ki lugı dı ba kana v bin dı u ta blı muv lee bulon.

43 Εε ρε Yesu bası tıya ba a baa, “U maga dı nı mu tonı badomıñ me re, a bası Wıısı koro hı wiya doñma me. Beewiya, εε wiya re Wıısı tıma nı, nı ko.”

44 Εε ρε u gelli ki bası Wıısı wiya Gyudıya paalıv Gyumua wıkyvwaldıusı tıyan.

5

Yesu yırı u buñbun hatınna

Matiwu 4.18-22; Maaki 1.16-20

1 Kyee kıdigi Yesu gyı sıñ fuwo hı ba aa yırı Genesareti nyıwa tıyan ne, ka nıgyamaa mu yige dımoñ ki ko u lee dı ba nıı Wıısı wiya.

2 Doñ ne Yesu na nıduworiborisi balıya dı ba vuwa nıı hı nyıwa. Ba tımma gyı kaj ko vuwa re, anı mu dı ba sası ba gyroñsi.

3 Εε ρε Yesu mu gyıv nıduworiborisi hı kıdigi aa yaa Siimən kıñ, anı len u yige u bee boro hı we nıı hı tıyan. Nye re Yesu hıñ nıduworiboro hı tıyan anı ki daga nıgyamaa hı bulon.

4 U aa bası wiya tıya nala hı ko teñ, u bası tıya Siimən a baa, “Kuwosi nıduworiboro hı dı u mu lilıñji muhvı, dı i bee i dıñtıñsı hı yuwo ma gyroñsi, a kası fuwonamıusı.”

5 Εε ρε Siimən bası tıya u a baa, “N nıhiyawı, á yuwo gyroñsi re diya tebıne bulon, anı bi kaj kıñ bulon. Ame u aa yaa i ke aa baa dı nı yuwo wiya, nı si yuwo.”

6 Nye re ba yuwo ba gyroñsi, a kası fuwonamıusı kıñkañ, ba gyroñsi gba ki kye dı ba pıvırı.

7 Dı ba dıñtıñsı badomıñ me we nıduworiboro kıdigi tıyan. Εε ρε ba kolli yırı ba dı ba ko kiyeli ba. Ba ko kuwoni fuwonamıusı hı, a su nıduworiborisi hı balıya bulon. Borisi hı su, a paalı ki kye dı ba tuu nımemii.

8 Siimən Piita aa naa wiya hı bulon aa yaa, u tuu gbinnı Yesu sıya tıyan anı baa, “N Tına, ki mu anı leme nı. N yaa wiþoñyaal le.”

9 Εε hı Piita bee u nala hı aa kası fuwonamıusı hı, u gyı yaa ba me tı wiþkerii re.

10 Dı Siimən dıñtıñsı Gyemsi abee Gyıçrı me fa we doñ. Ba fa yaa Zebedi bıibaala re. Ba nyıvıstı me gyı fiyela re abee wiya hı ba aa naa. Εε ρε Yesu

bası tıya Siimən a baa, "Ta leŋ dı kambıŋ kana i. A lı gyınaŋ kı mu, i sı ki kası nihuwobisı anı i fa aa kası fuwonamısı gęe."

11 Ef hal tıyan ne, ba sii a kaŋ nıduworiborisı hu tarı ko lı nı hu nyowa, a leŋ ba kıŋ kırı bulon ta doŋ, aŋ sii tuŋ Yesu hal.

Yesu tıbü gbege

Matiwu 8.1-4; Maaki 1.40-45

12 Ef re Yesu bil sii mu tıo kıdigi dı gbege kıdigi re gęe. U aa naa Yesu, u tuu gbinni u sıya tıyan a sula v, a baa, "N nıhiyawu, dı i re kyo, i sı wuwo tıbü n."

13 Ef re Yesu kpa v noŋ a dige v aŋ baa, "N kyo re. Deye." Gbegisi hu pirigi leŋ baal hu.

14 Doŋ ne Yesu bası tıya v abee sıfiyan a baa, "Ta ko bası wıi no kı tıya nal bulon. Amę degini wıkyuwal sılaal lee, a kaŋ i tı mu daga v, dı v lı wılsınlı, a pıslı i bısiŋ ta anı Moosi aa daga gęe. Dı i re yaa gęe, nal bulon si na anı i bıl bi kaŋ bısiŋ."

15 Aŋka wıi hu ha viya aŋ mari taalı lee bulon a gyuu mu. Nala yuga kı ko v lee dı ba nı u wıbası, aŋka dı v pe tıbü ba me.

16 Ka Yesu aa sii mu lee hu nala aa tuwo, a kyıwali Wılsı.

Yesu tıbü gbarığı

Matiwu 9.1-8; Maaki 2.1-12

17 Kyęe kıdigi re Yesu kı daga nala dı Farasiima abee Wılsı Teŋ dıdagila aa lı Galili paalıv abee Gyudıya paalıv abee Gyerusalem bulon me fa hɔŋ doŋ. Wılsı gyı tıya Yesu dee re, v gyı kı tıbü wıla tımma.

18 Ef re nala badəmən mu kyıŋ gbarığı kıdigi abee v wasa a ko, a kı lugı dı ba kana v gyuu biŋ Yesu sıya tıyan, diya hu tıyan.

19 Amę, akuu nala fa aa yuga lee hu tıyan wiya, ba gyı bı wuwo na ńmanı dı ba kana v gyuu diya hu. Ef re ba kana v kaŋ gyıŋ diya hu nyuu a luri lee, a kpa v ta v tıŋ doŋ a tuu pıŋ Yesu sıya tıyan nıgyamaa hu tıtuu tıyan.

20 Ba aa yaa gęe re Yesu na anı ba laa v di re welinq. Ef re v bası tıya gbarığı hu a baa, "N bagyıwua, n kpa i wıbəmə kye i re."

21 Ef re Farasiima abee Wılsı Teŋ dıdagila hu pılli kı bıını ba tısi tıyan a baa, "Kıbee re yaa nal no aa tıvısi Wılsı nye? Nal bulon bı sı wuwo kpa wıbəmə kye nal, see Wılsı dıŋ."

22 Ef re Yesu wuwo gyıŋ ba tıbüna a pıyesı ba a baa, "Bee re tıŋ ma kı bıını wiya no ma tısi tıyan?

23 N aa sı baa dı n kpaav v wıbəmə kye v re, abee n aa sı baa dı v sii kı vala, ba tıyan kıbee bası re yaa mol?

24 N sı daga ma anı miyan Nihuwobiŋ Biye kaŋ dee re dınya tıyan n aa sı wuwo kpa wıbəmə kye nala." Ef re ka v bası tıya gbarığı hu a baa, "Sıi, a kpa i wasa kı mu diya."

25 Doŋ ne gbarığı hu nyagi sii sıŋ ba sıya tıyan, a kpa v wasa hu tıyan v fa aa pına, a vala kı mu diya aŋ kı dannı Wılsı.

26 Wıi hu yaa nala hu bulon fa aa we doŋ wıkpérii. Kambıŋ gyuu ba, ba dannı Wılsı a baa, "Á naa wıkpériye re gyınaŋ."

Yesu yırı Levi

Matiwu 9.9-13; Maaki 2.13-17

27 Ef hal tıyan ne Yesu sii lı a na lampolaal kıdigi ba aa yırı Levi dı v hɔŋ v tıntınnı diya tıyan. Nyę re Yesu bası tıya v a baa, "Sıi ko kı tıja nı hal."

28 Εε re Levi sii, a lej u kij kij bulon ta doj aŋ ki tija u hal.

29 Εε hal tijaŋ, Levi gyl lej ba mari kidiiliye yuga u diya tijaŋ a tija Yesu, a yuri nifyamaa me. Nifyamaa hu u gyl aa yura tijaŋ, lampolaala yuga gyl we ba tijaŋ ne.

30 Εε re Farasiima badoməŋ abee Wisi Teŋ dıdagila me aa yaa Farasiima sii ko, a piyesi Yesu hatinna hu a baa, "Bee re tij ma bee lampolaala abee wibonyaala bulon laŋji hɔŋ ki di kina?"

31 Yesu nii ba aa basi gee, a basi tija ba a baa, "Nala hu aa kaŋ laanftya, ba bee kyę tuba tūna, see nala hu aa wih."

32 N̄ ko di ŋ yuri wibonyaala re di ba lej ba wibom̄. N̄ bi ko di ŋ yuri tipulŋ tūmma."

Ba piyesi Yesu nyuwa vuwawu wiya Matiwu 9.14-17; Maaki 2.18-22

33 Εε re nala badoməŋ ko piyesi Yesu a baa, "Gyɔŋ Wisiñi fool hu hatinna aa ki vuwa nyuwa re, a ki kyuwali Wisi me saja bulon. Farasiima hatinna me ki yaa gee tui. Ame i hatinna ke bee vuwa nyuwa."

34 Εε re Yesu piyesi ba a baa, "D̄i nal le kpaa haan, di u bee u kyanſi ki gbiyalı hafalı hu gbiyalı, u kyanſi hu si wuwo vuwa nyuwa? Aayi, ba bi si wuwo vuwa nyuwa.

35 Ame saja kidiği re si pele, di ba kaŋ hafalı bala hu mu lee kidiği. Εε tijaŋ ne u kyanſi hu yan si vuwa nyuwa."

36 Εε re u bil maga namaga no tiya ba a baa, "Nal bulon bi si löḡ tanfali a kpa ala to gabinu bol. Di i re yaa gee, i si kyogi gafalı hu, ka di tanfali hu bee gabinu hu me bi si kui dəmčŋ."

37 Εε tui re nal me bi si kpa sihuwo a we pulbinu tijaŋ. Di i re yaa gee, pul hu si pɔso, di siŋ hu bulon bisu ta.

38 Sihuwo maga di i kpa we viiweiye tijaŋ ne.

39 D̄i nal le aa nyuwa siwilii, u bil bi si ki kyę di u nyuwa sihuwo, beewiya tūna aa baa di siwilii re weliye te sihuwo."

6

Ba piyesi Yesu Kyewiyesii hu kyęe wiya Matiwu 12.1-8; Maaki 2.23-28

1 Kyewiyesii hu kyęe kidiği, Yesu bee u hatinna hu gyl sii mu tij nyonſo baga kidiği tijaŋ ne a ki mu. Εε re u hatinna hu borı nyonſo hu, a piisi ki kyanſi.

2 D̄i Farasiima badoməŋ me gyl we doj a na ba. Doj ne ba piyesi ba a baa, "Bee re tij ma ki yaa nyę? Kyewiyesii hu kyęe sına daa ma ki kyogi gęe?"

3 Εε re Yesu piyesi ba a baa, "Ma ha bi karıma na wii hu Deviti gyl aa yaa?

4 Losi gyl kaŋ u bee u hatinna re, u gyl mu gyuñ Wisi diya hu, a kpa paanuu hu ba aa kaŋ ko sula Wisi, a löḡ kyanſi aŋ kpa tiya u hatinna hu me, ba me laa kyanſi. U fa yaa sına re anii niwaasi aa si kpa han paanuu hu dige u nyuwa, see wukyuwal silaala duŋ, ka Deviti bee u nala hu gyl kyanſi ba gęe."

5 Ka Yesu yan basi tija ba a baa, "Mıyaŋ Nihuwobiŋ Biye re yaa Kyewiyesii hu kyęe tūna."

Yesu tibi banosuv tūna Matiwu 12.9-14; Maaki 3.1-6

6 Kyewiyesii hu kyee kidiđi Yesu bıl sii gyuu Gyuumma wıkyuwaldiya, a ki daga nala, di baal kidiđi me gyi we doň, u noduu noj suba.

7 Wısi Teñ didagula abee Farasiima badomoy me gyi we doň. Ba gyi aa kye wu re di ba tuň geee tıyan a kaň Yesu, a baa di u kyogo ba sıñsi re. Eewiya, ba buloň gyi lı siya po u tıyan, di ba na di u sı tıbi baal hu Kyewiyesii hu kyee re koo?

8 Am Yesu fa gyi ba tuňuna buloň ne. Ee re u bası tıya nosuu hu tuňa a baa di u sii ko lı sıñ ba siya tıyan. Nyę re baal hu sii mu lı sıñ doň.

9 Doň ne Yesu piyesi ba a baa, "Ee re Wısi mirisi hu daga di á ki yaa Kyewiyesii hu kyee? Di á ki kiyeli nala koo di á ki dögisi ba? Di á ki laa nala mübolo koo di á ki kpı ba?"

10 Yesu aa bası geee, u mügi deň nala hu aa høj doň buloň aŋ bası tıya nosuu hu tuňa di u kaň u noj tanni. U kaň tanni. Nosuu hu mügi kui kuduwo hu.

11 Yesu aa yaa geee, nala hu buloň baan sii kujkanj. Ba ki vuvhı wu hu ba aa si yaa u.

Yesu lı u kpambısı fi abee balya

Matiwu 10.1-4; Maakı 3.13-19

12 Kyee kidiđi Yesu sii mu gyi dogimo kidiđi nyuu di u kyuwali Wısi. U we doň, a kyuwali Wısi geee deňdeň siya mu gballı.

13 Siya aa gballı, u yırı u hatınna buloň ba ko u lee. Ee re u lı ba tıyan nala fi abee balya di ba yaa u kpambısı.

14 Nala hu u gyi aa liya re nyę: Siimoj (Yesu fa kana u ki yırı Piita re) abee u naabilbaal Añduru, abee Gyemsi abee Gyooj abee Filipi abee Batolomi

15 abee Matiwu abee Tomaası abee Alfiyası biibaal Gyemsi, abee Siimoj, nal hu aa kyl u nala wiya kujkanj,

16 abee Gyemsi biibaal Gyudası, abee Gyudası Isıkarotı, nal hu aa ko yaa minaafigi tuňa hu.

Yesu daga nala aŋ tıbi ba badomoy me

Matiwu 4.23-25

17 Ee re Yesu bee u kpambısı hu sii lı dogimo hu nyuu ko tuu, di u hatınna badomoy me sıñ dogimo hu naasi tıyan. Niçyamaa me gyi sıñ doň, ba badomoy gyi lı Gyudiya paalvı re, ba badomoy me gyi lı Gyerusalem, ba badomoy me gyi lı Taaya bee Siidən aa kpaga fuwobal hu nyowa.

18 Nala no buloň gyi ko di ba gyegili ni wiya hu Yesu aa bası re aŋ ka di u tıbi ba. Nala badomoy me gyiñbomı aa kana me gyi ko re di Yesu tıbi ba.

19 Nala hu buloň gyi aa we doň ki luga di ba dige u, beewiya ba gyi naa anıdee kidiđi re aa lı u tıyan, a len nala buloň ki na laanjtya.

Tenfiyelvı abee tıkyogi

Matiwu 5.1-12

20 Nyę re Yesu mügi deň u hatınna hu aŋ baa, "Nyusunțumma re yaa ma nala hu a yaa nyaaba, mamaa re si gyuu Wısi koro hu."

21 Nyusunțumma re yaa ma nala hu losi aa kpıu gyınaŋ, Wısi si len di ma vıgo.

Nyusunțumma re yaa ma nala hu aa wii gyınaŋ, Wısi si len di ma müma.

22 Nyusunṭimma re yaa ma nala hu ba aa haasa, a lū ma kū ta nala tyanj a kū tuusi ma a kū kyogi ma feñ aŋ baa dū ma yaa nūbomo re, akuu ma aa tuŋ miyanj Nihuwobiŋ Biye hal wiya.

23 Dī gēe re ko puu ma, ma lej dū ma tenni fuyelt, dī ma kū gōwa a kū gyuwɔsi, beewiya ma tuno yuga re a piŋ wūsibee tyanj. Ee tū re ba naabaala me gyi dōgsi Wūsī tuŋdaala hu gyi aa laa sıya ko.

24 Ame ma nala hu aa yaa kīna timma gyinaj, ma sī na towara beewiya ma laa sıya di ma suma bulon teñ ne.

25 Ma nala hu me aa vōgo gyinaj, ma me sī na towara dū losi kpū ma.

Ma nala hu me aa muŋ gyinaj, ma sī na towara.
Ma tisi si kyogi, dū ma wii sinul.

26 Dī dunyu nala bulon ne ko kū bigisi ma, ma gyuma anū towara tyanj ne ma we gēe, beewiya, ee tū re ba naabaala gyi kū bigisi nala hu gyi aa nyija wiya baa dū ba' yaa Wūsī tuŋdaala re."

Ma kyo ma dōmo

Matiwu 5.38-48; 7.12

27 "Ame ma nala no aa we daha, a gyegili kū nū ḥ wībasū no, ma lej dū ḥ basi tiya ma, ma kyo ma dōmo aŋ yaa wīweliye kū tiya nala hu aa haasi ma.

28 Ma sul Wūsī kū tiya nal bulon aa basi wībomo kū tiya ma, aŋ kyuwah Wūsī kū tiya nala hu bulon aa dōgsi ma.

29 Dī nal le ḥ jmaa i nogobo kyanjkpaŋ, kaŋ i noduu kyanjkpaŋ me tiya u dū u ḥ jmaa. Dī nal le kaŋ i gabal fası, wuri i gabiyē me pē tiya u.

30 Dī nal le ko svla i kūŋ, kpa tiya u. Dī nal me re kyuma i kūŋ, ta puyesi u laa.

31 Wiya hu ma aa kye dū nala kpa kū yaa ma, ma me kpa ba tū kū yaa nala.

32 Dī mamaa re kyo nala hu aa kyo ma duŋ, ma bī kaŋ tuno bulon Wūsī lee, beewiya wībonyaala me gba kyo nala hu aa kyo ba re.

33 Dī mamaa re yaa wīweliye kū tiya nala hu aa yaa wīweliye kū tiya ma duŋ, ma bī kaŋ tuno bulon Wūsī lee, beewiya wībonyaala me gba aa yaa gēe re.

34 Dī mamaa re kpa kīna kū kyūn nala hu ma aa gyuma anū ba sī wuwo tuŋ tiya ma duŋ, ma bī kaŋ tuno bulon Wūsī lee, beewiya wībonyaala me gba aa kpa kīna kyūn ba dōŋtūnsi re aŋ kū yiyela dū ba mügi tuŋ gēe tū tiya ba.

35 Amē wiya hu ḥ aa kye dū ma ke kū yaa re nye: Ma kyo ma dōmo, a yaa wīweliye kū tiya ba, a kū kyūn ba kīna aŋ ta kū yiyela dū ba tuŋ ma. Dī mamaa re ko kū yaa nye, ma tuno bī sī kyallī Wūsī lee, ka dū Wūsī ha lej dū ma yaa u Wūbal hu tū balya. Beewiya tahaah timma abee nūbomo bulon ne Wūsī yaa wīweliye kū tiya.

36 Ma kū fā nala sikii anū ma Kuwo Wūsī aa fā nala sikii gēe.

Ma ta kī dii nala sariya

Matiwu 7.1-5

37 Ta dii i dōŋtūna sariya, dū Wūsī me ta dii i sariya. Ta kpa kyogisi tiya i dōŋtūna dū Wūsī me ta kpa kyogisi tiya i. Ma kpa wiya kū kye ma dōŋtūnsi. Dī mamaa re aa yaa gēe, Wūsī me sī kpa wiya kū kye ma.

38 Ma kpa kīna kū tiya nala. Dī mamaa re aa yaa gēe, Wūsī me sī kpa kīna kū tiya ma. U sī magisi kīna a su kūŋ yurutu, a nyagu we, ka dū ba ha yuwori kū tuu, dū u kpa tiya ma. Ame kūŋ hu i aa kaŋ magisi kīna tiya i dōŋtūna, u tū re Wūsī me sī kaŋ magisi tiya i."

39 Εε ρε Yesu bil maga namaga tiya ba a baa, “Nyulun bı sı wuwo kaŋ v dəŋtuna nyulun daaŋ. Dı u re yaa gee, ba buloŋ balıya sı tele bootogi tiyan.

40 Nal hu aa gunni wıı bı sı wuwo te nal hu aa daga v, ame dı u re ko gunni wıı hu teŋ, v me aa kıı nal hu aa daga v re.

41 Εε re i sı yaa na gyagıŋ hu aa we i dəŋtuna sıı tiyan, aŋ bı naa daakuu hu aa we i tıı sıı tiyan.

42 Εε re i sı yaa baa dı i dəŋtuna leŋ dı i lı gyagıŋ hu aa we v sıı tiyan ta tiya v, aŋ bee na daakuu hu ke aa gırıga i tıı sıı tiyan. Σedon minaafıgi tıuna kıdigi! Laasiya lıı daakuu hu aa we i tıı sıı tiyan, ka dı i wuwo kı na welinj, a na lı gyagıŋ hu aa we i dəŋtuna sıı tiyan.”

Tiya abee v nɔcɔ

Matiwu 7.16-20; 12.33-35

43 Εε re Yesu bil maga namaga tiya ba a baa, “Tıya hu aa bee wıılı, v bee noŋ nɔŋbɔŋlɔrını. Εε re tiya hu me aa kaŋ wıılı, v me bee noŋ nɔŋweliye.

44 Tıya noŋo re aa daga tiya hu doho v aa yaa. Sögyan bee noŋ tutogo noŋo, kanıı me bee noŋ babılıya.

45 Niwelii aa kaŋ tıbıŋweliye re v tiya tiyan, ee re tıŋ u kı yaa wıweliye. Nıbɔŋ me aa kaŋ tıbıŋbɔmo re v tiya tiyan, ee re tıŋ u me kı yaa wıbɔmo. Beewıya, wıı hu aa we i tiya tiyan, v re i nyuwa kı bası.”

Yesu maga dı̄saala balya namaga

Matiwu 7.24-27

46 Εε re Yesu bil baa, “Bee re tıŋ ma kı yırı ıı ma Tıuna, aŋ bee yaa wıya hu ıı aa bası kı tiya ma?

47 Nal hu buloŋ aa ko ıı lee a gyegile nıı ıı wıbasiya, a kı tıŋ ba, ıı sı daga ma gee v tıuna aa kıya.

48 U kıı gee re anıı nal aa kye dı u saa dıya, a hulo dıya hu memii v tuu yı buyı, ka v na saa. Εε re duwoŋ ko nıı, fuwo su gbarı, nıı ko gyıŋ sına dıya hu, ka v bi gyigise me gba, beewıya, ba saa v welinj ne.

49 Ame nal hu aa gyegile nıı ıı wıbasiya aŋ bee tıŋ ba, v tıuna kıı gee re anıı nal hu aa saa v dıya, aŋ bi hulo dıya hu memii v tuu aŋ saa dıya hu. Εε re duwoŋ ko nıı, fuwo su gbarı, nıı ko gyıŋ sına dıya hu, v tele wuroo, a muŋsi v buloŋ muno muno.”

7

Yesu tıbı Roma timma laalyuwolo nıhiyawu dıya tıŋtunni

Matiwu 8.5-13

1 Yesu aa bası wıya no buloŋ a tiya nala hu ko teŋ, v sii mu tıo kıdigi ba aa yırı Kapęenam.

2 Roma tumma laalyuwolo nıhiyawu kıdigi re gyı we donj, a kaŋ v dıya tıŋtunni, a fa kyo v wıya welinj. Εε re v dıya tıŋtunni hu sii kı wıılı, a pıŋ kı kye dı v suba.

3 Laalyuwolo nıhiyawu hu aa nıı Yesu wıya, v sii lıı Gyuumma nıhiyası badomıŋ dı ba mu sıla v dı v ko tıbı v tıŋtunni hu.

4 Nyę re ba sii mu Yesu lee a sıla v abee sıfiyasi buloŋ a baa, “Baal no yaa nıtıı re. U maga dı i pe v tiyan ne.

5 U kyo á nala re welinj, haalı a gba saa á wıkyuwaldıya tiya ma.”

6 Εε re Yesu kpa tıŋ ba hal kı mu. Ba aa mu kpaga laalyuwolo nıhiyawu hu dıya, v tıma v kyansı dı ba ko lıı bası tiya Yesu a baa, “N nıhiyawu, ta dögisi i tıı ko ıı dıya. N bi maga dı i ko gyıvı ıı dıya.”

7 N tu me gba bi maga di η ko i lee. Ame di i yan suri i nyuwa a baa di η tuftunni hu deye me, ka u si deye.

8 N me aa tuq η nihiyasi nyuwa re, ka laalyuwolo badəməŋ me yaa η noñ nala, a me ki tuja η nyuwa. Di miyan ne baa di kidiñ mu dahan, u aa muñ re. Di η bil baa kidiñ me ko dahan, u aa ko re. Di miyan ne basi tiya η tuftunni di u yaa wii no, u aa yaa re.”

9 Yesu aa niñ wiya no, u nyuwa fyele kijkanj. Doñ ne u mügi galdaasi u hal a basi tiya nifyamaa hu fa aa tuja u hal a baa, “N ha bi naa nal aa laa Wisi di nye Iziral tumma tu me gba tiyanj.”

10 Nye re tuftaala hu mügi kpa mu laalyuwolo nihiyawu hu diyu, di u tuftunni hu koni deye.

Yesu kyisi lohaan kidiñ biibaal sun tyian

11 Ee hal tiyan ne Yesu kpa mu tɔɔ kidiñ ba aa yiri Neen. U hatinna hu bee nifyamaa me gyi sii tija u hal mu.

12 U gyi aa muñ kí pele bee hu, u naa di nifyamaa muñ kí ko gee bilili, a kpa bapwasu kidiñ aa suba, a kañ kí mu di ba hogo. Bapwasu no duñ ne u naa gyi lula, ka u naa hu me yaa lohaan.

13 Á tūna Yesu aa naa haañ hu, sikii buloñ kana u. U basi tiya u a baa “Ta kí wiye.”

14 Ee re ka u kpa mu, a dige sunnaga hu. Nala hu fa aa kyuj daga hu mügi siñ. Ee re Yesu basi tiya sun hu a baa, “Bapwasibiye, sii.”

15 Doñ ne baal hu sii hoñ, a piili kí basi wiya. Ee re Yesu kpa u tiya u naa.

16 Kambuj kañ nala hu buloñ, ba kí danni Wisi a baa, “Wisi tuftaibal le ko tuu á lee nye. Wisi re ko di u laa ma ta.”

17 Wii no Yesu aa yaa gyi taal Gyuduya paaluu abee töbiisi hu aa gol doñ buloñ.

Gyocəñ, Wisiññifool hu tiñ nala Yesu lee

Matiwu 11.2-19

18 Nye re Gyocəñ hatinna basi wiya no buloñ Yesu aa yaa a tiya u.

19 Ee re Gyocəñ, Wisiññifool hu yiri ba tiyan nala balya, a tiñ ba di ba mu á Tūna Yesu lee, a piyesi u a baa, “I re yaa nal hu Gyocəñ aa baa di u si ko hu, koo á ha kí gyegili nüdima?”

20 Ba aa ko Yesu lee, ba basi tiya u a baa, “Gyocəñ, Wisiññifool hu re tiñ ma di á ko piyesi i anii i re yaa nal hu u aa baa di u si ko hu, koo á ha kí gyegili nüdima?”

21 Han sanja hu tu tiyan di Yesu tūbi wula tumma yuga, a kile gyiñbomo me ta nala tiyan, an suri nyulima me yuga siya.

22 Ee re Yesu basi tiya Gyocəñ hatinna hu a baa, “Ma mügi mu a basi tiya Gyocəñ wiya hu buloñ ma aa niya abee wiya hu buloñ ma aa naa. Nyulima siya aa suri re, gbariga kí vala, gbegisi kí deye. Wonni kí niñ wiya. Nala aa suba kí sii sun tiyanj. Nyaaba me kí niñ Wisi wiweliye hu.

23 Nyusunñtimma re yaa nala hu aa bee yaa η sige.”

24 Ee re Gyocəñ hatinna hu mügi kpa mu, ka Yesu piili basi Gyocəñ wiya kí tiya nifyamaa hu. U gyi piyesi ba re a baa, “Ma gyi aa lú mu Gyocəñ lee pogo hu tiyanj, bekij ne ma fa liisi anii ma si na? Ma gyi muñ di ma aho puwo aa kañ kí gyiyegi re koo?

25 Bekij ne ma gyi yan lú mu di ma na? Ma gyi lú mu di ma na nal aa laali gaweliye re koo? Aayi, beewiya nala hu aa laali gaweliye, ba aa hoñ kuwordilisi tiyan ne, a kí niñ suma.

26 Ma yan daga **ŋ** kui hū ma gyi aa lū mu dī ma na. Ma gyi lū mu dī ma na Wīsī tīndaal le koo? **ŋ** basī kī tiya ma re anū nal hū ma gyi aa muu na hū, u tee Wīsī tīndaal le.

27 Han Gyōōn hū wiya re ba sabū binj Wīsī teñ tuyān, a baa dī Wīsī baa, **ŋ** sī tūma **ŋ** tīndaal

dī u laa i siya a mu a mari i ḥmānū bin-**t**.”’

28 Ee re Yesu bīl basī tiya nala hū a baa, “Gyōōn ne tee nihuwobiñ buloñ ba aa lūla. Amē nal hū aa yaa nūbiye Wīsī koro hū tuyān, u re tee Gyōōn.”

29 Nala hū buloñ gyi nu wiya hū Yesu aa basa re. Nala no buloñ gyi tuñ Wīsī nyūwa hū Gyōōn gyi aa daga re, haalī ba bee lampolaala buloñ, beewiya ba gyi len Gyōōn fo ba wūkyūwalnuñ re.

30 Amē Farasiima abee Wīsī Teñ dīdagila hū ke gyi viya Wīsī nyūwa re, beewiya ba gyi bi len Gyōōn gyi fo ba wūkyūwalnuñ.

31 Ee re Yesu bīl baa, “Bekin̄ ne **ŋ** sī kpa gyīnañ nala magisī? Ee re ba kui?

32 Ba kui gēe re anū biibiisi aa gbīyalī bee tuyān, a nōsī basī kī tiya dōmōñ a baa, ‘Á muñ loñbiye tiya ma re, ka ma viya gūwayi, á yū hanjyee me tiya ma, ka ma viya wiyi’

33 Sañja hū tuyān Gyōōn Wīsīnūfool hū gyi aa ko ma lee, u gyi aa vūwa nyūwa re a bee nyūwa sūñ me. Ee re ma baa dī gyūñboñ ne kana u.

34 Añka Miyan̄ Nihuwobiñ Biye ke ko ma lee, a kī di kīna an̄ kī nyūwa sūñ me. Ee re ma basī tiya dōmōñ a baa dī baal no ke yaa laboriñ tūna re, a yaa sīnyūwal me, an̄ pe kañ lampolaala abee wībōnyaala buloñ yaa u kyañsi.

35 Nala hū aa kañ wīgyūñ hū aa lū Wīsī lee, ba wiyaaliya re aa daga anū ba wīgyūñ hū kōñ lū Wīsī lee re.”

Yesu gyūñ Farasii kīdīgī ba aa yīrī Siimōñ diya

36 Kyees kīdīgī Farasii kīdīgī yīrī Yesu dī u ko u dīya di kuna. Yesu mu a hōñ dī u di kīna hū.

37 Dī hasçōñsōnnī kīdīgī me gyi we tōo hū tuyān. Haaj̄ no gyi aa nuñ Yesu wiya anū u we Farasii hū dīya tuyān a kī di kīna, u sīi kpa pūrūñtūwa bee turanū a kañ mu gyūñ dīya hū.

38 Haaj̄ hū aa ko gyūñ dīya hū, u mu sūñ Yesu hal, an̄ wii sīnūl kī we u naasi tuyān. Sīnūl hū aa tuu Yesu naasi tuyān gēe, u kañ u nyūpūna tūgi tūgi, an̄ tuu gbinni, a kañ Yesu naan̄ tuyān, an̄ kpa turanū hū bīsī we u naasi tuyān.

39 Dīya hū tūna aa naa wū no haaj̄ hū aa yaa, u hōñ kī liisi u tiya tuyān a baa, “Dī baal no fa kōñ yaa Wīsī tīndaal, u fa sī gyīma anū haaj̄ no aa dige u hū yaa wībōnyaal le.”

40 Ee re Yesu basī tiya u a baa, “Siimōñ, **ŋ** kañ wū re dī **ŋ** basī tiya **t**.” Siimōñ me basī tiya u a baa, “**ŋ** nūhiyawū, basī tiya **ŋ**.” Nyē re Yesu baa,

41 “Baala balya re sīi mu kyūñ molbiye kīna tūna kīdīgī lee. Kīdīgī kyūñ bwūwara tūsi kōñ re, kīdīgī me kyūñ bwūwara tūsi.

42 Baala no balya tuyān, ba kīdīgī buloñ bī wūwo tuñ kyūñ hū. Ee re kīna tūna hū kpa kyīma hū a kyē ba buloñ balya. Baala no balya tuyān, ba kībēe re sī kyo kīna tūna hū wiya yuga?”

43 Ee re Siimōñ basī tiya u a baa, “**ŋ** liise anū nal hū kyūñ aa yuga hū re sī kyo baal hū wiya yuga.” Doñ ne Yesu basī tiya u “Wītū re i basī.”

44 Nyē re Yesu yan mügi deñ haaj̄ hū añ basī tiya Siimōñ a baa, “Na i naa haan̄ no re? **ŋ** ko i dīya re, añka i bī yaa nuñ tiya **ŋ** dī **ŋ** sōmo **ŋ** naasi,

anka u ke kpaas u sinisil sōmo η naasi aŋ kaŋ u nyupuna me tūgi η naasi tuya η.

45 N aa ko i diya, i bi guwori η, ame η aa ko gyuu daha bulon, haan no ko tuu gbinni kana η naaj tuyaŋ ne, a ha bi siye bee nye bulon.

46 I bi tisi η nyuu bee nūv, ka u ke yaa tūranii tisi η naasi.

47 N basi ki tya i re anu u wibōŋgyamaa hu bulon ne Wīsi kpa kye u. Ee re tūj u kyo η wiya yuga gese. Amē nal hu bulon ba aa kpaas u wibōmo muhū kye u, u me aa kyo tūna muhū re."

48 Ee re ka Yesu basi tya haan hu a baa, "N kpaas i wibōmo kye i re."

49 Niikaalya hu fa aa hōŋ ki di kidiiliye hu mūgi ki būni ba tisi tuyaŋ anu kibee re paal yaa baal no, a kpa wibōmo ki kye nala?

50 Amē Yesu basi tya haan hu a baa, "I laadii re laa i ta. Ki mu abee laanjfta."

8

Haana hu gyi aa tūj Yesu hal

1-3 Ee hal tuyaŋ ne Yesu gölli mu təbala abee təbiisi bulon, a basi Wīsi koro wiweliye hu a ki tya nala. U hatunna hu fi abee baliya abee haana badəməŋ ne gyi aa tūj u hal. Gyūbōmo abee wūla gyi kaŋ haana no badəməŋ ne, Yesu gyi tūbi ba. Yesu gyi kile gyūbōmo bape re Mēeri Magidalina tyaŋ, a tūbi Gyuwana abee Suzaana abee hagyamaa. Gyuwana bala fa yaa nihiyawu re kuwori Hērōt dinya tyaŋ, ba ki yiri Kyuuza. Haana no bulon gyi aa tūj Yesu hal le, a kpa ba tū kuna a ki kiyeli u bee u hatunna hu.

Kidohil namaga

Matiwu 13.1-9; Maaki 4.1-9

4 Ee re nala gyi lū toni yuga, a ki ko Yesu lee. U gyi aa ko na dū nala lanja yuga gese, u maga namaga no tya ba a baa,

5 "Baal kidigi re gyi siye, a kaŋ u kidoho mu dū u gyaasi u baga tyaŋ. U aa gyaasi kuna hu tyaŋ ne, kidoho hu badəməŋ tele nūbūusi tyaŋ. Nala vala ki nūwəsī, ka digibisi me ko towasi di.

6 Badəməŋ me tele bonyuŋ tyaŋ, a nyu aŋ sūba, beewiya fiyel gyi tuwo doŋ.

7 Badəməŋ me gyi tele sōsī tyaŋ a nyu, ba bee sōsī bulon sii waa we dəməŋ, ka sōsī hu nūŋ kaŋ ba, ba pugumi.

8 Kidoho hu badəməŋ me gyi tele tanjhawelii tyaŋ, a nyu, a waa, a mari welin, a we biye kōo kōo." Yesu aa maga namaga hu teŋ, u baa, "Nala hu aa kaŋ dığına, ma gyegili nū wiya no welin."

Yesu daga wūl hu aa tūj u kaŋ namagisi ki daga nala Wīsi wiya

Matiwu 13.10-17; Maaki 4.10-12

9 Ee re Yesu hatunna hu piyesi u namaga hu memii.

10 Yesu basi tya ba a baa, "Ma nala no re Wīsi daga wiya hu aa yaa wifaninya u koro hu tyaŋ memii tya. Amē niikaalya hu ke bulon, namagisi re u aa kaŋ ki daga ba. Ee re tūj ba aa gyegili gyegili, aŋ bee gyuŋ ba memiye, a bül deŋ deŋ me aŋ bee na kūŋ bulon.

Yesu daga kidohil namaga hu memii

Matiwu 13.18-23; Maaki 4.13-20

11 Kidohil namaga hu memii re nye: Kidoho hu re yaa Wīsi wibii hu.

12 Kina hu aa tele nubusisi hu tiyan ne yaa nala hu aa nii Wiusi wiya, ka Sitaani ko kanj wii hu li ba tisi tiyan, di ba ta laa di, di Wiusi laa ba ta.

13 Kina hu me aa tele bonyun h u tiyan me re yaa nala hu aa nii Wiusi wibii hu, a laa diabee tenfiyeluv. Amee wii hu bi kanj lipunu ba tisi tiyan. Ba aa laa wii hu re, a tuja mu maga geee, amee di wii re ko gyuu ba wii hu tiyuu tiyan, ba aa kpaat a re.

14 Kina hu me aa tele sosi hu tiyan me re yaa nala hu aa nii Wiusi wibii hu, ka dunuya kina abee dunuya wiyaaliya wiya kyl ba. Dunuya kina wiya, ba aa bi wuwo di ba tij Wiusi wibii hu mu siya, anj kpaat.

15 Kina hu aa tele tanjhawelli h u tiyan me re yaa nala hu aa nii Wiusi wibii hu, a laa we ba hakilli tiyan, anj kanj kenyiri abee mala wii hu tijuu tiyan, u mu kanj doho."

Yesu maga fintuna namaga

Maaki 4.21-25

16 Ee re Yesu basi baa, "Nal bulon bi si nyogo fintuna u diya tiyan, an bil kpa sigi godo memii tiyan, koo a kpa gbaha kyige to. U aa kpaat di u saga fintundaan tiyan ne di u kyaani tiya nala hu aa ko ki gyuu diya hu.

17 Wifanji bulon tuwo di u bi si ko li ligyalu. Wii bulon me aa we bilhuu tiyan, u me si ko li pulvuj.

18 Ma fiyele ma siya welin abee wiya hu ma aa nii tiyan. Nal hu bulon aa kanj yuga, Wiusi si mari tiya u yuga pe. Nal hu me aa bi kanj kij, muhvu hu me gba u aa buina anii u kana, Wiusi si kanj laa u lee."

Yesu nuna abee u naabaloya

Matiwu 12.46-50; Maaki 3.31-35

19 Ee re Yesu nuna abee u naabaloya sii ko u lee, di ba na u. Amee nala gyi aa yuga doej wiya, ba gyi bi wuwo di ba na u.

20 Ee re nal kidigi basi tiya Yesu a baa, "I naa abee i naabaloya re sij gyanhal tiyan a ki kyee di ba na i."

21 Doej ne Yesu basi tiya ba bulon a baa, "Nala hu aa nii Wiusi wiya a ki tij ba, ba aa re yaa ij naama abee ij naabaloya."

Yesu lej puwo sige

Matiwu 8.23-27; Maaki 4.35-41

22 Kyee kidigi Yesu basi tiya u hatunna hu di ba lej di ba kyol fuwo hu kyolo. Ee re ba sii gyuu nituduworiboro, a duwori ki mu.

23 Ba aa duwori ki mu hu tiyan ne, Yesu kpa doo piij. Ka puwoduwo kidigi me piili ki yaa, a ko njmaa nii ki we nituduworiboro hu tiyan u ki kye di u su. Boro hu fa kaa muhvu ka di u tuu niumemii.

24 Nyee re Yesu hatunna hu mu lee hu u fa aa pina, a kyisi u a basi tiya u a baa, "A nthiyawu, ba aa nii ma re! Boro hu aa kye di u tuu niumemii re." Ee re Yesu sii doo hu tiyan, a nosi puwo hu bee nii hu bulon di ba fiyele piij. Doej ne puwo hu sige, ka lee bulon yaa siyee.

25 Ee re Yesu piyesi u hatunna hu a baa, "Bee re tij ma bi laa ij di?" Wii hu yaa ba bulon wikiperii, haali kambij kanj ba.

Ee re ba ki piyesi domoij a baa, "Nigee irij ne paalii yaa baal no? U nosi puwo abee nügbanpumo, ba bulon tiya u nyuwa?"

Yesu tibi baal kidigi gyiñbomo aa kana

Matiwu 8.28-34; Maaki 5.1-20

26 Ee re Yesu bee u hatunna hu duwori ko pele Gerasa paaluu aa we Galili fuwo hu kyolo tiyan.

27 Ba aa muu pele doŋ, Yesu lı̄ nı̄ hu nyuwa. U lı̄ dı̄ u sı̄ŋ, dı̄ baal kı̄digi gyuŋbom̄aa kana me lı̄ tı̄yan a ko kyeme u. U gyl̄ aa göll̄ we bilni nyuni tı̄yan ne a kı̄ gbe abee u teŋbil aŋ po u bee gyuŋ diya.

28 U aa naa Yesu, u kyiyesi, an tuu tele u sı̄ya tı̄yan, an kyrı̄t̄ bası tı̄ya u a baa, "Yesu, Wı̄ibal hu Biye, bee re i kı̄ kye i yaa ɳ? N̄ aa sula i, ta döḡisi ij."

29 Yesu fa nosı̄ gyuŋbom̄ hu re dı̄ u lı̄ baal hu tı̄yan, ee re tı̄ŋ baal hu bası gęe. Gyina hu gyl̄ ville kı̄ kana u re saŋa buloŋ. Eswiya, ba gyl̄ aa kana u tı̄ŋ tı̄yan ne, a we u nosı̄ bee u naasi buloŋ kpiyasi an h̄a lı̄ nala we dı̄ ba kı̄ deŋ u. Amę u gyl̄ aa kaŋ kpiyasi hu tı̄ri re, ka gyuŋbom̄ hu kpa u gyuŋ pogo.

30 Ee re Yesu pı̄yesı̄ u a baa, "I feŋ ne bee?" Baal hu baa "N̄ feŋ ne yaa kigymamaa." Gyuŋgyamaa re gyl̄ we u tı̄yan, ee re tı̄ŋ u baa dı̄ u feŋ ne kigymamaa gęe.

31 Ee re gyuŋsi hu sula Yesu a baa dı̄ dı̄ u ko kil ba ta baal hu tı̄yan, dı̄ u ta kil ba we bootogilunjiı̄ hu aa bı̄ kaŋ litenii tı̄yan dı̄ ba kı̄ na towara.

32 Dı̄ porikusi-gyamamaa badom̄om̄ me sı̄ŋ dogimo kı̄digi aa kpaga don login tı̄yan, a kı̄ di kına. Ee re gyuŋsi hu sula Yesu dı̄ u leŋ dı̄ ba mu gyuŋ porikusi hu tı̄yan. U tı̄ya ba lı̄m̄anı̄.

33 Ee re ba lı̄ baal hu tı̄yan a mu gyuŋ porikusi hu tı̄yan. Porikusi hu buloŋ sii fá a lı̄ dogimo hu login aa geese yuga a mu tuu tele fuwo hu tı̄yan, a nyuwa nı̄ suba.

34 Porikudaala hu aa naa wı̄ no aa yaa, ba fá mu heeli bası tı̄ya bee hu nala abee nala hu aa we bagısı̄ tı̄yan buloŋ.

35 Nye re nala sii lı̄ mu lee hu Yesu aa we, dı̄ ba na wı̄ hu aa yaa. Ba aa ko dı̄ baal hu tı̄yan Yesu aa kile gyuŋbom̄ hu, dı̄ u deye, a h̄oŋ Yesu login a laali gawelii. Ba aa naa gęe, u yaa ba kambı̄j.

36 Nala hu gyl̄ aa we doŋ ka Yesu tı̄bı̄ baal hu, ba bası tı̄ya nı̄kaalı̄ya hu gęe Yesu aa yaa a tı̄bı̄ u.

37 Ba aa nı̄ wiya hu, kambı̄j kaŋ ba welinj. Ee re paaluv hu nala buloŋ ko bası tı̄ya Yesu dı̄ u lı̄ ba paaluv tı̄yan. Nye re Yesu sii gyuŋ nı̄duworiboro, u bee u hatunna hu duwori mu.

38 Baal hu tı̄yan Yesu gyl̄ aa kile gyuŋbom̄ hu me sula u, dı̄ u leŋ dı̄ u ko dı̄ ba mu. Ee re Yesu kaŋ viya, aŋ bası tı̄ya u a baa,

39 "Mı̄ngi mu dı̄ya a bası tı̄ya nala wı̄ hu Wı̄isi aa yaa tı̄ya i." Doŋ ne baal hu mu göll̄ bee hu tı̄yan buloŋ a kı̄ bası wı̄ hu Yesu aa yaa tı̄ya u.

Yesu kyisi Gyeerusi toluu sru tı̄yan

Matiwu 9.18-26; Maaki 5.21-43

40 Ee re Yesu bıl gyuŋ nı̄duworiboro a duwori kyol fuwo hu. U aa ko kyolo hu dı̄ nı̄gyamaa laŋja doŋ. Ba aa naa dı̄ u aa ko, ba sii mu kyeme u abee teŋfı̄yeluv, beewiya ba buloŋ fa h̄oŋ kı̄ gyegili u re.

41-42 Doŋ ne baal kı̄digi ba aa yırı̄ Gyeerusi me mu kpa ko. U fa yaa Gyuumma wı̄kyuwaldı̄ya nı̄hiyawu re. Ee re u ko tuu gbinni Yesu sı̄ya tı̄yan, aŋ baa, "N̄ aa sula i, ko ɳ diya, beewiya ɳ toldı̄gi duŋ ɳ aa lı̄la re piŋ kı̄ kye dı̄ u suba." Hı̄ntolibiye hu fa yaa nı̄ bı̄si fi abee balı̄ya re. Ee re Yesu sii kpa kı̄ mu Gyeerusi diya. U aa muu hu tı̄yan ne, nala gol u kyige lee buloŋ.

43 Haaj kı̄digi me gyl̄ we nala hu tı̄yan, a gyl̄ kı̄ yaa u hawı̄ya ka ba bee teŋ bı̄si fi abee balı̄ya, haalı̄ u göll̄ yaa luluje welinj, a kpa u molbiye buloŋ kyogi ta waasvu, ka nal buloŋ bı̄ wuwo tı̄bı̄ u.

44 Εε ρε υ lugisi nala hu tyanj a ko sij Yesu hal, an dige υ galnyuwa tyanj. υ aa dige Yesu galnyuwa hu tyanj ne, wui hu pirigi teñ don.

45 Εε ρε Yesu piyesi a baa dì kibee re dige υ. Nal bulonj baa dì υ ke daa. Εε ρε Piita basi tiya Yesu a baa, "Nihiyawo, ka i naa nala aa yogaa gese re a gol i kyige, a ki yiye domonj, ka i ha ki piyesi baa dì kibee re dige i gal."

46 Amē Yesu ha baa, "Nal kidiği dige η ne, beewiya η gyima anu dee lu i tyanj ne."

47 Haaj hu aa naa anu υ bi si wuwo kañ wui hu fanya, υ ko tuu gbinni Yesu siya tyanj, a ki kyele, a basi tiya nala hu wui hu aa tuj υ dige υ, a daga gese hu υ aa dige υ, a pirigi na laanjtya.

48 Εε ρε Yesu basi tiya υ a baa, "N toluu, i aa laa η di re tuj i deye. Ki mu abee laanjtya."

49 Yesu ha fa aa basi wiya no gese, dì ba tuj nal υ lu Gyeerusi diya ko, a ko basi tiya Gyeerusi a baa, "I toluu hu suba re, ta bil ki doñ á nihiyawu hu."

50 Yesu aa nui gese, υ basi tiya Gyeerusi a baa, "Ta leñ dì kambunj kana i. I ke laa η di, υ si sii."

51 Yesu aa muv pele baal hu diya, υ bi leñ nal bulonj tija υ hal gyuu diya hu, see Piita abee Gyɔɔŋ abee Gyemsi, a pe biye hu kuwo abee υ naa tyanj.

52 Ba aa muv gyuu diya hu dì nala hu bulonj aa we doñ sij ki wui biye hu loho. Εε ρε Yesu basi tiya ba a baa, "Ma ta ki wiye, biye hu bi suba, doo re υ piñ."

53 Εε ρε ba bulonj kpa υ muma, beewiya ba gyuma anu biye hu suba re.

54 Nyę re Yesu tuu kañ biye hu nonj tyanj anj yuri υ a baa, "N biye, sii."

55 Don ne υ mügi sii svu tyanj hanj laglagibiyie hu. Εε ρε Yesu baa dì ba yaa kidiiliye tiya biye hu dì υ di.

56 Wui no gyi yaa biye hu kuwo abee υ naa bulonj wkperii re, ka Yesu basi tiya ba abee sıfıyan dì ba ta ko basi wui hu tiya nal bulonj.

9

Yesu tuj υ kpambisi fi abee balya hu

Matiwu 10.5-15; Maaki 6.7-13

1 Εε ρε Yesu yuri υ hatunna fi abee balya hu, a ko laanjji, a tiya ba dee abee njmanu dì ba wuwo ki kile gyuñbom, anj wuwo ki tibi wula timma me.

2 Εε ρε υ tuj ba dì ba lu mu a basi Wisi koro hu wiya anj pe tibi wula timma me.

3 Anj bil basi tiya ba a baa, "Njmanu no valu tyanj, ma ta paa daatiguya, koo ma diikusi, a ta kol kidiiliye koo molbiye. Ma ta paa ganni pe ganni hu ma aa si laali tyanj. Kuj bulonj paalti bi maga dì υ tuj ma hal."

4 Dì mamaa re ko mu too bulonj, dì too hu nala ko kyaga laa ma abee nosi balya, lee hu ba aa si kpa tiya ma dì ma gyuu, υ maga dì ma we doñ ne a mu pele kyee hu ma aa si lu too hu tyanj.

5 Dì mamaa re ko mu too bulonj, dì too hu nala bi tögimō ma, ma piisi ma naasi tanha ta doñ, anj lu too hu tyanj. Εε si leñ dì ba gyuma anu ba aa viya ma nyę, Wisi si dögisi ba."

6 Nyę re ba sii gölli mu toni, a ki basi Wisi wiweliye hu, anj pe ki tibi nala me, lee hu ke bulonj ba aa muwa.

Herötü hakila vogima

Matiwu 14.1-12; Maaki 6.14-29

⁷ Nal hu gyi aa deñ Galili paaluu ba kí yiri Herotí gyi aa nii wiya hu Yesu bee u hatinna hu aa gollo kí yaa, u hakila bulon gyi vugima re, beewiya nala badomoy gyi aa basi re anii Gyooj Wiusinufool hu re miigí sii sun tuyañ.

⁸ Nala badomoy me gyi baa di Elaagya re miigí ko, ka badomoy me baa di faafaa Wiusi tijndaala hu kidiñgi re miigí sii sun tuyañ.

⁹ Nyé re Herotí baa, "N gyi len ba keri Gyooj nyuu re, ka kibee wiya re ñ yañ bil kí nii nye?" Ee re u kí lugá di u na Yesu.

Yesu tiya nígyamaa kidiiliye

Matiwu 14.13-21; Maaki 6.30-44; Gyooj 6.1-14

¹⁰ Nyé re Yesu kpambisi hu miigí ko u lee, a yaa ba ñmanu duwoso tiya u, ka u beel-ba duñ sii kpa tui Besaada dulanj mu.

¹¹ Nala aa nii Yesu wiya anii u muñ Besaada, ba sii kile u lugo mu doñ. Ba aa muñ pele doñ, u lollí ba welin, añ basi Wiusi koro hu wiya tiya ba, an tübi wula tumma me.

¹² Didaana aa ko pele, Yesu kpambisi hu basi tiya u a baa, "Leñ di nala hu mu tóñi hu abee bagisi hu aña kpagá dahan, a kyé kidiiliye abee lipunya, beewiya kín bulon tuwo dahan ba aa si di."

¹³ Ee re Yesu miigí basi tiya ba a baa, "Ma tui mu kyé kidiiliye tiya ba di ba di." Ee re ba basi tiya u a baa, "Kíñ hu á aa kana re yaa paanuu gama bónçon abee fuwonanjılıya balya. Ee re á si yaa a yobó kidiiliye tiya nígyamaa no bulon?"

¹⁴ Baala duñ gyi aa we nala hu tiyan gyi pele tusi búnçon ne. Ee re Yesu basi tiya u hatinna hu a baa, "Ma leñ di nala hu laññi hóñ gulo gulo, a leñ di gul bulon yaa nala mollibalya abee fi."

¹⁵ Ee re u hatinna hu leñ nala hu bulon tuu hóñ gulo gulo.

¹⁶ Ka Yesu kpa paanuu hu bónçon abee fuwonamuisi hu balya, a wil deñ wiusinyuu añ kyuwali Wiusi angyuwasañ, añ kañ lógo lógo, a kpa tiya u hatinna hu, ba me laa kañ kpaña nala hu.

¹⁷ Nala hu bulon kyañ, a vögó añ ka. U hatinna hu paa kukaaliya hu su simbiisi fi abee balya.

Piita daga nal hu Yesu aa yaa

Matiwu 16.13-19; Maaki 8.27-29

¹⁸ Kyee kidiñgi re Yesu duñ mu kí kyuwali Wiusi. Ee re u hatinna hu sii mu u lee. Doñ ne u ptyesi ba a baa, "Aññe re nala baa ñ yaa?"

¹⁹ Ee re u hatinna hu baa, "Badomoy baa di i re yaa Gyooj, Wiusinufool hu. Badomoy me baa di i re yaa Elaagya. Badomoy me ha baa di i yaa faafaa Wiusi tijndaala hu kidiñgi re, a miigí sii sun tuyañ."

²⁰ Nyé re Yesu miigí ptyesi u hatinna hu me a baa, "Añka ma me, aijne re ma baa ñ yaa?" Ee re Piita baa, "I re yaa Krisita hu, laataal hu Wiusi aa liya di u laa dunnya nala ta."

²¹ Ee re Yesu basi tiya ba abee sıfıyası di ba ta ko basi wu no kí tiya nal bulon.

Yesu basi u tñwara nayi abee u sun wiya

Matiwu 16.20-28; Maaki 8.30-9.1

²² Yesu bil basi tiya ba a baa, "Míyanj Nihuwoñ Biye si na tñwara re kijkaj. Gyumma nihiyasi abee Gyumma wükyuwal silaala nihiyasi abee Wiusi Teñ didagila bulon si viya ñ. Ba si kpu ñ, ame ñ si sii sun tuyañ u kyetoo kyee."

23 Εε ρε υ bası tıya nala hu buloŋ a baa, “Dı nal buloŋ ne aa kye dı u tıja ḥ, see dı u vıya u tı ɻımanı ta an kpa u daagarı baası kyeε ke buloŋ, a ku tıja ḥ hal.

24 Nal hu buloŋ aa kye dı u laa u tı mübol, u bı sı kan mübol hu aa bı kan tenii, ame nal hu aa kuu ḥ wıya a vıya u mübol ta, u tına re sı kan mübol hu aa bı kan tenii.

25 Dı i re tıj dıvınya no buloŋ, aŋka dı i bı sı na mübol hu aa bı kan tenii, bekiŋ tıno re i na?

26 Dı nal buloŋ ne ko leŋ dı Miyan Nihuwobiŋ Biye bee ḥ wıbasıya yaa u hısi, u tına wıya me sı yaa ḥ hısi kyeε hu ḥ aa sı mügi ko dıvınya abee gaŋdari abee ḥ kuwo Wısi gaŋdari abee u malıkaweliye hu gaŋdari.

27 Wıtu re ḥ bası ki tıya ma, nala badomɔŋ we daha, ba bı sı svba ka di Wısi koro hu ko.”

Yesu bırima

Matiwu 17.1-8; Maaki 9.2-8

28 Yesu aa bası wıya no hal tıyan, u kyeεye kyori kyeε, u sii kan Piita bee Gyooŋ abee Gyemsi, a mu gyıŋ dogimo kıdigi nyuu dı u kyıwıalı Wısi.

29 U fa aa kyıwıalı Wısi hu tıyan ne, u sıya pirigi bırumı, a bıl bı kı u kıyı. U gannı buloŋ mügi pırsı gée pogipogi, a kı tıla gée nyılınyıvılı.

30-31 Doŋ tıyan ne Moosi bee Elaagya pirigi lı wısibee, a ko pe Yesu tıyan, ba gannı me kı tıla gée tı. Ba beel-u sıŋ kı bası gée hu Yesu aa sı svba Gyerusalem tıyan, a leŋ dı wı hu wıya Wısi aa tıma u ko su u buwa.

32 Piita bee u dıŋtıŋsi hu fa aa pıŋ doo re, ame ba aa hirige sii, ba naa Yesu dı u aa tıl, a na baala hu balyıa me aa sıŋ u lee.

33 Nyę re baala hu ta Yesu an kpa dı ba mu. Εε re Piita bası tıya Yesu a baa, “Tına, u yaa wıwelii re á aa we daha. Á sı we gyama boto, dı i tıj kıdigi, dı Moosi me tıj kıdigi, ka dı Elaagya me tıj kıdigi.” (Piita aa bası wıya no buloŋ, ka u tı fa paalı bı gyıŋ wı hu u aa bası.)

34 Piita ha fa aa bası wıya hu tıyan ne, taalbal kıdigi pirigi ko tuu tı ba. Εε re kambıŋ kan Yesu hatınnıa hu.

35 Ka taal kıdigi lı taalbal hu tıyan a baa, “N Biye re nyę. U re yaa nal hu ḥ aa liya. Ma gyegili kı nı u nyıwa.”

36 Taal hu aa bası wıya no ko teŋ, dı Yesu dıŋ ne kaa sıŋ doŋ. Εε re u hatınnıa hu tallı ba nyıwa. Ba bı laa nyıwa bası wı no ba aa naa a tıyan nal buloŋ.

Yesu kile gyıŋbıŋ ta boyonjiye kıdigi tıyan

Matiwu 17.14-18; Maaki 9.14-27

37 U sıgballya, Yesu bee u hatınnıa hu boto lı dogimo hu nyuu ko tuu dogimo hu naasi. Doŋ ne nıgyamaa ko kyeŋ Yesu.

38 Dı baal kıdigi lı nıgyamaa hu tıyan a huwori Yesu a baa, “Nıhiyawı, ḥ aa svla i, deŋ ḥ biye no an ha kyiyeleyi ḥ, beewıya ḥ biye buloŋ ne gée.

39 Gyıŋbıŋ ne kana u, u kı tele kpıŋkpıŋsi. Dı u ko sii u tıyan buloŋ, u aa pirigi kyirı re an lı tele, a kı kyele, ka u nyıwa buloŋ to naŋtıwɔ-funfuga. U aa villı kı sii u tıyan ne saŋa buloŋ, a kı dıgısı u.

40 Εε re ḥ ko svla i hatınnıa hu dı ba kile gyıŋbıŋ hu ta u tıyan, ame ba bu wıwo kile.”

41 Εε re Yesu bası tıya ba a baa, “Ma gyınaŋ nala, ma yaa nınyıgısıya re, a bı laa Wısi me di. Abaa! Kyeεye baŋme re ḥ baa ḥ yaa ma lee?” Aŋ mügi bası tıya baal hu a baa, “Kan i biye hu ko daha.”

42 Εε ρε биye hu sii kpa dı u mu. Doŋ ne gyiŋbəŋ hу lıı u lo taŋha u piŋ ki kyele. Εε ρε Yesu nɔsi gyiŋbəŋ hу dı u lıı biye hu tuyaŋ. U lıı, ka biye hu deye. Yesu miŋgi kpa u tıya u kuwo.

Yesu bıl bası u svu wiya

Matiwu 17.22-23; Maaki 9.30-32

43 Nala hу bulon nyvusi gyi fiyela re abee Wıısı debal hу ba aa naa. Εε ρε ba gyi sıŋ ki bıını wııkperiyе hу bulon Yesu aa yaa. Εε tuyaŋ ne Yesu bası tıya u hatınna hу a baa,

44 “Ma ta ko yenŋi wıı no ɳ aa kye dı ɳ bası tıya ma! Ba sı kpa miyan, Nihuwobiŋ Biye a yallı tıya dıvnıya nala.”

45 Amę u hatınna hу gyi bı gyiŋ wıı hу u aa basa memii. U yaa wıfaŋıı re ba lee. Εε ρe tıŋ ba gyi bı wuwo gyiŋ u memii. Amę ba ki fá kambıŋ ba aa sı piyesi u wıı hу memii.

Yesu hatınna hу kaŋ ba tuyaŋ nibal wiya ki kpa dəməŋ

Matiwu 18.1-5; Maaki 9.33-37

46 Εε ρε Yesu hatınna hу kaŋ ba tuyaŋ nibal wiya ki kpa dəməŋ.

47 Yesu fa gyiŋ wıı hу ba aa bıını re, Εε ρe u kaŋ biibiye ko sıgi u login,

48 aŋ bası tıya ba a baa, “Dı nal bulon ne kuu ɳ wiya a kaŋ biibiye no welin, miyan ne u tıuna kaŋ welin gee. Nal hу me bulon aa kana ɳ welin, ɳ duŋ daa u kaŋ welin gee. Nal hу aa tıuma ɳ me re u kaŋ welin gee. Nal hу aa yaa nıbiye ma tuyaŋ, u re yaa ma tuyaŋ nibal.”

Nal hу bulon aa bı haasi ı, u kyo ı re

Maaki 9.38-40

49 Εε ρε Gyooŋ bası tıya Yesu a baa, “Nihiyawo, á fa naa baal kıdğı re dı u kpaa ı feŋ a ki kile gyiŋbəmo nala tuyaŋ. Á kile u dı u ta ki yaa gee, beewiya u bı yaa á kıdğı.”

50 Εε ρε Yesu bası tıya Gyooŋ abee u hatınna hу nıkaalıya a baa, “Ma ta kile u, beewiya nal hу bulon aa bı lıı á hal tıyaŋ, u yaa á kıdğı re.”

Samaariya timma viya Yesu wiya

51 Kyees hу aa ko kpaga dı Wıısı kpa Yesu gyiŋ wıısibee, Yesu sii yaa u siri, a lıı kpa ɣımanıı ki mu Gyerusaleм.

52 U gyi taa nala re dı ba laa sıya mu marı lee bine u Samaariya paalıu tobiye kıdğı tıyaŋ.

53 Amę doŋ nala gyi bı yaa siri dı ba laa u, beewiya ba gyi gyıma anı Gyerusaleм ne u ki mu.

54 Gyemsi abee Gyooŋ aa naa wıı no, ba piyesi Yesu a baa, “Á Tıuna, i bı sı leŋ dı á sıla Wıısı dı u leŋ diŋ lıı wıısinyuu ko tuu kpa ba di?”

55 Εε ρε Yesu miŋgi bırunı kyaası ba, aŋ nɔsi ba.

56 Εε hal le ka ba parı mu tıdıma.

Nala hу aa maga dı ba tıŋ Yesu hal

Matiwu 8.19-22

57 Ba aa kpaa ɣımanıı hу ki mu tıyaŋ ne, baal kıdğı bası tıya Yesu a baa, “N yaa siri re dı ɳ tıja ı hal a mu lee ke bulon ı aa sı mu.”

58 Εε ρε Yesu bası tıya u a baa, “Nımanyonı kaŋ bıvusi re a ki gyıuŋ, digibiisi me kaŋ gyannı a ki piŋ, amę miyan Nihuwobiŋ Biye ke bı kaŋ lee ɳ aa si kpa ɳ nyuu biŋ a wiyesi.”

59 Εε ρε Yesu miŋgi bası tıya baal kıdğı me a baa, “Ko ki tıja ɳ hal.” U bası tıya u a baa, “Nihiyawo, leŋ dı ɳ laa sıya mu kpa ɳ kuwo hogo.”

60 Εε re Yesu bası tıya u a baa, “Leŋ di suvni ki hogo ba tıı suvni, aŋ ka di i me mu bası Wı̄ısı koro hu wiya ki tıya nala.”

61 Nal kıldıgi me bil bası tıya Yesu a baa, “Nı̄hiyawu, η sı tuja i hal, ame len di η mu ta η diya nala aŋ ko.”

62 Εε re Yesu bası tıya u a baa, “Nal hu bulon aa tıga nopalıya pal ki pala, aŋ kpa u sıya ta gama, u tına bı kaŋ tōn bulon Wı̄ısı koro hu tıyan.”

10

Yesu tıj u hatınna mɔlliboto abee fi abee balya

1 Εε hal tıyan ne Yesu lı̄ nala mɔlliboto abee fi abee balya a kaŋ ba kpa balya balya, a tıj ba dı̄ ba laa sıya mu tōn hu abee leye hu bulon u tıı aa kyę dı̄ u mu.

2 Εε re ka u bası tıya ba a baa, “Baga hu kıkumıya yøga, ame kıkunna hu bı̄ yøga. Εε wiya ma sıla baga hu tına dı̄ u ta tıntınnı dı̄ ba ko kuna hu.

3 Ma sii mu! Ma kui gee re anı̄ pebiisi, η ki tıj ma dı̄ ma mu guwosi gbonı̄ tıyan.

4 Ma ta kol molbiye, a ta paa diikusi me. Ma ta paa naatıbı̄ pe kuna hu ma aa sı tuv tıyan, a ta sıŋ kyı̄wahı̄ nala me ki piſı̄ ı̄manı̄ tıyan.

5 Dı̄ mamaaa re ko mu gyı̄vı̄ diya bulon, ma laa sıya bası tıya diya hu nala a baa, ‘Wı̄ısı si len dı̄ u ftyelvı̄ we diya no tıyan.’

6 Dı̄ nal le ko we don, a kyo ftyelvı̄ hu ma aa sıla tıya ba, ma len dı̄ u hı̄on abee laanfiya anı̄ ma aa sıla gee. Amem dı̄ nal ko tuwo diya hu tıyan a kyo ftyelvı̄ hu, ma len dı̄ ftyelvı̄ hu ma aa sıla mǖgıt ko ma lee.

7 Dı̄ ba aa re ko tıya ma lipinı̄, ma we don, a di aŋ ki nyı̄wı̄a kı̄ŋ hu ke bulon ba aa si tıya ma. Beewiya tıntınnı̄ bulon maga dı̄ ba tun-u re. Ma ta gölli ki piŋ nala dı̄sı̄ tıyan.

8 Dı̄ mamaaa re ko mu tōn bulon, dı̄ ba laa ma welinj, kı̄ŋ ke bulon ba aa si tıya ma, ma di.

9 Ma tıbı̄ wı̄ula tımmı̄ aa we tōn hu tıyan aŋ bası tıya bee hu nala a baa, ‘Wı̄ısı koro hu ko kpaga ma re.’

10 Amem dı̄ mamaaa re ko mu tōn bulon, dı̄ ba bı̄ laa ma welinj, ma lı̄ sıŋ ı̄manı̄ tıyan aŋ bası tıya ba a baa,

11 ‘Ma bee hu tanrı̄ha aa mal á naası tıyan, ba aa re á piisi we ma tıyan nye. Amem u maga dı̄ ma gyı̄ma re anı̄ Wı̄ısı koro hu ko kpaga ma re.’

12 N bası ki tıya ma re, Sarıya hu kyedilili, Wı̄ısı si doğısı han tōn hu nala a te Sodom nala.”

Tınī hu nala aa bi laa Yesu wiya di

Matiwu 11.20-24

13 Εε re Yesu bil bası baa, “Mamaaa Koražı̄n tımmı̄, ma tıwara sı̄ yøga! Mamaaa Besaada tımmı̄ me, ma tıwara me sı̄ yøga! Wı̄magila hu ba aa yaa ma tıyan, dı̄ ba aa re fa yaa ba Taaya abee Siidon nala tıyan, ba fa bi sı̄ yaa gyegye ka dı̄ ba paa ba logannı̄ laalı̄, aŋ yaa tıwol bugı̄ ba tıı a daga anı̄ ba tı̄si kyı̄go re, ba birimi lı̄ ba wı̄bomı̄ tıyan.

14 Sarıya hu kyedilili, Wı̄ısı si fá Taaya abee Siidon nala sikii a te ma.

15 Mamaaa Kapı̄enam tımmı̄, ma aa kyę dı̄ ma kaŋ ma tı̄ gyı̄vı̄ wı̄sibee re. Amem Wı̄ısı si kpa ma yuwo ta dı̄ ma tuu gyı̄vı̄ dı̄jı̄.

16 Εε re ka Yesu bil bası tıya u hatınna hu a baa, “Nal hu bulon aa gyegile nı̄lı̄ ma nyı̄wı̄a, η nyı̄wı̄a me re u gyegile nı̄lı̄ gee. Nal hu bulon me aa viya ma nyı̄wı̄a, η nyı̄wı̄a re u viya gee. Hanj nal hu bulon me aa viya η nyı̄wı̄a, nal hu aa tımmı̄ η nyı̄wı̄a me re u tına viya gee.”

Yesu hatinna məllibotoabee fi abee baliya hu mügi ko v lee

17 Εε re Yesu hatinna məllibotoabee fi abee baliya hu mügi ko v lee abee teñfiyelvū, a bası tıya v a baa, “Á Tıuna, á aa muwa, dı ámaa re ko nəsi gyiñbəmə i feñ tiyan, ba aa tıj á nyuwa re, a yaa wü hu bulonj á aa baa dı ba yaa.”

18 Εε re Yesu bası tıya ba a baa, “N naa Sıtaanı re dı v lı wıisinyuu ko tuu tele gęe anı duwoŋ aa ligısa.”

19 Εε re Yesu bil bası tıya ba a baa, “Ma gyegile nı daha. N tıya ma dee re dı ma wuwo vala dıvma abee nıvınsı nyuni tiyan, ka dı ba bı sı wuwo duŋ ma. A bil tıya ma dee me dı ma wuwo Sıtaanı abee v wü bulonj. Eewiya, wü bulonj bı sı wuwo doŋ ma.

20 Amę ma ta leŋ dı ma tenni fiyeli akuu gyiñbəmə aa tıj ma nyuwa wıya, ma leŋ dı ma tenni fiyeli ba aa sabı ma fene biŋ wıisibee tiyan wıya.”

Yesu danni Wıisi

Matiwu 11.25-27; 13.16-17

21 Saŋa no tiyan, dı Wıisi Wiyesi Welii hu leŋ Yesu teñ fiyeli. Nyę re v baa, “N Kuwo, i re yaa wıisinyuu abee taŋha bulonj Tıuna. N aa kyowali i angyıwıwası re yıga, beewıya, wiya hu i aa kpaafaja wıgıvnna, ba aa re i kpaafaga nala hu aa bı yaa wıgıvnna. Witı re nı Kuwo, i tı kyeri tiyan ne i yaa wiya no bulonj.”

22 Εε re v bıl bası tıya v hatinna hu a baa, “N Kuwo kpaaf kıŋ bulonj dee tıya nı ne. Nal bulonj tuwo a gıŋ gęe hu müyaŋ biye hu aa kıya, see nı kuwo duŋ. N duŋ me re gıŋ gęe nı kuwo aa kıya, abee nala hu nı aa daga ee nı Kuwo hu aa kıya a tıya nı kyeri tiyan.”

23 Nyę re Yesu mügi birımı kyaası v hatinna hu duŋ aŋ bası tıya ba a baa, “Ma nyuu sıma re abee ma aa na wıya no.

24 N bası kı tıya ma re, Wıisi tujdaala abee kuworo bulonj fa aa kye dı ba na wıya no ma aa naa re, amę ba bı wuwo na ba; a fa lugı me dı ba nı wıya no ma aa nı, aŋ bı wuwo nı ba.”

Yesu daga ee aa maga dı á kyo á dɔŋtınsı

25 Εε re Wıisi Teñ dıdagıl kıdigi ko kı kye dı v magısı Yesu, a piyesı v a baa, “Nihiyawu, ee re nı sı yaa a kaj mübol hu aa bı kaj tenii?”

26 Nyę re Yesu piyesı v a baa, “Εε re ba sabı biŋ Wıisi teñ hu tiyan? Wiya hu ba aa saba biŋ memii re yaa bee i lee?”

27 Doŋ ne baal hu bası tıya Yesu a baa, “Ba saba baa ‘Kyo i tıuna Wıisi abee i tıya bulonj, abee i dıvma bulonj, abee i dee bulonj, abee i hakıla bulonj, aŋ kyo i dɔŋtıuna me anı i aa kyo i tı gęe.’”

28 Εε re Yesu bası tıya v a baa, “Wıya hu bulonj i aa basa yaa witı re. Dı i re aa tıj ba, i sı kaj mübol.”

29 Nyę re Wıisi Teñ dıdagıl hu ha kı kye dı v daga anı v yaa nıtı re. Εε re v bıl piyesı Yesu a baa, “Aŋne re yaa nı dɔŋtıuna?”

30 Doŋ tiyan ne Yesu maga namaga no a baa, “Baal kıdigi re gıŋ siye, a lı Gyerusalem a kı mu Gyeriko. U aa muvı hu tiyan ne, gaala ko lı borı v ıımanı, a kaj v kıŋ kıŋ bulonj laa, aŋ ıımaa v a bıŋsı, aŋ viya v ta doŋ, v piŋ kı kye dı v svba.

31 Εε re dı Gyuumı wıkyıwal sılaal kıdigi me kpaaf ıımanı hu kı ko. U aa ko a na baal hu, v tıj gama, a kpala baŋ mu.

32 Εε re Wıkyıwaldıbal tıŋtınrı kıdigi me bıl kı ko, a na v, a me kpala tıj gama baŋ mu.

33 Εε ρε δι Samaaryia tūmma baal kīdigi me fa kpaa ḥmanu hū kū ko. U aa ko na baal hū, sikii kana u.

34 U kpa mu pele u, a sasi u dūgvūhya hū, a we luliye aŋ v̄vwa, aŋ kpa u saga u tu kokumo tīyan a kana u mu nīhwala diya kīdigi, a len ba kī deñ u.

35 U sigballiya, u sii kpa molbii tīya diya hū tūna aŋ basi tīya u a baa, 'Kī deñ u nyuu tīyan welinj. Dī miyan ne ko mūgi ko, kyūj mōoges buloñ i aa ḥmaa pē baal hū nyuu tīyan, ḥ si tuŋ tīya i.'

36 Εε ρε Yesu piyēsi Wīsī Teñ dīdagil hū a baa, 'I aa naa, nala no boto tīyan, kībee ρe yaa baal hū gaala aa ḥmaa hū dōñtūna?'

37 Εε ρε Wīsī Teñ dīdagil hū baa, 'Baal hū aa fāá u sikii hū.' Yesu yan basi tīya u, 'Tōc, i me mu a kī yaa gēe tu.'

Yesu muv di u na Maata abee Mēeri

38 Yesu bee u hatinna hū sii kpa ḥmanu kī mu, a ko pele tōc kīdigi. Haanj kīdigi gyi we tōc no tīyan, ba kī yiri Maata. Εε ρe u kaŋ Yesu gyūn u diya.

39 Maata nūnatoluu me fa we doñ, ba kī yiri Mēeri. Yesu aa hoñ diya hū tīyan, Mēeri ko hoñ u login a kī gyegile wīya hū u aa basi,

40 ka Maata sii me fiyēsi, u kī tūn tūma diya hū tīyan. Εε ρe u na dī tūma hū yōga tīya u, u ko basi tīya Yesu a baa, 'N Tūna, i bī naa ḥ naabiye aa len tūma hū buloñ tīya ḥ dūñ? Len di u sii ko lū kiyeli ḥ.'

41 Εε ρe Yesu basi tīya u a baa, "Maata, i len wīgyamaa ρe kī dōm-i."

42 Amē wīdigū dūñ ne yaa sūfīyan wū. Hañ wū hū ρe Mēeri ke kpa gēe. Nal buloñ me bī si wuwo kaŋ wū no laa u lee."

11

Yesu daga εε á aa si kī kyūwali Wīsī

Matiwu 6.9-13; 7.7-11

1 Kyēs kīdigi Yesu sii mu dī u kyūwali Wīsī lee kīdigi tīyan. U aa kyūwali Wīsī hū teñ, u hatinna hū kīdigi basi tīya u a baa, 'Á Tūna, daga ma gēe á aa si kī kyūwali Wīsī, anu Gyōcōj fa aa daga u hatinna hū gēe.'

2 Εε ρe Yesu basi tīya ba a baa, "Dī ma ko kī kyē dī ma kyūwali Wīsī buloñ, ma baa,

"Á Kuwo Wīsī,

len dī i feñ gyūj,

len dī i koro hū ko.

3 Tīya ma á nyūwa kīdilii kyēs buloñ.

4 Kpa á wībōmō kī kyē ma anu á me aa kpaa á dōñtūsi wībōmō kī kyē ba gēs,

anj lū ma wū buloñ aa si kaŋ ma we wībōj yayi tīyan."

5 Εε ρe Yesu basi tīya u hatinna hū a baa, "Ma len dī á kpa anu ma kīdigi ρe muv u kyana diya tekere, a basi tīya u a baa, 'N kyana, sii kyima ḥ paanuu gama boto.'

6 N kyana ρe lū ḥmanu a ko ḥ lee tebine no, ka ḥ bī kaŋ kūj buloñ dī ḥ yaa tīya u dī u dī.'

7 Εε ρe i kyana hū we diya tīyan aŋ basi tīya i a baa, 'Ta kī dōmī-ḥ, ḥ dimbee lara ρe. Ka ḥ bee ḥ balya buloñ me piñ. ḥ bī si wuwo sii a yaa wū buloñ tīya i.'

8 N basi kī tīya ma ρe, kapuwo u bī si sii kpa paanuu hū tīya i akuu ma aa yaa kyansı wīya. Amē u si sii tīya kūj hū buloñ i aa kyēs, akuu i aa bī fāá hūsī anj sin kī sula deñden wīya.

9 Σεωιya, η bası ki tiya ma re, di i re aa sul kij Wıısı lee deñdeñ, u si kpa tiya i. Di i re aa kye kij Wıısı lee me, i si na u. Di i re aa ɻımaa boro hu, Wıısı si kañ suri tiya i.

10 Beewiya, nal hu bulon ja sul kina Wıısı lee, u aa tiya u re. Nal hu me bulon aa kye kij Wıısı lee, u aa na u re. Nal hu me bulon aa ɻımaa boro hu, Wıısı aa kañ suri tiya u re.

11 Kuwo bee re we dahan, aa si kpa duñ a tiya i biye di u re sula fuwonamıya i lee?

12 Koo ma kubee re si kpa nuvoma tiya i biye, di u re sula gyihal i lee?

13 Di mamaa yañ aa yaa nıbom̄o re gyıñ ma aa si kpa kıweliye tiya ma biisi. Ee re ma Kuwo Wıısı aa yaa wiweliye bulon tına, a we Wııstibee tyan, ke si yaa u bi kpa Wiyesı Welii hu ki tiya nala hu aa sula u ki kye.”

Yesuabee Belizebul

Matiwu 12.22-30, 43-45; Maaki 3.20-27

14 Yesu gyıñ kile gyıñbom̄o kí ta baal kıdigi tyan ne. Gyına hu aa lı̄ ko teñ, baal hu wuwo ki bası wıya, beewiya gyına hu fa leñ u ganıya re. Wıı no gyıñ yaa gyamaa hu bulon aa lanja don wılkperii re.

15 Ame nala hu badom̄on̄ baas di gyıñbom̄o kuwori hu ba aa yırı Belizebul le tiya u dee di u ki kile gyıñbom̄o gee.

16 Nala hu badom̄on̄ me ki kye di ba magısi Yesu. Ee re ba baa di u yaa wımagıl di ba na, a gyıma anı Wıısı re tiya u dee u ki yaa gee.

17 Yesu wuwo gyıñ ba tıbüna a bası tiya ba a baa, “Di paaluv nala re we doñ a bi kañ nyıvudigi, ba paaluv hu si tele. Di nımmabalya me re we doñ a bi kañ nyıvudigi, ba dıya si tele.

18 Σεωιya, di Sıtaanı nala re we doñ a gula ki kaa dımon̄, Sıtaanı koro hu me bi si sıñ.”

19 “Na ma baa di Belizebul le tiya η dee η kañ ki kile gyıñbom̄o nala tyan. Di gee re yaa wtıı, kibee re yañ tiya ma hatınnı me dee ba ki kile gyıñbom̄o nala tyan? Ma hatınnı no tıı daga anı ma yaa wınyıyela re.

20 Ame Wıısı dee re η ke kañ ki kile gyıñbom̄o nala tyan. Wıı no re yan daga anı Wıısı koro hu teñ we ma tyan ne.

21 Di gaduwogi re vıwva u tıwani, a hı̄n po u dıya, nal bulon bi si wuwo gyıñvıwva hu a kpa kij bulon̄.

22 Ame di nal me aa deye te u re ko kyigi u, u aa kañ u balaala hu bulon tyan u fa aa kpa a bayıyela we re u laa, an paa u kına hu bulon mu di u bee u kyanı kañ kpa dımon̄.

23 Nal hu bulon aa bi yaa η nal, u tına lı̄ η hal le. Nal hu me bulon aa bi pıe η tyan di á kañ nala ki lanji, u tına ɻımaa pısa ki ta re.”

24 Ee re Yesu bil bası tiya nala hu a baa, “Di gyıñbom̄o ne ko lı̄ nal tyan, u aa mu gölli tanjhahulu tyan ne a ki kye liwiyesi. Di u re ko bi naa lee, u aa bası tiya u tıı re a baa, ‘N si mügi mu lee hu η aa lyıa.’

25 Di u re ko mügi mu a na di bısin tuwo dıya hu tyan, ka ba mari u bulon welin̄,

26 u aa mügi lı̄ re, a kañ gyıñbom̄o bapę, kına me aa bıom̄o te u tıı, ba ko gyıñvıwva a pe u tyan. Ee tyan ne ba yañ si lori nal hu tyan a te buñbuñ hu.

27 Yesu aa bası gee teñ, di haan̄ kıdigi me we nıgyamaa hu tyan a faasi bası tiya u a baa, “Nyusıñtıuna re yaa haan̄ hu aa lıla i, a diyesi i.”

28 Ee re Yesu mügi bası tiya u a baa, “Ee daa! Ame nyusıñtımma re yaa nala hu aa nı Wıısı wıya, a ki tıı ba.”

Ba baa di Yesu yaa wimagil

Matiwu 12.38-42

29 Nala aa gol Yesu gese, u basi tiya ba a baa, "Ma gyinaj nala bomo re kunkan. Ma baa di ij yaa wimagil di ma na a gyima anu ij dee hu lu Wisi lee re. Ij bi si yaa gese. Wimagil hu ma aa kyee, ma bi si na u, see wimagil hu Wisi gyi aa yaa u tijdaal Gyoona tyan.

30 Ee hu Wisi tijdaal Gyoona gyi aa yaa magil a tiya Ninive tumma, ee tu re Miyani Nihuwobin Biye me si yaa magil a tiya gyinaj nala.

31 Haan kidiagi re gyi dii paaluu kidiagi ba aa yuri Siiba koro. Dunuya sariya hu kyediili, haan no si kpa kyogisi tiya ma gyinaj nala. Beewiya, u paaluu bee Iziral paaluu gyi boliye re welinj, ka u gyi sii mu doq di u gyegili ni wiygynu hu Iziral kuwori Solomon aa kana a ki daga nala. Ij basi ki tiya ma re anu nal le we ma tyan daha a te Solomon, ka ma bi yaa siri di ma gyegili ni u nyuwa."

32 Dunuya sariya kyediili, Ninive nala me si sii a kpa kyogisi a tiya ma welinj. Sanja hu tyan Gyoona gyi aa mu basi Wisi wiya tiya Ninive nala, ba gyi buruma lu ba wibomo tyan ne aq tuj Wisi. Ij basi ki tiya ma re anu nal le we ma tyan a te Gyoona, ka ma bi yaa siri di ma gyegili ni u nyuwa."

Nihuwobij siya re yaa u kyaanuu

Matiwu 5.15; 6.22-23

33 Ee re Yesu bil daga ba a baa, "Nal bulon bi si nyogo fijtina u diya tyan, aq kpa fanja, koo a kpa gbaha kyige to. U aa kpa di u saga fijtijadaan nyuu tyan ne di u kyaani diya hu tyan a tiya nala hu bulon aa ko ki gyuu.

34 I siya re yaa i ten kyaanuu. Di i siya re welie, i ten bulon aa kaj kyaanuu re, ame di i siya re bi welie, i ten bulon we bilhui tyan ne.

35 Ma po di kyaanuu hu ma aa kana ta ko burimi bilhui.

36 Di i ten bulon ne kaj kyaanuu, di i lee bulon me tuwo bilhui tyan, i ten lee bulon si we kyaanuu tyan, anu fijtina aa kyaani we i tyan gese."

Yesu basi Farasiima abee Wisi Tej didagila wiya

Matiwu 23.1-36; Maaki 12.38-40

37 Yesu aa basi wiya no ko ten, ee re Farasii kidiagi yuri u di u ko u diya a di kina. Ee re Yesu mu hon di u di kidiiliye hu, aq bi son ni anu ba lesiri aa daga gese, aq ki di kina hu.

38 Farasii hu aa naa gese, u nyuwa fityeli.

39 Ee re a Tiuna Yesu basi tiya u a baa, "Mamaa Farasiima, ma aa sasi ma gbaansi abee ma niuyowagbaanbiisi hala re ba welie, aq bee sasi ba tisi ke, ka ba tisi bulon birisi. Ma kui gese re anu niuyowagbaanbiisi abee gbaansi no. Ma tenni re welie, ame ma tisi ke tyan, ma kaj tihollu re abee tibuijibomo.

40 Ee doq bambugo! Wisi hu aa mari ma tejiye, u re mari ma tisi me.

41 Di mamaa re aa kyee di ma tisi pulli, ma kpa gbaansi hu tiya kina tiya nyaaba.

42 Mamaa Farasiima, ma si na towara yuga! Paaponni hu bulon ma aa kpa we kidiiliye tyan ba suwala suma, ma aa kaj ba kpaa leye fi re, a kpa hidigi sula Wisi. Ma aa yaa wimulla no bulon ne, aq aa viya witu nmanu hu ke, a bi kyo Wisi me. Ma aa kaj ma kina kpaa leye fi fi, a kpa hidigi tiya Wisi gese, u yaa wiwelii re, ame ee bi dagaa anu ma viya wiakaalya hu ke ta.

43 Mamaa Farasiima, ma si na towara yuga! Di mamaa re ko gyuu wikeyowaldusi, ma aa ki kyee nibala nihonuya re di ma hon. Di mamaa

re ko gyuu gyamaa tiyan me, ma aa ki kye di nal nal bulon yuwagi ki kyuwali ma re abee gyurma.

44 Ma si na tewara yuga! Ma kui gese re anu bilni bee tanja aa piy maga demen, nala bi gyuma an ki vala ba nyuu, a kyogi ba sina.”

45 Yesu aa basi gese tej, Wisi tej didagul kidigi basi tiya u a baa, “Nthiyawu, i aa ko ki basi wiya no, i aa ki tussi ma me re gese.”

46 Ee re Yesu bil baa, “Mamaa Wisi Tej didagila me, ma si na tewara yuga. Ma aa kpa kyugiyoho re a kyugi nala, ba bil lolo ba kyuj. Ainka ma tu me bi si laa nyuwa pe ba tiyan muhu me di ba wuwo kyuj kyugisi hu.

47 Ma si na tewara yuga! Ma aa saa bilweliye re a we Wisi tijdaala hu tu ma naabaala aa kpua.

48 Nyet daga anu ma laa di anu wii hu ma naabaala aa yaa kpaan eman re. Beewiya, ba kpua Wisi tijdaala hu re, ma me saa bilni we ba.

49 Wii no wiya, Wisi wigyni tiyan, u basa re a baa, ‘N si ta ni tijdaala abee ni kpambisi di ba mu ba lee. Ba si kpu ba bademoy an dognisi ba bademoy me.’

50 Wisi si dognisi gyinaj nala akuu Wisi tijdaala hu ba aa kpua a li dunuya piili tiyan bulon wiya,

51 A li sanja hu ba aa kpua Abel a kaaj mu pele sanja hu ba aa kpua Zakariya Wukyewaldibal hu gyajwuwo tiyan, kogu hu tiyan ba aa kpa kuna a li wiusulu ki tiya Wisi abee Wukyewaldibal hu tu paga tiyan. Witu re ni basi ki tiya ma, Wisi si dognisi gyinaj nala bulon kinjkan akuu nala no bulon wiya.

52 Mamaa Wisi Tej didagula, ma me si na tewara yuga! Ma kaaj diya hu nala aa si gyuu a na wigyni lara re, an li saafubiye hu fanja. Ma tu bee kye di ma gyuu diya hu an po di nala hu aa kye di ba gyuu me ta gyawa.”

53 Yesu aa basi wiya no tiya ba ko tej, an ki li, Wisi tej didagula hu abee Farasiima hu piili ki basi u wiya abee baanj, a ki piyesi u wigyamaa.

54 Beewiya ba fa aa kye di u baanj sii re di u basi wii kyogi Wisi mirisi hu, di ba tin don kana u.

12

Yesu baa di gyambatimma ki gyima

Matiwu 10.26-27

1 Gyamaa hu gyi aa ko lajji Yesu lee gyi bi kyalla, lee hu bulon gyi su abee nala, haali ba ki firig domen lee bulon. Ee re Yesu laa siya basi tiya u hatunna hu a baa, “Ma gyi tiya ma tu ma welij abee Farasiima hu wiya, beewiya ba yaa minaafigi tumma re. Ba widadgya kui gese re anu sibul. (Di i re kpaan u muhu me we kuna tiyan, ka ba aa sii puus re).

2 Wii bulon aa fanja, u si ko li ligyalu di nala nii u.

3 Wii hu bulon me ba aa basa bilhuu tiyan, ba si nii u pulon tiyan. Wii hu bulon me ba aa mijse basi diya tiyan, ba si gyi heeli basi u salni nyuni tiyan.”

Ma ki fá Wisi aj ta ki fáá nihuwo bij

Matiwu 10.28-33

4 Ee re Yesu bil baa, “N kyanji, ni basi ki tiya ma re, ma ta ki fáá nal hu aa si wuwo kpu ma tenjbiye dujn, an bi si wuwo yaa ma wibon bulon pe.

5 N si daga ma nal hu aa maga di ma ki fá. Ma ki fá Wisi, beewiya u re kaaj dee u aa si wuwo kpu ma, an bil kaaj dee me u aa si wuwo kpa ma we dijn tiyan. N basi ki tiya ma re, u re maga di ma ki fá u.

6 Ma aa kpa kokosi bɔnɔŋ ne a yallı kobo balıya duŋ. Ame Wıısı ke bee yenji ba tiyan kıldıgi me wiya.

7 Erewiya, ma ta len di wu bulon wiya yaa ma kambinj, beewiya Wıısı paalı gyuŋ ma nyupuna me gba nyuwa re. Wıısı lee tiyan, ma kıldıgi bulon kaŋ tɔno te kokogyamaa re.

8 Wııt re ŋ bası ki tiya ma, nal hu bulon aa si suri u nyuwa gyamaa tiyan a baa di u yaa ŋ hatunna re, Mıyan Nihuwobiŋ Biye me si bası gese ti tiya u Wıısı malıkası siya tiyan.

9 Ame nal hu me bulon aa viya ŋ wiya gyamaa tiyan, Mıyan Nihuwobiŋ Biye me si viya u wiya Wıısı malıkası siya tiyan.

10 Nal hu bulon aa bası wıbɔŋ a tiya mıyan Nihuwobiŋ Biye, Wıısı si kpa kye u, ame nal hu bulon aa tuvsi Wıısı Wiyesi Welii hu, Wıısı bi si kpa kye u tuuna.

11 Dı ba aa re kaŋ ma gyuu Gyuumma wıukywalandıısi, koo a kaŋ ma mu kuworo abee nıhiyasi siya di ba di ma sariya, ma ta leŋ di ma bembije ki sii abee gese ma aa si bası a laa ma tı, koo wu ke bulon ma aa si bası.

12 Saŋa hu tı tiyan, Wıısı Wiyesi Welii hu re si daga ma wu hu ma aa si bası.”

Yesu maga kına tuına kıldıgi aa yaa bambugi namaga

13 Yesu fa aa bası wiya ki tiya nıgyamaa hu tiyan, baal kıldıgi sii bası tiya u a baa, “Nıhiyawu, á kuwo suba re aŋ ka u kyan. N aa sula i di i bası tiya ŋ maana di u kaŋ kyan hu kpaa, a kpa ŋ tol tiya ŋ.”

14 Eε re Yesu bası tiya u a baa, “N bagywawa, aŋne re lı ŋ di ŋ di ma wu no sariya, koo di ŋ kaŋ ma kuwo kyan kpaa ma.”

15 Eε re Yesu mügi bası tiya nala hu a baa, “Ma gyuŋ tiya ma tıuma welinj, a po di ma ta kaŋ tıbal ma kına kyeyi tiyan. Dı nal le kyo u kaŋ kına mɔɔgese bulon me, ame kına hu daa aa tiya u mübol.”

16 Doŋ ne Yesu yan maga namaga no tiya ba a baa, “Baal kıldıgi re gyi we doŋ a kaŋ kına welinj a biŋ u baga. U baga hu kına me yaa welinj.

17 Eε re u gyi ki bınlı u tiya tiyan a baa, ‘Eε re ŋ si yaa? N biŋ kaŋ lee ŋ aa si we ŋ kına no bulon.’

18 Doŋ ne u liisi u tiya tiyan a baa, ‘Nye re ŋ si yaa! N si kyenji ŋ busolo ŋ aa kana, aŋ mari saa kibala, a yan kpa ŋ panyowa kına hu bulon a we don.

19 Anka di ŋ yaŋ bası tiya ŋ tı a baa, ‘N yaa nyusunjtıuna re! N biŋ kına re yøga. N si yaa bıngyamaa di ŋ bi kyeɛs kıŋ bulon lolo. N si ta gyuya, a di kına aŋ nyuwa vøgo abee tenfiyelıı.’

20 Eε re Wıısı bası tiya u, ‘Eε doŋ bambugi! Tebine no bulon ŋ si laa i mübol i lee. Ka di á na nal hu aa si tıŋ kına hu i aa kyeɛs biŋ.’

21 Yesu aa maga namaga hu teŋ, u baa, ‘Nala hu bulon aa kyeɛs kına biŋ ba tı wiya, ba kı gese re anıi baal no, beewiya ba bi yaa kına tumma Wıısı siya tiyan.’

Yesu daga nala di ba yelli Wıısı Matiwu 6.25-34

22 Eε re Yesu bası tiya u hatunna hu a baa, ‘Erewiya, ŋ bası ki tiya ma re, ma ta leŋ kidiiliye hu ma aa si di a kaŋ mübol wiya ki doŋ ma, a ta leŋ di ganni hu me ma aa si kpa we ma tenni wiya me ki doŋ ma.

23 Ma mübol le yaa sıfıyan a te kidiiliye, ma tenni wiya me yaa sıfıyan a te ganni.

24 Ma na digibiisi! Ba bee pala, ba bì kañ busolo me a kí we kidiiliye, ka Wüsì kí díyesi ba. Ame Wüsì siya tuyan, mamaaa re kañ tóno kujkañ buloñ a te digibiisi.

25 Dí mamaaa re leñ kína no wiya kí doñ ma ke, ma kubee re sì wuwo kuu ee wiya a kañ kyedigi me gba pe u mübol tuyan, dí u kyesvú re pele.

26 Dí mamaaa re yan bì sì wuwo kañ kyedigi me pe ma mübol tuyan dí ma kyeyé re pele, bee re tñj ma leñ kína no wiya kí doñ ma?

27 Ma na tufüla! Ba bee tuy tuma, ba bì suwa ganni me kí laalí, ame ba weliye re kujkañ. Sanja hu Kuwori Solomón fa aa we u mübol tuyan, u fa kañ kína re welij. Ame u ganni me gba fa bì weliye maga tufüla no.

28 Wüsì re aa leñ oho nyu, a waa, a weliye, ka ba aa bee puñi an hila, ba kpa diñ nyogo ta. Dí Wüsì re aa wuwo leñ oho weliye gëe, bee re tñj ma kí bùni anii u bì sì wuwo tuyan ma ma teñbií kína? Ma bì laa Wüsì di yuga!

29 Eewiya, ma ta leñ dí kína hu ma aa sì di abee kína hu ma aa sì nyuwa wuya duñ kyl ma.

30 Nala hu aa bì gyuñ Wüsì dunya no tuyan, ba aa re aa lugá kí kye kína no. Ma Kuwo Wüsì gyuma anii ma aa kye kína no re.

31 Eewiya, ma laa siya leñ dí Wüsì koro hu wiya kyl ma. U sì kpa ma kikyeelíya buloñ pe tuyan ma.”

Wüsibee dwøwa Matiwu 6.19-21

32 Èe re Yesu bíl baa, “Ma nala hu aa tuyan ñ, ma bì yuga, ame ma ta leñ dí kambinj kañ ma. Ma Kuwo Wüsì teñ fiyela re u aa sì leñ ma di wüsibee koro.

33 Ma kpa ma kína buloñ yallí a kpa molbiye hu tuyan nyaaba. Ma kí kye kína hu aa bee kyogi a biñ ma tui Wüsibee tuyan. Doñ ne ba bì sì teñ, beewiya gaal tuwo doñ aa sì gaa ba, tuyi me tuwo doñ aa sì di ba.

34 Lee hu i sifiyan kína aa wee, doñ ne i hakila me aa we.

35 Ma kírisi ma tui ma welij, a yaa siri po wuñ hu buloñ aa sì ko ma tuyan.

36 Ma kí gëe anii diya tuytunni weliye aa kyol ba fñtñjsi a hñj ki gyegili ba diya tñuna du u lu hafalí gþiyala ko. Dí u re ko sanja buloñ me, a ñmaa boro hu, ba sì kañ suri tuyan u lagí lagi.

37 U sì yaa wiwelii re a tuyan tuytunna hu dí ba diya tñuna hu re ko puu ba dí ba hñj ki gyegili u. Witu re ñ basi kí tuyan ma, u sì wuri u gabal, anj leñ dí tuytunna hu hñj dí u yaa kidiiliye tuyan ba dí ba di.

38 Dí u re mügi ko tekere koo sanja ke buloñ, anj ko puu ba dí ba hñj ki gyegili u, u sì yaa wiwelii re kujkañ a tuyan ba.

39 Ma bùni wuñ no na welij! Dí nal le gyuñ sanja hu gaala aa sì ko gaa u diya kína, u sì bara doo a hñj po u diya hu dí gaala hu ta ko gaa u kína.

40 Ma me yan yaa siri, beewiya, miyan Nihuwoñ Biye sì ko sanja hu tuyan ma aa bì yiyela.”

Tuytunni hu aa kañ witu abee tuytunni hu aa bi kañ witu Matiwu 24.45-51

41 Èe re Piita piyési Yesu a baa, “Tñuna, á duñ ne i maga namaga no kí tuyan koo, i maga kí tuyan nal buloñ ne?”

42 Èe re á Tñuna Yesu mügi piyési ba a baa, “Kibee re yan yaa tuytunni hu aa kañ witu abee wügyuñ? U re yaa nal hu u nihiyawu aa lya dí u kí deñ u diya, anj pe kí tuyan u tuytunni doñtñjsi me kidiiliye sanja hu u aa maga dí u tuyan ba.

43 Dì tuñtunni hu re aa yaa wiya hu u nihiyawu aa daga u dì u yaa, u teñ si fyeñ saña hu u nihiyawu hu aa si mügi ko.

44 Witü re ñ basi kì tiya ma, u nihiyawu hu si kpa u kuna bulon we tuñtunni no nosi tyaj dì u kì deñ.

45 Ame dì tuñtunni hu re ko liisi u tiya tiyan anu u diya hu tûna si piñsi, ka dì u piili kì dögisi u tuñtunni dögisi hû, ba baala abee haana bulon, an kì di kigdigalma, a nyowwa suj kì bugo,

46 Kyee hu tuñtunni no aa bi yiyeña abee saña hu u aa bi gyuma, hañ kyee hu re u nihiyawu hu si mügi ko. Doñ tiyan ne u si kana u, a dögisi u welin, an kile u ta, a leñ dì u na twara hu nala hu aa bi laa Wîsi dì aa si na.

47 Tuñtunni hu aa gyuñ wü hu u nihiyawu aa kye dì u yaa an bi yaa siri dì u yaa hañ wit hu, u nihiyawu hu si viñri u kïñkañ.

48 Ame tuñtunni hu aa bi gyuñ wü hu u nihiyawu aa kye dì u yaa, an yaa wü hu aa maga dì ba viñri u me, ba si viñri u muñu. Dì ba kpaa kina yuga a tiya nal dì u kì deñ, ba si kì kye kina yuga re a lü u lee. Dì ba kpaa kina yuga kïñkañ me a tiya nal dì u kì deñ, ba si kì kye kina yuga kïñkañ a lü u lee.”

Nala si kuu Yesu wiya a porigi dömöñ

Matiwu 10.34-36

49 Ee re Yesu bîl baa, “N ko dì ñ we dunya diñ ne. N ke wîkyeeñi re fî gba yaa du diñ hu fa piili kì di lagilagî no.

50 Nuñfori kidigi re we doñ ba aa si fo ñ. Dì ba aa re bi foo ñ ten, ñ hakula bi si piññ lidigi.

51 Ma bûna anu fyeñlu re ñ kañ ko dunya? Fyeñlu daa! N ko re dì nala kuu ñ wiya a porigi dömöñ.

52 A lü gyunañ kañ kì mo, dì diñdigi nala re yaa bôñon a we doñ, ba si porigi dömöñ, dì boto kùñ yaa kidigi, dì balya kùñ me yaa kidigi. Nala boto hu si yaa nyuwadigi, a kañ nala balya hu kì kaa kaasi.

53 Kuwoma bee ba biiabaala si gula kì kaa dömöñ, dì nimma bee ba toliye me gula kì kaa dömöñ. Balama nimma bee ba biihaana si gula kì kaa dömöñ.”

U maga di ma gyuñ saña hu wiya no aa si yaa re

Matiwu 16.2-3

54 Ee re Yesu bîl basi tiya nala hu a baa, “Dì mamaa re ko na taala siñ ma dosuñ tiyan, ma aa baa dì duwoñ aa kye dì u nuñ re. Duwoñ me koni aa nuñ re.

55 Dì mamaa re bîl ko na puwo lü fuwomemii dülaj, ma aa baa dì lee si nima. Lee me koni aa nima re.

56 Minaafigi tumma! Ma aa wuwo deñ tanja re a deñ wiñsinyuu me a wuwo daga wü hu aa si yaa. Bee re yan tuñ ma bi si wuwo gyuñ wiya hu aa yaa dunya tyaj lagilagî no memii?”

Dömöñ mügi maru

Matiwu 5.25-26

57 Ee re Yesu bîl baa, “Ma aa gyuñ wü hu aa maga dì ma yaa, bee re tuñ ma aa bee yaa u?

58 Dì nal le sama i, a kana i kì mo saruya lidilii, yaa kuwokeri dì ma basi wü hu we dömöñ ñmanu tiyan an na pele. Dì gëe daa, u si kana i tarì mo saridil lee, dì u me kpa i we porisi noñ tiyan dì ba kana i mo to diya tiyan.

59 N bası kı tiya ma re, ba bı sı lı i diyə no tiyan, see dı i tuŋ kyıŋ hu ba aa kere tiya i teŋ."

13

Yesu bası tiya nala di ba bırima lı ba wıbomɔ yayı tiyan

1 Yesu ha gyı aa bası wiya kı tiya nala hu gęe re, nala badomɔn bası tiya u gęe hu Pilato gyı aa leŋ ba kpu Galili timma badomɔn. Galili timma no gyı aa kyuwali Wıssi re, a kpa kına kı sula Wıssi, ka Pilato gyı kpu ba.

2 Ee re Yesu piyesi ba a baa, "Ma bına anı gęe hu Pilato gyı aa kpu Galili timma no daga anı ba aa re yaa wıbomɔ a te Galili timma bulon koo?

3 Aayı, ee daa. Dı mamaa re bı bırima lı ma wıbomɔ tiyan, ma bulon me si suba.

4 Ka dıdolii hu gyı aa tele ńmaa nala fiabee kyori hu kpu Silom tiyan, ma bına anı ba aa re yaa wıbomɔ a te nala hu bulon gyı aa we Gyerusalem tiyan koo?

5 Aayı, ee daa. Ma leŋ dı ń bası tiya ma, dı ma bı bırima lı ma wıbomɔ tiyan, ma bulon me si suba."

Tiya hu aa bee nɔno namaga

6 Ee re Yesu maga namaga tiya ba a baa, "Baal kıdigi re gyı pɔɔ tutogo u baga tiyan. Nye re kyee kıdigi u mu dı u tɔrı u nɔno dı tiya hu bı nɔno."

7 Ee re u bası tiya u bagıdaal hu a baa, 'Bıst boto re nye tiya no aa bı nɔno. U maga dı i ńmana u ta re, beewiya u sıŋ to lee waası re.'

8 Don ne bagıdaal hu bası tiya u a baa, 'N nıhiyawı, leŋ dı u ha sıŋ bındıgi pe dı á na. N sı hulo baarı u memii, a we nəbiŋ.'

9 Bına dıulan dı u re ko nɔno, u yaa wıwelii re. Amı dı u re ko bı nɔno, ee ke i si wuwo leŋ dı ń ńmaŋ ta.'

Yesu tıbü haan kıdigi Kyewiyesii hu kyee

10 Kyewiyesii hu kyee kıdigi Yesu gyı aa daga nala Wıssi wiya gyuuma wıkyuwaldıya tiyan ne.

11 Dı haan kıdigi me gyı we don. Gyıŋbəŋ ne gyı kana u, a kpa wıla we u, u wıla gęe bısi fiabee kyori. Wıla hu gyı leŋ u gola re, a bı wuwo sıi sıŋ kı tanni.

12 Yesu aa naa haan hu, u yırı u a baa, "Haŋtolibiye, i wıla hu lı i tiyan ne."

13 Ee re u kpa u nosı a dəbɔ haan hu tiyan. Haan hu tu sıi tanni han laglagibiye hu, aŋ kı dannı Wıssi.

14 Ee re wıkyuwaldıya hu nıhiyawı na baan Yesu nyuu tiyan akuu u aa tıbü nala Kyewiyesii hu kyee wiya. Aŋ mıgı bası tiya nala hu a baa, "Kyeyę badı re we don a maga dı á kpa kı tuŋ tuma. Kyeyę no badı kıdigi bulon tiyan, ma sı wuwo ko dı ba tıbü ma, amı kyewiyesii hu kyee ke daa."

15 Ee re á Tına Yesu bası tiya u a baa, "Ee dəŋ minaafıgi timma! Ma kubee re we don aa bı sı purı u nɔpalıya koo u kokumo a kaŋ mu dı ba nyowa nıı Kyewiyesii hu kyee?"

16 Haan no yaa Abıraham doho nal le. Sıtaamı kana u vıwıa biŋ bısi fiabee kyori. U yaŋ bı maga dı á laa u ta Kyewiyesii hu kyee koo?"

17 Yesu aa bası gęe, hıısı kan u dəmɔ hu bulon, anka nıkaalıya hu ke tenni fiyeli wımagıla hu Yesu aa yaa wiya.

*Yesu maga namagisi balya a daga εε hu Wīsi koro hu aa kiya
Matiwu 13.31-33; Maaki 4.30-32*

18 Εε re Yesu piyesi nala hu a baa, “Εε re Wīsi koro hu kui? Bekin ne η si kpa u magisi?

19 U kui kidoho kidigi bii aa muro kijkan ne ba ki yiri masitadı. Baal kidigi kpa doho u baga tiyan. U nyu, a waa, a birimi tibal. Εε re digibiisi ko swa ba gyanni u naasi tiyan.”

20 Εε re Yesu bil piyesi ba a baa, “Bekin ne η bil si kpa Wīsi koro hu magisi?

21 Wīsi koro hu kui geee re anu sibul haaŋ aa kpaa we paanuu muŋ kuruba buto tiyan. Muŋko ki pe di paanuu muŋ hu sii puwari su tahajbal.”

Dimbeenyowa hu aa bi gyalıya

Matiwu 7.13-14, 21-23

22 Yesu gyl sii ki mu Gyerusalem ne, a gölli tiŋ toni hu buloŋ aa we doŋ diulan, a ki daga nala Wīsi wiya.

23 Εε re nal kidigi ko piyesi u a baa, “Á Tiuna, nala banjmana duŋ ne Wīsi si laa ta koo nifyamaa re u si laa ta?”

24 Nye re Yesu basi tiya nala hu a baa, “Dı mamaa re aa kye di ma gyuu Wīsi koro hu, ma yaa sıfıyan a wuwo tiŋ dimbeenyowa hu aa bi gyalıya a gyuu. Witü re η basi ki tiya ma, nala yuga si lugä di ba tiŋ doŋ gyuu, ame ba bi si wuwo.

25 Kyee kidigi diya hu tiuna si kaŋ u dimbee tɔ. Ka di ma ko sıŋ gyanjhala tiyan, a ki njmaa boro hu a baa, ‘Á Tiuna, kaŋ dimbeenyowa hu suri tiya ma.’ Doŋ tiyan ne u si basi tiya ma a baa, ‘N ke bi gyuŋ ma lee buloŋ tiyan.’

26 Εε re ma me si basi tiya u a baa, ‘Á beel-i buloŋ ne fa we doŋ, a lanŋi ki di kina. I gba daga ma wiya yuga á bee tiyan me.’

27 Εε re u bil si basi tiya ma a baa, ‘N baa η bi gyuŋ lee hu ma aa lıya. Ma fası lu η sıya tiyan. Εε doŋ nıbomel’!

28 Kyee kidigi ma si na Aburaham abee Azıki abee Gyeekobi, abee Wīsi tiŋdaala buloŋ, di ba hɔŋ Wīsi koro hu tiyan, ka di ma ke sıŋ gyanjhala tiyan. Εε tiyan ne ma si wii sıniul, a kyan ma nıyja, anj bi si wuwo gyuu doŋ.

29 Nala si lı̄ dunıya logıŋ logıŋ buloŋ a gyuu Wīsi koro hu, a hɔŋ ki di kuna anj ki gbıyalı.

30 Witü re, nala aa yaa nıbiisi gyınan, ba si mügi ko yaa nıbala, ka di nala me aa yaa nıbala gyınan mügi ko yaa nıbiisi.”

Yesu kyo Gyerusalem nala

Matiwu 23.37-39

31 Saŋa no ti tiyan ne Farasiima badomɔŋ mu Yesu lee, a basi tiya u a baa, “U maga di i lı̄ Galili paaluu tiyan ne, beewiya Kuwori Herotı aa kye di u kpu i re.”

32 Εε re Yesu basi tiya ba a baa, “Ma mu basi tiya haŋ badarı hu, di η aa kile gyıŋbomɔ re nala tiyan, anj ki tıbı nala me dahan gyınan abee kyiye, di kiyiyetuwo re η si teŋ η tuma.”

33 Abee geee buloŋ, u maga di η we njmanı tiyan ne gyınan abee kyiye abee kiyiyetuwo buloŋ, a ki mu Gyerusalem. Beewiya, ka doŋ duŋ tiyan ne ba foŋ ki kpu Wīsi tiŋdaala buloŋ.

34 O! Gyerusalem tumma! Mamaa re aa kpu Wisi tijdaala hu bulon, an paa buwa ki yaga nala hu bulon Wisi aa tuma di ba ko ma lee. N luga re di η fa kañ ma bulon ko lañji dəmən, a kyige to ma anu gyimii aa kyige to v biisi gęe, ka ma bi laa.

35 Eewiya, Wisi baani ma bee tiya ma re. Witu re η basi ki tiya ma, ma bil bi si na η a kañ ki mu kyee hu ma aa si na η a baa, ‘Wisi si kiyeli nal hu aa ko á Tuña Wisi fej tiyan.’

14

Yesu bil tibi nal Kyewiyesii hu kyee

1 Kyewiyesii hu kyee kıldıgi, Yesu mu di v di kuna Farasiima nihyawu kıldıgi diya tiyan. Ee re nala hu bulon gyi aa we doj lui siya po v tiyan, a ki den di ba na wu hu v aa si yaa.

2 Di baal kıldıgi naasi bee v nosi bulon aa puusa me gyi we doj. Ee re v sii kpa mu Yesu lee.

3 Doj ne Yesu piyesi Wisi Teñ didagla abee Farasiima hu a baa, “Wisi mirisi hu tiya ḥmanu di á ki tibi nala Kyewiyesii hu kyee koo gęe ḥmanu tuwo?”

4 Ba bulon tallı ba nyvusi. Ee re Yesu kañ baal hu, a tibi v an lej v mu diya.

5 Ee re v bil piyesi ba a baa, “Ma kibee biye koo v nuhu re si tele kolvu tiyan Kyewiyesii hu kyee, di v tuña viya v hi?”

6 U aa basi nyę, ba kıldıgi bulon bi wuwo laa wu basi.

Yesu basi á tı kañ hıwɔlı abee bonye wiya

7 Doj ne Yesu na di nala hu ba aa yira ko gyuu bagisi lü nibala lhoniya a ki hɔn. Ee re v maga namaga no tiya ba a baa,

8 “Di ba yiri i di i ko lañjibal, ta laa siya mu bagisi lü nibal lhoni a hɔn. Kapuwo ba yiri nal me aa te i re di v ko lañjuu hu.

9 Eewiya, nal hu aa yiri ma si wuwo ko basi tiya i a baa, ‘Sii ka di nal no hɔn i lhoni hu.’ Di gęe re yaa, i si na di v yaa i hısi, beewiya, i aa mügi i mu hɔn nibisi lhoni re.

10 Eewiya, di ba aa re ko yiri i di i ko lañjibal, di i ko mu, laasiya mu hɔn nibisi lhoni. Di nal hu aa yiri i hu re ko na i, v si basi tiya i a baa, ‘N kyana, sii ko hɔn lhɔñwelii no.’ Di v re yaa gęe, v tiya i yohun ne gęe nala hu bulon siya tiyan.

11 Nal hu bulon aa gyigisi v tui, Wisi si kana v hıwɔlı. Nal hu me aa kañ v tui ki hıwɔlı, Wisi si kpa v yohun.”

12 Ee re Yesu basi tiya nal hu aa yiri v di v ko di kidiiliye hu a baa, “Di i re ko yaa kidiiliye, ta yiri i kyañsi koo i naabalıya, koo i lulla, koo i dɔñtjensi kuna timma. Beewiya ba me si wuwo maakyiye yiri i di i ko di kidiiliye ba lee a tuñ i kyiñ.

13 Di i ko baa i yiri nala di ba ko gbiyalı gbiyalı, a di kidiiliye, yiri nyaaba abee gbariga abee nala naasi koo nosi aa suba abee nyuluma bulon.

14 Di i re yaa gęe, Wisi me si pe i tiyan, beewiya ba aa re bi si wuwo tuñ i kyiñ. Wisi si tuñ i kyiñ kyee hu tıpuluj timma aa si sii svu tiyan.”

Yesu maga lañjibal namaga

Matiwu 22.1-10

15 Yesu aa basi wu no, ee re nala hu aa hɔn ki di kına hu kıldıgi basi tiya v a baa, “Nyusuntimma re yaa nala hu aa si di kına Wisi koro hu tiyan.”

16 Εε ρε Yesu maga namaga no a baa, “Baal kidiği re gyl sii yiri lañjibal, a lenj ba yaa kidiiliye su lee bulon.

17 Kidiiliye hu gyl aa ko yaa siri, u tuj u tuñtunna kidiği di u mu bası tuya nala hu u aa yira anu wu bulon yaa siri re, di ba ki ko.

18 U aa muv yiri ba, ba bulon wiya, ka kidiği bulon ki daga wu hu aa tuj u bi si wuwo mu. Laa siya nal hu baa, ‘Baga re η yebə a ki kye di η mu na. Eewiya, η aa sula i re, η bi si wuwo ko.’

19 Kidiği me baa, ‘Nopalıya tuñnyowa bvnqη ne η yebə a ki kye di η kanj mu pala na. Eewiya, svl̄i re, η me bi si wuwo ko.’

20 Kidiği tūna me baa, ‘Kyee no re η kpaa haan. Εε wiya η me bi si wuwo ko.’

21 Εε re tuñtunni hu mügi mu bası tuya u nhuyawu hu. U aa nū gęe, u baan sii kujkanj. Εε re u bil bası tuya u a baa, ‘Lū laglagi, a mu ḥmanjbala hu nyuusi abee bee hu tyan ḥmanjbisi bulon, a yiri nyaaba abee gbariga abee nyulma, abee nala hu naasi abee ba nosi aa svba bulon.’

22 Laglagi di tuñtunni hu liya re, a yiri nala hu bulon ba ko gyuu. Ka u gyuu bası tuya u nhuyawu hu anu nala hu ko re, di ame lee ha kaa re.

23 Εε re u nhuyawu hu bil bası tuya u a baa, ‘Bil lū mu bagisi ḥmansı abee bagisi hu tū, a yiri nala di ba ko gyuu, di duya hu su.’

24 N bası ki tuya ma re, nala hu η aa laa siya yiri hu, ba kidiği bulon nyuwa paali bi si dige kidiiliye no.”

Yesu hal tijui memii

Matiwu 10.37-38

25 Yesu bul aa lū kpa ḥmanui ki mu, nügymamaa sii paa tija u hal. Nyę re u mügi bası tuya ba a baa,

26 “Di nal bulon ne si ko η lee, see di u tūna kyo η a te gęe u aa kyo u kuwo abee u naa, abee u haan bee u balhya, abee u naabaltya abee u tū. Di gęe daa, u bi si wuwo yaa η hatunni.

27 Nal hu bulon aa bi kpaa u tū daagarlı baası a ki tija η hal, u bi maga di u yaa η hatunni.

28 Di nal le aa kye di u saa diya, u aa laa siya hoj ne, a buni na di molbiye hu u aa kana si wuwo saa diya hu tej koo ba bi si wuwo.

29 Di u re bi yaa gęe, an piili diya hu sayi, di molbiye hu ko buwo di u bi saa diya hu tej, nala si na wiboriye hu u aa yaa, a muma u.

30 Ba si baa, ‘Baal no piile di u saa diya re anj bi wuwo saa tej.’

31 Εε re Yesu bil maga namaga kidiği a baa, ‘Di kuwori re sii kanj nala tusi fi, a ki mu di u yuwo u kuwori döñtuna, ka di u kuwori döñtuna hu me kanj nala tusi molhya, see di u ha laa siya hoj a buni na di u si wuwo yuwo di u döñtuna hu koo u bi si wuwo yuwo di u, ka di u na mu yuwo hu.

32 Di u re ko buni na anu u bi si wuwo yuwo di u kuwori döñtuna hu, see di u ta tijdaala di ba mu kyej u kuwori döñtuna hu liboli tyan, a sula u di u lenj di ba mari dəmənōj.

33 Nyę re Yesu yan bası tuya ba a baa, ‘Εε tū re, ma kidiği bulon bi si wuwo yaa η hatunni, see di i viya kuj bulon i aa kana a ta.’

Kij aa bi kaç tōnɔ, ba aa kpa yuwo ta re

Matiwu 5.13; Maaki 9.50

34 “Yıslı svoma, ame di u svomij ne ko lū, i bil bi si wuwo yaa di u svoma.

35 I bil bi si wuwo kpa u we baga tyan me gba di u lenj di kina mari. See i aa kpaa yuwo ta, beewiya u bil bi kaç tōnɔ bulon. Nala hu aa kaç digina, ma gyegili nū wiya no welin.”

15

*Yesu maga piyesi aa nyugisa namaga
Matiwu 18.12-14*

1 Kyee kidiği lampolaalaabee wibonyaala yuga sii ko Yesu lee re, di ba gyegili nuu u wibasii.

2 Ee re Farasiimaabee Wisi Tej dıdagila hu piili ki gırımı wiya a baa, "Baal no lej wibonyaala ki ko u lee re, haalı u beel-ba lajnı ki di kına."

3 Yesu aa nuu gese, u maga namaga no tuya ba a baa,

4 "Ma lej á kpa anu ma kidiği re kaŋ piyese koo, di kidiği nyugısı, ee re u si yaa? U aa lej piyese mollibanaa bee fiabee nibi hu re u ta pogo tyanı, ka di u gölli kye piyesi hu aa nyugisa hu. Di u re ko bi na u, u bi si laa nyowa mügi ko bee.

5 Di u re ko na u, u aa kpa u re u baasi mu diyaabee teñfiyeluu.

6 Di u ko pele diya, u aa yiri u kyanı abee u doñtuñsi re, u bası tiya ba a baa, 'Ma lej di á bulon tenni ftyeli. Beewiya, ñ naa ñ piyesi hu aa nyugisa hu re.'

7 Ee tui re, 'Di wibonyaaldığı duŋ me re birıma lı u wibomı tyanı, nala hu aa we Wisiibe tyanı tenni si ftyeli u wiya, a te nala mollibanaa bee fiabee nibi aa bıuna anu ba kaŋ tipulon ne, a bi maga di ba birıma lı ba wibomı tyanı.'

Haan hu molbinuu aa nyugisa

8 "Koo ma lej á kpa anu haan kidiği re kaŋ molbinuu kına fi, di kidiği nyugısı, ee re u si yaa? U aa kyoł diŋ ne, di u tige u diya bulon, a deñ wellj a ko mu na u.

9 Di u re ko na u, u aa yiri u kyanı abee u doñtuñsi bulon ne u ko lajnı, a bası tiya ba a baa, 'Ma lej di á bulon tenni ftyeli. Ñ molbii hu aa nyugisa hu, ñ naa u re.'

10 Ee re Yesu baa, 'Ñ bası ki tiya ma re, nyę tui re Wisi malıkası me tenni aa ftyeli, di wibonyaaldığı re ko birıma lı u wibomı tyanı.'

Yesu maga biye hu aa nyugisa namaga

11 Yesu bul maga namaga kidiği a baa, "Baal kidiği re gyl we doŋ a kaŋ u biibaala balya.

12 Ee re hanbiye hu tıuna sii bası tiya u kuwo a baa, 'Ñ kuwo, kyanı hu i aa si suba anj ka tiya ma, kpa ñ tol tiya ñ.' Ee re u kaŋ kına hu kpaabaa.

13 U bi pısa, ka hanbiye hu tıuna sii kpa kına hu bulon u aa laa, a yallı, a sii kpa mu we paalbu bolii kidiği tyanı. Doŋ ne u kaŋ molbiye hu mu, a kpa yaa wiviyagıymıa, ba bulon ten.

14 Saşa hu u kıl kıl bulon aa tene tyanı ne losi sii gyuu doŋ paalvu kırkaŋı, u kye kidiili bulon lolo di u di.

15 Nyę re u sii mu na tıuma too hu tumma baal kidiği lee. Baal hu kana u mu di u ki deñ u porikusi u baga tyanı.

16 U aa deñ porikusi hu me, ka nal bulon bee tiya u kidiiliye. U aa høy deñ anu du u re fa naa porikusi hu kidiiliye badomon me gba, u aa dii re.

17 Doŋ tyanı ne u hakıla yanı ko wı hu u aa yaa, abee tuwara hu tyanı u aa wee. Ee re u bıuni u tiya tyanı a baa, 'Ñ kuwo me kaŋ tıntınnı re yuga. Ba bulon nvırigı kidiiliye tyanı, a di anj ki ka, anka ñ ko we daha a ki suba losi.

18 Ñ si sii a mügi mu ñ kuwo lee. Di müyanı ne ko mu, ñ si bası tiya u a baa, Ñ kuwo, wı hu ñ aa yaa, ñ yaa kyogi Wisi re, a yaa kyogi i me.

19 N bil bi maga di i kana η yaa i biye. Kpa η di η yaa i tuŋtunna hu kidiği á tuma ki tiya i. Εε re ka u sii kpa ki mu u kuwo lee.

20 U ha gyi muu we libolii re a ki ko, ka u kuwo hu na u. Sikii buloŋ kana u. U sii fá mu guwori u.

21 Εε re biye hu basi tiya u kuwo a baa, ‘N yaa kyogi Wisi re, a yaa kyogi i me. N bil bi maga di i kana η yaa i biye.’

22 Ame u kuwo basi tiya u diya tuŋtunna a baa, ‘Ma mu lagilagi, a paa gaweliye kaŋ ko laal u. Ma kpa nonipiri a we u noŋ aŋ paa naatčo mē a we u.

23 Ma lu kaŋ nɔfara ko gyuu kpu, di á buloŋ kyaŋ, di á tenni ftyeli.

24 U kui gese anu η biye no fa suba re aŋ sii. U fa nyugisa re, ka á bil na u nyse. Εε re ba ki di kina, a ki gbiyali abee teŋfylevoo.

25 Saŋa no tiyan di biye hu maana mē we baga tiyan. U bee koyi saŋa aa ko pele, u sii ki ko bee. U ko ki kpaga diya, di u nui ba aa ḥmaa kina a ki guwa.

26 Εε re u yiri u kuwo diya tuŋtunna kidiği a piyesi u a baa, “Bekine wiya re ba ki yaa dahan?”

27 Εε re u basi tiya u a baa, “I naabiye hu re mügi ko. Εε re i kuwo kaŋ nɔfara kpu a tiya u, beewiya u mügi ko diya abee laanftya re.”

28 Nyse re biye hu maana hu na baan kujkaŋ, aŋ viya diya gyuuŋyi. Εε re u kuwo ko lui, a sula u di u ko gyuu diya.

29 Doŋ ne u basi tiya u kuwo a baa, “Bisi no buloŋ tiyan η tuŋ tuma re welin a tiya i anu yoŋ. N ha bi maakyiye viya i nyuwa kyedigi me. Ba buloŋ tiyan, bekij ne i yaa tiya η? I ha bi kaŋ buŋŋ me gba tiya η di η bee η kyanſi me kpu kyan.

30 Ka i biye no kaŋ i kina buloŋ mu kyogi ta gyantirisi tiyan, aŋ mügi ko diya, i ha bil sii kaŋ nɔfara kpu tiya u.”

31 Εε re biye hu kuwo basi tiya u a baa, “N biye, i ke we diya tiyan ne saŋa buloŋ. Kuj buloŋ η aa kana, i re tiya u.

32 Ame u maga di á leŋ á tenni ftyeli re di á gbiyalı, beewiya u kui gese anu i naabiye no fa suba re aŋ sii. U fa nyugisa re, ka á bil na u nyse.”

16

Yesu maga tuŋtunni-hiyawu hu aa bi kaŋ witii namaga

1 Yesu gyi maga namaga no tiya u hatunna re a baa, “Kina tūna kidiği re gyi we doŋ, a kaŋ tuŋtunni kidiği, a leŋ u ki deŋ u kina. Εε re nala ko basi tiya kina tūna hu anu u tuŋtunni hu kaŋ u duwa buloŋ kyogi ki ta re.”

2 U aa nui gese, u leŋ ba mu yiri u ko, u piyesi u a baa, ‘Deŋ na i wikanuya hu η aa nui. I bil bi maga di i yaa η tuŋtunni-hiyawu. Eewiya, leŋ di η gyiŋ ee bee ee buloŋ i aa kpaa η molbiye tuma.’

3 Εε re baal hu buŋbuŋ u tiya tiyan a baa, ‘N nihiyawu aa kye di u kile η tuma tiyan nyse, ee re η si yaa? N bi kaŋ dee η aa si pala di. N bil bi si wuwo gölli ki sula kina me. N si ki fá huſi.

4 N gyiŋ gese η aa si yaa a wuwo kaŋ kyanſi re, di η tuma no re ko kyogi me, di ba kana η welin ba duſi tiyan.’

5 Εε re u yiri nala hu buloŋ aa di u nihiyawu hu kyuma, ba ki ko kidiği kidiği. Εε re u yiri buŋbuŋ nal hu a piyesi u, ‘N nihiyawu kyiŋ i aa diye yaa baŋme re?’

6 Εε re u baa dı nuu anjkurısı koo re u kyma. Εε re tıntınnı-hiyawu hu kpaa teŋ hu aa daga u kym a tiya u aŋ baa, ‘Teŋ no daga anı i kym yaa nuu anjkurısı koo re. Ame mügi kaŋ sabı anjkurısı mollobalya abee fi.’

7 Εε re u bul yiri kıdigi tına me a piyesi u a baa, ‘Ka i me?’ U me baa di u kym yaa mibuwara tusi re. Εε re tıntınnı-hiyawu hu bası tiya u a baa, ‘Teŋ hu aa daga i kym ne nyę. Ame mügi kaŋ sabı buwara kɔɔsi kyori.

8 Εε hal tuyan ne kuna tına hu bigisi sıngırıntıına no aŋ baa dı u yaa kuwokeri re abee wıgynı no u aa kana a kaŋ ki yaa wıbomo. Beewiya nala hu aa kyo duniya kına kınkan, ba kaŋ ki kye wıgynı ne welinj, a ki pe dəməŋ tuyan a te nala hu aa tıŋ Wıısı.’

9 Εε re Yesu bil bası tiya u hatınnı hu a baa, ‘N bası ki tiya ma re, ma kpa ma duniya kına a kye kyaŋsı. Dı kuna hu re ko teŋ, dı Wıısı laa ma we u lee, dı ma we doŋ a kaŋ ki mu deňdeŋ.’

10 Dı nal le wuwo deň kuna muhı nyuu abee wıtı, εε daga anı u aa wuwo u deň kıgyamaa me re abee wıtı. Ame dı nal le bı wuwo deň kuna muhı nyuu abee wıtı, εε daga anı u bı sı wuwo deň kıgyamaa nyuu me abee wıtı.

11 Dı i re bı wuwo ki deň duniya kına nyuu abee wıtı, nal buloŋ bı sı kpa kına aa kaŋ tıno a we i nosı tuyan dı i ki deň.

12 Dı i re bı wuwo ki deň nala kına abee wıtı, aŋne re sı laa nyıwa kpa i tı kına tiya i dı i ki deň?

13 Yondıgı bı sı wuwo tıma ki tiya nıhiyasi balıya. U sı kyo kıdigi aŋ haası kıdigi. U sı ki tıŋ kıdigi abee wıtı aŋ ki tıŋ kıdigi me abee dawarı. Εε tı re, nal bı sı wuwo tıŋ molbiye tuyan aŋ bul tıŋ Wıısı me.”

Yesu bası wiya tiya Farasiima

Matiwu 11.12-13; 5.31-32; Maaki 10.11-12

14 Farasiima hu aa nı wıya hu Yesu aa basa, ba ki kyıvısi lee lee buloŋ, beewiya ba fa kyo molbiye re welinj.

15 Doŋ ne Yesu bil bası tiya ba a baa, “Na ma aa kye dı nala bıunı anı ma kaŋ wıtı re, ame Wıısı ke gyıŋ ma tıſı re. Kına hu aa yaa sıfıyan kına nıhuwobisi lee, ba aa re yaa kıtcooni Wıısı ke lee.”

16 Nyę re Yesu bil baa, “Wıısı mirısti hu Moosi gyı aa saba biŋ, abee wiya hu Wıısı tındaala gyı aa basa, ba buloŋ gyı pına re, a kaŋ mu pele sanja hu Gyıçrı Wıısıñıfool hu gyı aa ko. Εε hal tuyan, a yan bil piili hanj sanja hu a kaŋ ki ko gyınan, ba bası Wıısı koro hu wıwelije re a ki tiya nala. Εε re nal buloŋ sii ki luga sıfıyan dı u gyıvı Wıısı koro hu.

17 Wıısınyuu abee taŋha buloŋ aa sı pirigı dugı, u re sı yaa mol a te wubıbiye me aa sı dıstı mirısti hu Moosi aa saba tuyan.

18 Baal hu buloŋ aa viya u haar, aŋ bil mu kpa haduma, u yaa soŋsonni re. Baal hu me buloŋ aa kpaa haar aa viya u bala, u me yaa soŋsonni.”

Yesu maga kına tına kıdigi abee Laazvırcı namaga

19 Εε re Yesu bil maga namaga a baa, ‘Kına tına kıdigi re gyı we doŋ, a gyı ki laali gabala duŋ, aŋ we sıma duŋ tuyan kyees bee u nyıwa buloŋ.

20-21 Nyaabu kıdigi me gyı we doŋ ba ki yiri Laazvırcı, u teŋ buloŋ gyı yaa dugulya. U gyı aa sii leŋ ba kana u mu holli kına tına hu dimbeenyıwa tuyan ne. U gyı aa ki yyelı anı kına tına hu ko ki di kına, kına hu aa sı tele taŋha dı u me paa ba di. Haalı, ka vası me gyı aa ko ki lenni nyaabu hu dugulya hu.

22 Εε re nyaabu hu sii sıba. Malıkası ko kpa u a kaŋ mu holli Abırahım logıj Wıısıñıbe tuyan, u ki nı sıma.

23 Ka kuna tūna hu me sii suba, ba kpa u hogo. U mu gyuu dij a we twara tiyan. Ee re u deñ mu na Abūrahām dī u hōj libolii, ka Laazvōrōsi me hoj u login.

24 Ee re u yiri Abūrahām a baa, ‘N̄ kuwo Abūrahām, fā ñ sikii aŋ tūn Laazvōrōsi dī u kaŋ u nonii taga nū, a kaŋ ko lulo we ñ naŋdeliŋ tiyan. N̄ aa na twara re welij dij no tiyan.’

25 Ee re Abūrahām basi tiya u a baa, ‘N̄ biye, liisi mu pele saŋa hu i gyi aa we i mūbol tiyan, i fa aa nū suŋma re welij, aŋka Laazvōrōsi fa we twara tiyan. Ame lagilagī no, Wūsī leŋ Laazvōrōsi bembii fiyeli re dahan, aŋka i me we twara tiyan.

26 Ee duŋ me daa, bootogi lunji re piŋ á beel-ma paga tiyan. Dī nala hu aa we á lee re aa kye dī ba lū kyol a mu ma lee, ba bī sī wuwo. Nal me bī sī wuwo lū ma lee a kyol ko á lee.’

27 Ee re kuna tūna hu bīl basi tiya u a baa, ‘N̄ kuwo Abūrahām, ee ke, ñ aa suŋla i dī i tūn Laazvōrōsi dī u mu ñ kuwo diya.

28 N̄ naabalıya bōnoŋ ha we doŋ. Leŋ dī u mu kūrisi ba dīgūna dī ba me ta maakyiye ko gyuu twara no tiyan.’

29 Ee re Abūrahām basi tiya u a baa, ‘Wīya hu Moosi abee Wūsī tuŋdaala hu aa saba bin, i naabalıya hu gyiŋ ba re. Leŋ dī ba gyegili nū ba aŋ ki tūn ba.’

30 Ee re kīna tūna hu bīl baa, ‘N̄ kuwo, ee duŋ bī maga. Ame dī nal le sii suŋ tiyan a mu ba lee, ee ke ba sī bīrimi lū ba wībōmo tiyan.’

31 Ee re Abūrahām bīl basi tiya u a baa, ‘Dī ba aa re bī sī gyegili nū wīya hu Moosi abee Wūsī tuŋdaala hu aa saba, ee daga anū dī nal le sii suŋ tiyan a mu basi tiya ba me, ba ha bī sī laa di.’

17

Yesu basi wībōmo yayi wīya

Matiwu 18:6-7, 21-22; Maaki 9:42

1 Yesu gyi basi tiya u hatinna hu re a baa, “Wīya hu aa sī leŋ dī nala yaa wībōmo, ba sī we doŋ. Ame nal hu aa sī leŋ dī nala yaa wībōmo, u tūna si na twara kūŋkāŋ.

2 Dī ba aa re kpa a noŋ vuwa laalī u bagīna tiyan, a kpa u yuwo we mpwōnōnū tiyan dī u nyuwa nū suba, ee re kpiya u aa we u mūbol tiyan a leŋ dī nala hu aa tuŋa ñ hal kīdīgi yaa wībōmo.

3 Ma po ma tū ma welij. Dī i dōŋtūna ko yaa i wībōmo, leŋ dī u gyima. Dī u re ko baa u kyogo re, kpa kye u.

4 Dī i dōŋtūna re villi yaa wīl kyogi i kyedīgi a maga gēe buloŋ me, ka dī u ko yaa buloŋ, u mügi ko a baa dī u kyogo re, kpa kye u.”

Wūsī laadii

5 Ee re Yesu kpambisi hu basi tiya u a baa, “Á Tūna, leŋ dī á mari laa Wūsī di yuga.”

6 Ee re á Tūna Yesu basi tiya ba a baa, “Dī mamaa re fa laa Wūsī di muhu tū me, ma sī wuwo basi tiya tiya no dī u bee u naaliliye buloŋ sii kyuri mu po mpwōnōnū tiyan, dī u kōnī tūn ma nyuwa.”

Twētunni-welii wīyaaliya

7 Ee re Yesu bīl baa, “Dī ma kīdīgi re kaŋ twētunni dī u kī pala i baga, koo u kī daa i piyese, dī u re lū baga koo pedaa ko, i sī basi tiya u a baa dī u yaa lagt a dī u kīdīiliye koo?”

8 Aayı, i sı bası tiya v dı v sii yaa kidiiliye tiya i, anj yaa siri a ko tıga tiya i, anj yaa wıı hu bulon i aa kye a tiya i. Dı i re ko di ten, dı v me yan na di.

9 I sı laa nyıwıa kyıwıali i tuııtunni akuu v aa tuıı tıma hu i aa daga v wıya koo?

10 Ee re ma me yan kui! Dı mamaa re ko tuıı tıma hu ba aa tiya ma di ma tıma, v maga dı ma baa, ‘A yaa tuııtunna re, á bi maga dı ba lıllı ma, beeziya á tıma re á tıma.’

Yesu tııbi gbegisi fi

11 Ee re Yesu gıı bil sii ki mu Gyerusalem, a gıı mu tııj Samaarıya abee Galili paalıv paga a ki mu.

12 U muv dı v gyııv too kıdıgi, dı gbegisi fi re ko ki kyeme v gęe.

13 Ee re ba gıı mu sııj libolii, anj huwori yırı v a baa, “Yesu, á mıhiyawu, fá á sikkii.”

14 Doıı ne Yesu na ba a bası tiya ba a baa, “Ma kaıı ma tıı mu daga wıkyıwıal sulaala hu dı ba sunnıı ma na.” Nyę re ba kpa ki mu. Ba aa muv hu tiyan ne, ba gbegisi hu pirigi nyıgısı.

15 Ba tiyan kıdıgi aa yaa Samaarıya tıuna aa naa dı v deye gęe, v mügi ko Yesu lee a ki danni Wııısı yuga.

16 A mu tuu gbinni Yesu sııya tiyan anj kyıwıali v angyıwıwası.

17 Ee re Yesu piyesi v a baa, “Ma nala fi hu bulon daa η tııbi? Lee re nibi hu ke we?

18 Bee re tııj baal no aa bi yaa Gyuu duıı mügi ko dı v kyıwıali Wııısı angyıwıwası?”

19 Ee re Yesu bası tiya baal hu a baa, “Sii ki mu, i aa laa Wııısı di re tııj i deye.”

Yesu bası Wııısı koro hu koyi wiya

Matiwu 24.23-28, 37-41

20 Farasiıma badomıı gıı piyesi Yesu dı saja bee tiyan ne Wııısı koro hu si ko? Ee re v bası tiya ba a baa, “Wııısı koro hu koyi bi yaa wııı i aa si wıwo na abee i sii.

21 Wııısı koro hu we ma tiyan ne. Eewiya, nal bulon bi si wıwo baa, ‘Ma deıı na, v we daha, koo v we lee kıdıgi doıı.’

22 Doıı ne Yesu mügi bası tiya v hatınnıa hu a baa, “Saja kıdıgi si pele dı ma ki kye dı ma hııyan Nıhuwobıı Biye lee kyedıgi duıı me gba, ame ma bi si na gęe.”

23 Nala badomıı si bası tiya ma a baa, “Na, v re nyę, koo, na v re we dada.” Dı ba aa re ko bası gęe, ma ta lıı gölli ki kye v.

24 Kyees hu Mııyan Nıhuwobıı Biye aa si mügi ko, nal bulon si na η anıı duııwııaa ligısı a kyaanıı wıısınyuu nal nal bulon na v gęe.

25 Ame η si laa sııya na tıwara, ka dı ma gyıınaıı nala ha vıya η.

26 Saja hu mııyan Nıhuwobıı Biye aa si mügi ko, v si kui gęe anıı saja hu Nowa gıı aa we v müıbol tiyan.

27 Nowa saja hu tiyan, nal nal bulon gıı we doıı ne, a di anj ki nyıwıa, haana ki yala balama, baala me ki paa haana, a mu pele kyees hu Nowa gıı aa gyııv nııduwıoriboro hu, ka nıı ko kpu nıkaaltya hu bulon.

28 Ee re ba gıı kui saja hu tiyan Lııctıı me gıı aa we v müıbol tiyan. Nala bulon gıı we doıı ne, a di anj ki nyıwıa, badomıı ki yallı kına, badomıı me ki yııbo, badomıı ki doho kına, badomıı me ki saa dıısi.

29 Ka kyees hu Lııctıı aa lıı Sodım tiyan, diŋ abee gyırıbıuyı gıı lıı wıısınyuu re, a ko tuu kpa nıkaaltya hu bulon aa we doıı di.

30 Εε τι re ba si kui kyeεε hu miyan Nihuwobiŋ Biye me aa si miigü ko.

31 Haŋ kyeεε hu di nal le we salnyuu, u ta bił ki lugä di u tuu gyuu u diya a paa u kuna. Eε tui re, di nal me re we baga tiyan, u ta bił ki lugä di u miigü mu diya a kpa kui bulon.

32 Ma liisi mu na wii hu gyi aa yaa Loɔti haan.

33 Nal hu bulon aa kye di u laa u tui miubol, u bi si kaŋ miubol aa bi kaŋ tenii, ame nal hu aa kuu ŋ wiya a viya u miubol ta, u tūna re si kaŋ miubol aa bi kaŋ tenii.

34 N basi ki tiya ma re, haŋ kyeεε hu, nala balya si piŋ doo gododigi tiyan tebine, di ba kpa kidiŋi an leŋ kidiŋi ta.

35 Haana balya si ki noŋ muŋ, di ba kpa kidiŋi an leŋ kidiŋi ta.

36 (Baala balya si we baga tiyan, di ba kpa kidiŋi an leŋ kidiŋi ta.)

37 Eε re Yesu hatinna hu piyesi u a baa, “Á Tūna, lee tiyan ne wiya no si yaa?” Eε re Yesu basi tiya ba a baa, “Lee hu kipuwa aa piŋa, doŋ ne duuno ki laŋŋi.”

18

Yesu maga lohaan kidiŋi abee saridil namaga

1 Eε re Yesu bił maga namaga tiya u hatinna hu, a daga ba anii ba aa yaa ba ki kyuwali Wuisi saŋa bulon, an ta leŋ di ba tenni ki yuwɔrī.

2 U baa, “Saridil kidiŋi re gyi we too kidiŋi tiyan. U gyi bee fá Wuisi, a bee tiya nihuwobisi me gyiruma.

3 Lohaan kidiŋi me re gyi we too hu tiyan. Saŋa bulon, u gyi aa sii mu saridil no lee, a ki svol u di u kiyeli u, a di sariya lo u dɔŋtūna kidiŋi tiya u.

4 Piili hu tiyan, lohaan no gyi ville saridil no lee re yuga, ka u vuya u kiyelii. Ame akuu lohaan hu aa vala ki ko u lee kyeεee bee u nyuwa bulon wiya, saridil hu buni u tiya tiyan a baa, ‘N paalı bee fá Wuisi, ŋ bee tiya nihuwobisi me gyiruma,

5 Ame lohaan no aa vala ki dɔmɔ ŋ nyε, ŋ si pe u tiyan, a di sariya no tiya u. Di gεe daa, u ha si vuya an vala ki dɔmɔ ŋ di ŋ lɔgu mu lii.’

6 Eε re Á Tūna Yesu miigü basi tiya u hatinna hu a baa, Saridil no aa ta bu kaŋ wiṭu, ame ma gyegili niu wii hu u aa basa.

7 Ma yan buna anii Wuisi ke re bi si wuwo pe u nala tiyan di ba laa wiſumma koo? Di ba aa re ŋmaa wulo ki tiya u wuḥhaa abee tebine bulon, u bi si yaa gyegye, ka di u pe ba tiyan.

8 N basi ki tiya ma re, u si di ba sariya lagulag, a kpa wiſumma tiya ba. Ame kyeεε hu Miyan Nihuwobiŋ Biye aa si miigü ko, ŋ si na nala aa laa Wuisi di?

Yesu maga Farasii kidiŋi abee lampolaal namaga

9 Nyε re Yesu bił maga namaga no a tiya nala hu aa laa ba tui di anii ba aa re kaŋ tūpolon a te nal bulon, an kaŋ ba dɔŋtūnsi ki kowasi.

10 U baa, “Baala balya re gyi sii mu Wukyuwaldubal hu di ba kyuwali Wuisi. Kidiŋi gyi yaa Farasii re, ka kidiŋi hu me yaa lampolaal.

11 Eε re Farasii hu sii suŋ, a kyuwali Wuisi u tiya tiyan a baa, ‘N Tūna Wuisi, ŋ aa kyuwali i aŋgyuwasaŋ re, beewiya ŋ bi kui nala hu aa gɔlli kaŋ nala kuna ki fası, koo nala hu aa bi kaŋ wiṭu, koo nala hu aa gɔlli kyeεε nala haana ki banj. N bi kui lampolaal no me aa we dahan.

12 N aa vwuwa nyuwa bolya re yɔbɔ bulon tiyan. Kini hu bulon me ŋ aa naa, ŋ aa kaŋ kpaa leye fi re, a kpa lidigl tiya i.’

13 Ka lampolaal hu me mu siŋ libolii, a paalı bı kaŋ u nyuu me gye, an paa u nosi vuwa u nyuu aŋ baa, ‘Wı̄sı̄, fá ŋ sikii. N̄ yaa wiþonyaal le.’

14 Ee re Yesu bil baa, “Wı̄tū re ŋ bası̄ ki tiya ma, saŋa hu ba aa kyowali Wı̄sı̄ hu teŋ, ba balya tiyan̄, lampolaal hu re yaa tıpułŋı̄ tuına Wı̄sı̄ siya tiyan̄. Nal hu bulon̄ aa kpa u tū yohun̄, Wı̄sı̄ si kana u fvı̄ñısı̄. Amę nal hu bulon̄ aa kaŋ u tū ki hı̄wɔl̄ı̄, Wı̄sı̄ si kpa u yohun̄.”

Yesu svla Wı̄sı̄ tiya biibiisi

Matiwu 19.13-15; Maaki 10.13-16

15 Nala badəməŋ me re gyı̄ sii kaŋ ba biibiisi ko Yesu lee dı̄ u kpa u nosi dəbə̄ ba tiyan̄, a svla Wı̄sı̄ tiya ba. Yesu hatınna hu na ba, a nɔ̄sı̄ ba.

16 Ee re Yesu yuri biibiisi hu, aŋ bası̄ tiya u hatınna hu a baa, “Ma leŋ dı̄ biibiisi hu ko ŋ lee. Ma ta kil ba. Nala hu aa kui biibiisi no, ba aa re we Wı̄sı̄ koro hu tiyan̄.”

17 Nyę re u bil bası̄ tiya nala hu a baa, “Wı̄tū re ŋ bası̄ ki tiya ma, dı̄ i bı̄ yelli Wı̄sı̄ anū biibiyę aa yelli u kuwo abee u naa gęe, i bı̄ si wuwo na Wı̄sı̄ koro hu gyv̄o.”

Kına tuına kıdğı̄ ko Yesu lee

Matiwu 19.16-30; Maaki 10.17-31

18 Ee re Gyuumma nı̄hiyawawu kıdğı̄ ko Yesu lee a piyesi u a baa, “Nı̄hiyawelii, ee re ŋ si yaa a kaŋ mǖbol aa bı̄ kaŋ tenii?”

19 Ee re Yesu piyesi u a baa, “Bee re tū i yuri ŋ nı̄hiyawelii? Nal bulon̄ bı̄ weliyę, see Wı̄sı̄ duŋ̄.

20 Na i gyuŋ wiya hu Moosi aa saba biŋ dı̄ ma kui tuja hu re? Ba aa re nyę: Ta kyęe nal haan̄ koo nal bala. Ta kpı̄v̄u nal. Ta gaa. Dı̄ i re yaa daŋsı̄ya wı̄ tiyan̄, ta nyı̄ya wiya, kui fá i kuwo abee i naa.”

21 Ee re baal hu baa, “N̄ aa tū wiya no ke bulon̄ ne a lı̄ ŋ biibiri tiyan̄ bulon̄.”

22 U aa bası̄ gęe, Yesu bil bası̄ tiya u a baa, “Wı̄dığı̄ re kaa i ha aa si yaa. Mū kpa i kui kui bulon̄ yallı̄, a kpa molbiye hu tiya nyaaba, aŋ ko ki tuja ŋ. Dı̄ i re yaa gęe, i si kaŋ kuna wı̄sibee tiyan̄.”

23 Baal hu aa nı̄l wı̄l no, u tiya bulon̄ kyogi, beewiya u gyı̄ kaŋ kuna re welin̄.

24 Yesu aa naa dı̄ u tiya kyogo gęe, u baa, “U yaa wiðuwı̄ re anū kuna tumma aa si wuwo gyv̄u Wı̄sı̄ koro hu tiyan̄.

25 Nyogı̄maa aa si tū gahan̄ sı̄lı̄, u re yaa mol a te gęe kuna tuına aa si yaa a gyv̄u Wı̄sı̄ koro hu.”

26 Nala hu aa nı̄l Yesu aa bası̄ gęe, ba piyesi u a baa, “Kı̄bee re yan̄ Wı̄sı̄ si laa ta?”

27 Ee re Yesu bası̄ tiya ba a baa, “Wı̄l hu aa kperi nihuwobiŋ̄, u bı̄ kpere Wı̄sı̄ ke.”

28 Ee re Piita bası̄ tiya u a baa, “Deŋ na, á ke leŋ á kui kui bulon̄ ta re aŋ ki tuja i hal.”

29 Ee re Yesu bası̄ tiya ba a baa, “Wı̄tū re ŋ bası̄ ki tiya ma, nal hu bulon̄ aa si kuu Wı̄sı̄ koro hu wiya a leŋ u dyı̄a abee u haan̄ koo u naabalı̄ya koo u kuwo abee u naa koo u biisi,

30 Wı̄sı̄ si tiya u tuına kuna瑜伽 a te kuna hu u aa leŋ ta. Dı̄ u re ko svı̄ba me, Wı̄sı̄ si tiya u mǖbol hu aa bı̄ kaŋ tenii.”

Yesu bil bası̄ u svı̄bı̄ wiya

Matiwu 20.17-19; Maaki 10.32-34

31 Εε ρε Yesu kaŋ u hatinna fi abee balıya hu giığı lui, a bası tiya ba a baa, "Ma gyegili nıi daha. Á aa mu Gyerusalem ne. Doŋ tiyan, Miyan Nihuwobiŋ Biye wıya hu Wıısı tundaala hu aa saba biŋ, ba bulon si ko su ba buusi.

32 Ba si kpa ñ we nala hu aa bi yaa Gyuumma nosi tiyan dı ba yaa ñ sıya. Ba si tuvsi ñ aŋ pe tu naŋtuvwol me we ñ tiyan.

33 Ba si viuri ñ aŋ kpı ñ, ame ñ si sii svı̄n tiyan u kyetoo kyeɛ."

34 Amę Yesu hatinna hu gyı bi gyıŋ wıya no memii. Wıya no bulon gyı yaa wıfaŋıya re ba lee. Ba gyı bi gyıŋ wı̄l hu wıya Yesu aa bası.

Yesu suri nyılvı̄n kıdigi aa sul kına sıya

Matiwu 20.29-34; Maaki 10.46-52

35 Yesu bee u hatinna hu aa muv hu tiyan ne, ba mu kpaga too kıdigi ba aa yırı Gyeriko. Dı banyılvı̄n kıdigi me hıŋı̄ nımanı̄ hu nyıwa a ki sula kına.

36 Nyılvı̄n hu aa nıi nıgyamaa hu aa banj dımo, u pıyesı a baa, "Bee re aa yaa?"

37 Εε ρε ba bası tiya u anı̄ Yesu aa lı̄ Nazareti re aa banj.

38 Εε ρε u yırı Yesu a baa, "Yesu, Deviti nıhii, fá ñ sikii."

39 Nala hu aa we u sıya nı̄sı u, dı u lej u kyagınsı hu. Amę u mari yırı yogı a te gęe a baa, "Yesu, Deviti nıhii, fá ñ sikii."

40 Εε ρε Yesu sıŋ aŋ baa dı ba kaŋ nyılvı̄n hu ko u lee.

41 Ba aa kana u ko pele, Yesu pıyesı u a baa, "Bekir ne i ki kye dı ñ yaa tiya i?" U bası tiya u a baa, "N nıhiyawı̄, ñ aa kye dı ñ bil ki na re."

42 Εε ρε Yesu bası tiya u, "I sıya suro re. I aa laa Wıısı dı re re tuŋ i deye."

43 Doŋ ne u sıya pirigi suri, u sii ki tuŋ Yesu hal a ki dannı Wıısı. Nıgyamaa hu bulon aa naa gęe, ba bulon me ki dannı Wıısı.

19

Yesu bee Zakiyo

1 Nyę re Yesu gyı bil mu lı̄ Gyeriko, a vala tuŋ bee hu tiyan ki mu, dı baal kıdigi ba aa yırı Zakiyo re gęe.

2 U fa yaa lampolaala nıhiyawı̄ re, a fa kaŋ kına me welinj.

3 Zakiyo gyı aa kye dı u na haj nal hu irı̄n Yesu aa yaa re, amę gyamaa gyı aa we doŋ wıya, u gyı bi wıwo dı u na u, beewıya u gyı yaa nıkuu re.

4 Εε ρε u parı̄ nala hu bulon ta, aŋ fá mu sıya, a gyıŋ tiya dı u wıwo na Yesu. U gyı gyıma anı̄ Yesu si ko tuŋ tiya hu memii banj ne.

5 Yesu aa ko tuŋ tiya hu memii ki banj, u wil denj tiya hu nyuu a na Zakiyo, a bası tiya u a baa, "Zakiyo, ko tuu lagı̄, beewıya i dıyaŋ ne ñ si puŋ gyınan."

6 Zakiyo aa nıi gęe, u teŋ bulon ftyeli. U gılı̄nsı ko tuu lagı̄ lagı̄ a kaŋ Yesu mu u diya.

7 Nala hu bulon aa we doŋ aa naa gęe, ba piili ki gırımı wıya a baa, "A! Ma na baal no kónı̄ aa mu dı u piŋ wıbonyaal no diya tiyan."

8 Sanja hu á Tıuna Yesu aa we Zakiyo dıya tiyan, Zakiyo sii sıŋ a bası tiya u a baa, "N nıhiyawı̄, ñ sınī no tiyan, ñ si kaŋ ñ kına bulon kpaa leye balıya, a kpa lı̄digi tiya nyaaba. Ka dı miyan ne fa firimi nal bulon me, ñ si tuŋ u tıuna maga gęe ñ aa firimi u naaŋlı̄nyıwa bı̄naa."

9 Εε ρε Yesu bası tiya u a baa, "Wıısı laa i bee i diya nala bulon ta re gyınan. Beewıya i me yaa Abiraham doho nal le.

10 Mıyaŋ Nihuwobinj Biye ko dı ɳ kyε na nala hυ aa nyugisa re, a laa ba ta.”

*Yesu maga salma molbinvu namaga
Matiwu 25.14-30*

11 Saŋa hυ Yesu gyi aa ko kpaga Gyerusalɛm, εε re v maga namaga no tiya nala hυ aa gyegile kι nι wiyɑ hυ v aa basi. Beewiya nala hυ gyi aa bιnι anι v aa kpaga Gyerusalɛm nyε, Wιsι koro hυ koyi me kpaga re.

12 U gyi baa, “Nibal kidiŋgi re gyi siye, a kι mu paalvυ bolii kidiŋgi, dι ba holli v v bee koro, ka dι v mügi ko.

13 U gyi aa sii dι v mu, v gyi yiri v diya tuŋtunna fi ko laŋŋi re, a kpa salŋibidigι dιgι tuya ba kidiŋgi bulon, aŋ baa dι ba kaŋ kι burumι dι v mu aŋ ko.

14 Amε nabal no bee nala gyi haasi v re welinj. U gyi aa mu ko teŋ, ba me gyi sii tuŋtuŋdaala dι ba kile v lugo, a mu basi tuya kuworibal hυ lee v aa mu dι v holli v koro hυ, anι ba bι kyo dι baal hυ yaa ba kuwori.

15 Abee gεe bulon, ka ba gyi holli baal hυ koro hυ, ka v mügi ko. U gyi aa mügi ko, v yiri v tuŋtunna hυ v fa aa kpaa molbiye hυ tuya, dι v na ba kidiŋgi bulon aa naa tɔnɔ maga gεe.

16 Nyε re buŋbuŋ tuŋtunni ko basi tuya v a baa, ‘N nihiyawυ, molbii hυ i aa kpaa tuya ɳ hυ, ɳ me kaŋ tuma re a na maga gεe fi a pe.’

17 εε re v nihiyawυ hυ basi tuya v a baa, ‘Gyaanbiye, gasibinaa! I yaa tuŋtunni re. I aa yaa gεe a deŋ kibibiye no nyuu welinj abee wιtι nyε, ɳ sι leŋ dι i kι deŋ tɔbala fi.’

18 εε re tuŋtunnilya hυ tūna me ko v lee a baa, ‘N nihiyawυ, molbii hυ i aa kpaa tuya ɳ hυ, ɳ me kaŋ tuma re a na maga gεe buŋoŋ a pe.’

19 εε re v nihiyawυ hυ basi tuya v dι v me sι kι deŋ tɔbala bɔnɔŋ.

20 εε re tuŋtunna hυ kidiŋgi me ko a basi tuya v a baa, ‘N nihiyawυ, na i molbii hυ i aa kpaa tuya ɳ. N kaŋ mu gulo gakɔson tuyaŋ ne a kpa fanya.

21 N aa fā i re, beewiya i wiyɑ haye re kujkanj. I aa kaŋ nala kina kι fasι re aŋ aa kι kuj kina me i aa bι doho.’

22 εε re v nihiyawυ hυ basi tuya v a baa, ‘I yaa tuŋtunniboŋ ne. Wiyɑ hυ i aa basa tū re ɳ sι kpa dι i sariya dι i tele. I gyima anι ɳ wiyɑ haye re, ɳ kaŋ nala kina kι fasι, aŋ pe kι kuj kina ɳ aa bι doho.

23 Bee re yaŋ tuŋ i fa bι kaŋ ɳ molbii hυ mu biŋ bangi tuyan? N fa aa mügi ko nyε, ɳ fa sι laa molbii hυ abee v tɔnɔ bulon.’

24 εε re v basi tuya v tuŋtunni dɔŋtiŋsi hυ fa aa sιŋ doŋ a baa, ‘Ma laa salŋibidigι hυ v lee, a kpa tuya nal hυ aa kaŋ kina fi hυ.’

25 εε re ba basi tuya v a baa, ‘Nihiyawυ, na v ke foŋ kaŋ molbiye fi re.’

26 εε re Yesu basi tuya ba a baa, ‘Nal hυ aa kaŋ kina yuga, Wιsι sι mari kpa kina yuga a pe a tuya v, amε nal hυ aa bι kaŋ kina yuga, muhυ hυ me v aa kana, Wιsι sι kaŋ ba laa v lee.

27 Ka nala hυ me aa haasi ɳ, a bι kyo dι ɳ yaa ba kuwori hυ, ma kasι ba ko ɳ sιya daha, a kpu ba ɳ sι tuyaŋ.”

*Yesu gyuvυ Gyerusalɛm abee gandari
Matiwu 21.1-11; Maaki 11.1-11; Gyɔɔŋ 12.12-19*

28 Yesu aa basi wiyɑ no ko teŋ, v sii kpa ɳmanu, a laa v hatunna hυ sιya, ba kι mu Gyerusalɛm.

29 Ba aa ko kpaga Betifage abee Beetani, a ko pele Olivi dogimo hυ lee, εε re Yesu lιl v hatunna hυ tuyan nala balya a tuŋ ba a baa,

30 "Ma mu tōo hu aa we ma siya. Dī mamaa re ko mu, ma sī na kokubiye dī ba kañ vuwa sigi. Nal bulon ha bī maakyiye gyina u. Ma puri a kañ ko.

31 Dī nal bulon ne ko piyesi ma a baa dī bee re tuñ ma kī puri, ma baa dī Tūna hu re baa dī ma puri kañ ko."

32 Ba aa muñ doñ, wiya hu bulon kōn yaa re anu gēe Yesu aa basi tiya ba.

33 Ba aa puri kokubiye hu tiyan ne, u tumma piyesi ba a baa, "Bee re tuñ ma kī puri kokubiye hu?"

34 Ee re ba basi tiya ba a baa, "Tūna hu re aa kye u."

35 Ee re ba kañ kokubiye hu mu tiya Yesu, a wuri ba gabala a dōbo kokubiye hu tiyan, an tiga tiya Yesu u gyiñ.

36 U aa gyiñ kokubiye hu kī mu tiyan, nala kpa ba gabala a gyari ñmanu hu tiyan, u kī vala ba tiyan.

37 Yesu aa muñ kpaga Gyerusalem, lee hu ñmanu hu a lu Oliv dogimo hu nyuu tuu, nifyamaa hu fa aa tuñ u hal piili kū gyowcisi, a kī danni Wīsi瑜伽 akuu wimagila hu bulon ba aa naa wiya.

38 Ba baa, "Wīsi si pe kuwori hu aa ko á Tūna Wīsi feñ tiyan. Fiyeluu si we Wīsibee tiyan, ka dī Wīsi feñ me yiri."

39 Ee re Farasiima badomon fa aa we nifyamaa hu tiyan basi tiya Yesu a baa, "Nihyawu, basi tiya i hatinna hu dī ba len kyagiñsi."

40 Ee re Yesu basi tiya ba a baa, "Ma leñ dī ñ basi tiya ma, dī nala no re talli ba nyuvsí me, buwa no tū si sii danni Wīsi."

Yesu wii Gyerusalem wiya

41 Yesu aa ko kpaga Gyerusalem a na tōo hu, u tiya bulon gyi kyogi, u wii bee hu bee u nala wiya, an baa,

42 "N fa kyo dī ma bee no nala gyiñ wii hu ma aa sī yaa a hōñ abee lañftiya re gyinañ, ame lagilagi no u yaa wifajñ re ma lee.

43 Kyees kidegi si pele dī ma dōmo ko kyige ma bee no, a tō ma we, dī ma kyé lee lōlo dī ma lu fá.

44 Ba si kpü bee no nal nal bulon, an kyeneñi bee hu me bulon. Budigí me bī si ka dōbo u dōñtuna tiyan. Beewiya, sanja hu tiyan Wīsi aa ko dī u laa ma ta, ma viya u nyuwa re."

Yesu gyuñ Wīkyuwaldibal hu

Matiwu 21.12-17; Maaki 11.15-19; Gyocñ 2.13-22

45 Nyę re Yesu sii mu gyuñ Wīkyuwaldibal hu, a na dī nala aa yallu kuna doñ. Ee re u piili kil ba kī ta ba kī lu,

46 an basi tiya ba a baa, "Ba saba Wīsi teñ tiyan ne a baa dī Wīsi baa: 'N diya si yaa lee hu nala aa si kī kyowali ñ ne'. Añka ma ke mügi kañ birimi gaala diya."

47 Kyees ke bulon ne Yesu gyi aa kī daga nala Wīkyuwaldibal hu tiyan. Ee re Gyuumma wīkyuwal silaala nihiyası abee Wīsi Teñ didagila abee Gyuumma nihiyası kī kyé dī ba kpü u.

48 Amē ba gyi bī gyiñ ñmanu hu ba aa si tiña kpü u, beewiya nala hu bulon fa aa we doñ gyegile kī nū wiya hu u aa basi re abee sıfiyası a bee kyé dī wīdigí me bī ba digiñ.

1 Kyee kıldıgi, Yesu gyl sii mu Wıkyuwaldıbal hu re a ki daga nala an pe bası Wıısı wiweliye hu ki tiya ba. Ee re Gyuma wıkyuwal silala nihiyasi abee Wıısı Tej dıdagila abee Gyuma nihiyasi sii kpa ko v lee.

2 A piyesi v a baa, "Deges re i kana a wuwo ki yaa wiya no? Kibee re tuya i ı̄manıı i ki yaa wiya no buloŋ?"

3 Ee re Yesu bası tiya ba a baa, "N me si piyesi ma wıı, di ma lıı v sii tiya ı̄.

4 Ajne re gyl tiya Gycıı ı̄manıı v ki fo nala wıkyuwalmıı gee, Wıısı re koo nihuwobisi re?"

5 Nyę re ba sıŋ ki vıvılı di ba kye wıı hu v aa piyesi ba sii, a ki piyesi dı̄mən a baa, "Wıbee re á si bası? Di ámaa re baa Wıısı re tiya Gycıı gee ı̄manıı, v si piyesi ma a baa di bee re yan tuı á gyl bi laa wiya hu v gyl aa bası di?

6 Di ámaa re bıl baa di nihuwobisi re tuya v gee ı̄manıı, gyamaa no aa lanja daha si paa bwıwa yaga ma, beewiya ba buloŋ laa di anıı Gycıı fa yaa Wıısı tı̄ndaal le."

7 Ee re ba bası tiya v a baa, "Á bi gylı nal hu aa tuya v gee ı̄manıı."

8 Doŋ ne Yesu me bası tiya ba a baa, "Tı̄c, n me bi si daga ma nal hu aa tuya ı̄ ı̄manıı ı̄ ki yaa wiya no."

Yesu maga baga tı̄ntı̄nna badomıı namaga

Matiwu 21.33-46; Maaki 12.1-12

9 Ee re Yesu gyl bıl maga namaga a tiya nala hu aa we doŋ a baa, "Baal kıldıgi re gyl kpaa v baga, a po tı̄si badomıı aa kaŋ nɔŋkyııga a ki gee anıı kyukyayı, ba ki yırı girepisi. Ee re v paa nala we di ba ki deň baga hu, an sii mu paalıvı kıldıgi, a pı̄sı doŋ welı̄j.

10 Nyę re tı̄si hu ko nɔnɔ a yaa tɔrıı. Baga hu tı̄na sii tuı v diya tı̄ntı̄nna kıldıgi di v mu baga tı̄ntı̄nna hu lee a laa v tı̄nɔnɔ tol ko tiya v. V sii mu, ba kana v a ı̄maa v welı̄j, an kile v ta, v mügi kaŋ nohıllı mu baga hu tı̄na lee.

11 Ee re v bıl tuı v tı̄ntı̄nna hu kıldıgi me. V me bıl mu. Baga tı̄ntı̄nna hu ı̄maa v me, an we v hıısı tiyan anj bıl kile v me ta, v me mügi mu abee nohıllı.

12 Ee re v bıl tuı nitoo hu tı̄na. Ba bıl ı̄maa v me we wıula, an kile v ta.

13 Ee re baga hu tı̄na baa, 'Ee re ı̄ si yaa? N si tuı ı̄ biye tu. Kapuwo, ba si tiya v ke gyırıma.' Ee re v sii tuı v biikyoollıı v me kpa mu.

14 Tı̄ntı̄nna hu aa naa biye hu di v aa ko, ee re ba bası tiya dı̄mən a baa, 'Baga hu tı̄na biye tu re nyę. Di baga hu tı̄na re ko suba, biye no re si di v kına hu buloŋ kyanı. Ma leŋ di á kpu v, anka di baga hu bı̄rimı á kını.'

15 Ee re ba kana v tarı lıı baga hu tiyan a ı̄maa v kpu. Doŋ ne Yesu piyesi nala hu a baa, 'Ee re ma bı̄nı anıı baga hu tı̄na si yaa nala no?

16 U si ko kpu tı̄ntı̄nna hu buloŋ, an kpa baga hu a tiya nıduŋsı.'

Nala hu aa nıı wiya hu Yesu aa basa, ba baa di Wıısı ta laa nyıwa di gee yaa.

17 Ee re Yesu deň ba, an piyesi ba a baa, 'Ba sabı Wıısı tej tiyan ne anıı buyı hu dı̄saala hu aa viya ta, v re ko yaa diya hu bwıwa buloŋ sıfiyan buyı. Wıı no memii re yaa bee?'

18 Nal hu buloŋ aa si tele buyı no nyuu, v tı̄na si kyɔrisı kyɔrɔkyɔrɔ. Di buyı no me re ko tele nal buloŋ nyuu, v si nomıı v tı̄na nıugugı.'

Ba piyesi Yesu lampoo tunii wiya

Matiwu 22.15-22; Maaki 12.13-17

19 Εε re Wisi Tej dıdagula abee Gyuumma wıkyuwal sılaala nıhiyasi ki luga di ba kaŋ Yesu doŋ tıyan, beewiya ba gyıma anı ba aa re v maga namaga hu ki daga. Amę ba gyı aa fá nala hu aa we doŋ ne.

20 Εε re ba ki kye ızmanı hu ba aa si tuja a kana v. Nyę re ba kaŋ molbiye mu kpala nala badomən, an len ba fugo mu Yesu lee gęe anı ba aa yaa nitıuma. Ba baa dı ba mu magısı v, a priyestı v wiya a na dı v re ko bası wı kyogi, dı ba tuj gęe tıyan kana v mu we Roma nıhiyawu hu aa deŋ doŋ paalvı nosı tıyan, dı v yaa v gęe bulon v aa kye.

21 Εε re nala hu ba aa turo we hu sii mu Yesu lee, a priyestı v a baa, "Nıhiyawu, á gyıma anı wiya hu i aa bası abee wiya hu i daga ma bulon yaa witı re. Á gyıma anı i aa daga Wisi ızmanı tı re, an bee fá nal bulon me sii."

22 Tıo, á yan aa kye dı á gyıma re dı v yaa ızmanı re dı á tuj lampoo a ku tıya Roma paalvı kuworibal hu koo v bı yaa ızmanı?"

23 Amę Yesu ke gyı gyıŋ ba dawarı hu bulon, a bası tıya a ba a baa,

24 "Ma kaŋ molbinuvı hu ko dı ı na." Ba aa kpaa molbinuvı hu tıya v, v mügi priyestı ba a baa, "Kıbee nyuu abee v fej ne ba kpa biŋ molbii hu tıyan nye?" Εε re ba baa dı Roma paalvı kuworibal hu fej abee v nyuu re."

25 Εε re Yesu baa, "Εε ke, kui hu aa yaa Roma paalvı kuworibal hu kui, ma kpa tıya v, ka kui hu me aa yaa Wisi kui, ma kpa tıya Wisi."

26 Ü aa bası gęe, ba bıl bı naa wı bulon ba aa si wuwo tuj gęe tıyan kana v nala aa we doŋ sıya tıyan. Wiya hu v aa basa yaa ba wıkeriı re, ba nyıvısi bulon me fityeli.

Ba priyasi Yesu svonı mügi sıiyi wiya

Matiwu 22.23-33; Maaki 12.18-27

27 Εε re Sadusıima badomən me sii ko Yesu lee. Nala no gyı laa di re anı nala hu aa svıba bıl bı si wuwo sii svı tıyan. Εε re ba priyestı Yesu a baa,

28 "Á nıhiyawu, Wisi tej tıyan, Moosi daga ma anı dı baal le kpaa haanı, dı v bee haanı hu bı kaŋ biye, anka dı baal hu svıba, dı v maga v naabiye kpa lohaanı hu re a lıl biisi tıya v maana hu aa svıba.

29 Tıo, nımmabalya bapı re gyı we doŋ, ba bulon yaa baala. Ba kihıyawu tıuna kpa haanı. Ü bee haanı hu bı lıl biye, ka v svıba.

30 Εε re v katıyal kpa haanı hu. Ü beel-v me bı lıl biye, an ka v me svıba.

31 Too hu tıuna me kpa haanı hu. Εε tı puu v me. Nyę re nımmabalya no bapı bulon kpa haanı hu, a svıba mu tej dı ba kıdigi bulon bee haanı hu bı lıl biye.

32 Εε hal tıyan ne haanı hu me sii svıba.

33 Kyee hu nala aa si mügi sii svı tıyan, baala no bapı tıyan kıbee re si tuj haanı hu? Beewiya ba bulon bapı re v yala ko baŋ pari."

34 Εε re Yesu mügi bası tıya ba a baa, "Gıynan dunıya no tıyan ke, baala aa paa haana re, haana me ki yala balama.

35 Amę saŋa hu nala hu aa si sii svı tıyan a kaŋ mübol hu aa bı kaŋ tenii hu tıyan ke, baala bıl bı si ki paa haana, haana me bıl bı si ki yala balama.

36 Ba bulon aa mügi ba kui gęe re anı malıkası. Ba bıl bı si ki svıba. Wisi aa kysi ba svı tıyan wiya, ba yaa Wisi biisi re.

37 Moosi daga anı nala hu aa svıba si mügi sii svı tıyan ne a kaŋ mübol. Wisi tej logın kıdigi tıyan ba fa saba re anı Moosi naa dı din we tıbiye kıdigi tıyan ne, an bee di tıya hu bee ɔho hu aa we doŋ bulon, ka Moosi

bası baa, 'Á Tüna Wüsí yaa Abírahám abee Azíkí abee Gyeekköbi Wüsí re.'

³⁸ U aa bası nyé daga anú Wüsí yaa weye Wüsí re, u bı yaa suvuní Wüsí, beewiya Wüsí ke lee nal bulon weye re."

³⁹ Ee re Wüsí Tej dıdagıla badomıŋ bası tıya u a baa, "Nuhıyawu, i bee nyıya! I bası ba buusıŋ ne."

⁴⁰ Beewiya ba gyı bil bı kaŋ nyuwa ba aa sı piyesı u wıı bulon.

Ba piyesı Krisita, laataal hu Wüsí aa liya wiya

Matiwu 22.41-46; Maaki 12.35-37

⁴¹ Ee re Yesu piyesı ba a baa, "Ee re ba sı wuwo baa dı Krisita hu, laataal hu Wüsí aa liya, sı yaa Deviti nihii re?

⁴² Deviti tü basa Wüsí ten logıŋ kıldıgı ba aa yırı Yıla tıyanı ne a baa, "N Tüna Wüsí bası tıya ñ Tüna re a baa,
həŋ ñ noduu logıŋ,

⁴³ ka dı ñ yuwo di domıŋ bulon teŋ'.

⁴⁴ Deviti tü yırı nal no u Tüna re. Ee re u yanı sı yaa a yaa Deviti nihii duŋ?"

Yesu bası Wüsí Tej dıdagıla hu wiya

Matiwu 23.1-36; Maaki 12.38-40

⁴⁵ Nala hu bulon gyı aa gyegile kı nu Yesu wıbası hu tıyanı ne, u mügi bası tıya u hatınna hu a baa,

⁴⁶ "Ma po ma tu ma welin abee Wüsí Tej dıdagıla no wiya. Ba aa gohlı kı banj abee ba gadoliye re gyiyegeyiye, a kı kye dı nala wıkyıwıldıya koo laŋrıbal bulon, ba aa kı kye dı ba həŋ nıbala lhıhınya re.

⁴⁷ Ba aa fugo kyıwahlı Wüsí kı pıusı re, a kaŋ lohaana kına kı fası. Sanja hu Wüsí aa sı dı dunıya sarıya, ba tıwara bı sı kyallı."

21

Lohaanı kıldıgı kpaa u molbii bulon u aa kana a sıla Wüsí

Maaki 12.41-44

¹ Saja kıldıgı Yesu gyı we Wıkyıwıldıbal hu tıyanı ne a na kına tımma dı ba lıı molbiye kı sıla Wüsí.

² Doŋ ne u na lohaanı kıldıgı me dı u kpaa aniiniima balya a ko lo we wıusıllı-gbaha hu tıyanı.

³ Ee re Yesu baa, "Wıtı re ñ bası kı tıya ma, lohaanı no re wee a te nala hu bulonı.

⁴ Beewiya, nala hu bulon aa kpaa molbiye a sıla Wüsí, ba liya re anı ka. Ame haanı no ke, abee u nyaabusı hu bulon, u dıya abee u bee bulon ne u kpaa sıla Wüsí gęe."

Yesu bası Wıkyıwıldıbal hu telii wiya

Matiwu 24.1-2; Maaki 13.1-2

⁵ Yesu hatınna hu badomıŋ gyı aa bası Wıkyıwıldıbal hu wiya re, a baa dı u welieye, dı buwa hu ba aa kpaa saa u me welieye, abee kiweliye hu irıŋ nala aa kpaa sıla Wüsí ba kpa mari dıya hu tıya, dı ba bulon ne leŋ dıya hu welieye gęe.

⁶ Nyę re Yesu baa, "Dıya no bee u kiweliye hu bulon ma aa naa nyę, sanja kıldıgı sı pele dı ba njmaa ba bulon lo. Budıgı me paalı bı sı ka a döbo u dıçtıuna tıyanı."

Yesu basa ba aa si dəgisi nala hu aa tiŋa v wiya

Matiwu 24.3-14; Maaki 13.3-13

7 Ee re ba piyesi Yesu a baa, "Nihiyawu, saŋa bee tiŋa ne wiya no si yaa? Bekiŋ wii re si yaa di á na a gyuma anu wiya no kpaga yayi re?"

8 Ee re Yesu basi tyia ba a baa, "Ma kí gyuma welin di nal bulon ta ko muri ma. Nala yuga si ko a kpa ñ fej anu ba aa re yaa Krisita hu, a baa di saŋa hu dunyia aa si ten kpaga re. Ame ma ta ko ki tuŋ ba hal."

9 Ma si nii yuwo abee kaasdi dəmo lkpagisi abee libolive tyian. Di mamaa re ko nii ba wiya, ma ta leŋ di ma bembije ki sii. Wiya no bulon si laa siya yaa, ame gée bi daga nii dunyia hu tenii pele re."

10 "Paaluu kidiŋi nala si sii a mu yuwo paaluu kidiŋi nala. Too kidiŋi kuwori abee v nala si sii giri a mu yuwo kuwori kidiŋi me abee v nala.

11 Taŋha si gyigili kujkan, di losi me gyuu. Wula si gyuu nala lee bulon tyian, wubɔŋlɔrini abee wimagila bulon si yaa wiisinyuu tyian.

12 Aŋka di wiya no bulon na yaa, ba si kası ma, a dəgisi ma. Ba si kaŋ ma gyuu wukywadluſi, a di ma sarıya aŋ kaŋ ma to dusi tyian. Ba si kuu ñ wiya, a kaŋ ma mu kuworo abee nibalा siya.

13 Wiya no tyian ne ma si na ñmanu a basi Wuisi wiweliye hu tiya ba.

14 Ame ma kaŋ ma tu ma welin, a siŋ wiidigi tyian, aŋ ta leŋ di ee hu ma aa si basi wiya a laa ma tu ki doŋ ma.

15 Beewiya ñ si kpa wīgyuŋ tyia ma, di ma wuwo basi wiya ma dəmo sua tyian, di ba bi si wuwo kaŋ wii bulon taru anu witu daa.

16 Ma kuwoma abee ma nimmabalya abee ma lulla tu abee ma kyansı si kpa ma yallı tiya ma dəmo, di ba kpu ma badomɔŋ.

17 Nal nal bulon si haast ma ñ wiya.

18 Ame ma kidiŋi bulon nyupuŋ me bi si nyugisi.

19 Di mamaa re siŋ ma witu tyian, a kaŋ kenyiri abee mala, ma si laa ma tu ta."

Yesu basi Gyerusalem kyeŋŋji wiya

Matiwu 24.15-21; Maaki 13.14-19

20 Ee re Yesu bil baa, "Di mamaa re ko na di laal too Gyerusalem, ma gyuma anu bee hu kyeŋŋji pele re.

21 Ee tyian, ma leŋ di nala hu aa we Gyudiya paaluu tyian fá mu gyuŋ dogiŋsi nyuni. Nala hu me aa we bee hu tyian, v maga di ba lii bee hu tyian ne. Nala hu me aa we ba bagisi tyian, ba me ta miigí gyuu bee hu tyian.

22 Han saŋa hu re Wuisi si dəgisi Iziral tumma, a leŋ di wiya hu bulon ba a saba biŋ Wuisi ten tyian kɔn yaa witu.

23 Saŋa no tyian, haluwokanna abee biifulli nūmma si na towara re welin. Wuisi si na baŋŋ paaluu no nala nyuu tyian, a dəgisi ba kujkan.

24 Ba si kpu ba badomɔŋ abee takoobiye, aŋ kası ba badomɔŋ me mu yaa yosi paaluu dunjı tyian, aŋka di nala hu aa bi yaa Gyumaa laa Gyerusalem tiŋa, a mu pele saŋa hu Wuisi aa tiya ba ñmanu di ba we doŋ."

Yesu basi v miigí koyi wiya

Matiwu 24.29-31; Maaki 13.24-27

25 Ee re Yesu bil baa, "Wimagila si yaa wiiposu abee pene abee kyujwalya tyian. Dunyia bulon tyian, nala tisu si kyogi di ba bi gyuŋ wii hu bulon tyian ba aa wee. Beewiya mpuswɔnun si doŋ, di kambuŋ gyuu nala.

26 Kambui sì gyuu nala dì ba yiye, akuu ba aa lurimi nà wii hu aa si yaa dunya bulon tyan wiya. Beewiya ba sì kile Wüsnyuu kina bulon aa kanj dee dì ba lù ba liweeliye tyan.

27 Ee tyan ne ma sì na miyan Nihuwochin Biye dì ñ we taala tyan ko ki tuu, a kanj dee abee gañdari.

28 Dì wiya no re ko piili kì yaa, ma sii sij a kanj ma nyuni kpa, beewiya saña hu Wüsì aa sì laa ma ta pele re.”

Yesu maga tutogo namaga

Matiwu 24.32-35; Maaki 13.28-31

29 Ee re Yesu maga namaga no tiya ba a baa, “Ma deñ na tutogo abee tuisi bulon.

30 Dì mamaa re ko na tuisi piile kì toso, ma aa gyuma anu yuu kpaga re.

31 Ee tui re, dì mamaa re ko na wiya no bulon ñ aa daga ma piile kì yaa, ma gyuma anu Wüsì koro hu kpaga re.

32 Wütü re ñ basi kì tiya ma, ma nala no aa we ma mübol tiyan gyumaj, ma bulon bi si suba, anka dì wiya no yaa.

33 Wüsnyuu abee tanjha bulon sì teñ, ame wiya hu ñ aa basa ke bi si maakyije nyugisi.

Wii hu aa tiy u maga di á gyin tiya á tui

34 Ma gyin tiya ma tui ma welinj, a ta kpaa ma hakulli bee ma nyuni bulon we kidiiliye abee sınyuwabal duñ tiyan, a ta leñ dì dunya kina wiya duñ kyl ma. Dì ma ko leñ dì wiya no duñ wiya kyl ma, kyee hu Miyan Nihuwochin Biye aa sì mügi ko, u sì pirigi ma tiyan gëe anu barigia pirigi kan bagül gëe.

35 Beewiya kyee hu aa puu nal bulon aa we dunya login bulon tiyan ne.

36 Ma gyin tiya ma tui, a kì kyuwali Wüsì saña bulon dì ma wuwo gyuu wiya no bulon tiyan a lù bee laanjtya, anj wuwo maakyije sij Miyan Nihuwochin Biye siya tiyan.”

37 Yesu fa aa we Wükyuwaldubal hu tiyan ne kyikywala abee wihaa bulon a kì daga nala. Dì didaana re ko pele bulon, u aa mu Olivi dogimo hu nyuu re a kyuya donj.

38 Sigballiya bulon, nala aa mu Wükyuwaldubal hu re dì ba gyegile nü wiya hu u aa basi.

22

Ba vvvla dì ba kpu Yesu

Matiwu 26.1-5; Maaki 14.1-2; Gyocøj 11.45-53

1 Düsì-pari-banu Kyebal hu tiyan ba aa kyan paanuu hu ba aa bi wee sibul gyi ko kpaga re.

2 Ee re Gyuuma wükyuwal silaala nihiyasi abee Wüsì Teñ didagula hu kì luga dì ba na qmanu hu ba aa sì tiya a luwoli kpu Yesu, beewiya ba gyi aa fá nala hu re.

Gyudası laa nyuwa dì v kpa Yesu yalli

Matiwu 26.14-16; Maaki 14.10-11; Gyocøj 11.45-53

3 Ee re Sitaanu ko gyuu Yesu hatinna fi abee balya hu kıldıgi, ba kì yuri Gyudası Isikaroti.

4 Nyë re u sii mu, u bee Gyuuma wükyuwal silaala nihiyasi abee nala hu aa po Wükyuwaldubal hu nihiyasi vvvli gëe u aa sì yaa a kpa Yesu yalli tiya ba.

5 Ba tenni gyi fiyeli welinj, ba laa nyuwa anu ba sì tiya u molbiye.

6 Εε re Gyudası me laa nyuwa, aŋ piili ki kye ŋmanı hu u aa sı tuja a kpa Yesu yallı tuya ba dı nala bı gyıma.

*Yesu bee u hatınna dii Dıısı-parı-banı Kyebal hu kidiiliye
Matiwu 26.17-25; Maaki 14.12-21; Gyooŋ 13.21-30*

7 Dıısı-parı-banı Kyebal hu tıyan, kyees kıdigi re we doŋ ba aa kyan paanuu ba aa bı wee stıbul. Kyees no tu me re ba aa kpu peporo hu ba aa sı kpa mari Kyebal hu kidiiliye.

8 Εε re Yesu tıı Piita abee Gyooŋ, a baa dı ba mu mari Dıısı-parı-banı Kyebal hu kidiiliye dı ba di.

9 Nyę re ba pıyesı u a baa, "Lee tıyan ne i ki kye dı á mu mari kidiiliye hu?"

10 U bası tıya ba a baa, "Dı mamaa re ko mu ki gyuu bee hu, ma sı na baal kıdigi dı u baası vii abee nıı. Ma tuja u hal mu gyuu diyıa hu u aa sı gyuu.

11 Dı mamaa re ko gyuu, ma bası tıya diyıa hu tuja dı ma nıhiyawu baa dı ma pıyesı u dı lee re u nıhuwala diyıa we, dı u bee u hatınna ko gyuu hıon di Dıısı-parı-banı Kyebal hu kidiiliye?"

12 "U sı daga ma dıibal kıdigi. U yaa sal nyuu diyıa re, ba mari u buloŋ welinj. Doŋ ne ma sı mari kidiiliye hu."

13 Nyę re ba kpa mu a na wıya hu buloŋ u aa bası tıya ba anıı ba sı na. Εε re ba mari Dıısı-parı-banı Kyebal kidiiliye hu doŋ.

*Kidiiliye hu á aa sı di a ki liisi Yesu wiya
Matiwu 26.26-30; Maaki 14.22-26; 1 Korııntı 11.23-25*

14 Kidiiliye hu dii saŋa aa ko pele, Yesu abee u hatınna hu buloŋ hıon dı ba di kına hu.

15 Εε re Yesu bası tıya ba a baa, "N fa paalı kyo dı ŋ beel-ma di kına no re, anka dı ŋ na na tuwara.

16 Beewiya, ŋ bıl bı sı maakyiye di kidiiliye no irıŋ, see saŋa hu Wıısi koro hu aa sı ko. Εε tıyan ne ma sı gyıŋ kidiiliye no dii memii."

17 Εε re Yesu kpa gbaŋbiye bee sıŋ, a kyıwali Wıısi angyuwasu, aŋ kpa tıya u hatınna hu aŋ baa, "Ma laa gbaŋbiye bee sıŋ no a kaŋ kpaas dəmcoŋ nyuwa.

18 N bası ki tıya ma re, ŋ bıl bı sı maakyiye nyuwa sıŋ no, see saŋa hu Wıısi koro hu aa sı ko."

19 Εε re Yesu bıl kpa paanuu me, a kyıwali Wıısi angyuwasu aŋ kaŋ lıgo lıgo, a kpa tıya ba aŋ baa, "N tenbii re nyę, ŋ kpa sıla Wıısi ma wiya. Ma laa kyan. Ma ki yaa nyę a ki liisi ŋ wiya."

20 Ba aa dii kına hu teŋ, u bıl kpa gbaŋbiye hu abee sıŋ a tıya ba aŋ baa, "Gbaŋbiye no sıŋ ne yaa nyufalı hu Wıısi aa wee tıya ma. N kyal hu aa gyaasa ma wiya re Wıısi kpa we nyuwa no.

21 Amę ma naa re? Nal hu aa sı kpa ŋ yallı, u we á tıyan dahan. N beel-u re lanja ki di kına hu nyę.

22 Mıyan Nihuwobiŋ Biye, ŋ sı sıba anıı Wıısi aa daga gęe, amę nal hu aa sı kpa ŋ yallı, u sı na tuwara yuga."

23 Εε re Yesu kpambıı hu piili ki pıyesı dəmcoŋ anıı ba tıyan kıbee re sı yaa wıı no?

Yesu hatınna kaŋ nıbalıŋ wiya ki kpa dəmcoŋ

24 Yesu hatınna hu gyı kaŋ ba tıyan nıbal wiya ki kpa dəmcoŋ ne.

25 Εε ρε Yesu bası tiya ba a baa, “Dunıya no kuworo aa hɔŋ ba nala nyuu tiyan ne, a kan ba kı fula, ka kuworo hu badomoy me aa kı kye dı nala hu kan ba kı yuri bonye tumma.

26 Ame vı bı maga dı ma ke kı yaa gęe. U maga dı ma tyanı nıbal le burımı biibiye, dı ma sılaala me tıma kı tiya ma.

27 Nal aa hɔŋ aŋka nal kıdigi yaa kidiiliye kı tiya vı, vı bee nal hu aa yaa kidiiliye hu kı tiya vı hu, ba kibee re yaa nıbal? Nal hu aa hɔŋ, aŋka ba yaa kidiiliye kı tiya vı, vı re yaa nıbal. Ame nı ke we ma lee re, a tıma kı tiya ma.

28 Nı tıwara nayı tyanı, mamaa re yaa nala hu aa sına nı hal, a bı vıya nı ta.

29 Nı Kuwo tiya nı ɣımanı re dı nı yaa kuworibal. Ee tı re nı me sı tiya ma ɣımanı dı ma yaa kuworibalı.

30 Dı nı beel-ma bulon maakyiye wuwo di kidiiliye nı koro hu tyanı. Ma sı hɔŋ kuworiıpasını nyuni a kı deŋ Iziral tumma bekyige fi abee balıya hu nyuu.”

Yesu baa dı Piita si tıwa a baa vı bı gyıma vı

Matiwu 26.31-35; Maaki 14.27-31; Gyɔɔŋ 13.36-38

31 Εε ρε Yesu bası tiya Siimoy Piita a baa, “Siimoy, gyegili nıı daha! Sıtaanı ko sula ɣımanı re dı vı magısı ma, a tıwası ma niweliye a lıı ma nıbomı tyanı, anıı ba aa kyaari miya, a lıı miňbii aŋ ka muŋyɔrıt gęe.

32 Ame nı kyıwahı Wıısı tiya i Siimoy ne, dı i Wıısı laadıı ta ko nyugısı. Dı i re ko mügi ko nı lee, pe i donťınsı hu me tyanı dı ba sııı ba Wıısı laadıı tyanı welin.”

33 Εε ρε Piita bası tiya vı a baa, “Nı Tıuna, dı ba aa re sı kana i tıdıyanı, nı yaa sıri re dı ba kana nı me tı. Dı ba sı kpu i me, nı yaa sıri re dı nı beel-ı bulon suba.”

34 Εε ρε Yesu baa, “Piita, nı bası kı tiya i re, gyibala ha bı sı wıı gyınaŋ tebine no, aŋka dı i tıwa naaŋısunyıwa bıuto anıı i bı gyıma nı.”

Yesu bası molbiye abee takoobiye wiya

35 Εε ρε Yesu pıyesı vı hatınna hu a baa, “Saŋa hu nı gyı aa tıŋ ma, ma gyı bı kolo molbiye, a bı paa diikusi, a bı paa naatıbı tıŋnyıwa bıliya bıliya me, aŋ mu. Ma gyı yaŋ aa muwa, bekıŋ ne ma gyı kye lolo?” Ba baa dı ba gyı bı kyee kıŋ bulon lolo.

36 Doŋ ne Yesu bası tiya ba a baa, “Ame nyę ke, ma nal hu bulon aa kanj molbiye koo diiku, vı maga dı vı kpa kolo re. Ma nal hu me bulon aa bı kanj takoobii, vı maga dı vı kpa vı gabal yallı re a yıbı kıdigi.

37 Ba saba Wıısı teŋ tyanı ne a baa, ‘Ba kana vı pe wıbonyaala tyanı ne’. Wiya no bulon, nı wiya re ba sabı gęe. Ba bulon sııı yaa nı tyanı ne, dı wiya hu bulon ba aa saba nı wiya konı su ba buvısi.”

38 Εε ρε vı hatınna hu bası tiya vı a baa, “Á Tıuna, deŋ na, takoobiye balıya re nyę.” Εε ρε Yesu bası tiya ba a baa, “Tıoč, ba maga re.”

Yesu kyıwahı Wıısı Olivi dogimo hu nyuu tyanı

Matiwu 26.36-46; Maaki 14.32-42

39 Εε ρε Yesu sii lıı Gyerusalem tyanı, a mu gyıŋ Olivi dogimo hu nyuu, anıı vı aa kı yaa gęe saŋa bulon. Εε ρε vı hatınna hu me sii tıŋa vı hal mu.

40 Ba aa muvı pele doŋ, vı bası tiya ba a baa, “Ma kı sula Wıısı, dı Sıtaanı ta wuwo muvı ma.”

41 Vı aa bası gęe tenj, vı parı vı hatınna hu mu sıya muhvı, a tuu gbinni a kyıwahı Wıısı, a baa,

42 “N Kuwo, dı u ko yaa i kyeri, lı n tuwara no aa ko tiyan. Ame miyan ke kyeri daa, len dı i kyeri yaa.”

43 Don ne malika lı wıısibee a ko tuu fiyeli u bembii.

44 U tiya gyi kyogo re kijkaj bulon. Ee re u faasi kyowali Wıısı abee sıfıyası. U suwolii paali ki tuu tańha gee anı kyal.

45 U aa kyowali Wıısı hu ten, u sii a mügi mu u hatınna hu lee, dı ba pıñ doo, beewiya tıkkyogi hu gyi len löl gyuu ba re welinj.

46 Ee re Yesu ko piyesi ba a baa, “Ma kóni pıñ ki pıñ doo re? Ma sii a ki sula Wıısı, dı Sıtaani ta wuwo mırı ma.”

Ba kaŋ Yesu

Matiwu 26.47-56; Maaki 14.43-50; Gyooŋ 18.3-11

47 Yesu ha gyi aa bası wiya hu tiyan ne, dı Yesu hatınna fi abee balya hu kıdigi ba aa yırı Gyudası re gyi mu laa nıygamaa sıya gee ba ki ko u lee. Ba aa ko pele, Gyudası vala a mu guwori Yesu.

48 Ee re Yesu baa, “Gyudası, i kóni ko guwori nı ne dı i kpa Miyanı Nihuwobiŋ Biye yalli koo?”

49 Yesu hatınna hu fa aa we doŋ a na wıı hu aa kyee dı u yaa, ee re ba piyesi Yesu a baa, “Á Tıuna, á kyuri á takoobiye koo?”

50 Nyę re Yesu hatınna hu kıdigi teŋ kyuri takoobii, a ımaŋ Gyuumma wıukywıwal sılaala nıhiyawu diya yoŋ noduu dıgın kyol.

51 Ee re Yesu baa, “U maga re. Ma lenj.” U bası gee re, aŋ dige baal hu dıgın, u mügi taası.

52 Ee re Yesu piyesi Gyuumma wıukywıwal sılaala nıhiyası abee nala hu aa po Wıukywıaldıbal hu nıhiyası abee ba bee nıhiyası hu aa ko dı ba kana u, a baa, “N yaa biibɔŋ ne, ma sii kol takoobiye abee daŋgulo a ki ko dı ma kana nı?”

53 N beel-ma bulon ne fa aa we Wıukywıaldıbal hu tiyan kyee bee u nyıowa bulon, anka ma bı lıga dı ma kana nı doŋ. Ame saŋa no re Wıısı tiya ma ımanı dı ma kana nı. Saŋa no tiyan me re wıbɔmɔ kuwori, Sıtaani me we u tıma tiyan.”

Piita tıwa a baa u bı gyiŋ Yesu

Matiwu 26.57-58, 69-75; Maaki 14.53-54, 66-72; Gyooŋ 18.12-18, 25-27

54 Ee re ba kaŋ Yesu, a kana u ki mu Gyuumma wıukywıwal sılaala nıhiyawu dyua, ka Piita me daası ki tıŋ ba hal.

55 Ba mwıa dı ba tuu diŋ gyanjuwo hu tiyan nala ki wiyenı. Nyę re Piita mu pe nala hu aa wiyenı diŋ hu tiyan a hɔŋ.

56 Hantolibiye kıdigi me gyi we ba tiyan, a yaa diya hu tıntınnı. U aa naa Piita dı u hɔŋ ki wiyenı diŋ hu, ee re u deŋ u sıya tiyan gee sırititi, aŋ baa, “Baal no me fa aa tıŋ Yesu hal le.”

57 Ee re Piita baa, “Hantolibiye, nı paali bı gyıma u me gba.”

58 Mvhı suwaa dı baal kıdigi me na u a baa, “I me yaa ba kıdigi re.” Ee re Piita bıl baa, “N bagywıwa, nı ke daa.”

59 U bıl bı pısa, dı baal kıdigi me re gee, a hara po anı Piita yaa Yesu hatınna hu kıdigi re, dı beewiya u yaa Galili tıuna re.

60 Ee re Piita bıl bası tiya u me a baa, “N bagywıwa, nı paali bı gyiŋ wıı hu i aa bası tiyan.” Piita aa yan bası gee, u nyıowa ha bı tele tańha, dı gyıbal wiye.

61 Ee re á Tıuna Yesu galdaası, a deŋ Piita sıya tiyan. Don ne u liisi wıı hu Yesu fa aa bası tiya u anı u sı tıwa naanısunyuwa bıto a baa dı u bı gyıma u, ka dı gyıbal na wıı.

62 Εε ρε Piita sii lū bee a wū welinq.

*Ba yaa Yesu siya, aŋ ɻmaa v
Matiwu 26.67-68; Maaki 14.65*

63 Εε ρε nala hu aa po Yesu kī huuri v, aŋ kī ɻmaa v.

64 Ba gyi vvwā v siya tō re, aŋ aa ɻmaa v, aŋ piyesi v dī v daga nal hu aa ɻmaa v.

65 Ba gyi basi wīya mē re yuga a tuusri v.

*Ba kaŋ Yesu mu bee-hiyarı siya
Matiwu 26.59-66; Maaki 14.55-64; Gyɔɔŋ 18.19-24*

66 U sıgballıya, Gyuumma bee nihiyası abee Gyuumma wūkyowal sılaala nihiyası abee Wūsī Teŋ dıdagılə bulon laŋŋı, aŋ leŋ ba kaŋ Yesu ko ba siya.

67 Εε ρε ba piyesi Yesu a baa, “Daga ma, i re yaa Krisita hu, laataal hu Wūsī aa hya?” Εε ρε Yesu basi tiya ba a baa, “Dī miyan ne basi tiya ma mē, ma bī sī laa di.”

68 Dī miyan ne yanq bıl piyesi ma wū mē, ma bī sī lū v sū tiya ɻ.

69 Ame a lū nyę a kaŋ kī mu, Miyan Nihuwobiŋ Biye sī hōŋ Wūbal hu noduu login tiyan.”

70 Εε ρε ba bulon piyesi v a baa, “I re yanq yaa Wūsī Biye hu koo?” Εε ρε Yesu basi tiya ba a baa, “Wūtū re ma basi, ma aa baa dī miyan ne yaa Wūsī biye hu.”

71 Εε ρε nala hu baa, “Á bıl bee kye daŋsıya tūna bulon. Á tū me nū wū hu v tū nyowwa tiyan ne.”

23

*Ba kaŋ Yesu mu Pilato siya
Matiwu 27.1-2, 11-14; Maaki 15.1-5; Gyɔɔŋ 18.28-38*

1 Εε ρε nala no bulon sii, a kaŋ Yesu mu nal hu aa laa Roma paalvū kuworibal hu naası sūŋ Gyudıya paalvū tiyan ba kī yuri Pilato siya.

2 Doŋ ne ba piili a kī basi wīya hu ba aa baa dī v yaa kyogi, a baa, “Á kaŋ baal no re dī v aa mūrī nala, aŋ baa dī ba ta tuŋ lampoo kī tiya Roma paalvū kuworibal hu. Aŋ bıl kī daga anu v re yaa Krisita hu, laataal hu Wūsī aa hya dī v laa dūnuya nala ta, aŋ ha bıl baa dī v yaa kuwori mē re.”

3 Εε ρε Pilato piyesi v a baa, “I re yaa Gyuumma kuwori hu koo?” Yesu basi tiya v a baa, “Na εε ρε i basi gęe.”

4 Εε ρε Pilato basi tiya Gyuumma wūkyowal sılaala nihiyası abee nıgyamaa hu bulon aa laŋŋa doŋ a baa, “N bī naa wū hu baal no aa yaa kyogi, a maga dī ba kpu v.”

5 Ame nala hu ha hara a baa, “U daga nala Gyudıya paalvū bulon tiyan ne a leŋ ba kī laa taawee. Galili paalvū tiyan ne v piili wū no, aŋ sii kpa ko dahan me nyę.”

Ba kaŋ Yesu mu Herötı siya

6 Pilato aa nū wū no, v piyesi nala hu a baa, “Baal no yaa Galili tūna re?”

7 Pilato aa ko gyuma anu Galili paalvū re Yesu lū, v leŋ ba kana v mu Herötı lee, beewiya Herötı re gyi aa deŋ doŋ paalvū. Sanja no tiyan di Herötı gyi we Gyerusalem tiyan ne.

8 Herötì teñ buloñ gyi fiyela re welinj u aa naa Yesu, beewiya u gyi nii u wiya re faafaa buloñ, a kí kye dì u na u. U fa aa kye dì Yesu yaa wimagil le du u na.

9 Ee re Herötì piyesi Yesu wiya yøga, ame u gyi bi laa wü buloñ basi.

10 Gyuma wükyowal silaala nihiyasi abee Wüsì Teñ didagila hu sii tarisi mu Yesu tiyanj, a daga wiya yøga ba aa buna anii u yaa kyogi.

11 Herötì bee u laalyuwolo me yaa Yesu siya welinj, añ len ba kpa gawil kuditì laali u, añ mügi kana u mu Pilato lee.

12 Herötì bee Pilato fa bee na dəmən̄ sii. Hañ kyees hu re ba mügi birumi kyansı.

Ba kpaa kyogisi tiya Yesu añ baa di ba kpu u

Matiwu 27.15-26; Maaki 15.6-15; Gyooj 18.39-19.16

13 Ee re Pilato yiri Gyuma wükyowal silaala nihiyasi abee Gyuma nihiyasi abee nala hu buloñ a lanjña doñ, a basi tiya ba a baa,

14 "Ma kan baal no ko ñ lee re, a basi tiya ñ anii u aa mørì nala re. Ñ piyesi u wiya re ma buloñ sii tiyanj. Wiya hu buloñ ma aa baa dì u yaa kyogi, ñ ke bi naa u wükyogii ba tyanj.

15 Herötì me bi naa u wükyogii buloñ, ee re tuñ u lenj ba bül mügi kana u ko daha. Ma na, baal no bi yaa wü buloñ kyogi a maga dì ba kpu u.

16 Eewiya, ñ si lenj dì ba vüri u, añka dì ñ kpa u ta."

17 Ame di Düsì-pari-banu Kyebal hu re ko pele buloñ, ba aa lenj Pilato lü nala hu ba aa kan to diyatyanj kuditì re a ta, nal hu Gyuma hu aa kyo dì ba luya.

18 Ee re nala hu buloñ kyüri a baa, "Kpu Yesu añ lü Barabaasi tiya ma."

19 (Saña kuditì, nala gyi sii laa taawee re Gyerusalem tiyanj, a gyi kpu nala. Ee wiya re tuñ ba gyi kan Barabaasi to diyatyanj.)

20 Pilato fa aa kye dì u kpa Yesu ta re, ee re u bül mari basi wiya tiya nygamaa hu.

21 Ame ba mari kyüri yøga a baa, "Kpaasi u mal daagarü tiyanj, kpaasi u daagarü tiyanj!"

22 Ee re Pilato bül basi tiya ba a baa, "Bekin wü re baal no yaa kyogi? Ñ ke bi naa wü hu u aa yaa kyogi a maga dì ba kpu u. Eewiya, ñ si lenj dì ba vüri u, añka dì ñ kpa u ta."

23 Ka nala hu ha vuya añ hara, a mari kyüri yøga a baa, "U maga dì ba kanj Yesu kpaasi daagarü tiyanj ne." Ba aa yaa kyagünsi hu gée re Pilato kye wü lölö, añ laa ba nyüwa hu,

24 a baa dì ba kanj Yesu mu kpaasi mal daagarü tiyanj.

25 Ee re Pilato lenj ba lü Barabaasi ta. Baal hu ba gyi aa kanj to diyatyanj akuu taawee aa siye bee hu tiyanj ba kpu nala wiya. Añ kpa Yesu me tiya ba dì ba kanj mu yaa hu buloñ ba aa si yaa.

Ba kpaasi Yesu mal daagarü tiyanj

Matiwu 27.32-44; Maaki 15.21-32; Gyooj 19.17-27

26 Ee re laalyuwolo hu kanj Yesu lü dì ba kana u mu kpaasi mal daagarü hu tiyanj. Ba aa muu hu tiyanj ne, ba kyeen baal kuditì aa lü Sariini ba kí yiri Siimən̄, dì u lü baga a ko kí gyuu Gyerusalem. Ee re ba kana u, a kpa daagarü hu tiya u u baasi, a kí tuñ Yesu hal.

27 Ka gyamaa hu buloñ me gyi lü tiña u hal. Haana badəmən̄ ne gyi we ba tiyanj, a kí wii Yesu wiya kujkanj.

28 Ee re Yesu mügi denj ba, añ basi tiya ba a baa, "Gyerusalem haana, ma ta kí wii ñ wiya. Ma kí wii ma tü ma abee ma biisi wiya.

29 Saŋa kidiŋgi sı pele dı nala baa, ‘Haana hu aa yaa hapıra, haana hu aa bıl biisi na, abee haana hu aa bı diyęsı biisi na, ma yaa nyusunṭumma re.’

30 Saŋa no tı tiyan, nala sı kı kyę dı ba fanya dogiŋsi hala, koo dı dogiŋsi tele to ba.

31 Dı daasənɔŋ re ko kı di diŋ, aŋne re bıl sı kı bası daahılıya me wiya?”

32 Ba gyı aa kaŋ Yesu kı mu dı ba kpı gęe, wıbonyaala balıya me re ba gyı kaŋ pe u tiyan.

33 Ee re ba mu pele lee hu ba aa yırı “Nyukunkögilo.” Doŋ tiyan ne ba kpaasi Yesu abee wıbonyaala hu balya daagarıya nyuni tiyan. Kidiŋgi we Yesu noduu dılaŋ, kidiŋgi me we u nogobø dılaŋ.

34 Ee re Yesu kyuwali Wıısı a baa, “N Kuwo, kpı wıı no ba aa yaa kyę ba, beewiya ba bı gyı wıı hu bulon ba aa yaa.” Ee re ka ba yuwo gbaŋja, a kan Yesu ganni kpaa dəmɔŋ.

35 Nala badəmɔŋ me gyı sıŋ doŋ a kı deŋ, aŋka Gyuumma nıhiyasi kı yaa u sıya, a baa, “Na u baa u re yaa Krisita hu, laataal hu Wıısı aa lıya, a laa nala kı ta, ma leŋ dı u laa u tı ta dı á na.”

36 Laalyuwolo hu me kı yaa u sıya, a yaa sıkyaaakyaa mu we u nyuwa tiyan dı u nyuwa,

37 aŋ bası tiya u a baa, “Dı i re kɔnı yaa Gyuumma kuwori ke, laa i tı ta dı á na.”

38 Ba gyı saba mal u daagarı hu tiyan ne a baa, “Gyuumma kuwori hu re nye.”

39 Ee re wıbonyaala hu kidiŋgi me aa saga u daagarı tiyan tıvı Yesu a baa, “Na i baa i re yaa Krisita hu, laataal hu Wıısı aa lıya, koo ı nyıya re? Ee ke laa i tı ta, aŋ laa ma me ta dı á na.”

40 Ee re u dəŋtına wıbonyaal hu nosı u a baa, “I bee fá Wıısı koo? Á beel-u bulon we tıwarıdigı tiyan ne.

41 Á ke maga dı ba yaa ma nye re, beewiya á yaa wıbonya ne. Amę baal no ke bı yaa wıı bulon kyogi.”

42 Ee re ka u bası tiya Yesu a baa, “Yesu, dı i re ko di i koro hu, ta ko yenŋı ı wiya.”

43 Doŋ ne Yesu bası tiya u a baa, “Wıtı re ı bası kı tiya i, ı beel-i sı we wıstbee tiyan gytnan.”

Yesu suba

Matiwu 27.45-56; Maaki 15.33-41; Gyccı 19.28-30

44 Wıısı aa ko maga nyututuŋ saŋa gęe, wıısı pirigi nyugısı, ka lee bulon bıl gęe timm, a mu pele dıdaana kerifi boto, ka lee bıl na kyaani.

45 Patısa hu fa aa borı Wıkyıwıldıabal hu kıyesı balıya.

46 Ee re ka Yesu kyiyesi yuga a baa, “N Kuwo, ı kpaa ı tıı a we i nosi tiyan ne.” Nyę re u bası, aŋ wiyesi u wiyesi-katenje aŋ suba.

47 Laalyuwolo nıhiyawu hu fa aa sıŋ doŋ aa naa wıı hu aa yaa, u dannı Wıısı a baa, “Wıtı, baal no kɔnı fa yaa tıpıluŋ tıuna re.”

48 Nala hu bulon fa aa laŋŋa doŋ aa naa wıı hu aa yaa, ba mügı mu dıısı abee tukyogi.

49 Nala hu bulon fa aa gyıŋ Yesu abee haana hu bulon fa aa tıŋ u hal a lı Galili ko, ba sıŋ libolii re aŋ kı deŋ wiya hu bulon aa yaa.

Ba hogo Yesu

Matiwu 27.57-61; Maaki 15.42-47; Gyccı 19.38-42

50-51 Gyuumma baal kıldıgi re gyi we doñ ba ki yiri Gyosefū, a lū Arimatiya aa we Gyudya paaluv tıyanj. U fa yaa nıtū re welinj, ka nala fa ki tuya u gyırıma welinj. U fa aa gyegili Wıısı koro hu koyi re, a fa yaa nala hu aa lajnji ki vuulı wiya kıldıgi. Ame saña hu ba fa aa vuulı Yesu kpuyı wiya, u ke fa bi suj ba kuj tıyanj.

52 Ee re u sii mu Pilato lee, a sula u dı u tıya u ızmanı dı u kpa Yesu mu hogo. Pilato tıya u ızmanı.

53 Nye re u mu lallı Yesu daagarı hu nyuu tıyanj, a we u lije, an kpa u mu hogo bıbuwa kıldıgi ba aa lurigo tıyanj. Ba ha gyi bi maakyiye hogo nal bulonj doñ.

54 Wıı no gyi yaa Alagyima kyee re, dı ba gyi yanj ki yaa siri dı ba piili Kyewiyesii hu kyee wıkanıya.

55 Haana hu gyi aa tıj Yesu hal a lū Galili paaluv ko sii tıj Gyosefū hal a mu dı ba na ee ba aa hogo Yesu bıbuwa hu tıyanj.

56 Ee re ba mügi mu diya hań dıdaana hu, a mari kına badomıñ suwala aa suıma gée anıı turanıı dı ba kań mu tısi u dı u ta pıuw. Ame hań dıdaana hu tıı me re ba Kyewiyesii hu kyee wıkanıya aa piili. Ee re tıj ba gyi bul bi wıwo mügi mu bul hu lee. Nye re ba wiyesi hań kyee hu anıı Wıısı mirisi hu aa daga gée.

24

Yesu sii suv tıyanj

Matiwu 28.1-10; Maaki 16.1-8; Gyocəj 20.1-10

1 Alahadi kyee sıgballınyıwa, haana hu sii, a kań kına hu ba aa mara ba suwala suıma gée anıı turanıı hu, a kań mu bil hu lee.

2 Ba muwa dı buyı hu ba fa aa kpaa tıı bıbuwa hu nyıwa suro.

3 Ee re ba mu gyıı bıbuwa hu, ame ba bi naa á Tıuna Yesu teñbii.

4 Ee re ba sıı doñ, a bi gyıı wıı hu bulonj ba aa sıı yaa. Ba yaa dı ba deñ, dı baala balya re pirigi ko sıı ba logın gée, ka ba ganni bulonj ki tıla gée nyıllınyılu.

5 Nye re kambııı kań haana hu, ba kań ba nyuni gura gura. Ee re baala hu piyesi ba a baa, "Bee re tıj ma deñ ki kye nał hu aa weye nısuunı tıyanj?"

6 U tuwo daha. U siye re. Ma liisi wıı hu u gyi aa bası tıya ma, saña hu tıyanj u gyi aa we Galili tıyanj.

7 U gyi bası tıya ma re anıı ba si kpa u Nihuwoñin Biye we wiçönyaala nosı tıyanj dı ba kpaası u mal daagarıı tıyanj, dı u svıba, dı ame dı u sıı sii suv tıyanj u kyetoo kyee."

8 Doñ ne haana hu liisi wıı hu u gyi aa bası tıya ba.

9 Ee re ba lıı bıbuwa hu tıyanj, a mu bası wiya hu bulon aa yaa a tıya Yesu kpambısı fi abee kıldıgi hu, abee nıkaalıya hu bulon fa aa tıj u hal.

10 Haana hu gyi aa muu bil hu lee re nye: Mecerı Magidalina, Gyuwana abee Gyemsi nıuna Mecerı. Ba bee ba hadoñtiñsi hu gyi aa muu na wiya hu re gyi ko bası wiya no tıya Yesu kpambısı hu.

11 Ame Yesu kpambısı hu fa bıuna anıı wıı hu haana hu aa basa yaa wınyıyel le. Eewiya, ba gyi bi laa di.

12 Ame Piita sii a fá mu bıwa hu lee, a mu tuu lurimi bıwa hu, a na lije hu ba fa aa kpaa we Yesu dı u pına, anka u bi naa kuj bulonj. Ee re wıı hu kpere v, u mügi mu diya.

*Yesu kaj v tui ko daga v hatinna balya Imayosi ɣmanu tiyan
Maaki 16.12-13*

13 Han kyee hñ tu re Yesu hatinna balya sii kñ mu too kñdigi ba aa yiri Imayosi. Imayosi bee Gyerusalem fa yaa anu meeldaasi bape re.

14 Ba aa muu hñ tiyan ne, ba vala a basi wiya hñ aa yaa a kñ tiya ñðmøn.

15 Ba aa basi wiya hñ a vala kñ mu tiyan ne Yesu tui ko pe ba tiyan ba bulon kñ vala.

16 Ba gyi na u re, ame ba gyi bi wuwo gyuma anu u re.

17 Ee re Yesu piyesi ba a baa, "Bekine wiya re ma vala kñ basi gëe?" Ee re ba miñgi siñ, ba tisi bulon kyogi.

18 Nyë re ba kñdigi tñna ba aa yiri Kiliyopasi piyesi u a baa, "I duñ ne yaa nñhuwal Gyerusalem tiyan a bi gyuñ wñ hñ aa yaa don kyebvusi no koo?"

19 Ee re u piyesi ba a baa, "Wiñbee re gëe?" Ee re ba basi tiya u a baa, "Ka wñ hñ ba aa yaa Yesu aa lu Nazareti. Baal no fa yaa Wñsi tñndaal le. U wiñbasiya abee u wiñyaaliya bulon tiyan, u fa yaa nal hñ aa kañ dee re Wñsi abee nñhuwobisi bulon siya tiyan.

20 Á Gyumma wiñkyuwäl silaala nñhiyası abee Gyumma nñhiyası kpa u we Pilato nosi tiyan di u kpu u. Ee re Pilato lej ba kpaasi u mal daagarü tiyan, u svba.

21 Ame á fa aa yiyeli anu u re yaa nal hñ aa ko di u laa Iziral timma ta. Ka ba aa kpu u, u kyeyë boto re yaa gyunaj.

22 Wiya no bulon hal tiyan me, á bee haana hñ fa aa tuñ Yesu hal badomøn ko basi wñ re tiya ma, wñ hñ kperi ma. Ba baa di ba sii mu buwa hñ lee re sigballinyowa, anj bi naa Yesu tenbii buwa hñ tiyan.

23 Ba baa di ba naa malikası re ba basi tiya ba anu Yesu weye re.

24 Ee re á badomøn me sii mu buwa hñ lee a na anu wñ hñ haana hñ aa basa hñ yaa wiñti. Ame ba me gyi bi naa Yesu."

25 Ee re Yesu basi tiya ba a baa, "Ma yaa bambugo re kñjkañ, a bi wuwo di ma laa wiya hñ Wñsi tñndaala aa basa me di.

26 Ma bi gyuma anu u maga di Krisita hñ, laataal hñ Wñsi aa hya, na twara re anj na di u gandaa-fenj Wñsi lee tiyan koo?"

27 Ee re Yesu basi wiya hñ bulon ba aa saba Wñsi ten tiyan a mu kñ tile u tiyan, a tiya ba. Ü gyi pile tenni hñ Moosi aa saba tiyan ne a kañ mu pele tenni hñ bulon Wñsi tñndaala me aa saba, a daga wiya no bulon memiye me tiya ba.

28 Ba aa ko kpaga Imayosi, Yesu fugo yaa gëe anu u aa kye di u pari mu.

29 Ee re ba kana u biñ, an baa di lee bile re, di u piñ siya gballi. Ee re ba heel-u bulon kpa gyuu diya.

30 Ee tiyan ne ba hoñ di ba di kuna. Nyë re Yesu kpa paanuv, a kyuwali Wñsi angyuwasañ anj kañ lõgo lõgo tiya ba.

31 Ü aa yaa gëe tiyan ne, ba siya yan polli ba gyuma anu Yesu re. Han laglagibiye hñ, u pirigi diigí ba siñ tiyan.

32 Ee re ba basi tiya ñðmøn a baa, "Sañja hñ u fa aa basi wiya kñ tiya ma anj daga Wñsi ten wiya hñ memiye kñ tiya ma ɣmanu hñ tiyan, á tenni fa fiyela re kñjkañ bulon."

33 Ee re ba sii lagi lagi, a miñgi mu Gyerusalem, a na Yesu kpambusi fi abee kñdigi hñ, abee nikaaliya hñ bulon fa aa tuñ Yesu hal di ba lañja lñdigi.

34 Ee re Yesu hatinna hñ fi abee kñdigi hñ basi tiya ba a baa, "Á Tñna Yesu koni sii suu tiyan ne, beewiya, u kañ u tui ko daga Siimøn ne!"

35 Doŋ ne baala hu balıya me bası wii hu aa yaa ḥmanıı hu tiyan, abee gęe ba aa ko gyıma anıı á Tıuna Yesu re. Ba bası tiya ba re anıı saja hu u aa kaŋ paanuu lögö a tiya ba hu tiyan ne ba gyıma anıı u re.

Yesu kaŋ u tuı ko daga v hatınna

Matiwu 28.16-20; Maaki 16.14-18; Gyocøj 20.19-23; Kpambısı 1.6-8

36 Saŋa hu baala hu balıya aa tiya ba ḥmanıı duwoso tiyan ne di Yesu tıı re bul pirigi ko sıŋ ba bulon sıya tiyan gęe, aŋ bası tiya ba a baa, "Fiyeluv u ma lee."

37 Ee re kambıŋ kaŋ ba, beewiya ba ke fa bıına anıı nıduma re ba na gęe.

38 Nyę re Yesu bası tiya ba a baa, "Ma ta lej di kambıŋ kaŋ ma, a ta kaŋ wiya me ki kyııslı ma hakıllı tiyan.

39 Ma deŋ ę nosi bee ę naasi na, ma sı gyıma anıı ę tuı re. Ma dige ę na welinj, ma sı gyıma anıı ę tuı re kónı, beewiya nıduma bı kaŋ hogo bee naŋpuṇa anıı ma aa naa di ę kana nyę."

40 U aa bası gęe ko teŋ, u kaŋ u nosi abee u naasi bulon a daga ba.

41 Wii no fa yaa ba wılkperii re, a bil yaa ba teñfityeluv me kıŋkaŋ. Amę ba ha fa bı laa u di. Ee re Yesu mügi piyesi ba a baa, "Ma kaŋ kıdıiliye daha re?"

42 Ee re ba kpa fuwonan-kyabu, a tiya u.

43 U laa kyanj ba sıŋ tiyan.

44 Ee re u bası tiya ba a baa, "Saŋa hu tiyan ę beel-ma aa we doŋ, wiya no bulon ne ę laa sıya bası tiya ma. Wiya hu bulon Moosi aa saba a mu ki tile ę tiyan, abee wiya hu bulon Wııslı tıındaala aa saba, abee wiya hu ba aa saba Wııslı teŋ login hu ba aa yırı Yııla tiyan, ba bulon maga di ba ko su ba buvıı re."

45 Doŋ ne Yesu lej ba hakıllı surı di ba wuwo gyıŋ wiya hu ba aa saba Wııslı teŋ tiyan memiye.

46 Aŋ bil bası tiya ba a baa, "Nyę re ba sabı biŋ: U maga di Krisita hu, laataalı hu Wııslı aa liya na tıwara re, a suba anj sii sıvı tiyan u kyetoo kyeğ."

47 "Ba bil saba re di nala sı bası Wııslı wiya, nal hu Wııslı aa liya fej tiyan, duňıya login bulon tiyan. Ba sı piili Gyerusalem tiyan a bası tiya nala di ba birimi lıı ba wıbomı tıyan di Wııslı kpa ba wıbomı kye ba.

48 Mamaa re yaa wiya no bulon aa yaa daŋsiya diile.

49 Wiyesi Welii hu ę Kuwo aa wee nyıwa di u sı kpa tiya ma hu, ę sı kpa u we ma tiyan. Amę u maga di ma gyegili Gyerusalem tiyan, a mu pélé saŋa hu Wiyesi Welii no aa sı lıı Wııslı lee a ko tuu gyıı ma tiyan, a tiya ma dee."

Wııslı kpa Yesu gyıŋ Wııslıbee

Maaki 16.19-20; Kpambısı 1.9-11

50 Ee re Yesu kaŋ u hatınna hu ba lıı tıbal hu tiyan a kpa mu Beętani dułan. Ba aa we doŋ tiyan ne u kaŋ u nosi gyarı to ba, a sula Wııslı tiya ba di u pe ba tiyan.

51 Saŋa hu u gyı aa sula Wııslı ki tiya ba hu tiyan ne, u lej ba ta, ka Wııslı kpa u kaŋ gyıŋ Wııslıbee.

52 Nyę re ba kyıwali u doŋ aŋ mügi mu Gyerusalem abee teñfityeluv yuga.

53 Ba gyı aa we Wıukyıwadııbal hu tiyan ne saŋa bulon, a ki dannı Wııslı, aŋ ki kyıwali u angyıwasu.

WÜSI WİWELİYE HU GYCAY AA SABA

Wüsi wibii hu aa tiya mübol

¹ Ka di Wüsi na mari dönya, dı nal hu ba aa yırı wibii hu gyı we doŋ ne, u bee Wüsi re gyı we doŋ. Wibii no yaa Wüsi re.

² Hanj saŋa hu buloŋ dı u bee Wüsi we doŋ ne.

³ U tiyan ne Wüsi tiŋa a ta kiŋ buloŋ. Kiŋ buloŋ tuwo dı u tiyan daa Wüsi tiŋa a ta u.

⁴ Wibii no re aa tiya mübol. Mübol no re kaŋ pılvıŋ ko ki tiya nala, a len ba gyıŋ Wüsi wıtı hı.

⁵ Pılvıŋ hu aa kyaanı bilhuu tiyan ne, ame bilhuu hu me bı maakyiye wıwoo tı pılvıŋ hu.

⁶ Ee re Wüsi tiŋ u tiŋdaal kidıgi ba ki yırı Gycəŋ.

⁷ U ko a bası pılvıŋ hu wıya tiya dönya nala dı ba nıı a laa di.

⁸ Gycəŋ daa gyı yaa pılvıŋ hu, ame u ta ko dı u bası pılvıŋ hu wıya re a tiya nala.

⁹ Nal hu aa yaa pılvıŋ hu tu sı ko tuu dönya a kyaanı we nal nal buloŋ tiyan dı ba na u.

¹⁰ Nal no gyı we dönya tiyan. Abee Wüsi gyı aa tiŋ u tiyan a mari dönya me, ka dönya nala gyı bı gyuma u.

¹¹ U ko u tu nala lee re, ka ba bı laa u we.

¹² Amı nala hu buloŋ aa laa u we aŋ laa u wıya di aŋ yelli-u, u tiya ba nımanı re ba birımı Wüsi biisi.

¹³ Nala no bı yaa Wüsi biisi anı haŋ bee baal aa lıı ba gęe, ba kyeri tiyan. Amı Wüsi tu re lıı ba, ba yaa u balya.

¹⁴ Ee re wıbii hu birımı nıhuwobın a ko we á tiyan, á na u gandarı, a na u bonye abee u kyori aa maga gęe, a na u wıtı me mɔgısı. Ganda-fenj hu u aa kana, u Kuwo Wüsi re kpaa tiya u, a daga anı u re yaa u Biidigi duŋ.

¹⁵ Gycəŋ gyı heeli bası u wıya re a baa, “Nal no wıya re ŋ gyı bası a baa, ‘Nal hu aa sı tiŋa ŋ hal ko re tee ŋ, beewiya u we doŋ ne faafaa buloŋ ka ba na lıla ŋ.’”

¹⁶ U bonye aa yuga beel-ma re tiŋ u ki kiyeli á buloŋ kyees bee u nyıwa buloŋ.

¹⁷ Wüsi tiŋ Moosi tiyan ne a biŋ u mırısı tiya ma. Amı Yesu Krisita tiyan ne Wüsi tiŋa a daga ma u bonye abee u wıtı.

¹⁸ Nal buloŋ ha bı maakyiye na Wüsi. Amı u Biidigi hu duŋ u beel-u aa yaa kidıgi ka u hɔŋ u logıŋ hu, u re ko daga ma gęe hu Wüsi aa kıya.

Gycəŋ Wüsiniifool hu duwoso

Matiwu 3.1-12; Maaki 1.1-8; Luka 3.1-18

¹⁹ Ee re Gyuumma nıhiyasi hu gyı aa we Gyerusalém tiyan sii tiŋ ba wıkyıwal sılaala abee Levi doho nala hu aa ki kiyeli wıkyıwal sılaala hu wıkyıwalıbal hu tiyan, dı ba ko Gycəŋ lee a piyesı u a baa, “Aŋne re yaa i?”

²⁰ Gycəŋ gyı bı yaa nıı we u nyıwa tiyan, u gyı bası wıtı tiya ba re anıı u daa yaa Krisita hu, laataalı hu Wüsi aa liya.

21 Εε re ba bil piyesi u a baa, “Añne re yan yaa i? I re yaa Elaagya koo?” U baa di u daa. Εε re ba bil piyesi u a baa, “I re yaa Wisi tñndaal hu á aa gyegili hu?” U bil baa di u daa.

22 Εε re ba basi tiya u a baa, “Εε ke, yan daga ma nal hu i aa yaa? Beewiya, u maga di i daga nal hu i aa yaa tiya ma re, di á mu basi tiya nala hu aa tuj ma. Añne yan paali yaa i?”

23 Εε re Gycoñ basi wiya hu Wisi tñndaal Azaaya aa saba a baa, “Miyaj ne yaa taal hu aa we pogo tiyan a heeli ki basi a baa, ‘Ma mari ñmang-deginii bij di á Tuna ko tuja.’”

24 Nala hu ba aa tuma Gycoñ lee ba ko piyesi wiya no, ba badomcoñ fa yaa Farasiima re.

25 Εε re ba bil piyesi u a baa, “Na i baa di i daa yaa Krisita hu, laataal hu Wisi aa liya, i daa yaa Elaagya me, i bil bi yaa Wisi tñndaal hu aa gyegili me. Bee re yan tuj i ki fo nala wukyowalnu?”

26 Εε re Gycoñ baa, “Nii duñ ne ñ ke kañ ki fo nala wukyowalnu, ame nal kidigi re we ma tiyan dahan, ka ma bi gyima u.

27 U re si tiña ñ hal ko. Ñ paali bi maga di ñ kañ u naatobo ñmasi me kan puri.”

28 Wiya no buloñ gyi yaa Beetani tiyan ne, Gycoñ fuwo hu kyolo, lee hu Gycoñ gyi aa fo nala wukyowalnu hu.

Nal hu aa laa dunya nala ki ta ba wibomo tiyan

29 U sigballiya, Gycoñ naa Yesu di u aa ko u lee. Εε re u baa, “Ma deñ na, Wisi Pebiye hu re nyé. U re laa dunya nala ki ta ba wibomo tiyan.

30 Baal no wiya re ñ gyi basi tiya ma a baa, ‘Nal hu aa si tiña ñ hal ko, u re tee ñ beewiya u we doñ ne faafaa buloñ ka ba na lula ñ.

31 N tu fa paali bi gyiñ nal hu buloñ u aa yaa. Amē ñ ke ta ko re a kpa nii duñ ki fo nala wukyowalnu, di Iziral tumma (Wisi nala) ko gyiñ nal hu irij u aa yaa.”

32 Gycoñ tu wiya hu u aa basa tiya nala re nyé: U baa, “N naa Wisi Wiyesi Welii hu re di u lu wisiñyuu anii kokomo, a ko tuu saga u tiyan.

33 N me tu ha fa bi gyima u. Amē Wisi aa tuma ñ di ñ fo nala wukyowalnu abee nii duñ, u re basi tiya ñ a baa, ‘I si na Wisi Wiyesi Welii hu di u ko tuu a we nal tiyan. Nal no tūna re si kpa Wisi Wiyesi Welii hu a fo nala wukyowalnu!’

34 Εε re Gycoñ bil baa, ‘N koni naa wiya no yayi re, a yan basi ki tiya ma anii u re yaa Krisita hu, laataal hu Wisi aa liya.”

Yesu buñbuñ hatinna u aa liya

35 U sigballiya, Gycoñ bee u hatinna balya bil suñ doñ.

36 Gycoñ aa naa Yesu di u aa bañ, εε re u baa, “Ma na, Wisi Pebiye hu re nyé.”

37 U hatinna hu balya aa nii u aa basi wii no, ba sii tuj Yesu hal mu.

38 Yesu müg̃ galdaasi, di u naa ba aa tiña u hal. Εε re u piyesi ba a baa, “Bekij ne ma ki kye?” Εε re ba me piyesi u a baa, “Nihiyawu, lee re i ki gyuu?”

39 Εε re Yesu basi tiya ba a baa, “Ma ko na.” Εε re ba tiña u hal mu a na lee hu u aa gyuu. Sanja no, di u gyi yaa didaana re. Εε re ba we u lee siya galli.

40 Nala no balya kidigi feñ ne Anđuru, a fa yaa Siimõn Piita nünabiye.

41 Εε re Anđuru me kye u maana Siimõn lee han laglagibiye hu, a basi tiya u a baa, “Á naa Krisita, laataal hu Wisi aa liya hu re.”

42 U kan Siiməŋ ko Yesu lee. Nyə re Yesu deň u, aŋ bası tiya u a baa, “I Gyooŋ biibaal Siiməŋ, ba sı kana i ki yırı Siifaasi.” Siifaasi bee Piita yaa fəndigü re. U memii re yaa botaal.

Yesu yırı Filipi abee Nataniyel

43 U sıgballya Yesu sii dı u mu Galili paaluu. Ee re u na Filipi a bası tiya u a baa, “Ki tiňa ŋ hal.”

44 Filipi fa lı̄ Besaada re, tco hı̄ Añduru bee Piita me aa liya.

45 Ee re Filipi na Nataniyel a bası tiya u a baa, “Á naa nal hı̄ wı̄ya Moosi fa aa saba biŋ Wı̄usi mirisi hı̄ tı̄yan, ka Wı̄usi tı̄ndaala hı̄ me fa bası u wı̄ya hı̄ re. U re yaa Gyosefu biibaal Yesu aa lı̄ Nazareti.”

46 Ee re Nataniyel piyesi u a baa, “I ha maakyiye na wı̄welii lı̄ Nazareti?” Ee re Filipi bası tiya u a baa, “Ko na.”

47 Yesu aa naa Nataniyel dı̄ u aa ko u lee, u bası u wı̄ya a baa, “Nal no yaa Iziral tı̄una tı̄tū re. U kan wı̄tū re welinj.”

48 Ee re Nataniyel piyesi u a baa, “Ee re i yaa gyuma ŋ?” Ee re Yesu bası tiya u a baa, “N naa i re dı̄ i ha hı̄n tutogo hı̄ memii, ka Filipi na yırı i.”

49 Ee re Nataniyel bası tiya u a baa, “Nı̄hiyawu, i re yaa Wı̄usi Biye hı̄. I re yaa Iziral tumma kuwori hı̄.”

50 Ee re Yesu piyesi u a baa, “N aa baa dı̄ ŋ naa i dı̄ i hı̄n tutogo hı̄ memii re tı̄n, i laa ŋ wı̄ya di nye koo? I sı̄ na wı̄kperiye a te nye.”

51 Ee re Yesu bası tiya ba a baa, “Wı̄tū re ŋ bası ki tiya ma, ma sı̄ na wı̄sinyuu dı̄ u suro, dı̄ malıkası lı̄ doŋ a ko tuu miyan Nihuwobij Biye lee, aŋ mügi ki gyı̄n.”

2

Ba gbiyalı hafalı gbiyalı Keena tiyan

1 U kyetoo kyee, dı̄ ba gyı̄ aa gbiyalı hafalı gbiyalı Galili paaluu too kıldıgı ba aa yırı Keena tiyan. Yesu nı̄na gyı̄ we doŋ ne.

2 Ba gyı̄ yırı Yesu bee u hatınna hı̄ me re, ba me mu hafalı gbiyalı hı̄.

3 Ba ha fa we gbiyalı hı̄ tiyan ne ka ba sı̄ŋ hı̄ bulon ten. Ee re Yesu nı̄na bası tiya u a baa, “Nala hı̄ sı̄ŋ hı̄ tene re”.

4 Ee re Yesu bası tiya u a baa, “Ta leŋ dı̄ wı̄ no löl ma. Beewiya, saŋa hı̄ ha bı̄ pele dı̄ ŋ yaa wı̄ bulon.”

5 Doŋ ne Yesu nı̄na mügi bası tiya diya hı̄ tuŋtuunna a baa, “Ma yaa wı̄ hı̄ bulon u aa sı̄ baa dı̄ ma yaa.”

6 Gyuuma fa aa ki soŋ nı̄ re anı̄ ba wı̄kyuwäl lesiri aa daga gęe. Eewiya, viiyenni badu ba aa kaŋ bwowa mari re fa sı̄ŋ doŋ abee nı̄. Viini no kıldıgı bulon sı̄ ki gyı̄n anı̄ nı̄-galan məliya koo galan məliya bee fi.

7 Ee re Yesu bası tiya diya tuŋtuunna hı̄ ba a baa, “Ma yaa nı̄ su viini hı̄.” Nyę re ba yaa nı̄ su viini hı̄ bulon pilpul.

8 Ee re Yesu bıl bası tiya ba a baa, “Ma yaa nı̄ hı̄ vı̄i hı̄ tiyan a kaŋ mu tiya nal hı̄ aa deň gbiyalı hı̄. Ee re ba yaa mu tiya u.”

9 U laa nı̄ hı̄ nyı̄wa a na dı̄ u bı̄rumı̄ sı̄ŋ. U ke fa bı̄ gyı̄n lee hı̄ ba aa naa sı̄ŋ hı̄. Amę diya hı̄ tuŋtuunna hı̄ ke fa gyı̄ma re. Ee re u yırı hafalı hı̄ bala,

10 a bası tiya u a baa, “Gbiyalı bulon tiyan, ba aa laasıya kaŋ sı̄welii re ko lı̄ ba nyı̄wa. Dı̄ nal bulon yan ko nyı̄wa vı̄go, i yan na kaŋ sı̄ŋ hı̄ aa bı̄ suma, a tı̄ŋ hal ko. Ka i ke mügi kpa sı̄welii hı̄ biŋ hal, a ko pele saŋa no bulon.”

11 Yesu aa lej nu bürümü sun Keena aa we Galili paaluu tıyan ne gyi yaa v wımagılbuŋbuŋ v aa yaa. Doŋ ne v daga gęe v gaŋdarı aa maga. V hatınna hu aa naa gęe, ba mari laa v wıya di.

12 Gbiyalı hu aa ko teŋ, ee re Yesu bee v naa abee v naabalıya abee v hatınna hu sii mu Kapεenam, a we doŋ kyeyə banmana.

Yesu kil nala ta Wıkyowaldıbal hu tıyan

Matiwu 21.12-13; Maakı 11.15-17; Luka 19.45-46

13 U gyi ko ka muhı re ka di Gyuumma Dıısı-parı-banı Kyebal hu pele. EE re Yesu sii mu Gyerusalem.

14 Doŋ ne v mu gyvı Wıkyowaldıbal hu gyanwuwo, a na dı nala aa yallı nısi, abee piyese abee kokosi, ka badomı me hıŋ teebılsı hal a kı lenni molbinuu.

15 EE re Yesu kaŋ ıması mına a mari kyapıya, a kile piyese hu bee nısi hu buloŋ ta, ba lı Wıkyowaldıbal hu gyanwuwo tıyan, an kaŋ nala hu aa lenni molbiye teebılsı me bürümı kyige kyige, ba molbinuu hu buloŋ gyaası taŋha.

16 EE re ka v nısi bası tıya nala hu me aa yallı kokosi hu a baa, "Ma kası ma kokosi hu lı̄ dahan. Ma ta kaŋ ı̄ kuwo diya bürümı yı̄bo."

17 EE re v hatınna liisi wı̄lı̄ hu ba aa saba Wı̄ısı teŋ tıyan a baa, "Wı̄ısı, ee hu v diya no wıya aa kylı̄ ı̄ sı̄ borı̄ ı̄ bembii."

18 Akuu wıya hu Yesu aa yaa Wıkyowaldıbal hu gyanwuwo tıyan wıya, Gyuumma nıhiyayı hu mügi ko piyesi v a baa, "Bekin wımagıl le v sı̄ wıwo yaa, a daga ma anı̄ Wı̄ısı re tıya ı̄ ı̄manı̄ dı̄ v kı̄ yaa wıya no?"

19 EE re Yesu bası tıya ba a baa, "Dı̄ mamaa re ı̄maa Wıkyowaldıya no lo, ı̄ sı̄ wıwo kpa kyeyə boto a bul saa v."

20 EE re ba bası tıya v a baa, "Kaa! Anıne re mırı̄ ı̄ gęe? Bı̄sı̄ məllıbalıya abee badu re ba kpa saa Wıkyowaldıbal no, ka v ke baa dı̄ v sı̄ kpa kyeyə boto a saa v."

21 Amę Yesu aa bası Wıkyowaldıya hu wıya gęe, v tı̄l teŋbii re v kı̄ daga gęe.

22 Saŋa hu v aa ko sii sun tıyan ne v hatınna hu liisi mu parı̄ anı̄ v gyi bası̄ wı̄lı̄ no re. EE re ba mari laa wıya hu ba aa saba we Wı̄ısı teŋ tıyan abee wıya hu Yesu aa basa a di.

Yesu gyı̄l nihuobıŋ tıya re

23 Yesu ha fa aa we Gyerusalem tıyan, Dıısı-parı-banı Kyebal hu saŋa, nıgyamaa gyi laa v wıya di re, akuu ba aa naa wımagıla hu v aa yaa wıya.

24 Amę Yesu ka gyi bı̄ laa ba wıya di, beewıya v gyı̄l nihuobıŋ buloŋ tıya aa kı̄ gęe re.

25 U bı̄ maga dı̄ nal buloŋ bul bası̄ nihuobisi wıya tıya v, beewıya v ke gyı̄l nihuobisi tı̄sı̄ wıkanıya buloŋ ne.

3

Nikodemu ko Yesu lee

1 Gyuumma nıhiyawı kıddı̄gı re gyi we doŋ ba kı̄ yırı̄ Nikodemu, a fa yaa Farasiima wıkyowal noŋ nal.

2 Tebine kıddı̄gı, v sii ko Yesu lee a baa, "Dıdagıl, á gyı̄ma anı̄ v yaa nal Wı̄ısı aa tıma dı̄ v kı̄ daga nala re. Nal buloŋ bı̄ sı̄ wıwo yaa wımagıla hu v aa yaa, dı̄ Wı̄ısı bı̄ pęe tına tıyan."

3 EE re Yesu bası̄ tıya v a baa, "Wı̄ıtı̄ re ı̄ bası̄ kı̄ tıya v, nal buloŋ bı̄ sı̄ wıwo gyvı̄ Wı̄ısı koro hu tıyan, see dı̄ ba bul mügi lı̄l tına."

4 Εε ρε Nikodemū pīyēsī u a baa, “Εε ρε ba sī yaa a bīl mīgī lūl nal aa hiyasa. Beewiya u bīl bī sī wuwō mīgī gyvū u naa luwol dū u bīl lūla v?”

5 Εε ρε Yesu baa, “Wītū re ḥ basī kī tīya i, nal bulōj bī sī wuwō gyvū Wītsibee koro hu tīyaŋ, see dū ba fo u tūna wīkyuwalmū, ka dī Wītsi kpa u Wiyesi Welii hu we tūna tīyaŋ.

6 Nihuwobinj aa lūl nihuwobinj u kaŋ mībol le tanjha no tīyaŋ. Aŋka Wītsi me re aa kpa u Wiyesi Welii hu a we u tūna tīyaŋ, u kaŋ mībol Wītsi lee.

7 Ta leŋ dī u yaa i wīkperii abee ḥ aa basī tīya i anu u maga dī ba bīl mīgī lūl nal bulōj ne.

8 Puwo aa dōj kī mu lee hu bulōj u aa kyo re. I kī nūl u dōmō, ame i bī sī gyūj lee hu u aa lūl kī ko, a bī gyūj lee hu me u aa muvū. Nyē re yanj nal bulōj Wītsi aa kpa u Wiyesi Welii hu we u tīyaŋ u kaŋ mībofalu me kū.”

9 Εε ρε Nikodemū mīgī pīyēsī u a baa, “Εε ρε wīl no sī wuwō yaa.”

10 Εε ρε Yesu basī tīya u a baa, “I sī yaa kerikyibal Iziral paalvū tīyaŋ, anj bī gyūj wīl no memii?

11 Wītū re ḥ basī kī tīya i, wīl hu ā aa gyūma re ā kī basī, a kī di wīl hu me ā aa naa daŋsīya. Ame ma kīdīgi bulōj bee kye dī u laa wīl hu ā aa basī di.

12 N basī dūnīya wīya re kī tīya ma, ka ma bī laa di. Dī mīyaŋ ne yanj basī wītsibee wīya tīya ma, ee re ma sī yaa laa di?

13 Nal bulōj ha bī maakyiye mu wītsibee, see mīyaŋ Nihuwobinj Biye aa lūl dōj ko tuu dūŋ.

14 Moosi fa aa we pogo hu tīyaŋ, u fa kaŋ hōgī a lugo dūŋ ne, a kpa mal daaŋ tīyaŋ a kaŋ gye. Nal hu bulōj gyī aa deŋ na dūŋ no aa gyee geę, u bīl bī sūba anj kaŋ mībol. Εε tū re ba sī kpaasi mīyaŋ Nihuwobinj Biye me daaŋ tīyaŋ a kaŋ gye.

15 Nal hu bulōj me aa laa ḥ wīya di, u tūna sī kaŋ mībol hu aa bī kaŋ tenii.

16 Wītsi kyo dūnīya nala re a mu pari, ee re tūŋ u kpa u Biidīgi hu u aa kana a tīya ma, dī nal hu bulōj aa laa u wīya di, u tūna bī sī nyugisi, ame u sī kaŋ mībol hu aa bī kaŋ tenii.

17 Beewiya Wītsi bī taa u Biye dī u ko tuu di dūnīya nala sarīya a kpa kyogisi tīya ba, ame u taa u re dī u ko tuu laa dūnīya nala ta.

18 Nal ke bulōj aa laa Yesu wīya di, Wītsi bī sī dī u tūna sarīya a kpa kyogisi tīya u, ame nal hu bulōj aa bī laa u wīya di, Wītsi teŋ dī u tūna sarīya re a kpa kyogisi tīya u, beewiya u tūna bī laa Wītsi Biidīgi hu wīya di.

19 Wīl hu aa tīŋ Wītsi di dūnīya nala sarīya a kpa kyogisi tīya ba re nyę: U taa pūlūŋ hu aa dagī u wītū re u ko tuu dūnīya, ame dūnīya nala kyo bilhuu re a te pūlūŋ, beewiya ba wīyaalya lōrō re kūŋkanj.

20 Nal hu bulōj aa yaa wībōmō, u bī kyo pūlūŋ, u bee lūl pūlūŋ tīyaŋ, beewiya u bee kye dī u wībōmō hu lūl pūlūŋ.

21 Amē nal hu bulōj aa yaa wīweliye, u tūna aa kyo pūlūŋ ne, a kī lūl pūlūŋ tīyaŋ me, dī nala na anu Wītsi nyūwa re u tīŋ, a kī yaa wīya hu u aa yaa.”

Gyōŋ basī Yesu wīya

22 Εε hal tīyaŋ ne Yesu bee u hatinna hu lūl Gyerusalem, a kpa mu Gyudīya paalvū. Ba yaa kyeŋe baŋmana re dōj tīyaŋ, anj fo nala wīkyuwalmū.

23 Dı Gyooŋ me gyı we lee kıldıgı aa kpaga Saalim, ba kı yırı Eenoŋ a kı fo nala wıkyuwalnu, beewiya doŋ fa kaŋ nı re welinq. Nala fa aa kı mu v lee re v kı fo ba wıkyuwalnu.

24 (Saŋa no tıyan dı ba ha gyı bı kaŋ Gyooŋ tı dıya tıyan).

25 Ee re Gyooŋ hatınnna badoməŋ abee Gyuumma kıldıgı sii kaŋ ba lesiri nı sɔmı wıya kı kpa dəməŋ.

26 Ee re ba mu pıyesı Gyooŋ a baa, "Á nıhiyawu, i liisi i bee baal hu gyı aa we Gyoođan fuwo hu kyolo wıya i gyı aa bası hu re? Laglagı no, v me aa fo nala wıkyuwalnu re, nal nal bulon kı mu v lee."

27 Ee re Gyooŋ baa, "Nal bulon bı sı wuwo yaa nye dı Wıısı daa tıya v tıuna ḥımanı."

28 Ma tı yaa nı dansıya re, ka nı bası anı nı daa yaa Krisita hu, laataal hu Wıısı aa lıya, ame Wıısı ta tıma nı ne, dı nı laa sıya ko v tıyan.

29 Hafalıı bala re tıj haanı, ame dı hafalıı hu bala kyana re ko sıŋ doŋ a kı gyegili wıya hu ba aa bası, v tenı aa fiyeli re dı v re nı hafalıı hu bala taal. Ee tı re nı tenı me fiyeli welinq Yesu wıya.

30 U re maga dı v yaa nıbal, ka dı nı yaa nıbiye.

31 Nal hu aa lı wıısıbee ko, v re tee nal bulon. Nal hu aa lı dıvınya no tıyan, v tıuna yaa dıvınya no nyuu nal le, a kı bası dıvınya wıkanıya me. Ame nal hu aa lı wıısıbee ko, v re tee nal bulon.

32 U aa bası wıya v aa naa aŋ nı me re, ame nal bulon bı laa v di.

33 Ame nal hu me bulon aa laa v wıya di aa daga re anı Wıısı kaŋ wıtu re.

34 Nal hu Wıısı aa tıma, v aa bası Wıısı nyıwa wıya re, beewiya Wıısı kpaa v Wıyesi Welii hu dee bulon ne tıya v.

35 Wıısı kyo v Biye re, ee re tıj v kpa kıŋ bulon dee we v nosı tıyan.

36 Nal hu bulon aa tıj Wıısı Biye hu nyıwa, v tıuna sı kaŋ mübol hu aa bi kaŋ tenii, ame nal hu me bulon aa bee tıj Wıısı Biye hu nyıwa, v tıuna bı sı maakyiye na mübol hu aa bi kaŋ tenii, ame Wıısı sı na baanı v tıuna nyuu tıyan, a kaŋ kı mu deňden.

4

Yesu bası wıya tıya Samaariya timma haanı kıldıgı

1 Ee re Farasiima hu ko nı anı Yesu naa hatınnna kı te Gyooŋ ne, aa leŋ ba kı fo ba wıkyuwalnu.

2 (Ame Yesu ke tıj gyı bı foo nal bulon wıkyuwalnu, v hatınnna hu dıŋ ne gyı aa kı fo nala wıkyuwalnu.)

3 Yesu aa niya dı ba aa bası v wıya gęe, ee re v sii lı Gyudıya paalıv tıyan a mügi mu Galili paalıv.

4 U aa mu Galili hu tıyan ne, Wıısı leŋ v tıj Samaariya paalıv,

5 a ko pele tıč kıldıgı ba aa yırı Siika. Doŋ bee tanrıha hu Gyekobı gyı aa kpaa tıya v biibaal Gyosefı fa bı boliye.

6 Gyekobı kılını gyı we doŋ tıyan ne. Yesu fa aa vala ḥımanı hu gęe, lıl gyıv v, ee re v mu hıŋ kılını hu nyıwa. Saŋa no tıyan dı Wıısı gyı tıyan maga nyututıv re.

7 Ee re Samaariya timma haanı kıldıgı ko kılını hu dı v yaa nı. Ee re Yesu bası tıya v a baa, "Yaa nı tıya nı dı nı nyıwa."

8 Saŋa no tıyan dı Yesu hatınnna hu gyı muv bee hu tıya re dı ba yobı kıldıiliye.

9 Εε re Samaariya tūmma haaj hu piyesi Yesu a baa, “Bee re tūj i Gyuu ki sūla nū miyan Samaariya tūna lee?” (Gyuumma gyi bī sī laa nyūwa dī ba bee Samaariya tūna pē kīdigbaha, koo nūnyuwagbanbiidigi. Εε re tūj haaj hu basi gee.)

10 Εε re Yesu basi tūya u a baa, “Dī i re fa gyūj kīj hu Wūsi aa kpa tūya nala, a fa gyūj nal hu aa sūla nū i lee nyē, i fa sī sūla u dī u tūya i nū hu aa tūya mūbol.”

11 Εε re haaj hu piyesi u a baa, “Nihiyawu, i bī kañ gūvga i aa sī kañ yaa nū hu, ka kōlōj hu me luñiye. Lee tūyan ne i sī na nū hu aa tūya mūbol?

12 Á naabaa Gyeekōbī re kpaakōlōj no tūya ma. U bee u biisi abee u puši buloŋ nyūwa kōlōj no nū re. I aa kyē i baa i tee Gyeekōbī re koo?”

13 Εε re Yesu basi tūya u a baa, “Nal hu buloŋ aa sī nyūwa nū no, nūnyuwasi ha bīl sī kañ u tūna.

14 Amē nal hu buloŋ aa sī nyūwa nū hu ḥaa sī tūya u, nūnyuwasi bīl bī sī maakyiye kana u tūna. Nū hu ḥaa sī tūya u sī kī gēe re anū bulo u tūna tūyan, a bulo nū hu aa tūya mūbol aa bī kañ tenii a kī tūya u tūna.”

15 Εε re haaj hu basi tūya u a baa, “Nihiyawu, tūya ḥaa nū no, di nūnyuwasi ta bīl maakyiye kana ḥaa, di ḥaa ta bīl ko kī yaa nū daha me.”

16 Εε re Yesu basi tūya u a baa, “Mu yirū i bala dī ma ko”

17 Nyē re haaj hu baa dī u bī kañ bala. Εε re Yesu bīl basi tūya u a baa, “Witū re i basi i aa baa i bī kañ bala,

18 beewiya i laa siya yal balama bōnoŋ ne, i bee baal hu aa we doŋ lagulagi no, u kōnī bī yaa i bala.”

19 Εε re haaj hu basi tūya Yesu a baa, “Nihiyawu, ḥaa nā nū i yaa Wūsi tūndaal le.”

20 Εε re haaj hu bīl basi tūya u a baa, “Á Samaariya tūmma naabaala kyūwali Wūsi dogimo no nyuu tūyan ne, anka ma Gyuumma me baa dī Gyerusalem ne yaa lee hu á aa maga dī á kī kyūwali Wūsi.”

21 Εε re Yesu basi tūya u a baa, “Hantolibiyē, laa ḥaa di anū saja kīdigi sī pele dī nala bīl bī sī kī kyūwali á Kuwo Wūsi dogimo no nyuu koo Gyerusalem tūyan.

22 Ma Samaariya tūmma paalī bī gyūj nal hu ma aa kyūwali, amē á Gyuumma ke gyūj nal hu á aa kyūwali re. Beewiya Gyuumma re sī daga ma gēe Wūsi aa sī laa dunīya nala ta.

23 Saja kīdigi sī pele, u paalī pele re gba, dī nala hu kōnī aa kyūwali Wūsi, kyūwali u abee witū, Wūsi Wiyesi Welii hu dee tūyan. Wūkyūwalla no irin ne Wūsi kī kyē dī ba kī kyūwali u.

24 Wūsi kī gēe re anū wiyesē, ee wiya nala hu aa kyē dī ba kyūwali u, u maga dī ba kyūwali u abee witū re, u Wiyesi Welii hu dee tūyan.”

25-26 Εε re haaj hu basi tūya u a baa, “N gyūma anū Krisita, laataal hu Wūsi aa hya, sī ko. Dī u re ko ko, u sī daga ma wūl buloŋ sī.” Yesu mūgi basi tūya u a baa, “Myān ne yan gēe. Myān nal no aa basi wiya i lee hu ne yaa Krisita hu.”

27 Saja no tūyan dī Yesu hatinna hu me mūgi ko. Ba nyūvusī gyi fiyela re kīnkan̄ ba aa ko na dī u bee haaj hu aa basi wiya. Amē ba kīdigi buloŋ gyi bī suri nyūwa a piyesi haaj hu anū bee re u kī kyē Yesu lee, koo a piyesi Yesu baa bee re tūj u kī basi wiya haaj no lee.

28 Εε re haaj hu lej u vii hu doŋ, aŋ mūgi mu bee hu tūya, a basi tūya nala a baa,

29 “Ma ko na baal kīdigi aa wuwo daga wiya hu buloŋ ḥaa yaa ḥaa mūbol tūyan. Kapuwo u re yaa Krisita hu.”

30 Εε ρε ба лі bee hu тиаң a kpa kи mu Yesu lee.

31 Saŋa no тиаң dı Yesu hatınna hu aa sula v re a baa, “Á nihiyawu, di kuij muvhū.”

32 Εε ρε Yesu bası tıya ba a baa, “N kaŋ kidiiliye re ma aa bı gyuŋ ba wıya.”

33 Εε ρε Yesu hatınna hu mügi sıŋ kи piyesı dəməŋ “Nal le yanç kaŋ kidiiliye ko tıya u ka á bı gyuŋ koo?”

34 Doŋ ne Yesu bası tıya ba a baa, “N kidiiliye re yaa dı n yaa nal hu aa tıma n kyeri, a teŋ tıma hu u aa tıya n dı n tıma.”

35 Ma aa baa dı u kaa peŋsi banaa re, ka dı ma na kın̄ ma bagıſı kına pe dəməŋ. Amę n bası kи tıya ma re, ma deň bagıſı hu na, kına hu bulon yaa kumıu re.

36 Nal hu bulon aa kın̄ baga hu kına kи pe dəməŋ u tıma kaŋ u tuno re. U kın̄ kına no kи pe dəməŋ ne dı ba na mübol aa bı kaŋ tenii. Eewiya, nal hu aa doho abee nal hu aa kuma, ba bulon tenni sı fiyeh.

37 Namaga no ba aa bası kón̄ yaa wıtı re, nal aa doho re, nal me kuma.

38 N tıŋ ma re dı ma mu kın̄ kına baga hu тиаң ma aa bı tıma. Nala badəməŋ ne tıma baga no тиаң, ka ma kи dı u tıŋc gęe.”

Samaariya timma yvga laa Yesu wiya di

39 Samaariya tumma gyı yvga haŋ too hu тиаң a ko laa Yesu wiya di, akuu haŋ hu aa baa dı Yesu bası u mübol wıkanıya bulon wiya tıya u wiya.

40 Samaariya tumma hu aa ko Yesu lee, ba gyı sula v re dı u we ba lee. Yesu laa nyuwa, a we doŋ kyeyę balya.

41 Doŋ tıyaŋ ne nıgyamaa bıl mari laa u wiya di, akuu wiya hu u aa bası wiya.

42 Εε ρε nala hu bası tıya haŋ hu a baa, “Laglagı no ke, á laa u wiya di re akuu á tıı aa nıı u nyuwa wiya, u bı kıl nıı wıtı hu i aa bası tıya ma re tıŋ. Nyę ke á tıı gyuŋ re anıı u re kón̄ yaa dınya nala Laataal.”

Yesu tıbı nıbal kıdigi biibaal

43 Yesu aa yaa kyeye balya doŋ, u sii a bıl mügi mu Galili paaluu.

44 Yesu tıı fa bası tıya nala re a baa, “Wıusi tıŋdaal bulon, ba aa bee tıya u gyırıma u tıı bee tıyaŋ.”

45 Yesu gyı aa ko pele Galili paaluu, doŋ nala gyı kana u welin ne, beewiya ba tıı gyı naa wiya hu bulon u aa yaa re saŋa hu ba gyı aa muu Gyerusalem dı ba di Dıslı-parı-banı Kyeabal hu.

46 Εε ρε Yesu bıl mügi mu Keena aa we Galili paaluu tıyaŋ, lee hu u gyı aa leŋ nıı birımı sıŋ hu. Dı kerikyibal kıdigi me gyı we doŋ, u biye gyı pıŋ ki wılı too kıdigi ba aa yırı Kapıeñam tıyaŋ.

47 U aa nya anıı Yesu lı Gyudıya paaluu a ko Galili paaluu, u mu sula u du u mu Kapıeñam a tıbı u biye hu tıya u, dı biye hu aa kye dı u suba re.

48 Εε ρε Yesu bası tıya u a baa, “Ma kıdigi bulon bı sı maakyiye laa n di, see ma na dı n yaa wımagila abee wıkperiye.”

49 Εε ρε kerikyi hu bası tıya u a baa, “Nihiyawu, ko lagı dı gęe daa, n biye hu sı suba”

50 Εε ρε Yesu bası tıya u a baa, “Kı mu dıya, u biye hu deye re.” Baal hu laa wıı hu Yesu aa bası tıya u dı, anj kpa kи mu.

51 U aa muu hu tıyaŋ ne, u dıya tıŋtıvnı ko kyeme u, a bası tıya u anıı biye hu deye re.

52 U piyesi dı u na saňa hu tiyan biye hu aa deye. Ba bası tiya u anı diya wühaa, anı kerifi dıgi saňa re wüla hu leme u.

53 Ee re biye hu kuwo liisi anı saňa no tı tiyan ne Yesu diya bası tiya u anı u biye si deye. Ee re u bee u diya nala bulon laa u wiya di.

54 Yesu aa lı Gyudya paalvı ko Galili paalvı, u wımagıl-liya tıuna re nye u aa yaa.

5

Yesu tıbü gbarıgi

1 Nye hal tiyan ne Yesu bıl sii mu Gyerusaləm dı u gbiyalı Gyumma wükyuwal gbiyalı kıldıgi.

2 Gyerusaləm tiyan, nıbüñ kıldıgi re fa we doň, a kpaga paga hu ba aa yırı Piyesi Paga. Hıiburu taal tiyan, ba fa kaň nıbüñ no ki yırı Betizata re. Ba gyı wee gyama boňoň ne doň.

3 Wüla tumma yuga gyı aa mu ki piň gyama hu tiyan ne. Badomoj gylı yaa nyuluma re, badomoj me yaa naasvunı abee nosvunı tumma, ka badomoj me yaa gbarıga. (Ba fa aa hıń ki gyegili nıı hu re dı u doň.)

4 Beewiya saňa kıldıgi malika fa aa ko tuu kaň nıı hu vuugi re. Dı u ko ki vuugi nıı hu, wüla tıuna hu aa si laa sıya tuu nıı hu tiyan, tıuna wüla kyo dı ba ki gese bulon me, ka u aa deye re.

5 Baal kıldıgi me re fa we wüla tumma hu tiyan, u bısı molıya abee fi abee kyori re nye u aa gbarıga.

6 Yesu aa naa baal no dı u piň doň, u gyuma anı u wüla hu pişa u tiyan ne. Ee re u piyesi u a baa, “İ aa kye dı i deye re?”

7 Ee re baal hu baa, “Nihiyawı, ı bi kaň nal daha u aa si kpa ı tuu nıı hu saňa hu malika hu aa ko kaň nıı hu ki vuugi. Eewiya, ı aa ki lugı dı ı tuu re, dı nal teň laa sıya tuu ı tiyan.”

8 Ee re Yesu bası tiya baal hu a baa, “Sii, a kpa ı wasa ki mu.”

9 Nye re baal hu pirigi deye, a sii kpa u wasa a ki mu. Kyewiyesii hu kyees re wü no gyı yaa.

10 Ee re Gyumma nıhiyasi hu bası tiya baal hu Yesu aa tıuba a baa, “Gyınanı yaa Kyewiyesii hu kyees re. U yaa sına re dı i kyon ı wasa gyunanı kyees.”

11 Ee re baal hu me baa, “Nal hu aa tıbü ı ne bası tiya ı dı ı sii kpa ı wasa a ki mu.”

12 Ee re ba piyesi u abaa, “Anje re yaa baal no aa bası wü no tiya ı?”

13 Ame baal hu gyı bi gyıñ nal hu aa tıbü u, beewiya gyamaa hu gyı yuga doň ne. Ee re Yesu lıuri tıj nala hu tiyan mu.

14 Ee hal tiyan ne, Yesu na baal hu Wıkyuwaldıbal hu tiyan a bası tiya u a baa, “Nıı dahanı, lagılagı no i deye re, ee wiya, lej wıbomo yayı. Dı gese daa, wü aa lörte nye si puu ı.”

15 Ee re baal hu sii mu bası tiya Gyumma nıhiyasi hu anı Yesu re fa tıbü u gese.

16 Yesu aa tıbü gbarıgi hu Kyewiyesii hu kyees re tıj Gyumma nıhiyasi kana u yaa ba doň a ki kye dı ba dögisi u.

17 Ee re Yesu bası tiya ba a baa, “Saňa bulon ne ı kuwo aa ki tıj tıuma. Eewiya u maga dı ı me ki tıj tıuma re.”

18 Yesu aa bası gese hu re mari lej Gyumma nıhiyasi hu sıı fiyesi, ba ki kye ımanı hu ba aa si tıja a kpu u. Wiya balıya re ba baa dı u yaa kyogi: Ba baa dı u kyogi ba Kyewiyesii hu kyees sına re, an ha bıl baa dı Wıısı re yaa u Kuwo. Ee daga anı u bee Wıısı maga dımon ne gese.

19 Εε ρε Yesu bası tıya nala hu aa baa, "Wıtu re η bası kı tıya ma, miyanj Wıusi Biye bı wuwo kı yaa wı buloŋ η tı dee tıyanj. Wı hu η aa naa η kuwo aa yaa, υ re η me kı yaa. Wı ke buloŋ υ aa yaa, υ re miyanj Biye hu me kı yaa,

20 beewiya η Kuwo kyo η ne, a daga η wıya hu buloŋ υ tı aa yaa. U ha si daga η wıya a te nyę di η yaa, di ma buloŋ nyvınsı fiyeli.

21 Nı Kuwo aa kyisi nala hu aa sıba ba bıl kaŋ mübol gęe, ee tı re miyanj, υ Biye hu me si tıya nala hu η aa kye mübol.

22 Nı Kuwo ke bee di nal buloŋ sariya, ame υ tıya η nımanı re di η di nal buloŋ sariya.

23 U yaa gęe re di nal buloŋ kı kpa miyanj υ Biye hu yohun, anı ba aa kpa η Kuwo yohun gęe. Nal hu buloŋ aa bee kpa miyanj Wıusi Biye hu yohun, υ tına me bee kpa η Kuwo Wıusi aa tıma η me yohun.

24 Wıtu re η bası kı tıya ma, nal hu buloŋ aa gyegile nıu η nyıwa, a laa nal hu aa tıma η me wıya di, υ tına kaŋ mübol hu aa bı kaŋ tenii re. Ba bıl bı si di υ tına sariya, beewiya υ tına foŋ lu sıvı tıyanj ne a kaŋ mübol.

25 Wıtu re η bası kı tıya ma, saŋa hu si pele, υ gba pele me re, di nala hu aa bı gyıŋ Wıusi aŋ kı gęe anı sıvıni nıu miyanj Wıusi Biye taal. Nala hu aa nı η taal, a tuŋ η nyıwa si kaŋ mübol.

26 Nı Kuwo aa kaŋ dee a kı tıya nala mübol gęe, ee tı re υ leŋ miyanj υ Biye me kaŋ dee a kı tıya nala mübol.

27 U yanj tıya miyanj υ Biye dee re di η di nala sariya, beewiya miyanj ne yaa Nihuwobinj Biye hu.

28 Ma ta leŋ di wı no yaa ma wıkperii. Beewiya saŋa hu si ko di nala hu buloŋ aa sıba nıu η taal.

29 Ba yanj si sii sıvı tıyanj. Nala hu aa yaa wıweliye si sii a kaŋ mübol, di nala hu aa yaa wıbəmō me sii di Wıusi di ba sariya a kpa kyogisi tıya ba."

Yesu daŋsiya tımma

30 Εε ρε Yesu bıl baa, "Nı bı wuwo kı yaa wı buloŋ η tı dee tıyanj. Nı aa di nala sariya gęe Wıusi aa baa η di re. Σewiya, η aa di sariya hu re abee wıtu, beewiya η bee yaa η tı wıkyeelı, ame nal hu aa tıma η, υ kyeri re η kı yaa.

31 Di η duŋ ne bası η tı wıya, υ bı si kaŋ yohun.

32 Ame nal me re we doŋ a yaa η daŋsiya. Nı gyıma anı η wıya hu υ aa bası yaa wıtu re.

33 Ma tuŋ ma tındaala re ba mu Gyooŋ lee a piyesı η wıya, υ bası wıtu hu tıya ma.

34 U bı kı nıu nal le η kı kye di υ ko bası wıya a daga nal hu η aa yaa, ame η bası wı no re, di Wıusi laa ma ta.

35 Wı hu Gyooŋ gyı aa basa kı gęe re anı kyaanıvı a tıya ma, ma fa kyo di ma nıu υ wıbası hu sıvıma mu sıya muhı, beewiya wıbası no gyı fiyeli ma teŋ ne.

36 Ame η kaŋ daŋsiya tına kıdigi re υ gba tee Gyooŋ. U re yaa wıya hu η aa yaa. Tıma hu η kuwo aa kpaā tıya η di η tıma, ba aa re daga anı η kuwo re tıma η.

37 Nı Kuwo hu aa tıma η, υ me bası η wıya re. Ma ha bı maakyiye nıu υ taal, a ha bı maakyiye na υ abee ma sıu me.

38 U wıya tuwo ma tısi tıyanj, beewiya ma bı laa miyanj nal hu υ aa tıma wıya di.

39 Ma aa fiyesi si re a ki gunni Wisi teñ hu beewiya ma liise anu ba tiyan ne ma si na muñbol hu aa bi kañ tenii. Ka Wisi teñ no ma aa karimi, ñ wiya re v ki basi,

40 ka ma viya ma aa si ko ñ lee a kañ muñbol hu aa kañ tono.

41 Nihuwbisi bigisii bi kañ tono ñ lee.

42 N gyiñ nala hu irinj ma aa yaa re. N gyuma anu ma tisi tiyan ma bi kyo Wisi.

43 N Kuwo dee tiyan ne ñ ko, ka ma viya ñ. Ame di nal kidiñ re ko v tu dee tiyan, v re ma si laa we.

44 Ma kyo dñmogn bigisii re, ame ma bee kyey di ma yaa wiya hu aa si leñ di Wisi duñ bigisi ma. Ee re ma yan si wuwo yaa a laa ñ wiya di?

45 Ma yan ta liise niñ miyan ne si mu basi wiya hu ma aa yaa kyogi a tiya ñ kuwo. Ma bayyela bulon we Moosi tiyan ne, ame v re yan yaa nal hu aa si mu basi wiya hu ma aa kyogi tiya ñ kuwo.

46 Di mamaa re kõn fa laa Moosi wiya di, ma fa si laa ñ wiya me di, beewiya ñ wiya re Moosi gyi sabi gëe.

47 Ame di mamaa re bi laa wiya hu v aa saba binj a di, ee re ma si yaa a laa wiya hu ñ aa basi ke di?"

6

Yesu tiya nala tusibçonç kidiiliye

Matiwu 14.13-21; Maaki 6.30-44; Luka 9.10-17

1 Ee hal tiyan ne, Yesu bee v hatinna hu gyi bil muñgi kyol Galili fuwobal hu kyolo. (Fuwo no feñ kidiñ me re yaa Tibeeriya.)

2 Nigyamaa gyi aa tiya v hal le, beewiya ba gyi naa gëe hu v aa yaa wimagila wula tûmma tiyan ne ba deye.

3 Ee re Yesu bee v hatinna hu mu gyiñ hoñ dogimo kidiñ tiyanj.

4 Sañja no tiyan di Gyumma Dusí-pari-banu Kyebal hu me gyi kpaga.

5 Ba aa hoñ doñ hu tiyan ne, Yesu na di nigyamaa aa ko v lee. Ee re v fiyesi Filipi a baa, "Lee re á si na kidiiliye a yobo tiya nala no bulon di ba di vogo?"

6 Yesu tu fa gyiñ wu hu v aa si yaa re, ame v gyi ta basi gëe re di v gyiñ Filipi hakula.

7 Ee re Filipi basi tiya v a baa, "Di nal le paalı kpa v penji kyori tuno yobo kidiiliye tiya nala no me, ka ba bee pel ba."

8 Ee re v hatinna hu kidiñ ba aa yiri Anjduru, a yaa Siimogn Piita nünabiye me basi tiya Yesu a baa,

9 "Boyongbiye kidiñ re we daha, a kañ paanuv gama bñonç abee fuwonanjihlya balya. Ame kuna no ka ta bi si wuwo yaa nala no wu bulon."

10 Ee re Yesu baa, "Ma leñ di nala hu tuu hoñ". (Na di oho me töso lee hu tiyan welinj.) Ee re ba leñ nala hu bulon tuu hoñ ɔfityel hu tiyan. Nala hu tiyan baala duñ gyi yaa anu tusibçonç ne.

11 Ee re Yesu laa paanuv hu, a kyuwali Wisi angyuwasu, aŋ leñ ba kañ kpaa nala hu. Ee re ka v bil laa fuwonanjihlya hu balya me a kyuwali Wisi angyuwasu aŋ leñ ba kañ kpaa ba, ba kidiñ bulon di a vogo.

12 Ba aa dii a vogo gëe, v basi tiya v hatinna hu a baa, "Ma mu paa kuna hu bulon aa kaa, di ba muñhu me ta taa."

13 Ee re ba paa kikaaliya hu a su simbiisi fi abee balya.

14 Nala hu aa we doŋ a na Yesu aa yaa wimagl no, ee re ba baa, "Witui re, baal no re kɔn yaa Wisi Tijdaal hu wiya ba aa saba we Wisi Teŋ tyan anu v si ko dunya ho."

15 Yesu gyuma anu ba aa kye d̄i ba ko f̄la v re d̄i v yaa ba kuwori, ee re v duŋ bil sii dogimo hu nyuu tyan a fas̄i mu siya muhv.

Yesu vala nii nyuu tyan

Matiwu 14.22-33; Maaki 6.45-52

16 U d̄idaana aa ko pele, Yesu hatinna hu tuu fuwo hu nyuwa,

17 a gyuu n̄iduworiboro, a bil duwori ki mu Kap̄eənam aa we fuwo hu kyolo tyan. Ee re lee mu bil, ka Yesu ha bi ko ba lee.

18 Sanja no tyan d̄i puwoduwo k̄idigi me luro, a kaŋ nii hu buloŋ ki yeŋŋi.

19 U hatinna hu gyi duwori mu anu meeldaasi boto koo banaa re, d̄i ba naa Yesu d̄i v muu vala nii hu nyuu tyan a ki ko n̄iduworiboro hu lee. Ba aa naa ḡee, kambuiŋ kaŋ ba.

20 Ee re Yesu basi tya ba a baa, "Ma ta leŋ d̄i kambuiŋ kaŋ ma. Miyan ne."

21 Ee re ba leŋ v gyuu n̄iduworiboro hu. Haŋ laglagibiye hu d̄i n̄iduworiboro hu teŋ pele lee hu ba fa aa muu niuyuwa.

Yesu re yaa kidiiliye hu aa tya nala mubol

22 U sigballiya, gyamaa hu ha fa we fuwo hu kyolo, lee hu Yesu aa yaa wimagl hu tyan. Ba gyi gyuma anu n̄iduworiboridigi duŋ ne fa we doŋ. Ba gyuma anu Yesu hatinna hu duŋ ne gyuu n̄iduworiboridigi hu mu. Yesu gyi tuwo ba tyan.

23 N̄iduworiboris badɔmɔŋ me re gyi li Tibeeriya ko siŋ fuwo hu kyolo a kpaga lee hu Yesu gyi aa kpaa paanuu hu a kyowah Wisi an kpa tya ba di hu.

24 Gyamaa no aa kyeɛɛ Yesu bee v hatinna hu buloŋ lɔlo doŋ tyan ḡee, ee re ba gyuu n̄iduworiborisi hu a mu Kap̄eənam, a ki kye Yesu doŋ.

25 Nala hu aa naa Yesu Kap̄eənam tyan, ee re ba piyesi v a baa, "Nihiyawu, sanja bee re i ten pel dahan."

26 Ee re Yesu basi tya ba a baa, "Witui re η basi ki tya ma, paanuu hu ma aa kyan vɔgo wiya re ma gɔll ki kye η, v bi kui nii ma aa gyiŋ wimagila hu η aa yaa memii wiya re tuŋ, ma ki kye η.

27 Ma ta ki kyeɛɛ kidiiliye hu aa si kyogi duŋ, ame ma lugia ki kye kidiiliye hu aa si tya ma mubol hu aa bi kaŋ tenii. Kidiiliye no re miyan Nihuwobin Biye si tya ma, beewiya η Kuwo Wisi kpaa ee dee tya η ne. Ν̄i kuwo Wisi we η lee re."

28 Ee re ba piyesi v a baa, "Ee re á si yaa a wuwo yaa wiya hu Wisi aa kye d̄i á yaa?"

29 Ee re v baa, "Wiya hu Wisi aa kye d̄i ma ki yaa re nyɛ: Ma laa nal hu Wisi aa tuma di."

30 Ee re ba bil piyesi v a baa, "Wimagl bee re i si yaa d̄i á na a laa i di? Bee re i si yaa?

31 Na á naabaala dii kidiiliye hu ba aa yiri Mana re pogɔ tyan, anu ba aa saba ḡee Wisi teŋ tyan a baa,

'U kpaa kidiiliye hu aa li wisiabee re a tya ba, ba di.'

32 Ee re Yesu baa, "Witui re η basi ki tya ma, Moosi daa gyi tya ma kidiiliye hu aa li wisiabee ko tuu. Amē η kuwo Wisi re aa tya ma kudituma hu aa li wisiabee.

33 Miyaj nal hu aa lı wıısabee ko tuu a ki tiya dıvnıya nala mübol, miyan ne yaa haŋ kidiiliye hu Wıısı aa tiya.”

34 Ee re ba baa, “Nıhiyawu, ee ke, ki tiya ma kidiiliye no saŋa buloŋ.”

35 Ee re Yesı bası tiya ba a baa, “Miyaj ne yaa kidiiliye hu aa tiya nala mübol. Nal hu buloŋ aa ko ı lee, losı bil bi sı kan v tıuna. Nal hu me aa laa ı wıya di, nınyıwasi me bil bi sı maakyiye kana v.

36 ı bası tiya ma re anıı ma naa ı ne, ame ma bi laa ı di.

37 Nal hu buloŋ ı Kuwo aa kpaa we ı nosı tıyan, v sı ko tıja ı. Nal hu me buloŋ aa ko ı lee, ı bi sı maakyiye kile v ta,

38 beewiya ı lı wıısabee ko tuu di ı tıja nal hu aa tıma ı kyeri re, ı tıkyeri daa ı ko di ı tıja.

39 Nal hu aa tıma ı kyeri re yaa di ı ta len di nala hu v aa kpaa we ı nosı tıyan kidiiliye buloŋ ko nyugısı, ame di ı kyisi ba buloŋ dıvnıya kyetenii, di ba kan mübol.

40 Wıı hu ı Kuwo aa kyee re nyı: Dı nal hu buloŋ aa gyıma ı anıı ı yaa Wıısı biye re, a laa ı wıya di, di v kan mübol hu aa bi kan tenii, ka di dıvnıya kyetenii me, di ı kyisi v sırı tıyan di v kan mübol.”

41 Ee re Gyuumma hu piili ki gırımı wıya akuu v aa baa, “Miyaj ne yaa kidiiliye hu aa lı wıısabee ko tuu.”

42 Doŋ ne ba baa, “Baal no daa yaa Gyosefı biye Yesı? Á gyıŋ v kuwo abee v naa buloŋ ne. Ee re yan lagılagı no, v baa di v lı wıısabee re a ko tuu?”

43 Ee re Yesı bil bası tiya ba a baa, “Ma leŋ wıya gırımı.

44 Nal buloŋ bi sı wıwo ko tıja ı see di ı Kuwo hu aa tıma ı kan v tıuna kan ko ı lee, ka di ı kyisi v tıuna sırı tıyan dıvnıya kyetenii di v kan mübol.

45 Wıısı tındaala hu kidiiliye sabı nyı re Wıısı teŋ tıyan, a baa,
“Wıısı sı daga nala buloŋ”.

Nal hu buloŋ aa gyegile nıı wıya hu Wıısı aa daga v, a gırıni wıya v lee, v re sı ko ki tıja ı.

46 Nyı bi daga anıı nal kidiiliye buloŋ naa ı Kuwo Wıısı re, di miyan aa lı Wıısı lee duŋ daa.

47 Witı re ı bası ki tiya ma, nal hu buloŋ aa laa ı wıya di, v sı kan mübol hu aa bi kan tenii.

48 Miyaj ne yaa kidiiliye hu aa tiya nala mübol.

49 Ma naabaala gyı dıı kidiiliye hu ba aa yırı Mana re pogo hu tıyan. Abee geğ buloŋ, ba ha gyı sırba re.

50 Amı kidiiliye hu aa lı wıısabee ko tuu, di nal le dıı ba, v bi sı sırba.

51 Miyaj ne yaa kidiiliye hu aa tiya mübol, a lı wıısabee ko tuu. Dı nal le dıı kidiiliye no, v sı kan mübol hu aa bi kan tenii. ı teŋbıı re yaa kidiiliye hu ı aa sı kpa tiya dıvnıya nala di ba kan mübol.

52 Yesı aa bası geę, Gyuumma hu piili kan wıı hu ki kpa dımını abee baan a baa, “Ee re baal no sı yaa kpa v teŋ namıya tiya ma di á kyan?”

53 Ee re Yesı bası tiya ba a baa, “Witı re ı bası ki tiya ma, di mamaa re bi kyan miyanı Nıhuwobiŋ Biye teŋ namıya, a nyıwa ı kyal me, ma bi sı kan mübol hu aa kan tonı.

54 Nal hu buloŋ aa kyan ı teŋ namıya, a nyıwa ı kyal me, v tıuna sı kan mübol hu aa bi kan tenii. Dıvnıya kyetenii hu me, ı sı kyisi v tıuna sırı tıyan, di v kan mübol,

55 beewiya ı teŋ namıya yaa kıditıuma re, ı kyal me yaa kınyıwatuıma.

56 Nal hu buloŋ aa kyanj n̄ teŋ namiya, a nyuwa n̄ kyal m̄e, u tūna s̄i we n̄ lee a kaŋ k̄i mu deñdeñ, d̄i n̄ me we u tūna lee a kaŋ k̄i mu deñdeñ.

57 N̄ Kuwo aa yaa mübol buloŋ tūna re tūma n̄, u nyubaanij ne n̄ kaŋ mübol. Ee wiyā d̄i nal buloŋ me re kyanj n̄ teŋ namiya, n̄ me s̄i leŋ d̄i u tūna kaŋ mübol.

58 Kidiiliye hu aa l̄i wiisibee ko tuu re nyę, u b̄i k̄i kidiiliye hu ma naabaala gyi aa dii aŋ ha s̄uba hu. Nal hu buloŋ aa dii kidiiliye no, u s̄i kaŋ mübol hu aa b̄i kaŋ tenii."

59 Yesu gyi aa bası wiyā no d̄i u we Kapεenam tiyanj ne a k̄i daga nala Gyūuma wiikyūwaldiya tiyanj.

Wiyā hu aa tiya nala mübol hu aa b̄i kaŋ tenii

60 Nala hu gyi aa tūn Yesu hal aa n̄i wiyā no u aa basa, ba gyeninj buloŋ baa, "Wiyā no u aa daḡi deye re k̄iŋkaŋ. Kibee re s̄i wuwo tūn ba?"

61 Nal buloŋ gyi b̄i bası wū tiya Yesu ka u gyūma anu u hatinna hu aa ḡurum wiyā re, akuu wiyā hu u aa bası tiya ba wiyā. Ee re u piyesi ba a baa, "Wiyā no leŋ ma k̄i kye ma bila hal le koo?

62 Ka d̄i mamaa re yanj fa naa miyanj Nihuwobinj Biye d̄i n̄ mügi gyuŋ k̄i mu lee hu n̄ aa h̄ya, ee re ma s̄i yaa?

63 Wiisi Wiyesi Welii hu re aa tiya ma mübol hu aa b̄i kaŋ tenii. Nihuwobinj dee b̄i kaŋ tōnō buloŋ, beewiya u b̄i s̄i wuwo tiya mübol. Wiyā no n̄ aa bası tiya ma, ba aa re aa leŋ Wiisi Wiyesi Welii hu aa tiya mübol ko gyuŋ ma tiyanj.

64 Abee ḡee buloŋ ma badomoj ha b̄i laa n̄ wiyā di." A l̄i saŋa hu Yesu aa piile k̄i daga nala buloŋ u gyi gyuŋ nala hu aa b̄i laa u wiyā di re, abee nal hu aa s̄i kpa u yallı.

65 Ee re Yesu b̄il baa, "Wū no wiyā re tūn n̄ bası tiya ma anu nal buloŋ b̄i s̄i wuwo ko tūnja n̄, d̄i n̄ Kuwo b̄i tiya u tūna ḥmanu."

66 Akuu wū no wiyā, niygamaa hu gyi aa tūnja u tiyanj yuŋa gyi bila hal le.

67 Ee re Yesu piyesi u hatinna fi abee balıya hu a baa, "Aŋka ma m̄e, ma me aa kye d̄i ma mügi n̄ hal le koo?"

68 Ee re Siimōn Piita baa, "Á Tūna, kibee lee re á me s̄i mügi mu? I duŋ ne kaŋ wiyā hu aa tiya nala mübol hu aa b̄i kaŋ tenii.

69 Nyę ke á gyūma re, a laa di me anu i re yaa Tipulunj Tūna hu aa l̄i Wiisi lee."

70 Ee re Yesu piyesi ba a baa, "Na Miyanj ne l̄i ma nala no fi abee balıya, ame ma k̄idiḡi yaa Sītaanı re."

71 Gyudası, Siimōn Isıkaroti biibaal hu wiyā re u gyi bası ḡee. Gyudası gyi yaa Yesu hatinna fi abee balıya hu k̄idiḡi re, ame u re gyi s̄i ko kpa Yesu yallı.

7

Yesu bee u naabalya

1 Yesu aa bası wiyā no buloŋ ko teŋ, u gyi sii mu we Galili paalvu tiyanj ne a k̄i gölli. U gyi bee kye d̄i u mu k̄i gölli Gyudıya paalvu tiyanj, beewiya Gyūuma nihiyasi hu aa we doŋ fa aa kye ḥmanu hu ba aa s̄i tūnja re a wuwo kpu u.

2 Saŋa no tiyanj d̄i Gyūuma kyebal hu ba aa yırı Gyama Kyebal me kpaga.

3 Ee re Yesu nımmabalya bası tiya u a baa, "L̄i daha, a mu Gyudıya paalvu, d̄i i hatinna na wımagla hu i aa yaa."

4 Beewiya nal hu bulon aa kye di ba gyuma u, u bi farja ki yaa wiya. Eewiya, wiya no i aa yaa nyę, lej di dunnya nala bulon gyuma i.

5 U naabalhya hu tui me gyi bi laa u wiya di, ee re tuj ba basi gęe.

6 Ee re Yesu basi tyia ba a baa, "Saşa hu i aa si mu doj ha bi pele. Ame ma ke aa wuwo ma mu doj ne saşa bulon."

7 Dunnya nala bi haasi ma, ame ba haasi i ke re, beewiya, saşa bulon ne i basi ki tiya ba anii ba wiyaaaliya lɔrɔ re.

8 Ma lii mu gbiyalu hu, ame i ke ha bee mu, beewiya saşa hu aa si pele di i mu gbiyalu hu ha bi pele."

9 U basi gęe re aŋ ha hoi Galili paaluu tiyan gyeyə baŋmana.

10 Yesu nımmabalya hu aa muu gbiyalu hu ko teŋ, ee re u duŋ me sii mu, di nal bulon bi gyuma u wiya doj tiyan.

11 Gyuumma nihiyasi hu aa we gbiyalu hu tiyan gyi deŋ ki kye Yesu re doj tiyan, a ki piyesi nala a baa, "Lee re u we?"

12 Ee re nala hu aa we gbiyalu hu lee gyenij piili a miŋsi a ki basi Yesu wya. Badomoj baa, "U yaa niwelii re." Badomoj me baa, "Aayi, u aa mori nala re."

13 Ame ba bulon fa aa fá Gyuumma nihiyasi hu re, ee re tuj ba farja ki basi u wiya gęe.

14 Gbiyalu hu aa ko mu gyuu tutuu, ee re Yesu mu gyuu Wıukywalandubal hu a piili ki daga nala.

15 U aa daga nala hu gęe, u yaa Gyuumma nihiyasi hu aa gyegile ki nuu wiya hu nyuufiyeli. Doj ne ba baa, "Ee re baal no yaa gyuŋ Gyuumma mirisi kuŋkaŋ nyę, an bi gunna ba nal bulon lee?"

16 Ee re Yesu basi tyia ba a baa, "Wiya no i aa dagi lii Wıusi lee re, i lee daa ba lii.

17 Nal hu bulon aa yaa siri di u yaa wu hu Wıusi aa kyo, u tūna si gyuma di wiya hu i aa dagi lii Wıusi lee re koo i tui lee re ba lii.

18 Nal hu aa basi wiya u tui dee tiyan, u aa basi ki kye u tui feŋ ne. Ame nal hu aa kye di nal hu aa tūma u feŋ gyuŋ, u yaa nitii re, a bee nyuyla wiya me.

19 Na Moosi biŋ mirisi tiya ma re di ma ki tiŋa. Ame ma kidiŋ bulon bee tiŋ mirisi no. Bee re yan tuŋ ma ki luŋa di ma kpu i?"

20 Ee re gyamaa hu aa we doj piyesi u a baa, "Na u ki gyuŋbom re kana i? Kiɓee re aa kye di u kpu i?"

21 Ee re Yesu basi tyia ba a baa, "N yaa wımagıl kidiŋ re ma Kyewiyessi hu kyee, u yaa ma wıkperii.

22 Ame akuu Moosi aa basi tiya ma a baa ma ki keri ma biisi pene wiya, ma aa ki keri ma biisi pene re kyewiyessi hu kyee. Moosi daa piili wu no, ma naabaala re piili u.

23 Di mamaa re yan si wuwo keri biye peŋ kyewiyessi hu kyee akuu ma aa bee kye di ma kyogi Moosi mirisi hu wiya, bee re yan si tuŋ ma ki na baŋ i nyuu tiyan akuu i aa tūbi nal kyewiyessi hu kyee wiya.

24 Di nal le yaa wu, ma ta pese kpa kyogisi tiya u. Ma buni wu hu u aa yaa welij na a gyuŋ u witu, aŋ na kpa kyogisi tiya u."

25 Ee re nala badomoj me aa lii Gyerusaleм piyesi a baa, "Baal no daa á bee nihiyasi ki kye di ba kpu gęe?"

26 Na, u re yan si nala tiyan gęe a ki basi wiya, ka nal bulon bi wuwo basi wu bulon, koo nyę ke Gyuumma nihiyasi hu laa di re anii u re yaa Krisita hu?

27 Nal bulon bi si gyuŋ lee hu Krisita hu aa liya, ame á bulon ne gyuŋ lee hu baal no aa liya."

28 Yesu aa daga nala Wíukywaldíbal hu tiyan gëe, ee re u piyesi a baa, "Na ma kóni gyima ñ ne, a gyin lee hu ñ aa hya me? Ame ñ tu dee tiyan daa ñ ko. Nal le tuma ñ. Nal hu me yan aa tuma ñ, u yaa Wítsi Tíuna re. Ma bi gyima v.

29 Ame ñ ke gyima u re, beewiya u lee re ñ lü, u re tuma ñ."

30 Ee re ba ki kye di ba kana v, ame saja hu ba aa si kana u ha gyi bi pele. Eewiya nal buloñ bi wuwo kpa noñ dige v.

31 Ame nifyamaa gyi laa u wiya di re nala hu tiyan aŋ baa, "Ma buna anu di Krisita hu, laataal hu Wítsi aa hya re ko, u si yaa wumagila te baal no?"

Ba tiy nala di ba mu kaŋ Yesu

32 Farasiima hu badomoy aa niya di nala miyse ki basi Yesu wiya gëe, ee re ba bee Gyuma wíukywäl sillaala nihiyasi tiy ba laalyuwolo hu aa suŋ ki po Wíukywaldíbal hu dimbee di ba mu kaŋ Yesu.

33 Ee re Yesu basi baa, "Ñ si we ma lee kye ye banjmana, aŋ mügi mu nal hu aa tuma ñ lee.

34 Ma si kye ñ, ame ma bi si na ñ, beewiya lee hu ñ aa si we, ma bi si wuwo mu doŋ."

35 Ee re Gyuma nihiyasi hu mügi ki piyesi domoy a baa, "Lee re baal no ki kye di u mu, di á bil bi si na v. Kapuwo, u aa kye di u mu Giriki paaluvu hu tiyan Gyuma aa guwoso re, a ki daga nala hu aa bi yaa Gyuma. Ba bil baa,

36 'U baa di á si kye u aŋ bi si na v, a bil baa di á bil bi si wuwo mu lee hu me v aa si we. Wiya no buloñ u aa basi, ba memii re yaa bee?"'

Miibol wiya

37 Gbiyalu hu kyetenii kye re aa yaa gbiyalu hu sıfiyan kye. Ee re Yesu si suŋ a heelii baa, "Nal hu buloñ niunywasi aa kana, u tuma ko ñ lee a nyowa nu."

38 Wítsi teñ tiyan ba basa re a baa, "Nal hu buloñ aa laa ñ wiya di, Wítsi wíbibu hu aa tiya miibol si bulo ki lü v tuma tiya tiyan anu nu aa lü bulo tiyan gëe."

39 Wítsi Wiyesi Welii hu Yesu aa si kpa we nala hu aa laa v di tiyan wiya re u ki basi gëe. Saja no tiyan di u ha gyi bi kpaa Wiyesi Welii hu we ba tiyan, beewiya ba ha gyi bi kpaa si mal daagaru hu nyuu tiyan di u laa feñ.

Nala porigi dəmoy Yesu wiya

40 Nifyamaa hu aa nu wiya hu Yesu aa basa, ba badomoy baa, "Baal no re kóni yaa Wítsi Tíndaal hu a aa gyegili di u lü Wítsi lee ko."

41 Badomoy me baa di u re yaa Krisita hu, laataal hu Wítsi aa hya. Ame badomoy me baa di Krisita hu bi si lü Galili paaluvu.

42 Wítsi teñ tiyan ba basa anu Krisita hu, laataal hu Wítsi aa hya, si yaa Deviti doho nal le, a lü Betilehem, lee hu Deviti aa hya.

43 Ee re nala hu kan wü no ki kpa dəmoy, akuu Yesu wiya porigi dəmoy.

44 Ba badomoy ki kye di ba kan Yesu, ame nal buloñ bi wuwo kpa noñ dige v.

45 Ee re laalyuwolo hu ba aa tuma di ba mu kan Yesu hu mügi mu Farasiima abee wíukywäl sillaala nihiyasi hu lee abee nohilli. Ee re ba piyesi ba a baa, "Bee re tiy ma bi kana u ko?"

46 Ee re ba baa, "Nal buloñ ha bi maakyiye basi wiya anu baal no aa basi gëe."

47 Nyę re Farasiima nıhiyası hu pıyesı ba a baa, "Na u kıl u mırı ma me re?"

48 Ma ha maakyiye nı dı Gyuumma nıhiyası koo Farasiima kıdigi me ha laa u wıya di?

49 Amę nıgyamaa no buloŋ aa laŋja, kıdigi buloŋ bı gyıŋ wıya hu Moosi aa saba biŋ. Eewıya Wıısı si kısır ba nyuni."

50 Baal kıdigi me re gı we ba tıyan, ba ki yırı Nikodem. U me fa yaa Farasiima kıdigi re. U ke fa laa sıya mu Yesu lee re aŋ ka.

51 Ee re u bası tıya ba a baa, "A mırı bı daga dı á kpa kyogisi tıya nal dı u re yaa wıı, see dı á laa sıya nı tına nyıwa, a gyıŋ wıı hu u aa yaa."

52 Ee re Farasiima hu pıyesı u a baa, "I me yaa Galili tına re koo? Dı i re den Wıısı teŋ hu tıyan, i si na anı Wıısı tındaala hu kıdigi buloŋ bı maakyiye lıı Galili."

53 Ee re ka ba buloŋ sii pısa, a mu ba dıısı.

8

Ba kaŋ haŋ kıdigi sɔŋsɔŋ tıyan

1 Nala hu buloŋ aa muv ko teŋ, Yesu me kpa mu gyıŋ Olivi dogimo hu.

2 U sıgballya kyıkyıwala, u bıl mügi mu a gyuu Wıukyıwälđıbal hu. Nyę re nala hu buloŋ aa we doŋ ko gol-u, u hıŋ, a bıl piili ki daga ba.

3 Ee re Wıısı teŋ dıdagıla abee Farasiima kaŋ haŋ kıdigi ko gyuu. Ba kaŋ haŋ no sɔŋsɔŋ tıyan ne. Nyę re ba leŋ haŋ hu sii sıŋ ba buloŋ sıya tıyan.

4 Ee re ba bası tıya Yesu a baa, "Nıhiyawı, haŋ no kaŋ bala re, ka á kana u dı u bee badıma pına.

5 Moosi mırısı hu daga anı dı haŋ buloŋ ne ko yaa gęe, dı á yaga u tına kpu abee bıwıa. Ee re i me na?"

6 Ba bası gęe dı ba ımmaa Yesu fuu na re, a wıwo na ımmarı a kana u anı u kyogo re. Ee re Yesu kaŋ nyuu kyugili, aŋ kaŋ u nonıi ki sabı kına taŋha tıyan.

7 Nyę re ka ba ha sıŋ, a ki pıyesı u wıya. Doŋ tıyan ne Yesu kaŋ u nyuu gye, a bası tıya ba a baa, "Dı nal le we ma tıyan daha a ha bı maakyiye yaa wıbıŋ, ma leŋ dı u tına laa sıya kpa buyu a yaga haŋ no."

8 Ee re u bıl kaŋ u nyuu kyugili a bıl kaŋ u nonıi a ki sabı kına taŋha tıyan.

9 Ba aa nıı wıı hu u aa basa, ba buloŋ mügi fá kılı kılı. Ba tıyan nıhiyası re gı laa sıya fá aŋ leŋ Yesu bee haŋ hu duŋ gyamaa hu sıya tıyan.

10 Ee re Yesu kaŋ u nyuu gye, a pıyesı haŋ hu a baa, "Lee re nala hu we? Ee ke nal buloŋ bı kaa u aa si kpa kyogisi tıya i a maga dı ba kpu i?"

11 Nyę re haŋ hu baa dı nal buloŋ bıl bı kaa. Ee re Yesu bası tıya u a baa, "Tıč, ı me bı si kpa kyogisi aa maga ba kpu i a tıya i. Amę ki mu aŋ ta bıl ki yaa wıbımo."

Yesu re yaa dıniya pıluŋ

12 Nyę re Yesu bıl bası tıya Farasiima hu a baa, "Mıyan ne yaa dıniya nala pıluŋ. Nal hu buloŋ aa tıja ı, u tına bı si maakyiye vala bilhuu tıyan. U tına si kaŋ pıluŋ hu aa tıya nala mübol."

13 Ee re Farasiima hu bası tıya u a baa, "I tı re yaa i tı daŋsıya tına gęe. Wıya hu i aa bası bı kaŋ tıč kıdigi buloŋ."

14 Ee re Yesu bası tıya ba a baa, "Dımıyan ne yaa ı tı daŋsıya tına me, wıı hu ı aa bası yaa wıtu re, beewıya ı gyıŋ lee hu ı aa liya re, a

gyiŋ lee hu me ŋ aa muu. Ame ma ke bı gyiŋ lee hu ŋ aa liya, a bı gyiŋ lee hu me ŋ aa muu.

15 Duniya nala hakıla re ma aa kpa ki di nala sarıya a kpa kyogisi tiya ba. Ame ŋ ke bı kpaas kyogisi ki tiya nal bulonj.

16 Dı miyan ne kpaas kyogisi tiya nal me, u yaa wıtı re, beewiya ŋ duŋ daa kpaas kyogisi ki tiya u tına, ame nal hu aa tıma ŋ pee ŋ tiyan ne wı no tiyanj.

17 Mirısı hu Moosi fa aa bine daga anı dı nala balya re yaa wı dansıya anı u yaa wıtı re, ee daga anı wı hu kóni yaa wıtı re.

18 N yaa ŋ tu dansıya tına re, ŋ Kuwo hu aa tıma ŋ me yaa ŋ dansıya tına.”

19 Ee re ba piyesi u a baa, “Lee re i Kuwo hu we?” Ee re Yesu baa, “Ma kóni bı gyıma ŋ, a bı gyiŋ ŋ Kuwo me. Dı mamaa re fa gyıma ŋ, ma fa sı gyıŋ ŋ Kuwo me.”

20 Saňa hu Yesu aa bası wiya no bulonj ki tiya nala Wıukywıaldıabal hu tiyan gees di u gyı yan kpagı lee hu ba aa kpa wıusılvı gbaŋsı hu ki biŋ ne. Ame nal bulonj gyı bı kana u, beewiya saňa hu ba aa sı kana u ha gyı bi pele.

Yesu basa u Wıusıbee miigı tıyı wiya

21 Ee re Yesu bıl bası tiya nala hu a baa, “N sı mu. Ma sı piya sıya kye ŋ, ame ma sı sıba ma wıbıcmo tiyanj. Lee hu ŋ aa muu, ma bı sı wıwoo mu doŋ.”

22 Ee re Gyuumma nıhiyası hu piyesi dəməŋ a baa, “U baa dı á bı sı wıwoo mu lee hu u aa muu. U yan basa magısı anı u sı kpu u tu re koo ee re u bası nyę?”

23 Ee re Yesu bıl bası tiya ba a baa, “Taňhanyuu daha re ma lıı, ame ŋ ke lıı wıusıbee re. Ma yaa duŋıya no nala re, ame ŋ ke bı lıı duŋıya no.”

24 Ee re tuŋ ŋ gyı laa sıya bası tiya ma anı ma sı sıba ma wıbıcmo tiyanj. Ma kóni yan sı sıba ma wıbıcmo tiyanj, dı ma ko bı laa di anı miyan ne yaa nal hu ŋ aa baa ŋ yaa.”

25 Ee re ba piyesi u a baa, “Aŋne ne re yaa i?” Ee re Yesu bası tiya ba a baa, “Piili hu tiyanj bulonj ne ŋ daga ma nal hu ŋ aa yaa.

26 N kaŋ wiya yıga re ŋ aa sı wıwoo tuŋ ba tiyanj a kpa kyogisi tiya ma. Ame nal hu aa tıma ŋ, u kóni yaa Wıtı Tına re. Wiya hu ŋ aa niya u nyıwıa tiyanj, ba duŋ ne ŋ bası ki tiya duŋıya nala.”

27 U aa bası gees, nala hu ha fa bı gyıma anı u Kuwo Wıusı wiya re u bası tiya ba gees.

28 Ee re Yesu bası tiya ba a baa, “Dı mamaa re kaŋ miyan Nihuwobiŋ Biye kpaası mal daagarı tiyanj, ma sı gyıma anı miyan ne yaa nal hu ŋ aa baa ŋ yaa. Ee me tiyanj ne ma sı tuŋ gyıma anı ŋ bee yaa wı bulonj ŋ tu re tiyanj, ame wiya hu ŋ Kuwo aa daga ŋ ne ŋ ki bası.”

29 Nal hu me aa tıma ŋ u bı wiya ŋ ta, u we ŋ lee re, beewiya saňa bulonj ŋ aa ki yaa wiya hu aa fiyeli u teŋ ne.”

30 U wıbasıı no gyı leŋ nala yıga laa u wiya di re.

Wıtı hu re sı laa ma ta

31 Ee re Yesu bası tiya nala hu aa laa u wiya di a baa, “Dı mamaa re gyegile ki nıı ŋ nyıwıa, ma kóni yaa ŋ hatınnı re.”

32 Ma sı gyıŋ Wıusı wıtı hu, dı wıtı no leŋ dı ma tuŋ ma tuı.”

33 Ee re nala hu me baa, “Á yaa Abıraham doho nala re. Á ha bı maakyiye yaa nal bulonj yosi. Bee re yan tuŋ i baa dı á sı tuŋ á tuı?”

34 Εε ρε Yesu bası tıya ba a baa, “Wıtıl re η bası kı tıya ma, nal hu ke buloŋ aa yaa wıbomɔ, u tına yaa wıbomɔ yon ne.

35 Dı yon ne we nal diya tıyan, u bı sı wuwo yaa diya hu doho nal tı. Ame di diya hu tına re kan biye, biye hu ke aa yaa diya hu doho nal le a kı mu deñdeñ.

36 Dı miyanj Wıısı Biye re laa ma ta dı ma tıŋ ma tı, ma kɔnı aa tıŋ ma tı re.

37 N gyuma anı ma yaa Abıraham doho nala re, aŋka ma kı kye dı ma kpu ɳ, beewiya wıya hu ɳ aa daga ma bı gyuu ma dıgına.

38 Wıya hu ɳ kuwo aa daga ɳ ne ɳ kı bası, ka ma me kı yaa wıya hu ma kuwo aa daga ma dı ma kı yaa.”

39 Εε ρε ba bası tıya u a baa, “Abıraham ne yaa á kuwo.” Εε ρε Yesu me baa, “Dı mamaa re kɔnı fa yaa Abıraham biisi, ee ke ma fa sı kı yaa wıya hu Abıraham fa aa yaa.

40 N ke sıfıyanj buloŋ ne yaa dı ɳ bası Wıısı wıtıl hu u aa kpaa tıya ɳ dı ɳ bası tıya ma, ka ma ha kı kye dı ma kpu ɳ. Ame Abıraham ke bı yaa nye.

41 Ma aa yaa wıya hu ma kuwo aa yaa re.” Εε ρε ba baa, “Á yaa Wıısı biisi tı re. Wıısı duŋ ne yaa á kuwo á aa kana.”

42 Εε ρε Yesu bası tıya ba a baa, “Dı Wıısı re kɔnı fa yaa ma Kuwo, ma fa sı kyo n wıya, beewiya, Wıısı lee re ɳ lu ko we daha. N tı dee tıyan daa ɳ ko. U re tıma ɳ.

43 Bee re yan tıŋ ma bı gyıŋ wıya hu ɳ aa basa memii? Ma bee kye dı ma gyegile nı wıya hu ɳ aa bası. Εε ρε tıŋ ma bı gyıŋ ba memii gęe.

44 Ma kuwo re yaa Sıtaanı. Εε ρε tıŋ ma aa kı kye dı ma kı yaa u teñfiyel wıya. A lu dınyıa lipiili buloŋ, u yaa nıkpıvıl le. U tı paalı bı kanj wıtıl, beewiya wıtıl buloŋ tuwo u tıyanj. Dı u re aa nyıya wıya, u kıyı re paalı gęe. Beewiya u yaa wınyıyel le, a yaa wınyıyela buloŋ kuwo me.

45 Ame ɳ aa bası wıtıl hu wıya re tıŋ ma bı laa ɳ wıya di.

46 Ma kıbee re sı wuwo daga wıbɔŋ hu ɳ ha aa maakyiye yaa? Dı miyanj ne aa bası wıtıl, bee re yan tıŋ ma bı laa ɳ wıya di?

47 Nal hu buloŋ aa lu Wıısı lee aa gyegile kı nı wıya hu Wıısı aa bası re. Ma ke bı lu Wıısı lee, ee re tıŋ ma bı gyegile kı nı Wıısı wıya.”

Gyüuma badɔmɔŋ viya Yesu wıya

48 Εε ρε Gyuumma hu bası tıya Yesu a baa, “Á kɔnı aa baa dı ı yaa Samaarıya tına, ka gyıŋbɔŋ me kana ı hu, u yaa wıtıl re.”

49 Εε ρε Yesu bası tıya ba a baa, “Gyıŋbɔŋ tuwo ɳ tıyanj. Ame ɳ aa tıya ɳ Kuwo gyırıma re, aŋka ma ke bee tıya ɳ gyırıma.

50 N bı kyees fej kı tıya ɳ tı. Ame nal le we doŋ a kye fej kı tıya ɳ. U re yan sı di nala hu aa wıya ɳ wıya sarıya abee wıtıl a kpa kyogisi tıya ba.

51 Wıtıl re ɳ bası kı tıya ma, nal hu buloŋ aa tıja ɳ nyıwa, u bı sı maakyiye suba.”

52 Εε ρε Gyuumma hu bası tıya u a baa, “Nyę ke, á yan paalı gyıma anı gyıŋbɔŋ ne kɔnı kana ı. Abıraham suba re. Wıısı tındaala hu me suba. Aŋka ı baa dı nal hu buloŋ aa tıja ɳ nyıwa, u bı sı maakyiye suba.”

53 Á kuwo Abıraham tı gba suba re. I yanlı hıuna nı ı re tee u koo? Wıısı tındaala hu me suba. Aŋne re yan yaa t ke?”

54 Εε ρε Yesu bıl bası tıya ba a baa, “Dı miyanj ne fa kyees fej kı tıya ɳ tı, hanj fej hu fa bı sı kanj tɔnɔ buloŋ. N Kuwo re yaa nal hu aa tıya ɳ fej, nal hu tı ma aa baa dı u re yaa ma Wıısı hu.”

55 Ma ha bı maakyiye gyıma v ame n ke gyıma v re. Dı miyanı ne baa nı
bi gyıma v, nı yaa wınyıyel le anı ma me aa yaa wınyıyela gęe. N gyıma
v re a kı tiya v nyıwıa me.

56 Ma naabaa Abırahıam gyı aa lurimi na a gyıma anı nı ko dıvınya, v
ten gyı ftyelı re welin n koyı wıya.”

57 Ee re Gyuumıa hu bası tiya v a baa, “I ha paalı bı pele bısi mollıbalıya
bee fi. Ee re i yanı yaa a na Abırahıam?”

58 Ee re Yesu bası tiya ba a baa, “Wıtu re nı bası kı tiya ma, ka dı ba na
lul Abırahıam, dı nı ke foŋ we doŋ ne.”

59 Ee re ba paa bwıwa dı ba yaga v, v fanja a lıwıchı lıı Wıukyıwıaldıubal
hu tiyanı.

9

Yesu suro nyılvıŋ kıdğı sıya

1 Yesu aa kpaa njmanıı vala kı mu hu tiyanı ne, v na baal kıdğı ba aa
lula v dı v nyıluma.

2 Ee re Yesu hatınna piyesı v a baa, “Nıhiyawı, bee re tuŋ ba lul baal no
du v nyıluma? Baal hu tıı wıbomı re tuŋ koo v kuwo bee v naa wıbomı
re tuŋ?”

3 Ee re Yesu bası tiya ba a baa, “Baal no nyılvınsı hu bı lıı v tıı wıbomı
tiyanı koo v kuwo bee v naa wıbomı tiyanı. V nyıluma re dı Wıusı wıwoo
tuŋ gęe tiyanı a daga v dee.

4 Á aa we pılvıŋ tiyanı nyę, ma leŋ dı á kı yaa wıya hu nal hu aa tıuma nı
aa baal dı á kı yaa. Bilhıuu sı ko dı nal bulonı bıl bı sı wıwoo yaa wıı bulonı.

5 Nı ha aa we dıvınya tiyanı nyę, miyanı ne yaa dıvınya nala pılvıŋ.”

6 Yesu aa bası gęe ko teŋ, v tu naıntıwıol biŋ taŋha, a kaŋ buu buu, a paa
taa baal hu sıya, anı bası tiya v a baa,

7 “Sii tuu Silom fuwo hu a sımo i sıya.” (Silom memii re yaa tımuı). Ee
re baal hu sii tuu fuwo hu, a yaa nıı sımo v sıya. V sıya surı doŋ, v müigı
mu dıya.

8 Ee re v bee nala hu aa gyıvı kı kpaga dımırı, abee nala hu bulonı fa
aa naa baal no dı v fa aa kı sıvla kına, ba kı piyesı dımırı a baa, “Baal no
daa fa aa hoŋ kı sıvla kına gęe?”

9 Badomırı baa dı v re, badomırı me baa dı v daa, dı ba ta kıı dımırı
ne. Ee re baal hu tıı baa “Miyanı ne gęe.”

10 Ee re ba piyesı v a baa, “Ee re i yaa a wıwoo kı na nyę ke.”

11 Ee re baal hu baa, “Baal hu ba aa yırı Yesu, v re buu taŋha a paa taa
nı sıya, anı baa dı nı tuu Silom fuwo hu a yaa nıı sımo. Ee re nı tuu sımo, nı
sıya pirigi surı.”

12 Ee re ba piyesı v a baa, “Lee tiyanı ne v we?” Baal hu baa, “Nı bı
gyıma”.

Farasiima tuŋ nyılvıŋ hu tıbıı naası

13 Ee re ba kaŋ baal hu fa aa nyıluma a mu Farasiima hu lee.

14 Kyewiyesii hu kyęe re Yesu gyı buu taŋha a paa taa baal hu sıya ba
suri gęe.

15 Ee re Farasiima hu me bıl piyesı baal hu gęe v aa yaa v sıya surı. Baal
hu bası tiya ba a baa, “Taŋha re v buu a paa taa nı sıya, nı mu sımo ta nı
sıya surı.”

16 Εε re Farasiima hu badomən baa, “Baal hu aa yaa wii no, Wisi daa tuma u, beewiya u bee tuj á Kyewiesii hu kyee sijsi.” Εε re badomən me baa, “Εε re nal hu aa yaa wibonjaal si wuwo ki yaa wimagila no?” Doŋ ne nyvutaaduwo gyuu ba, ba porigi domoŋ.

17 Εε re Farasiima hu bil piyesi baal hu a baa, “Ka i baa u suri i siya re, aŋne re i binu anu u yaa?” Nyę re baal hu baa “U yaa Wisi tijndaala le.”

18 Ame Gyumma nihiyasi hu fa bee kyee di ba laa di anu baal hu fa kɔni nyulima re, aŋ mügi ko ki na gęe, see di ba na u kuwo bee u naa.

19 Nyę re ba tuj yiri baal hu nüna abee u kuwo a piyesi ba a baa, “Ma biye re nyę? Ma baa di ma lula u di u nyulima re? Εε re u yaŋ yaa a ki na nyę ke?”

20 Εε re ba baa, “Á gyuma anu á biye re nyę. Á gyuma anu á lula u di u nyulima re.

21 Ame ee hu u aa yaa u siya suri ke, á bi gyuma. Á bi gyuŋ nal hu me aa leŋ u siya suri. Ma ki piyesi u, u hiyasa re. U aa wuwo u basi wiya re u tuj.

22 Baal hu kuwo abee u naa fa aa fá Gyumma nihiyasi hu re, ee re tuj ba basi gęe. Beewiya Gyumma nihiyasi hu fa baa di nal hu bulon ko baa Yes re yaa Krisita hu, laataal hu Wisi aa hya, di ba si kile u tūna ta ba wukywoldiya tiyanj.

23 Biye hu nüna bee u kuwo gyuŋ gęe tiyanj ne, ee re tuj ba baa di u hiyasa re, di ba piyesi u gęe.

24 Εε re Farasiima hu bil yiri baal hu fa aa nyulima hu a baa, “Á gyuma anu baal no yaa wibonjaal le. Wisi siya tiyanj, basi witu tiya ma.”

25 Baal hu baa, “N ke bi gyuma di baal no yaa wibonjaal koo u bi yaa wibonjaal. Ame wii hu ŋ ke aa gyuma re nyę: N fa nyulima re, ame lagilagi no ŋ aa naa re.”

26 Εε re ba piyesi u a baa, “Εε re u yaa i, i siya suri?”

27 Εε re baal hu basi tiya ba a baa, “N laa siya basi tiya ma re, ka ma bi gyegile nu. Bee re tuj ma bil ki kye di ma nu? Ma me aa kye di ma yaa u hatinna re koo?”

28 Εε re ba tuvsi u welij aŋ baa, “I re yaa baal no hatinna, ame á ke yaa Moosi hatinna re.

29 Á gyuma anu Wisi fa basi wiya tiya Moosi re, ame baal no ke, á gba bi gyuŋ lee hu u aa liya.”

30 Εε re baal hu baa, “Ma na wíkperii ga! Ma bi gyuŋ lee hu u aa liya, ame u re suri ŋ siya.

31 Á gyuma anu Wisi bi gyegile ki nu wibonjaala nyuwa. U aa gyegili ki nu nala hu aa fá u re, aŋ pe ki yaa wiya hu u aa kyo.

32 Dönüya aa piile bulon, ma ha nya ba baa di nal suri nal ba aa lula di u nyulima siya?

33 Di baal no fa bi li Wisi lee, u fa bi si wuwo yaa wii bulon.”

34 Εε re ba basi tiya baal hu a baa, “Ba paalı ki lula i di i yaa wibonjaal le, ka i me yaŋ ki kye di i daga ma koo?” Εε re ba kile u ta u lu Wukywoldiya hu tiyanj.

Hakıl-nyulima timma

35 Yesu aa nya di ba kile baal hu ta Wukywoldiya hu tiyanj, u mu kye na u a piyesi u a baa, “I laa Nihuwobij Biye hu wiya di re?”

36 Εε re baal hu piyesi u a baa, “Aŋne re gęe? Daga ŋ tūna, ŋ nihiyawu, di ŋ laa u wiya di.”

37 Εε ρε Yesu bası tiya υ a baa, “I foŋ na υ ρε. U ρε yaa nal hu aa bası wıya i lee nye.”

38 Εε ρε baal hu tuu gbinni Yesu sıya tiyan, a kyuwali υ aŋ baa, “N Tuuna, η laa i di ρε.”

39 Nyε re Yesu baa, “N ko dvnıya re di dvnıya nala na ba wıbom, ka di η leŋ nala hu aa nyvlıma sıyasi surı, ka nala hu me aa baa di ba sıya surı di ba me nyvlımi.”

40 Farasiimba badomoy me fa aa sıŋ doŋ, aŋ nıi Yesu aa bası gεε, ba piyese υ a baa, “I bına anıi á me nyvlıma re koo?”

41 Εε ρε Yesu bası tiya ba a baa, “Di mamaa re fa nyvlıma, ma fa bı sı kaŋ wıkyogii buloŋ. Amε ma foŋ aa baa di ma aa naa nye, a gyıŋ wıtu hu, εε ρε tuŋ ma ha we ma kyogisi tiyan.”

10

Yesu re yaa Pedaalwelii hu

1 Εε ρε Yesu maga namaga a baa, “Wıtu re η bası ki tiya ma, nal hu buloŋ aa bı tuŋ dimbeenyıwa hu a gyıŋ pediya hu, aŋ wile tuŋ gyekariya gyıŋ, υ tına yaa gaal le, a ki fası nala kına me.

2 Amε nal hu aa tuŋ pediya hu dimbeenyıwa gyıŋ, υ tına re yaa piyese hu tına.

3 Pediya didenni hu aa surı pediya hu dimbeenyıwa re a tiya υ. Piyese hu me gyıŋ υ taal. Piyesi hu tına aa yırı ba kıdıkı buloŋ feŋ ne, a laa ba sıya a kaŋ ba lıi.

4 Di υ re ko kaŋ ba buloŋ lıi ten, υ aa laa ba sıya re, ka piyese hu ki tuŋ υ hal, beewiya ba gyıŋ υ taal le.

5 Ba bı sı laa nyıwa tuŋ nıduma hal, see di ba mügi fá tına hal tiyan, beewiya ba bı gyıŋ υ taal.”

6 Yesu gyıŋ maga namaga no tiya ba re, amε ba gyıŋ bı gyıŋ wıi hu υ aa bası tiya ba memii.

7 Εε ρε Yesu bıl bası tiya ba a baa, “Wıtu re η bası ki tiya ma, müyan ne yaa pediya hu dimbeenyıwa.

8 Nala hu buloŋ aa laa sıya ko η tiyan a nyıya wıya baa di Wıusı re tuŋ ba, ba buloŋ yaa gaala re, a ki fası nala kına me, piyese hu me bee tuŋ ba nyıwa.

9 Müyan ne yaa dimbeenyıwa hu. Nal hu buloŋ aa tuŋ η tiyan a ki gyıŋ, η si po υ welıŋ. U si lıi aŋ mügi ko ki gyıŋ abee laanftıya, a na kıdiweliye me ki di.

10 Gaal hu ke ko di υ gaa re, a kpu, aŋ kyogi kyogisi, amε η ke ko re di nala hu aa tuŋ η nyıwa kaŋ mübol aa kaŋ tıno.”

11 Yesu bıl baa, “Müyan ne yaa pedaalwelii hu. Pedaalwelii aa kpa υ mübol lenni svu re υ piyese wıya.

12 Amε nal hu ba aa kpaa υ ki daa piyese hu a ki laa tuno, υ tına daa tuŋ piyese hu. Eewiya di υ re ko na gboó di υ aa ko, υ aa vıya piyese hu ta re aŋ fá. Gboó hu aa ko kaŋ kıdıkı re aŋ ηımaa kukaaliya hu buloŋ pısa.

13 U aa fá re, beewiya υ tuno wıya re υ ki daa piyese hu. U sıya tuwo piyese hu tiyan.

14 Müyan ne yaa pedaalwelii hu. N gyıma η piyese re, η piyese me gyıma η.

15 Anıi εε hu η Kuwo aa gyıma η, εε ρε η me gyıma υ. N yaa siri re di η kpa η mübol lenni svu η piyese wıya.

16 N̄ kan̄ piyese badom̄n̄ me re, aŋka ba tuwo pediya no tyan̄. U maga d̄i n̄ kas̄ ba me ko pe piyese no tyan̄ ne, d̄i ba buloŋ yaa n̄idiḡi piyese a gyiŋ̄ n̄ taal, ka d̄i ba pedaŋ̄ me yaa n̄idiḡi.

17 N̄ kuwo kyo n̄ wiya re, beewiya n̄ yaa siri re d̄i n̄ suba n̄ tui kyeri tyan̄. Ka d̄i n̄ ha b̄il s̄ii suu tyan̄ me.

18 Nal buloŋ bi s̄i wuwo kpu n̄ d̄i n̄ bi tya u tūna n̄manu. N̄ tui kyeri tyan̄ ne n̄ si kpa n̄ miubol tya suu. N̄ kan̄ dee re n̄ aa si kpa n̄ miubol tya suu, a b̄il̄ kan̄ dee me n̄ aa si laa u suu lee. N̄ kuwo aa baa n̄ yaa wu re ḡeɛ.

19 Yesu aa bas̄i wiya no, Gyuumma hu kuu ee wiya a porigi d̄om̄n̄.

20 Ba gyenij buloŋ baa, “Bee re tui ma gyegili k̄i n̄i baal no wibasu? Gyiŋ̄b̄on̄ ne kana u! U aa yaar̄i re!”

21 Ba badom̄n̄ me baa, “Nal hu gyiŋ̄b̄on̄ aa kana bi s̄i wuwo k̄i bas̄i wiya no. Gyiŋ̄b̄on̄ wuwo k̄i suri nyoln̄ siya re?”

Ba viya Yesu

22 Ee re Gyuumma kyebal hu tyan̄ ba aa k̄i liisi san̄a hu ba gyi aa kpaa ba W̄ukȳwalandubal hu we W̄isi nosi tyan̄ b̄il ko pele. Kyebal no gyi aa ko puwo san̄a re Gyerusalem tyan̄.

23 San̄a no tyan̄ d̄i Yesu gyi we W̄ukȳwalandubal hu gyambaruŋ̄ hu ba aa yuri Solomon Gyambaruŋ̄ tyan̄ ne a k̄i vala.

24 Ee re nala ko gol-ŋ̄, a piyesi u a baa, “Mooges re i k̄i kye d̄i á gyegili maga ka d̄i i na daga nal hu i aa yaa tya ma? D̄i i re yaa Krisita hu, laataal hu W̄isi aa liya, bas̄i polli tya ma d̄i á gyima.”

25 Ee re Yesu bas̄i tya ba a baa, “N̄ laa siya bas̄i tya ma re, ka ma bi laa di. Tūma hu n̄ aa tui n̄ Kuwo dee tyan̄, ba aa re aa di n̄ dansiya.

26 Am̄e ma bi yaa n̄ piyese, ee re tui ma bi laa n̄ wiya di.

27 N̄ piyese gyima n̄ taal le, n̄ me gyiŋ̄ ba, ba k̄i tui n̄ hal.

28 N̄ aa tya ba miubol hu aa b̄i kan̄ tenii re, ba bi s̄i maakyiye suba. Nal buloŋ̄ me bi s̄i wuwo kan̄ ba laa n̄ nosi tyan̄ maakyiye k̄idiḡi buloŋ̄.

29 N̄ Kuwo aa kpaa ba tya n̄, u re tee kui buloŋ̄. Nal buloŋ̄ me yan̄ bi s̄i wuwo kan̄ ba laa u nosi tyan̄.

30 N̄ bee n̄ Kuwo buloŋ̄ yaa k̄idiḡi re.”

31 Yesu aa bas̄i ḡee, Gyuumma hu b̄il paa buwa d̄i ba yaga u.

32 Ee re Yesu bas̄i tya ba a baa, “N̄ Kuwo tya n̄ dee re n̄ yaa wiweliye yuga ma s̄i tyan̄. Ba k̄ibee wiya re tui ma k̄i kye d̄i ma yaga n̄ nyē?”

33 Gyuumma hu me mügi baa, “Á bee kye d̄i á yaga i akuu i aa yaa wiweliye no k̄idiḡi buloŋ̄ wiya, am̄e i yaa nihuwobiŋ̄ ne aŋ̄ kpa i tui anu i re yaa W̄isi, ee re tui.”

34 Ee re Yesu bas̄i tya ba a baa, “Ma tui mirisi tyan̄ ba basa re anu W̄isi baa, ‘Ma yaa wiubiisi re.’”

35 Á gyima anu wiya hu ba aa sab̄i biŋ̄ W̄isi teŋ̄ tyan̄ yaa witu re, aa b̄i s̄i maakyiye disi. W̄isi kan̄ han̄ nala hu k̄i yuri wiubiisi re. D̄i W̄isi tui s̄i yuri nala no u aa kpaa u duwoso tya wiubiisi,

36 bee re yan̄ si tui d̄i W̄isi l̄i n̄, a tūma n̄ n̄ ko tuu d̄un̄iya, d̄i ma baa n̄ kpaa n̄ tui k̄i magisi W̄isi re akuu n̄ aa baa d̄i n̄ yaa W̄isi Biye wiya?

37 D̄i miyan̄ ne ko bee yaa wiya hu n̄ Kuwo aa kye d̄i n̄ yaa, ee ke ma ta laa n̄ wiya di.

38 Am̄e d̄i miyan̄ ne aa yaa wiya hu n̄ Kuwo aa baa n̄ k̄i yaa, abee ma aa b̄i laa n̄ di nyē buloŋ̄ me, ka u maga d̄i ma laa wiya no di re a k̄on̄ wuwo gyima anu n̄ bee n̄ kuwo bulon̄ yaa k̄idiḡi re.

39 U aa bası gęe, ba bıl kı kye dı ba kana u, ee re u lıwəchı lı doj.

40 Ee re Yesu bıl miigü mu kyol Gyoođaŋ fuwo hu, a mu we lee hu tiyanj Gyooğon fa aa fo nala wıukyowalnu hu.

41 Nye re nıgyamaa kı ko u lee. Ba bası tiya dımɔŋ a baa, "Gyooğon fa bı yaa wimagl buloŋ, ame wiya hu buloŋ u fa aa basa a mu kı tile baal no tiyanj konı yaa witu re."

42 Ee re nıgyamaa hu gyı aa we doj laa Yesu wiya di.

11

Laazvrosı svv

1-2 Baal kıdigi re gyı we doj a lı Beetani ba kı yırı Laazvrosı. Doj ne Meerı bee u naatoluı Maata me gyı lı. (Meerı no tu re yaa nal hu gyı aa kpaa turanı bısi we á Tıuna Yesu naasti tiyanj, anj kaŋ u nyupuña tıgi gęe). Ee re ba nıunabiibaal Laazvrosı gyı sii kı wılı.

3 Nye re u naatoliye hu tıma ba mu bası tiya Yesu a baa, "Á Tıuna, i kyanjkyyooli hu aa wılı re."

4 Yesu aa nı wı no, u baa, "Wıla no litenii daa sı yaa Laazvrosı svv, ame u piŋ wıla no re dı nala na Wıısı gañdarı, ka dı miyanj Wıısı Biye me tıŋ gęe tiyanj a laa ı gañdarı."

5 Yesu fa kyo Maata abee u naatoluı Meerı abee Laazvrosı wiya re welinj.

6 Ame abee u aa niya dı Laazvrosı aa wılı buloŋ, ka u ha gyı hıŋ lee hu u aa wee tiyanj ne kyeyę balyta.

7 Ee hal tiyanj ne u bası tiya u hatınna hu a baa, "Ma lej dı á miigü mu Gyudıya paalvv."

8 Ee re Yesu hatınna hu bası tiya u a baa, "Á nıhiyawo, diyaraj biisi no dı daa Gyuumaa paa buwa kı kye ba yaga gęe. Bee re yanj tıŋ i bıl kı kye dı i mu doj?"

9 Ee re Yesu baa, "Sigballıya buloŋ kaŋ u tebine bee u wıuhaa re. Eewıya, nal hu aa vala wıuhaa, u bee garı kına, beewıya lee buloŋ aa kyaanı re."

10 Ame nal hu aa vala tebine, u aa kı garı kına re, beewıya pılvıŋ tuwo."

11 Ee re Yesu bıl bası tiya u hatınna hu a baa, "Á kyana Laazvrosı piŋ doo re, ame ı si mu kyisi u doo hu tiyanj."

12 Ee re u hatınna hu bası tiya u a baa, "Dı u re piŋ doo, ee daga anı u si deye."

13 Yesu aa bası gęe, u daga anı Laazvrosı svba re gęe, ame u hatınna hu ke fa bıuna anı doo tu re u konı piŋ.

14 Nye re Yesu kaŋ bası polli tiya ba anı Laazvrosı svba re.

15 Ee re Yesu baa, "Ma wiya, ı tej fiyela abee Laazvrosı aa svba dı ı tuwo doj. Ma si tıŋ gęe tiyanj, a laa ı wiya di. Ma lej dı á mu u lee."

16 Ee re Tomaası, Yesu hatınna hu kıdigi ba aa yırı daaliyanı, bası tiya u dıŋtiŋsi hu a baa, "Ma lej dı á buloŋ tıŋ Yesu hal mu, dı u re sı svba me, dı á buloŋ svba."

17 Ee re Yesu bee u hatınna hu kpa mu Beetani. Ba aa muvu pele doj, ee re Yesu nı anı Laazvrosı kyeyę banaa re gęe ba aa hogo u.

18 Beetani abee Gyerusalem gyı bı pele meeldaası balyta.

19 Gyuumaa fa yuga a lı Gyerusalem ko Beetani dı ba lıllı Maata abee Meerı, ba nıunabiibaal hu aa svba wiya.

20 Maata aa niya anı Yesu we ıjmanı tiyanj, ee re u sii lı mu dı u kyeme u, anka Meerı ke fa we diya tiyanj.

21 Εε ρε Maata bası tıya Yesu a baa, “N Tıuna, dı i re fa we daha, η naabiibaal hu fa bı si suba.

22 Ka abee gęe buloŋ, η gyıma anı dı i re sula Wıısı ki kye wıı buloŋ, u sı yaa tıya t.”

23 Εε ρε Yesu bası tıya u, “I naabiibaal hu sı mügi sii svu tıyan a kaŋ müböl”.

24 Εε ρε Maata bası tıya u a baa, “N gyıma anı dıvınya kyetenii, u sı sii svu tıyan.”

25 Εε ρε Yesu bası tıya u a baa, “Mıyan ne yaa nal hu aa kyisi nala svu tıyan a tıya ba müböl. Nala hu buloŋ aa laa η wiya di, dı ba aa re suba mę, ba si kaŋ müböl.

26 Nala hu me buloŋ aa weye aŋ laa η wiya di, bı si maakyiye suba. I laa wıı no di re koo?”

27 Εε ρε Maata baa, “Waa, η Tıuna. N laa di anı i re yaa Krisita hu, laataal hu Wıısı aa liya, a yaa Wıısı Biye mę, nal hu Wıısı aa baa u sı ko tuu dıvınya no.”

Yesu wiye

28 Maata aa bası wiya no teŋ, u mügi gyuu dıya a lıwɔlı yırı u naatoluu Męeri, a miŋsi bası tıya u a baa, “Męeri, á nıhiyawu hu ko re, a piyesi ki kye t.”

29 Męeri aa nıı gęe, u sii lagı lagı, a lıı dı u kyeme u.

30 Saŋa no tıyan dı Yesu ha bı gyuu bee hu tıyan, dı u ha gyı we lee hu Maata aa kyeme u hu tıyan ne.

31 Nala hu fa aa we dıya hu tıyan a ki fiyeli Męeri bembii, aa naa dı u sii tarısı ki lıı gęe, ba me sii tıja u hal, beewiya ba ke fa bıuna anı u aa kye dı u mu wıı Laazvırcı bil hu lee re.

32 Męeri aa muvu pele lee hu Yesu fa aa wee a na u, u tuu tele u naasi tıyan aŋ baa, “N Tıuna, dı i re fa we daha, η naabiibaal no fa bı si suba.”

33 Yesu aa naa Męeri abee nala hu aa tıja u hal aa wii gęe, u tıya kyogi kırkaŋ. U nyuu buloŋ nyiiri.

34 Εε ρε u piyesi ba a baa, “Lee tıyan ne ma hogo u?” Ba bası tıya u a baa, “Á Tıuna, ko na doŋ.”

35 Yesu wii.

36 Εε ρε nala hu bası tıya dımoŋ a baa, “Ma na u aa kyo u gęe.”

37 Badımoŋ me piyesi a baa, “Ka u re gyı surı nyıloŋ hu sıya gęe, u fa bı si wuwo leŋ dı Laazvırcı ta suba?”

38 Ba aa bası gęe, Yesu nyuu bıl nyiiri. Εε ρε ba mu pele bıwa hu lee. Bıwa hu fa yaa bıbwıwa re, ka ba kpa bıyı tı u nyıwa.

39 Εε ρε Yesu baa dı ba kaŋ bıyı hu surı bıwa hu nyıwa tıyan. Εε ρε Maata, Laazvırcı nıunatoliye hu kıdigi bası tıya u a baa, “N Tıuna, u aa suba u kyeyse banaa re yaa gyınaŋ. Mıçnye u aa sıvwali.”

40 Εε ρε Yesu bası tıya u a baa, “N bı bası tıya i anı dı i re laa η wiya di, u sı na Wıısı dee aa maga gęe?”

41 Εε ρε ba kaŋ bıyı hu surı. Yesu wil deŋ wıısinyyu aŋ baa, “N Kuwo, η aa kyıwali i angyıwıwası abee i aa gyegile ki nıı η wulo.

42 N gyıma anı i gyegili ki nıı η wulo re saŋa buloŋ. Ame nala no aa we daha wiya re tıŋ η bası wıı no, dı ba wııwıla di anı i re tıma η.”

43 Yesu aa bası gęe ko teŋ, u nıostı yırı a baa, “Laazvırcı, ko lıı!”

44 U aa bası gee baal hu aa svba hu sii ko lu. U aa ko lu di lije hu ha fa wuwa u naasi abee u nosi bulon, ka kidiği me to u siya. Ee re Yesu bası tuya nala hu a baa, "Ma kaj kuna hu puri ta u tiyan di u mu."

Ba vvvla di ba kpü Yesu

Matiwu 26.1-5; Maaki 14.1-2; Luka 22.1-2

45 Nala hu gyi aa ko di ba kyowali Meeeri, a na wii hu Yesu aa yaa, ba tuya nala yuga gyi laa u wiya di re.

46 Ka ba badomoj me mügi mu bası tuya Farasiima badomoj wii hu Yesu aa yaa.

47 Ee re Farasiima hu abee wukyowal silaala nihiyası hu abee bee hu nihiyası na domoj a baa, "Wihee re á si yaa? Ma na wumagila no bulon baal no aa yaa.

48 Di ámaa re lej di u yaa wiya no ki mu deñdeñ, nal nal bulon si ko laa u wiya di. Di gee re ko yaa, Roma paaluv nala si ko kanj á tanha abee á Wukyowaldubal hu bulon laa."

49 Gyuma nihiyası hu tiyan kidiği re ba fa ki yiri Kayifasi. Hañ bina hu tiyan, u re gyi yaa Gyuma wukyowal silaala nihiyawu. Ee re u baa, "Ma yaa bambugo kujkan!"

50 Ma bi gyuma anu di nidiği re laa paaluv no nala bulon nyuu svba, u re kriya á paaluv no nala bulon aa svba, koo ma bi gyiñ gee tiyan?"

51 U aa bası gee, u bi kui nii u tu hakila tiyan ne u bası gee, ame u aa yaa wukyowal silaala nihiyawu hañ bina hu, ee re tuj u wuwo bası wiya Wisi Wiyesi Welii hu dee tiyan, anu Yesu re si laa paaluv hu nala bulon nyuu svba.

52 Ba paaluv hu nala me duñ wiya daa u si svba, ame di u wuwo pe kası Wisi bliisi hu aa pisa we lee bulon tiyan me, a pe domoj.

53 A yan lu hañ kyeess hu ki mu, ee re Gyuma nihiyası hu piili ki kyeñmanu hu ba aa si tiña a kpü Yesu.

54 Eewiya, Yesu gyi bíl bi göllä ki mu leye hu Gyuma aa si ki na u. U gyi lu Gyudiya paaluv tiyan ne, u bee u hatinna hu mu we too kidiği ba aa yiri Efirem aa kpaga pogibal hu tiyan.

55 Saña no tiyan di Gyuma Düsü-pari-banu Kyebal hu gyi kpaga. Ee re Gyuma yuga lu ba beye, a mu Gyerusalem, di ba pusi ba bisinj ta, anjka di kyebal hu na pele.

56 Ee re ba deñ ki kye Yesu. Ba aa we Wukyowaldubal hu tiyan, ee re ba ki piyesi domoj a baa, "Ma buna u si ko gbiyalu hu koo, u bi si ko?"

57 Saña hu tiyan, di wukyowal silaala nihiyası abee Farasiima hu tiya nyuwa anu di nal bulon ne gyiñ lee hu Yesu aa wee, di u tuña ko tiya ba duwoso di ba wuwo kana u.

12

Meeeri kpaa nov tisi Yesu naasi

Matiwu 26.6-13; Maaki 14.3-9

1 U gyi kaa kyeyen badu re ka di Gyuma Düsü-pari-banu Kyebal hu pele. Ee re Yesu sii mu Beetani, lee hu Laazurcsı aa wee, baal hu u fa aa kyise svu tiyan hu.

2 Doñ tiyan ne ba mari kidiiliye di ba huwoli u, Laazurcsı me gyi pëe nala hu bee Yesu aa hon ki di kina hu tiyan ne, ka Maata me gyi pe ki kpaa kidiiliye hu.

3 Εε re Meeeri kpa turanii kidiği suwala aa suma weliq ka u yaluu me haye, u kpa bisi misi Yesu naasi, a kaq u nyupuna tıgı. Εε re turanii hu suwala siii to diya hu bulon.

4 Di Yesu hatinna hu kidiği ba aa yiri Gyudası Isıkarotı, nal hu fa aa ko kpa Yesu yallı hu, baa,

5 “Bee re tuğ ba bi kpaa turanii no yallı a kpa molbiye hu tiya nyaaba. Turanii no yaluu fa si maga nal kidiği biŋ piliŋ tuno.”

6 U aa bası geee, u bi kui nii u aa kyo nyaaba re tuğ, ame u fa yaa gaal le. U re fa aa biŋ ba molbiye, aa gaa lü ki yaa u tu wiikanıya.

7 Εε re Yesu bası tiya ba a baa, “Ma len haan no bee laanfıya, u fa kpaa turanii no biŋ ki po kyee hu ba aa si hogo η ne.

8 Ma bee nyaaba si we doŋ saŋa bulon, ame η beel-ma ke bi si we doŋ ki mu deŋdeŋ.”

Ba vvvla di ba kpu Laazvrcosi

9 Nıgyamaa gyi niya anii Yesu we Beetani tiyan ne. Εε re ba sii mu doŋ. Amee Yesu duŋ wiya daa ba gyi mu doŋ. Ba gyi muwa ka dı ba pe na Laazvrcosi me re, nal hu Yesu aa kyise suv tiyan.

10 Εε re Gyuumma wıkyıwal sıalaala nıhiyasi vvvli anii see dı ba kpu Laazvrcosi me.

11 Beewiya, Yesu aa kyisi Laazvrcosi suv tiyan wiya, Gyuumma yoga viya ba nıhiyasi hu nyıwa re, aŋ laa Yesu wiya di.

Yesu gyuu Gyerusalem abee ganđari

Matiwu 21.1-11; Maaki 11.1-11; Luka 19.28-40

12 U sıgballıya, gyamaa hu aa ko Dıısı-parı-banıı Kyebal hu niya anii Yesu aa ko Gyerusalem ne.

13 Εε re ba bulon gyaas wıiwısi paaponni, a kaq mu dı ba kyeme u, a ki yaa kyagınsıı yoga a baa, “Ma dannı Wıısı. Wıısı si kiyiyeli nal hu aa ko á Tıuna Wıısı feŋ tiyan. Wıısı si kiyiyeli Iziral tımma kuwori hu.

14 Nyę re Yesu na kokubiye a kaq gyuŋ. Ba fa sabı geee re Wıısı teŋ tiyan a baa,

15 “Zaayçŋ nala, ma ta ki fáá kambiŋ. Ma na, ma kuwori re gyuŋ kokubiye a ki ko.”

16 Yesu hatinna hu gyi bi gyuŋ wiya no bulon aa yaa, ame Wıısı aa kyisi Yesu u sii suv tiyan a laa feŋ hu geee hal tiyan ne ba liisi anii wiya hu ba aa saba Wıısı teŋ tiyan a mu ki tıle Yesu tiyan, ba aa re kɔnı ko yaa u tiyan geee.

17 Nıgyamaa hu gyi aa we doŋ a na Yesu dı u yiri Laazvrcosi a kyisi u suv tiyan u lu bıwıa hu tiyan ne gyi bası wıı no ki tiya nala.

18 Nıgyamaa hu gyi aa niya anii Yesu re yaa wımagıl no, εε re tuğ ba bulon gyi ko lu dı ba kyeme u.

19 Εε re Farasiima hu bası tiya dəməŋ a baa, “Á luqá á wıı hu ki lolo re. Ma deŋ na, duŋiya nala bulon ne aa tuŋa u hal geee.”

Giriisi tımma badomıŋ ko ki kye di ba na Yesu

20 Giriisi tımma badomıŋ me re fa we nala hu gyi aa muv Gyerusalem Dıısı-parı-banıı Kyebal hu saŋa dı ba kyıwahl Wıısı hu tiyan.

21 Εε re nala no sii mu Fıılıpi lee, (Fıılıpi fa luı Besaada aa we Galili paalıı tiyan ne) a bası tiya u a baa, “Nıhiyawıı, á aa kye á na Yesu re.”

22 Fıılıpi me sii mu bası tiya Aŋduru. Εε re ba bulon balıya mu bası tiya Yesu.

23 Εε re Yesu basi tya ba a baa, "Nyε ke, saŋa hu pele re di Wiusi daga miyan Nihuwobiŋ Biye gaŋdari.

24 Witu re ñ basi ki tya ma, di i re bi kpa minjbi doho, di u suba, u aña yaa minjbidig duŋ ne. Ame di i re ko kpa u doho di u suba u aa we miŋbigyamaa re.

25 Nal hu bulon aa kyil u tui wiya, u tūna bi si kaŋ kui bulon. Ame nal hu me bulon aa bi kyil u duŋ wiya dunya no tyan, u tūna yaa gεe ki po u tui re di u maakyiye na mübol hu aa bi kaŋ tenii.

26 Nal hu bulon aa kye di u tūma ki tya ñ, see tūna tya ñ nyuwa. Lee hu bulon ñ aa wee, u tūna me si we don. Nal hu bulon aa tūma ki tya ñ, ñ Kuwo si kpa u tūna yohun."

Yesu basi u svu wiya

27-28 Εε re Yesu baa, "Lagilagi no, ñ tya bulon ne kyogo. Wibee re ñ si basi? Ñ baa di ñ Kuwo ta len di tuwara hu ñ aa gyuma anii ñ si na ko ñ tyan koo? Aayi, ñ bi si wuwo basi gεe. Beewiya tuwara no wiya re tui ñ ko dunya. Ñ kuwo, daga i gaŋdari." Εε re taal li wiusibee a baa, "Ñ daga ñ gaŋdari aa maga gεe re. Ñ bil si daga ñ gaŋdari."

29 Niyamamaa hu aa sñ doŋ a nñ taal hu, ba badomɔŋ baa di duwon ne noso. Badomɔŋ me baa di malika re basi wiya tya u.

30 Εε re Yesu basi tya ba a baa, "Ma wiya re tui taal no basi gεe, ñ wiya daa.

31 Saŋa hu Wiusi aa si di dunya nala sarıya pele re. Saŋa no tyan ne u si kile Sitaamí, nal hu aa yaa dunya nala kuwori a ta u kuwori kpasa tyan.

32 Ame di ba aa re ko kpaasi ñ mal daagaru hu nyuu tyan, ñ si kaŋ nala bulon ko ñ lee."

33 (U aa basi wii no, svu hu iriŋ u aa si suba re u daga gεe.)

34 Εε re nala hu baa, "Ba daga ma á mürisi hu tyan a baa, 'Krisita hu, laataal hu Wiusi aa lya, u bi si suba, u si we doŋ deŋden ki mu. Εε re i yan si yaa baa di ba si kaŋ Nihuwobiŋ Biye a kpaasi mal daagaru tyan?' Ajñe re yaa Nihuwobiŋ Biye no wiya i aa basi?"

35 Εε re Yesu basi tya ba a baa, "Pulŋi hu bi si we ma lee piisi. Pulŋi hu ha aa we doŋ nye, ma ki vala pulŋi hu tyan, di bilhuu ta pirigi gyuu ma, beewiya nai hu aa vala bilhuu tyan, u bi gyi lee hu u aa muv.

36 Nal hu aa tya pulŋi hu ha aa we ma lee nye, ma laa u wiya di. Εε re ma si yaa nala hu aa we pulŋi tyan." Yesu aa basi wiya no ko teŋ, u sii li a kana u tui faŋa di ba ta na u.

Gyuma gyenir bulon viya Yesu wiya

37 Abee wimagila hu bulon u aa yaa ba sñ tyan, ka ba ha bi laa u wiya di.

38 Ba aa bi laa u wiya di gεe, ee leŋ wiya hu Wiusi tñndaal Azaaya fa aa basa ko yaa witu re. U gyi baa,

"Tūna, ajñe re laa wiya hu ñ aa basi di,
ajñe re Wiusi daga u dee hu tya."

39 Εε re tui ba kñi gyi bi laa Wiusi wiya di gεe. Beewiya Azaaya gyi bil basi ba wiya re abaa,

40 "Wiusi tco ba sıya re, di ba ta wuwo na kui bulon.

a kaŋ ba hakilli me to, di ba ta wuwo gyi wiya memiye.

Di gεe fa daa, ba fa si ko Wiusi lee di u tui bi ba."

41 Azaaya ke gyi laa sıya na Yesu gaŋdari aa si kui gεe re, ee re tui u basi u wiya gεe.

42 Abee gęe buloŋ, Gyuumma nıhiyası yøga gyı laa Yesu wiya di re, ka kambıŋ gyı kaŋ ba Farasiima hu wiya. Ee re tıŋ ba bı wuwo kyaası bası anıı ba laa v wiya di re. Dı ba aa re bası gęe, ba fa sı kile ba ta ba wıkyuwaldıya tiyan.

43 Ba fa kyo dı nala kı bigisi ba re a te Wıısı aa sı kı bigisi ba. Ee re tıŋ ba fa kaŋ ba laadıi faja.

44 Ee re Yesu heeli bası a baa, "Nal hu buloŋ aa laa n wiya di, nal hu aa tuma n wiya me re v tıuna laa di gęe, n duŋ wiya daa."

45 Nal hu buloŋ aa naa n, v tıuna naa nal hu aa tuma n me re.

46 N ko tuu dınuıya re dı n yaa dınuıya nala pıloŋ a kyaanı tiya ba. Eewıya, nal hu buloŋ aa laa n wiya di, v tıuna bıl bı sı we bilhuu tiyan kı mu dendeŋ.

47 Nal hu buloŋ aa nıı n wıbasıya aŋ bee tıŋ ba, n bı sı di v tıuna sarıya, beewıya n bı ko dı n dınuıya nala sarıya a kpa kyogisi tiya ba. Amę n ko dı n laa dınuıya nala ta re.

48 Sarıdüil le we doŋ v aa sı di nal hu buloŋ aa viya n wiya sarıya. Dınuıya kyetenii n wıbasıya re ba sı kpa di nal buloŋ aa bı laa n wiya di sarıya a kpa kyogisi tiya v.

49 Wıtı re nıı bası, beewıya wiya hu n aa basa, n tıı dee tiyan daa n bası ba. N Kuwo hu aa tuma n, v re daga n wiya hu n aa sı bası abee ee hu n aa sı bası ba.

50 N gyıma anıı wiya hu v aa daga n dı n bası aa tiya nala mübol hu aa bı kaŋ tenii re. Eewıya, wiya hu buloŋ n aa bası, n Kuwo re daga n."

13

Yesu sımoč v hatınnı naası

1 U gyı ko ka kyedigi re ka dı Gyuumma Dıısı-parı-banıı Kyebal hu pele. Yesu gyı gyıma anıı saŋa hu v aa sı lıı dınuıya no tiyan a mıv u Kuwo lee pele re. U gyı kyo nala hu aa tıŋa v hal le dınuıya no tiyan welıŋ, v ha si kyo ba a kaŋ kı mu dınuıya tenii.

2 Kyee no dıdaana, Yesu bee v hatınnı hu hıŋ kı di kıdiiliye. Saŋa no tiyan dı Sıtaanı ke foŋ gyıu Siimón biibaal Gyudası Isıkarotı hakıla tiyan ne dı v kpa Yesu yallı.

3 Yesu gyı gyıma anıı v Kuwo kpaak kıŋ buloŋ dee re tiya v. U tıı fa gyıma anıı Wıısı lee re v lıı ko, eewıya v fa gyıma anıı v bıl aa mügi v mu Wıısı lee re.

4 Ee re Yesu sii kıdiiliye hu nyuu, a wuri v gabal biŋ, aŋ kpa bıridıuba vıwıa v tıŋa,

5 aŋ yaa nıı we kıŋ tiyan, a piili kı sımoč v hatınnı hu naası aŋ kaŋ bıridıuba hu v aa kpaak vıwıa v tıŋa a kı bıllı ba naası.

6 U aa ko pele Siimón Piita, ee re Piita piyesi v a baa, "N Tıuna, i aa kyedı i sımoč nı naası re?"

7 Yesu bası tiya v a baa, "Gıınaŋ ke i bı gyıŋ wıı no n aa yaa memii, amę v hal tiyan i sı gyıma v memii."

8 Piita bıl bası tiya v a baa, "N bı sı laa nyıwa dı i sımoč nı naası maakyiye kıdigı buloŋ." Ee re Yesu baa, "Dı müyan ne bı sımoč i naası, nı beel-ı bıl bı sı pe wıı buloŋ."

9 Ee re Piita bıl baa, "N Tıuna, dı ee ke re haa, ta sımoč nı naası duŋ, sımoč nı nyuu abee nı nosı buloŋ."

10 Εε re Yesu baa, "Nal hu buloŋ aa foo nii, u teŋ lee buloŋ aa weliyē re, u bil bi maga dì u tūna fo nii, see dì u sōmo u naasi duŋ. Ma buloŋ yaŋ bi kaŋ bisin, ame n̄idigi duŋ ne kaŋ bisin ma tiyan."

11 Yesu gyiŋ gyiŋ nal hu aa sī kpa u yallı re. Εε re tūŋ u baa dì ba buloŋ daa kaŋ bisin, dì see n̄idigi duŋ gese.

12 Yesu aa sōmo u hatinna hu naasi ko teŋ, u bil kpa u gabal hu laalt, a bil mu hōŋ u l̄ihənii, aŋ p̄iyesi ba a baa, "Ma gyiŋ wii no n̄ aa yaa memii re?"

13 Ma kana n̄ ki yiri ma d̄idagil le abee ma Tūna. U yaa ḥmanu re dì ma ki yiri n̄ gese, beewiya n̄ kōn̄ maga gese re.

14 N̄ aa yaa ma Tūna abee ma d̄idagil aŋ sōmo ma naasi nyę, u maga dì ma me ki sōmo d̄omōŋ naasi re.

15 N̄ laa siya yaa re dì ma na, a me wuwo yaa gese tūŋ ki tūya d̄omōŋ.

16 Witu re n̄ basi ki tūya ma, yoŋ buloŋ bi tee u tūna. Nal ba aa tūma me bi tee nal hu aa tūma u.

17 Nyę ke, ma aa gyiŋ witu no nyę, dì mamaa re aa tūja u, Wisi si kyiyeli ma.

18 Ma buloŋ daa n̄ ki daga. N̄ gyiŋ nala hu n̄ aa tūya re. Amē wii hu ba aa saba biŋ Wisi teŋ tūyaŋ maga dì u yaa re. Ba basa anii n̄ bee nal hu aa p̄ee d̄omōŋ di kidiiliye re si miygi birumi n̄ doŋ.

19 N̄ basi wii no ki tūya ma re ka dì u na yaa, dì gese re kōn̄ ko yaa, ma si gyuma anii miyaj ne yaa nal hu n̄ aa baa n̄ yaa.

20 Witu re n̄ basi ki tūya ma, nal hu buloŋ aa kaŋ nal hu n̄ aa tūma welin, miyaj ne u tūna kaŋ welin gese. Nal hu me buloŋ aa kana n̄ welin, nal hu aa tūma n̄ me re u tūna kaŋ welin gese."

Yesu basa wii hu aa sī puu v

Matiwu 26.20-25; Maaki 14.17-21; Luka 22.21-23

21 Yesu aa basi wiya no ko teŋ, u tūya buloŋ kyogi kūŋkaŋ. Εε re u basi polli tūya ba a baa, "Witu re n̄ basi ki tūya ma, ma kidiigli re si kpa n̄ yallı."

22 Εε re u hatinna hu miygi gal ki daasi d̄omōŋ, ka wii hu kperi ba, beewiya ba gyi bi gyiŋ ba nal hu u aa dagi.

23 Yesu hatinna hu tūyaŋ nal hu wiya u fa aa kyo kūŋkaŋ ne fa hōŋ u logiŋ.

24 Εε re Siimōŋ Piita l̄ogi u anii u p̄iyesi Yesu na dì aŋne re u ki daga gese?

25 Εε re hatinna hu fa aa hōŋ Yesu logiŋ hu mari fası mu kpaga Yesu a p̄iyesi u a baa, "N̄ Tūna, aŋne re?"

26 Εε re Yesu baa, "N̄ aa sī kpa paanuu hu yuu d̄isi a tūya nal hu, u re gese." Εε re u kpa paanuu hu a yuu d̄isi a kpa tūya Gyudası, Siimōŋ Isikarotı biibaalı hu.

27 Gyudası aa yiya laa paanuu hu teŋ, Sitaanı ko gyuu v. Εε re Yesu basi tūya v, "Wii hu i aa kye dì i yaa, ki yaa lagı lagı."

28 Nikaalya hu buloŋ fa aa di kidiiliye hu gyi bi gyiŋ wii hu aa tūŋ u fa basi gese tūya Gyudası.

29 Gyudası re fa aa biŋ ba molbiye. Εε wiya Yesu hatinna hu badomoy ke fa bıuna anii Yesu fa aa kye dì Gyudası mu yobo kına hu ba aa sī di re gbiyalı hu tūya, koo u baa u kaŋ kūŋ ne a lı tūya nyaaba.

30 Gyudası aa laa paanuu hu teŋ, u nyagi sii lı lagı lagı. Sanja no tūyaŋ dì lee gyi bile re.

Yesu wee nyuvufali tūya nala

³¹ Gyudasi aa hya ko teñ, εε re Yesu baa, "Nyę ke, Wıısı daga miyan Nihuwobiň Biye gañdarı re a tya nala. U sı tuja ḥ tyanj a leñ di nala na v gañdarı."

³² Εε re Yesu bıl baa, "Dı Wıısı re si tuja ḥ tyanj a daga v gañdarı aa maga gęe, εε tu re Wıısı si tuja v tu me tyanj a daga miyan Nihuwobiň Biye gañdarı aa maga gęe. U bı si pıusi ka di v yaa wiya no buloñ."

³³ N nikyooliye, ḥ bıl bı si we ma lee pıusi. Ma si deñ kye ḥ. Amę, wıı hu ḥ aa bası tya Gyuuma nthiyası hı, v tu re ḥ bası kı tya ma me. Lee hı ḥ aa si mu, ma bı si wuwo mu doj."

³⁴ Mırıfaluń re ḥ biñ kı tya ma. U re nyę: Ma kyo dəməŋ, anıı ḥ aa kyo ma gęe.

³⁵ Dı mamaa re kyo dəməŋ, εε tyanj ne nala buloñ si tuja a gyıma anıı ma kón yaa ḥ hatunna re."

Yesu baa di Piita si tıwa a baa di v bı gyıma v

Matiwu 26.31-35; Maaki 14.27-31; Luka 22.31-34

³⁶ Εε re Siiməŋ Piita piyesi Yesu a baa, "N Tıuna, lee re i kı mu?" Εε re Yesu me bası tya v a baa, "Lee hu ḥ aa muv laglagı no, i bı si wuwo tuja ḥ mu doj, amę ḥ muv hal tyanj ne i si wuwo kile ḥ lugo."

³⁷ Εε re Piita bıl piyest v a baa, "N Tıuna, bee re tuj ḥ bı si wuwo tuja i hal laglagı no? N paalı yaa siri re di ḥ kpa ḥ mǖbol lenni svu v wiya."

³⁸ Εε re Yesu piyesi v a baa, "I kón yaa siri di i kpa i mǖbol lenni svu ḥ wiya re? Wıtı re ḥ bası kı tya i, ka di gyibal na wii gyınaŋ, i si tıwa naaŋsünyuwa bıto anıı i bı gyıma ḥ."

14

Yesu re yaa Nımanıı hu aa mu Wıısı lee

¹ Εε re Yesu baa, "Ma ta lej di ma tısi kyogi. Ma laa Wıısı di, a laa ḥ me di."

² N Kuwo bee tyanj dügymamaa re we doj. Dı gęe fa daa, ḥ fa bı si bası tya ma anıı ḥ si mu marı lee a biñ ma.

³ Dı miyan ne muwa a mari lee hu biñ ma ko teñ, ḥ si mügi ko a kañ ma mu ḥ lee di á buloñ we lıdigi.

⁴ Lee hu me ḥ aa si mu, ma gyıŋ nımanıı hu re."

⁵ Εε re Tomaasi bası tya v a baa, "Á Tıuna, á bı gyıŋ lee hu i aa muv, εε re á si wuwo yaa gyıŋ v nımanıı?"

⁶ Εε re Yesu bası tya v a baa, "Mıyan ne yaa nımanıı hu, abee Wıısı wtıı, a kı tya mǖbol me. Nal buloñ bı si wuwo mu ḥ Kuwo lee, di v tıuna bı tuja ḥ tyanj.

⁷ Dı mamaa re kón gyıma ḥ, ma sı gyıŋ ḥ Kuwo me. A hı gyınaŋ kañ kı mu, ma paalı gyıma v re, a na v me."

⁸ Εε re Filípi bası tya v a baa, "N Tıuna, daga ma Kuwo hu, wıı hu á aa kyees buloñ ne gęe."

⁹ Εε re Yesu piyesi v a baa, "Filípi, ḥ beel-ma buloñ sı we doj a pıusi maga nyę, ka i ha bı gyıma ḥ? Nal hu buloñ aa naa ḥ, v tıuna naa ḥ Kuwo me re. Bee re yan tuj i baa di ḥ daga ma ḥ Kuwo?

¹⁰ I bı laa di anıı ḥ bee ḥ Kuwo buloñ yaa kıdigi re koo? Wiya hu buloñ ḥ aa bası tya ma, ḥ tu dee tyanj daa ḥ bası ba. Wiya hu me ḥ aa yaa, ḥ Kuwo tu re tuja ḥ ḥ kı yaa ba gęe.

¹¹ Ma laa di anıı ḥ aa baa ḥ bee ḥ kuwo buloñ yaa kıdigi re. Dı mamaa bı si laa ḥ di akuu ḥ aa baa ḥ bee ḥ kuwo yaa kıdigi wiya, amę ma laa ḥ di akuu wiya hu ḥ aa yaa nyubaanıı.

12 Witu re η bası ki tiya ma, nal hu buloŋ aa laa η wiya di, u tūna si wuwo ki yaa wiya hu η aa yaa. U tūna gba si paalı wuwo yaa wiya a te wiya hu η aa yaa, beewiya η aa muv η Kuwo lee re.

13 Wu ke buloŋ ma aa sula ki kye η fej tiyan, η si yaa tiya ma. N si yaa geε di nala tiŋa η tiyan a na η Kuwo gaŋdari aa maga geε.

14 Di mamaa re sula ki kye wu buloŋ η fej tiyan, η si yaa tiya ma.”

Yesu wee nywua baa u si leŋ di Wiyesi Welii hu ko

15 Eε re Yesu bil baa, “Di mamaa re kyo η, ma si ki tiŋa η nywua.

16 Di mamaa re aa yaa geε, η si sula η Kuwo di u kpa kyikyagıl kidiŋi me tiya ma. U si we ma lee a kaŋ ki mu deŋdeŋ.

17 U re yaa Wisi Wiyesi Welii hu aa daga ma Wisi aa kui geε. Dunya nala bi si wuwo laa u we ba tis tyan, beewiya ba bee na u, ba bi gyuma u me. Amε ma ke gyuma u re. Beewiya u we ma lee re, a we ma tis tyan a ki mu deŋdeŋ.

18 Di miyan ne ko mu, η bi si wiya ma ta di ma kui geε anu busuluŋbiisi. N si miugı ko ma lee.

19 U kaa muhı ka dunya nala bil bi si na η, amε ma ke si na η. N aa si kaŋ muibol wiya, ma me si kaŋ muibol.

20 Kyees hu η aa si sii svu tyan a bil kaŋ muibol, haŋ kyees hu re ma si gyuma nu η beel-ma yaa kidiŋi re anu η bee η kuwo aa yaa kidiŋi geε.

21 Nal hu buloŋ aa nu η nywua, a ki tiŋa η, u tūna re kyo η. N Kuwo me yaŋ si kyo nal hu aa kyo η. N me si kyo tūna a kaŋ η tu daga u.”

22 Eε re Gyudası baa “N Tūna, eε re i si yaa a kaŋ i tu daga ma, aŋ bi si kaŋ i tu daga dunya nala.” (Gyudası no daa yaa Isikarotı biibaal hu).

23 Nye re Yesu bası tiya u a baa, “Nal hu buloŋ aa kyo η, u si ki tiŋa η nywua. N Kuwo me si kyo u. N bee η Kuwo buloŋ si ko we u tūna lee.

24 Nal hu buloŋ aa bi kyo η, u bee tiŋa η nywua. Wiya hu buloŋ η aa daga ma bi yaa η tu widagiya. Amε ba lu η kuwo aa tuma η lee re.

25 N ha aa we ma lee re tiŋη bası wiya no ki tiya ma nye.

26 Amε kyikyagıl hu η Kuwo aa si tuma η fej tyan, u re yaa u Wiyesi Welii hu. U si ki pe ma tyan a daga ma wu buloŋ, a leŋ di ma ki liisi wiya hu buloŋ η aa bası tiya ma.

27 Fiyelvı we ma lee. N fiyelvı hu η aa kana tu re η kpaa ki tiya ma. Fiyelvı no η aa kpaa ki tiya ma, u bee dunya nala fiyelvı bi kui domɔŋ. Ma ta leŋ di ma hakiili ki viisi, a ta leŋ di kambıŋ me kaŋ ma akuu wu hu aa si puu ma wiya.

28 N bası tiya ma re a baa, ‘N aa muv re ka di η bil miugı ko ma lee.’ Di mamaa re fa kyo η, ma tenni fa si fiyel, η aa muv η kuwo lee nye wiya, beewiya u re tee η.

29 N bası wiya no buloŋ ki tiya ma re, ka di ba na yaa. Di ba aa re ko ki yaa, ma si laa di anu wiya hu buloŋ η aa bası kɔnı yaa wtı re.

30 N bi si wuwo bası wiya ma lee piisi, beewiya dunya kuwori hu aa ko re. Amε u bi kaŋ η dee wu buloŋ tyan.

31 Amε η aa kye di dunya nala gyuma re anu η kyo η Kuwo re. Eε re tiŋη ki yaa wiya hu buloŋ u aa baa di η yaa. Ma siidı á lu daha tyan.”

15

Yesu re yaa tiya hu tu

1 Eε re Yesu baa, “Miyan ne yaa tiya hu tu. N Kuwo me re aa deŋ tyan hu.

2 Tiya hu naaj bulon aa bee nōnō, u aa keri keri ta re, a mari mari tiya hu we, dì u wuwo ki nōnō yuga.

3 Ma tisi ke bil bi kaŋ bisin bulon, akuu wiya hu η aa basi tiya ma nyunij.

4 Ma mal η tiyan dì η me mal ma tiyan. Tiya naasi duŋ bì sì wuwo nōnō, see di ba mal tiya hu maŋkpaj tiyan. Ma me bì sì wuwo yaa wii bulon, dì ma bì mal η tiyan.”

5 Ee re Yesu bil baa, “Miyan ne yaa tiya hu, mamaa me re yaa tiya hu naast. Nal hu bulon aa mal η tiyan, η me mal tiuna tiyan ne. Ee re si wuwo leŋ dì u yaa wiweliye welinj, beewiya dì mamaa re bì mal η, ma bì sì wuwo yaa wii bulon.

6 Dì nal le bì mal η tiyan, ba sì kpa tiuna yuwo ta anii ba aa keri tiya naasi ta, ba hila, ba paa yuwo we diŋ tiyan ba di gee.

7 Dì ma mal η tiyan, a leŋ dì wiya hu η aa basi tiya ma we ma tisi tiyan, wii hu bulon ma aa sula η kí kye, η sì yaa tiya ma.

8 Dì mamaa re aa yaa wiweliye yuga, ee re η Kuwo feŋ sì yiri. Ee me re si daga anii ma yaa η hatunna re.

9 Ν kyo ma re anii η Kuwo aa kyo η gee. Eewiya, ma mal η tiyan dì η kyo ma a kaŋ kí mu deŋdeŋ.

10 Dì mamaa re aa tiŋa η nyuwa, η sì kyo ma a kaŋ kí mu deŋdeŋ, anii η aa tiŋ η Kuwo nyuwa, a mal u tiyan u kyo η gee.

11 Ν basi wiya no tiya ma re dì ma wuwo na teŋfytelv hu η aa kpaa tiya ma. Ee me re ma tenni sì mari fiyelj welinj a mu teŋ.

12 Wii hu η aa kpaa kí tiya ma re nyę: Ma kyo dōmōj anii η aa kyo ma gęe.

13 Dì nal le yaa siri dì u kpa u mubol yobɔ sūn u kyana wiya, ee daga anii u kyo u re a te wii bulon.

14 Dì mamaa re aa yaa wiya hu η aa basi tiya ma dì ma kí yaa, ma sì yaa η kyaŋsi.

15 Ν bil bi kaŋ ma kí yiri η tuŋtuŋna, beewiya tuŋtuŋni bì gyuŋ wii hu u nthiyawo aa yaa. Amé η kaŋ ma kí yiri η kyaŋsi re, beewiya wiya hu bulon η kuwo aa basi tiya η, η me basi ba tiya ma re.

16 Ma daa lü η, miyan ne lü ma. Ν lü ma re dì ma mu a mari kí yaa wiweliye, wiweliye hu aa bi sì maakyiye nyugisi. Dì mamaa re aa yaa gęe, η Kuwo sì tiya ma kíŋ bulon ma aa sula kí kye η feŋ tiyan.

17 Wii hu η aa basi tiya ma dì ma kí yaa re nyę: Ma kyo dōmōj.

Yesu basi gęe dönyia nala aa haası u bee u hatinna

18 Dì dönyia nala re haası ma, ma gyima anii ba laa sıya haası η ne.

19 Dì mamaa re fa yaa dönyia nala, dönyia nala fa sì kyo ma re welinj anii ba aa kyo dōmōj gęe. Amé ma bee dönyia nala bì yaa kidiği. Ν lü ma dönyia nala tiyan ne, ee re tiŋ ba haası ma.

20 Ν laa sıya basi tiya ma re anii yoŋ bì sì wuwo te u tiuna. Ma liisi wii no na. Ba aa dögisi η gęe, gęe tiŋ re ba sì dögisi ma me. Dì ba aa re fa laa η nyuwa, ba fa sì laa ma me nyuwa.

21 Ba sì yaa wiya no bulon akuu ma aa tiŋa η hal wiya. Ba bì gyuŋ nal hu aa tima η, ee re tiŋ ba kí yaa gęe.

22 Dì miyan ne fa bì ko basi wiya tiya ba, ba aa yaa wibom̄o hu bulon, η fa bì sì wuwo baa dì ba kyogi wii bulon. Amé η foŋ aa ko basi wiya tiya ba wiya, ba bìl bì sì wuwo baa dì ba fa bì gyima.

23 Nal hu aa haası η, tiuna haası η Kuwo me re.

24 Wıya hu buloŋ n̄ aa yaa, nal buloŋ b̄i yaa ba. D̄ı miyan̄ ne fa b̄i yaa ba d̄ı ba na, ba fa b̄i s̄i kaŋ wıkyogii buloŋ. Am̄e ba naa ba buloŋ ne aŋ haasi n̄ bee n̄ Kuwo buloŋ.

25 Ba aa haasi n̄ ḡee, wıya hu buloŋ ba aa saba Wıısı teŋ tıyaŋ kɔn̄ yaa wtı̄l re. Nȳe re ba sab̄ı, 'N̄ b̄i yaa wı̄l buloŋ kyogi, ka ba haasi n̄.'

26 Am̄e n̄ s̄i leŋ d̄ı Wıısı Wiyesi Welii hu l̄ı n̄ Kuwo lee a ko tuu we ma tıyaŋ. Ū s̄i pe ma tıyaŋ a daga ma wtı̄l hu. Ū re s̄i mari bası n̄ wıya tıya ma.

27 Ma me s̄i bası n̄ wıya tıya nala, beewıya ma we n̄ lee re a l̄ı saŋa hu n̄ aa piile k̄ı daga nala buloŋ.

16

1 N̄ bası wıya no buloŋ tıya ma re d̄ı ma ta ko mı̄iḡı hal ma laadii tıyaŋ.

2 Ba s̄i kile ma ta Gyuumá wıkyowwaldı̄sı tıyaŋ. Saŋa kıdğı s̄i pele, d̄ı nal le ko kp̄ı ma kıdğı buloŋ, ū tına aa bınnı anı Wıısı ɣımanı re ū k̄ı tıya ḡee.

3 Ba s̄i yaa ma wıya no buloŋ, beewıya ba b̄i gyıma n̄ Kuwo, a b̄i gyıma n̄ m̄e.

4 N̄ laa sua bası wıya no buloŋ ne a tıya ma, d̄ı saŋa hu re ko pele d̄ı wıya no k̄ı yaa, ma s̄i liisi anı n̄ gȳı bası ba tıya ma re.

Wıısı Wiyesi Welii hu tıma

N̄ gȳı aa we ma lee re tıŋ n̄ b̄i bası wıya no tıya ma piili hu tıyaŋ buloŋ ma aa ko yaa n̄ hatunna.

5 Am̄e nȳe ke, n̄ aa mū nal hu aa tıma n̄ lee re, aŋka ma kıdğı buloŋ ha bı̄ piyesi n̄ anı lee re n̄ k̄ı mū?

6 N̄ aa bası wıya no tıya ma nȳe, laglagı no ma tıſı kyogo re kıŋkaŋ.

7 Am̄e wtı̄l re n̄ bası k̄ı tıya ma. Akuu ma wıya, n̄ aa muwa re kpı̄ya. Beewıya d̄ı miyan̄ ne b̄i muwa, kıkyagl̄ hu b̄i s̄i ko ma lee. Am̄e d̄ı n̄ k̄ı ko mū n̄ s̄i ta ū d̄ı ū ko ma lee.

8 D̄ı ū re yaŋ ko ko, ū s̄i leŋ d̄ı dı̄vı̄nya nala gyıma anı ba nyıya re ba aa baa ba gyıŋ wı̄l hu aa yaa wıbɔŋ, a gyıŋ wı̄l hu aa kpaa ɣımanı m̄e, abee ba aa baa ba gyıŋ Wıısı sarıya kyedı̄llı̄ hu m̄e wıya re.

9 Ba b̄i gyıŋ wı̄l hu aa yaa wıbɔŋ, beewıya ba b̄i laa n̄ wıya di.

10 Ba b̄i gyıŋ wı̄l hu aa kpaa ɣımanı m̄e beewıya n̄ mı̄iḡı k̄ı mu n̄ Kuwo lee re, ma b̄ıl b̄ı̄ s̄i maakyiye na n̄.

11 Ba b̄i gyıŋ Wıısı sarıya hu kyedı̄llı̄ m̄e wıya beewıya Wıısı fon̄ di dı̄vı̄nya kuwori (Sıtaanı) sarıya re ū tele.

12 N̄ ha kaŋ wıya yıḡa re n̄ aa s̄i bası tıya ma, am̄e ma b̄i kaŋ bembii ma aa s̄i n̄i ba buloŋ.

13 Am̄e d̄ı Wıısı Wiyesi Welii hu aa daga ma ḡee hu Wıısı aa kıya re ko ko, ū s̄i leŋ d̄ı ma gyıŋ wtı̄l hu buloŋ aa we Wıısı lee. Ū b̄ı̄ s̄i k̄ı bası wıya ū tı̄l dee tıyaŋ, am̄e wıya hu buloŋ ū aa s̄i n̄i, ba aa re ū s̄i bası. Ū m̄e s̄i daga ma wıya hu buloŋ aa s̄i maakyiye yaa.

14 Wıya hu buloŋ n̄ aa kana d̄ı n̄ bası tıya ma, ū s̄i kaŋ ko bası tıya ma d̄ı ḡee wuwo leŋ d̄ı nala na n̄ gaňdarı.

15 K̄ı̄ hu buloŋ n̄ Kuwo a kana yaa n̄ k̄ı̄ ne. Ee re tıŋ n̄ bası tıya ma anı wıya hu buloŋ n̄ aa kana d̄ı n̄ bası, n̄ s̄i kpa tıya Wiyesi Welii hu d̄ı ū ko bası tıya ma ḡee."

Tikyogi s̄i birimi teŋfiyelvı̄

16 Εε ρε Yesu bül bası tiya ba a baa, "Muħu suwaa, ma bül bı sı na η, ame u kyeye bañmana hal, ma bül sı na η."

17 Εε ρε u hatinna hu badəmən kı piyesi dəmən a baa, "Wii no memii re yaa bee? U bası tiya ma anı muħu suwaa á bı sı na u ame di u kyeye bañmana hal di á bül sı na u. U bül baa u aa sı mu u kuwo lee re tıŋ á bül bı sı na u gęe."

18 U aa baa kyeye bañmana no, u memii re yaa bee? Á bı gyiŋ wii no u aa bası memii."

19 Yesu gyima anı ba aa kye dı ba piyesi u gyiŋ wii no memii re. Εε ρε u bası tiya ba a baa, "N aa baa dı muħu suwaa ma bı sı na η, ka dı kyeye bañmana hal di ma bül na η hu wiya re ma kı piyesi dəmən nyę koo?"

20 Witu re η bası kı tiya ma, ma sı wii gowagi sıniul, ame dəninya nala tenni ke sı fiyeli. Ma tısi sı kyogi, ame ma tıkyogi hu sı mügħi bürüm teñfityelv.

21 Dı haaj halvulli-luwol le ko kı wii, u tiya aa kyogi re, beewiya u gyima tuwara puu u re. Ame dı u re ko lul biye hu teŋ, u aa yeŋŋi u tuwara hu buloŋ ne, a kuu u aa lula biifalhu wiya.

22 Εε ρε u yan kui ma tiyaŋ me. Nyę ke, ma tısi kyogo re, ame η bül sı na ma, a leŋ dı ma tenni fiyeli fiyeli hu iriŋ nal buloŋ aa bı sı wuwo leŋ dı u lı ma kidiġi buloŋ tiyaŋ.

23 Dı kyee hu re ko pele, ma bı sı piyesi η kı kye wii buloŋ. Witu re η bası kı tiya ma, η Kuwo sı tiya ma kuij hu buloŋ ma aa sula u kı kye η fej tiyaŋ.

24 Abee gyunaŋ, ma ha bı sula u a kye kuij buloŋ η fej tiyaŋ. Eewiya, ma yan sula u, u sı kpa kuij hu ma aa sula u kı kye tiya ma dı ma tenni fiyeli a mu ten.

25 Wiya no buloŋ η aa bası tiya ma, namagisi re η kı maga. Ame saŋa kidiġi sı pele, η bül bı sı maga namagisi, η sı bası η kuwo wiya polli tiya ma.

26 Dı haaj kyee hu re ko pele, ma sı sula u kı kye kına η fej tiyaŋ. N bı baa miyan ne sı sula u tiya ma,

27 beewiya η Kuwo tui me kyo ma re. Ma kyo η ne, a laa η wiya di anı η lı u lee re. Εε re tıŋ u me kyo ma gęe.

28 N lı η Kuwo lee re a ko tuu dəninya. Nyę ke, η yan sı lı dəninya no tiyaŋ a mügħi mu η Kuwo lee."

29 Εε ρε u hatinna hu bası tiya u a baa, "Nyę ke, ı kyaası bası wiya kı polli re. I bul bee maga namagisi.

30 Nyę ke, á gyima anı i gyiŋ wii buloŋ aa we nihuwobin hakila tiyan ne, eewiya i bül bı maga dı i piyesi nal wii buloŋ. Nyę leŋ á gyima anı i lı Wıusi lee re."

31 Εε ρε Yesu piyesi ba a baa, "Nyę ke ma yan laa η wiya di re koo?

32 Saŋa kidiġi sı pele, u gba pele me re, dı ma buloŋ fá pısa mu ma dursi, anj ka η dursi. Ame η bı sı yaā η dursi beewiya η Kuwo we η lee re saŋa buloŋ.

33 N bası wiya no kı tiya ma re, dı η beel-ma yaa kidiġi dı ma wuwo tıŋ η tiyaŋ a na fiyelv. Dəninya no tiyaŋ ma sı na tuwara. Ame ma kaŋ ma tui, beewiya η yuwo di dəninya re."

1 Yesu aa bası wıya no ko teŋ, u wil deŋ wıısınyüu aŋ baa, "N Kuwo, sanja hu pele re. Leŋ di dıvnıya nala na miyan i biye hu gañdari di n me leŋ di ba na i gañdari.

2 I re kpaa dıvnıya nala wı buloŋ dee a we n nosi tıyan, di n kpa mı̄bol hu aa bı̄ kaŋ tenii a tıya nala hu i aa leŋ ba yaa n hatınna.

3 Nala hu aa gyıma anı i dıŋ ne kónı yaa Wıısı, aŋ pę gyıŋ miyan Yesu Krisita, laataal hu me i aa tıma, ba aa re kaŋ mı̄bol hu aa bı̄ kaŋ tenii.

4 N daga i gañdari re dıvnıya tıyan daha, beewiya tıma hu i aa kpaa tıya n, n tuŋ ba buloŋ teŋ ne.

5 N kuwo tıya n gañdari i sıya tıyan lagılagı no. Gañdari hu n fa aa kana i lee ka i na mari dıvnıya hu.

6 Nala hu i aa lı̄ tıya n dıvnıya nala tıyan, n leŋ ba gyıma i re. Ba fa yaa i nala re, ka i kpa ba tıya n. Ba laa i wıya di re.

7 Eeevíya, lagılagı no, ba gyıma anı kına hu buloŋ n aa kana lı̄ i lee re.

8 Duwoso hu i aa kpaa tıya n, n bası tıya ba re. Ba laa di re a gyıma anı wıtı̄ re, n kónı lı̄ i lee re. Ba laa di me re anı i re tıma n.

9 Nala hu i aa lı̄ tıya n dıŋ wıya re n kı̄ sula i, beewiya ba aa re yaa i nala. Dıvnıya nala buloŋ wıya daa n kı̄ sula i:

10 I nala yaa n nala re, n nala me yaa i nala. Ba tıyan ne i tıja a daga n gañdari.

11 Lagılagı no, n aa ko i lee re, n bil bı̄ si we dıvnıya no tıyan, ame ba ke si we dıvnıya no tıyan. N Kuwo, i re maga di á kyıwahı i abee gyırıma. Kı̄ deŋ nala hu i aa lı̄ tıya n nyuu welin abee i dee hu i aa kpaa tıya n a leŋ di ba yaa kı̄digi, anı n beel-i aa yaa kı̄digi gęe.

12 N fa aa we ba lee, n deŋ ba nyuu re welin abee dee hu i aa kpaa tıya n. N fa sıŋ po ba re a deŋ ba nyuu welin. Ba kı̄digi buloŋ bı̄ nyugısa i nyımanı tıyan, see nal hu aa maga di u nyugısa dıŋ, di gęe leŋ wıya hu ba fa aa saba i teŋ tıyan kónı ko yaa wıtı̄.

13 Lagılagı no, n aa ko i lee re. Ame n ha aa we dıvnıya no tıyan nyę, n bası wıya no kı̄ tıya ba re di teŋfiyelvı̄ hu buloŋ n aa kana me we ba tıyan.

14 N bası i nyıwa wıya tıya ba re. Ame dıvnıya nala ha haası ba re beewiya ba bee dıvnıya nala bı̄ yaa kı̄digi anı n bee dıvnıya nala me aa bı̄ yaa kı̄digi gęe.

15 N bı̄ baa di i lı̄ ba dıvnıya no tıyan, ame n aa sula i re di i po ba a lı̄ ba Sıtaanı nosi tıyan.

16 N bee dıvnıya no nala bı̄ yaa kı̄digi. Ee tı̄ re ba me bee dıvnıya no nala bı̄ yaa kı̄digi.

17 Tıja i wıtı̄ hu tıyan, a lı̄ ba di ba yaa i tı̄ nala, i wıbı̄ hu re yaa wıtı̄. Tıja i wıbı̄ hu aa yaa wıtı̄ tıyan a lı̄ ba di ba yaa i tı̄ nala.

18 Ee hu i aa yaŋ tıma n, n ko dıvnıya no, ee tı̄ re n me tı̄ ba dıvnıya no tıyan.

19 Ba wıya, n kpaa n tı̄ tıya i re a kı̄ tıja i nyıwa, di gęe wıwoo leŋ di ba me kpa ba tı̄ tıya i a kı̄ tıja i nyıwa abee wıtı̄.

20 N bı̄ sula i kı̄ tıya ba dıŋ, ame n sula i kı̄ tıya nala hu buloŋ aa si laa n wıya hu ba aa si bası di me re.

21 N bil aa sula i re di i leŋ ba buloŋ ko yaa kı̄digi. N kuwo, leŋ di á beel-ba buloŋ yaa kı̄digi anı n beel-i aa yaa kı̄digi gęe. Leŋ di ba yaa kı̄digi di dıvnıya nala laa di anı i re kónı tıma n.

22 Gañdari hu i aa kpaa tıya n, u tı̄ re n me kpa tıya ba. N yaa gęe re di ba buloŋ yaa kı̄digi anı n beel-i buloŋ aa yaa kı̄digi gęe.

23 N we ba lee re, i me we η lee. Lej di ba kōn̄ yaa kīdigi, di ḡee lej di dūniya nala gyuma anu i re kōn̄ tūma η. Lej di ba gyuma anu ee hu i aa kyo η, ee tu i re i kyo ba me.

24 N Kuwo, nala hu i aa kpaa tiya η, η aa kye di ba me we lee hu tiyan η aa si we re, di ba wuwo na η gañdari hu i aa kpaa tiya η. I kpaa gañdari no tiya η ne beewiya i kyo η ne aŋ na mari dūniya no.

25 N kuwo, t̄ip̄ul̄uŋ tūna, dūniya nala bi gyuma i, ame η ke gyuma i re. Nala no me gyuma re anu i re tūma η.

26 N lej ba gyuma i re. N ha si lej di ba mari gyuma i di ḡee lej ba kyo ba dōñt̄us̄i anu ee hu i aa kyo η, ka di η me we ba lee.”

18

Ba kaj Yesu

Matiwu 26.47-56; Maaki 14.43-50; Luka 22.47-53

1 Yesu aa kyowal̄ Wisi hu ko ten, v bee v hatunna hu sii kyol fuwonaan̄ kīdigi ba aa yuri Kidirōŋ, a mu gyuu baga kīdigi tiyan̄ ba aa p̄o olivi tūsi.

2 Gyudasi, nal hu aa ko kpa Yesu yall̄ hu gyi gyuŋ baga no lee re, beewiya ba bee Yesu gyi aa ki mu doj ne saŋa buloŋ.

3 Ee re Gyumma w̄ikeyuwal̄ s̄ilaala nihiyasi abee Farasiima hu sii lu Roma laalyuwolo badom̄oŋ abee W̄ikeyuwaldubal̄ hu p̄urop̄očo badom̄oŋ, di Gyudasi kan̄ ba mu di ba kan̄ Yesu. Ba gyi nyugli ba baktuna re, aŋ kolo f̄int̄us̄i abee kapila.

4 Yesu gyi gyuŋ w̄i hu buloŋ ba aa si yaa v re. Ee re v lu kyeŋ ba a p̄iyesi ba a baa, “Aŋne re ma ki kye?”

5 Ee re ba baa, “Yesu aa lu Nazareti re á ki kye.” Ee re Yesu basi tiya ba a baa, “M̄iyan̄ ne nyε.” Gyudasi, gyambatuna hu me fa p̄ee ba tiyan̄ ne a siŋ doj.

6 Yesu aa basi baa m̄iyan̄ ne nyε, ba miiḡi mu hal, a lu tele.

7 Ee re Yesu bil̄ p̄iyesi ba a baa, “Aŋne re ma ki kye?” Ba baa, “Yesu aa lu Nazareti.”

8 Ee re Yesu basi tiya ba a baa, “N̄ fon̄ basi tiya ma re anu m̄iyan̄ ne nyε. Di m̄iyan̄ ke re ma ki kye, ma lej di η hatunna no ke ki mu.”

9 U basi ḡee re di w̄i hu v fa aa laa siya basi kōn̄ ko yaa w̄it̄i. U fa baa “N̄ kuwo, nala hu buloŋ i aa lu tiya η, ba kīdigi buloŋ bi nyugisa.”

10 Di Siim̄oŋ Piita fa kol takooibii doj. Ee re v tuv̄i, a ḥ̄m̄aŋ Gyumma w̄ikeyuwal̄ s̄ilaala nihiyawu kīdigi yon̄ ba aa yuri Malku noduu dīḡiŋ a kyoč.

11 Ee re Yesu basi tiya Piita a baa, “Kpa i takoobii hu tuv̄ u tuv̄ tiyan̄. I būna anu η bee kye di η na tuwara hu η kuwo aa kpaa bine η ne koo?”

Ba kaj Yesu mu Anaasi siya

12 Ee re Roma laalyuwolo hu abee ba nihiyawu abee W̄ikeyuwaldubal̄ hu p̄urop̄očo kan̄ Yesu, a v̄uwa v̄.

13 a laa siya kana v̄ mu Anaasi lee. Anaasi fa yaa Kayifasi hula re. Han̄ bina hu, Kayifasi re fa yaa Gyumma w̄ikeyuwal̄ s̄ilaala nihiyasi buloŋ nihiyawu.

14 Kayifasi no re gyi basi tiya Gyumma nihiyasi anu di nīdigi re laa paalvu no nala buloŋ nyuu sv̄ba, v̄ re si kpiya ba paalvu hu nala buloŋ aa si sv̄ba.

Piita tuwa anu v̄ bi gyuŋ Yesu

Matiwu 26.69-70; Maaki 14.66-68; Luka 22.55-57

15 Siimōn Piita bee Yesu hatinna hu kidiđi gyi tij Yesu hal le. Wūkyūwal sīalaala nihiyawu hu gyi gyuň haň hatinna hu re welij. Eewiya, u ke gyi tij Yesu hal a gyuň gyanjuwo hu re.

16 Ka Piita ke sūj paga hu nyowa tiyan. Ee re Yesu hatinna no miiḡ l̄i, a basi wīya tiya hantolibiye hu aa p̄očo paga hu nyowa, aň kaň Piita ko gyuň.

17 Ee re hantolibiye hu aa sūj po paganyawa hu piyesi Piita a baa, "Ka i yaa baal no hatinna hu kidiđi re?" Ee re Piita baa, "Aayi, ñ b̄i yaa ba kidiđi."

18 Saňa no tiyan waal gyi we doň ne welij. Ee re diya hu tōñtunna abee Wūkyūwaldūbal hu p̄očočlo we diň a sūj gol a ki wiyen. Nyé re Piita me mu sūj ba lee a ki wiyen diň hu.

Gyüuma wūkyūwal sīalaala nihiyawu hu piyesi Yesu wīya

Matiwu 26.59-66; Maaki 14.55-64; Luka 22.66-71

19 Ee re Gyüuma wūkyūwal sīalaala nihiyawu hu piyesi Yesu u hatinna hu wīya abee wīya hu u fa aa dagi.

20 Ee re Yesu baa, "N̄ b̄i l̄wɔčl̄ basi wīl̄ buloň a tiya nal buloň. N̄ aa sūj ligyalı tiyan ne a basi wīya ki tiya nala. N̄ aa ki daga nala Gyüuma wūkyūwaldūsi tiyan ne abee Wūkyūwaldūbal hu tiyan lee hu nala aa ki lajñi.

21 Bee re yan tij i ki piyesi ñ nyę? Piyesi nala hu aa nu wīya hu ñ aa basa, d̄i ba daga i. Beewiya ba gyiň wīya hu ñ aa basa re."

22 Yesu aa basi gęe, Wūkyūwaldūbal p̄očočlo hu kidiđi ñmaa u kyanjkpaň tiyan aň baa, "Aňne re yaa i, i basi wīya nyę ki tiya Gyüuma wūkyūwal sīalaala nihiyawu hu?"

23 Ee re Yesu baa, "D̄i miyaň ne basi wīl̄ kyogi, u maga d̄i i basi d̄i nal buloň nu re. Amē d̄i wīl̄ hu ñ aa basa re yaa wītū, bee re tij i lej ba ñmaa ñ kyanjkpaň?"

24 Ee re Anaasi ha lej Yesu vūwa gęe, ka u lej ba kana u mu Gyüuma wūkyūwal sīalaala nihiyawu Kayifası lee.

Piita b̄il tōwa anı u b̄i gyiň Yesu

Matiwu 26.71-75; Maaki 14.69-72; Luka 22.58-62

25 Piita ha gyi sūj gyanjuwo hu tiyan ne a ki wiyen diň hu. Ee re nala hu badomōn piyesi u a baa, "Ka i me yaa baal no hatinna hu kidiđi re." Piita tōwa a baa, "Aayi, ñ b̄i yaa ba kidiđi."

26 D̄i Gyüuma wūkyūwal sīalaala nihiyawu hu yon kidiđi me gyi we doň. U gyi yaa nal hu dīgij Piita gyi aa ñmaň kyol hu l̄vli re. Ee re u piyesi Piita a baa, "Na ñ gyi naa i bee Yesu no re olivi tūsi baga hu tiyan?"

27 Ee re Piita b̄il tōwa a baa d̄i aayi. Piita aa basi gęe ko teň d̄i gyibal wiye.

Ba kaň Yesu mu Pilato siya

Matiwu 27.1-2, 11-14; Maaki 15.1-5; Luka 23.1-5

28 U kyikywala pipi, ba sii kaň Yesu l̄i Kayifası diya tiyan, a mu Pilato diya. Pilato re fa laa Roma kuworibal hu naasi sūj doň paaloo tyyan. Gyüuma hu gyi b̄i gyuň gyanjuwo hu. Beewiya ba gyi bee kye d̄i ba ko kyogi ba sūna, ka d̄i ba wuwo di Dūsī-parı-banı Kyebal kidiiliye hu.

29 Ee re Pilato ko l̄i piyesi ba a baa, "Wibee re ma baa baal no yaa kyogi?"

30 Ee re ba basi tiya u a baa, "D̄i u re fa b̄i yaa wīl̄ kyogi, á fa b̄i s̄i kana u ko i lee."

31 Εε re Pilato bası tiya ba a baa, “Εε κε, ma kana v mu di v sariya ma tu lesiri tiyan.” Εε re ba bası tiya v a baa, “Mamaa Roma nala bi tiya ma ñmanu di á kpv nal bulon”.

32 Wiya no bulon yaa re di wiya hu bulon Yesu aa basa a mu tile ee hu v aa si svba kñni koo yaa wñtu.

33 Εε re Pilato mügi gyvv diya, an len ba kañ Yesu ko v siya v piyesi v a baa, “I re yaa Gyuumma kuwori hv?”

34 Εε re Yesu piyesi v a baa, “I tu re bası wñ no koo nal le bası η wiya tiya i?”

35 Εε re Pilato bil baa, “N bi yaa Gyuu. I tu nala abee ma wñkyuwal sulaala nñhiyası re kana i ko we η nosi tiyan. Wñbee re i yaa kyogi?”

36 Εε re Yesu baa, “N koro tuwo dñniya no tiyan. Di η koro re fa we dñniya no tiyan, η nala fa si yuwo laa η, di Gyuumma ta wuwo kana η. Ame η koro tuwo daha.”

37 Εε re Pilato piyesi v a baa, “I yan yaa kuwori re koo?” Εε re Yesu baa, “I tu re basa. Wñdigi dñv wiya re η kuu ko, ba lula η dñniya no tiyan. Wñisi wñtu hv re η ko di η bası tiya nala. Nal hv bulon aa kye wñtu no, v tñuna aa gyegile nu η nyowa re.”

38 Εε re Pilato piyesi v a baa, “Wñtu re yaa bee?”

Nala hv baa di ba kpv Yesu

Matiwu 27.15-31; Maaki 15.6-20; Luka 23.13-25

Εε re Pilato mügi lu Gyuumma hv lee a bası tiya ba a baa, “N bi naa wñ hu baal no aa yaa a maga di η kpa kyogisi tiya v.

39 Ame bına ke bulon, di Düsü-parı-banı Kyebal hv re ko pele, η aa kuu ma wiya re aa lu nala hv ba aa kañ to diya tiyan nñdigı a ta, anı ma lesiri aa daga gëe. Ma aa kye di η kpa Gyuumma kuwori hv re ta koo?”

40 Εε re ba nosı a baa, “Aayı, baal no ke daa! Lu Barabaası ta tiya ma. (Barabaası gyu yaa nñbɔn ne ba kañ to diya.)”

19

1 Εε re Pilato len ba kañ Yesu a viuri v,

2 ka alalyuwolo hv kpa sɔsı svwa nyupugi aa kii kuwori nyupugi, a kpa kyige v, an kpa gafiyandolii kidiñi laalu v,

3 an aa villi mu ki kyuwali v a baa, “Gyuumma kuwori, Wñisi si tiya i muibodolii!” An aa ñmmaa v kyanjkpañ tiyan.

4 Εε re Pilato bil mügi lu gyamaa hv lee a bası tiya ba a baa, “Ma deñ na, η si kana v ko lu ma lee di ma gyuma anı η ke bi naa wñ bulon baal no aa yaa a maga di η kpa kyogisi tiya v.”

5 Εε re ba kañ Yesu ko lu di v ha kyige sɔsı nyupugi hv abee gafiyandolii hv ba aa kpaa laalu v. Εε re Pilato bası tiya ba a baa, “Baal hv re nye.”

6 Gyuumma wñkyuwal sulaala nñhiyası abee Wñkyuwaldıabal hv pñpccolı aa naa v, ba kyürü yoga a baa, “Ma kpaasi v mal daagarı tiyan.” Εε re Pilato bası tiya ba a baa, “Ma tu kana v mu kpaasi mal daagarı tiyan. Ν ke bi naa wñ hv v aa yaa a maga di η kpa kyogisi tiya v.”

7 Εε re Gyuumma hv bil baa, “U kañ v tu ki yuri Wñisi Biye re. Á mirisi daga anı nal hv bulon ko yaa gëe, v tñuna maga di ba kpv v re.”

8 Pilato aa nu ba aa bası gëe, kambıñ mari kana v anı v aa si kpa kyogisi tiya Yesu.

9 Εε re v bil mügi gyvv diya hv a piyesi Yesu a baa, “Lee re i lu?” Ame Yesu bi laa wñ bulon bası.

10 Εε ρε Pilato piyesi υ a baa, “I bee tɔgimi η? I bı gyıma anı η kan dee re η aa si wuwo kpa i ta, a bil kan dee me η aa si wuwo lej di ba kpaası i mal daagarı tiyan koo?”

11 Εε ρε Yesu bası tiya υ a baa, “I fa bı si kana η dee di Wıısı fa bı tiya i gęe dee. Amę nala hu aa kana η ko we i nosi tiyan wıbɔŋ ne yuga a te wıbɔŋ bulon.”

12 Pilato aa nıı gęe, υ fa kı kye di υ kpa Yesu ta. Εε ρε Gyuumma hu bıl kyırı yuga a baa, “Dı i re ko kpa υ ta, i bil bı yaa á paalvı kuworibal Siiza kyana. Beewiya nal hu bulon aa kanj υ tı ki yırı kuwori, υ tına yaa kuworibal hu dɔn ne.”

13 Pilato aa nıı gęe, υ kanj Yesu ko lıı, aŋ mu hɔŋ υ sardı-kpasa nyuu tiyan. Buwa re ba fa kpa mari kuwori kpasa hu lısnıı a kanj doŋ ki yırı Gabata Hiiburu taal tiyan.

14 Saŋa no tiyan du wıısı gyı maga nyutotvı re. Kyee no re Gyuumma aa yaa siri, a sii υ sigballıya, ba di Dıısı-parı-banı Kyebal hu. Εε ρε Pilato bası tiya ba a baa, “Ma kuwori hu re nye.”

15 Εε ρε ba mari kyırı yuga a baa, “Kpu υ! Kpu υ! Kpaası υ mal daagarı tiyan.” Εε ρε Pilato piyesi ba a baa, “Ma aa kye di η kpaası ma kuwori hu daagarı tiyan ne koo?” Εε ρε Gyuumma wıkyıvıwal sılaala nıhiyasi baa, “Á bu kanj kuwori bulon a pe Siiza, á kuworibal hu tiyan.”

16 Εε ρε Pilato kpa Yesu tiya ba di ba kanj mu kpaası mal daagarı tiyan.

Ba kpaası Yesu mal daagarı tiyan

Matiwu 27.32-44; Maaki 15.21-32; Luka 23.26-43

17 Εε ρε laalyuwolo hu laa υ a kana υ ki mu. Ba kanj Yesu ko ki lıı di υ baası υ tıı daagarı re, Εε ρε ba mu pele lee hu ba aa kye di ba kpaası υ. Doŋ fen ne yaa Golgota, Hiiburu taal tiyan. Golgota memii re yaa nyukunjkogilo.

18 Doŋ tiyan ne ba kpaası Yesu mal daagarı hu tiyan. Ba fa kpaası nala baltya me re daagaryı baltya nyuni tiyan a pe Yesu tiyan. Kıtdıgi we υ noduu dülan, kıtdıgi me we υ nogobı dülan.

19 Εε ρε Pilato lej ba sabı mal Yesu daagarı hu nyuu tiyan a baa, “Yesu aa lıı Nazareti, Gyuumma kuwori hu.”

20 Gyuumma gyı yuga a karımı wıı no beewiya lee hu ba gyı aa kpaası Yesu mal daagarı hu tiyan gyı kpaga Gyerusalem ne. Pilato gyı lej ba sabı wıı no Hiiburu abee Laatin abee Giriki taanı tiyan ne.

21 Εε ρε Gyuumma wıkyıvıwal sılaala nıhiyasi bası tiya Pilato anı υ ta saba a baa di Gyuumma kuwori re nye, amę di υ sabı a baa di baal no re baa di υ re yaa Gyuumma kuwori.

22 Εε ρε Pilato baa, “Wıı hu η foŋ aa saba, η bıl bı kanj ki bırumı.”

23 Laalyuwolo hu aa kpaası Yesu mal daagarı hu tiyan ko teŋ, ba paa υ ganni a kanj kpaă leye banaa. Laalyuwol bulon di lıdigi. Εε ρε ka ba kpa υ gadolii hu me. Gasıdigı re ba fa kpa sıwıa υ bulon.

24 Εε ρε laalyuwolo hu bası tiya dıomɔŋ a baa, “Ma ta lej di á kanj gal hu kuyesi, ma lej di á yuwo gbaŋja, a na nal hu aa si di υ.” Ba yaa wıı no di wiya hu ba fa aa saba Wıısı teŋ tiyan ko yaa wıtı re. Ba fa saba abaa, “Ba paa η ganni kpaă dıomɔŋ ne

anj kuu η gadolii hu wiya a yuwo gbaŋja.”

Εε tıı re laalyuwolo hu me kɔnı yaa.

25 Yesu nıına, abee Yesu υ naa nıına tolusu abee Kulopasi haanı Meerı, abee Meerı Magidalina fa sıŋ kpaga Yesu daagarı hu re.

26 Yesu aa naa v naa abee v hatunnu hu wiya v fa aa kyo kujkañ dı ba sına, ee re v bası tıya v naa a baa, "N naa, i biibaal le nye."

27 Añ bil bası tıya v hatunnu hu me a baa, "i naa re nye." A lı hañ saña hu tıyan, v hatunnu hu kanj Yesu nına mu v diyə a ki den v.

Yesu suba

Matiwu 27.45-56; Maaki 15.33-41; Luka 23.44-49

28 Yesu gyl gyıma anı nyę ke v tuñ turma hu v kuwo aa kpaası tıya v teñ ne. Ee re v baa "Nıunyowası kana ñ ne." Nyę leñ wiya hu ba aa sabı bin Wıısı teñ tıyan ko yaa wıtır re.

29 Di sıkyaaakyaa me gyl suu ghaba a suñ doñ. Ee re ba kpa gbara a sına suñ hu tıyan, a kpa kaakelii lı gbara hu a kanj gyıñ dige v nyuwüpine.

30 Yesu aa lamısı suñ hu ko teñ, ee re v baa, "Wıı bulon tene re!" Añ kanj v nyuu kyugili a suba.

31 Kyees no dı Gyuumma hu me aa yaa ba siri, beewiya v sigballiya re si yaa Dıssi-parı-banı Kyebal hu. Kyewiyesii hu me kyees re gęe. Ee re tuñ ba gyl bee kyę dı nala hu saga daagariya hu nyuu hañ kyebal hu. Nyę re ba mu svıla Pilato dı v leñ dı laalyuwolo hu mu bori ba naasi añ lallı ba tuu daagariya hu tıyan.

32 Ee re laalyuwol hu mu ñmaa baala hu ba aa kpaasa a pe Yesu tıyan naasi bori.

33 Ba aa ko Yesu lee dı v suba. Ee wiya ba gyl bı bori v naasi ke.

34 Ame laalyuwol hu kıdigi kpa v tiñ a kyögö Yesu login luri. Ee re kyal abee nı gyaası lı gyaasi.

35 Mıyan nal hu aa bası wiya no bulon ke naa ba re abee n sı. Wiya no bulon me ñ aa bası kónı yaa wıtır re. N tı gyıma anı ñ bee nyıya wiya. Daŋsiya no re ñ di, dı ee leñ dı ma me wuwı laa di.

36 Wiya no bulon yaa re dı wiya hu ba aa saba Wıısı teñ tıyan ko yaa wıtır. Ba saba a baa,

"Ba bı sı bori v hogidigi me."

37 Wıısı teñ login kıdigi tıyan, ba bil basa re anı nala sı den nal hu login ba aa kyögö.

Ba hogo Yesu

Matiwu 27.57-61; Maaki 15.42-47; Luka 23.50-56

38 Baal kıdigi re gyl we doñ ba kı yırı Gyosefı, a lı Arimatiya. U fa yaa Yesu hatınna kıdigi re. Ame v fa kanj v tı faña re Gyuumma nıhiyasi hu wiya. Yesu aa ko suba, ee re v mu svıla Pilato dı v leñ dı v mu kpa Yesu. Nyę re Pilato tıya v ñmanı v mu kpa v.

39 Ee re Nikodemı nal hu gyl aa laa siya mu Yesu lee tebine hu me sii tuñ Gyosefı hal ba mu. Nikodemı gyl kpaası tıunaaluliye badomıñ ba aa yırı mées abee alçası re a mari kına badomıñ dı v kanj mu tısi Yesu teñbii dı v ta pıw lagi. Kına no yohun gyl maga nıhuwobiñ pilin yohun ne.

40 Ba balıya re gyl muv kpa Yesu teñbii, a kpa kına hu v aa mara tısi v aŋ kpa gapuluñ, a bo to v, anı Gyuumma sunıñ hogii lesiri aa daga gęe.

41 Dipolo kıdigi re fa we lee hu tıyan ba gyl aa kpaası Yesu mal daagari hu tıyan. Dipolo hu tıyan, bıbuwa kıdigi re fa we doñ, ba ha bı maakyiye hogo nal bulon doñ.

42 Akuu v sigballiya aa sı yaa Gyuumma kyewiyesii hu kyees wiya, ka bıbuwa no me gyl aa kpaga doñ wiya, ba gyl kpa Yesu hogo v tıyan.

20

Yesu sii svu tiyanj

Matiwu 28.1-8; Maaki 16.1-8; Luka 24.1-12

1 Alahadi kyee sigballinyuwa pipi, Mæeri Magidalina sii foñ mu buwa hu lee. U muwa du dabuyi hu ba aa kpaa to buwa hu suro.

2 Nyé re u mügi fá mu Siimoy Piita abee Yesu hatinni hu Yesu fa aa kyo kuijan hú lee, a basi tiya ba a baa, “Ba lı á Tüna Yesu buwa hu tiyanj ne. Ka á bı gyuñ lee hu ba aa kpaa u binj.”

3 Ee re Piita bee Yesu hatinni-kyoolii hú gyi sii fá kí mu buwa hu lee.

4 Nyé re kidiği hú tüna fá kanj Piita ta, aŋ laa siya fá mu pele buwa hu lee.

5 Ame u gyi bı gyuuñ buwa hu tiyanj. U gyi tuu luŋ ne a deñ na dı Yesu lije hu duŋ pıñ buwa hu tiyanj.

6 Ame Piita ke aa tuŋ hal ko, u bıl bı gyegile aŋ mu gyuuñ buwa hu a na dı Yesu lije hu duŋ pıñ.

7 Ka gal hu ba fa aa kpaa vuwa Yesu nyuu me kulo pıñ u duŋ.

8 Ee re nal hu aa laa siya mu buwa hu lee me mu gyuuñ buwa hu tiyanj a na wıñ hu aa yaa, a laa dı anıñ Yesu kóni sii svu tiyanj ne.

9 Ame ba ha gyi bı gyuñ wıñ hu ba fa aa saba Wıusi teñ tiyanj memii anıñ u maga dı Yesu sii svu tiyanj ne.

Yesu kanj u tu ko daga Mæeri Magidalina

Matiwu 28.9-10; Maaki 16.9-11

10 Ee re Yesu hatinni hu mügi mu bee.

11 Ka Mæeri Magidalina ha sıñ buwa hu logiŋ a kí wii. U aa wii gée re an tuu luŋ dı u deñ buwa hu tiyanj,

12 dı u naa mahkasi balya buwa hu tiyanj dı ba laalı gapullı a høj lee hu Yesu fa aa pına. Kidiği høj Yesu nyuu fa aa muv lee hu re, ka kidiği me høj u naast fa aa muv lee hu.

13 Nyé re ba piyesi u a baa, “Hantolibiye, bee re tuŋ i kí wii?” Ee re u baa, “Ba kpaa ıñ Tüna buwa hu tiyanj ne, ka ıñ bı gyuñ lee hu ba aa kpaa u mu binj.”

14 Ee re u mügi dı u birumı, dı u naa Yesu dı u sıñ doŋ. Ame Mæeri fa bı gyima anıñ Yesu re gée.

15 Ee re Yesu me piyesi Mæeri a baa, “Hantolibiye, bee re tuŋ i kí wii? Kibee re i kí kyę?” Mæeri fa bıuna anıñ baal hu aa deñ dipolo hu re. Ee re u piyesi u a baa, “Nuhiyawu, dı i re kpa u, daga ıñ lee hu i aa kana u mu binj, dı ıñ mu kpa u.”

16 Ee re Yesu yırı u fen a baa, “Mæeri”. Nyé re Mæeri mügi galdaası aŋ bası Hiiburu taal tiyanj a baa, “Rabboni” (Rabboni memii re yaa dıdagıl.)

17 Ee re Yesu bası tiya u a baa, “Ta dige ıñ, beewiya ıñ ha bı muv ıñ Kuwo lee. Amë mu bası tiya ıñ hatinni hu anıñ ıñ mügi kí gyuñ ıñ Kuwo lee re. U re yaa ıñ beel-ma bulonj Kuwo a yaa ıñ beel-ma bulonj Wıusi me.”

18 Ee re Mæeri Magidalina mu Yesu hatinni hu lee, a basi tiya ba a baa dı u naa Tüna Yesu re, a basi wıya hu me bulonj u aa basi tiya u a tiya ba.

Yesu kanj u tu ko daga u hatinni

Matiwu 28.16-20; Maaki 16.14-18; Luka 24.36-49

19 Haŋ Alahadi hu kyee widaana, u hatinni hu gyi laŋja diya tiyanj ne an kanj dimbee hu lara, beewiya ba gyi aa fá Gyuumma nihiyası hu re. Ee re Yesu ko sıñ ba tutvu an baa, “Fiyelvı we ma lee.”

20 U aa bası gee ko teñ, u kañ u nosiabee u login daga ba di ba na fuþuñi hu. U hatunna hu bulon tenni gyl fiyebla re welinj ba aa naa Tiuna hu nyuniñ.

21 Ee re Yesu bil bası tiya ba a baa, "Fiyelsru we ma lee." N Kuwo aa tuma ñ gee, ee tui re ñ me ki tuñ ma.

22 U aa bası gee teñ, u wiyesi we ba tiyan añ baa, "Ma laa Wisi Wiyesi Welii hu a leñ di u we ma tisi tiyanj.

23 Di mamaaa re ko kpa nal wibomo kye u, Wisi me si kpa u tiuna wibomo kye u. Di mamaaa re ko bi kpaal nal wibomo kye u, Wisi me bi si kpa u tiuna wibomo kye u."

Yesu kañ u tui ko daga Tomaasi

24 Saña hu tiyan Yesu aa kañ u tui ko daga u hatunna hu, di u hatunna hu kidiñi ba aa yiri Tomaasi ke fa tuwo. U feñ kidiñi me re fa yaa Daalylanı.

25 Ee re u hatunni-kaalıya hu bası tiya u a baa, "Á naa á Tiuna re." Ee re Tomaasi bası tiya ba a baa, "See di ñ na habibuñsi hu u nosi tiyanj, a kpa ñ nonii dige doñ fuþuñi, a kpa ñ nonii tuv u login buwa hu me tiyanj, ka di ñ na laa ma wü hu di."

26 U kyeyse kyori hal tiyanj, Yesu hatunna hu bil gyuu ñuya a kañ dimbee hu lara. Saña no tiyan ke di Tomaasi me we ba tiyanj. Ba ko yaa di ba deñ di Yesu siñ ba tutvu añ baa, "Fiyelsru we ma lee."

27 Ee re ka u bası tiya Tomaasi a baa, "Kpa i nonii a tuv ñ noñ buwa hu tiyanj añ deñ ñ nosi na, añ kpa i nonii tuv ñ login buwa hu me tiyanj a na. Laa di, ta ki yaa sige."

28 Ee re Tomaasi baa, "I re yaa ñ tiuna abee ñ Wisi."

29 Ee re Yesu piyesi u baa, "I aa naa ñ ne tuñ i laa di nye koo? Nyusunjtumma re yaa nala hu aa bi naa ñ, añ laa ñ wiya di."

30 Yesu gyl yaa wimagila yuga re u hatunna hu siñ tiyanj. Amë wiya no bulon daa ñ sabi we teñ no tiyanj.

31 Amë ñ sabi wiya no re di ma wuwo laa di anii Yesu re yaa Krisita hu, laataal hu Wisi aa liya, a yaa Wisi Biye me. Di mamaaa re laa u wiya di, ma si kañ mübol aa bi kañ tenii.

21

Yesu kañ u tui ko daga u hatunna bape

1 Ee hal tiyan ne Yesu gyl bil kañ u tui ko daga u hatunna badomoy fuwo kidiñi ba aa yiri Tibeeriya nyuwa tiyanj.

2 Siimoy Piita abee Tomaasi, nal hu ba fa aa yiri Daalylanı, abee Nataniyel fa aa lü Keena aa we Galili paaluu tiyanj, abee Zebedi biisi hu, abee Yesu hatunna hu balıya bulon ne gyl lañja ka wü no yaa.

3 Nyę re Yesu gyl tiña a kañ u tui ko daga ba: Ba gyl siñ fuwo hu nyuwa re. Ee re Siimoy Piita bası tiya u döntüñsi hu anii u aa mu di u kası fuwonamıusi re. Ee re ba bulon baa di ba si tiña u mu. Ee re ba mu kpa nüduworiboro a gyuu nü hu tiyanj, amë hañ tebine hu bulon ba gyl bi kañ fuwonanj-digı me.

4 U sigballinyuwa, Yesu ko siñ nü hu nyuwa, amë u hatunna hu gyl bi gyima anii u re.

5 Ee re Yesu piyesi ba a baa, "N kyanlı, ma ha bi kañ fuwonamıya bulon?" Ba baa di aayi.

6 Ee re u bası tiya ba a baa, "Ma yuwo ma gyon hu we nüduworiboro hu noduu login dülan, ma si kası fuwonamıusi." Ee re ba yuwo gyon hu

a kası fuwonamısı su. U aa suwo gee, ba bı wuwo dı ba gba tarı gyon hı gyuŋ.

7 Ef re Yesu hatınnı hı u fa aa kyo kırkaŋ hı bası tiya Piita a baa, "Á Tıuna re bası wiya kı ma geee." Saŋa no tıyanı dı Piita fa wuri u gal le. U aa nı geee, u kpa u gal hı laalı, anı hı nıduworiboro hı tıyanı, a gyaa tuu nı hı dı u duwori mu Yesu lee.

8 Doŋ bee nı hı nyıwa fa bı boliye. U fa pele naaŋsiŋnyıwa kocı boto re. Ka Yesu hatınnı nıkaaliya hı aa we nıduworiboro hı tıyanı tarı gyon hı abee fuwonamısı hı ko hı nı hı nyıwa.

9 Ba aa ko hı nı hı nyıwa, ba na din dı fuwonamısı kyebę ka ba na paanuu me.

10 Ef re Yesu bası tiya ba a baa, "Ma lı fuwonamısı hı badomıŋ ma aa kasa laglagı no hı a kaŋ ko."

11 Ef re Siimɔŋ Piita mıŋı mu pe ba tarı gyon hı ko gyuŋ dogimo, dı fuwonamıubala suwo. Fuwonamısı hı fa yaa koo abee molılıbalıya abee fi abee boto re. Abee fuwonamısı hı gyl aa yuga gee bulon ame gyon hı gyı bı kiyesa.

12 Ef re Yesu bası tiya ba a baa, "Ma ko billı nyıwa." U aa bası gee, u hatınnı hı kıdğı bulon gyl bı wuwo dı u piyesi baa "Aŋne re yaa ı." Beewiya ba bulon gyıma anı Tıuna hı re.

13 Ef re Yesu kaŋ paanuu hı kpaa tiya ba, a kpaa fuwonamısı hı me tiya ba.

14 U aa sii sıvı tıyanı, u bıto re yaŋ nye u aa kaŋ u tıı ko daga u hatınnı.

Yesu bası wiya tiya Piita

15 Ba aa dii kına hı ko teŋ, ef re Yesu piyesi Siimɔŋ Piita a baa, "Gyooŋ biibaal Siimɔŋ, i kyo ı a te geee i dɔŋtıŋsi no aa kyo ı ne?" Ef re Piita baa, "Waa, ı Tıuna, i tıı gyıma anı ı kyo ı re." Ef re Yesu bası tiya u a baa, "Kı deŋ ı hatınnı nyuu anı pedaal aa ki deŋ u piyese nyuu geee."

16 Ef re Yesu bıl piyesi u a baa, "Gyooŋ biibaal Siimɔŋ, i komi kyo ı ne?" Ef re Piita bıl baa, "Waa, ı Tıuna, i gyıma anı ı kyo ı re." Ef re Yesu bıl bası tiya u a baa, "Kı deŋ ı hatınnı nyuu anı pedaal aa ki deŋ u piyese nyuu geee."

17 Ef re Yesu bıl piyesi Piita bıto tıuna a baa, "Gyooŋ biibaal Siimɔŋ, i kyo ı ne?" Yesu aa piyesi u bıto gee, Piita tiya bulon kyogi, u bası tiya Yesu a baa, "N Tıuna, i gyuŋ wıı bulon ne. I gyıma anı ı kyo ı re." Ef re Yesu bıl bası tiya u a baa, "Kı deŋ ı hatınnı nyuu anı pedaal aa ki deŋ u piyese nyuu geee."

18 Witı re ı bası ki tiya ı, i fa aa yaa bapıwası, i aa sii nyıgılı i tıı re, a ki mu lee hı bulon i aa kye. Amę dı i re ko hıyastı, i sı kaŋ i nosı gye, anka dı ba vıwa ı, a kana ı mu lee hı i aa bee kye."

19 Yesu aa bası wıı no daga gee hı Piita aa sı sıvıba re, a leŋ dı nala tıı gee tıyanı a na Wıısi gaŋdırı aā maga gee. Ef re ka Yesu bası tiya u a baa, "Kı tıuna ı hal."

20 Ef re Piita galdaası hal, a na dı Yesu hatınnı hı Yesu fa aa kyo kırkaŋ hı dı u aa tıı ba hal. U re yaa nal no tıuna gyl aa hıŋ kpalı Yesu saŋa hı ba gyl aa di kıdiiliye hı, a gyl piyesi u a baa, "N Tıuna, aŋne re sı kpa i yallı?"

21 Piita aa naa u, ef re u piyesi Yesu a baa, "N Tıuna, ka baal no me, bee re sı yaa u me?"

22 Εε ρε Yesu basi tuya u a baa, “Dī miyan̄ ne aa kye dī u we doŋ a mu pele saŋa hu ɳ aa si muiŋi ko dun̄iya me, i wibee ρe we doŋ? I ke ki tuya ɳ hal.”

23 Yesu aa basi nyē w̄ya, u hatunna buloŋ gyi aa basi ρe anu u hatunni no ke bi si suba. Amē Yesu gyi bi baa dī u bi si suba. Wū hu u gyi aa basa ρe nyē: “Dī miyan̄ ne aa kye dī baal no we doŋ a mu pele saŋa hu ɳ aa si muiŋi ko dun̄iya me, Piita, i wū tuwo.”

24 Hatunni no ρe yaa nal hu aa basi w̄ya no, a bił sabi ba biŋ teŋ tuyaŋ me. Á gyuma anu w̄ya hu buloŋ u aa basa yaa wutuᵣ ρe.

25 Yesu yaa w̄ya badəməŋ me ρe yuga a pe w̄ya hu ɳ aa saba we teŋ no tuyaŋ. Dī miyan̄ ne fa sabi w̄ya hu buloŋ kui kui a biŋ tenni tuyaŋ, ɳ bi tama tenni hu fa si na lee a piŋ dun̄iya no tuyaŋ.

YESU KPAMBISI HU TUMA

1 N nihiyawu Tiyofilosı, miyan Luka re bil sabi teŋ no kí tiya i. Teŋ hu ñ aa laa siya sabi tiya i tiyan, ñ daga wiya hu bulon Yesu aa yaa re abee wiya hu u aa daga, a lú saŋa hu u aa piile kí tuŋ u tuma,

2 a mu pele kyee hu Wuisi aa kpaa u gyi wuisibee. Wuisi Wiyesi Welii hu dee tiyan, u gyi daga u kpambisi hu u aa hiya tuma hu ba aa sí kí tuma re, anj na mu wuisibee.

3 U aa sii suu tiyan me, u kana u tu ko daga u kpambisi hu bulon ne u suu kyeyə molibaliya paga tiyan. Nmangyamaa re u gyi kpa, a kana u tu ko daga ba, ba na u, di nal bulon ta yaa sige anu u mügi sii suu tiyan ne. Ee re ka u gyi basi Wuisi koro hu wiya tiya ba, an na mu wuisibee.

4 Yesu ha gyi aa we u hatinna hu lee, u gyi basi tiya ba re abee sıfiyasi a baa, "Ma ta ko kí lú Gyerusalem tiyan. Ma gyegili bonye kíj hu ñ Kuwo aa wee nyuwa a baa di u si tiya ma. N laa siya basi u wiya tiya ma re."

5 Gyooŋ, Wuisinufool hu ke, nii re u gyi kan kí fo nala wiukyowalnu. Amé u bi si piisi, ka di Wuisi kpa u Wiyesi Welii hu fo ma wiukyowalnu."

*Yesu gyi wuisibee
Maaki 16.19-20; Luka 24.50-53*

6 Yesu bee u kpambisi hu aa laŋja geee re, ba piyesi u a baa, "Á Tuña, laglagi no ke, i si len di Iziral timma bil di ba paaluu koro koo?"

7 Doŋ ne Yesu basi tiya ba a baa, "Wiya no abee kyee hu ba aa si yaa, ba we N kuwo lee re. U kyeri tiyan ne u bin ba bulon. Eewiya, u bi maga di ma gyi kyee hu.

8 Amé di Wuisi ko kpa u Wiyesi Welii hu we ma tiyan, ma si kan dee a yaa ñ daŋsiya diile a basi ñ wiya Gyerusalem tiyan, abee Gyudiyá paaluu bulon tiyan abee Samaariya paaluu bulon tiyan, a kan kí mu doniya login ke bulon."

9 Yesu aa basi geee ko teŋ, Wuisi kpa u kan gyi wuisibee, ka u kpambisi hu siŋ wil nyuni kí deŋ wuisinyuu. Nyé re taal ko to u, ba bil bi na u.

10 Ba ha aa siŋ wil nyuni kí deŋ wuisinyuu geee, di baala balya re ko siŋ ba login tiyan geee, a laalı gapulli

11 a piyesi ba a baa, "Galili timma, bee re tuŋ ma siŋ kí deŋ wuisinyuu nyé? Ee hu ma aa yan na Wuisi kpaa Yesu a kan kí gyi wuisibee ma siŋ tiyan nyé, ee tu re u si bil mügi lú wuisibee ko tuu."

*Ba lú nal di u laa Gyudası nyuu
Matiwu 27.3-10*

12 Ee re Yesu kpambisi hu lú Olivi dogimo hu nyuu a mügi mu Gyerusalem. A lú dogimo hu kí mu Gyerusalem si yaa anu meeldaa-kyalı.

13 Ba ko pele Gyerusalem, a kpa mu ba duigyuulı gyirambisa nyuu dyia kídigi tiyan. Ba nala hu gyi aa laŋja kí gyuu doŋ ne nyé: Piita, Gyooŋ, Gyemsi, Anđduru, Fılıpi, Tomaasi, Batolomi, Matiwu, Alfiyası biibaal Gyemsi, Siimor, nal hu aa kyl u nala wiya, abee Gyemsi biibaal Gyudası.

14 Ba bee haana badomoj abee Yesu niuna Meeri abee Yesu nimmabalya bulon ne gyi yaa nyudigı aa kí laŋlı doŋ saŋa bulon, a kí kyuwah Wuisi abee sıfiyasi.

15 Nyé re kyee kídigi ba ko laŋlı dəməj. Ba fa pel nala koo abee molhya. Ee re Piita siŋ a baa,

16 “N naabalıya, Wıısı Wiyesi Welii hu fa len Deviti daga wiya hu Gyudası aa si yaa re. U maga di Wıısı nyuwa no Deviti aa basa kóni ko yaa wıtú re. Beewiya Gyudası re yaa nal hu aa kaŋ nala mu ba kaŋ Yesu.

17 Yesu fa lıı u re u yaa á kídigi, a me pe á tuma no tiyan.”

18 (Gyudası gyı yaa wıbcı ne, a na molbiye doŋ a kpa yıbcı taŋha kídigi. Han taŋha hu tiyan ne u tele poso, u nabolimo bulon lıı gyaasi.

19 Nala hu aa we Gyerusalem tiyan bulon ne gyı nu u wiya. Ee re tuŋ ba kaŋ lee hu ki yırı Akeldama, ba taal tiyan. U memii re yaa taŋha hu tiyan kyal aa gyaasa.)

20 “Deviti saba we Wıısı teŋ logiŋ hu ba aa yırı Yıla tiyan ne a baa, ‘Wıısı si len di u dıya piŋ gyikpiye, di nal bulon ta ki gyuu.’

An bil sabı abaa,

‘Ame u tuma ke, see di nal laa u nyuu a ki tuma.’

21 Ee wiya u maga di nal laa u nyuu re a pe á tiyan di á di daŋsiya anu á Tuına Yesu sii svu tiyan ne. Nal no tuına maga di u lıı á nala hu gyı aa tuŋ á Tuına Yesu hal le, á beel-u we doŋ saŋa bulon,

22 a lıı saŋa hu Gyooŋ gyı aa foo Yesu wıukywıwalnu a kaŋ ko pele kyee hu Wıısı aa kpaa u á sú tiyan, a gyıŋ wıısıbee.”

23 Nyę re ba daga nala balya. Ba kídigi fej ne yaa Gyosefı Basabaası. (U fej kídigi me re fa yaa Gyusitu.) Kídigi hu me fej ne fa yaa Matiyası.

24-25 Ba aa daga nala hu gee re, ba kyıwıalu Wıısı a baa, “Á Tuına, i re gyıŋ nihiwobiŋ bulon tiya. Eewiya, nala no balya tiyan, daga ma nal hu i aa liya di u yaa i kpambısı hu kídigi a laa Gyudası nyuu, a ki tuŋ u tuma. Beewiya Gyudası lej ma re aŋ mu u bee lee hu aa maga.”

26 Nyę re ba yuwo gbaŋja, Matiyası di, ba lıı u pe Yesu kpambısı fi abee kídigi hu tiyan.

2

Wıısı Wiyesi Welii hu kotuuyi

1 Nyę re ba kyebal hu ba aa yırı Peñtikosi kyee ko pele. Kyee no di nala hu bulon aa laa Yesu wiya di doŋ tiyan ko laŋji diidigi tiyan ne.

2 Ba ko baa di ba deŋ, di dımo kídigi lıı wıısınyyu, a kui gee anu puwobal le aa doŋ. Dımo hu ko gyuu to dıya hu bulon.

3 Ee re ka ba na kına badomoy aa kui gee anu diŋtułni, a ko pısa saga ba kídigi kídigi bulon tiyan.

4 Nala hu bulon tiyan diŋtułni hu gyı aa saga, Wıısı gyı kpaa u Wiyesi Welii hu we ba tiyan ne, u gyı len ba piili ki bası wiya abee taanı ba aa bi gyıma.

5 Gyuumaa badomoy me fa we Gyerusalem tiyan, a yaa wıukywıwalla aa lıı dunya login ke bulon.

6 Nıgyamaa no bulon gyı aa nu kyagınsı hu, ba bulon ko kyige doŋ. Ba aa kyige gee, ba kídigi bulon gyı nu Yesu Krisita hatınna wıbası hu re u tu taal tiyan. U gyı yaa ba wıkperii.

7-8 Nyę re wıı hu mari yaa ba wıkperii, ba ki piyesi dımoŋ, a baa, “Ka nala no bulon aa bası wiya hu yaa Galili timma re, ee re á kídigi bulon yan yaa ki nuı ba wıbası hu á tu taanı tiyan nyę?”

9 Á bulon lıı paalıu duŋsi re. Á badomoy lıı Paatiya re, á badomoy lıı Midiisi, á badomoy me lıı Ilam. Á badomoy lıı Mesopotemiya re, á

badəməŋ lı Gyudıya, á badəməŋ me lı Kapadoosıya, á badəməŋ me lı Pəçətusi, á badəməŋ me lı Esiya.

10 Á badəməŋ lı Firigyiya re, á badəməŋ me lı Pamfilıya, á badəməŋ lı Igyipiti, ka á badəməŋ me lı Libiya logıŋ kıldıgi aa kpaga təo hı ba aa yırı Sariini. Á badəməŋ me yaa nıhuwala re, a lı Roma. Á badəməŋ yaa Gyuumma, á badəməŋ me bı yaa Gyuumma, aŋ ta kı kyuwali Gyuumma Wıısı, a kı tıŋ ba lesiri me.

11 Á badəməŋ lı Kiriti re, á badəməŋ me lı Areebıya. Á kıldıgi buloŋ me yaŋ bee u taal le, ka á nıı dı ba aa bası Wıısı wıduwonı hı u aa yaa á tu taanı tıyanı."

12 Nyę re wıı hı ha kperi ba, ba hakıllı buloŋ vugumı, ba kı pıyesı dəməŋ a baa, "Wiya no buloŋ memii re yaa bee?"

13 Ee re ka nala hı badəməŋ me kı yaa Yesu hatınnı hı sıya a baa dı ba nyuwa sıŋ bugo re.

Piita bası Wıısı wiya tiya gyamaa hu

14 Nyę re Yesu kpambısı hı sii sıŋ, ka Piita heeli bası tiya gyamaa hı a baa, "Nı kuwobalıya Gyuumma abee nala hı buloŋ aa we Gyerusalem tıyanı, ma wuwoli ma digına, dı nı bası wiya no aa yaa memii tiya ma.

15 Ma aa bıını anıı nala no bugo re? Amę, ma yaŋ gyıma anıı ba bı bugo. Beewiya, u ha yaa kyıkyıwala kerifi nibi re, ee re nal sı yaa bugo?

16 Amę Wıısı tındaal Gyowel gıı basa wiya no aa yaa wiya re anıı nyę sı maakyiye yaa. U basa anıı,

17 Wıısı baa, 'Dı dunıya re ko kpaga tenii, nyę re nı sı yaa. Nı sı kpa nı Wiyesi Welii hı we nala irıŋ buloŋ tıyanı. Ma biibaala abee ma toliye sı bası wiya nı Wiyesi Welii hı dee tıyanı. Ma bapuwasiyıa abee ma banlıhiyıı buloŋ me sı kı na Wıısı wıtı hı ba duwoso tıyanı.

18 Hanı saŋa hı, nı sı kpa nı Wiyesi Welii hı tiya baala abee haana hı aa tıja nı kyerı, dı ba buloŋ kı bası wiya nı Wiyesi Welii hı dee tıyanı.

19 Nı sı kı yaa wıkperiyıe Wıısınyyuu tıyanı, aŋ kı yaa wımagıla me dunıya abee taŋhanyuu tıyanı daha. Kyal, din, abee nyuwıestı sı we doŋ.

20 Sigballıya sı kı gęe anıı tebine. Ka dı pene me ftyesi gęe anıı kyal. Wiya no buloŋ sı yaa re, ka dı á Tıuna Kyebal hı yan na pele.

21 Hanı kyees hı, nal hı buloŋ aa yırı á Tıuna Wıısı, u sı laa u ta.'

22 Ee hal tıyanı ne Piita bıl baa, 'Iziral tımma, ma ha mari wuwoli ma digına welinj a nı wiya no nı aa bası kı tiya ma: Yesu aa lı Nazareti, Wıısı re konı tuma u. Wımagıla hı abee wıkperiyıe hı buloŋ Wıısı aa leŋ u wuwo yaa, ba aa re daga gęe. Ma buloŋ me gııŋ wiya no tıyanı ne, beewiya ma sı tıyanı ne u yaa ba buloŋ.

23 Wıısı kyerı tıyanı ne, u gyımaa me we doŋ, ka ba kaj Yesu Krisita we ma nosı tıyanı. Ee re ma kpa u tiya wıbonyaala, ba kpaası u mal daagarı tıyanı, u suba.

24 Amę Wıısı kyisi u sıvı tıyanı ne, a lı tıwara hı buloŋ u aa naa u sıvı saŋa ta. Beewiya sıvı bı kaj dee u aa sı wuwo kana u bıŋ dı u ta siye.'

25 Deviti fa bası u wiya re a baa,

'N gıı naa nı Tıuna re dı u laa nı sıya, aŋ we nı lee saŋa buloŋ, dı nal buloŋ ta wuwo yaa nı wıbonyıı.

26 Nyę aa leŋ nı bembii piŋ lıdigi re, nı kı bası wiya abee teŋfıyeluu. Nı yaa nıhuwobiŋ ne, a gyıma anıı nı sı maakyiye suba. Amę nı bayıyela buloŋ me we wiya hı Wıısı aa sı yaa tiya nı tıyanı ne.

27 Di miyan ne ko suba, i Wisi bi si laa nyowa viya n ta laliyabee tiyan.
I bi si laa nyowa lej di i tujtunni hu aa kañ witu piñ buwa tiyan
a puwa.

28 I daga n jmanu hu n aa si tija a kañ mibol le. I aa we n lee me re yan
si lej di n kañ teñfivelu.

29 Ny re Piita bil basi baa, N kuwobaluya, n si basi a naabaa Deviti wiya
a kañ polli tiya ma. Deviti suba re, ba kpa u hogo, u bil ha piñ a bee tiyan
daha a kañ ki ko gyinaj.

30 U fa yaa Wisi tijdaal le, a gyiñ wiya hu bulon Wisi aa wee nyowa di
u si yaa tiya u. Wisi wee nyowa re amu u si lej di Deviti doho nal di
koro a ku gee anu Deviti fa aa kiya.

31 Deviti fa aa naa wi hu Wisi fa aa kye di u yaa, u wuwo basi Krisita
suv tiyan miñgi siiyi wiya re a baa, 'Wisi bi laa nyowa viya n ta laliyabee
tiyan. U bi laa nyowa lej u teñbii piñ buwa tiyan a puwa.'

32 Yesu no tu re yan Wisi kyisi suv tiyan gee. A bulon ne yaa wi no
dañsuya beewiya a naa wiya no bulon aa yaa re.

33 Wisi kyisi u suv tiyan ne u sii gyiñ hoñ u kuwo Wisi noduu login tiyan,
ka u kpa Wiyesi Welii hu wiya u fa aa wee nyowa a tiya u. Wiyesi Welii
no re Yesu kpa we a tiyan gyinaj, u re yaa wiya hu ma aa na abee wiya
hu ma aa nu gee.

34 Deviti tu fa bi gyiñ mu Wisibee anu Yesu aa mwua gee, ame Yesu wiya
re u fa basi a baa,

'A Tuña basi tiya n Tuña re, a baa Ko hoñ n noduu login tiyan.'

35 Ka di n yuwo di i ðemö bulon teñ.

36 Eewiya, Iziral tiumma, ma bulon yan gyima anu u yaa witu re anu Yesu
no ma aa kañ kpaasi mal daagaru hu tiyan, u tu re Wisi lej u yaa a
Tuña. U re bil yaa nal hu Wisi aa hiya di u laa dunya nala ta."

37 Nala no aa nu wiya hu bulon Piita fa aa basa, u fa yaa ba ðögisu re
küñkañ. Ee re ba miñgi piyesi Piita bee Yesu kpambisi hu nikaaluya hu a
baa, 'A nimmabaluya, wiya no yan aa ku nyę, ee re maga di a yaa?'

38 Ny re Piita basi tiya ba a baa, 'Ma burumi lu ma wibomo tiyan, an lej
di ba fo ma wukyowalnu Yesu Krisita feñ tiyan, di Wisi kpa ma wibomo
kye ma, an kpa u Wiyesi Welii hu we ma tiyan.'

39 Beewiya, Wiyesi Welii hu wiya Wisi aa wee nyowa a baa di u si tiya
ma bee ma doho nala, abee nala hu bulon aa lu liboliye, abee nal hu ke
bulon Wisi aa yira di u ko v lee, ma wiya re u we hanj nyowa hu.' '

40 Ee hal tiyan, Piita bil basi wiya re küñkañ a kpaanu ba abee sıfıyası,
an ha sul ba a baa, "Ma lu ma tuma nıbomo no tiyan, di twara hu aa si
ko ba nyuu tiyan ta ko daagu ma."

41 Piita wibası hu hal tiyan, nıgyamaa gyi ko laa wiya hu u aa basa di
re, an lej ba fo ba wukyowalnu. Nala hu gyi aa laa Yesu wiya di hanj kyee
hu, ba gyi pele nala tusi buto re, a pe nıbınıya hu tiyan.

42 Ba gyi kañ nyuvdigi re, a kañ sıfıyalı me, an kpa ba nyuni we wiya
hu bulon Yesu kpambisi hu aa daga ba tiyan. Ba bulon ne gyi aa lañjı
ki di kidiiliye hu Yesu fa aa baa di ba di a ku liisi u wiya, an pe ðemöñ ki
kyowah Wisi, a ku gonnı Wisi Teñ wiya hu me.

Ee hu nala hu aa laa Yesu wiya di aa lajja ki gyuu

43 Yesu kpambisi hu gyi aa yaa wımagıla abee wıkperiyeye re yuga, u gyi
yaa nal bulon nyuvfıyeli.

44 Saŋa ke buloŋ, nala hu aa laa Yesu wıya di aa ko laŋŋi dəməŋ ne, a kpa ba kına buloŋ me we lıdigi, a kpa ki kpaa dəməŋ.

45 Dı ba ko yallı ba kına me, ba aa kaŋ molbiye hu kpaa dəməŋ ne, a maga gee hu nal bulon aa kyee.

46-47 Kyee buloŋ ba aa laŋŋi ba duſi tiyan ne, a ki di kidiiliye abee tenfiyelv, abee tıdigi, aŋ ki danni Wıusi. Aŋ ha bul aa ki laŋŋi Wıkyuwaldıbal hu tiyan, a ki kyowali Wıusi aŋ ki bigisi v. Ka nala me ki bigisi ba abee ba wıyaalıya bulon tiyan. Kyee buloŋ ne á Tıuna aa laa nıfalya ta, ba ko ki pę nala hu aa laa Yesu wıya di tiyan.

3

Piita bee Gyooŋ tıbu gbarig

1 Kyee kıdigi, Piita bee Gyooŋ gyi sii mu Wıkyuwaldıbal hu re Wıusi kyowalı saŋa. Saŋa no gyi yaa nıi wıhaa kerifi boto re.

2 Ba aa mu dı baal kıdigi me we doŋ. U naa paalı ki lıla v dı v gbariga re. Kyee ke buloŋ v nala aa kpa v mu holli Wıkyuwaldıbal hu paganyıwa hu ba aa yuri Pagıwelii hu tiyan ne. Doŋ tiyan ne v gyi aa hıŋ, a ki sula kına nala hu aa gyuu Wıkyuwaldıbal hu lee.

3 U gyi aa naa Piita bee Gyooŋ dı ba aa ko dı ba gyuu wıkyuwaldıya hu, v sula kına ba lee.

4 Nyę re ba ki deŋ v sıya tiyan, aŋka Piita bası tiya v dı v me ki deŋ ba.

5 Ee re v ki deŋ ba aŋ ki yıyeli anıi ba sı tiya v kuj.

6 Nyę re Piita mügi bası tiya v, "N bı kaŋ molbii buloŋ ı aa sı tiya ı, ame kuij hu ı aa kana, v re ı sı kpa tiya ı. Yesu Krisita aa lıu Nazareti feŋ tiyan, ı baa 'Sii ki vala.'"

7 U aa bası gee re, v kana v noduu noŋ tiyan, a kana v tarı sii suŋ. U naasi bulon pirigi tanni, a deye deye.

8 Nyę re v sii gyaa kyigisi v naasi tiyan, a ki vala. Ee re ba buloŋ kpa gyuu Wıkyuwaldıbal hu. Ka baal hu vala aŋ sii ki gyaa, a ki danni Wıusi.

9 Nala hu buloŋ na v, dı v aa val aŋ ki danni Wıusi.

10 Ba aa na v, ba wuwo gyıma re anıi v re fa aa hıŋ Pagıwelii hu nyıwa tiyan ki sula kına gee. Nyę re ba buloŋ hirigi, beewiya ba ke lee, wıkperii re ba na gee.

Piita bası Wıusi wıya Wıkyuwaldıbal hu tiyan

11 Nyę re Piita bee Gyooŋ abee baal hu buloŋ sii mu gyuu gyambarıŋ kıdigi ba kı yuri Solomon Gyambarıŋ. Nala hu aa naa baal hu dı v aa tuŋ Piita bee Gyooŋ hal gee, ba sii giri fá mu dı ba na v, beewiya wıkperii re ba ke na gee.

12 Piita aa naa nala hu aa yaa gee re, v pıyesi ba a baa, "N kuwobalıya Iziral tımma, bee re tuŋ wı no yaa wıkperii ma lee, haalı, ma paalı kuwonı ma sıyasi we á tiyan nyę? Ma ta ko liisi anıi á tu dee koo á wıweliye yayı re tuŋ baal no sii ki vala nyę.

13 Abırahám abee Azıku abee Gyeekobi abee á naabaala Wıusi hu re kpaan feŋbal a tiya v tuŋtuŋni Yesu. Nal hu ma aa kaŋ tiya ba dı v sarıya. Ee re ka ma bul tuwa Pilato, sarıdiil hu sıya tiyan, anıi ma bı gyıma v. Haalı, Pilato fa ki kye dı v kpa v ta, ka ma bı laa nyıwa dı v ta v.

14 Wıusi Tıpuvıŋ Tıuna, nal hu aa yaa wıweliye hu, v re ma vıya, aŋ sula dı ba kpa Barabaası, nal hu aa kpu nala, a ta.

15 Aŋ len ba kpu nal hu aa tiya mübol hu aa bı kaŋ tenii. Amı á dii daŋsiya re anıi Wıusi kyisi baal no re svu tiyan.

16 Baal no ma aa naa dì u deye nyé, haŋ Yesu hu dee tyan̄ ne. Á laa u dee hu wiya di re, ee re tñj wñ no wuwo yaa nyé. Á aa laa u wiya di hu re tñj baal no wuwo na laan̄fya ma bulon̄ sii tyan̄ nyé.

17 N̄ naabaluya, n̄ gyuma anii ma bee ma nihiyasi gyi aa bi gyuma re tñj ma kpu Yesu Krisita ḡee.

18 Faafaa bulon̄ ne Wñsí lej u tñndaala basi anii nal hu u aa hya dì u ko laa dun̄iya nala ta si na towara. Ee me kóni yan̄ ko yaa wñtñ re.

19 Eewiya, ma birum̄ lñ ma wibom̄o tyan̄ an̄ kí tñj Wñsí, dì u kpa ma wibom̄o kyē ma, a len̄ dì ma bembiyē fiyeli.

20 Ka dì Wñsí bil tñj Krisita hu, nal hu u aa hya dì u ko ma lee. U re yaa Yesu.

21 U maga dì u we Wñsibee tyan̄ ne, a kaŋ kí mu saha hu Wñsí aa si len̄ dì dun̄iya wñ bulon̄ ko birum̄ wifalñ. Faafaa bulon̄ ne Wñsí lej u tñndaala basi wiya no u Wiyesi Welii hu dee tyan̄.

22 Moosi me fa yaa Wñsí tñndaala no kídigi re. U gyi basi baa,
‘Á Tuña Wñsí si tñj u tñndaal kídigi dì u ko ma lee anii u aa tima n̄ ḡee.

U si yaa ma nñnabiye tñ. Dì u re ko ko, ma laa u nyøwa wibasiya bulon̄ di, an̄ tuja u.

23 Nal hu bulon̄ ko bi tñj u nyøwa, Wñsí si lñ u tuña ta u nala tyan̄.’

24 Wiya no bulon̄ á aa naa nyé gyunaŋ, Wñsí tñndaala hu u aa taa dì ba ko basi u wiya hu laa siya basi wiya no aa si yaa wiya re. A piili Samuwel abee nala hu bulon̄ aa tuja u hal ko, ba bulon̄ me basi wiya no yayi wiya re.

25 Nyøsí hu bulon̄ Wñsí aa bine u tñndaala hu ko basi ḡee, mamaa re u biŋ ba bulon̄ tiya. U biŋ tiya á naabaala re ka ba ha piŋ gbal ma me gyunaŋ. Beewiya u gyi basi tiya Abírahám ne a baa,

‘I doho nala tyan̄ ne n̄ si tuja a lej dì dun̄iya nala bulon̄ na marisi.’

26 Ee re tñj Wñsí lñ u twñtñnnu Yesu á Tuña, dì u laa siya ko ma lee, a pe ma tyan̄ dì ma bulon̄ birum̄ lñ ma wibom̄o tyan̄.’

4

Ba kaŋ Piita bee Gyooŋ mu di ba di ba sariya

1 Piita bee Gyooŋ ha fa aa siŋ basi wiya kí tya nala hu ḡee, dì Gyuumá wñkyøwal sñaala hu badom̄o abee nala hu aa siŋ kí pø Wñkyøwaldubal nñhiyawu abee nala hu ba aa yiri Sadusíima badom̄o ne mu kpa ko ba lee ḡee.

2 Nyé re ba ko na baan̄ Piita bee Gyooŋ nyuu tyan̄ kñkñan̄, beewiya, ba fa aa daga nala hu re anii Yesu sii sñv tyan̄ ne. Ee daga anii dì nal le suba, u tuña si miuḡi sii sñv tyan̄ ne ḡee.

3 Nyé re ba kaŋ Piita bee Gyooŋ mu to diya tyan̄ siya gballi. (Ba gyi aa kasí ba saha hu dì Wñsí gyøwa re. Ee re tñj ba gyi kaŋ ba mu to diya tyan̄ dì siya gballi).

4 Ka nala hu aa nñ wiya hu ba aa basa, ba yuga gyi ko laa Yesu wiya di re. Nala hu gyi aa laa Yesu wiya di tyan̄, ba baala ñvñ gyi pele nala tusi bñcñn̄ ne.

5 U sñgballiya, Gyuumá sñaala abee ba nihiyasi abee Wñsí Tenni didagila bulon̄ ne gyi ko lañjñ Gyerusalem tyan̄.

6 Ba bee Anaasi, Gyuumá wñkyøwal sñaala nñhiyawu hu, abee Kayifasi, abee Gyooŋ abee Alizanđa, abee nala hu ke bulon̄ aa lñ ba wñkyøwal sñaala nñhiyawu hu doho nala tyan̄ ne gyi ko lañjñ.

7 Ba aa ko laŋŋi ten, ba yiri Yesu kpambisi hu baliya ba lı̄ sı̄n ba tvtuv tyan, a piyesi ba a baa, "Degees re ma kana, a wuwo len baal no deye nye, koo aŋne fej ne ma yiri a len baal no deye nye?"

8 Ee re Wı̄sı Wiyesi Welii hu dee tyan Piita bası tya ba a baa, "Mamaa a yaasilaala abee nı̄hiyasi,

9 ma kaŋ ma ko kı̄ di á sariya re gyı̄naŋ akuu á aa yaa wı̄welii a tı̄bi gbarı̄gi no wiya.

10 U yan maga dı̄ ma nala no abee Iziral tumma bulon gyuma re anı̄ Yesu Krisita aa lı̄ Nazareti, u fej tyan ne baal no wuwo deye a sı̄n ma sı̄ya tyan nye. U re ma len ba kaŋ kpaasi mal daagarı̄ hu tyan u sı̄ba gę̄e, ka Wı̄sı kyisi u sı̄ba tyan.

11 Yesu wiya re ba bası Wı̄sı ten tyan a baa,
'Buyı̄ hu duasaala hu aa viya ta, u re ko yaa wara hu bulon tyan sı̄fiyan buyı̄.'

12 Nal bulon tuwo dunı̄ya no tyan aa sı̄ wuwo laa ma ta dı̄ Yesu dunı̄ daa. U dunı̄ fej ne Wı̄sı baa dı̄ á yiri, dı̄ u laa ma ta."

13 Nala hu bulon aa laŋŋa aa ko na anı̄ Gyooŋ bee Piita aa bası wiya hu abee nyuduwo gę̄e, ba nyuwsı̄ gyı̄ muŋgi ftylel re, beewiya ba gyı̄ma anı̄ ba tuwo bol bulon tyan, a yaa nyugulı̄n tumma me, a bı̄ muvı̄ sakouri. Doŋ tyan ne ba hakı̄llı̄ yan ko anı̄ ba gyı̄ aa tı̄ŋ Yesu hal le.

14 Nyę re ba kye wı̄lolo ba aa sı̄ bası, beewiya ba naa Piita bee Gyooŋ abee gbarı̄gi hu ba aa tı̄ba, dı̄ ba bulon sı̄n doŋ.

15 Nyę re ba bası tya ba dı̄ ba mu lı̄ diya hu tyan. Ee re ba kpa lı̄, ka ba yan hoŋ kı̄ piyesi domoŋ; "Ee re á sı̄ yaa baala no balı̄ya?

16 Á bı̄ sı̄ wuwo baa dı̄ wı̄ no yaa wı̄nıyı̄el le, beewiya nal bulon aa we Gyerusalem tyan gyı̄ma re anı̄ ba aa re yaa wı̄magıl no.

17 Amę dı̄ ámaa re aa kye dı̄ wı̄ no ta mari taalı̄ yuga, ma len dı̄ á bası tya ba abee sı̄fiyası̄ anı̄ ba ta bıl̄ ko maakyiye bası Yesu Krisita wiya a tya nal bulon."

18 Nyę re ba bıl̄ yiri ba ko gyı̄, a bası tya ba abee sı̄fiyası̄ anı̄ ba ta bul ko maakyiye bası Yesu wiya koo a daga nala u fej tyan.

19 Ee re Piita bee Gyooŋ piyesi ba a baa, "Á aa tı̄ŋ ma nyuwa, abee á aa tı̄ŋ Wı̄sı nyuwa, kibee re yaa ɿ̄manı̄ Wı̄sı sı̄ya tyan? Ma bası wı̄tı̄.

20 Á yan bı̄ sı̄ wuwo tallı̄ á nyuwa, see dı̄ á bası wiya hu á aa niya abee wiya hu á aa naa."

21 Nyę re nala hu bıl̄ mari fugisi Piita bee Gyooŋ kın̄kaŋ, aŋ na kpa ba ta. Amę ba gyı̄ naa anı̄ ba bı̄ sı̄ wuwo yaa ba wı̄ bulon, beewiya nala hu bulon gyı̄ aa dannı̄ Wı̄sı re abee wı̄ hu aa yaa tyan.

22 Gbarı̄gi no ba gyı̄ aa tı̄ba, u gyı̄ tee bı̄sı̄ mɔ̄llı̄balı̄ya re.

Nala hu aa laa Yesu wiya di svla Wı̄sı di u tya ba nyuduwo

23 Ba aa yan kpa Piita bee Gyooŋ ta, ba muŋgi mu nı̄kaalya hu aa laa Yesu wiya di lee re, ba beel-ba laŋŋi. Doŋ ne ba kpa wiya hu bulon Gyuuma wı̄kyı̄wal sı̄laala nı̄hiyasi hu abee bee nı̄hiyasi hu aa basa, a bası tya ba.

24 Ba aa bası wiya no ko ten, ba bulon piili kı̄ kyı̄wali Wı̄sı abee tı̄digi a baa, "Á Tı̄na Wı̄sı, i re taa wı̄sinyuu abee tanha bulon, abee fuwonı̄ abee kına hu bulon aa we ba tyan.

25 I Wiyesi Welii hu dee tyan ne i len á naabaa Deviti, I tı̄ntı̄nnı̄ hu bası a baa,

'Bee re tui nala hu aa bi yaa Gyumua ki na baan kijkaa nyé? Bee re tui nala no aa vuul di ba si kyogi Wisi tuma aŋ lolo?

26 Dunya nyuu kuworo lajnj dəmən ne, a yaa siri, ba tyan nihiyasi naa dəmən ne, a yaa nyvudigi di ba yuwo á Tuna abee u Krisita hu, laataal hu u aa hya di u ko laa dunya nala ta.'

27 Wiya no bulon yan kɔn̄ ko yaa witi re, Beewiya Herotu bee Pɔntiyo Pilato abee nala hu aa bi yaa Gyumua abee Iziral timma, ba bulon gyi ko lajnj re bee no tyan di ba yuwo Yesu, I tujtunni welii hu I aa liya di u yaa Krisita hu.

28 Ba gyi lajnj yaa wiya hu i aa paal gyuma i dee tyan abee i kyeri tyan anu ba si kɔn̄ yaa re.

29 Á Tuna Wisi, yan deñ na, gyinaq kyee no ee hu ba aa fugisi ma anu ba si dogisi ma. Eewiya, pe i tujtunna tyan di á tenni polli, di á wuwo ki basi i wiya abee nyuduwo.

30 Daga i dee, a lej di wula timma abee taaga bulon na laanjfiya. Ka di á me wuwo ki yaa wlkperiye abee wimagula, I tujtunni welii Yesu fej tyan."

31 Ba aa kyuwalı Wisi hu ko teñ, di lee hu ba aa lajnj bulon gyigise re. Wisi Wiyesi Welii hu ko gyuu ba kidiq bulon tyan. Ba piili ki basi Wisi wiya abee nyuduwo.

Nala hu aa laa Yesu wiya di aa kiyeli dəmən

32 Nala hu bulon aa laa Yesu wiya di fa kaŋ nyvudigi re, a kaŋ tidiq me. Di ba kidiq bulon ne kaŋ kij me, u aa bi kaŋ ki yiri u dun kij. U aa kpa u nii u birimbi ba bulon kij ne.

33 Wisi dee tyan, Yesu kpambisi hu gyi wuwo kaŋ dee abee nyuduwo re, a basi ki tya nala anu á Tuna Yesu sii sun tyan ne, ka Wisi me ki pe nala hu bulon aa laa Yesu wiya di tyan kijkaa.

34 Nala hu bulon fa aa kaŋ dusi abee bagisi, ba aa kpa ba bulon yall re, a kaŋ molbiye hu ba aa naa, a mu Yesu kpambisi hu lee.

35 Ba gyi aa kaŋ molbiye hu kpaas dəmən ne, nal bulon na a maga ee hu u aa kye. Eewiya, ba nala hu kidiq bulon fa bi kyee kij ki lolo.

36 Baal kidiq me re gyi we ba tyan ba ki yiri Gyosefu. Yesu kpambisi hu fa kana u ki yiri Banabaasi. (Banabaasi memii re yaa nal hu aa basi wiya ki polli nala tenni). U fa yaa Levi doho nal le, a lu Saapvrosi paaluu.

37 U fa kaŋ baga kidiq re. Nyé re u kpa yall, a kaŋ molbiye hu mu Yesu kpambisi hu siya.

5

Ananiyası bee Safira

1 Amé ba tyan baal kidiq me re gyi we doŋ ba ki yiri Ananiyası. U haaj me fej ne yaa Safira. Nyé re u bee u haaj hu sii kpa ba sıfyan kina badəmən yall. U bee u haaj hu bulon yaa nyvudigi,

2 a lu molbiye hu badəmən faŋa, ka Ananiyası sii kaŋ molbikaalıya hu mu Yesu kpambisi hu lee.

3 Nyé re Piita piyesi u a baa, "Ananiyası, bee re tui i lej Sitaani muri i, i lu kina hu i aa yalla molbiye badəmən faŋa, aŋ nyiya wiya Wisi Wiyesi Welii hu siya tyan nyé?"

4 Na kina hu yaa i kina re ka i na kpa yall? I bul aa yalla me, molbiye hu yaa i molbiye re. Ee re i yan liisi i tya tyan, aŋ yaa wu no nyé?

Nihuwo**bisi** siya tyan̄ daa i nyiya wiya no, ame Wisi siya tyan̄ ne i nyiya wiya no ḡee.”

5 Ananiyasi aa nii wii no, u lu tele doj ne, a s̄uba han̄ lagulagubiye hu. Nye re kambij gyi gyuu nala hu bulon̄ aa nii wii no.

6 Nye re bapuwasiya ko gyuu, a we u linje, a kpa u lu mu hogo.

7 Muhu suwaa, di u haan̄ hu me ko gyuu. U ke fa bi gyi wii hu aa yaa tyan̄.

8 Nye re Piita piyesi u a baa, “I bala kañ molbiye badom̄oñ ko daha re. Ma aa yallı kina hu, molbii hu nyuwa re u kañ ko ḡee?” Ee re haan̄ hu baa di molbii hu nyuwa re ḡee.

9 Ee re Piita bil piyesi u a baa, “Bee re tuj i bee i bala bulon̄ vuul̄ di ma nyiya wiya Wisi Wiyesi Welii hu siya tyan̄ nye, an̄ liisi anii u bi si dogisi ma? Deñ na, nala hu aa kpa a bala mu hogo, ba aa re ha siñ dimbee hu nyuwa tyan̄ ḡee. Ba yan̄ si kpa i me mu.”

10 Ee re u me pirigi lu tele u siya tyan̄ doj, a s̄uba. Bapuwasiya hu aa kpa a bala mu hogo ko ki gyuu di u me s̄uba. Ee re ba kpa u me a kañ lu hogo kpala u bala hu.

11 Nala hu bulon̄ aa laa Yesu wiya di, an̄ aa ko ki lañji, abee nala hu bulon̄ me gyi aa nii wii no, kambij gyi gyuu ba re kuiñkañ.

Wíkperiye bee wímagila

12 Yesu kpambisi hu gyi yaa wímagila abee wíkperiye re yøga nala tyan̄. Nala hu bulon̄ aa laa Yesu wiya di, ba bulon̄ ne gyi aa ki lañji dømøñ abee nyuudigi. Wíkyuwaldubal hu gyambaruñ ba aa yiri Solomon Gyambaruñ, u tyan̄ ne ba gyi aa ki lañji.

13 Nala hu bulon̄ gyi aa bi laa Yesu wiya di, ba kidegi bulon̄ gyi bi kañ nyuduwo u aa si wuwo gyuu pe ba tyan̄. Abee ḡee bulon̄, ka nala ha gyi aa ki bigisi ba re welin̄.

14 Am̄e kyee bee u nyuwa bulon̄, nala aa laa Yesu wiya di re, baala abee haana bulon̄, a ko ki pe níbinyia hu tyan̄.

15 Akuu wiya no bulon̄ Yesu kpambisi hu aa yaa wiya, nala aa paa ba wula timma bee ba kipiniya re, a ko lu biñ ñmañsi nyuus tyan̄. Ba aa yaa ḡee re di Piita re ko ki ban̄, di u daaliñ gyuu ba tyan̄. Beewiya di Piita daaliñ me gba ko gyuu ba tyan̄, ba aa na laañfiya re.

16 Nigyamaa me gyi lu tøni hu aa kpaga Gyerusalém ne, aa kañ wula timma abee nala hu gyuñbom̄ aa kana, a kañ ko ba lee ba bulon̄ na laañfiya.

Ba døgisi Yesu kpambisi hu

17 Ee re Gyuma wíkyuwal s̄ulaala níhiyawu hu abee u hatunna hu aa we Sadusiima paati hu tyan̄, ba sii kpa baan̄ abee tiholl̄ kyen̄ Yesu kpambisi hu.

18 Ee tyan̄ ne ba kası Yesu kpambisi hu a mu to diyaj.

19 Am̄e han̄ kyee hu tu tebine re malika kidegi ko kañ nitödiya hu dimbee suri, an̄ leñ ba lu. Ka u bası tya ba a baa,

20 “Ma mu gyuu siñ Wíkyuwaldubal hu tyan̄, a bası wíkyuwal ñmañfalu no wiya a tya nala.”

21 Ee re Yesu kpambisi hu tuja u nyuwa hu. U sigballinyuwa, ba sii mu gyuu Wíkyuwaldubal hu a piili ki daga nala. Nye re Gyuma wíkyuwal s̄ulaala níhiyawu hu abee u hatunna sii yiri Gyuma níhiyası abee nala hu bulon̄ di ba ko lañji vuul̄. Ka ba tuma di ba mu lu Yesu kpambisi hu nitödiya hu tyan̄ a kañ ba ko.

22 Laalyuwolo hu aa muwa ba bi naa Yesu kpambisi hu nitoduya hu tiyanj. Nyé re ba mügi ko ba nihiyasi hu lee a baa,

23 Á aa muu nitoduya hu, nal bulon bi suro boro hu, ka nala hu aa po nitoduya hu me siñ boro hu nyuwa. Amé á aa muu suri, á bi naa Yesu kpambisi hu."

24 Nala hu aa po Wíkyuwaldubal hu nihiyawu abee Gyuma wíkyuwal sulaala nihiyasi aa nu wui no, u yaa wíkperii re kükkanj a tiya ba. Ba bi gyij wui hu aa puu ba.

25 Doñ tiyanj ne, dí baal kídigi re ko gyuu gees, a basi tiya ba anu ba naa nala hu ba aa kasa to diya hu tiyanj ne, dí ba ko lu siñ Wíkyuwaldubal hu tiyanj a ki daga nala.

26 Ee re Wíkyuwaldubal laalyuwolo nihiyawu hu abee u noj nala sii lu a mu kasi ba a mügi kanj ko. Amé ba gyl bi kpaa dee a kasi ba, beewiya kambui fa kanj ba re anu nala hu aa we Wíkyuwaldubal hu tiyanj si paa buwa yaga ba.

27 Ba aa kanj ba ko gyuu, nyé re ba leñ ba siñ nala hu aa lajnji ki vuuhi wya hu siya tiyanj. Nyé re Gyuma wíkyuwal sulaala nihiyawu hu basi tiya ba a baa,

28 Á basi tiya ma re daha abee sıfıyası anu ma ta bil ko maakyiye basi Yesu wiya tiya nal bulon, koo a yiri u fej me gba. Amé ma deñ na, ma viya anj kanj wui hu gölli gyaası Gyerusalem bulon ne, a ki kye dí ma kpa baal no suu wiya kyugı ma."

29 Ee re Piita abee Yesu kpambisi hu nukaaliya mügi basi tiya ba a baa, "U maga dí á tiñ Wíusi nyuwa re, aŋ viya nihuwobij nyuwa.

30 Á naabaala Wíusi hu re kyisi Yesu suu tiyanj. Nal hu ma aa kanj kpaası mal daagaru hu nyuu tiyanj u suba hu.

31 Wíusi kyisi u re, u sii gyij höñ u noduu login, dí u yaa sulaal abee laataal, a tiya Iziral tımma nımanı dí ba birimi lu ba wibomı yayı tiyanj, ka dí Wíusi kpa ba wibomı kye ba.

32 Wiya no bulon á aa basi nyé, á bee Wíusi Wiyesi Welii hu u aa kpaası we nala hu aa tuja u nyuwa, bulon yaa ba dañsiya re."

33 Nala no aa nii wui no, nyé re ba na baañ kükkanj anj ki kye dí ba kpu ba.

34 Amé ba kídigi re gyl we doñ, a lu Farasiima paati hu tiyanj, ba ki yiri Gamaliyel. U fa yaa Wíusi ten didagıl le, nala fa ki tiya gyırıma welinj. Nyé re u sii siñ anj baa, "Ma leñ dí Yesu kpambisi hu lu ligyalu muhv."

35 Ee re u yan basi tiya ba a baa, "Mamaa Iziral tımma, ma ftyeli ma siya abee wiya hu ma aa kye dí ma yaa nala no.

36 Saña hu, baal kídigi re gyl we doñ, ba ki yiri Tiyodası. U gyl kpaası u tu anu u yaa nibal le. Nala gyl pele kocsibanaa, a ki tuja u hal. Amé ba gyl aa ko kpu u, u hatınna hu bulon gyl fáá pısa re. Doñ tiyanj ne u nımanı hu siñ disı, ka u fej me nyögısı.

37 Ee hal tiyanj ne, baal kídigi me bil lu, saña hu tiyanj dí ba gyl aa disı á paaluu nala re. U me fej ne gyl yaa Gyudası, a lu Galili paaluu. U me gyl kasti nala yuga re ba ki tuja u hal. Ba gyl aa ko kpu u me, hanj nıgyamaa hu me bulon fa aa tuja u hal fáá pısa re.

38 Eewiya, wui no tiyanj, ñ ke aa naa wui re nyé, ma ta yaa nala no wui bulon. Ma ke kpa ba ta. Dí ba wiyaalıya no ko lu nihuwobij dee tiyanj, tıma hu si nyögısı ba tu.

39 Amé, dí u ko yaa Wíusi tuma, ma bí sí wuwo kañ tuma no kyogi. Dí mamaa re paalí kí kyé ma kyogi ba mè, ma sí na anú ma bee Wíusi sí muigí kañ wíi."

40 Ee re ba gyegili níi baal hu nyowa hu. Doñ ne ba yírì Yesu kpambisi hu ba ko gyóu, ba leñ ba viúrì bá, anj basí týia ba anú ba ta bíl ko basí wíya Yesu fej týian, anj kpa ba ta.

41 Nyé re Yesu kpambisi hu kpa líi nala hu týian, ka ba tenni buloñ gyí fiyeli akuu ba aa dögisi ba Yesu wíya nyuniñ. Beewiya ba kë lee, u yaa nyusuní ne anú Wíusi aa naa dí ba mè maga dí ba di tówara Yesu wíya.

42 Kyées buloñ ba aa mu Wíkyuwaldubal hu re, abee nala díusi, a kí basí Wíusi wíya anj kí daga nala Wíusi wiweleye hu a mu kí tile á tûna Yesu Krisita týian, nal hu Wíusi aa liya dí u laa dvñiya nala ta.

6

Ba líi nala bape dí ba kí kiyeli Yesu kpambisi hu

1 Sanja no týian dí nala hu aa laa Yesu wíya di gyí mari wala kí pe re. Nyé re ba týian Gyuuma hu aa basí Giriki taal abee Gyuuma hu aa basí Hiiburu taal piili kí kaa dómøn. Beewiya Gyuuma hu aa basí Giriki taal gyí baa dí Hiiburu tumma hu aa viya ba lohaana kí ta re ba kína kpayí týian kyées buloñ.

2 Nyé re Yesu Kpambisi hu fi abee balya yírì nala hu buloñ aa laa Yesu wíya di a ko lanjí, a basí týia ba a baa, "U bí maga dí á kí deñ molbiye koo kídiiliye wíkaniya, anj yenjí Wíusi wíya basú ta.

3 Eewiya, ñ naabalya, ma líi nala bape ma týian. Ma líi nala hu aa kañ wígyuñ, nala kí týia ba gyírima, ka Wíusi Wiyesi Welii hu mè we ba týian. Ma líi ba, dí á kpa á molbiye wíkaniya we ba nosi týian.

4 Ka dí á mè kpa á nyuu buloñ we Wíusi kyuwali abee Wíusi wíya basú týian."

5 Ee re nala hu buloñ aa we doñ tenni fiyeli abee wíya hu Yesu kpambisi hu aa basa. Nyé re ba líi baal kídigi ba aa yírì Sítuvíñ. U fa yaa nal hu aa laa Wíusi dí re welij, ka Wiyesi Welii hu mè we u týian. Nyé re ba bí lu Filípi abee Purokurosi abee Nikaano abee Tiimøn abee Paamina, a bíl bee Nikolasí aa líi Antiyöki. Nikolasí fa bí yaa Gyuu, anj ta kí tuj Gyuuma wíkyuwäl nýmañsi abee ba lesiri.

6 Ee re ba kañ nala no bape ba aa liya a mu Yesu kpambisi hu sıya. Ba kpa ba nosi dóbø ba nyuni týian, anj kyuwali Wíusi týia ba.

7 Nyé re ka Wíusi wibii hu mari písá mu lee buloñ. Nala hu aa laa Yesu wíya di mari yúga kí pe welij Gyerusalem týian. Gyuuma wíkyuwäl súlaala mè gyí yúga re welij, a ko laa Yesu wíya dí.

Gyuuma níhiyasi leñ ba kañ Sítuvíñ

8 Wíusi noj gyí dóbø Sítuvíñ týian ne, u dee mè we u týian yúga, u wuwo kí yaa wíkperiye abee wímagila nala týian.

9 Nala badómøn mè fa we doñ, a fa yaa Gyuuma, anj líi Sariini, ka badómøn mè líi Alizandırıya. Ba fa yaa wíkyuwaldiya hu ba aa yírì "Yosi ba aa kpaat ta wíkyuwaldiya" nala re. Ka badómøn mè fa yaa Gyuuma, a mè líi Silisuya abee Esiya. Nala no buloñ fa bí suñ Sítuvíñ kín týian. Ee re ba beel-u kañ nyúvtaaduwo abee wíya hu u aa basí týian.

10 Amé ba fa bí wuwo basí wíya lo u wíi buloñ týian, beewiya Wíusi Wiyesi Welii hu fa we u lee re, ka u kañ wígyuñ mè u wíbasú buloñ týian.

11 Nyé re ba lwołi we nala badomoy nyuu dí ba basi baa ba nii Sítivinj basi wiya kí kyogi Moosi abee Wíusi feñ ne.

12 Nala no aa basi wiya no, ee re bee hu nala abee ba nihiyasi abee Wíusi Teñ didaglia hu buloñ baaj sii Sítivinj nyuu tiyanj kúkcanj. Nyé re ba kana u mu hýari siya.

13 Añ kanj nala me ko dí ba ko nyiya wiya tiya u. Ee re nala nyiya wiya tiya u a baa, "Saña buloñ, baal no aa basi wiya re a kí kyogi Wíkyuwaldulwelii hu á aa saa, abee Wíusi mirisi hu buloñ u aa leñ Moosi sabi biñ dí á kí tiña.

14 Á niya dí u baa Yesu no aa lü Nazareti si yige Wíusi diya no lo, añ kanj wiya hu Moosi fa aa daga a naabaala dí ba kí tiña hu me a birimi kyige."

15 Nala hu buloñ fa aa hóñ doñ kuwoni ba siya po Sítivinj tiyanj. Doñ tiyanj ne ba na dí u siya kí gée anii malika siya.

7

Sítivinj wibasu

1 Nyé re Gyuuma wíkyuwal silaala nihiyawu hu piyesi Sítivinj a baa, "Wiya no ba aa basa, ba yaa wtutí re koo ba nyiya tiya i re."

2 Ee re Sítivinj baa, "N kuwoma abee ñ naabaluya, ma gyegili nii daha. Wíabal hu, fenbal hu tûna gyi kanj u tû ko daga á naabaa Abírahám ne dí u ha gyi hóñ Mesopotemiya tanha tiyanj. Hañ saña hu dí u ha gyi bi muñ Haranj paaluv.

3 Ee re Wíusi basi tiya u dí u sii leñ u diya nala buloñ, añ lü u paaluv me tiyanj, a mu paaluv hu u aa si daga u.

4 Nyé re u sii lü Kaldiya paaluv tiyanj, a mu hóñ tco kídigi ba aa yiri Haranj tiyanj. Doñ tiyanj ne u kuwo súba. Ee re Wíusi bíl leñ u sii doñ, a ko hóñ paaluv no tiyanj ma aa hóñ gýunañ.

5 Saña hu tiyanj, Wíusi fa bi keri tanha hu muhu me a tiya Abírahám a pel naansiunyowa kídigi me, dí u tû kana. Amé u gyi wee nyowa tiya u re anii u si kpa paaluv no tiya u bee u doho nala. Saña hu tiyanj Wíusi aa basi gée dí Abírahám ha bi lula.

6 Nyé re Wíusi basi tiya u, 'I doho nala si yaa nihuwala paaluv kídigi tiyanj a yaa yosi. Ba si dögisi ba kúkcanj bisi kóosubanaa.'

7 Amé ñ si dögisi hañ paaluv hu nala aa kanj ba birimi yosi ba tûma kí tiya ba hu. Ee hal tiyanj, ba si lü doñ tiyanj, a bíl ko daha, a kí kyuwali miyanj Wíusi.'

8 Ee re Wíusi kpa u nyowa tiya Abírahám. U nyowa hu magul le yaa Abírahám bee u doho nala aa keri ba pene. Nyé re Abírahám lü Azíki. U kyeyé kyori kyee, Abírahám keri u penj. Azíki me sii lü Gyekobí. Gyekobí me lü biisi fi abee baluya. Ba aa re ko yaa á naabaala.

9 Ba tiyanj kídigi feñ ne fa yaa Gyosefu. Nyé re níkaaluya hu gyi haasi u, ba tisí kí hóllí u. Ba kuu gée wiya a kana u mu yallí tiya baala badomoy. Ba me kana u mu Igyipiti, a mu yallí tiya baal kídigi, u yaa yoñ. Amé Wíusi ha gyi aa pe u tiyanj ne welinj.

10 a lü u twara buloñ tiyanj u gyi aa gyowa. U fa aa muñ Igyipiti Kuwori Faaro siya, Wíusi dee tiyanj, u wuwo kanj wígyuñ ne abee gyogiweliye. Ee re Kuwori Faaro lü u, u yaa u paaluv nihiyawu, a kí deñ u paaluv abee u diya buloñ.

11 Ee re losinþoñ kídigi gyi ko gyuu Igyipiti paaluv abee Keenañ paaluv buloñ, nala kí na sikii kúkcanj, á naabaala hu gyi kye kídiilii buloñ lolo dí ba di.

12 Doŋ tyan̄ ne Gyeekob̄i n̄i an̄i kidiiliye we Igyipiti paalvv tyan̄ ne. U tuma v balya d̄i ba mu yob̄o ko. Ee re ba mu yob̄o ko.

13 Nȳe re Gyeekob̄i balya hu bil m̄uḡi mu Igyipiti hya tūna d̄i ba yob̄o kidiiliye. Doŋ tyan̄ ne Gyosef̄u kaŋ v tū daḡi ba, aŋ kaŋ ba mu daga Kuwori Faaro me. Ee tyan̄ ne Kuwori Faaro yan̄ gyuŋ Gyosef̄u doho aa l̄i lee hu.

14 Ee re ka Gyosef̄u tuma d̄i ba mu basi tya v kuwo Gyeekob̄i, d̄i v kaŋ v diya nala bulon̄ ko Igyipiti paalvv. Gyeekob̄i diya nala hu v aa paa mu Igyipiti paalvv, ba bulon̄ gȳi yaa nala m̄olliboto re abee fi abee b̄on̄oŋ.

15 Doŋ tyan̄ ne v bee v balya bulon̄ s̄uba.

16 Ba m̄uḡi kaŋ ba mu Keenaj paalvv, a hogi ba Sekem tyan̄. Bububal kidiŋ re Abiraham fa yob̄o Hamo nala lee. Doŋ tyan̄ ne ba hogi ba.

17 W̄isi gȳi wee nyuwa re d̄i v si yaa w̄i kidiŋ tya Aburaham. U gȳi ko ka m̄uhv̄ re ka di W̄isi yaa w̄i no. Haŋ saŋa hu d̄i Gyeekob̄i doho nala me fa wala yuga re welin̄ Igyipiti paalvv tyan̄.

18 Ee re kuwori hu fa aa gyuŋ Gyosef̄u Igyipiti tyan̄ ko s̄uba an̄ka n̄idima m̄uḡi di Igyipiti paalvv koro. U ke fa b̄i gyuŋ Gyosef̄u w̄iya.

19 Nȳe re v ki mori á naabaala hu, a ki d̄öḡis̄i ba k̄iŋkan̄, aŋ fila ba d̄i ba paa ba biifill̄ l̄i ta d̄i ba s̄uba.

20 Haŋ saŋa hu tyan̄ ne ba gȳi l̄ol Moosi. U fa yaa biiwelii nȳe re. Ee w̄iya, ba kpa v faŋa v kuwo diya tyan̄ pen̄si boto, aŋ na kpa v l̄i ta.

21 Ba aa kpa v l̄i ta ḡee, Kuwori Faaro tū toluu ko kpa v a diyesi v an̄i v biilv̄ulu.

22 Ba daga v Igyipiti tūm̄ma w̄igyv̄n̄ bulon̄. U w̄iyaaalya abee v w̄ibasinya bulon̄ gȳi daga an̄i v yaa n̄ibal le.

23 Moosi gȳi aa ko pele b̄isi m̄ollibalya, v na an̄i v maga d̄i v mu na ee hu v nala Iziral tūm̄ma h̄on̄i aa kiȳa re.

24 U gȳi aa muv̄ d̄i v naa Igyipiti tūm̄ma hu kidiŋ d̄i v aa d̄öḡis̄i Iziral tūm̄ma hu kidiŋ. Ee re v mu laa pe Iziral tūna hu tyan̄, a ŋmaa Igyipiti tūna hu kpa lo v s̄uba.

25 U fa liise an̄i v nala hu si gȳima an̄i W̄isi aa kye d̄i v re laa ba ta, ame ba b̄i wuwo gȳima.

26 U sigballya, v bil muwa d̄i Iziral tūm̄ma balya aa kaa d̄om̄oŋ. U mu d̄i v laa ba ta, aŋ mari ba d̄om̄oŋ. Nȳe re v basi tya ba a baa, 'Ma yaa n̄immbalya re, bee re tuj̄ ma m̄uḡi gul ki kaa d̄om̄oŋ?'

27 Ee re nal hu fa aa di dee v d̄oŋtūna hu nyuu tyan̄ kaŋ Moosi yige ta an̄ piyesi v a baa, 'Aŋne re l̄i i d̄i i ki deŋ á nyuu, a laa á w̄iya ki basi?

28 Koo i aa kye i kpu ŋ me re an̄i i diya aa kpuv̄ Igyipiti tūna hu ḡee re?'

29 Moosi aa n̄i ḡee, v l̄i f̄a Igyipiti paalvv tyan̄, a mu yaa n̄ihwal M̄idiya paalvv tyan̄. Doŋ tyan̄ ne v h̄on̄ a kpa haan̄, a l̄ol boyon̄biisi balya.

30 U fa h̄on̄ doŋ b̄isi m̄ollibalya re. Ee re kyee kidiŋ, malika kidiŋ ko v lee ɔ̄hɔ̄ tūtū tyan̄, a kpaga dogimo kidiŋ ba aa yiri Saana. U ko l̄i a ki ḡee an̄i tūbiye re aa di din̄.

31 Moosi aa naa ḡee, v yaa v w̄ikperii. Ee re v mu pele d̄i v mari na tūbiye hu welin̄. Doŋ tyan̄ ne v n̄i á Tūna W̄isi taal, d̄i v basi tya v a baa,

32 'M̄yan̄ ne yaa i naabaala Aburaham abee Aziki abee Gyeekob̄i W̄isi'. U aa basi ḡee, Moosi s̄iŋ ki kyele. U bil b̄i wuwo d̄i v deŋ.

33 Sütuvinj bil basi baa, 'Ee re á Tüna Wüsü basi tuya Moosi a baa, kuwoni i naatobö i naasi tyanj. Wüsü we lee hu tyanj i aa sina tyanj ne.

34 N naa ee hu ba aa dögisi ñ nala re Igyipiti paalvu tyanj, a nü ba wiile me. N ko tuu di ñ laa ba ta re. Sii di ñ tuma i di i mügi mu Igyipiti.'

35 Ee re Sütuvinj bil mart kpa, a baa, 'Moosi no re Iziral tumma hu gyi viya anj piyesi v baa, Añne re baa di i kù deñ ma a laa á wiya kù basi?' U re Wüsü yanj tuma di v yaa ba nihiyawo abee ba laataal. Wüsü re gyi tñj u malika, u gyi ko Moosi lee a gyi kù gëe anu tübiye re aa di din, a ko pe Moosi tyanj di v laa v nala ta.

36 Moosi gyi yaa wimagila abee wíkperiye re Igyipiti paalvu tyanj, anj na kasu v nala hu lü donj tyanj. Ba gyi aa muu pele fuwo kídigi ba aa yiri Fuwoftyan, u gyi bil yaa wumagila re donj. Ba gyi vala pogo me duñ tyanj ne bisi molli balya, ka Moosi ha kù yaa wimagila abee wíkperiye ñmanu hu tyanj.

37 Moosi no tu re bil basi tuya Iziral tumma a baa,
'Wüsü si tuñ v tñndaal di v ko ma lee anu v aa tuma ñ gëe. U si yaa ma nünabiye tu.'

38 Moosi bee á naabaala gyi lanjja pogo tutvu tyanj ne. Donj tyanj ne Moosi gyi na malika doginjal kídigi ba aayi Saana nyuu tyanj. Ee re malika hu kpa Wüsü nyowa hu aa kajj mübol tyu v di v laa basi tuya ma.

39 Ee re ka á naabaala hu gyi viya v nyowa, an kpa ba hal yiya v, ka ba tiliise bulonj fa kù tuya ba anu ba mügi mu Igyipiti paalvu.

40 Nyé re ba basi tuya Aaron a baa, 'Mo tödunni tuya ma di ba kù deñ ma. Moosi no aa kajj ma lu Igyipiti paalvu ko daha, á bi gyij wü hu bulonj aa kana v.'

41 Ee re ba sii mo vuvgi kídigi v kù gëe anu nöbiye. Nyé re ba sii mari v, ba tenni bulonj ftyeli kùj hu ba tuu aa moc tyanj.

42 Nyé re tuñ Wüsü gyi kpa v hal yiya ba, a viya ba ta ba kù kyuwali kyujwulija abee pene abee wüposi. Ba saba gëe re Wüsü Teñ login hu Wüsü tñndaala aa saba tyanj. Ba kídigi saba re anu di Wüsü baa,

'Mamaa Iziral tumma, bisi mollibalya hu ma fa aa we pogo hu tyanj, ñ daa ma fa kpa ma kina koo ma posu kù sula.

43 Amé ma tödunj hu ma aa yiri Moloki, u re ma mari tanji-diya we gëe, abee ma kyujwulija tödunj hu ma aa yiri Refan, ba aa re ma gyi kyuj kù vala gëe. Ma tu re moc ba, a kù mari ba. Eewiya, ñ si lenj di ba kasu ma mu lee aa para Baabilonj.'

44 Ee re Sütuvinj bil basi baa, Á naabaala gyi aa we pogo hu tyanj, ba gyi mari tanji-diya re donj a tuya Wüsü. Tanji-diya no re gyi daga anu Wüsü kóni we ba lee re. Wüsü tu re gyi daga Moosi ee v aa si mari diya no. Ee hu bulonj Wüsü gyi aa kye re v daga Moosi, v me lenj ba mari v gëe.

45 Ee hal tyanj ne á naabaala laa tanji-diya no ba kuwoma lee. Sanya hu Wüsü gyi aa lenj ba bee Gyoosuwa mu yuwo paalvu kídigi nala, a kil ba ta anj laa ba tanjha hónj hu, di ba ha kyuj tanji-diya no re. Tanji-diya no gyi we ba lee re, a ko pele á naabaa Deviti sanya.

46 Wüsü gyi siñ po Deviti re welinq. Ee re Deviti gyi sula Wüsü di v pe v tyanj di v wuwo saa diya tuya v Wüsü hu á naabaa Gyeekobi fa aa kyuwali.

47 Amé Deviti gyi bi wuwo saa diya hu. U biibaal Solomon ne gyi mügi ko saa v, a tuya Wüsü.

48 Amé Wüsü aa tee kùj bulonj, v bee gyuu düsi hu nihuwobijj aa saa donj. Wüsü tñndaal kídigi gyi basi wü no wiya re, a baa di

49 Wīsī baa, ‘Wīsībēe tīyān nē ñ kuworikpasa we, tanjha dāha rē yaa ñ naasi libinii. Dīgēe rē ma sī wuwo saa tīya ñ? Lee rē ñ liwiyesii we?’

50 N̄ daa marī kūna no bulon?’

51 Eē rē Sītūnīñ bīl basī baa, ‘Ma bembīye deye rē kīñkān! Ma dīgūna mē bee nū wiya. Ma kāñ nyuduwo rē anū nala hū aa bee tīj Wīsī. Eē rē tīj ma mē aa wiya ma aa sī kī tīj Wīsī Wiyesi Welii hū anū ma naabaala fa aa yaa gēe.

52 Wīsī tūndaal bulon tuwo dī ma naabaala gyī bī tīj ḥmanū kīdīgi a dōgīsi v. Ba gyī kpuñ nala hū bulon aa laa sīya basī Wīsī tīpulnī tōntunni hū koyi wiya rē. Eē rē v ko, ma mē kpa v yallī tīya nala, ba kpu v.

53 Wīsī leñ v malíksař dagi ma v mīrisi bulon nē, amē ma bī tūja v nyūwa.”’

Ba yaga Sītūnīñ kpu abee bwā

54 Nala hū gyī aa laññi kī vuvūl wiya hū aa gyegile nū Sītūnīñ wībasū hū ko mu maga nys, dī ba bulon baan̄ mari sīi v tīyān nē, ba kī kyān̄ ba nyūna lee lee bulon.

55 Eē rē Wīsī Wiyesi Welii hū mari gyūv Sītūnīñ yuga. U wil deñ wīsīnyuu a na Wībal hū gañdarī, a na Yesu mē dī v sīj Wīsī noduu logiñ.

56 Eē rē Sītūnīñ basī baa, “Ma deñ na, ñ naa wīsībēe dimbeenyūwa rē dī v suro, ka Nihuwobiñ Biye hū sīj Wīsī noduu logiñ tīyān̄.”

57 Doñ tīyān nē nala hū bulon kyūri yuga, aŋ tō ba dīgūna, ka ba bulon teñ sīi giri mu kyige v,

58 A kana v yige ta v lū bee hū samani. Doñ tīyān nē ba yan̄ paa bwā to kana v, a kī yaga lee lee bulon. Nala hū aa yaga Sītūnīñ bulon gyī wuri ba gannī re a kpa tīya bapuwasiibiye kīdīgi ba aa yūri Sōol dī v kī deñ.

59 Ba aa yaga Sītūnīñ gēe rē, ka v kī yūri á Tūna Yesu a kī sūla v, “N̄ Tūna Yesu, laa ñ dūma mu i lee.”

60 Eē tīyān nē v tuu gbinni, a kyīyesi yuga a baa, “N̄ Tūna Yesu, ñ aa sūla i, ta tūj wībōñ no ba aa yaa kyūj ba nyūu tīyān̄.” Nyē rē v basī aŋ yan̄ keri v wiyesi kateñse. Sōol mē gyī laa rē anū ba kpuñ Sītūnīñ maga rē.

8

Sōol aa dōgīsi nala hū aa laa Yesu wiya di

1 Hañ kyēs hū bulon nē ba piili kī dōgīsi nala hū aa laa Yesu wiya di aŋ kī laññi Gyerusalēm tīyān, a kāñ ba kī tīya sikii kīñkān. Eē rē ba bulon sīi pīsa gyūv Gyudīya abee Samaariya paalvū bulon. See Yesu kpambisi hū dūñ nē gyī kaa Gyerusalēm tīyān̄.

2 Nala badōmōñ aa fā Wīsī mē rē gyī kpaa Sītūnīñ hogo, aŋ wii v loho welin̄.

3 Amē Sōol gyī yaa sīri rē dī v yalmī nala hū aa laa Yesu wiya di. U gyī aa sīi göllī ba dūsī rē, a tarī ba baala abee ba haana bulon ko lū, a leñ ba kasī ba mu tō diya tīyān̄.

Ba basī Wīsī wiweliye hū Samaariya paalvū tīyān̄

4 Ka Yesu hatūnna hū mē gyī aa lū fā Gyerusalēm tīyān hū, ba mē göllī mu lee bulon, a kī basī Yesu Krisita wiweliye hū.

5 Nyē rē Filipi sīi mu Samaariya paalvū tōbal kīdīgi, a basī Yesu Krisita, laataal hū Wīsī aa tīma wiya, a kī tīya don nala.

6 Gyamaa hu bulon gyi wee digungyegil le a ki nii wiya hu u gyi aa basi. Ba bulon gyi gyegile nii wiya hu u aa basa re, a na wimagila hu bulon me u aa yaa.

7 Filipi gyi aa basi wiya hu tiyan, gyinjbomo yuga gyi li nala ba aa kana tiyan ne. Di gyinjbom bulon ne fa ko ki li me, u aa kyiru re yuga an na li. Ka gbariga abee naasunni abee nosunni timma yuga me gyi na laanftyia, ba tenni leye bulon mugi siij ba buusii tiyan.

8 Eewiya, haq too hu timma bulon tenni gyi fiyela re kujkanj.

9 Haq too hu tiyan, baal kudigi me re gyi we doej, ba ki yiri Siimoen. U gyi kan daaluliye re welin, a ki vuga. U wiyaaliya bulon gyi yaa Samaariya paaluu nala wikiperii re. Ee re tuj u me gyi aa ki daga u tu anii u bira re.

10 Nihiyasi bee biibiisi bulon gyi kpa ba nyuu we u wiyaaliya tiyan ne a ki basi a baa, "Baal no re yaa Wissi, u kaq dee re yuga, dee hu ba aa yiri Wissi debal hu, u re u kana."

11 U aa yaa wikiperiye no piisi re, ee re tuj nala na anii u bira re. Ee re tuj ba kpa ba nyuni we u wiyaaliya tiyan gese.

12 Ame Filipi gyi aa basi Wissi wiweliye hu wiya, a ki daga Wissi koro hu wiya, a basi Yesu Krisita wiya me, nala hu gyi laa wiya hu di re, ba fo ba wiikywalmu, baala abee haana bulon.

13 Siimoen tu me gyi ko laa Yesu wiya hu di re, ba fo u me wiikywalmu. Ee hal tiyan, u ki mal Filipi kujkanj. U aa naa wikiperiye hu bee wimagila hu Filipi aa yaa, u yaa u wikiperii re.

14 Yesu kpambisi hu aa we Gyerusalem tiyan nii anii Samaariya paaluu nala laa Wissi wiya di re. Ee re ba ta Piita bee Gyocoen di ba mu doej.

15 Ee re Piita bee Gyocoen mu kyuwali Wissi tiya ba di Wissi lej u Wiyesi Welii hu ko tuu gyuu ba tiyan.

16 Beewiya haq saja hu di Wissi Wiyesi Welii hu ha gyi bi gyuu Samaariya paaluu nal kudigi bulon tiyan. Á Tuuna Yesu Krisita fej duj tiyan ne ba fa fo ba wiikywalmu hu.

17 Nyet re Piita bee Gyocoen kpa ba nosi dobo ba nyuni tiyan, a kyuwali Wissi tiya ba. Ee tiyan ne Wissi Wiyesi Welii hu ko tuu gyuu ba tiyan.

18 Siimoen aa naa di Yesu kpambisi hu kpa ba nosi dobo nala hu aa laa Yesu wiya di tiyan, Wissi Wiyesi Welii hu gyuu ba tiyan gese, u sii kpa molbii a sul ba a baa,

19 "Ma laa an tiya ñ ma dee no di ñ me ko kpa nosi dobo nal bulon tiyan, di Wissi Wiyesi Welii hu gyuu u tuuna tiyan." Ee re Piita basi tiya u, a baa,

20 "I liise i si wuwo kpa molbiye yobo Wissi aa kpaakui hu tiya nala u bonye tiyan ne koo? Wissi si lej i bee i molbiye no bulon gyuu dinj.

21 I noj tuwo á toma no tiyan, beewiya i bi pulli i tiya tiya Wissi.

22 Mugi birimi li i wibomo no tiyan an sula Wissi di u kpa i tliisibomo no kye i.

23 Ñ naa anii i tiya bile re kujkanj, ka i bil yaa wibomo yon me."

24 Ee re Siimoen sula Piita bee Gyocoen di ba kyuwali Wissi tiya u di wiya no bulon ba aa basa ta yaa u tiyan.

25 Ba aa basi Wissi wiya hu ko tej, a daga wiya hu bulon ba aa gyuma Yesu lugo tiyan a tiya ba, ba sii doej ne, a mugi mu Gyerusalem. Saaja hu ba aa mu Gyerusalem hu tiyan, ba basi Yesu Krisita wiweliye hu re Samaariya paaluu toni yuga tiyan.

Filipi kyen baal kudigi aa li Itoopiya paaluu

26 Εε ρε κα μαλίκα κιδίγι κο βασι τιγα Φίλιπι α βαα, “Σιι, α μυ ωμόσιι νοδου δύλαν, α μυ ημαλήβινι λυ α λι Γερουσαλέμ κι μυ Γασα.” Νγε ρε Φίλιπι λι κα μυ.

27 Υ αα μυ πελη ημανι λυ, δι Ιτοοπιγα τιμμα βααλ κιδίγι ρε γεε. Υ φα γαα βαφαρα ρε, α τομα κι τιγα Ιτοοπιγα Κουροι. Κουροι λυ φα γαα ήαρη νε, κα υ κουροι φεη γαα Κανδεσι. Βααλ νο φα γαα υ τοντυννα τιγανη νιβαλ κιδίγι ρε. Υ ρε φα αα δεη κουροι λυ μολβιγε ηικανιγα αβεη υ δυωβα λυλογ νυου. Γερουσαλέμ νε υ φα μυ α κυρωλι Λιλι αη φα μιηγι κι μυ βεη αβεη γγααγο τορικο.

28 Υ φα ληγη τορικο λυ τιγανη γεε ρε, αη κι καριμι Λιλι Τεη λεη κιδίγι Λιλι τηνδααλ Αζααγα αα σαβα.

29 Εε ρε Λιλι Ζιγεσι Οελιι λυ βασι τιγα Φίλιπι δι υ βαλα μυ πυυ τορικο λυ.

30 Νγε ρε Φίλιπι φα μυ πυυ υ, δι υ νιι βααλ λυ αα καριμι Λιλι τεη λογιγ λυ Αζααγα αα σαβα. Εε ρε υ πιγεσι υ δι υ γηηγι γιγα λυ υ αα καριμι λυ μεμιη ρε?

31 Νγε ρε βααλ λυ βαα, “Εε ρε η σι γαα γηηγι βα μεμιη δι ναη βι δαγα τιγα η.” Αη γιρι Φίλιπι δι υ κο γηηγι ληγη ρε υ τιγανη.

32 Λιλι τεη λεη λυ υ φα αα καριμι λυ, ωνι λο ρε βα σαβι δοη:
“Ανιι βα αα καη πιγεσι κι μυ δι βα κρυ κα υ ταλι υ νυωβα γεε, ανιι βα αα κι κυρι πεβιγε πυνα κα υ νυωβα βεη συρι γεε, εε τιι ρε υ με βι συρο υ νυωβα.”

33 Βα γηηγι υ ρε ωελιγ, υ κινα γηηγι συμα με, κα βα νυνη νομο υ, α κρα κυριογισι τιγα υ. Υ μινβολ γαη αα τενε ταηχα λο νυου νγε, αηνε ρε σι υυωνο τηη υ δοηο ναασι.”

34 Βααλ λυ αα καριμι Λιλι γιγα λυ τεη, υ πιγεσι Φίλιπι, α βαα “Αηνε γιγα λυ ρε Λιλι τηνδααλ λυ κι βασι νγε? Υ τιι γιγα ρε κοο, μιδιμα κιδίγι γιγα ρε?”

35 Εε ρε Φίλιπι γαη πιη γιγα λο υ αα καριμα τιγανη, α βασι Υεσυ Ζιγελιγε λυ λυλογ α τιγα βααλ λυ.

36 Νγε ρε κα βα κρα ημανι λυ κι μυ, α μυ πελη λεη κιδίγι δι νιι πηη δοη. Εε ρε βααλ λυ βασι τιγα Φίλιπι α βαα, “Να νιι ρε νγε. Βεη ρε σι το η γιγα υυκυρωλνι φογι δαη?”

37 Εε ρε Φίλιπι βασι τιγα υ α βαα, “Δι ι ρε λαα Υεσυ γιγα λυ λυλογ δι αβεη ι τιγα λυλογ, η σι φο ι γιγα υυκυρωλνι.” Εε ρε βααλ λυ βαα, “Ν λαα δι ρε ανιι Υεσυ Κρισιτα ρε γαα Λιλι βιγε.”

38 Εε ρε βααλ λυ λεη γγααγο λυ φα αα ταη τορικο λυ σιη, κα υ βεη Φίλιπι λυλογ κρα τυυ νιι λυ. Δοη τιγανη νε Φίλιπι φο υ γιγα υυκυρωλνι.

39 Βα αα κο δι βα λι νιι λυ τιγανη, Λιλι Ζιγεσι Οελιι λυ κο κρα Φίλιπι δυρι. Βααλ λυ βιριμα δι υ βιη βι ναα Φίλιπι, αηκα υ κρα υ ημανι κι ναηα, υ τεη λυλογ φιγεη ληηκαη.

40 Φίλιπι γαα δι υ σιη δι υ ωε το κιδίγι βα αα γιρι Αζοτο τιγανη. Εε ρε υ γολι τοβιησι λυ λυλογ με αα ωε δοη α κι βασι Λιλι γιγα. Εε ρε υ γαα α μυ πελη τοη κιδίγι βα αα γιρι Σιζααρια.

9

*Εε αα γαα Σοολ κο λαα Υεσυ γιγα δι
Κραμπισι 22.6-16; 26.12-18*

1 Εε ρε κα Σοολ με λι λι σι ρο Υεσυ ναηηννα λυ τιγανη, α κι fugisi βα, α κι βασι ανιι υ σι κρυ βα.

2 Nyε re v sii mu Gyumma wūkyuwal sīlaala nīhiyawu hu lee a sūla v, v sabi tenni tyua v dī v kaŋ mu too kīdigi ba aa yiri Damaasiku. Tenni no fa daga anu dī Sōol ko mu gyuu Gyumma wūkyuwaldiya bulon aa we Damaasiku tyan, dī ba tyua v ḥmanu dī v kasī nala hu aa tuŋ Yesu Krisita ḥmanu hu, ba baala abee ba haana bulon, a kaŋ ba mügi mu Gyerusalem.

3 Eε re Sōol gyi sii lū kpa ḥmanu a ki mu Damaasiku. U gyi ko mu kpaga Damaasiku re, dī kyaanuu kīdigi pirige lū wūsinyuu, a kyaanu we v tyan.

4 U lu tele, aŋka v nūl nal taal dī v basi tya v a baa, "Sōol, Sōol, bee re tuŋ i ki dōgisi ḥ nyε."

5 Eε re Sōol piyesi, "Aŋne re yaa i, ḥ Tūna?" Eε re taal hu baa, "Mīyaŋ Yesu re, nal hu i aa dōgisi hu.

6 Sii mu gyuu too hu. Doŋ tyan ne ba si daga i wūl hu i aa si yaa."

7 Sōol bee nala hu fa aa val hu bulon mügi siŋ tuwori ki deŋ. Beewiya ba me nūl taal hu re, ame ba bū naa nal bulon.

8 Eε re Sōol nyagi sii siŋ, a kaŋ v siya suri. U sua gyi ta kyirigi waasu gεe re, ka v bee na kūl bulon. U noŋ tyan ne ba gyi kana, a kana v taru mu pele Damaasiku.

9 U nyoluna we doŋ gεe re v kyeyε boto, dī v bī wuwo di kūl bulon, a bī wuwo nyowa nūl me.

10 Yesu hatinna hu kīdigi me gyi we Damaasiku tyan, ba ki yiri Ananiyasi. Nyε re v duwosi dī á Tūna Yesu yiri v a basi tya v a baa, "Ananiyasi!" Eε re v saŋa a baa, "Mīyaŋ ne nyε, Tūna."

11 Eε re á Tūna Yesu basi tya v a baa, "Sii kpa ḥmanu hu ba yiri ḥman-deginii hu, a mu baal kīdigi ba aa yiri Gyudasi diya. Dī i ko mu, piyesi v dī baal kīdigi aa hū Taasu re i ki kye. U feŋ ne yaa Sōol. U re ha yaŋ ki kyowali Wūsi gεe.

12 Wūsi hu kyowali tyan, v naa anu i Ananiyasi re ko gyuu a kpa i nosi dōbō v tyan v siya bīl suri."

13 Eε re Ananiyasi basi baa, "N Tūna, nala yuga re kūkān a basi tya ḥ anu baal no bōmō re welin abee i nala hu aa we Gyerusalem tyan.

14 Gyumma wūkyuwal sīlaala nīhiyasi re tya v ḥmanu dī v ko Damaasiku daha, a kasī nala hu bulon aa kyowali i."

15 Á Tūna Yesu basi tya Ananiyasi a baa, "Sii mu. Mīyaŋ ne hū v dī v tuŋ ḥ tuma. U si mu basi ḥ wiya tya nala hu aa bīl yaa Gyumma abee kuworo abee Iziral tūmma me.

16 Mīyaŋ ne si daga v tōwara maga gεe v aa si na ḥ wiya."

17 Eε re Ananiyasi sii kpa mu diya hu Sōol aa gyuwa. Nyε re v gyuu a kpa v nosi dōbō Sōol tyan aŋ baa, "N naabiye Sōol, á Tūna Yesu hu i aa naa ḥmanu hu tyan dī i aa ko daha, v re tūma ḥ dī ḥ ko daha dī i siya wuwo suri, ka dī Wūsi Wiyesi Welii hu me gyuu i tyan."

18 U aa basi gεe, dī kūna badōmōj aa kūl gεe anu fuwonamīya para pirige hū tele v siya tyan, ka v bīl wuwo kūna. Doŋ tyan ne v sii, ba fo v wūkyuwalnu.

19 Ka v di kūna a bīl kaŋ dee. U gyi we Damaasiku tyan ne kyeyε baŋmana, v bee Yesu hatinna hu aa we doŋ.

Sōol basi Wūsi wiya a tya nala Damaasiku tyan

20 U aa we doŋ gεe re, v aa sii mu wūkyuwaldisu a piili ki basi Yesu wiya a ki tya nala anu Yesu re yaa Wūsi biye hu.

21 Nala hu bulon gyi aa nūl wiya hu Sōol aa basi, v gyi yaa ba bulon wkperii re. Ba ki piyesi dōmōj, a baa "Baal no daa fa we Gyerusalem

tyan̄ a k̄i kpu nala hu aa laa Yesu w̄iya di ḡee? Ka ḡee w̄iya re v̄ b̄il ko d̄aha d̄i v̄ ko kas̄i ba mu Gyumua w̄ukyūwal s̄ilaala n̄ihiyasi hu lee?”

22 Ee re ka S̄oɔl mari k̄i bas̄i w̄iya hu abee nyuduwo, a te faafaa hu. U w̄uwo daga re an̄i Yesu re yaa Krisita hu, laataal hu W̄isi aa lyia d̄i v̄ ko laa d̄un̄ya nala ta. U paali bas̄i ḡee re Gyumua hu bulon̄ aa we Damaasiku tyan̄ polo bulon̄ yuw̄ori, ba b̄il b̄i w̄uwo laa w̄u bulon̄ bas̄i.

23 U gyi we doŋ piusi re. Nȳe re kyee k̄id̄igi, Gyumua hu sii vuul̄i d̄i ba kpu v̄.

24 Ee re S̄oɔl ko n̄i ba aa kye d̄i ba kpu v̄ hu w̄iya. W̄uhhaa bee tebine bulon̄, ba aa s̄iŋ ba bee pagibal hu tyan̄ ne d̄i ba na v̄ a kpu.

25 Nȳe re kyee k̄id̄igi tebine, S̄oɔl noŋ nala hu kpa v̄ we simbiye tyan̄, a k̄an̄ ɻ̄man̄ vuwa, a kpa v̄ ta v̄ tuu gyee hu ba aa saa baari bee hu hal sc̄omm̄, a sii mu Gyerusalēm.

S̄oɔl we Gyerusalēm tyan̄

26 S̄oɔl aa muv̄ Gyerusalēm, v̄ gyi aa kye d̄i v̄ gyuu Yesu hatinna hu aa we doŋ tyan̄ ne. Ame ba gyi b̄i laa di an̄i v̄ me laa Yesu w̄iya di re. Ee re gyi t̄ij ba gyi k̄i f̄a v̄.

27 Yesu hatinna hu k̄id̄igi ba aa yiri Banabaasi re gyi p̄ee S̄oɔl tyan̄, a kana v̄ mu Yesu kpambisi hu lee. U re gyi bas̄i tiya ba ee hu S̄oɔl aa naa á t̄una Yesu ɻ̄man̄i hu tyan̄, v̄ bas̄i w̄iya tiya v̄. An̄ ha gyi b̄il bas̄i tiya ba ee hu S̄oɔl aa bas̄i Yesu w̄iya abee nyuduwo a tiya nala Damaasiku tyan̄.

28 Nȳe re ba laa v̄ we ba tyan̄, ba beel-v̄ bulon̄ we doŋ, a k̄i ḡoll̄ Gyerusalēm tyan̄.

29 a k̄i bas̄i W̄isi w̄iya abee nyuduwo á T̄una Yesu feŋ tyan̄. U bee Gyumua hu aa bas̄i Giriki taal gyi aa k̄an̄ w̄iya k̄i kpa d̄om̄oŋ ne. Ba k̄i luga d̄i ba kpu v̄.

30 U d̄oŋt̄uŋsi hu aa ko n̄i an̄i d̄i ba aa luga d̄i ba kpu v̄ re, ba sii kana v̄ a mu Sizaarii, v̄ s̄iŋ doŋ kpa mu Taasu.

31 Ee hal tyan̄ ne, nala hu aa laa Yesu w̄iya di Gyudya abee Galili abee Samaarinya paaluu tyan̄, ba bulon̄ yan̄ na w̄iyese, a mari laa W̄isi w̄iya di welin̄, a k̄i t̄ij Yesu á T̄una, a k̄i f̄a v̄ me. W̄isi Wiyesi Welii hu me p̄e ba tyan̄, ba wala k̄i p̄e.

Piita muv̄ Liida abee Gyoopa

32 Lee bulon̄ ne Piita fa k̄i ḡoll̄. Kyee k̄id̄igi, v̄ sii kpa mu Liida d̄i v̄ na W̄isi nala hu aa we doŋ tyan̄.

33 U aa mu doŋ, v̄ na baal k̄id̄igi ba aa yiri Eniyasi. U fa gbariga re, a p̄iŋ diya tyan̄ b̄is̄i kyori, d̄i v̄ b̄i w̄uwo l̄i bee.

34 Ee re Piita bas̄i tiya v̄ a baa, “Eniyasi, Yesu Krisita tiya i laan̄ftya re. Sii kpa i wasa.” Doŋ tyan̄ ne Eniyasi pirigi nyaḡi s̄iŋ s̄iŋ abee dee.

35 Nala hu bulon̄ aa l̄i Liida abee Saarɔŋ aa naa ḡee, ba b̄irim̄i l̄i ba w̄ibomo tyan̄ ne an̄ k̄i t̄ij á T̄una Yesu.

36 Haaŋ k̄id̄igi me re fa we Gyoopa tyan̄, a me fa yaa Yesu hatin̄ni. U feŋ ne fa yaa Tabiita (Giriki tumma fa aa yiri v̄ Doōkasi; U memii re yaa w̄iyeme.) U fa k̄an̄ b̄onye re welin̄ a k̄i p̄e nyaaba abee n̄itaaga tyan̄.

37 Piita ha gyi aa we Liida tyan̄ ḡee re ka haaŋ no subba Gyoopa tyan̄. Nȳe re ba fo v̄ n̄i, a kana v̄ gyiŋ biŋ salnyuu diya k̄id̄igi tyan̄.

38 Gyoopa bee Liida fa b̄i boliye. Nala hu aa laa Yesu w̄iya di Gyoopa tyan̄ n̄i an̄i Piita we Liida tyan̄ ne. Nȳe re ba t̄ij nala bal̄ya v̄ lee d̄i ba mu s̄vla v̄ d̄i v̄ fa ba wulo laḡi. Ee re ba mu bas̄i tiya v̄.

39 Piita sii tñj ba hal a mu ko. U aa ko pele don, ee re ba kana u gyñj salnyuu diya hu. Ka lohaana badomñj aa we don bulon sun u hal a ki wii, a paa galaalhy abee gavowaliya Dœckasi aa mara, a ko lñ kñ daga Piita.

40 Ee re Piita len ba bulon lñ diya hu tyan. Ba aa lñ diya hu tyan ko ten, ee re u tuu gbinni a kyowali Wñsi. U aa kyowali Wñsi hu mu ten, u mugi birum sun hu lee, a basi baa, "Tabiita, sii!" Nye re u kañ u siya suri. U aa naa Piita, u sii hñj.

41 Nye re Piita mu pele u, a kañ u non tyan, u sii sun. Ee re u yiri Wñsi nala hu abee lohaana hu bulon ko lanjñ, a kpa Tabiita tya ba. Ba bulon na u di u bil weye.

42 Nye re wñ no taal Gyoopa bulon. Nala yøga ko laa á Tüna Yesu wiya di.

43 Piita gyi we Gyoopa tyan a pusí muhu re. Baal kñdigi gyi we don a ki tigisi pulo, ba ki yiri Siimñj. U diya re Piita gyi gyuu.

10

Piita basi Yesu Wiweliye hu tya Kñiiliyo

1 Baal kñdigi re gyi we Sizaariya tyan ba ki yiri Kñiiliyo. U fa yaa laalyuwolo aa lñ Itali paaluu tyan nihiyawu re, a fa ki laa ba kco siya.

2 U fa aa tñj Wñsi ñmanu re welin, u bee u diya nala bulon fa ki kyowali Wñsi. U gyi aa ki pe Gyumma nitaaga tyan ne, aij ki kyowali Wñsi me saña bulon.

3 Kyee kñdigi wñhaa anu kerifi boto saña, Kñiiliyo na u duwoso tyan di malika kñdigi ko gyuu yiri u, "Kñiiliyo."

4 Nye re u kañ u siya suri di u deñ malika hu. Kambuñ kana u. Ee re u piyesi a baa, "Bekin ne, ñ Tüna?" Nye re maltka hu basi tya u a baa, "Wñsi nu ee hu i aa ki kyowali u re, a bil na ee hu i aa yaa wiweliye ki tya nitaaga me. Nye wiya Wñsi nu i kyowala re.

5 Len di nala mu Gyoopa laglagi no, a kyee yiri baal kñdigi ba aa yiri Siimñj Piita di u ko i lee.

6 U aa gyuu pul-tigisil kñdigi diya re ba ki yiri u me Siimñj. U diya sun kpaga mpwñonu nyuwa re.

7 Malika hu aa basi wiya no ten, u mugi mu. Ee hal tyan ne ka Kñiiliyo yiri u diya tuñtonna balhya a pe u laalyuwolo kñdigi tyan. Laalyuwol no fa yaa nala hu aa sun ki po Kñiiliyo tyan kñdigi re, a fa ki fá Wñsi me kujkan.

8 Nye re Kñiiliyo basi wiya hu bulon u aa naa a tya ba, aij ta ba, ba kpa mu Gyoopa.

9 U sigballiya, wñsi ko ki maga nyututuu gëe, di ba kpaga Gyoopa re. Saña no tu tyan ne Piita me sii gyñj salnyuu di u kyowali Wñsi.

10 Don tyan ne losi fa kana u kujkan, u baa di ba yaa kñdiliye tya u di u di. Nye re ba sii ki yaa kñdiliye di ba tya u. Ba aa yaa kñdiliye hu tyan ne, ka Piita na wñ anu duwoso tyan

11 di Wñsi nyuu lögö suri. Ka kñj kñdigi kñ gëe anu wagyebal a lñ wñsinyuu, a kñ gëe anu nala re kañ ganyuu si hu banaa tyan, a kañ ko ki tuu tañha.

12 Ka pusí bee bagla ke irin bulon abee gyaala irin bulon, abee kuna aa turui tañha bulon irin irin we u tyan.

13 Ee re u mu nal taal di u basi tya u a baa, "Piita, sii kpu ki kyan."

14 Ee re Piita baa, "Aayi, ñ Tüna, ñ ha bi maakyiye kyan kñj bulon aa yaa bisin kñj, koo á sına."

15 Εε re taal hu bil miigι basi tya u a baa, “Kιn ke bulon Wisi aa baa u welie, ta basi baa u yaa bisin kιn ne.”

16 Wiya no bulon yaa gee re naaŋsiunywa bu to, ka kina hu bil miigι gunj wiisunyuu, an bil bi ko tuu.

17 Wisi hu yaa Piita wilekerii. Εε re u hɔŋ kι kyε wisi hu u aa naa memii, di nala hu Koniiliyo fa aa tima hu re piyesa ko siŋ Siimɔŋ paganyuwa tyan gee.

18 Nyε re ba na nal kidigi gyaŋwuwo hu tyan a piyesi a baa, “Nihuwal kidigi we diya no tyan ba kι yiri Siimɔŋ Piita re?”

19 Piita ha fa hɔŋ re a kaŋ wisi hu u fa aa naa hu kι buini di u na u memii. Εε re Wisi Wiyesi Welii hu basi tya u a baa, “Den na, baala boto re we dahan a kι kyε i.

20 Sii tuu, a ta yaa gyegye, ka di i tuj ba tyan mu. Muyaŋ ne tim-ba i lee”

21 Nyε re Piita sii ko tuu, a basi tya ba a baa, “Muyaŋ ne yaa nal hu ma a kye. Bekiŋ wisi re ma kaŋ kι kyε η?”

22 Εε re ba baa, “Laalyuwolo nihiyawu kidigi ba aa yiri Koniiliyo, u re tum-ma. U yaa tipulŋ tūna re, a kι fā Wisi me kιŋkaŋ. Gyuma me bulon kι tya u gyirima welin. Malika kidigi re ko basi tya u di u yiri i, di di i re ko u diya, di u si nui wisi hu i aa si basi tya u.”

23 Εε re Piita sul ba di ba gyuŋ piŋ siya gballi. U siya aa gballa, u sii ba bulon kpa mu. Nala hu aa laa Yesu wiya di Gyoopa tyan, ba badomɔŋ me sii tyan u mu.

24 Ba aa lui ɔmanu, u kyeliya kyε re ba gyuŋ Sizaariya. Bee no tyan ne Koniiliyo fa we. Ba aa mu di u bee u lolla abee u kyaŋsi badomɔŋ u aa yura, di ba bulon hɔŋ kι gyegili u.

25 Piita aa ko di u gyuŋ, Koniiliyo sii mu kyem-u, a tuu gbinni u siya tyan, a kyuwali u.

26 Don tyan ne Piita leŋ u sii siŋ, ka u basi tya u a baa, “Ta yaa gεε, beewiya, η me yaa nihuwobiŋ ne anii i.”

27 Piita bee Koniiliyo basi wiya kpa tuj dəmɔŋ kι gyuŋ diya hu. Piita aa gyuŋ di nala bi kyalla a laŋŋi donj.

28 Nyε re Piita basi tya ba a baa, “Ma tūtu gyuma re anii Gyuma wilekerii ɔmanu tyan, u yaa sina re di ba laŋŋi nala hu aa bi yaa Gyuma tyan. Ba paalii bee gyuŋ ba dūsi me gba. Amε, η ke, Wisi daga η ne di η ta bulon kaŋ nal bulon kι yiri bisin tūna.

29 Nyε re tuj ba aa ko yiri η, η bi kaŋ viya. η aa ko nyε, yaŋ basi wisi hu aa tuj i yiri η?”

30 Nyε re Koniiliyo basi tya u a baa, “U kyeye banaa re nyε, anii saŋa no tu tyan ne, wilekerii kerifi boto saŋa, η kι kyuwali Wisi η diya tyan. Di baal kidigi re gεε, a ko siŋ η siya tyan. Ka u ganni bulon kι tula.

31 Nyε re u basi tya η a baa, ‘Koniiliyo, Wisi mi i aa kι kyuwali u gεε re, a na i aa kι pe nyaaba abee ntaaga me tyan gεε.

32 Sii tuj nala di ba mu Gyoopa, a kye yiri baal kidigi ba aa yiri Siimɔŋ Piita di u ko. U aa gyuŋ pul-tigisil kidigi diya re, ba kι yiri u me Siimɔŋ. U diya siŋ kpaga mpwɔnɔnu hñ nyowa re.’

33 Koniiliyo bil basi baa, ‘Εε re tuj η ta nala laglagi di ba ko yiri i. I me yaa kuwokeri re, i aa wuwo ko nyε. Laglagi no, á bulon laŋŋa re Wisi sua tyan, a kι gyegili di á nui wisi hu bulon Wisi aa daga i di i basi tyan ma.”

34 Nyé re Piita yan kaj nyøwa suri, a baa, "Wíusi re, nyé ke ñ gyuma anu Wíusi ke siya tyan, nihuwobij bulon yaa kidigi re.

35 Nal ke bulon aa fá Wíusi, aŋ ki yaa wiya hu aa tuŋ ñmanu, Wíusi aa laa u re. Beewiya, Wíusi bee lugisi nala a kuu ba aa yaa han nihuwobij irin hu tyan.

36 Na ma nü duwoso hu Wíusi aa kpaa tuya Iziral tumma re. U basi tuya ba re dí ba tuŋ Yesu Krisita dí ba bee Wíusi mügi mari dəmɔŋ, beewiya, u re yaa nihuwobij bulon Tuna.

37 A piili sanja hu Gyoɔŋ gyi aa basi Wíusi nufori hu wiya Galili tyan, ma bulon gyuŋ wibal hu gyi aa yaa re Iziral paalvu tyan.

38 Ma me nü Yesu aa lu Nazareti wiya re. Wíusi tuya u dee re, aŋ kpa u Wiyesi Welii hu we u tyan. Ee re u sii mu lee bulon, a yaa wiweliye ki tuya nala, ka nala hu bulon me Sitaani aa vuwa biŋ, u puri ba me ta, aŋ tubi ba bulon. Wíusi fa sii u hal le, ee re tuŋ u fa wuwo ki yaa wiya no bulon.

39 Wiya hu bulon u aa yaa Gyerusalém tyan abee Gyuumma paalvu tyan, ba bulon ne á na, a yaa ba danṣtya diile me. Ba kana u re, a kpaasi u mal daagarui hu nyuu tyan, u svba.

40 Ame u kyeyé boto kyee, Wíusi bíl kyisi u svu tyan ne, a leŋ nala na u.

41 Ka u aa mügi sii hal tyan, nal bulon daa bíl na u, see á nala hu Wíusi aa lya dí á yaa u danṣtya diile. Á duŋ ne na u. U aa sii svu tyan me, á beel-u bulon lanjña di kuna re.

42 Ee re ka u basi tuya ma abee sıfıyası dí á basi Wíusi wiweliye hu ki tuya nala, a ki daga ba anu u re Wíusi lu, dí u yaa niweye abee svuń bulon saridii.

43 Wíusi tuŋdaala hu bulon me fa basi u wiya re, a baa dí nal bulon ne ko laa u wiya di, dí Wíusi sı kpa u wibom̩ bulon kye u Yesu Krisita fej tyan."

Wíusi kpaa u Wiyesi Welii hu we nala aa bı yaa Gyuumma tyan

44 Piita ha aa sii ki basi wiya hu gee, dí Wíusi Wiyesi Welii hu ko tuu gyuuń nala hu bulon fa aa gyegile ki nü wiya hu tyan.

45-46 Gyuumma hu fa aa laa Yesu wiya di, a lu Gyoopa tuŋ Piita hal ko, ba nya anu ba aa basi wiya abee taanı ba aa bı gyumá, a ki dannı Wíusi. U yaa ba wilkerii, beewiya, ba fa bı liise anu Wíusi sı kpa u Wiyesi Welii hu we nala hu aa bı yaa Gyuumma me tyan. Ee re Piita basi baa,

47 "Ee hu Wíusi aa yan kpa u Wiyesi Welii hu we á tyan, ee tu re u kpa u we nala no me tyan. Wíbee re yan sı wuwo to nala no dí ba ta foo ba wíkyuwalnu?"

48 Ee re ka u leŋ ba fo ba wíkyuwalnu Yesu Krisita fej tyan. Ee hal tyan ne ba svla Piita, dí u høŋ ba lee kyeyé baŋmana.

11

Piita tuya u ñmanu duwoso

1 Yesu kpambısı hu abee nala hu bulon aa laa Yesu wiya di Gyudiya paalvu bulon tyan, ba bulon nya anu nala hu aa bı yaa Gyuumma me laa Wíusi wiya di re.

2 Ee re ka Piita me mügi ko Gyerusalém. Doŋ tyan ne Gyuumma badom̩ sii ki basi u wiya akuu wiya hu u aa yaa nala hu aa bı yaa Gyuumma tyan wiya.

3 Εε re ba piyesi Piita a baa, “Bee re tij i mu nala hu aa bee keri ba pene lee, haali, i beel-ba gba lanji di kina?”

4 Εε re Piita yan piili a basi wiya hu aa vala gees bulon a tiya ba.

5 Εε re, “N gyi we Gyoopa tiyan ne. Εε re kyees kidigi, η hoj ki kyowali Wisi. Wisi hu kyowalui tiyan ne, u kui gees anii η aa duwosi, ka η na kui kidigi di u kui gees anii wagyeabal aa lui wisiinyuu ko ki tuu, ka ba kanj u nyusus h u banaa tiyan, a kanj ko tuu binj η siya tiyan.

6 Ν yaa di η deej u tiyan di η naa pusii abee bagila abee kina hu bulon aa tuuri tanha abee gyaala irin irin bulon we u tiyan.

7 Εε re ka η nii nal basi tiya η a baa, ‘Piita, sii kpu ki kyan.’

8 Εε re η baa, ‘Aayi, η Tiuna, η ha bi maakyiye di bisiñ kuj bulon.’ ’

9 Nyē re taal hu bil lui wisiinyuu, a basi tiya η a baa, ‘Kuj ke bulon Wisi aa baa u welieye, ta baa di u yaa bisiñ kuj ne.

10 Wu no yaa gees re naanjsiinyuwa buto, ka kina hu bil mugi gyu wisiinyuu.

11 Haj saja hu tui re baala boto me ba aa tuma η lee, ba lui Sizaariya, di ba me yan ko ki pele diya hu tiyan η fa aa gyuu.

12 Εε re Wisi Wiyesi Welii hu basi tiya η di η ta yaa gyegye, akuu ba aa bi yaa Gyumma wiya, ka di η tij ba hal mu. Nyē re η bee η naabalya hu aa laa Yesu wiya di Gyoopa tiyan nala badu sii kpa mu Sizaariya, a mu gyuu Koniliyo diya.

13 Εε re u basi tiya ma ee hu u aa naa malika di u sin u diya tiyan, a basi tiya u di u tij nala di ba mu Gyoopa a yiri baal kidigi ba aa yiri Siimor Piita di u ko.

14 Di u si basi wiya tiya ba, anj daga ba wiya hu aa si laa u bee u diya nala bulon ta.

15 Εewiya, η aa piili ki basi wiya hu, Wisi Wiyesi Welii hu ko tuu gyuu ba tiyan ne anii u gyi aa laa siya ko gyuu á tiyan piili hu tiyan gees.

16 Wu no aa ko yaa tiyan ne, η liisi wui hu á Tiuna Yesu fa aa basa. U fa baa,

‘Nu duŋ ne Gyɔɔŋ kanj ki fo nala wukyowalnu, ame η ke si kpa Wiyesi Welii hu fo ma wukyowalnu.’

17 Εε hu Wisi gyi aa yan kpa u Wiyesi Welii hu we á tiyan saja hu tiyan á aa laa á Tiuna Krisita wiya di, εε tui re u kpa u we ba tiyan me. Miyaŋ ne yan yaa aŋne, η aa si to Wisi ḥmanu di u ta yaa u wukyelui.’

18 Ba aa nii wiya no, ba bil bi wuwo basi wui bulon. Nyē re ba danni Wisi a baa, ‘Wisi tiya nala me aa bi yaa Gyumma ḥmanu re di ba me wuwo birimi lui ba wibom̩o tiyan, anj kanj miibol hu aa bi kanj tenii.’

Nala hu aa laa Yesu wiya di anj ki lanji Antiyoki tiyan

19 Ba aa kpuu Situdiŋ hal tiyan, εε hu ba gyi aa dəgisi nala hu aa laa Yesu wiya di Gyerusalem tiyan gyi leŋ ba gyenij bulon lui fá pisa mu leye re. Ba tiyan, badəmɔŋ gyi muu pele Foniisinya abee Saapvɔrsi paaluu re, abee too hu ba aa yiri Antiyoki. Doŋ tiyan ba basi Wisi wiya a ki tiya Gyumma hu duŋ aa we doŋ.

20 Ame nala hu badəmɔŋ aa laa Yesu wiya di Saapvɔrsi abee Sariini tiyan sii mu Antiyoki, a basi á Tiuna Yesu wiwelieye hu a ki tiya nala hu me aa bi yaa Gyumma.

21 Wisi gyi pee ba tiyan ne, a sin ba hal me. Εε re nala yøga gyi laa Yesu wiya di a birimi ki tiya u.

22 Nyē re wui no duwoso gyi pele Yesu hatinna hu aa we Gyerusalem tiyan. Ba sii tij Banabaasi di u mu Antiyoki na.

²³ U gyi aa muwa, u naa ee hu Wisi aa paa nala hu tiyan ne. U tej bulon gyi fyele. U basi wiya kyagili ba welin aji baa di ba sij á Tuna Yesu laadii tiyan abee ba tisi bulon aji ta ko kpa ki ta.

²⁴ Banabaasi fa yaa tupulon tunaa re, a fa laa Wisi di welinj. Wisi Wiyesi Welii hu me fa we u tiyan welinj. Ee nyunij, nala gyi yuga re a ko laa Yesu wiya di.

²⁵ Nyee re Banabaasi sii mu Taasu, di u kye Sool lee.

²⁶ U aa muu na u, u kana u, ba bulon miug ko Antiyoki. Banabaasi bee Sool bulon gyi hooj dooj ne binjilinj. Ba bee nifyamaa hu aa laa Yesu wiya di aa vala ki lanjji saja bulon, ba ki daga nala hu Wisi wiya. Antiyoki tiyan ne ba gyi piili kanj Yesu hatinna ki yuri Krisitabiisi.

²⁷ Saaja no tiyan ne Wisi tundaala badomoy me lii Gyerusaleem a ko Antiyoki.

²⁸ Ba kidiigi fej ne Agabu. Nyee re u sii sij a tiya Wisi tundari, a baa di losinbjon si gyuu dunya bulon. (Losi no gyi ko ki gyuu di Kilodiyasi re fa yaa Roma paaluu kuworibal.)

²⁹ Nyee re Yesu hatinna hu vuul anii ba si kiyesi molbiye, a tima di ba kanj mu tiya ba doejtusii Krisitabiisi hu aa we Gyudiyaa paaluu tiyan. Ba baa di nal bulon tiya maga geee hu bulon u aa kana.

³⁰ Ee re ba kiyesi molbiye no ko pe domoy, a kpa tiya Banabaasi bee Sool di ba kanj mu tiya Krisitabiisi nihiyasi hu aa we Gyerusaleem tiyan.

12

Ba mari ki dogisi Yesu hatinna hu

¹ Saaja no tiyan, Gyuumaa paaluu kuworibal fej ne fa yaa Heroti. Ee re u me sii piili a ki dogisi Krisitabiisi hu badomoy.

² U gyi lej ba kanj Gyocoj maana Gyemsi re, a keri u nyuu abee takoobii.

³ U gyi aa na di Gyuumaa hu tej fyeela abee wii hu u aa yaa tiyan, u bil lej ba kanj Piita me to tiyan. (Ba kyebal hu tiyan ba aa kyaaj paanuu ba aa bi wee sibul hu, u tiyan ne ba gyi kanj Piita geee).

⁴ Ba gyi aa kanj Piita, ba gyi kana u mu to diya tiyan ne. Ka Kuwori Heroti lej laalyuwolo fi abee badu sij ki po u. Ba nala banaa gyi aa deej u mu maga geee re ka banaa me bil ko laa ba. Kuwori Heroti fa aa kye di Dusi-pari-banii Kyebal hu re fa banj, ka di u yan lii Piita nitodiya hu tiyan, a tiya nala hu di ba di u sariya.

⁵ Piita gyi we nitodiya hu tiyan ne, ka Krisitabiisi hu aa lanjji saja bulon, a kyowali Wisi ki tiya u siftiyan abee ba tisi bulon.

Malika lii Piita nitodiya hu tiyan

⁶ Nyee re kyeek kidiigi tebine, Piita gyi piuj laalyuwolo hu aa deej u baliya tutuu, ka ba kanj kyoromo balya vuwa u a mu mal ba kidiigi bulon tiyan. Ka laalyuwolo me ha sij po nitodiya hu dimbeenyuwa. U siya re fa si sii gballi di Heroti lii u nitodiya hu tiyan a tiya bee hu nala di ba di u sariya.

⁷ Nyee re malika kidiigi pirigi ko sij Piita lee. Nitodiya hu bulon kyaani. Nyee re malika hu ko piyessi Piita vaanj tiyan, a kyisi u, a basi tiya u di u sii lagii. Nyee re kyoromo hu pirigi yorumu lii Piita nosi tiyan a tuu tele.

⁸ Ee re maltka hu basi tiya u a baa, "Sii paa i kina laalii aji paa i naatobo me we. Doj ne Piita yaa geee. Malika hu bil basi tiya u a baa, 'Kpa i wagye to, a ki tiya ij hal.'

9 Nyę re u tija u hal lü nitödiya hu tiyan. U aa tij malika hu hal gęe, ka u ha fa bı gyima dı wü hu malika hu aa yaa wıtü re, koo u aa duwoso re.

10 Ba mu galli laalyuwolo hu aa sij sua a kı den nitödiya hu a bul mu galli laalyuwolo hu badəmən me aa sij hal a me ha kı den nitödiya hu, a mu pele hogi boro hu aa tɔɔ pagibal hu aa gyuu bee hu. Ee re boro hu suri u tu tiyan ba mu lü. Ba lü kpa ɻımanı kıdigi a vala ki mu. Ba aa kpa vala muhu malika hu lej Piita ta don, aŋ mu.

11 Doŋ tiyan ne Piita hakula yan ko, u gyima anu wiya hu aa yaa hu yaa wıtü re. Ee re u baa, "Nyę ke, ɻı gyima anu Wüsı re tij u malika dı u ko laa ɻı ta Kuwori Herötı nosi tiyan abee wibəmə hu bulon Gyuumma hu fa aa liisi du ba yaa ɻı."

12 Piita a ko gyuŋ nyę tiyan, u kpa mu Gyooŋ Maaki nuna Meeri dıya. U muu doŋ dı nıgyamaa lanjja a kı kyuwali Wüsı.

13 Ee re Piita mu ɻımaa pagibal hu boro. Hantolibiye kıdigi aa yaa duŋdəbuň hajŋ dıya hu tiyan, ba kı yırı Roda, ko lü dı u na nal hu aa ɻımaa boro hu.

14 U aa ko nu tına taal, u gyima anu Piita re. U teŋ bulon fiyeli kıŋkan. Ee re u bul bı suro boro hu, aŋ mügi fá gyuu bası tıya nala hu aa we dıya hu tiyan anu Piita re sij gyanjhala tiyan.

15 Ee re ba mügi bası tıya u dı u aa yaarı re. Ka u ha viya aŋ baa dı wıtü re u kı bası. Ee re ba'baa dı gęe kę Piita dıma re u na gęe.

16 Ba aa bası wiya no bulon gęe, ka Piita me ha sij kı ɻımaa boro hu. Ee re ba ko kaj boro hu suri dı u re sına gęe, ba bulon nyuuſi fiyeli kıŋkan.

17 Ee re Piita kaj u noŋ viri ba dı ba lej kyagınsı, aŋ bası tıya ba eę hu Wüsı aa lü u nitödiya hu tiyan. U baa dı ba bası wü no tıya Gyemsi abee ba nıkaalıya hu me aa laa Yesu wiya di. U aa bası wiya no bulon ko teŋ u lej ba aŋ mu lee kıdigi.

18 U sıya aa gballa kyıkyuwala ba kye Piita lolo. Ee re nyuuſtaaduwo gyuu ba, ba hakullı bulon vugimı, ba kı piyesi dəmən anu lee re Piita we?

19 Ee re Kuwori Herötı baa dı ba kye kaj Piita ko. Nyę re ba kye u lolo. Kuwori Herötı mari piyesi laalyuwolo hu dı u gyuŋ eę hu wiya hu aa vala, a sıla u dı u lej dı ba beel-u mügi mari dəmən. Kuwori Herötı paaluv re Taaya bee Siidəŋ timma kıdiliye fa aa lü kı ko. Ee re tij ba gyı ko dı ba beel-u mügi mari dəmən gęe.

Ee kuwori Herötı aa sıba

20 Saŋa no tiyan, Kuwori Herötı gyı naa baarę ne kıŋkan Taaya bee Siidəŋ timma nyuu tiyan. Ee re ba sii yaa nyuuğigı mu dı ba na Kuwori Herötı. Nyę re ba laa sıya mu na Bilasitu, nal hu aa deŋ Kuwori hu dıya, dı u pę ba tiyan. Ee re u laa nyowa dı u sı pę ba tiyan. Nyę re ba kpa mu Herötı lee, a sıla u dı u lej dı ba beel-u mügi mari dəmən. Kuwori Herötı paaluv re Taaya bee Siidəŋ timma kıdiliye fa aa lü kı ko. Ee re tij ba gyı ko dı ba beel-u mügi mari dəmən gęe.

21 Nyę re Kuwori Herötı tıya ba kyees dı ba ko. Kyees hu aa ko pele, Kuwori Herötı sii laali u kuwori gammı a lü hɔŋ u kuworikpasa nyuu tiyan a bası wiya kı tıya nala hu.

22 Ee re nala hu bulon kyırun yuga, a kı bası, "Nihuwobjı wıbası daa nyę, Wüsı re aa bası."

23 Ba gyı aa bası gęe, Kuwori Herötı gyı bı bası tıya ba anu u bı yaa Wüsı, aŋ mügi laa Wüsı yohun tıya u tı. Ee re tıj, hajŋ laglagiibe hu, malika ko tuu ɻımaa u biŋ wıla, kyaanqyuwana gyuu kpa u tıya bulon dı u sıba.

24 Ka Wisi wiya hu ke ha mari taal gyuu kí mu lee bulon, nígyamaa nu a laa di.

25 Sanja no tiyan, dí Banabaasi bee Sool me gyi teñ wii hu ba aa ko Gyerusalem dí ba yaa re. Ee re ba kan Gyocé Maakí pe ba tiyan, a mügi mu Anjiyoki.

13

Wisi Wiyesi Welii hu li Banabaasi bee Sool di ba gölli basi Wisi wiya

1 Krisitabiisi hu aa we Anjiyoki tiyan, ba badomón fa yaa Wisi tijdaala re, badomón me fa yaa nala hu aa daga Yesu hatinna hu. Ba fene re nye: Banabaasi abee Simiyon (Ba fa kan Simiyon kí yiri nibiñ ne), abee Lusiya aa li Sariini paaluu, abee Sool, a yan bee Meniyan. (Ba paaluu hu Kuworibal hu ba aa yiri Herotu diya tiyan ne Meniyan fa waa).

2 Nye re kyee kídigi, nala no sii vuwa nyuwa, a kí kyuwali Wisi. Ee tiyan ne Wisi Wiyesi Welii hu basi tiya ba a baa, "Ma li Banabaasi bee Sool tiya ñ. N li ba re dí ba tuñ ñ tuma tiya ñ."

3 Nye re ba vuwa nyuwa, a kpa nosi döbø ba nyuni tiyan, a kyuwali Wisi tiya ba, aŋ na ta ba ba li ñmanu.

Banabaasi bee Sool muu Saapurcisi

4 Wisi Wiyesi Welii hu aa tij Banabaasi bee Sool gëe, ba sii kpa tuu mu tco kídigi aa siñ mpuwɔnun nyuwa, ba kí yiri Selusiya. Doñ tiyan ne ba siñ kpa mìduworibibal, a mu Saapurcisi paaluu. Nu fa gol Saapurcisi paaluu bulon ne ko baj kyeme.

5 Ee re ba mu pele Saapurcisi paaluu tco kídigi ba aa yiri Salami. Doñ tiyan, ba gyi gyuu Gyumma wukyuwaldiusi re, a basi Wisi wiya kí tiya nala yuga. Ba gyi kan Gyocé Maakí me tij ba tiyan ne, dí u kí kiyeli ba tuma hu tiyan.

6 Nye re ba gölli Saapurcisi paaluu bulon, a mu pele tco kídigi ba aa yiri Paafcisi. Doñ tiyan ne ba gyi na daaluliye tūna kídigi ba aa yiri Baa-Yesu. (U feñ hu memii re yaa Gyoosuwa biibaal). U fa yaa Gyuu re, a gyi kí muri nala anii u yaa Wisi tijdaal le.

7 Roma nihiyawu hu fa aa deñ doñ paaluu ba kí yiri Seegyiyo Pawulo diya tiyan ne u fa we. Seegyiyo Pawulo fa kan wígyuñ ne welij. Nye re u yiri Banabaasi bee Sool dí ba ko u diya. Beewiya u fa aa kye dí ba ko basi Wisi wiya tiya u re.

8 Ee re Eliması, daaluliye hu tūna, sii kpa nyuutaaduwo gyuu Sool ma wibasii hu tiyan, a kí luga dí u muri Seegyiyo Pawulo dí u ta laa Yesu wiya di. (Giriki taal tiyan ne ba fa kan Baa-Yesu kí yiri Eliması).

9 Ee re Wisi Wiyesi Welii hu ko gyuu Sool tiyan. (Sool feñdigí me re fa bul yaa Pooł). Ee re u giyenii daaluliye hu tūna,

10 aŋ basi tiya u a baa, "Ee doñ Sitaani biye, I ke bi siñ pç dí wiwelii bulon yaa. I yaa gyambatiuna re, a yaa nubomó bulon kuwori. I lugii bulon ne yaa dí i kan Wisi witii hu birimi kyige dí u birimi wñyiyel.

11 Yan kí gyima, Wisi si ko i tiyan, dí i nyolimi, a maga magi kídigi aŋ na na pwlñ." Pooł aa basi nye teñ, Eliması pirige baa dí u deñ, dí bilhuu kídigi ko tó u siya, u nyolimi. U teñ siñ gölli lanní kí kye nal dí u kan u noj tiyan.

12 Roma nihiyawu hu aa naa wii hu aa yaa, u siñ doñ laa Yesu wiya di. Beewiya, á Tūna Yesu Krisita wiya hu bulon ba aa basa fa yaa u nyuufiyel le.

Banabaasi bee Pocol muu Anjiyoki hu aa we Pisidiya paaluu tiyan

13 Nyē re Pocol bee u hatinna hu sii gyuu nūduworiboribal, a lū Paafosi tyan, a kpa mu tcc kudit ba aa yiri Petega, a we Pamfilya paaluu tyan. Doñ ne Gyōō Maaku ke ta ba, anj mugi mu Gyerusalem.

14 Ba me sii doñ, a kpa mu Anjiyoki aa we Pisidiya paaluu tyan. Kyewiyesii hu kyee ko baj pele, ba sii mu Gyuuma wūkyowaldiya.

15 Ee re nal kidig sii karimi Wūsi Ten, a lū mūrisi hu Moosi fa aa saba bin di ba ki tija tyan, abee Wūsi tūndaala fa aa saba temni hu tyan. U aa karimi wiya no ko teñ, wūkyowaldiya hu nihiyasi tuma di ba mu basi tiya Pocol ma a baa, "Á nūmmabalya, dū mamaa re kañ wū ma aa kye di ma basi tiya nala hu, di ba tenni mari polli, ma si wuwo sii basi."

16 Ee re Pocol sii sun, a kañ u nosi viri di ba leñ kyagiñsi, anj yan piili kū basi, "N̄ kuwobalya Iziral tumma, abee nala hu aa bi yaa Gyuuma, anj we daha a yaa wūkyowalla, ma bulon gyegili nuu daha.

17 Wūsi hu ámaa Iziral tumma aa kyowali, u re lū á naabaala, a leñ ba wala, a yaa paaluu pilin nala, sanja hu ba gyl aa yaa nihuwala Igyipiti paaluu tyan. U dee tyan ne u kañ ba lū Igyipiti paaluu tyan.

18 U gyl denj ba re abee kenyiri bisi mollibalya pogo tutwū tyan.

19 U gyl leñ ba yuwo laa paalubala bapre re Keenan paaluu tyan, ba birimi ba kina. Wiya no bulon gyl yaa re bisi koosibanaa abee mollibalya bee fi paga tyan.

20 Ba gyl aa hoñ doñ tyan, Wūsi gyl aa lū sīlaala re, ba ki denj ba abee ba paaluu hu. Ee re u yaa gee, a mu pele sanja hu Wūsi tūndaal Samuwel aa ko we doñ.

21 Ee re ba sula Wūsi di u lū kuworibal tiya ba. Nyē re Wūsi laa nyuwa, a lū Sool tuya ba du u yaa ba kuworibal. Sool fa yaa Kisi biibaal le, a lū Bengyamin bekyigi nala tyan. U gyl dii koro hu re bisi mollibalya.

22 Ee hal tyan ne Wūsi wuri koro hu, anj mugi leñ Deviti di. Nyē re Wūsi gyl basi Deviti wiya. U baa, 'Gyesi biibaal Deviti re yaa n̄ tenfiyel nal. U re si yaa wū hu ke bulon n̄ aa kye di u yaa.'

23 Deviti doho nala tyan ne Yesu me lū. Wūsi re leñ u ko yaa Iziral tumma laataal, anu u fa aa wee nyuwa gee.

24 Ka di Yesu me na ko, Gyōō fa basi Wūsi wiya tiya Iziral tumma bulon ne. U basi tiya ba re di ba birimi lū ba wūbōmō tyan ka di u fo ba wūkyowalnu.

25 Gyōō tuma aa ko kpaga tenii, u piyesi nala hu re a baa, 'Kibee re ma binu di n̄ yaa? N̄ daa yaa nal hu ma aa gyegili di u ko hu. U re si tuj n̄ hal ko. N̄ me gba paali bi maga di n̄ kañ han nal hu naatōbo njmasi me gba puri!'

26 N̄ naabalya, Aburaham doho nala abee ma nala hu aa bi yaa Gyuuma anj kū kyowali Wūsi, ámaa re ba basi wiya hu aa daga ee hu Wūsi aa si laa ma ta, a tiya gee.

27 Yesu aa ko, nala hu aa we Gyerusalem tyan abee ba nihiyasi bulon fa bi gyima anu u re yaa á laataal hu. Ba me fa bi gyiñ Wūsi tūndaala hu wūbasu memii, abee wiya hu ba fa aa ki karimi Kyewiyesii kyee bulon. Ee re tuj ba kpu Yesu, a leñ Wūsi tūndaala wūbasu hu ko yaa wūtu.

28 Ba paali bi naa wū bulon u aa yaa kyogi, a fa maga di ba kpu u, ka ba viya, anj sula Pilato di u leñ di ba kpu u.

29 Wiya hu bulon ba aa saba Wūsi teñ tyan anu ba si yaa Yesu, ba bulon ne ba yaa u. Ee hal tyan, ba yan lallu u daagaru hu tyan, a kana u mu hogo.

30 Amé Wüsí gyi kyisi u re súv týan.

31 U aa sii súv týan me, u kana u tu ko daga nala hu fa aa týa u týan a lü Galili mu Gyerusalem ne kyegyamaa. Laglagi no, ba aa re yaa u dañsiya timma, a basi u wýa kí týa Iziral timma.

32 Á me ko dahan re dí á basi Wüsí wiweliye hu týa ma. Wü hu Wüsí aa wee nyuwa týa á naabaala dí u si yaa,

33 nye ke, u yaa týa ma re, á nala hu aa yaa ba doho nala, akuu u aa kyisi Yesu súv týan wýa. Ba saba gëe wýa Wüsí Tej login kídigi ba aa yuri Yüla týan ne. Yüla tej no týan, ba sabi Yesu wýa re a baa,
'I yaa ñ biibaal le, Miyang ne yaa i kuwo gyinaj.'

34 Wüsí Tej lee kídigi týan, Wüsí bil basi ee hu u aa si kyisi Yesu súv týan ne, a ta lej dí u púw bùwa týan, a baa,

'N kóni si pe ma welin anu ñ fa aa wee nyuwa týa Deviti gëe.'

35 Login digi týan me bila, ba bíl saba re, a baa,

'I bí si lej dí I Tipulon Tüna suba a púw bùwa týan.'

36 Deviti fa týu Wüsí kyeri re o mübol bulon týan, aŋ ko suba. Ba kpa u hogo pe u naabaala týan, u púwa.

37 Amé nal hu ke Wüsí aa kyise súv týan, u bí púw bùwa týan.

38 Ñ naabaluya, á aa kye dí ma gyima welin ne anu baal no lahçorom týan ne á wuwo gyin eë hu Wüsí aa kpa wibom kí kye nala, á me wuwo basi kí týa ma nye.

39 Nal hu bulon aa laa u wýa di, u laa u tüna ta u wibom bulon týan ne, a lej u yaa tipulon tüna Wüsí sýa týan. Amé mürisi hu bulon Moosi fa aa saba biŋ dí nala kí týa ke fa bí wuwo laa ma kí ta ma wibom týan.

40 Ma fiyeli ma sýa welin, dí wýa hu Wüsí tündaala fa aa basa ta ko di ma. Ba baa,

41 'Ma nala hu aa muŋ Wüsí, ma kí gyima welin. Wü hu ñ aa si yaa ma mübol týan, ma bí si laa di, haalí dí nal me re fa basi týa ma me, ka ma bee gyima u sú. Amé u si yaa ma wíkperii a lej dí ma suba.'

42 Poɔl bee Banabaasi aa basi wýa no bulon tej, ba sii dí ba lü wükyuwaldiya hu týan. Eë re nala hu sul ba dí ba bí mügi ko kyewiesii no aa ko kyee, a bí mari basi wýa no týa ba.

43 Nala hu bulon aa ko lü wükyuwaldiya hu týan, eë re Gyumma abee nala hu bulon aa bí yaa Gyumma, aŋ kí kyowali Gyumma Wüsí sii giri týu Poɔl bee Banabaasi hal. Doŋ týan ne Poɔl bee Banabaasi basi wýa yøga a týa ba, aŋ kpaani ba dí ba kpa ba wü bulon týa Wüsí aŋ yelli Wüsí duŋ.

44 U hal kyewiesii hu kyee bíl aa pele, bee hu nala gyenij bulon ne gyi sii mu wükyuwaldiya hu dí ba nü Wüsí wýa.

45 Amé Gyumma hu fa aa naa ngyamaa hu laŋja yøga gëe, ba tísí kí hólli. Eë re ba sii kpa nyuutaaduwo kyen Poɔl, aŋ kí tüsí u, a kí kyogi u fej.

46 Ka Poɔl bee Banabaasi ke yeŋŋi ba wýa, aŋ mari basi wýa abee nyuduwo a baa, "U fa maga dí ba laa sýa basi Wüsí wýa týa mamaa Gyumma re, amé ma bí laa di, aŋ baa dí ba yaa wínyiyel le. Nye týan, ma daga anu ma bí maga dí ma kan mübol aa bí kan tenii re gëe. Eswiaya, á si lej ma aŋ mu nala hu aa bí yaa Gyumma lee."

47 Beewiya, Wüsí basi týa ma Wüsí Tej login kídigi týan ne anu gëe re á si yaa. U baa,

'Miyān ne lū ma dī ma yaa nala hū aa bī yaa Gyūuma kyaanū, a daga ba ḥmanū hū ḥ aa si tūja a laa dūnīya nala buloŋ muubol ta."

48 Nala hū aa bī yaa Gyūuma aa nū wū no, ba tenni buloŋ fīyēlī, ba kī dānni Wūsī abee wiya hū ba aa niya. Nala hū me Wūsī aa liya dī ba kanj muubol hū aa bī kanj tenii, ba mē laa wiya no di rē.

49 Ee re ka nīgymāaa nū á Tūna Yesu wiya haŋ paaluv hū tīyaŋ buloŋ.

50 Ame Gyūuma hū sii mōrī bee hū nīhiyāsi abee habibala hū aa kyūwali Wūsī doŋ tīyaŋ. Ba bee Gyūuma hū piili kī dōgisi Pōol abee Banabaasi, aŋ len ba kil ba ta ba paaluv hū tīyaŋ.

51 Pōol bee Banabaasi piisi ba naasī tanjha ta, aŋ lū kpa mu Ikoniya. Ba aa piisi ba naasī tanjha ta hū daga anū bee hū nala yaa wū kyogi ba rē, ee wiya, ba beel-ba būl bī pēe wū buloŋ.

52 Ka Krisitabiisi aa we Anṭiyoki tīyaŋ ke tenni buloŋ fīyēlī. Wūsī Wiyesi Welii hū me we ba tīyaŋ welinj.

14

Banabaasi bee Pōol muv basi Wūsī wiya Ikoniya tīyaŋ

1 Ikoniya tīyaŋ mē, Pōol bee Banabaasi gyū būl sii mu gyūu Gyūuma wūkyūwaldiya rē, a kī basi Wūsī wiya. Ee hū ba aa basi Wūsī wiya doŋ tīyaŋ len nīgymāaa ko laa Yesu wiya di, Gyūuma abee Giriisi tūmma buloŋ.

2 Ame Gyūuma hū aa bī laa Yesu wiya di sii tūro nala hū aa bī yaa Gyūuma we, ba baanj kī sii Yesu hatunna hū buloŋ aa we doŋ tīyaŋ.

3 Pōol bee Banabaasi gyū hōŋ doŋ tīyaŋ pīsī re welinj, a kī basi á Tūna Yesu wiya abee nyuduwō sanja buloŋ. Ee re Yesu mē pē ba tīyaŋ, a tīya ba dee ba wuwo kī yaa wīmagla abee wkperiyē. Wiya no re len nala hū ko gyūma anū á Tūna bōnyē hū wiya ba aa basi kōnī yaa wītū re.

4 Doŋ tīyaŋ ne nyūntaaduwo gyūu bee hū nala, ba porigi leye baluya. Badōmōŋ sūŋ Gyūuma hū hal, ka badōmōŋ mē sūŋ Yesu kpambisi hū hal.

5 Ee re nala hū aa bī yaa Gyūuma abee Gyūuma abee ba bee nīhiyāsi sii yaa nyūndigī dī ba dōgisi Pōol bee Banabaasi, aŋ yaga ba bee bwāwa.

6 Ame Pōol bee Banabaasi aa ko gyū wū no tīyaŋ, ba sii lū fā a mu Liisira, a lū doŋ kpa mu Dēebi. Liisira bee Dēebi buloŋ fa yaa tōbala re a we Lakooniya paaluv tīyaŋ. Ee hal tīyaŋ ba gōllī mu tōnī hū buloŋ aa golo doŋ paaluv,

7 a basi á Tūna Yesu Krisita wiya doŋ buloŋ tīyaŋ.

Banabaasi bee Pōol muv basi Wūsī wiya Lisitira bee Dēebi tīyaŋ

8 Ba gyū aa muv Lisitira gēe, dī gbarīgi kīdīgī we doŋ. Ba gyū lūla v bee gbarīgisi re. Ee wiya v ha bī maakyiye vala na.

9 U mē gyū hōŋ gyamāaa hū tīyaŋ nē, a kī gyegili wiya hū Pōol gyū aa basi. Ee re Pōol deŋ v gēe sūrititi, a na dī gbarīgi hū laa dī v tīya tīyaŋ anū Yesu re sū wuwo tūbū v.

10 Ee re v faasi basi tīya v a baa, "Sii sūŋ i naasī tīyaŋ." U teŋ nyagi sii sūŋ v naasī tīyaŋ, a kī vala.

11 Gyamāaa hū buloŋ fa aa laŋjā aa na wū hū Pōol aa yaa, ba piili kī yaa kyaginjsi a kī basi bee ba taal tīyaŋ a baa, "Á tōdūnnī hū re būrimi nīhuwobisi a ko á lee."

12 Ee re ba baa dī Banabaasi re yaa Zeeyosi, ka Pōol mē yaa Hēemisi. (Zeeyosi re fa yaa ba paaluv buloŋ tōdūnbal, ka Hēemisi mē yaa tōdūnbal no tūndaal, aa laa v wiya buloŋ basi kī tīya v). Pōol fa aa basi wiya hū buloŋ ne tīn ba baa dī v re yaa Hēemisi gēe.

13 Zeeyosi toŋo fa sɪŋ bee hu samanı tyaŋ nɛ, ba aa mu ku mari. Nyɛ re toŋo hu tuna sii kaŋ nɔbolli abee tʃufula a kaŋ ko Zeeyosi vugumari diya hu dimbeenyuwa. Doŋ ne bee hu nala bulon laŋji, a ku kye du ba mari vuga no tyaa Pɔol bee Banabaasi.

14 Banabaasi bee Pɔol aa ko nu wu hu ba aa kye du ba yaa, ba kaŋ ba tu ganni kiyesi, (Ba aa kaŋ ba ganni kiyesi hu daga anu ba bu laa nyuwa du ba yaa wu hu ba aa kye du ba yaa), an fá gyuu nala hu tyaŋ a heeli ki basi,

15 "Á kyaŋsi, bee re tʃu ma ku yaa nyu? Á me yaa nihuwobisi re anu ma kidigu bulon aa we daha, á bu yaa tɔdunni. Á ko du á basi á Tuna Yesu wuweliye hu re tya ma, du ma wuwo lej ma tɔdunni abee ma vuga no maru ta an mugu tun Wusi hu aa weye, beewiya vuga maru bu kaŋ tono bulon. U re taa wusinyuu abee tanha nyuu, fuwonni abee kuŋ ke bulon aa we dunya tyaŋ daha.

16 Faafaa hu tyaŋ, Wusi fa lej á naabaala ta re ba ku tʃu ba tu nɔmaŋsi.

17 Abee gɛe bulon, u ha fa lej nala gyuu haj Wusi hu irij u aa yaa re, a kuu wuweliye hu u aa yaa ku tya ba tyaŋ. U aa lej duwoŋ ku nu re, a lej baga kuna mari ba saŋa tyaŋ, ma na kidiliye a du ku vɔgo, an lej ma bulon kaŋ teŋfyeļu."

18 Banabaasi bee Pɔol gyi basi wuya no bulon ne, ka nala hu ha wuya an ku kye du ba mari ba vuga hu tya ba. Ee re Pɔol bee Banabaasi sul ba abee sifiyasi, ka ba na ko lej.

19 Nyɛ re du Gyuma badomɔn me lu An̄tiyɔki aa we Pisidiya paalvu tyaŋ a ko Lisitira, badomɔn me lu Ikoniyɔa ko. Nyɛ re ba ko muri nɔnyamaa we, ba sii pɛe ba tyaŋ, ba paa bwuwa yaga Pɔol u yiyeg. Ee re ba kana u tuuri lu ta ba bee hu samanı tyaŋ, beewiya, ba kɛe fa liise anu u suba re.

20 Ee tyaŋ ne Yesu hatinna hu aa we doŋ sii mu suŋ gol u. Doŋ ne u sii, ba mugu gyuu diya. A sii u sigballiya, u bee Banabaasi kpa mu Dɛebi.

Pɔol bee Banabaasi miigu mu An̄tiyɔki aa we Siriya paalvu tyaŋ

21 Pɔol bee Banabaasi gyi basi Yesu wuweliye hu Dɛebi tyaŋ me re. Ba wubasu hu tyaŋ nala vuga gyi ko laa Yesu wuya di re, an burumi u hatinna. Doŋ tyaŋ ne ba suŋ, a mugu paa ba naabuust, a mu Lisitira, a sii doŋ a bul kpa mu Ikoniyɔa, a bul lu doŋ me a mugu mu An̄tiyɔki hu aa we Pisidiya paalvu tyaŋ.

22 Leye no bulon ne ba pele, a basi Wusi wuya tya nala hu aa laa Yesu wuya di du ba lej du ba laadii vuga, a lej du ba tenni polli du ba wuwo kaŋ kenyiri abee Yesu Krisita tun tyaŋ, an ta ko kpa ta. Ba basi tya ba re anu á nala hu aa laa Yesu wuya di su na twara re kuŋkanu, ka du á na gyuu Wusi koro hu tyaŋ.

23 Tɔo hu ke bulon tyaŋ nala aa laa Yesu wuya di an aa ku laŋji, ba gyi aa lu nala re ba tyaŋ du ba yaa ba silaala. Du ba gyi ko lu silaala bulon, ba aa vuwa nyuwa re, a kyawali Wusi tya ba, an kpa ba we á Tuna Yesu nosi tyaŋ. Beewiya, á Tuna Yesu re ba yelli wu bulon tyaŋ.

24 Nyɛ re ba göllu Pisidiya paalvu bulon teŋ an bul kpa mu Pamfiliya paalvu me.

25 Pamfiliya paalvu tyaŋ, Peega re ba laa siya mu, a basi Wusi wuya doŋ. A bul lu doŋ me a kpa tuu mu Atalya.

26 Doŋ tyaŋ ne ba suŋ kpa nɔnduworiboribal, a mugu mu An̄tiyɔki. Beewiya An̄tiyɔki tyaŋ ne ba fa kpa ba we Wusi nosi tyaŋ du u pɛe ba

tıyan dì ba wuwo tuŋ Wüsì tuma hu. Wüsì dee tıyan me yaŋ, tuma hu ba aa lü ba dì ba tuma, ba wuwo na ba sii re.

²⁷ Ba aa mügi ko Anṭiyöki, ba yırı nala hu buloŋ aa laa Yesu wiya di a ko laŋŋi, a kpa wiweliye hu buloŋ Wüsì aa leŋ ba wuwo yaa a bası tıya ba, a bıl bası tıya ba ee Wüsì aa suri ḥmanı tıya nala hu aa bı yaa Gyuuma me, ba me laa Yesu wiya di.

²⁸ Ee re ka Poɔl bee Banabaasi hōŋ Anṭiyöki tıyan, ba bee nala hu aa laa Yesu wiya di we doŋ penjyamaa.

15

Yesu kpambısı hu bee Krisitabiisi nihiyasi laŋŋa Gyerusalem tıyan

¹ Baala badomən̄ me re gyi lü Gyuduya paalv̄ ko Anṭiyöki, a pilı k̄ daga nala hu aa laa Yesu wiya di a baa, "Wüsì bı si wuwo laa ma ta, see du ma keri ma pene anı Moosi gyi aa bin mira hu tıya ma gee."

² Nyę re wü no kaj nyvutadauw̄ ko ba bee Poɔl abee Banabaasi paga. Ba buloŋ hōŋ kaj wü hu k̄ kpa d̄omən̄. Nyę re ba vvułi lü Poɔl abee Banabaasi abee Krisitabiisi hu badomən̄ aa we Anṭiyöki tıyan, dì ba kaj wü hu mu Gyerusalem, a na silaala hu abee Yesu kpambısı hu aa we doŋ.

³ Ee re Krisitabiisi hu aa we Anṭiyöki tıyan sii ta ba, ba mu. Ba aa muv̄ hu tıyan, ba gyi tıŋ Fəniisıya abee Samaariya paalv̄ re, a bası tıya Krisitabiisi hu aa we doŋ, ee hu nala hu aa bı yaa Gyuuma me aa ko laa Wüsì wiya di, a k̄ tıŋ Yesu Krisita. Nala hu gyi aa nü wiya no, ba tenni buloŋ gyi fiyela re kujkan̄.

⁴ Ba aa muv̄ pele Gyerusalem, Yesu kpambısı hu abee Krisitabiisi hu buloŋ aa we doŋ, abee ba silaala buloŋ, lɔlli ba, aŋ kaj ba nıhori welin. Ee tıyan ne, ka ba me bası wiya hu buloŋ Wüsì aa leŋ ba wuwo yaa, a tıya ba.

⁵ Am̄e nala badomən̄ fa we doŋ, a fa yaa Farasiima aŋ na ko laa Yesu wiya di. Nyę re nala no me sii sıŋ a bası tıya ba a baa, "Nala hu buloŋ aa bı yaa Gyuuma, aŋ laa Yesu wiya di, u maga dì ba keri ba pene re, aŋ k̄ tıŋ wiya hu Moosi fa aa bine dì á k̄ tıŋ hu."

⁶ Yesu kpambısı hu bee Krisitabiisi nihiyasi bıl laŋŋi dì ba vvułi kye wü no sii.

⁷ Ba gyi hōŋ kaj wü hu tarı pusi re welin. Ee re Piita sii sıŋ aŋ baa, "N naabalıya, ma gyuma anı faafaa buloŋ ne Wüsì lü ȳ ma tıyan, dì ȳ mu bası Wüsì wiweliye hu a k̄ tıya nala hu aa bı yaa Gyuuma dì ba me wuwo nü, a ko laa Yesu wiya di.

⁸ Wüsì gyiŋ nihuwobiŋ buloŋ tıya re. Ee re Wüsì kpa u Wiyesi Welii hu we ba tıyan anı u fa aa kpaa we á tıyan gee. Ee daga anı Wüsì laa ba me ta re.

⁹ U bı kan á nala hu aa yaa Gyuuma abee nala hu aa bı yaa Gyuuma k̄ porigi. Nala hu me aa bı yaa Gyuuma me laa Yesu wiya di re, ee re tıŋ Wüsì kpa ba wıbom̄ me kye bá gee.

¹⁰ Bee re tıŋ ma kpa kyugibal no a k̄ kyuŋi nala hu aa bı yaa Gyuuma aŋ laa Yesu wiya di. Wüsì daa ma k̄ magisı gee? Beewıya, á bee á naabaala buloŋ fa bı wuwo kyuŋ kyuŋa no.

¹¹ Nımanı tuwo dì ma yaa gee! Á laa di re anı á Tıuna Yesu duŋ lahørüm̄o tıyan ne Wüsì si laa á buloŋ ta anı u aa laa ba ta gee."

¹² Piita aa bası gee ko teŋ, nala hu buloŋ fa aa laŋŋa doŋ yaa sıriti, an k̄ gyegili wiya hu Banabaasi bee Poɔl me aa bası. Ee re ba me kpa

wumagila hu bee wíkperiye hu bulon Wíusi aa lej ba wuwo yaa nala hu aa bi yaa Gyuuma tyaŋ, a basi tya ba.

13 Ba aa basi wíya no bulon ko teŋ, Gyemsi me sii sij a baa, "N naabalıya, ma gyegili niň daha.

14 Siimɔŋ Piita ha yan basi tya ma re ee hu Wíusi aa laa siya kyo nala hu aa bi yaa Gyuuma, a lì nala ba tyaŋ dì ba yaa u nala.

15 Wíusi tuŋdaala me fa laa siya basi wí no re Wíusi teŋ tyaŋ. Ba baa dì Wíusi basi baa,

16 'Nye hal tyaŋ, n si müigl̩ ko saa Deviti dìya hu aa tele. N si mari saa u dì u sij welinj.

17 N si yaa gee dì dñnuya nkaalıya me ko kye Wíusi a kì tija u. Nala hu me n aa lya, nala hu aa bi yaa Gyuuma tyaŋ dì ba yaa n nala ba me sì ko kye n a tija n.

18 Faafaa bulon ne Wíusi basi wí no dì nala gyuma.'

19 Ee re Gyemsi bìl basi baa, Eewiya, n ke aa naa wí re nye: U bì maga dì á kì doŋ nala hu aa bi yaa Gyuuma aŋ müigl̩ ko kì tija Wíusi njmanu.

20 Amé ma lej dì á sabi teŋ tya ba, a basi tya ba dì ba ta bìl kì dìi vøga kuna, ka dì ba lej sɔŋsɔŋ, aŋ ta kì kyan kij aá suba pimmilinj, a ta kì kyan pusi kyal me.

21 Beewiya wíya hu bulon Moosi fa aa bine dì á kì tija a ta kaj bisinj, ba aa re ba kpa daga ma faafaa bulon, a kaj kì ko gyumaŋ. Wíya no me bulon ne ba yan aa karımı wíkyuwaldusı tyaŋ kyewiyesii hu kyee ke bulon too too bulon tyaŋ."

Ba sabi teŋ tya Krisitabiisi hu aa bi yaa Gyuma

22 Nye re Yesu kpambısı hu abee njihıyasi hu abee Krisitabiisi hu aa we Gyerusalem tyaŋ, ba bulon gyi vuŋla re a lì nala ba tyaŋ, a tij ba dì ba bee Poɔl abee Banabaası mu An̩tiyɔki. Ba gyi lì Gyudası re (u feŋ dìgi me re fa yaa Basabaası) abee Silaasi. Baala no balıya me fa yaa sìlaala re Krisitabiisi hu tyaŋ.

23 Ba kpa teŋ hu tij ba. Nye re ba gyi sabi we teŋ hu tyaŋ, "Ma nımmabaliya Yesu kpambısı abee Krisitabiisi njihıyasi re sabi teŋ no a kì tya Krisitabiisi hu bulon aa bi yaa Gyuuma, a we An̩tiyɔki tyaŋ, abee Siiriya paalıu tyaŋ, abee Silisya paalıu tyaŋ. Á aa kyøwahı ma bulon!"

24 Á nıya anı á nala badomɔŋ ko ma lee re, a kì doŋ ma, a kaj ma hakıllı kì vugımlı. Ka á me daa tya ba ee njmanu.

25 Eewiya, á me lanjıa re, a vuŋlı. Á naa dì u yaa wíwelii re a tya ma, dì á lì nala a tij ba ma lee. Ba bee á kyanı Banabaası bee Poɔl le sì ko.

26 Baala no balıya kpa ba mübol yøbo sìv re ba aa tui á Tüna Yesu Krisita tıma wíya.

27 Eewiya, Gyudası abee Silaasi re á tıma dì ba ko ma lee. Wíya hu á aa saba kì tya ma, ba tui re ba me sì kaj nyøwa basi tya ma.

28 Á bee Wíusi Wiyesi Welii hu bulon yaa nyøvdigi re anı á bi sì kpa kyøgı yohii bulon kyøgı ma. Amé u maga dì ma tija sìnsı no baŋmana á aa daga ma re. Ba aa re nye:

29 Ma ta kì dìi vøga kuna, ma ta kì kyan kyal, ma ta kì kyan kij bulon aa suba pimmilinj, a ta bìl kì sɔŋsɔŋ me. Dì mamaa re wuwo lì ma tui wíya no tyaŋ, ma hònń sì welie. Ma hònń welinj."

30 Nye re ba ta nala hu ba aa lya, ba sii kpa mu An̩tiyɔki. Ba aa mvu don, ba yırı Krisitabiisi hu bulon aa we don kò lanjı, a kpa teŋ hu tya ba.

31 Ba aa karima ten̄ hu, w̄iya hu bulon̄ ba aa saba yaa ba teñfiyeluv re. Ba tenni bulon̄ polli.

32 Gyudasi bee Silaasi fa yaa W̄isi t̄indaala re. Ba gyi basi w̄iya re yuga a tyā nala hu. Ba wibasū hu lej nala hu tenni mari polli, ba mari kan̄ ba W̄isi t̄uju hu welin̄.

33 Gyudasi bee Silaasi gyi p̄isa muhv̄ re Antiyoki t̄yan̄. Nyē re Krisitabiisi hu aa we Antiyoki t̄yan̄ sii ta ba, ba m̄uḡ mu Gyerusalem abee laan̄fya.

34 [Ame Silaasi ke gyi m̄uḡ hoj̄ Antiyoki t̄yan̄ ne.]

35 P̄oöl bee Banabaasi me gyi m̄uḡ ka Antiyoki t̄yan̄ ne, a yaa penji banjmana. N̄igymāa gyi p̄ee ba t̄yan̄ ne, ba gyi basi á Tūna Yesu w̄iya, an̄ pe ki daga ba me.

P̄oöl bee Banabaasi porigi d̄emōŋ

36 Saŋa kudiḡi aa ko pele, P̄oöl basi tiya Banabaasi a baa, "Lej d̄i á m̄uḡ mu ton̄ hu bulon̄ á aa laa siya mu basi W̄isi w̄iya, a na Krisitabiisi hu aa we doj̄, ka d̄i á na ee hu ba h̄on̄i aa kiyā."

37 Banabaasi gyi aa kye d̄i v̄ kan̄ Gyooŋ Maaku t̄uj̄ ba hal mu re.

38 Ee re P̄oöl baa d̄i v̄ b̄i maga d̄i ba bil̄ kana v̄ pe ba t̄yan̄, d̄i beewiya ba beel-v̄ re gyi laa siya l̄i d̄i ba golli basi W̄isi w̄iya. D̄i ee re ba mu pele Pamfiliya, v̄ w̄iya ba ta doj̄ an̄ m̄uḡ fā.

39 Ee re P̄oöl bee Banabaasi gyi kan̄ w̄i hu kpa d̄emōŋ kujkan̄, akuu ḡee w̄iya porigi d̄emōŋ. Nyē re Banabaasi kan̄ Gyooŋ Maaku, ba mu gyuu niuduworiboribal, a duwori mu Saapv̄rosi.

40 Ka P̄oöl me lu Silaasi, v̄ beel-v̄ me mu. Krisitabiisi hu gyi sula W̄isi t̄ya ba re, a kpa ba we W̄isi nosi t̄yan̄ d̄i v̄ ki dej̄ ba.

41 Nyē re ba mu t̄uj̄ Siiriya bee Silisīya paaluv̄, a mari basi W̄isi w̄iya t̄ya Krisitabiisi hu aa we doj̄ t̄yan̄, d̄i ba mari sūŋ̄ ba laadii hu t̄yan̄ welin̄.

16

Timoti t̄uj̄ P̄oöl bee Silaasi hal

1 Nyē re P̄oöl sii mu D̄eebi, a lu doj̄ a kpa mu Lisisira. Lisisira t̄yan̄, v̄ na Yesu hatun̄ kudiḡi aa we doj̄ ba ki yir̄ Timoti. Timoti nūna fa yaa Gyuu re, a me fa laa Yesu w̄iya di, an̄ka v̄ kuwo ke fa yaa Giriki t̄una.

2 Krisitabiisi aa we Liisira abee Ikoniya bulon̄ t̄yan̄ fa aa bigisi Timoti re welin̄.

3 P̄oöl gyi aa kye d̄i v̄ kan̄ Timoti t̄uja v̄ hal le. Ee re t̄uj̄ v̄ gyi lej̄ ba keri Timoti pej̄. Beewiya Gyumāa hu bulon̄ aa we doj̄ paaluv̄ t̄yan̄ gyi gyima re an̄ Timoti b̄i keri v̄ pej̄, beewiya v̄ kuwo gyi yaa Giriki t̄una re, ka Giriki t̄umma me bee keri ba biisi pene.

4 Saŋa hu ba aa mu ton̄ no bulon̄, ba gyi basi w̄iya t̄ya Krisitabiisi hu aa we doj̄ ma t̄yan̄ ne. W̄iya hu Yesu kpambisi hu abee Krisitabiisi nūhiyasi aa we Gyerusalem t̄yan̄ aa bin̄ t̄ya ba d̄i ba ki t̄uja, ba aa re ba basi t̄ya ba.

5 Nyē re Krisitabiisi hu bulon̄ aa we doj̄ mari laa Yesu w̄iya di welin̄, an̄ mari wala ki pe kye bee v̄ nyūwa bulon̄.

P̄oöl naa w̄iya an̄i v̄ aa duwosi Turowasi t̄yan̄

6 P̄oöl bee v̄ d̄oŋt̄us̄i hu gyi gollo re welin̄, a t̄uj̄ Firigyiya bee Galetiya paaluv̄, beewiya W̄isi Wiyesi Welii hu gyi b̄i t̄ya ba n̄manu d̄i ba basi W̄isi w̄iya Esiya paaluv̄ t̄yan̄.

7 Εε ρε ba vala gεε, a mu kpaga Maasiya paalvv. Doŋ tıyan nε ba luga dı ba fa tuŋ Bitiiniya paalvv mu, ame Yesu Wiyesi Welii hu gyi bı tıya ba njmanu.

8 Nyε re ba tuŋ Maasiya paalvv a mu pele Turowası.

9 U tebine, Pooł na anı u aa duwosi, a na dı baal kıdigi lı Masidooniya paalvv, a ko sıŋ u sıya tıyan, a ki sula u, a baa, "Ko kiyeli ma Masidooniya paalvv tıyan."

10 Pooł aa naa gεε ko teŋ, á beel-u yaa siri dı á mu Masidooniya paalvv, beewiya á naa anı Wıusi re kònı daga ma baa dı á mu bası Wıusi wiweliye hu a tıya nala hu aa we doŋ tıyan.

Haŋ kıdigi ba aa yırı Liidiya laa Yesu wiya di Filipi tıyan

11 Nyε re á bıl sii doŋ a kpa mu gyuu nıduworiboribal, a duwori kyol a kpa mu Samotiresi. U sigballıya á bıl sii kpa mu Niyapoli.

12 Á bıl lı doŋ a vala mu Filipi. Doŋ fa yaa tıbal le a we Masidooniya paalvv logın kıdigi tıyan. Roma kuwori re fa ta tuŋ doŋ tanha buloŋ. Eε re á gyi bıl hɔŋ doŋ me kyeye banjmana.

13 Kyewiesii hu kyee gyi pele ma doŋ ne. Eε re á gyi lı bee hu tıyan, a tuu mu fuwo hu nyuwa. Á fa bına á si na Wıusi lkıywali re doŋ. Nyε re á mu hɔŋ doŋ, a bası Wıusi wiya ki tıya haana hu fa aa laŋja doŋ dı ba kyıwali Wıusi.

14 Haana hu gyi aa gyegili nı wiya hu á aa bası, ba kıdigi feŋ ne gyi yaa Liidiya. U gyi lı Tiyatira re. U fa aa yallı ganni re, an fa ki kyıwali Wıusi me. Eε re Wıusi gyi surı u digına abee u hakıla, u gyegili nı wiya hu buloŋ Pooł fa aa bası, a laa ba buloŋ me di.

15 Doŋ tıyan ne ba fo u bee u dıya nala buloŋ wıkyıwali. Eε re ka haŋ hu sul ma a baa, "Dı mamaa re laa di anı n kònı laa Yesu wiya di re, ma ko gyuu n dıya." U gyi sul ma re welin abee sıfiyasi ka á na mu gyuu u dıya.

Ba kaŋ Pooł bee Silaasi tı dıya tıyan Filipi tıyan

16 Nyε re kyee kıdigi, á bıl ki mu Wıusi lkıywali. Eε re hanjtolibiye kıdigi aa yaa yon ko kyem-ma. Gyınsı re gyi kana u, u vıga ki tıya nala. U vıgo hu fa leŋ u tumma ki na molbiye re welinj.

17 Nyε re u ki tuŋ á bee Pooł hal, an kyırlı ki bası, "Nala no yaa Wıabal hu aa tee kın buloŋ tuŋtunna re. Eε hu ma aa si yaa dı Wıusi laa ma ta re ba ki bası gεε."

18 Nyε re hanjtolibiye no aa ki yaa kyee bee u nyıwa buloŋ. Eε re Pooł baan ko sii, u mügi birumi kyaası hanjtolibiye hu an bası tıya gyına hu a baa, "Yesu Krisita feŋ tıyan ne n ki bası nyε, lı hanjtolibiye hu tıyan." Eε re gyına hu lı hanjtolibiye hu tıyan haŋ laglagıbiye hu.

19 Hanjtolibiye hu tumma aa na dı ba bıl bee na molbiye, ba sii kaŋ Pooł bee Silaasi tarı mu ba bee hiyari sıya.

20 Nyε re ba kaŋ ba mu ba Roma nıhiyasi sıya, a bası tıya ba a baa, "Nala no yaa Gyuumma re an ko kaŋ á bee buloŋ ki doŋ."

21 Ba aa daga ma re dı á ki yaa wiya hu á Roma tumma aa sıŋ, ka á me bı si laa nyıwa yaa ba, beewiya á me yaa Roma tumma re."

22 Haŋ nıgyamaa hu buloŋ fa aa laŋja sii pε ba nıhiyasi hu tıyan ba kaŋ Pooł bee Silaasi. Nyε re Roma tumma nıhiyasi hu leŋ ba kaŋ Pooł bee Silaasi ganni wuri, an leŋ ba vırlı ba kınkanj.

23 Ba fa aa vürü ba ko teñ, ba kañ ba to diyä tiyan, añ basi tiya nitödinya didenni hu di u to ba welinj di ba ta ko wuwo lu.

24 U me nii ba nyuwa hu, a kañ Poöl bee Silaasi gallu gyuu siya diyä hu, a kañ ba naasi balya balya bulon we kuliye.

25 Anii u tekere sanja gëe, Poöl bee Silaasi sii kí kyuwali Wüsü, a yu yula ki danni Wüsü. Nala hu aa we nitödinya hu tiyan me gyegili kí nii.

26 Ee re tañha bulon pirigi gyigili, añ kañ nitödinya hu me gyigisi. Borisi hu bulon suri suri. Nala bulon kuliye me lu tele tele ba naasi tiyan.

27 Nal hu aa deñ nitödinya hu hirigi sii doo siya tiyan, a na di nitödinya hu borisi bulon suro. U ke fa liise anii nala hu bulon ba aa kañ to diyä hu tiyan lu fá mu re gëe. Ee re u lu u takoobij di u kpu u tu.

28 Ee re Poöl noci u a baa, "Ta kpu i tu. Á bulon ne we don."

29 Nal hu aa deñ nitödinya hu leñ ba kañ fintuna ko. U laa fá gyuu, a tuu tele Poöl bee Silaasi naasi tiyan, a kí kyele.

30 U kañ ba lu piyesi ba a baa, "N'kyansı, ee re ñ si yaa di Wüsü laa ñ ta?"

31 Ee re ba basi tiya u a baa, "Laa á Tiuna Yesu wiya di, di Wüsü me laa i bee i diyä nala bulon ta."

32 Ee re ba basi á Tiuna Yesu wiya tiya u bee u diyä nala bulon.

33 Han tebine hu tu re nal hu aa deñ nitödinya hu kañ ba a sasi ba teñ dugolya, ka ba fo u bee u diyä nala bulon wükyuwalmu.

34 Nal hu aa deñ nitödinya hu kañ Poöl abee Silaasi, a mu u diyä, a tiya ba kudiilya ba di. Ka u bee u diyä nala bulon tenni fiyeli abee ba aa wuwo laa Wüsü wiya di.

35 U siya aa gballa, Roma nihiyası hu tuñ porisi nihiyası di ba mu basi tiya nal hu aa deñ nitödinya hu di u lu Poöl bee Silaasi ta di ba kí mu.

36 Nyé re nal hu aa deñ nitödinya hu basi tiya Poöl baa di Roma nihiyası hu tuma re di ba basi tiya u di u lu u bee Silaasi ta. Ee wiya di ba sii kí mu abee laanjtya.

37 Nyé re Poöl basi tiya porisi nihiyası hu a baa, "Ba vürü ma re nala siya tiyan, añ bi daga á wükyogii, aŋka á me yaa Roma timma, aŋka ba ha kañ ma to diyä tiyan. Ka nyé ke, ba kí kye di ba luwołi lu ma ta. Aayi, á bee laa! U maga di Roma nihiyası hu tu re ko dahan, a lu ma."

38 Ee re porisi nihiyası hu mu basi tiya Roma nihiyası hu anii Poöl bee Silaasi me yaa Roma timma re. Ba aa nii gëe, kambinj kañ ba.

39 Nyé re ba sii mu sula ba anii ba kyogo re, añ lu ba nitödinya hu tiyan, aŋ basi tiya ba di ba lu ba bee hu tiyan.

40 Ba aa lu nitödinya hu tiyan ne, ba kpa mu Liidiya diyä. Doñ ne ba na Krisitabiisi badomoj. Poöl bee Silaasi basi wiya tiya nala hu. Ba wibasii gyi leñ nala hu tenni polli re welinj. Ee hal tiyan ne ba lu doñ, a bül kpa kí mu ba lümwuluya.

17

Poöl bee Silaasi mu Tesalonika paalu

1 Ba aa muvu hu tiyan ne, ba mu tuñ too kídigi ba aa yiri Amfipolisi, a bül sii doñ a kpa tuñ too kídigi me ba aa yiri Apolooniya, a bül lu doñ a kpa mu too kídigi me ba aa yiri Tesalonika. Gyuumma wükyuwaldıya gyi we too no tiyan ne.

2 Nyé re Poöl gyi mu gyuu Gyuumma wükyuwaldıya hu anii u aa vala kí yaa gëe lee bulon tiyan. Yobisi boto paga tiyan, ba bee nala hu kí vuvoli Wüsü wiya wükyuwaldıya hu tiyan Kyewiyesii hu kyees bulon.

³ U karımı Wisi tenni hu ki tiya ba, a daga ba siya me ki tiya ba, an pe daga tiya ba ee Krisita hu aa maga di u na twara, a suba an bil sii suu tiyan. An bil basi tiya ba a baa, "Yesu no wiya n aa basi ki tiya ma nyé, u re yaa Krisita hu, laataal hu Wisi aa liya di u laa dunnya nala ta."

⁴ Gyumma hu badomoy laa wiya hu di an me pe Pooł bee Silaasi tiyan. Giriki tumma me aa kyowali Wisi, ba bee bee hu habiibala badomoy me yuga laa wiya hu di, an me pe ba tiyan.

⁵ Nyé re Gyumma badomoy gyi ki na baan, akuu nala yuga aa laa Pooł wibasii hu di wiya. Ee re ba mu kye kasí nyuduwo timma hu aa hoñ yobisi abee lmaansi tiyan a pe ba tu tiyan. Ba bulon ko lanji a kan bee hu bulon vugumi abee kyagiñsi duñ. Don tiyan ne ba mu gyuu baal kidigi ba aa yiri Gyeesin diya, a ki kye Pooł bee Silaasi di ba kasí ko lu tiya nala hu.

⁶ Amé ba gyi bi naa ba doñ, an mügi kan Gyeesin abee Krisitabiisi hu badomoy, a tarí ba lu ba bee nihiyasi siya, an kan kyagiñsi lee bulon a baa, "Nala no kyogi lee bulon ne an yan bil ko á bee me."

⁷ Ka Gyeesin laa ba binj u diya tiyan. Ba aa kyogi muri si hu á kuworibal hu aa biñe re. Beewiya ba aa basi anii kuwori kidigi me re bil we doñ ba ki yiri Yesu."

⁸ Ba wibasii no ba aa basi hu ne gyi leñ nala hu abee ba bee nihiyasi bulon bi gyuñ wii hu bulon ba aa si yaa, an ki yaa kyagiñsi duñ.

⁹ Nyé re bee hu nihiyasi leñ Gyeesin abee u kyañsi hu kpa molbiye bin anii ba bil bi si maakyiye yaa wii hu ba aa yaa, anka ba na leñ ba, ba mu.

Pooł bee Silaasi muu Beriya paaluñ

¹⁰ U lee aa ko bil, Krisitabiisi hu sii leñ Pooł bee Silaasi mu Beriya. Ba aa muu pele Beriya, ba mu gyuu Gyumma wukyowaldiya.

¹¹ Beriya tumma re gyi kriya Tesalonika tumma. Beewiya ba ke kyaga laa Wisi wiya hu re abee nosi balya, a ki karimi Wisi teñ hu abee sıfıyası kye ke bulon di ba na di wiya hu Pooł aa basa kóni yaa witu re koo witu daa.

¹² Gyumma gyi yuga ba tiyan ne a laa Yesu wiya di. Giriki tumma haana aa yaa habiibala doñ tiyan abee ba baala bulon me gyi laa Yesu wiya di re.

¹³ Gyumma hu aa we Tesalonika tiyan aa niya di Pooł bil aa basi Wisi wiya Beriya tiyan. Ba bil sii mu doñ me a muri haj nifyamaa hu bulon we di ba me bil laa taawee.

¹⁴ Ee re Krisitabiisi hu leñ Pooł lu a mu mpwuonu nyuwa. Ka Silaasi bee Timoti ke ha we Beriya tiyan.

¹⁵ Nala hu badomoy aa lu Beriya kiyeli Pooł, a mu pele Ateñsi. Ka Pooł mügi tuñ ba di ba mu basi tiya Silaasi bee Timoti di ba ko puu u lagı.

Pooł we Ateñsi tiyan

¹⁶ Sanja hu Pooł aa hoñ Ateñsi tiyan a ki gyegili Silaasi bee Timoti gëe, u na di daaluliyi suu bee hu bulon. U tiya bulon kyogi kijkan.

¹⁷ Ee re Pooł aa sii mu gyuu Gyumma wukyowaldiya, u bee Gyumma abee nala hu aa bi yaa Gyumma an ki kyowali Wisi aa ki vuñl wiya, a kan wiya ki kpa domoy. Ka kyee bulon me, u aa sii gyuu gbe gyamaa tiyan, a basi Yesu Krisita wiya a ki tiya nala hu bulon ke aa we doñ.

¹⁸ Kerikyisi badomoy aa tuñ Epikuura abee Sitoyiki lmaani ko doñ, u beel-ba me kan wiya ki kpa domoy. Ee re ba badomoy baa, "Bekine wiya re bambugi no me siñ ki basi nyé?" Ba badomoy me baa, "Todun faluya badomoy wiya re u ki basi." Pooł gyi aa basi Yesu wiweliye hu wiya re, anii u sii suu tiyan ne, ee re tuñ ba gyi ki basi gëe.

19 Nyę re ba kana u mu lee hu ba aa ki laŋŋi. Ba aa yiri doŋ Ariyopagusi. Doŋ tıyan ne ba bası tıya u a baa, "Á aa kye dı á gyiŋ wıfaliı no wıya i aa bası hu re."

20 Wıya hu badomɔŋ i aa bası yaa wıfalya re á ke lee. Ee wıya á yan kyo dı á gyiŋ ba memii re."

21 (Ateŋsi tımma abee u nihuwala buloŋ gyi bı kaŋ wıl buloŋ pe wıfalya no ba aa niya bası tıyan, aŋ me kyo dı ba gyegili nıi wıfalya nala lee tıyan. Ba me wıyaalı buloŋ ne gee.)

22 Ee re Poɔl sii sıŋ nala hu fa laŋŋa tıtuu tıyan, aŋ bası tıya ba a baa, "Ateŋsi tımma, ŋ aa ko daha, ŋ naa anı ma kyo vıga marı re kıŋkaŋ."

23 N aa gollo ma bee hu tıyan, ŋ naa ma tıdunni re. N bil naa kogu kıdigi me ma aa saa re. Nyę re ma sabı we u tıyan, 'Wıısı hu á aa bi gyıma lımarı re nyę.' Ee re Poɔl bil bası baa, Wıısı hu ma aa kyıwah aŋ bi gyıma u hu, u wıya re ŋ bası ki tıya ma ge.

24 Wıısı hu aa mari dınya abee kıŋ kıŋ buloŋ aa we dınya no tıyan, u re yaa wılsinyuu abee taŋha buloŋ Tıuna, u bee piŋ wıukywıaldıısı nihuwobisi aa saa tıyan.

25 U bı kı nıi u aa kye kıŋ lolo re tuŋ u ki kye dı nihuwobisi tıma tıya u. U re tıya nihuwobisi mı̄bol abee wiyeſe abee kıŋ ke buloŋ.

26 Piili hu tıyan, nıdigi re Wıısı fa mari. Haŋ nıdigi hu tıyan ne dınya nala doho buloŋ tuŋ ko a hɔŋ dınya loqıŋ ke buloŋ tıyan. Ka dı Wıısı na mari ba, u tu re daga sanja hu abee leye hu ba aa si we dınya no tıyan.

27 U mari ba gee re dı ba wıwoo kye u lee, a ki lannı lee buloŋ dı ba na u. Ame Wıısı me yan bı boliye abee á kıdigi buloŋ lee.

28 Nal kıdigi re basa a baa, 'U dee tıyan ne á wıwoo kaŋ mı̄bol no a we doŋ aŋ wıwoo kı vala me.' Ma haŋye-taala badomɔŋ me fa basa gee tu re dı á me yaa u biisi re.

29 Á yan aa yaa u balya nyę, u bı maga dı á ki bınnı anı Wıısı kı kına hu nihuwobisi aa kpa salma mari re, koo kıŋ hu ba aa kpa hɔŋ koo bıyu mari. U bı kı kına no nihuwobisi aa kpa ba wıgyıŋ mari.

30 Sanja hu nihuwobisi fa aa bı gyıma u, Wıısı fa yaa faasiŋ ne ba nyuu tıyan. Ame nyę ke u bası ki tıya nala buloŋ ne lee ke buloŋ tıyan dı ba birımı lu ba wıbomɔ tıyan,

31 beewiya u biŋ kyeɛ re u aa si di dınya nala buloŋ sarıya abee tıdigi. Nal hu u aa liya dı u laa dınya nala ta tıyan ne u si tuŋ a di sarıya no. Nal no u aa liya, u kyisi u re sıvı tıyan, dı nal buloŋ gyıma anı wıtı re."

32 Nala hu aa niya anı Poɔl aa bası sıvınlı mı̄gi sii wıya gee, ba badomɔŋ me baa, "Á aa kye dı tıbil kye kyeɛ re, a bası wıl no tıya ma dı á mari nı welinj." Ka ba badomɔŋ me ki yaa u sıya.

33 Ee re Poɔl sii lı lee hu ba aa laŋŋa tıyan, a kpa mu.

34 Nala hu badomɔŋ me gyi laa Wıısı wıya hu dı re, aŋ ki tuŋ Poɔl hal. Ba kıdigi feŋ ne Dayonisiyo. U me fa we nala hu aa ki laŋŋi Ariyopagusi hu tıyan ne. Haŋ kıdigi me re ba fa ki yiri Damaarısı, u bee nala badomɔŋ me gyi laa wıya hu dı re.

18

Poɔl muv Korinti

1 Ee re Poɔl sii Ateŋsi tıyan, a kpa mu tıo kıdigi ba aa yiri Korinti.

2 Doŋ tıyan ne u na Gyuu baal kıdigi aa lı Pɔŋtusi, ba ki yiri Akula. U bee u haŋ Pırisila gyi aa lı Roma ko, ba ha gyi bı pısa. Roma tımma

kuworibal hu ba aa yiri Kilodiyasi fa basi tiya Gyumua bulon ne di ba lu Roma tyan. Ee re tuj ba lu ko Korinti gese. Nyé re Pööl mu ba diy a di u kyowali ba.

3 U mu we ba diy a tyan, beewiya u beel-ba bulon tuma fa yaa kidiğı re. Tantisi re ba fa aa ala ki yalli.

4 Kyewiesii hu kyee ke bulon, u aa mu ba wukyowaldiya re. U bee Gyumuaabee Giriki timma bulon kañ Wissi wiya hu ki kpa domon. U aa ki lugia di ba laa Wissi wiya hu di.

5 Ee re Silaasi bee Timoti lu Masidooniya paaluv ko. Sanja hu ba aa ko tyan, Pööl kpa u nyuu bulon we Wissi wiya basi tyan ne, a daga Gyumua welin anu Yesu re yaa Krisita hu, laataal hu Wissi aa liya di u laa dunya nala ta.

6 Nyé re Gyumua hu lu u hal aji ki tuwu u. Ba aa yaa gese hu tyan ne, Pööl pigisi u ganni kunkoyi we ba tyan (Nyé daga anu u noj bil tuwo ba wukaniya tyan), aji basi tiya ba a baa, "Di ma kidiğı bulon ne ko nyugisi Wissi nmanu hu tyan, u tuma haakye maga u re. Ni ke wu bil daa. A yan lu gyinañ ki mu, ni si mu basi Wissi wiweliehu a tiya nala hu aa bi yaa Gyumua."

7 U aa basi wiya no hal tyan ne, u sii mu gyuu baal kidiğı aa bi yaa Gyuu aji ki kyowali Wissi diy a, ba ki yiri Titiyo Gyusitu. U diy a me fa sun kpagi Gyumua wukyowaldiya hu re.

8 Baal kidiğı ba aa yiri Kirisipu re fa yaa wukyowaldiya no silaal. U bee u diy a nala ke bulon ne fa laa á Tuna Yesu wiya di. Nala yuga me fa nuu Wissi wiya hu re Korinti tyan, a me laa di. Ba fo ba bulon wukyowalnu.

9 Nyé re kyee kidiğı tebine, Pööl duwoso tyan, u na di Wissi basi tiya u baa, "Ta ki fá kambui. I ke ha basi wiya ki tiya nala hu, aji ta kpaat a.

10 Beewiya, ni sun i hal le. Nal bulon bi si wuwo kana i yaa wibon bulon, beewiya ni nala yuga re bee no tyan."

11 Pööl honj doj ne bina abee kyalu, a ki daga nala Wissi wiya.

12 Han sanja hu tyan Galiyo re fa yaa Roma nihiyawu hu aa den Akaaya paaluv. Ee re Gyumua hu sii lanji domon a kañ Pööl mu ba saruya lidilii.

13 Ba baa, "Baal no aa lugre di nala laa u nyuwa hu di, a ki tuj Wissi abee nmanu hu aa si kyogi á sunsi."

14 Pööl aa yaa di u basi wiya, ee re Galiyo basi tiya Gyumua hu a baa, "Gyumua, di baal no re fa yaa wu kyogi, u fa kañ nmanu re di ni di kenyiri, aji gyegili nuu ma wibasii."

15 Amé u aa yaa wibasii abee ma fene yiru wiya, abee ma tu sunsi wiya nye, u maga di ma tu kañ mu diy a re a basi we domon. Ni bi si wuwo laa wu no gyima tya ma."

16 Ee re u kil ba ta ba lu saruya hu lidilii tyan.

17 Ba bulon lu gol kañ Sosituneesi, nal hu fa aa yaa Gyumua wukyowaldiya hu silaal, a nmaa u welin saruya hu lidilii dimbeenyowa tyan. Abee gese bulon, ka Galiyo paalt bi tögümü ba.

Pööl miyi mu Antiyoki

18 Pööl fa piisa re welin Korinti tyan. Ee re u sii a kyowali Krisitabiisi hu aa we Korinti tyan, aji lu don. U bee Pirisila abee Akula bulon sii mu a gyuu nüduworiboribal di ba mu Siiriya paaluv. Ka di ba na lu Keñkiriya tyan, Pööl fa fuma u nyuu re, beewiya u fa dii nyuwa re Wissi lee.

19 Ba mu pele too kidiğı ba aa yiri Efiso. Doj tyan ne Pööl lej Pirisila abee Akula, aji mu gyuu wukyowaldiya. U bee Gyumua kañ wiya ki kpa domon.

20 Nala hu badəmən̄ bası baa, dı u fa hōj ba lee piisi muhu, ka u me bi laa nyuwa dı u hōj.

21 U aa ko sii doj, ee re u bası tiya ba a baa, "Dı Wıısı re ko tuya ı̄ n̄manı, ı̄ si mīḡl̄ ko ma lee."

EE re u sii mu gyuu n̄nduworiboribal a kpa lı̄ Efiso tiyan̄.

22 Nyę re u mu pele too kı̄digi nyuwa ba kı̄ yırı Sizaariya. Doj ne u sii a kpa mu Gyerusâlem, a mu kȳawal̄ Krisitabiisi hu aa we doj. U bil sii doj a kpa mu Añtiyɔki.

23 U hōj doj me piisi muhu re anj bil sii tuj Galetiya bee Firigyiya paaluu, a bası wıya kı̄ tiya Krisitabiisi hu aa we doj, dı̄ ba mari laa Yesu wıya di welin̄.

Apolo muu Efiso abee Korinti

24 Gyuu kı̄digi aa lı̄ Alizandiriya me re fa we doj, ba kı̄ yırı Apolo. U me sii ko Efiso. U fa gyuŋ̄ wıya bası re welin̄, a bil gyuŋ̄ Wıısı tej hu me welin̄.

25 Ba fa daga u á Tuña Yesu ı̄manı hu tiŋ̄ re welin̄. U aa kı̄ daga Yesu wıya welin̄ abee sı̄fı̄yası. Ka wıya hu bulon̄ u aa bası a mu kı̄ tile Yesu tiyan̄ me yaa wıtı̄. Abee gee bulon̄, dı̄ u re ko kı̄ bası wı̄kyuwaln̄ foyi wıya, Gyoɔŋ̄ Wıısı n̄ifool hu aa fo nala wı̄kyuwaln̄ hu duŋ̄ wıya re u gyuma.

26 U aa we Efiso tiyan̄, u bası Wıısı wıya re abee nyuduwo wı̄kyuwaldı̄ya hu tiyan̄. Pirisila bee Akula me we doj a n̄i wıya hu u aa bası. Nyę re ba kana u mu ba diya a mari daga u Wıısı ı̄manı hu welin̄.

27 EE re Apolo sii kı̄ kye dı̄ u mu Akaaya paaluu. Krisitabiisi hu aa we Efiso tiyan̄ sabı̄ tej tiya Krisitabiisi hu aa we Giriisi tiyan̄, a kpaani ba welin̄ di Apolo kı̄ ko doj, dı̄ ba kana u welin̄. U aa muu doj, u p̄ee nala hu aa laa Yesu wıya di re Wıısı lahərəm̄ tiyan̄,

28 amarıkpatı̄ya dı̄ u bee Gyuumma re ko kanj wıya kı̄ kpa dəmən̄ nala tiyan̄, u aa kpa Wıısı tej wıya re a bası wıya lo ba, a daga anı̄ Yesu re yaa Krisita hu.

19

Poōl muu Efiso

1 Apolo fa aa we Korinti tiyan̄ gee re, Poōl bil gollı̄ gee a ko pele Efiso. Doj tiyan̄ ne u na nala badəmən̄ aa laa Yesu wıya di.

2 EE re Poōl piyesi ba a baa, "Sanja hu ma aa laa Yesu wıya di, Wıısı kpa u Wiyesi Welii hu we ma tiyan̄ ne?" Nyę re ba baa, "Aayı̄, á ke ha bi maakyiye n̄i Wıısı Wiyesi Welii no wıya gba."

3 EE re Poōl bil piyesi ba, "Nyubee re ma tiŋ̄a, ka ba na fo ma wı̄kyuwaln̄ hu?" EE re ba bası baa, "Á tiŋ̄ wıya hu bulon̄ Gyoɔŋ̄ Wıısı n̄ifool hu aa daga ma re."

4 EE re Poōl bil baa, "Nala hu aa mīḡl̄ lı̄ ba wıbəm̄ tiyan̄ ne Gyoɔŋ̄ gyı̄ kı̄ fo wı̄kyuwaln̄. Amę u fa bası tiya Iziral tı̄mma re anı̄ u koyı̄ no hal tiyan̄, nal sī ko dı̄ ba kı̄ yırı u tuña Yesu, anj bil baa dı̄ u re ko ko, dı̄ ba laa u wıya di."

5 Ba aa n̄i wı̄ no Poōl aa basa, ba lej u fo ba wı̄kyuwaln̄ á Tuña Yesu fej tiyan̄.

6 Εε re Pooł kpa u nosi dɔbɔ ba tiyan. U aa yaa gεe re, Wiusi Wiyesi Welii hu ko tuu gyuu ba tiyan. Ba piili ki basi taanı hu ba kidiğı bulon aa bi gyuma, aŋ bil basi wiya hu me Wiusi aa kpaa tiya ba a baa dı ba laa basi.

7 Nala no bulon gyi yaa anu baala fiabee baluya re.

8 Pooł aa we Efiso tiyan, u vala ki gyuu wukywawldiya gεe re deñdeñ u penzi boto, aa paali ki basi Wiusi koro hu wiya abee nyuduwo. U bee nala hu aa kaŋ wiya no ki kpa dɔmɔŋ ne u ki luga dı ba laa wii hu u aa basi di.

9 Amé nala hu badomɔŋ gyi kaŋ nyuduwo re kujkan. Akuu ba nyuduwo no wiya, ba gyi bi laa Wiusi wiya hu di, aŋ ha hɔŋ gyamaa hu tiyan, a basi wibɔmɔ a mu ki tile á Tūna Yesu ḥmanı hu tui tiyan. Εε re Pooł sii leŋ nyuduwo tumma hu ta doŋ, ka u bee nala hu aa laa Yesu wiya di sii kpa mu Tiraanusi duibal hu. Dıya no tiyan ne Pooł bee nala hu fa aa suŋ kaŋ wiya ki kpa dɔmɔŋ kyee bee u nyowa bulon.

10 U val yaa gεe re a mu pele bisi baluya. Gyuumma abee Giriki tumma hu bulon aa we Esiya paaluu tiyan wuwo nii á Tūna Yesu wiya.

Siiva baluya gɔllɔ ki kile gyiŋbɔmɔ

11 Wiusi gyi leŋ Pooł wuwo ki yaa wumagla re kujkan.

12 Haalı, ba aa paa ganni bee gakɔsʊŋsi hu Pooł aa dige re a kaŋ mu tiya wula tumma, ba dige, a na laanfitya. Dı gyiŋbɔmɔ re fa kaŋ nal me, ba aa lı u tūna tiyan ne ka u na laanfitya.

13 Gyuumma badomɔŋ me fa we doŋ a gɔllı ki kile gyiŋbɔmɔ nala tiyan. Ba me ki luga dı ba yaa gεe á Tūna Yesu feŋ tiyan. Dı ba ko ki kyε dı ba kile gyiŋbɔmɔ, ba aa basi baa, “N baa ma lı Yesu feŋ tiyan, nal hu wiya Pooł aa basi.”

14 Baala bape re fa aa yaa gεe. Ba kuwo feŋ ne Siiva. U fa yaa Gyuumma wukywawl silaala nihiyawo re.

15 Εε re kyee kidiğı gyiŋbɔŋ kidiğı basi tiya ba a baa, “N gyiŋ Yesu re, a gyiŋ Pooł me, aŋka ma me yaa kibeema re?”

16 Nyε re gyiŋsi hu aa kaŋ baal hu sii kaŋ ba, a ḥmaa ba welin, aŋ piri ba re. Ka ba ganni me bulon kiyesi, ba bulon lı fá dıya hu tiyan abee tenkPELLI.

17 Gyuumma hu bee Giriki tumma hu abee nala hu bulon aa we Efiso tiyan aa nii wii no, kambin gyi gyuu ba bulon ne. Doŋ tiyan ne ba mari ki kpa á Tūna Yesu yohun welin.

18 Nala hu aa laa Yesu wiya di yuga ko, a basi ba wibɔmɔ hu bulon ba aa yaa a tiya Pooł, hanı nifyamaa hu siya tiyan.

19 Ba tiyan nala fa yuga a yaa daaluliye tumma. Εε re ba bulon paa tenni hu ba fa aa karımı a ki yaa daaluliye hu ko we din nala hu siya tiyan. Dı ba kaŋ tenni hu bulon yalı ko pe dɔmɔŋ, u si yaa mogyamaa.

20 Wumagla no bulon leŋ á Tūna nyowa hu taalı lee bulon, aŋ kaŋ dee me welin.

Taawee siye Efiso tiyan

21 Wiya no hal tiyan ne Pooł na anu u si tui Masidooniya paaluu abee Akaaya paaluu a mu Gyerusalem. Εε re u baa, “Dı miyan ne mu doŋ, u maga dı n̄ mu Roma me re.”

22 Nyε re Pooł tui nala hu fa aa ki pe u tiyan ba tiyan nala baluya dı ba mu Masidooniya. Timoti bee Irasitu re u tui. Aŋka u tui ke ha hɔŋ Efiso tiyan.

23 Saŋa no tyaŋ ne nyuŋtaaduwo gyi gyuŋ Efiso nala abee sıfıyası a mu kи tile á Tuŋa Yesu ḥumanı hu tıŋu tyaŋ.

24 Lugil kıdigi re fa we doŋ ba kи yırı Demitiriyo. Salma re u fa aa kpa kи lugo kına aa kи Atemisi, ba vugibal hu diya. Tuŋa no tyaŋ ne u bee u tuŋtunna bulon ko yaa kına timma.

25 Nyę re kyee kıdigi u yırı u tuŋtunna abee u tuŋtunni dəŋtiŋsi a ko laŋji, a bası tıya ba a baa, "N kyanſı, ma gyıma anı tuŋa no tyaŋ ne á duwa bulon lı. Beewiya tuŋa no re aa tıya ma molbiye.

26 Ma tıı me niya re, a kи na me wıya hu Poɔl aa yaa. U baa dı vugabu hınuwobin aa lugo bi yaa Wıısı. Efiso abee Esıya paalıu gyenıŋ bulon ne u wuwo kaŋ nıgyamaa hakıllı bırumı ba ko laa wıı no di.

27 Wıı hu ıı aa fá re nyę: Nala sı kyogi á tuŋa no feŋ, a bul kи fá me anı á vugibal hu Atemisi sı ko yaa kitoo. Nala bıl bı sı kı tıya u gyırıma, koo a kи bigisi u. Beewiya, lagılagı no, Esıya nala abee duŋıya nal ke bulon ne nıı u wiya a kı tıya u gyırıma."

28 Nala hu aa nıı wıı no, ba bulon baan sii. Ba kı yaa kyagıŋsi a baa, "Á vugibal hu Atemisi aa we Efiso tyaŋ ne kaŋ dee."

29 Ee re ba kaŋ bee hu bulon vugımi. Haŋ nıgyamaa hu bulon kaŋ Geyosi abee Arisitaakusi aa lı Masidoonya a kı tıja Poɔl hal. Nyę re ba tarı ba kaŋ mu lee hu bee hu nala aa kı laŋji.

30 Ba aa kaŋ ba mu doŋ gee, Poɔl tıı fa aa kye dı u mu gyuŋ nala hu tyaŋ ne, ame nala hu aa laa Yesu wiya di hu bı laa nyuwa.

31 Esıya paalıu nıhiyasi badomıŋ bee Poɔl aa yaa kyanſı, tıma dı ba mu bası tıya Poɔl dı u ta ko gyuŋ nala hu tyaŋ.

32 Nala hu bulon aa laŋja doŋ fa bı gyıŋ wıı hu aa yaa. Ba badomıŋ aa yaa kyagıŋsi baa nyę re, ka ba badomıŋ me baa dı ee daa, dı wıı no re. Ba gyenıŋ bulon fa paalı bı gyıŋ wıı hu aa tıŋ ba ko laŋji doŋ tyaŋ.

33 Gyuu kıdigi re fa we nala hu tyaŋ ba kı yırı Alizanđda. U re Gyuumı hu gyı leŋ u lı sıŋ ba sıya tyaŋ. Ee re tıŋ nala hu badomıŋ gyı liisi anı u re yaa wıı hu tyaŋ nıbal. Ee re Alizanđda kaŋ nosı virı dı ba leŋ kyagıŋsi, anı kı luga dı u bası tıya nala hu anı wıı bulon tuwo ba beel-u paga tyaŋ.

34 U aa yaa gee, ba na nıı u yaa Gyuu re. Ee re ba bulon bıl yaa kyagıŋsi we dəməŋ a mu maga gee anı kı bası, "Á vugibal hu Atemisi aa we Efiso tyaŋ ne kaŋ dee."

35 Nyę re ba bee kerikyi-hıyawu kıdigi ko lı a wuwo leŋ ba leŋ kyagıŋsi hu, ka u bası tıya ba a baa, "Efiso nala, nal bulon gyıma re anı ámaa re tıŋ á Atemisi, á vugibal hu, abee u tonjo hu aa yaa buŋı a lı wıısı nyuu ko tuu bulon.

36 Nal bulon bı sı wuwo kaŋ wıı no kyıısı. Eewiya, ma leŋ kyagıŋsi anı ta kı yaa wıı hu aa bı kaŋ memii.

37 Nala no bı gaa kpa kıŋ bulon á vugibal hu lımarı tyaŋ, ba bıl bı bası wıı me kyogi á vugibal hu feŋ, ka ma kası ba kaŋ ko dahan nyę.

38 Dı Demitiriyo bee u tuŋtunna re kaŋ wıı bee nal bulon me, ka sarıya me kaŋ u kyedili re, ma bee hıyarı me we doŋ ba aa sı dı sarıya hu. Ma leŋ dı ba mu doŋ kı nyaŋ dəməŋ.

39 Amę dı wıı kıdigi me doŋ ne we doŋ ma kı kye dı ma bası, ma kaŋ mu lee hu bee hu nala aa laŋji a kı vıvıli wiya.

40 Dı ba aa re piyesi ma, á bı sı wuwo bası wıı bulon a mu kı tile taawees no aa siye gyınaŋ. Wıı hu ıı aa faa re nyę, ba sı baa dı ámaa re we taawees hu."

41 U aa bası gee ko teŋ, u leŋ nala hu bulon fa aa laŋja sii mu ba dıısı.

20

Pɔɔl muv Masidooniya abee Giriisi paalvu

¹ Εε re taawee h̄u ko teñ, ka Pɔɔl yuri Krisitabiisi h̄u aa we Efiso tyan̄ a basi nyunyaasi w̄iya tya ba. U aa basi w̄iya h̄u ko teñ, εε re v̄ ta ba, an̄ sii kpa mu Masidooniya paalvu.

² Masidooniya paalvu bulon̄ ne v̄ ḡoll̄ a basi nyunyaasi w̄iya yuga a k̄i t̄ya Krisitabiisi h̄u aa we doñ. Εε re ka v̄ bil̄ l̄i doñ a kpa mu Giriisi paalvu.

³ U we Giriisi paalvu tyan̄ ne v̄ pen̄si boto. Εε re v̄ sii yaa v̄ siri di v̄ gyuu n̄iuduworiboro a mu Siiriya paalvu. U aa yaa siri ḡee, v̄ n̄i an̄ Gyumma aa v̄v̄l̄i re d̄i ba kpu v̄. Nyē re v̄ birimi v̄ hakila, a muḡ sii tuŋ̄ Masidooniya duļaŋ̄ mu.

⁴ Nala no re gȳi aa tuŋ̄ Pɔɔl hal: Faarusi biibaal Sopata aa l̄i Beriya, abee Arisitaakusi bee Sekundu aa l̄i Tesalonika; abee Geyosi aa l̄i D̄eobi, a yan̄ bee Takikusi bee Turofim̄osi me aa l̄i Esiya paalvu. Nala no bee Timoti re fa aa tuŋ̄ Pɔɔl hal.

⁵ Ba aa re laa s̄iya a mu gyegili ma Turowasi tyan̄.

⁶ Gb̄iyalbal h̄u tyan̄ ba aa d̄i paanvu h̄u aa b̄i kan̄ s̄ibul gȳi ko pari re, ka á na sii Filipi tyan̄ a gyuu n̄iuduworiboro, a vala kyeyē b̄on̄oŋ̄, an̄ na mu puu ba Turowasi tyan̄, a we doñ kyeyē bape.

Pɔɔl muv Turowasi v̄ mu kateŋ̄se

⁷ Asibiti kyeyē d̄idaana, á bulon̄ sii laŋ̄j̄i d̄om̄oŋ̄ di a d̄i k̄idiiliye h̄u Krisita fa aa baa d̄i á k̄i di aŋ̄ k̄i liisi v̄ w̄iya h̄u. U s̄iya re s̄i gball̄ di Pɔɔl sii muḡ mu. Εε re v̄ basi w̄iya ḡee deňdej̄ lee mu kerisi.

⁸ Salnyuu d̄iya tyan̄ ne á fa h̄oŋ̄ an̄ nyōgo fūntuŋ̄si yuga.

⁹ Bap̄wasib̄iye k̄idiḡi me re fa we doñ ba k̄i yuri Yutikusi. Tokoro tyan̄ ne v̄ fa h̄oŋ̄. Pɔɔl aa basi w̄iya h̄u k̄i p̄isi ḡee, v̄ h̄oŋ̄ k̄i diyeḡi doo, a k̄o kpa doo p̄in̄. Doo h̄u p̄in̄ tyan̄ ne, v̄ fori l̄i salnyuu d̄iya h̄u tyan̄, a tuu t̄ele tan̄ha. Ba tuu k̄i kpa v̄ d̄i v̄ sv̄ba.

¹⁰ Εε re Pɔɔl me sii tuu a luŋ̄ guwori v̄ aŋ̄ basi t̄ya nala h̄u a baa, “Ma ta leŋ̄ di v̄ yaa w̄ui bulon̄, v̄ ha weye re.”

¹¹ Εε re ka Pɔɔl bul̄ muḡ gȳi salnyuu d̄iya h̄u, ba k̄i di k̄idiiliye h̄u Krisita fa aa baa d̄i ba k̄i di á k̄i liisi v̄ w̄iya. U aa d̄ii k̄ina h̄u ko teñ, ba bul̄ kan̄ ba w̄ibasii ḡee s̄iya mu gball̄. Εε re ka Pɔɔl sii mu.

¹² Bap̄wasib̄iye h̄u weye re ba kana v̄ mu d̄iya abee ten̄fyelevu.

Pɔɔl sii Turowasi tyan̄ a mu Miletu

¹³ Nyē re á sii mu gyuu n̄iuduworiboribal a duwori mu Ascoosi. Pɔɔl fa basi t̄ya ma re an̄i á gyuu n̄iuduworiboribal h̄u duwori k̄i mu Ascoosi, ka d̄i v̄ ke vala naasi ko gyuu n̄iuduworiboribal h̄u Ascoosi tyan̄. Nyē re á gyuu n̄iuduworiboribal h̄u a mu Ascoosi d̄i á fa kpa Pɔɔl.

¹⁴ Pɔɔl aa ko puu ma Ascoosi tyan̄, εε re á kpa v̄ abee n̄iuduworiboribal h̄u a mu tuŋ̄ Mitilini.

¹⁵ U sigball̄iye, á kpa ko Kiyosi. U s̄iya bil̄ gball̄, á kpa mu Sam̄osi. Doñ ne á bil̄ sii v̄ sigball̄iye a kpa ko pele Miletu.

¹⁶ Á bil̄ aa sii Miletu me tyan̄, Pɔɔl baa d̄i v̄ b̄i s̄i s̄iŋ̄ Efiso tyan̄. Beewiya d̄i v̄ bee kye d̄i v̄ p̄isi Esiya paalvu tyan̄. U fa aa kye d̄i v̄ mu Gyerusalem laḡi re a puu Peňtikosi kyebal h̄u doñ tyan̄.

Pɔɔl basi w̄iya t̄ya Krisitabiisi n̄ihiyasi Efiso tyan̄

17 Εε ρε á kpa galli ko Miletu. Nyε ρε Poɔl tūma yiri Krisitabiisi nihiyası hu aa we Efiso tiyan̄ d̄i ba ko.

18 Ba aa ko, u basi tiya ba a baa, "Ma tui gyuŋ ee hu η aa kuya re saŋa hu η beel-ma fa aa we doŋ, a h̄i saŋa hu tiyan̄ η aa piile ko Es̄iya paaluvu a kaŋ ki ko gyuŋan̄.

19 Akuu Gyumma aa vuŋu d̄i ba kpu η wiya, η naa tūwara re kūŋkaŋ, a wui sinuł me welin̄. Am̄e abee ḡee buloŋ, η ha kaŋ η tui birimi biibiyē re, d̄i η wuwo tuŋ á Tūna Wūsi tūma hu anu Wūsi tūŋtūnni.

20 N̄ daga ma Wūsi wiya re nala tiyan̄ abee ma d̄iisi tiyan̄ buloŋ. Wui ke buloŋ aa si pe ma tiyan̄ ne η kpa daga ma. N̄ b̄i laa nyuwa kaŋ wui buloŋ faŋa ma.

21 Gyumma abee Giriki tūmma buloŋ ne η basi tiya abee sīfiyasi anu ba birimi h̄i ba wibom̄o yayi tiyan̄ aŋ ko ki tūja Wūsi aŋ laa á Tūna Yesu wiya di.

22 Wūsi Wiyesi Welii hu re daga η d̄i η mu Gyerusalem. U nyuwa hu re η tūja a ki mu nyε. N̄ b̄i gyuŋ wui hu buloŋ aa si puu η doŋ tiyan̄.

23 N̄ ta gyuma re anu tōo ke buloŋ η aa muwa, Wūsi Wiyesi Welii hu aa basi tiya η ne abee sīfiyasi anu wiya si gyuŋ η, ka d̄i ba ha kana η to d̄iya tiyan̄.

24 Am̄e η aa deŋ d̄i η mibol b̄i yaa kui buloŋ η ke lee. N̄ ke siya tuwo d̄i η suba koo d̄i η weye. N̄ Tūna Yesu aa tiya η tūma hu re η ki kyε d̄i η tūma ten̄. Tūma hu u aa kpaa tiya η ne yaa d̄i η basi Wūsi wiweliye hu tiya nala, a basi tiya ba ee hu Wūsi aa si fa ba sikii.

25 Nyε ke, η gyuma re anu ma nala no η aa yan̄ göll̄ basi Wūsibee koro hu wiya ki tiya nyε, ma b̄il b̄i si maakyiye na η.

26-27 Wūsi wiya hu buloŋ η aa basi tiya ma, η b̄i kaŋ wui buloŋ faŋa ma. N̄ yan̄ basi ki tiya ma re abee sīfiyasi gyuŋan̄ sigballiya no anu d̄i ma kui hu buloŋ ne ko yaa d̄i u nyugisa, η wui ke b̄il daa. U tūna haakye maga u re.

28 Eewiye, ma ki deŋ ma tui nyuu welin̄, aŋ pe ki deŋ nala hu me u Wiyesi Welii hu aa kpaa we ma nosi tiyan̄. Ma ki deŋ Krisitabiisi me nyuu welin̄ anu pedaal aa ki deŋ u piyese nyuu tiyan̄ ḡee. Wūsi re kpaa u tui biye kyal ȳcbo ma.

29 N̄ gyuma re anu d̄i miyan̄ ne leŋ ma, nibom̄o si ko gyuŋ ma tiyan̄ anu gboni aa gyuŋ puŋi tiyan̄ ḡee. Nibom̄o hu b̄i si leŋ ma, ba si ki d̄oŋ ma kūŋkaŋ.

30 Haali, nala si h̄i ma tui tiyan̄ a yaa wiŋyiyela a kaŋ wiya hu η aa daga ma birimi kyige, aŋ m̄v̄i Krisitabiisi d̄i ba mügi hal a ko ki tui ba.

31 Eε re tui η basi baa ma ki deŋ ma tui ma nyuu tiyan̄ ḡee. Ma gyuma anu η b̄is̄i boto re nyε η aa daga ma kidiŋ kidiŋ buloŋ wūhaa abee tebine buloŋ, a wui sinuł me welin̄ ma wiya.

32 Nyε ke, η kpaa ma we Wūsi nosi tiyan̄ ne. Duwoso hu aa daga bonye hu Wūsi aa kana abeel-ma, u re si pe ma tiyan̄ d̄i ma kaŋ dee a wuwo sin̄ ma laadii tiyan̄. U si leŋ d̄i ma na wiweliye hu buloŋ Wūsi aa yaa biŋ a gbala u nala buloŋ.

33 N̄ ha b̄i maakyiye laa ma kidiŋ buloŋ molbii koo gann̄ koo salma a yaa η kina.

34 Ma tui gyuma re anu η tūma re welin̄ abee η nosi no, aŋ na na η bee η kyans̄i kikyeel̄ya buloŋ.

35 N̄ yaa ḡee re d̄i η daga ma d̄i ma me ki tui tūma ḡee. D̄i ámaa re aa tui tūma abee sīfiyasi ḡee, ee re á si wuwo pe taaga tiyan̄, aŋ ki liisi wui

hu á Tiuna Yesu fa aa basa. U baa,
'I aa kpaakui tya nal, u re kanj teñfityeluv a te i aa laa kui nal lee."'

36 Pooł aa basi wiya no bulon ko ten, u beel-ba bulon tuu gbinni, u kyowali Wisi tya ba bulon.

37 Ee re ba bulon ko guwori u, aŋ ki wii suniul.

38 Ba tisu bulon gyi kyogo re welin, beewiya u fa basi tuya ba re anu ba bil bi si maakyiye na u. Nyé re ka ba bulon kpa tija u tyan a mu niuduworiboro hu lee.

21

Pooł mu Gyerusalem

1 Nyé re á ta dəməŋ aŋ gyuvu niuduworiboribal hu, a vala sideŋ a mu lü too kidiŋ ba aa yiri Koſi. U sigballya á bil sii donj a kpa mu Rodisi, a bil lu donj me a kpa mu Patara.

2 Donj tyan ne á na niuduworiboribal di u aa mu Fəniisiya paaluv. Ee re á gyuvu u mu.

3 Á aa muvu hu tyan ne, a na too kidiŋ ba ki yiri Saapurɔsi. Nyé re á galli donj a kpa tij wripcisii noduu dulan, a mu pele Siiriya paaluv, a mu sun too kidiŋ ba aa yiri Taaya. Donj ne niuduworiboribal hu gyi maga di u sun di ba kuwoni kyogisi hu aa we u tyan.

4 Nyé re á kye mu na Krisitabiisi hu aa we donj tyan, a gyi hoŋ ba lee kyeyę bape. Wisi Wiyesi Welii hu dee tyan, ba gyi basi tya Pooł le di u ta mu Gyerusalem.

5 Kyeyę bape no hal tyan ne, á bil lu donj a kpa á ḥmanu. Baala abee ba haana abee ba biisi kanj ma ko lu di ba we ḥmanu tyan. Ee re á bulon tuu gbinni nii hu nyuwa tyan a kyowali Wisi.

6 Donj ne á ta dəməŋ aŋ gyuvu niuduworiboribal hu ka ba me miigii mu diya.

7 Á bil lu Taaya tyan me a kpa á ḥmanu a mu too kidiŋ ba aa yiri Pitolimiyasi. Ee re á mu kyowali Krisitabiisi hu aa we donj aŋ piŋ ba lee.

8 U siya aa gballa, á sii kpa mu Sizaariya, a mu gyuvu baal kidiŋ ba aa yiri Filipi diya. U me fa gólo basi Wisi wiya ki tya nala re. U fa yaa nala hu bape ba aa liya Gyerusalem tyan di ba ki kiyeli Yesu kpambisi hu kidiŋ re.

9 U fa kanj toliye banaa re, ka ba kidiŋ bulon fa bi yal bala aŋ yaa Wisi tundaala.

10 Donj ne á we kyeyę banjmana, di baal kidiŋ ba aa yiri Agabu me lu Gyudinya paaluv ko. U me fa yaa Wisi tundaal le.

11 Ee re u ko á lee, a laa Pooł təpiŋbii a vuwa u tui naasi abee u nosi bulon aŋ basi baa, Nyé re Wisi Wiyesi Welii hu basi, "Gyuumma si kanj təpiŋbii no tūna a vuwa u nye Gyerusalem tyan aŋ kpa u we nala hu aa bi yaa Gyuumma nosi tyan."

12 Á aa nii wii no, á bee nala hu bulon fa aa we donj sula Pooł di u ta mu Gyerusalem.

13 Ee re Pooł basi tya ma a baa, "Bee re tij ma ki wii, a lenj n tya bulon kyogi nye? Di ba aa re si kana n vuwa, koo di ba aa re kpu n Gyerusalem tyan me, akuu n Tiuna Yesu wiya, n ke laa re."

14 U aa basi gee ko ten, á na anu á bi si wuwo to u ḥmanu. Ee re á me len aŋ basi tya u di Wisi si len di wii ke bulon u aa kye u yaa, kɔni yaa.

15 Ee re ka á me yaa siri a si mu Gyerusalem.

16 Nala hu badomoy aa laa Yesu wiya di a lu Sizaariya me tuj á hal mu, a kañ ma mu gyuv baal kídigü ba aa yuri Mineesiñ a lu Saapurösi diya. Saña hu ba fa aa piile kí basi Yesu wiya kí tuya nala hu tuyañ ne u gyi laa Yesu wiya di.

Poöl muv di u na Gyemsi

17 Á gyi aa ko pele Gyerusalem, Krisitabiisi hu gyi kañ ma welij ne.

18 U sigballiya, á bee Poöl sii mu di á na Gyemsi. Á muwa di Krisitabiisi nihiyasi hu bulon lanja don.

19 Nyé re Poöl kyuwalt ba añ basi tuya ba ee hu bulon Wüsü aa pée u tuyañ u wuwo tuj tuma nala hu aa bì yaa Gyuumma tuyañ.

20 Ba aa nü wü no ko teñ, ba danni Wüsü añ basi tuya Poöl a baa, "Á nihiyabiye Poöl, i ke deñ na Gyuumma aa maga gëe a laa Yesu wiya di. Ba pele nala tusi tusi, ka ba bulon wuwo kí tuj mirisi hu bulon Moosi fa aa saba biñ di nala kí tuja.

21 Ba nü i wiya re. Ba baa di i aa kí daga Gyuumma hu bulon aa we nala hu aa bì yaa Gyuumma tuyañ ne, añ baa di ba viya mirisi hu bulon Moosi fa aa saba biñ di nala kí tuja hu me. Añ bil baa di i baa ba ta kí keri ba biisi pene, añ ta bil kí tuj Gyuumma naabaala lesiri hu me.

22 Ba si nü anu i ko dahan re. Wibee re á yañ si yaa?

23 Wü ke bulon á aa si baa i yaa, tuj á nyuwa. Baala banaa re we dahan. Ba dii nyuwa re Wüsü lee añ kí kye di ba lu nyuwa hu.

24 Kan ba di ma bulon mu di i pius i bisin ta, añ tuj molbiye di ba me pius ba bisin ta añ füñ ba nyuni me. Di i re yaa gëe, nal bulon si tuj gëe tuyañ a gyuma anu wiya hu bulon ba aa basi a mu kí tile i tuyañ bi yaa wütu. Ba si na anu i tuj me gba aa tuj mirisi hu Moosi fa aa saba biñ di nala kí tuja re.

25 Amé Krisitabiisi hu aa bì yaa Gyuumma, á laa siya sabi teñ a basi tuya ba re, di ba laa nyuwa anu ba bil bì si kí di vüga kína, a ta bil kí kyan pusi kyal me, a ta kí kyan kína aa suba pimmiliñ me, añ lu ba tuj me sçosçon tuyan."

26 Poöl kyanjsi hu aa basi gëe, u siya gballi, Poöl kan baala hu banaa mu, ba bulon pius ba bisin ta añ gyuv Wükyuwaldubal hu. Ka u daga Gyuumma wükyuwäl sialala kyege mœgëe ba aa si pius ba bisin ta, ka di ba kídigü bulon na kpa kína sula Wüsü. Kyege bapre re u daga ba.

Ba kan Poöl Wükyuwaldubal hu tuyañ

27 Kyeyë bapre hu aa ko di u pele, Gyuumma badomoy aa lu Esiya paaluv na Poöl di u we Wükyuwaldubal hu tuyañ. Ba muri nüyamaa we ba mu kaj Poöl.

28 Nyé re ba kyiyesi vüga a baa, "Iziral tumma, ma ko pe á tuyañ. Baal no aa gölli kí kyogi Iziral tumma ñmanu hu re, abee mirisi hu Moosi aa saba biñ di á kí tuja, añ ha bil basi wübomo me a mu kí tile Wükyuwaldubal no tuyañ. U baa di ba kídigü bulon bì kan töno. Ma na u re nyé. Giriki tumma hu aa bì maga di ba gyuv á Wükyuwaldubal hu, ba aa re u kan ko gyuv gëe. Nyé yaa bisin ne á lesiri tuyañ."

29 Wü hu aa tuj ba basi gëe re nyé: Ba fa naa Efiso tumma baal kídigü ba aa yuri Turofimösi re di u aa tuj Poöl hal bee hu tuyañ. Ba ke fa liise anu Poöl kana u gyuv Wükyuwaldubal hu re.

30 Ee re bee hu nala bulon laa taawëe, nala hu bulon sii tuj dömöñ a kan Poöl tarí lu Wükyuwaldubal hu tuyañ, añ kan dimbeye hu to hañ laglagibiye hu.

31 Ba aa luga dì ba kpu v gëe re, Roma laalyuwolo nihiyawu hu nii anii taawee re sii Gyerusalem bulon tyan.

32 Ee re v sii lu laalyuwolo hu badomorj abee ba nihiyasi han lagilagibiye hu a pe v tyan, ba fá mu lee hu ba aa yaa taawee hu. Nala hu aa naa di v bee laalyuwolo hu aa ko gëe, ba bí bì njmaa Pööl.

33 Laalyuwolo nihiyawu hu mu kañ Pööl, a leñ ba kañ kyörümä baliya vúwa v. Ee re v piyesi nala hu a baa, "Kibee re yaa nal no tūna? Bekinj wii re v yaa kyogi?"

34 Ee re ba bulon ki yaa kyagiñsi, ba badomorj baa nyé re, badomorj me baa dì ee daa, di nyé re. Nala hu fa aa yaa kyagiñsi gëe, laalyuwolo nihiyawu hu bí gyij wii hu bulon aa paalitüñ ba ki yaa gëe. Ee re v leñ v nala hu kañ Pööl mu we laalyuwolo díduwo hu tyan.

35 Ba aa mu pele diya hu litijgyinu, nala hu kañ Pööl ki tarí a ki luga dì ba kpu v. Ee re laalyuwolo hu kpa v kyuj.

36 Nala hu bulon tuja v hal an yaa kyagiñsi ki basi, "Ma kpu v."

Pööl basi wiya di v laa v tui

37 Saña hu ba aa gyij sal hu a ki kye dì ba gyuu diya hu, Pööl svl laalyuwolo nihiyawu hu a baa dì v leñ dì v basi wii tyia v. Nyé re laalyuwolo nihiyawu hu piyesi Pööl a baa, "Ee ke i aa nii Giriki taal le?"

38 I daa yaa Igyipiti tumma baal hu gyi aa piile ki laa taawee aj kañ nala tusibunaa hu aa kpu nala a kan mu pogo tötuv tyan gëe?"

39 Pööl baa, "Aayi, ñ yaa gyuu re a lu Taasu, Silisinya paaluv töbal hu. N aa svla i re dì i leñ dì ñ basi wiya tyia nala no."

40 Ee re laalyuwolo nihiyawu hu tyia v ñmanu. Pööl siiñ diya hu sanjyin hu tyan, aj kañ v nosi viri dì nala hu bulon leñ kyagiñsi. Ee re ba bulon yaa fuui, ka Pööl piili ki basi wiya Gyumuma taal tyan.

22

1 Doñ ne v basi tyia ba a baa, "Ñ kuwoma abee ñ naabaluya, ma gyeigli nu wii hu ñ aa kana dì ñ basi laa ñ tui."

2 Ba aa nii dì Pööl basi wiya ba tui taal tyan gëe, ba bulon yaa fuui. Ee re Pööl basi tyia ba a baa,

3 "Ñ yaa gyuu re. Taasu aa we Silisinya paaluv tyan ne ba lula ñ. Ñ gyi yaa hanjbiye re ka ba kana ñ ko Gyerusalem dahan, ñ waa dahan tyan. Gamaliyel re diyesi ñ. U gyi daga ñ á naabaala lesiri abee ba ñmansı bulon ne abee sıfıyasi. Wiya hu v aa daga ñ, ñ me gyi kpaabat tui Wisi re abee ñ tyia bulon, anii ma kídigi bulon aa we dahan gyuñan.

4 N fa tui naasi dögisi nala hu aa tui Yesu ñmanu hu re kijkan, a gba kpu ba badomorj. Ba baala abee haana bulon ne ñ leñ ba kasí vúwa, aj kasí ba tó düssi tyan me.

5 Gyumuma wukyowal sulaala nihiyawu hu abee nihiyasi hu bulon aa lanjña dahan si wuwo basi tyia ma anii wii no ñ aa basi yaa wittu re. Ba gyi sabi teñ tyia ñ ne dì ñ kan mu Damaasiku a tyia Gyumuma hu aa we doñ. Ba gyi yaa gëe re dì ñ wuwo kasí nala hu bulon aa laa Yesu wiya di Damaasiku tyan, a vúwa ba a kan ko Gyerusalem dahan, dì ba dögisi ba."

Pööl daga ee aa yaa, v ko birimi Yesu hatinni

Kpambisi 9.1-19; 26.12-18

6 Ee re Pööl bí baa, "Ñ aa lu kpa Damaasiku ñmanu ki mu, a ko kpaga bee hu anii wühaa saña gëe sek, pulunjbal kídigi pirigi lu wüsinyuu a kyaani we ñ tyan.

7 N tuu tele taŋha aŋ nii nal taal dí u aa basi wiya η lee a baa, ‘Soo!, Soo! Bee re tui i ki dögisi η nyε?’

8 Εε re η me piyesi, “Kibee re yaa i, η Tiuna?” Taal hu basi baa, “Miyaj ne yaa Yesu aa lū Nazareti, nal hu i aa dögisi hu.”

9 N bee nala hu fa aa val hu, ba gyi naa kyaanuu hu re aŋ fa b̄i nii nal hu aa basi wiya η lee taal.

10 Εε re η piyesi, “N Tiuna, η yaa bee?” N Tiuna bil basi baa, “Sii mu Damaasiku. Doŋ tuyan ne ba si daga i wii hu Wuisi aa lū i dí i yaa.”

11 Puluŋ hu aa kyvəlī η siya gεe, η bil b̄i wuwo dí η na. Εε re η bee nala hu fa aa val hu kaŋ η noŋ tuyan a taru η mu Damaasiku.

12 Baal kidiŋi re fa we doŋ ba ki yuri Ananiyasi. U fa aa fá Wuisi re kuiŋkaŋ aŋ fa ki tui mirisi hu Moosi fa aa saba biŋ di nala ki tui mε. Gyuumma hu buloŋ aa we Damaasiku tuyan fa aa tuya u gyiruma re welinj.

13 Εε re u ko siŋ η logiŋ tuyan a basi tuya η a baa, “N naabiye Soo!, kaŋ i siya suri! Han lagilagibiye hu η siya pirigi suri, η wuwo na u.”

14 Εε re Ananiyasi basi tuya η a baa, “Wuisi hu á bee á naabaala aa tui, u re lū i dí i gyiŋ wii hu u aa kye dí i yaa. U leŋ i na Wuisi Tipulun tui na hu re a nii u taal me u aa basi wiya tuya i.”

15 I si yaa u daŋsiya tui, a basi tuya nala wii hu i aa niya aŋ pe na mε.

16 Bee re yaŋ tui i ha hɔŋ ki piusi? Sii mu leŋ du ba fo i wiikyuwalmi, a sasi i wiobom̄ buloŋ ta Yesu feŋ tuyan.”

Wuisi yiri Pooł di u basi Wuisi wiya tuya nala hu aa b̄i yaa Gyuumma

17 Εε re η miiḡi mu Gyerusalem a gyuu wiikyuwaldiya a ki kyowali Wuisi. Saŋa hu η aa kyowali Wuisi hu tuyan ne,

18 η na á Tiuna Yesu anii duwoso tuyan gεe. U basi tuya η a baa, “Sii lū Gyerusalem tuyan lagi, beewiya nala hu aa we dahan b̄i si laa nyuwa laa η wiya hu i aa si basi tuya ba di.”

19 Nyε re η me basi tuya u a baa, “N Tiuna, ba tui gyiŋ bee baa lee hu ke buloŋ η aa muwa, η aa gyuu wiikyuwaldiusi re a kasi nala hu aa laa i wiya di doŋ tuyan, a q̄maa ba aŋ kasi ba mu to dūsi tuyan.”

20 Saŋa hu tuyan ba aa kpu Situvui, nal hu fa aa yaa i daŋsiya tui a basi i wiya ki tuya nala, miyan Pooł tui me fa we doŋ, a laa nyuwa baa di ba kpu u. Ba gyi aa kpu u hu tuyan mε, miyan ne fa siŋ po nala no ganni ba fa aa wire biŋ, anka ba kpu u.”

21 Nyε re η Tiuna basi tuyan a baa, “Sii dahan, η si tima i dí i mu libolii, nala hu aa b̄i yaa Gyuumma lee.”

22 Pooł fa aa basi wiya hu gεe, nala hu buloŋ ne fa gyegile ki nii. Ame u aa ko basi wii no, ba b̄il piili ki yaa kyagiŋsi a baa, “Ma kpu nitco no, u bi maga di u we dūnuya no tuyan.”

23 Ka ba ki yaa kyagiŋsi, aŋ kaŋ ba ganni ki pigisi aŋ yaa taŋha ki yuwo.

24 Nyε re Roma laalyuwolo nihiyawu basi baa di laalyuwolo hu kaŋ Pooł gyuu laalyuwolo diiduwo hu. U baa di ba viuri u aŋ piyesi na wii hu aa tui nala no buloŋ lū u hal aŋ ki yaa kyagiŋsi nyε.

25 Nyε re ba vuuwa u di ba viuri. Saŋa hu ba aa yaa siri di ba viuri Pooł hu re u piyesi laalyuwolo nihiyawu hu fa aa siŋ doŋ a baa, “U yaa ḥmanu re di ba viuri nal hu aa yaa Roma tui na re, di ba b̄i dii u sarıya a daga u wikyogi koo?”

26 U aa nii wii hu Pooł aa basa, ee re u me miiḡi mu u nihiyawu hu lee a basi tuya u baa, “Deŋ na wii hu i aa kye di i yaa, baal hu yaa Roma tui re.”

²⁷ Nyé re laalyuwolo nihiyawu hu tui sii kpa mu Pööl lee a piyesi u, "I yaa Roma tūna re? Basi tuya ñ." Ee re Pööl baa di waa.

²⁸ Laalyuwolo nihiyawu hu me basi baa, "N me yaa kidiği re. N ke ta tun molbiye re yuga aŋ na ko yaa Roma tūna." Ee re Pööl baa, "Ba paali lvla ñ ñ yaa Roma tūna re."

²⁹ Nyé re nala hu fa aa kyé di ba vürü Pööl aŋ piyesi u wiya hu bulon mügi fasí ki lü hal mūhu mūhu. Laalyuwolo nihiyawu hu aa ko gyuma anu Pööl yaa Roma tūna re, ka u leŋ ba kaj kyörümco vüwa u gëe, kambij mügi kana u me tui re.

Ba kaj Pööl mu bee hiyari siya

³⁰ Ee re laalyuwolo nihiyawu hu ki kyé di u koni gyij wü hu aa tūn Gyuumma hu ki basi Pööl wiya. U siya aā gballa, u leŋ ba kana u puri, a leŋ Gyuumma wükyuwal sīlaala nihiyası abee nihiyası hu aa laŋji ki vüvüli wiya hu bulon ko laŋji. Ba aa laŋja ko teŋ, u kaj Pööl lü sigi ba siya tuyaŋ.

23

¹ Pööl fa aa siiŋ ba siya tuyaŋ gëe re, ka u siya bulon fa pö nihiyası hu aa laŋji ki vüvüli wiya hu tuyaŋ. Ee re u basi tuya ba a baa, "N kuwobaliya, ñ tuŋ Wüsi re ñ mübol bulon tuyaŋ. Eewiya, a kaj ki ko gyinən sigballiya no, ñ hakila bi daga n anu ñ yaa wü kidiği bulon kyogi re."

² Ee re Gyuumma wükyuwal sīlaala nihiyawu hu ba aayiri Ananiyası basi tuya nala hu aa siiŋ kpaga Pööl, a baa di ba ñmmaa u kyanjkpaŋ tuyaŋ.

³ Ba aa ñmmaa u gëe, Pööl me tuwsi u a baa, "Na u aa kui gëe anu gyee ba aa yaa tuwɔl bvgi! I aayi leŋ ba ñmmaa ñ nyé, ee tui re Wüsi me si ñmmaa i. Na i hono di i kpa mirisi hu Moosi aa saba binj di á ki tuya re, a di ñ sariya, anka i baa di ba ñmmaa ñ. Wiya no tui daa i ki kyogi gëe?"

⁴ Nala hu aa siiŋ kpaga Pööl piyesi u a baa, "Wükyuwal sīlaala nihiyawu hu daa i ki tuwsi gëe?"

⁵ Nyé re Pööl bil baa, "N naabaliya, ma kuna sūma re. Ba saba Wüsi tenni tuyaŋ ne anu u bi maga di á basi wibom̄a a ki tuya nal hu aa deŋ nala. N bi gyuma anu u re yaa á wükyuwal sīlaala nihiyawu hu."

⁶ Pööl aa deŋ nala hu aa laŋji ki vüvüli wiya hu tuyaŋ, u na anu ba badom̄oŋ yaa nala hu ba aa yiri Sadusiima re. Ba badom̄oŋ me yaa Farasiima. Nyé re u faasi basi tuya nihiyası hu aa laŋji ki vüvüli wiya hu a baa, "N naabaliya, ñ yaa Farasii re, ñ kuwo me yaa Farasii. N laa di re anu nala hu aa suba si mügi sii sūn tuyaŋ a kaj mübol. Ee re tiŋ ba ki di ñ saryia gëe."

⁷ U aa basi wü no, nyuvntaaduwo gyuu Farasiima hu abee Sadusiima hu, ba porigi dəməŋ.

⁸ Sadusiima baa di di nal le suba, u bil bi si wuwo sii sūn tuyaŋ a kaj mübol, an bil basi baa di malikası me tuwo, di nüdunjsi me tuwo. Amë Farasiima hu ke baa di wiya no bulon we doŋ ne.

⁹ Nyé re nala hu bulon sii a faasi ki yaa kyagijsi. Wüsi Teŋ dıdagıla hu badom̄oŋ aa we Farasiima paati hu tuyaŋ sii a faasi kaj wiya hu ki tarı a baa, "Á ke bi naa wü hu baal no aa yaa kyogi. Di nüdima koo malika re koni basi wiya hu tuya u, á bi si wuwo gyuma."

¹⁰ Nyé re ba mari kaj wü hu ki kpa dəməŋ, lee hu bulon nüma. Kambij kaj laalyuwolo nihiyawu hu anu ba si kaj Pööl tarı püü. Ee re u leŋ u laalyuwolo hu gyuu nala hu tuyaŋ a lorigi laa Pööl, a kana u kaj mu laalyuwolo dıduwo hu.

11 Lee aa ko bil, hanj tebine hu tu á Tuá Yesu ko Poól lee, a siú u loginj, an basi tiya u a baa, "Kana i tu. Ú maga dí i di ñ danjsiya re a basi ñ wiya Roma týan anu i aa basi ñ wiya Gyerusalem týan gée."

Gyüuma aa vuwlí dí ba kpú Poól

12 U siya aa gballa, Gyüuma badomón lanjí domón a kí vuwlí dí ba kpú Poól. Ba ñmíyesá re anu dí ba aa re ko bí kpú u, ba bí sí dí kína, a bí sí nyúwa níi me.

13 Nala hu fa aa hóej vuwlí wú no fa tee nala molibáliya.

14 Ee re ba sii mu Gyüuma wíkyowal sílaala níhiyási hu abee bee hu níhiyási lee a basi tiya ba a baa, "Á ñmíyesá re anu dí ámaa re ko bí kpú Poól, á bí sí dí kína koo a nyúwa níi me.

15 Eewíya, ma bee nala hu aa lanjí kí vuwlí wiya níhiyási, ma túma dí ba mu basi tiya Roma laalyuwolo níhiyawu hu dí u lej dí Poól ko ma lee. Ma fugo baa dí ma aa kyé dí ma mari piyési u welinj ne, a gyúj wú hu u kóni aa yaa. Á sí yaa siri, dí u re len dí u kí ko, u bí sí pele ma lee, ka dí á kpú u ñmanu týan."

16 Ee re Poól díya toluu biibaal me níi ba aa vuwlí wú hu. Ee re u sii mu gyúw laalyuwolo díduwo hu, a basi wú hu tiya Poól.

17 Nyé re Poól yíri laalyuwolo níhiyási hu kídigi a basi tiya u a baa, "Kań bapuwásibiye no mu ma níhiyawu hu lee, u kań wú re dí u basi tiya u."

18 Ee re u kana u mu ba níhiyawu hu lee a basi tiya u a baa, "Poól, nal hu ba aa kań tó díya hu týan ne yíri ñ a basi tiya ñ baa dí ñ kań bapuwásibiye no ko i lee, dí u kań wú re dí u basi tiya i."

19 Ee re níhiyawu hu kań biye hu non týan, ba fasí lú muhv, u fíyeli piyési u dí wíbee re u kana dí u basi tiya u?

20 Ee re u baa, "Gyüuma níhiyási vuwlí re dí ba basi tiya i dí i kyiye lej dí Poól ko níhiyási hu aa lanjí kí vuwlí wiya lee. Ba sí fugo baa dí ba aa kyé dí ba mari piyési u welinj ne a gyúj wú hu u kóni aa yaa."

21 Ame ta laa nyúwa, beewiya nala hu badomón si fanja ñmanu týan a kí po u. Ba tee baala molí baltya. Ba ñmíyesá re anu dí ba aa re ko bí kpú Poól, ba bí sí dí kína a bí sí nyúwa níi me. Ba ke yaa ba siri re dí i re ko týan u ñmanu dí u ko."

22 U aa basi gée ko ten, níhiyawu hu basi tiya bapuwásibiye hu baa, "Ta ko basi wú no i aa basi tiya ñ, a tiya nal bulon." Ee re ka u ta biye hu, u mu.

Ba kań Poól mu Roma níhiyawu Felisi siya

23 Nyé re laalyuwolo níhiyawu hu yíri u laalyuwolo níhiyási baltya a basi tiya ba a baa, "Ma lú laalyuwolo kóosibaltyá dí ba yaa siri dí ba bee Poól mu Sizaariya, a pë gyagyúna moliboto bee fi týan, abee tiñ-yuwolo kóosibaltya. Ma lej dí ba yaa siri, a lú tebine no kerifi nibi saña."

24 Ma kyé gyaagu týa Poól dí u me gyúj, a kana u welinj a kań mu Sizaariya, a kana u mu we Roma níhiyawu hu aa deñ paaluu hu ba ki yíri Felisi nosi týan."

25 Ee re ka laalyuwolo níhiyawu hu sabí teñ a týa ba dí ba kań mu týa Felisi wú no wiya. Nyé re u basi we teñ hu týan:

26 "Myan Kilodiyasi Lisiyási re sabí teñ no kí týa i, ñ níhiyawu kuwori Felisi. N aa kyowali i welinj."

²⁷ Baal no η aa leŋ ba kaŋ ki ko i lee nyε, Gyuumma re fa kana v dí ba kpv. Ba aa kyε dí ba yaa εε hu tyan̄ ne, η nii anii v yaa Roma tūna re. Nyε re η kaŋ η laalyuwolo mu, á lorigi laa v ba nosi tyan̄.

²⁸ N fa aa kyε dí η gyiŋ wu hu v aa yaa kyogi re. Nyε re η kana v mu ba nihiyasi hu aa hɔŋ ki vuvoli wiya lee.

²⁹ Ba aa piyesi v wiya hu tyan̄, η na anii v b̄i kyogo wu bulon̄ a maga dí ba kpv v, koo dí ba kana v to diya tyan̄. Wu hu ba aa baa dí v yaa kyogi mügi mu ki tile ba tu sunsi tyan̄ ne.

³⁰ Ba basi tiya η anii Gyuumma badom̄on̄ vuvoli re dí ba kpv v. Εε re tūn̄ η baa dí ba kana v ko tya i lagi. Ka η yaŋ basi tiya ba anii ba ko i lee, a daga wu hu v aa yaa kyogi ba, a tya i."

³¹ U aa sabi teŋ hu ko teŋ, laalyuwolo hu kɔm̄ yaa gεe hu v aa basi tiya ba dí ba yaa re. Haj̄ tebine hu bulon̄, ba kaŋ Pɔɔl mu pele tɔɔ kidiŋi ba ki yiri Antipaatirisi.

³² U siya aa gballa, laalyuwolo hu aa val naasi hu, mügi ko ba duduwo hu, aŋka gyagyrinna hu kana v mu Sizaariya.

³³ Ba aa muv pele doŋ, ba kpa Pɔɔl tiya ba paaluv hu didenni hu anj kpa ten̄ hu me pe tiya v.

³⁴ Nyε re Felisi karimi teŋ hu ko teŋ, anj mügi piyesi Pɔɔl lee hu v aa tya. Εε re v baa dí v lū Silisinya paaluv re. U aa nii gεe,

³⁵ v basi tiya v a baa, "Dí i nala hu re ko ko, η s̄i nii wu hu i aa kana dí i basi, aŋka dí η na dí i sariya." Εε re ka v leŋ ba kaŋ Pɔɔl mu we kuwori Heroti aa saa v diya hu tyan̄, a leŋ laalyuwolo ki pɔ v doŋ tiyan̄.

24

Ba dī Pɔɔl sariya Roma nihiyawu Felisi siya tyan̄

¹ U kyεye bɔnɔŋ hal tyan̄ ne Gyuumma wukyowal sulaala nihiyawu ba aa yiri Ananiyasıabee bee hu nihiyasi badom̄on̄ abee sardil kidiŋi ba aa yiri Teetulusi, sii kpa mu Sizaariya, dí ba na Roma nihiyawu Felisi. Ba mu kpa wiya hu ba aa baa dí Pɔɔl kyogo, a biŋ Felisi siya tyan̄.

² Teetulusi re ba ḡi laa siya yiri dí v ko lū daga wu hu Pɔɔl aa kyogo. Nyε re v piili a baa, "N nihiyawu, i w̄igyony nyuniŋ, i wuwo ki deŋ á paaluv no welin̄ ne, a leŋ á hɔŋ abee laanftya. I bil mari wiya me re yuga á paaluv no tyan̄, ba yaa w̄iweiye tiya ma.

³ Wiya no bulon̄ nyuniŋ, nal nal bulon̄ teŋ fyebla re welin̄ paaluv no login̄ bulon̄ tyan̄. Eswiya, á aa kyowali i re kujkan̄.

⁴ N bee kyε dí η basi w̄igyamaa. N yaŋ aa svla i re dí i di kenyiri anj gyegili nii wu hu á aa kana dí á basi. Wu hu á aa kyε dí á basi hu me, á s̄i kaŋ keri kikuu.

⁵ Á naa dí baal no yaa w̄iweel le. Gyuumma aa we dvn̄ya login̄ bulon̄ tyan̄, v aa mu doŋ ne, a kaŋ ba we ba ki kaa kaasi. U me re yaa Nazareti tumma paati hu sulaal.

⁶ U fa aa kyε dí v yaa bisin̄ wiya re Wukyowaldiya hu tyan̄. Εε re á kana v, a fa ki kyε dí á di v sariya á naabaala lesiri tyan̄.

⁷ Εε re laalyuwolo nihiyawu hu ba aa yiri Lisiyasi ko nyasa, a kana v lorigi laa á nosi tyan̄.

⁸ U re basi tiya á nala hu bulon̄ aa basi Pɔɔl wiya dí á ko i lee a basi tya i wu hu aa tuj̄ á ki basi v wiya. Dí i re piyesi baal no, i tutu me s̄i gyima anii wiya hu bulon̄ á aa basa a mu ki tile v tyan̄ yaa wtū re."

9 Nyé re Gyuma hu buloŋ sii sii pe, a basi baa di wiya hu buloŋ Tætulusi aa basa kóni yaa wítu re.

Pœol basi wiya di v laa v tui Felisi siya tiyan

10 Ee re paaluvu hu didenni hu tiya Pœol me ñumanu di v me ko lu basi wii hu v aa kana. Ee re Pœol baa, "N tui gyima re anu i aa di sariya tañha no tiyan v bisi bi kpaga dahan. N teŋ yan fyeela re abee n aa si basi wiya a laa n tui i siya tiyan.

11 I tui si wuwo puyesi na, anu sanja hu n aa ko mu Gyerusalem di n kyowali Wüsisi, v ha bi para kyeyé fi abee balya.

12 Gyuma bi naa di n bee ba bee nal buloŋ kaŋ wiya ki kpa dɔmɔŋ Wukyowaldubal hu tiyan. Ba me bil bi naa di n we kaasi wukyowaldusi tiyan me koo lee kídigü buloŋ tiyan.

13 Wii buloŋ tuwo ba aa si wuwo kpa daga anu wiya hu ba aa baa di n yaa kyogi me kóni yaa wítu re.

14 Wii hu n aa si basi tiya i anu v yaa wítu re nyé: N ke gyima anu ñumanu no n aa tui nyé, á naabaala Wüsisi hu re n ki kyowali gëe. Beewiya, mürisi hu buloŋ Moosi aa biŋ tiya ma, abee wiya hu buloŋ Wüsisi tñjdaala aa saba, n me laa ba buloŋ di re. Amé ba ke baa di ñumanu hu n aa tui hu yaa wunyiyel le.

15 N me laa di re anu Wüsisi si kyisi niweliye abee nubomö buloŋ sii tiyan anu nala no buloŋ aa sii dahá me aa laa di gëe.

16 N aa lugí re sanja buloŋ di n gyima n hakila tiyan anu n bi kaŋ wíkyogli buloŋ Wüsisi abee nihuwobiŋ siya tiyan.

17 N lu Gyerusalem tiyan pusi re, a pel biŋgyamaa, an na mügi mu doŋ, di n kaŋ kina mu tiya n nala ka di n pe kpu pusi tiya Wüsisi me.

18 Ee tiyan ne ba na n Wukyowaldubal hu tiyan. Sanja hu tiyan ba aa naa n di n pusi n bisin teŋ ne. Nigyamaa me daa n kaŋ gyuu doŋ. N bi wee kaasi buloŋ me.

19 Gyuma badomö me aa lu Esiya paaluvu me re fa we doŋ. Di ba aa re fa kaŋ wii buloŋ abeel-n, v fa maga di ba tui ko basi re dahan tiyan.

20 Di ee me ko daa, leŋ di nala no aa we dahan basi wii hu ba me aa naa di n yaa kyogi, sanja hu ba aa kana n mu nihiyasi hu aa laŋji ki vuvoli wiya siya.

21 Wii hu buloŋ n aa yaa re nyé: Ba siya tiyan, n fa noso basi tiya ba re a baa, 'Gyunaŋ ma aa di n sariya re, di ma kpa kyogisi tiya n, akuu n aa laa di anu sii si mügi sii sii tiyan a kaŋ mübol wiya.'

22 Felisi aa nii gëe, v basi tiya ba a baa, "Ma sii. See di n leŋ di Lisiyasi, laalyuwolo nihiyawu hu ko, ka di n na di wii no sariya." Felisi fa gyuñ ñumanu hu Pœol aa tui wiya re welinq, ee re tui v basi gëe.

23 U leŋ laalyuwolo hu kídigü ki deŋ Pœol, an basi tiya v di v kana v to an leŋ di v ki na wiyeso, di v tiya v kyanst ñumanu di ba ko ki na v. Di v re aa kye kij me, di ba wuwo pe v tiyan abee han kibalu hu.

Pœol siŋ Felisi bee Durusila siya tiyan

24 U gyi bi pusa ka Felisi bee v haan Durusila me ko doŋ. Durusila fa yaa Gyuu re. Nyé re Felisi tuma yiri Pœol di v ko. Pœol aa ko, v leŋ v basi Yesu Krisita laadii memii a tiya v.

25 Pœol gyi basi wiya me re a mu ki tile wiweliye yayi tiyan, a bee ee i aa si wuwo kaŋ i tui, a bil basi kyees hu Wüsisi aa si di dunya nala sariya wiya me. U aa basi wiya no, kambij buloŋ kaŋ Felisi. Ee re v baa di v leŋ moçgëe an ki mu, di ame di v re ko na sinu, di v si bil yiri v.

26 U ke fa buna anu Pooł si kañ molbiye ko kpala u re. Eewiya, u gyi aa ki yiri u bulya bulya, di ba ki basi wiya.

27 U bisi balya hal tiyan, baal kidigi ba aa yiri Pooķiyosi Fesitusi re fa mugi ko laa Felisi nyuu, a ki den paalvu hu. Felisi fa aa kye di Gyuma hu kyo u re. Ee re tuñ u gyi leñ ba ha leñ Pooł nitodìya hu tiyan gëe.

25

Pooł sula di ba kana u mu Roma paalvu bulon kuworibal hu siya

1 Fesitusi aa ko laa paalvu hu, u hoñ Sizaariya tiyan kyeye boto re an sii kpa mu Gyerusalem.

2 U aa mu Gyerusalem gëe, Gyuma wukywal silaala nihiyasi hu abee Gyuma nihiyasi bulon ko basi wu hu Pooł aa yaa kyogi ba, a tiya u, an sula u di u pe ba tiyan, a leñ di Pooł ko Gyerusalem.

3 Ba gyi vuula re di ba kyen kpu Pooł ñumanu tiyan. Ee re tuñ ba gyi ki sula Fesitusi di u leñ di Pooł ko Gyerusalem gëe.

4 Ee re Fesitusi mugi basi tiya ba a baa, "Sizaariya tiyan ne ba kan Pooł to diya tiyan. N me si mugi mu doj kyee no bulon."

5 Eewiya, ma leñ di ma nihiyasi tuñ ñ hal di á bulon mu Sizaariya. Wu hu ma aa liise anu baal hu yaa kyogi, di ba basi tya ñ doj, di ñ nu."

6 Fesitusi gyi we Gyerusalem tiyan kyeye kyori koo fi re an na mugi mu Sizaariya. U sigballiya, u mu hoñ sarìya hu lidiilii tiyan an leñ ba kan Pooł ko.

7 Pooł aa ko, Gyuma hu aa lu Gyerusalem ko bulon ko suñ gol u kyige an baa di wiya hu Pooł aa kyogo yuga re kujkan. Ame ba gyi bi wuwo daga anu wiya hu ba aa baa di u kyogo yaa witu re.

8 Ee re Pooł me basi wiya di u laa u tu, a baa, "N bi kyogi wu kidigi bulon Gyuma naabaala ñumanu hu tiyan. N bi kyogi Wukywälđubal hu sina bulon me. N bil bi yaa wu bulon me kyogi Roma paalvu bulon kuworibal hu."

9 Ame Fesitusi me fa aa kyé di u yaa wiya di Gyuma hu tenni fiyeli re. Ee re u piyesi Pooł a baa, "I si ki kyé di i mu Gyerusalem, di ñ mu di wu no sarìya doj tiyan, akuu wiya no ba aa baa di yaa kyogi wiya koo?"

10 Ee re Pooł baa, "Aayi, paalvu hu bulon kuworibal sarìya lidiilii tiyan ne suñ nye. Eewiya, daha re maga di ma di ñ sarìya. I tutu gyima re welij anu ñ bi yaa wu bulon kyogi Gyuma.

11 Di miyan ne fa yaa wu kyogi, a maga di ba kpu ñ, ñ fa aa laa re, ame di wiya hu bulon ba aa basa yaa winyyel ke, nal bulon bi kan ñumanu di u kpa ñ we ba nosi tiyan di ba kpu ñ. N aa sul le, di i leñ di ñ mu kuworibal hu lee di u di ñ sarìya."

12 Ee re Fesitusi bee u nihiyasi na dəmən. Ka u basi tya Pooł a baa, "Na i baa i si mu kuworibal hu lee di u di i sarìya. N me koni yañ si leñ di i mu."

Fesitusi basi Pooł wiya tiya Kuwori Agiripaabee Beenisi

13 Kyeye banjmana hal tiyan, kuwori kidigi ba aa yiri Agiripa bee u diya tolou kidigi ba aa yiri Beenisi ko di ba kyowalti Fesitusi Sizaariya tiyan.

14 Ba aa we doj kyeye banjmana, Fesitusi basi Pooł wiya bulon tiya ba a baa, "Baal kidigi re we dahan. Felisi re fa leñ ba kana u to diya tiyan. U ha we doj."

15 N aa mu Gyerusalem, Gyuma wukywal silaala nihiyasi abee Gyuma nihiyasi ko basi wiya hu ba aa baa di u yaa kyogi ba re, a tiya ñ, an baa di ñ di u sarìya a kpa kyogisi tiya u.

16 Nyé re η basi tiya ba anu á Roma tūmma bī sī laa nyōwa kpa kyogisi tiya nal, aŋ kpa tūna we u dōmo nosi tyan̄, see dī á buloŋ hōn̄, dī kīdīgī buloŋ basi u nyōwa.

17 Ee re ba sii kpa ko daga. Ba aa ko, η bī kaŋ wu hū pīsi. U sigballiya buloŋ nē, η sii mu sariya hū lidiilii aŋ leŋ ba kaŋ baal hū ko hū.

18 Nala hū bee Pool fa aa kaŋ wiya kī kpa dōmōŋ hū, sii sūŋ dī ba daga wiya hū ba aa baa dī Pool yaa kyogi. Wibōmō hū η ke fa aa būna anu ba sī baa dī u yaa, ba bī basa ba kīdīgī buloŋ.

19 Ame wū hū ba aa basa yaa wikanṭarīya re, ba sūŋ kaŋ kī tarī a mu kī tile ba wūkyuwali lugo tyan̄ abee baal kīdīgī aa sūba ba kī yuri Yesu tyan̄. Akuu Pool aa kī basi anu Yesu sii sūŋ tyan̄ nē, a we u mūbol tyan̄ wiya.

20 N fa bī gyūŋ ee hū buloŋ η aa sī yaa, a gyūŋ wū no naasi. Nyé re η piyesi Pool anu u sī laa nyōwa a mu Gyerusalem dī ba di u sariya doŋ tuyā?

21 Ame Pool bī laa nyōwa, aŋ sūla η dī η leŋ dī ba deŋ u a kana u mu kuworibal hū lee, dī u di u sariya. Ee re η leŋ ba kī deŋ u. Dī miyan nē ko na ḥmanu η sī leŋ dī ba kana u mu kuworibal hū lee dī u di u sariya.”

22 Ee re kuwori Agiripa basi tiya Fesitusi anu u tū kyo dī u me nū baal hū nyōwa re. Nyé re Fesitusi basi tiya u anu u kyiye sī nū u wibasii.

Ba kaŋ Pool mu Kuwori Agiripa bee Beenisi siya

23 U siya aa gballa, Kuwori Agiripa bee Beenisi sii mu sariya hū lidiilii. Ba gyū laalī ba kuwori gann̄ re, ba sii ḥmaa kuwori kīna tūŋ ba hal, ba mu gyūn̄ dūbal hū. Ba bee laalyuwolo nūhiyasi abee bee hū nūhiyasi buloŋ ko gyūn̄ hōn̄ diya hū tyan̄. Ba buloŋ aa hōn̄ ko teŋ, Fesitusi leŋ ba kaŋ Pool ko gyūn̄.

24 Ee re Fesitusi baa, “Kuwori Agiripa, i bee nala hū buloŋ aa we daga, ma na baal no. U wiya re tūŋ Gyuumā hū aa we daga abee Gyuumā hū buloŋ aa hū Gyerusalem, ko kana η baguna tyan̄, a kī yaa kyagūnsi a baa dī u bī maga dī u we u mūbol tyan̄.

25 N ke bī naa wū hū u aa yaa kyogi, a maga dī ba kpu u. Ame u tū re sūla η anu u sī mu kuworibal hū lee dī u di u sariya. N me yan̄ sī leŋ dī u mu.

26 Ame η paalī bī kyaasi gyūŋ wū hū buloŋ η aa sī sabi tiya kuworibal hū baal no wiya. Ee re tūŋ η kana u ko ma lee dī ma me nū u nyōwa. I kuwori Agiripa lee re η yan̄ paalī kana u ko. N būna anu dī u me gyūn̄ wū no tyan̄, i sī wuwo na wū dī η wuwo sabi teŋ tiya kuworibal hū.

27 N ke lee, u bī yaa ḥmanu abee η aa sī leŋ dī ba kaŋ nal a hū nītōdīya tyan̄ a mu kuworibal hū lee, ka dī η bī wuwo daga wū buloŋ u aa yaa kyogi.”

26

Pool basi wiya di u laa u tū Kuwori Agiripa siya tyan̄

1 Nyé re Kuwori Agiripa basi tiya Pool a baa, “Nīmanu we doŋ nē anu i aa sī wuwo basi wiya a laa i tū.” Ee re Pool kaŋ u noŋ gye, aŋ baa,

2 “Kuwori Agiripa, wiya hū η aa bī yaa, ba aa re Gyuumā baa dī η yaa re. Eewiyya, η sī baa dī η nyuu sūma re gyūnaŋ, η aa sī wuwo basi wiya i siya tyan̄ a laa η tū,

3 beewiyya i ke paalī gyūŋ Gyuumā lesiri buloŋ nē abee ba wikanṭarīya buloŋ. N yan̄ aa sūla i re dī i di kenyiri aŋ gyegili nū η nyōwa.

⁴ Gyumua bulon gyij ee hu η aa kiya re a lι η hañbiri tyan bulon. Ba gyij ee η gyogo akiya re, a lι saña hu η aa yaa biibiye η bee tyan, abee sanja hu bulon η aa we Gyerusalem tyan.

⁵ Dι ba aa re fa si laa nyowa basi witu, ba tu gyuma re anu piili hu tyan bulon, Farasiima paati hu tyan ne η we. Paati no nala re fa aa tuñ á wukyowal ηmanu hu abee witu a te nikaaltya hu bulon.

⁶ Ka laglagi no, ba leñ η siñ dahan re dι ba di η sariya akuu η aa kanj bayiyela abee wui hu Wisi aa wee nyowa di u si yaa tya á naabaala wiya.

⁷ N kuwo kriyana, á Iziral tumma dimbeye fi abee balya hu bulon laa di re anu Wisi si yaa wui no tya ma. Ee re tuñ á yaa sıfiyan a ki kyowali Wisi wihhaa bee tebne bulon. N me aa laa wiya no di wiya re tuñ, Gyumua baa dι η kyogo re, an ki basi η wiya gee.

⁸ Bee re tuñ ma kidiği bulon bi si wuwo laa di anu Wisi si kyisi nala hu aa suba dι ba sii svu tyan?

⁹ N me tu fa laa di re anu u maga di η yaa wui hu bulon η aa si wuwo yaa re a kyogi Yesu aa lι Nazareti fen.

¹⁰ Ee re η yaa Gyerusalem tyan. Gyumua wukyowal sulaala nihiyasi fa tya η ηmanu re, η kası Wisi nala yuga a to diya tyan. Dι ba aa re fa ko ki kye dι ba kpu ba me, η aa laa nyowa re ba kpu ba.

¹¹ N vala dögisi ba re yuga Gyumua wukyowaldisi bulon tyan, a ki lugia dι ba basi baa ba bil bi laa Yesu Krisita wiya di. N bañ gyl siye re kinkan ba nyuu tyan. N paali kile ba lugo mu toni hu badomoy aa tuwo Gyumua paalvu tyan, a dögisi ba doñ tyan me.”

Pɔɔl daga ee aa yaa u ko laa Yesu wiya di Kpambisi 9.1-19; 22.6-16

¹² “Wui no tu wiya, η gyl si i mu Gyumua wukyowal sulaala nihiyasi lee re, ba tya η ηmanu di η mu Damaasiku.

¹³ N kuwo kriyana, η aa mu ηmanu hu tyan ne, anu wihhaa keserige saña gee, η na pulon di u lι wiisinyuu a kyaani we η bee nala hu fa aa val tyan. U gyl kyaana te wiropssi.

¹⁴ Ee re á bulon tuu tele tanha. Ka η mu nal taal di u basi ki tya η Hibiru taal tyan a baa, ‘Sɔɔl, Sɔɔl! Bee re tuñ i ki dögisi η nyε? I tu re i ki lolo. I ki gee re anu gbuñgbogo ba aa kanj we ηmanj, ka u bi laa nyowa di u vala, an ki lolo u tu gee.’

¹⁵ Ee re η piyesi, ‘Añne re, Tuna?’ Ee re Tuna hu baa, ‘Miyaj Yesu re, nal hu i aa tuñ naasi ki dögisi hu.

¹⁶ Ame sii siñ. N kaj η tu ko daga i re, di η lι i, di i tuñ tuma ki tya η, a yaa η dansiya tuna, a basi ki tya nala, i aa naa η nyε gyinanj, abee wiya hu η aa si maakyiye kpa daga i.

¹⁷ N si tuma i, di i mu Iziral tumma lee abee nala hu aa bi yaa Gyumua bulon lee. Dι ba aa re ko ki dögisi i, η si laa i ta ba nosi tyan.

¹⁸ N si tuma i di i mu leñ di ba siya suri, a kanj ba di ba birimi lι bilhuu tyan a ko gyuu pulon tyan, a leñ di ba lι Sitaanti nosi tyan a ko Wisi lee. Dι ba aa re yaa gee, an laa η wiya di, Wisi si kpa ba wiobom bulon kye ba, ka dι ba wuwo na lee nala hu Wisi aa lyaa tyan.”

Pɔɔl basi u tuma wiya

¹⁹ “Ee wiya kuwori, η bi viya taal hu aa lι wiisinyuu.

²⁰ Doñ ne η piili basi Wisi wiya Damaasiku tyan abee Gyerusalem tyan abee Gyudiya paalvu bulon tyan, abee nala hu aa bi yaa Gyumua tyan

me. N basi tiya ba re dì ba burumi lì ba wibomö tyanj aŋ tuj Wìsì, aŋ kí yaa wiya hu aa daga anu ba kóni buruma lì ba wibomö tyanj ne.

21 Wì no wiya re tuj Gyumma kana nì Wìkyuwaldiya hu tyanj a kí kye dì ba kpu n gée.

22 Ame abee gyinaj bulonj Wìsì ha aa pe n tyanj ne. Ee re tuj n wuwo suj daha a kí basi wiya no bulonj nì aa yaa dañsija, a kí tiya ma, ma nibala abee ma nübiisi bulonj. Wì no nì aa basi nyé, n titu re Wìsì tñndaala abee Moosi bulonj fa basi anu n kóni sì yaa.

23 Nala no fa basa re anu Krisita hu sì na tuwara, a suba, an laa siya sii suj tyanj nala hu bulonj aa suba tyanj. A bíl baa dì Krisita no tyanj ne Gyumma abee nala hu aa bí yaa Gyumma bulonj sì tuya a na Wìsì kyaanuu hu aa sì laa ba ta.”

24 Pööl aa basi wiya dì laa n tui gée, Fesitusi nosi n, aŋ basi tiya n baa, “Pööl, i aa yaari re du? I wìgyunj kñkajn hu re len i kí yaari gée.”

25 Nyé re Pööl baa, “N kuwo kriyana, nì ke paalí bee yaari. Witu re nì kí basi.

26 Kuwori Agiripa, i gyuŋ wiya no bulonj tyanj ne. Ee re tuj n wuwo kí basi ba abee nyuduwo gée. N gyima re anu wiya no bulonj tyanj wì bulonj tuwo i aa bí gyima, beewiya wiya no aa yaa kídigi bulonj bí yaa wifanjí.

27 Kuwori Agiripa, i laa Wìsì tñndaala hu wibasiya dì re? N gyima anu n laa dì re.”

28 Ee re kuwori Agiripa piyesi Pööl a baa, “I liise anu laglagibiye no i teñ sì wuwo leñ dì n laa Yesu wiya di a kí tuya n koo?”

29 Ee re Pööl baa, “Dì laglagibiye no re, koo dì laglagibiye no daa, n ke wìsùlù re yaa dì i bee níkaaliya hu bulonj aa gyegile kí nì n taal no gyunaj, dì ma ko laa Yesu wiya di anu n aa laa n wiya di gée. Ame n bee sula Wìsì dì ba kañ ma ke we kyörümö tyanj anu miyanj nyé.”

30 Pööl aa basi wiya no ko teñ, ee re ba paaluu Kuwori hu abee Roma nñhiyawu hu aa deñ paaluu hu abee Beñnisi abee nala hu bulonj fa aa hõo sii dì ba mu.

31 Ba aa lì ligyalu ko teñ, ba basi kí tiya dómöñ a baa, “Baal no bí kyogo wì bulonj a maga dì ba kpu n koo dì ba kana n tò dìya tyanj.”

32 Ee re Kuwori Agiripa basi tuya Fesitusi a baa, “Dì baal no fa bí sula ñzmanu anu n sì mu kuworibal hu lee dì n di n sarıya re, n ke fa aa baa i kpa n ta re.”

27

Ba kañ Pööl tñv Roma

1 Nyé re ba vñvñ dì á gyuv nñduworiboro a mu Itali paaluu. Ee re ba kpa Pööl bee nitödiya nala hu badömöñ a we laalyuwolo nñhiyawu kídigi ba aa yiri Gyuliyosí noñ tyanj. Gyuliyosí fa yaa nñhiyawu re Roma paaluu kuworibal hu laalyuwolo tyanj.

2 Á mu gyuv nñduworiboribal kídigi aa lì Adíramítiyam, dì n me yan kí yaa siri dì n mu tóni hu aa we mpwñwónuu hu nyøwa Esiya paaluu tyanj. Baal kídigi me re fa we á tyanj ba kí yiri Arisitaakusi. U fa lì Tesalonika aa we Masidooniya paaluu tyanj ne.

3 U sigballya re á mu pele töç kídigi ba kí yiri Siidøñ. Gyuliyosí fa kañ bonye bee Pööl de welinj, a tuya n ñzmanu n mu kí na n kyañsi, dì n re aa kye kuj, dì n kyañsi hu wuwo pe n tyanj abee hanj kuj hu.

4 Doñ ne á bíl sii, a kpa a ñzmanu kí mu. Á aa muvu hu tyanj ne, dì puwo luro lì lee hu á siya fa aa kyaasa. Ee re á mügi mu tuj töç kídigi nì aa

golo banj kyeme, ba kí yíri Saapvrcsi, a tñ login hú puwo aa tuwo a ko banj.

5 Nyé re á kpala tñ Silisya abee Pamfiliya paaluv nyuwa, a mu pele lee kidigi ba aa yíri Maara, a we Liisya paaluv tyanj.

6 Doñ tyanj ne laalyuwolo nihiyawo hú na nüduworiboribal kidigi me dí v lú Alizandiriya a kí mu Itali. U leñ á gyuu v.

7 Á ftyeli siya duwori gëe re deñenj kyegyamaa, a na towara künkanj, aŋ yan na ko kpaga too kidigi ba kí yíri Kinidusi. Puwo hú gyi bi laa di á tñ doñ. Nyé re á bül kpala tñ too kidigi nii aa golo banj kyeme, ba kí yíri Kireti, a ko pele lee kidigi ba kí yíri Salmooní, a kpala tñ too hú login puwo aa tuwo.

8 Á aa kpala tñ nii hú nyuwa gëe, a naa towara re welin aŋ na ko sun lee kidigi ba kí yíri Nüduworiborisi Lísunjwelii. Doñ fa kpaga too kidigi ba aa yíri Laastyia re.

9 Á høj doñ ne a pusi muhv, Gyuma kyebal hú ba aa kpa pusi lú wiusvlí tiya Wiusi dí v kpa ba wibomó kye ba hú ko parí banj. Hanj sajan hú me nii duworii aa hayé re welinj. Ee re Pœol basi wtya kyaglı ba a baa,

10 "N naabalıya, ñ naa anii á ñmanu hú valu si kperi ma. Ma leñ dí á høj daha. Dí ámaa re baa á si mu, á nüduworiboro hú bee á kyogisi hú bulon si kyogi, ka dí á badomoy me svba."

11 Amé laalyuwolo nihiyawo hú fa bi gyegile nii Pœol nyuwa hú, aŋ gyeegili nii nüduworiboro hú nihiyawo abee nüduworiboro hú tūna nyuwa.

12 Nyé re ba baa dí lee hú bi welije abee ba aa si we doñ yuu no tyanj. Ba gyenij bulon fa kyo dí ba gyuu nüduworiboro hú re, a ta kí lugá dí ba wuwo mu pele too kidigi ba aa yíri Finiisi a we doñ yuu hú tyanj. Finiisi fa yaa nüduworiborisi lisinu re a we Kiriti paaluv tyanj. Nüduworiborisi lisinu no fa yaa fuwobal golon ne a kyaasi wíropsu noduu dulanj abee wügyuuuyi nogobo dulanj.

Puwo luro fuwobal hú tyanj

13 Nyé re puwo fuufvubiyé kidigi luri a lú wíropsu noduu dulanj. Nala hú ke fa buna anii ba si na ñmanu a vala anii gëe ba fa aa liisi ba tñ tyanj ne. Nyé re ba kaŋ hogibal hú ba aa kaŋ kyaga nüduworiboro hú sigi, a lú we nüduworiboro hú tyanj aŋ duwori kpala ko tñ Kiriti bee nyuwa gëe banj.

14 U gyi bi pusa ka puwoduwo kidigi mari luri, a lú wíropsu abee wíropsu nogobo dulanj paga. Tanha hú nii aa golo banj kyemé hú dulanj ne v lú kí ko.

15 U ko ñmaa nüduworiboro hú, amé á fa bi wuwo dí á kyaasi lee hú dulanj puwo hú aa lú kí ko. Á me bül bi wuwo dí á yaa wí bulon, ee re á len puwo hú kaŋ nüduworiboro hú kí mu lee hú v aa doñ kí mu.

16 Ee re á tñ bee kidigi ba aa yíri Kawuda, doñ me bulon ne nii fa gol a ko banj kyeme. Doñ puwo ke fa siyese muhv re. Doñ tyanj me, á gyi naa towara re künkanj aŋ na wuwo kaŋ nüduworiboribiye hú á fa aa kpaa vuwa nüduworiboribal hú hal.

17 Ee re ba tarí nüduworiboribiye hú ko gyuu nüduworiboribal hú tyanj a kaŋ ñmasi vuwa v mal nüduworiboribal hú tyanj kpanjkpan, aŋ vuwa nüduworiboribal hú me dí v ta ko ýorumí. Kambuŋ fa kaŋ ba re, beewiya ba ke fa buna anii nüduworiboro hú si yi tanha Libiya mpuwɔnun hú nyuwa tyanj ne, beewiya doñ nii bi lunjiye. Nyé re ba kaŋ ganni hú ba fa

aa kaŋ vuwa nüduworiboro hu nyuu puri ta ba tuu, aŋ leŋ puwo hu kaŋ nüduworiboro hu kí vala.

18 Puwo hu gyi faasi dɔŋ ne welinj. Ee re u sigballiya ba piili kuwoni kyogisi hu aa we nüduworiboro hu tiyanj a yuwo kí ta.

19 U siya bíl aa gballa, ba kuwoni nüduworiboro hu tui kína badɔmɔŋ me a yuwo ta.

20 Á gyi naa kyegyamaa re dí wíusi bi pɔso, kuyηwuliyá me bí liya. Ka puwo hu me ha mari kí dɔŋ kujkaŋ. Ee hu puwo hu gyi aa mari kí dɔŋ hu, á gyi bíl bí liise anu á si waa.

21 Nala hu gyi písa dí ba bí díi kína. Ee re Pɔɔl basí tiya ba a baa, "N naabalíya, u fa maga dí ma gyegili ní i nyuwa hu re. Dí mamaa re fa gyegile ní i nyuwa, dí á fa hɔŋ Kiriti tiyanj, á kína no buloŋ aa kyogo nyε, ba fa bí sí kyogi. Kína hu me buloŋ aa nyugisa me fa bí sí nyugisi.

22 Ame i aa sul ma, ma kaŋ ma tui an kaŋ bembii me. Á nüduworiboro hu duŋ ne sí kyogi, ame ma ke kídigi buloŋ bí sí svba.

23 Wíusi hu aa tuija i, i me kí kyuwali u, u malíka díya ko i lee re tebine,

24 a basí tiya i a baa, 'Pɔɔl, ta leŋ dí kambuŋ kana i. I sí mu sín kuworiabal hu siya tiyanj. Wíusi si kuu i wíya a leŋ i bee nala hu buloŋ aa we nüduworiboro hu tiyanj buloŋ kaŋ mübol.'

25 Eewíya, i naabalíya, ma kaŋ ma tui an leŋ dí ma bembíye deye. N laa Wíusi dí re anu u sí yaa wí hu buloŋ u aa baa u sí yaa.

26 Ame puwo no sí yigi ma mu ta tanjha biye kídigi ní aa golo ko banj tuijan."

27 Puwo hu kaŋ ma vala gεε re á kyeyé fi abee banaa Adiriya mpuwɔnunu hu tiyanj. Kyεε fi bee banaa hu kyεε tebine, anu tekere gεε, nala hu aa duwori boro hu ke fa liise anu á aa mu dogimo nyuwa re.

28 Ee re ba kpa kíŋ we ní hu tiyanj dí ba magisi na ní hu lunjíŋ. Ba na dí u lunjiye a maga naaŋsínyuwa koo abee mölyia. Muhu pe, ba bíl magisi, a na dí u yaa naaŋsínyuwa möllí banaa abee fi.

29 Kambuŋ fa kaŋ ba rε anu ba aa sí mu ñmaa buyí wíya. Ee re ba kuwoni hɔgini hu ba aa kaŋ kyaga nüduworiboro hu sigi. Ba banaa re ba kuwoni nüduworiboro hu hal a kyaga u sigi, aŋ kí svla Wíusi dí siya gballi dí ba na puluŋ.

30 Ee re nala hu fa aa duwori boro hu lú kí kyε dí ba fá, aŋ wíya níkaalíya hu bee boro hu ta. Ba lú nüduworiboríbiye hu a we ní hu tiyanj, a fugo kí yaa gεε anu ba aa kyε dí ba lú hɔgini hu ba aa kaŋ kyaga nüduworiboríbal hu siya re.

31 Ee re Pɔɔl basí tiya laalyuwolo níhiyawu hu abee laalyuwolo hu a baa, "Dí nala hu aa duwori boro hu ko lú nüduworiboro hu tiyanj, ma kídigi buloŋ me bí sí waa."

32 Pɔɔl aa basí gεε, laalyuwolo hu keri ñmasí hu ba fa aa kaŋ vuwa nüduworiboríbiye hu a leŋ ní hu kpa u kí mu.

33 Siya aa ko kpaga gballi, Pɔɔl svla nala hu buloŋ aa we boro hu tiyanj dí ba di kína, aŋ baa, "Ma kyeyé fi abee banaa re nyε dí ma bí díi kíŋ buloŋ, aŋ kyila hɔŋ."

34 Eewíya, i aa svla ma re dí ma di kína. Dí mamaa re díi kína, ma sí kaŋ dee a wuwo laa ma tui a kaŋ mübol. Wí buloŋ bí sí yaa ma kídigi buloŋ."

35 Pɔɔl aa basí gεε ko teŋ, u kpa paanuŋ, a kyuwali Wíusi ba buloŋ siya tiyanj aŋ lɔgɔ kí kyanj.

36 Nyε re ba buloŋ kaŋ ba tui an di kídiiliye hu.

³⁷ Á nala hu buloŋ fa aa we boro hu tıyaŋ fa yaa koɔsibalıya abee molliboto abee fi abee badu re (276).

³⁸ Ba buloŋ aa dii kına hu vɔgo, ba kuwoni mıya hu fa aa we nıduworiboro hu tıyan a ta, ka dı boro hu fɔnısı.

Nıduworiboribal hu wara

³⁹ U sıgballıya, á ko pele dogimo ka nala hu aa duwori boro hu bı gyıŋ lee hu buloŋ ba aa wee. Ba na nıı-goloŋ kıdigi, ka nıı hu me aa we doŋ bı gyalıya, ka nıı hu me buloŋ bı lunjiye. Ba fa bına ba sı wuwo kan nıduworiboro hu lıı nıı hu nyıwa re.

⁴⁰ Nyę re ba keri hogıbala hu buloŋ ba fa aa kanj kyaga boro hu a lo we nıı hu tıyan. Ba kanj ı̄ması hu me ba fa aa kanj kı vıvwa kuunyındaabiisi hu ba aa kanj ki kuwosi boro hu me puri. Ba bıl mari kanj ganni hu me ba aa kanj vıvwa boro hu sıya tıyan ta ba gyıŋ vıvwa, dı puwo wuwo kanj nıduworiboro hu vala mu nıı hu nyıwa.

⁴¹ Ame boro hu fa fáá mu gyıvı bumbugulo badəmənı nıı aa kulo biŋ tıyan ne v sıya muvri gyıvı, v bı wuwo dı v vala, anj ka puwobal hu lej nıuyigil ko ı̄maa boro hu hal warı tala tala.

⁴² Nyę re laalyuwolo hu vıvı dı ba kpu nıtödiya nala hu buloŋ, dı ba kıdigi buloŋ ta ko duwori kyol fá nyıgısı.

⁴³ Ame laalyuwolo nıhiyawu hu fa bee kye dı ba kpu Pooł. Ee re v bası tıya ba baa dı ba ta yaa gee. Anj baa dı nala hu buloŋ aa we boro hu tıyan a gyıŋ nıı duwori, dı ba laa sıya gyaa tuu duwori mu nıı hu nyıwa,

⁴⁴ anjka dı nıkaaliya hu me tuu paa daaboriye hu bee daawariya hu, dı a me kanj duwori kyol. Nyę re á buloŋ yaa a lıı nıı hu nyıwa abee laanftıya.

28

Wıı hu aa puu Pooł Mɔlta tıyan

¹ Á aa wuwo lıı nıı hu nyıwa abee laanftıya gee, nala hu aa we doŋ bası tıya ma anıı paalıvu hu fej ne yaa Mɔlta. Nıı fa gol taŋha hu buloŋ ne ko banj kyeme.

² Nala hu gyı kanj ma welıŋ ne doŋ tıyan, a pe á tıyan kıŋkanj. Á gyı aa we doŋ tıyan gee re, duwoŋ gyı piili ki nıı. Lee buloŋ gyı fıtelyı kıŋkanj. Ee re ba gyı we diŋ tıya ma, á ki wiyenı.

³ Pooł mu paa daası a ko we diŋ hu tıyan, dı duŋ we daası hu tıyan. Ee re nıŋ kanj duŋ hu, v ko lıı a duŋ-po Pooł noŋ tıyan.

⁴ Nala hu aa we doŋ na dı duŋ hu duŋ-po Pooł noŋ tıyan gee, ba bası ki tıya dəmən a baa, "U kıı nıı baal no yaa nıkpıvı lı. U wuwo lıı nıı hu tıyan ne anj ha kanj muibol, ame v wıbəmō re hı aa dı v gee."

⁵ Ee re Pooł kanj duŋ hu pigisi ta, v tele diŋ hu tıyan, ame duŋ hu aa dumıa v gee, v bı yaa v wıı buloŋ.

⁶ Ba gyı aa gyegile re dı ba na, duŋ hu aa duŋ Pooł gee dı doŋ fa sı ı̄mala, koo dı Pooł fa sı lıı tele a sıba ba sii tıyan. Ba gyegili lolo, anj mügı baa dı Pooł yaa tığıvı ne.

⁷ Bee hu kuwori fej ne fa yaa Pubiliyosi. U bagısı me fa kpaga doŋ ne. U me gyı kanj ma nıhori welıŋ kyeyę boto, v diyı tıyan.

⁸ Dı Kuwori hu kuwo me fa aa wıılı, a piŋ diyı tıyan. Fıtelyı abee haməlın ne fa kana v. Ee re Pooł gyıvı na v diyı tıyan a kpa v nosı dəbə v tıyan a kyıvıwahı Wıısi tıya v, v na laanftıya.

⁹ Pooł fa aa yaa gee, wıula timma hu buloŋ fa aa we doŋ ko Pooł lee re v tıbı ba buloŋ, ba na laanftıya.

10 Ba gyi tiya ma bonye kina re yuga. Saşa hu tiyan á aa kye di á sii gyuu nüduworiboro a duwori kyol mu, ba kpa kina hu bulon á aa kye a we boro hu tiyan di á kaŋ vala ḥmanu hu.

Poɔl li Mɔłta tiyan a mu Roma

11 Á gyi we doŋ ne peŋsi boto aŋ na sii li gyuu nüduworiboro kídigi aa li Alizaŋdiriya. Nüduworiboro no feŋ ne fa yaa Təduŋ-daalıyanı. Boro no gyi siiŋ Mɔłta fuwo hu nyuwa tiyan ne, a li gyuu saşa a mu pele puwo saşa.

12 Á aa muu hu tiyan ne, á mu pele tɔɔ kídigi ba kí yiri Siraakusi, a hɔŋ doŋ kyeyę boto.

13 Á bıl sii li doŋ a mu gyuu nüduworiboro, a duwori mu tɔɔ kídigi ba kí yiri Riigiyiom. U siya aa gballa, puwo bıl piili kí doŋ, a li wüposu noduu düləŋ. U kyeyę baliya kyee re á ko pele tɔɔ kídigi ba kí yiri Putiyoli.

14 Á gyi na Krisitabiisi badomɔŋ ne doŋ. Ba baa di á hɔŋ ba lee kyeyę bape. Ee re á hɔŋ. Nye re á vala piŋ ḥmanu tiyan gée, a mu pele Roma.

15 Á nımmabalya hu aa laa Yesu wıya di Roma tiyan nıi á wıya anıi á aa ko re. Ba ko kyęŋ ma libolii tiyan. Ba badomɔŋ gyi kyęŋ ma Apiya Yobo hu tiyan ne. Ka ba badomɔŋ me kyęŋ ma lee hu ba aa yiri Dıısı boto nıhwawala aa piŋ doŋ. Poɔl aa naa ba, u teŋ bulon gyi pollo re, u kyowali Wıısı aŋgyuwasu.

Poɔl we Roma tiyan

16 Á aa muu pele Roma, ba tiya Poɔl ḥmanu re di u kí gyuu u dıŋ dıya, ka ba leŋ laalyuwolo hu kídigi kí deŋ u.

17 U kyeyę boto kyee, Poɔl yiri Gyuumma nıhiyasi aa we bee hu tiyan ba ko lanji. Ba aa lanja gée re u bası tiya ba a baa, "N naabalıya Iziral tımma, n bi yaa wıi bulon kyogi á nala. N bi kyogo á naabaala sınsı me. Ka ba kana n to dıya tiyan Gyerusalem tiyan, a bıl kpa n we Roma tımma me nosi tiyan.

18 Nye re Roma tımma di n sarıya, a na di n bi kyogo wıi bulon a maga di ba kpu n. Eewıya, ba fa kí kyę di ba kpa n ta.

19 Ame Gyuumma hu gyi bi laa di ba kpa n ta. Ee re n bıl wıi lɔlo anı sula ḥmanu di ba kana n ko kuworibal hu lee di u di n sarıya. Ame n ke bi kaŋ wıbɔŋ bulon di n bası a mu kí tile n tıla nala tiyan.

20 Nye re tıŋ n baa n si na ma di á bası wıya gée. Nal hu wıya Iziral tımma aa kaŋ bayıyela anıi u si ko, u wıya re tıŋ ba kaŋ kyɔrümɔ no vıwua n nye."

21 Poɔl aa bası gée, ba bası tiya u a baa, "Á bıl laa teŋ bulon a li Gyudıya paalısu a mu kí tile i tiyan. Á nımmabalya kídigi me bıl li doŋ ko a bası i wıbɔŋ."

22 Ame á gyıma anıi lee ke bulon nala aa kí bası wıbɔmɔ re a mu kí tile paati hu tiyan i aa wee. Ee re tıŋ á kí kyę di á gyıŋ wıi hu i aa kana."

23 Ee re ba tiya Poɔl kyee. Kyee hu aa ko pele, nala yuga sii ko lee hu Poɔl aa gyuu. A yan piili u kyıkyuwala bulon a kaŋ kí mu u dıdaana, Poɔl bası Wıısı koro hu wıya gée re a tiya nala abee sıfıyasi. U gyi kpaa wıya hu Moosi aa bine abee wıya hu Wıısı tıŋdaala aa saba Wıısı teŋ tiyan ne, a daga nala hu anıi Yesu Krisita wıya hu u aa bası yaa wıtū re. Aŋ kí lugá di ba laa wıya hu di.

24 Nala hu aa nıi wıya hu u aa bası, ba badomɔŋ laa di, ka ba badomɔŋ me bıl laa di.

²⁵ Amé widiги re Poɔl gyi ko bası, nyuutaaduwo gyuu ba, ba sii pisa. Wui hu v gyi aa basa re nye. U baa, "Wiya hu Wuisi Wiyese Welii hu aa tuŋ Wuisi tındaal Azaaya tiyan a bası tiya ma naabaala hu yaa witu re.

²⁶ U fa bası baa,
'Mu nala no lee a bası tiya ba baa, Ma sì gyegili nii wiyaabee sıfıyasi, an
bì sì gyiŋ ba memiye. Ma sì kyirigi ma sıya aŋ bì sì na kùŋ bulon
me,

²⁷ beewiya nala no nyuni deye re kùŋkan, ka ba tò ba dìgina me dì ba ta
nii wui bulon. Ba kaj ba sıya me tò re dì ba ta na kùŋ bulon. Wuisi
baa dì gée fa daa, ba sıya fa sì kí na, dì ba dìgina me fa kí nii wiya.
Ba hakilli me fà sì kí gyiŋ wiya memiye. Ee re fa sì leŋ dì ba mügi
ko tuja ñ, dì ñ leŋ dì ba na laanfiya."

²⁸ Nye re Poɔl bil bası tiya ba a baa, "Ma yan gyuma anii Wuisi tuŋ v
tındaala re dì ba mu bası wiya hu aa daga gée hu Wuisi aa laa nala kí ta,
a tiya nala hu aa bì yaa Gyuuma me. Ba ke sì gyegili nii."

²⁹ (U aa bası wui no, Gyuuma hu kpa mu, a kaj wui hu kí kpa dɔmɔŋ.)
³⁰ Poɔl gyi hɔŋ Roma tiyan ne bisi balya, a laa diya kí gyuu, aŋ kí tuŋ.
Nal bulon aa ko ko dì v na v, v aa kaj v tūna welin ne.

³¹ U gyi bası Wuisi koro hu wiya kí tiya nala re, a kí daga á Tūna Yesu
Krisita wiya me abee nyuduwo. Ka nal bulon me bì too v ñmanu dì v ta
bası Yesu wiya doŋ.

TEN HU POCOL AA SABA TIYA ROMA TIMMA

1 Miyān Pocol aa yaa Yesu Krisita tūntunni re sabi teñ no a kī tiya mamaa Roma timma. Wūsi re yiri ñ dī ñ yaa u kpambiya añ būl lū ñ dī ñ basi u wiweliye hu a kī tiya nala.

2 Ba saba Wūsi Teñ tiyan ne anu Wūsi gūl tūl u tūndaala tiyan ne faafaa bulon, a we nyūwa wiweliye no wīya.

3 U biye á Tūna Yesu Krisita wīya re wiweliye no kī daga. Yesu nihuwo binlinj tiyan, u gūl lū Kuwor Deviti doho tiyan ne.

4 Ame u aa lū Wūsi lee a yaa tūpulon tūna lugo tiyan ke, Wūsi gūl kpa u debal le a kyisi u sūn tiyan, a daga anu u yaa u biye re.

5 U tiyan ne Wūsi tūja a lū ma abee bonye, a leñ á yaa u kpambisi a basi u wiweliye hu kī tiya dūnya nala bulon dī ba laa u wīya dī, a kī tūja u nyūwa dī u feñ yiri.

6 Mamaa Roma timma hu me Wūsi aa yīra ma ko yaa Yesu Krisita nala, ma me pēe nala no tiyan ne.

7 Eswīya, ñ sabi teñ no kī tiya ma nala hu bulon Wūsi aa kyo, a yiri ma, ma yaa u nala Roma tiyan ne. Á kuwo Wūsi abee á Tūna Yesu Krisita bonye abee ba fiyeluv si we ma lee.

Pocol kyuwali Wūsi angyywawas

8 Ka dī ñ na basi wūl bulon, ñ tūl Yesu Krisita tiyan ne a kī kyuwali Wūsi angyywawas ma bulon wīya, beewiya dūnya nala bulon aa nūl gēe hu ma aa laa Wūsi wīya di re.

9 Wūsi hu ñ aa tūl abee ñ tūdigi, a kī basi u Biye wiweliye hu, u re yaa ñ dañsiya tūna anu saña ke bulon dī miyan ne ko kī kyuwali u, ñ aa kī liisi ma wīya re.

10 N aa sula u re anu dī u ko yaa u kyeri, nyē ke u leñ dī ñ na ñmanu a ko na ma.

11 N kyeri re yaa dī ñ ko na ma a pe ma tiyan abee Wūsi Wiyesi Welii hu bonye kīna, dī ee wuwo leñ dī ma mari sūl welinj ma Wūsi laadii tiyan.

12 Wūl hu ñ aa basi memii re nyē: Dī miyan ne ko ma lee ñ Wūsi laadii si leñ dī ma tenni polli, dī ma Wūsi laadii me leñ dī ñ teñ me polli.

13 N naabalīya, ñ aa kyē dī ma gyuma re anu ñ aa lugt re welinj dī ñ ko na ma, ame ñ ñmanu re aa bee lū sūl. N kyo dī ñ naa nala a lū ma doñ tiyan me re dī ba ko tūl Wūsi, anu ñ aa yaa gēe ma dōñtijsi hu aa bī yaa Gyumma leye badōmōj tiyan.

14 Beewiya u yaa filu re dī ñ basi Wūsi wiweliye hu a tiya nala irin bulon: Sisuri timma abee nigrisi, wīgyōwnna abee bambugo.

15 Nyē re tūl u yaa ñ sıfıyasi, dī ñ basi Wūsi Wiweliye hu a tiya ma nala hu aa we Roma tiyan me.

16 Wūsi wiweliye hu basi bī yaa ñ hūsi, beewiya ñ gyuma anu ba aa re yaa Wūsi dee u aa kpaa kī laa nala hu bulon aa laa ba di. Gyumma re si laa sıya dī nala hu aa bī yaa Gyumma me kī tūja.

17 Wūsi wiweliye hu re daga gēe Wūsi aa leñ nala wuwo yaa tūpulon timma u sıya tiyan. Ba daga anu dī nala hu aa laa Wūsi di re wuwo sūl ba laadii tiyan a mu teñ, ba si yaa tūpulon timma Wūsi sıya tiyan. Ba sabi nyē re Wūsi teñ tiyan a baa,

"Tipulon tūna Wūsi laadii re si leñ dī u kañ mülbol aa bī kañ tenii."

Nal buloŋ kaj wíkyogii re Wíusi siya tiyan

18 Wíusi aa we wíusibee tiyan daga anii u naa baanq níbómoo abee nala hu aa bee tui u nyuwa nyuu tiyan ne, beewiya ba wíyaabómoo nyagi Wíusi wtui hu biŋ ne.

19 Wíusi naa baanq ba nyuu tiyan ne, beewiya wiya hu buloŋ aa maga di ba gyuma a mu kí tile Wíusi tiyan, ba bi yaa wífanjya. Wíusi tui kanj ba pollí tiya ba re.

20 A lú dñuniya piili tiyan buloŋ, Wíusi wiya badómoo we doŋ ne níhuwobisi bee na abee ba sii. Wiya no re yaa Wíusi dee hu aa bi kanj tenii, abee u kílənq hu aa daga nii u yaa Wíusi re. Abee á bee na wiya no bee a sii nye buloŋ, ka á aa wuwo deŋ Wíusi kímarıya tiyan ne a gyuŋ ba sii. Eswiya, nal kídigı buloŋ bi si wuwo baa di u ke fa bi gyuŋ Wíusi wiya.

21 Ba gyuma anii Wíusi we doŋ ne, ame ba bi kpa u gyırıma kí tiya u anii u yaa Wíusi re, a bee kyıwahı u angyıwası me. Ame wífögısı duŋ ne ba kí bıını ba hakıllı tiyan. Bambugi-hakıllı re ba kana, a kí kpa Wíusi ee hu aa bi kpa ızmanı.

22 Ba aa baa di ba yaa wígyıunna re, an yaa bambugo.

23 Ba fa maga di ba kí kyıwahı Wíusi hu aa bee suba re, ka ba viya an mügi mari kına aa kí níhuwobisi aa svı̄, koo kına aa kí digibiisi koo posı̄ koo kına aa tuuri taŋha, a kí kpaari ba.

24 Eswiya, Wíusi leŋ ba wiya tiya ba re, ba kí yaa bisinj wiya hu ba tui hakıllı ana kyo, a kí yaa hıusi wiya bee dómooŋ.

25 Ba viya Wíusi wítui hu re an mügi laa wínyıyel di, a mügi kpa ba tui tiya kına Wíusi aa mara a kí kpaari ba, an viya Nal hu tui aa mari kına hu kyıwahı. U re maga di á kí danno u a kaŋ kí mu deŋden. Ami.

26 Ba aa yaa wiya no wiya, Wíusi leŋ ba ta re ba kí yaa wílaama abee hıusi wiya hu ba aa kyo. Haana aa viya ba bee baala aa si piŋ ne, an ki piŋ ba hadoŋtı̄nsı̄.

27 Ee tui re baala me aa viya haana kyeyı anii Wíusi aa daga gęe, an mügi hıini kí kyę ba badoŋtı̄nsı̄, a kí yaa hıusi wiya bee dómooŋ. Ba aa yaa bisinj wiya no, dögısın hu aa maga, u re ba yırı kí we ba tui tiyan gęe.

28 Nala no aa bi laa nyuwa di ba kpa Wíusi wítui hu ba aa gyuma a we ba hakıllı tiyan wiya, Wíusi me leŋ ba ta re di ba kí tui ba tı̄bı̄njbómoo hu tiyan, a kí yaa wiya hu aa bi maga.

29 Ee re tui ba kí yaa wíbómoo ke iriŋ buloŋ. Ba bı̄ŋsı̄ bi kyalla, ba aa kaŋ tı̄bala, a kaŋ gyogıbı̄ŋlörün me. Ba tı̄sı̄ aa kí hıllı nala re, ba kí kpu nala, a kí kaa kaası. Ba aa kí mırı nala re, a kí yaa nala teŋbeeli wiya. Ba aa kí bası nala wiya re,

30 a kí kyogi dómooŋ fene me. Ba haası Wíusi re, a yaa nyuduwo timma me. Ba aa kí daga ba tui re, a kí bigisi ba tui. Ba aa kyę ı̄majsı re ba aa si tuija a mari kí yaa wíbómoo, a bee tui ba kuwoma abee ba nı̄mma nyuvsı.

31 Ba wuwo hıusi re welinj, a bi kaŋ wítui me. Ba bi kyo nala, a bee fá nala sikii me.

32 Ba gyuma anii Wíusi baa di nala hu aa yaa wiya no bi si kaŋ mübol, an ka ba ha viya an ki yaa. An ha aa pe kí we nala hu aa yaa wiya no iriŋ me nyuni, di ba mari kí yaa.

Wíusi si di nal buloŋ sariya

1 I nal hu aa kpa kyogisi kí tiya i döŋtuna, i tui me bi lú wí tiyan. Di i re yaŋ ko kpa kyogisi kí tiya i döŋtuna, gyuma welinj anii i tui re i kpa

kyogisi kí týa gëe, beewiya wýa hú i aa baa dí i döñtuna hú yaa i kpa kyogisi kí týa v gëe, ba tû bee ba nyuu re i me kí yaa.

2 Á gyuma anú dí Wíusi re ko dí nala hú aa yaa wýa no iriñ sariya a kpa kyogisi týa ba, v yaa maga re.

3 Dí i nihuwobin me re yañ aa di nala sariya a kpa kyogisi kí týa ba, an me ha we hanj wýa hú tû bee ba nyuu týan kí yaa, i bûna anú i ke si wuwo fá nyugisi di Wíusi ta di i sariya re koo?

4 Koo v kíl gëe anú i aa den bonye hú abee kenyiri hú Wíusi aa kana beel-i waasú? U maga dí i gyuma re anú wíl hú aa tûj Wíusi kañ bonye beel-i re yaa dí ee wuwo leñ dí i birimi hú wíbomó týan.

5 Ame i bembii deye re kúkkañ, i bi vuwa dí i birimi hú i wíbomó týan. Eewiya, doğisú hú Wíusi aa si doğisi i kúkkañ kyee hú v aa si kpa bañ abee wítü a di döñtuna nala sariya ba wíbomó wýa, l leñ v mari yuga ki pe re.

6 Beewiya nal buloñ wýaalıya tuno aa maga gëe re Wíusi si kpa týa v.

7 Nala badomón me we doñ a kañ mala bee wíweliye yayı, beewiya ba aa kí kyee dí ba kañ yohun abee feñ abee mübol aa bî kañ tenii re Wíusi sıya týan. Nala no re Wíusi si kpa mübol aa bî kañ tenii týan.

8 Ame nala badomón me we doñ, a kyla ba doñ wýa, a wýa wítü hú ñmanı týan, aŋ kí týa wíbomó týan. Nala no nyuu týan ne Wíusi bañ si sii kúkkañ, dí ba na twara bee tíkyogi kúkkañ.

9 Nal ke buloñ aa yaa wíbomó, v tûna si na twara kúkkañ. Gyumma re si laasiya di nala hú aa bî yaa Gyumma me kí týa.

10 Ame nala hú buloñ aa yaa wíweliye, ba si na yohun abee feñ abee laanjfiya Wíusi lee. Gyumma re si laasiya di nala hú aa bî yaa Gyumma me kí týa.

11 Beewiya, Wíusi bee lugisi nala v sariya dii týan.

12 Nala hú aa bî yaa Gyumma bî gyüñ Wíusi mırısı hú Moosi gyüñ aa saba týa Gyumma. Eewiya dí ba aa re ko kí yaa wíbomó, mırısı hú daa Wíusi si kpa di ba sariya, ame abee gëe buloñ doğisú hú ba aa si na re yaa suv aa bî kañ tenii. Ame di Gyumma ke re ko kí yaa wíbomó, hanj mırısı hú tû re Wíusi si kpa di ba sariya beewiya ba ke gyüñ ba re.

13 Mırısı nyiñ duñ bî si wuwo leñ dí nal yaa tipulñ tûna Wíusi sıya týan. Ame nala hú aa tûj mırısı hú mu su, ba aa re Wíusi si leñ dí ba yaa tipulñ timma v sıya týan.

14 Abee nala hú aa bî yaa Gyumma aa bî gyüñ mırısı hú Moosi aa saba buloñ, dí ba hakilli re ko daga ba dí ba yaa wýa mırısı no aa daga, ee daga nü mırısı hú we ba hakilli týan ne gëe, abee ba aa bî gyüñ mırısı no buloñ.

15 Ba wýaalıya daga anú wýa hú mırısı hú aa daga we ba tísı týan ne. Ba hakilli me daga anú mırısı no we ba tísı týan ne, beewiya, dí ba aa re ko yaa wíbomó koo wíweli, ba aa gyuma re ba hakilli týan.

16 Eewiya, Wíusi Wíweliye hú ñ aa bası daga anú nyę re ba si kí kyee hú Wíusi aa si kañ nala wífanlıya buloñ ko hú pülñ a tûj Yesu Krisita týan a di ba sariya.

17 Ka l me, l nal aa baa dí i yaa Gyuu re, a kpa i wíl buloñ we Wíusi mırısı hú Moosi aa saba biñ týan, a kí daga i tû anú i gyüñ Wíusi welin ne.

18 I baa dí i gyüñ wýa hú Wíusi aa kyee dí i kí yaa re, beewiya mırısı hú Moosi aa saba biñ daga i wýa hú aa kpaña ñmanı re.

19 I baa dí i re yaa nyulıma daatigü, a yaa nala hú aa we bilhuu týan me kyaanvú.

²⁰ I baa dì i re yaa nal hu aa daga bambugo abee nala aa bì gyiñ wù buloñ. Beewiya, i laa di re anii i aa gyiñ Wùisi mirisi hu Moosi aa saba bin wiya, i gyiñ wù buloñ ne, a gyiñ wù hu buloñ aa yaa wütü me.

²¹ I nal hu aa daga nala, bee re tui i bee daga i tui ke? I aa daga nala re di ba ta kí gaa, anka i tui ke ki gaa.

²² I aa baa dì nala ta kí kyees ba döñtijisì haana koo balama, anka i tui ke ki kyees nala haana abee nala balama. I aa baa dì i haasi vüga marü re, aŋ mu kí gaa kína vüga düsi tiyanj.

²³ I aa daga i tui re anii i ke gyiñ Wùisi mirisi hu Moosi aa saba bin ne, aŋ gola kí kyogi mirisi no, a kí we Wùisi hüsü tiyanj.

²⁴ Wùisi teñ tiyanj ba saba re a baa,

"Mamaa Gyuumma re leñ nala hu aa bì yaa Gyuumma kí kyogi Wùisi fen."

²⁵ Dì mamaa re aa tuñ Wùisi mirisi hu Moosi aa saba bin kyurrr, eε ke ma pene hu kerii kaŋ memii re. Amé dì mamaa re ko bee tuñ ba, ma fa aa bì keri ma pene re kpiya.

²⁶ Dì nal hu aa bì keri u peñ ne aa tuñ Wùisi mirisi hu Moosi aa saba bin kyurrr, Wùisi aa kpa u anii u keri u peñ ne.

²⁷ Mamaa Gyuumma, ma gyiñ mirisi no re beewiya mamaa re ba sabi ba tuya, ka ma keri ma pene me, ame abee gée buloñ ma bee tuñ mirisi hu. Eewiya, nala hu aa bì keri ba pene aŋ kí tuñ mirisi hu ba si maakyiye di ma sariya a kpa kyogisi tyia ma.

²⁸ Nyé daga anii wiya ba aa yaa nal tenjbi tiyanj daa re aa leñ u yaa Gyuu tu. Ba aa keri i peñ me dñj daa daga anii i yaa Gyuu tu re.

²⁹ Amé dì nal yaa Gyuu tu, u yaa u tiya tiyanj wù re, u bì yaa wù ba aa yaa u teñ tiyanj. U re bil yaa nal hu Wùisi Wiyesi Welii hu aa kaŋ u hakila burum, u yaa tipulon tuña Wùisi siya tiyanj, u bì kú nü u aa tuñ Wùisi mirisi hu Moosi aa saba bin ne tuñ. Nal no irin bigisii lü Wùisi lee re, nihuwobij lee daa u lü.

3

¹ Ba nyé tiyanj, dì nal le yaa Gyuu, wbbee re u kpa kpiya nal hu aa bì yaa Gyuu. Gyuu yayi tóñ re yaa bee? Koo peñ kerii tóñ re yaa bee?

² Wütü re Gyuu yayi kaŋ tóñ re ñmanu buloñ tiyanj. Tóñ hu aa laasuya re nyé: Gyuumma nosi tiyanj ne Wùisi gyi kpa u wiya we.

³ Wütü re, ba badomoy gyi bì kaŋ wütü Wùisi wiya hu tuñ tiyanj. Amé nye yan si wuwo leñ dì Wùisi ta yaa wiya hu u aa baa u si yaa?

⁴ Aayi, ba mura re! Abee nihuwobisı buloñ aa yaa winyiyela me, Wùisi ke kan wütü re. Ba saba Wùisi wütü wiya re Wùisi teñ tiyanj a baa, "Dì i ko kí basi wiya, nal buloñ aa na ba yaa wütü re, dì i re dìi nal buloñ sariya me, ba aa na nü i kína svoma re."

⁵ Amé dì á wibomoy yayi re leñ nala na welij anii Wùisi ke kaŋ wütü re, á si wuwo baa dì Wùisi bee yaa welij u aa dögisi ma á wibomoy wiya? (Wùi hu nal buloñ aa si piyesi re nyé.)

⁶ Aayi, ba mura re! Beewiya dì Wùisi re fa bì kaŋ wütü, ee re u si yaa a di dunuya nala sariya?

⁷ Ka dì ñ winyiyel le leñ Wùisi wütü kyaası lü sín, a daga u gandari, bee re si tuñ dì u ha di ñ sariya a kpa kyogisi tiya ñ a baa dì ñ yaa wibonyaal le.

⁸ Dì gée re fa, bee re tuñ á fa bì si baa dì ma leñ dì á kí yaa wibomoy, dì wiweliye ko. Nala badomoy paalt kyogi ñ fen ne anii ñ tui gba basi nyé re. Kyogisi hu aa maga bee nala no, u re Wùisi si kpa tiya ba.

Nal bulon bì yaa tipulvñ tñna Wìisi siya tiyan

9 Dì nyę re yaŋ, ma bìuna anı á nala hú aa yaa Gyuma ke kpiya nala hú aa bì yaa Gyuma re? Aayi, á me bì kpiya ba. N laa siya leŋ ma gyima re anı Gyuma abee nala hú aa bì yaa Gyuma bulon yaa wibom̄o yosi re.

10 Ba sabi gęe re Wìisi teŋ tiyan a baa,
"Nal bulon bì yaa tipulvñ tñna Wìisi siya tiyan, haali nıdigi me.

11 Nal bulon tuwo a kaŋ wıgyoŋ, nal bulon me tuwo a kyo dì u tñna Wìisi.

12 Nal bulon kpaa hal yiya Wìisi re. Ba bulon yaa wibom̄o nyugisi gyuu mu re.

Nal bulon tuwo a ki yaa wıweliye, haali nıdigi me.

13 Ba nyuusi wibasiya muri nala ki kpu re.

Winye-bɔŋlörüm̄ duŋ ne we ba nyuusi tiyan
Wii bulon ba aa basi kaŋ hwoŋ ne anı duŋ hwoŋ.

14 Ba aa ḥm̄yesi ḥm̄yesi-bɔŋlörüm̄ re ki tiya nala.

15 Ba bee yaa gyegye nala kpuŋtiyan.

16 Dì ba aa re ko mu lee ke bulon, kyogisi duŋ ne ba aa kyogi, a leŋ nala tisi kyogi.

17 Ba bì sì laa nyuwa yaa wii bulon aa sì leŋ dì ba bee nala sūma.

18 Ba bee fá Wìisi me."

19 Á gyima anı dì Wìisi mırısı hú Moosi aa saba biŋ ne aa daga wii bulon me, nala hú aa tñj ba re ba daga ki tiya. Ee wiya nal bulon bil bì sì wuwo baa dì u ke bì yaa wii maga dì Wìisi dögisi u. Ee daga anı duŋiya nal bulon sariya re Wìisi sì dì.

20 Nal bulon bì sì wuwo tñna Wìisi mırısı hú Moosi aa saba biŋ, dì ba leŋ dì u yaa tipulvñ tñna Wìisi siya tiyan. Wii hú mırısı no aa yaa bulon ne dì ba leŋ nal bulon gyima nii u yaa wibom̄yaal le.

Ee Wìisi aa leŋ á yaa tipulvñ timma u siya tiyan

21 Amé lagilagı no, Wìisi daga ḥmanı hú nala aa sì tñja a wuwo yaa tipulvñ timma u siya tiyan ne. U ḥmanı hú bì lì Wìisi mırısı hú Moosi aa saba biŋ tñja tiyan. Amé Wìisi mırısı hú Moosi aa saba biŋ abee Wìisi tñjdaala bulon gyi dìi ḥmanı no wiya daŋsya re.

22 Nala Yesu Krisita laadii tiyan ne Wìisi aa tñja a leŋ dì nala yaa tipulvñ timma u siya tiyan. Nal bulon aa laa Yesu Krisita wiya di, dì u tñna yaa Gyuu koo u bì yaa Gyuu, u re yaa tipulvñ tñna Wìisi siya tiyan, beewiya Wìisi ke lee nal bulon yaa kidiŋi re.

23 Nal nal bulon yaa wibom̄o re, ee re tñj á bì kaŋ Wìisi gaŋdarı hú fa aa maga dì á kana.

24 Amé Wìisi tñ bonye tiyan ne u tñj Yesu Krisita tiyan a laa ma ta a leŋ á yaa tipulvñ timma u siya tiyan. Á bì yaa wii bulon a maga dì u yaa nyę tiya ma.

25 Wìisi tñ re leŋ Yesu Krisita kpa u mübol a hú wìisvñ dì Wìisi tñ u súu hú tiyan a kpa á wibom̄o kye ma. Eewiya nal hú bulon aa laa Yesu Krisita wiya di, Wìisi aa kpa u tñna wibom̄o kye u re. Wìisi yaa wii no re dì u daga anı u yaa tipulvñ tñna re. Faafaa tiyan, u fa kaŋ kenyiri re a kpa u nyuŋgolo yiya nihuwobisi wibom̄o yayi.

26 Amé lagilagı no ke, Wìisi birumi u siya kyaası á wibom̄o re. Nyę tiyan u daga anı u yaa tipulvñ tñna re, anı bùl daga anı dì nal bulon ne ko laa Yesu wiya di, u aa leŋ u tñna yaa tipulvñ tñna re u siya tiyan.

27 Wibee re á yan̄ kana, a kí daga á tui? Á bí kañ wui buloñ, beewiya mirisi hu tuiñ daa si leñ di nal yaa tipulvñ tuiña Wíusi siya tiyan̄, see u tuiña Wíusi laadii.

28 Eewiya, wiya hu tiyan̄ á aa sına re yaa nal Wíusi laadii re si wuwo leñ di u tuiña yaa tipulvñ tuiña Wíusi siya tiyan̄, mirisi hu tuiñ ke daa.

29 Koo ma búna anu Wíusi yaa Gyuumma dvñ Wíusi re? Aayi. U yaa nala hu aa bí yaa Gyuumma me Wíusi re.

30 Wíusi yaa Wíidigi dvñ ne. Gyuumma abee nala hu aa bí yaa Gyuumma buloñ, ba laadii tiyan̄ ne u aa tuija, a leñ di ba yaa tipulvñ timma u siya tiyan̄.

31 Nyé yan̄ daga anu á laadii leñ á kpa Wíusi mirisi hu Moosi aa saba biñ ta re koo? Aayi, ba mura re! Ame á Wíusi laadii hu re si leñ di á mari gyuñ tuiñ mirisi hu Moosi aa saba biñ welin̄.

4

Abírahám Wíusi laadii

1 Wibee re á si basi á Gyuumma naabaa Abírahám lugo tiyan̄? U muñbol tiyan̄, wígeema re u na wiya no á aa basi tiyan̄.

2 Di u wiyaalıya re fa tuiñ Wíusi leñ u yaa tipulvñ tuiña u siya tiyan̄, ee ke u fa kañ wui u aa si wuwo kpa kí daga u tui, ame Wíusi ke siya tiyan̄ fa ta daa.

3 Amé Wíusi teñ tiyan̄ ba basa re anu Abírahám gyi aa laa Wíusi di re tuiñ Wíusi gyi leñ u yaa tipulvñ tuiña u siya tiyan̄.

4 Di nal le tuñ tuma di ba tun-ñ, tuno hu u aa laa bí yaa kyögita. U tuma re a laa.

5 Amé di nal le bee deñ u wiyaalıya tiyan̄ an̄ laa Wíusi di anu u re aa leñ wíbonyaal yaa tipulvñ tuiña u siya tiyan̄, u tuiña laadii no tiyan̄ ne Wíusi si tuija a leñ di u yaa tipulvñ tuiña u siya tiyan̄.

6 Wui no re Kuwori Deviti gyi basi, a daga anu di Wíusi re leñ di nal yaa tipulvñ tuiña u siya tiyan̄, an̄ bí yaa gée ákuu tuiña wiyaalıya wiya, di u tuiña yaa nyusun̄tuiña re. Nyé re Kuwori Deviti basi:

7 "Nyusun̄timma re yaa nala hu wiyaakyogiye Wíusi aa kpaa kyę ba.

Nala hu wíbom̄o Wíusi bíl aa bee liisi,

8 Nyusun̄tuiña re yaa nal hu Wíusi aa bí maglu u wíbom̄o kí bin̄."

9 Nyusun̄ no wiya Kuwori Deviti aa basa, u yaa nala hu aa keri ba pene dvñ kíñ ne? Aayi, nala hu aa bí keri ba pene me pées re. Á aa kí basi sañja buloñ ne anu Abírahám Wíusi laadii re gyi leñ u yaa tipulvñ tuiña Wíusi siya tiyan̄.

10 Sañja bee tiyan̄ ne Wíusi gyi leñ Abírahám yaa tipulvñ tuiña no? Hañ sañja hu tiyan̄, di u gyi keri u peñ ne koo di u ha gyi bí keri u peñ? Wíusi gyi aa leñ u yaa tipulvñ tuiña gée di u ha gyi bí keri u peñ.

11 Abírahám peñ hu kerii gyi yaa magul le, a daga anu u aa laa Wíusi di re tuiñ u yaa tipulvñ tuiña Wíusi siya tiyan̄, di u ha bí keri u peñ. Ee wiya nala hu buloñ aa bí keri ba pene an̄ laa Wíusi di, u leñ ba me yaa tipulvñ timma u siya tiyan̄, Abírahám ne yaa ba naabaa.

12 U re yaa nala hu aa keri ba pene me naabaa. Amé u bí kíñ níl ba aa keri ba pene dvñ wiya re tuiñ u yaa ba naabaa. Ba muñbol tiyan̄, ba laa Wíusi di a pe ba pene hu kerii tiyan̄ ne, anu á naabaa Abírahám me gyi aa laa Wíusi di an̄ na keri u peñ gée.

13 Nyuwa hu Wíusi gyi aa wee tiya Abírahám bee u doho nala anu u si kpa dvñiya buloñ tiya ba, u bí kí Abírahám gyi aa tuiñ mirisi hu Moosi gyi

aa saba biŋ ne tuŋ Wīsī gyi we nyūwa no. Amē Abūrahām gyi aa laa Wīsī di ka Wīsī leŋ u yaa tīpulūŋ tīna u sīya tīyāŋ ne tuŋ u gyi we nyūwa no.

¹⁴ Dī nala hu aa tuŋ mīrīsī hu Moosī gyi aa saba biŋ duŋ ne Wīsī fa we nyūwa no tīyā, ee ke Wīsī laadīi fa yaa waasū re, ka nyūwa hu Wīsī aa we me fa bee kaŋ tono buloŋ.

¹⁵ Beewīya Wīsī mīrīsī hu Moosī gyi aa saba biŋ leŋ Wīsī baan kī sii nala nyuu tīyāŋ ne. Dī mīrīsī re fa tuwo, wīkyogīye me fa bee we doŋ.

¹⁶ Eewīya, nyūwa hu Wīsī aa wee, nala laadīi tīyāŋ ne u sī tīja a yaa wī hu wiya u aa wee nyūwa hu, dī u yaa wī Wīsī aa yaa tīyā ma waasū u bōnyē tīyāŋ. Nyē yaŋ daga anū Abūrahām doho nala buloŋ kōnī si na wī hu wiya u aa wee nyūwa hu. U bī kī nū ba nala hu aa tuŋ Wīsī mīrīsī hu duŋ ne u sī yaa wī no tīyā, amē abee ba nala hu buloŋ aa laa Wīsī di anū Abūrahām gyi aa laa Wīsī di gēe. Beewīya Abūrahām ne yaa á buloŋ naabaa Wīsī sīya tīyāŋ. Ba basī nyē re Wīsī teŋ tīyāŋ abaa,

¹⁷ "N leŋ i yaa paalūŋ gyamaa nala kuwo re."

Wīsī sīya tīyāŋ Abūrahām ne yaa á buloŋ kuwo. Wīsī hu aa wūwo leŋ sūvūnī mīgī sii sūv tīyāŋ, aŋ bīl wūwo leŋ kīna gyi aa tuwo me we doŋ, Wīsī no re Abūrahām gyi laa di gēe.

¹⁸ Wī buloŋ gyi tuwo aa sī leŋ dī Abūrahām kī yīyēlī anū wī no Wīsī aa baa u sī yaa, kōnī sī yaa, amē o gyi laa Wīsī dī re, a ha kī yīyēlī. Eewīya, u kōnī gyi ko yaa paalūŋ gyamaa nala kuwo re anū Wīsī gyi aa basī tīyā u dī u doho nala sī yūga anū kūyūwūlīya gēe.

¹⁹ Saŋa hu tīyāŋ Wīsī gyi aa basī wī no tīyā Abūrahām, dī Abūrahām gyi yaa nū bīsī kōc re. U gyi gyīma anū u hīyasa re, a bīl bī kaŋ dee aa sī wūwo lūl biye. U haanī Saara me gyi yaa hāpīrī re, a me hīyasi. Abee gēe buloŋ, Abūrahām ha gyi laa Wīsī di re.

²⁰ Abūrahām gyi bī yaa Wīsī sīge nyūwa hu u aa wee tīyāŋ. Amē o gyi mari laa Wīsī di re wēlinj, a kī dānnī u wī hu u aa sī yaa tīyā u wiya.

²¹ Beewīya u gyi laa Wīsī di re wēlinj, a bee yaa sīge mūhvī me anū Wīsī kaŋ dee re u aa sī yaa wī hu wiya u aa wee nyūwa hu.

²² U gyi aa laa Wīsī di nyē re tuŋ Wīsī gyi leŋ u yaa tīpulūŋ tīna u sīya tīyāŋ.

²³ Ba aa saba a baa dī Wīsī leŋ u yaa tīpulūŋ tīna u sīya tīyāŋ, Abūrahām duŋ wiya daa ba sabī gēe.

²⁴ Ba saba gēe á nala hu me Wīsī aa sī leŋ dī á yaa tīpulūŋ tīmma akuu á aa laa u dī wiya re. Wīsī re yaa nal hu aa kyīsī á Tīna Yesu sūv tīyāŋ.

²⁵ U leŋ Yesu sūba á wībōmō wiya re, a bīl leŋ u sii sūv tīyāŋ me dī á wūwo yaa tīpulūŋ tīmma u sīya tīyāŋ.

5

Nyē ke á bee Wīsī mīgī sūma re

¹ Nyē ke á aa laa Wīsī di, u leŋ á yaa tīpulūŋ tīmma u sīya tīyāŋ nyē, Wīsī tuŋ á Tīna Yesu Krisita tīyāŋ ne a leŋ á beel-u mīgī sūma.

² Akuu á aa laa Krisita di wiya, u leŋ á gyūu Wīsī lahōrvūmō tīyāŋ ne. Lagilagī no á aa gyūu Wīsī lahōrvūmō tīyāŋ nyē, á aa gyūwōsī re beewīya á kaŋ bayīyela re anū kyēs kīdīgi, Wīsī sī leŋ dī á me kaŋ u gaŋdarī hu.

³ Ee me duŋ daa, á aa gyūwōsī re akuu twāra hu á aa naa wiya, beewīya á gyīma anū twāra no sī leŋ dī á kaŋ mala.

⁴ Dī ámaa re kaŋ mala, ee re sī leŋ dī Wīsī teŋ fīyēlī á tīyāŋ. Dī ámaa re gyīma anū Wīsī teŋ fīyēlā á tīyāŋ, ee re sī leŋ dī á kaŋ bayīyela.

5 Bayięela hu á aa kana, á bì sì maakyiye dì hìsì, beewiya Wìsì tìj u Wiyesi Welii hu v aa kpaa tiya ma tiyan ne a kpa v kyori we á tìsì tiyan.

6 Beewiya saja hu á ha fa aa we á wibomò tiyan, a bì kañ dee á aa si wuwo lì á tìi ba tiyan, han saja hu tiyan ne Wìsì biñ kyee, a leñ Krisita ko suba á wiya.

7 U yaa wìduwo re abee nal aa sì laa nyuwa suba nìtì wiya. Amé kapuwo nal ke sì laa nyuwa suba nal aa yaa wìweliye wiya.

8 Amé Wìsì daga ma anu v kyo ma re kùkkañ, beewiya saja hu á ha gyi aa yaa wibonjaala tiyan ne Krisita suba á wiya.

9 Krisita aa suba a kpa v kyal sasi á wibomò a leñ á miigí yaa tipulonj tumma Wìsì siya tiyan nyé, nyé ke re gba Wìsì si mari kuu Krisita wiya a laa ma ta kyee hu v aa sì na baaj dunya nala bulon nyuu tiyan dunya kyetenii.

10 Á bee Wìsì fa kyogi dómoy ne. Amé Wìsì miigí leñ á beel-v yaa sumá re, akuu v Biye hu aa suba á wiya nyubaanij. Krisita sun aa leñ á miigí yaa Wìsì kyañsi nyé, v aa weye nyé ke re v sì mari laa ma ta dì Wìsì ta dögisi ma.

11 Amé ee me duny daa, Krisita nyubaanij, á tenni ftyela Wìsì tiyan ne, beewiya v á Tìuna Yesu Krisita tiyan ne Wìsì tìja a leñ á beel-v miigí sumá.

Ba kpaa Adama abee Krisita magisi dómoy

12 Nìdigí tiyan ne wibomò yayi tìja a ko gyuu dunya. Wibomò yayi me re tìj sun we dunya tiyan, beewiya dunya nala bulon aa yaa wibomò re tìj sun we dunya bulon tiyan.

13 Wibomò yayi gyi we dunya tiyan ne, ka Wìsì gyi na kpa v mìrisi hu tuya Moosi, amé dì mìrisi re tuwo, ba bì maguli wibomò me kù biñ.

14 A lì á naabaa Adama saja hu a kañ kù ko á naabaa Moosi saja hu, sun re gyi laa dunya bulon tìja, haalì abee nala hu gyi aa we doñ a bì viya Wìsì nyuwa anu Adama gyi aa viya Wìsì nyuwa gëe. Adama re gyi yaa nal hu aa sì ko daaliñ, nal no re yaa Krisita.

15 Amé nala no balya bì yaa kìdigí, beewiya Wìsì bonye wìi hu u aa kpaa yaa ma v bee wìi hu Adama wibonj hu yayi a kañ ko bì kù dómoy. U yaa wìtu re anu Adama wibonj hu v aa yaa leñ nala yuga suba re, amé Krisita lahòrómò tiyan, Wìsì daga v bonye tìja nala yuga re a te gëe.

16 Amé Wìsì bonye wìi hu v aa kpaa yaa ma v bee wìi hu Adama wibonj hu aa kañ ko dunya kùla re. Akuu nìdigí no wibonj hu v aa yaa wiya, Wìsì kpaa kyogisi tìja á bulon ne. Amé nala aa yaa wibomò yuga hal tiyan, Wìsì tìj v bonye hu tiyan ne a kpa á wibomò kye ma, an leñ á yaa tipulonj tumma v siya tiyan.

17 Adama wibonj hu v aa yaa re tìj sun ko laa dunya tìja. Amé wìi hu Yesu Krisita aa yaa tìja ma, v tòñò re tee wìi hu Adama wibonj hu aa kañ ko. Wìsì tìj Yesu tiyan ne a fá á sikii yuga a leñ á yaa tipulonj tumma v siya tiyan abee bonye. Nala hu aa laa Wìsì bonye no, ka v fá ba sikii a leñ ba yaa tipulonj tumma v siya tiyan, ba sì kañ mübol hu aa bì kañ tenii, ka dì ba bee Yesu Krisita dì koro.

18 Eewiya, nìdigí wibonj aa yan wuwo leñ Wìsì kpa kyogisi tìja nal bulon gëe, ee tì re nìdigí tipulonj wiyaaweliye me wuwo leñ nal bulon yaa tipulonj tìna Wìsì siya tiyan, a kañ mübol.

19 Nìdigí aa viya Wìsì nyuwa aa leñ nala yuga yaa wibonjaala gëe, ee tì re nìdigí aa tìj Wìsì nyuwa me sì leñ dì nala yuga yaa tipulonj tumma Wìsì siya tiyan.

20 Wuu hu aa tuu Wuu si gyi kpa u Muri si hu tiya Moosi re yaa di ba lej nala gyi u wiibomo aa yuga maga gese. Ame saja hu nala aa ko mari yaa wiibomo yuga, haaj saja hu re Wuu si me mari daga u bonye yuga á lee.

21 Eewiya, wiibomo gyi aa yaaj tuu suu tuyaaj a laa dunya tuu gese, ee tu re Wuu si bonye me muigii tuu tipulun huu u aa lej á kana tuyaaj a laa dunya tuu, di gese lej á tuu á Tuuna Yesu Krisita tuyaaj a kaaj muibol huu aa bi kaaj tenii.

6

Krisita re lej á muibol kaaj tono

1 Ba aa kui nyee, wubee re á yaaj si basi? Á mari ki yaa wiibomo di Wuu si me mari ki daga ma u bonye koo?

2 Aayi, ba mura re! Á kpuu wiibomo yayi ta á tisu tuyaaj ne. Ee re á yaaj si yaa a ha we wiibomo tuyaaj ki yaa?

3 Ma bulon gyima anii ba aa foo ma wukyualnuu á bee Yesu Krisita yaa kuditgi wiya, ee daga anii á beel-u bulon ne suba gese.

4 Á wukyualnuu huu foyi kui gese anii á beel-u bulon ne suba, ba kpa ma hogo gese. Di gese lej di á me kaaj muibofalii anii Wuu si gyi aa kpaan u gandaa dee huu a kyisi Krisita suu tuyaaj u muigii kaaj muibol gese.

5 Beewiya, di á beel-u re suba suudigi, ee daga anii Wuu si kyisi ma me suu tuyaaj ne anii u gyi aa kyisi u gese.

6 Á gyima anii ba gyi aa kaaj Krisita kpaasi mal daagaruu huu nyuu u suba gese, u bee á muibobinu huu wikaniya bulon ne ba gyi kpu gese. Ee yaa re di á wyaabomo ta bil kaaj dee á nyuu tuyaaj a lej di á bil yaa wiibomo yosi.

7 Beewiya di nal bulon ne ko suba, u foro re, wiibomo bil bi kaaj dee u nyuu tuyaaj.

8 U aa kui gese anii á bee Krisita bulon aa suba wiya, á laa di re anii á me si muigii sii suu tuyaaj a we u lee.

9 Á gyima anii Wuu si aa yaaj kyisi Krisita suu tuyaaj gese, u bil bi si suba, ee wiya suu bil bi kaaj dee u nyuu tuyaaj.

10 Suu huu u aa suba daga anii u kpuu wiibomo yayi ta re, a kaaj ki mu maakyiye bulon. Eewiya, muibol huu u aa kana gyinaaj, Wuu si wiya re u kana o.

11 Ee tu re u maga di ma me kpa ma tuu anii ma kpuu wiibomo yayi ta re, aaj kaaj muibofalya Wuu si wiya, akuu ma bee Yesu Krisita aa yaa kuditgi wiya.

12 Eewiya ma ta bil lej di wiibomo yayi laa ma tenjiye no aa yaa kusubriya tuu, di ma ki yaa wiibomo huu ma tenjiye aa kye.

13 U bi maga di ma kpa ma tenjiye lee kuditgi bulon we wiibomo yayi tuyaaj. Ame ma kpa ma tuma tiya Wuu si anii nala ba aa kyise suu tuyaaj, ba kaaj muibol, a kpa ma tenjiye leye bulon tiya Wuu si di u lej di ma ki yaa wiya aa kpaan jumanii.

14 Ma ta lej di wiibomo bil kaaj dee ma nyuu tuyaaj, beewiya muri si huu Moosi aa bine daa ma bil ki tuu, ame Wuu si re aa deej ma u bonye tuyaaj di ma ta ki yaa wiibomo.

15 Ee re á yaaj si basi? Laglagi no muri si huu Moosi aa bine bil aa bi kaaj dee á nyuu tuyaaj, ka Wuu si ki deej ma abee u bonye nyee, á si wuwo kuu gese wiya ki yaa wiibomo koo? Aayi, ba mura re!

16 Ma bi gyima anii di mamaa re kpaan ma tuu tiya nal, a ki tuu u nyuwa anii yosi, ma kooni yaa tuuna yosi re? Ee daga anii di mamaa re ko lej

wibomō kañ ma yaa yosi, ma litenii buloñ ne yaa svu. Ame dì mamaa re ko kpa ma tui tyia Wisi, a ki tuja u nyowa anu yosi, u si leñ di ma yaa tipulñ timma u siya tiyan.

¹⁷ Ame á aa kyowali Wisi angyuwasus re, beewiya ma fa yaa wibomō yosi re, ka laglagi no ma mugi kí tui Wisi wiya hu ba aa daga ma abee ma tisi buloñ ne.

¹⁸ Wisi laa ma ta wibomō nosi tiyan ne, ma mugi ko yaa Wisi yosi, di ma wuwo ki yaa wiya hu aa kpaña ñmanu.

¹⁹ (Wiya hu ma aa gyuma re ñ kpa basi ki magisí nyé, beewiya, ee hu ma aa kiya, ma wiya memii nii haye). Ma fa kañ ma tuma birimi wibomō yosi re, a fa yaa bisin wiya abee tahaa wiya gyuu ki mu. Laglagi no, ee tui re u maga di ma kañ ma tuma birimi Wisi yosi, di gée leñ ma wuwo ki yaa wiya hu aa kpaña ñmanu a ko yaa tipulñ timma u siya tiyan.

²⁰ Sanja hu ma fa aa yaa wibomō yosi hu, ma siya fa tuwo wiya hu aa kpaña ñmanu Wisi siya tiyan yayi.

²¹ Wiya hu ma fa aa yaa, bekiñ tóno re ma na ba tiyan? Laglagi no, han wiya hu mugi yaa hüsü re ma lee. Wiya no litenii buloñ ne yaa svu.

²² Ame laglagi no, Wisi laa ma ta re wibomō nosi tiyan ma yaa u yosi. Wu no tóno re yaa ma aa si yaa nituma Wisi siya tiyan di gée leñ di ma kañ mubol hu aa bi kañ tenii.

²³ Beewiya, wibomō yayi tuno re yaa svu. Ame Wisi bonye kij hu u aa tuj á Tuña Yesu Krisita tiyan a kpa tiya ma re yaa mubol aa bi kañ tenii.

7

Mirisi hu bil bi kar dee á nyuu tiyan

¹ N naabalya, ñ gyuma anu ma yaa nala hu aa gyuñ Wisi Mirisi hu Moosi fa aa saba biñ ne. Ma gyuma anu di nihuwobiñ buloñ ne we u mubol tiyan, u yaa flui re di u ki tuj mirisi no.

² Ma leñ di á kpa u magisí anu haaj aa yala bala. Di haaj ne ko yala bala, mura daga anu u bil bi tuja u tui u bala hal tiyan sanja hu u bala hu aa we u mubol tiyan. Ame di u bala hu re ko suba, ee daga nii u laa u tui re han bala yalı mura hu tiyan.

³ Ee wiya di u bala hu re ha we u mubol tiyan, ka di u viya u aŋ mu yala badima, ba aa yiri u hasoñsconni re. Ame di u bala hu re ko suba, mura daga anu u laa u tui re. Eewiya, di u re yañ mu yala baduma me, nal buloñ bi si wuwo baa di u yaa soñsconni re.

⁴ N naabalya, nyé tui re u kui ma me lee, beewiya Krisita aa suba gée daga anu ma me kpuñ mirisi hu Moosi aa bine tuju ta re gée. Laglagi no, Krisita, laataal hu Wisi aa kyise svu tiyan ne tui ma, di gée leñ di á wuwo ki yaa wiya aa kañ tóno a tiya Wisi.

⁵ Sanja hu á tenbii wiyaabomō fa aa kañ dee á nyuu tiyan, Wisi Mirisi hu Moosi fa aa saba biñ fa leñ wibomō yayi yuwanj kañ ma re, a kañ á buloñ mu we svu bwua tiyan.

⁶ Ame laglagi no, Wisi laa ma ta wiya hu fa aa kañ ma yaa yosi tiyan ne akuu á aa kpuñ mirisi no tuju ta wiya, di á wuwo ki tuj ñmanjfallu hu Wisi Wiyesi Welii hu aa daga ma aŋ ta ki tuj ñmanjfallu hu Wisi Mirisi hu Moosi fa aa saba biñ aa daga ma.

Wisi Mirisi hu re aa daga wii hu aa yaa wibomō

⁷ Wibee re á yañ si basi? Á si wuwo baa di Wisi Mirisi hu yaa wibomō re koo? Aayi, ba mura re! Ame Wisi mirisi hu re leñ ñ gyuñ wii hu aa

yaa wiþoñ. Di Wisi mirisi hu re fa bi baa di á ta kpaá hakilli we nala kuna tyañ, ñ fa bi si gyuma anii gëe yaa wiþoñ ne.

8 Amë mira no aa we doñ wiya, wiþomo tuñ u tyañ ne a muri ñ we, ñ kpa ñ hakila we kuna irin buloñ tyañ. Di mirisi re fa tuwo, wiþomo fa yaa wiþuun re.

9 Sanja hu ñ fa aa bi gyiñ Wisi mirisi hu u fa kui gëe anii ñ aa bi kañ wiþyogii buloñ. Amë ñ aa ko gyiñ mira no ko teñ, ee tyañ ne ñ yan na anii ñ yaa wiþoñyaal le, a suba Wisi siya tyañ.

10 N naa anii mira hu fa aa maga di u tya ñ miþol, u re miugí ko kana ñ we suu buwañ.

11 Mira no aa we doñ wiya, wiþomo tuñ u tyañ ne, a muri kpu ñ.

12 Ee nyuniñ, Wisi mirisi hu tu ke bi kañ wiþoñ buloñ, ba kidigi buloñ me bi yaa wiþoñ. Ba buloñ lu Wisi lee re, a yaa wiya aa kpaá ñmanii, a weliye me.

13 Nyé yan daga anii wiya hu aa yaa wiweliye re kana ñ we suu buwañ koo? Aay!, ee daa! Wiþomo yayi re kpuu ñ. Wiþomo tuñ wiya hu aa yaa wiweliye tyañ ne a kpu ñ dt á wuwo gyiñ gëe wiþomo kóni aa ktya. Wisi mirisi hu re leñ á mari gyuma anii wiþomo yayi lóro re kujkanj.

Lvgu hu aa we á tisi tyañ

14 Á gyuma anii Mirisi hu lu Wisi lee re. Amë ñ ke yaa nihuwobiñ aa si maakyiye suba re, a yaa wiþomo yoñ.

15 N bi gyiñ wu hu buloñ aa kana ñ ki yaa, beewiya ñ bee yaa wiya hu ñ aa kyo di ñ ki yaa, amë wiya hu ñ aa bi kyo, ba aa re ñ ki yaa.

16 N aa yaa wiya hu ñ aa bi kyo nyé, ee daga anii ñ laa di anii Wisi mirisi hu kpaá ñmanii re.

17 Eewiya, ba aa kui nyé, ñ tu daa aa yaa wiya no, amë boñlıñ hu aa we ñ tya tyañ ne leñ ñ ki yaa gëe.

18 N gyuma anii wiwelii buloñ tuwo ñ nihuwobiñliñ tyañ. Beewiya ñ fa kyo di ñ ki yaa wiweliiye re, an bi wuwo ki yaa ba.

19 Wiþeliye hu ñ aa kyo di ñ ki yaa, ba daa ñ ki yaa amë wiþomo hu ñ aa bi kyo ñ ki yaa ba aa re ñ ki yaa.

20 Di miyañ ne yan aa yaa wiya hu ñ aa bi kyo, ee daga anii ñ daa aa yaa, amë boñlıñ hu aa we ñ tya tyañ ne leñ ñ ki yaa ba.

21 Nyé ke, ñ naa anii wu hu aa yaa ñ ne nyé: Di miyañ ne ko ki kyé di ñ yaa wiþeli, wiþoñ ne ñ aa miugí kpa yaa.

22 N tya tyañ, ñ kyo Wisi mirisi hu re, a kyo di ñ ki tuñ ba me.

23 Amë ñ naa anii wiþuuma re miugí we ñ tyañ, a kana ñ ki tuña, a kañ wu hu ñ aa kyo ñ hakila tyañ ki luga. Wu no leñ ñ yaa wu hu aa leñ ñ ki yaa wiþomo yoñ ne.

24 N wiya kañ sikii re. N tenþii wiþaalıya kana ñ ki mu di ba we suu buwañ ne. Ajne re si laa ñ ta?

25 N aa kybwali Wisi anjgyowasu re, beewiya u re si wuwo laa ñ ta wu no tyañ, á Tuna Yesu Krisita nyubaanij. Wu hu tyañ ñ aa wee re nyé: N hakila tyañ ñ kyo di ñ tuñ Wisi mirisi hu re amë ñ nihuwobiñliñ tyañ ñ yaa wiþomo yoñ ne.

Miþofalii hu Wisi aa tya ma

1 Eewiya, Wisi bil bi si kpa kyogisi tya nala hu bee Krisita aa yaa kidigi.

² Beewiya, Yesu Krisita nyubaanij, Wüsü Wiyesi Welii hu laa ma ta re wübomo abee sув nosi tiyan, a tiya ma mübol.

³ Mırısı hu fa bi wuwo lu ma lu wübomo yayı tiyan, beewiya á nihuwobinlj bu lej á wuwo tuj mırısı hu. Ame Wüsü mügi tuj nmanjduma re a laa ma ta. Nmanjduma no re yaa v aa taa v tu biye v kui á nihuwobisi aa yaa wübonyaala, a ko tuu dönya a kpa v tu mübol lu wüsülvil á wübomo wiya, a tuj gée tiyan a kpu dee hu wübomo fa aa kana á nyuu tiyan a ta.

⁴ Wüsü yaa wü no re dí á nala hu aa tuj Wiyesi Welii hu kyeri á mübol tiyan, aŋ bee tuj á tenbii wukyeeeliya tiyan wuwo tuj Wüsü Mırısı hu ba bwajan, beewiya ba yaa wiya aa kpaan nmanu re.

⁵ Nala hu aa tuj ba tenbii wukyeeeliya ba mübol tiyan, ba aa kpa ba hakilli bulon we ba tenbii wukyeeeliya duŋ tiyan ne, ame nala hu ke aa tuj Wüsü Wiyesi Welii hu nyowa ba mübol tiyan, aa kpa ba hakilli bulon we wiya hu Wiyesi Welii aa kyo tiyan ne.

⁶ Dí ámaa re kpaá nyuu we á tenbii wukyeeeliya tiyan, wü hu á aa si na lu doŋ ne yaa sув. Ame dí ámaa re kpaá nyuu we Wüsü Wiyesi Welii hu wukyeeeliya tiyan, Wüsü si lej dí á kaŋ mübol a hɔŋ abee laanfiya.

⁷ Ee wiya, dí nal le kpa v nyuu bulon we v tenbii wukyeeeliya tiyan, v aa burimi Wüsü doŋ ne, beewiya, v bee tuj wiya hu Wüsü aa daga, v paalı bı si wuwo tuj ba me gba.

⁸ Nala hu aa tuj ba tenbii wukyeeeliya tiyan, ba bı si wuwo ftyeli Wüsü ten.

⁹ Ame dí Krisita Wiyesi Welii hu re ko we ma tiyan, ma ke bee tuj ma tenbii wukyeeeliya tiyan. Ma aa tuj wiya hu Krisita Wiyesi Welii hu aa daga ma re. Dí Wüsü Wiyesi Welii hu re tuwo nal bulon tiyan, v tūna bı yaa Krisita nal.

¹⁰ Dí Krisita re we ma tisi tiyan, abee ma tenbiye ke ha aa si suba akuu ma wübomo wiya bulon me, ka Wiyesi Welii hu lej ma kaŋ mübol le, beewiya Wüsü lej ma yaa tıpulon timma re v siya tiyan.

¹¹ Dí Wüsü, nal hu aa kyisi Yesu sув tiyan Wiyesi Welii hu re we ma tiyan, v si tija hanj Wiyesi Welii hu tiyan, a kyisi ma tenbiye hu aa si suba me sув tiyan, a lej dí ma kaŋ mübol.

¹² Eewiya, ñ naabalıya, wü hu aa yaa fili tiya ma re yaa dí á ki tuj Wiyesi Welii hu nyowa, aŋ ta ki tuj á tenbii wukyeeeliya tiyan.

¹³ Beewiya dí mamaa re aa tuj ma tenbii wukyeeeliya tiyan, ma si suba. Ame dí mamaa re lej Wiyesi Welii hu kpu ma tenbii wiyaabom̄ ta, ka dí ma ki tija v nyowa ma si kaŋ mübol aa bı kaŋ tenii.

¹⁴ Beewiya, nala hu bulon aa tuj Wüsü Wiyesi Welii hu nyowa, ba aa re yaa Wüsü biisi tu.

¹⁵ Wüsü Wiyesi Welii hu v aa kpaá we ma tiyan bı kaŋ ma birimi yosi, a kpa kambıŋ we ma, ame v lej ma yaa Wüsü biisi re. Ee re tuj, Wüsü Wiyesi Welii hu dee tiyan, á kidiči bulon aa wuwo yiri Wüsü abaa, "N Kuwo Wüsü."

¹⁶ Wüsü Wiyesi Welii hu re lej á gyıma á hakilli tiyan anı á kónı yaa Wüsü biisi re.

¹⁷ Á aa yaa Wüsü biisi nye, á bee Krisita bulon ne si tuj kuna hu bulon Wüsü aa kpaá biŋ gbala v nala. Dí ámaa re na towara anı Krisita aa naa towara gée, Wüsü si lej dí á me yaa ganjaala anı v aa lej Krisita yaa ganjaal gée.

18 N gyuma anu towara hu á aa na gyunaŋ bı yaa kıŋ, dı ámaa re kpa u mu magisı gaŋdari hu Wı̄sı́ á aa sı maakyiye tıyan dı á na.

19 Wı̄sı́ kitaalıya bulon aa gyegili Wı̄sı́ re abee teŋkyel dı u daga nala hu aa yaa u biisi.

20 Wı̄ hu wiya Wı̄sı́ aa taa dınyıa kına bulon, dagısı fa daga anu ba fa bı sı wuwo yaa u, ka dı ba fa ta waası. Ame ba tı̄ kyeri tıyan daa ba fa sı yaa wı̄ hu lolo. Wı̄sı́ tu re magılı wı̄ no biŋ. Ame abee gęe bulon Wı̄sı́ ha leŋ á kaŋ bayıyela re

21 anu kyee kıdğı Wı̄sı́ si laa dınyıa kına bulon ta sıvı̄ bıwa hu tıyan ba aa we, a leŋ dı ba tı̄ ba tı̄, a yaa gaŋdaala anu Wı̄sı́ biisi.

22 Á gyuma anu dınyıa kına bulon aa na towara re, a kı kyama a kaŋ kı ko gyunaŋ, anu haanı aa kı kye dı u lula a kı kyama gęe.

23 Dınyıa kına dıvı̄ daa, ame á nala hu aa kaŋ Wiyesi Welii hu aa yaa Wı̄sı́ buŋbuŋ bonye kıŋ u aa kpaa tıya ma, á me aa kyama re á tısi tıyan, an kı gyegili abee teŋkyel saŋıa hu Wı̄sı́ aa sı laa ma ta á teŋbii towara tıyan a leŋ á yaa u biisi.

24 Á aa kaŋ bayıyela no Wı̄sı́ tıyan ne tı̄ u laa ma ta. Ame dı ámaa re ko na wı̄ hu wiya á aa yiyeli, u wiya bıl bı yaa bayıyela. Beewiya, nal bulon bı sı kaŋ kıŋ, an ha bıl kı yiyeli u wiya.

25 Ame dı á aa yiyeli kına hu á ha aa bı naa wiya, á aa kaŋ kenyiri re, a kı gyegili.

26 Ee tı̄ re Wı̄sı́ Wiyesi Welii hu me aa kı pe á tıyan, beewiya á bı kaŋ dee á aa sı wuwo pe á tı̄ tıyan. Á bı gyı̄ gęe aa maga dı á kı kyuwahı Wı̄sı́. Ame Wiyesi Welii hu tı̄ aa sıla Wı̄sı́ kı tıya ma re abee wı̄hunsiye ba aa bı sı wuwo kaŋ nyıwa bası.

27 Wı̄sı́ aa na nihuwobiŋ tıya bulon ne, a gyı̄ wiya hu Wiyesi Welii hu tıbına me aa kana. Beewiya Wı̄sı́ kyeri tıyan ne u Wiyesi Welii hu aa sıla Wı̄sı́ kı tıya u nala gęe.

28 Á gyuma anu wı̄ bulon tıyan, Wı̄sı́ aa leŋ wiya bulon aa yaa mu pe dımoŋ ne, a yaa wiwelii a tıya nala hu aa kyo u. Ba aa re yaa nala hu Wı̄sı́ aa yıra u kyeri tıyan.

29 Nala hu Wı̄sı́ fon aa laa sıya lı̄, u leŋ ba lı̄ ba dıvı̄ ne, dı u ko kaŋ ba bırumı dı ba kı u tı̄ Biye, an leŋ dı u Biye hu yaa u bıhiyawu ba bulon tıyan.

30 Eewiya, nala hu Wı̄sı́ fon aa leŋ ba lı̄ ba dıvı̄ hu, ba aa re u yıri, a leŋ ba yaa tıpulıŋ timma u sıya tıyan, an leŋ ba yaa gaŋdaala me.

Kıŋ bulon tuwo aa sı wuwo tıri ma Krisita kyori tıyan

31 Wiya no bulon tıyan, wı̄bee re á yan sı bası? Dı Wı̄sı́ re sıŋ á hal, kubee re sı wuwo di dee á nyuu tıyan?

32 Nal bulon tuwo, beewiya Wı̄sı́ bı vı̄ŋ ma u tı̄ Biye, an kpa u tıya nala, ba kpu u á bulon wiya. U aa wuwo kpa u tı̄ biye tıya ma nyę, bekiŋ ne yan bıl we doŋ u aa bı sı wuwo kpa pe tıya ma u bonye tıyan?

33 Kibee re yan bıl sı kpa kyogisi tıya nala hu Wı̄sı́ aa lı̄ya? Nal bulon tuwo, beewiya Wı̄sı́ tı̄ re leŋ ba yaa tıpulıŋ timma u sıya tıyan.

34 Kibee re sı kpa kyogisi tıya Wı̄sı́ nala hu u aa lı̄ya? Nal bulon tuwo. Yesu Krisita me daa, beewiya u tı̄ sıvı̄ba re á wiya. Ee dıvı̄ me daa. Wı̄sı́ gba kyisi re u sıvı̄ba tıyan, u kaŋ mı̄bol a hı̄ŋ Wı̄sı́ noduu login, a sıla Wı̄sı́ kı tıya ma.

35 Bekin ne yaŋ si kaŋ ma tɔri Krisita kyori tiyan? Wahala koo wiɣuwulya, koo dɔgusi, koo losi, koo nyaa, koo wiſiŋgbaliya, koo suv? Wu buloŋ tuwo.

36 Ba sabi wu no wiya Wuisi teŋ tiyan ne a baa:

"Akuu i wiya, á aa we suv buwaŋ ne saŋa buloŋ.

Ba kpa ma á kui gese anu piye se ba aa kyε di ba kpø."

37 Abee gese buloŋ, di wiya no kidigi buloŋ ne ko gyuu ma, á aa wuwo yuwo lu re, nal hu aa kyo ma nyubaanin.

38-39 N laa di re anu kui buloŋ tuwo aa si wuwo tɔri ma Krisita kyori tiyan. Suv, koo muబol, koo malukasi, koo kuna á aa bee na ka ba kaŋ dee a ki deŋ leye, koo kuna aa we doŋ gyiňan, koo kuna aa si maakyiye we doŋ, koo kuna aa we wiſiňyuu tiyan a kaŋ dee, koo kuna aa kaŋ dee a we taŋha memii. Wuisi aa tiŋ á Tūna Yesu Krisita tiyan a kyo ma gese, dønuya kui buloŋ tuwo aa si wuwo tɔri ma haŋ kyori hu tiyan.

9

Nala hu Wuisi aa liya

1 Witu re ñ ki basi. N bee nyiya wiya, beewiya ñ yaa Krisita nal le. Wuisi Wiyesi Welii hu aa laa ñ hakila tiŋa yaa ñ daŋsiya re anu ñ bee nyiya wiya ñ aa baa di

2 ñ tiya kyogo re kuikaŋ ñ tu nala Gyumma wiya. Ba wiya aa dømø-ñ ne dendeŋ.

3 N fa si kyo, di Wuisi re fa kaabi tiya ñ, a kana ñ bee Krisita porigi dømøŋ, ñ nala tu wiya.

4 Nala no re yaa Iziral timma, nala hu Wuisi aa liya, a kaŋ ba yaa u biisi, an leŋ ba na u gaŋdari. Wuisi gyi wee nyuwsı tiya ba re, a leŋ Moosi sabi u mirisi biŋ tiya ba di ba ki tiŋa, a daga ba Wuisi kyowalı tu aŋ ha we nyuwa di u si yaa wiya yøga tiya ba.

5 Ba aa re yaa á naabaala hu Wuisi aa liya doho nala. Krisita nihuwobiŋliŋ tiyan, u yaa ba doho nal le. Ma leŋ di á ki danni Wuisi a kaŋ ki mu maakyiye buloŋ beewiya u re aa deŋ kui kui buloŋ.

6 Amë wu hu Wuisi aa wee nyuwa a baa di u si yaa tiya Iziral timma, u bi kui nui u yaa lolo re, beewiya Iziral doho nala buloŋ daa yaa Wuisi nala tu.

7 Ee tu re Abiraham doho nala me, ba buloŋ daa yaa Abiraham doho nala tu Wuisi siya tiyan, beewiya, Wuisi gyi basi tiya Abiraham ne a baa, "Aziki tiyan ne i doho nala tu hu si lu."

8 Wu no daga anu biisi hu Abiraham aa lula buloŋ daa yaa Wuisi nala, see biisi hu Wuisi aa wee nyuwa anu Abiraham si lula, ba duŋ ne u leŋ ba yaa Abiraham doho nala tu.

9 Beewiya nyε re Wuisi gyi basi a we nyuwa hu tiya Abiraham.

"Di saŋa hu ñ aa bine re ko pele, ñ aa ko mügi ki ko,
di i haŋ Saara lul boyoŋbiye re."

10 Wu no me duŋ daa. Boyoŋbiisi hu balhya Ribeeka gyi aa lula, ba buloŋ balya kuwo re gyi yaa á naabaa Aziki.

11-12 Amë Wuisi gyi aa kyε di u daga anu u kyeri tiyan ne u si lu u nala. Ee re tuŋ u gyi basi tiya Ribeeka a baa

"Boyoŋbiisi hu i aa si lula, kihiyawu hu si tuma ki tiya haŋbiye hu."

U gyi basi wu no re ka ba gyi na lul biisi hu, di ba kidigi buloŋ ha bi yaa wwelii koo wiɓoŋ. Ee wiya Wuisi kyeri tiyan ne u aa lu u nala, u bi kui nui ba wiyaaweliye wiya re tuŋ u aa lu ba.

13 Ba bil sabi wui no tui Wuisi teñ tyan ne a baa:
"N lu Gyeekobi re, aŋ viya Isawu ta."

14 Wibee re á yan si basi? Á si wuwo baa Wuisi aa lu kidiñ aŋ viya
kidiñ ta wiya u bi yaa welin koo? Ba mura re!

15 Beewiya Wuisi fa basi tya Moosi re a baa,
"Nala hu η aa kye di η fá ba wulo, η si fá ba wulo.

Nala hu me η aa kye di η fá ba sikii, η si fá ba sikii."

16 Eewiya, di Wuisi re lu nal, u bi kui nui u tūna wikeyeliya koo u wiyaalit
re tui, ame Wuisi aa fá u sikii re tui,

17 beewiya ba basi Igyipiti tumma kuwori wiya Wuisi teñ tyan ne anu
Wuisi basi tya u a baa,
"Wui hu aa tui η lej i di koro re nyę:

N aa kye di η tuya tyan ne a daga η dee,
di ba yiri η fej dunuya bulon tyan."

18 Nala hu Wuisi yan aa kye di u fá ba sikii, u aa fá ba sikii re. Nala hu me
u aa kye di u lej ba bembije deye, u aa lej ba bembije deye re.

19 Ma kidiñ si wuwo piyesi a baa, "Di Wuisi re aa yaa nyę, ee re u si
yaa a bil kpa kyogisi ki tiya nala? Di kibee re si wuwo lej di Wuisi kyeri
ta yaa?"

20 Kibee re yaa nihuwobiñ, i aa si wuwo laa wiya basi Wuisi nyewa
tyan? Vii bi si wuwo piyesi nal hu aa mo u a baa, "Bee re tui i mo η, η
ki nyę?"

21 Viimoc̄l kaŋ ηmanu re u aa si löḡo kyul a mo vīweliye, a kpa bin po
kyebala, aŋ bil löḡo haŋ kyul hu tui a mo viini me a kaŋ ki we kina kyees
bulon. Beewiya viimoc̄l aa kyo gee re u kui yaa.

22 Ee tui re Wuisi me yaa nihuwobisi tyan. U fa aa kye di u daga u baan
ne, a lej di ba gyima u dee. Amé u gyi dii kenyiri re welin nala hu aa lej
u baan sii tyan, abee ba gyi aa maga du u kyogi ba ta bulon.

23 U gyi faá á nala hu sikii u aa kye u fá re, beewiya ámaa re u aa lej á
yaa siri po di á na u gañdarı.

24 Ámaa re yaa nala hu u aa yira. Amé á bulon bi lu Gyuma doho
tyan, á badomən lu nala hu aa bi yaa Gyuma tyan ne.

25 Nyę re ba basi Wuisi teñ login hu Wuisi tñdaal Hoziya aa saba tyan,
"Nala hu fa aa bi yaa η nala,
η si kaŋ ba ki yiri η nala.

Nala hu me η fa aa bi kyo,
η si kaŋ ba yiri η nukyooliye.

26 Lee hu tui tyan ba fa aa basi tya nala anu ba bi yaa Wuisi nala,
don tui tyan ne ba si yiri ba Wuisi hu aa weye biisi."

27 Wuisi tñdaal Azaaya me gyi heeli Iziral tumma wiya re a baa, "Di Iziral
tumma kyo ba yøga kïŋkaŋ anu mpowonnu nyewa bumbugulo me, ba
tyan nala banmana duŋ ne Wuisi si laa ta,

28 beewiya á Tuna Wuisi bi si pusi ka di u di dunuya nala sariya dugi duŋ.

29 Wuisi tñdaal Azaaya gyi laa siya basi nyę wiya re a baa,

"Di á Tuna Wuisi, dee bulon tūna re fa bi lej á naabaa doho nala
banmana,

á bulon ne fa si suba,
anu Sodom abee Gomora nala bulon gyi aa suba gęe."

30 Ee wiya, á si baa di nala hu aa bi yaa Gyuma fa bee lugia di ba yaa
tipulun tumma Wuisi siya tyan. Amé ba aa re mugi ko yaa tipulun tumma
Wuisi siya tyan akuu ba aa laa Wuisi di wiya.

31 Ka Iziral tumma me fa ki luga di ba tuj mirisi hu aa si lej di ba yaa tipuluj tumma Wisi siya tyan. Ame mirisi no tuju bii wuwo lej ba yaa tipuluj tumma Wisi siya tyan.

32 Bee re tuj ba bi wuwo yaa tipuluj tumma? Ba bi wuwo yaa tipuluj tumma, beewiya ba bi buna anii ba Wisi laadii re si lej di ba yaa tipuluj tumma, aji ki luga di ba tuj ba tu wiyaalija tyan a yaa tipuluj tumma Wisi siya tyan. Ba jmaa naaj buyi hu tyan nala aa jmaa naasi ki tele re.

33 Ba sabi buyi no wiya Wisi tej tyan ne a baa,
“Dej na, ej kpaan buyi bin Zaayoij tyan ne,
bu yi no re nala si jmaa, a garigi,
bu yi no re nala si jmaa, a tele.”

Ame nal hu bulon aa laa nal hu aa yaa buyi no wiya di, u tina bi si maakyiye di hiusi.”

10

1 Ej naabaltya, ej bembii wikeyelui abee ej witsuhu re yaa di Wisi laa ej tu nala Gyuuma ta.

2 Ej gyima anii ba kpaan ba nyuu buloij we Wisi tuju tyan ne, ame ba bi gyuj Wisi jmaantju hu.

3 Ba bi gyuj jmanii hu Wisi aa tuja a lej nala yaa tipuluj tumma u siya tyan, aji ki luga di ba tuj ba tu jmanjsi a yaa tipuluj tumma. Ee re tuj ba bi kanj ba tu hwooli a ki tuj Wisi jmanii hu u aa tuja a lej nala ki yaa tipuluj tumma u siya tyan gese.

4 Krisita koyi lej mirisi hu buloij su ba buvsi re, a daga anii mirisi hu tuju bil bi kanj tono buloij. Ee wiya, nal hu buloij aa laa u wiya di, u tina re aa kanj tipuluj Wisi siya tyan.

5 Moosi fa sabi ee hu Wisi aa lej nala yaa tipuluj tumma u siya tyan, akuu ba aa tuj mirisi u aa bine wiya re a baa, “Di nal buloij ne wuwo tuj mirisi no buloij kyurrr, u tina si kanj miubol.”

6 Di i re laa di anii i Krisita laadii re si lej di i yaa tipuluj tina Wisi siya tyan, ee ke i bil bi si piyesi a baa, “Kibee re si gyuj Wisiibee a kanj Krisita ko tuu?”

7 “Koo di kibee re si tuu tanha memii a kyisi Krisita ko gyuj?”

8 Ame nye re ba basi Wisi tej tyan a mu ki tile nala hu aa yaa tipuluj tumma Wisi siya tyan akuu ba aa laa Krisita di wiya. Ba baa, “Wisi wiweliye hu kpaga ma re. Ba we ma nyvusi tyan ne, a we ma tisi tyan me. Wisi wiweliye hu re yaa Wisi laadii wiya hu á aa basi.

9 Di i re suri i nyowa nala siya tyan a basi anii Yesu re yaa i Tuna, a laa di i tiya tyan me anii Wisi kyisi u svu tyan ne, Wisi si laa i ta.

10 Beewiya á tisi tyan ne á aa laa Wisi wiya di u lej á yaa tipuluj tumma u siya tyan, á nyvusi me re a aa kanj basi anii Yesu re yaa á Tuna, Wisi laa ma ta.

11 Wisi tej tyan, nye re ba basi: ‘Nal ke buloij aa laa Krisita wiya di, u tina bi si maakyiye di hiusi.’

12 Di u tina yaa Gyuu koo di u bi yaa Gyuu, ba buloij yaa kidiği re Wisi lee. Wisi yaa nal buloij Tuna re. Di nal buloij ne jmaa wulo tya u, u si pe u tina tyan welinj.

13 Nye re ba basi Wisi tej tyan: ‘Nal ke buloij aa jmaa wulo tya á Tuna Wisi, u si laa u tina ta.’

14 Ame di ba aa re bi laa u wiya di, ee re ba si yaa a jmaa wulo tya u di u laa ba ta? Di ba aa re bi ni u wiya, ee re ba si yaa a laa u wiya di? Di nal me re yan bi basi u wiya tya ba, ee re ba si yaa a ni u wiya?

15 Dì Wìusi re bì tuñ nala dì ba mu basi u wìya, ee re ba sì yaa a basi u wìya? Ba saba Wìusi teñ tiyan ne a baa, "Nala hu aa ko dì ba basi Wìusi wiweliye hu, ba koyi yaa wiweliie re."

16 Ame nala hu aa nii wiweliye hu, ba bulon daa laa ba di. Azaaya fa bul basi wii no wìya re a baa, "Á Tuña Wìusi, kibee re we doñ a laa wìya hu á aa basi tiya ba di?"

17 Ee wìya, dì nala re bì nii Wìusi wiweliye hu, ba bì sì wuwo laa ba di. Di ba me re yan bi basi Krisita wìya, nala bì sì wuwo nii Wìusi wiweliye hu.

18 Ame ma yan leñ dì ñ piyesi wii no: U yaa witü re anii nala no bì nii Wìusi wiweliye hu? Ba nii ba re. Ba sabi Wìusi wiweliye hu wìya Wìusi teñ tiyan ne á baa,

"Wìya no pele dñanya login bulon ne.
Dñanya nal bulon ne nii wìya no."

19 Ma yan leñ dì ñ bul piyesi wii no: "Iziral tumma aa nii wìya hu, ba bì gyuñ ba memii?" Moosí re yaa nal hu aa laa siya lü wii no sii tiya ma. U baa dì Wìusi baa,

"N si leñ dì ma tisi ki hölli nala hu aa bì yaa Gyuumma.

N bìl si leñ dì nala hu aa bì kañ wìgyuñ wìya leñ dì ma baan ki sii.

20 Azaaya ke gyi bi fáá kambün wii no basi tiyan u aa baa dì Wìusi baa,
"Nala hu aa bì deñ ki kye ñ, ba aa re naa ñ.

Nala hu me aa bee piyesi ñ wìya, ba aa re ñ kpa ñ tu daga."

21 Ame nyé re u basi Iziral tumma wìya, a baa dì Wìusi baa,

"N kyaga ñ nosi re saja bulon dì ñ laa ba we, ame ba yaa kelijbaantumma re, a bì yaa siri dì ba nii ñ nyowa."

11

Wìusi fáá Iziral tumma sikii

1 Ba yan aa maga nyé, ma leñ dì ñ piyesi wii no: Wìusi viya u tu nala hu ta re koo? Aayi u bì viya ba ta, beewiya ñ me tu yaa Iziral tuña re, a yaa Abírahám doho nal, a lü Bëngýamin bekyigi tiyan.

2 Wìusi bi viya u nala hu u aa liya a lü dñanya piili tiyan bulon ta. Ma bee liisi Wìusi tuñdaal Elaagya wìya hu ba aa sabi Wìusi teñ tiyan? Ba saba anii Elaagya gyi basi Iziral tumma wìbomó yayi wìya tiya Wìusi re,

3 a baa,

"N Tuña Wìusi, deñ na, ba kpvu i tuñdaala bulon ne,
a ñmaa kogini hu me bulon ba aa saa tiya i, a lo.

N dñj ne kaa,

ba ki lugá dì ba kpü ñ me."

4 Wìbee re Wìusi me gyi basi tiya u? Wìusi gyi basi tiya u a baa,
"Elaagya, i dñj daa kaa.

N lü nala tusi bape re ba yaa ñ nala.

Nala no kuditı bulon ha bì maakyiye mari vugı hu ba aa yırı Beel."

5 Ee tu re u kii gyinaj me. Wìusi lü nala banjmana re u bonye tiyan, ba yaa u nala.

6 U aa lü ba geę, u bonye tiyan ne u lü ba, u bì kii nii ba wìyaaliya re tñj. Du u re fa kuu nala wìyaaliya ba aa yaa wìya a ki lü ba, ee ke, Wìusi bonye hu fa bì yaa bonye tu.

7 Wìbee re á yan si basi? Witü re, wii hu Iziral tumma fa aa hiine ki kye, ba bì na u. Ame nala banjmana hu Wìusi aa liya re na u. Nikaalıya hu ke töc ba digina re, a vuya Wìusi yira hu.

8 Ba bası wii no re Wiusi teñ tiyan a baa,
“Wiusi leñ ba hakilli suba re, ba bì wuwo kì nii wiya memiye.
Eewiya, abee gyinaj, ba hakilli bee na,
ba digina me bee nii wiya.”

9 Kuwori Deviti me gyl sula Wiusi re a baa,
“Saña hu tiyan ba tenni aa ko fiyeli ba ko lañjì a kì di kina gëe,
leñ dì ba tenfiyelù hu birigì tukyogi ba tiyan,
Leñ dì ba na twara tuñ ba wibomo hu kyij.

10 Leñ dì ba siya tò dì ba ñmaa naan,
leñ dì wiya nyagi ba, dì ba na twara kì mu deñdeñ.”

11 Ma yan leñ dì ñ pysesí wii no: Iziral timma gyl ñmaa naan tele dì ta
bil wuwo sii re koo? Aayi ba gyl bil siye re. Amë Gyumma wibomo yayì
re suri ñmanu tuya nala hu aa bì yaa Gyumma dì ba me na Wiusi laatayì.
Wiusi yaa gëe re dì Gyumma tisi kì hollì ba.

12 Gyumma wibomo yayì re suri ñmanu tuya dñnya nala bulon ba na
Wiusi kiyelii yuga. Ba aa tele gëe, u leñ nala hu aa bì yaa Gyumma ñmaa
naasuj ne. Dì u re yan kii nye, saña hu tiyan Gyumma bulon aa si ko laa
Wiusi wiya di, ee ke, dñnya nal bulon si mari na Wiusi kiyelii yuga.

Wiusi laa nala hu aa bì yaa Gyumma me ta re

13 Nyé ke, ma nala hu aa bì yaa Gyumma re ñ bası wiya no kì tuya. N
aa yaa Krisita kpambiya hu aa bası Wiusi wiya kì tuya nala hu aa bì yaa
Gyumma wiya, ñ kpaat tuma no ba yaa sifiyaj tuma re a tuya ñ.

14 Kapuwo, ñ tuma no tumbi si leñ dì ñ naabaloya Gyumma tisi kì hollì
ma, dì gëe wuwo leñ dì Wiusi laa ba badomoy ta.

15 Gyumma aa viya Wiusi wiya re tuñ dñnya nala nikaaliya bulon bee
Wiusi mügi suma. Dì Gyumma re yan bil ko laa Wiusi wiya dì, ee re yan u
si kii? U si kii gëe anii nala aa si sii sùu tiyan.

16 Di i re kañ kui, a laa siya kpa u muhv a tuya Wiusi, ee daga anii kui
hu bulon birimi Wiusi kui ne. Ee tui re dì tuya naaliliye re yaa Wiusi kui,
tuya hu bulon aa yaa u kui ne.

17 Gyumma kui gëe re anii Olivi tuya Wiusi aa pœ. Nala hu aa bì yaa
Gyumma me kui gëe re anii oho Olivi tuya. Lagilagì no u kui gëe re anii
Wiusi aa kere Olivi tuya no u aa pœ naasi badomoy ta, an mügi mu kere
oho Olivi tuya hu naasi a kañ ko kyosi u tiyan. Eewiya, lagilagì no, ma
nala hu aa bì yaa Gyumma me pœs kañ dee hu tuya hu aa kana re, a pe ki
nyowa nii hu me aa lu tuya hu tiyan.

18 Eewiya, ma ta kì daga ma tui anii ma kpiya tûnaasi hu ba aa kere ta
hu re. U maga dì ma gyuma anii tuya hu naasi daa kañ tuya hu naaliliye
sigi, amë tuya hu naaliliye re kañ tuya hu naasi sigi.

19 Ma si wuwo baa dì ba keri tuya hu naasi ta re, an kpa ma mal ba lee
tiyan.

20 Witu re, Wiusi keri Gyumma ta akuu ba aa bì laa u di wiya re. Amë
ma nala hu aa bì yaa Gyumma ke, ma aa laa Wiusi di dñj wiya re tuñ ma
sij lee hu ma aa sîna. Eewiya, ma ta kì daga ma tui, ka dì ma gyij tuya
ma tui welin, beewiya dì

21 Wiusi re bì fâá tuya hu u tui aa pœ naasi sikii, an keri ba ta, u bì si fá
ma me sikii dì mamaaa re bì fiyeli siya.

22 Wu no tiyan, á naa gëe Wiusi aa kañ bonye re, an bìl na gëe u sariya
me aa deye. U sariya deye tuya nala hu aa bee tuñ u nyowa re. Amë, dì
mamaaa re laa nyowa a kì tuñ u bonye hu tiyan anii ma aa piile gëe, u si
daga ma u bonye. Dì gëe daa, u si keri ma me ta.

23 Dí Gyuumá re paalı mügi ko kí tuŋ Wíusi, Wíusi sí bíl kaŋ ba mal Oliví tuya hu v aa pco hu tuyaŋ, beewiya Wíusi kaŋ dee v aa sí wuwo yaa gée re.

24 Ma nala hu aa bı yaa tuya hu Wíusi aa pco naasi aŋ yaa ɔho Oliví tuya hu naasi, Wíusi kaŋ ma re ko kyosi tuya hu v aa pco tuyaŋ, abee ba aa bee yaa gée buloŋ. ɔewiya, v bı sí yaa wíduwo tuya Wíusi dí v bíl mügi paa naasi hu v aa kere tá, a ko mal ba lee.

Wíusi si laa Iziral tumma buloŋ me ta

25 N naabalya, wí kídigi re we doŋ a yaa wífaŋu, ñ kí kye dí ma gyima v. Wí no sí leŋ du ma ta kí daga ma tú. Wí hu re nye: Iziral tumma aa viya Wíusi laadii gée, ba bı sí kaŋ gée kí mu deñden. Ame dí sanja hu re ko pele, dí Wíusi aa yíri nala hu aa bı yaa Gyuumá ko pele ba nyuwa a laa Wíusi viya di, Iziral tumma me bíl bı sí viya Wíusi laadii.

26 Nye tuyaŋ ne Wíusi sí tuŋ a laa Iziral tumma buloŋ ta. Ba sabí gée Wíusi ten tuyaŋ ne a baa, "Laataal hu sí lú Zaayçn."

A lú Iziral tumma ba wíbomó buloŋ tuyaŋ."

27 Haŋ sanja hu re ñ sí laa ba ta ba wíbomó buloŋ tuyaŋ a daga anu nyuwa hu ñ aa wee tuya ba suwo re.

28 Iziral tumma aa viya Wíusi wiweliye hu wiya, ba birimi Wíusi dómó re ma nala hu aa bı yaa Gyuumá wiya. Ame v aa lú ba wiya ba yaa v nikyooliye re ba naabaala nyubaanıŋ,

29 beewiya dí Wíusi re lú i koo dí v re kpaa kíŋ tuya i abee bonye, v bíl bee bíla hal.

30 Ame, mamaa nala hu aa bı yaa Gyuumá, ma fa viya Wíusi nyuwa re, ame laglagı no Wíusi fáá ma sikii re, akuu Iziral tumma aa viya v nyuwa wiya.

31 Ee tú re Iziral tumma me aa bee túŋ Wíusi nyuwa laglagı no, Wíusi sí maakyiye fá ba sikii me, anu v aa fáá ma sikii gée.

32 Beewiya Wíusi leŋ dўniya nala buloŋ hakillı to re ba viya v nyuwa dí gée wuwo leŋ du v fá ba buloŋ sikii.

33 Ma yan bı naa! Wíusi bonye abee v wígyuŋ abee v gyimaa bı kaŋ magisü. Kíbee re sí wuwo gyuŋ Wíusi hakila wí? Kíbee re sí wuwo gyuŋ Wíusi wiyaaliya memii?

34 Kíbee re sí wuwo gyuŋ Wíusi tibuna?

Kíbee re sí wuwo bası wiya kyagılı Wíusi?

35 Kíbee re ha maakyiye kpa kíŋ kyima Wíusi, aŋ kí gyegili dí v mügi tuŋ tuya v?

36 Beewiya Wíusi re mari kíŋ buloŋ. U dee tuyaŋ ne kíŋ buloŋ we doŋ. U re tuŋ kíŋ buloŋ. U re maga dí á kí bigisi v deñden. Ami.

12

Wíkyuwäl ɔmanı tuŋ tu

1 ɔewiya, ñ naabalya, Wíusi aa fáá á sikii yøga wiya, ñ aa svla ma dí ma kpa ma túma lú wíusul-welii tuya Wíusi ma mübol tuyaŋ, aŋ kí tuŋ v, a kí yaa v tenfiyel wiya. Wíkyuwäl ɔmanı tú hu aa maga dí ma kí tuŋ re gée.

2 Ma ta bíl kí yaa dўniya nala wiyaaliya. Ame ma leŋ dí Wíusi kaŋ ma hakillı abee ma tibuna buloŋ kí birimi dí ma yaa nífalıya. Ee re ma sí wuwo gyuŋ wí hu aa yaa Wíusi kyeri tú, a degini, a welie mu teŋ, a kí fiyel Wíusi ten me.

³ Akuu Wüsü aa yaa η bonye a kpa υ kyogita tiya η wiya, η aa sula ma kidiği bulon di υ ta kpaa υ tui anii υ tee gee υ aa maga re. Amē ma lej di ma siya fiyeli, ka di nal bulon kpa laadii hu maga gee Wüsü aa kpaa tiya υ, a sunni υ tui a gyuŋ nal υ aa yaa.

⁴ Nihuwobiŋ tenjbii yaa kidiği re, aŋ kaj ligyamaa, ka υ lee bulon me kaj υ tuma.

⁵ Ee tui re á me kui. Á yaa nifyamaa re, amē Krisita tiyan, á bulon yaa kidiği re anii nihuwobiŋ tenjbii. Á yaa ni-irinj irijma re, a mal dəməŋ a yaa tenjbidiŋ.

⁶ Á kidiği bulon kaj υ bonye kui Wüsü aa kpaa tiya υ re. Eewiya, υ maga di á kaj ba kui tuma re, a maga gee hu Wüsü aa kpaa tiya ma. Di υ re lej i wuwo kui basi wiya Wüsü Wiyesi Welii hu dee tiyan, basi kui maga laadii hu i aa kana Wüsü tiyan.

⁷ Di υ re lej i wuwo kui kiyeli nala, kui kiyeli ba. Di υ re lej i wuwo kui daga nala, kui daga ba.

⁸ Di υ re lej i wuwo basi wiya kui fiyeli nala bembiye, kui yaa gee. Di υ re lej i kaj bonye a kui pe nala tiyan, kui pe ba tiyan abee i tiya bulon. Di υ re lej i yaa silaal, υ maga di i kaj sifian ne. Di υ re lej i kaj bonye abee nala, kui daga ba bonye tenfiyelvū tiyan.

Ma kyo dəməŋ

⁹ Ma kyo dəməŋ abee witu. Ma haasi wiwəmo, aŋ kpa ma tui we wiweliye yaya tiyan.

¹⁰ Ma kyo dəməŋ anii nımmabalıya aa maga di ba kyo dəməŋ gee, akuu ma aa yaa Krisitabiisi wiya, aŋ kui tiya ma dəŋtiŋsi gyırıma a te ma tuma.

¹¹ Ma ta kaj tenjwui, amē Wiyesi Welii hu dee tiyan, ma kui tui Wüsü abee ma hakılı bulon.

¹² Ma lej di bayyela hu ma aa kana lej di ma tenni fiyeli. Di mamaa re ko kui na tawara, ma kaj kenyiri aŋ kui kyowali Wüsü saŋa bulon.

¹³ Ma kui pe ma nımmabalıya hu aa laa Wüsü di tiyan abee ba kikyeelıya aŋ kui kaj nıhwala me welij.

¹⁴ Ma sula Wüsü di υ kiyeli nala hu aa dəgisi ma, aŋ ta kaabi kui tiya ba.

¹⁵ Di nala tenni re fiyela, ma lej di υ yaa ma me tenfiyelvū. Di nala tisi re kyogo, ma lej di υ yaa ma me tkyogi.

¹⁶ Ma bulon kaj nyuwadigi. Ma ta kaj ma tui kui gyigisi, amē ma laa nyowa a lej di ma bee nala hu aa bi yaa nıbala dunıya siya tiyan kui mal dəməŋ. Ma ta kui bıuna anii mamaa re gyuŋ wiya te nal bulon.

¹⁷ Di nal le kpaa wiwəŋ yaa ma, ma ke ta kpaa wiwəŋ yaa υ tuŋ. Amē ma kui yaa wiya hu nal bulon aa naa di ba yaa wiweliye.

¹⁸ Di ba aa re kaa maga i duŋ, lej di i bee nal bulon sunma.

¹⁹ N kyaŋsi, di nal le kpaa wiwəŋ yaa ma, ma ta kui luga di ma yaa tuŋ. Ma lej tiya Wüsü. Beewiya ba saba re Wüsü teŋ tiyan a baa di á Tuŋa Wüsü baa, "Mıyan ne aa tuŋ wiwəŋ kyuŋ." Eewiya,

"Di nal le yaa wiwəŋ,mıyan ne si tuŋ tuňa."

²⁰ "Amē di losi re kana i dəŋ, yaa kidiiliye tiya υ.

Di nınyuwasi me re kana υ, yaa ni-ri tiya υ di υ nyowa.

Di i re yaa gee, hıusi si kana υ kuiŋkaŋ."

²¹ Ma ta lej di wiwəmo wuwo ma. Amē ma kpa wiweliye a wuwo wiwəmo.

13

Ma ki tuŋ ma paalvū sīlaala nyōwa

¹ Nal buloŋ maga dī u kī tuŋ nala hu aa deŋ u paalvū nyōwa re. Beewiya, nal buloŋ bī wuwo kī deŋ lee dī Wīsi daa hī u tuṇa a tīya u gēe dee. Ma sīlaala hu aa we doŋ gyinaj, Wīsi re hī ba.

² Eewiya, nal hu buloŋ aa viya u paalvū sīlaala nyōwa tuŋu, Wīsi wībinii re u tuṇa viya gēe. Nal hu buloŋ aa yaa gēe, dōgisi re u tuṇa kye tīya u tu gēe.

³ Nala hu aa yaa wiya hu aa kpaa ḥmanī bee fā ba paalvū sīlaala kambīŋ, see nala hu aa yaa wībōmō. Dī i re bee kye dī i kī fā i paalvū sīlaala kambīŋ, ee ke kī yaa wiya hu aa kpaa ḥmanī, ee re ba si bigisi i.

⁴ Beewiya ba yaa Wīsi tuŋtunna re, a kī tuṇa ma marisi wiya. Ame dī mamaa re aa yaa wībōmō, ma si kī fā ba kambīŋ, beewiya ba kōnī kaŋdee re ba aa si wuwo dōgisi ma. Ba yaa Wīsi tuŋtunna re, a laa Wīsi naasi a kī dogisi nala hu aa yaa wībōmō.

⁵ Eewiya, ma kī tuŋ ma paalvū sīlaala nyōwa. Ma ta kī tuŋ ba nyōwa akuu ba aa si dōgisi ma doŋ wiya. Ame ma kī tuŋ ba nyōwa, beewiya ma hakilli tīyan, ma gyīma anii u maga dī ma kī tuŋ ba nyōwa re.

⁶ Wī hu aa tuŋ ma kī tuŋ lampoo me re nye: Paalvū sīlaala hu yaa Wīsi tuŋtunna re, a kpa ba wī buloŋ we paalvū hu deŋji tīyan.

⁷ Ma tuŋ nal hu buloŋ kyīŋ ma aa kana. Lampoo hu irīŋ buloŋ aa maga dī ma tuŋ, ma tuŋ ba. Nala hu aa maga dī ma kī kpa ba yohuŋ, a kī tīya ba gyīrīma, ma kī kpa ba yohuŋ, an kī tīya ba gyīrīma.

Ma kyo dōmōŋ

⁸ Ma ta leŋ dī wī buloŋ yaa kyīŋ ma bee nal kīdīgi buloŋ paga tīyan. Wī hu aa si yaa kyīŋ tīya ma buloŋ ne yaa dōmōŋ kyoyi. Beewiya nal hu buloŋ aa kyo u dōjtiuna, u tuṇa tīya Wīsi mīrisi hu buloŋ ba su re.

⁹ Mīrisi hu badōmōŋ ne nye: "Ta kyēs i dōjtiuna haan, ta kpūu nal, ta gaa, ta leŋ i haahii we nal kīŋ tīyan." Mīrisi no abee mīri-kaalīya hu buloŋ aa we doŋ, ba buloŋ ko pe dōmōŋ a yaa wīdīgi re. U re nye: "Kyo i dōjtiuna anii i aa kyo i tu gēe."

¹⁰ Dī i re kyo i dōjtiuna, i bi si laa nyōwa yaa u wībōŋ buloŋ. Eewiya, dī i re kyo i dōjtiuna, i aa tuŋ mīrisi hu buloŋ ne gēe.

¹¹ U maga dī ma kī yaa wiya no re, beewiya ma paalı gyīŋ gēe hu saŋa no tīyan á aa wee aa kīya re. Saŋa hu tīyan ma aa si si i doo tīyan pele re. Saŋa hu tīyan Wīsi aa si laa ma ta dōniya no tīyan mari kpaga re. Gyinaj, u kpaga te saŋa hu tīyan á aa buŋ laa Yesu wiya di re.

¹² Sīya kpaga gballū re. U kaa muhū, ka dī wīsi poso. Ma yan leŋ dī á leŋ bilhuu tīyan wiyaalīya, an paa pułvū-bayuwō kīna laalī.

¹³ Ma leŋ dī á kāŋ á tuṇa welīŋ anii nala aa we pułvū tīyan. Ma ta leŋ dī á kī gbiyalī gbiyalītōoni, a kī bugo, a kī yaa bisiŋ wiya, koo a kī yaa wīlaama. Ma ta leŋ dī á kī kaa dōmōŋ. Ma ta leŋ dī á tīsi me kī hōllī dōmōŋ.

¹⁴ Ame ma leŋ dī á Tuṇa Yesu Krisita laa ma wīkanīya buloŋ tuŋa, ka dī ma kpa hal yiya ma tenbii wīkyēlīya buloŋ.

14

Ma ta kī dii dōmōŋ sarīya

1 Nala hu aa laa Yesu wiya di aŋ ha bɪ gyige ba laadii tyanj, ma kan ba welinj. Ame ma ta leŋ dɪ wui hu ma hakulli aa kana kanj ma we nyvutaaduwo-tɔɔni tyanj.

2 Nal kidiŋi Wuisi laadii aa deye wiya, v laa di anu v aa wuwo v di kuj buloŋ ne. Ame nal kidiŋi Wuisi laadii me aa bɪ deye wiya, v laa di anu v ke bɪ sɪ kyan namiya irin buloŋ see dɪ v kɪ di dipaaponni duŋ.

3 Nal hu aa wuwo kɪ di kuj buloŋ, v bɪ maga dɪ v kɪ kuwası nal hu aa sɪn kına badomɔŋ. Nal hu me aa sɪn kına badomɔŋ, v bɪ maga dɪ v me kɪ kuwası nal hu aa di kuj buloŋ beewiya Wuisi laa ba buloŋ we re.

4 Kibee re yaa i, i aa sɪ kpa kyogisi tya nal kidiŋi tʊntʊnni? Tʊntʊnni hu nihiyawu duŋ ne sɪ wuwo gyima anu v tʊntʊnni hu aa yaa welinj ne koo v bee yaa welinj. U me yan aa wuwo v kɪ yaa welinj ne beewiya á Tuña Wuisi kanj gee dee re.

5 Nal kidiŋi we doŋ a kɪ lugisi kyeyę, ka nal kidiŋi me we doŋ a na anu kyeyę buloŋ yaa kyeweli re. Wui hu nal kidiŋi buloŋ hakila aa daga v, v sɪn v tyanj welinj.

6 Nal hu aa kpa kyeyę kidiŋi anu v tee kyeyę buloŋ, v aa kpa hanj kyeyę hu a kɪ tya Wuisi gyırıma re. Nal hu me aa dɪ kına buloŋ, v me yaa gee a kɪ tya Wuisi gyırıma re, beewiya v aa kyuwali Wuisi angyuwası re. Nal hu me aa di dipaaponni duŋ v me yaa gee kɪ tya Wuisi gyırıma re, beewiya v me aa kyuwali Wuisi angyuwası re.

7 Á kidiŋi buloŋ bɪ tija v tui v mübol tyanj, koo v sʊv tyanj.

8 Dɪ ámaa re we á mübol tyanj, á Tuña Yesu wiya re tij á we doŋ. Dɪ á bil ko suba me, á Tuña Yesu wiya re tij á suba. Eewiya, dɪ ámaa re we á mübol tyanj koo dɪ á suba, á Tuña Yesu re tij ma.

9 Nyę re tij Krisita suba aŋ bil sii sʊv tyanj, dɪ v yaa niweye abee sʊvnu buloŋ tina.

10 Eewiya ma ta kɪ dii dəməŋ sariya, a ta kɪ kuwası dəməŋ me beewiya á buloŋ ne sɪ maakyiye sɪn Wuisi siya dɪ v di á sariya.

11 Anu gee hu ba aasa Wuisi teŋ tyanj a baa dɪ Wuisi baa, "Miyən ne yaa Wuisi hu aa we doŋ a kanj kɪ mu maakyiye buloŋ, nal buloŋ sɪ gbinni ḥ siya tyanj
a suri v nyuwa a bası anu miyanj ne kɔnı yaa Wuisi."

12 Eewiya, á kidiŋi buloŋ sɪ daga wiya hu buloŋ v aa yaa a tya Wuisi.

Ta yaa wui hu aa si leŋ dɪ i dɔŋtuna yaa wiɓɔŋ

13 Eewiya, ma ta leŋ dɪ á bil kpa kyogisi kɪ tya dəməŋ. Ame v maga dɪ á kidiŋi buloŋ yaa v hakila re anu v bɪ sɪ yaa wui hu aa sɪ leŋ dɪ v dɔŋtuna yaa wiɓɔŋ.

14 Akuu ḥ aa yaa Krisitabiye wiya, ḥ gyıma anu kidiili buloŋ tuwo a yaa sına. Ame dɪ nal kidiŋi buloŋ ne ko kpa kidiili v yaa sına, ee ke v tina lee re v yaa sına gee.

15 Di kına hu i aa sɪ dɪ re sɪ leŋ dɪ i dɔŋtuna tya kyogi, ee daga nui v bil bɪ kyo v re gee. Ta leŋ dɪ kidiiliye hu i aā dii leŋ dɪ i dɔŋtuna ḥmaa naan beewiya v wiya re Krisita suba.

16 Wui hu i aa gyıma anu v yaa wiwelii, ta leŋ dɪ v ko birimi wiɓɔŋ nala siya tyanj.

17 Beewiya Wuisikoro hu wiya bɪ yaa kidiiliye abee kinyuwalya duŋ wiya. Wui hu aa yaa sıfiyan wui Wuisikoro hu tyanj ne yaa dɪ á kanj tıpułŋ, abee ftyelvı abee teŋfytelvı hu Wuisi Wiyesi Welii hu aa tya.

18 Dɪ nala re kanj a kɪ tij Krisita, Wuisi teŋ sɪ ftyel bɪ tyanj, ka dɪ nala me kɪ tya ba gyırıma.

19 Εεωιya, ma lej dí á aa yaa á kí buni wiya hu aa sí lej dí á bee á döntiñsi honi welie, aŋ wuwo kí kiyeli dömoŋ me dí á laadii mari deye.

20 Ma ta lej dí kidiiliye wiya lej dí ma kyogi wiya hu Wíusi aa yaa. Kidiili buloŋ welie re, v bí kaŋ sına. Amé dí kidiili i aa sí di re sí lej dí i döntuna yaa wiþoŋ, v bí maga dí i di v.

21 I aa viya namiya kyanu koo súŋ nyuwayı koo wíi ke buloŋ aa sí lej dí i döntuna ñmaa naan Wíusi ñmanu tuyaŋ, v re kriya.

22 Εεωiya, wíi hu buloŋ nal buloŋ aa laa di anu v yaa ñmanu wíi no lugo tuyaŋ, v tūna lej dí v we v bee Wíusi dvñ paga tuyaŋ. Nyusunjtuna re yaa nal hu aa yaa wíi hu v aa laa di anu v welie re ka v hakila me bí dömo v abee gée hu v aa yaa tuyaŋ.

23 Amé dí nal le aa di kína aŋ ki yaa sige, Wíusi sí kpa kyogisi tuya v, beewiya v aa yaa sige hu daga anu v bí laa Wíusi di wíi hu v aa yaa tuyaŋ. Dí i re aa yaa wíi buloŋ aŋ bí laa di anu v maga dí i yaa v, v yaa wiþoŋ ne.

15

Ma ta kyila ma dvñ wiya

1 Á nala hu Wíusi laadii aa deye, v maga dí á kí pe nala hu laadii ha aa bu deye tuyaŋ ne, dí ba me mari súŋ welij. V bí maga dí á kyila á tuma dvñ wiya á wiyaaltya tuyaŋ.

2 Ma lej dí á kyila á döntiñsi wiya, a kí yaa wiya hu aa sí lej dí ba tenni fiyeli, aŋ pe ba tuyaŋ dí ba laadii mari deye Krisita tuyaŋ.

3 Beewiya, Krisita me gba gyi bí yaa wiya hu aa fiyeli v tú teñ. Ba sabí v wiya re Wíusi teñ tuyaŋ anu dí v basí tuya Wíusi a baa:

"Gyima hu buloŋ nala hu aa tuousi i,
ba tú re ba kpa tuousi ñ me."

4 Wiya hu buloŋ ba aa saba Wíusi teñ hu tuyaŋ faafaa buloŋ, ba saba dí ba daga ma re, dí á wuwo kaŋ bayiyela a lú kenyiri abee tenpolli wiya hu Wíusi aa daga ma v teñ hu tuyaŋ.

5 Ma aa tún Yesu Krisita nyé, ñ wíisulu re yaa dí Wíusi hu aa tuya nala kenyiri, a kí fiyeli nala bembiye me kiyeli ma dí ma kaŋ nyuvudigi,

6 dí ma buloŋ wuwo kpa nyuvudigi abee hakıldıgi a danni Wíusi, v re yaa á Túna Yesu Krisita Kuwo abee v Wíusi.

7 Εεωiya, ma kaŋ dömoŋ welij, anu Krisita me aa kaŋ ma welij gée, dí Wíusi feñ yiri.

8 N basí kí tuya ma re anu tuma hu Krisita aa ko tuma v muþol tuyaŋ, Gyumma re v tuma tuya, dí v daga gée Wíusi aa kaŋ wíti a yaa wiya hu buloŋ v aa wee nyuwä tuya ba naabaala anu v kóni sí yaa,

9 aŋ wuwo lej dí nala hu aa bí yaa Gyumma me danni Wíusi akuu v aa fá ba sikii wiya. Ba sabí nyé re Wíusi teñ tuyaŋ a baa,
"Wíi no wiya ñ sí danni i, nala hu aa bí yaa Gyumma tuyaŋ.

N sí yú yúla me a danni i feñ."

10 Ba bíl saba nyé re a baa:

"Ma nala hu aa bí yaa Gyumma, abee nala hu buloŋ Wíusi aa liya, ma kí gyuwæsí."

11 Ba bíl basí nyé re:

"Ma nala hu aa bí yaa Gyumma buloŋ,
ma danni ma Túna Wíusi,
nal nal buloŋ yú yúla a danni Wíusi".

12 Nyę re Wüsü tündaal Azaaya me bıl bası:

“Gyeesi doho nal kıldıgı sı ko.

U re sı sii a kı deñ nala hu aa bı yaa Gyuumma nyuu.

Ba sı kpa ba bayyela bulon we u tiyan.”

13 Wüsü hu aa leñ á kañ bayyela, u re sı leñ dı ma tenni fiyeli, a leñ dı ma hön abee laanftya, akuu ma aa laa u di wıya, dı gęe leñ dı ma bayyela hu mari yuga kı pe u Wiyesi Welii hu dee tiyan.

Wii hu aa tiñ Pççol ki bası wiyaabee nyuduwo

14 N naabaltya Krisitabiisi, n paalı laa di re anı ma yaa niweliye re welinj, a gyuñ wıya me welinj, a wuwo kı daga dəməmjı me.

15 Ame ten no tiyan, nı bı fáá ma sii abee wiya badomojı nı aa liisi ma. Nı bı fáá ma sii wiya no bası tiyan, beewiya Wüsü re lı nı u bonye tiyan,

16 dı nı yaa Yesu Krisita tuntunni nala hu aa bı yaa Gyuumma tiyan. Nı aa tuñ nı tuma ma nala hu aa bı yaa Gyuumma tiyan anı wıkyuwal sılañlı le, a bası Wüsü wiweliye hu kı tiya ma. Nı aa yaa gęe re dı ma nala hu aa bı yaa Gyuumma kı gęe anı wısułlı-kına Wüsü Wiyesi Welii hu aa leñ ba weliye, nı kpa sula Wüsü, u teñ fiyeli ba tiyan.

17 Eewiya, nı aa wuwo nı kı genni akuu tuma hu Yesu Krisita aa leñ nı tuñ kı tiya Wüsü wiya re.

18 Nı bı sı bası wıu kıldıgı bulon wıya, see wiya hu Krisita aa leñ nı wuwo yaa, a leñ nala hu aa bı yaa Gyuumma ko tiñ Wüsü nyuwa. Wiya hu nı aa basa abee wiya hu nı aa yaa,

19 wıkperiye hu abee wımagıla hu nı aa yaa Wüsü Wiyesi Welii hu dee tiyan, ba aa re kiyeli nala hu aa bı yaa Gyuumma, ba ko tiñ Wüsü nyuwa. Nı bası Krisita wiweliye hu bulon ne, a pillı Gyerusalem tiyan a göllı gęe a mu pele Iliirkum paalvı.

20 Sanja bulon, nı lugı bulon ne yaa dı nı mu leye ba ha aa bı bası Krisita wiweliye hu, a bası Wüsü wiya doñma. Beewiya, nı bee kye dı nı mu bası Wüsü wiya lee hu nala aa laa sıya mu a bası Wüsü wiya.

21 Ba sabı wıu no Wüsü teñ tiyan ne a baa,
“Nala hu ba ha aa bı bası u wiya tiya, ba sı na u, ka nala hu me ha aa bı maakyiye nıu u wiya, ba sı nı u wiya, a gyuñ ba memii me.”

Pççol aa yaa siri di u mu Roma

22 Nı aa göllı kı bası Wüsü wiya leye badomojı tiyan ne tiñ, nı lugı lugı dı nı ko ma lee, anj bı wuwo ko.

23 Ame laglagı no, nı tuma aa tene leye no tiyan nyę, ka nı me fa paalı kı kye dı nı ko na ma tanbolii bulon wıya, nı sı ko na ma,

24 anj parı mu Sipeen paalvı. Dı miyan ne ko hön ma lee kye ye banjmana a kpu yowjan, nı aa kye dı ma kiyeli nı ne dı nı wuwo pele doñ.

25 Ame laglagı no, nı aa mu Gyerusalem ne dı nı kañ kiyelii mu tiya Wüsü nala hu aa we doñ tiyan.

26 Beewiya Krisitabiisi hu aa we Masidooniya abee Akaaya paalvı tiyan, ba kiyesa molbiye re ba kyeri abee ba tenfiyelvı tiyan, dı ba kpa kiyeli nyaaba hu aa we Wüsü nala tiyan Gyerusalem tiyan.

27 Ba tı kyeri tiyan ne ba yaa gęe. Ame u yaa filı re dı ba pe ba tiyan, beewiya wiweliye hu bulon Gyuumma aa naa a lı Wüsü lee, ba leñ nala hu aa bı yaa Gyuumma me na ba re. Eewiya, u yaa filı re dı ba me kpa dınuuya kuna hu ba aa kana badomoj a kiyeli ba.

28 Dı miyan ne ko kañ molbiye hu bulon ba aa kiyesa a mu tiya ba, nı sı sıñ doñ a mu Sipeen paalvı. Dı miyan ko ko mu doñ, nı sı ko tiñ na ma.

29 N gyuma anu dı miyan ne ko ko, ma sı na kiyelii hu buloŋ aa lı Krisita lee.

30 N naabalıya, á Tıuna Yesu Krisita feŋ tıyan, abee kyori hu Wiyesi Welii hu aa leŋ á kana wıya, n̄ aa sul ma re dı ma sıŋ gbalı n̄ welin a pe kyuwali Wıusi ki tıya n̄ sıfıyası,

31 dı Wıusi lı n̄ nala hu aa bı laa Yesu wıya di Gyudıya paalıv nosi tıyan. Ma bıl svla Wıusi dı v leŋ dı v nala hu aa we Gyerusalem tıyan tenni me fyełt abee wıhu n̄ aa mu dı n̄ yaa tıya ba tıyan.

32 Ka dı Wıusi re ko laa nyıwa, n̄ sı ko ma lee abee tenfıyelv, dı gęe leŋ a buloŋ tenni bıl polli.

33 Wıusi hu aa tıya nihuwobiŋ buloŋ fıyelv sı we ma buloŋ lee. Amı.

16

Kywala

1 N aa kye dı ma gyuma anu á nınatolu Foobe aa yaa sılaal Krisitabiisi hu aa we Kenkiriya tıyan yaa ntıu re.

2 Erewıya dı v re ko ko ma lee ma kana v welin á Tıuna Yesu feŋ tıyan, anu v aa maga dı Wıusi nala kaŋ dəməŋ gęe, a pe v tıyan abee kıŋ buloŋ v aa kye ma lee. Beewıya v kiyeli nıgyamaa re yıga, a kiyeli n̄ me welin.

3 Ma kyuwali Pirisila abee Akula me tıya n̄. N̄ beel-ba yaa tıntınnı-dəsı re Yesu Krisita tıma no tıyan.

4 Ba kpaa ba mıbolo yıbı suv re n̄ wıya. Erewıya, n̄ dıvı daa aa kyuwali ba ame n̄ bee Krisitabiisi hu aa bı yaa Gyuumıa buloŋ ne aa kyuwali ba angyıwası.

5 N aa kyuwali Krisitabiisi hu buloŋ aa laŋŋı ba dıya tıyan me. Ma kyuwali n̄ kyaŋkyoolii Epanitusi me tıya n̄. V re laa sıya laa Krisita wıya di Estrya paalıv buloŋ tıyan.

6 Ma kyuwali Męseri me tıya n̄. V tıŋ tıma re welin a tıya ma.

7 Ma kyuwali Aŋduronika abee Gyuniya me tıya n̄. Ba aa re yaa n̄ dənrıtsı Gyuumıa ba aa kaŋ n̄ beel-ba to dıya tıyan. Yesu Krisita kpambısı hu gyıŋ ba re welin. Ba aa re laa sıya laa Krisita wıya di n̄ tıyan.

8 Ma kyuwali Ampılıyatusi me tıya n̄. V yaa n̄ kyaŋkyoolii re á Tıuna Yesu wıya.

9 Ma kyuwali Ebanusi me tıya n̄. V me yaa á tıntınnı-dənı ne Krisita tıma hu tıyan. Ma kyuwali n̄ kyaŋkyoolii Sıtaakisi me tıya n̄.

10 Ma kyuwali Apelısi me tıya n̄. V kyaası daga anu v sıŋ Krisita wıya hu tıyan welin ne. Ma kyuwali Arisitobulusi bee v dıya nala me tıya n̄.

11 Ma kyuwali Herodıyıŋ me tıya n̄. V me yaa n̄ dənrıtsı Gyuu re. Ma kyuwali Naasisı dıya nala me aa laa á Tıuna Yesu wıya di tıya n̄.

12 Ma kyuwali Tirifeena abee Tirifoosa me tıya n̄. Ba yaa haana hu aa kaŋ sıfıyan ne á Tıuna Yesu tıma hu tıyan. Ma kyuwali n̄ kyaŋkyoolii Pęesi me tıya n̄. V me yaa haanı hu aa kaŋ sıfıyan ne á Tıuna Yesu tıma hu tıyan.

13 Ma kyuwali Rufusi me tıya n̄. V sıŋ á Tıuna Yesu wıya tıyan welin ne. Ma kyuwali v naa me tıya n̄. V kpaa n̄ ne anu v biilbulı tu.

14 Ma kyuwali Asıŋkiritu, abee Filegoŋ, abee Hęemisi, abee Paturoba, abee Hęemisi abee á nımmabalya hu buloŋ aa we ba lee.

15 Ma kyuwali Filologu, abee Gyulıya, Neeru abee v naatoluu. Ma kyuwali Olimpa me abee Wıusi nala hu buloŋ aa we ba lee.

16 Ma kí kyowali dómoy abee kyori. Krisitabiisi aa we lee buloŋ tyanj aa kyowali ma.

17 N naabalıya, ñ aa súla ma re dí ma po ma tuŋ welin abee nala hu aa len nala kí porigi dómoy tyanj. Ba bee tuŋ wiya hu á aa daga ma, aŋ aa kpa wíduŋsi a kaŋ nala hakulli kí vogimi laadii hu ba a kana Yesu Krisita tyanj. Ma lú ma tuŋ nala no irinj tyanj.

18 Beewiya nala no bee tuŋ á Túna Krisita túma, ame ba tuŋ wikeyooliye re ba kí yaa. Ba kaŋ nyuwipiŋsúma re a kí muri nala hu aa bí gyiŋ wiya siya.

19 Nal buloŋ ne nui gese hu ma aa tuŋ Wíusi nyowa. U gese yaa ñ teñfyeļuv re, ñ kí gyowácsí ma wiya. N aa kyé dí ma kaŋ wígyun ne, a gyiŋ wiya hu aa weliye, aŋ lú ma tuŋ wiþomo yayi tyanj.

20 U bí si piusi ka dí Wíusi aa tiya nala fiyeluv, gbarığı Sitaani biŋ ma naasi memii dí ma kí nuwácsí. Á Túna Yesu Krisita bonye si we ma lee.

21 Timoti aa yaa ñ tuňtunni-don me aa kyowali ma. Lusya abee Gyeesin abee Sosipata me aa kyowali ma. Ba me yaa ñ döntüsí Gyuumá re.

22 Mtyan Teetiyo, nal hu Poɔl aa leŋ ñ sabi teŋ no, ñ me aa kyowali ma á Túna Yesu feŋ tyanj.

23 N diya túna Geyosi, nal hu diya tyanj Krisitabiisi hu buloŋ aa lanji me aa kyowali ma. Irasitu, nal hu aa deŋ molbiye wiakanıya too hu tyanj abee á niunabiye Kuwtutisi me aa kyowali ma.

24 Á Túna Yesu Krisita bonye si we ma buloŋ lee.

25 Ma leŋ dí á danni Wíusi. U re si wuwo leŋ dí ma siŋ welin ma laadii tyanj akuu Wíusi wiweliye hu ñ aa basi tiya ma a mu kí tile Yesu Krisita tyanj wiya. Witü no fa yaa wifanju re faafaa buloŋ, ame nye ke Wíusi leŋ á gyuma u re.

26 Nye ke, witü no yaa ligyalu wu re, beewiya Wíusi tijdaala sabi u wiya re, ka Wíusi hu aa we deŋ maakyiye buloŋ me bil leŋ ba basi u wiya tiya duňiya nala buloŋ ba gyuma, dí ba wuwo laa witü no di, a kí tuja u.

27 Ma leŋ dí á tuŋ Yesu Krisita tyanj a kí danni Wíusi derdenj, beewiya u duŋ ne yaa wígyun buloŋ túna. Ami.

LAASİYA TEN HU PÇÖL AA SABA TIYA KORİNİTİ TIMMA

1 Mıyan Pçöł, abee á nünabiye Sositineesi re sabı tej no a kí tiya ma. Wüsí kyeri tiyan ne v lü ñ dí ñ yaa Yesu Krisita kpambiya.

2 Á sabı tej no a kí tiya ma Krisitabiisi hu aa we Korinhti tiyan ne abee nala hu bulon aa we doniya login ke bulon a kí tñ á Tuna Yesu Krisita. Yesu Krisita yaa á beel-ba bulon Tuna re. Wüsí tñ Yesu Krisita tiyan ne a lü ma, a püsí ma bisin bulon ta, dí ma yaa tipulon timma v siya tiyan.

3 Á Kuwo Wüsí abee á Tuna Yesu Krisita lahoromó tiyan, ma hñj abee lañfiya.

4 Saña bulon, ñ aa kí kyowali Wüsí angyowasú re welin ma wiya, beewiya Wüsí tñ Yesu Krisita tiyan ne a yaa wiweliye yuga tiya ma.

5 Eswiya, akuu ma bee Krisita aa yaa kídigi wiya, Wüsí pëe ma wü bulon tiyan ne, haalu a lej ma gyüñ wibasü, a kanj wü bulon gyimaa me.

6 Beewiya, Krisita wiya hu á aa bası tiya ma, ma kanj ba welin ne.

7 Eswiya, saña no tiyan ma aa gyegili á Tuna Yesu Krisita mügi koyi abee tenkyel nye, Wüsí lej ma na wiweliye hu bulon aa lü v lee re.

8 Wüsí sì lej dí ma kanj wiya hu ma aa laa di welin, a mu pele saña hu á Tuna Yesu Krisita aa sì mügi ko. Dí gëe wuwo lej dí ma ta kanj wikeyogii bulon hanj kyëe hu.

9 Wüsí kanj witü re, v bee birigi v nyuwa. U re lü ma dí ma bee v Biye, á Tuna Yesu Krisita, yaa kídigi.

Krisitabiisi gula ki kaa dömönj

10 Á Tuna Yesu Krisita nyubaanñ, ñ aa sol ma, ñ naabalya, ma bulon kanj nyuvudigi, a ta kí porigi dömönj. Ma kanj nyuvudigi abee tidiigi wü bulon tiyan.

11 N naabalya, á nünabiye Kuloye diyä nala bası tiya ñ anü ma gula kí kaa dömönj ne.

12 N aa kye dí ñ bası tiya ma re anü ma kídigi bulon bı sññ ymändigi tiyan. Ma kídigi aa baa dí v aa tñ Pçöł hal le, kídigi me baa dí v aa tñ Apolo hal le. Kídigi me baa dí v aa tñ Piita hal le, kídigi me baa dí v aa tñ Krisita hal le.

13 N baa ñ piyesi ma re: Á sì wuwo kanj Krisita kpaa? Ba mura re. Koo miyan Pçöł le ba gyü kpaasi mal daagaru tiyan ma wiya gëe? Koo ba foo ma wükyowalnu dí ma yaa ñ hatinná re?

14 N aa kyowali Wüsí angyowasú re abee ñ aa bı foo ma kídigi bulon wükyowalnu, see á nünabiye Kirisipu abee Geyosi duñ.

15 Eswiya, nal bulon yañ bı sì wuwo baa dí miyan Pçöł feñ tiyan ne ba fo v wükyowalnu, v yaa ñ hatinná.

16 (N liise anü ñ gyü foo á nünabiye Sítifanasi abee v diyä nala me wükyowalnu re. A lü gëe hal tiyan, ñ bı liise anü ñ bıl foo nal kídigi bulon wükyowalnu.)

17 Beewiya Krisita bı tuma ñ dí ñ ko fo nala wükyowalnu. U tuma ñ ne dí ñ ko bası Wüsí wiweliye hu a kí tiya nala. Nihiuwobiñ wügyowñ daa v kpa tiya ñ, ñ kanj kí bası wiya hu. U yaa gëe re dí v sùu daagaru tiyan ta yaa waasv.

Krisita re yaa Wüsü dee abee Wüsü wígyunj

¹⁸ Krisita sun daagarü hu nyuu tiyanj yaa wítco re nala hu aa nyugisa lee. Ame á nala hu Wüsü aa laa kí ta ke lee, wü no yaa Wüsü dee re.

¹⁹ Wüsü tej tiyanj Wüsü basa re a baa, "N sì lej dí wígyunna wígyunj yaa waasú, dí wígyunj-kujkanj tımma gyumaa me yaa waasú."

²⁰ Dí nye re ba kí, lee re gyinaj dñnya no tiyanj wígyunna bee dıdagıla abee wígyunj-kujkanj tımma sì we? Wüsü daga anı dñnya no wígyunj yaa bambugi wígyunj ne.

²¹ Wüsü tui wígyunj tiyanj ne u lej nihuobisi bı wuwo tui ba tui wígyunj tiyanj a gyuma u. Nala baa dí Wüsü wiweliye hu á aa bası yaa wítcońi re. Ame nala hu aa laa wíya no di, u yaa Wüsü kyeri re dí u tui wíya hu tiyanj a laa ba ta.

²² Gyumaa aa kye dí ba na wímagıla re. Nala hu aa bı yaa Gyumaa me kí kye wígyunj.

²³ Ame á ke, Krisita ba aa kpaasa mal daagarü hu nyuu tiyanj wíya re á kí bası. Wü no wíya lej Gyumaa baanj ki sii re ba nyugisi Wüsü ḥmanı tui tiyanj anka nala hu aa bı yaa Gyumaa lee me, u yaa wítco.

²⁴ Ame nala hu buloŋ Wüsü aa liya ke lee, Gyumaa abee nala hu aa bı yaa Gyumaa buloŋ, Krisita re yaa Wüsü dee abee Wüsü wígyunj.

²⁵ Wígyunj hu aa lü Wüsü lee, ka nihuobisi lee u yaa bambugi wü, u re banj nihuobiŋ wígyunj. Dee hu me aa lü Wüsü lee, ka nihuobisi lee u yaa yaarısı, u re banj nihuobiŋ dee.

²⁶ N naabalıya, ma liisi mu na gęe hu ma fa aa kiya saňa hu tiyanj Wüsü aa lü ma. Nihuobisi siya tiyanj, ma tiyanj nala banjme re fa kaj wígyunj, koo ma tiyanj nala banjme re nala fa kí kpa yohun? Ma nala banjme me re fa yaa nıbala nihuobisi siya tiyanj?

²⁷ Wüsü paala re a lü nala hu dñnya nala aa baa dí ba yaa bambugo re, dí u we dñnya wígyunna hüsü tiyanj. Wüsü bul lü nala hu me dñnya nala aa baa dí ba yaa nıtaaga re, dí u we gaduwogo hüsü tiyanj.

²⁸ Wüsü lü nala hu dñnya nala aa dej waasú re abee nala hu aa bı kaj lee dñnya tiyanj, dí u yalmı nala hu dñnya nala a bıuna anı ba yaa nala re.

²⁹ Ee daga anı nal buloŋ bı sı wuwo daga u tui Wüsü siya tiyanj.

³⁰ Wüsü re lej ma bee Yesu Krisita yaa kídigi. Ma wígyunj buloŋ lü Yesu Krisita lee re. U nyubaanı, Wüsü laa ma ta re, a lej á yaa tıpułun tumma u siya tiyanj, a yaa nala aa bı kaj bısiŋ.

³¹ Ee wíya ba saba Wüsü tej tiyanj ne a baa, "Dí nal buloŋ ne aa kye dí u daga u tui, u daga u tui abee wü hu á Tuına aa yaa tiya u."

2

Pçol bası Krisita aa svba daagarü hu nyuu tiyanj wíya

¹ N naabalıya, ñ gyı aa ko ma lee dí ñ bası Wüsü wiweliye hu tiya ma, ñ gyı bı bası wíya daga anı ñ gyı wíbası koo ñ kaj wígyunj banj ma kídigi buloŋ.

² Sanja hu ñ gyı aa we ma lee, ñ gyı lü ñ hakıla wü ke buloŋ tiyanj ne, see Yesu Krisita, a bee ba aa kpaastı u mal daagarü hu tiyanj wíya dñj.

³ Ñ gyı aa ko ma lee, löl gyı gyuu ñ ne. Kambıŋ me gyı kana ñ ne, ñ kí kyele, ka ñ banjkyesi ki kpa.

⁴ Nihuobiŋ nyuuprihısnı bee wígyunj daa ñ gyı kpa bası Wüsü wiweliye hu tiya ma. Ame wíya hu ñ gyı aa bası daga anı Wüsü Wiyesi Welii hu kaj dee re.

5 Nyę daga anii ma laadii bı dəbə nihuwobiŋ wıgyuŋ tıyan, ame Wıısı dee tıyan ne u dəbə.

Wıısı wıgyuŋ

6 Ame abee geε buloŋ, nala hu aa waa Wıısı ɣımanı tuŋ tıyan, wıya hu ɻ aa bası yaa wıgyuŋ ne ba lee. Wıgyuŋ no ɻ aa dagı, u bı yaa dınyıa no nala wıgyuŋ, dınyıa no gaduwogo wıgyuŋ me daa. Gaduwogo no dee aa mu tenii re.

7 Wıgyuŋ hu wıya ɻ aa bası, u lu Wıısı lee re, a yaa wıfanıi dınyıa nala lee. Ka dı Wıısı na mari dınyıa, u yaa u hakıla re anii wıgyuŋ no aa lu u lee si leŋ dı ba kpa ma yohuŋ.

8 Dınyıa no gaduwogo bı gyıŋ wıgyuŋ no memii. Dı ba aa re fa gyıma u memii, ba fa bı si kan á Tıuna gandarı buloŋ tıuna hu kpaasi mal daagarı tıyan.

9 Ba saba Wıısı teŋ tıyan ne anii wı hu nihuwobiŋ ha aa bı maakyiye na, abee wı hu nihuwobiŋ ha aa bı maakyiye nu, abee wı hu nihuwobiŋ ha aa bı maakyiye bıni, wıya no tu re Wıısı mari biŋ nala hu aa kyo u.

10 Ame Wıısı tuŋ u Wiyesi Welii hu tıyan ne a leŋ á ke gyıŋ wıgyuŋ no aa yaa wıfanıi. Wıısı Wiyesi Welii hu aa gbilli wı buloŋ ne, a paalı gyıŋ Wıısı wıfanıya buloŋ memii.

11 Nihuwobiŋ bee re si wuwo gyıŋ wı hu u dıŋtuna aa bıni? Nal buloŋ bı si wuwo gyıma, see nal hu tu aá bıni wı hu. Ee tu re nal buloŋ me bı si wuwo gyıŋ wıya hu Wıısı aa bıni, see Wıısı Wiyesi Welii hu dıŋ.

12 Ame á ke, dınyıa no wıgyuŋ daa Wıısı kpa tıya ma. U Wiyesi Welii hu re u kpa tıya ma dı á wuwo gyıŋ kuna hu buloŋ u aa kpaa tıya abee bınye memii.

13 Wıya no á aa daga ma nyę, nihuwobiŋ wıgyuŋ daa á kan ki daga ma. Ame Wıısı Wiyesi Welii hu re leŋ á wuwo ki daga ma wıya no. Wiyesi Welii hu re aa daga ma u wıya no memii, á kan ki daga nala hu tıyan u aa wee.

14 Nal hu buloŋ tıyan Wıısı Wiyesi Welii hu aa tuwo, u tıuna bı si wuwo laa wıya hu aa lu Wıısı Wiyesi Welii hu lee di. Beewıya wıya no yaa wıtoonı re u tıuna lee, nal buloŋ bı si wuwo gyıŋ wıya no memii, see dı Wiyesi Welii hu we u tıuna tıyan.

15 Nal hu tıyan Wiyesi Welii hu aa wee, u re si wuwo gyıŋ wıkanıya buloŋ sii, ame nal buloŋ bı si wuwo gyıŋ nal hu tıyan Wiyesi Welii hu aa wee wıkanıya sii.

16 Wıısı teŋ tıyan, ba saba re a baa,
"Kibee re gyıŋ á Tıuna Wıısı tıbıuna? Kibee re si wuwo bası wıya a kyaglı u?"
Ame á ke gyıŋ wıya no memii re, beewıya á bee Krisita hakıla yaa kıdıgı re.

3

Wıısı tıŋtınna

1 N naabaltya, saŋa hu tıyan ɻ gyı aa we ma lee ɻ gyı bı wuwo bası wıya tıya ma anii nala hu tıyan Wıısı Wiyesi Welii aa wee. Ame ɻ gyı bası wıya tıya ma re anii nala aa tuŋ ba teŋbii wıkyeselıya tıyan, koo anii ma ha aa yaa biifüllı Krisita ɣımanı tıyan.

2 U kı geε anii il le ɻ gyı tıya ma, kıdiyoho daa. Beewıya, ma ha gyı bı maga kıdiyoho dii. Abee gyınanı me gba, ma ha bı maga kıdiyoho dii.

3 Beewiya ma ha aa tuŋ ma teŋbii wikeyeeliya tiyan ne: Ma tisi aa holli dəməŋ ne, ma gola ki kaa dəməŋ. Nyę daga anı ma ha aa tuŋ ma teŋbii wikeyeeliya tiyan ne. Dı mamaa re aa yaa nyę, dunıya nala wiyaalıya daa ma ki yaa gęe?

4 Ma kıdigi aa baa dı u aa tuŋ Poɔl hal le, kıdigi me baa dı u aa tuŋ Apolo hal le. Ma aa yaa nyę, dunıya nala wiyaalıya daa ma ki yaa gęe?

5 Kibee re yaŋ yaa Apolo? Koo kibee re yaa Poɔl? Á ke ta yaa Wıısı tuŋtuunna re. Ámaa re bası Wıısı wiya hu tiya ma, ma laa di. Á kıdigi bulon aa tuŋ tuma hu á Tıuna Wıısı aa kpaa tiya ma re dı á ki tuma.

6 Wıısı wiya hu á aa basa tiya ma kui gęe re anı tiya á po. Mıyan ne poɔo tiya hu, Apolo me re yaa nıu we tiya hu, ame Wıısı re leŋ tiya hu waa.

7 Ee wiya nal hu aa poɔo tiya hu abee nal hu aa yaa nıu we tiya hu bulon bi yaa sıfıyan wıi. Wıısı re banj ba bulon, beewiya u re leŋ tiya hu waa.

8 Nal hu aa poɔo tiya hu abee nal hu aa yaa nıu we tiya hu, widigi wiya re ba bulon ki tuma. Wıısı si tuŋ nal bulon a maga gęe hu u aa tuma.

9 Á bulon yaa tuŋtuunni-dęsi re, a tuma ki tiya Wıısı. Ma kui gęe anı baga Wıısı aa pal, a kui gęe anı diya Wıısı aa saa.

10 Wıısı aa tiya n gęe dee nyuniŋ, n biŋ diya hu memii re anı dıusaal hu aa gyıŋ tuma welin, ka nal kıdigi me yan saa ki gyıŋ. Amem see dı nal bulon yan fıyeli u siya welin abee gęe hu u aa saa ki döbő gyememii no tiyan.

11 Beewiya, Yesu Krisita duŋ ne Wıısı lıı, u yaa diya hu gyememii. Nal bulon bil bi sı wuwo biŋ gyememi-dıma.

12 Dı nal le yan kpaa salma, koo hɔgı yalıı aa haye, koo sıfıyan bıyı, koo daası, koo kaha, koo kaakeliye a saa döbő gyememii no tiyan,

13 Kyee hu Krisita aa si mügi ko, kına hu nal bulon aa kpaa saa diya hu, ba sı na ba. Beewiya diŋ ne sı daga kını hu irıŋ ba aa kpaa saa diya hu. Ba sı tuŋ gęe tiyan a gyıŋ tuma hu nal bulon aa tuma.

14 Dı diŋ hu re bi wuwo di kına hu nal bulon aa kpaa saa diya hu, Wıısı si tuŋ u tıuna.

15 Ame dı diŋ hu re wuwo di kına hu nal bulon aa kpaa saa diya hu, u tıuna löl sı yaa waası. Ame u tı ke, Wıısı si laa u ta. U ta sı kui gęe anı Wıısı aa korigi lıı u diŋ tiyan.

16 Ma bi gyıma anı mamaa re yaa Wıkyuwaldıya hu Wıısı Wiyesi Welii hu aa gyuu koo?

17 Eewiya, dı nal bulon ne ko yaa bisıŋ wiya, a kyogi Wıkyuwaldıya no, Wıısı me sı kyogi u tıuna. Beewiya, Wıkyuwaldıya hu bi kaŋ bisıŋ. Mamaa re yan yaa Wıkyuwaldıya no.

18 Nal bulon ta mırı u tı. Dı ma kıdigi bulon ne bıuna anı u kaŋ wıgyıŋ ne gyınaŋ dunıya no tiyan, u maga dı u kaŋ u tı bırumı bambugi re, a wuwo na wıgyıŋ hu aa lıı Wıısı lee.

19 Dunıya nala wıgyıŋ yaa waası re Wıısı lee. Wıısı teŋ tiyan ba basa re a baa,

“Wıısı tıŋ dunıya wıgyıunna dawarı tiyan ne
a bara kası ba.”

20 Wıısı teŋ logıŋ kıdigi tiyan me, ba saba re anı Wıısı gyıma anı wıgyıunna tıbıuna bulon yaa waası re.

21 Eewiya, nal bulon yan ta ımmaa u bembii, akuu wıı hu nihuwobiŋ aa si wuwo yaa wiya. Wııtı re, mamaa re tıŋ kını bulon.

22 Mamaa re tıŋ Poɔl, a tıŋ Apolo, a tıŋ Piita, a tıŋ dunıya, a tıŋ mübol, a tıŋ sun me, a tıŋ gyınaŋ abee maakyiye bulon. Mamaa re tıŋ ba bulon.

23 Amé Krisita me re tuij ma, ka Wiusi me tuij Krisita.

4

Á yaa Krisita Kpambisi re

1 Ma maga ma kpa ma anii á yaa Krisita tujtunna re, Wiusi kpa v wiya hu aa yaa wifanjiya a we á nosi tiyanj.

2 Nal hu bulonj ba aa kpaa kuna we v nosi tiyanj, v maga di v ki deej ba nyuu abee wittu re.

3 N siya tuwo di mamaaa koo nal kídigi bulonj kana ñ ki di saruya. N tu me gba bi kana ñ tu ki di saruya wii no tiyanj.

4 N tibiuna bulonj kyaana re. Amé ñ bi si wuwo baa ñ bi kaaj wikeyogii. Á Tüna Yesu Krisita duñ ne aa di ñ saruya a na di ñ kaaj wikeyogii koo di ñ bi kaaj wikeyogii.

5 Eewiya, ma ta kaaj nal bulonj di saruya di saña hu Á Tüna Yesu Krisita aa si ko ha bi pele. Di v re ko mügi ko, wiya hu bulonj nala aa fanya ki yaa, v si lej di ba bulonj ko lu ligyalu. Nala tibiuna bulonj ba aa kana me si ko lu ligyalu ka di Wiusi bigisi nal bulonj a maga geee v tüna aa tuma maga haaj kyee hu.

6 N naabaljya, ma wiya re tuij ñ kpa wiya no a magisí geee ñ bee Apolo aa kuya. N aa kye di ma wuwo tuij geee tiyanj ne a gunni wiya hu ba aa saba Wiusi Teñ tiyanj a baa, "Ma ta tuij wii bulonj a lu wiya hu aa we Wiusi Teñ hu tiyanj hal." Ee re si lej di ma ta lugisi nala badomoj ki bigisi, aŋ kpa sii gyuu badomoj.

7 Kibee re basi tiya ma anii ma kyo kpiya ma döntujsi re? Bekin ne ma kana di Wiusi daa kpaa tiya ma? Bee re yanj tuij ma ki daga ma tu abee kuna hu ma aa kana anii Wiusi daa kpaa ba tiya ma?

8 Ma ke lee, ma teñ kaaj ma kikyeeltya bulonj ne? Ma teñ birimi kuna timma re, a teñ birimi kuworo, ka á ke ha yaa niwaasima? Wittu, á fa kyo di ma kóni di koro re, di á beel-ma bulonj fa yaa kuworo.

9 N ke lee, v ki geee anii Wiusi baa di á nala hu aa yaa Krisita kpambisi yaa niññjisa re. Á ki geee re anii á aa yaa wii kyogi, a maga di ba kpu ma gyamaa tiyanj di dunnya nala abee malikasi bulonj na ma.

10 Krisita wiya, á yaa bambugo re, ka ma ke baa ma kaaj wikeyoñ ne akuu ma bee Krisita a yaa kídigi wiya. Á yaa nitaaga re, aŋka ma ke yaa gaduwogo. Nala ki deej ma waasu, aŋ ki tiya ma ke gyiruma.

11 A kaaj ki ko gyinaj no sii buwanj, losi abee niññowasi aa kaaj ma re, á ki laalí gakosuñsi, ba ki ñmaa ma kujkanj, á gölli baari ki banj.

12 Á aa tuñ ne abee sıfıyası di á pe á tu tiyanj. Di nala re basi wiþomó tiya ma, á ke aa svla Wiusi tiya ba re, di ba aa re aa dögisi ma me, á aa kaaj kenyiri re.

13 Di ba aa re aa kyogi á feñ me, á ke aa ki basi wiweliey re ba lee. Abee gyinaj, v ki geee anii ámaa re yaa dunnya no bulonj nitcoñi.

14 Ma yaa ñ biikyooliye re. Eewiya, ñ bi sabi wiya no ki tiya ma di ñ we ma hüsü tiyanj, ame ñ aa kye di ñ kyagüli ma re.

15 Di mamaaa re kaaj sulaala tusi fi me di ba ki daga ma Krisita wiya, ame kuwo digi duñ ne ma kana. Miyaj ne yaa ma kuwo Yesu Krisita tiyanj, akuu ñ aa basi Wiusi wiweliey hu tiya ma wiya.

16 Eewiya, ñ aa svl ma re gyaangyptan bulonj di ma ki kyesi ñ wiyaaljya.

17 Ee wiya re tuij, ñ ki tuij Timoti di v ko ma lee. U yaa ñ biikyoolii re, a kanj wittu me á Tüna Krisita njmanu tiyanj. U si ki liisi ma geee ñ aa kuya

Yesu Krisita ሚናኑን ተሸጊ ተያን, አበዕ ገዢ እና አባላ ውዴቅ እና ተከራካሪ እና ተስተካክል እና ተለዋዋል እና መውጥ ተያን.

18 Ma በልምዕት ሚኒግ እና ደገነኛ የ አካል እና መውጥ ተያን, እና የዚህን ሁኔታ እና ተስተካክል እና መውጥ ተያን.

19 ላይ ሲ Wīsī ያላ ነው, እና በ ማስረጃ እና የ አካል እና መውጥ ተያን, የዚህን እና የዚህን ሁኔታ እና የዚህን ሁኔታ እና መውጥ ተያን.

20 Wīsī አዕ የ አካል እና መውጥ ተያን, Wīsī የ አካል እና መውጥ ተያን እና የዚህን ሁኔታ እና መውጥ ተያን.

21 እና አባላ አካል እና መውጥ ተያን, የዚህን ሁኔታ እና መውጥ ተያን?

5

Krisitabiisi badomoy aa yaa bisiq wiya

1 Ba basi tya እና ሁኔታ nala we ma tyaን a kī yaa sōnsōn wiya. Wīsī hu lōrō የ አካል, beewiya nala hu aa bee kyūwalt Wīsī me gba paalī bī si laa nyūwa yaa gēz. Ba baa dī nal kīdīgī we ma tyaን a kī ቤቱ አካል እና ሁኔታ.

2 Ka ma ha kī daga ma tū! U fa maga ma lej ma tisī kyogi re, ka dī ma lū nal hu aa yaa gēz a ta ma tyaን.

3 Miyan, abee እና አውሃ አካል እና tyaን nyē me, ame እና hakila ke tyaን, እና we ma tyaን ne. Á Tūna Yesu dee tyaን, እና tej dii nal hu aa yaa wībōn no sariya re, a kpa kyogisi tya እና ሁኔታ እና we ma tyaን.

4 Dī mamaa re ko lajñi á Tūna Yesu fej tyaን, እና hakila tyaን, እና me aa we ma tyaን ne, á Tūna Yesu Krisita dee me we ma tyaን. Ee wiya

5 ma kpa baal no we Sītaanu nosi tyaን, dī u dōgisi u tejbii, ka dī Wīsī laa u dūma ke ta kyees hu á Tūna Krisita aa si mīngi ko.

6 Ee hu ma aa daga ma tū hu bī weliyē. Ma bī gyīma anū sībul muhū re ba aa kpa we paanuu muñ tyaን, ka u sīl puwari a yuga gēz?

7 Ma lū sībulbīnū hu aa yaa wībōn a ta ma tyaን. Ee re si lej dī ma yaa tūpulūn timma, a kī gēz anū paanuu muñfaluñ ba aa bī wee sībul. Nyē re ma maga dī ma kī, beewiya, Krisita, á Dīsī-pari-banū Kyebal Pebiye hu re ba kī kpu a sūla Wīsī á wiya.

8 Eewiya, ma ta lej dī á dī á Dīsī-pari-banū Kyebal hu abee paanuu hu aa kī sībulbīnū. Sībulbīnū no re yaa wībōm abee tahaā. Amē ma lej dī á gbiyalī abee paanuu hu aa bī kī sībul. Paanuu no re yaa wītū abee tūpulūn.

9 Tej hu እና gyī aa saba tya ma tyaን, እና gyī basi tya ma a baa dī ma lū ma tū nala hu aa yaa sōnsōn wuya tyaን ne.

10 N bī baa ma ta kī lajñi dūnya nala aa yaa bisiq wiya tyaን, koo nala hu aa kī tubal, koo gaala, koo vugumarila tyaን. Dī miyan ne baa ma ta kī lajñi nala no tyaን, ee ke ma bī si we dūnya no tyaን.

11 Amē wīsī hu እና aa basa re nyē: Ma ta kī ma tū mu mal nal hu aa baa dī u laa Wīsī wiya di re an kī yaa sōnsōn wiya, koo a kī tubal, koo a kī maru yuga, koo a gōllī kī kyogi nala fene, koo a yaa sīnyūwal, koo a yaa gaal. U bī maga dī ma bee irij nal no lajñi dī kīdiiliye me gba.

12 N tūma daa yaa dī እና kī di nala hu aa bī yaa Krisitabiisi sariya. Wīsī re si dī ba sariya. Amē ma ke maga dī ma kī di dōmōt sariya re.

13 Beewiya, Wīsī tej tyaን ba baa, “Ma lū nībōn bulon ta ma tyaን.”

6

Ee aa maga di Krisitabiisi bası wiya ki mari dəməŋ

¹ Dı ma kıdigi re kan wu abee u dəntüna Krisitabiye, u paalı bı maga di u tına kaŋ wu hu mu nala hu aa bee kyowali Wıısı lee dı ba bası. Ame u maga di u tına kaŋ wu hu mu Krisitabiisi lee re dı ba bası mari ba dəməŋ.

² Ma bı gyuma anı Wıısı nala re sı di dənviya nala bulon sarıya? Dı mamaa re yan sı di dənviya nala sarıya, bee re sı tıŋ dı ma bı wuwo bası wıbıibiisi no ki mari dəməŋ?

³ Ma bı gyuma anı ámaa Wıısı nala re sı di malıkası me sarıya, an yan ko ki deŋ dənviya wıbıibiisi no nye?

⁴ Eewiya, dı wu no iriŋ ne ko we ma balya paga tıyan, u bı maga di ma aa sii kaŋ mu dənviya nala hu aa bı kaŋ lıſunu Krisitabiisi sıya tıyan, dı ba mari wu hu tiya ma.

⁵ Ma wu no yaa hıısı re. Ee ke nıdigi me tuwo ma tıyan a kaŋ wıgyıŋ, dı wu re ko we Krisitabiisi balya paga tıyan, dı u wuwo bası a mari ba dəməŋ koo?

⁶ Ame di Wıısı nala balya re ko kaŋ wu, kıdigi aa kaŋ u dəntüna mu nala hu aa bee kyowali Wıısı lee re ba laa wu hu bası tıya ba, bee re tıŋ geε.

⁷ Ma aa vala kaŋ dəməŋ ki mu nala lee ba di ma dəntıŋsi sarıya ki tıya ma gęe, ee daga anı ma bulon nyıgsıa re Wıısı ı̄manı tıyan. Dı nal le yaa wu kyogi i, bee re tıŋ i bı si wuwo di kenyiri? Dı nal le giruma laa i kın, bee re tıŋ i bı si wuwo leŋ kın hu tıya u?

⁸ Ame ma tu gıla yaa wiya ki kyogi dəməŋ ne, a firimi ki laa dəməŋ kına me. Ma dəntıŋsi Krisitabiisi re gba ma ki yaa gęe.

⁹ Wıtı re ı̄ bası ki tıya ma. Ma ta ki mırı ma tu. Beewiya, ma bı gyuma anı nıboŋ bulon bı si wuwo gyıı Wıısı koro hu? Nala hu aa yaa səŋsəŋ wiya, koo nala hu aa mari vıga, koo nala hu aa gölli ki kye nala haana, koo baala koo haana balya aa gol ki kye dəməŋ,

¹⁰ abee gaala abee tıbal tımma, abee sunyowala, abee nala hu aa kyogi nala fene, abee nala hu aa firimi ki laa nala kına, nala no kıdigi bulon bı si wuwo gyıı Wıısı koro hu tıyan.

¹¹ Ma badəməŋ fa aa yaa wiya no re. Ame Wıısı sası ma wıbomı ta re. Wıısı re tıŋ ma. Á Tıuna Yesu Krisita nyubaanıŋ, abee á Tıuna Wıısı Wiyesi Welii hu dee tıyan, ma bırimı tıpułıŋ tımma re, a bı kaŋ wıkyogii bulon Wıısı sıya tıyan.

U bı maga di á ki sɔnnı

¹² N kaŋ ı̄manı re ı̄ aa si wuwo yaa wu ke bulon ı̄ aa kye. Ame ı̄ wiyaalıya bulon daa re aa kaŋ tıno tıya ı̄. N kaŋ ı̄manı re ı̄ aa si wuwo yaa wu bulon ı̄ aa kye, ame ı̄ bı si leŋ dı wu bulon kana ı̄ bırimı u yon.

¹³ Kidiiliye wiya re tıŋ luwol we doŋ, luwol wiya me re tıŋ kidiiliye we doŋ. Wıtı re, ame ba bulon kaŋ kye re Wıısı aa si leŋ ba yaa waası. Wıısı bı kpaa teŋ tıya nihuwobın dı u kaŋ ki sɔnnı, ame u baa dı u kaŋ u teŋ a tıma ki tıya u re. Beewiya Wıısı re tıŋ u teŋ hu me.

¹⁴ Wıısı dee tıyan ne u kyisi á Tıuna Krisita sıvı tıyan. U sı kyisi ma me sıvı tıyan.

¹⁵ Ma bı gyuma anı ma tenni yaa Krisita teŋ logıŋ kıdigi re? Ma bına anı ma yan sı wuwo kpa Krisita teŋ logıŋ kıdigi a mu mal gyanrıra teŋ tıyan koo? Ba mura re!

16 Koo ma bı gyıma anı dı baal le kaŋ gyanjtura pıŋ, ba buloŋ burumi nıdigi re? Beewiya Wıısı teŋ tıyan, ba bası polli re a baa, "Baal bee u haan, si yaa kıldıgi."

17 Ee tu re nal hu aa kaŋ u tu mı mal á Tıuna Krisita tıyan, u bee Krisita yaa kıldıgi re u hakıla tıyan.

18 Ma lı ma tu sɔŋsonj tıyan. Wıboŋ ke buloŋ nihuwobiŋ aa yaa, u bee kyogi u ten, ame nal hu buloŋ aa sɔnnı, u tıuna yaa wıboŋ kı kyogi u tu tenbii re.

19 Ma bı gyıma anı ma tenni yaa Wıısı Wiyesi Welii hu u aa kpaa we ma tıyan diya re? Ma bı tuŋ ma tu. Wıısı re tuŋ ma.

20 Wıısı kpaa u kyal le a yobə ma. Eewiya, ma kaŋ ma teŋbiye kı yaa wıya hu aa ftyeli Wıısı tenj.

7

Haan Krayi

1 Wıya hu ma aa saba a piyessi hu, nye ke, ıŋ aa kyę dı ıŋ gyuu ba tıyan ne a kyę ba sii. U yaa wıwelii re dı baal buloŋ fa ta kpaa haan.

2 Amę akuu sɔŋsonj aa yøga wıya, u maga dı baal buloŋ kpa haan ne, dı haan buloŋ me yal bala.

3 U maga dı baal bee u haan kpa ba tu kı tıya dıomor ne, a kı yaa dıomor tenftiyel wıya.

4 Haan bı tıja u tu, u bala hal tıyan, baal me bı tıja u tu, u haan hal tıyan.

5 Dı baal le aa kyę dı u kyę u haan, u bı maga dı haan hu vıya, dı haan me re aa kyę dı u bala pına u, u bı maga dı u bala me vıya. Amę kyaha dı ba buloŋ baltya vıvula anı bı si kyę dıomor a maga kęye banjmana, ka dı ba kpa ba tu buloŋ we Wıısı kyıwıwalı tıyan. Amę dı ba Wıısı kyıwıwalı saŋa hu ko teŋ, u maga dı ba bıl pilili kı laŋlı wasa re. Ee re si leŋ dı Sıtamañ ta wıwo na ıŋmanı a kaŋ ba we wıbomı yayı tıyan, akuu ba aa bı wıwo kı kaŋ ba tu wıya.

6 Wıya no ıŋ aa bası kı tıya ma, u bı kı nıı mira re ıŋ biŋ kı tıya ma. N ta kı kyagılı ma re.

7 Witı re, ıŋ kyeri re fa yaa dı ma kıldıgi buloŋ ta kpaa haan anı ıŋ me aa bı kpaa haan nye. Amę nal buloŋ bee Wıısı aa kpaa wıı tıya u re. Wıısı aa kpaa wıı kıldıgi tıya nal kıldıgi re, aŋ kpa wıdumma a tıya nal kıldıgi me.

8 N yan aa kyę dı ıŋ bası tıya ma boŋgyomo abee haboŋgyomo abee ma lohaana re anı dı mamaa re fa kı ıŋ, a ta paa haana koo a yal balama, u fa si weliye.

9 Amę dı mamaa re bı si wıwo kaŋ ma tu, baala paa haana, ka dı haana hu me yala balama. Beewiya, dı baal le kpaa haan, koo dı haan ne yal bala, u re krıya ma aa leŋ baala wıya koo haana wıya we ma hakıllı tıyan, a kı dıŋ ma.

10 Ma nala hu aa kaŋ haana abee balama, wıı no ıŋ aa kyę dı ıŋ bası nye, ıŋ tu daa re aa bası. U lı á Tıuna Wıısı lee re: Haan bı maga dı u vıya u bala,

11 amę dı haan ne ko vıya aŋ vıya u bala, u maga dı u ta bıl yal bala re, ka dı u hıŋ a yaa haboŋgyoŋ. Dı u re naa dı u bı si wıwo hıŋ boŋgyori hu, u maga dı u mügi muı u balbını hu lee re, dı ba mügi mari dıomor. Baal buloŋ me bı maga dı u vıya u haan.

12 Ma nıkaaliya hu me, miyan Pıčıl tu me aa kaŋ wıı dı ıŋ bası tıya ma re nye. Á Tıuna Wıısı lee daa u lı. Dı Krisitabiye re kaŋ haan aa bı laa

Yesu wiya di, ka dì haan̄ hu laa nyøwa anıı u bee u bala hu høj, baal hu bi maga dì u viya u.

13 Dì haan̄ aa yaa Krisitabiye me re kaj bala hu aa bi laa Yesu wiya laa di, ka dì baal hu laa nyøwa dì u beel-u høj, u bi maga dì haan̄ hu viya u.

14 Beewiya dì haan̄ ne laa Yesu wiya di anka u bala bi laa di, ame akuu haan̄ hu wiya, baal hu me gyvø Wüsì soñ tyan̄ ne. Èe tu re, dì baal le laa Yesu wiya di anka u haan̄ bi laa di, ame akuu baal hu wiya, haan̄ hu me gyvø Wüsì soñ tyan̄ ne. Dì gëe fa daa, ba biisi fa si yaa bisañ tumma Wüsì styā tyan̄. Ame ba aa kù nyé, ba biisi me si gyvø Wüsì soñ tyan̄.

15 Ame dì baal koo haan̄ aa bi yaa Krisitabiye re aa kye dì u viya u haan̄ koo u bala aa yaa Krisitabiye, ñmanu we doñ. Wiya no irin̄ tyan̄, wü bulon̄ bi töö Krisitabiye hu ñmanu. Beewiya Wüsì aa kye dì á høj abee laanjfiya re.

16 I haan̄ hu aa yaa Krisitabiye, ee re i si yaa gyuma dì i wiya daa si tuñ dì Wüsì laa i bala hu aa bi yaa Krisitabiye ta? I baal hu me aa yaa Krisitabiye, ee re i si yaa gyuma anıı i wiya daa si tuñ dì Wüsì laa i haan̄ hu aa bi yaa Krisitabiye ta?

17 Wü no tyan̄, lee hu i fa aa sına ka Wüsì leñ i ko laa Yesu wiya di, abee wü hu bulon̄ Wüsì aa kpaa tya i, u maga dì i ha sñj ba tyan̄ ne. Wiya no tu re ñ aa kpa kí dagå Krisitabiisi aa we lee ke bulon̄ ñ aa muwa tyan̄.

18 Dì nal le fa keri u peñ añ na ko laa Yesu wiya di, u ta leñ dì gëe ki dømø u. Dì nal me re bi kere u peñ añ na ko laa Yesu wiya di, u ta kí yaa kparaama dì u keri u peñ.

19 Beewiya dì i keri i peñ koo dì i bi kere i peñ, ba bulon̄ yaa widañgi re Wüsì ke lee. Ame wü hu aa yaa sifian̄ wü re yaa dì ma kí tuñ Wüsì mirisi hu saña bulon̄.

20 Lee hu nal bulon̄ fa aa sına añ na ko laa Yesu wiya di, u tūna ha sñj don̄.

21 Dì i re fa yaa yon̄ añ na ko laa Yesu wiya di, ta leñ dì ee wiya ki døm-i. Ame dì i re naa ñmanu i aa si wuwo kpa a tñja i tuñ, sii siñ biñban̄.

22 Yon̄ hu bulon̄ aa laa á Tüna Krisita wiya di, u tūna tñja u tu re Krisita lee. Èe tu re nal hu fa aa tñja u tu añ na ko laa Krisita wiya di, u burumi Krisita yon̄ ne.

23 Wüsì leñ Krisita kpaa u kyal le a yøbø ma. Èewiya, ma ta yaa nihwobisi yosi.

24 N yaabalıya, lee hu nal bulon̄ aa sına añ na ko laa Yesu wiya di, u maga dì u ha sñj don̄ tu re, beewiya wü hu Wüsì aa kye dì i yaa re gëe.

25 Ma bası baala ha aa bi paa haana, abee haana ha aa bi yala balama me wiya re. Lagilagi no, ñ aa kye dì ñ kye doñ me sii re. Ame Wüsì bi bası wü bulon̄ tya ñ nala no lugo tyan̄. Ame Wüsì fáá ñ sikii re, a leñ ñ yaa nal ma aa si wuwo laa di. Èe wiya ñ tu hakila wü re ñ ki kye dì ñ bası nala no lugo tyan̄.

26 Akuu lagilagi no tan̄ha hu aa deye wiya, dì baal le bi kpa haan̄, u re kpiya.

27 Dì i re ko kaj haan̄, ta ko kí viya u. Dì i re ko bi kaj haan̄ me, ta bul ko kí kpa haan̄.

28 Ame dì i re kpaa haan̄, i bi yaa wibøn̄. Dì hatoluu me ha aa bi yala bala re yal bala, u bi yaa wibøn̄. Ame baala hu aa paa haana abee haana hu aa yala balama, ba si na towara dñniya no tyan̄. Ñ bee kye dì ma gyvø towara no tyan̄.

29 N naabalıya, wii hu ñ aa bası re nye. Á bıl bı sı pıusi dvnıya no tıyan. Eewiya, nala hu aa kaŋ haana, v maga dı ba kı gęe anıı ba bı kaŋ haana.

30 Nala hu aa wii, v maga dı ba kı gęe re anıı ba tısi aa bı kyogo. Nala hu me aa mınj, v maga dı ba kı gęe re anıı ba tenni aa bı fıyela. Nala hu me aa yobo kına, v maga dı ba kı gęe re anıı kına hu ba aa yobo bı yaa ba kına.

31 Nala hu aa we dvnıya wıkanıya tıyan a ki yaa, v maga dı ba kı gęe re anıı ba tuwo ba tıyan. Dvnıya no aa kı nye gyınaŋ, v aa mı tenii re.

32 N bee kye dı wiya kı döŋ ma. Baal hu aa bı kaŋ haanı, v aa kpa v nyuu buloŋ we á Tıuna tıuma tıyan ne, a ki yaa gęe buloŋ v aa wuwo, dı á Tıuna Yesu teŋ fıyeli.

33 Amı baal hu aa kaŋ haanı, v aa kpa v nyuu buloŋ we dvnıya wıkanıya tıyan ne, beewiya ee hu v aa sı yaa dı haanı hu teŋ fıyeli wiya duŋ ne aa kyla v.

34 Ka v hakıla me aa bı sıŋ wıdigi tıyan. Haanı hu ha aa bı yal bala, koo hatoluu hu ha aa bı gyıŋ baal, v aa kpa v teŋbiı bee v hakıla buloŋ ne a we á Tıuna Krisita tıuma tıyan, a ki lıga dı v yaa tıpılvıŋ tıuna Wıısı sıya tıyan. Amı haanı hu aa kaŋ bala, dvnıya no wıkanıya re aa we v hakıla tıyan, beewiya ee hu v aa sı yaa dı v bala teŋ fıyeli duŋ wiya re aa kyla v.

35 Ma tıı pıeyi wiya re tıŋ ñ kı bası wiya no buloŋ. U bı kı nıı ñ aa fil ma re dı ma ta kı yaa ma wıkyeelıya. Amı ñ aa kye dı ma kı yaa wiya hu aa kpa aŋmanıı re, a kpa ma tıı abee ma wii buloŋ a tıya á Tıuna Yesu Krisita.

36 Dı baal bee haanı ne wee nyıwa anıı ba sı yala dıomor, aŋ ha ta kpa bin maakyiye, ka dı baal hu na anıı v bı wuwo kı kaŋ v tıı haana lugo tıyan, koo v na anıı dı haanı hu aa hıyası, dı v re aa kye, v aa wuwo v kpa v re. U gęe bı yaa wıbıŋ.

37 Amı dı baal me we doŋ, a gyıma v hakıla tıyan anıı v sı wuwo we doŋ aŋ bı kpa haanı, ka dı v bı kı nıı ba fila v re, aŋ yaa nıı v aa gyıŋ v tıı kanıı haana lugo tıyan ne tıŋ, ee ke dı v re wiya hatoluu hu v fa aa kye dı v kpa me, v tıuna me yaa wii aa kpa aŋmanıı re.

38 Eewiya, dı baal le kpa haanı, v yaa welıŋ ne, amı baal hu aa bı kpa haanı, v re yan mari yaa welıŋ.

39 Haanı aa kaŋ bala bı tıja v tıı, dı v bala re ha we v mübol tıyan. Amı dı v bala hu re ko suba, v kaŋ aŋmanıı re dı v bıl yala baal hu buloŋ v aa kye. Amı v maga dı v yala nal hu aa yaa Krisitabiye re.

40 Dı ñ ke duŋ ne, v fa ta bıl yal bala. Ee re v sı hıŋ abee teŋfıyelvı. N gyıma anıı Wıısı Wıyesi Welii hu we ñ me tıyan ne.

8

Vuga kına dii wiya

1 Ma pıyesı ñ vuga kıdiiliye me wiya re. Lagılagı no, ñ aa kye dı ñ bası ba me wiya re. U yaa wıtı re anıı á buloŋ kaŋ wıgyıŋ ne. Wıgyıŋ no irıŋ aa len nihuwobın aŋmaa v bembii a ki daga v tıı re, amı kyori doŋ ne aa wuwo len Krisitabiisi kiyeli dıomor a sıŋ welıŋ Wıısı aŋmanıı tıju tıyan.

2 Nal hu aa bıuna anıı v kaŋ wıgyıŋ ne, v tıuna bı gyıŋ wii buloŋ, beewiya, wıgyıŋ hu fa aa maga dı v kana daa v kana gęe.

3 Amı nal hu aa kyo Wıısı, Wıısı gyıŋ v tıuna re.

4 Εεωιya, ma lej di á na di voga kidiiliye re koo v bi maga. Á tu gyuma re welij anu voga bi kañ tóno bulon dunya no tiyan. Á gyuma me re anu wisi bulon bil tuwo a lu Naabidiye Wisi hal.

5 Nala badomoj baa di voga we tanja nyuu tiyan daha re, wisi me we wisi nyuu tiyan. Ba ke laa di re anu wiugyamaaabee tiugyamaa re we doj.

6 Ame ámaa Krisitabiisi ke lee, Wüdigi duj ne we doj. U re yaa á kuwo Wisi hu aa ta kuj bulon aa we doj. U re tui ma. Tuna bulon me tuwo du á Tuna Yesu Krisita duj daa. U tiyan ne Wisi tija a taa kuj bulon. U tiyan ne á tija a kañ mübol me.

7 Ame nala bulon daa gyin witi no. Nala badomoj ha kpaa ba nyuni bulon we voga tiyan ne kinjan. Ee re tui abee gyinaj bulon, di ba aa re ko di han kidiiliye hu irin, ba ha aa ki buni anu voga kidiiliye re. Ba hakulli ha bi deye Wisi ñmanu tiyan. Eewiya, di ba aa re ko di voga kuna, ba aa ki buni anu ba dii bisin kuna re.

8 Kidiiliye bi si wuwo lej di Wisi bee nihuobisi paga wiya mari weliye. Di ámaa re aa di kidiili ka bulon koo di ámaa re aa sun badomoj an ki di badomoj, ee tuwo wii bulon Wisi lee.

9 Ma nala hu aa laa Wisi wiya di, a gyuma anu ma si wuwo di kuj bulon, ma ftyel ma siya welij, di ma wiyaalıya ta ko lej Krisitabiisi hu ha aa bi waa Wisi wiya tiyan welij ko gyuu wibomo yayi tiyan.

10 Du Krisitabiisi hu aa bi waa Wisi wiya tiyan kidiigi re naa ma nala hu aa waa Wisi wiya tiyan kidiigi di v høj voga lmaru, a ki di voga kidiiliye hu, ma bi gyuma anu v me si kyesi a ki di kina no koo?

11 Akuu i wiwyon kinjan wiya, i naabiye hu wiya Krisita aa suba, ka v laadii ha bi deye welij, nyugisa re.

12 Eewiya, di kidiiliye hu ma aa dii re si kañ ma nimmabalıya Krisitabiisi hakulli vögüm, ma yaa wii kyogi ba re. U gese me, Krisita tu re ma yaa wii kyogi gese.

13 Eewiya, di kidiiliye hu ñ aa si di re si lej di ñ naabiye yaa wibon, ee ke ñ bi si maakyiye di han kidiiliye hu, beewiya ñ bee kye di ñ naabiye yaa wibon.

9

Wiya hu aa maga di Yesu kpambiya ki yaa

1 Ma aa naa ñ nye, ñ bi tija ñ tu? Ñ bi yaa Yesu Krisita kpambiya? Ñ ha bu naa á Tuna Yesu? Ma daa yaa tono hu aa lu ñ Wisi toma tomu tiyan?

2 Di nala badomoj ne baa ñ bi yaa Wisi kpambiya me, ame ma ke lee ñ yaa re. Ma aa laa á Tuna Yesu wiya di ma beel-v yaa kidiigi wiya, mamaa re yaa magil hu aa dagi anu ñ yaa Krisita kpambiya re.

3 Eewiya, di nal bulon ne ko ki kyogi ñ fej anu ñ bi yaa Yesu Krisita kpambiya, nye re ñ aa kpa, a basi laa ñ tu.

4 N aa gölli basi Wisi wiya ki tija nala nye, ee ke v bi maga di ba ki tija ñ nyuwa kidiiliye koo?

5 Ee ke, ñ aa gölli ki basi Wisi wiya nye, ñ ke bi kañ ñmanu di ñ kpa haanj aa yaa Krisitabiye di v ki tuj ñ hal anu ñ döntüsü Yesu Krisita kpambisi hu badomoj abee Yesu nimmabalıya abee Piita aa yaa gese koo?

6 Koo ñ bee Banabaasi duj ne maga di á ki basi Wisi wiya, an ha toma ki kye á nyuwa kidiiliye?

7 Laalyuwol bee re we doŋ a tuŋ ki tuŋ u tu? Pípari bee re bee di u tu panyuwa kuna? Nödaal bee re bı faa u tu nusı il ki nyuwa?

8 Wui no ŋ aa bası nyę, u bı yaa nihuwobiŋ hakula doŋ wui, beewiya Wüsı mirisi hu Moosi aa saba biŋ Wüsı Teŋ tiyan me bası wui no tu re?

9 Mirisi hu Moosi aa saba biŋ tiyan, ba basa a baa
“Ba bee vuwā nöpalu hu aa ḥmaa miya nyuwa.”
Nöpalu hu wiya daa kyyla Wüsı.

10 Wüsı aa bası wui no, ámaa re u ki daga gęe. Witü re ámaa re u ki daga. Pípara abee kükunna buloŋ kan bayiyela re anu ba kaŋ ba tol le kükümüya hu tiyan.

11 Ee tui re, Wüsı wiweliye hu á aa basa tiya ma, ba kui gęe anu kidoŋo re á kpa doho ma tiyan gęe. Eewiya, di mamaa re aa kiyeli ma abee doniya kuna, ma ta bıuna anu me yaa ki pari re.

12 Di mamaa re aa ki kiyeli nala badomčoŋ, á ke gba paalı maga di ma ki kiyeli ma a banj ba re. Amę á ke bı kpaan u anu u yaa kparaama re di ma kiyeli ma. Á kan kenyiri hu aa maga re á wui buloŋ tiyan, di gęe wuwo suri ḥmanu di Krisita wiweliye pele lee hu buloŋ aa maga lagı.

13 Nal buloŋ aa di u tuma lee re. Ma gyuma anu nal hu aa tuŋ tuma Wükyuwaldıbal hu tiyan, doŋ ne u ki di, ka nala hu me aa kpıuŋ pıusı ki tiya Wüsı kogu hu nyuu tiyan, ba me kanj tol le pıusı hu tiyan.

14 Ee tui re á Tüna Krisita me baa di nala hu aa bası Wüsı wiya, di ba me tuŋ doŋ a ki na ba kidiiliye.

15 Amę ŋ ha bı tuŋ ḥmanu no a ki kye ŋ kikyeseḥiya. N aa sabı teŋ no ki tiya ma nyę, u bı kui nui ŋ aa yiyełi nui ma yaa wiya no tiya ŋ ne. N aa suba re kpiya nal kidiği buloŋ aa kpaan kui tiya ŋ, di gęe leŋ di ŋ bı si wuwo daga ŋ tuŋ ḥmanu no ŋ aa tuŋ tiyan.

16 Amę ŋ bı kanj ḥmanu di ŋ ki daga ŋ tuŋ akuu ŋ aa bası Wüsı wiweliye hu wiya. Beewiya, u yaa filu re di ŋ ki bası Wüsı wiya. Ba si lori ŋ tiyan di miyaŋ ne viya Wüsı wiweliye hu bası.

17 Di u fa kui nui ŋ tuŋ kyeri tiyan ne ŋ ki bası Wüsı wiya, ee re ŋ fa si ki kye di ŋ laa tuno. Amę ŋ tuŋ kyeri tiyan daa, Wüsı re lui ŋ a kpa tuma no we ŋ nosi tiyan ŋ ki tuma.

18 N tuno re yan yaa bee? N tuno re yaa di ŋ bası Wüsı wiweliye hu a tiya ma anj ta laa kui buloŋ. Nyę daga anu ŋ bee laa tuno hu aa maga di ŋ laa akuu ŋ aa bası Wüsı wiweliye hu wiya.

19 N tuŋ ŋ tu re. N bı yaa nal buloŋ yon. Amę ŋ kanj ŋ tuŋ birimi nal buloŋ yon ne di ŋ wuwo na nala yuga di ba ko tuŋ Yesu Krisita.

20 Di miyaŋ ne ko mu Gyuumma lee, ŋ aa kanj ŋ tuŋ birimi gyuu re, di ŋ wuwo bası Wüsı wiya tiya ba, di ba ko tuŋ Wüsı. Di miyaŋ ne ko mu nala hu aa tuŋ Moosi mirisi hu lee, ŋ aa kanj ŋ tuŋ birimi ba kidiği re, amę ŋ hakila tiyan ke ŋ tuŋ gyuma anu ŋ bee tuŋ ba ḥmanu hu. N aa yaa gęe re di ŋ wuwo leŋ di ba badomčoŋ ko tuŋ Yesu Krisita.

21 Ee tui re, di miyaŋ ne ko mu nala hu aa bı yaa Gyuumma lee, ŋ aa kanj ŋ tuŋ birimi ba kidiği re, anj ta bee tuŋ Gyuumma mirisi hu di ŋ wuwo leŋ di ba badomčoŋ ko tuŋ Yesu Krisita. Wui no bı kui nui ŋ bee tuŋ Wüsı mirisi hu. Amę ŋ kóni aa tuŋ wiya hu Krisita aa basa re.

22 Di miyaŋ ne ko mu nala hu Wüsı laadii ha aa bı deye lee, ŋ aa kanj ŋ tuŋ birimi ba kidiği re, di ŋ wuwo leŋ di ba ko tuŋ Yesu Krisita. Di miyaŋ ne ko mu nala irin buloŋ lee, ŋ aa kanj ŋ tuŋ birimi ba kidiği re, a kpa ḥmanu hu buloŋ ŋ aa si kpa di ŋ wuwo leŋ di ba badomčoŋ ko tuŋ Yesu Krisita.

23 Wiya no buloŋ ñ aa yaa nyę, Wüsü wiweliye hu re ñ ki kye dı ba pel lee buloŋ. Dı gęe wuwo leŋ dı ñ me pe na wiweliye hu nala hu aa laa Wüsü wiweliye hu du aa sı na Wüsü lee.

24 Ma buloŋ gyuma anı dı ngyamaa re aa fá, ame ba tyanj nıdigi re aa mu di. Eewiya, nal buloŋ ki fá u fáyı buloŋ, dı u yaa nal hu aa sı fá mu di kuj hu wiya ma aa fá.

25 Fıfaal buloŋ ba aa dagı, u aa wuwo kaŋ u tı re wı ke buloŋ tyanj, dı u wuwo fá a di. Ame u aa yaa wiya no buloŋ dı u mu laa kuj aa sı kyogi re. Ame ámaa Krisitabiisi ke aa tuŋ Krisita tıma dı á mu laa kuj aa bı sı maakyiye kyogi re.

26 Ee re tuŋ ñ fá ki mu sideoŋ, a ki denj lumutenii hu. Ee re tuŋ ñ kui gęe anı nal aa ımmaa kyorya, ñ bı viri ñ noŋ ki ta waası waası.

27 Nı fila ñ tı re, a kana ñ tenbii bırmı ñ yoŋ. Nı yaa gęe re dı ñ ta ko bası Wüsü wiweliye hu tıya nala teŋ, ka dı ñ tı bı kaŋ tol Wüsü koro hu tıyanj.

10

Ma ta ki mari vuga

1 Nı naabalıya, ñ aa kye dı ma liisi mu pele wı hu gyı aa yaa á naabaala hu fa aa tuŋ Moosi hal pogo hu tıyanj ne. Wüsü gyı leŋ taal le ko geesi to ba buloŋ, a denj ba nyuu welinj ba buloŋ mu kyol fuwobal hu ba aa yırı Fuwofıyaŋ abee laanjiya.

2 Taal hu gyı aa geesi to ba buloŋ gęe, abee ba buloŋ gyı aa kyol fuwo hu, gęe re gyı daga anı ba buloŋ foo wıkyuwınlı re, ba yaa Moosi hatınnı.

3 Ba buloŋ ne gyı dii kidiiliye hu Wüsü gyı aa tıya ba.

4 Ba buloŋ me re gyı nyıwa nı hu Wüsü gyı aa leŋ u hı buyı hu tıyanj. Krisita tı re yaa buyı no, a gyı ki tuŋ ba tıyanj.

5 Abee gęe buloŋ, ka Wüsü teŋ gyı bı fıyela ba gyenij buloŋ nyuu tıyanj, ee re tuŋ ba gyı suba suba gyaastı pogo hu tıyanj buloŋ.

6 Wiya no buloŋ yaa wiyaabiniye re, dı ba korusı á dıgına dı á ta kpaa á hakılı we wıbomı yayı tıyanj anı nala no fa aa yaa gęe.

7 Ma ta ki mari vuga anı á naabaala hu badomıŋ gyı aa yaa gęe. Wüsü teŋ tıyanj ba baa,

“Nala hu gyı hıŋ di kidiiliye re, a nyıwa sıŋ, aŋ sii gıwı, a yaa wılaama.”

8 U bı maga dı á ki yaa soŋsoŋ wiya, anı á naabaala hu badomıŋ gyı aa yaa gęe. Ee re tuŋ Wüsü gyı leŋ ba nala tusi-molya abee boto sii suba kyedigi.

9 U bı maga dı á ki magısı á Tıuna Wüsü anı ba badomıŋ gyı aa magısı Wüsü gęe. Ee re tuŋ Wüsü gyı leŋ duŋ ba kpu.

10 U bı maga dı á ki gorımı wiya anı ba badomıŋ gyı aa yaa gęe. Ee re tuŋ Wüsü gyı leŋ u malıka hu aá kpu nala ko kpu ba.

11 Wüsü gyı yaa ba wiya no re, u yaa kyagılı a tıya nal buloŋ. Ame ba sabı wiya no biŋ du ba korusı á Krisitabiisi dıgına re. Beewiya, á we saŋa hu tıyanj dıvınya hu aa kpaga teniı re.

12 Eewiya, nal buloŋ aa bıuna anı u ke sıŋ welinj ne Wüsü ımmarı tıyanj, u tıuna fıyelı u sıya welinj, dı u ta ko tele.

13 Dı wı re ko gyıvı i, u maga dı i gyıma anı i duŋ tıyanj daa u piili. Ee tı re aa puu nihuwobisi buloŋ. Ame Wüsü yaa wıtı tıuna re. U bı sı laa nyıwa dı wı aa bana i gyıvı i. Ame dı wı re ha ko gyıvı i, Wüsü tı re aa

tıya i dee du i wuwo kaŋ kenyiri, aŋ ha daga i ŋmanıu hu i aa si tıja a lı wuŋ hu tıyan.

14 Σεω̄ι�α, η κυαν̄γωλι耶, ma lı ma tu vıga marı tıyan.

15 Ν̄ γύμα anıu ma kaŋ wıgın̄ ne, ee re tıŋ η bası wu no ki tıya ma. Ma tu bınu wu no na welin̄.

16 Dı á ko ki di kidiiliye hu Krisita aa baa dı á di a ki liisi u wıya, á aa sıla Wıısı re, aŋ kpa nınyıwagbaŋbiye hu, a bulon̄ nyıwa u tıya kına. Á aa yaa gęe, u daga anıu Krisita kyal tıyan, á beel-u bulon̄ yaa kıdigi re. Dı ámaa re ko ki kyan̄ paanıu hu me, u gęe daga anıu Krisita teñbii tıyan, á beel-u bulon̄ yaa kıdigi re.

17 Á vıga re, ame akuu á bulon̄ aa kpa paanıu dıgi a kpaa dəmɔŋ wıya, á bulon̄ yaa kıdigi re.

18 Ma liisi Iziral tımma nala hu gyı aa kpu pıvı a fisi ki tıya Wıısı wıya. Dı ba aa re gyı ko kpu pıvıa bulon̄, ba me aa kyan̄ ba tol le. Ee daga anıu ba bee Wıısı bulon̄ yaa kıdigi re.

19 Wı no η aa basa, u memii re yaa bee? Ma bıuna η baa dı vıga abee vıga kidiiliye yaa kına re koo?

20 Aayı, wı hu η aa bası re nyę: Dı vıgımarıla re mari ba vıga, kiŋ ke bulon̄ ba aa kpuwa, ba aa kpu tıya gyıŋbom̄ re. Wıısı daa ba aa kpu tıya. Ν̄ yaŋ bee kyę dı ma bee gyıŋbom̄ pe wı bulon̄.

21 Ma bee Wıısı bi si wuwo pe nınyıwagbaŋbiye, anka dı ma bee gyıŋbom̄ me bil pe nınyıwagbaŋbiye. Ma bee Wıısı bi si wuwo pe kıdigbaha, ka dı ma bee gyıŋbom̄ me bil kıdigbaha.

22 Koo á aa kyę dı á yaa dı Wıısı baaŋ sii re? Koo á bıuna anıu ámaa re kyan̄ dee te Wıısı?

23 Á kyan̄ ŋmanıu re á aa si wuwo yaa wı bulon̄, ame wı bulon̄ daa kyan̄ tıno tıya ma. Wı bulon̄ me daa kyan̄ kiyelii tıya ma, á Wıısı ŋmanıu tıju tıyan.

24 Nal bulon̄ ta kyla u duŋ wıya, u maga dı nal bulon̄ ki liisi u dəŋtınsı wukyeeſıya me re.

25 Ma si wuwo kyan̄ namıya ke bulon̄ ba aa yallı yobı tıyan. Ma ta len̄ dı u kyan̄ wıya ki doŋ ma hakıllı nı vıgımarı namıya re koo vıgımarı namıya daa.

26 Wıısı teñ tıyan ba basa re a baa,

“Dınuňya abee kına hu bulon̄ aa we u tıyan, á Tuňa Wıısı re tıŋ ba.”

27 Dı nal hu aa bee kyıwalı Wıısı re yırı i dı i ko di kına, dı i re ko ki kyę, mu di. Ta len̄ dı i hakıla ki dəmɔŋ i kidiiliye hu wıya, anıu u maga dı i di koo u bi maga dı i di.

28 Ame dı i nal kıdigi re bası tıya i anıu kidiiliye hu yaa vıga kına re, ta diye, akuu nal hu aa bası tıya i hu wıya, abee nal kıdigi hakıla aa si ki dəmɔŋ u wıya.

29 Ta tıja i hakıla tıyan a di, tıŋ nal hu aa bası tıya i hakıla tıyan, a ta diye. Dı miyaŋ ne gyıma anıu η kyan̄ ŋmanıu re dı η yaa wı hu η aa kyę, bee re yaŋ tıŋ nal kıdigi hakıla si wuwo to η ŋmanıu dı η ta yaa han̄ wı hu?

30 Dı miyaŋ ne kyıwalı Wıısı angyıwası aŋ na di kidiili, ee re nal kıdigi si yaa bası tıya η anıu η kyogo re η aa dii kidiili hu wıya?

31 Σεω̄ι�α, kiŋ ke bulon̄ ma aa si di abee kiŋ ke bulon̄ ma aa si nyıwa, koo wı ke bulon̄ ma aa si yaa, ma yaa ba bulon̄ dı Wıısı fen yırı.

³² Wū ke buloŋ ma aa yaa tyaŋ, ma po ma tū. Ma ta leŋ dū ma wiyaalıya ko len Gyuuma koo nala hu aa bi yaa Gyuuma, koo Krisitabiisi kīdigi buloŋ ko yaa wibooŋ Wūsī ḥmanu tyaŋ.

³³ Ma kī kyesi ḥ wiyaalıya. Wū ke buloŋ ḥ aa yaa, ḥ aa bee kyula ḥ tu wiya. Amē ḥ aa kī kyε dū ḥ pē ngyamaa tyaŋ nē, dū Wūsī laa ba ta.

11

Eε aa maga di haana kī yaa gyamaa Wūsī likyowali tyaŋ

¹ Ma kī kyesi ḥ wiyaalıya anu ḥ me aa kyesi Krisita gεe.

² Ma aa yaa kuwokeri re,abee ma aa kī liis ḥ wiya sanja buloŋ, a kī tuŋ wiya hu me ḥ aa kpaa daga ma.

³ Amē ḥ aa kyε dū ma gyūma re anu Krisita re aa deŋ baal buloŋ nyuu. Haan̄ bala me re aa deŋ u haan̄ nyuu. Amē Wūsī me re aa deŋ Krisita nyuu.

⁴ Eεwıya, dū baal le kpaa kīn to u nyuu aŋ kī kyowali Wūsī, koo a kī bası Wūsī wiya gyamaa tyaŋ, u aa we nal hu aa deŋ u nyuu hūsī tyaŋ ne gεe.

⁵ Dū haan̄ me buloŋ ne bī kpaa kīn vuwā to u nyuu, aŋ kī kyowali Wūsī, koo a kī bası Wūsī wiya gyamaa tyaŋ, u bala re u kī we hūsī tyaŋ gεe. U kī gεe anu u aa fūma u nyuu.

⁶ Dū haan̄ ne ko bee kyε dū u kpa kīn vuwā to u nyuu, ee ke ma leŋ dū u fūma u nyuu ta. U aa yaa hūsī wū abee haan̄ aa sī ko u nyuu, koo a fūma u nyuu wiya, u maga di haan̄ buloŋ kpa kīn vuwā to u nyuu re.

⁷ Baal ke bī maga di u kpa kīn to u nyuu, beewıya Wūsī mari baal u kī u Wūsī tū re. U me re aa daga Wūsī gaṇḍari. Amē haan̄ me re aa daga baal gaṇḍari,

⁸ beewıya haan̄ tyaŋ daa Wūsī tuŋ a mari baal, amē baal tyaŋ ne u tuŋ a mari haan̄.

⁹ Eε hal tyaŋ me bīla, haan̄ wiya daa tuŋ Wūsī mari baal, amē baal wiya re tuŋ u mari haan̄.

¹⁰ Wū no wiya,abee malıkası wiya, haan̄ maga di u kpa kīn vuwā to u nyuu re a daga anu u bala re aa deŋ u nyuu.

¹¹ Amē Krisita siya tyaŋ, baal bī tuŋ u tū a lū u haan̄ hal, haan̄ me bī tuŋ u tū a lū u bala hal.

¹² Wūsī aa yan̄ tuŋ baal tyaŋ a mari haan̄ gεe, ee tū re haan̄ me kī lul baal. Amē kīn buloŋ lū Wūsī lee re.

¹³ Ma piyesi ma tū wū no na welin̄, dū haan̄ ne aa kyowali Wūsī gyamaa tyaŋ, aŋ bī kpaa kīn vuwā to u nyuu, u yaa ḥmanu re?

¹⁴ Dvanya wiakanıya tū me gba daga anu u yaa hūsī wū re dū baal kaŋ nyupuṇđoliye.

¹⁵ Amē nyupuṇđoliye yaa welin̄ kina re haan̄ ke lee. Wūsī kpaa nyupuṇđoliye tyā haan̄ dū u kaŋ kī to u nyuu re.

¹⁶ Dū nal buloŋ ne aa kyε dū u kaŋ wū no tarı, wū hu ḥ ke aa sī bası tya u buloŋ ne yaa, ḥmanu kīdigi buloŋ bīl tuwo, ámaa koo Krisitabiisi aa we lee kīdigi buloŋ tuŋ a kī kyowali Wūsī dū ḥmanu no daa.

Eε aa maga di á kī di kina hu á aa di a kī liis Yesu wiya

Matiwu 26.26-29; Maaki 14.22-25; Luka 22.14-20

¹⁷ Amē wiya no ḥ aa kyε dū ḥ bası tya ma laglagı no ke tyaŋ, ma bee luga. Beewıya, ma aa ko laŋŋı dū ma kyowali Wūsī buloŋ, ma wiyaalıya aa kyogi ma re a ban̄ ee ba aa mari ma.

18 Wili hu aa we doŋ ne nye, ba bası tıya η anı dı mamaa re ko laŋrı di ma kyowahı Wıısı, nyudıgi aa tuwo ma tıyanı. Ν laa di anı wıtı muhı we wı no tıyanı ne.

19 Sige tuwo, u paalı maga dı ma porigi dəməŋ ne, dı ba gyıŋ nala hu kónı aa sıŋ wıtı ńmanı hı tıyanı.

20 Ma aa ko laŋrı, kıdiiliye hu á Tıuna Krisita aa baa dı á di kı liisi u wıya, ba daa ma aa kı di gęe.

21 Beewıya, ma aa ko ko, ma aa bı gyegili dəməŋ aŋ kı di ma kıdiiliye. Badomıŋ aa di vıgo re, a nyıwa sıŋ bugo, ka badomıŋ me kanj losı.

22 Bekiq wı re nye! Ma bı kan dıısı ma aa sı wıwo hıŋ doŋ a di kıdiiliye aŋ kı nyıwa ma sıŋ? Koo ma aa kye dı ma kowası nala hu aa laa Yesu wıya dı aŋ kı laŋrı re, aŋ leŋ ba nala hu aa bı kanj lee di hıısı re? Εε re ma kı kye dı η bası tıya ma wı no tıyanı? Ν tıya ma gyaanıbiye koo? Aayı, η bı si tıya ma gyaanıbiye.

23 Wıya hu á Tıuna Krisita tıı aa daga η, ba aa re η me kpa kı daga ma nye. Hanj tebine hu, ka dı ba na kpa á Tıuna Yesu yallı, u gyı kpaanıvıgaŋ ne,

24 a kyowahı Wıısı aŋgyıwıwası, aŋ kanj lıgo aŋ bası tıya u hatınnı hu a baa, “N tenbii re nye η kpa kı tıya ma. Ma yaa nye a kı liisi η wıya.”

25 Εε tıı re, ba aa dii kıdiiliye hu teŋ, u bil kpa nınyıwagbaŋbiye abee sıŋ me aŋ baa, “Nınyıwagbaŋbiye no tıya kına re yaa η kyal Wıısı aa kpaanı we nyıvıfalu hı tıya ma. Saŋı ke bulon dı mamaa re ko kı nyıwa u tıya kına, ma nyıwa a kı liisi η wıya.”

26 A lıı nye kanj kı mu saŋı hu á Tıuna aa sı müigı ko, dı mamaa re ko laŋrı saŋı ke bulon a kyanı paanıvı no, aŋ nyıwa nınyıwagbaŋbiye no tıya kına, á Tıuna Krisita sıvı daŋısiya re ma kı di gęe.

27 Εewıya, dı nal bulon ne ko kyanı á Tıuna paanıvı no koo a nyıwa u nınyıwagbaŋbiye no tıya kına εε aa bı maga, u tıuna yaa wıbıŋ ne, beewıya u kanj a Tıuna tenbii abee u kyal hu kowası re gęe.

28 Εewıya, nal bulon maga dı u laa sıya sınnı u tıı na welinı ne, aŋ na kyanı paanıvı hu, koo a nyıwa nınyıwagbaŋbiye hu tıya kına me.

29 Dı nal le bı sınnı u tıı na welinı a gyıma anıı paanıvı hu u aa kyanı yaa Krisita tenbii re, sıŋ hu me yaa u kyal, ka dı u na di aŋ nyıwa, u kanj u tıı bagına we ńmanı tıyanı ne gęe.

30 Ma badomıŋ we doŋ aa bı sınnı ba tıı na welinı, aŋ kı di kıdiiliye hu. Εε re tıı ma gyenıŋ bulon wıılı pıgımı pıgımı, ka ma badomıŋ me sıvıa gęe.

31 Dı ámaa re fa aa laa sıya sınnı á tıı na welinı aŋ na di kıdiiliye hu, Wıısı fa bı sı leŋ di tıwara gyıvı ma.

32 Ame Wıısı naa dı á kyogo re, εε re tıı u laa sıya dıgısı ma. Beewıya, u bee kye dı u ko kpa ma pę dıvınya nala hu aa bı laa Yesu wıya di tıyanı a di á sıriya, a kpa kyogisi tıya ma.

33 Εewıya, η naabalya, dı mamaa re ko laŋrı dı ma di kıdiiliye hu á Tıuna aa baa dı á di a kı liisi u wıya, ma gyegili dəməŋ.

34 Dı losı re kanj ma kıdıgi bulon, u dı kına u dıya tıyanı, aŋ na ko laŋrıı hu. Εε re sı leŋ dı ma ta yaa wı kyogi ma laŋrıı tıyanı, dı Wıısı ko kpa kyogisi tıya ma. Wıkaalıya hu ke bulon, dı müıanı ne ko ko, η sı daga ma ba ńmanısi.

1 N naabalıya, teñ hu ma aa saba tiya ñ tiyan, ma piyesi ñ bonye kina hu Wiyesi Welii aa kpaa tiya ma wiya re. Laglagu no, ñ aa kye di ma gyuñ wtüñ hu aa we wiya no lugo tiyan ne.

2 Ma tu gyuma anu sanja hu tiyan ma fa aa bi yaa Krisitabiisi, ma fa nyogisa re, a fa ki mari voga aa bi kañ mübol.

3 N aa kye di ma gyuma anu di Wüsü Wiyesi Welii hu re we nal tiyan, u tūna bi si wuwo basi wibon a tiya Yesu. Nal bulon me bi si wuwo baa di Yesu re yaa á Tūna, see di Wüsü Wiyesi Welii hu we u tūna tiyan.

4 Wiyesi Welii hu aa kpa bonye kina irinj irinj ne a tiya ma ame ba bulon aa lu haj Wiyesi Welidigi hu duñ lee re.

5 Tuña irinj irinj yuga re á tuña ki tiya Wüsü, ame Wüsü re á tuña ba bulon ki tiya.

6 Nal bulon kañ u tuña re u aa si wuwo tuña a tiya Wüsü, ame Wüsü re aa tiya nal bulon dee u kañ ki tuña tuña hu.

7 Nal bulon kañ u wü re Wüsü Wiyesi Welii hu aa kpaa tiya u, di u kañ ki pe u döñtüşi Krisitabiisi tiyan.

8 Wüsü Wiyesi Welii hu aa wuwo leñ nal kidiñ ki basi wiya bee wıgyuñ ne ka kidiñ me ki basi bee gyuma.

9 Wüsü Wiyesi Welii no tu re aa wuwo leñ nal kidiñ laa Wüsü di welin, a leñ nal kidiñ me kañ dee a ki tibi wüla timma,

10 a leñ nal kidiñ me wuwo ki yaa wımagula, a leñ nal kidiñ me wuwo ki basi Wüsü wiya, a leñ nal kidiñ me biñ kañ wıgyuñ, a gyuñ wiya hu aa lu Wüsü Wiyesi Welii hu lee abee wiya hu aa bi lu u lee. Wüsü Wiyesi Welii hu aa leñ nal kidiñ me wuwo ki basi wiya taakperiye tiyan ne, a leñ nal kidiñ wuwo ki daga wiya hu ba aa basi taakperiye hu tiyan memii.

11 Tuña irinj irinj noma bulon lu Wiyesi Welidigi hu duñ lee re. U tu kyeri tiyan ne u tiya a kpa wi-irinj irinj no ma a tiya nal bulon.

12 Nihuwoñin teñbii yaa kidiñ re, an ta kañ loginqyamaa. Anu á teñbii logimo aa yuga, ka ba bulon ko pe dömon a yaa teñdigi gëe, ee tu re Krisita me kui.

13 Nyë tu re á Krisitabiisi me kui. Á yaa nıgyamaa re, ame á yaa kidiñ re. Wiyesi Welidigi hu dee tiyan ne ba fo á bulon wıkyıwıwalnu, á nala hu aa yaa Gyuuma abee nala hu aa bi yaa Gyuuma, nala hu aa yaa yosi abee nala hu aa tuñ ba tu bulon. Wüsü kpaa u Wiyesi Welidigi hu a we á bulon tiyan ne.

14 Nihuwoñin teñbii bulon bi yaa loginqdigi duñ. U kañ loginqyamaa re.

15 Di nihuwoñin naan ne sii baa, "N bi yaa noj, ee wiya ñ bi pëe nihuwoñin teñ loginq kidiñ?"

16 Di diguñ ne sii baa "N bi yaa sii, ee wiya ñ bi pëe nihuwoñin teñ tiyan, u nyë basi si wuwo leñ di u bi yaa nihuwoñin loginq kidiñ?"

17 Di nihuwoñin teñbii bulon fa yaa sii duñ, ee re nihuwoñin fa si yaa a ki nü wiya? Di nihuwoñin teñbii bulon me re fa yaa diguñ, ee re u fa si yaa a ki nü swala?

18 Amë wü hu aa we doj ne nyë, Wüsü mari nihuwoñin logimo bulon ne a leñ ba kidiñ bulon we lee hu u aa kye gëe.

19 Di nihuwoñin teñbii bulon fa yaa loginqdigi duñ, u fa si kpere?

20 Amë wü hu aa we doj ne nyë: nihuwoñin teñbii yaa kidiñ duñ ne an kañ loginqyamaa.

21 Eewiya, siñ bi si wuwo basi tiya noj anu noj bi kañ tɔno tiya u. Ee tu re nyuu me bi si wuwo basi tiya naasi anu naasi bi kañ tɔno tiya u.

22 Nihuwobij teñ leye badomoj kui gese re anu ba bi yaa sıfıyan kına, ame di ba aa re tuwo u teñ tiyan, u bi si wuwo yaa wu buloñ.

23 Á teñ leye hu á aa buni anu ba bi yaa sıfıyan leye, leye no nyuu tiyan ne á yañ kui deñ abee á sıfıyan buloñ. Á leye hu me nala aa bi maga di ba kui na, á aa kañ kui to ba re a kui deñ ba nyuu welij abee á sıfıyan buloñ, ame á leye hu nala aa naa, u bi yaa kparaama di a kui deñ ba nyuu abee sıfıyan no irinj.

24 Wüsü tui re kpaa nihuwobij teñbii leye buloñ pe dəmən, a kpa yohun tiya leye hu á aa buni ba bi yaa sıfıyan leye.

25 Wüsü yaa gese re du nihuwobij teñ lügenamaa hu buloñ ta gül kui kaa domon, ka di ba kyul dəmon wiya a maga dəmon.

26 Di nihuwobij logindigi re ko kui na towara, u teñ lkaaltya hu buloñ me aa we haj towara hu tiyan ne, di ba aa re bil bigisi nihuwobij teñ logindigi, u teñ leye buloñ tenni me aa fiyeli re.

27 Ma buloñ pese dəmon a yaa Yesu teñbii re. Ma kidiñi buloñ yaa u teñbii login kidiñi re.

28 Eewiya, á Krisitabiisi tiyan, Wüsü kpaa nala buloñ we bolo bolo tiyan ne: Nala hu aa laa siya re yaa Yesu kpambisi hu. Nala aa tuñ ba tiyan ne yaa Wüsü tundaala. Nala hu me aa tuña re yaa nala hu aa daga nala Wüsü wiya, abee nala hu me aa yaa wimagula abee nala hu me Wüsü Wiyesi Welii hu aa kpaa dee tiya ba kui tibi wula timma, abee nala hu aa pe nala tiyan, abee silaala hu aa laa nala siya kui deñ ba nyuu, abee nala aa basi wuya taakperiye tiyan.

29 Ee ke, Krisitabiisi buloñ ne yan yaa Yesu kpambisi? Koo ba buloñ ne yaa Wüsü tundaala, koo nala hu aa daga nala Wüsü wiya. Ba buloñ ne kañ dee a kui yaa wimagula?

30 Koo ba buloñ ne kañ dee a kui tibi wula timma. Ba buloñ ne wuwo kui basi wiya taakperiye tiyan? Koo ba buloñ ne wuwo kui gyiñ taakperiye hu memii?

31 Eewiya, ma yaa sıfıyan kui kye bönye kına hu Wüsü Wiyesi Welii hu aa kpaa kui tiya nala. Ames ñ yan si daga ma ñmanu hu aa banj ñmansı buloñ di ma kui tuña.

13

Kyori

1 Di miyan ne wuwo kui basi dunuya no taani buloñ, abee malikası taani buloñ me, anka di ñ bi kyo nala, ñ wibasü hu buloñ kui gese re anu tahanjkpa re ñ ñmaa kui yaa kyaguñsi waasu.

2 Di miyan ne wuwo kui basi widoñwoni Wiyesi Welii hu dee tiyan, a wuwo gyiñ wifanju buloñ memii, a kañ wu buloñ gyumaa, a kañ laadii ñ aa si wuwo leñ di dogiñsi kyuri, anka di ñ bi kañ kyori abee nala, ñ bi dəbə wu buloñ tiyan.

3 Di miyan ne kpaa ñ kına buloñ tiya nyaaba, anj ha kpa ñ tui me tiya di ba kpa ñ nyogo, anka di ñ bi kyo nala, u bi si kañ tənə buloñ tiya ñ.

4 Di i re kyo nal, i aa kañ kenyiri re abee bönye tūna lee. I tiya bi si kui hölli tūna, i bi si kui daga i tui tūna lee, i bi si kpa i tui anu i re kriya tūna.

5 Di i re kyo nal, i bi ñmaa puw kui tiya tūna, i bi si kyila i duñ wiya anj yenjji tūna wiya, i baanj bi si kui sii tūna laglagli. Di i re kyo nal, i aa bi laa wiya hu tūna aa yaa kyogi i a kui we i fuu tiyan.

6 Dı i re kyo nal, i teŋ bı sı fiyeli dı tıuna re yaa wıbօŋ, ame dı tıuna ko yaa wıı hu aa kpaa ɻımanıı, i teŋ aa fiyeli re.

7 Kyori aa leŋ á kaŋ mala re wıı buloŋ tıyan, a leŋ á laadii abee á bayıyela abee á kenyiri me sıŋ welıŋ wıı buloŋ tıyan, saŋa buloŋ.

8 Wıısi wıya hu Wiyesi Welii hu aa leŋ á wıwo kı bası, abee taakperiye hu u aa leŋ á wıwo kı bası, abee gyımaa hu buloŋ á aa kana, ba buloŋ sı maakyiye teŋ. Ame kyori ke bı sı maakyiye teŋ.

9 Gyımaa hu á aa kana abee dee hu Wiyesi Welii hu aa kpaa tıya ma á wıwo kı bası Wıısi wıya, ba buloŋ ha yaa wıboriye re.

10 Ame dı wıpılıŋ hu re ko ko, wıboriye hu buloŋ sı nyugısı.

11 Saŋa hu ɻı fa aa yaa haŋbiye, ɻı fa aa kı bası haŋbiwiya re, a kaŋ haŋbii-häkila, a fa kı yaa wıya abee haŋbiri. Ame ɻı aa ko waa teŋ, ɻı kpaa haŋbiwiya no buloŋ ta re.

12 Wıısi wıya hu á aa na laglagı no, ba kı gęe re anıı kıŋ á aa na liine liine nyagisa tıyan. Ame á beel-ı sıya sı maakyiye po dıoməŋ dı á na u welin. Wıya hu ɻı aa gyıma laglagı no, ba ha yaa wıboriye re, ame ɻı sı maakyiye gyıŋ ba teŋ, anıı Wıısi aa gyıma ɻı teŋ gęe.

13 Ame wıtıı ke, wıya boto re we doŋ a bı sı maakyiye teŋ. Ba aa re nyę: Laadii, Bayıyela abee Kyori. Ame ba buloŋ tıyan sıfıyan wıı re yaa KYORI.

14

Pooł bil mari bası Wiyesi Welii bonye kına hu wıya

1 Ma kaŋ kyori bee dıoməŋ, aŋ yaa sıfıyan kı kye Wiyesi Welii bonye kına hu, amarıkpatuya kyɔgıtta hu aa leŋ ma wıwo kı bası Wıısi wıya Wiyesi Welii hu dee tıyan.

2 Dı nal le aa bası taakperiye, Wıısi re u tıuna bası kı tıya, nihuwbobisi daa, beewıya nal buloŋ bee nıı wıya hu u aa bası memii. Wıısi Wiyesi Welii hu aa we u tıyan ne aa leŋ u wıwo kı bası wıkperiye no.

3 Ame nal hu ke aa bası Wıısi wıya Wiyesi Welii hu dee tıyan, nihuwbobisi re u bası wıya kı tıya. U wıbasıya aa pe nala tıyan ne ba mari laa Wıısi di welin, a leŋ ba tenni polli Wıısi wıya tıyan, a leŋ ba bembiyi me fiyeli.

4 Nal hu aa bası taakperiye, u duŋ ne ba kaŋ tıno tıya. Ame nal hu aa bası Wıısi wıya Wiyesi Welii hu dee tıyan, u wıbasıya aa kaŋ tıno tıya Krisitabiisi buloŋ hu aa laŋja doŋ.

5 N kyeri re fa yaa dı ma buloŋ wıwo kı bası taakperiye no, ame wıı hu ɻı aa mari kı kye re yaa dı ba buloŋ wıwo kı bası Wıısi wıya Wiyesi Welii hu dee tıyan. Beewıya nal hu aa bası Wıısi wıya Wiyesi Welii hu dee tıyan, u re banj nal hu aa bası taakperiye. Ame kyaha dı nal we doŋ u aa sı wıwo daga wıya hu u aa basa memii, dı ba kaŋ tıno tıya ma Krisitabiisi hu aa laŋja doŋ.

6 N naabalıya, dı miyan ne ko ma lee a kı bası taakperiye, bekin tıno u re sı kana tıya ma? U bı sı kaŋ tıno buloŋ tıya ma. Ame dı miyan ne bası wıı hu Wıısi aa kpaa daga ɻı dı ɻı bası tıya ma, dı ɻı kpaa gyımaa kıdigi daga ma, koo dı ɻı bası wıı kıdigi tıya ma Wiyesi Welii hu dee tıyan, koo dı ɻı daga ma dagı kıdigi buloŋ, ɻı lıise u re sı kaŋ tıno tıya ma.

7 Ee tıı re, Dı ba aa re bı muv loŋbiye koo a ɻımaa tampanni welin, ba aa bee gyıvı dıgın.

8 Dı nal le ɻımaŋ bafantıwa kı yırı nala dı ba ko mu yuwo yuwo, ka dı u bı ɻımaa welin, nal buloŋ bı sı wıwo gyıma anıı bayuwo re ba baa ba lu mu.

9 Ee tū v kū ma mē lee. Dī mamaa re aa basi taal hū nala aa bee nū, ee re ba sī yaa a gyū wīya hū ma aa basi memii? Ma ta kū yaa kyagūnsi waasū re.

10 Taanū yūga re we dūniya no tīyan, ba kīdīgi buloŋ me yan tuwo dī v bī kaŋ memii.

11 Dī nal le aa basi wīya taal hū nāa bee nū tīyan, nāsī kū gēe anū nīhuwal tūna lee, ka dī tūna me kū gēe anū nīhuwal nā lee.

12 Nāa dī ma kyo dī ma kaŋ Wīyesi Welii bōnyē kīna hū re, amē ma kū yaa sīfīyan dī ma kaŋ bōnyē kīna hū aa sī leŋ dī Krisitabiisi sūŋ welin ba laadii tīyan.

13 Eewīya, nal hū aa wūwo kū basi taakperiye Wīyesi Welii hū dee tīyan, v tūna maga dī v svla Wīsī re dī v leŋ v wūwo kū daga wīya hū v aa basi memii.

14 Dī miyan ne aa kyūwali Wīsī abee taakperiye nāa bee nū, nā dūma re aa kyūwali, amē nā hakila ke tuwo doŋ.

15 Ee re nā yan sī yaa? Nāsī kyūwali Wīsī abee nā dūma, a bīl kyūwali v abee nā hakila me. Nāsī yū yūla abee nā dūma, a bīl yū yūla abee nā hakila me.

16 Dī mamaa re laŋja, dī nal kīdīgi kaŋ taakperii a kū danni Wīsī, nīwaasima hū aa hōŋ dīya hū tīyan a bī gyū wū hū v aa basi memii, dī v re kyūwali teŋ, ee re ba sī yaa baa 'Amī'?

17 Wītū re, nal sī wūwo kaŋ taakperii a danni Wīsī welin, amē dī v re yaa gēe, v bī kaŋ tōnō buloŋ tīya nala hū aa laŋja doŋ.

18 Nāa kyūwali Wīsī angyūwasu re abee nāa wūwo kū basi taakperiye a bāŋ ma kīdīgi buloŋ,

19 amē dī ámaa re aa ko laŋji dī á kyūwali Wīsī, nāa kaŋ nā hakila basi wīya banjmana a daga nala, ka ba gyū ba memii, v re kpiya nāa sī basi wīgyamāa abee taakperiye.

20 Nāaabalya, ma ta kaŋ hanjbii-hakulli. Amē ma wīyaalıya tīyan ke, ma kū gēe anū biifili aa bī gyū wībōmō, ka dī ma kī būnī wīya anū nala aa gyige Wīsī īmanū tīyan.

21 Ba sabi Wīsī teŋ tīyan ne anū Wīsī baa,

"Nāsī tūn nala aa basi taakperiye tīyan, a basi wīya tīya nālā, nāsī tūn nīhuwala tīyan, a basi wīya tīya nālā, ka abee gēe buloŋ me, ba bī sī gyegile nū nā nyūwa."

22 Eewīya, taakperiye basū yaa Wīsī dee magil le a tīya nala hū aa bī laa Krisita wīya di, amē ba basū bī yaa wū buloŋ magil a tīya nala hū aa laa Krisita wīya di. Amē dī nal le basi Wīsī wīya Wīyesi Welii hū dee tīyan, v wībasū hū yaa Wīsī dee wīmagil le a tīya nala hū aa laa Krisita wīya di, amē v bī yaa Wīsī dee wīmagil a tīya nala hū aa bī laa Krisita wīya di.

23 Eewīya, dī Krisitabiisi re ko laŋji, dī ba kīdīgi buloŋ kū basi wīya abee taakperiye, dī nīwaasima koo nala aa bī laa Krisita wīya di re ko na ba, ba bī sī baa dī ba nyuni tuwo?

24 Amē dī ba kīdīgi buloŋ ne aa basi Wīsī wīya Wīyesi Welii hū dee tīyan, dī nal hū aa bī laa Wīsī wīya di, koo dī nīwaasim ko na ba, v kōnī sī gyūma anū v yaa wībōnyaal le. Beewīya wīya hū ba aa basi sī gyūv v hakila tīyan dī v na anū v kyogo re.

25 Tūna tūbūna buloŋ sī ko lū pūlvū Wīsī sīya tīyan, dī v tuu gbinni Wīsī sīya, a kyūwali v, a basi anū wītū, Wīsī we ma tīyan ne.

Nīmanū hū aa maga dī Yesu hatinna tīya a kī kyūwali Wīsī

26 Wiya hu ñ aa bası memii re nye. Dı mamaa re ko lajnı dı ma kyuwali Wıısı bulon, dı kıdigi re kan yıl v aa sı yı, dı kıdigi me kan wıı v sı kpa daga nala, koo dı ma kıdigi aa kye dı v bası wıı hu Wıısı aa kpaa daga v, ka dı kıdigi me kı kye dı v bası wıı abee taakperiye, dı nal me we doj v aa sı wuwo daga taakperiye hu v aa basa memii, v maga dı ma yaa wiya no bulon ne dı ba kan kiyelii a tuya ma nala hu bulon aa lajnja doj.

27 Dı nala we ma tyanj a kı kye dı ba bası wiya abee taakperiye, v maga dı ba yaa balya koo boto duj ne, a bası anj kı tya domoŋ, ka dı nal me we doj v aa sı wuwo daga wiya hu ba aa basa memii a tuya ma.

28 Ame dı nal le tuwo dı v daga wiya no memii tya ma, ee ke v maga dı nal hu aa bası wiya abee taakperiye hu tallı v nyowa re, anj mügi miŋsi kı tya v tu abee Wıısı.

29 Ma len dı nala balya koo boto bası Wıısı wiya Wiyesi Welii hu dee tyanj, ka dı ma nikaaliya hu me sunni ba wıbasıı hu na welin, dı wiya hu ba aa bası lı Wıısı lee re koo ba lı ba tu hakılı tyanj ne.

30 Ame ma hınnı tyanj, dı Wıısı re kpaa wıı daga ma kıdigi dı v bası tya ma, v maga dı nal hu aa bası wiya tallı v nyowa re, ka dı ma nı wıı hu Wıısı aa kana dı v tıı tına tyanj a bası tya ma.

31 Ma nala no boto bulon kan ımanıı re ma aa sı wuwo bası wiya Wıısı Wiyesi Welii hu dee tyanj, ame v maga dı ma kı bası digıı digıı ne. Ee re se len dı ma kıdigi bulon gunni Wıısı wiya, dı v ten polli.

32 Nal hu aa bası Wıısı wiya Wiyesi Welii hu dee tyanj, v maga dı v gyıı v nyowa kanıı re v wıbasıı tyanj.

33 Beewiya, Wıısı bee kye dı ma wiya vugımı, ame v aa kye dı ma wıkanııya bulon kı vala welin ne.

34 U maga dı haana tallı ba nyıusu re anıı ba aa yaa gęe lee ke bulon Krisitabiisi aa lajnja tyanj. Ba bi kan ımanıı dı ba bası wıı bulon. U maga dı ba kan ba tıma hıwıchı re, anıı Wıısı mırısı hu Moosi aa saba aa daga gęe.

35 Dı ba aa re kan wıpıyesıı me, v maga dı ba mu diya re a pıyesıı ba balama. U yaa hıısı wıı re abee haanıı aa sı laa wiya kı bası Krisitabiisi lajnjiıı tyanj.

36 Ma lee re Wıısı wiweliye hu lıı? Koo ma duj ne yaa nala hu ba aa bası Wıısı wiya hu tya?

37 Dı nal bulon ne bıuna anıı v yaa Wıısı tındaal le koo dı v kan Wiyesi Welii hu bıonyı kıı ne, v tına maga dı v gyıma anıı wıı no ñ aa saba lı Wıısı lee re.

38 Ame dı nal bulon ne bee kye dı v gyegili nıı wıı no ñ aa saba tya ma, ma me ta tıgımı v.

39 Ee wiya ñ naabalya, ma yaa sıfıyan kı kye dı ma kı bası wiya Wıısı Wiyesi Welii hu dee tyanj, a ta len dı taakperiye basıı yaa sını ma tyanj.

40 Ame v maga dı ma yaa wıı bulon v buwaŋ ne.

15

Krisita aa sii svı tıyan wiya

1 Nı naabalya, ñ aa kye dı ñ liisi ma Wıısı wiweliye hu ñ aa basa tya ma re. Ma laa ba di re, ba kan ma Wıısı laadii sigı welin.

2 Dı mamaa re kan wiya no welin, Wıısı sı laa ma ta. Ame dı mamaa re ko bi kan ba welin, ee ke, ma Wıısı laadii hu yaa waası re.

3 Wiya hu á Tına Yesu aa kpaa daga ñ, ba tu re ñ me kpı kı daga ma, beewiya ba aa re yaa wiya no bulon sıfıyan wiya: Ba aa re nye, dı á wıbomıı wiya re Krisita svıba, anıı ba aa saba gęe Wıısı ten tyanj.

4 Εε re ba kpa u hogo, ka u sii svu tyanj u kyetoo kyee, anu ba aa saba gese Wisi teñ tyanj.

5 Εε re u kañ u tu ko daga Piita, añ na kañ u tu ko daga u kpambisi hu fi abee balya.

6 U gees hal tyanj, saña kidegi u kañ u tu ko daga u hatinna koostibonoy abee ñebõ re. Nala no gyenij bulon ha we ba mibol tyanj gyinaj, ka bademoy me svba.

7 Εε hal tyanj u kañ u tu ko daga Gyemsi, a kañ u tu ko daga u kpambisi hu bulon me.

8 Ba bulon hal tyanj ne, u kañ u tu ko daga ñ me, nal hu nal bulon aa bi liise anu ñ si maakyiye ko laa Yesu wiya di.

9 Yesu kpambisi bulon tyanj, miyan ne paal yaa ba tyanj nabiye. Ñ gba paal bi maga di ba kana ñ ki yiri Yesu kpambiya, beewiya ñ gyt aa ñögisi Wisi nala re kujkanj.

10 Ame Wisi fáá ñ sikii re kujkanj. U lahõrümco tyanj ne ñ yaa nal hu ñ aa yaa gyinan. Bonye hu me u aa kpaa daga ñ bi yaa waas. Beewiya miyan ne tuñ toma yog a banj Yesu kpambisi hu kidegi bulon. Ame ñ tuñ dee tyanj daa ñ wuwo ki tuñ toma no, Wisi lahõrümco tyanj ne.

11 Ka ba bulon tyanj, wu hu aa yaa wu re nyey: Wisi wiweliye hu re á bulon ki basi. Wiya hu ba aa basi, ba aa re ñ me ki basi. Wiya no tuñ re ma me laa di gese.

Svunni miugi sii

12 Di áamaa re baa Wisi kyisi Krisita sii svu tyanj ne, bee re tuñ ma bademoy baa di svunni miugi sii tuwo?

13 Di svunni miugi sii re ko tuwo, ee ke Wisi bi kyisi Krisita me svu tyanj.

14 Di Wisi re bi kyisi Krisita svu tyanj, ee ke Wisi wiweliye hu á aa basi abee wiya hu ma aa laa di hu bulon yaa waas re.

15 Εε me yanj daga anu á gba nyiya wiya ki tyaa Wisi re, beewiya á baa u kyisi Krisita svu tyanj ne. Di svunni miugi sii kóni ko tuwo, ee ke Wisi bi kyisi Krisita me svu tyanj.

16 Di Wisi ko bi si kyisi svunni, ee ke u bi kyisi Krisita me svu tyanj.

17 Di Wisi yanj bi kyisi Krisita svu tyanj, ee ke wu hu ma aa laa di me yaa waas re, ka ma ha we ma wibomco tyanj.

18 Εε yanj daga anu nala hu aa laa Yesu wiya di añ svba, ba svba ta re.

19 Di á mibol no tyanj duñ ne á kañ bayyela Krisita tyanj, ee ke á wiya re maga di u kañ sikii a banj nal bulon.

20 Ame u yaa witu re anu Wisi kóni kyisi Krisita svu tyanj ne. Εε re yanj daga anu nala hu Wisi aa si kyisi svu tyanj, Krisita re yaa nal hu u aa laa siyya kyisi.

21 Nidigí tyanj ne svu tiña a gyuv dunuya. Εε tuñ renidigí tyanj me re nala bulon si tiña a sii svu tyanj.

22 Adama re tiñ nala ki svba. Εε tuñ re, Krisita me re si tuñ di Wisi kyisi nala svu tyanj, a leñ di ba kañ mibol.

23 Ame nal bulon bee saña hu Wisi aa si kyisi u svu tyanj ne. Krisita re laa siyya sii, ka saña hu u aa si miugi ko dunuya, di nala hu aa yaa u nala bulon me yanj sii.

24 Εε hal tyanj, dunuya tenii aa si pele, hanj saña hu re Krisita si yuwo di gyiñbomco abee kantmco abee dunuya kuworo hu bulon aa laa dunuya no tiña, ka di u yanj kpa dunuya koro a we u kuwo Wisi nosi tyanj.

25 Ame u maga di Krisita di koro re, a kañ ki mu saña hu Wisi aa si yuwo di u domco bulon, a kpa ba we u nosi tyanj.

26 Suv re yaa u dəmə tıyaŋ kateŋsi u aa si kpı ta.

27 Wıısı teŋ tıyaŋ ba basa anıı Wıısı kpaa kına buloŋ we Krisita nosi tıyaŋ ne. Ame ee bı daga anıı á Kuwo Wıısı me we u nosi tıyaŋ ne, beewiya u ke re kpaa kına hu buloŋ we Krisita nosi tıyaŋ.

28 Ame di Wıısı re ko kpa kıŋ buloŋ we u Biye hu nosi tıyaŋ, gęe hal tıyaŋ, Biye hu tıı me si kpa u tıı a we Wıısı nosi tıyaŋ, di Wıısı yan kaŋ kıŋ buloŋ dee, beewiya u re yaa nal hu aa kpaa kıŋ buloŋ we u biye hu nosi tıyaŋ.

29 Di suvni mügi sii re fa tuwo, bee re tııj nala badəməŋ aa laa ba nala aa suba nyuu siŋ, a leŋ ba fo ba wıukyıwıalnı? Bekin wiya re ba aa leŋ ba fo ba wıukyıwıalnı no? Di u kóni fa yaa wtıı re anıı suvni bi si mügi sii suv tıyaŋ, bee re tııj nala no aa laa suvni nyuni siŋ ba kı fo ba wıukyıwıalnı?

30 Di suvni mügi sii re kóni tuwo, bekin daasiıga re á kpa á tıı kı yuwo sanja buloŋ?

31 N naabalıtya, kyeę buloŋ, η bee suv ke aa kı luga re. Akuu á bee Krisita aa yaa kıdğı á müböl tıyaŋ wiya, η wuwo bası wiya kı genni re ma wiya. Ee re tııj η wuwo bası wıı no nyę.

32 Efiso tıyaŋ, η bee nala aa kı gęe anıı əho-kıbomı kaa re, ba kı kye di ba kpı η. Di nihuwobjı hakıla re η fa kana a kı luga lugı no buloŋ, bekin toncı re η na don. Di suvni re bı si sii suv tıyaŋ, ee ke u maga di á buloŋ kı tııj wıı hu ba aa baa, "Ma leŋ di á di kına, a kı nyıwa siŋ, beewiya, maakyiye á si suba."

33 Ma ta leŋ di nal buloŋ mırı ma. Di i re yaa nıtı aŋ kı tııj nıbomı hal, i me aa ko i yaa nıbəŋ ne.

34 Ma leŋ wıiviyagıyımıya yayı, a leŋ wıbomı ḥımaŋsı me tııjı. U maga di ma leŋ hıısı kaŋ ma re, beewiya ma badəməŋ bı gyıı Wıısı.

Tenbiye hu nala hu aa si sii suv tıyaŋ aa si kana

35 Nal kıdğı si piyesi anıı ee re nala hu aa suba si wuwo yaa a sii suv tıyaŋ? Di di ba aa re siye, tenbiili gęe ma irııj ne ba si kana?

36 Ee dəŋ bambugı! Di i re ko kpa kıŋ doho, di u bı pıw, kıfalu bee lıı.

37 Di i re kpa miňbbi koo kıdoho irııj ke buloŋ doho, kıŋ hu aa si nyı a waa, u bee bıı hu i aa kpa doho kı dəməŋ ne?

38 Ame Wıısı re aa leŋ kıdoho hu nyı, a kı gęe u aa kye. U re aa leŋ kıdoho irııj ke buloŋ nyı, a waa kıı u kıı.

39 Kına buloŋ aa we dıvınya no tıyaŋ a kaŋ müböl, ba teŋ bı yaa kıdğı. Nihuwobisi abee pıwı abee digibıissi abee fuwonamıısı teŋ bı yaa kıdğı.

40 Wıisınnyuu kına we don, taŋha nyuu kına me we don, ba welıı me bı kı dəməŋ.

41 Wırcıssı kaŋ u pılvıı ne, pene me kaŋ u pılvıı, kıyıwılyıa me kaŋ ba pılvıı. Kıyıwılyıa tıyaŋ me gba, badəməŋ me purısa re a baŋ badəməŋ.

42 Di nala re ko sii suv tıyaŋ, ee tıı re u si kıı. Teŋ hu ba aa kpaa hogo si pıw, ame teŋ hu aa si sii suv tıyaŋ ke bı si maakyiye suba.

43 Teŋ hu ba aa kpaa hogo lıro re a bı kaŋ dee me. Ame di u re ko sii suv tıyaŋ, u si weliye, a deye me.

44 Teŋ hu ba aa si kpa hogo yaa dıvınya tıyaŋ kıŋ ne. Ame teŋ hu á aa si sii suv tıyaŋ a kana, u ke yaa wıisıbee teŋ ne. Di ámaa re kaŋ tenni dıvınya no tıyaŋ, u maga di á kaŋ tenni me re wıisıbee tıyaŋ.

45 Wıısı teŋ tıyaŋ ba saba re a baa, "Nihuwobjı hu Wıısı aa laa sıya mari, ba kı yırı Adama, Wıısı gyı wıyese we u tıyaŋ ne, u kaŋ müböl." Ame Adama hu aa tıı hal ko ke, u re yaa wıyese hu aa tıya nala müböl.

46 U bı kui wiisibee tejbii hu re á laa siya kana. Dvniya no tejbii hu re á laa siya kana, aŋ na kaŋ wiisibee tejbii hu.

47 Adama hu aa laa siya ko dvniya, taŋha re Wiisi kpa mo u. Amé Adama hu aa tñ hal ko ke, Wiisibee re u lñ ko.

48 Ee hu ba aa yan kpa taŋha mo Adama u kui, ee tu re dvniya no nala bulon me kui. Nala hu aa yaa wiisibee nala, ba me kui gees re anu nal hu aa lñ wiisibee ko.

49 Á aa kui nal hu ba aa kpaa taŋha mo gees, ee tu re á si kui nal hu aa lñ Wiisibee me.

50 N naabalıya, wñ hu ñ aa bası re nyę: kyal bee naŋrouŋ bi sì wuwo we Wiisi koro hu tiyan, beewiya kina hu aa puv bi sì wuwo we lee hu aa we doŋ deŋdeŋ ki mu tiyan.

51 Ma gyegili nu wiſanju kidiŋi aa we doŋ. U re nyę: Á bulon bi sì svba teŋ, ka dì dvniya kyetenii kabul hu puvsi. Di kabul hu re ko muv, á bulon tenni si pirigi birimi dìgì dvñ anu duwoŋ aa pirigi ligisi gees.

52 Di kabul no re ko muv, svunul bulon si sii svu tiyan, a bil bi sì maakyiye svba. Nala hu ha aa we ba mubol tiyan me, ba teŋbiye si birimi yaa kina bil aa bi sì maakyiye puv.

53 Wiisi si kaŋ teŋbiye hu aa puv a birimi dì ba ta bil kui puv. Ka dì á teŋbiye no me aa svu nyę, u si kaŋ ba me birimi dì ba ta bil kui svba.

54 Di wiya no bulon ne ko yaa, di nihuwobisi kan tenni hu bil aa bee svba koo a kui puv, ee daga anu wñ hu ba aa basa Wiisi teŋ tiyan ko yaa wtui re gees, beewiya ba saba a baa,

“Á yuwo di re. Svun bil bi kaŋ dee á nyuu tiyan.

55 Svun, lee re i dee hu i aa kaŋ ki kpu nala bil we? Svun, lee re i huwoŋ hu i aa kaŋ ki we nala twara tiyan bil we?”

56 Svun huwoŋ lñ wiſomó yayi tiyan ne, wiſomó dee me lñ Wiisi mirisi hu tiyan.

57 Amé ma leŋ dì á kyowali á Kuwo Wiisi angyuwasv, beewiya u tñ á Tüna Yesu Krisita tiyan ne a tiya ma dee á wuwo yuwo di.

58 Eewiya, ñ naabiikpiyanama, ma sii wiya hu ma aa laa di tiyan welin, a ta leŋ dì kui bulon kaŋ ma ki biyeye. Ma leŋ dì ma sii fyses dì ma ki tñ á Tüna Yesu Krisita tuma hu welin saŋa bulon. Beewiya ma gyima re anu Wiisi tuma hu ma aa tñ, ma bi sì tñ ta waasv.

16

Krisitabiisi dəməŋ kyiyelii kyiyesv

1 Laglagi no, ñ aa kye dì ñ bası molbiye hu ma aa kye dì ma kiyesi, di ba kaŋ mu pe Wiisi nala aa we Gyudiya paaluv tiyan wiya re. Ee hu ñ aa daga Krisitabiisi hu aa we Galetiya paaluv tiyan dì ba kiyesi molbiye hu, ma me yaa gees.

2 Alahadi kyees ke bulon, molbiye hu ma kidiŋi bulon aa tuma a na yobø hu paga tiyan, nal bulon lñ maga gees i aa wuwo dì ba kpa ki binj. Di miyan ne ko ko, ma bil bi sì ki kiyesi molbiye.

3 Di miyan ne ko ko, ñ si sabi teŋ tiya nala hu ma aa si lñ, a daga nala hu irinj ba aā yaa dì ba kaŋ molbiye hu ma aa kiyesa a yan bee teŋ hu a mu tiya Krisitabiisi hu aa we Gyerusalem tiyan.

4 Di u re ko maga dì ñ tu me mu, ñ beel-ba bulon si tñ dəməŋ mu.

Wiya Pooł aa kye dì u yaa

5 Dí η ko lıı Masidooniya paalvu tıyan, η sıı ko na ma, beewiya η yaa η hakula re anıı η sıı tuıı Masidooniya paalvu aŋ na ko ma lee.

6 Dı miyan ne ko ko, η sıı we ma lee a piısı muhvu, kapuwo η sıı we doŋ du puwo saŋa hu mu ten. Ν sıı we ma lee a mu pele saŋa hu η bıl aa si kpa ηmanıı, dı ma kiyeli η, dı η bıl wuwo mu lee hu buloŋ η aa si mu.

7 N bee kye dı η ko na ma nıma nıma aŋ pari mu. Amę dı Wıısi re laa nyuwa, η fa kyo dı η yaa kyee balıya re ma lee.

8 Ν sıı həŋ Efiso tıyan dahan, a mu pele kyebal hu ba aa yırı Peñtikosi kyee.

9 Beewiya, abee nala aa yuga a ki tó η ηmanıı buloŋ me, η naa dı Wıısi surı ηmanıı tıya η ne dı η tuıı tıma aa si kaŋ tóŋc yuga dahan.

10 Dı Timoti re ko ko ma lee, ma kana u welin, beewiya, á heel-u buloŋ ne aa tuıı Wıısi tıma hu.

11 Ma ta ko ki yaa u sıgyuu-wıya. Ma pe u tıyan dı u vala ηmanıı hu abee laanftıya, aŋ mügi ko η lee. Beewiya, η aa gyegili u bee á nımmabalya hu badomɔŋ ne dahan.

12 Ka á nıunabiye Apolo me, η sula u re welin dı u bee á nımmabalya hu badomɔŋ ko na ma. Amę u bi bıına anıı u sıı wuwo na ηmanıı ko laglagı no. Eewiya, dı u re ko na ηmanıı saŋa hu buloŋ, u sıı ko na ma.

Wıkateŋse

13-14 Ma po ma tıma welin, a kaŋ wiya hu ma aa laa di welin. Ma kaŋ bembiduwu a leŋ dı ma Wıısi laadıi deye. Ma yaa wıı buloŋ bee kyori.

15 N naabalıya, ka ma gyıma anıı Sıtıfanası bee u diya nala re laa sıya laa Yesu Krisita wıya di Akaaya paalvu tıyan. Ba kpaab ba tıı we Wıısi tıma tıyan ne, a ki kiyeli Wıısi nala me welin.

16 N aa sula ma, η naabalıya, ma ki tıı nitesi no abee ba tuŋtunıı doŋtuŋstıı buloŋ nyuwa.

17 N teŋ fiyeli re welin abee Sıtıfanası, Fııotunaatusı abee Akayikusı aa ko η lee. Ba aa re laa ma nyuu dahan.

18 Ba leŋ η teŋ polli re anıı ba aa leŋ ma tenni me polli gese. U maga dı ma ki tıya nala no irıŋ gyırıuma re.

19 Krisitabiisi hu aa we Esıya paalvu tıyan aa kyıwahı ma. Akula abee Pirisila, abee Krisitabiisi hu aa laanftıı ba diya tıyan baa dı η kyıwahı ma welin á Tıuna Yesu feŋ tıyan.

20 Á nımmabalya hu buloŋ aa we daha me aa kyıwahı ma. Ma ki kyıwahı domɔŋ abee tenfiyelvıı akuu ma aa yaa nımmabalya wıya.

21 Laglagı no, miyan Pııol, η tıı re aa sabı wıı no, "N aa kyıwahı ma."

22 Dı nal buloŋ ne bi kyo á Tıuna Krisita, Wıısi sıı doğısı tıuna. Maranaata! (U memii re yaa, á Tıuna Krisita ko!)

23 Á Tıuna Yesu Krisita lahɔrvmı tıyan ma həŋ abee laanftıya.

24 N kyo ma buloŋ ne á Tıuna Yesu Krisita feŋ tıyan. Amı.

TENLİYA TIUNA PÇÇL AA SABA TIYA KORİNİTİ TIMMA

1 Miyaq Pool, abee á nüunabiye Timoti re sabı teñ no a kí tiya ma. Wüsí kyeri tiyan, ne v lü ñ, dí ñ yaa Yesu Krisita kpambiya. Á sabı teñ no a kí tiya ma Krisitabiisi hu aa we Koriñti tiyan, ne, abee Wüsí nala hu bulon aa we Akaaya paaluv tiyan.

2 Á Kuwo Wüsí abee á Tiuna Yesu Krisita lahörümö tiyan, ma høj bee laançtya.

Pççl Kyuwali Wüsí aŋgyuwawasú

3 Ma leñ dí á kyuwali Wüsí á Tiuna Yesu Krisita kuwo hu, aŋgyuwawasú. U re yaa Wüsí, a kí fá nala sikii, aŋ kí fiyeli nala bembkiye me.

4 U re yaa nal hu aa fiyeli á bembkiye á towara nayi tiyan dí ee leñ dí á me wuwo fiyeli nala hu bulon me aa na towara bembkiye abee bembifyeli hu v aa kpaat tiya ma.

5 Towara hu Krisita fa aa naa, v tui re á me kí na. Ee hu Wüsí aa kiyeli Krisita v towara nayi tiyan, ee tui re Wüsí sì tui Krisita tiyan, a kiyeli ma me welin.

6 Dí ámaa re ko kí na towara, ma kiyelii abee ma laa tayı wiya re. Dí ámaa re ko na kiyelii bulon Wüsí lee, haŋ kiyelii hu tui re ma me aa na, dí ma wuwo kaŋ kenyiri abee mala, a na towara hu irinj á me aa naa.

7 Á laa ma di re welinj. Á bee yaa ma sige. Á gyuma anu towara hu á aa naa, v tui re ma me kí na. Kiyelii hu bulon me á aa sì na Wüsí lee, v tui re ma me sì na.

8 N naabalıya, ñ aa kye dí ma gyiŋ towara mœ gœs á aa naa Esıya paaluv tiyan ne. Towara hu irinj á gyi aa naa bı kyalla, haalt á gyi bıl bı liise anu á sì kaŋ mübol.

9 Witü, á gyi bıuna anu á svba teñ ne. Amë gœs kiyeli ma re dí á ta ki denj á tui dee tiyan, amë dí á kpa á bayiyela bulon we Wüsí tiyan, v re aa kyiși nala svu tiyan.

10 Wüsí re lü ma svu buwa no tiyan. Maakyiye dí wü re bıl ko gyuu ma, v sì bıl lü ma v tiyan. U tiyan ne á bayiyela bulon we anu v re sì ki lü ma towara bulon tiyan.

11 Beewiya ma söl Wüsí kí tiya ma re. Nyé re yaŋ sì leñ dí nügymaa danni Wüsí akuu ee hu Wüsí aa laa ba svlü a lü ma á towara no nayi tiyan.

Pççl birimi v hakla wiya hu v aa kye di v yaa tiyan

12 Lagilagi no ke, á sì wuwo bigisi á tui re, beewiya á hakla daga anu á wiyaalıya bulon welie re nal bulon lee dunıya no tiyan, amarıkpatiya wü bulon á aa yaa ma lee, á yaa wiya hu aa kpaat īmanı Wüsí siya tiyan ne, aŋ pe tui witü hu Wüsí aa kye. Nihuwobij wügyun tiyan daa á tiya a kí yaa á wiya, amë Wüsí lahörümö tiyan ne á wuwo kí yaa ba.

13 Wıduwonı daa á sabı kí tiya ma. Wiya hu á aa saba, ma aa wuwo ma karımı ba re, a gyiŋ ba memiye me. Á yaŋ laa di re anu abee ma aa bı gyiŋ wiya no memiif mü teñ nyé me,

14 ka maakyiye ma sì gyiŋ ba memii mu teŋ. Ka kyee hu á Tıuna Yesu Krisita aa sì mügi ko, ee tiyan ne ma sì gyuma anı ma aa wuwo ma kí genni á wiya re, dì á me wuwo kí genni ma wiya.

15 N aa gyiŋ nye tiyan ne tuŋ, n̄ fa kí kye dì n̄ laa siya ko ma lee, dì ma n̄ sunjbuluya.

16 N̄ fa aa kye dì n̄ ko tuŋ ma lee re a na ma, aŋ na mu Masidooniya paalvu. Dì miyan ne fa bil ko lı Masidooniya paalvu kí ko, dì n̄ fa bil ko tuŋ ma lee a na ma, ka dì ma pe n̄ dì n̄ wuwo mu Gyudiya paalvu.

17 Ma bıuna anı wiya no n̄ aa bası nye daga anı n̄ bı sì wuwo sıŋ wıdigi naan̄ tiyan ne koo? Ma bil bıuna anı n̄ aa yaa n̄ wiya anı dıvınya nala aa yaa gee re, dì n̄ laa wı aŋ bil sıŋ doŋ baa dì n̄ bı laa koo?

18 Ma gyuma anı Wıısı kaŋ witu re. Ee tu re wiya hu bulon á aa bası tıya ma me yaa witu. Á bee bası naŋdelinkpara.

19 Wıısı Biye Yesu Krisita wiya hu miyan Poołabee Silaasi bee Timoti aa bası tıya ma, wiya hu bı daga anı Yesu yaa nal hu aa bası naŋdelinkpara re. U re aa daga anı Wıısı bı kaŋ naŋdelinkpara.

20 Wiya hu bulon Wıısı aa wee nyıwa baa u sì yaa, Yesu tiyan ne u tuŋ a yaa ba. Ee re tuŋ, dì ámaa re ko kyıwaltı Wıısı teŋ bulon, á aa baa dì "Yesu Krisita feŋ tiyan, amı" dì Wıısı feŋ na bigisii.

21 Wıısı tu re leŋ á beel-ma bulon sıŋ welin á Tıuna Yesu Krisita tiyan. Wıısı tu re lı ma á kí tuŋ tıma no.

22 U kpaa u Wiyesi Welii hu we á tısi tiyan ne a magıl ma dì á yaa u nala, ka dì á gyuma anı maakyiye u sì kpa wıweliye hu bulon aa sì tuŋ me tıya ma.

23 Wıısı tu re yaa n̄ daŋsiya, u gyuma n̄ hakıla re. N̄ fa bee kye dì n̄ ko doŋ ma, ee re tuŋ n̄ gyı bı ko ma lee Korıntı tiyan.

24 Á bee kye dì á fil ma dì ma laa wiya hu á aa bası kí tıya ma di. Á gyuma re anı ma sıŋ ma laadii tiyan welin ne. Amę á aa kye dì á beel-ma bulon kí tıma re dì ma tenni fıyeli.

2

1 Eewiyya, n̄ yaa n̄ hakıla re anı n̄ bil bı sì ko ma lee, dì n̄ ko leŋ dì ma tısi kyogi.

2 Beewiyya, dì miyan ne leŋ ma tısi kyogi, nal bulon bil tuwo u aa sì leŋ dì n̄ teŋ fıyeli dì ma nala hu tısi aa kyogo hu daa.

3 Dì miyan ne fa ko ma lee, mamaa re sì leŋ dì n̄ teŋ fıyeli. Eewiyya, dì miyan ne yaŋ leŋ ma tısi kyogi, ma bil bı sì wuwo leŋ dì n̄ teŋ fıyeli. Ee re tuŋ n̄ gyı laa siya sabı teŋ tıya ma. N̄ laa ma bulon di re. N̄ gyuma anı dì n̄ teŋ ne ko fıyeli, ma bulon tenni me aa fıyeli re.

4 Saŋa hu tiyan n̄ aa sabı teŋ hu kí tıya ma, n̄ tıya fa kyogo re kıŋkanj. N̄ paalı wı re ma wiya. N̄ bee sabı teŋ no dì n̄ leŋ dì ma tısi kyogi, amę n̄ aa kye dì ma gyuma anı n̄ kyo ma bulon ne kıŋkanj.

Dı nal le yaa wıi kyogi i, kpa kye u

5 Nal hu aa leŋ ma tısi kyogi, n̄ duŋ tiyan daa u gyıvı, amę ma tiyan ne u gba gyıvı te n̄. Koo dì u bı gyıvı ma bulon tiyan mę, amę u gyıvı ma badomıŋ tyıyan ke re. N̄ bee kye dì n̄ bası wı no bee beere.

6 Nal hu aa yaa gee, ma gyenıŋ bulon aa dıgıstı u maga gee, u maga re.

7 Amę laglagı no ke u maga dì ma kpa wı bulon kye u re, aŋ fıyeli u bembii. Dì gee daa, u tıya sì mari kyogi mu gallı, dì u yalmı.

8 Eewiya, η aa sula ma re dı ma mari kana u weliq, a lej dı u gyıma anı ma kɔm kyo u re.

9 N sabi haŋ teŋ hu tuyu ma, dı η na dı ma yaa siri dı ma tıŋ η nyuwa sanja bulon koo ma bi yaa siri re.

10 Dı mamaa re kpaa wu kye nal, η me kpaa kye u re. Dı miyan ne fa maga dı η kpaa wu kye tına, η kpaa kye u tına re, akuu ma wıya. Krisita re yaa η danşıya tına wu no tıyan.

11 Η yaa gee re dı Sıtaanı ta wuwo ma, beewiya, á gyıŋ u dawarı bulon ne.

Poɔl muv Turowasi

12 N aa ko Turowası dı η bası Krisita wiweliye hu a tıya ba, η naa anı á Tına suri ı̄zmanı tıya η ne,

13 dı η tıŋ tıma doŋ, ame η hakıla fa bı pıŋ lıdigi, beewiya η fa bı naa á nı̄nabiye Titusi doŋ. Ee re η sii doŋ, a ta ba aŋ kpa mu Masidooniya paalvu.

Krisita dee tıyan á yuwo di Sıtaani re

14 Ma lej dı á dannı Wı̄ısı. U tıya Krisita dee re u yuwo di Sıtaanı, á bee Krisita aa yaa kıdigi wıya, á me aa yuwo di Sıtaanı re sanja bulon aŋ ki gyıwɔcı anı bayuwolo aa yuwo di ba dɔmo. Wı̄ısı pıes á tıyan ne á yuwo ki bası Krisita wıya lee bulon tıyan. Krisita wiweliye no laa lee bulon ne anı tıranı aa kpaa suwala to lee bulon.

15 Beewiya, á tıı kui gee re anı tıranı suwala aa suıma, Krisita kpa ma tıya Wı̄ısı. Nyę re Wı̄ısı lej á pısa gyıvı nala hu u aa laa kı ta, abee nala hu aa nyugısu bulon tıyan.

16 Nala hu aa nyugısu lee, tıranı no suwala aa kı kpu ba re. Amı nala hu Wı̄ısı aa laa kı ta ke lee, tıranı no suwala aa tıya ba mı̄ubol le. Kibee re yan maga dı u tıŋ tıma no?

17 Nala gyenıŋ bulon kpaa Wı̄ısı wıtıı hu bası wıya yaa molbi-kye wu re. Amı á ke aa bası Wı̄ısı wiweliye hu re abee wıtıı u sıya tıyan. Á yaa Wı̄ısı tıŋtınrı tıma re. U re tıŋ ma á kı bası wiweliye no Krisita dee tıyan.

3

1 Wıya no η aa bası nyę re yaa tennı hu aa daga gee á aa kıya, á sabı we á tısi tıyan. Nal bulon aa karımı re a gyıŋ gee á aa kıya.

2 Ma kui gee re anı teŋ Krisita aa saba a kpa tımma dı á kaj ko. Teŋ no wıya bı kui nı̄l wıya nal kıdigi aa kpaa kui a sabı mal butala tıyan. Amı Krisita tıı re kpaa Wı̄ısı Wıyesı Welii hu a sabı teŋ no we nihuwobisi tısi tıyan.

3 Krisita lahɔrım o tıyan, á laa Wı̄ısı di re, ee re tıŋ á wuwo kı bası wıya no bulon gee.

4 U gee bı kui nı̄l tıma hu á aa tıŋ, dı á tıı dee re á kaj kı tıma. Dee hu á aa kaj kı tıŋ tıma no lı̄l Wı̄ısı lee re.

5 Wı̄ısı tıı re tıya ma ı̄zmanı abee dee dı á yaa nyıvıfalu hu u aa kpaa tıya nihuwobisi tıŋtınna. Nyıvı no wıya á aa bası bı yaa mira ba aa

saba biŋ. Nyvufalı no dee lı Wıısı Wiyesi Welii hı tıyan ne. Mırsı hı Moosi aa saba biŋ dı nala kı tuja litenii re yaa svı, ame Wıısı Wiyesi Welii hı ke aa tıya mübol le.

7-8 Mırsı hı Moosi aa saba biŋ dı nala kı tuja, ba gyı sabı mal butala tıyan ne. Mırsı no litenii re yaa svı. Ame saŋa hı Wıısı gyı aa kpaa ba kı tıya Moosi, Wıısı gyı daga v gaŋdari mögi re Moosi tıyan. Ee re Moosi sua buloŋ gyı kı tula, haalt Iziral tumma hı gyı bi wuwo dı ba deŋ v sıya tıyan. Ame hanj tuła hı gyı aa we Moosi sıya tıyan, v ke gyı aa dısi re. Dı Wıısı re yan daga v gaŋdari mırsı hı litenii aa yaa svı tıyan möçonye, maga gee re v si daga v gaŋdari Wiyesi Welii hı aa tıya mübol tuma tıyan.

9 Mırsı hı Moosi gyı aa saba biŋ, Wıısı gyı daga v gaŋdari re ba tıyan. Ame mırsı no fa kpaa kyogisi tıya nala hı fa aa tuŋ ba re akuu ba aa bee tuŋ ba welin wiya. Eewiya, wiya hı aa leŋ nala kaŋ tıpolun Wıısı lee, ba tıyan ne Wıısı si mari daga v gaŋdari yıga a banj Moosi mırsı hı.

10 Ee wiya Wıısı gaŋdari hı aa we doŋ gyınaŋ aa yıga kınkaŋ wiya, buŋbuŋ gaŋdari hı ke bil tuwo.

11 Dı Wıısı re daga v gaŋdari wiya aa yaa wıparibaniya tıyan, ee ke Wıısı si mari daga v gaŋdari wiya hı a we doŋ deŋdeŋ kı mu tıyan.

12 Á aa kaŋ bayıyela no wiya re tuŋ á kı bası Wıısı wiya abee nyuduwo.

13 Á ke bı kı Moosi, a paa gannı tı á sıya. Beewiya saŋa hı Wıısı gyı aa daga v gaŋdari Moosi tıyan, Moosi sıya gyı aa tuł le. Ame tuła hı gyı ko kı dısi v sıya tıyan ne, ee re v gyı kpa gal tı v sıya, dı Iziral tumma hı ta naa anı tuła hı aa dısi re.

14 Ame Iziral tumma hakullı fa too re Wıısı ḥımanı tıyan, ba bı wuwo gyı Wıısı wiya hı memii. Abee gyınaŋ buloŋ, ee re ba hakullı ha kı. Eewiya, dı ba aa re ko kı karımı mırsı hı Wıısı fa aa kpaa tıya Moosi, v ha aa kı gęe re anı hanj gal hı Moosi gyı aa kpaa to v sıya, v tu re ha to ba sıya. Beewiya Yesu Krisita laadii doŋ ne si wuwo leŋ gal hı polli nal sıya tıyan dı v gyı Wıısı wiya memii.

15 A ha bee gyınaŋ buloŋ, dı ba aa re ko karımı mırsı hı Wıısı fa aa kpaa tıya Moosi, v aa kı gęe re anı kıŋ ne ha too ba hakullı, ba bı wuwo kı gyı wiya hı memii.

16 Ame dı nal le ko birımı a kı tuŋ á Tuña Krisita, gal hı aa polli re.

17 Á Tuña Krisita bee Wiyesi Welii hı yaa kıdigu re. Nal hı aa kaŋ Wıısı Wiyesi Welii hı, v tuña laa v tu re Moosi mırsı hı tıyan.

18 Gal hı fa aa too á buloŋ sıya, v pollo re, ka Krisita gaŋdari we á tıyan, á kı daga v gaŋdari. Wıısı Wiyesi Welii kaŋ ma kı birımı re saŋa buloŋ, dı á mari kı kı Krisita á wı buloŋ tıyan, a mari kı daga v gaŋdari me. Wiya no buloŋ hı á Tuña Krisita lee re v re yaa Wıısı Wiyesi Welii hı.

4

Krisitabiisi kı gęe nı viini, Wıısı kpa v sıfiyan kına we ba tıyan

1 Wıısı bonye tıyan ne v kpa tuma no tıya ma dı á kı tuma, ee wiya á tenni bee yuwɔrı ba tumı.

2 Hıısı wiya abee wiya hı nala aa lıwɔlı kı yaa, á ke vıya ba yayı re. Á bı gollı kı mırı nala. Á bı kaŋ Wıısı wiya hı kı birımı wınyiyel. Á bı kaŋ wıtı hı kı fanya nal buloŋ. Ligyalı re á aa sıŋ a kı bası wiya no buloŋ dı nal buloŋ gyıma nı Wıısı re yaa á danşıya tuña anı wıtı re á kı bası.

3 Ame dı Wıısı Wiwelie hı á aa bası re ko yaa wıfanıya, nala hı aa nyogısı lee re ba yaa wıfanıya.

⁴ Nala no bı laa Wıısı Wıweliye hu di beewiya Sıtaanı aa yaa dünıya no kuwori lej ba hakıllı we bilhuu tıyanı ne, a po dı ba ta naa pıluŋ hu aa kyaana we ba tıyanı. Pıluŋ no re yaa Wıısı Wıweliye hu aa daga á Tuına Yesu Krisita gañdarı, nal hu aa kıl Wıısı tı.

⁵ Wiya hu á aa bası, u bı kıl nıı á kıl wiya re á kıl bası, ame Yesu Krisita wiya re á kıl bası, anıı u re yaa á Tuına. Wıı hu á aa bası mu kıl tile á tu tıyanı bulonı ne yaa nıı Yesu Krisita wiya re tııj á tıoma kıl tıya ma.

⁶ Buŋbuŋ hu tıyanı Wıısı aa mari dünıya, u bası re a baa, "Pıluŋ kyaani bilhuu tıyanı." Haŋ Wıısı hu tııj re bıl lej pıluŋ ko gyuu á tıyanı. Pıluŋ no re lej á gyuŋ Wıısı gañdarı hu aa we Krisita tıyanı.

⁷ Ame á ke kıl gee re anıı viini, Wıısı kpa wiweliye no a we á tıyanı. Nyę yanı daga anıı debal hu aa we á tıyanı yaa Wıısı kıl ne; á tuı dee daa.

⁸ Á aa na tıwara re welıŋ lee ke bulonı tıyanı, ame tıwara hu bı wuwoma. Saŋa kıdıkı á aa paalı bı gyuŋ wıı hu bulonı tıyanı á aa wee, ame á bee bıla hal.

⁹ Ba aa kıl doğısı ma re, ame Wıısı aa bı wiya ma ta. Ba aa ńmaa ma tıya sıvı re, ame á bee sıvıba.

¹⁰ Saŋa ke bulonı á aa kpa á tu tıya sıvı re anıı ba aa kpıvu Krisita gee. Ee lej nala gyıma anıı müböl hu Krisita aa kana u tuı re á me kana.

¹¹ Á aa we á müböl tıyanı nyę, saŋa bulonı á aa kpa á müböl yuwo daasıuga re Yesu Krisita wiya, dı ee lej nala na anıı á teñbiye no aa si sıvıba me kaj müböl hu aa kana re.

¹² Eewiya, á ke aa kpa á müböl yuwo daasıuga re saŋa bulonı, ame ee lej ma ke kaj müböl aa bı kaj tenni re.

¹³ Ba saba Wıısı teñ tıyanı ne a baa, "N laa Wıısı di re, ee re tııj ń bası u wiya." Á me laa Wıısı di nye tuı re, ee re tııj á me kıl bası u wiya.

¹⁴ Á gyıma anıı Wıısı aa yanı kyisi á Tuına Yesu sıvı tıyanı gee, ee tuı re u sı kyisi ma me sıvı tıyanı, dı á bee Yesu bulonı kaj müböl, ka dı u kaj á beel-ma bulonı mu Wıısı sıya.

¹⁵ Ma wiya re tııj wiya no bulonı yaa, ka dı Wıısı aa tııj u bonye tıyanı a laa nıgyamaa gyamaa kıl ta nyę, dı ee lej dı nıgyamaa dannı Wıısı welıŋ, a lej dı u feŋ yırı.

¹⁶ Akuu wıı no wiya á tenni bee yowɔri. Teñbii hu á aa kana á müböl no tıyanı, u aa hıyasi re, ame á hakıllı ke aa kı búrumı kıfaliya re kyee bee u nyıwıwa bulonı.

¹⁷ Tıwara hu á aa naa lagılagı no bı yıga, aŋ bıl bı sı piisi me. Ame tıwara no re sı lej dı á maakyiye kaj yohunı aa bı kaj magısu abee tenii Wıısı sıya tıyanı. Yohunı no re yıga banj tıwara no á aa naa.

¹⁸ Eewiya, á ke bı kpaa á hakıllı we dünıya no kına á aa naa tıyanı, ame á kpaa á hakıllı we wıısıbee kına á aa bee na tıyanı ne, beewiya kına hu á aa naa bı sı piisi aŋ nyıgısı, ame kına hu á aa bee na ke sı we doŋ a kaj kıl mu maakyiye bulonı.

5

Á si kaj teñbifaliya wıısıbee tıyanı

¹ Á tu gyıma nıı teñbiye no á aa kana dünıya no tıyanı bı sı piisi aŋ sıvıba. Ame dı ba aa re ko sıvıba, Wıısı sı tıya ma teñbifaliya hu aa bı yaa dünıya no kına. Wıısı tuı re mari ba a lej ba yaa kına aa sı we doŋ kıl mu dendjenı.

2 Á aa we á mūbol no tıyan, á hiini kí kye teñbifalıya hu Wıısı aa sı kpa tıya ma re.

3 Di Wıısı ko kpa teñbiye no tıya ma, á bıl bı sı kañ teñbil.

4 Teñbiye hu á aa kana á mūbol no tıyan, ba lej tuwara gyuu ma re á kí hiini. Amę v bı kí nı suv re á súla kí kye. Á aa kye di Wıısı kañ á teñbiye no bırumı re, a kpa teñbifalıya hu aa sı we doñ kañ kí mu maakyiye buloñ a tıya ma.

5 Wıısı tı re mari ma wıı no wıya. Ee re v kpa v Wiyesi Welii hu we á tıyan, dı gee lej dı á gyıma anıı maakyiye v sı kpa kıñ hu aa sı tıja me a tıya ma.

6 Eewiya, sanja ke buloñ, á tenni aa polli re. Beewiya á gyıma anıı á ha aa kañ teñbiye no á mūbol tıyan nyę, á ha bı gyuu á Tıuna Yesu soñ.

7 Á mūbol tıyan, wıya hu á aa laa di re á kí tıja, wıya hu á aa naa daa á kí tıja.

8 Wıtı re, á tenni paalı pollo re, á kyo dı á fa lıı dönyıa no tıyan a mu we á Tıuna Yesu lee.

9 Eewiya, á wıkyeelı buloñ ne yaa dı á kí tıja v kyeri lee ke buloñ tıyan á aa wee. Di ámaa re we dönyıa no koo dı á lıı v tıyan me,

10 beewiya á buloñ sı maakyiye mu sıj Krisita sıya tıyan, dı v di ma sariya, aŋ tuŋ nal buloñ wıya hu v aa yaa v mūbol tıyan tuno. Amę wıbomı kañ ba tuno re, wıweliye me kañ ba tuno.

Krisita nyubaanıј, á bee Wıısı bırimı kyañsı re

11 Á yaa nala aa fá Wıısı re. Ee re tıj á kí lıga dı á lej dı nala ko laa Krisita wıya di. Wıısı gyıŋ gee á aa kıya re. N yan liise anıı ma hakıllı tıyan, ma me gyıŋ gee á aa kıya re.

12 U bıl bı kí nı á tı re á kí kye di á daga ma lee. Amę á aa kye di ma kañ wıı re ma aa sı wıwo kpa kí genni á wıya, dı gee lej dı ma wıwo na wıı bası tıya nala hu aa daga ba tıı nala sii wınaaltya wıya, aŋ bee kyla gee ba hakıllı aa kıya Wıısı sıya tıyan.

13 Wıya no á aa bası nyę, ma ke sı bıuni anıı á nyuni tuwo. Dı á nyuni re ko tuwo, Wıısı wıya re tıj. Amę dı á nyuni ko kí tıma, ma wıya re tıj.

14 Wıı buloñ á aa yaa, Krisita aa kyo ma re tıj á kí yaa, beewiya á gyıma re welıŋ anıı v re laa nal buloñ nyuu a suba. Ee me daga anıı nal buloñ me suba re gee.

15 Nal nal buloñ wıya re tıj Krisita suba, eewiya nala hu buloñ a we ba mūbol tıyan maga dı ba kí tıj v kyeri re, aŋ ta bıl kí tıj ba tıı kyeri. Beewiya, ba wıya re Krisita kuu suba, aŋka Wıısı bıl kyisi v suv tıyan.

16 Eewiya, a lıı gyınan kañ kí mu, á bee kye di á bıl kpa nıhuwobiñ buloñ anıı dönyıa nala aa kpa nala gee. Sanja kıdğı tıyan, á fa kpaa Krisita anıı nıhuwobisi aa kpaa v gee re, amę nyę ke, á bıl bı kpaa v anıı á fa aa kpaa v gee.

17 Eewiya, dı nal buloñ ne ko laa Krisita wıya di, v tına bırimı nıfali re. Wıbomıya hu buloñ v fa aa yaa tene re, ka wıfaltya piili v mūbol tıyan.

18 Wıısı re yaa wıya no buloñ tıya ma. Wıısı tıj Krisita tıyan ne a lej v bee nıhuwobisi mügi suma. Laglagı no, v tıya ma tıma re dı á mu bası tıya nala dı ba ko, dı ba bee Wıısı mügi mari dómçøj.

19 Wıı hu n aa bası re nyę; Wıısı tıj Krisita tıyan ne a lej v bee dönyıa nala buloñ mügi suma, aŋ kpa ba wıbomı buloñ kye ba. Wıısı kpaa v wıweliye hu tıya ámaa v tıyınna re dı á bası tıya nala anıı v aa kye di v bee dönyıa nala mügi suma re nyę ke.

20 Εεωι�α, Krisita naasi re á laa siñ a basi wiya no kí tiya nala. Wíusi tuñ á tiyan ne a kí sula ma dí ma ko u lee. Krisita nyubaanij, á aa sula ma dí ma leñ dí ma bee Wíusi mari dómōñ.

21 Krisita gýi bí kanj wíbónj buloñ, ame á wiya re tuñ Wíusi leñ u suba anii wíbónjyaal. Wíusi yaa gëe re dí á wuwo tuñ Krisita tiyan a kanj típulvñ u siya tiyan.

6

1 Tuña no á aa tuñ, á bee Wíusi buloñ ne aa tuñ. Εεωι�ا, á aa sula ma gyaangojyaan, dí ma ta leñ dí Wíusi bonye hu u aa kana beel-ma ko yaa waasú.

2 Beewiya Wíusi basi wíi no u teñ tiyan ne, a baa,
"Saña hu aa maga dí ñ daga ñ bonye ma lee,

ñ fáá ma wulo re.

Kyee hu aa maga dí ñ laa ma ta,

ñ kiyeli ma re."

Ma gyegili nií dahan, saña hu Wíusi aa si kiyeli ma re nyé, gyinaj ne yaa kyee hu Wíusi aa si laa ma ta.

Tuwara hu Poɔl aa naa

3 Á bee kye dí nal buloñ ko kyogi á feñ á tuña no lugo tiyan. Εεωι�ا, á aa lugí re dí á ta ko kpa kíj buloñ gara nal buloñ ñmanu.

4 Εεωι�ا, á wíkanii buloñ tiyan, á aa daga anii á kóni yaa Wíusi tuñtuñna re. Beewiya, á paali na tuwara re, a na sikii, wígyuvñliya yugá me gyuu ma, ame ba buloñ tiyan me, á wuwo kanj kenyiri re abee mala.

5 Ba ñmaa ma re, a kanj ma tó diyaj, nala gol ñmaa ma, ka bee hu buloñ laa taawee. Á tuñ tuña te á fanja re, a bara doo, a piñ losi.

6 Á daga anii á yaa Wíusi tuñtuñna re a bí kanj wíkyogii buloñ. Á gyuñ Wíusi wíbii hu re, a kanj kenyiri, a kanj bonye. Wíusi Wiyesi Welii hu we á tiyan ne, á kyo nala abee á wítui buloñ.

7 Wítui duñ ne á kí basi, Wíusi dee me we á tiyan. Á típulvñ kí gëe anii bakina á kanj kí po á tu.

8 Nala badomóñ aa tiya ma gyirima re, ka badomóñ me kí we ma híusi tiyan. Á hal nala badomóñ aa bigisi ma re, ka badomóñ me kí tuvsí ma. Ba kpaa ma anii á yaa wínyiyela re, ame wítui re á kí basi.

9 Ba kpaa ma anii á bí yaa nala, ame lee kídigi buloñ tuwo dí ba bí gyuñ ma. Tuwara hu á aa naa, u fa maga á suba re, ame á ha we doñ. Ba aa ñmaa tiya suu re, ka á bee suba.

10 Á tísí aa kyogi re, aŋka á kí gyuwosi saña buloñ. Á yaa nyaaba re, ame á aa pe nala tiyan ne ba yaa dwana Wíusi wíwelijie tiyan. Á bí kanj kíj buloñ, ame ámaa re kóni tuñ kíj buloñ Krisita tiyan.

11 Abaa! Korinjti tímma! Á basi wítui hu buloñ polli tiya ma re. Á bí kpaa á wíi kídigi buloñ fañ ma.

12 Á ke kpaa á tísí buloñ tiya ma re abee kyori, ame ma ke kanj ma tísí fañ ma re.

13 Lagilagi no, ñ basi wiya kí tiya ma re anii ñ balija. Ma ta kpaa wíi buloñ fañ ma. Ee hu á aa kuya beel-ma, ma me kí gëe beel-ma.

Ma ta leñ dí ma bee nala hu aa bí laa Yesu wiya di kí pë wiya

14 Ma ta lej dí ma bee nala hu aa bì laa Yesu wìya di kí mal dòmɔŋ. Tipulŋ tūna bee níbɔŋ bì sì wuwó kí mal dòmɔŋ. Pùlun bee bilhuu mè bì sì wuwó lanjì lìdigi.

15 Krisita bee Sítamá bì sì wuwó yaa nyuvadigi. Èe tū re nal hu mè aa laa Yesu wìya di abee nal hu aa bì laa v wìya di bì sì wuwó pè wù bulonj.

16 Wìsì diya bee vøga bì sì wuwó pè wù bulonj tìyanj, beewìya, ámaa rë yaa Wìwèyi hu diya. Wìsì tū basì v tej tìyanj ne a baa,

“N sì we ñ nala lee
a kí gyvú ba lee.

Mìyanj ne sì yaa ba Wìsì,
dì ba mè yaa ñ nala.

17 Ma lì ma tū ba tìyanj,
a ta kí mal ba. Wù hu Wìsì aa basa rë nyé.

Ma ta kí dige kína hu aa kañ bisinj.

Dì mamaa bee dige kína hu aa kañ bisinj, ka dì ma ko ñ lee, ñ sì laa ma we.

18 N sì yaa ma Kuwo
dì ma mè yaa ñ baluya.

Á Tūna Wìsì, dee bulonj tūna re basì nyé.”

7

1 N naabiikpìyanama, Wìsì fonj aa baa dì v sì yaa wìya no bulonj tìya ma nyé, ma lej dì á lì á tū bisinj wìya hu aa sì kyogi á tenjbiye abee á duñsì bulonj tìyanj. Ma lej dì á kí fá Wìsì, anj lej dì á wíkanú bulonj tuvú v siya tìyanj.

Poɔl tej fiyela

2 Ma suri ma tisi tìya ma. Á bì yaa wù kyogi nal kídigi bulonj, á bì kyogi nal kídigi bulonj nyuu mè, á bìl bì firimi nal kídigi bulonj mè.

3 N aa basì wìya no, v bì kíl níl ñ aa kyé dì ñ kpa kyogisi tìya ma rë, beewìya ñ laa siya basì tìya ma rë anu á kyo ma rë kùkkañ. Èewìya, dì mübol le, á bulonj ne sì kana v, dì svv mè rë, á bulonj ne sì svba.

4 N laa ma di rë welinj, ñ bee yaa ma sige. N wuwó kí genni ma wìya rë. Abee tuwara no á aa naa bulonj, ka ma wìya, ñ tej bee yuwòrì. N tej paahlì fiyeli rë a mu galli.

5 Haalì, á aa ko Masidooniya paalvvu mè, ka á ha bì naa wiyeso. Wìya gyi gyvú ma rë welinj. Nala gyi kpaa kaası gyi ma rë, á hakülli bulonj gyi gyarti.

6 Èe rë á nùnabiye Titusi gyi ko á lee. U koyi hu gyi lej á bembibiye fiyeli rë. Á gyuma anu v koyi hu gyi yaa Wìsì tòma rë, beewìya Wìsì rë yaa nal hu aa fiyeli nala hu tisi aa kyogo bembibiye.

7 U koyi hu duñ daa gyi lej á tenni fiyeli, ame duwoso hu v gyi aa tìya ma anu èe hu ma aa kana v welinj a lej v tej fiyeli, èe gyi lej á tenni mè fiyela rë. U bìl basì tìya ma rë anu ñ wìya kyl ma rë welinj, ma fa kyo dì ma naa ñ. U baa dì ma tisi kyogo rë ñ wìya, a bìl basì tìya ma anu ma yaa siri rë dì ma laa ñ kaası kaa. Èewìya, wìya no bulonj lej ñ tej mari fiyeli rë kùkkañ.

8 Dì haj tej hu ñ aa saba tìya ma lej ma tisi kyogi mè, ame ñ bì yaa hara ñ aa sabi tej hu. N na anu tej hu kóni gyi lej ma tisi kyogi rë, èe gyi lej ñ tìya mè kyogi, ame ñ gyuma anu ma tisi bì sì kyogi kí mu deñdeñ.

9 Ba nyę tyanj, ḥ teñ fiyela re ḥ aa sabi teñ hu. U bı kui nui ḥ aa leñ ma tisi kyogi wiya re tuñ ḥ teñ fiyeli, ame tukyogi hu aa leñ ma birimi lu ma wibom̄o tyanj, a kui tuñ Wıusi re tuñ. U yaa Wıusi kyeri re di ma tisi kyogi, ee wiya ḥ gyuma anu á bı yaa ma wibom̄ bulon.

10 Di Wıusi re leñ nal tiya kyogi akuu u tıuna wibom̄ wiya, tıuna aa kpa u wibom̄ hu ta re, ka Wıusi laa u ta. Nal bulon bı sı yaa hara wı no wiya. Ame di nihuwbisi wıkanıya duñ ne leñ nal tiya kyogi, tukyogi no irin aa wuwo kpu tıuna re.

11 U aa yaa nui Wıusi re leñ ma tisi kyogi hu, ma na wı hu tukyogi hu aa yaa tiya ma. Tukyogi hu leñ ma yaa siri re di ma daga anu ma bı kañ wıkyogii wı no tyanj. Ma baanj gyl siye re akuu wı no aa yaa wiya, ka kambıñ gyl kañ ma. Tukyogi hu leñ ma kyo ḥ ne, a yaa sıfiyasi di ma na ḥ. Ma yaa siri re di ma doğisı nal hu aa yaa wibom̄ no ma tyanj. Wiya no bulon ma aa yaa daga anu ma gyimaa tuwo wı no yayı tyanj.

12 Erewiya, ḥ aa sabi teñ hu, u bı kui nui nal hu aa yaa wı kyogi, koo nal hu ba aa yaa wı hu kyogi wiya re kyila ḥ. Ame ḥ aa kye di Wıusi leñ ma gyinj ee hu ma aa kyla á wiya re.

13 Wiya no bulon leñ á hakullı piñ lıdigi re. Titusi aa ko ma lee, ma bulon leñ u teñ fiyeli re kıñkañ, u hakulla me piñ lıdigi. Nyę paalı leñ á tenni mari fiyeli re kıñkañ.

14 N bigisi ma tiya u re, ma me bı leñ hıusi di ḥ. Anu wiya hu bulon á aa bası tiya ma aa yaa wıtı gęe, ee tu re bigisii hu á aa bigisi ma tiya Titusi me ko yaa wıtı.

15 Ee hu ma aa kyaga laa Titusi bee ma nosi balya, abee nıhori hu ma aa kana u, abee gyırıma hu ma aa tiya u, an yaa siri di ma tıja u nyıwa wiya no bulon tyanj, ee leñ kyori hu u aa kana beel-ma mari yuga ki pe re saña bulon.

16 U yaa ḥ tenfiyeluv re abee ḥ aa sı wuwo yelli ma wı bulon tyanj.

8

Krisitabiisi dəməñ kiyelii kiyesuv

1 Á nımmabalıya, á aa kye di ma gyima bonye wı hu Wıusi aa yaa tiya Krisitabiisi hu aa we Masidooniya paaluv tyanj ne.

2 Á nımmabalıya Krisitabiisi hu aa we Masidooniya tıyanj naa wıgyıvılya re welinj, ame saña bulon ne ba tenni aa fiyeli. Nyaabu bulon tuwo a banj ba, ame tenfiyeluv hu aa we ba tiyanj leñ ba bı kañ sii muvhı bulon abee ba kına kiyesi tyanj.

3 Wıtı re ḥ bası ki tiya ma anu nala no tiya ma kına re a maga ba fanjıaa maga gęe. Ba gba paalı tiya banj ba fanjıaa maga gęe re ba tu kyeri tyanj.

4 Ba ha sul ma re welinj di á leñ di ba me wuwo kpa kına ki kiyeli ba dənaltınsı Krisitabiisi hu aa we Gyudıya paaluv tyanj.

5 Á fa bı yyıela anu ba sı wuwo tiya ma kına maga gęe. Ame ba laa sıya kpa ba tu tiya á Tıuna Yesu Krisita re, ka Wıusi kyeri tyanj me, ba kpaa ba tu tiya ma me re.

6 Titusi re yaa nal hu aa leñ ma piili kına no kiyesi. Ee wiya á sula u re, di u kiyeli ma di ma wuwo tuñ tuñweliye hu mu teñ.

7 Ma wı bulon tyanj ma aa yaa kuwokeri re welinj, ma laa Wıusi di re welinj, ma gyıñ Wıusi wıbıı hu bası re welinj, ma kañ wıgyıñ ne welinj, an kañ sıfiyaj me welinj ma wı bulon tyanj. Ma kyo ma re kıñkañ. Ee

hu ma aa yaa kuwokeri wiya no buloŋ tiyanj ma kaŋ gee tui ma wiisulli kuna no kyesuŋ ma tyanj.

8 N aa basi wiya no, u bi kui nui η aa fil ma re. Amē η aa kpa gee hu Masidooniyi paalbu Krisitabiisi hu aa kpaa sıfıyasi a kiyesi kyesuŋ hu magisi nyę, η aa kye di η na re di ma me kɔn̄i kyo ma dɔŋt̄iŋsi hu re koo di ma ta ki tɔ nala suya re.

9 Ma tui gyiŋ á Tüna Yesu Krisita aa kaŋ kyoriabee bonye maga gee re a beel-ma. U gyi kaŋ kui buloŋ ne. Amē ma wiya re u kuu, a ko tuu dunıya no, a yaa nyaabu, di ma tui u nyaabu no tyanj a wuwo yaa kina tumma Wiisi wiakanıya tyanj.

10 Wu no tyanj, wu hu η ke aa naa di ma maga ma yaa re nyę: Wu hu ma dii aa piile, ma kaŋ teŋ nyę ke. Beewiya, mamaa re yaa nala hu aa laa siya vubli kina no kyesuŋ, mamaa re bu laa suya kpa ba kiyesi me siiabee teŋ polli.

11 Wu hu ma aa piile, u maga di ma kaŋ mu teŋ ne. Ee hu ma tenni aa pollo wu hu piili tyanj gee, ma leŋ di ma tenni polli gee tui di ma kaŋ mu teŋ. Ma tiya maga gee hu ma fajna aa maga.

12 Kina hu i aa kana daa yaa sıfıyaj wu. Wu hu aa yaa sıfıyaj wu re yaa ee hu i aa yaa siri di i tya abee i tya buloŋ a lu kina hu i aa kana tyanj.

13-14 N aa basi nyę, u bi kui nui nala badoməŋ kygisi re η baa di ma laa kyonj, ka ba ke we wiyesi tyanj. Amē gyinaj, ma kana re ka ba ke bi kana. Eewiya, u welij ne yaa di ma kiyeli ba. Di ba me ko maakyiye kana, ka di ma me bi kana, ba me si kiyeli ma. Di nyę re ko yaa, ma bulon kaŋ maga dɔmɔŋ ne.

15 Ma liisi wu hu ba aa sabu Wiisi teŋ tyanj a mu tile kidiiliye hu gyi aa lui Wiisi bee ko tuu tyanj. Ba baa,

"Nala hu buloŋ gyi aa paa yuga, ba gyi bi diye an ka kui, nala hu me gyi aa paa muhv, ba me gyi bi dii buwo."

Pecel tui Titusi di u mu na Korıntı timma

16 Wiisi kaŋ angyowasu re kuiŋkaŋ abee u aa leŋ Titusi kyi ma wiya welij anu η me aa kyi ma wiya gee.

17 Beewiya, u bi kui nui á aa sula u di u ko laa kina ma lee duŋ wiya re tui u ko ko. Amē u tuu sii me fa fiyesa re u paali kyo di u ko ma lee.

18 U bee á nıunabiye kidiği re aa ko. Krisitabiisi hu buloŋ aa bigisi u re, akuu u aa basi Wiisi wiwelije hu wiya.

19 U bi kui bigisi duŋ ne ba kui bigisi u, amē Krisitabiisi hu buloŋ ne paalı laŋŋi hu u di á beel-u gölli laa kyori kyesuŋ hu a kaŋ mu Gyerusalem. Ee re si daga anu á kɔn̄i yaa siri re di á kiyeli á nıummabalya Krisitabiisi hu aa bi kaŋ kui buloŋ, di gee leŋ di á Tüna Yesu feŋ yürü.

20 Eewiya, á aa kye di á gyiŋ kaŋ bonye kina no welij ne, di nal buloŋ ta ko kyogi á feŋ ba kpaayi tyanj.

21 Beewiya, á kyeri daa yaa di á yaa wu hu aa kpaa ńmanu Wiisi duŋ siya tyanj amē á kyeri re yaa di á yaa wu hu aa kpaa ńmanu nihiuwobisi me siya tyanj.

22 Á nıunabiye kidiği me re á leŋ u tui ba hal kui ko. U daga ńmaŋgyamaa tyanj anu u kaŋ sıfıyaj ne. U marı yaa sıfıyaj ne di u kiyeli ma, akuu u aa laa ma di wiya.

23 Titusi ke yaa η tuŋtuŋni-dəŋ ne, á buloŋ tuma kui tya ma. Amē u bee á nıummabalya hu ke aa ko, ba aa re yaa nala hu aa laa Krisitabiisi buloŋ nyuu sıŋ tuma no tyanj. Ba leŋ nala kui kpa Krisita yohuŋ ne.

24 Σεωίya, ma daga nala no buloŋ aa ko anu ma kōn̄ kyo ba re. Dì mamaa re yaa gee, Krisitabiisi hu aa tuŋ ba sì nui, a gyuma anu ee hu á aa bigisi á tu ma wiya hu kōn̄ yaa witu re.

9

1 U bì yaa kparaama dì ñ bìl sabi teŋ ki tiya ma kiyessu hu á aa laa dì á kiyeli Krisitabiisi hu aa we Gyudiya paaluu tiyan̄ wiya.

2 Beewiya, ñ gyuma anu ma yaa siri re abee ma tisi buloŋ dì ma kiyessi kina hu. Σεωίya, ñ bigisi ma re welin̄ a tuya Krisitabiisi hu aa we Masidooniya paaluu tiyan̄. Ñ basi tiya ba re anu Krisitabiisi hu aa we Akaaya paaluu tiyan̄ ke yaa siri re dì buloŋ dì ba kiyessi kina a kiyeli Gyudiya paaluu Krisitabiisi hu. Ee hu ma aa kpaa wu hu bee sıftyaj, u leŋ ba gyenij buloŋ me tenni polli re, ba yaa siri dì ba kiyessi kina hu.

3 Laglagi no, ñ aa tuŋ á nımmabalıya no re dì ba ko ma lee, dì bigisii hu ñ aa bigisi ma wu no tiyan̄ ta ko yaa winyiyel. Beewiya saŋa buloŋ ne ñ aa basi ki tiya Masidooniya tumma hu anu ma ke yaa siri po re.

4 Dì ñ bee Masidooniya paaluu Krisitabiisi hu badomɔŋ ne ko ko, dì ba ko na dì ma kina ha bi yaa siri, u sì yaa ñ hüsí, akuu ñ aa laa ma di waasu wiya. N bee basi hüsí hu ma tu ke aa si di wiya.

5 Ee re tuŋ ñ na dì u maga dì ñ tuŋ ñ naabaltya no dì ba laa sıya ko ñ tiyan̄, dì bonye kina hu ma aa baa dì ma sì kiyessi kiyeli Wüsí nala hu, dì ma kpà lanjı lıdigi, ka dì ñ tu na ko. Ee sì daga anu ma tu kyeri tiyan̄ ne ma kiyessi bonye kina no, u bì kù ba ful ma re ma yaa.

6 Wü hu ñ aa kye dì ma gyuma re nye: Dì i re doho kina muhu, i me aa kuy kina muhu re, ame dì i doho kina yuga, i aa kuy kina yuga re.

7 Nal buloŋ tiya maga gee i hakila aa daga i dì i tiya. Nal buloŋ lü kina hu abee tenfıyeluv, an̄ ta leŋ dì u kù gee anu u yaa filu re. Nal buloŋ maga dì u tiya u tu kyeri tiyan̄ ne, beewiya nal hu aa tiya abee tenfıyeluv, u tuuna re Wüsí kyo.

8 Wüsí kan̄ dee re u aa si wuwo tiya ma kuy buloŋ ma aa kye. U sì paalı tiya ma kuy buloŋ u ban̄ gee ma aa kye saŋa buloŋ, dì ma kpà mari ma tu aŋ̄ ha ka, a kpà kiyelii ma dɔŋt̄ınsi.

9 Ba saba Wüsí teŋ tiyan̄ ne a baa,
“Wüsí aa kpà kina ki tiya nyaaba re u bonye tiyan̄. U bonye bee teŋ.”

10 Wüsí re aa tiya nihuwobiŋ kidoно u doho, a tuya u kidiiliye me, u di. Σεωίya, Wüsí sì tiya ma kuy hu buloŋ ma aa kyee a leŋ dì kina hu ma aa kana mari yuga, dì ma wuwo mari ki kiyeli nala hu aa bì kana welin̄.

11 Wüsí sì leŋ dì ma noŋ ki gyuu ma wiyaaluu buloŋ tiyan̄, dì ma wuwo kpà kina ki tiya nala abee bonye saŋa buloŋ. Ee sì leŋ dì nala yuga kyuwali Wüsí angyuwasú akuu ma bonye kina hu á aa si kan̄ mu tuya ba wiya.

12 Kina no ma aa tuya nye, u bì kù nui ma dɔŋt̄ınsi Krisitabiisi hu kikyeelıya duŋ ne ba sì na, ame ee me sì leŋ dì ba kyuwali Wüsí angyuwasú welin̄.

13 Ee hu ma aa tiya kina hu daga Krisitabiisi hu irin̄ ma aa yaa re. Σεωίya, nala hu aa laa kina hu sì danni Wüsí abee gee hu ma aa tuŋ Krisita wiweliye hu ma aa laa di abee ma witu buloŋ. Ba sì bìl danni Wüsí me abee bonye hu ma aa kana a leŋ ma beel-ba, abee ma Krisitabi-dɔŋt̄ınsi hu buloŋ kan̄ kina hu ma aa kana a kpaa dɔmɔŋ.

14 Ba sì sula Wüsí ki tiya ma abee ba tisi buloŋ, akuu bonye hu aa bì kan̄ magisi Wüsí aa kan̄ daga ma wiya.

15 Ma leŋ dì á danni Wüsí abee kyogıtabal no u aa kpaa tiya ma waasu wiya.

10

Pɔɔl daga anii v kɔnì yaa Yesu kpambiya re

1 Miyāŋ Pɔɔl tū re aa sula ma wū no wiya. N̄ aa kye dī n̄ kpa bɔnye abee sifiyala re wū no tiyan anii Krisita tū aa si kpa v geee. Ma badɔmɔŋḡ aa basi re anii dī miyan ne ko we ma lee, dī n̄ aa kū geee solee, dī ame dī miyan ko tuwo ma lee, ma aa baa dī n̄ wiya haye re.

2 N̄ aa sul ma, dī miyan ne ko ko ma lee, ma ta fila n̄ dī n̄ haye ma nyuu tiyan. Beewiya n̄ gyima anii n̄ aa wuwo n̄ birimi kihaa re nala hū aa baa dī dunyā hakila re n̄ kaŋ ki yaa wiya hū n̄ aa yaa nyuu tiyan.

3 Á we dunyā tiyan ne, ame dunyā hakila daa á kaŋ ki luga á lugu Krisita tūnū hū tiyan.

4 Dunyā bayuwo kīna daa á kaŋ ki luga á lugu, ame Wūsī tū dee re v kpa tiya ma, a wuwo kpa yuwo ki di Sūtaani leye hū bulon v aa kaŋ dee tiyan.

5 Á kpaan Wūsī dee no re a yuwo di daguntū tumma abee nyuutaaduwo waasimā hū bulon ba aa kaŋ tō dī nala tā gyiŋ Wūsī, aŋ kaŋ nala hakulli birimi ba kū tūnū Krisita kyeri.

6 Dī mamaa re kōnì aa tūnū Krisita nyuwa welinj, ee ke á me sī yaa siri, a dōgsisi nala hū aa bee tūnū v nyuwa.

7 Ma aa kpa wiya gyambaa re. Nal hū bulon aa kpaan v tū anii v yaa Krisita nal le, dī v tūna re mari sunni welinj na, v sī gyima anii á me yaa Krisita nala re.

8 Dī miyan ne aa bigisi n̄ tū kūŋkaŋ dee hū Wūsī aa kpaan tiya ma wiya me, v bī yaa n̄ hūsī, beewiya Wūsī kpaan dee hū tiya ma dī á kaŋ ki mari ma re. V bī baa dī á kaŋ ki kyogi ma.

9 N̄ bee kye dī ma kī biuni anii n̄ sabi tenni ki tiya ma dī n̄ kpa kambinj we ma re.

10 Beewiya, nala badɔmɔŋḡ baa dī wiya hū n̄ aa sabi tiya ma aa deye re, a haye me, dī ame dī n̄ tū ko we ma lee ke, dī n̄ aa kū solee re, ka n̄ wibasi me bī kaŋ tōnō bulon.

11 U maga dī nala no tesi gyima re anii wiya hū á aa yanj we gama aŋ sabi tiya ma, ba tū re á sī yaa dī ámaa re ko we ma lee me.

12 Á bī sī maakyiye yenŋji aŋ kpa á tū mu magisi nala hū aa bigisi ba tū. Nala no tū hakulli re ba aa kpa a ki magisi ba wiyaaltya, a kpa ba tū ki magisi dōmɔŋḡ. Ba yaa bambugo kūŋkaŋ!

13 Amē á ke, á bī sī bigisi á tū a banj geee hū aa maga. Á tū bigisii bulon ke we tūma hū Wūsī aa kpaan tiya ma mōgi tiyan ne. Wūsī wiya hū á aa ko basi tiya ma me pēe tūma no tiyan ne.

14 Ma yanj aa pēe lee hū Wūsī aa keri tiya ma dī á basi v wiya tiyan nyę, dī ámaa re ko basi Wūsī wiya tiya ma, á bī galli á mōgi, beewiya ámaa re yaa nala hū aa laa siya ko basi Krisita wiwelieyi hū tiya ma.

15 Á bee bigisi á tū tūma hū nala badɔmɔŋḡ aa tūn galli mōgi hū Wūsī aa daga ma wiya. Amē á bayiyela re yaa dī ma laadii mari sīŋ welinj, dī tūma hū á aa tūn ma lee wuwo mu siya. Amē á ke sī tūma a ki maga geee hū Wūsī aa daga ma.

16 Dī nyę re ko yaa, á sī wuwo galli mu leye badɔmɔŋḡ me a basi Wūsī wiwelieyi hū. Á bee kye dī á laa nal kīdigi gyaan̄biye, akuu v aa tūn tūma hū Wūsī aa kpaan tiya v wiya.

17 Wūsī teŋ tiyan ba baa,

"Dí nal buloŋ ne aa kye dí u bigisi u tui, u tūna bigisi u tui wui hu á Tuna Krisita aa yaa tiya u wiya."

18 Beewiya, nal hu aa bigisi u tui daa ba kí kpa yohun, ame nal hu Wuisi aa bigisi re ba kí kpa yohun.

11

Pɔɔl basi nala hu aa fugo baa ba yaa Yesu kpambisi wiya

1 N aa sɔl ma dí ma kaŋ kenyiri beel-ŋ. Dí ma naa nui bambugi-wiya re ñ ki basi me, ma di kenyiri an gyegile nui.

2 N kyl ma wiya re welinq anu geee hu Wuisi tui aa kyl ma wiya. N aa kye dí ma laa Krisita duŋ dí re ma wui buloŋ tiyan, an ki gyegili kyeɛ hu u aa si ko paa ma, anu hatoluu aa hɔŋ gbalaa baal'hu u aa kye dí u yala duŋ geee, ba ko mu yala dəmɔŋ, dí baal buloŋ bi gyima u.

3 Ame ñ kylia re anu ba si muri ma dí ma ta tuŋ Krisita bee tidiŋ abee wtui, anu duŋ hu gyi aa kpaa dawari a muri Hawa geee.

4 Ma wiya kana ñ kambuŋ ne, beewiya ñ naa ee hu ma aa kyaga nosi laa nala hu aa ko ma lee re. Wiya hu ba aa basi ki tiya ma a mu ki tile Yesu Krisita tiyan, ba bee wiya hu á aa basi tiya ma bi yaa kidiŋ, ka ma aa laa ba di. Wuisi Wiyesi Welii hu u aa tuŋ á tiyan a kpa tiya ma, u daa nala no baa di ba si kpa tiya ma, ka ma laa ba di. Wiya hu ba aa basi ki tiya ma, ba bee Wuisi Wiweliye hu á aa laa siya basi tiya ma bi yaa kidiŋ, ka ma laa ba di.

5 N gyima anu nala hu kpaa ba tui anu ba yaa Yesu kpambisi re, a ki daga anu ba aa re tee nal buloŋ, ame ñ liise nui ba me bi kriya ñ muhuh me.

6 Kapuwo dí miyan ne bi gyin wiya basi me, ka u bi kui nui ñ bi gyi wui hu ñ aa basi. Á kyaası basi wiya no buloŋ polli tiya ma re wui ke buloŋ tiyan abee lee ke buloŋ tiyan.

7 Sanja hu ñ fa aa we ma lee, ñ kana ñ tui hwoŋli re a kpa ma yohun, abee ñ aa basi Wuisi Wiweliye hu tiya ma an bi laa kui buloŋ. N aa yaa nye, ñ yaa wiwoŋ ne koo?

8 Sanja hu ñ fa aa we ma lee, a ki tuma, lidoŋsi Krisitabiisi re gyi aa tiya ñ molbiye, ñ wuwo ki tuŋ ñ tuma. N aa wuwo dí ñ baa ñ fası ba re dí ñ wuwo pe ma.

9 Sanja hu ñ gyi aa we ma lee, ñ gyi aa kye kiyelii abee molbii muhuh re, ame ñ gyi bi kpaa geee nyang ma kidiŋ buloŋ. Á nimmabalıya hu gyi aa lu Masidooniya paaluu ko re gyi tiya ñ kina hu buloŋ ñ aa kye. N gyi bi kpaa ñ kikyeelıya wiya nui ma. Ee me re ñ bi si maakyiye kpa ñ wui buloŋ nui ma.

10 Krisita nyuniŋ, wtui re ñ ki basi ñ aa baa dí nal buloŋ tuwo Akaaya paaluu buloŋ tiyan u aa si wuwo baa dí ñ ta bigisi ñ tui wui no wiya.

11 Bee re tuŋ ñ baa ñ bee kye dí ñ kpa ñ wiya nui ma? Ma buna anu ñ aa bi kyo ma re tuŋ koo? Aayi, Wuisi tui gyima anu ñ kyo ma re.

12 N aa tuŋ ñ tuma an bi bee laa tuno buloŋ ma lee nye, ñ si kaŋ geee ki mu dendeŋ. Beewiya, ñ bee kye dí nala hu aa nyiŋ wiya baa dí ba yaa Yesu kpambisi re ko na wui doŋ, a ki daga ba tui anu ñmaŋdigi re á beel-ba kpa a ki tuŋ á tuma.

13 Nala no aa muri nala re anu ba yaa Krisita kpambisi re. Ba aa muri nala re ba tuma tiyan, an aa fugo kaŋ ba tui yaa geee anu ba yaa Krisita kpambisi re.

14 U gee yaŋ bı yaa wıkperii, beewiya Sıtaanı me gba aa wuwo fugo kaŋ v tı yaa gee anı u aa yaa malıka re.

15 Eewiya, dı Sıtaanı tıŋtunna me re fugo kaŋ ba tı yaa gee anı nala a kaŋ tıpulŋ, v me bı yaa wıkperii. Ba tenii bulon, ba tı piwasıya re sı bil ba nyuuſı.

Pooł bigisi v tıı tuwara hu v aa na wiya

16 Ma leŋ dı ŋ bıl bası tiya ma anı nal bulon ta buına anı ŋ yaa bambugi re. Ame dı mamaa re aa kyę dı ma kpa ŋ anı ŋ yaa bambugi me, v maga re. Doŋ ne ŋ sı wuwo bigisi ŋ tı muhı tulı.

17 N aa bigisi ŋ tıı nyę, Yesu Krisita nyuwa daa ŋ kı tıja gee. N gyıma anı bambugi-wiya re ŋ kı bası.

18 Ame nala yuga aa kuu dıniya no wıkanıya wiya re a kı bigisi ba tıı. Eewiya, ma leŋ dı ŋ me bigisi ŋ tıı.

19 Ma baa ma yaa wıgıyınna re, ke ma aa kaŋ kenyiri a gyegili ki nıı bambugo wıbasiya.

20 Dı nal le kaŋ ma birumı yosi, koo dı v kaŋ ma kına kı fası, koo dı v tıuna kaŋ ma kı gırı, koo dı v fil ma ma kı yaa v wıkyeeliya, koo dı v kaŋ ma kı yaa sıgyıvı wiya, ka ma aa tallı ma nyıwa re.

21 U yaa ŋ hıısı re anı á ke gyı aa bı kaŋ nyuduwo á aa sı yaa ma wiya no. N gyıma anı bambugi-wiya re ŋ ha kı bası nyę, ame dı nal kıdigi bulon ne buına anı v kaŋ ıımanı re v aa sı bigisi v tıı wıı kıdigi bulon wiya, ŋ me kaŋ ıımanı re ŋ aa sı wuwo bigisi ŋ tıı haŋ wıı hu wiya.

22 Dı ba ko baa ba yaa Hiiburu nala, ŋ me yaa kıdigi re. Dı ba ko baa ba yaa Iziral timma me, ŋ me yaa kıdigi re. Dı ba ko baa ba yaa Abırahım doho nala me re, ŋ me yaa kıdigi re.

23 Dı ba ko baa ba yaa Krisita tıŋtunna re, ŋ me yaa kıdigi re. Mıyanı ne gba paalı yaa Yesu Krisita tıŋtunna a baŋ ba, beewiya mıyanı ne tıun tıma yuga a baŋ ba kıdigi bulon. Ba villı kana ŋ to dıya tıyan ne, a villı ıımaa ŋ, ŋ bi gyıvı ba nyıwa. Ba aa ıımaa ŋ ıımaa ŋ tıya sıvı re ka ŋ sii, ŋ bi sı wuwo dısi ba. N aa bası wiya no, v kıı gee anı ŋ nyuu tuwo, ame ba wıtı re ŋ kı bası gee.

24 Gyuumıa villı kana ŋ ne naaŋsınyıwa buınoŋ, a vıırı ŋ bee kpaasa naaŋsınyıwa molıya abee fi abee nibı, ba kıdigi bulon tıyanı.

25 Roma timma vıırı ŋ naaŋsınyıwa buıto me re abee högi-kpaasa. Saŋı kıdigi me ba paa buıwa yaga ŋ ne dı ba kpu. Niuduworıborısi me ŋ aa gyıvıwa ba kyogi nıı tıyanı, v yaa naaŋsınyıwa buıto re. Kyee kıdigi me, ŋ paalı we nıı tıyan gee re a lıı kyıkyıwala a kaŋ kı mu v sıgballıya me kyıkyıwala, a kı lıga dı ŋ lı.

26 N ıımangyamaa no bulon valı tıyanı, ŋ naa tıwara re welıŋ fuwoni kyolıi tıyanı, ka gaala me dıgısı ŋ kıŋkanı. N dıŋtınsı Gyuumıa abee nala hu aa bi yaa Gyuumıa me bulon dıgısı ŋ ne kıŋkanı. A lıı gee hal tıyanı, ŋ naa tıwara re pogisi abee tobala abee fuwobala bulon tıyanı me. Nala aa fugo baa ba yaa Krisitabiisi me dıgısı ŋ ne kıŋkanı.

27 N tıma re kıŋkanı, a lılo welıŋ. Kyeyıe badomıŋ ŋ aa bara doo re. N gyıvı kıı hu ba aa yırı losı bee nıınyıwasi re. Saŋı kıdigi ŋ aa paalı bı kaŋ kıdiili bulon ŋ aa sı di. Waal kpuvı ŋ ne welıŋ, akuu ŋ aa bı naa dıya ŋ aa sı gyıvı, koo gal ŋ aa sı kpa to ŋ teŋ wiya.

28 N bee kye dı ŋ bıl bası wıkaalıya hu kę, ame kyee ke bulon wıı hu aa kyıla ŋ ne yaa Krisitabiisi hu aa we lee bulon tıyanı wiya.

29 Dı ŋ Krisitabiisı-dıŋtıuna re ko kaŋ gyıvı, v aa kıı gee re anı ŋ me kaŋ gyıvı. Dı nal ko yaa wıbıŋ me, ŋ tıya aa kyogi re kıŋkanı.

30 Dì miyan ne sì bigisi ñ tui me, wiya hu aa yaa ñ gyomo re ñ sì ki basi.

31 Wüsí aa yaa á Tüna Yesu Kuwo gyuma anii ñ bee nyüya wiya. U fej sì na bigisii denđen.

32 Sanja hu ñ gyi aa we Damaasiku tiyan, nihyawu hu gyi aa laa Kuwori Arita naasi sij don paaluu tiyan gyi sii ta nala re dì ba mu sij bee hu paganyubal hu tiyan, a po kana ñ.

33 Amé ñ Krisitabii-döñtijsi hu gyi kpaa ñ a we simbiye tiyan ne, a kpaa ñ tui tokoro ta gyee hu hal tiyan ñ tuu sömmm, a sii fá nyugisi, ba kye ñ lolo.

12

Wüsí len Poɔl na wiya anii duwoso tiyan

1 U maga dì ñ bigisi ñ tui re, ame ñ gyuma anii ñ tui bigisii no bì kañ töno buloñ. Amé ñ ha sì bigisi ñ tui a basi wiya hu á Tüna Krisita aa lej ñ na anii duwoso tiyan, abee wiya u aa kpaa daga ñ.

2 Ñ gyiñ baal kidiği aa laa Krisita wiya di re. U bisi fiabee banaa re nye Wüsí gyi aa kpaa u gyiñ Wüsibee. Amé ñ bì gyuma dì u kóni gyi muñ Wüsibee re koo dì u gyi aa duwosi re. Wüsí duñ ne gyuma.

3 Ñ gyuma anii Wüsí gyi kpaa baal no kañ gyiñ Wüsibee re. Amé ñ bì gyuma dì u kóni gyi muñ wüsibee re koo dì u gyi aa duwosi re. Wüsí duñ ne gyuma.

4 Wiya hu u gyi aa nii doñ, nihuwobiñ nyuwa bì sì wuwo basi ba. U paali bi maga dì ba basi ba me gba.

5 Eewiya, ñ sì bigisi ñ tui baal no irin wiya. Amé ñ tui bì sì wuwo bigisi ñ tui. Ka ñ miyan ne sì bigisi ñ tui me, wiya hu aa yaa ñ gyomo wiya re ñ sì ki bigisi ñ tui.

6 Dì miyan ne fa aa kye dì ñ bigisi ñ tui me, ñ aa wuwo dì ñ bigisi re, beewiya ñ bì sì ki yaa bambugi wiya, wütü hu re ñ sì ki basi. Amé ñ bì sì laa nyuwa bigisi ñ tui wiya hu Wüsí aa kpaa daga ñ wiya, beewiya ñ bee kye dì nala kpa ñ yohuñ banj gee aa maga, akuu wiya hu ñ aa yaa, koo wiya hu ñ aa basi wiya.

7 Wikperiere hu buloñ Wüsí aa kpaa daga ñ, ba fa sì wuwo lej dì ñ ki daga ñ tui. Amé Wüsí aa bee kye dì ñ ki daga ñ tui wiya, u kpaa teñníma badomç ñ we ñ tiyan, u ki wü gee anii sori ba kpa ki kyogí ñ. Sori no kyogí kui gee re anii Sítáani re taa u tñjdaal dì u ko ki we ñ tuwara tiyan, dì ñ ta wuwo na ñumanü a daga ñ tui.

8 Ñ sula á Tüna Yesu Krisita naañsiñyuwa buto re, anii u lü tuwara no ñ tiyan.

9 Ee re u basi tiya ñ a baa, "Bonye hu ñ aa kana beel-i maga re. I gyomo tiyan ne i sì na ñ dee mögl." Ee wiya ñ teñ füyela re künkañ ñ aa kañ gyomo wiya. Ñ aa sì bigisi ñ tui ñ gyomo wiya re, dì gee lej dì Krisita dee we ñ tiyan.

10 Ee wiya Krisita nyunin, ñ teñ füyela re ñ gyomo wiya. Dì ba aa tuwasi ñ, koo dì ñ aa na tuwara, koo dì ba aa doğisi ñ, koo dì wiya re aa gyuv ñ maga gee buloñ me, Krisita wiya, ka ñ ke sıya tuwo, beewiya ñ gyomo tiyan ne ñ aa na Krisita dee ñ tiyan.

Korijti timma kyil Poɔl

11 Ñ aa yaa wiya anii bambugi re, ame mamaa re kañ ba buloñ ko. Mamaa re fa maga dì ma daga anii ñ yaa nal le. Dì miyan ne yan kyo ñ bì yaa nal me, ame nala hu aa kañ ba tui ki yuri Yesu kpambisi hu me bi kpriya ñ.

12 Wıısı lej n yaa wımagıla abee wıkperiye abee wıgyamaa re ma tıyanı abee kenyiri. Wiya no bulon daga anı n kónı yaa Krisitabii kpambıya tıı re.

13 Wıbee re daga anı n yaa wıı kıdigi tuyı ma Krisitabii-döñtünsi re aŋ bi yaa v tıya ma ke? Koo n aa bı lej ma kiyeli n bee molbiye hu re tıı ma kı bası nye. Dı gęe re ko tıı, n aa sul ma, ma kpa kye n.

14 N bıto re nye n aa kye dı n ko na ma. Dı miyan ne ko ko, n bı sı kı kye dı n kpa n wıkyeseliya nıı ma. Ma kına daa n kı kye. Ma tıı re n kı kye, beewiya biisi daa sı kye kına kı biŋ ba kuwoma bee ba nıımma. Amę biisi kuwoma bee ba nıımma re maga dı ba kye kına kı biŋ ba biisi.

15 Ma wıya, n paalı kyo dı n kpa kıı bulon n aa kana re abee n dee bulon a tıma tıya ma. N yanı aa kyo ma kıŋkaŋ nye, ma me fa maga dı ma me kyo n gęe tıı re.

16 Ma tıı gyıma anı n aa ko ma lee, n bee doŋ ma kuna wıya. Amę nala badomɔŋ si baa dı dawarı re n kpa a mırı laa ma kına.

17 Nala hu n gyı aa tıma ma lee, n gyı tıı ba dı ba ko mırı ma laa ma kuna re?

18 Miyan ne gyı tıı Titusi bee á nıınabiye kıdigi dı ba ko ma lee. Titusi gyı aa ko ma lee, v fası ma kıı ne? Wıı ke bulon á aa yaa tıyanı, á bee Titusi nyııwa yaa kıdigi re. Á bulon aa tıı nıımañdıgi re.

19 Wıya no bulon á aa bası, kapuwı ma sı bıını anı á bası gęe dı á laa á tıı ma lee re. Ee daa. Amę ee hu Krisita aa sı kı kye dı á bası wıya Wıısı sııya tıyanı, ee re á kı bası gęe. N kyanı, á aa yaa wıya no bulon dı á wuwo pe ma tıyanı ne dı ma sıı weliŋ wıya hu ma aa laa di tıyanı.

20 N kyıla re ma wıya! Dı i bı pıo, ee hu n aa sı kı kye dı n ko na dı ma kıya, ee daa ma sı kıı. Ma me sı na dı n me bı kıı gęe ma aa kyo. N beŋkyesi aa kpaa re anı dı miyan ne ko ko, n sı na ma dı ma aa kaa kaası, a kajı tıhəlli, a kı na baanı dıomɔŋ nyuu tıyanı, a kı yaa ma duŋı wıya, a kı kyogi dıomɔŋ fene, a kı gaa dıomɔŋ hala, a kajı sıduwo, a kajı taawęs bee dıomɔŋ.

21 Witıı, n kyıla re anı dı miyan ne bıl ko ma lee, Wıısı bıl sı lej dı hıısı kana nı ma wıya. N tıya sı kyogi kıŋkaŋ dı n wıı akuu ma badomɔŋ ha aa bı birıma lıı ba wıbomɔ tıyanı wıya. N kyıla anıı nala yıga ha we ma tıyanı a kı yaa bısiŋ wıya, a kı yaa wılaama, a gıllı kı sonnıı.

13

Pıoıl bil bası wıya kyagılı Korinjtı timma

1 N bıto re nye n aa ko dı n na ma. Ma liisi wıı hu ba aa saba Wıısı tıyanı a baa "Dı nal kıdigi bulon bee v doñtuna re kajı wıı dı ma kı kye dı ma dı wıı hu sariya, v maga dı ma kye dañsıya tımma balya koo boto re."

2 N gyı aa ko ma lee hya tıuna hu tıyanı, n gyı kırısı nala hu aa yaa wıbomɔ abee ma nıkaaltya hu bulon digına re. Nye ke n tuwo ma lee, amę n bıl sı kırısı ma digına anı dı miyan ne ko ko, n bı sı lej nal kıdigi bulon aa yaa wıbomɔ ta.

3 Wıı hu ma aa kye dı ma na a gyıma anı Krisita tıja n tıyanı ne a kı bası wıya, ma sı na v. Ma sı na me anı v kajı dee re ma lee, a wuwo ma wıı bulon tıyanı.

4 Witıı re, ba kpaaşı v mal daagarı tıyanı ne anı v fa bı kajı dee. Amę Wıısı dee tıyanı v siye re a kajı mübol. Á me bı kajı dee anı v fa aa bı kajı dee gęe, amę á aa we Krisita tıyanı wıya, a me kajı Wıısı dee re. Dee no re á kpa a tıma kı tıya ma gęe.

5 Ma deñ ma tūma welinj na, a pe sunni ma tū me, a na dū ma sūj welinj wū hu ma aa laa di tiyanj koo dū ma bī sūj welinj. Ma bī gyuma nū Yesu Krisita we ma tiyanj ne? Dū mamaaa re bī gyuma anū u we ma tiyanj, ee ke ma tele re.

6 N̄ laa di anū ma sī gyuma anū á ke bī tele.

7 Á sūla Wūsi ki tiya ma re dū ma ta yaa wū buloñ kyogi. U bī kū anū á aa kye dū á daga anū á ke aa yaa welinj ne, ame á aa kye dū ma wuwo ki yaa wīya aa kpaa ḥmanū re, haalı dū u re kū nū á tele me.

8 beewiya á bī sī wuwo lū wītū hu hal. Á sūj wītū hu tiyanj ne saŋa buloñ.

9 Dū á tūma re bī sūna, ka dū ma ke sūj welinj ma laadii tiyanj, á aa ki gyuwɔsi re ee wīya. Wū hu á aa sūla Wūsi ki kye re nyē, dū ma kpa ma gyogibōmo hu ta anj tuvli.

10 Eewiya re tuñ ñ we gama anj sabī wīya no ki tiya ma. Beewiya dū miyanj ne ko ko ma lee, ñ bee kye dū ñ haye ma nyuu tiyanj akuu dee hu á Tūna Wūsi aa kpaa tiya ñ ma nyuu tiyanj wīya. Wūsi kpaa dee hu tiya ñ ma nyuu tiyanj dū ñ kañ pe ma re dū ma laadii mari sūj welinj. U bī baa dū ñ kañ ko turi ma lo.

11 N̄ naabalıya, ñ teñ hu litenii re nyē. Wūsi sī leñ dū ma hōñ welinj. Ma kpa ma gyogibōmo hu ta, anj tuvli. Ma gyegili nū wū hu ñ aa basa tiya ma welinj. Ma kañ nyuvudigi, a sūma abee dōmōn. Dū mamaaa re kañ gēe, á Tūna Wūsi aa kyo nala wīya, a ki tiya ba laanfīya sī we ma lee.

12 Ma ki kyuwali dōmōn abee kyori.

13 Wūsi nala hu buloñ aa we daha aa kyuwali ma.

14 Wūsi sī leñ dū á Tūna Yesu Krisita bōnye we ma buloñ lee, dū á Kuwo Wūsi kyori me we ma buloñ lee, ka dū Wūsi Wiyesi Welii hu leñ dū ma buloñ kañ nyuvudigi. Ami.

TEN HU PɔɔL AA SABA TIYA GALETIYA TIMMA

¹ Mìyan Pɔɔl aa yaa Yesu Krisita kpambiya re sabi teñ no a kí tiya ma Krisitabiisi hu aa we Galetiya paalvu tyanj. Nihuwoobi si daa lù ñ, ñ yaa Yesu Krisita kpambiya, ame Yesu Krisita abee á kuwo Wìsi aa kyisi v sùu tyanj ne lù ñ a tuma ñ.

² N bee Krisitabiisi hu bulonj aa we daha aa kyowali ma.

³ Á Kuwo Wìsi abee á Tùna Yesu Krisita bonye abee ba fiyelvù si we ma lee.

⁴ Yesu Krisita sùba á wibomò wìya re, dì v lù ma a lù wibomò hu aa we gyinaj dunja no tyanj. Á Kuwo Wìsi kyeri re Krisita tiña a yaa wù no tya ma.

⁵ Ma leñ dì á kí danni Wìsi a kañ kí mu deñden. Ami

Wìsi ñmanu yaa kídigi dwì ne

⁶ N nyowa fiyela re ma wìya beewìya, ma teñ wìya Wìsi aa yìri ma Krisita lahoromò tyanj tiñi re, anj mügi mu kí tiñ widunji ma aa bùna anu ba yaa Wìsi wiweliye hu re.

⁷ Ame Wìsi wiweliyoma bulonj bil tuwo, a lù Wìsi wiweliye hu á aa daga ma hal. Wù hu aa tiñ ñ kí basi wù no re nyé, nala yøga we doñ a kañ ma kí kyörümì, a kí lugà dì ba kañ Krisita wiweliye hu birümì kyige.

⁸ Dì ámaa re koo dì malika me gba lù wìsibee ko basi widumà bulonj tya ma anu Wìsi Wiweliye hu re, ka dì ba bee wìya hu á aa laasiya basi tya ma bì yaa kídigi, Wìsi si dögisi v tìna diñ tyanj.

⁹ Á laa sıya basi wù no wìya re, ka ñ bil kí basi v tì lagülagü no. Dì nal bulonj ne ko basi widumà tya ma a baa dì Wìsi wiweliye hu re, dì wìya hu má aa laa di daa, Wìsi si dögisi v tìna diñ tyanj.

¹⁰ Wù no ñ aa basi nyé, ma bùna anu nihuwoobi re ñ kí kye dì ba tya ñ gasibinää? Wìsi ta laa nyowa! Nihuwoobi daa ñ kí kye dì ba tya ñ gasibinää. Wìsi re ñ kí kye dì v tya ñ gasibinää. Dì ñ ha fa aa kye dì nihuwoobi re bigisi ñ, ee ke ñ fa bì si yaa Krisita tøntønni.

Pɔɔl daga gée Yesu Krisita aa lù v, v yaa v kpambiya

¹¹ N kyanjweliye, ma leñ dì ñ basi wù no tya ma. Wìsi wiweliye hu ñ aa basi kí tya ma, nihuwoobi lee daa ba lù.

¹² Nihuwoobi me bil daa kpaa ba tya ñ, koo a daga ñ. Ame Yesu Krisita tì re kañ wìya no daga ñ.

¹³ Ma nù gée hu ñ fa aa kiya re sañha hu ñ fa aa tì Gyuumà wùkyuwàl ñmanu. Ma gyùn gée hu ñ gyi aa góollo kí dögisi Krisitabiisi re abee kyakpøhaa. N gyi aa yaa ñ kuwokeri bulonj ne dì ñmanu hu ba aa tìñ nyugisi.

¹⁴ Á Gyuumà wùkyuwàl ñmanu tyanj, mìyan ne fa gyùn wìya te ñ wiye-dësi bulonj. Ñ fa kpaa ñ nyuu bulonj we á naabaala lesiri tyanj ne.

¹⁵ Ame ma na wù hu Wìsi aa yaa. U fáá ñ sikii re á lù ñ v bonye tyanj ñ tìñ v tuma, ka ba na lùla ñ.

¹⁶ U kyéri tyanj me re v kpa v Biye Yesu Krisita daga ñ, dì ñ wuwo basi v wiweliye hu a tya nala hu aa bì yaa Gyuumà. U aa daga ñ wìya no ko teñ, ñ bì muvù nal bulonj lee dì v daga ñ ba memii.

17 N bul bi muu Gyerusalem me di η na nala hu aa laa siya yaa Yesu Krisita kpambisi η tyan. Ame η siye re han laglagibye hu a kpa mu Areebiya paaluu, a lui doj a miug ko Damaasiku.

18 Bisi boto hal tyan ne η kpa mu Gyerusalem di η na Piita. N aa muu doj, η hən u lee yəbə sii buhiya re.

19 Saŋa hu η aa we doj, η bi naa Yesu kpambisi hu kidiği buloŋ a pe Piita tyan, see Gyemsi, á Tuŋa Yesu niunabiye hu.

20 Wiya no η aa sabi ki tya ma nye, Wisi tui gyuma anu ba yaa witu re. N bee nyuya wiya.

21 Ee hal tyan ne η kpa mu tɔn̩i aa we Siiriya abee Silisya paaluu tyan.

22 Saŋa no tyan buloŋ nala hu buloŋ aa laa Yesu wiya di a we Gyudiyā paaluu tyan ha fa bi gyuma η.

23 Ba ta nuu nala aa basi η wiya re a baa, "Nal hu fa aa gollo ki dögisi ma, laglagi no u re miug golli ki basi Wisi wiweliye hu u fa aa lugä di u kyogi re."

24 Eewiya, ba danni Wisi re welin η wiya.

2

Yesu kpambisi hu laa Pooł we

1 Bisi fi abee banaa hal tyan, η bee Banabaasi bil miug mu Gyerusalem ne a kaŋ á niunabiye Titusi tuŋ á hal.

2 Wisi re gyi daga η di η mu Gyerusalem. Á aa muwa, á bee Krisitabiisi nihiyasi hu duŋ gyi laŋŋa re. Ee re η daga tya ba gees hu η aa basi Wisi Wiweliye ki tya nala hu aa bi yaa Gyuumma. N fa aa kye di η beel-ba yaa nyuudigi re di η tuŋa hu η aa tuŋa koo η aa tuŋa ta ko yaa waasu.

3 N tuŋtuŋni-dög Titusi gyi yaa Giriki tuŋa re. Ee wiya nala badomoy gyi baa di see di u keri u pen. Ame abee gees buloŋ ba gyi bi fila u u keri u pen.

4 Nala no fa fugo re anu ba me laa Yesu wiya di re a yaa á nimmabalıya. Ba fa ko guwosi á tyan ne di ba na di á tuŋ á tuŋ re akuu á bee Krisita aa yaa kidiği wiya re koo. Ba fa aa kye di ba fila ma miug kaŋ we Gyuumma mirisi hu tuŋ tyan ne.

5 Ame á gyi bi laa nyuwa muhu me, beewiya á gyi bee kye di witu hu aa we Wisi wiweliye hu tyan ko nyugisi ma lee.

6 Nala hu ma aa kpaa nuu ba yaa sillaala koo nıbala, ba bi kpaa wıduma buloŋ pe Wisi wiweliye η aa basi hu tyan. N siya ke tuwo nala hu irinj ma aa kpa ba tyan beewiya Wisi bee kpa nala anu nihuobisi aa kpa nala gees.

7 Ame nala no naa anu Wisi re lui η di η basi u wiweliye hu a tya nala hu aa bi yaa Gyuumma, anu Wisi gyi aa lui Piita di u basi wiweliye hu a tya Gyuumma gees.

8 Wisi hu aa lui Piita a tya u dee di u basi u wiweliye hu a tya Gyuumma, u tuŋ re lui η me di η basi han wiweliye hu tuŋ a tya nala hu aa bi yaa Gyuumma.

9 Gyemsi abee Piita abee Gyooŋ, nala hu nal buloŋ aa kpaa anu ba yaa Wisi nala nihiyasi, ba naa anu witu re, Wisi re lui η di η tuŋ tuŋfiyan no. Ee re ba kası η bee Banabaasi nosi a daga anu á beel-ba buloŋ yaa kidiği re tuŋa hu aa tuŋ tyan. Doj ne á buloŋ yaa nyuudigi anu η bee Banabaasi mu basi Wisi wiweliye hu tya nala hu aa bi yaa Gyuumma, ka di ba me basi Wiweliye hu a ki tya Gyuumma.

10 Wui hu ba aa basi tya ma buloŋ ne yaa dí á ta yeqnji nyaaba hu aa we ba tyanj wiya. Wui no tu me re fa foŋ we ñ hakila tyanj.

Pool len Piita gyima anu wui hu v aa yaa bi kpaa ɳmanu

11-12 Saŋa hu Piita gyi aa we An̄tiyɔki tyanj u bee Krisitabiisi hu aa bi yaa Gyumma gyi lanjnji kí di kina re. Ee re Gyemsi gyi tuŋ nala badomɔŋ ba lu Gyerusalem ko An̄tiyɔki. Piita gyi aa naa nala no aa lu Gyerusalem ko, u gyi lu u non Krisitabiisi hu aa bi yaa Gyumma tyanj, u beel-ba bil bi lanjnja kí di kina. Ee re ñ gyi kyaasi basi tya u gyamaa tyanj anu wui hu u aa yaa bi kpaa ɳmanu. Piita gyi aa fá nala hu aa basi anu u maga dí ba keri Krisitabiisi hu aa bi yaa Gyumma pene re. Ee re tuŋ u gyi yaa gee.

13 Ee re Gyumma nikaalya hu me yaa minaafigi wiya a tuŋ Piita naabuusı. Haal, Banabaasi tu me tuŋ ba minaafigi wiya hu tyanj.

14 N aa naa anu ba bee tuŋ witu hu Wuisi wiweliye hu aa dagı, ee re ñ basi tya Piita ba buloŋ siya tyanj a baa, "Piita, I yaa Gyuu re, ame i wiyaaltya kí nal aa bi yaa Gyuu re. Ee re i yaŋ si yaa fila nala hu aa bi yaa Gyumma di ba kí tuŋ Gyumma lesiri?"

Á buloŋ aa laa Wuisi di re tuŋ v laa ma ta

15 Witu, á yaa Gyumma tu re. Á bi yaa nala hu aa bi yaa Gyumma ba kaŋ ba kí yuri wiþonyaala.

16 Á ke gyima re anu mirisi hu Moosi fa aa sabi biŋ tuŋ bi si wuwo leŋ di nal yaa tipulŋ tuŋa Wuisi siya tyanj see di u tuŋ laa Yesu Krisita wiya di. Ee wiya re tuŋ á me laa Yesu Krisita wiya di Wuisi leŋ á yaa tipulŋ timma u lee, akuu laadii hu á aa kana Krisita tyanj wiya, u bi kí nuí á aa tuŋ mirisi re tuŋ. Beewiya mirisi hu tuŋ bi si wuwo leŋ di nal buloŋ yaa tipulŋ tuŋa Wuisi lee.

17 Á aa kye di Wuisi leŋ á yaa tipulŋ timma re akuu á aa laa Krisita di wiya. Ame abee gee buloŋ di ámaa re ha ko na dí á me yaa wiþonyaala anu nala hu aa bi yaa Gyumma, ee si wuwo leŋ di á baa Krisita re leŋ á yaa wiþonyaala koo? Ba mura re!

18 Mirisi hu Moosi fa aa bine di á kí tuŋa, di myan ne viya ba ta aŋ bil muŋgi mu kí tuŋ ba, u gee daga anu ñ yaa wiþonyaal le.

19 N gyima anu mirisi hu tuŋ bi si wuwo leŋ di ñ na miubol hu aa bi kaŋ tenii. Ee re tuŋ ñ kana ñ tu lü ba tyanj. Ee wiya ba bil bi kaŋ dee buloŋ ñ nyuu tyanj, di gee leŋ di ñ wuwo kpa ñ tu buloŋ tya Wuisi ñ miubol buloŋ tyanj.

20 U kí gee re anu ñ bee Krisita buloŋ ne ba kpaasi mal daagaru hu nyuu tyanj. Eewiya ñ bil bi tuŋa ñ tu, Krisita re tuŋa ñ. Eewiya, miubofalı hu ñ aa kana gyinaj, Wuisi Biye hu ñ aa laa di aa we ñ tyanj ne tuŋ ñ kana u. U re kyo ñ a suba ñ wiya.

21 N bi kpaa Wuisi bonye hu anu u yaa waasu, beewiya di mirisi hu tuŋ di si wuwo leŋ di nal kaŋ tipulŋ Wuisi siya tyanj, ee ke Krisita svu hu fa yaa waasu re.

3

Mirisi koo laadii

1 Ma Krisitabiisi hu aa we Galetiya paalvu tyanj, u kí gee ma bi kaŋ hakull! Kibee re aa mvrı ma dí ma kí tuŋ mirisi hu Moosi aa bine? Ma tu sii tyanj, ñ daga ma gee hu ba kpaasi Yesu Krisita daagaru tyanj ne u svba, abee u svu hu memii.

² Ma lej di ñ piyesi ma wîdigi no: Ma aa tij mirisi hu re tij Wîisi kpa u Wiyesi Welii hu we ma tiyan koo ma aa nii u wiweliye hu a laa ba di re tij?

³ Bee re tij ma yaa bambugo kujkan ny ? Wîisi Wiyesi Welii hu dee tiyan ne ma piili muhofal  no Krisita tiyan. Lagilagi no bee re yan tij ma ki kye di ma na u litenii ma tu dee tiyan?

⁴ Wîyamaa hu bulo  ma aa na a l  Wîisi lee, ba bulo  yaa waasu ma lee re koo? Aayi, ñ bi liise nii ba yaa waasu.

⁵ Wîisi kpa  u Wiyesi Welii hu we ma tiyan ne, a k  yaa wimagila ma tiyan. Ma liise nii ma aa tij mirisi hu re tij u ki yaa wiya no ma tiyan koo, ma aa nii u wiweliye hu a laa ba di re tij?

⁶ Ma liisi Abiraham wiya na. Wîisi tej tiyan ba basa re anii Abiraham g i laa Wîisi di re Wîisi lej u yaa tipulun  t na u siya tiyan.

⁷ Eewiya, ma gy ma welij anii nala hu aa laa Wîisi di, ba aa re yaa Abiraham doho nala t i.

⁸ Ba basi w i no re faafaa bulo  Wîisi tej tiyan a baa, nala hu aa bi yaa Gyuuma si ko yaa tipulun  tumma akuu ba aa laa Wîisi di wiya. Faafaa tiyan bulo  me re Wîisi basi wiweliye no tiya Abiraham a baa, "I tiyan ne ñ si tiha a pe d ny a nala bulo ."

⁹ Abiraham g i nii w i no re a laa di. E  re Wîisi pe u tiyan. E  t i re Wîisi aa pe nala hu bulo  me aa laa w i no di anii u aa p es Abiraham tiyan g e .

¹⁰ Nala hu aa kye di ba tij mirisi hu tiyan a ka  tipulun , Wîisi si d g isi ba, beewiya Wîisi tej tiyan ba basa re abaa, "Nal hu bulo  aa bi si tij mirisi no k dig  bulo  a mu su, Wîisi si d g isi u t na."

¹¹ Ame lagilagi no nal bulo  gy ma re anii mirisi hu t n i bi si w wo lej di nal bulo  ka  tipulun  Wîisi siya tiyan, beewiya Wîisi tej tiyan ba basa re a baa, "Nal hu aa laa Wîisi di, u t na d n  ne yaa tipulun  t na a ka  mu bol Wîisi siya tiyan."

¹² Ame di nal le aa tij mirisi hu Moosi fa aa bine ba buwan , u bi yaa kparaama di u t na laa Wîisi di ka di u na ka  mu bol, beewiya ba saba Wîisi tej tiyan ne abaa, "Di nal le aa tij mirisi hu Moosi fa bine bulo  kyurr , u t na si ka  mu bol."

¹³ Wîisi fa si d g isi ma akuu  aa bi w wo k  tij mirisi hu k dig  bulo  ba buus n  wiya. Ame Yesu Krisita ko laa ma ta re, beewiya san a hu ba aa kpaasi u mal daagar  hu nyuu, u laa  nyuu re a na d g is i hu  fa aa si n . Beewiya ba saba Wîisi tej tiyan ne  a baa, "Nal hu bulo  ba aa kpaasi mal daa  tiyan, Wîisi re aa d g is i u t na g e ."

¹⁴ Yesu Krisita yaa ny  re di nala hu aa bi Gyuuma me tiha u tiyan a na wiweliye hu Wîisi g i aa wee ny wa di u si yaa tiya Abiraham, ka di Wîisi tij  laad i tiyan, a kpa Wiyesi Welii hu wiya u aa wee ny wa a tiya ma.

Moosi mirisi hu bi ka  ny wa hu Wîisi aa wee tiya Abiraham b rimi

¹⁵ N naabal ya, ñ aa kye di ñ kpa w i hu  aa bulo  aa gy ma re a mag isi di ma gy n  w i hu ñ aa kye di ñ basi memii. Di nala b ly a re wee ny wa tiya d m on  anii ba si yaa w i, a  m iesi tiya d m on  di nal yaa dan s ya, nal bulo  bi si w wo k p  han  w i hu ta, koo a kana u b rimi.

¹⁶ Ny  t i re ny wa hu Wîisi aa wee tiya Abiraham me k i. Wîisi g i wee ny wa tiya Abiraham bee u doho nal le. Ny wa hu tiyan Wîisi bi b aa Abiraham doho nala, u b aa u doho nal, beewiya Abiraham doho n dig  d n  ne u ki daga. Nal no re yaa Krisita.

17 Wui hu η aa basi memii re nye: Wuisi gyi aa wee nyowa hu a tya Abiraham, u bisi koɔsibanaa abee mɔlyu abee fi hal tiyan ne u gyi kpa mirisi hu tya Moosi. Ee wiya mirisi hu Wuisi aa tuŋ hal kpa tya Moosi bi si wuwo kpu nyowa hu Wuisi aa laasiya we ta.

18 Wui hu Wuisi aa wee nyowa anii u si yaa tya Abiraham, u bi lu mirisi hu tuŋti tiyan. Di wui hu fa lü mirisi hu tuŋti tiyan, ee ke u bil bi lu u nyowa hu u aa wee tya Abiraham tiyan. Ame wiya hu u aa yaa tya Abiraham, u yaa ba re u bɔnye tiyan akuu u aa wee nyowa tya u wiya.

19 Ba nye tiyan, mirisi hu Wuisi aa kpaa tya Moosi tɔnɔ re yan yaa bee? Wuisi gyi kpaa mirisi no pe nyowa u aa wee hu tiyan ne di u leŋ nala gyiŋ wiya hu aa yaa wibɔmɔ. Mirisi hu gyi maga ba we doŋ ne a mu pele saŋa hu Abiraham doho nal hu aa si ko. Abiraham doho nal no re yaa Yesu Krisita, laataal hu wiya Wuisi aa wee nyowa hu. Malikast re gyi kanj mirisi hu ko tuu tya Moosi, nal hu gyi aa yaa sitinuuna Wuisi bee nala hu paga, u me laa tya nala hu.

20 Di nala baliya re aa kyε di ba we nyowa a yaa wui, see di sitinuuna we ba paga. Ame saŋa hu Wuisi gyi aa wee nyowa hu tya Abiraham sitinuuna gyi tuwo ba paga tiyan, beewiya Wuisi duŋ ne gyi wee nyowa hu a tya Abiraham tu bee u nyuu.

21 Nye yan daga nii mirisi hu bee nyowa hu Wuisi aa wee tya Abiraham aa kparigi dɔmɔŋ ne koo? Aayi, ba mura re! Di Wuisi fa tya ma mirisi hu nala aa si tuŋ a wuwo kanj miubol le, ee daga nii haj mirisi hu fa aa wuwo ba leŋ di nala hu aa tuŋ ba yaa t̄ipulŋ timma me re Wuisi siya tiyan.

22 Ame ba saba Wuisi teŋ tiyan ne abaa di dunya nala bulon yaa wibɔmɔ yosi re. Eewiya, á laadii duŋ tiyan ne Wuisi si tuŋ a kpa bɔnye kuj hu wiya u aa wee nyowa hu a tya nala hu aa laa Yesu Krisita wiya di.

23 Ka di á na ko gyima anii di ámaa re laa Yesu Krisita di ee re á si kanj miubol, á fa yaa mirisi hu yosi re ba vwo biŋ a mu pele saŋa hu Wuisi fa aa leŋ á gyiŋ ŋmanu hu á aa si tuŋ a laa Yesu Krisita wiya di.

24 Eewiya, mirisi hu re fa aa po ma, a ko pele saŋa hu Krisita aa ko, á laa u di a yaa t̄ipulŋ timma Wuisi siya tiyan.

25 Nye ke á aa si wuwo laa Krisita wiya di nye, mirisi hu bil bi kan dee á nyuu tiyan.

26 Eewiya, nye ke ma bulon yaa Wuisi biisi tu re akuu ma aa laa Yesu Krisita di wiya.

27 Beewiya ma nala hu bulon ba aa foo ma wukyowalnu Krisita feŋ tiyan, ma bee Krisita yaa kidiŋ re. Ee daga nii ma laa Krisita gyogo tu re.

28 Akuu á bee Krisita aa yaa kidiŋ wiya, á bulon me yaa kidiŋ re. Di ma yaa Gyumma koo di ma bi yaa Gyumma, di ma yaa yosi koo ma bi yaa yosi, di ma yaa haana koo baala, ma bulon yaa kidiŋ re Yesu Krisita nyubaanu.

29 Di ma bee Krisita re yaa kidiŋ, ee daga nii ma yaa Abiraham doho nala re. Ee wiya ma bulon ne si na wui hu Wuisi aa wee nyowa anii u si yaa a tya Abiraham.

4

1 Wui hu η aa basi re nye: Di biye re dii u kuwo kyan saŋa hu u ha aa yaa biibiye, u ha aa kui geee anii yon abee u aa paali tuŋ kina hu bulon me.

2 Beewiya u ha aa yaa biibiye wiya, nala re si deŋ u bee kina hu bulon, di u ko waa mu pele saŋa hu u kuwo aa daga anii ba kpa kyan hu we u nosi tiyan.

3 Εε τι re á me fa kui. Saŋa hu á ha fa aa bi laa Yesu Krisita wíya di, dvn̄iya wíkan̄ya fa kaŋ ma bürüm̄ yosi re.

4 Amē saŋa hu Wíusi aa bine aa ko pele, Wíusi tñj u tñ Biye re u ko dvn̄iya, haaj lula u anu ba aa lol nihuwobij buloŋ gëe. Saŋa hu ba aa lula v dì nala aa tñ Gyuum̄a mırısi hu re.

5 Wíusi yaa gëe re dì u laa á nala hu buloŋ fa aa tñ Gyuum̄a mırısi hu ta, dì a buloŋ wuwo ko yaa Wíusi biisi tu.

6 Á aa yaa Wíusi biisi wíya re tñj u kpa Wiyesi Welii hu aa we Biye hu tiyan̄ a we á tisi tiyan̄. Wiyesi Welii no aa we á tisi tiyan̄ ne leŋ á aa wuwo yiri Wíusi baa "á Kuwo."

7 Eew̄iya, ma kídigi buloŋ bil bi yaa yoŋ. Ma yaa Wíusi biisi tu re. Ma yan aa yaa v biisi tu wíya, ma sì na kína hu buloŋ u aa sì kpa tiya v biisi.

Pçol kyil Galetiya timma wíya

8 Faafaa hu ma fa aa bi gyiŋ Wíusi, ma fa aa tñj vuŋga hal le ba kaŋ ma bürüm̄ yosi. Vuŋga me yan̄ bi yaa Wíusi.

9 Amē laglagi no mā aa gyiŋ Wíusi nye, koo leŋ dì n̄ baa Wíusi aa gyiŋ ma nye, bee re tñj ma kí kye dì ma bila hal, a bil mu kí tñj dvn̄iya wíkan̄ya, haŋ sikii wíya hu aa bi dəbə wü buloŋ tiyan̄. Ma aa kye dì ba bül kaŋ ma bürüm̄ ba yosi re koo?

10 Bee re tñj ma bil kí dì kyeleweliye bee peŋweliye bee buŋweliye bee saŋiweliye hu Gyuum̄a mırısi hu aa daga?

11 Ma leŋ n̄ tiya kyogi re kíŋkaŋ, beewiya u kui gëe nü löl hu buloŋ n̄ aa lolo ma tiyan̄ yaa waasv̄ re.

12 N̄ naabaltya, abee n̄ aa yaa gyuu buloŋ ka n̄ kpaa n̄ tu nü n̄ yaa ma kídigi re. N̄ bül bee tñj Gyuum̄a mırısi. Eew̄iya n̄ aa svla ma, ma kí kyesi n̄. Ma gyi bi yaa wü buloŋ kyogi n̄.

13 Ma tu gyima anu n̄ wüla re gyi tñj n̄ gyi wuwo na ḥmanu a bası Wíusi wiwelie hu tiya ma buŋbun̄ hu tiyan̄.

14 Abee n̄ wüla hu gyi aa leŋ tñwara gyuu ma kíŋkaŋ buloŋ me, ka ma gyi bi wíya n̄ ta, koo a kana n̄ kwasi. Amē ma gyi kana n̄ welin̄ ne anu n̄ aa yaa malika aa lü wüsibee ko, koo anu n̄ aa yaa Yesu Krisita tu.

15 Saŋa hu ma tenni gyi fiyela re welin̄. Lee re haŋ tenf̄tyelv̄ hu buloŋ mu? N̄ sì wuwo baa dì mamaa re gyi fa wuwo, ma gyi fa sì yaa wü ke buloŋ n̄ aa kyee tiya n̄ ne, haalı dì u re maga dì ma kuwoni ma sibinaaliya me gba tiya n̄.

16 Laglagi no, n̄ bürüm̄ ma doŋ ne akuu n̄ aa bası wítu hu tiya ma koo?

17 Amē haŋ nala hu aa bee daga ma wítu hu ke, ba aa fugo kí yaa gëe nü ba kyila ma wíya re, amē wü hu aa we ba hakıllı tiyan̄ bi yaa. Ba hakıla buloŋ ne yaa dì ba leŋ n̄ beel-ma kyogi dəməŋ, ka dì ma kyila ba dvn̄ wíya.

18 U yaa wiwelii re dì nala kyila dəməŋ wíya saŋa buloŋ abee hakılwelii re. Dì miyan̄ ne we ma lee koo dì n̄ tuwo ma lee, amē u maga dì á kyil dəməŋ wíya bee hakılwelie re.

19 N̄ biikyooliye, n̄ bila aa kye ma gyuma re anu ma wíya aa wü n̄ ne welin̄, anu haan̄ halıllı-luwol aa kí wü v gëe. N̄ teŋ sì kí wü ma tiyan̄ nye a kaŋ mu pele saŋa hu ma aa sì kui Krisita ma wü buloŋ tiyan̄.

20 N̄ kyeri re fa yaa dì n̄ fa we ma lee laglagi no, a fa gyiŋ gëe n̄ aa sì bası wíya tiya ma, beewiya n̄ hakıla buloŋ ne vuŋima ma wíya.

Nyv̄usı hu balya Wíusi aa wee

21 Ma nala hu aa kye dì ma ha kù tuñ Gyuumma mìrisi hu, ma leñ dì ñ piyési ma wü. Ma kóni gyij wiya hu mìrisi aa daga memii re?

22 Wüsì teñ tiyan ba basa anü Abírahám fa lul boyonbiisi balya re. Kìdigi fa yaa u haaj tì biye re, kìdigi me fa yaa u yorjhaan biye.

23 Abírahám yorjhaan hu aa lul u biye hu, u lula u anü ba aa lul nihuwoñ buloñ gëe re. Ame biye hu Abírahám haaj tì hu aa lula hu ke, Wüsì re wee nyöwa ba lula u.

24 Á si wuwo kpa wü no nu u yaa namaga re. Haana no balya re yaa nyöwösi balya hu Wüsì gyi aa wee. Haga re yaa nyöwa hu Wüsì gyi aa wee dogimo hu ba aa yiri Saana tiyan gëe. U biisi re yaa nala hu Moosi mìrisi gyi aa kanj bürümì yosi.

25 Haga re yaa Saana dogimo hu aa wee Areebiya paaluuñ tiyan. U kù gyinjan fco hu ba aa yiri Gyerusalem ne, u bee tiyan nala buloñ yaa mìrisi hu yosi.

26 Ame Gyerusalem hu aa we wüsibee tiyan ke tuñ u tui re. U re yaa á nuña.

27 Beewiya Wüsì teñ tiyan ba saba re a baa,

"Hapuri, leñ dì i teñ fiyeli.

 l nal hu lula ha aa bì wü na, kyiyesi abee tenfityeluv,
beewiya haviyatali bala si mügi ko

 di u kanj balya te haaj hu bala aa bì maakyiye viya u ta."

28 N naabalıya, ee hu Wüsì aa wee nyöwa ba lul Aziki, ee tui re Wüsì we nyöwa a leñ á me ko yaa u biisi.

29 Abírahám biisi hu balya tiyan, kìñ hu ba aa lula anü nihuwoñ kìdigi buloñ hu, u gyi dögisi biye hu ba aa lula Wüsì Wiyesi Welii hu dee tiyan ne. Ee tui re ba kù dögisi ma me gyinan.

30 Ee re ba basi Wüsì teñ tiyan? Ba baa, "Kile yoñ hu bee u biye ta dì ba lü i diya tiyan, beewiya yoñ biye bee haaj tì biye bì si wuwo pe kyanj."

31 Eewiya, ñ naabalıya, á bì yaa yoñ hu biisi. Á yaa haaj tui hu biisi re.

5

Krisita laa ma ta re dì á tuñ á tui

1 Krisita laa ma ta re dì á tuñ á tui. Ee wiya ma siñ wiya hu ma aa laa di tiyan kpañkpañ dì nal buloñ ta bìl kanj ma bürümì yosi.

2 Ma gyegili nu daha. Miyan Poöl le basi wü no kù tiya ma. Dì mamaa re ko leñ dì ba keri ma pene anü Gyuumma aa daga gëe, ee ke wü hu Krisita aa yaa tiya ma yaa waásu re ma lee.

3 Ma leñ dì ñ bìl basi tiya ma, dì nal buloñ ne laa nyöwa dì ba keri u penj, u yaa fili re dì tìuna kì tuñ mìrisi hu Moosi fa aa bine buloñ nene.

4 Ma nala hu aa tuñ mìrisi hu Moosi aa bine, a kù lugá dì ma tuñ gëe tiyan a kanj tipulun Wüsì siya tiyan, ma tòri ma tui lü Krisita hal le, a tòri ma tui me lü Wüsì bönye hu tiyan.

5 Ame á ke, á bayiyela re yaa dì Wüsì tuñ u Wiyesi Welii hu dee tiyan a leñ dì á kanj tipulun u siya tiyan akuu á aa laa Krisita di wiya.

6 Dì á bee Krisita re yaa kìdigi, dì á keri á pene koo dì á bì kere á pene, u bì dobo wü buloñ tiyan. Wü hu aa yaa siyyañ wü Wüsì lee re yaa dì á kpa gëe á aa kyo domoñ a daga anü á laa v di re.

7 Ma fa aa yaa welij ne. Kibee re yan mvrí ma dì ma kpa wütü hu tuñ ta? Nmañbee re u tuña a mvrí ma nye?

8 N bı liise anı Wıısı re mırı ma, beewiya u re yırı ma dı ma ko tıŋ wutı hu.

9 Ma gyıma nıı sıbul muhı tu re ba aa kpa we paanuu muŋ yøga tıyan, anka v sii puwari.

10 N laa di re anı á beel-ma buloŋ aa yaa kıdıgu Krisita tıyan wıya, ma bı sı tıŋ ıŋmaŋdıma. Nal hu buloŋ aa kanı ma hakıllı kı vuġumı nyę, u kyo dı u yaa han nal hu buloŋ me, Wıısı sı dögısı u.

11 N naabalıya, dı miyaj ne ha aa bası anı u maga dı ma keri ma pene re ka dı Wıısı na laa ma ta, bee re tıŋ ba ha kı dögısı ń? Dı miyaj ne fa baa dı nal buloŋ maga dı u keri u peŋ ne, ee ke ń fa bı sı kı na towara akuu ń aa bası Yesu aa svba daagarıı hu nyuu tıyan wıya.

12 Nala hu buloŋ aa dəŋ ma baa dı ma keri ma pene hu, ń fa kyo dı ba farı ba tu pe re.

13 Ame ma ke, ń naabalıya, Wıısı yırı ma re dı ma tıŋ ma tu. Ame ma ta kuu ma aa tıŋ ma tu wıya, a kpa gęe yaa gyo-gye wıı a kı yaa ma duŋu wuyaabom. Ame ma kı kiyelyi dəməŋ abee kyori.

14 Ma kı yaa nyę, beewiya dı i re aa tıŋ mırı hu abaa, "Kyo i dəŋtıuna anı i aa kyo i tu gęe," i tıŋ mirısu hu Moosi fa aa bine buloŋ su re.

15 Ame dı ma wiyaalıya re kı ɔho kına dı ma gıla kanı dəməŋ kı kyaŋ, ma pı ma tu welıŋ, dı gęe daa ma sı kpu dəməŋ teŋ.

Wıısı Wiyesi Welii hu wıkyeeliya abee á tenbii wıkyeeliya

16 Wıı hu ń aa kyę dı ń bası tıyan ma re nyę: Ma kı tıŋ Wıısı Wiyesi Welii hu nyuwa, ee re sı leŋ dı ma ta kı yaa ma tu tenbii wıkyeeliya,

17 beewiya á tu tenbii wıkyeeliya bee Wıısı Wiyesi Welii hu wıkyeeliya bee tu dəməŋ. Á tu tenbii wıkyeeliya bee Wıısı Wiyesi Welii hu wıkyeeliya yaa dəmo re. Ee daga anı á bı sı wuwo kı yaa á tu wıkyeeliya.

18 Ame dı ámaa re aa tıŋ Wıısı Wiyesi Welii hu nyuwa, Gyuumfa aa tıŋ mirısu hu bil bı kanı dee á nyuu tıyan.

19 Nal buloŋ gyuŋ ee hu nihuwobinj tu tenbii wıkyeeliya aa kıya re. Dı nala re aa tıŋ ba tenbii wıkyeeliya tıyan, wıbom no irıŋ ne ba aa kı yaa: Ba aa kı sɔnnı re, a kı yaa bisin wıya abee wılaama.

20 Ba aa kı mari vuġa re, a kı di hıri, a haasi nala, a kı kaa kaası. Ba aa kanı hadɔrı re, a kanı baanjosini, a kanı kyotoro, a bee kanı nyuudigi, a kı lı dəməŋ hala.

21 Ba tısi aa kı hɔlli nala re, ba nyuwa sıŋ kı bugo. Dı ba ko kanı laŋju buloŋ, ba aa nyuwa sıŋ bugo kı yaa wılaama re. Ba aa kı yaa wıya no buloŋ ne aha bee wıbom no irıŋ buloŋ. N laa sua kurısı ma digına re wıya no wıya, anı bil kı kurısı ma digına anı nala hu aa yaa wıya no irıŋ bı sı gyuu Wıısıbee koro hu tıyan.

22 Ame dı Wıısı Wiyesi Welii hu ko we nala tısi tıyan, u aa leŋ ba kyo dəməŋ ne, a kanı tenfıyelıv, a hɔŋ bee laanfiya, a kanı kenyiri, a kanı bonye, a kı yaa wiweliye, á yaa nala aa kanı wıtı,

23 a kanı sifiyala, a gyuŋ ba tu kanı. Mıra buloŋ tuwo a daga anı nala ta kı yaa wıya no irıŋ.

24 Eewıya, nala hu aa laa Yesu Krisita wıya di, ba kpuu ba tu tenbii wıkyeeliya ta re. Ba bil bee yaa wıya hu ba tu aa kyę.

25 Wıısı Wiyesi Welii hu aa leŋ á kanı mübol wıya, u maga dı á kı tıŋa u nyuwa re.

26 Ma ta leŋ dı á kı daga á tu, a ta leŋ dı á leŋ dı á dəŋtınsı baan kı sii, a ta leŋ dı á tısi kı holli dəməŋ.

6

Ma laa dəməŋ kyugisi ki kyunj

¹ N naabalıya, dı ma kıdigi re ko yaa wibonj, ma nala hu aa tıñ Wıısı Wiyesi Welii hu nyuwa, u maga dı ma kpa sıfıyalı re a daga u gęe hu u aa sı tuja a mügü lı wibonj hu tiyan. Amę dı ma ko kı kyaglı u, ma gyıñ tiya ma tıñ welinj, dı Sıtaanı ta wuwo mırı ma me, dı ma yaa wibonj.

² Ma laa dəməŋ kyugisi ki kyunj. Dı mamaa re aa yaa gęe, Krisita mura re ma kı tuja gęe.

³ Dı nal le aa kpa u tıñ anı u yaa nal kıdigi re, aŋ kónı bı yaa nal bulonj, u tıñ re u kı mırı.

⁴ Ma lej dı nal bulonj sunni u tıñ wiyaalıya na dı ba kpaa ıımanı re koo ba bı kpaa ıımanı. Dı u wiyaalıya ko kpa ıımanı, u sı wuwo kpa u tıñ wiyaalıya a bigisi u tıñ, ka dı u ta kpaa u tıñ mu magısı nal bulonj,

⁵ beevíya nal bulonj maga dı u kyıñ u tıñ kyuga re.

⁶ Nal hu ba aa dagı Wıısı wiya, u lej dı wiweliye hu bulonj u aa na kı daagi nal hu aa daga u me.

⁷ Ma ta kı mırı ma tıñ. Nal kıdigi bulonj bı sı wuwo gırı Wıısı. Kuñ hu u aa doho, u tıñ re u sı kuma.

⁸ Dı nal bulonj ne aa tıñ u tenbii wikeyelıya tiyan, u wiyaalıya tuno u aa sı na re yaa svı. Amę dı nal le aa tıñ Wıısı Wiyesi Welii hu nyuwa, Wıısı sı tıñ Wiyesi Welii tiyan a kpa mübol hu aa bı kanj tenii a tuñ u tıuna.

⁹ Eewıya, ma ta lej dı á lögü lı wiweliye yayı. Dı ámaa bı lej á lögü lı wiweliye yayı, dı sanja hu aa maga re ko pele, Wıısı sı tuñ ma.

¹⁰ Eewıya, dı ámaa re ko na ıımanı bulonj, ma lej dı á yaa wiweliye kı tıya nal bulonj, amarıkpatıya á bee nala hu bulonj aa laa Wıısı wiya di a yaa nımmabalya.

Ma gyıñ kaŋ ma tıñ

¹¹ Ma bı naa ııkasabıya aa yıga yıga gęe. N tıñ re aa sabı wiķatenje no.

¹² Nala hu aa kye dı nala na ba wiyaalıya a kı bigisi ba, ba aa re aa fil ma dı ma keri ma pene gęe. Ba gyuma anı dı ba aa re aa bası Krisita aa suba daagarı hu tiyan wiya, nala sı doğısı ba. Dögısın no re ba kı fá, ee re tuñ ba kı fil ma dı ma keri ma pene gęe.

¹³ Nala hu tıñ me gba aa keri ba pene hu, ba bee tuñ mırısi hu Moosi fa aa bine. Ba aa kye dı ma keri ma pene re dı ba kpa gęe kı daga ba tıñ anı ba lej ma keri ma pene re, a bırimı ba hatınna.

¹⁴ Amę ı ke, Wıısı ta laa nyuwa dı ı daga ı tıñ wıı kıdigi bulonj wiya dı á Tuña Yesu Krisita aa suba daagarı hu nyuu duñ wiya daa. Krisita aa suba daagarı hu tiyan wiya, ee lej duñiya wiķaniya bulonj yaa wişvunu re ı lee, ka u kı gęe anı ı me aa yaa kısuv duñiya wiķaniya lee.

¹⁵ Dı á keri á pene koo dı á bı kere, gęe bı dəbı wıı bulonj tiyan. Wıı hu aa yaa sıfıyanj wıı re yaa dı Wıısı kaŋ ma bırimı nıfaltya.

¹⁶ Nala hu bulonj aa tuñ wıı no, Wıısı sı fá ba sikii a lej dı u fiyelıu we ba bee Wıısı nala bulonj lee.

¹⁷ A lı gyınan a kaŋ kı mı, nal bulonj ta bil dəmıl-ı. Fufıvunu hu ı aa kana ı teñ tiyan daga anı ı yaa Yesu tuňtunu re.

¹⁸ N naabalıya, á Tuña Yesu Krisita bonye sı we ma bulonj lee. Amı.

TEN HU POCOL AA SABA TIYA EFISO TIMMA

¹ Miyaj Pocol le sabi teñ no a kí tiya ma Wíusi nala hu aa we Efiso tiyan a kañ Yesu Krisita wiya hu ma aa laa di abee wítu. Wíusi kyeri tiyan ne u lí ñ, dí ñ yaa Yesu Krisita kpambiya.

² Á Kuwo Wíusi abee á Tíuna Yesu Krisita bonye abee ba fiyelvú si we ma lee.

Wíusi tiy Krisita tiyan ne a pe á tiyan

³ Ma leñ dí á danni Wíusi, u re yaa á Tíuna Yesu Krisita Kuwo abee u Wíusi. Á bee Krisita aa yaa kídigi wiya, u kiyeli ma re abee wiweliye hu buloñ aa lí u lee.

⁴ Ka dí Wíusi na mari dunuya, u tuj Krisita tiyan ne a lí ma dí á yaa tipulonj timma u siya tiyan, á ta kañ bisinj koo wikeyogii buloñ.

⁵ Wíusi laa siya vvbli biñ ne anu u si tuj Yesu Krisita tiyan a leñ dí á yaa u biisi. U tu kyeri abee u kyori tiyan ne u yaa wiya no buloñ.

⁶ Eewiya, akuu u aa tuj u Biikyoolii hu tiyan a fá á sikii aj daga ma u bonye yvga wiya, ma leñ dí á danni u.

⁷⁻⁸ Wíusi bonye hu u aa kañ daga ma bi kañ magisii, beewiya Krisita svu hu nyubaaniñ, u kpa a kyal a tuj á wiwbomó buloñ kyiñ ne, Wíusi kpa á wiwbomó buloñ kye ma. Wíusi tu wiwyon abee u gyumaa tiyan ne u yaa wíi no.

⁹ Wíusi tu kyeri tiyan ne u leñ á gyiñ u wiya hu fa aa yaa wifanjiya. U vvbla anu Krisita tiyan ne u si tija a yaa wiya no buloñ u aa baa dí u si yaa.

¹⁰ Wíi hu Wíusi a vvbla dí u yaa re nyé: Dí saja hu u aa bine re ko pele, u si kañ kína hu buloñ aa we wíusinyuu abee kína hu buloñ aa we tanja nyuu a ko lanjú dómón, ka dí Yesu Krisita yan yaa ba buloñ kunyina.

¹¹ Wíusi kyeri tiyan ne u aa leñ wíi buloñ yaa. Krisita tiyan ne Wíusi tija a lí ma á yaa u nala anu gée u aa bine piili hu tiyan buloñ.

¹² U yaa gée re dí á nala hu aa laa siya kpa á bayiyela we Krisita tiyan, leñ dí u feñ yíri, a na bigisii.

¹³ Ma me gyi ko yaa Wíusi nala re saja hu ma aa nü wítu hu. Wítu no re yaa Wíusi wiweliye hu aa leñ Wíusi laa ma ta. Saja hu ma gyi aa nü wítu no a laa Krisita wiya di, Wíusi kpa a Wiyesi Welii hu we ma tisi tiyan ne a daga anu ma yaa u nala re. Wíusi laa siya wee nyvwa re anu u si kpa Wiyesi Welii no tiya nala hu buloñ aa laa u wiya di.

¹⁴ Wíusi Wiyesi Welii hu aa we á tisi tiyan wiya, ee leñ á gyuma anu á kóni si maakyiye na kíñ hu Wíusi aa wee nyvwa baa u si kpá tiya u nala re. Wiyesi Welii hu me mari leñ á gyuma anu Wíusi kóni si laa u nala ta teñ. Eewiya, ma leñ dí á danni Wíusi a leñ dí u feñ yíri, a na bigisii.

Pocol kyuwali Wíusi tiya Efiso timma

¹⁵ Eewiya, a lí saja hu ñ aa nü gée hu ma aa laa á Tíuna Yesu wiya di abee gée hu ma aa kyo Wíusi nala buloñ, ñ aa bee yenjji ma wiya.

¹⁶ dí miyanj ne ko kí kyuwali Wíusi ke buloñ, ñ aa bee yenjji ma wiya. Ñ aa kí liisi ma wiya re, a kí kyuwali Wíusi angyvwasu saja buloñ.

17 N aa kí súla Wíisi, á Tíuna Yesu Krisita Kuwo hú, nal hú aa yaa gandaal, dí u kpa u Wiyesi Welii hú we ma týan a lej dí u týa ma wígyuñ dí ma gyuñ Wíisi welin.

18 N wítsulú re bül yaa dí ma hakulli suri dí ma gyuñ wíti hú aa lú Wíisi lee a wuwo gyuñ kína hú wíya Wíisi aa yíri ma má kañ bayyela. Kína no ma bee Wíisi nala aa sí na weliye re kíñkañ a bí kañ magisú.

19 N bül aa súla u re dí u lej dí ma gyuñ u debal hú aa bí kañ magisú aa maga gée á nala hú aa laa u wíya di lee.

20 Dee no tí re u kañ kyisi Krisita súv týan, a lej u hój u noduu login lhóonu wítsibee týan u beel-u dí koro.

21 Krisita re tee kína hú bulon á aa bee na ka ba kañ dee a kí deñ leye. Fen hú u aa kana u re tee fen kídigi bulon aa we dñniya no týan koo dñniya hú aa sí maakyiye ko týan.

22 Wíisi kpaá kíñ bulon dee we Krisita nosi týan ne, añ lú u, dí u yaa kyunna wíi bulon týan, nala hú aa laa Yesu wíya di wíya.

23 Krisitabiisi re yaa Krisita teñbii, Krisita me yaa ba bulon nyuu. U nyé daga anú Krisitabiisi re lej Krisita yaa nípiliñ, ka u me lej kíñ bulon yaa kipiliñ wíi bulon abee ñmanú bulon týan.

2

Krisita re týa ma mibol

1 Ma ke, ma fa kí gée re anú ma aa súba Wíisi sýa týan akuu ma fa aa wíya Wíisi nyúwa añ fa kí yaa wíbomó wíya.

2 Ma fa kí gée dñniya no nala aa kíya re ma hakulli týan, a kí tñ Sítáanú nyúwa. Kíbomó hú bulon á aa bee na ka ba kañ dee anú gyuñbomó bee kanjtomo bee vúga bee tóðvnni, Sítáanú re yaa ba bulon kuwori. U re we nala hú bulon aa wíya Wíisi nyúwa hakulli týan a kañ ba kí tóma.

3 Wíti ke, á bulon me gyí fa kí ba re a tñj á tñ kyeri týan a fa kí yaa wíbomolrini, a kí bñni wíbomó me. Á fa aa yaa wíya no irinj wíya, Wíisi fa sí na baanj á nyuu týan a dñgisi ma, anú níkaalýa hú bulon.

4 Ame akuu Wíisi aa fá sikii, a kyo ma kíñkañ wíya, abee á wíbomó yayı fa aa lej á kí gée anú níssunni u sýa týan me,

5 ka u kí gée anú u aa kyisi ma súv týan a lej á kañ mibol anú u aa kyisi Krisita súv týan u kañ mibol gée. Nyé daga anú Wíisi bñnye týan ne u laa ma ta.

6 Akuu á bee Krisita aa yaa kídigi wíya Wíisi kyisi ma á wíbomó súv týan ne anú u aa kyisi Krisita súv týan gée a lej á beel-u bulon yaa kídigi a hój wítsibee týan.

7 U yaa nyé re dí u daga u bñnye hú aa bí kañ magisú abee u sikii fáyı aa maga gée gyuñan a kañ kí mu maakyiye kídigi bulon. Á bee Krisita aa yaa kídigi nyubaaniñ ne tñj u yaa nyé.

8 Wíisi aa kañ bñnye beel-ma abee ma aa laa u di wíya re tñj u laa ma ta, u bí kí ní ma wíyaalya re tñj. Laatayi yaa Wíisi bñnye kíñ ne u kpa týa ma.

9 U bí kí ní ma wíyaaweliye wíya re tñj Wíisi laa ma ta. Eewiya, nal bulon bí si wuwo daga u tñ gée wíya.

10 Wíisi re taa ma, a lej á bee Yesu Krisita bulon yaa kídigi dí á kí yaa wiweliye, wiweliye hú u aa magih biñ faafaa bulon dí á kí yaa.

Krisitabiisi bee Krisita bulon yaa kídigi re

11 Ma nala hu aa bi yaa Gyuuma ma nihuwo宾inj tyan, ma yan bil gyuma welin, nala hu aa keri ba pene aa daga anii ba yaa Wisi nala re, an kaaj ma ke ki yiri nala aa bee kyowali Wisi. Amee ba pene hu kerii yaa nihuwo bisi tu wiyaalii re.

12 Ma ta yenje anii haaj saja hu tyan ma bee Krisita fa aa bi pese wu bulon, ma gyi bi pese Wisi nala u aa liya tyan. Eewiya, ma gyi kui gese anii nihuwalala. Wiya hu Wisi gyi aa wee nyowa anii u si yaa tya u nala, ma ke fa bi pese. Ma fa bi kaaj wu kidigi bulon bayiyela, a fa bi gyi Wisi me duniya no tyan.

13 Ma bee Wisi fa bolije re kijkaaj abee domoq, amee nye ke, ma bee Krisita aa yaa kidigi wuya, u kaaj ma ko kpaga re, akuu Krisita aa suba ma wuya nyubaanii.

14 Krisita tu re lej fiyeluu gyuu ma, beewiya u lej Gyuuma abee nala hu aa bi yaa Gyuuma bulon ko birimi kidigi re. U aa suba daagaruu hu tyan gese, u kpaa u tu re a tori dojndon hu fa aa we nala no paga tyan.

15 U gese yayi lej Gyuuma mirisi hu tijii bil bi yaa filii re, ka u bil lej Gyuuma abee nala hu aa bi yaa Gyuuma bulon ko yaa kidigi u tyan, ee lej ba yaa suma domoq lee.

16 Krisita aa suba daagaruu hu tyan wuya, u lej ba dojndon hu ten ne. U aa yaa gese, u lej ba bulon balya tija u tyan ne a ko yaa kidigi, an kaaj ba bee Wisi me we domoq ba yaa suma.

17 Krisita re ko a basi Wisi wiweliye hu aa tya ftyeluu a tya nala fa aa bolije bee Wisi, abee nala hu me fa aa kpaga Wisi bulon.

18 Krisita nyubaanii ne a bulon si wuwo tij Wiyesi Welidigi hu tyan a ko a kuwo Wisi lee.

19 Eewiya, ma nala hu aa bi yaa Gyuuma, ma bil bi yaa nihuwalala koo gyugyuuoliya. Nye ke, ma bee Wisi nala bulon yaa bedigi nala re, a yaa Wisi diya nala.

20 U kui gese re anii diya ba kpa ma ki saa. Yesu Krisita kpambisi abee Wisi tijdaala re bin diya no memii. Krisita tu me re yaa bonyuu diya no tyan.

21 U re kaaj diya hu bulon sigi, a lej u ko yaa Wukyowaldiwelii, a we doj Wisi kyowali duj wuya.

22 Ma bee Krisita aa yaa kidigi wuya ba kaaj ma bee Wisi nikaaliya hu bulon ki saa lee Wisi Wiyesi Welii hu aa gyuu re.

3

Tuma hu Pooi aa tuma nala hu aa bi yaa Gyuuma tyan

1 Wu no wuya, miyanj Pooi svla Wisi ki tya ma re. N aa yaa Yesu Krisita tijtunni a basi Wisi wiweliye hu ki tya ma nala hu aa bi yaa Gyuuma wuya re tij ba kana n to diyan.

2 N gyuma anii ma me nii gese hu Wisi aa tij u bonye tyan a lii n ne, a kpa tuma no tyan di n ki tuma ma wuya.

3-4 Wisi kpaa u bampaga wuya hu fa aa yaa wifanjiya a daga n ne, a lej n gyi ba. (N laa siya sabi wu no wuya mohu tya ma re. Eewiya, di mamaa re karimi wuya hu n aa saba welin, ma si na ee Wisi aa lej n gyi Krisita wuya hu fa aa yaa wifanjiya memii.)

5 Wisi fa bi lej faafaa nala gyi wuya no, amee nye ke, u tij u Wiyesi Welii hu tyan ne a kpa ba daga u kpambisi abee u tijdaala hu aa kaaj tipulon.

6 Wīsīi bampaga hu fa aa yaa wīfājū hu re nye: Wīsīi tūj u wīweliye hu tīyan ne a lej Gyūuma abee nala hu aa bī yaa Gyūuma bulōj yaa nīmmabalya a kāj tol wīweliye hu u aa mara bīj u nala tīyan. Laglagī no, ba bulōj ne kāj tol wīweliye hu Wīsīi aa tūj Yesu Krisita tīyan a we nyōwa baa u sī kpa tīya ma hu tīyan.

7 Wīsīi bōnye tīyan, u lej ḥ yaa u tuṇtūnni re aŋ tīya ḥ dee me dī ḥ basī u wīweliye hu a tīya nala.

8 Wīsīi nala bulōj tīyan, mīyan ne yaa ba nībiye, ka Wīsīi lī ḥ u bōnye tīyan dī ḥ mu basī u wīweliye hu aa daga anīl wīweliye hu aa we Krisita gyūmu tīyan bī kāj magisū a tīya nala hu aa bī yaa Gyūuma,

9 aŋ lej dī nal bulōj na gēe hu Wīsīi aa sī kpa u bampaga wīya hu fa aa yaa wīfājū a sīi tuṇ tūma. Wīsīi, nal hu aa taa kīj kīj bulōj, kpaa wīya no bulōj fājā nīhuwobisi re a lū faafaa tīyan bulōj.

10 U yaa gēe re dī gyūnaŋ sigballīya no dī u tūj nala hu aa laa Krisita wīya di tīyan a lej dī kībōmō hu á aa bee na ka ba kāj dee aŋ kī denj leye na Wīsīi wīgīyōn wīl bulōj tīyan.

11 Wīsīi vūvūl wīl no yayi bīj ne a lū piili hu tīyan bulōj, aŋ ko tūj á Tūna Yesu Krisita tīyan a lej wīl hu kōnī yaa.

12 Á bee Krisita aa yaa kīdīgī wīya abee á aa laa u di wīya, á aa wūwo mu Wīsīi siya re, aŋ bee fa kambij.

13 Eewīya ḥ yan aa sūla ma re ma ta lej dī ma tenni ko kī yōwōrī akuu twarā hu ḥ aa naa ma wīya wīya. Beewīya ma welīj wīya re ḥ kī na twara no bulōj.

Pōol sūla Wīsīi tīya Efiso timma

14 Eewīya, dī mīyan ne ko būnī na á kuwo Wīsīi bampaga wīya hu u aa kpaa daga ma, ḥ aa tuu gbinne u siya tīyan ne, a kyōwālī u.

15 Kīwiyesii bulōj doho aa we wīsībee tīyan abee tanjha nyuu tīyan, u re yaa ba bulōj kuwo.

16 Wīsīi gaṇḍārī abee u wīweliye bī kyalla. Eewīya, ḥ aa sūla u re dī u lej dī u Wiyesi Welii hu lej dī ma kāj dee ma laadīi tīyan a wūwo kī tīja u welīj,

17 dī Krisita tūj ma laadīi tīyan a we ma tīsi tīyan. N bīl aa sūla u re dī ma wīyaalī bulōj lī kyori tīyan,

18 dī gēe lej dī ma bee u nala bulōj kāj dee a wūwo gyūj kyori hu Krisita aa kana beel-ma gyalīj abee u dolūj abee u gyūnū abee u lunjīj.

19 N wīsībulū re bīl yaa dī u lej dī ma gyūj kyori no aa bī kāj magisū dī gēe lej dī ma ko kī Wīsīi tūkū mu tej.

20 Ma lej dī á danni Wīsīi. U re aa wūwo yaa wīl bulōj tīya ma, haalī a paalī yaa mu parī gēe hu á aa sūla, abee wīya hu wīya á gba aa bee yīyēl. U dee hu u aa kpaa tīya ma tīyan ne u aa tīja a yaa wīya no bulōj kī tīya.

21 Á nala hu bulōj aa laa Yesu Krisita wīya di, ka á beel-u yaa kīdīgī, ma lej dī u fej yīrī sanja bulōj, a kāj kī mu maakyiye bulōj. Amī.

4

Á yaa kīdīgī re Krisita wīya

1 Mīyan Pōol, nal hu ba aa kāj tō dīyan á Tūna tūma hu wīya, ḥ aa sūl ma nala hu Wīsīi aa yīra re dī ma lej dī ma mībōl tīyan wīyaalīya bulōj kpa ḥmanū hu Wīsīi aa daga ma sanja hu u aa yīrī ma.

2 Ma lej dī ma siya tuu tanjha, a kāj ma tū kī hōwōlī. Ma kāj kenyiri bee dōmōj a gyūj kāj dōmōj welīj abee kyori.

³ Ma yaa ma sıfıyan buloŋ a leŋ dí fiyeluu hu aa kaŋ ma kí pe dəməŋ len dí ma mari kaŋ nyuuğığı hu Wíisi Wiyesi Welii hu aa tiya ma welij.

⁴ Wíisi Wiyesi Welii hu aa we á buloŋ tiyaŋ yaa kídigi re. Eewiya, á yaa kídigi re. Ee tu re Wíisi yiri ma á kaŋ bayiyeldiği duŋ me.

⁵ Á buloŋ Tuňa yaa nídigi duŋ ne, wíi hu á aa laa di me yaa wíđigi. Wíkyuwalnuiforidigi duŋ ma re we doŋ.

⁶ Wíđigi duŋ ne we doŋ. U re yaa á buloŋ Kuwo. U re aa deŋ á buloŋ. U we á tisí tiyaŋ ne a kaŋ ma kí tuma.

⁷ Krisita pée á kídigi buloŋ tiyaŋ ne a kpa u bonye kína tiya ma a maga gée u aa kyo.

⁸ Ee re tuŋ ba sabí Wíisi teŋ logiŋ kídigi tiyaŋ a baa,
“Saŋa hu u aa gyiŋ mu wíusinyuu, U gyi kási nala hu u aa yuwo di tuŋa u hal le, aŋ kpa u bonye kína tiya nala.”

⁹ Dí ba aa re baa dí u gyiŋ wíusinyuu, ee daga anu u laasıya lı wíusinyuu ko tuu tanjha re.

¹⁰ Nal hu aa ko tuu tanjha, u tu re bíl gyiŋ wíusinyuu gée, a pari leye hu aa we wíusinyuu gyiŋ mu, dí gée leŋ dí u we lee buloŋ tiyaŋ.

¹¹ U re lı nala badoməŋ a leŋ ba yaa kpambısı, a leŋ badoməŋ me yaa Wíisi tıñdaala, a leŋ badoməŋ me gölli bası Wíisi wiya kí tiya nala, ka badoməŋ me kí deŋ nala hu aa laa Yesu wiya di nyuu aŋ kí daga ba.

¹² U kpaa bonye kína no tiya ma dí Wíisi nala wuwo kí tuŋ Wíisi tuma re, a wuwo pe nala hu aa laa Yesu wiya di buloŋ tiyaŋ dí ba waa Krisita wiya hu ba aa laa di tiyaŋ welij,

¹³ a kaŋ mu pele saŋa hu á buloŋ aa sí yaa kídigi Krisita laadii tiyaŋ, á gyiŋ Wíisi Biye hu nımańdigi tiyaŋ, a yaa nala aa gyige Krisita tiyaŋ aŋ kú u á wíi buloŋ tiyaŋ.

¹⁴ U gée tiyaŋ, á bíl bí sí kí gée anu hańbiisi Wíisi wiya hu tiyaŋ di nala badoməŋ wídagıya kaŋ á hakıllı gölli viisi kí banj anu puwo aa kaŋ nıduwıborıbo gölli kí viisi nü tiyaŋ gée. Nala no aa kpa dawarı re a muri nala ba laa wínyiyel di anu wítü re.

¹⁵ Amé u maga dí á kyo dəməŋ ne a bası wítü kí tiya dəməŋ saŋa buloŋ. Dí ámaa re aa yaa gée, á sí wuwo waa Wíisi wiya hu tiyaŋ a ko kí Krisita tu aa kí gée. Beewiya u re yaa á buloŋ nyuu.

¹⁶ U re aa deŋ tenjbii hu aa yaa u nala buloŋ a leŋ ba buloŋ ko pe dəməŋ a yaa tenjbidiŋi, a bíl leŋ tenjbii hu polo abee u likyosiye kana u mal dəməŋ. Eewiya, dí tenjbii hu logimo buloŋ ne ko kí tuma ba bıwa, tenjbii hu buloŋ aa waa welij ne, a mari kaŋ dee me, akuu u logimo buloŋ aa kyo dəməŋ wiya.

Mıbopalı hu á aa kana Krisita nyubaaniŋ

¹⁷ Á Tuňa Wíisi feŋ tiyaŋ, ñ aa kpaanı ma sıfıyan, ma ta bíl leŋ dí ma mübol wiyaalıya kí nala hu aa bí gyiŋ Wíisi. Ba tıbüna buloŋ yaa wítooni re,

¹⁸ ka ba hakıllı me ha we bilhuu tiyaŋ. Ba bí kaŋ tol mübopalı hu aa lı Wíisi lee tiyaŋ, beewiya ba bí gyiŋ wíi buloŋ akuu ba aa kaŋ faasıŋ wiya, aŋ bí vıwa dí ba gyiŋ wíi buloŋ me.

¹⁹ Ba krıün hısi gbaha re beewiya nılaan-wiya abee wíbomə duŋ tiyaŋ ne ba we, aŋ kpa bisaŋ wiya irıŋ ke buloŋ yayı a birımı babiibawı a bee kye dí ba kpa ta.

²⁰ Amé ma kę, wiya no daa ma gönü Yesu Krisita wiya hu tiyaŋ.

21 N gyuma anii ba basi u wiya tiya ma re a daga ma witu h u bulon aa we u wiya tyanj.

22 Eewiya, ma kpa gyogibunyu h u ma fa aa kana bulon ta. Gyogo no re fa tuj ma fa ki yaa haaj wiya h u. Gyogibunyu h u ma fa aa kana, ba fa lej ma hakilli we wiya h u aa muri ma, anj ki yalmi ma doej tiyanj ne.

23 Ma tisi bee ma hakilli bulon maga di ba birimi kifaliya re.

24 Ma kpa ma gyogifalija h u laali anii i aa wuri gabini ta anj kpa gafalii laali g ee. Wisi mari ma gyogifalii no u kii u re a ka j witu bee tipulon anj bi ka j bisinj bulon.

25 Eewiya, ma ta bul ki nyuya wiya. Ma lej di nal bulon basi witu a tiya u d o ejtuna, beewiya a bulon yaa Krisita tenjbidigi h u logimo re.

26 Di i re ko na baanj, ta lej di baanj h u lej di i yaa wi b on. Ta naa baanj g ee di wisi mu gyuu.

27 Ma ta lej di Sitaani na nmanii a muri ma.

28 Nal h u bulon fa aa yaa gaal, u maga di u lej gaal le, anj ky e tu njweliye ku tuma, a wuwo na u tu kikyeelija, anj wuwo pe nyaaba me tiyanj.

29 Ma ta lej di w i g y a g a bulon h u ma nyuwa tiyanj. Am e ma lej di ma wibasiya bulon yaa wiya aa f y e l i nala bembije ba w i g y u v l i ya tiyanj. Ee re ma wibasiya si ka j tono a tiya nala h u aa nii ba.

30 Ma ta lej di Wisi Wiyesi Welii tiya kyogi. Beewiya u re Wisi kpa magili ma a daga anii kyee kidi g i si pele di u laa ma ta.

31 Ma ta laa wiya ki we ma funi tiyanj. Ma lej baanj t o o n i nayi, a ta ki noci nala waas u -waas u me. Ma ta ki kyogi nala fene, a ta haasi nal bulon me.

32 Am e ma ka j bonye bee d o m o n j , a ki f a d o m o n j sikii. Ma kpa wiya ki ky e d o m o n j anii Wisi aa tuj Krisita tiyanj a kpa ma wibomo bulon ky e ma g ee.

5

Ma we puvnj tiyanj ne

1 Ma aa yaa Wisi biikyooliye wiya, u maga di ma yaa sifiaj ne anj kii u ma wiyaalija bulon tiyanj.

2 Ma kyo d o m o n j anii g ee h u Krisita tuu aa kyo ma, a kpa u tu m u b o l h u w i s u l u tiya Wisi a bulon tiyanj. Wisi no kii kij suwala aa suma re a lej Wisi tej f y e l i .

3 Ma aa yaa Wisi nala wiya, u bi maga di s o n s o n j wiya koo bisinj wiya koo tibawiya irinj ke bulon we ma tiyanj.

4 U bi maga di ma ki basi nilaanj-wiya koo w i v y u g a y i m i y a koo di ma ki yaa siya b o c l o r i n i , am e u maga di ma ki kyawali Wisi a n j g y u w a s u re.

5 Ma gyu n tiya ma tuu welinj anii s o n s o n n o abee nilaama abee nala h u aa ka j tibal bi si maakyiye ka j lee Krisita bee Wisi koro h u tiyanj, beewiya nal h u bulon aa ka j tibal ki ky e kina, kina h u aa mi g i birimi u t u n a voga re u ki mari.

6 Ma ta lej di nal bulon kpa witooni a muri ma. Beewiya wiya no tu wiya re tuj Wisi baanj si sii nala h u aa bee tuj u nyuwa tiyanj.

7 Eewiya, ma ta lej di ma bee nitesi no ki pe wii bulon.

8 Sanja kidi g i tiyanj ma tuu me fa we bilhuu tiyanj ne. Am e akuu ma bee Krisita aa yaa kidi g i wiya, n ye ke ma we puvnj tiyanj ne. Eewiya, ma lej di ma wiyaalija daga anii ma k on i we puvnj tiyanj ne.

⁹ Beewiya puluŋ no re aa leŋ nal kí yaa weliye iriŋ ke buloŋ, a kaŋ tipuluŋ abee wítü.

¹⁰ U maga dí ma yaa sıfıyaŋ ne a gyuŋ wíya hu aa fiyehi á Túna Wíusi ten.

¹¹ Ma lú ma tui bilhuu týaŋ wíyaalıya hu aa bí kaŋ tóno týaŋ aŋ leŋ dí nala gyuma anu wíya no yayi bí weliye.

¹² (Beewiya wíya hu ba aa lówəla kí yaa bası gba paalı kaŋ hísi re.)

¹³ Amé dí puluŋ ne ko kyaani we kíŋ týaŋ, nal buloŋ aa gyuŋ kíŋ hu iriŋ u aa yaa re.

¹⁴ Beewiya puluŋ ne aa leŋ kí buloŋ lú ligyalu. Ee re tui ba bası baa, "I nal hu aa piŋ doo, sii suu týaŋ, Krisita sí kyaani we i."

¹⁵ Eewiya, ma gyuŋ týa ma tui welin ma wíyaalıya týaŋ. Ma ta kui gée anu bambugo. Ma kí yaa wíya anu nala aa kaŋ wígyuŋ.

¹⁶ Gyunaŋ sigballıya no, wíbomó suu lee buloŋ ne. Eewiya, dí mamaa re ko na ḥmanu buloŋ, ma kí yaa wíwelie.

¹⁷ Ma ta yaa bambugo. U maga dí ma yaa sıfıyaŋ ne dí ma gyuŋ wíi hu á Túna Wíusi aa kye dí ma yaa.

¹⁸ Ma ta nyuu sín kí bugo, beewiya yalmuŋ duŋ ne bugii kaŋ kí ko. Amé ma leŋ dí Wíusi Wíyesi Welii su má tisi týaŋ.

¹⁹ Ma kpa teŋpolli yula abee Wíusi wíbii hu a kí kyagılı dómoy. Ma yu yula kí danni Wíusi ma tisi týaŋ.

²⁰ Saŋa ke buloŋ abee wíi ke buloŋ týaŋ, ma kí kyawalı á kuwo Wíusi angyuwasu á Túna Yesu Krisita feŋ týaŋ.

Baala bee haana

²¹ Ma aa týa á Túna Krisita gyırıma wíya, u maga dí ma kaŋ ma tui kí hwóhli dómoy lee re.

²² Haana, ma kaŋ ma tui hwóhli ma balama lee anu ma aa kaŋ ma tui hwóhli á Túna Krisita lee gée,

²³ beewiya baal kan dee u haanı nyuu týaŋ anu Krisita me aa kaŋ dee nala hu aa laa u wíya di nyuu týaŋ gée. Krisita re yaa nala hu aa laa u wíya di a yaa u teŋbii hu buloŋ laataal.

²⁴ Ee hu nala hu aa laa Yesu wíya di aa kaŋ ba tui kí hwóhli Krisita lee, ee tui re haanı buloŋ me maga dí u kaŋ tui hwóhli u bala lee wíi buloŋ týaŋ.

²⁵ Baala, ma kyo ma haana anu Krisita aa kyo nala hu aa laa u wíya di gée, a suba ba wíya.

²⁶ U suba ba wíya gée dí u wuwo kpa ba týa Wíusi re, a kpa u tui wíbii hu a sasi ba wíbomó ta anu gée hu ba aa kpa nü a fo nal.

²⁷ Dí u bil leŋ dí nala hu aa laa u wíya di yaa u tui nala, a yaa nituma a weliye mu teŋ a bí kaŋ gyoŋ ke iriŋ buloŋ.

²⁸ Ee tui re u maga dí baal buloŋ me kyo u haanı anu u aa kyo u tui gée. Baal hu buloŋ aa kyo u haanı, u kyo u tui re.

²⁹ Nal buloŋ tuwo a haası u tui. Nal buloŋ kyo u tui re, a kí deŋ u tui nyuu welin. Ee tui re Krisita kí deŋ nala hu aa laa u wíya nyuu týaŋ me,

³⁰ beewiya ámaa re yaa u teŋbii logimo.

³¹ Ba bası nyę re Wíusi teŋ týaŋ a baa, "Wíi no wíya re tui baal aa leŋ u naa abee u kuwo, ka u bee u haanı mal dómoy a bürümi nüdigi."

³² Wíi no yaa wíduwo re a yaa wífanı me. Amé ñ ke gyuma anu Krisita bee nala hu aa laa u wíya di wíya re ba bası doŋ gée.

³³ Eewiya u maga dí ma kídigi buloŋ kyo u haanı ne anu u aa kyo u tui gée, a maga dí haanı buloŋ me kí týa u bala gyırıma.

6

Biisiabee ba kuwoma bee ba nimma

¹ Biisi, ma kí tuj ma kuwoma abee ma nimma nyuwa. Beewiya Wíusi ñmanu tiyan, ee yaa wíi aa maga dí ma kí yaa re.

² Wíusi mirisi hu tiyan, mira hu aa baa "Kí tya i kuwo abee i naa gyirima", u re yaa laasiya mira hu ba aa wee nyuwa a baa dí wiwelii kídigi we u tuju tiyan.

³ Nyuwa hu u aa wee re yaa dí i re aa tya i kuwo bee i naa gyirima i wiikaniya buloñ sí kí vala welinj, ka dí i kanj mubodolii me dunya no tiyan.

⁴ Mamaa kuwoma, ma ta kanj ma biisi lögili, dí ba baaj kí sii. Ame ma kí deñ ba welinj, a kí daga ba welinj dí ba gyij Wíusi ñmanu a kí tija.

Yosiabee ba timma

⁵ Ma nala hu aa yaa yosi, ma kí tuj ma timma nyuwa dunya no tiyan. Ma kí fa ba a kí tya ba gyirima, a kí tuj ba abee kídigi anu gée ma aa si tuj Krisita.

⁶ Ma ta kuu ma timma aa siñ kí deñ ma wíya, koo ma aa kyé dí ma yaa laa gyaanbiye dunj wíya a kí tuj ba nyuwa. Ame, akuu ma aa yaa Krisita yosi wíya, ma kí tuj Wíusi kyéri abee ma tisi buloñ.

⁷ Ma ko kí tuj tuma me, ma kí tuma abee ma hakula añ kpa u anu Krisita re ma tuma kí tya, nihuwbisi daa.

⁸ Beewiya ma gyima nu dí nal le yaa wiwelii, á Túna Wíusi aa tun-u wiwelii hu tuno re dí túná yaa yoñ koo u bí yaa yoñ.

⁹ Ma nala hu aa kanj yosi, ee tui re u maga dí ma me kanj ba welinj, a ta kí fugisi ba. Beewiya ma gyima anu ma beel-ba buloñ túná yaa kídigi re a we wíusibee tiyan. Á buloñ yaa kídigi re u lee. U bee lugisi nala.

Bayuwo kína hu Wíusi aa kpaa tya ma

¹⁰ Wíya hu ñ aa basi, ba katenje re ney: Ma aa yaa Wíusi nala wíya, ma leñ dí u debal hu we ma tiyan dí ma siñ welinj.

¹¹ Ma paa bayuwo kína hu Wíusi aa kpaa tya ma buloñ nyuglı anu bayuwol. Ee re ma si wuwo po ma tui dí Sítaná ta wuwo kpa u dawari ñmansı a muri ma.

¹² Beewiya á bee nihuwbisi daa aa kaa. Ame á bee kíbomó hu á aa bee na, ka ba kanj dee a kí deñ leye, abee vugiduwoni hu aa we gyinañ bilhuu no tiyan, á beel-ba re aa kaa.

¹³ Eswiya, ma paa ma bayuwo kína hu buloñ Wíusi aa kpaa tya ma a nyuglı. Dí kyee hu buloñ Sítaná aa si kpa kpanima kyem-ma re ko puu ma, ma si siñ po, a yuwo lü, ka dí mamaa re yan ko yuwo lü gée mu teñ, ma ha si siñ ma lisinu.

¹⁴ Eswiya, ma siñ kpajkpan, a leñ dí wíti hu ma aa kana bee Wíusi vuwa ma tuisi anu tèpüñbii, a leñ dí ma tipulun kí gée anu høgi a to ma bembibi.

¹⁵ a leñ dí siri hu ma aa yaa saña buloñ dí ma basi Wíusi wiwelieye hu aa kanj ftyelv wiya tya nala kí gée anu ma naatobo ma aa tówa.

¹⁶ Ba buloñ hal tiyan, ma ha leñ dí ma Wíusi laadii kí gée anu høgigyalu ma aa kanj geesi to ma siya dülaj. U re ma si wuwo kpa a kyen laa Sítaná hama hu aa kyol diñ hu buloñ dí ba disi.

¹⁷ Ma kpa Wíusi laatay hu ma aa kana a kyigi to ma nyuni anu høgigypugi, ka dí ma kolo Wíusi wíbii hu me Wiyesi Welii hu aa daga ma anu takoobib.

18 Ma kí kyúwali Wíusi saña buloŋ, wíi buloŋ tiyanj, Wiyesi Welii hu dee tiyanj. Wíi no wiya, ma ta kaŋ kí yaa kyoo. Ma súla Wíusi kí tuya Wíusi nala buloŋ saña buloŋ.

19 Ma súla Wíusi kí tuya ñ me saña buloŋ anii dí ñ ko suri ñ nyúwa buloŋ, dí Wíusi daga ñ wíi hu v aa kye dí ñ basi, a leŋ dí ñ ta fáá nal buloŋ sii, ka dí ñ basi wíi hu abee nyuduwo dí nala wuwo gyuŋ wíi hu fa aa yaa wífanju Yesu Krisita wiweliye hu tiyanj.

20 Wíi no wiya re tuŋ ñ laa Krisita naasi sii, haalí ba kana ñ to díyan gëe wíya. Ma súla Wíusi kí tuya ñ, dí v tuya ñ nyuduwo dí ñ wuwo basi Krisita wiweliye hu anii gëe ñ aa maga dí ñ basi ba.

Wíkateŋsi

21 Á nünabiibaal Takikusi aa yaa nal wiya á buloŋ aa kyo, a bül yaa nal aa kaŋ wíti me á Tüna tuma hu tiyanj, v re sí ko basi ba aa maga gëe buloŋ ñ tiyanj daha a tiya ma, a leŋ dí ma gyuŋ gëe ñ hónii aa kuya.

22 Ee re tuŋ ñ kí tuma v ma lee, dí v ko leŋ dí ma gyuŋ gëe á buloŋ hónii aa kuya daha tiyanj, ka dí v leŋ dí ma tenni polli.

23 Á kuwo Wíusi abee á Tüna Yesu Krisita sí leŋ dí á nümmabalıya hu buloŋ aa laa Yesu wiya di hóŋ abee laanftya, a kyo dəməŋ, a laa Wíusi di welin me.

24 Á Tüna Wíusi sí kpa v bonye daga nala hu buloŋ aa kyo á Tüna Yesu Krisita abee kyori hu áa bì karŋ tenii.

TEN HU POCOL AA SABA TIYA FILIPI TIMMA

1 Mıyan Pocol abee Timoti aa yaa Yesu Krisita tuqtunna re sabı tej no a kù tiya Wüsì nala hu bee Krisita aa yaa kıldıgi a we Filipi tiyan, abee ba sulaala abee nala hu aa kiyeli sulaala hu bulonj.

2 Á Kuwo Wüsì abee á Tüna Yesu Krisita bonye abee ba fiyelvù sì we ma lee.

Pocol kyowali Wüsì ki tiya Krisitabiisi aa we Filipi tiyan

3-4 Saşa ke bulonj, di mıyan ne ko liisi ma wiya, ñ aa kyowali Wüsì angyuwasan re. Saşa me bulonj di mıyan ne ko kyowali Wüsì ki tiya ma bulonj, ñ aa ki kyowali u abee teñfyelevù re,

5 beewiya a lù kyes hu ma aa nu Wüsì wiweliye hu a kaŋ ki ko gyunaŋ, ma aa kiyeli ñ ne, ñ wuwo bası Wüsì wiweliye hu ki tiya nala.

6 N laa di re anı Wüsì aa piili tuñwelii no ma tısi tiyan, ee tü re v sì ki tuma ma tiyan a kaŋ mu tej kyes hu á Tüna Yesu Krisita aa sì mügi ko.

7 N aa ki liisi ma wiya re saşa bulonj, beewiya ma wiya we ñ bembii tiyan ne welinj. U yaa ñmanu re di ñ ki liisi ma wiya gëe, beewiya ma pëe ñ tiyan ne ñ tuñ tuma hu Wüsì aa kpaa tyia ñ abee bonye. Lagilagi no ba aa kana ñ to nitödiyan nye abee saşa hu ñ fa aa góollo ki bası Wüsì wiya bulonj, ma pëe ñ tiyan ne ñ wuwo lej nala gyuma anı Wüsì wiweliye hu yaa witu re, a lej nala laa ba di a kaŋ ba welinj.

8 Wüsì tü re yaa ñ dañsya anı ñ aa baa ñ kyo ma re welinj anı Yesu Krisita tü aa kyo ma gëe.

9 Eewiya ñ witsulu re yaa di kyori hu ma aa kana abee dəməŋ mari yuga ki pe, di gëe wuwo lej di ma kaŋ wıgyonj a wuwo gyuj wü hu aa kpaa ñmanu ma wiyaalıya bulonj tiyan.

10 Wıgyonj no sì lej di ma lù wiya hu aa yaa wiweliye duŋ a ki yaa. Di mamaa re aa yaa gëe, ma sì lù ma tı bisinj wiya tiyan, a bı sì kaŋ wıkyogii bulonj kyes hu Krisita aa sì mügi ko.

11 Nye re sì lej di ma mügi kaŋ gyogiweliye hu Yesu Krisita duŋ aa sì wuwo tiya ma, di nala na a dannı Wüsì a kpa u yohuŋ.

Mibol tiyan sıfıyan wü re yaa Yesu Krisita tıma

12 N naabalıya, ñ aa kye di ma gyuma re anı ñ wıgyulıya no bulonj mari lej Yesu Krisita wiweliye hu pısa mu lee bulonj ne.

13 Ee yan lej kuworibee pupoco lu abee nıkaalya hu bulonj aa we dahan gyuma anı ñ aa yaa Krisita tuqtunni wiya re tü ba kana ñ to nitödiya tiyan.

14 Ba aa kana ñ to nitödiya hu tiyan me, ee pëe á nımmabalıya hu gjeniŋ bulonj tiyan ne, ba mari kaŋ á Tüna Yesu wiya hu ba aa laa di welinj, a bıl kaŋ nyuduwo me a wuwo ki bası Wüsì wiya anj bee fá kambıŋ.

15 Witu re, tıhölli bee hadarı re tü nala badomoj ki bası Krisita wiya. Amę badomoj me, tıbuñweliye re ba kaŋ ki bası Krisita wiya.

16 Nala no aa kaŋ tıbuñweliye ki bası Krisita wiya hu, ba kyo ñ ne, beewiya ba gyuma anı Wüsì re lù ñ di ñ lej nala gyuma anı Yesu Krisita wiweliye hu yaa witu re.

¹⁷ Ame nikaaliya hu ke ba tu fej wiya re ba ki yaa. Ba witu bı suwo abee wiya hu bası tiyan. Ba buina anı ba sı wuwo lej dı wiya mari gyuu nı ne nitödiya no tiyan.

¹⁸ Ame nı ke lee vı yaa wı bulon. Dı tıbuñweliye re koo dı tıbuñbomı re ba kañ ki bası Krisita wiya, ba kyo ba ki gęe bulon me, wı hu aa yaa sıfıyanı wı re yaa, nala aa nı Krisita wiya re. Nye wiya yaa nı teñfıyelvı re saña bulon.

¹⁹ Nı teñfıyelvı no bı sı tej beewiya nı gyıma anı ma sıla Wıısı ki tiya nı ne. Ma wıısolu no abee Yesu Krisita Wiyesi Welii hu dee tiyan, nı gyıma anı ba sı lu nı nitödiya no tiyan.

²⁰ Wı hu nı aa kye kıñkañ abee wı hu nı aa yıyeli re nye: Nı bee kye dı nı yaa wı hu aa sı lej dı hıısu dı nı wı bulon tiyan. Ame a lu gyınañ kañ ki mu, nı aa kye dı nı wuwo ki bası Wıısı wiya abee nyuduwo re anı nı fa aa yaa gęe. Ka dı nı mübol abee nı wiyaalı bulon me lej dı nala ki kpa Yesu Krisita yohun, haali dı nı weye koo dı nı svıba me.

²¹ Beewiya nı ke lee, Krisita wiya re tuj nı we nı mübol tiyan dı miyan ne svıba me, vı yaa töno re a tyıa nı.

²² Ame dı miyan ne ha we nı mübol no tiyan, nı sı na nımanı a mari tuj tıma hu aa kañ töno abee sıfıyası dı nıgyamaa wuwo nı Yesu Krisita wiya. Eswiya svı abee mübol tiyan nı bi gyıı ba kıñ hu nı aa sı lu.

²³ Wiya no balıya paga tiyan ne nı we a kañ ki lugı. Nı fa kyo dı nı lu dınuıya no tiyan ne a mu Krisita lee. U re krıya nı aa we dınuıya no tiyan fifi.

²⁴ Ame akuu ma wiya, nı aa we nı mübol no tiyan ne krıya.

²⁵ Nı könü laa di re anı nı sı we dojnı ma bulon wiya, a pe ma tiyan dı ma mari gyıı wiya hu ma aa laa di welinj, aŋ pe kañ teñfıyelvı me ba tujı tiyan.

²⁶ Eswiya, dı miyan ne mügi ko ma lee, ma tenni sı fıyeli Yesu Krisita tiyan akuu miyan Pııol wiya.

²⁷ Nye ke, sıfıyanı wı hu re yaa dı ma lej dı ma wiyaalıya ki tuj Yesu Krisita wıweliye hu nı aa bası tiya ma. Dı mamaa re aā yaa gęe, dı miyan ne we ma lee koo dı nı tuwo ma lee, ka nı sı nı anı ma kañ wiya hu welinj ne, a kañ nyııdıgi, a lej ma hakıllı yaa kıdıgi, a ki lugı sıfıyanı Wıısı wıweliye hu ma aa laa di dınuı wiya.

²⁸ Ma ta ki fáá ma dımo kambınj. Ma kañ nyuduwo saña bulon. Ese re sı daga ba anı ba aa lugı ba lılo re, ka dı ma yuwo di beewiya Wıısı re sı lej ma di.

²⁹ Beewiya, Wıısı bı tiya ma nımanı dı ma laa Krisita wiya di dınuı, ame vı tiya ma nımanı re dı ma pe na tıwara me re vı wiya.

³⁰ Eswiya, ma nyııgılı dı á bulon ki lugı lugı hu. Hajı lugı hu nı aa lugı piili hı tiyan bulon, vı tiyan ne nı ha we abee gyınañ.

2

Ma kañ ma tu ki hıwıoli anı Krisita

¹ Ma bee Krisita aa yaa kıdıgi ma mübol tiyan wiya, ees lej ma kañ dee re, ka vı kyori me lej ma bembıye fıyeli. Ka Wıısı Wiyesi Welii hu me lej ma kıñ yaa kıdıgi, ma kañ bonye abee dımoñ a ki fá dımoñ sikii me.

² Eswiya, nı aa sıla ma abee sıfıyanı, ma lej dı ma tıbuına yaa kıdıgi, dı ma kyo dımoñ welinj, aŋ kañ nyııdıgi abee hakıldıgi ma wı bulon tiyan. Nye re sı len dı nı tej mari fıyeli a mu tej.

3 Wui ke bulon ma aa yaa tiyan, ma ta kyl ma duŋ feŋ wiya. Ma ta yaa wui bulon akuu ma aa kye dí ma daga ma tu wiya. Amé ma leŋ dí ma suya fiyeli bee dōmōŋ, ka dí ma kídigi bulon kpa u dōntuna anu u re kyo kpyia u.

4 Dí ma kídigi ko ki yaa wui bulon, u ki liisi gée wui hu aa si kiyeli u dōntuisi me, u ta kyula u duŋ wiya.

5 U maga dí ma kui Yesu Krisita re ma gyogo tiyan.

6 Ma gyuma anu u bee Wuisi yaa kídigi re wui bulon tiyan, amé u fa bì kpaas u anu u yaa fili re dí u bee Wuisi maga dōmōŋ.

7 Amé u tu kyeri tiyan, u kpaas u tu nui u bì yaa kui bulon, aŋ kaŋ u tu birimi anu yon. U gyi kaŋ u tu birimi nihuwobiŋ ne, ba lvla u.

8 U gyi kaŋ u tu huwɔl re, a tuŋ Wuisi nyuwa gée, haal a mu suba naŋkuwa suu daagarui tiyan. (Suu hu ba aa kpaasi u mal daagarui tiyan gée anu wibɔŋyaal u suba.)

9 Wui no wiya, Wuisi gyi kpaas u gyiŋ Wuisibee re, a kpa nibala bulon nibal lihonni a tiya u, aŋ kpa feŋ hu aa tee fene bulon a tiya u Wuisibee tiyan.

10 Yesu feŋbal no wiya, nihuobisi abee kina hu bulon aa we Wuisibee tiyan abee tanha nyuu bee tanha memii, ba bulon si tuu gbinni u siya tiyan a kyuwali u,

11 ka dí ba kídigi bulon suri u nyuwa gyamaa tiyan a basi anu Yesu Krisita re yaa Tuuna, dí gée leŋ dí á Kuwo Wuisi feŋ gyiŋ.

Ma ki kyaani

12 Eewiya, η naabiikyooliye, anu η gyi aa we ma lee ma ki tuŋ Wuisi nyuwa gée, lagilagi no η aa tuwo ma lee nyę, ee re u gba yaŋ maga dí ma yaa siſtyan a ki tuŋ wiya hu η aa daga ma. Ma ki fá Wuisi a ki tuŋ u nyuwa abee witu, aŋ yaa siſtyan a ki tuŋ Wuisi laatayi ḥmanu hu kyurrr a mu teŋ.

13 Beewiya, Wuisi we ma tisí tiyan ne saŋa bulon, a leŋ ma kyo dí ma ku tuŋ u kyeri, a leŋ ma wuwo ki tuŋ u kyeri me.

14 Wui hu bulon aa maga dí ma yaa, ma ki yaa aŋ leŋ nyuŋtaaduwo, aŋ ta ki gürimi wiya me.

15 Dí mamaa re aa yaa gée, ma si yaa tūpulun tūmma, a bì si kaŋ wíkyogii bulon. Ma si yaa Wuisi biisi aa bì kaŋ gyon bulon aŋ we wibɔŋyaala abee ničomó tiyan duŋiya no tiyan. Eewiya, ma ki tuŋ wiya hu aa tiya mušbol abee ma witu bulon, a ki kyaani nala no tiyan anu kyiŋwuluya aa ki kyaani wuisinyuu tiyan gée.

16 Dí mamaa re aa yaa nyę, kyee hu á Tuuna Yesu Krisita aa si muigí ko η si wuwo bigisi η tu ma wiya. Beewiya nyę re si daga anu toma hu bulon η aa toma, η bi tuŋ ta.

17 Kapuwo ba si kana η kpu. U nyę tiyan η si ki gée anu püna ma aa kaŋ sula Wuisi akuu ma aa laa u dí wiya. Dí wui no re yaa, u aa yaa η tenfiyelun re kuiŋkaŋ dí η beel-ma ki gyuwɔsí.

18 Ee tu re u maga dí ma leŋ dí ma tenni me fiyeli dí ma beel-η ki gyuwɔsí.

Poɔl tiŋ Timoti bee Epafuroditu

19 Dí Wuisi laa nyuwa, η si tuŋ Timoti dí u ko ma lee kye no bulon. Dí u re ko na ma, aŋ muigí ko basi ma wiya tiya η, η teŋ si polli.

20 N bì kaŋ nal bulon dahan u kyil ma wiya abee witu anu Timoti aa kyil ma wiya gée.

21 Nikaalıya hu ke buloŋ, ba duŋ wiya re ba kyla, Yesu Krisita wiya daa ba kyla.

22 Ame ma me tu gyuŋ ee Timoti aa kiya re. U daga anii u yaa nal aa kaŋ yellii re beewiya ma naa ee u aa kyiyeliŋ ne, a ki basi Wiusi wiweliye hu anii biye bee u kuwo aa ki tuma geee.

23 Di miyan ne yaŋ ko gyuŋ ee wiya aa si kii ŋ tiyan, ŋ si tuma u di u ko ma lee.

24 N laa di re anii Wiusi si leŋ di ŋ tu me ko ma lee kyee no buloŋ.

25 Ame ŋ naa anii u maga di ŋ tiŋ á nūnabiye Epafuroditu re di u ko ma lee. U yaa ŋ tuŋtuŋni-dəŋ ne, a pe ŋ tiyan á ki luga di nala gyima anii Wiusi wiweliye hu yaa witu re. Mamaa re tuma u, u ko ŋ lee a pe ŋ tiyan abee wii hu ŋ aa kye.

26 Ma buloŋ wiya kyil u re u ki kye di u ko na ma, ame u tiya kyogo re akuu ma aa niya anii u fa aa bi kaŋ laanfitya wiya.

27 Witu ke, u wula hu fa yaa sıfityaŋ ne welinj. U fa kaa muhū ka di u fa suba, ame Wiusi fá u sikii re a leŋ u na laanfitya. Wiusi fa ŋ sikii me re u aa bi leŋ u suba beewiya di u re fa suba ŋ tiya fa si mari kyogi re kiŋkaŋ.

28 Eewiya, ŋ si fiyesa re welinj di ŋ ta u di u ko ma lee. Di u re ko di ma bul na u, ma tenni bil si fiyeli, ka di ŋ tukyogi hu me teŋ.

29 U yaa ma nūnabiye re Yesu Krisita tiyan, ee wiya, ma laa u bee teŋfyelelub a kana u welinj. Ma ki tiya nala no irinj gyırıma.

30 Beewiya, Krisita tuma hu wiya, u kpa u mübol yuwo daasıuga re, a fa ka muhū gba ka di u suba. U yaa geee re di u wuwo pe ŋ tiyan, anii geee ma tui fa aa si pe ŋ tiyan an bi naa geee ŋmanu.

3

Pccol bi kpaa u siya we nihuwbisi teŋbii wiyaaliya tiyan

1 N naabalya, wıkaalı hu ŋ aa kye ŋ basi tiya ma re nye: Ma ki gyowosi akuu ma bee Yesu Krisita aa yaa kidiŋ wiya. N laa siya basi wiya no tiya ma re, anj bil sabi ba tu ki tiya ma nye. Ame geee bi yaa ŋ dögisii muhū buloŋ. Ame ma ke, wiya no si mari po ma di ma siiŋ ma laadii tiyan welinj.

2 Ma po ma tuma welinj abee harı nıbomı hu, harı bisiŋ nala hu aa hara po ma di ma keri ma pene hu.

3 Witu re, ámaa re paalı yaa nala hu aa keri á pene, beewiya á ke aa tuŋ Wiusi Wiyesi Welii hu nyowa re a ki kyowali Wiusi, ka á tenni fiyeli, á ki gyowosi akuu á bee Yesu Krisita aa yaa kidiŋ wiya. Á ke bi kyla nala pene keri wiya, beewiya u yaa nihuwbisi teŋbii wıkanı re.

4 Miyan ne fa maga di ŋ kpa ŋ siya we wiya no irinj tiyan. Di nal buloŋ ne bıuna anii u maga di u kpa u nyuu we nihuwbisi teŋbii wıkanıya tiyan, ŋ si baa miyan ne gba kaŋ geee ŋmanu a te u tıuna.

5 Beewiya ba aa lula ŋ, u kyeyę kyori kyee re ba keri ŋ pen. N yaa Iziral tıuna tıutı re, a lı Bengyamın doho nala tiyan. N naa bee ŋ kuwo buloŋ yaa Hiiburu timma re. Di Gyumma mırısı hu tıuu me re, ŋ fa yaa Farasii re, a ki tıŋ ba kyurrr.

6 N sıfiyan buloŋ ne gyı yaa di ŋ yaa wii hu ŋ fa aa bıuna nıi Wiusi re baa ŋ yaa. Eewiya ŋ gyı tıŋ naasi re a dögisi nala hu aa laa Yesu wiya di kiŋkaŋ. Di Gyumma mırısı hu tıuu fa si wuwo leŋ di nal kaŋ tıpułrı Wiusi siya tiyan, ŋ fa si baa ŋ bi kaŋ wıkyogii buloŋ, beewiya ŋ fa aa tıŋ mırısı no re kyurrr abee ŋ witu buloŋ.

7 Ame wiya hu η fa aa buna anu ba kaŋ tōnō tiya η, laglagi no Krisita wiya η kpa ba nu ba yaa witooni re.

8 Wiya no duŋ daa, ame η naa anu wiya hu bulon η fa aa yaa duŋiya no tiyan yaa witooni re. N naa anu á Tuuna Yesu Krisita gyumü re kaŋ tōnō tiya η a te wu wu bulon. Eewiya, η kpa wu bulon η fa aa yaa ta re Yesu wiya. N kpa ba bulon anu ba yaa gyagima re, ka dí η wuwo kaŋ Krisita η mübol tiyan an yaa u nal,

9 dí η beel-u yaa kudigi wu bulon tiyan. Tipulunη no η aa kana, u bi kui nuu η tu re lugia a kana u. U bil bi kui Gyuma mirisi hu me re η tuja a kana u. Ame η aa laa Krisita wiya di tiyan ne η tuja a kaŋ tipulunη Wuisi siya tiyan.

10 N wukyeelelui bulon ne yaa dí η gyuŋ Yesu Krisita, a na dee hu Wuisi aa kpaak yisi u sūn tiyan, a na twara hu u aa naa, ka dí η me sūba wu hu wiya u aa sūba.

11 Eewiya, η bayiyela re yaa dí Wuisi maakyiye kyisi η me sūn tiyan.

Ma kpa ma siya we wu hu aa we ma siya tiyan

12 Wiya no wiya η aa basi nyε, ee bi daga anu η ke teŋ naa ba bulon ne. U bi kui nuu η yaa nal bil aa bi kaŋ wukyogii bulon me. Ame η me ha aa lugia re abee sıfıyan dí η wuwo na kui hu wiya Yesu Krisita aa yuri η a laa η tuja.

13 N naabalıya, η paalı bi buna anu η noŋ ha gyuu kui hu wiya η aa lugia. Ame widigi wiya re kyula η η hakila tiyan, u re nyε: N yeŋŋi wiya hu bulon aa yaa η hal wiya re, an kui lugia abee η sıfıyası bulon dí η mu na wu hu aa we η siya tiyan.

14 N aa lugia re dí η noŋ gyuu kui hu aa we η siya tiyan, eewiya η bil bi gal kui daasti hal. N aa kye dí η mu pele doŋ ne dí Wuisi tuŋ Yesu Krisita tiyan a laa η we wuisibee tiyan, beewiya ee wiya re u yuri η.

15 Á nala hu bulon aa gyige Krisita wiya tiyan, u maga dí a kaŋ hakila no iriŋ ne. Ame dí ma badomqen ne kaŋ hakilduma, Wuisi si suri ma hakulli dí ma gyuŋ wu no memii welinj.

16 Eewiya, ba kyo ba kui gese bulon me, ma leŋ dí á kui tuŋ wiya hu á aa tuŋ a ko pele gyuŋan.

17 N naabalıya, ma bulon kui kyesi η wiyaalıya. Nmanu hu aa maga dí ma kui tuŋ re á kui daga ma ges. Eewiya, ma kui kyesi nala hu aa tuŋ wiya hu á aa daga ma.

18 N laa siya basi wu no tiya ma re bulya bulya, ame nyε ke sınuł paalı kui yuwori η siya tiyan ne ka η bil kui kyesi η basi u nyε. Nala badomqen kaŋ ba tu birimi Krisita dəmə re, beewiya ba wiyaalıya daga anu ba ke lee Krisita aa sūba daagaru hu nyuu tiyan bi kaŋ memii bulon.

19 Ba lumentenii bulon ne yaa diŋ, beewiya ba duŋu wiyaalıya re yaa ba wuisi. Wiya hu aa maga dí u yaa ba hui, ba wiya re ba aa kui gyigisi ba tu, ka ba hakulli bulon we duŋiya no kina duŋ tiyan.

20 Ame á ke yaa wuisibee nala re, a hɔŋ kui gyegili á Laataal, á Tuuna Yesu Krisita abee teŋkyel dí u lui wuisibee ko.

21 Dí u re ko ko, u si kpa u dee hu u aa kaŋ kui deŋ kui kui bulon hu, a kaŋ á tenni hu aa si wuwo sūba puv, a birimi dí ba kui u tu gaŋdaa teŋ hu.

1 Εε wiya η naabiikpriyanama, nyε re v maga dι ma siŋ á Tūna Yesu wiya hu ma laa di tyaŋ a kan kpaŋkpan. Η kyo ma wiya re kiŋkanj, ma wiya dōbo η bembii tyaŋ ne welinj. Ma nyubaanuj, η teŋ fiyela re welin beewiya mamaa re η kan ki daga η tu.

2 Yuwodiyu abee Sintike, η aa sula ma, ma yaa kuwokeri aŋ marı dōmɔŋ, beewiya ma yaa nūmimabalıya re á Tūna Yesu nyubaanuj.

3 Ka i, η tŋntvnni-dəŋtjuna hu aa kan witu, η aa kye dι i pe haana no tyaŋ ne dι ba marı dōmɔŋ, beewiya ba pεe η bee Kilemənjeti abee η tŋntvnni-dəŋtjusı nūkaaliya hu buloŋ tyaŋ ne a bası Wıısı wiweliye hu abee sıfiyan a tya nala. Nala no buloŋ fene re wee Wıısı teŋ hu tyaŋ nala aa kan mūbol aa bı kanj tenii fene aa we.

4 Ma bee Yesu aa yaa kidiŋi wiya ma leŋ dι ma tenni fiyeli saŋa buloŋ. Ν marı bası ki tya ma re, ma leŋ dι ma tenni fiyeli saŋa buloŋ.

5 Ma leŋ dι ma sıya fiyeli nal buloŋ lee, beewiya saŋa hu á Tūna Yesu aa sı müŋgi ko kpaga re.

6 Ma ta leŋ dι kui buloŋ wiya ki dəŋ ma, ame wıı buloŋ tyaŋ ma ki kyvwali Wıısı, a sula v dι v tya ma kui hu buloŋ ma aa kye, aŋ pe ki kyvwali u angyuwasu.

7 Dι mamaa re aa yaa nyε, Wıısı fiyelvı hu aa tee nihuwobin gyumaa sı we ma lee dι ma hakılıt bee ma tibüna buloŋ pıŋ lidigi akuu ma bee Yesu Krisita aa yaa kidiŋi wiya.

8 Ν naabalya, wıkaalı hu η aa kana dι η bası tya ma re nyε: Wiya hu aa yaa witu, abee wiya hu aa kan gyırıma, abee wiya hu aa kpaŋ ɻımanıı Wıısı sıya tyaŋ, abee wiya hu aa bı kanj gyon buloŋ, abee wiya hu aa daga kyori, abee wiya hu aa kanj bigisii, ma kpa ma hakılıt we wiya no irinj tyaŋ.

9 Wiya hu buloŋ η aa bası tya ma, abee wiya hu buloŋ η aa daga ma, abee wiya hu buloŋ ma aa gunna η lee, abee wiya hu buloŋ ma aa na dι η aa yaa, ma kanj ba ki tıŋ tıma. Dι mamaa re aa yaa gεe, Wıısı, nal hu aa tya nala fiyelvı, sı we ma lee.

Pcoł kyvwali Filipi timma angyuwasu

10 Ν aa kyvwali Wıısı angyuwasu re abee teŋfiyelvı, beewiya nyε ke ma bıl daga anıı ma ha kɔnıı aa liisi η wiya re. Faafaa hu buloŋ ma fa aa bınuı η wiya re. Ame ɻımanıı re ma gyl bı naa dι ma daga kyori hu ma aa kana abeel-η.

11 Ν aa bası wiya no, v bı kui nıı kui ne η kye lolo, beewiya η mūbol tyaŋ η leŋ η sii su kui buloŋ η aa kana re.

12 Ν gyıŋ gεe v aa kui re, dι miyaŋ ne kanj kui koo dι miyaŋ ne bı kanj kui. Ν gunni wiya no buloŋ ne η mūbol tyaŋ. Dι η vogø koo dι losi kana η, dι η kanj yuga koo dι η kanj mühv, ka εε aa maga η ne.

13 Ν aa wuwo η yaa wıı ke buloŋ ne, beewiya Krisita re aa tya η gεe dee.

14 Ame v yaa wiwelii re ma aa pe η tyaŋ η wıgyuwalya no tyaŋ.

15 Mamaa Filipi tumma, ma tıı gyıma anıı bıŋbuŋ hu tyaŋ η aa lıı Masidooniya paalvı a piili ki bası Wıısı welieye hu, ma duŋ ne yaa Krisitabiisi hu aa pεe η tyaŋ. Krisitabiye buloŋ bı pεe η tyaŋ see ma duŋ.

16 Ν fa aa we Tesalonika tyaŋ me, ma pεe η tyaŋ ne bılyıa bılyıa abee kuna hu η aa kyee.

17 U bı kui nıı kuna re η ki kye ma lee, ame tıoŋ hu ma aa sı na Wıısı lee akuu ma aa tya η kına no, v re η ki deŋ.

18 Ma aa tñj ñpafuroditu, u kañ kina hu ko tiya ñ, lagülagü no ñ kañ kñj bulon ñ aa kyë re. Ba gba yuga paru re. Kina hu ma aa kpaa tiya ñ kñj gëe anu kina sñwala aa sñma ba kpa sñla Wñisi, u laa abee teñfiyeluv.

19 Wñisi hu ñj aa kyowali kañ kñj bulon ne a mu parti. Ëewiya u si tiya ma ma kükÿeeliya bulon akuu ma bee Yesu Krisita aa yaa kïdigi wÿia.

20 Ma leñ dí á kí danni á Kuwo Wñisi a kañ kí mu deñdeñ. Amí

Kywala

21 Nj aa kyowali ma Wñisi nala hu bulon aa we doñ tiyanj. Á nümmabalya hu aa we daha me aa kyowali ma.

22 Wñisi nala hu bulon aa we daha me aa kyowali ma, amarükpatiya ba nala hu aa we kuworibal hu ba aa yiri Siiza ñiya tiyanj.

23 Á Tüna Yesu Krisita bonye si we ma bulon lee.

TEN HU PÇÇL AA SABA TIYA KOLOSI TIMMA

1 Mìyan Pççl aa yaa Yesu Krisita Kpambìya Wìusi kyeri tiyan abee á nùnabiye Timoti re saba tej no kí tiya ma.

2 Á sabi tej no kí tiya mamaa á nùmmabalya hu Wìusi aa lìya Kolosi tiyan ma laa Krisita wiya di a kí tiña u abee wítü re. Á Kuwo Wìusi bonye abee u fiyelvú si we ma lee.

Pççl kyuwali Wìusi angyuwawasú

3 Di áamaa re ko kyuwali Wìusi kí tiya ma ke bulon á aa kí danni Wìusi á Tína Yesu Krisita kuwo hu re ma wiya.

4 Beewiya á níi gëe hu ma aa laa Yesu Krisita wiya di re, abee kyori hu ma aa kana abee Wìusi nala bulon.

5 Laadii hu bee kyori hu ma aa kana, ba lì bayyela hu ma aa kana kíj hu Wìusi aa mari biñ ma wìsibee tiyan ne. Ba gýi laasuya basi bayyela no wiya tiya ma re Wìusi wiweliye hu aa yaa wítü tiyan.

6 Wìusi wiweliye hu ba aa ko basi tiya ma pisa kí gyuu dünya login bulon ne, a lej nala birimi kí lì ba wìbómò tiyan aníi gëe hu ba aa yaa ma tiyan a lì kyee hu ma aa níi wiya no, a kóni ko gyij bonye hu Wìusi aa daga tiya ma memii mu tej.

7 Epafirasi re yaa nal hu aa basi Wìusi bonye no wiya a tiya ma. U yaa á nùnabiikyoolii re a yaa á tñntunni dñjtuna aa tñj Krisita tuma abee wítü. U re laa á naasi siñ ma lee tiyan.

8 U basi tiya ma gëe hu Wìusi Wiyesi Welii hu aa lej ma kyo Wìusi nala bulon ne.

9 Eewiya, a lì kyee hu á aa níi ma wiya, á aa kyuwali Wìusi kí tiya ma re saña bulon. Á sìla Wìusi a kí tiya ma re dì u lej u Wiyesi Welii hu tiya ma wìgyuñ dì ma wuwo gyij u kyeri a wuwo gyij u wiya bulon memii me.

10 Èë re si lej dì ma kí yaa wiya hu Wìusi aa kyee wìi bulon tiyan dì u tej fiyel ma tiyan ka dì ma kí yaa wiweliye irij ke bulon a mari gyij Wìusi welinj.

11 Wìusi si tiya ma dee hu aa lì u gandaa-dee hu tiyan, dì gëe lej dì ma wuwo kañ kenyiri abee mala abee tenfiyelvú wìi bulon tiyan.

12 Ma kyuwali á kuwo Wìusi angyuwawasú abee u aa lej ma me maga abee ma aa si na kína hu u aa mara biñ po u nala u koro hu aa yaa pùlvñ tiyan.

13 Beewiya u laa ma lì Sítaani bilhuu tiyan ne, a kañ ma mu we u biikyoolii koro hu tiyan.

14 Wìusi biikyoolii no re u kpa tuñ laa ma ta á wìbómò tiyan, èë daga aníi u kpaa á wìbómò kye ma re gëe.

Krisita re tee kitaalya bulon

15 Krisita kí Wìusi hu á aa bee na re. U re yaa Wìusi Biye hu aa we donj ka u na ta kíj bulon. U re tee Wìusi kitaalya bulon.

16 U tiyan ne Wìusi tiña a mari kíj bulon aa we wìsinyuu abee tanja tiyan: Kína hu á aa na abee kína á aa bee na, abee kína hu á aa bee na ka ba kañ dee a kí deñ leye, abee dee irij bulon. Krisita tiyan ne Wìusi tiña a mari kína bulon a lej u tuñ ba.

17 U we doŋ ne ka Wīsī na mari kūŋ buloŋ. U dee tīyaŋ ne Wīsī kutaaliya buloŋ we doŋ a sūŋ welinj.

18 Krisita re yaa Krisitabiisi buloŋ nyuu, ka ba me yaa u teŋbii, u ki deŋ ba. U re yaa nal hu aa tīya ba mūbol. U re yaa nal hu Wīsī aa laasiya kyisi sūŋ tīyaŋ, dī ee leŋ dī u yaa kunyina wīŋ buloŋ tīyaŋ.

19 Wīsī kyeri tīyaŋ ne u leŋ Krisita kū ū wīŋ buloŋ tīyaŋ.

20 Krisita tīyaŋ ne Wīsī tīja a leŋ u bee u kītaaltya aa we wīsīnyuu abee taŋha tīyaŋ buloŋ mügi sūma. Krisita aa sūba daagarū hu nyuu tīyaŋ ne leŋ fiyelvū mügi we Wīsī bee u kītaaliya buloŋ paga.

21 Saŋa hu ma ha fa aa bī gynj Wīsī, ma beel-u fa bolije bee dōmōŋ ne, ma fa haasi u beewiya ma hakulli bee ma wīyaalya buloŋ fa bōmō re.

22 Amē lagilagi no, Wīsī leŋ Krisita bīrūmī nīhuwobiŋ ne a ko sūba daagarū tīyaŋ dī ee leŋ dī ma beel-u mügi sūma, ka dī ma yaa tīpulvūn tūmma, a ta kāŋ wīkyogii buloŋ u sīya tīyaŋ.

23 Eswīya, ma sīŋ Wīsī wīwelieye hu ma aa laa di tīyaŋ welinj, aŋ ta ku yaa sige abee bayyela hu ma aa kana ba tīya saŋa hu ma aa nū ba. Wīsī wīwelieye no tū re ba gölli basi kī tīya nāla buloŋ dūnīya lee buloŋ tīyaŋ. Ba wīya re miyan Pōol tū me yaa Yesu Krisita tūntunni, a basi ba kī tīya nāla.

Tūma hu Pōol aa tūma tīya nāla hu aa laa Yesu wīya di

24 Lagilagi no, η teŋ fiyela re abee tōwara hu η aa na ma wīya, beewiya ee daga anū tōwara hu Krisita fa aa na u teŋbii wīya aŋka (Krisitabiisi re gēe), haŋt tuwara hu re η me kyosi kī na η tol gēe dī u mu teŋ.

25 Wīsī re lū η dū η yaa Krisitabiisi buloŋ tūntunni. Tūma hu u aa kpaas tīya η ne yaa dī η basi u wīya hu buloŋ a tīya ma.

26 Wīsī fa kpaas wīya no faŋa faafaa nāla re a lū faafaa buloŋ. Amē lagilagi no Wīsī kpa wīya no daga u nāla hu u aa liya re.

27 Wīsī kyeri re yaa dī u leŋ u nāla buloŋ gynj wīfanju no aa yaa gandaa-wī, aŋ kāŋ tōno me. Wī hu re nyē, Krisita aa we ma tīsi tīyaŋ ne tīŋ ma me kāŋ bayyela anū ma si maakyiye yaa gandala.

28 Eswīya re tīŋ á basi u wīya kī tīya nal buloŋ. Á aa kpa á wīgyonj hu buloŋ aa kana a korsi ba digina re aŋ kī daga ba, dī nal buloŋ ko laa Krisita wīya di welinj, a gyige u laadii tīyaŋ aŋ leŋ dī ba wuwo sīŋ Wīsī sīya tīyaŋ a bī kāŋ wīkyogii buloŋ.

29 Eswīya, wī no wīya η aa yaa η sīfīyaŋ buloŋ ne, a kī tūma abee u debal hu buloŋ aa we η tīyaŋ.

2

1 N aa kye dī ma gynj gēe hu η aa lugā ma wīya re abee Krisitabiisi hu aa we Lawudisiya tīyaŋ buloŋ a gba bee nāla hu buloŋ ha aa bī naa η bee ba sū.

2 N yaa gēe re dī ma buloŋ tenni polli, dī ma bembiyē me pīŋ līdīgī ka dī ma kāŋ nyūvūdigī abee kyori. Nyē re sī leŋ ma gynj wī hu Wīsī gīl aa kpaas faŋa ma memii welinj aŋ na wīwelieye hu buloŋ aa we u tīyaŋ. Wī no re yaa Yesu Krisita tū.

3 U dūn tīyaŋ ne Wīsī kpa u wīgyonj abee u gyūmaa buloŋ faŋa dī á wuwo tīŋ u tīyaŋ a gynj Wīsī.

4 Eswīya, η basi wīya no kī tīya ma re dī nal buloŋ ta wuwo kpa dūnīya no nyūvūpūnsūn a mūrī ma dī ma nyūgīsī Wīsī ḥīmanū tīyaŋ.

5 Abee η aa tuwo ma lee nyε me ka η hakila we ma tyan ne. Ν teŋ me fiyela re kijkaj abee á aa niya gεe hu ma aa kan ma tu welij abee gεe hu ma aa laa Yesu wiya di aŋ siŋ ba tyan kpaŋkpaj.

Miŋofalii hu á aa kana Krisita tyan

6 Eewiya, ma aa laa Yesu Krisita di a kpa u u yaa ma Tiina nyε, ma leŋ dí ma beel-u kij yaa kidiŋ ma wyaalıya buloŋ tyan.

7 Ma kpa ma wu buloŋ tyan Yesu Krisita aŋ yellı u ma wu buloŋ tyan. Ma siŋ ma laadii tyan welij anu ba aa daga ma gεe aŋ pe kí kyuwali Wisi angywwasu me saŋa buloŋ.

8 Ma po welij a ta leŋ dí nal buloŋ kpa dñiya wıgyuŋ abee wiya hu aa bı kan tño a mırı ma. Beewiya wiya no buloŋ yaa nihuwbisi lesiriye abee dñiya wikanıya re, ba bi lu Krisita lee.

9 Beewiya ee hu Wisi aa kuya, ee tu re Krisita me kui saŋa hu u aa we dñiya no tyan.

10 Ka ma bee Krisita aa yaa kidiŋ ma miŋbol tyan wiya, u kılın we ma tyan ne. U re tee dee buloŋ aa we wüsünnyuu abee tanha buloŋ tyan.

11 Ma bee Krisita aa yaa kidiŋ nyubaanı, u kui gεe re anu u aa kere ma pene ma me ko yaa Wisi nala. U bı kui nui nihuwbisi aa keri ba pene gεe. Am Krisita pene hu kerii re yaa u aa leŋ á wuwo leŋ a faafaa wikanıya hu buloŋ aa yaa wiþomɔ a ta.

12 Ba aa foo ma wiþuwalnu hu kui gεe re anu ma bee Krisita buloŋ ne ba hogo gεe, ka ba bıl mügi kyisi ma beel-u buloŋ sʉn tyan akuu laadii hu ma aa kana Wisi hu aa kpa a u debal hu kyisi Krisita sʉn tyan wiya.

13 Saŋa kidiŋ tyan ma fa kui gεe re anu sʉn Wisi siya tyan, beewiya ma fa yaa wbɔŋyaala re aa bee tuŋ Wisi mirisi me. Am lagilagı no á aa laa Krisita wiya di wiya Wisi kpa a á wiþomɔ kye ma re aŋ leŋ a kan miŋofalı anu u aa kyisi Yesu sʉn tyan u kan miŋbol gεe.

14 Krisita aa suba daagarı hu nyuu tyan wiya, Wisi dısı á kyma hu buloŋ ba aa magila biŋ ta re, abee mirisi hu buloŋ fa aa kpa a kyogisi ki tyan ma. Krisita kpa a ba buloŋ ne a kpaasi a mal daagarı hu tyan.

15 Wisi tuŋ Krisita sʉn daagarı hu nyuu tyan ne a leŋ Krisita nyagi kuna hu á aa bee na ka ba kan de a kui deŋ leye buloŋ we u naasti memii tyan ne. U nyaamı ba re gyamaa tyan a leŋ ba di hısi nal buloŋ na anu bá bıl bi kan de.

16 Ee wiya, ma ta leŋ dí nal buloŋ biŋ kidiiliye koo kinyuwaliya koo kyebala koo penji dii siŋsi koo Kyewiyesii kyee siŋsi tyan ma.

17 Wiya no yaa wiya fa aa si maakyiye yaa daaliiŋ ne. Am Krisita re yaa wiya no buloŋ wtı.

18 Nala badomɔ a kpa ba tu nui ba yaa nibala re akuu wiya hu ba aa baa ba aa na ba duwoso tyan wiya. Ma kui po dí nala no ta ko leŋ ma njmaa naaj. Ba aa fugo kan ba tu kui hwıchı re aŋ baa dí á kui kyuwali malıkasi. Dñiya no wıgyuŋ ne we ba hakullı tyan, ba paalı bi kan wu buloŋ a daga nui ba maga dí ba kui bigisi ba tu, ka ba kui bigisi ba tu.

19 Ba bıl bi mal Krisita tyan me, nal hu aa yaa Krisitabiisi buloŋ nyuu. Krisita tyan ne á nala hu buloŋ aa yaa u teŋbii tuŋ a kui na á dee, a mal dɔmɔŋ gεe anu ee hu nihuwbis̄i teŋbii lkkyosiye bee u polo aa mal dɔmɔŋ, a kui waā ee hu Wisi aa kyee.

20 Krisita aa suba daagarı hu tyan, ee daga anu ma beel-u buloŋ ne suba gεe. Ee wiya, dñiya no wikanıya bıl bi kan de ma nyuu tyan. Bee re yan tuŋ ma kui yaa wiya anu ma ha aa tuŋ dñiya njmanı re aŋ kpa ma siya we dñiya siŋsi no tyan. Siŋsi no aa daga anu:

21 “Ta kolo kij no”, “Ta dii kij no”, “Ta dige kij no.”

22 Wiya no bulon aa maakyiye ba ko yaa waasu re. Beewiya ba yaa nihuwoobisi wibiniye abee ba widadiya re.

23 Du i re denje i aa baa wiyugun kidiği we wiya no tijui tuyaŋ ne. Amə wiyyugun pegi me tuwo wiya no tuyaŋ. Ba sıfıyaŋ bulon we kına hu ba aa kyuwali tuyaŋ ne aŋ aa fugo kaŋ ba tui ki huuwoli aŋ ki dögüsü ba tui teñbii me. Amə wiya no bulon bı kaŋ dee ba aa si wuwo lej di nala viya ba teñbii wiyyeseliya yayi.

3

Ma kpı duṇiya wiya hu aa we ma tuyaŋ ta

1 Akuu Wıısı aa kyisi ma, ma kaŋ mübofalı no anı gęe u aa kyisi Krisita me sısu tuyaŋ, ma lej di ma hakıllı bulon we kına hu aa we wıısabee tuyaŋ, lee hu Krisita aa hoŋ u kuworikpasa tuyaŋ Wıısı noduu logiŋ tuyaŋ.

2 Ma kpa ma hakıllı we kına hu aa we wıısabee tuyaŋ, aŋ ta kpaa ma sıya we duṇiya wıkanıya tuyaŋ,

3 beewiya u kui gęe re anı ma aa suba ka ma mübol faŋa Krisita lee wıısabee tuyaŋ.

4 Krisita re yaa ma mübol, εewiya, saŋa hu u aa si mügi ko, ma me si pe u tuyaŋ a di u gaŋdari hu.

5 Ma kpı wıbomı hu bulon nihuwoobisi aa yaa duṇiya no tuyaŋ a ta ma tısi tuyaŋ. Ma lej soŋsoŋ, a lej bisin wiya yayi. Ma ta kyo haana koo baala kırkaŋ, a ta ki bıını wıbomı me ma tısi tuyaŋ. Ma ta kaŋ tıbal, beewiya nal hu aa kaŋ tıbal u bee nal hu aa mari vuga bulon yaa kidiği re.

6 Wıısı si na baan nala hu aa yaa wiya no nyuu tuyaŋ.

7 Saŋa hu duṇiya wıkanıya no ha fa aa kaŋ dee ma nyuu tuyaŋ, wiya no tu bee ba nyuu re ma me fa ki yaa.

8 Amə nyę ke, u maga di ma lıı ma tui wiya no bulon tuyaŋ ne. Ma lej baan nayı, a lej dəməŋ fene kyogii, a ta kaŋ tahaa, aŋ lej wılaama basıı me.

9 Ma ta bıl nyıya wiya kı tıya dəməŋ, beewiya nyę ke ma kpaa ma mübobinı hu bee u wıkanıya bulon ta re,

10 aŋ kaŋ mübofalı hu Krisita aa kpaa tıya ma. Εewiya, Wıısı lej mübofalı hu aa we ma tuyaŋ kı bırigı re saŋa bulon di ma ko kui u a gyuma u welinq.

11 Εewiya, di nal yaa Gyuu koo di u bı yaa Gyuu, di nal keri u peŋ koo di u bı keri u peŋ, di nal yaa yoŋ koo di u tıuna tıja u tui, di nal yaa nıhuwal koo di u yaa beebiye, di nal yaa sıpolli tıuna koo di u yaa nıgvrı, wiya no bulon bı yaa wıı bulon. Amə wıı aa yaa sıfıyaŋ wıı re yaa nal bulon bıl tuwo a maga Krisita, u me re yaŋ we á bulon tısi tuyaŋ.

12 Wıısı aa kyo ma re tıŋ u lıı ma yaa u nala. Εε wiya, u maga di ma kui fá nala sikii re, a kaŋ bonye, a kaŋ ma tui ki huuwoli, a lej di ma sıya fiyeli, ka di ma kaŋ kenyiri me.

13 Ma kaŋ kenyiri bee dəməŋ. Di ma kidiği bulon ne kaŋ wıı bee u dəŋtıuna, u maga u kpa kye u re. Á Tıuna kpaa ma wıbomı kye ma re. Εε wiya, ma me kpa wiya kı kye dəməŋ.

14 A lıı Εε hal tuyaŋ, ma kaŋ kyori abee dəməŋ beewiya kyori duŋ ne si wuwo lej di ma kaŋ dəməŋ welinq aŋ kaŋ nyıvudigi me ma wıkanıya bulon tuyaŋ.

15 Ma lej fiyelvū hu Yesu Krisita aa tuya ma we ma hakulli tīyan saja buloŋ. Fiyelvū no wiya re Wīsi yiri ma, ma yaa kīdigi. Eewiya ma ki kyowali Wīsi angyowasū saja buloŋ.

16 Ma lej dī Krisita wiya hu buloŋ we ma tīsi tīyan welij. Ma ki kūrīsi dōmōn digina a ki daga dōmōn abee wīgīyōŋ. Ma yū wīkyuwalyūla a ki dānni Wīsi ma tīsi tīyan saja buloŋ.

17 Wū buloŋ ma aa yaa abee wū hu buloŋ ma aa basi, ma ki yaa ba buloŋ á Tūna Yesu fej tīyan, aŋ tūj v tīyan a ki kyowali á Kuwo Wīsi angyowasū.

Ee Wīsi nala aa maga di ba ki yaa dōmōŋ

18 Haana, ma kaŋ ma tū ki hūwōlī ma balama lee, beewiya, ee re maga dī nala hu aa tūj Krisita ki yaa.

19 Baala, ma me kyo ma haana, aŋ ta hoye beel-ba.

20 Biisi, ma ki tūj ma kuwoma abee ma nūmma nyūwa wū buloŋ tīyan, beewiya ee re aa fyeļi Wīsi ten.

21 Kuwoma, ma ta ki dōŋ ma biisi kūkāŋ dī ba logi ko lū.

22 Yosi, ma ki tūj ma tūmma nyūwa wū buloŋ tīyan dūniya no tīyan aŋ ta kuu ba aa deŋ ma wiya, koo ma aa kye dī ma yaa laa gyaanjiye dūŋ wiya a ki tūj ba nyūwa. Amē ma ki yaa gēe abee tīdigi akuu ma aa fā Wīsi wiya.

23 Tūma hu buloŋ ma aa tūŋ, ma ki tūma abee tīdigi anū á Tūna Wīsi re ma tūma ki tīya, nīhuwobiŋ daa ma tūma ki tīya.

24 Ma ta yeŋŋe anū á Tūna Krisita re ma tūma ki tīya. Eewiya, Wīsi si kpa kīna hu v aa mara biŋ v nala wīsibee tīyan a tūj ma.

25 Wībōnjaala mē sī laa ba tuno a maga ba wībōmō hu ba aa yaa, beewiya Wīsi bee lugisi nala.

4

1 Yosi tūmma, ma ki tūj wītū, a gyīŋ tīya ma tū abee wiya hu ma aa kpaā ki yaa ma yosi. Ma ta yeŋŋe anū ma me kaŋ Tūna re wīsibee tīyan.

2 Ma ki kyowali Wīsi saja ke buloŋ. Dī ma ko ki kyowali Wīsi ma lej dī ma hakula buloŋ we doŋ ka dī ma ki kyowali v angyowasū.

3 Ma pē kyowali Wīsi ki tīya ma mē, dī Wīsi suri ḥmanū tīya ma dī á wūwo basi Krisita wiya hu fa aa yaa wīfāŋya a tīya nala. Wiya no wiya re tūj ba kana ḥ to nītōdiyan.

4 Ma kyowali Wīsi ki tīya ḥ dī ḥ wūwo basi wiya no polli welij anū gēe aa maga dī ḥ basi.

5 Ma kaŋ ma tū ma welij abee nala hu aa bī laa Yesu wiya di tīyan. Saja ke buloŋ dī mamaa re ko na ḥmanū, ma basi Wīsi wiya ki tīya ba.

6 Ma lej dī ma wībasū buloŋ sūma aŋ kaŋ tōnō, ka dī ma gyīŋ gēe ma aa sī yaa a lū wiya suya tīya nal buloŋ.

Kyowala

7 Takikusi sī basi ḥ wīkanū buloŋ tīya ma. U yaa á nūnabiikyoolii re, a yaa Wīsi tūŋtūnni wītū tūna mē, a yaa á tūŋtūnni-dōŋtūna mē Krisita tūma hu tīyan.

8 N aa tūma v re ma lee dī v lej ma gyīŋ gēe ba aa kīya á tīyan, ka dī v basi wiya tīya ma dī ma tenni polli.

9 U bee Oniisimu re aa ko. U mē yaa á nūnabiikyoolii aa kaŋ wītū re, a yaa ma kīdigi mē. Ba sī basi wū ke buloŋ aa yaa dāha a tīya ma.

10 Arisitaakusi aa kyowali ma. N̄ beel-υ buloŋ ne ba kaŋ tɔ n̄tɔdinyaŋ daha. Banabaasi n̄nabiibaal Maaki me aa kyowali ma. N̄ laasinya basi tiya ma re anı dı v re ko maakyiye ko ma lee, ma kana v welinj.

11 Gyoosuwa, nal hu ba aa yiri Gyusitu, me aa kyowali ma. Ba nala no boto duŋ ne yaa Gyuuma, a pe η tiyanj a k̄i basi W̄isi koro hu w̄iya. Ba leŋ η teŋ fiyeli re welinj.

12 Epafirasi me aa kyowali ma. U me yaa Yesu Krisita tuŋtuŋni re a yaa ma kidigi me. U aa kyowali W̄isi k̄i tiya ma re abee sıfıyası saŋa buloŋ dı W̄isi leŋ ma suŋ welinj a gyige ma W̄isi laadii tiyanj a gyiŋ W̄isi w̄iya welinj a k̄i yaa v kyeri w̄i buloŋ tiyanj.

13 N̄ tu gyiŋ gęe hu v aa kpaa v dee buloŋ tuma k̄i tiya ma re, abee nala hu buloŋ aa we Lawudisıya abee Hiirapolisi tiyanj.

14 Á kyanjkyyoolii Luka aa yaa d̄öḡt̄ abee Diması buloŋ me aa kyowali ma.

15 Ma kyowali á n̄ummabalıya hu buloŋ aa we Lawudisıya tiyanj abee a n̄ünatoluu Nimfa, abee á n̄ummabalıya Krisitabiisi hu buloŋ aa lanjhı v dya tiyanj.

16 Dı ma ko karımı teŋ no teŋ, ma leŋ dı ba karımı v tiya W̄isi nala hu aa we Lawudisıya tiyanj, ka dı ma m̄e laa teŋ hu η aa saba tiya Lawudisıya nala a m̄e karımı.

17 Ma basi tiya Akipu dı v yaa sıfıyanj aŋ teŋ tuma hu á Tıuna W̄isi aa kpaa tiya v dı v tuma.

18 Lagılagı no, miyanj Pooł tu kyowala re nyę η sabı k̄i tiya ma abee η tu nonj-kısaþıya. Ma ta yeŋje anı ba kana η tɔ diyanj ne. W̄isi bɔnye sı we ma lee.

LAASİYA TEŞ HU PÇOL AA SABA TIYA TESALONIKA TIMMA

¹ Mıyan Pçol abee Silaasi abee Timoti re sabı teş no a kí tiya ma Krisitabiisi hu buloŋ aa we Tesaloniika tıyan, a yaa á Kuwo Wıısı abee á Tına Yesu Krisita nala. Wıısı bɔnye abee u fiyelvı sı we ma lee.

² Saşa ke buloŋ du ámaa re ko kí kyuwali Wıısı á aa liisi ma wiya re a kí kyuwali u angyowasú.

³ Á aa liisi ma wiya re saşa buloŋ, anj kí kyuwali Wıısı á kuwo angyowasú abee wiya hu ma aa yaa akuu ma aa laa Yesu wiya di nyubaanıŋ, abee gęe hu ma aa kyo Yesu a kí tuŋ u tıma, a bee mala hu ma aa kana akuu ma bayıyela aa we á tına Yesu Krisita tıyan wiya.

⁴ N naabalıya, á gyıma anı Wıısı kyo ma re welinj, a lıı ma dı ma yaa u nala.

⁵ Beewiya, á gyı aa ko bası Yesu Krisita wiweliye hu tiya ma, u bı kı nıı wıbasıı duŋ ne á gyı ko bası, ame á gyı daga Wiyesi Welii hu dee me re. Á gyı daga anı á kónı laa di re anı Wıısı wiweliye hu yaa wıtı re. Ma gyıŋ wiya hu á gyı aa yaa re saşa hu á aa we ma lee. Ma wiya re tuŋ á gyı yaa han wiya hu buloŋ.

⁶ Ma aa tuŋ á bee á Tına Krisita naabuvsı re. Eewiya abee tıwara hu buloŋ ma aa naa me gba, ka ma ha laa Yesu Krisita wiweliye hu di re abee tıftıyelvı hu aa lıı Wiyesi Welii hu lee.

⁷ Eewiya, ma wiyaaliya re nala hu buloŋ aa laa Yesu wiya di a we Masidooniya abee Akaaya paalvı tıyan kí kyesi.

⁸ Ma wiyaaliya lej á Tına Wıısı wiweliye hu taalı Masidooniya abee Akaaya paalvı buloŋ ne. U gęe me duŋ daa, lee buloŋ tıyan, ba aa bası gęe hu ma aa laa Wıısı wiya di re. Eewiya, á ke bıl bı kanj wıı buloŋ á aa sı bası.

⁹ Nala no tuı aa bası gęe hu ma aa kanj ma welinj ne saşa hu á aa ko ma lee, abee eę hu ma aa viya ma vıga mariı, anj mügı ko kí tuŋ Wıısı hu aa weye.

¹⁰ Ba bıl baa dı ma aa gyegili u Biye Yesu re nal hu u aa kyise svı tıyan dı u mügı lıı wıısibee ko. U re sı laa ma ta kyęe hu Wıısı aa sı di dıvıya nala sariya abee baan.

2

Tıma hu Pçol aa tıma Tesaloniika tıyan

¹ N naabalıya, ma tuı gyıma re anı á don koyi gyı bı yaa waasu.

² Ma gyıŋ eę hu ba gyı aa dögısı ma re, á tıvı ma welinj Filipi tıyan aŋka á na wıwo ko ma lee Tesaloniika tıyan. Abee nala gyı aa pçoc kpaŋkpıan dı á ta bası Wıısı wiweliye hu buloŋ me, ka Wıısı gyı lej á wıwo ko bası u wiweliye hu a tıya ma re anj bı fáá kambıŋ buloŋ.

³ Á gyı aa ko bası Wıısı wiweliye hu kí tıya ma á gyı bı kpaa wınyıyel. Ma funı me bıl daa á gyı ko dı a ȳmaa, tıbuŋbomo me bıl daa á gyı kanj ko ma lee du ma laa Wıısı wiya di.

⁴ Amı Wıısı naa anı á yaa nıtuıma re, eę re tuŋ u kpa u Wiweliye hu basıı we á nosı tıyan. Wiya hu á aa yaa u bı kı nıı nıhuwobisi wıkyeseliya

re á kí yaa. Amé Wíusi wíkyeeliya re á kí yaa, beewiya u re gyuñ á tibuña aa kú gëe.

5 Ma tui gyuma re anii nyuuþijsuñ daa á kpa ko ma lee. Á bíl bí ko dí á fugo basí wiya me a laa kíñ buloñ ma lee. Wíusi re yaa á dañsiya tuiña.

6 Á bí ko ma lee a kí kyé dí ma tui koo nal kídigi buloñ bigisi ma.

7 Akuu á aa yaa Krisita kpambísí wiya á fa aa wuwo á hóñ ne, ka dí ma yaa á wíkyeeliya buloñ kí tuya ma, ka á gyi bí yaa gëe. Amé á gyi leñ á siya fiyeli re ma lee, anii haan̄ aa kí deñ u biisi nyuu abee sífitala gëe.

8 Á aa kyo ma wiya, á tenni gyi fiyela re kíñkañ, á paalí kpa á tui tuya ma, a pe Wíusi wiweliye hu á aa basí tuya ma tuyañ. Beewiya, ma wiya gyi kyil ma re kíñkañ.

9 N naabalıya, ma tui gyuma re welin anii saña hu á gyi aa ko dí á basí Wíusi wiweliye hu tuya ma, ma tui naa gëe hu á gyi aa tuñ tuma suwoli re. Á gyi tuma kyee bee u nyuwa buloñ ne, dí á ta yaa kyoga nal buloñ nyuu tuyañ.

10 Mamaa Krisitabiisi hu abee Wíusi re yaa á dañsiya timma anii saña hu á gyi aa we ma lee á wiyaaltya buloñ gyi yaa wítiñ re a kpa Wíusi ñmaní me a bí kañ wíkyogii buloñ.

11 Ma gyuma anii á gyi kañ ma kídigi buloñ ne welin anii biisi kuwo aa kañ u biisi gëe.

12 Á gyi kyagılı ma kídigi buloñ ne dí ma wuwo tuiñ wítiñ hu aŋ pe basí tenpolli wiya me tuya ma buloñ. Á kpaani ma re dí ma leñ dí ma gyogo weliye Wíusi siya tuyañ, beewiya Wíusi re yiri ma dí ma ko gyuu u koro hu tuyañ aŋ pe dí u gandarı me.

13 Wu hu me aa pée tui á aa kí kyuwahí Wíusi angyuwasañ saña buloñ ne yaa á gyi aa ko basí Wíusi wiya hu tuya ma, ma gyi nü ba re, a laa me. Ma gyi bí naa ba dí ba yaa nihuwobiñ wiya, amé ma gyi laa ba di re anii ba kóni yaa Wíusi wiya re. Ma nala hu aa laa Yesu wiya dí, Wíusi wíbii no re aa bürügi ma hakıllı gëe.

14 N naabalıya, ma bee nala hu aa laa Yesu wiya di a yaa Wíusi nala a we Gyudıya paaluu tuyañ buloñ yaa kídigi re. Beewiya tuwara hu ba aa na, u tu re ma me kí na. Ee hu Gyuuma aa yan kí dögisi nala hu aa laa Yesu Krisita wiya di a yaa Wíusi nala Gyudıya paaluu tuyañ, ee tu re ma me kí na tuwara ma bee nala tui nosi tuyañ.

15 Gyuuma no re kpuñ á Tuña Yesu abee Wíusi tündala hu. Ba tui re bíl aa dögisi ma aŋ kil ma kí ta me. Ba leñ Wíusi baan̄ kí sii re kíñkañ ka ba bee nal buloñ me bí wuwo kí kpaga dómoy. Ba bee yaa Wíusi wíkyeeliya.

16 Beewiya ba paalí po re dí á ta basí Wíusi wiweliye hu tuya nala hu aa bí yaa Gyuuma dí Wíusi laa ba ta. Nyé re yan mari leñ ba wíbom̄o yuga ba tuyañ. Lagilagi no ke Wíusi yan naa baan̄ ne ba nyuu tuyañ.

Pooł kyo di u bíl miugi mu na Tesalonika timma

17 N naabalıya, ba aa leñ á porigi dómoy u bí piusa. Abee aa bee na ma buloñ, ka ma wiya kyil ma re kíñkañ á aa kí bùni ma wiya saña buloñ. Eewiya, á aa yaa sífitala gëe, dí á fa bíl ko na ma.

18 Á fa aa kye dí á miugi ko na ma re. Miyan̄ Pooł tui me paalí lugá lugá re dí ñ fa bíl ko na ma, aŋka Sítan̄ to á ñmaní.

19 Á fa aa kye dí á ko na ma re, beewiya á gyuma nü ma ha sıñ ma laadii tuyañ ne kpanjkpañ. Eewiya á bayiyela we ma tuyañ ne anii mamaa re si

len dí á tenni fiyeli, dí á na feñ abee bigisii á Tüna Yesu sua tiyan kyeε hú u aa si mügi ko.

20 Witu re, ma tiyan ne á teñfiyelvú abee á bigisii buloñ koni we.

3

1 Á aa lugá lolo dí á fa ko na ma, ka ma wiya me kyil ma wiya, ee re á na anu á ke si hoñ Ateñsi tiyan,

2 ka dí á tuñ á nunabiye Timoti dí u ko na ma. Á beel-v buloñ ne yaa Wüsí tuñtuñna, a bası Krisita wiweliye hú a ki tiya nala. Á tuma u re dí u ko bası wiya tiya ma dí ma mari siñ wiya hú ma aa laa di tiyan welij.

3 Dí ma kıldı buloñ ta ko bila hal akuu towara hú ma aa na wiya. Ma tu gyuma re anu dögisi no ba aa dögisi ma nye, buloñ yaa Wüsí wiñiniye re a tiya ma.

4 Beewiya sanja hú á gyi aa we ma lee, á gyi aa bası wü no ki tiya ma re anu ba si dögisi ma. Ma tu gyuma re anu wiya hú á aa basa tiya ma, ba tu bee ba nyuu re ma ki na gée.

5 N díi kenyiri lolo re ma towara no wiya, ee re tuñ ñ tuñ Timoti ma lee dí ñ gyiñ gée ma aa sına wiya hú ma aa laa di tiyan. N aa fá kambuñ ne anu mœnye Sitaani mœri ma a leñ ma kpa wiya hú ma aa laa di ta. Dí nye re ko yaa, tuma hú á aa tuma ma lee buloñ aa yaa waasv re.

6 Amé laglagi no, Timoti aa lü ma lee ko, u kañ duwosi-welii re ko tiya ma. U bası tiya ma re anu ma kañ wiya hú ma aa laa di welij ne, a kañ kyori me. U bil bası tiya ma anu ma aa ki liisi á wiya re welij sanja ke buloñ, a kyo dí ma na ma, anu á me aa kyo dí á na ma gée.

7 Eewiya ñ naabalya, abee towara no bee wígyuvliya no buloñ á aa na nye ame á tenni ha pollo re akuu laadii hú ma kana wiya.

8 Ma aa súñ welij á Tüna Yesu wiya hú ma aa laa di tiyan wiya, nye ke á dñniya tiyan weyi kañ tono re.

9 Á bi si wuwo kyuwali Wüsí teñ ma wiya. Á aa ki kyuwali u aŋgyuwasv re welij akuu teñfiyelvú hú á aa kana u siya tiyan ma wiya.

10 Kyee bee u nyowa buloñ ne á aa ki súla Wüsí abee á tiya buloñ dí u len dí á bil ko na ma, a kiyeli ma dí ma mari siñ wiya hú ma laa di tiyan welij a mu teñ.

11 Á aa súla á Kuwo Wüsí abee á Tüna Yesu re dí ba suri ñmanu tiya ma dí á bil ko ma lee.

12 Á bil aa súla á Tüna Yesu re dí u kiyeli ma dí ma mari kyo dœmœj künkan buloñ, a kyo nal buloñ me welij, anu á aa kyo ma gée.

13 Á Tüna Yesu si len dí ma hakilli piñ welij, dí ma kañ tıpuñ á Kuwo Wüsí siya tiyan, a ta kañ wikeyogii buloñ kyee hú á Tüna Yesu bee u nala buloñ aa si mügi ko.

4

Wiya hú aa fiyeli Wüsí teñ

1 N naabalya, wihaaralı hú ñ aa kana dí ñ bası tiya ma re nye; á daga ma wiya hú ma aa si ki yaa re dí Wüsí teñ fiyeli ma nyuu tiyan. Eewiya, á aa súla ma abee sıftyasi, á Tüna Yesu feñ tiyan anu ee hú ma aa yaa wiya hú Wüsí aa kye laglagi no, ma mari ki yaa gée yuga yuga.

2 Beewiya ma tu gyiñ wiya hú á aa kpaa daga ma re, á Tüna Yesu Krisita dee tiyan.

³ Wüsí aa kye dí ma yaa tıpıluŋ tımma aa bı kaŋ bisıŋ buloŋ u sıya tıyan ne aŋ lı ma tu sɔŋson tıyan.

⁴ Nal buloŋ maga dí u gyuŋ u tu kanı re, gee hu aa sı leŋ dí Wüsí teŋ fyeļi, ka dí u dɔŋtınsı me kı tıya u gyırıma.

⁵ Ma ta tıŋ ma tu teŋbii wıkyeſelıya tıyan, a golı kı yaa sɔŋson wıya anı nala aa bı gyuŋ Wüsí.

⁶ Eε wıya wı no tıyan nal buloŋ ta yaa wı kyogi u dɔŋtına, koo a firimi u dɔŋtına. Á bası tıya ma re abee sıfıyasi faafaa buloŋ anı Wüsí si dɔgısı nala hu aa yaa bisıŋ wıya no irıŋ.

⁷ Beewıya, Wüsí bı lı ma dı á kı yaa wılaama, ame u lı ma re dı á yaa tıpıluŋ tımma a ta kaŋ bisıŋ buloŋ.

⁸ Eewıya nal hu buloŋ aa wıya wıya no n̄ aa basa, nihuwo宾 nyıwa daa u tına wıya, ame Wüsí, nal hu aa kpa u Wiyesi Welii hu we ma tıyan, nyıwa re u tına wıya gee.

⁹ Nyę ke u bıl bı maga dı n̄ sabı teŋ a bası tıya ma gee hu ma aa sı kyo dɔmɔŋ, beewıya Wüsí tu daga ma gee aa maga dı ma kyo dɔmɔŋ ne.

¹⁰ Wıtı re, ma paalı kyo nala hu aa laa Yesu wıya di a we Masidooniya paalıwı tıyan buloŋ ne. N̄ naabalıya, á yan aa sul ma abee sıfıyasi re dı ma mari kyo ba te gee.

¹¹ Ma kı lıga dı ma leŋ dı ma sıya fyeļi saŋa buloŋ, ka dı ma kpa ma nyuni we ma tu tıma tıyan, a wıwo tıma kı na ma kıkyeſelıya anı á aa laasiya bası gee tıya ma.

¹² Nyę re sı leŋ dı nala hu aa bı laa Wüsí di kı tıya ma gyırıma, ka ma ta bıl hıŋ gbal nal buloŋ me dı u tıya ma ma kıkyeſelıya.

Á Tına Yesu miug koyi

¹³ N̄ naabalıya, á aa kye dı ma gyuŋ wıtı hu aa we nala aa suba lugo tıyan ne, dı ma tısi ta kyogo kıŋkaŋ anı nala aa bı kaŋ bayıyeła.

¹⁴ Á aa laa di anı Yesu suba anı miugı sii svu tıyan gee, ee tu re á laa di me anı saŋa hu Yesu aa sı miugı ko, Wüsí si kyisi nala hu aa laa Yesu wıya di anı suba me dı ba tıja u hal ko.

¹⁵ Wı hu á Tına Yesu aa basa, u tu re á me bası kı tıya ma. U gyı baa dı á nala hu aa laa u wıya di anı we á mıbol tıyan, dı kyee hu u aa sı miugı ko, dı á bı sı laa sıya nala hu aa laa u wıya di anı suba tıyan a mu u lee.

¹⁶ Beewıya á Tına Yesu tu aa maakyiye u lı wüsibee re a ko a nosı bası wıya. Malıkası nıhiyawı hu me sı nosı bası wıya, ka dı á nı dı ba msvı Wüsí kabil hu me. Ee tıyan ne Wüsí si laasiya kyisi nala hu buloŋ aa laa Krisita wıya di anı suba.

¹⁷ Á nala hu me ha aa we á mıbol tıyan, u sı kası ma a pe nala hu u aa kyise svu hu tıyan, dı á buloŋ sii gyuŋ kyeļ á Tına Yesu taala tıyan a we u lee a kaŋ kı mu deňdeň.

¹⁸ Eewıya, ma bası tenpolli wıya no a kı fyeļi dɔmɔŋ bembiye.

5

Ma yaa siri gbala kyee hu á Tına Yesu aa sı miugı ko

¹ N̄ naabalıya, kyeſe hu abee saŋa hu tıyan wıya no aa sı yaa, u bı yaa wı n̄ bıl aa sı sabı bası kı tıya ma,

² beewıya ma tu gyıma re welıŋ anı kyee hu á Tına Yesu aa sı miugı ko si pirigi ma tıyan gee anı gaal aa pirigi ko tebıne gee.

3 Haŋ saŋa hu nala aa si ki buŋni anu lee fiyela re dı wu buloŋ tuwo, ee tiyan ne baloo si pirigi gyuu ba, anu haŋ halvlli-luwol aa pirigi ki wu u gęe. Ka nal buloŋ me bı si wuwo fá lı buloo no tiyan.

4 Ame ḡ naabalya, ma ke tuwo bilhoo tiyan. Eewiya u bı maga dı kyee hu ko pirigi ma tiyan anu gaal.

5 Ma buloŋ yaa nala aa we puluŋ tiyan ne, a yaa sigballiya nala. Á bı yaa tebine koo bilhoo tiyan nala.

6 Eewiya, u bı maga dı á piŋ doo ki yenji á tı abee á Tuŋa mügi koyi wiya anu nala hu aa bı laa Krisita di aa yaa gęe. Ame u maga dı á werigi re a gyiŋ á tı kanu wu buloŋ tiyan.

7 Tebine re nala ki piŋ doo. Tebine me re nala nyuwa siŋ ki bugo.

8 Ame á ke aa yaa sigballiya nala wiya, u maga dı á gyiŋ kaŋ á tı re wu buloŋ tiyan. U maga dı á kpa á laadii abee kyori hu á aa kana a po á tı re anu hogigyalı hu bayuwol aa kaŋ tó u bembii gęe. Ka dı ma leŋ dı bayyela hu ma aa kana anu Wıusi si laa ma ta me ki gęe anu hogi nyupugi ma kpa kyige.

9 Beewiya Wıusi bı lı ma dı u dəgisi ma, u lı ma re dı u tıŋ á Tuŋa Yesu Krisita tiyan a laa ma ta.

10 Á wiya re Yesu suba dı gęe leŋ dı a beel-u we doŋ a ki mu deňden, di ámaa re suba koo dı ámaa re weye saŋa hu u aa si mügi ko.

11 Ee wiya ma bası teŋ polli wiya no ki tiya dəməŋ, a ki kiyeli dəməŋ me Wıusi ḡmanu tıŋti tiyan anu ma aa yaŋ ki yaa gęe.

12 Á nımmabalıya, á aa sıl ma, nala hu Wıusi aa lıya ba yaa ma sılaala, ka ba kpa ba sıfiyan buloŋ we tıma no tiyan, a ki deŋ ma nyuu tiyan a ki daga ma me, u maga dı ma ki tiya ba gyırıma re.

13 Ma ki tiya ba gyırıma, a kyo ba me welinj akuu tıma hu ba aa tıŋ wiya. Ma leŋ fiyelı we ma hönü tiyan.

14 Á nımmabalıya, á aa sıl ma abee sıfiyası dı ma ki kırısı teŋwı tımma dıgına, a bası wiya ki nyaasi nala hu aa fá kambıŋ nyuni, aŋ ki kiyeli nala hu aa bı siŋ welinj Wıusi wiya hu tiyan. Ma kaŋ kenyiri abee nal buloŋ.

15 Ma po dı nal buloŋ ta ko yaa wıbəŋ tıŋ u dəŋtuna. Ame saŋa ke buloŋ, ma yaa wıweliye ki tiya dəməŋ abee nal buloŋ.

16-17 Ma leŋ dı ma tenni fiyeli saŋa buloŋ, ka dı ma ki kyıwali Wıusi saŋa buloŋ me.

18 Wı ke buloŋ tiyan, ma kyıwali Wıusi angyywasa, beewiya ne re Wıusi ki kye dı ma nala hu bee Yesu Krisita aa yaa kıdigu ki yaa.

19 Ma ta ki tó Wiyesi Welii hu tıma ma tiyan.

20 Wiya hu ba aa bası Wıusi Wiyesi Welii hu dee tiyan, ma ta ki kpaa ba waas.

21 Ame ma sunni wiya no buloŋ na, a lı wiya hu aa welie.

22 Ma lı ma tıma wıbomı iriŋ ke buloŋ tiyan.

23 Á aa sula Wıusi re, fiyelı tıtyal hu, dı u sası ma wıbomı buloŋ ta aŋ leŋ dı ma yaa tipulon tımma ma wu buloŋ tiyan, a ta kaŋ bisaŋ koo wukyogii buloŋ ma mübol tiyan haalı a mu pele kyeen hu á Tuŋa Yesu Krisita aa si mügi ko.

24 Nal hu aa yırı ma kónı si yaa wı no tiya ma re, beewiya u yaa wıtu Tuŋa re.

25 Á nımmabalıya, ma me sula Wıusi ki tiya ma.

26 Ma kyıwali á nımmabalıya hu buloŋ welinj, welinj.

27 N aa sūla ma abee sıfıyasi re á Tuña Yesu Krisita feñ tıyanj dı ma karımı teñ no a tıya á nımmabalıya hı buloñ.

28 Á Tuña Yesu Krisita bonye sı we ma lee.

TENLİYA TIİNA PÖÖL AA SABA TIÝA TESALONIKA TIMMA

¹ Miyan Poölabee Silaasi abee Timoti re sabi teñ no ki tiya ma Krisitabiisi hu aa we Tesalonika tiyan, a yaa á Kuwo Wüsü abee á Tiina Yesu Krisita nala.

² Á Kuwo Wüsü abee á Tiina Yesu Krisita bonye abee ba fiyeluu si we ma lee.

Sariya hu Yesu aa si di nala v kyekoolii

³ N naabalıya, v yaa kparaama re dí á ki kyowali Wüsü angyowasú sanja bulon ma wiya anu gæe aa maga. Beewiya laadii hu ma aa kana abee kyori hu ma kidigi bulon aa kana bee dömcəj mari yøga ki pe re.

⁴ Eewiya, á aa ki bigisi ma re ma döntüsü Wüsü nala lee, beewiya abee twara hu bee doğisü h u bulon ma aa na, ka ma ha kañ mala re ma laadii tiyan.

⁵ Wiya no bulon daga anu Wüsü kañ witü re v sariya dii tiyan. Nyę re si leñ dí ma maga wüsibee koro hu wiya ma aa na twara nö gyvuyi.

⁶ Wüsü yaa witü tiina re, eewiya v si doğisi nala hu bulon aa doğisi ma.

⁷ Ka dí v tiya á bee ma nala hu bulon aa na twara wiyesee kyees hu á Tiina Yesu bee v malika-gaduwogo dingen aa si baarü ba, dí ba lü wüsibee ko,

⁸ a doğisi nala hu aa viya v nyowa abee nala hu aa bee tñ á Tiina Yesu wüweliye hu.

⁹ Nala no re Wüsü si leñ dí ba na doğisü h u aa bi kañ tenii, ka dí v kañ ba porigi lü á Tiina Yesu bee v gañdarü hu bulon tiyan.

¹⁰ Hañ Kyees hu v aa si mügi ko, nala hu bulon aa laa v wiya di a yaa tipulon tumma ba si kyowali v a leñ dí v feñ yiri. Ma me pëe nala no tiyan ne, beewiya ma laa wiya hu á basi tiya ma dí re.

¹¹ Ee re tñ á kyowali Wüsü ki tiya ma sanja bulon. Á aa sul Wüsü re dí v leñ ma maga bee wiya hu wiya v aa yiri ma yayi, an tiya ma dee dí ma ki yaa wüweliye hu bulon ma aa kye dí ma yaa, ka dí ma tñ tumma hu me ma aa tñ ma laadii nyubaanuj a mu teñ.

¹² Nyę re si leñ dí á Tiina Yesu feñ tñ ma tiyan a yiri, ka dí v leñ ma me feñ yiri. Á Kuwo Wüsü abee á Tiina Yesu Krisita lahörvomö tiyan ne wü no si yaa.

2

Tahaa Tiina hu

¹ N naabalıya, nyę ke ñ aa kye dí ñ basi á Tiina Yesu Krisita mügi koyi abee gæe hu v aa si kañ á beel-v bulon lañlı dömcəj hanj kyees hu wiya polli welij ne a tiya ma.

² Nala badömcəj aa basi re anu á tiina Yesu teñ mügi ko re, ame á aa sul ma, ma ta leñ dí gæe kañ ma hakilli vugimí koo dí gæe leñ ma bembibiye ki sii. Kapuwo, nala aa nytya wiya anu ámaa re baa dí Wiyesi Welii hu re basi wiya no tiya ma á me laa basi ki tiya ma, koo dí á tñ re basi wü no tiya ma, koo dí ámaa re sabi teñ tiya ma anu Yesu teñ mügi ko re.

³ Ma ta leñ dí nal bulon muri ma ñmanu kidigi bulon tiyan, beewiya ka dí kyees hu Yesu aa si mügi ko na pele, nala yøga si viya Wüsü, ka dí

Tahaa Tiuna hu, nal wüdagı aa daga anı diŋ ne v si gyuu, ko lı ligyalı dı nal buloŋ na v.

⁴ U si lı Wıısı hal a kpa v tı nu v re yuga te kına ke buloŋ nihuwobisi aa mari koo a ki kyowali anı ba aa re yaa Wıısı. U gba si gyuu hɔŋ Wukyowaldıbal hu tiyan aŋ baa dı v re yaa Wıısı.

⁵ Ma bı liise anı ŋ gyı aa we ma lee, ŋ gyı bası wiya no buloŋ tiya ma re?

⁶ Ma tı gyıŋ wıı hu aa tco tahaa tiuna no koyi ɻımanı re? Amę dı sanja hu re ko pele, v si kana v tı ko lı ligyalı dı nal buloŋ na v.

⁷ Nala ten paalı piili lwołlı ki yaa tahaa wiya re amę wıı hu aa si yaa bu si wuwo yaa see dı ba aa kaŋ nal hu aa tco wiya no yayı ɻımanı turi ta.

⁸ Ee tiyan ne tahaa tiuna hu yan si kana v tı ko lı ligyalı dı nal buloŋ na v. Amę sanja hu á Tiuna Yesu aa si mǖgi ko, v nyuwa puwo duŋ si kpu tahaa tiuna hu, ka dı v tıla hu v aa si kana a we doŋ me kyogi v ta.

⁹ Tahaa tiuna hu si ko Sıtaani dee tiyan, a yaa wınyiyε-wımagıla abee wıkperiere iriŋ buloŋ.

¹⁰ U si nyıya tahaa wınyiyε-iriŋ buloŋ a mırı nala hu aa nyugısı Wıısı ɻımanı tiyan. Ba aa nyugısı re, beewiya ba viya ba aa si kyo wıtı hu aa si leŋ dı Wıısı laa ba ta re.

¹¹ Eewiya, Wıısı leŋ wınyiyel kaŋ dee ba hakıllı tiyan ne ba ki tıŋ wınyiyel duŋ.

¹² Eewiya, nal hu buloŋ aa bı laa wıtı hu di, aŋ kpa v hakıla we wıbomı tiyan, Wıısı si di v tiuna sarıya a kpa kyogisi tiya v.

Wıısı lu ma di v laa ma ta re

¹³ Á nummabalıya Wıısı aa kyo, v maga dı á ki kyowali Wıısı angyuwası re sanja buloŋ ma wiya beewiya Wıısı fon lı ma re a lı piılı hı tiyan buloŋ dı v laa ma ta. Wıısı tıŋ v Wiyesi Welii hu dee tiyan ne a laa ma ta a leŋ ma yaa tıpułıŋ timma v siya tiyan akuu ma aa laa wıtı hu dı wiya.

¹⁴ Wıısı tıŋ v wiweliye hu á aa bası tiya ma tiyan ne a yırı ma dı ma yaa v nala a me kaŋ tol á Tiuna Yesu Krisita gañdari hu tiyan.

¹⁵ N naabalya, wıtı hu á aa gunna re á me kpa ki daga ma. Eewiya ma suŋ v tiyan welıŋ, dı v yaa á wıbası tiyan koo dı wiya hu á saba tiya ma tiyan ne.

¹⁶ Á kuwo Wıısı kyo ma re. U bonye tiyan ne v leŋ á bembije pıŋ lıdigı ki mu dendeŋ ka v tiya ma bayıyela hu aa weliye.

¹⁷ Á aa sula á kuwo Wıısı abee á Tiuna Yesu Krisita re dı ba leŋ dı ma tenni polli, a tiya ma dee dı ma wiyaaltya abee ma wıbasıya buloŋ weliye sanja buloŋ.

3

Ma kyowali Wıısı ki tiya ma

¹ Á nummabalıya, wiya hu ŋ aa bası kateŋsi re nyε. Ma kyowali Wıısı ki tiya ma dı á Tiuna Yesu Krisita wiweliye hu taalı laa lee buloŋ lagı lagı, ka dı nala laa wiweliye no dı abee gyırıma anı ma me gyı aa laa dı abee gyırıma gεε.

² Ma bıl kyowali Wıısı ki tiya ma, dı v lı ma tahaa timma abee nıbomı nosı tiyan, beewiya nala buloŋ daa laa Wıısı wiya hu di.

³ Amę á Tiuna Yesu kaŋ yellii re kujkaŋ. U si tiya ma dee a po ma dı nıbomı ta wuwo ma.

4 Á Tūna Wīsi nyubaanu á laa ma di re, anu wīya hu á aa basi tiya ma, ma aa yaa ba re. Á ha laa di me re anu ma si kañ gēe ki mu denđen.

5 N aa sula á Tūna re di u lej di ma wuwo gyūn gēe hu Wīsi aa kyo ma, ka di ma kañ mala anu Krisita tū aa kañ mala gēe.

U bī maga dī nal bulōn kañ teñwī

6 Á nūmmabalīya, á basi kī tūya ma re abee sıfıyası á Tūna Yesu Krisita feñ tūyan, Krisitabiisi hu aa kañ teñwī añ bee tuñ wīya hu á aa basi tiya ba, ma lī ma tuñ ba tūyan.

7 Ma tuñ gyūma re welin anu u maga di ma kī kyesi á wīyaalıya re. Á gyū bī kañ teñwī saña hu á aa we ma lee.

8 Á gyū bī dī nal bulōn kīdīiliye di á bī tuñ u tūna. Amē á tūma re welin a suwoli kyes bee u nyowa bulōn di á wuwo na á kūkyeeleya, di á ta yaa kyoga a tūya ma kīdīg bulōn.

9 Á gyū aa tūma gēe, u bī kū nū dī á bī kañ ḥmanu á aa sī baa ma tūya ma kīdīiliye, amē á gyū yaa gēe re di á daga ma di ma kī tuñ á naabuvusı.

10 Á gyū aa we ma lee, á gyū biñ mūra no re tūya ma; "Nal hu bulōn aa baa u bī sī tuñ tūma u bī maga di u di kūna."

11 Wīl hu aa tuñ á kī basi nyę, á nyia anu teñwī tūmma we ma tūyan ne, a bee tuñ tuñ bulōn, see di ba gōllı kpa ba nyuvusı we nala wīya duñ tūyan a basi kī bañ.

12 Á Tūna Yesu Krisita feñ tūyan á aa kpaanı nala hu aa kañ gyogo no irin ne abee sıfıyası, a kī kurısı ba dígina me, di ba kañ ba tū welin a tuñ tūma a wuwo kī na ba kūkyeeleya.

13 Ame á nūmmabalīya, ma ke ta lej di ma logı lī wiweliye yayı.

14 Dī nal le we ma tūyan a bee tuñ wīya hu á aa basi tūya ma teñ no tūyan, ma gyūn u tūna wīya welin. Ma ta lej di ma beel-u pē wīl bulōn di gēe lej hūsı kana u.

15 Amē ma ta kpaa u anu u yaa ma dōn ne. Ma basi wīya kurısı u dígina anu ma krisitabilı-dōntūna.

Kywala

16 Á aa sūl á Tūna Krisita tū re, nal hu aa yaa fiyelvū tūna di u tūya ma fiyelvū saña bulōn wīl bulōn tūyan. Á Tūna Krisita sī we ma bulōn lee.

17 Mıyañ Poɔl tū re saba kywala no abee n̄ noñ a kī tūya ma. Nyę re n̄ aa sabı n̄ tenni bulōn tūyan a daga anumıyañ ne sabı teñ hu.

18 Á Tūna Yesu Krisita bonye sī we ma lee.

LAASİYA TEN HU PÇOL AA SABA TIYA TIMOTI

1 Mıyanj Pçol le sabı teñ no a kí tiya I Timoti. Wüsü, á laataal abee Yesu Krisita, laataal hu tiyanj á bayiyela aa we, ba aa re lü iñ ba dee tiyanj, iñ yaa Yesu Krisita kpambiya.

2 Timoti, akuu á bulonj aa laa Krisita di wiya, i bürümi iñ biye tui re. Á Kuwo Wüsü abee á Tuña Yesu Krisita bonye tiyanj, ba sì fá i sikii, a leñ dí i hönj abee laanjiya.

Ma pç ma tiima abee winyiyel-didagila

3 Sanja hu tiyanj iñ gyi aa ko bañ kí mu Masidooniya paaluv, iñ gyi kpaanı i re welinj anu i hönj Efiso tiyanj. Ha hönj doñ, beewiya nala badomcøj ne we doñ a kpa winyiyel njmanşı a kí daga nala. Ee wiya, iñ aa kye dí i bası kil nala no re dí ba leñ ba winyiyel hu.

4 Bası tiya ba dí ba ta kpaabaa ba nyuni we ba faafaa lesiri wiya bası abee ba naabaala fene dúsü tiyanj, beewiya nyvotaaduwo duñ ne wiya no irinj kañ kí ko. Ka wiya no me bi si wuwo leñ dí nal buloñ tui Wüsü kyeri see tuñ Wüsü laadij duñ ne si leñ dí u wuwo tui Wüsü kyeri.

5 Wü hu aa tuñ iñ bası nye kí tiya i re yaa iñ aa kye dí ma kyo dömonjabee hakılwelii abee tipoluj ne. Nye si daga anu ma kóni laa Wüsü wiya hu á aa daga ma dí welinj ne.

6 Nala badomcøj viya wiya no tuñi re an mügi gölli we wiviyagyumuya bası tiyanj.

7 Ba aa kye dí ba kí daga nala Wüsü mürisi re, ame ba tui me gba bi gyiñ wiya hu ba aa bası memii. Wiya hu tiyanj me gba ba aa sin a kpanjkpanj, ba bi gyiñ ba memii.

8 Á gyuma anu mürisi hu welie re dí nala re kóni aa tuñ ba anu gée hu aa maga.

9 Á bil gyuma re anu nitümä wiya daa ba kí bij mürisi. Ame nala aa kyogi mürisi, abee nıbomo, abee nala hu aa bee fá Wüsü abee wibonyaala, abee nala hu aa bee tuñ Wüsü, abee nala hu aa kpu ba kuwoma abee ba nimma, abee nıkpuula ke irinj bulonj.

10 abee soñsonno, abee baala aa gøla kí kye dömonj, abee nala hu aa gölli gaa kası nala mu kí yallı, abee winyiyela abee winyiyel-danjsiya diile, abee nala hu wiyaalya aa bee tuñ Wüsü witü hu, nala no irinj wiya re ba kí bij mürisi.

11 Wiya no iñ aa dagı ma, ba lü Wüsü, gañdaal hu aa maga dannu, wiwelie hu u aa kpaaw e we iñ nosi tiyanj dí iñ bası tiya nala tiyanj ne.

Ee Wüsü aa fáá Pçol sikii

12 N aa kyowali á Tuña Yesu Krisita angyuwasú re abee dee hu u aa tiya iñ, iñ kí tuñ tuma no, a bil kí kyowali u angyuwasú me u aa naa dí iñ maga u lü iñ dí iñ yaa u tuñtunni.

13 Faafaa hu tiyanj, iñ gyi paah kyogi u feñ ne welinj, a tuusı u, an ha bl dögisi u hatunna hu me pe. Ame abee gée bulonj, Krisita ha fáá iñ sikii re beewiya, iñ fa bi gyiñ wü hu iñ aa yaa, a fa bi laa u wiya me di.

14 Añka á Tuña Wüsü ha pëe iñ tiyanj ne kijkaj, a kpa u bonye wirisi iñ, a leñ iñ laa Yesu Krisita wiya di, an pe kañ kyori hu me u aa kana.

15 Wuu no η aa kye dí η basi yaa witu re, a maga dí nal bulon laa v di welin. U re nye: Yesu Krisita ko tuu dunya dí v laa wibonyaala re ta. Myan Poöl le yaa wibonyaala bulon kuwori.

16 Ame ee tui re tuu Wuisi fá myan wibonyaala kuwori sikii, dí Krisita daga gee hu v aa kaŋ kenyiri beel-η a mu pari. U yaa gee η tyan ne dí v len dí v yaa magil a tiya nala hu bulon aa si maakyiye ko laa v wiya di, a kaŋ miubol hu aa bi kaŋ tenni.

17 Ma len dí á danni á Kuwo Wuisi, v re yaa kuwori hu aa si we don ki mu maakyiye bulon, beewiya v bee suba, nihuobisi me bee na v. U duŋ ne yaa Wuisi hu aa maga dí á danni, a ki kpa v yohun a kaŋ ki mu maakyiye bulon. Ami.

18 N biye Timoti, wiya no η aa kpaan ki we i nosi tyan ne, ba yaa wiya hu Wuisi nala gyi aa basa a mu ki tile i tyan ne. Eewiya, len dí wiya no yaa i bayuwo kuna dí i kpa kyen nala hu aa daga wintyel ḥmanji hu welinj.

19 Siŋ wiya hu i aa laa di tyan welin anj kaŋ hakulwelii. Nala badomoj wiya wiya no tijui re ee len ba laadii vugumi.

20 Hamineyo abee Alizaŋda yaa nala no badomoj ne. Ee wiya, η kpaan ba we Sitaani nosi tyan dí v doğası ba, dí ba gonnı wıgyun, a ta bül ki kyogi Wuisi feŋ.

2

Ee aa maga di á ki kyowali Wuisi

1 Sifyan wuu hu η aa kye dí η basi tuya ma re nye: N aa kpaan ma, ma kyowali Wuisi ki tuya nal bulon, a ki sula v dí v len nal bulon na v wikyeelü, anj ki kyowali v angyawasu wuu hu v aa yaa tuya nal bulon wiya.

2 Ma sula Wuisi ki tuya kuworo abee silaala, dí v len dí á høj səmm abee laanfiya, a kaŋ gyogiweliye ki tui Wuisi anj ki yaa wiya hu bulon aa kpa Wuisi ḥmanji me.

3 Wuu no yaa wiwelii re a ki fiyeli Wuisi á laataal teŋ me,

4 beewiya v aa kye dí v laa nal bulon ta re dí ba gyiŋ v witu hu.

5 Wıdigi duŋ ne we don, ndigi me re we Wuisi bee nihuobisi paga tyan, a ki mari ba dəməj. Nal no re yaa Yesu Krisita.

6 U re kpaan v tui miubol yobo səv a tuŋ laa nihuobisi bulon ta. U yaa wuu no sanja hu Wuisi aa bine tui tyan ne, a daga anu Wuisi kyeri re yaa dí v laa nal bulon ta.

7 Wuu no wiya re tuu Wuisi lü η, η yaa v kpambiya, a tuma η dí η kaŋ wiya mu daga nala hu aa bi yaa Gyumma dí ba wuwo laa wiya hu aa yaa witu di. Witu re η ki basi, η bee nyuya wiya.

8 Dí Krisitabiisi re ko lanŋi dí ba kyowali Wuisi, η aa kye dí baala aa kpaan ba tui tuya Wuisi abee ba witu bulon ne kaŋ ba nosi gye a kyowali Wuisi dí baan koo nyuutaaduwo tuwo ba tya.

9 Ee tui re η ki kye dí haana hu me fiyeli ba sıya welin abee ba kilaaliya tyan. U bi maga dí ba mari ba nyuni mari-kperiyé, koo dí ba kpiyeri ba tui bee salma kına koo ganni yalı̄ aa haye künkaŋ.

10 Ame v maga dí ba ki yaa wiwelie hu haana aa kpaan ba tui tuya Wuisi aa maga dí ba ki yaa re.

11 Haana maga dí ba kaŋ ba tui ki huwəl re, ka dí ba tallı̄ ba nyuusi sanja hu ba aa daga ba Wuisi wiya.

12 N bi tuya haana ḥmanji dí ba ki daga, koo dí ba kaŋ dee baala nyuu tyan. U maga dí ba tallı̄ ba nyuusi re.

13 Beewiya Adama re Wüsü gyi laasuya ta aŋ na ta Hawa.

14 Adama me daa Sitaani gyi mürü. Hawa re v gyi mürü v yaa wibon a kyogi Wüsü mura hu v aa biŋ tya ba.

15 Ame di haaj ne sij v laadii tyan welinj, a kyo nala, a len di v siya fyeļi wü bulon tyan, ka di v yaa tupulon tūna a bı kaŋ bisin Wüsü siya tyan, Wüsü si laa v ta v ləl tyan.

3

Krisitabiisi silaala aa maga di ba kii gee

1 Wü no ŋ aa kye di ŋ basi tya ma yaa wütü re. Di nal bulon ne aa kye di v yaa Krisitabiisi silaal, sıfıyan tūma aa kaŋ gyırıma re v tūna ki kye gee.

2 Ee wiya, Krisitabiisi silaal bulon maga di v len di v wiyaalıya degini re a ta kaŋ wkyogii bulon. U maga di v kaŋ hadıgi duŋ ne, a yaa nal aa kaŋ sunna, v gyıma v tu kanu welinj, di ba ki tya v gyırıma. U maga di v gyıŋ nıhuwala binii re, a wuwo ki daga nala Wüsü wiya welinj.

3 U bı maga di v yaa sınyowal, koo v ki di dee nala nyuni tyan. Ame v maga di v len v siya fyeļi re. U bı maga di v yaa kaakyel koo di v kyo molbiye.

4 U maga di v wuwo ki deŋ v diyı nala nyuu tyan welinj ne, a maga di v wuwo lej di v biisi me ki tuŋ v nyıwa a ki tya v gyırıma wü bulon tyan,

5 beewiya, di nal le bı wuwo ki deŋ v diyı nala nyuu welinj, ee re v tūna si wuwo yaa a deŋ Krisitabiisi aa yaa Wüsü nala nyuu tyan?

6 U bı maga di v yaa nal ha aa laa Yesu wiya di falıŋ, beewiya di v re ten yaa sılaal v si ki daga v tu a ko tele Wüsü ızmanı tyan a laa kyogisi anı Sitaani aa tele Wüsü kpa kyogisi tya v gee.

7 U maga di v yaa nal hu nala hu aa bı yaa Krisitabiisi me aa ki tya v gyırıma re a ki yırlı v feŋwelii. Ee ke, ba bıl bı si ki kyogi v feŋ di v di hüsü. Sitaani me bı si wuwo bara kana v.

Nala hu aa si ki kiyeli Krisitabiisi sılaala

8 Ee tu re nala hu me aa si ki kiyeli Krisitabiisi sılaala hu maga di ba kaŋ gyogiweliye, a kaŋ wütü me. U bı maga di ba yaa sınyowala, koo di bı kyo molbiye künkaŋ.

9 U maga di ba sij wütü hu Wüsü aa kpaa daga ba ba laa di tyan welinj ne abee haklwelii

10 U maga di Krisitabiisi hu laa siya sunni ba welinj ne a na, di ba yan ko bı kaŋ wkyogii bulon, ba lı ba di ba ki kiyeli sılaala hu.

11 Ee tu re v maga di ba haana me kaŋ gyırıma nala siya tyan a ta ki gaa nala hala. U maga di ba kaŋ sunna re, ka di ba kaŋ wütü me wü bulon ba aa yaa tyan.

12 Nala hu aa kiyeli Krisitabiisi sılaala maga di ba me kaŋ hadıgi digı re. U maga di ba wuwo ki deŋ ba balya abee ba diyı nala nyuu tyan welinj ne.

13 Krisitabiisi sılaala kyikiyelle hu aa tuŋ ba tūma welinj si na feŋwelii nala abee Wüsü bulon siya tyan. Ba bı si ki fá kambıŋ Yesu Krisita wiya hu ba aa laa di bası tyan.

14 N aa sabı teŋ no ki tya ma nyę, ka ŋ aa liisi di ŋ ko na ma re kye no bulon. Ame di miyan ne ko ki piſı koyı, teŋ no si len

15 di ma gyıŋ ee hu Wüsü nala aa maga di ba ki ba mübol tyan. Nala no re yaa nala hu bulon aa laa Yesu Krisita wiya di a yaa Wüsü hu aa weye

nala. Ba aa re kañ witü hu Wüsü aa daga ba sigi anü diya memii aa kañ diya sigi gëe.

16 Wiya hu buloñ fa aa yaa wiñanÿa, ka Wüsü ko kpa ba daga ma, ba koni yaa wubala re, á bi si wuwo yaa ba sige.

Ba aa re nye: Krisita bürüm nihuwobiñ ne a ko tuu dönyä Wüsü Wienesi Welii hu daga anü u yaa Tıpulun Tüna re. Malíkası me na u.

Ba bası u wiya re paalvñ paalvñ buloñ tıyan, ba laa u wiya di dönyä login buloñ tıyan aňka Wüsü kpa u gyüñ wiisibee abee gañdarı.

4

Pooł bası wiñyyel didagıla wiya

1 Wüsü Wienesi Welii hu paalı bası polli re anü dı dönyä re ko kpaga tenii nala si kpa ba Wüsü laadii ta an ki tıñ gyüñbomı aa mırı nala abee Sitaamı wiðagiya tıyan.

2 Minaafigitumma hu aa gölli nyiya wiya ki ban ne aa daga wiya no. Ba hakılı buloñ suba re, ba bil bi gyüñ dı wıwelii re nye koo wubon ne nye.

3 Nala no aa ki daga nala re anü u bi yaa ñmanı dı ba ki paa haana koo ba ki yala balama, koo dı ba ki di kidiiliye badomıñ irinj. Amë Wüsü taa kidiiliye no buloñ ne, dı nala hu aa laa Yesu wiya di a gyüñ witü hu me ki di abee teñfyezelı aň ki kyuwali u aňgyuwası.

4 Kiñ ke buloñ Wüsü aa taa weliye re, eewiya u bi maga dı á ki sıñ kiñ buloñ. Amë u maga dı á aa kyuwali Wüsü aňgyuwası re aň di.

5 Beewiya Wüsü wıbii hu abee á kyuwala hu aa leñ u yaa kidiwelii re Wüsü sıya tıyan.

6 Dı i re kpaa wiya no ñ aa daga i a ki daga nala hu buloñ aa laa Krisita wiya di, aň kañ Krisita wiya hu i aa laa di abee witü hu á aa daga i hakila tıyan welinj, i si yaa Yesu Krisita töntvnnı aa kañ witü. I fon paalı ki tıñ wiya no abee i witü buloñ ne.

7 Lıı i nojn nılaaj lesiri wiya hu basıi aa bi kañ tönc tıyan. Gyıñ i tıñ kanıi a ki dañsi i tıñ gëe i aa si tıñ Wüsü ñmanı welinj.

8 Dı i re kañ i teñbii ki dañsi, u kañ tönc kıldıgi re, amë dı i re kañ i tıñ ki dañsi Wüsü ñmanı tıyan, ee ke kañ tönc wi buloñ tıyan ne, beewiya ee si leñ dı i kañ mübol aa kañ tönc dönyä no tıyan, a ha bil leñ dı i maakyiye kañ mübol aa bi kañ tenii me.

9 Wı no ñ aa bası yaa wıtü re, a maga dı nal buloñ gyıma u, a laa u di welinj.

10 Eewiya re á ki luga, a ki toma abee sıfıyası, beewiya á kpaa á bayuyela buloñ we Wüsü aa weye tıyan ne. U re yaa nal buloñ Laataal, amarıkpatiya nala hu aa laa Yesu wiya di.

11 Kpa wiya no ki daga nala, aň sıñ po dı nal buloñ ki tıñ ba.

12 Ta leñ dı nal buloñ kpa sıñ gyuu i akuu i aa yaa biibiye wiya. Amë leñ dı i wiyaalya abee i wiþasiya abee i kyori abee i laadii abee tipulun hu i aa kana yaa wiya nala hu aa laa Krisita wiya di aa si wuwo ki kyesi.

13 Ka dı ñ na ko, kpa i sıfıyan buloñ a ki karımı Wüsü wıbii hu gyamaa tıyan, aň bası Wüsü wiya ki tiya ba aň ki daga ba me saña buloñ.

14 Bonye kiñ hu Wienesi Welii hu aa kpaa tıya i saña hu nala hu aa bası wiya Wienesi Welii hu dee tıyan aa bası i maakyiye wiya, ka Krisitabiisi nıhiyasi hu me kpa ba nosı a döbo i tıyan, ta ko yenjeni u wiya.

15 Kpa i nyuu buloñ we wiya no yayı tıyan dı i wiðaniya buloñ ki mu sıya dı nal buloñ na.

16 Kana i tui welinq, a po i tui abee i wüdagiya tiyan, a len di i sii fiyesi gëe yayi tiyan, beewiya di i re aa yaa gëe, Wüsü si laa i bee nala hu aa gyegile kí nü wiya hu i aa basi bulon ta.

5

Wiya hu aa maga di Krisitabiisi yaa ki tiya dömcəj

1 Ta nösi nühiyawu abee baanj, ame fiyeli basi wiya tiya u abee gyırıma anii i kuwo gëe anj kaŋ bapuwasiya hu me welinq anii i tui nümmabaltya.

2 Kaŋ hanlıyasi hu me anii ba yaa i naama re, anj kaŋ hatoliye hu me abee tipulun anii i naatoliye.

3 Lohaana hu aa bi kaŋ nal di u kí deñ ba, u maga ma kí tiya ba gyırıma, anj kí deñ ba nyuu tiyan.

4 Ame di lohaan ne kaŋ biisi koo nihiye, u maga di ba laasıya yaa wü hu ba wükyowal ńmanıi aa daga ba re a deñ ba diya nala nyuu tiyan. Nyę re ba si mügi tuŋ ba kuwoma bee ba nımmma abee ba naabaala, beewiya nyę yaa wü aa fiyeli Wüsü teñ ne.

5 Lohaan ne aa bi kaŋ nal bulon u kí deñ u, u aa kpa u bayıyela bulon we Wüsü tiyan ne, a kí sula u wühaa abee tebine bulon di u pe u.

6 Ame lohaan ne aa kpa u hakıla we dönya sümä döñ tiyan, u ke paalı suba re anj ta weye.

7 Bası wiya no polli kí tiya Krisitabiisi hu, di ba ta kaŋ wükyogii bulon nala siya tiyan.

8 Di nal bulon ne bee deñ u lolla nyuu tiyan, amarıkpatıya u tui diya nala, u tıuna viya wiya hu u aa laa di ta re. Nal hu gba aa bi laa Yesu wiya di re kyo kpiya u.

9 Di lohaan bulon ne bi para bısi mölli boto, a yaa nal hu me fa aa bi lıu u bala hal, ba ta ko sabı u feñ we lohaana teñ hu tiyan.

10 U maga di u yaa nal ba aa yırı u feñwelii re, ka nala kí tiya u gyırıma akuu gëe hu u fa aa deñ u biisi nyuu tiyan, abee gëe u fa aa deñ nühwala welinq, abee gëe u fa aa tuma kí tiya Wüsü nala, abee gëe u fa aa pe nala hu aa we tıwara tiyan, abee gëe u fa aa kpa u tui we wiyaaweliye irinj irinj bulon yayi tiyan.

11 Ame di lohaan bulon ne ha ko yaa halılli, ba ta ko sabı u feñ kí we lohaana teñ hu tiyan. Beewiya di baala wiya re ko kyıl u te gëe hu u aa kpa u tui tiya Krisita, u bil aa kí kyę di u yala re.

12 Ee yan daga nü ba viya wü hu ba fa aa laa siya we nyıwa anii ba si yaa hu ta re gëe. Eewiya Wüsü si doğistı ba.

13 Ee me döñ daa. Ba bil aa bee laa di ba tuŋ tuŋ bulon anj golli kí gbe nala ńdisi. Wü hu yan aa mari bımo re yaa, ba aa kí gunni hagaaha re, a gölli kpa ba nyıwsı we nala wiya tiyan a kí bası wiya hu aa bi maga di ba kí bası.

14 Ee wiya, di ń ke döñ ne ń aa baa di lohaana hu ha aa yaa halılla, ba yal balama, a lıl biisi, anj kí deñ ba diya nala nyuu welinq. Di á dömcəj ta naa ńmanıi a bası wıbowı bulon á lugo tiyan.

15 Beewiya lohaana badomor ke foj viya Krisita tıjı re anj mügi mu kí tıjı Sıtaanti.

16 Di haan bulon aa yaa Krisitabiye re ko kaŋ lohaana u diya tiyan, u maga di u kí deñ ba nyuu re anj ta leñ di ba mügi yaa kyıga tiya Krisitabiisi hu bulon. Di gëe leñ di Krisitabiisi hu me wıwo kyiye kí deñ lohaana hu aa bi kaŋ nala ba kí deñ ba.

17 Silaala hu me aa tuŋ ba tuma welinj, v maga dı Krisitabiisi hu buloŋ ki tiya ba gyırıma re aŋ ki tun ba welinj. Amarıkpatya ba nala hu aa yaa sıfıyan a ki bası Wıısı wiya aŋ ki daga nala me.

18 Beewiya ba saba Wıısı teŋ tıyan ne a baa,
“Dı i ko kaŋ nıhu ki ɿımaa miya, v bı maga dı vvwıa v nyıwa to.”
Ba bil saba re anıı tuŋtuunni buloŋ maga dı v kaŋ v tuno re.

19 Dı nal le kpaa kyogisi a tiya silaal, ta gyegili nıı tıuna nyıwa, see dı ba yaa nala balıya koo boto a yaa wıı hu daňsıya.

20 Dı nal buloŋ ne ko yaa wıbɔŋ, bası v tıuna sıya wiya tiya v Krisitabiisi hu sıı tıyan, dı gée kpaa kambıŋ we nıkaalıya hu.

21 Á Tıuna Wıısı abee Yesu Krisita abee malıkası hu v aa liya sıya tıyan, ɿ aa sula i abee sıfiyasi dı i tıŋ wiya no buloŋ ɿ aa bası ki tiya i. Kpa nal buloŋ dı ba yaa kıldıgi i lee an ta ki lugisi nala i wıyaalı buloŋ tıyan.

22 Fiyeli i sıya, a ta pese kpaa i nosi dəbo nal tıyan a lıı v dı v tuŋ Wıısı tuma. Ta kpaa i noŋ pe nal buloŋ wıbɔŋ wıkanıya tıyan. Kaŋ i tıı welinj, a ta leŋ dı bisinj buloŋ mal i.

23 Ta ki nyıwa nıı dvıŋ. Amę nyıwa sıı mıvhı mıvhı ki pe, akuu i luwol aa ki wıı saŋa buloŋ wiya.

24 Nala badomıŋ wıbomı bı kaŋ fajıı, eewiya ka dı ba gba na di ba sariya nal buloŋ aa gyıma nıı ba laa kyogisi re. Nala badomıŋ wıbomı ke aa fajı re amę maakyiye kıldıgi re ba si lıı ligyalıı.

25 Ee tıı re, wıwelieye me bı kaŋ fajıı, koo dı ba yaŋ fajıa me, ka ba si maakyiye lıı ligyalıı.

6

1 Nala hu buloŋ aa yaa yosi, v maga dı ba ki tiya ba tumma gyırıma re wıı buloŋ tıyan, dı nal buloŋ ta naa ɿımanı a kyogi Wıısı feŋ koo á wıdagıya hu.

2 Yosi tumma hu aa yaa Krisitabiisi v bı maga dı ba yosi kpaa sıı gyıvı ba, akuu ba buloŋ aa yaa nımmabaliya Krisita tıyan wiya. V gba yaŋ maga dı ba marı tuŋ welinj ki tiya ba re, beewiya nala hu aa di ba tuma hu tıno yaa Krisitabiisi re a yaa ba nikyooliye me. Timoti, wiya no re i maga dı i kpaa ki daga ba aŋ ki kpaańı bá dı ba ki yaa ba.

Wınyıyel ɿımanı didagıla abee wıtıı ɿımanı didagıla

3 Dı nal kıldıgi buloŋ ne ko ki daga wıduŋsı Wıısı ɿımanı tıyan, dı ba bee wıtıı hu á Tıuna Yesu Krisita aa daga ma, abee á wıukyıwal ɿımanı hu á aa tuŋ bı yaa kıldıgi,

4 v tıuna aa daga v tıı re, aŋ bı gyıŋ wıı buloŋ. V tıuna kaŋ hakılboŋ ne a kyo nyıvıtaadıwo kınkaj aŋ kuu wıtcıonı wiya ki kaa kaası. Nyę aa leŋ nala kaŋ tuhıllı re abee dəməŋ, a bee na dəməŋ sıı, aŋ we wıbɔŋlɔrını tıyan bası ki tıvısi dəməŋ, a ki yaa dəməŋ sige me.

5 Nala no nyuni bıl bee tıma, ee re tuŋ ba aa kaŋ wiya ki tarı bee dəməŋ saŋa buloŋ gée. Ba bıl bı kaŋ wıtıı buloŋ. Ba aa bıvıı anıı wıukyıwal yaa molbi-kye naaŋ kıldıgi re.

6 Amę dı nal sıı re aa su kıŋ hu v aa kana, ee ke v tıuna Wıısı kyıwalıı me aa kaŋ tıno re v tiya v,

7 beewiya á bı kaŋ kıŋ buloŋ ko dvınya. Ee wiya, á bıl bı sı kaŋ kıŋ buloŋ me lıı dvınya no tıyan.

8 Ee wiya, dı ámaa re kaŋ kıdiiliye abee gannı, v maga dı á leŋ dı ba maga ma re.

9 Amē nala hu aa kye dī ba kañ kūna dūnīya no tīyan̄, Sītaan̄ aa wuwo mūri ba we wībōmō irīñ buloñ yayi tīyan̄ ne, a leñ ba bambugi wīkyeeliya hu aa kyogi ba bīrīmī bariḡ a kañ ba. Ba wīkyeeliya no aa ko tarī ba mu we yalmū abee kyogisi tīyan̄ ne.

10 Dī nal lē kyo molbiye, wībōñ irīñ buloñ tuwo u bī sī yaa dī u na molbiye. Nala badōmōñ kpaa ba haahīñ buloñ we molbiye kyeñi tīyan̄ ne, a kpaa ba Wīsī laadīi ta, ee leñ towari-gyamaa gyuu ba, tīkyogi leñ ba bembibiye bori.

Pooł bası wiya kyagılı Timoti

11 Amē i ke aa yaa Wīsī nal wiya, i maga dī i lū i tū wiya no buloñ tīyan̄ ne. Leñ dī i sū fiyesi dī i yaa tīpūlñ tūna Wīsī siya tīyan̄, a kī tūñ Wīsī ḥmanū, a laa u di welin̄, a kyo nala, a kañ mala añ pē kañ sīfiyalā nala siya tīyan̄.

12 Kī luga lugv-welii hu i aa luḡi akuu i aa laa Yesu Krisita di wiya. Kañ welin̄ a mu na mūbol hu aa bī kañ tenii, beewiya mūbol no wiya re Wīsī yuri i, saña hu i aa suri i nyūwa nala siya tīyan̄ a baa dī i laa Wīsī di re.

13 Wīsī, nal hu aa tīya kūñ buloñ mūbol siya tīyan̄ ne i sūñ abee Yesu Krisita, laataal hu gyi aa sūñ nūhiyawu hu ba aa yuri Pōñtiyo Pilato siya tīyan̄ bası wītū saña hu ba aa di u sariya hu. Wī hu ñ aa kpaa kī tīya i re nyē:

14 Kañ wiya no buloñ welin̄ abee tīdigi añ ta kañ wīkyogii buloñ a mu pele kyee hu á Tūna Yesu Krisita aa sī müḡi ko.

15 Wīsī re sī leñ dī Yesu ko saña hu Wīsī tū aa naa dī u maga tīyan̄. Wīsī dūñ ne yaa nal hu aa maga dī á kī danni u. U dūñ ne yaa dee buloñ Tūna a kī deñ kūñ buloñ abee lee buloñ. U re yaa kuworo buloñ Kuwori abee nūbala buloñ Nibal.

16 U dūñ ne bee suba, a we pūlūñbal tīyan̄, lee hu nal buloñ aa bī sī wuwo mu. Nal buloñ ha bī maakyiye na u, nal buloñ me bī sī maakyiye na u. U maga dī nala buloñ kī tīya u gyūrima re. U re kañ dee maakyiye buloñ. Ami.

17 Bası tīya nala hu aa kañ kūna dūnīya no tīyan̄ abee sīfiyası dī ba ta kī daga ba tū, a ta kpaa ba bayyela buloñ we ba dūwa tīyan̄. Beewiya kūna no bī sī we doñ deñdeñ kī mu. Amē ba kpaa ba bayyela we Wīsī tīyan̄, u re aa tīya ma á kīkyeeliya buloñ u bōnye tīyan̄ dī á kañ kī nū sūma.

18 Bası tīya ba welin̄ dī ba kañ ba kūna hu kī yaa wīweliliye, a leñ dī ba wiyaaweliye yayi marı yuga añ ta kañ bōñ koo su.

19 Dī ba aa re aa yaa nyē, ba tū re ba kye kūna biñ kī pō maakyiye gēe, ka dī ba maakyiye ko na mūbol hu aa yaa mūbol tū me.

20 Timoti, wī hu Wīsī aa kpaa we i nosi tīyan̄, kana u welin̄. Lū i tū lū hañ bambugi nyūntaaduwo ḥmaala hu wībasıya aa bee fiyeli Wīsī teñ tīyan̄. Ba aa būni nū gyūmaa re ba aa kī daga, amē ba bambugiliñ ne ba a kī daga gēe.

21 Nala badōmōñ baa dī ba kañ gyūmaa no re, ka ee tū leñ ba nyöḡisi Krisita laadīi ḥmanū tīyan̄.

Wīsī bōnye sī we ma buloñ lee.

TENLİYA HU TIINA PÇOL AA SABA TIYA TIMOTI

1-2 Miyaj Poöl le sabi teŋ no a kí tuya i Timoti ñ biikyoolii. Á Tiina Wíusi kyeri tiyan ne u lú ñ dí ñ yaa Yesu Krisita kpambuya, aŋ tuma ñ dí ñ gólli basi mübol hu Wíusi aa wee nyowa baa á sí kana akuu á bee Yesu Krisita aa yaa kídigi wiya, a tuya nala. Á Kuwo Wíusi abee á Tiina Yesu Krisita bonye abee ba sikii-fá abee ba ftyelvú si we i lee.

Pçol kyagili Timoti di v kaŋ wíti

3 N aa kyowali Wíusi hu ñ bee ñ naabaala bulon aa tuŋ abee tidiŋi argyowasú re. Saŋa ke bulon dí miyan ne ko kí kyowali Wíusi, ñ aa kí liisi i wiya re.

4 Dí miyan ne liisi gée hu i gyi aa wú sínúl saŋa hu ñ beel-i aa ta dəməŋ, ñ aa kyo dí ñ bul na i re a kpu yuwani.

5 N aa liisi gée hu i aa laa Krisita wiya di abee i wíti bulon ne. Ee tu re i naħa Lówisi abee i naa Yunisi me fa laa Krisita wiya di. N gyima anu i ha yan sín gée tiyan ne.

6 Ee re tuŋ ñ kí liisi i dí i kaŋ Wíusi bonye kíŋ hu kí tuma welinj. Bonye kíŋ hu u gyi aa kpaa tuya i saŋa hu ñ gyi aa kpaa ñ nosi dəbə i tiyan, a kyowali Wíusi tuya i hu.

7 Beewiya Wíusi bí kpa u Wiyesi Welii hu we á tiyan dí á kí fá kambinj, ame u kpa we á tiyan ne dí á kaŋ dee, a kaŋ kyori, aŋ gyiŋ á tu kanu me.

8 Ee wiya, ta leŋ dí á Tiina Yesu wiya basu yaa i híusi. Aŋ ta leŋ dí miyan, nal hu ba aa kuu u wiya kaŋ tó diya tiyan wiya me yaa i híusi. Amé Wíusi dee tiyan i me kaŋ welinj, a na i twara tol akuu i aa basi Wíusi wiweliye hu wiya.

9 Wíusi laa ma ta re, a yíri ma dí á yaa u nala. U bí kíl níl á wiyaalı kiðig̊i bulon ne tuŋ, ame Wíusi tui bampaga abee u bonye tiyan ne u tuŋ Yesu Krisita tiyan a laa ma ta. U vuwlí biŋ ne faafaa bulon anu u si yaa wú no tuya ma, ka dñinya na piili.

10 Amé nye ke, Wíusi tuŋ á laataal Yesu Krisita koyi tiyan ne a daga ma u bonye. Krisita laa súu dee bulon ne, aŋ tuŋ u w提醒 hu tuya a daga ma ḥmanu hu á aa sí tuja a kaŋ mübol aa bí kaŋ tenii.

11 Wíwelieye no wiya re Wíusi lú ñ dí ñ yaa kpambuya, a basi ba kí tuya nala, a kpa ba kí daga nala me.

12 N aa basi wiweliye no re tuŋ ñ kí na twara no. Amé abee twara no ñ aa naa bulon, ka híusi bí kana ñ, beewiya ñ gyiŋ nal hu ñ aa laa di re. N laa di re anu u aa wuwo u deŋ wú hu ñ aa kpaa we u nosi tuya welinj ne a mu pele kyee hu Yesu Krisita aa sí mügi ko.

13 Wiya hu bulon ñ fa aa daga i yaa wíti re. Ee wiya, kaŋ ba welinj a kí tuŋ ba. Laadii hu bee kyori hu i aa kana akuu á bee Yesu Krisita aa yaa kídigi wiya, yaa kuwokeri aŋ kaŋ gée welinj.

14 Wiyesi Welii hu aa we á tiyan dee tiyan, kaŋ wiweliye hu Wíusi aa kpaa we i nosi tuya welinj.

15 I gyima anu Krisitabiisi hu bulon aa lú Esiya paalvú fáá wiya ñ ta re. Haali Figyclesi abee Hemogyinisi bulon me gba fáá wiya ñ ta re.

16 Ame η aa sul Wīsī re dī u fā Onisifōrōsi abee u duya nala buloŋ sikii, beewiya sanja hu η gyi aa we nītōdīya tīyan, u gyi ville ko fīyēlī η bembii re welinj. U gyi bī fāā hūsī anū ba aa kana η to nītōdīya tīyan wīya.

17 U gyi aa ko dī u pele Roma paaluv, u gyi gōllī kyē η ne abee sīfiyāsi a mō na η.

18 Wīsī si lej dī á Tūna Krisita fā u sikii kyēs hu u aa si mīgī ko. Ka i tū me naa gēe u gyi aa kyiyeli η ne sanja hu η gyi aa we Efiso tīyan.

2

Ki tīj Yesu Krisita abee wītū

1 Nī biye, ki sul Wīsī dī u tīj Krisita bōnyē tīyan a tīya i dee.

2 Wīya hu buloŋ i aa niya dī η basa nīgyamāa tīyan, i mē kpa ba tū a daga nala aa kaj wītū dī ba me wuwo kpa ba a daga ba dōntūsī.

3 I aa yaa Yesu Krisita laalyuwol aa kaj wītū wīya, kaj welinj a me na i towara tol.

4 Laalyuwol buloŋ ha aa we yuwo tīyan, u aa ki lugā re dī u yuwo yuwo hu dī u nīhiyawu tej fīyēlī. Ee wīya, u bīl aa bee kpa u sīya ki we wīduñsī tīyan.

5 Ee tū re nala hu aa fā ki pagīsī dōmōj me. Dī kīdīgī buloŋ ne bī tīj mīrisī hu ba aa binj tīya ba fāyī hu tīyan, u bī si wuwo fā dī.

6 Pīparī hu me buloŋ aa yaa sīfiyān tīna, u re maga dī u laa sīya di u baga kīna.

7 Kpa wīya no η aa basī ki tīya i a we i nyuu tīyan a ki bīnī beewiya á Tūna Yesu si surī i hakīla dī u wuwo gyīn ba memīi welinj.

8 Ta yēnje anū Wīsī kyīsī Yesu Krisita aa yaa Deviti doho nal sūn tīyan ne. Wīweliye hu Wīsī aa kpaā tīya η, η ki basī re gēe.

9 Wīweliye no basī re tīj η ki na towara nyē, ba paalī vūwa η abee kyōrūmo anū η aa yaa wībōñyaal. Ame ba bī si wuwo kaj Wīsī wībīi hu ke vūwa.

10 Eewīya, dī wīl buloŋ aa yaa η me, ka η aa kaj mala re akuu nala hu Wīsī aa līya wīya, dī Wīsī tīj Yesu Krisita tīyan a laa ba me ta dī ba we Wīsī lee, a na u gañdarī hu aa we doj ki mu deñdenj.

11 Wīl no η aa basī ki tīya ma yaa wītū re,
Dī á bee Yesu buloŋ ne sūba, ee ke,
á beel-u buloŋ me re bīl si kaj mībol.

12 Dī ámaa re kaj mala,
á beel-u buloŋ ne si di u koro hu.
Dī ámaa re baa á bī gyīn Yesu,
u me si maakyīye baa dī u bī gyīn ma.

13 Dī ámaa re bee tuja u abee wītū,
u ke ha kaj wītū re,
beewiya u bī si wuwo mīrī u tu.

Wīsī tuñtūnnī hu tōma aa fīyēlī Wīsī tej

14 Basī tīya Krisitabiisi hu buloŋ anū ba ta ko ki yēnji wīya no kīdīgī buloŋ, aŋ kōrisī ba dīgīna abee sīfiyāsi Wīsī sīya tīyan dī ba lej nyūñtaaduwo wībasī bee dōmōj. Beewiya wīya no bī kaj tōnō kīdīgī buloŋ tīya nala hu aa nūl ba see kyogisi duj.

15 Yaa i sīfiyān buloŋ di Wīsī laa i yaa tuñtūnnī hu tōma aa fīyēlī tej ne, a yaa tuñtūnnī hu aa bī kaj wīl buloŋ aa si lej dī hūsī kana i i tōma tōmīl tīyan, a yaa nal hu aa daga Wīsī wītū hu me u būwanj.

16 Lii i tii lii wiya hu aa bee fiyeli Wiusi teñ basii tiyan. Beewiya wiya no aa leñ nala mari kpa ba hal yiya Wiusi re.

17 Nala no irin wiðagiya aa pisa gee re anii naawal aa kpa nal nañpurñ bulon di gee. Hamineyoabee Filetusi re yaa nala no badomoy.

18 Nala no balya nyugisa witu hu ñmanii tiyan ne, anj kanj nala hu aa laa Yesu wiya di badomoy me hakillu ki vuqimi abee wiya hu ba aa basi tiyan. Beewiya ba aa daga nala re anii sañja hu nala aa si sii svv tiyan teñ para re.

19 Amë Wiusi witu hu ke sina gee re anii gyememiduwo aa bi si maakyiye gyigisi. Wu hu ba aa saba u tiyan ne nye: "Á Tuña Wiusi gyin nala hu aa yaa u nala re," a bil baa, "Nal hu bulon aa baa u yaa u nal, u tuña maga di u leñ wiðomo yayi re."

20 Dibal ke bulon tiyan, kidigbañsi irin irin bulon ne aa we doñ. Badomoy aa yaa salma kumarya re, badomoy yaa silbasi, badomoy me yaa daasi kumarya, badomoy me yaa kyul kumcoolya. Ba aa kpa gbañsi no badomoy bin ne a kanj ki we kidiiliye kyebala kyee ñuñ, anj kanj badomoy me ki we kidiiliye kyee ke bulon.

21 Ee tii re di nal le lii u tii wiðomo yayi tiyan, Wiusi si kana u tuña ki tuñ u sıfıyan tuma ñuñ. Beewiya ee daga nii Wiusi leñ u yaa tıpuñtuñ tuña re a bi kanj bisañ bulon u siya tiyan. Ee wiya, u yaa siri re di Wiusi kana u tuñ tuñweliye ke irin bulon.

22 Lii i tii a lii wiðomo hu bapuwasiya bee hatoliye aa ki yaa tiyan. Amë i bee nala hu aa kyuwali Wiusi abee ma tidiñ bulon maga di ma kanj tıpuñtuñ ne a siñ ma laadii tiyan welinj a kanj kyori abee nyuvudigi.

23 Ta kpa a tii ki mal nala hu aa kanj nyuvutaduwo laama, beewiya i tii gyima anii kaası re yaa wiya no katen.

24 Ka Wiusi tuñtunni me bi maga di u ki kaa kaası. U maga di u kanj bonye bee nal bulon ne, a wuwo ki daga nala welinj, anj kanj kenyiri me.

25 U maga di u kpa sıfıyalı re a daga wiya siya a ki tiya nala hu aa bi siñ u wii tiyan. Kapuwó kyee kidiñ Wiusi si suri ba siya di ba birimi lii ba wiðomo tiyan a ko gyiñ witu hu.

26 Nyee re si leñ di ba birimi ba hakillu a mari kanj wiçiyuñ a kanj ba tii lii Sıtaani barigı hu tiyan, beewiya u fa bara kanj ba re, a leñ ba ki tii u kyeri.

3

Saya hu dunıya tenii aa si ko kpaga nala si viya Wiusi tiyiñ

1 N biye, laa wii no biñ nii aa bee kyuwori doñ: Sañja hu dunıya tenii aa si ko kpaga, ba si lori künkaj a tiya nala.

2 Beewiya nala si kyil ba tii abee molbiye ñuñ wiya. Nala si ki daga ba tii anj kanj ba tii ki gyigisi, ka di nyuvusima ñuñ yaa ba kuñ bee disi. Ba bi si ki nii ba kuwoma bee ba nimma nyowa. Nala si yaa kanjdogilo, a bi si ki fá Wiusi me gba.

3 Nala bi si kanj kyori, a bi si kpa wiya ki kye ñomoy. Ba si ki kyogi ñomoy fene, a bi si gyiñ ba tii kanu, nala si bomo anii naakyige, anj ha haası wii bulon aa yaa wiwelii me.

4 Ba si ki lii ñomoy hala, a bi si ki yaa wiya bee ba hakillu, anj ki daga ba tii künkaj, a kyo ba ñuñ wiyaalıya a te Wiusi.

5 Ba aa ki yaa wiya gee anii ba aa kyuwali Wiusi, amë witu tiyan, ba bi laa di anii Wiusi kanj wii bulon dee re. Ta leñ di i bee nala no irin pe wii bulon.

6-7 Nala no badɔmɔn aa lwołi gyvū nala dūsi re, a mɔri haana hu hakulli aa muro a laa ba hakilli tija. Haana no iriñ tui wi'bom̄o ba aa yaa aa wuwa ba re, ka ba kī tij ba tenbjii wikeyeļya iriñ yuga tiyan. Haana no aa kī lugà re dì ba gunni wiya saja bulon ame ba ha bì maakyiye wuwo gyiñ witu hu.

8 Eε hu Gyaanisi bee Gyambırısi gyl aa yan bì sū Moosi kīn tyan. Eε tui re nala no me bì sūn gbala witu hu. Nala no nyuni bee tuma, ba aa fugo nyiya wiya baa ba laa Krisita wiya di re.

9 Ame ba bì sì wuwo yaa gee mū siya, beewiya nal bulon sì na ba bambugiliŋ anii gee hu gyl aa puu Gyaanisi bee Gyambırısi.

Pɔɔl basi wiya kyagılı Timoti

10 Ame i ke gyiñ ñ wi dagiya abee ñ wiyaalıya abee wu hu aa kyılı ñ, ñ mu'bom̄ no tyan bulon ne. I gyiñ ee ñ aa laa Wüsì di re, a gyiñ gee ñ aa kaj kenyiri me. I gyiñ gee ñ aa kyo nala re, a bıl gyiñ gee ñ aa kaj mala me.

11 I gyiñ gee ba aa dögisi ñ ne abee gee ñ aa naa twara. I gyiñ wiya hu iriñ aa puu ñ ne Antiyoki bee Ikoniya bee Lisitira bulon tyan. Ba gyl dögisi ñ ne welinj, ka ñ ha kaj kenyiri. Ame ñ Tüna Wüsì lı ñ ne ba bulon tyan.

12 N aa kye di i gyima re anii nal hu bulon aa laa Yesu Krisita wiya di, a kī kye di u tui Wüsì n̄manu welinj, ba sì dögisi v.

13 Ame ni'bom̄ abee nala hu aa gölli kī mɔri nala, ba wi'bom̄ sì mari lɔr. Ba sì mari kī mɔri nala dì nala me kī mɔri ba.

14 Ame i ke ha kī yaa sıfıyan, aŋ kaj wiya hu i aa gunna a laa di me welinj, beewiya i gyiñ nala hu lee i aa gunni wiya no re.

15 A piili i biibiri tyan bulon, i gyiñ wiya hu aa we Wüsì Tej tyan ne. I gyima anii wiya no re wuwo tıya i wıgyıñ, a len i laa Yesu Krisita wiya di, u laa i ta.

16 Wüsì tej wu bulon lı Wüsì lee re. Wüsì re kpaa u Wiyesi Welii hu a we nala tyan ba sabı ba. Wüsì tej aa daga nala witu n̄manu re. Dì nal le yaa wu kyogi, u aa daga u wu hu u aa yaa kyogi re, a bıl wuwo daga u n̄manu hu aa maga dì u kī tija, a wuwo daga u gee u aa sì wuwo yaa a kaj tipulon Wüsì siya tyan.

17 Nyę re sì len di Wüsì twı̄tunni wuwo sūn kpaŋkpaj a wuwo twı̄tunweliye iriñ ke bulon.

4

Kı bası Wüsì Wiweliye hu saja bulon

1-2 Saja hu Krisita aa sì muḡ ko abee u koro, u sì di weye abee suvni bulon sırtıya. Eε wiya, á Tüna Wüsì abee á Tüna Yesu Krisita siya tyan, wu hu ñ aa kpaa kī tija i re nyę, yaa siri saja bulon dì i bası Wüsì wiweliye hu, ka dì nal le yaa wu kyogi bası u tıuna siya wiya tya u, aŋ kī daga ba n̄manu hu aa maga dì ba kī tija, aŋ kpa kenyiri bee sıfıyalı a bası wiya kī polli ba tenni.

3 Beewiya saja kidiğı sì ko pele dì nala bì sì yaa siri dì ba gyegili n̄u Krisita witu hu. Ame ba sì kī tij ba tui hakilli wikeyeļya tyan, a gölli kī kye dıdagila yuga dì ba daga ba wiya hu ba tui aa kye dì ba n̄u.

4 Ba bì sì kyo dì ba gyegili n̄u witu hu, ka dì ba muḡ kpa ba hakilli bulon we wiya hu aa yaa mula tyan.

5 Ame i ke, u maga dì i gyiñ kaj i tui re welinj wu bulon tyan. Dì twara re ko gyvū i me, kaj mala, a kī bası Wüsì Wiweliye hu, aŋ kī tı̄n tuma

hu buloŋ Wīisi aa kpaa we i nosi tīyan dī i tōma akuu i aa yaa Wīisi tuŋtunni wīya.

⁶ N basi wīi no kī tīya i re beewīya saŋa hu Wīisi aa sī len dī n mūbol ten dūnīya no tīyan pele re. U kī gēe anī ba aa kpaa n kī lī wīsolvū.

⁷ Yuwo hu tīyan Wīisi aa kpaaŋ we, n̄ yuwo lī re. N fāá maga gēe hu n̄ aa baa n̄ fā maga re. N̄ ha kaŋ wīya hu n̄ aa laa di me welin̄ ne abee wītu.

⁸ Lagilagī no, á Tīna Krisita saridiil hu aa kaŋ wītu, u mari tīpolon̄ kuworinypugī bine n̄ dī u kpa siili n̄ kyēe hu u aa sī mügi ko. N̄ dūn̄ me yāŋ daa u sī yaa gēe tīya ame abee nala hu buloŋ aa gyegili u mügi koyi.

Pccol sūl Timoti dī u yaa wīya badčmōŋ tīya u

⁹ Yaa i kuwokeri buloŋ an̄ ko n̄ lee lagi.

¹⁰ Beewīya Diması aa kyo dūnīya wīkanīya wīya, u vīya n̄ ta re aŋ fā mu Tesalonika. Kiresikeŋ me mu Galetiya paaluv̄ re, ka Titusi me mu Dalmaatiya paaluv̄.

¹¹ Luka dūn̄ ne ha we n̄ lee daha. Dī i re ko kī ko n̄ lee, pe kaŋ Maakī me kī ko, beewīya u kaŋ kiyelii tīya n̄ ne n̄ tōma tīyan̄.

¹² N̄ tīj Takikusi re u mu Efiso.

¹³ N̄ gyi leŋ n̄ gabal hu ta Kaapusi lee re Turowasi tīyan̄. Dī i ko kī ko, laa ko tīya n̄. A paa n̄ tenni hu me pe kaŋ kī ko, amarikpatiya tenni hu ba aa kaŋ teŋtigistiya mari hu.

¹⁴ Lugil hu ba aa yū Alizanđa gyi kpov̄ n̄ ne kūŋkaŋ. Wīi hu u aa yaa n̄, Wīisi dūn̄ ne si tun-u.

¹⁵ I tī me kī gyīma u wīya welin̄, beewīya saŋa hu á gyi aa basi Wīisi wīya u gyi kpaa nyūvutaaduwo kyēe ma re welin̄.

¹⁶ Saŋa hu tīyan̄ ba gyi aa piile dī ba dī n̄ sariya, nal buloŋ gyi bī sūŋ n̄ hal. Ba buloŋ gyi fāá vīya n̄ ta re. Amē n̄ aa sūl Wīisi re dī u leŋ wīi tīya ba.

¹⁷ Amē á Tīna Yesu Krisita gyi sūŋ n̄ hal le, a tīya n̄ dee n̄ wuwō basi Wīisi wīya nala hu aa bī yaa Gyūuma buloŋ nū, aŋ lī n̄ sūŋ būwa hu tīyan̄.

¹⁸ Á Tīna Yesu Krisita sī lī n̄ wībōŋ buloŋ tīyan̄, a po n̄ welin̄, a kana n̄ gyīŋ mu gyūn̄ u koro hu tīyan̄ wīsibee tīyan̄. U sī na danni a kaŋ ki mu deñdeñ. Ami.

Kyūwal kateŋse

¹⁹ Kyūwali Pirisila abee Akula tīya n̄, a kyūwali Onisiforosi abee u dīya nala buloŋ me.

²⁰ Irasitu gyi mügi hōŋ Korinti tīyan̄ n̄, aŋka n̄ leŋ Turofimosi me ta Miletu tīyan̄, beewīya u gyi bī kaŋ laaŋfiya.

²¹ Yaa sīfīyan̄ an̄ ko daha, ka dī puwo na luri. Yubulusi abee Pudeŋsi abee Liinusī abee Kulodiya, abee á nūmmabalīya Krisitabiisi hu buloŋ aa kyūwali i.

²² Á Tīna Wīisi sī we i lee. Wīisi bōnye sī we ma buloŋ lee.

TEN HU POCOL AA SABA TIYA TITUSI

1 Mìyan Pocol le sabi teñ no a kí tiya i Titusi. N yaa Wíusi tóntunni re, a yaa Yesu Krisita kpambiya me. Wíusi re hí ñ, a túma ñ dí ñ ko pe nala hu v aa liya tiyan, dí ba mari siñ ba laadii tiyan, a len dí ba gyin wítu hu bulon aa we á wíkyowal ñmanu hu tiyan. Nyé re sí len dí ba kí yaa wiya hu aa kpaa ñmanu Wíusi siya tiyan.

2 Dí gée wuwo leñ dí ba kan bayyela anu ba sí kan mubol hu aa bì kan tenii. Dúnya ha fa bì piili ka Wíusi gyi we nyowa anu v sí kpa mubol hu aa bì kan tenii a tiya nala. Wíusi me yan bee nyuya wiya. Wíusi wítu hu ba aa gyima abee ba laadii no bulon dóbó ba bayyela hu ba aa kana anu Wíusi sì tiya ba mubol hu aa bì kan tenni tiyan ne.

3 Sañja hu tiyan Wíusi aa kyo re, v kpa mubol no wiya daga ma v wiweliye hu tiyan. Wíusi á laataal le kpaa wíi no we ñ nosi tiyan, dí ñ laa basi tiya nala.

4 N sabi teñ no a kí tiya i Titusi re. Akuu á bulon aa laa Yesu wiya di wiya, i yaa ñ biye tu re. Á Kuwo Wíusi abee á Laataal Yesu Krisita sì kyiyeli i a len dí i hón abee laanjfya.

Wíi hu Titusi aa maga dí v yaa Kiriti paalvu tiyan

5 Wíi hu aa tñ ñ leme i Kiriti paalvu tiyan ne yaa dí i wuwo kan wiya hu fa aa maga dí a yaa ka á bì wuwo yaa, a pe pe dómōn. Ka dí tóo bulon tiyan me dí i hí Krisitabiisi słaala doñ anu ñ aa daga i gée.

6 Silaal bulon maga dí v kan gyogiweliye re, a ta kan wíkyogii bulon nala lee. V maga dí tñna kan hadigí re, ka v biisi me bulon laa Yesu Krisita wiya di. V maga dí v tñna kan gyogiweliye re, a ta leñ dí nal bulon basi wíbón a mu kí tile v tiyan, a ta kí yaa wílaama koo a bee tñ nihiyasí nyovsí.

7 Wíusi tóntunni-hiyawu bulon yaa nal hu Wíusi aa kpaa v túma we v nösi tiyan ne. Eewiya v bì maga dí v tñna kan wíkyogii bulon nala siya tiyan. V bì maga dí v kí daga v tñ, koo v yaa baantoso tñna, koo v yaa sunyowal, koo v yaa nal aa kí girigiri koo nal hu aa kyo molbiye wiya kùñkañ.

8 Amé v maga dí v tñna kí deñ nihowala nyuu welij ne, a kyo wiweliye yayi duñ. V maga dí v gyin v tñ kanu re, a yaa ntñ me. V maga dí v yaa tópoluñ tñna re, a ta kan bisin bulon Wíusi siya tiyan, a gyima v tñ kanu wídagaya hu bì yaa wítu.

9 V maga dí v tñna kan Wíusi wiweliye hu aa kan wítu welij ne anu á aa daga v gée, a wuwo daga v dóngtñsi wítu hu ba kí tñja. V bìl maga dí v wuwo daga nala hu aa basi wiya kí kyogi wítu hu á aa tñ, dí ba gyima anu ba wídagaya hu bì yaa wítu.

10 V maga dí i kí yaa wiya no bulon ne, beewiya nala yøga a we ma tiyan doñ a kan kalñbaani, a bee kyé dí ba kí tñ nal bulon nyowa, aŋ gólli mori nala kí banj abee wícooni basi. Amaríkpatiya nala hu fa aa tñ Gyuumá wíkyowal ñmanu hu aŋ mügi ko laa Yesu wiya di.

11 V maga dí ba len wiya hu bulon ba aa basi re, beewiya ba aa daga wiya hu aa bì maga dí ba kí daga re, a len gyanwuwo pilime nala kpa wiya hu ba aa laa di a kí ta. Ba bulon me yan, molbiye wiya re tñ ba kí yaa gée.

12 Kiriti tumma vugul kıldıgi tıı gba gyı bası doj nala wiya re a baa, Kiriti tumma bulon yaa wınyıyela re, a yaa nıbom, a yaa naboliŋ timma, a yaa teñwıı timma me.

13 Wıı hu u aa basa yaa wıtı re. Eewiya, nosı ba abee sıfıyası dı ba sun wıtı hu ba aa laa di tiyan welinj.

14 Bil bası tiya ba dı ba ta kpaa ba nyuni we Gyuumaa naabaala wıkanıya tiyan, a ta kı tıı nala hu aa viya Wıısi wıtı hu nyıwa me.

15 Nala hu aa kaŋ tıpıvıŋ, kıŋ bulon me welliye re ba lee. Amę bisin tumma hu aa bi laa Wıısi wiya di ke lee, kıŋ bulon yaa kıboŋ ne. Wıtı re, ba tıı bee ba hakıllı bulon ne birise. Ba bı gyıŋ wıbɔŋ bulonj.

16 Ba aa bası anıı ba gyıŋ Wıısi re, amę ba wiyaalıya daga anıı ba bı gyıŋ Wıısi. Ba wiyaalıya lıro, ba bee nıı nal bulon nyıwa, ba paalı bı si wuwo yaa wiwelii bulonj me.

2

Wıtı hu aa maga dı i ki daga Krisitabiisi hu

1 Amę i Titusi ke maga dı i ki daga wıtı hu aa kpaa nımanıı Wıısi sıya tiyan ne.

2 Bası tiya hanlıhiyası hu aa we ma tiyan dı ba lej dı ba sıya fiyeh, a kan gyogiweliye, dı nala tiya ba gyırıma, a kaŋ ba tıı welinj, a gyıŋ wıtı hu ba aa laa di welinj, a kyo nala, a kaŋ mala ba laadıi tiyanj.

3 Bası tiya hanlıhiyası hu me dı ba kı yaa wiya hu aa daga anıı ba aa fá Wıısi re. U bı maga dı ba kı gaa nala hala, koo dı ba yaa sinyıwala. Amę u maga dı ba kı daga wiya hu aa welliye re, dı gée wuwo lenj.

4 dı ba wuwo daga hatoliye me dı ba kyo ba balama abee ba biisi,

5 a wuwo kaŋ ba tıı welinj, a ta kı yaa wılaama, an kı deň ba dıya nala nyuu tiyanj welinj, a kaŋ bonye, a kı tıı ba balama nyıvısi welinj, dı nal bulonj ta wuwo bası wıbɔŋ bulonj Wıısi wiwelie hu lugó tiyanj.

6 Bası gée tıı tiya bapıwasıya hu me, abee sıfıyası dı ba me kaŋ ba tıı welinj wıı ke bulonj tiyanj.

7 I Titusi, wıı ke bulonj tiyanj, lej dı nala na i wiyaalıya aa welliye dı ba kı tıja. Wiya hu bulonj i aa dagı tiyanj, lej dı ba na anıı i kaŋ wıtı re abee sıfıyası.

8 Lej dı i wıbasıya bulonj yaa wıtı, dı nal bulonj ta wuwo kaŋ wıı tarı ba tiyanj. Nyę re si lej dı hıusı kaŋ nala hu aa bı sun ma kıŋ tiyanj, beewıya ba bı si na wıbɔŋ bulonj á tiyanj a bası.

9 Bası tiya yosi me dı ba kı tıı ba timma nyıvısi wıı ke bulonj tiyanj, dı ba timma tenni fiyeh ba nyuu tiyanj. U bı maga dı ba laa wiya kı bası ba nyıvısi tiyanj.

10 Ba ta kı gaa ba timma kına. Amę ba wiyaalıya bulonj tiyanj, u maga dı ba lej dı ba timma laa ba di re anıı ba kaŋ wıtı re. Dı ba aa re aa yaa gée, ee re si lej dı nal bulonj gyıma anıı á Laataal Wıısi wiwelie hu yaa wiya aa kaŋ tıja re.

11 U maga dı ba kı yaa wiya no bulonj ne, beewıya á Tıuna Wıısi kaŋ u bonye dagı ma re, dı u tıj gée tiyanj a laa nal bulonj ta.

12 Wıısi tıj u bonye no tiyanj ne aa daga ma dı á viya wiya hu aa bı kpaa nımanıı u sıya tiyanj. A bı daga ma dı á ta kpaa á nyuu we dıniya wıkanıya tiyanj, amę u maga dı á gyıŋ kaŋ á tıı welinj ne, a kaŋ wıtı me, an kı tıj Wıısi nımanıı dıniya no tiyanj.

13 Á aa we dıniya no tiyanj nyę, á aa gyegili haŋ kyebal hu á Wııbal abee á Laataal Yesu Krisita, aa si ko abee u gandarı re.

14 Á wiya re tui u suba, dí u laa ma ta á wiþomó bulon tuyañ a piisi á bisin bulon ta, dí á yaa u tui nala, a yaa nala hu aa kpa ba nyuu we wiþeliye yayi duñ tuyañ.

15 Eewiya, wiya no re maga dí i kpa kí daga nala. Kpa Wíusi dee hu u aa kpa ba tuya i a basi teñ polli wiya kí tuya ba, anj basi nala hu aa yaa wiþomó me siya wiya kí tuya ba. Ta leñ dí nal bulon kpa sui gyuu i.

3

Wiya hu Krisitabiisi aa maga ba kí yaa

1 Bil mari basi tuya Krisitabiisi hu anii u maga dí ba kpa ba tui tuya ba sulaala re abee nala hu aa deñ ba nyuu, a kí tui ba nyuwa, anj yaa siri dí ba yaa wui ke bulon aa weliyi.

2 Basi tuya ba dí ba ta kí gaa nala hala. U bí maga dí ba kyo kaasi, ame u maga dí ba leñ ba bee nal bulon wiya weliyi re, a leñ dí ba siya fityeli welij nal bulon lee,

3 beewiya á bulon me fa yaa bambugo re, a fa bee nií nal bulon nyuwa, a fa yaa ninyugisuya Wíusi ñmanii tuyañ. Á tui teñbii wiþyeelelya iriñ ke bulon fa aa kyil ma fa yaa wiþomó doñ ne, a kañ ma birumí yosi á kí tui ba. Tíbiñþomó abee tihollí duñ ne á fa kana abee dómorj. Nala fa haasi ma re, á me fa haasi ba.

4 Amé sanja kíðigi aa ko pele, á Laataal Wíusi kañ u bonye abee u kyori daga ma re a laa ma ta.

5 U bi kí anii á wiyaweliye yayi re tui u laa ma ta. Amé u aa fáá á sikii wiya re tui u laa ma ta. U Wiyesi Welii hu tuyañ ne u tui a sasi á wiþomó bulon ta, anj tuya ma miþofalii anii ba aa mari lól ma.

6 Wíusi tui á Laataal Yesu Krisita tuyañ ne a kpa u Wiyesi Welii no we á tuyañ welij.

7 U bonye tuyañ ne u leñ á yaa tıpuñ tımma u siya tuyañ, a yaa u balıya, a kañ bayiyela anii á si kañ miþbol hu aa bi kañ tenii.

8 Wui no paalí yaa witu re. Eewiya, ñ a kye dí i mari basi wiya no welij ne a tuya nala hu aa laa Wíusi wiya di, dí ba kpa ba nyuni we wiþeliye yayi tuyañ sanja bulon. Beewiya wiya no yaa wiþeliye re, a kañ tóno tuya niþwobinj bulon.

9 Amé ma ta kañ wiþooni kí kpa dómorj. Ma ta doðisi ma tui a kí díusi ma naabatuugo ma fene. Ma yan leñ hiyawu-hiyawu bee dómorj, a ta kañ Wíusi mísisi hu Moosi fa aa saba tuya ma me wiya kí kaa dómorj. Beewiya, wiya no bulon yaa wiþooni re, a bi kañ tóno bulon.

10 Dí nal bulon ne we doñ a bi vwuwa dí u siñ po witu hu i aa dagi, anj kpa nyuutaaduwo we nala hu tuyañ, dí i ko ñmaa liyesi u anii buþya, ka dí u ha bi nií tuya i, ta leñ dí i beel-u bul pe wui bulon.

11 Gyuma welij anii nal no tui a yaa wiþonyaal le a bee kye witu. U tui wiyaaþiya di u sarıya re, u tele.

Wíkateñse

12 Ní si tui Atiması koo Takikusi dí u ko i lee. Dí u re ko ko, yaa kuwokeri anj ko kyem-ñ Nikopoli tuyañ, beewiya ñ yaa ñ hakla re anii ñ si hoñ doñ du puwo sanja ban mu.

13 Dí Ziina, saridiil hu, abee Apolo re ko yaa siri dí ba vala ba ñmanii hu, yaa kuwokeri anj pe ba tuyañ welij, a tuya ba kíñ hu bulon ba aa kye.

14 U maga dí Krisitabiisi gyin̄ ḡee hu ba aa s̄i kpa ba nyuni we wiweliye yaȳ tyan̄ ne, dí ba wuwo k̄i p̄e nala hu aa maga dí ba p̄e tyan̄. U maga dí ba k̄i t̄n̄ t̄njweliye re, dí u kañ̄ t̄n̄o a tiya nal bulon̄.

15 N̄ bee nala hu bulon̄ aa we dahan̄ aa kyowali i. Kyowali á kyan̄si hu bulon̄ me aa laa Yesu wiya di tiya ma. W̄isi s̄i kiyeli ma bulon̄.

TEN HU POC LAA SABA TIYA FILEMCJ

1 Mıyan Pooł ba aa kaŋ to nítodiyaj á tūna Yesu Krisita wıya, abee á nūnabiye Timoti re sabı teŋ no a kí tiya i Filemcj, á kyaŋkyoolii, abee á tuŋtuŋni-don,

2 abee Krisitabiisi hu aa laŋŋi i diya tiyanj, abee á nūnatoluu Afija, abee Akipu, nal hu á beel-ü bulonj aa lugı dí á leŋ dí nala gyuma anu Wıusi wiweliye hu yaa wıtu re.

3 Á Kuwo Wıusi abee á Tūna Yesu Krisita bonye abee ba ftyelvı sı we ma lee.

4 Dí miyanj ne ko kí kyvwali Wıusi saňa ke bulonj, η aa liisi i wıya re, a kyvwali Wıusi aŋgyuwasa.

5 Beewiya, η aa nu εε hu i aa kyo Krisitabiisi bulonj ne, abee εε hu i aa laa á Tūna Yesu Krisita wıya di.

6 N wısuñlı re yaa dí Wıusi pe i tiyanj dí i mari kí bası Yesu Krisita wıya hu i aa laa di, dí εε leŋ dí i gyıŋ wiweliye hu bulonj á aa kana akuu á bee Yesu Krisita aa yaa kídigi nyubaanıŋ.

7 N naabiikpıyana, εε hu i aa kyo Wıusi nala, v yaa η teñfityelvı re kuiŋkaŋ, a leŋ η teŋ me polli, beewiya i leŋ Wıusi nala bembije ftyeli re.

Pooł sıv Filemcj di u kaŋ Oniisimu welinj

8 Krisita wıya, η kaŋ ɣmanıı re η fa aa sı wuwo fila i dí i yaa wıu hu aa maga dí i yaa.

9 N fa sı wuwo kpa filıı beewiya, η yaa nal aa laa Yesu Krisita naası sıŋ ne, ka ba ha kana η to nítodiyaj gyınaŋ v wıya. Amę kyori tiyanj ne η kpa suñlı nyę.

10 N biibaal Oniisimu wıya re η kí sula i. U kui gęe re anu η tui biye Krisita tiyanj, beewiya η tiyanj ne v tıja a laa Yesu wıya dí saňa hu η aa we nítodiyaj tiyanj.

11 U fa bı kaŋ tono tiya i. Amę laglagı no v kaŋ tōnɔ tiya η beel-i bulonj ne.

12 N leŋ v mügi kí ko i lee re, amę v wıya döbő η bembii tiyanj welinj.

13 N ha aa we nítodiyaj Yesu Krisita wiweliye hu wıya nyę, η fa kyo dı v we η lee daha re, a fa laa i nyuu kí kiyeli η.

14 Amę η bee kye dı η fila i dı i kiyeli η. N aa kye dı i kiyeli η ne i tui kyeri tiyanj. Eewiya, η bı sı yaa wıu bulonj dı i bı laa nyuwa.

15 Kapuwo wıu hu aa tıŋ Oniisimu gyı lıı i lee kyeyę baŋmana re yaa dı v mügi ko i lee a we don deňdeň kí mu.

16 Oniisimu fa yaa i yonj ne. Amę laglagı no, v bıl bı yaa i yonj duŋ, v tee i yonj ne. U yaa á nūnabiye tui re Krisita wıya. U wıya döbő η bembii tiyanj ne welinj. Amę η gyuma anu v wıya gba kyla i te η ne, akuu v aa yaa i yonj abee i naabiye bulonj á Tūna Yesu tiyanj wıya.

17 Dı i re gyuma anu η yaa i tuŋtuŋni-don Krisita ɣmanıı tiyanj, εε ke dı v re ko mügi ko, kana v welinj anu i fa aa sı kana η tui gęe.

18 Dı v re fa yaa wıu kyogi i, kpa v anu miyanj ne yaa gęe. Dı v re fa dii i kyıŋ me, kpa v nu miyanj ne diye.

19 Miyan Pooł, η tui noŋ ne η kaŋ sabı wıya no kí tiya i. N baa, "N sı tuŋ kyıŋ hu bulonj v aa diye." Amę yaŋ ta yeňje anu i me dii η kyıŋ ne,

beewiya miyan Pooł tiyan ne i tiya a na mibofalı hu i aa kana Krisita tiyan.

²⁰ Σεωιya, η naabiikriyana, η aa svla i á Tuna nyubaanlı, yaa wu no tya η. Akuu á aa yaa kidigi Krisita tiyan wiya len di η ten fiyeli.

²¹ N laa di re anu η aa sabi wu no ki tiya i, i si yaa wu hu wiya η aa svla i. N gyuma anu i gba si yaa te gęe.

²² Pe mari diya me binj, a yaa siri ki po η nmanu, beewiya η laa di re anu ma aa kyowali Wissi ki tiya η wiya, Wissi si laa ma bulon svli, a len di η mügi ko ma lee.

²³ Epafirasi me ba aa kaŋ to pe η tiyan akuu Yesu Krisita wiya me aa kyowali i.

²⁴ N ṭoŋtuŋni-dəŋtūŋsi Maakı abee Arisitaakusi abee Diması abee Luka me aa kyowali i.

²⁵ Á Tuna Yesu Krisita bonye si we ma bulon lee.

TEN HU BA AA SABA TIYA HIBBURU TIMMA

Wīsī tīya v Biye tīyā a bāsī wīya tīya mā

1 Faafaa hu tīyā. Wīsī gyī lej v tīyādaala tūj nīmāngyamaa re a villi bāsī wīya a tīya á naabaala.

2 Amē gyīnaaj sīgballya no kē, v Biye tīyā ne v tīya, a bāsī wīya tīya ma. Wīsī Biye no tīyā ne v tīya a mari dūniya kūj kūj buloñ a bīl hī v me a kpa dūniya kūj kūj buloñ tīya v.

3 Biye hu tīyā ne á kī na Wīsī gañdarī aa maga gēe. Ee Wīsī aa kīya, ee tū re biye hu me kī, ka v kañ v wībīi hu aa kañ dee a kī deñ dūniya kīna buloñ. U aa sasī á wībōmo ta hal tīyā, v hōj Bakōo noduu login tīyā ne wīsībee tīyā.

Wīsī Biye hu re tee Wīsī Mañkasi

4 Ee wīya Wīsī Biye hu re tee mañkasi buloñ. Fej hu me Wīsī aa kpaas tīya v, v re tee fej hu mañkasi hu aa kana.

5 Beewīya, Wīsī ha bī maakyiye bāsī tīya malīka buloñ a baa:
"Yaa ñ Bībaal le,
mīyan ne yaa i kuwo gyīnaaj." U bīl bī bāsī tīya malīka kīdīgi buloñ me a baa:

"N sī yaa i Kuwo,
di i me yaa ñ Biye."

6 Amē sañja hu v aa kye dī v ta v Bīhiyawu hu dī v ko tuu dūniya, v basa re a baa,

"Malīkasi buloñ maga dī ba kī kyūwah v re."

7 Wīya hu Wīsī aa basa a mu tile v malīkasi tīyā ne nyē: U baa,

"N leñ ñ malīkasi kū geē anū puwo
a leñ ñ tōñtūnna me kū geē anū dīngel."

8 Amē wī hu v aa basa a tile v Biye hu tīyā ne nyē: U baa,
"Wīsī, i koro sī we doñ a kañ kī mu deñdeñ.

Tīpūluñ ne sī yaa i kuwōrīdaatīgi dī i kañ kī deñ i nala."

9 "I kyo wiweliye re añ haası wībōmo.
Ee re tūj mīyan i Wīsī kpa i yohuñ a te i dōñtūnsi buloñ, a leñ i teñ ftyeli.

10 U bīl baa,

"I á Tūna, i re taa tarjha buñbuñ hu tīyā,
a ta wīsīnyuu me."

11 Wīsīnyuu abee tarjha buloñ sī nyugisi, amē i ke ha sī we doñ.
Ba buloñ sī bīrumi kībūniya, a kōsi anū ganni aa kōsi geē.

12 I sī kañ ba kpeme anū gal.

Ba sī bīrumi kībūniya anū ganni.

Amē i ke bee bīrumi. I mībol me bī sī maakyiye teñ."

13 Wīya hu Wīsī bīl aa basa tīya v re nyē: U baa,

"Ko hōj ñ noduu login,
ka di ñ yuwo di i dōmo buloñ teñ."

Malīka bee re Wīsī ha maakyiye bāsī wī no tīya?

14 Bekine re yañ yaa malīkasi? Ba yaa dūnsi re, a tūma kī tīya Wīsī.
Wīsī aa tūj ba re ba mu kī pe nala hu v aa sī laa ta tīyā.

2

Wüssi yaa wibal le v aa laa ma ta

¹ Akuu wü no wiya, v maga dı á kaŋ wiweliye hu á aa niya welin ne, dı wü buloŋ ta ko viisi ma mu gama.

² Wiya hu malikası gyı aa bası tiya á naabaala gyı yaa witü re. Dı nal le gyı viya ba tıŋü, koo dı nal le gyı kyogi ba kıdigi buloŋ, Wüssi aa dögisi v gęe aa maga re.

³ Dı nye re yaŋ we doŋ, wibee re sı laa ma dı ámaa re kpaa á hal yiya wibal hu Wüssi aa yaa a laa ma ta. Á Tuňa Yesu re laa sıya bası laatayi no wiya, ka nala hu a nü wü hu me kyosi bası tiya ma anü v yaa witü re.

⁴ Wüssi tu me daga anü wü hu ba aa basa yaa witü re, beewiya v kuu wü hu wiya re a yaa wıkperiyə abee wımagıla aŋ kpa v Wiyesi Welii bonye kına me tiya nala v kyeri tiyanj.

Nal hu tiyanj á aa sı tiya a na laatayi

⁵ Malikası nosi tiyanj daa Wüssi kpa tanjhafalı hu aa sı ko we. Tanjhafalı no wiya re á bası kı tiya ma nye.

⁶ Wüssi teŋ loginj kıdigi tiyanj ba baa,

"Bekiŋ ne yaa nihuwo宾, i ki bıunı v wiya, bekiŋ ne yaa nihuwo宾 biye me i ki deŋ v nyuu tiyanj?

⁷ I aa taa nihuwo宾, i leŋ malikası te v muhü re kyeyę baŋmana, a leŋ nihuwo宾 kaŋ feŋ abee yohuŋ.

⁸ Ka i kpa kına buloŋ me a we v nosi tiyanj.

I aa kpaa kına buloŋ we nihuwo宾 nosi tiyanj gęe, ee daga anü kın buloŋ bıl tuwo v aa bı kaŋ v dee. Amę lagılagı no, á bı naa dı nihuwo宾 kaŋ dee kına buloŋ nyuu tiyanj.

⁹ Wüssi fa leŋ v malikası re te Yesu muhü. Amę lagılagı no, á naa anü Wüssi kpaa Yesu yohuŋ ne, a leŋ v kaŋ feŋ me, beewiya v naa tuwara re a suba. Wüssi bonye tiyanj ne v fa yaa gęe, dı v wuwo laa nihuwoBisi buloŋ nyuu a suba.

¹⁰ Wüssi re taa dönya kına buloŋ a kı deŋ ba me. Ee re tıŋ v maga dı v leŋ dı v biigymaa ko v lee, a me yaa gaŋdaala. Ee wiya re tıŋ v leŋ Krisita, laataal hu tiyanj ba aa sı tiya a na laatayi sıŋ lee hu aa maga beel-v a na tuwara, a suba, dı v wuwo laa ba ta.

¹¹ Yesu re aa pıusi nala bısinj ta, ba yaa tıpułoj timma. Nal hu aa pıusi nala bısinj ta, abee nala hu bısinj v aa pıusa ta, ba buloŋ kuwo re yaa Wüssi. Ee re tıŋ v fa bı yaa Yesu hısti abee v aa sı yırı ba v naabalya.

¹² Wiya hu Yesu aa bası tiya Wüssi re nye:

"N sı bası wiya hu i aa yaa a tuya ḥ naabalıya.

"N sı dannı i nala hu aa laŋŋa kı kyuwahı i tiyanj

¹³ U bıl baa,

"N sı laa i di wü buloŋ tiyanj." A bıl baa,

"Na ḥ bee nala hu buloŋ i aa kpaa tuya ḥ."

¹⁴ Nala hu Wüssi aa kpaa tiya Krisita hu yaa nihuwoBisi re a kaŋ kyal abee teŋbiye. Ee re tıŋ Krisita me kaŋ v tı bırumı nihuwo宾 a kı ba, dı v wuwo tıŋ v sıvı tiyanj a yuwo di Sıtaamı, nal hu aa kaŋ sıvı dee.

¹⁵ U yaa gęe re dı v wuwo laa nala ta, nala hu aa fá sıvı, ee leŋ ba yaa sıvı yosi ba muibol buloŋ tiyanj.

¹⁶ Eewiya, v bı kı nü malikası tiyanj ne v ko dı v pe amę v ko dı v pe Abrahám doho nala tiyanj ne.

17 Εε re tñj u burumí nihuwobij a me kñ u naabiisi hu ba wñ buloñ tyanj. U yaa gee re dñ u wuwo ko yaa wñkyuwal silaala nihiyawu hu aa kanj witñ u naabiisi tyanj, a fá ba sikii u tuma tyanj, dñ gee leñ dñ Wñsi kpa ba wñbomo kye ba.

18 Sitaani magisi u re, u na tñwara welinj, ee wiya, u aa wuwo u pe nala hu Sitaani aa magisi tyanj ne.

3

Yesu re tee Moosi

1 Εεwiya, ñ naabalıya Krisitabiisi me aa nñ Wñsi yira hu, ma kpa ma hakulli buloñ we Yesu tyanj. U re yaa nal hu Wñsi aa tuma dñ u ko yaa á wñkyuwal-naaq no silaala buloñ nihiyawu.

2 U tñj nal hu aa lñ u nyuwa re abee witñ u tuma tyanj, anñ Moosi me gyi aa tñj Wñsi nyuwa gee tuma hu Wñsi gyi aa tiya u dñ u deñ u nala.

3 Á gyima anñ nal hu aa saa diya re maga dñ u laa feñ a te diya hu u aa saa. Ee tñ re feñ hu Yesu aa laa me yuga te feñ hu Moosi aa laa.

4 Diya ke buloñ aa we doñ, nal le saa. Ame Wñsi re taa kñj kñj buloñ.

5 Moosi fa yaa tñntunnitü re Wñsi nala tyanj, a tuma ki tuya Wñsi a fa laa siya basi wiya hu Wñsi aa si maakyiye basi.

6 Ame Krisita ke yaa Wñsi Biye re a kanj witñ, a ki deñ Wñsi nala nyuu. Dñ áamaa re kanj bembiduwo, ka dñ á baylyela me deye, ee re á si wuwo yaa u nala.

Wiyese hu Wñsi nala aa si na

7 Εεwiya, Wñsi Wiyesi Welii hu basi tya ma re a baa,
“Gynanj, dñ mamaa re ko nñ Wñsi taal,

8 ma ta yaa faasij, anñ ma naabaala gyi aa yaa faasij a lñ Wñsi hal pogo hu tyanj gee.

Hañ saña hu tyanj ba gyi magisi u re.

9 Doñ tyanj, ma naabaala gyi magisi u re welinj, abee ba
aa naa u wiyaalya bñsi molli balhya buloñ.

10 Εε re tñj u baaj gyi sii nala no buloñ nyuu tyanj, u baa,
‘Ba aa yaa ñ dawar re,
a bee tiña ñ nyuwa me.’

11 Εε re ñ na baaj a ñmíyesei a baa,

‘Ba bñ si maakyiye gyuñ lee hu ñ fa aa si leñ ba na wiyesi’ ’

12 Ñ naabalıya, ma po ma tñi welinj dñ ma kñdigi buloñ ta ko kanj hakulboñ koo hakulduwo aa si leñ dñ u lñ Wñsi hu aa weye hal.

13 Ame ma ki pe dñmon ma aa we gynanj sigballhya no tyanj dñ wñbomo ta wuwo mñri ma kñdigi buloñ, a leñ dñ u yaa faasij Wñsi siya tyanj.

14 Wiya hu á aa laa di buñbuñ hu tyanj, dñ áamaa re kanj ba welinj a kanj ki mu á kyessu, ee daga anñ á bee Krisita kñj yaa kñdigi re.

15 Wiya hu ba aa basa Wñsi teñ tyanj ne nyee:

“Gynanj, dñ mamaa re ko nñ Wñsi taal ma ta yaa faasij anñ ma naabaala gyi aa yaa faasij a lñ Wñsi hal gee.

16 Kibeema re gyi nñ Wñsi taal anj lñ u hal gee? Ba daa yaa nala hu Moosi gyi aa kanj lñ Igyipiti paalbu tyanj hu?

17 Kibeema nyuu tyanj ne Wñsi baaj gyi sii bñsi molli balhya gee? Ba aa re yaa nala hu gyi aa bi tiña u nyuwa, u leñ ba suba pogo hu tyanj.

18 Kibeema re Wñsi gyi ñmíyesei tya anñ ba bi si gyuñ lee hu u fa aa si len di ba gyuñ a na wiyesi? Ba aa re yaa nala hu gyi aa bi tiña u nyuwa.

19 Á naa anii ba aa bì laa Wìisi wìya di re tìŋ ba bì wuwo gyuu lee hù Wìisi fa aa kye dì ba gyuu.

4

1 Wìisi nyuwa hù v aa wee anii v sì leŋ dì á ko v lee á na wiyeso hù, v ha we doŋ nè. Eewìya, ma leŋ dì á gyiŋ tìya á tì weliŋ, dì wiyeso no ta ko buwo á kídigi buloŋ.

2 Beewìya Wìisi wiweliye hù ba aa basi tìya ma, ba gyi laa siya basi ba tìya á naabaala me re, ame ba gyi aa bì laa di wìya, wìya hù gyi bì kaŋ tòŋo buloŋ tìya ba.

3 Ame á nala hù aa laa wìya hù di, ámaa re naa Wìisi wiyeso hù anii Wìisi aa basi gée. U baa,

“N gyi naa baaŋ nè, εε re tìŋ ñ gyi ñmíyesi anii

ba bì sì maakyiye gyuu lee hù ñ fa aa sì leŋ dì ba na wiyeso.”

Abee v aa basi nyé buloŋ, ka á gyuma anii v yaa wì buloŋ teŋ nè a lì sanja hù v taa dñonya buloŋ.

4 Wìya hù ba aa basa Wìisi teŋ tìyaŋ a tile kyepes hù kyees re nyé: Ba baa, “Wìisi kpaa kyeyé badu re a mari dñonya teŋ, aŋ wiyesi kyepes hù kyees.”

5 U bìl basi wiyeso no tì wìya re Wìisi teŋ logiŋ kídigi tìyaŋ a baa, “Ba bì sì maakyiye gyuu lee hù ñ fa aa sì leŋ dì ba na wiyeso.”

6 εε daga anii nala badomoy nè sì na haŋ wiyeso hù. Ame nala hù gyi aa laa siya nii Wìisi wiweliye hù, ba bì naa wiyeso no beewìya ba gyi bì tìŋ wìya hù ba aa niya.

7 εε re tìŋ Wìisi bìl lì kyees kídigi a kì yìrì v Gynanę. εε hal tìyaŋ v gyi pusa re welin ka v bìl tìŋ á naabaa Deviti tìyaŋ a bìl basi kyees no wìya anii ba gyi aa laa siya basi Wìisi Teŋ logiŋ kídigi tìyaŋ gée a baa, “Gynanę, dì mamaa re ko nii Wìisi taal, ma ta yaa faasęń”

8 Sanja hù tìyaŋ Gyoosuwa gyi aa yaa Iziral timma sìlaal, v gyi bì wuwo tìya haŋ wiyeso hù. Dì v re fa wuwo tìya ba haŋ wiyeso hù, Wìisi fa bìl bì sì basi wiyeso kyees kídigi wìya gée hal tìyaŋ.

9 Nyé daga anii kyees kídigi re we doŋ, Wìisi nala aa sì wiyesi anii Wìisi aa wiyeso kyepes hù kyees gée.

10 Nal hù buloŋ Wìisi aa sì leŋ v na wiyeso, dì v tìna ko tòŋ tòma teŋ v sì wiyesi anii Wìisi me aa tòŋ v tòma teŋ aŋ wiyesi gée.

11 Faafaa nala hù gyi aa bì tìŋ v nyuwa wìya, ba gyi bì naa wiyeso no. Eewìya, ma leŋ dì á ke we dee a kì tìŋ v nyuwa dì wiyeso no ta ko buwo ma me.

12 Wìisi wìbii hù aa tìya mìbul le. U kìi gée anii kìweyi, a kaŋ dee me, a di kì te takoobii aa di nyuvkpara. U aa wuwo tòbò gyuu nihuwobij nè anii takoobii a tuu mu pele v tìya lilunjii buloŋ, a wuwo gyiŋ v hakila wìi buloŋ abee v tìbìuna buloŋ.

13 Dñonya wì koo kùŋ buloŋ tuwo a fanya Wìisi lee. U aa na ba buloŋ nè anii ba aa piŋ lìgyalü tìyaŋ penteeŋ. U re á sì maakyiye daga á wìyaaliya buloŋ tìya.

Yesu re yaa á wìkyowal-sìlaala buloŋ nìhiyawo

14 Akuu á wìkyowal sìlaal Yesu aa yaa Wìisi Biye, a bìl yaa wìkyowal sìlaala nìhiyasi buloŋ nìhiyawo wìya, abee v aa we Wìisibee tìyaŋ wìya, ma leŋ dì á kaŋ wìya hù á aa laa di welin.

15 Á wìkyowal sìlaala nìhiyawo hù ke yaa nal aa gyiŋ wìya hù buloŋ aa yaa á gyomo re, a ñmanj kì tìya ma me, beewìya Sìtaani gyi kpaa wìya

no buloŋ magisi u me re di u fa yaa wiþoŋ anii gee tui u aa ki magisi ma, ame u ke gyi bi maakyiye yaa wiþoŋ buloŋ.

16 Ee wiþa ma leŋ di á taru pele Wüsí abee tidigi, beewiya á gyima anii u si fá á siki, an leŋ di á na u kiyeli saŋa hu buloŋ aa maga.

5

1 Wükyowal silaala nihiyawo buloŋ, ba aa lü u, u nala tiyan ne, u laa nala hu naasi siŋ Wüsí wiþanlya tiyan a laa ba kina abee ba pusí ki sula Wüsí, di u kpa ba wiþomo kye ba.

2 U aa gyiŋ kaŋ nala hu aa bi gyima aŋ yaa wiþomo a ki nyugisi Wüsí nmanu tiyan ne, beewiya u tu me kaŋ gyomo re.

3 Ee re tuŋ u aa yaa fili di u lü wüsulü u tu wiþomo wiþa, di Wüsí kpa u wiþomo kye u, a bil lü wüsulü nala hu me wiþomo wiþa di Wüsí kpa ba wiþomo me kye ba.

4 Nal buloŋ bi si wuwo lü u tu a yaa wiþyowal silaala. Wüsí re aa lü tuña anii u gyi aa lü Aarón gee.

5 Ee tu re Krisita me daa lü u tu a yaa wiþyowal silaala nihiyawo. Ames Wüsí re lü u a basi nyę tiya u: U baa,

“N biibaal le yaa i

miyan ne yaa i kuwo gyinaj”

6 Wüsí teŋ logiŋ kidiŋtiyan me u baa,

“I yaa wiþyowal-silaal le a kaŋ ki mu deňden anii

Melkisedeki fa aa yaa wiþyowal silaal gee.”

7 Saŋa hu Yesu gyi aa we u miþbol tiyan dunya no tiyan, u gyi suri nyowa re a kyowali Wüsí abee sinul a kpa u wiþyeyliha buloŋ binj u siya, beewiya Wüsí re yaa nal hu aa si wuwo laa u ta suu nosi tiyan. Yesu gyi tuŋ Wüsí re abee sıfiyalala u wü buloŋ tiyan, ee re tuŋ Wüsí gyi laa u wüsulü.

8 Yesu fa yaa Wüsí Biye me re, ame abee gęe buloŋ u gyi naa towara re welin, a tuŋ towara no tiyan a gunni Wüsí nyowa tuŋi welin.

9 U aa tuŋ Wüsí nyowa abee wütu a mu teŋ, u re miigü yaa nmanu hu nala hu buloŋ me aa tuŋ u nyowa, aa si tiŋa a na laatayi hu aa bi kaŋ tenii.

10 Ee re Wüsí lü u di u yaa wiþyowal silaala nihiyawo anii Melkisedeki gęe.

Ma ta ko bila hal ma Wüsí nmanu tiŋi tiyan.

11 Á kaŋ wiþa yuga re á aa basi wü no lugo tiyan. Ames á bi gyiŋ gęe á aa si basi wiþa hu di ma wuwo nü ba memii, beewiya ma wiþa memii gyimii haye re.

12 Ma aa nü Wüsí wiþeliye hu, u saŋa piisa re a fa maga di ma me ki daga nala, ame ma ha hön ki kye nal le di u bil mari daga ma Wüsí wiþa lipiiliwigunnya. U kui gęe re anii ma aa maga di ma ki di kidiyoho ka ma ha hön ki kye il di ma osi.

13 Nal hu buloŋ aa osi il duŋ ha yaa biiflal re, a ha bi gyiŋ wü hu aa yaa wiþelii ko wiþoŋ Wüsí siya tiyan.

14 Ames kidiyoho ke, nihiyası re wuwo ki di ba beewiya, akuu ba aa gyuu wiþyamaa tiyan saŋa buloŋ wiþa, ba wuwo gyiŋ wü hu aa yaa wiþelii koo wiþoŋ ne.

6

1 Eewiya, ma leŋ di á leŋ wiþa hu á aa gunna á Krisita laadii falıŋ tiyan, ka di á gyuu wiþa hu nala hu laadii aa bura Krisita tiyan aa maga di ba

gyuma. Ma ta leŋ di á bil piili ki basi suukruŋ wibom̄o tiyan̄ birimi l̄i wiya abee W̄isi laadii wiya.

² Ma leŋ di á leŋ wiya hu á aa gunna wiukyuwalm̄i foyi lugo tiyan̄, abee ḡes ba aa kpa nosi d̄ob̄o nala tiyan̄ wiya, abee suv tiyan̄ mügi-siyi wiya, abee W̄isi aa si di nihuwbosi sariya a kpa kyogisi tiya badom̄en̄ a kan̄ ki mu maakyiye bulon̄, aŋ kpa mübol aa bi kan̄ tenii me a tiya badom̄en̄.

³ Di W̄isi re laa nyuwa, á si leŋ buŋbuŋ wiya hu aŋ ki mu siya.

⁴ Di W̄isi re suri nala siya ba wuwo gyuma v wiya, a leŋ ba na v bonye me, a bil leŋ ba kan̄ v Wiyesi Welii hu me,

⁵ a leŋ ba nu W̄isi wiya a gyiŋ v wiya hu aa welie maga ḡes a leŋ ba bil na W̄isi Koro hu (aa si ko) dee aa maga ḡes ba mübol tiyan̄ laglagi no.

⁶ di nala no re yan gyiŋ wiya no bulon̄ aŋ ko mügi kpa hal yyya W̄isi wiwelie hu, w̄i bulon̄ tuwo nal bil aa si yaa di ba bil mügi ko W̄isi lee. Ba bil bi si wuwo birimi l̄i ba wibom̄o tiyan̄ a mügi ko W̄isi lee. V̄ ki ḡes re anii ba bil aa mari kpaasi W̄isi Biye hu mal daagari tiyan̄, a leŋ v̄ bil di h̄usi nala siya tiyan̄.

⁷ W̄isi aa leŋ tan̄ha hu tiyan̄ duwoŋ aa nuu ki we welie re. Tan̄ha no aa l̄i k̄weliye aa kan̄ t̄on̄ re a tiya nala hu aa pala v̄.

⁸ Am̄e di oħħ abee sosi duŋ ne ko mügi nyu tan̄ha hu tiyan̄, ee daga anii tan̄ha hu bul bi kan̄ t̄on̄ bulon̄. Am̄e di i ko bi gyuma W̄isi si ḥm̄yesi we tan̄ha hu tiyan̄, a leŋ di diŋ kpa v̄ di.

⁹ Á kyaŋkpiyanama, abee á aa basi wiya no bulon̄ me, ka á gyuma anii ma we ḥm̄jewelii hu tiyan̄ ne. Ma si na k̄weliye hu bulon̄ aa we laatayi ḥmanu no tiyan̄.

¹⁰ W̄isi kan̄ w̄it̄i re. V̄ bi si yeq̄i tuma hu ma aa tuma tiya v̄ abee kyori hu ma aa daga beel-v̄, beewiya ma kyiyele ma d̄oh̄t̄us̄i hu aa laa Yesu wiya di re aŋ ha ki kyielyi ba abee gyinaŋ.

¹¹ Á yan̄ kyo di ma k̄id̄igi bulon̄ kan̄ sıfıyası no re, a mu teŋ̄. Ee re ma si gyuma welij anii k̄ina hu wiya ma aa yiyeli, ma k̄oni si na ba.

¹² Á bee kye di ma k̄id̄igi bulon̄ ko mügi kan̄ teŋ̄w̄i. Á aa kye di ma ki t̄in̄ nala hu aa kan̄ mala ba W̄isi laadii tiyan̄ naabv̄us̄i re. Nala no aa suŋ wiya hu ba aa laa di tiyan̄ ne abee kenyiri, a ko mu na k̄ina hu W̄isi aa wee nyuwa di v̄ si tiya ba.

Wiya hu W̄isi aa wee nyuwa di v̄ si yaa, v̄ k̄oni aa yaa ba re

¹³ Saŋa hu W̄isi gyi aa wee nyuwa tiya Abūrahām, v̄ gyi ḥm̄yesa re anii v̄ si yaa wiya hu bulon̄ v̄ baa di v̄ si yaa. Nal bulon̄ tuwo a te W̄isi, ee re t̄iŋ v̄ gyi kpa v̄ t̄iŋ feŋ a ḥm̄yesi.

¹⁴ U gyi ḥm̄yesa re a baa, "W̄it̄i, η si pe i tiyan̄ a leŋ di i doho nala wala yv̄ga."

¹⁵ Ee re Abūrahām gyi gyegili bee kenyiri a ko mu na w̄i hu W̄isi fa aa wee nyuwa di v̄ si yaa tiya v̄.

¹⁶ Di nihuwbobiŋ ne aa kye di v̄ daga anii w̄it̄i re v̄ ki basi v̄ aa ḥm̄yesi nal aa te v̄ re. Di v̄ re ko ḥm̄yesi ḡes, nyuvt̄aduw̄o bulon̄ aa teŋ̄ don̄ ne.

¹⁷ W̄isi fa aa kye di nala hu aa si na k̄ina hu wiya v̄ aa wee nyuwa tiya ba kyaasi gyuma re anii w̄i hu v̄ aa basa, v̄ bi si maakyiye mügi hal. Ee re t̄iŋ v̄ we nyuwa hu tiya ba, aŋ ha ḥm̄yesi d̄ob̄o.

¹⁸ W̄isi aa wee nyuwa aŋ bil ḥm̄yesi pe, v̄ bi si maakyiye kan̄ wiya no balhya k̄id̄igi bulon̄ birimi, beewiya W̄isi bee nyiŋ wiya. Eewiya, á nala hu aa fáá gyuu W̄isi v̄ ki deŋ̄ á nyuu, nye leŋ̄ á tenni polli re á mari kan̄ bayleyela hu W̄isi aa kpaa tiya ma welin̄.

19 Bayiyela no á aa kana re kañ á mübolo sıgi welinq. U re leñ á wuwo gyuu Wüsü liweelii, lee hu patüsibal hu fa aa boro, niwaasima bee gyuu doñ hu.

20 Yesu ko yaa wükyowal silaala nihiyawu re a kañ ki mu denjden, anu Melkisedeki fa aa yaa wükyowal silaala nihiyawu a kañ ki mu denjden gëe. Yesu laa sıya gyuu Wüsü liweelii hu re á tiya, dí á me wuwo tuña u hal a gyuu doñ.

7

Wükyowal silaal hu ba aa yiri Melkisedeki

1 Melkisedeki no gyi yaa too kıldıgi ba aa yiri Salem kuwori re, aŋ fa pe yaa Gyoribaña Bakoo Wüsü nala wükyowal silaal me. Sanja kıldıgi, Melkisedeki gyi kyen Abırahám ne dí u muu yuwo yuwo di tanjası badomoj kuwori aŋ müig kí ko. Ee re u sula Wüsü tiya Abırahám.

2 Doñ ne Abırahám kañ kuna hu buloñ u aa yuwo laa yuwo hu tiyanı kpaa leye fi, a kpa lıdigi tiya u. Melkisedeki feñ hu memii re yaa kuwori hu aa kañ tıpolıñ Wüsü sıya tiyanı. U bil aa yaa Salem kuwori hu me, u feñ hu memii re yaa kuwori hu aa leñ fıyelıñ we u paalıñ tiyanı.

3 Nal buloñ fa bı gyıñ Melkisedeki kuwo koo u naa. Nal buloñ me fa bı gyıñ u doho aa lıñ doñ. Nal buloñ bı gyıñ sanja hu ba aa lula u, koo sanja hu u aa suba. U kui Wüsü Biye hu re, beewiya u me yaa wükyowal silaal le a kañ ki mu denjden.

4 Ma bı naa anu u fa yaa nıbal le koo? Á naabaa Abırahám tıı aa yaa nıbal á lee gyi aa lıñ yuwo hu ko kyeme u, u gyi kañ u kuna buloñ kpaa leye fi re, a kpa lıdigi tiya u.

5 Levi doho nala hu aa yaa Iziral timma wükyowal silaala, Wüsü mırı daga anu Iziral tıuna kıldıgi buloñ kañ u kına kpaa leye fi re, a kpa lıdigi tiya ba. Ame á gyıma anu Levi doho nala hu abee Iziral timma nıkaalıya hu buloñ yaa Abırahám doho nala re, ka Wüsü ha bası gëe.

6 Melkisedeki fa bı yaa Levi doho nal, aŋ laa kpaaal hu Abırahám, nal hu Wüsü fa aa wee nyıwa tiya lee, aŋ sula Wüsü tiya u.

7 Nal buloñ gyıma re anu nıbal le aa sula Wüsü tiya nıbiye.

8 Levi doho nala hu aa laa kpaaal leye fi lıdigi no, ba ke yaa nala aa suu re. Ame Melkisedeki aa laa kpaaal hu Abırahám lee, u ke bı yaa nal hu aa suu. Ba bası gëe Wüsü teñ tiyanı ne anu u ha we u mübol tiyanı ne abee gyınañ.

9-10 Sanja hu Levi naabaa Abırahám gyi aa kyeñ Melkisedeki a kañ u kına kpaa leye fi a lıñ lıdigi tiya u gëe, dí ba ha gyi bı lıł Levi, u kui nı u ha gyi we Abırahám teñ tiyanı ne gëe. Lagulagi no, u doho nala re aa laa kpaaal leye fi lıdigi hu ba nala lee. Ame Abırahám gyi aa lıñ kına hu tiya Melkisedeki gëe, á si wuwo baa dí Levi me gyi lıñ kına tiya Melkisedeki re gëe, beewiya Levi yaa Abırahám doho nal le.

11 Sanja hu Wüsü gyi aa kpaa u mırısi hu tiya Moosi, u gyi lıñ Levi doho nala re dí ba yaa Iziral timma wükyowal silaala a laa ba wıusullı-kına sula Wüsü ki tiya ba anu mırısi hu fa aa daga gëe. Dí Levi doho nala hu re fa wuwo tuñ ba tıuma dí ba su anu Wüsü aa kye gëe, ee ke u fa bı maga dı nıduma aa kui Melkisedeki ko a yaa Iziral timma wükyowal silaal. Ame Wüsü baa dí nal kıldıgi aa bı lıñ Aarɔñ doho tiyanı sı ko a yaa u nala wükyowal silaal.

12 Dì níduma aa bì lì Levi doho nala tiyan ne mügi ko yaa wükyuwäl sîlaal, ee daga anu mîrisi hu aa daga anu Levi doho nala duñ ne sì wuwo yaa wükyuwäl sîlaala hu me maga ba birimi re.

13 Wiya no bulon, á Tûna Krisita wiya re ba kù bası gëe, beewiya u bì lì Levi doho nala tiyan. U doho nala me we ba duñ ne, ba kîdigi bulon ha gyi bì maakyiye yaa Iziral timma wükyuwäl sîlaala anjka.

14 Nal bulon gyima anu u lì Gyuda doho nala tiyan ne. Moosi gyi aa daga nala hu aa sì yaa Iziral timma wükyuwäl sîlaala, u gyi bì daga Gyuda doho nala pe.

Yesu yaa Gyuumma wükyuwäl sîlaal le anu Melkisedeki

15 Nyé ke wiya hu á aa bası mari kyaani tiya ma re, beewiya níduma re ko, a yaa wükyuwäl sîlaal anu Melkisedeki aa yaa gëe.

16 Ee tûna aa ko yaa wükyuwäl sîlaal, u bì kù nù u doho wü re. Amë ee dee lì u mübol aa bì kanj tenii dee tiyan ne.

17 Wûsî Teñ tiyan, Wûsî bası tiya u re a baa, "I sì yaa wükyuwäl sîlaal a kanj kù mu deñdeñ anu Melkisedeki gëe."

18 Lagilagi no, á kpaa mîribinîya hu Moosi aa bine ta re, beewiya ba bül bì kanj tõnò koo yohun bulon.

19 Beewiya mîrisi hu Moosi fa aa bine bì wuwo leñ nal bulon bìl yaa tûpuluñ tûna anu Wûsî gyi aa buñ mari u, u kù gëe. Amë lagilagi no, Wûsî tiya ma bayiyel-falù aa kpiya re, bayiyela no leñ á kpaga Wûsî.

20 Wûsî aa lì Yesu Krisita u yaa wükyuwäl sîlaal, u ñmîyesâ pe re. Amë dì ba fa ko lì Iziral timma wükyuwäl sîlaala, Wûsî aa bì ñmîyesâ kù re.

21 Á Tûna Wûsî aa lì Yesu dì u yaa wükyuwäl sîlaal, u ñmîyesâ re a bası tiya u a baa, "N ñmîyesâ re, n bì sì maakyiye birimi n hakila, 'I sì yaa wükyuwäl sîlaal a kanj kù mu deñdeñ.'"

22 Ñmîyesuu no Wûsî aa ñmîyesi pe nyuwa hu u aa tûn Yesu tiyan we wiya ee daga anu nyuwa no re kriyâ nyuwa hu u gyi aa tûn Moosi tiyan a we. Yesu tiyan ne nyuufalù no wü bulon sì na yayi.

23 Faafaa wükyuwäl sîlaala hu gyi yaa nîgyamaa re, beewiya ba gyi aa sun re. Ba gyi aa sun hu wiya, ba kîdigi bulon gyi bì wuwo tûn tûma hu kù mu deñdeñ.

24 Amë Yesu ke aa yaa nal aa we doñ kù mu deñdeñ wiya, u yaa wükyuwäl sîlaal me re a kanj kù mu deñdeñ.

25 Eewiya, nala hu aa tûn u tiyan a ko Wûsî lee, u aa wuwo laa ba ta re lagilagi no abee maakyiye bulon, beewiya u we doñ ne saña bulon, a sula Wûsî kù tiya ba.

26 Yesu aa yaa á wükyuwäl sîlaala nîhiyawu wiya, u wuwo yaa á wükyeseliye bulon kù tiya ma re. Yesu yaa tûpuluñ tûna re, a bì kanj wükyogii koo wibon bulon. Wûsî kana u porigi wibonjaala tiyan ne, a kana u gyiñ Wûsîbee, a leñ u yaa nîbal doñ.

27 Yesu bì kù Gyuumma wükyuwäl sîlaala nîhiyası hu. Nala no gyi aa kpù pûsi kì sula Wûsî re kyee ke bulon. U gyi yaa filù re dì ba kpù pûsi sula Wûsî ba tû wibomö wiya aji bìl kpù badomö me nala hu wibomö wiya kyee bee u nyuwa bulon. Amë u bì yaa falù dì Yesu ke yaa gëe. U ke gyi kpaa u tû re a sula Wûsî digi duñ u nala wiya.

28 Nala hu ba gyi aa tûn Moosi mîrisi hu tiyan a lì ba yaa wükyuwäl sîlaala nîhiyası, ba gyi kanj ba gyomo re. Amë Moosi mîrisi hu binii hal tiyan, Wûsî bìl mügi we nyuwa re, a ñmîyesi pe me, a lì u Biye dì u yaa wükyuwäl sîlaala nîhiyawu. Wûsî leñ u biye no ke yaa nal aa bì kanj wibon koo gyon bulon ne, a kanj kù mu maakyiye bulon.

8

Yesu re yaa á wúkyúwal sítalaalá níhiyawo

1 Wíya hu buloŋ á aa basí ba wínyuu re nyé. Á kaŋ wúkyúwal sítalaalá níhiyawo re, u we wíisíbee týan, a hoŋ Gyoribaŋa Bakoo Wíisi kuworikpasa hu noduu loginj.

2 U yaa wúkyúwal sítalaalá níhiyawo re Wíisi Liwelii hu týan. Doŋ ne yaa wúkyúwaldiya tu, beewíya níhuwobinj daa saa u. Á Tíuna Wíisi tu re saa u.

3 Ba aa lí wúkyúwal sítalaalá níhiyawo buloŋ dí u laa nala kína abee ba pusí sula Wíisi kí týa ba re. Eewíya, u maga dí á wúkyúwal sítalaalá níhiyawo no me kpa kíŋ ne a sula Wíisi.

4 Dí u re fa we duníya týan, u fa bí sí yaa wúkyúwal sítalaal, beewíya nala we duníya týan a yaa wúkyúwal sítalaal, a laa nala kína kí sula Wíisi anu Wíisi mírisi hu Moosi aa bine aa daga gée.

5 Wúkyúwal sítalaal túma hu ba aa tuŋ duníya no týan, wíya hu aa yaa wíisíbee týan ne ba kyesi kí yaa, ame wíya hu tu daa, ee tu re ba gyí kí Moosi me týan. Sanja hu u gyí aa kye dí u saa Wíisi diya hu, Wíisi gyí basí týa u re a baa, "Fíyeli stýa welíŋ aŋ saa diya hu dí u kí kíŋ hu ñ aa daga i dogimo hu nyuu týan."

6 Túma hu Krisita aa tuŋ ne kaŋ yohuŋ a te túma hu faafaa wúkyúwal sítalaal hu gyí aa tuŋ, anu nyúufalí hu Wíisi aa tuŋ u týan we týa u nala me aa kpiya faafaa nyúwa hu gée. Beewíya, wíya hu Wíisi aa wee nyúufalí nu týan a baa u sí yaa, ba aa re kpiya wíya hu u gyí aa baa dí u sí yaa nyúubinj hu týan.

7 Di laasíya nyúwa hu Wíisi aa wee týa u nala hu fa bí kaŋ gyon buloŋ, u fa bül bí sí we nyúufalí týa ba.

8 Ame u naa anu laasíya nyúwa hu bí leŋ u nala wuwo yaa niweliye hu u aa kye, ee re tuŋ u basí ba wíya aŋ baa,

"Sanja kídigí sí pele dí ñ bül we nyúufalí týa ñ nala Iziral tumma abee Gyuda doho nala.

9 Nyúufalí no bí sí kí laasíya nyúwa hu ñ gyí aa wee týa ba naabaala sanja hu ñ gyí aa kaŋ ba lí Igyipiti paaloo týan.

Ba gyí bí tuŋ wíya hu ñ aa biŋ týa ba ñ beel-ba nyúwa hu týan, ee re tuŋ ñ gyí kpa hal yíya ba.

10 Nyé ke, nyúufalí hu ñ aa sí maakyiye we týa Iziral tumma, nyé re u sí kí:

N sí leŋ dí ba gyí ñ nyúwa wíya welíŋ, a kpa we ba nyuni abee ba tísí buloŋ týan.

Ee re ñ sí yaa ba Wíisi, dí ba me yaa ñ nala.

11 Sanja no týan, nal buloŋ bül bí sí daga u döŋtuna koo u naabiye gée u aa sí yaa a gyíma ñ.

Beewíya, nal nal buloŋ ne sí gyíma ñ, biibiisi abee níhiyasi buloŋ.

12 N sí kpa ba wíbomč kye ba.

N bül bí sí kí liisi wíya hu ba aa yaa kyogi ñ."

13 Wíisi aa basí nyúufalí hu wíya gée, u daga anu laasíya nyúwa hu ke birimi kibinj re gée. Kíŋ buloŋ yan aa biniya, a kyogi, u kpatayi re kpaga.

9

Yesu re yaa á wúkyúwal sítalaal wíisíbee týan

1 Faafaa nyuwa hu Wisi gyl aa wee tiya u nala tyan, u gyl daga njmansı hu ba aa si tiya a ki kyuwali u re, abee lee hu me ba aa si ki kyuwali u tanha nyuu tyan da.

2 Ba gyl saa wukyowaldiya re a kanj bori dısıya balıya. Ba gyl aa yiri laasıya lee hu i aa mu gyuu Dıwelii re. Doŋ ne fırıtındaan hu abee teeboł hu abee paanuu hu ba aa kpa ki tiya Wisi gyl we.

3 Dısıya hu me ba gyl aa kanj patusa bori hu me gyl feŋ ne Dıweliye bulon Dıwelii.

4 Dısıya no tyan ne salma kogu hu tyan ba gyl aa nyögö wıstınaan swala aa suma a ki tiya Wisi hu gyl siŋ. Daga hu aa yaa Wisi bee u nala nyufalı hu magıl me gyl siŋ doŋ ne. Ba gyl kpa salma re a waalı to daga no bulon. Salma viibiye hu gyl we daga no tyan. Viibiye no tyan ne ba gyl kpa paanuu hu gyl aa lu wıstıbee ko tuu a we. Aarɔŋ daatigü hu gyl aa toso me fa we daga hu tyan. Bıtalı hu balıya tyan Wisi fa aa sabı u mırısi we me fa we daga hu tyan ne.

5 Daga hu nyuu tyan, ba gyl moc kına balıya aa kui malikası re a sıgi doŋ. Kına no re gyl daga anı Wisi we lee hu tyan ne. Ba gyl kan ba kujkanıya re a gyarı to lee hu Wisi gyl aa kpa nala hu wıbomı ki kye ba. (Doŋ ne yaa lee hu aa we kımcolıya hu ba aa moc tutuu). Amę laglagı no, á bi si wuwo bası wiya no mu sıya yuga.

6 Nyę re ba gyl sıgi wukyowaldiya hu tiya kına bulon. Wukyowal sılaala hu aa villı Laasıya dıya hu re a ki tuŋ ba tuma.

7 Amę wukyowal sılaala nihiyawu hu duŋ ne gyl maga dı u gyuu sıya dıya hu. U me gba, digı duŋ ne u aa gyuu doŋ bına bulon. U aa kanj kyal le gyuu sula Wisi, u tu wıbomı abee nala hu bulon wıbomı ba aa yaa aŋ bi gyıma wiya.

8 Wiya no bulon tyan, Wisi Wiyesi Welii hu kyaasa daga anı njmanı hu ba aa tuŋ ki gyuu Dıweliye bulon Dıweliye hu ha bi suro, beewiya laasıya wukyowaldiya hu ha we doŋ ne.

9 Wiya no bulon yaa wiya á aa si wuwo kpa á gyınaj dunya no mu magısı re. Ba daga anı kına hu abee pısi hu nala aa kpa ki sula Wisi, ba bi si wuwo leŋ dı nala hu aa lu wıstıbu hu tısi pullı, dı ba bi kanj wıbomı bulon Wisi sıya tyan.

10 Beewiya, kidiiliye abee kınıuwaliya abee bisin pısi ninjmansı duŋ ne wiya no ki daga. Wiya no bulon yaa wiya hu á aa kanj á nosi abee á sıya duŋ ki yaa re. Ba si we doŋ a mu pele sanja hu Wisi bıl aa si biŋ wıfaliya.

11 Amę laglagı no, Krisita yaa wukyowal sılaala nihiyawu re. Wı hu u aa kanj ko, u re weliye a te faafaa wiya hu. Wukyowaldiya hu tyan me u aa tuŋ u tuma, doŋ ne yaa lıbal, a bi kanj bisin, a weliye me a te laa sıya kui hu. U bi yaa wukyowaldiya nihuwobisi aa saw. Ee daga anı u paalı bi yaa dunya no kui.

12 Sanja hu Krisita aa gyuu wukyowaldiya hu, u gyl muu gyuu dısıya hu re digı duŋ. Buunı koo nəbolli kyal daa u gyl kanj gyuu sula Wisi. Amę u tu kyal le u gyl kanj gyuu tuŋ á wıbomı kui, a laa ma ta a kanj ki mu maakyiye bulon.

13 Faafaa hu tyan, dı nal le fa ko yaa wıbomı koo bisin wı, ba aa kpa buŋ abee nəboliye kyal le a pe nɔpebiye ba aa fise tuwɔl tyan a misı tuu, a pısi u wıbomı koo u bisin ta.

14 Di wiya no yayı re wuwo pısi nala bisin ki ta, ee daga anı Krisita kyal ke re yan si wuwo pısi nala bisin ta a te buunı koo nısi kyal. Beewiya Krisita fa bi kanj bisin bulon. Wisi Wiyesi Welii hu aa we doŋ maakyiye

bulon dee tyanj, u kpaas u tui mibol le a sula Wiusi á wya. U kyal hu re si wuwo sasi njanjtsooni tujn ta á hakulli tyanj, anj lej di á wuwo ki tuj Wiusi hu aa weye.

15 Wu no wya, Krisita tyanj ne Wiusi tija a we nyufalui a tija u nala. Wiusi yaa gée re di nala hu bulon u aa yira wuwo na kina hu u aa baa u si kpa tija ba Wiusibee tyanj. Kina no si we don a kanj ki mu maakyiye bulon. Wya no bulon aa wuwo ba yaa re, beewiya laglagi no, Krisita suba re a laa nihuobisi wibom ta, wibom ba aa yaa sanja hu ba fa aa tuj laasiya nyowa hu Wiusi aa wee tija u nala tyanj.

16 Di i ko baa di nal kyan ne i di, ee daga anii tijna suba re, beewiya di nal bi suba, i bi si wuwo di u kyanj.

17 Di kuj tijna re weye, nal hu u aa baa u si di u kyanj bi si wuwo di kyanj hu, see di kuj hu tijna suba.

18 Ee re tuj Wiusi gyi kpa kyal a we laasiya nyowa hu me.

19 Wya hu bulon Wiusi aa kye di u nala ki tija, ba aa re Moosi gyi laa sua heeli basi tija nala hu Mirisi hu u aa saba tyanj. Ee hal tyanj u yan kpa nusiabee bussuna kyal, a guwosi nii tyanj, anj kpa paaponni bee puñftyesi ba aa kanj vuya pe domon, a yuu kyal hu, a misi nala hu bulon abee teñ hu tyanj u aa sabi mirisi hu we.

20 Anj basi tija nala hu a baa, "Kyal no re Wiusi kpa we nyowa hu u aa bin tija ma di ma ki tija."

21 Ee re ka Moosi bil yaa kyal hu a misi wukyowaldiya hu abee kina hu bulon ba aa kanj ki tuj Wiusi tuma wukyowaldiya hu tyanj me.

22 Witu, Wiusi mirisi hu bulon Moosi aa saba bin di nala ki tija, ba daga anii kyal le si wuwo sasi wibon koo bisin wu bulon ta. Di kyal le bi liya, wibom kpakyeyi me bee we donj.

23 Eewiya, kina hu bulon ba aa kyesi Wiusibee kina a mari, u maga di ba kpa posi kyal le a sasi ba bisin ta. Amé kituma hu aa we Wiusibee tyanj ke, u maga di ba kpa kuj aa weliye te posi kyal le a lui wiusulu a sasi ba bisin ta.

24 Beewiya Krisita gyi bi gyuu Wiusi Liwelii hu nihuobisi aa saa. Wiusibee wukyowaldiya re ba gyi kyesi a saa dunya kuj hu. Amé Wiusibee tu re Krisita gyuu, a siy Wiusi siya á wya, a sula u ki tija ma.

25 Bina bulon Gyuuma wukyowal silaala nihiyawu hu gyi aa kpa puna kyal le gyuu wukyowaldiya hu dusiya, a sula Wiusi. Amé Krisita ke gyi bi ville ki gyuu doj bina bulon, a kpa u tui ki sula Wiusi.

26 Di u re fa yaa gée, u fa si na tawara bina ke bulon a lui dunya lipiili a kanj ki ko bee gyinaj. Amé ba aa siy maga nyé, dunya bulon tenii kpaga re. Ee re u ko digi dun, a kpa u tui mibol a sula Wiusi, a laa nala wibom ta.

27 Digi dun ne nal bulon si suba, ka di gée hal tyanj Wiusi di u tijna sariya.

28 Ee tui re ba kpu Krisita me digi dun di u wuwo laa nifyamaa wibom ta. U si bil miug ko. Di u re ko ko, u bil bi si laa nala wibom amé nala hu aa yaa siri a gbala u re u si laa ta.

10

1 Wiusi mirisi hu Moosi fa aa saba bin yaa wiweliye hu aa si ko daaliij ne, ba bi yaa wiweliye hu tui. Eewiya, ee hu nala aa kanj posi bee kina ko ki sula Wiusi bina bulon bi si wuwo lej di ba yaa tipulon tumma a bi kanj bisin bulon.

2 Dí wíisvúlú no fa sí wúwo leñ nala hú aa lú ba yaa típúlvúj tímma, ee ke, ba fa bí bí sí kpa kína kí súla Wíisi bína buloñ. Dí wíisvúlú no fa wúwo púsi nala wíbómó kí ta, ee ke, hañ wíbómó hú wíya ha bí bí sí we ba hakíllí týan a kí dónj ba.

3 Amé ba aa kpa kína kí súla Wíisi bína buloñ gée, v daga anú ba ha aa kí liisi ba wíbómó wíya re,

4 beevíya núsí abee búvna kyal bí sí wúwo maakyiye sásí nal wíbómó ta.

5 Ee re tuñ Krisita gyí basí týa Wíisi saña hú v gyí aa kyé dí v ko tuu dñniya, a baa,

"I bee kyé kína bee púsi ba aa kpaá kí súla i. I bee kyé púsi me ba aa kpu a fisi týa i.

Amé i marí ñ teñbii re ee wíya.

6 Ba aa kpu púsi re a fisi kí týa i, aŋ kpu badómój me kí súla i dí i kpa ba wíbómó kyé ba, i teñ bí fiyeli ba buloñ týan.

7 Ee re ñ baa, 'N Tíuna Wíisi, na mýan, ñ ko re

dí ñ yaa wíya hú aa fiyeli i teñ,

anú ba aa saba gée bíñ i teñ týan a tile ñ týan.''

8 U laa siya baa dí Wíisi bee kyé púsi koo kína ba aa kpaá kí súla v, a bíl baa dí u bee kyé púsi ba aa kpuv fisi súla v dí u kpa ba wíbómó kyé ba. Amé wíisvúl-ñmánsí no buloñ lú Wíisi mírsí hú Moosi fa aa saba bíñ dí nala kí týa týan ne, ka Krisita ha baa dí Wíisi teñ bí fiyela ba týan.

9 Ee re ka v bíl baa, "Na mýan! N ko re dí ñ yaa wíya hú aa fiyeli i teñ." Ee daga anú Wíisi paa faafaa wíisvúl-ñmánsí hú buloñ ta re, aŋ mügi kpa Krisita wíisvúl hú we ba bol týan.

10 Akuu Krisita aa yaa Wíisi kyéri wíya, v aa kpaá v tui súla Wíisi dígi hú dñj wúwo sásí á buloñ wíbómó ta re.

11 Gyúuma wíkyúwal súlaala hú aa kí tuñ ba tóma re kyées bee v nyúwa buloñ. Ba gyí aa we wíisvúl-dígi dñj týan ne a villí kí súla Wíisi, amé wíisvúl no bí sí wúwo sásí nala wíbómó ta.

12 Amé Krisita ke kpa v tui mübol le a súla Wíisi dígi dñj, a sásí nala wíbómó ta. U aa yaa gée teñ, v mügi gyíñ wíisvúlbee re, a hóñ Wíisi noduu logín týan.

13 U hóñ doñ ne a kí gyegili Wíisi dí v kpa v dómó buloñ we v nosí týan.

14 U aa kpaá v tui súla Wíisi dígi gée, v leñ nala hú bisíñ v aa sasa ta yaa típúlvúj tímma re Wíisi siya týan, a kaj kí mu maakyiye buloñ.

15 Wíisi Wiyesi Welíi hú me dii wíi no dañsíya re. Beevíya,

16 v baa dí Wíisi basí baa,

"Saña kídigi sí pele, dí ñ kpa ñ nyúwa týa ñ nala.

N sí leñ dí ba gyíñ ñ nyúwa wíya,
a kpa ba we ba hakíllí abee ba nyuni buloñ týan."

17 Aŋ bíl baa,

"N bíl bí sí kí liisi ba wíbómó abee ba wíyaakyogiye buloñ."

18 Dí Wíisi re kpaá á wíbómó buloñ kyé ma, v bíl bí maga dí á kpa kína kí súla Wíisi á wíbómó wíya.

Ma leñ di á ko kpara Wíisi

19 Eewíya, ñ naabalíya, á kaj ñmánsí re á aa sí wúwo gyuv Wíisi Díweliye buloñ Díwelií hú, beevíya Yesu súba á wíya re,

20 a surí ñmánsílú á aa sí týa a na mübol a týa ma. Yesu aa kpaá v tui lú wíisvúl á wíya hú, ee daga níl v kaj patísa hú fa aa borí Wíisi

Diuweliye bulon Diuwelii hu suri re aŋ gyuu doŋ ee yan suri doŋ n̄manu tyua ma mɛ.

21 Á paalı kaŋ w̄ukyūwal s̄ilaala n̄hiyabal le, u k̄i deŋ ámaa W̄isi nala nyuu t̄yan.

22 Eεw̄iya, ma leŋ d̄i á mu W̄isi lee abee t̄idigi aŋ leŋ d̄i á bemb̄iye m̄e suŋ l̄d̄igi abee w̄ui hu á aa laa di t̄yan. Ma leŋ d̄i á yaa nala hu w̄ibom̄ ba aa sasa ta ba t̄isi t̄yan, ba b̄il bee liisi ba w̄iya, a leŋ d̄i á yaa nala ba aa kpaa n̄iuelii fo ba bisiŋ bulon ta.

23 Bayleyela hu á aa kana w̄iya hu á aa laa di t̄yan, ma leŋ d̄i á mari kana u welinj, beew̄iya á laa W̄isi di re anu w̄iya hu u aa baa d̄i u s̄i yaa t̄iya ma, u k̄oni si yaa ba t̄iya ma, u w̄itu nyuniŋ.

24 Eεw̄iya, ma leŋ d̄i á kyil d̄om̄oŋ w̄iya, a k̄i pe d̄om̄oŋ t̄yan abee kyori, a yaa w̄iweiye k̄i t̄ya d̄om̄oŋ.

25 Ma ta leŋ d̄i á k̄i w̄iya d̄om̄oŋ laŋŋu anu nala badom̄oŋ aa yaa ḡee. Am̄e ma leŋ d̄i á ha k̄i laŋŋi, a mari basi w̄iya k̄i pe d̄om̄oŋ t̄yan welinj, amarikpatya ma aa naa anu á T̄una Yesu mügi koyi aa kpaga nye.

26 D̄i ámaa re ko gyuŋ w̄itu hu aŋ w̄iya u t̄ijui, aŋ k̄i yaa w̄ibom̄, w̄isulu bulon b̄il tuwo aa s̄i leŋ d̄i W̄isi kpa á w̄ibom̄ kye ma.

27 Am̄e w̄ui hu aa kaa re yaa, see d̄i á leŋ kambuŋ kaŋ ma, d̄i á k̄i gyegili kyee hu W̄isi aa s̄i di á sariya, a leŋ nala hu bulon aa w̄iya u nyuwa gyuu dinbal.

28 D̄i nal bulon ne gyi ko kyogi M̄iriſi hu Moosi gyi aa bine, d̄i nala balıya koo boto ko yaa daŋs̄iya anu u k̄oni kyogo ba re, ba aa kpa u n̄i u tele re, aŋ kpu u. Ba aa paalı bee fá t̄una sikiŋ me.

29 D̄i ba aa re fa aa yaa nye, ee re ba yan s̄i yaa nala hu aa deŋ W̄isi Biye hu waasv, koo nala aa yaa n̄, n̄ s̄i yaa tuŋ ba kyiŋ." Ba b̄il baa, "T̄una hu s̄i di u nala sariya."

31 D̄i i re ko gyuu W̄isi hu aa weye noŋ, ba s̄i l̄ori t̄iya i.

32 Ma liisi mu pele saŋa hu t̄yan W̄isi kyaanu aa yil ma t̄yan, ma ko laa Yesu w̄iya di. Saŋa hu t̄yan, ma gyi naa towara re kujkan, aŋka ma bu kpaa ta.

33 Saŋa k̄id̄igi, ba gyi aa t̄uvs̄i ma re, a yalm̄i ma gyamaa t̄yan. Aŋka saŋa k̄id̄igi m̄e, ma t̄i aa yaa siri re d̄i ba kaŋ ma pe nala hu ba fa aa d̄oḡisi t̄yan a d̄oḡisi ma m̄e.

34 Ma fáa nala hu ba aa kaŋ to d̄iya t̄yan wulo re. Ka abee ba aa kaŋ ma k̄ina fas̄i bulon, ma leŋ ma tenni fiyeli re, beew̄iya ma gyima anu ma kaŋ k̄ina aa welie te dunya no k̄ina re, ba b̄il yaa k̄ina aa s̄i we doŋ k̄i mu deŋdeŋ me.

35 Eεw̄iya, ma ta leŋ d̄i ma tenni k̄i yowɔri ma W̄isi t̄ijui t̄yan, beew̄iya di mamaa re siŋ ma laadii t̄yan aŋ b̄i kpaa ta, ma tuno b̄i s̄i kyallı W̄isi lee.

36 U maga d̄i ma kaŋ kenyiri re, a wuwo yaa w̄iya hu W̄isi aa kye d̄i ma k̄i yaa. Eε re ma s̄i na k̄ina hu u aa baa d̄i u s̄i kpa t̄iya ma.

37 W̄isi teŋ t̄yan ba saba baa,

"Muħu suwaa nal hu aa sī ko sī ko.

U bī sī pīsī.

38 Amē nala hu buloñ aa yaa tīpūlunj tūmma mīyan Wīsī siya tīyanj,
ba sī laa n̄ di, a kañ mīlobōl.

Amē dī ba kīdīgī buloñ ne ko mīgī hal,
n̄ teñ bī sī fīyelī u nyuu tīyanj."

39 Á bī yaa nala aa mīgī hal, a sūba ta waasū. Amē á yaa nala aa laa
Wīsī dī re, u laa ma ta.

11

Wīsī laadīi

1 Dī i laa Wīsī dī re yaa i aa bee yaa sige anū i sī na kīna hu wīya i aa
yīyelī. Wīsī laadīi re yaa i aa laa dī anū kīna hu i sīi aa bee na kōnī we
doñ ne.

2 Faafaa nala hu fa aa laa Wīsī dī re tūj Wīsī teñ gīl fīyelī ba nyuu
tīyanj.

3 Á aa laa Wīsī dī re tūj á gyuma anū Wīsī kañ u nyūwa dūj ne a basī
wīya dūnya kīñ kīñ buloñ we doñ. Eewīya, kīna á sīi aa bee na re Wīsī
kañ mari dūnya kīna hu buloñ á sīi aa naa.

4 Abel gīl aa laa Wīsī dī re tūj u gīl kpa kīñ aa welīye te Keenj kīñ a
sūla Wīsī. Ee me re tūj Wīsī teñ gīl fīyelī u wīsūllī-kīñ hu tīyanj, ka u
len u yaa tīpūlunj tūna u siya tīyanj. Abel sūba re, amē u aa laa Wīsī dī
nyubaanij, wīl hu u aa yaa ha pīna re.

5 Enōkī me gīl aa laa Wīsī dī wīya u gīl bī sūba, aŋka Wīsī gīl kpa
u, a kañ gīl Wīsībee, nal buloñ bīl bī na u. Wīsī teñ gīl fīyela u nyuu
tīyanj ne, ka u na kpa u a kañ gīl Wīsībee.

6 Dī nal le bī laa Wīsī dī u bī sī wūwo tūj Wīsī kyērī, beewīya dī nal
buloñ ne aa kīs dī u tūj Wīsī u maga dī u laa dī re anū Wīsī we doñ
ne, a bīl laa dī me anū Wīsī aa pē nala hu aa pīya kī kīs dī abee ba tīsī
buloñ tīyanj ne.

7 Nowa gīl aa laa Wīsī dī re tūj Wīsī gīl basī wīya hu aa sī maakyiye
yaa a tīya u, u nūl Wīsī nyūwa abee u aa bī wūwo gīl ba buloñ. U
gīl nūl Wīsī nyūwa re a mari nūduworiboro, u bee u dīya nala gyūvū,
nūl bī kpuñ ba, beewīya Wīsī gīl len nūl tō dūnya buloñ ne dūnya nal
nal buloñ sūba. Wīl no u gīl aa yaa daga anū dūnya nūkaalīya buloñ
yaa nūbōmō re. Nowa gīl aa laa Wīsī dī re tūj Wīsī gīl basī baa u yaa
tīpūlunj tūna re u siya tīyanj.

8 Abīrahām me gīl laa Wīsī dī re. Ee re tūj Wīsī gīl aa yīrī u a basī
tīya u dī u hī mu paalūñ kīdīgī u aa wee nyūwa dī u sī kpa tīya u. U gīl
sīi hī u bee tīyanj ne a kī mu paalūñ hu, aŋ bī gīl lee hu u aa mūvū.

9 U gīl aa laa Wīsī dī wīya, u gīl mūvū hōñ paalūñ hu Wīsī aa wee
nyūwa dī u sī kpa tīya u hu tīyanj ne, a we gyama a kī gyūvū anū nūhwawālā.
Ee tū re u biibaal Azīkī abee u nīhi Gyeekobī me gīl hōñ tañha hu tīyanj,
a we gyama a kī gyūvū anū nūhwawālā. Ba bee Abīrahām buloñ ne Wīsī
gīl we nyūwa hu a baa dī u sī kpa tañha hu tīya ba.

10 Beewīya Abīrahām fa aa gyegili dī u maakyiye gyūvū bee hu Wīsī tū
aa tīi naaŋ a saa re. Bee no sī we doñ a kañ kī mu maakyiye buloñ.

11 Abīrahām gīl aa laa Wīsī dī re tūj u gīl wūwo lūl biye, abee u gīl
aa hiyasa kūkāñ, ka u haan Saara me bīl yaa hapīri buloñ. U gīl laa dī
anū Wīsī kañ wītū re aa sī yaa wīl hu u aa wee nyūwa anūl u sī yaa.

12 Aburaham gyi hiyasa re a mu kpaga sūu, ame abee gée buloŋ, nala aa lu badigi no duŋ doho tyan̄ wala re a bi kaŋ dūsū anu wiusinyyu kuyŋwuliyā koo fuwobal nyuwa bumbugulo.

13 Nala no buloŋ gyi laa Wiusi wiya di re aŋ na sūba. Kina hu Wiusi gyi aa wee nyuwa baa di u si kpa tya ba, ba gyi bi naa ba aŋ sūba. Ba gyi naa ba re di ba we libolii tyan̄, ba tenni gyi fiyeli kujkan̄, aŋ gyi leŋ nal buloŋ gyima anu ba yaa nihwala abee gyugyvuliyā re duŋnya no tyan̄.

14 Nala hu aa baa ba yaa nihwala bee gyugyvuliyā hu daga anu ba aa kye ba tuŋha re di ba hoŋ.

15 Ba bil bee būnī tanjha hu tyan̄ ba aa liya wiya. Di ba aa re fa aa būnī u wiya, ba fa kaŋ ḥmanu re di ba miŋgi mu doŋ.

16 Ame ba fa aa kye di ba hoŋ tanjha hu aa welie te tanhasi buloŋ tyan̄ ne, doŋ ne yaa Wiusibee. Eewiya, u bi yaa Wiusi hūsi abee ba aa yiri u ba Wiusi, beewiya u tuŋ mari bee biŋ ba re.

17-18 Aburaham gyi aa laa Wiusi di wiya, u gyi yaa siri re di u kpa u biibaal Azuk̄ lū wiusulu tya Wiusi. Wiusi gyi wee nyuwa tya Aburaham ne anu Azuk̄ tyan̄ ne u doho nala buloŋ si lu, aŋ gyi yan̄ ki kye di u magisi u na gée u aa si yaa. Ame Aburaham gyi yaa siri re di u kaŋ u biidigi hu duŋ a kpu lū wiusulu tya Wiusi.

19 Aburaham fa gyima anu Wiusi si wuwo kyisi u biye hu sūu tyan̄ ne. Ee re tuŋ u gyi yaa siri di u kpu biye hu a tya Wiusi gée. U aa yaa siri gée me, ka u gyi ki gée anu u kpuu u re, ka Wiusi me kyisi u sūu tyan̄ a kpa u tya Abiraham.

20 Azik̄ me gyi aa laa Wiusi di re tuŋ u gyi sula Wiusi tya u biisi Gyeekobi abee Isawu, di Wiusi pe ba tyan̄ maakyiye.

21 Gyeekobi me gyi aa laa Wiusi di re tuŋ, u sūu gyi aa ko kpaga, u me gyi tiga u daatiḡ siŋ, aŋ kyuwali Wiusi, a sula u di u pe u nihiye Gyosefu biisi tyan̄.

22 Gyosefu me gyi aa laa Wiusi di wiya, u sūu gyi aa ko kpaga, u gyi basi Iziral timma aa si maakyiye lū Igyipiti paaluv tyan̄ wiya re, aŋ daga ba gée me ba aa si yaa u hogo.

23 Moosi nūna abee u kuwo me gyi laa Wiusi di re. Ee re tuŋ ba gyi kpa u fanya penſi boto ba aa lula u hal tyan̄. Ba gyi naa anu u yaa Biiwelii re, ee wiya ba gyi bi fáá Igyipiti timma kuwori aŋ viya u nyuwa hu u aa bine di Iziral timma kpu ba biifulli buloŋ aa yaa boyon̄biisi.

24 Moosi gyi aa ko waa teŋ, u me gyi laa Wiusi wiya di re. Ee re tuŋ u gyi bi laa nyuwa di ba kana u yiri kuwori Faaro toluu biye.

25 U gyi kpaa nū u aa naa twara hu Wiusi nala aa naa, u re kpiya u aa we Faaro diya tyan̄ a ki nū sūma hu aa bi si puſi aŋ ha bil leŋ di u yaa wibom̄ me.

26 Moosi gyi naa anu di u re pēe na twara hu Wiusi nala aa naa, akuu Nal hu Wiusi aa liya wiya, u re kaŋ tono yuga a te kieweliye hu buloŋ u fa aa si na Igyipiti tyan̄. U gyi kpaa u hakula buloŋ we tuno hu u aa si maakyiye na tyan̄ ne.

27 Moosi gyi aa laa Wiusi wiya di re tuŋ u gyi lū Igyipiti paaluv tyan̄. U gyi gyima anu Igyipiti kuwori si na baan̄ u nyuu tyan̄ ne, ame ee gyi bi leŋ kambuŋ kana u. U gyi aa lū Igyipiti tyan̄ me, u gyi bil bi miŋgi hal, beewiya u gyi ki gée anu u aa naa Wiusi, abee á aa bee na Wiusi buloŋ.

28 Moosi gyi aa laa Wiusi di me re tuŋ u gyi leŋ Iziral timma di Dūsiperi-banu Kyebal hu. U gyi leŋ ba kpu puſi re, a yaa kyal hu taa ba dimbeenyvusi buloŋ. Ba gyi aa yaa gée, malika hu Wiusi gyi aa tima di

υ ko tuu a kpu Igyipiti tumma biibumo buloŋ Igyipiti paaluu tıyan gyl ko pari Iziral tumma biibumo ta re.

²⁹ Iziral tumma me gyl aa laa Wıısı di re tıŋ ba gyl vala kyol fuwofiyang hu anı υ aa yaa tanjha hılu. Ame Igyipiti tumma hı ke gyl aa kile ba lugo ko pele fuwo hu, a ki luga dı ba kyol, nı hu gyl mügi ko to ba re ba buloŋ svba.

³⁰ Iziral tumma hu gyl bul aa laa Wıısı di re tıŋ ba gyl vala baarı too kıldıgı ba aa yırı Gyeriko kyeyę bapę, gyebii hu ba aa saa baarı bee hu buloŋ tele.

³¹ Hasoŋsonni kıldıgı me re gyl we Gyeriko tıyan ba ki yırı Reehabi. U me gyl laa Wıısı di re. Eewiya, ba gyl bı kpuu υ anı ba aa kpuu Gyeriko nıkaalıya hu aa bı laa Wıısı di gęe, beewiya Iziral tumma gyl aa laa siya tıŋ nala badomɔŋ di ba ko lwıɔŋ den Gyeriko na, υ gyl kajı ba welin ne.

³² N fa sı wuwo dısi wıya no ki mu, ame ı bı kajı sunı ı aa sı bası Gidiyɔŋ, abee Baraki, abee Samsıŋ, abee Gyefita, abee Deviti, abee Samuwel abee Wıısı tıŋdaala hu buloŋ wıya lagılagı no.

³³ Nala no buloŋ gyl laa Wıısı di re. Ee re tıŋ ba badomɔŋ gyl yuwo di tanjhası badomɔŋ nala anı laa ba kuna. Ba gyl tıŋ wtıu hu Wıısı aa kye re, anı na kuna hu Wıısı aa wee nyıwa dı υ sı kpa tıya ba. Ba badomɔŋ gyl kyaga naakyige nyıvısi tı re, ba surı lolo.

³⁴ Ba badomɔŋ dısi dıŋbala re. Wıısı lı ba nala hu fa aa kye dı ba kpu ba bee takoobiye nosı tıyan. Ba gyl bı kajı dee, ame Wıısı re gyl tıya ba dee ba gyl ko yaa bembiduwoni tumma, a yuwo yuwoni a di tanjhası badomɔŋ nala, ba laalyuwolo fá nyıgusi.

³⁵ Haana badomɔŋ gyl aa laa Wıısı di wıya, Wıısı gyl leŋ ba lulla sii sun tıyan ne. Nala badomɔŋ me gyl aa laa Wıısı di wıya, ba gyl naa ızmanı re ba aa sı lı tıwara tıyan, ka ba wıya anı leŋ ba dögisi ba kpu, di Wıısı kyisi ba a kpa mübol aa weliye te dınuıya no mübol a tıya ba.

³⁶ Dınuıya nala gyl munıj badomɔŋ ne. Ba gyl vıvı badomɔŋ me a vıvıa badomɔŋ me abee kyıvımɔ aŋ kajı ba tı diya tıyan.

³⁷ Ba gyl yaga badomɔŋ ne abee buwa, a kajı badomɔŋ keri balıya balıya, anı kpu badomɔŋ me abee takoobiye. Ba badomɔŋ gyl laalı piyese abee buvına tennı re, beewiya ba gyl yaa nyaaba re, ba ki dögisi ba, ba ki na tıwara.

³⁸ Dınuıya no gyl bı weliye maga ba weyi. Ba gyl kı gęe anı gyıgyıvılya a ki gɔllı tanjhahıliya tıyan abee dogınsı nyuni tıyan, a gyl kı gyıvı bıvıvısi abee tanjha bıvısi.

³⁹ Wıısı teŋ tıyan ba basa anı Wıısı teŋ fıtela nala no buloŋ aa laa υ di nyuu tıyan ne. Ame ba kıldıgı buloŋ gyl bı na kıu hu Wıısı aa wee nyıwa dı υ sı kpa tıya ba.

⁴⁰ Beewiya Wıısı mügi kye kıu aa weliye te faafaa kıu hu re a bıŋ gbala á buloŋ. Wıısı wıkyeelı re yaa dı á beel-ba buloŋ lanrıı yaa niweliye aa bı kajı wıbɔŋ anı gęe hu υ aa kye dı á kıu.

12

Á kuwo Wıısı

¹ Nıgyamaa no buloŋ gyl aa laa Wıısı di yaa daŋsiya tumma re a tıya ma anı Wıısı kajı wtıu re. Eewiya, á Wıısı ızmanı tıŋı tıyan ma leŋ di á paa wıya hu buloŋ aa tı á ızmanı ta, a leŋ wıbomɔ hu buloŋ aa vıvıa ma me yayı. Ma leŋ dı á ki mu sıya a ki yaa wıya hu Wıısı aa baa dı á ki yaa abee mala.

2 Á ñmanu no tuju tuyañ ma leñ dí á kpa á hakillu we Yesu duñ tuyañ, beewiya v re yaa nal hu tuyañ á Wüsü laadii aa piile, v re bíl yaa nal hu me aa si kañ á laadii no sigi dí v ko mu su. Ba gyi kpaasi v daagaru tuyañ ne, v na twara welinj. Amé v gyi dii kenyiri re, a bi leñ ba aa kpaasi v daagaru hu tuyañ yaa v hüsü, beewiya v gyi gyuma anu ba bulon hal tuyañ, Wüsü si leñ dí v teñ fiyeli. Laglagi no v hoñ Wüsü noduu login tuyañ ne Wüsübee tuyañ.

3 Ma liisi na twɔra hu Yesu gyi aa naa. Ma sunni na ee hu wibonyaala gyi aa kpaas vu kyeme v, ka v ha gyi kan kenyiri abee mala. Eewiya, ma me ta leñ dí ma tenni ki yowori, dí ma ko mügi Wüsü hal.

4 Ma aa laa Yesu di wiya ma bee wibomó aa lugí re. Amé ma kídigí bulon ha bi lugá a mu maga ba kpu i.

5 Teñpolli wiya hu Wüsü aa basi tuya v biisi, ma yenji ba re? Wüsü baa, "N biye, dí Tüna hu re ko ki kyagili i gyegili nu welinj.

Dí v re ko na baaj i nyuu tuyañ a basi i siya wiya tuya i, ta leñ dí i teñ ki yowori, dí i kpa laadii hu ta.

6 Beewiya, nala hu bulon Tüna hu aa kyo, ba aa re v ki daga.

Nal hu bulon me v aa kpa a yaa v biye, v re v ki dögisi."

7 Dí Wüsü re ko ki dögisi i, kañ kenyiri an kpa v niñ v aa dagil re. Beewiya, v kpa i niñ i yaa v biye re, ee re tuñ v ki dögisi i. Bii bee re we doñ v kuwo bee dögisi v?

8 Wüsü aa ki dögisi v biisi bulon ne. Eewiya, dí v ko bee dögisi ma, ee daga anu ma bi yaa v biisi tu.

9 Á bulon kañ kuwoma re duñiya no tuyañ ba ki dögisi ma, á ki tuya ba gyurima ee wiya. Ee daga anu á kuwo Wüsü aa we Wüsübee tuyañ ke re yañ maga dí á kpa á tuma bulon tuya v, a kañ mübol.

10 Á duñiya kuwoma me gba aa lul ma, ba aa dögisi ma kyeye bañmana duñ ne ba kyeri tuyañ. Amé á tuñ welinj wiya re Wüsü ki dögisi ma, beewiya v aa kyé dí á me ko yaa nituma re, a bi kañ bisinj bulon anu v tuñ aa ki gée.

11 Dí ba aa re aa dögisi nal, v tuya aa kyogi re, beewiya, dögisi hu aa haye tuya v re. Amé dí v re laa dögisi hu, a ki tuñ ba abee kenyiri ba si ko leñ dí v wiyaaliya degini, dí v hoñ bee laañfiya.

Ma po ma tuñ di wibony bulon ta ko gyuu ma paga

12 Eewiya, ma sii siñ buñbañ an leñ dí ma tenni polli.

13 Witü hu ma aa nya, ma kana v ki tuñ tuma a ki mu siya. Dí ma wuwo pe nala hu aa we ma tuyañ a laa Wüsü wiya di an ha bi siñ welinj wiya hu tuyañ. Ma pe ba tuyañ dí ba mari laa Wüsü di welinj, a ta ki biyege.

14 Ma yaa sifiyaj dí ma bee nal bulon wiya weliye, a yaa nituma. Beewiya nal hu bulon aa bi yaa nitu v bi si wuwo na Wüsü.

15 Ma po ma tuñ dí Wüsü bonye hu ta ko buwo ma kídigí bulon. Añ bíl po ma tuñ dí nitum bulon ta ko we ma tuyañ a ki doñ ma, a mürü ma gyeninj bulon we wibomó tuyañ.

16 Ma po ma tuñ dí ma tuyañ kídigí bulon ta ko yaa nülaañ, a bíl po dí ma tuyañ kídigí bulon ta ko yaa nal aa bee fá Wüsü anu Isawu gëe. Isawu gyi bi faá Wüsü anj kpa v hiyari lenni kidiiliye v katyal lee.

17 U gëe hal tuyañ, ma gyuma anu ba gyi aa ko pele dí v kuwo sula Wüsü tuya v, akuu v aa yaa v biihiyawu wiya, v kuwo gyi viya re. Ee re v gyi wii welinj, a fa ki kyé dí v kuwo sula Wüsü tuya v ame wii bulon gyi tuwo v aa si wuwo yaa a kañ wii hu v kuwo aa yaa birumi.

18 Ma ko Wüsü lee re. Amé ma bı ko v lee dogimo hu tyan ma aa si wuwo dige anı Iziral timma hu gyı aa ko v lee Saana dogimo hu naasi tyan gęe. Ba gyı aa ko doŋ ba gyı na diŋ a di dingel le, a na dı lee buloŋ bile gęe timm, ka ba nı puwobal me domo.

19 Ba gyı nya dı ba muv kabil le, a nı taal me. Ba gyı aa nı taal hu, ee re kambıŋ gyı gyuu ba, ba sula dı taal hu ta bil bası wiya tya ba.

20 Beewiya wı hu v gyı aa bası tıya nala hu gyı yaa wıduwo re tıya ba. U gyı baa: "Dı pına koo dı kıŋ ke buloŋ ne ko dige dogimo hu, v maga dı ba yaga v kpu re."

21 Wiya hu ba gyı aa naa gyı leŋ kambıŋ gyuu ba buloŋ ne. Ee re tuŋ Moosi tı gyı baa, "Kambıŋ kana ı ne ı ki kyele."

22 Amé ma nala hu aa laa Yesu wiya di, ma ko pele dogimo hu ba aa yırı Zaayon ne. Ma ko pele too hu ba aa yırı Gyerusalém aa we Wüsibee tyan ne. Wüsü hu aa weye sıya re gęe. Malikası tusi tusi me laŋja doŋ ne abee tenfiyelv.

23 Ma ko lee hu Wüsü-biihiyası aa ko laŋji abee teŋ fiyelv re. Ba sabı ba fene re a biŋ wüsibee tyan. Ma ko Wüsü lee re, nal hu aa si di dunıya nal buloŋ sarıya. Lee no tyan ne tipulıŋ timma hu aa tuŋ Wüsü bee wıtı a mu teŋ me we.

24 Ma ko Yesu lee re, nal hu tyan Wüsü aa tuŋ a we nyuufalı tıya nihuwbisi. U suba re v kyal gyaası nal buloŋ wiya. U kyal hu aa gyaasa tyan ne wiweliye si tuŋ a ko, a te Abel kyal hu gyı aa gyaasa.

25 Ma kı gyıma dı ma ta ko viya nal hu aa bası wiya hu nyuwa. Beewiya nala hu gyı aa viya v nyuwa tanha nyuu daha gyı bı wuwo fá lı dögisı tyan. Eewiya, dı ámaa re yaŋ viya nal hu aa we Wüsibee tyan taal, á biŋ bı si kyaplı.

26 Haŋ sanja hu, Wüsü taal hu gyı leŋ tanha buloŋ gyigili re. Lagılagı no, Wüsü wee nyuwa re anı v si leŋ dı tanha bil gyigili, ame tanha duŋ daa si gyigili. Wüsinyuu abee tanha buloŋ ne si gyigili.

27 U aa baa dı v si bil leŋ dı tanha gyigili hu, v kan memii re. Ee daga anı Wüsü si kan dunıya no kına hu v aa mara buloŋ gyigisi a paa ba ta, ka dı kına hu aa bee gyigisi duŋ we doŋ.

28 Wüsü leŋ á we v koro hu aa bee gyigisi tyan ne. Eewiya, ma leŋ dı á kı fá v, a kı kyowaltı v angyowası, an pe kı kyowaltı v gęe v aa kye.

29 Beewiya Wüsü kı gęe re anı diŋ aa dii.

13

Ee á aa si yaa di Wüsü teŋ fiyeli

1 Ma kyo dəməŋ kı mu deňdeň akuu ma aa yaa nımmabalıya Krisita tyan wiya.

2 Ma yaa kuwokeri a kı deň nıhwala welıj beewiya, nala gyı aa yaa gęe re, a laa malikası biŋ ba duſı tyan anı bı gyuma.

3 Ma kpa nala hu ba aa kan to diya tyan wiya anı ma beel-ba buloŋ ne ba kan to diya tyan gęe. Nala hu ba aa dögisi me, ma kpa v anı ma beel-ba buloŋ ne ba kı dögisi gęe.

4 U maga dı nal buloŋ gyıma anı haan kpayı yaa wiweli re. Eewiya, baal bee v haan buloŋ maga dı ba kan wıtı re abee dəməŋ. U bı maga dı baal hu bil lı kye hadıma, koo dı haan hu me bil lı kye badıma, beewiya nal hu buloŋ aa sɔnnı, Wüsü si di v sarıya a kpa kyogisi tya v.

5 Ma ta kyo molbiye kijkaŋ a mu pari. Ma leŋ di kina hu ma aa kana su ma sii. Beewiya Wisi basa u teŋ tiyan ne a baa, "N bi si maakyiye viya ma ta. N bi si maakyiye lü ma hal."

6 Eewiya, á si wuwo njmaa á bembije a baa,

"Á tūna Wisi re yaa nal hu aa pe ntiyan,

Ee nyunin, n bi si fá kambuŋ wu bulon tiyan.

Nihuwobiŋ bi si wuwo yaa n wu bulon."

7 Ma liisi ma silaala hu gyi aa basi Wisi wiya ki tiya ma wiya. Ma liisi mu pele gese ba gyi aa tuŋ Wisi ba mubol bulon tiyan, a ko mu suba. Ma ki tuŋ ba naabvusi ma Wisi tuŋ tiyan.

8 Yesu Krisita aa kui gese dyia, ee re u ha kui gyinaŋ, ee tui me re u si kui a kaŋ ki mu maakyiye bulon.

9 Ma ta leŋ di widuŋsi hu nala badoməŋ aa daga ma ko leŋ di ma viya Wisi njmantu hu ta. Dee hu aa si wuwo leŋ di á tuŋ Wisi kyeri, u lü Wisi tu bonye tiyan ne. U bi lü á aa tuŋ kidiiliye sunsi tiyan, beewiya, nal hu aa tuŋ sunsi no, u bi si na tōnō bulon a lü ba tiyan.

10 Gyuma wikeyawal silaala hu gyi aa tuma ki tiya Wisi taŋti-diya hu tiyan, ba kidiŋi bulon gyi bi kaŋ njmanu u aa si di wiusulli-kina hu á aa kpa sula Wisi a ki kyawali u angyuwasi.

11 Bina bulon, Gyuma wikeyawal silaala nihiyawu hu gyi aa kaŋ pusi kyal le, a gyuu Wisi Dieweliye bulon Diewelii hu, a kpa sula Wisi di u kpa ba wikeyawal kye ba. Amé ba gyi aa kaŋ pusi hu ke tui re a lü nyogo ta bee hu samani tiyan.

12 Ee re tuŋ ba kaŋ Yesu me lü kpu Gyerusalem samani tiyan, di u kpa u tu kyal a pusi nala bisiŋ ta, di ba yaa niweliye Wisi siya tiyan.

13 Yesu gyi dii hüsí re welin bee hu samani tiyan. Eewiya, ma leŋ di á lu mu donj, di á beel-u bulon di haj hüsí hu.

14 Beewiya, á bi kaŋ bee aa si we don ki mu deñdeŋ dunya no tiyan. Amé á aa yiyeli á bee hu tiyan á aa si maakyiye we a kaŋ ki mu deñdeŋ wiya re.

15 Eewiya, á nala hu aa wuwo suri á nyowa a basi baa Wisi re yaa Á Tūna, á wiusulli á aa si kpa tiya Wisi re yaa á aa tuŋ Yesu Krisita tiyan, a ki danni u saŋa ke bulon.

16 Saŋa ke bulon, ma yaa kuwokeri aŋ yaa wiweliye ki tiya ma dəntiŋsi, a ki kyiyeli dəməŋ me. Wiusulli no re aa fiyeli Wisi teŋ.

17 U maga di ma ki tuŋ ma silaala nyowa re, a ki yaa wiya hu ba aa baa di ma yaa. Beewiya ba aa re aa deŋ ma nyuu tiyan. Maakyiye kidiŋi ba si daga gese ba aa deŋ ma nyuu a tiya Wisi. Di mamaa re aa tuŋ ba nyowa, ba si tuŋ ba tuma welin abee tenfiyelvoo. Amé di mamaa re bee tuŋ ba nyowa, ba tisi si kyogi ma tiyan. U gese bi si kaŋ tōnō bulon a tiya ma.

18 Ma kyawali Wisi ki tiya ma. Á gyima á hakilli tiyan, á bi kaŋ wikeyogii bulon Wisi siya tiyan, á kyeri me re yaa di á wittu su wu bulon tiyan.

19 N aa sula ma re abee n hakila bulon di ma kyawali Wisi di n miigiko ma lee lagi.

Wikatenje

20-21 Wisi kyisi á Tūna Yesu suu tiyan ne. Yesu kui gese re anu pedaal aa ki deŋ u piyese nyuu tiyan welin, beewiya u kpa a tu mubol le a lü wiusulli u nala wiya. U kyal le Wisi kpa we nyufaluu hu aa bi kaŋ disii a tiya ma. Wisi hu aa tiya fiyelvoo si leŋ di ma na wiwelii hu ma aa kye di

ma wuwo kaŋ tui u kyεri. Yesu lahorumō tiyanj, Wuisi s̄i leŋ d̄i ma wuwo yaa wi h̄u buloŋ aa ftyεl u teŋ. Ma leŋ d̄i a k̄i danni Krisita, a leŋ d̄i u feŋ yiri a kaŋ k̄i mu maakyiye buloŋ. Ami.

²² N̄ naabaltya, η teŋ no η aa saba tiya ma ke b̄i doliye. Eε wiya, η aa s̄v̄l ma d̄i ma di kenyiri aŋ gyegili n̄i wiya h̄u η aa saba tiya ma d̄i ma k̄i tuija.

²³ Η aa kye d̄i ma gyuma anu á n̄iunabiye Timoti ba fa aa kaŋ t̄o d̄iya tiyanj, ba l̄i u re. D̄i u re ko η lee lagi, η beel-u buloŋ s̄i ko ma lee.

²⁴ Ma kyowalı ma n̄ihiyasi abee Wuisi nala h̄u buloŋ tiya ma. Á tuijan nala h̄u aa l̄i Itali paalv̄u m̄e aa kyowalı ma.

²⁵ Wuisi bɔnye s̄i we ma lee a leŋ d̄i ma h̄oŋ bee laanfiya.

TEN HU GYEMSI AA SABA

1 Mīyañ Gyemsi aa yaa Wīsī abee á Tūna Yesu Krisita tūntvnni re saba ten no a kī tuya nala hu buloñ aa laa Yesu Krisita wīya di, aŋ pīsa we dūniya no logiñ buloñ tuyan. N̄ aa kyōwalı ma buloñ.

Á tū kanii wīgyūvlyi abee tōwara tuyan

2 N̄ naabalıya, dī wī ke buloñ ne ko gyūv ma, ma leñ dī v̄ yaa ma tenfiyelvū,

3 beewiya dī mamaa re ko kī na tōwara wī tuyañ, aŋ ha wuwo laa Wīsī di, ma sī na dī ma kaj kenyiri, a mari sūj ma laadīi hu tuyan.

4 Ma leñ di kenyiri vogō ma, dī ma kaj mala a mu tenj. Ee re sī leñ dī ma wuwo yaa tūpulon tūmma, a bī sī nyaā gyogiwelie tuyan.

5 Amē dī nal le we ma tuyan a bī kaj wīgyūñ v̄ aa sī wuwo gyūñ wī hu aa maga dī v̄ yaa, ma leñ dī v̄ tūna sūla Wīsī, dī Wīsī tuya v̄ wīgyūñ. Beewiya Wīsī kaj kyori abee bōnye re, v̄ aa sī kpa wīgyūñ tuya nal ke buloñ aa sūla v̄. Wīsī bee lugisi nala.

6 Eewiya dī i re sūla Wīsī kī kye wī, laa di anu v̄ sī yaa wī hu tuyā i. Ta kī yaa sige anu v̄ sī yaa koo v̄ bī sī yaa. Beewiya, nal hu buloñ aa sūla Wīsī kī kye kīñ, aŋ kī yaa sige, v̄ tūna tūbūna kī gēe re anu fuwo nū puwo aa kaj gollī kī yenjī.

7-8 Nal hu buloñ aa yaa Wīsī sige, aŋ bī sūj wīdigi naaŋ tuyan, v̄ tūna ta ko kī yiyeli anu v̄ sī na kīñ buloñ a lī Wīsī lee.

9 Nal hu aa bī kaj lee dūniya no tuyan ma nala hu aa laa Yesu wīya di tuyan, v̄ maga dī v̄ tūna leñ dī v̄ teñ fiyeli abee Wīsī aa leñ v̄ bee nyaaba kī dōmōñ nyē. Beewiya v̄ tūna bī sī pīsī aŋ sūba anu ɔhō aa fūlī, a bī pīsīa ke fūla hu yuwori gēe.

10 Nal hu me aa yaa kīna tūna ma nala hu aa laa Yesu wīya di tuyan, v̄ tūna leñ dī v̄ teñ fiyeli abee Wīsī aa leñ v̄ bee nyaaba kī dōmōñ nyē. Beewiya v̄ tūna bī sī pīsī aŋ sūba anu ɔhō aa fūlī, a bī pīsīa ke fūla hu yuwori gēe.

11 Beewiya, Wīsī aa ko pōsō, lee buloñ aa nūma re paripari. U nūñ hu aa leñ ɔhō hu buloñ hīla re, U fūla hu buloñ me yuwori, ka v̄ welij hu buloñ me nyugisi. Ee re nal hu aa kaj kīna me yañ kī. U ha sī we v̄ tūma tuyan ka dī sūv kana v̄.

Magisū abee wīgyūvlyi

12 Nyusvētūna re yaa nal hu tōwara aa gyūwa, aŋka v̄ ha wuwo kaj mala v̄ Wīsī laadīi tuyan. U aa yan wuwo kaj mala gēe, Wīsī sī tuya v̄ miubol hu aa bī kaj tenii. Miubol hu v̄ aa baa dī v̄ sī kpa tuya nala hu buloñ aa kyo v̄.

13 Dī wī re ko gyūv nal buloñ, v̄ bī maga dī v̄ tūna baa dī Wīsī re kpa wībōñ kī magisū v̄. Beewiya kīñ buloñ bī sī wuwo tūro Wīsī we dī v̄ yaa wībōñ, v̄ tūna me bī sī laa nyuwa mūri nal dī v̄ yaa wībōñ.

14 Amē nal buloñ tūlisibōmō hu aa we v̄ tuya tuyan ne aa wuwo mūri v̄ tūna v̄ yaa wībōñ. Nal buloñ tūlisibōmō re aa wuwo leñ v̄ tūna nyugisi.

15 Dī v̄ re ko kī tūna v̄ tūlisibōmō hu tuyan, v̄ tūna aa gyūv wībōmō yayi tuyan ne. Dī v̄ wībōmō hu re ko yūga v̄ tuyan, v̄ kateñse buloñ ne yaa sūv.

16 N̄ naabiikpiyanama, ma ta kī mūri ma tūma.

17 Kìwelii ke buloŋ aa lì Wìusi lee re. Kìna hu buloŋ aa kyaani wìusinyuu tyan, u re ta ba. Ame di ba aa re ko gyuu, bilhuu aa we doŋ ne. Wìusi tütü bì kù nyę, beewiya u bee birimi muhü buloŋ me di á we bilhuu tyan.

18 U kyeri tyan ne u laa siya basi wìtü hu aa we u nyowa tyan a tiya ma di á kì tija. Nyę re u yaa á yaa u biisi, ka u kìmariya buloŋ na kì tija.

Ma ta kpaa digina dñj ki nii Wìusi wìbii hu

19 N naabiikpìyanama, ma gyegili nii wiya no welinj. Ma leŋ nal buloŋ kan digiŋgyegil, aŋ ta kì tuwoŋi wìbasü, a ta kaŋ baaj toso me.

20 Beewiya nal hu aa kaŋ baaj bì sì wuwo yaa wiya hu aa kpaa ḥmanii Wìusi siya tyan.

21 Eewiya, ma lì wìbɔŋ buloŋ ta ma tisi tyan aŋ wiya wìbɔŋgyamaa hu buloŋ aa wìwa ma. Ma kaŋ ma tì hìwɔlì Wìusi siya tyan aŋ laa u wìbii hu u aa kpaa we ma tisi tyan di. Beewiya, wìbii no kaŋ dee re u aa si wuwo laa ma ta.

22 Ame u maga di ma kì tuj wiya hu buloŋ Wìusi aa baa ma kì yaa re. U bi maga di ma kì nii wiya hu bee digina dñj. Di mamaaa re ko nii wiya hu aŋ bee tuj ba, ma aa mürü ma tuma re.

23 Di nal buloŋ ne nii wiya no aŋ wiya ba tujii, u tūna kì gëe re anii nal aa kpaa nyagisa deŋ na u tui.

24 Ame di u re ko giigi muhü, u guu yenŋi gëe hu u aa kuya.

25 Ame nal hu aa kpaa u hakila buloŋ we Wìusi wìbii hu aa laa nala kì ta tyan, a kaŋ mala abee u tujii tyan, a bì nyę aŋ kì yenŋi, aŋ wuwo kana u kì tuj tuma, Wìusi sì pe u tūna abee u wiyaalii buloŋ tyan.

26 Di nal le baa u aa kyuwali Wìusi re, aŋ bee kana u tui abee u wìbasıya tyan, u tui re u kì mürü. Ee daga anii u Wìusi hu kyuwali me yaa waasur re.

27 Wìukywali hu á kuwo Wìusi aa daga anii u re yaa wìukywali kyirikyi abee Wìusi ḥmanii tujii tui re nyę: Di i kì kiyelii lohaana abee nìtaaga abee busuluŋbiisi ba tòwara tyan aŋ lì i tui dñnya bisiŋ tyan.

2

Ma ta kì lugisi nala

1 N naabaltya, nyę ke ma aa laa á Tūna Yesu Krisita, feŋ bal tūna hu, wiya di nyę, ma ta bìl kì lugisi nala, a kì tiya badomɔŋ gyırıma aŋ kpa sii gyuu badomɔŋ me.

2 Di mamaaa Krisitabiisi re hɔnɔ, di nala baliya ko gyuu ma tyan, di kidigü yaa duwaŋ a laali u gaweliye aŋ we u salma nonipira, ka di kidigü hu me yaa nyaabu a laali u gakosunṣi.

3 Ee re ma kaŋ nal hu a laali gaweliye hu welinj aŋ tiya u lìhɔŋwelii, aŋ mügi basi tiya nyaabu hu me di u hɔŋ taŋha, koo di u bìl aa kyee me, di u si wuwo siŋ doŋ.

4 Di mamaaa re yaa gëe, u bì weliye. Ma daga anii nala badomɔŋ kyo kpiya badomɔŋ ne gëe. Ma tuliisibom̄ no re ma aa kpa a kì lì dɔmɔŋ. Di mamaaa re kì nyę, u bì weliye.

5 N naabiikpìyanama, ma gyegile nii daha. Nala hu aa yaa nyaaba dñnya siya tyan, ba aa re Wìusi lì di ba laa u wiya di, aŋ gyuu u koro hu tyan. Lee hu Wìusi aa wee nyowa di u sì kpa tiya nala hu buloŋ aa kyo u. Nal hu aa laa Wìusi wiya di aŋ gyuu u koro hu tyan, u re yaa kuna tūna tui.

6 Amé ma ke aa kowasi nyaaba re. Kina tūmma no daa aa dí dee ma nyuni tyañ, a gori ma, aŋ ha kaŋ ma mu tya sariiile dí ba di ma saruya gée?

7 Na ba aa me re yan bul aa kyogi Yesu Krisita ferjwelii hu Wíusi aa kpaa tya ma.

8 Wíusi teñ tyañ ba saba re a baa, "Kyo i døñtuna anu i aa kyo i tu gée." Dí mamaa kóni aa tuñ nyúwa no Gyoribaña Bakoo, á Túna aa biñ tya ma, u yaa wiwelii re.

9 Amé dí mamaa re aa lugisi nala, a kpa yohun kí tya badomoy an kaŋ badomoy me kí kowasi, Wíusi mira no daga anu ma yaa wiþonyaala re, an yaa muri-kyogilo me.

10 Dí nal le aa tuñ Wíusi mirisi hu bulon, aŋ ko kyogi miridigi me ba tyañ, Wíusi ke siya tyañ, mirisi hu bulon ne u kyogi gée.

11 Wíusi hu aa baa dí á ta kí kyee nala haana, u tu re bul baa dí á ta kí kpuu nala. Dí i re yan bee kyee nala haana me, aŋ ha kí kpu nala, ma gyuma anu ma kyogi Wíusi mira hu re.

12 Ma wiþasyaabee ma wiyaalita tyan, ma gyin tya ma tuma welij anu Wíusi nyúwa hu aa laa nala kí ta, u re u si kpa di ma saruya.

13 Eewiya, dí nal le bee fá nala sikii, Wíusi me bí si fá u tūna sikii saja hu u aa si di nala saruya. Amé nal hu aa fá nala sikii, u bí si fá wí bulon saruya hu kyediili.

Á Wíusi laadii abee á wiyaalita

14 N naabalya, dí nal le basi baa u laa Wíusi wiya di re, aŋ bee tuñ Wíusi kyeri, u gée hu kaŋ memii re? Dí u Wíusi laadii kóni kí nyé, ma buuna anu Wíusi si laa u ta? U Wíusi laadii irij no bí si maakyiye laa u ta.

15 Ma leñ dí á kpa u anu á nümmabalya badomoy ne we doñ, a bí kaŋ galaaliya, a bí kaŋ ba nyúwa kidiiliye me.

16 Ee re ma basi tya ba baa, "Wíusi si pe ma tyan, a tya ma kí bulon ma aa kyee." Dí i re yan basi nyé aŋ bí wuwo dí i pe ba tyan abee ba tenbii kíkyeeliya hu, u tóno re bee?

17 Nyé re Wíusi laadii me yan kí: Dí nal le baa u laa Wíusi di re aŋ bee yaa wiya hu Wíusi aa kyo, u Wíusi laadii hu bí kaŋ tóno bulon.

18 Nal kidigi aa wuwo basi baa "I ke laa Wíusi di re, ka ñ me kí yaa wiweliye." Ee re i si wuwo daga anu i kóni laa Wíusi di re aŋ bee yaa wiya hu aa kpaa ñmanu. Nyé bí si maakyiye wuwo yaa. N ke, ñ aa laa Wíusi di re tuñ ñ wuwo kí yaa wiweliye.

19 I laa di anu Wíusi yaa Wíidigi duñ ne koo? Dí i re ko laa gée di, u yaa wiwelii re. Amé yan ta yenje anu gyinbomo me gba laa di re anu Wíusi yaa Wíidigi duñ ne, u gba yaa ba banþyekpa, ba kí kyele saja bulon.

20 I yaa bambugi kúñkan! Leñ dí ñ daga i, dí nal le baa u laa Wíusi wiya di re, aŋ bee yaa wiweliye, u tūna Wíusi laadii hu yaa waasu re.

21 Ma liisi á naabaa Abírahám wiya na. Bee re tuñ Wíusi gyi leñ Abírahám yaa tūpuluñ tūna u siya tyañ? Wíi hu aa tuñ ne nyé: Abírahám gyi tuñ Wíusi nyúwa re. Beewiya Wíusi gyi aa basi tya u anu u kaŋ u biye Azíkí a kpu tya u, Abírahám gyi kóni sii kaŋ Azíkí mu re dí u kpu tya Wíusi.

22 Ma bí naa! Abírahám Wíusi laadii hu abee u wiweliye yayi re gyi aa tuñ dømoy. Abírahám gyi laa Wíusi di re aŋ fa kí tuñ Wíusi kyeri me. U gyi yaa wiweliye re yoga a pe u laadii hu tyañ. Nyé re tuñ u laadii hu kóni mari su.

23 Εε fa yaa re, dì wiya hu ba aa saba we Wüsü teñ hu tiyan ko yaa witu. Ba fa saba re anu Abiraham laa Wüsü wiya di re. Εε re tuñ Wüsü leñ u yaa tipulñ tūna u siya tiyan. Εε me re fa tuñ ba kañ Abiraham ki yiri Wüsü kyana.

24 Εε daga anu nal wiyaalıya re aa tuñ Wüsü leñ u yaa tipulñ tūna u siya tiyan. U Wüsü laadii hu duñ daa aa wuwo leñ u yaa tipulñ tūna Wüsü siya tiyan.

25 Ma liisi Reehabı me wiya na. U fa yaa soñscornı re. Εε re Iziral tumma tündala gırı ko u dıya, u gırı kañ ba welinq. Ba gırı bil aa ko kı kye dì ba lı fá ba dömo nosi tiyan, u re daga ba ızmanı kidigi ba tuña dì ba dömo ta naa ba. U aa yaa nyę re tuñ Wüsü leñ u yaa tipulñ tūna u siya tiyan.

26 Dì nal le baa u laa Wüsü wiya di re an bee yaa wiweliye koo wiya hu aa kañ ızmanı, εε daga anu u Wüsü laadii hu bı kañ tōnō buloñ. Dì nal wiyesı re ko teñ, á aa baa dì u tūna suba re. Εε re yanı Wüsü ızmanı me kı, dì nal le baa dì u laa Wüsü di re an bı yaa wiweliye ki pe u laadii hu tiyan, εε daga anu u laadii hu bı kañ tōnō buloñ.

3

Á nyıwa gyıñ-kanıı

1 Nıaabalya, ma buloñ ta kı kyeε dì ma yaa Wüsü widağıla. Beewiya duńiya sarıya hu kyediliı, Wüsü sarıya sı deye tiya á nala hu aa yaa didagila a te á döñtiısi buloñ.

2 Á buloñ yaa wiya kı kyogi nala re. Amε dì nal le we doñ a bı bası wiya kı kyogi nala, εε daga anu u bı kañ wikeyogii buloñ. U gyıñ u tuñ kanıı re abee u wiyaalıya buloñ tiyan.

3 Dì nal le ko kı kye dì u daga gyaagı, u aa kpa kabarıga re a we gyaagı hu nyıwa tiyan. Kabarıga no tiyan ne tūna aa kana, a yanı wuwo kı daga gyaagı hu lee hu u aa kye dì u kı mu.

4 Ma bil na nıduworiborisı me. Dì nıduworiboro yanı kyo u maga gęe buloñ me, dì puwobala duñ wuwo kana u kı vala. Amε kuunyıñdaabiye nyę re boriduworil hu aa kañ kı daga lee hu u aa kye dì boro hu mu.

5 Εε re nihuwobiñ nyıwa me yanı kı. U bı maga wıı buloñ, an kı bası wıbala. Ma yanı gyıma welıñ anı dıngel me bı yıga, amε u aa wuwo kyol kañ okuwabal le a kpa u buloñ di.

6 Nıhuwobiñ nyıwa me yanı kı gęe re anı dıñ. Wıbomo irıñ buloñ ne we u tiyan. Nyıwa yaa nihuwobiñ teñ lee kidigi re. Εε re tuñ u wıbomo hu hıwoñ sı wuwo kyogi nihuwobiñ tenjbıı buloñ. U aa kyol dıñ ne a dı denden nihuwobiñ müıbol buloñ tiyan. Dıñ no bulon aa lı Sıtaanı lee re.

7 Nıhuwobiñ wuwo kañ pııı buloñ dee re: bagıla abee digibiisi, abee kına hu buloñ aa tuuri tanrıha, abee nıı tiyan kına buloñ.

8 Amε nal buloñ tuwo a kañ u nyıwa dee, u aa sı wuwo kana u tı dı u tallı. U yaa kıbıı ne a kañ hıwoñ hu aa sı wuwo kpu nal.

9 Á aa wuwo kañ á nyıwa re a kı dannı Wüsü, á Tıuna abee á kuwo, an ha bil wuwo kañ nyıwa no tuı a kı tuıı á döñtiısi hu Wüsü aa mara ba kı u.

10 Nyıwa hu tutu á aa kañ kı dannı Wüsü, u tutu re á bul kañ kı tuıı nala me. Nıaabalya, u bı maga dı ma kı yaa nyę.

11 Buldigi bı sı wuwo kyala kı bulo nıwelii abee nıbııı buloñ.

12 Nıaabalya, tutogo me bı sı wuwo noñ babılıya. Kyukıçyı me bı sı wuwo noñ piliye. Εε re buldigi me bı sı wuwo kyala kı bulo nıwelii abee nıbııı buloñ.

Wīisi wīgyūn abee dūniya wīgyūn

13 Dì nal le we ma tīyan a kañ wīgyūn, ke u siya me suri, u maga dì u tūna kí yaa wiweliye re. Dì u re aa yaa gée, añ kañ u tū kí hūwōl, ee si daga anii u kóni kañ wīgyūn ne.

14 Amé di i re kañ tubal abee i dōñtiñsi, a kyil i dūn wīya, ka dì i tīya kí hōll nala tīyan, u bi maga dì i kí daga i tū anii i kañ wīgyūn ne. Dì i re kí nyé, añ ha kí daga i tū anii i kañ wīgyūn ne, wītu hu ñmanii re i kí wīya gée.

15 Wīgyūn no irin bì lu Wīisi lee. U yaa dūniya wīi re, a lu dūniya nala bee Sītaamí tibūñbōmō tīyan.

16 Dì nala re kañ tubal abee dōmōñ, ka dì ba tīsi me kí hōll dōmōñ, ba si kañ nyūviliyaba, a kí kaa dōmōñ, añka ba kí yaa wībōmō irin bulon me.

17 Amé wīgyūn hu ke aa lu Wīisi lee, u weliyē re kūñkāñ. Beewīya wībōñ bulon tuwo u tīyan. Nal hu bulon a kañ wīgyūn no irin, u bee u dōñtiñsi hōnii aa weliyē re, u kan nala hīna re welin, a gyegili kí nū nala nyūvusi, añ kí fá ba sikii me kūñkāñ, añ kí yaa wiweliye me. Nal hu aa kañ wīgyūn no irin, u aa bee kañ tibūñkpara abee i dōñtiñsi. U bee mōrī nala me.

18 Nal hu bee nala hōnii aa weliyē, u aa wuwo kyyiyeli u dōñtiñsi re ba kañ teñfyeññu. Ba aa na wiweliye yūga ba wīyaaliya tīyan ne. U kí gée anii ba aa doho kīna nala tīsi tīyan, ba ko kañ tōñō tīya ba. Tōñō no re yaa wiweliye hu nala hu aa yaa.

4

Ma kpa ma wīi bulon we Wīisi nosi tīyan

1 Bee re tīñ ma aa gula kí kaa dōmōñ, a kí yuwo yuwo? Ma tibūñbōmō hu aa we ma tīsi tīyan ne aa kañ ba bulon kí ko.

2 Ma aa kí kye kīna re, añka ma bee na ba. Ee wīya ma aa yaa siri re dì ma kpu svññ. Ma bembibiye aa dōbō kīna tīyan ne yūga, ka ma bee na ba. Ee wīya ma aa kaa dōmōñ, a yuwo yuwo. Ma bee na kīna hu ma aa kyee beewīya ma bee sula Wīisi lee.

3 Ka dì ma bìl ko sula Wīisi lee me, ma aa bee na kīna hu, beewīya tiliisibōmō re ma aa kañ kí kye kīna hu. Ma aa sula kīna hu re dì ma kpa tīñ ma tīsi wīkyeññya.

4 Ma kí gée re anii nal sōñsonno. Ma bì gyūñ bee baa du nal le baa u kyo dūniya kīna, gée daga anii u tūna bīrimi Wīisi dōñ ne? Nal hu bulon aa kpaa u hakila we dūniya kīna tīyan, u tūna aa bīrimi Wīisi dōñ ne.

5 Ma bīuna wīya hu ba aa saba biñ Wīisi teñ hu tīyan bì kañ memii koo? Ba saba re anii Wīisi Wiyesi Welii hu u aa kpaa we á tīyan, u teñ aa wīi á tīyan ne kūñkāñ.

6 Wīisi dee hu u aa kpaa we á tīyan, u re gba yan deye te á tū teñbii wīkyeññya hu dee. Ee re tīñ ba sabi Wīisi teñ hu tīyan anii Wīisi aa wīya dagüññi tumma ta re, añ kí pe nala hu aa hūwōl ba tū tīyan.

7 Eewīya, ma kpa ma tūma tīya Wīisi, añ sūñ po di Sītaamí ta wuwo ma. Di mamaa re ko sūñ po u, u sì fá ma lee.

8 Ma fasí ko kpaga Wīisi. Di mamaa re ko fasí ko kpaga u, u me si fasí ko kpaga ma. Mamaa wībōñyaala, ma lu ma nosi wībōmō yayi tīyan. Ma yaa minaafigi tumma re, a kañ tibūñkpara abee Wīisi. Ma lu ma tū lu tibūñbōmō no bulon tīyan.

9 Ma leñ dì tukyogi gyūñ ma, dì ma kí kyyiyesi, añ kí wīi, ma wībōmō hu yayi wīya, añ leñ dì ma muñ me bīrimi wiile, ka dì ma diyessuñ me bīrimi tukyogi.

10 Ma kaŋ ma tui huwɔlɪ Tūna hu sıya tiyanj. Dı mamaa re yaa gee, u me si kpa ma yohuŋ.

Ma ta ki kyogi nala fene

11 N naabalya, ma ta ki kyogi dəməŋ fene. Dı nal buloŋ ne ko ki kyogi u dəŋtuna feŋ, koo a ki gaa u hal, ee daga anu u tūna me bası wiya ki kyogi Wıusi nyowa hu aa baa dı i kyo i dəŋtuna anu i aa kyo i tu re gee, an daga anu Wıusi nyowa no yaa waasu re. Dı i re ko bası wiya ki kyogi Wıusi nyowa hu, i bıl bı yaa nal hu aa tui haŋ nyowa hu, i mügi kpa i tu anu i tee Wıusi nyowa hu re gee, an kaŋ i tu yaa saridii.

12 Wıusi duŋ ne kaŋ dee u aa si wuwo biŋ mirisi tiya nala, an bıl wuwo di ba sariya me di ba aa re ko kyogi mirisi hu. U duŋ ne kaŋ dee u aa si wuwo laa ma ta suv nosi tiyanj, an bıl kaŋ dee me u aa si wuwo leŋ dı suv kpu ma. I me re yan yaa kibee i aa si di i dəŋtuna sariya?

Ma ta ki daga ma tui kyiye wiya

13 Ma gyegili daha. Ma nala hu aa baa: "Gyunan koo kyiye, á si mu too kidiŋ, a hɔŋ doŋ bına, a yaa bayallı, a na molbiye yøga."

14 Ma gba paalı bı gyiŋ ma mübol kyiye aa si kui gee. Ma kui gee re anu busuŋ aa too. U aa to re muhu suwaa, an pirigi dıŋgi.

15 Ma aa maga dı ma baa, 'Dı Wıusi re laa nyowa dı á kaŋ mübol á si yaa nye bee nye.'

16 Amé ma kaŋ kalıŋbaani re, aa ki daga ma tui. Dagıntu no buloŋ bı kaŋ ɿmanı.

17 Eswilya, dı i re gyiŋ wiweliye hu aa maga dı i yaa, ka dı i viya u yayı, i yaa wičen nę."

5

Kına timma kyagıl

1 Ma gyegili nü daha, kına timma! Ma maga ma ki wü re, a ki ɿmmaa nyuuſi beewiya tıwaribal le si tele ma nyuu tiyanj.

2 Ma duwa hu buloŋ ne pıw, ka tuyi me kpa ma gaweliye hu buloŋ di.

3 Ma salma hu buloŋ ne suwa, ma molbiye hu buloŋ me pıwa. Ma kına no kyogii re yan si daga anu ma kɔn yaa wiya kyogi re. Ma tıbal hu aa yan leŋ ma molbiye hu bee ma duwa hu kyogi ta gee, ee tu re haŋ tıbal hu si kpa ma tui di anu diŋ. Dünya no tenii kpaga re, ka ma ke ha kaŋ su abee ma duwa. U tıno re bee?

4 Ma bı naa! Ma aa ki mırı nala hu aa tuŋ ma bagısı tıma re an po dı ma bı si tuŋ ba. Tuŋtonna hu buloŋ aa we ma bagısı tiyanj, ba ɿmmaa wulo ki tiya Wıusi re. Wıusi á Tūna, dünya buloŋ Laataal, u me kɔn yan nü ba wulo hu re.

5 Ma dünya tiyanj gyuŋyi buloŋ, suma abee laanfiya duŋ tiyanj ne ma we, a ki yaa ma wikeyeliya duŋ. Ma dyesi ma tui re a nara anu ba aa diyesi nıhu u nara, ba ko kaŋ kpu gee.

6 Ma aa kpa kyogisi tiya nala hu aa bı kaŋ wikeyogii re, a kpu ba abee haakye, ka ba me aa bee to ma ɿmanı dı ma ta kpu ba.

Ma kaŋ kenyiri anu piparı aa kaŋ kenyiri gee

7 N naabalya, nye ke ma yan aa gyiŋ wü hu aa si puu kına timma nye, ma kaŋ kenyiri a mu pele saŋa hu Tūna hu aa si mügi ko. Ma na haŋ kenyiri hu piparı aa kana. U aa doho u kına re an wuwo gbala dı taŋha mari u panyowa kına. U aa gyegili re dopusiduwon ko nü, u doho u kına.

Aŋ ha gyegili gees yuu mu gyuu kina hu mari. Gbaŋkyaaŋ me mu lı ka kina hu na yaa kumui, u yaŋ na mu kuma.

8 Ee nyuniŋ, ma me kaŋ kenyiri. Ma kaŋ ma tı welin aŋ leŋ di ma bayyela yuga, beewiya, á Tına hu kyekoolii kpaga re.

9 N naabaltya, ma ta ki nyan dəmɔŋ, di Wıısi ta ko di ma sarıya a kpa kyogisi tyia ma. Nal hu aa sı di sarıya hu, u yaa siri re, u koyi me kpagā.

10 N naabaltya, na ma naa Wıısi tındaala hu gyi aa bası wıya Wıısi feŋ tıyan ne? Ba gyi naa towara re aŋ ha kaŋ kenyiri abee mala. Ma me gunni ba kenyiri abee ba mala hu irin ma towara nayı tıyan.

11 Ba gyi aa kaŋ mala wıya re tıŋ á kaŋ ba ki yırı tenfıyel tumma. Na ma nıi ee hu Gyobi me gyi aa kaŋ kenyiri abee mala re u towara nayı tıyan. Ma naa gees Tına hu gyi aa kiyeli u re ba mu tenii tıyan. Á Tına Wıısi koni kyi á wıya re kuiŋkan, aŋ ki fá á sikii me yuga.

12 N naabaltya, sıfıyan wıi re nye: Di ma kıdğı buloŋ ne ko ki kye di u we nyıwa, u bı maga di i kpa ɻımyesıv. Ma ta ko ki ɻımyesi wıusınyuu koo taŋha, koo kıŋ ke buloŋ. Di ba ko maga di ma baa "waa," ma baa waa. Di bá bul ko maga di ma baa "aayi," ma baa aayi. Di Wıısi ta ko di ma kıdğı buloŋ sarıya, di i tele.

Ma laa Wıısi di ma Wıısi kyıvwali tıyan

13 Ma tıyan, di nal le ko we towara tıyan, u tına ki sula Wıısi di u pe u tıyan. Di nal teŋ me re ko fiyeli, u maga di u tına yıu yıula ki dannı Wıısi re.

14 Di ma kıdğı re ko ki wılı, u tına tıma di ba mu yırı Krisitabiisi sulaala hu. Ba sı ko kyıvwali Wıısi tıya u aŋ tısi u bee nıv, á Tına Yesu Krisita feŋ tıyan.

15 Di ba aa re ko laa di anı Wıısi koni si yaa wı hu ba aa sula u ki kye, u sı leŋ di wıla tına hu na laanfiya. Ka di u tına fa yaa wıbɔmo maga gees buloŋ me, Wıısi sı kpa ba buloŋ kye u.

16 Ee nyuniŋ, ma pullı ma tısi ki tıya dəmɔŋ, aŋ kyıvwali Wıısi ki tıya dəmɔŋ. Nye re sı leŋ ma na laanfiya. Tıpułı tına wıkyıvwali kaŋ dee re welin. Wı buloŋ u aa sula Wıısi ki kye aa wuwo yaa re.

17 Ma na Elaagya! U gyi yaa nihuwobiŋ ne anı á kıdğı buloŋ. Ames u gyi sula Wıısi re banbaŋ di u ta leŋ duwoŋ nı. Duwoŋ me koni gyi bı niya paalıv hu tıyan bisı kpaŋkpaŋ boto abee kyalı.

18 Ee hal tıyan ne u gyi bıl mügi sula Wıısi, u leŋ duwoŋ kyuuri yuga, taŋha nyuu kına buloŋ mari welin.

19 N naabaltya, di ma kıdğı re ko nyugısı wıtu ɻımanı hu tıyan, di ma kıdğı wuwo tarı u ko,

20 ma gyıma anı nal hu buloŋ aa kiyeli wıbɔŋyaal u lı u wıbɔmo hal a mügi ko ki tıŋ Wıısi ɻımanı hu, u tına lı wıbɔŋyaal hu sıvı bıwıa tıyan ne gees, aŋ leŋ u na mübol aa bı kaŋ tenii. U gees yayı me sı leŋ di Wıısi kpa wıbɔŋyaal hu wıbɔŋgyamaa hu buloŋ kye u.

LAASIYA TEN HU PIITA AA SABA

¹ Miyan Piita aa yaa Yesu Krisita kpambiya re sabi teñ no a ki tiya ma nala hu Wüsí aa liya ma yaa u nala, an pisa mu we Pontusi paaluv abee Galetiya paaluv, abee Kapadoosiya paaluv, abee Esiya paaluv, abee Bitiiniya paaluv bulon tiyan a yaa nihuwala.

² Á kuwo Wüsí fon gyuñ ma wiya re faafaa bulon a lü ma u kyeri tiyan, ma yaa u nala. U tuñ Wiyesi Welii hu tiyan ne a leñ ma yaa tipulun tumma u siya tiyan dí ma wuwo ki tuñ Yesu Krisita nyowa, ka dí u kyal hu sasi ma wibomó ta dí ma ta kanj bisiñ bulon Wüsí siya tiyan. Wüsí si mari daga u bonye tiya ma yuga a leñ dí u fiyeluv we ma lee a kanj ki mu maakyiye bulon.

Bayiyela hu aa bi kanj tenii

³ Ma leñ dí á danni Wüsí, u re yaa á Tüna Yesu Krisita Kuwo abee u Wüsí. U fáá á sikii re kinqan a tuñ Yesu Krisita sun tiyan mügisiyi hu tiyan, a tya ma mübofalu. Nye leñ á kanj bayiyela aa bi kanj tenii re anu u si maakyiye kyisi ma me sun tiyan.

⁴ Eewiya, á kanj bayiyela re anu á si na kíweliye hu Wüsí aa mari bin u nala wüsabee tiyan. Kina no bi si maakyiye puw koo a kyogi, ba welin me bi si maakyiye teñ.

⁵ Kina no yaa ma kina re, ma nala hu aa laa Wüsí di, u tuñ ma laadii hu tiyan a ki po ma abee u dee dí wüi bulon ta wuwo yaa ma a mu pele dunya kyetenii. U yaa siri re dí u daga gée hu u aa si laa nala ta hanj kyees hu.

⁶ Eewiya, ma leñ dí ma tenni fiyeli wiya no wiya. Amé lagilagi no ke, kapuwo, wígyüvülya irin irin hu aa gyuu ma leñ ma tisi kyogi re. Amé ma gyuma anu ma bi si we towara no tiyan ki mu deñdeñ.

⁷ Wü hu aa tuñ wígyüvülya no ki gyuu ma re yaa dí ba magisu ma Wüsí laadii, a leñ dí ba na dí ma laadii hu kóni yaa witü re koo dí u yaa wínyiyel le. U kui gée anu salin ba aa kpaa wasi añ na na dí u yaa salin tü re koo dí u yaa salinbiñ ne. Salin ke yan, abee ba aa wasi nye bulon, ka u ha aa viya añ kyogi re. Amé ma Wüsí laadii re yaa sıfıyan kün a te salin. Dí ma Wüsí laadii hu re ko yaa witü, hanj kyees hu á Tüna Yesu Krisita aa si kanj u tü daga nal bulon, Wüsí si tiya ma gyaanbiye, a kpa ma yohun, a leñ ma yaa gañdaala.

⁸ Ma ha bi maakyiye na Yesu Krisita, amé ma kyo u re. Abee ma aa bee na u bee ma sii lagilagi no me, ka ma laa u wiya di re, ma tenni fiyeli fiyeli hu irin ma aa bi si wuwo kanj nyowa basi,

⁹ beewiya wü hu wiya aa tuñ ma laa Wüsí di, u re yaa laatayi hu Wüsí aa laa ma ki ta.

¹⁰ Laatayi no wiya, Wüsí tındaala gyi fiyeli siya gbilli tenni tiyan ne abee sıfıyası dí ba na gée hu Wüsí aa si laa u nala ta. Ba gyi basi wiya re Wüsí Wiyesi Welii hu dee tiyan a daga anu Wüsí baa dí u si laa ma ta u bonye tiyan.

¹¹ Yesu Krisita Wiyesi Welii hu gyl aa we ba tiyan ne gyl basi tiya ba gée Krisita hu aa si na towara, añ na ko na gañdari. Ee re ba gyl ki lugá dí ba na saja hu wiya no bulon aa si yaa abee ee hu ba aa si yaa.

12 Wisi gyl kañ daga u tundaala hu re anu ma wiya re tuñ ba ki basi wiya no bulon ba tuñ wiya daa. Laglagi no wiya hu Wisi tundaala hu gyl aa basi, ba tuñ re nala hu me aa basi Wisi wiweliye hu Wiyesi Welii hu aa luñ wisiabee ko tuu dee tiyan me basi ki tiya ma. Malikasi me gba kyo di ba fa gyiñ wiya no memii re.

Ma ta kañ bisin Wisi siya tiyan

13 Eewiya, ma kidiñi bulon sun hakildigi tiyan a yaa siri di ma tuñ Wisi kyeri, an gyiñ kañ ma tuñ wiliñ bulon tiyan. Ma kpa ma bayyela bulon we Wisi bonye hu u aa si kpa yaa ma saña hu tiyan Yesu Krisita aa si miugri ko di nal bulon na u.

14 Sanja hu tiyan ma gyl aa bi gyiñ Wisi, ma gyl aa tuñ ma teñbii wikeyeliya tiyan ne. Ame laglagi no ke ma aa yaa Wisi balya nyse ma ki tuñ Wisi nyowa an ta bil ki tuñ ma teñbii wikeyeliya tiyan.

15 Wisi hu aa yiri ma yaa tipulon tuña re a bi kañ bisin bulon, eewiya u maga di ma me yaa tipulon tumma re a ta kañ bisin bulon ma wiyaalii bulon tiyan.

16 Beewiya ba saba re Wisi teñ tiyan a baa, di Wisi baa,
“Ma yaa tipulon tumma a ta kañ bisin, beewiya ñ yaa tipulon tuña aa bi kañ bisin ne.”

17 Ma aa ki kyowahli Wisi re a ki yiri u ma kuwo. U re aa di nal bulon sariya, u bee lugisi, u bee fá nal sun me. U aa tuñ nal bulon maga gee hu u tuña aa toma maga re. Eewiya, ma aa yaa niuwala a we dunya no tiyan nyse, ma ki fá Wisi ma wiyaalila bulon tiyan.

18 Ma tuñ gyiñ kij hu Wisi aa kpa tuñ laa ma luñ ma wiçooni hu ma naabaala fa aa kpa daga ma tiyan ne. U bi kiñ sun kina aa si wuwo kyogi anu salma koo molbiye re u kpa tuñ laa ma.

19 Ame Yesu Krisita kyal hu aa kañ töño a ban kij bulon ne Wisi kpa tuñ laa ma. Yesu Krisita kui gee re anu pebiye aa bi kañ bisin koo gyon bulon.

20 Ka di Wisi gyl na mari dunya, di u gyl fon luñ Yesu Krisita re di u maakyiye ko tuu sunba a laa ma ta. Laglagi no dunya aa kpaga tenii nyse, Wisi leñ u ko dunya re ma wiya.

21 U tiyan ne ma tiya a laa Wisi hu aa kyisi Yesu sun tiyan a tiya u fej a di. Eewiya ma laadii abee ma bayyela bulon we Wisi tiyan ne.

22 Akuu ma aa tuñ witü ñmamii hu wiya, ma piñsi ma bisin bulon ta re, an kyo ma nimmabalya hu bulon aa laa Wisi di. Eewiya, ma mari kyo ñmamij welij abee ma tisi bulon.

23 Beewiya Wisi tuñ u wibii hu aa tiya muñbol a we doñ deñdeñ ki mu tiyan ne a miugri lul ma á yaa nifaliya. Eewiya á bi yaa niuwobin aa sun balya, ame á yaa Wisi hu aa bee sunba balya re.

24 Ba sabi Wisi teñ login kidiñi tiyan ne a baa,
“Niuwobin bulon kui gee re anu ñhö. U welij bulon me kui gee anu ñfula. Ñhö hu aa sunba re, ñfula hu me yuwori.”

25 Ame Wisi wibii hu ke si we doñ a kañ ki mu maakyiye bulon. Wibii no re yaa Wisi wiweliye hu ba aa basa tiya ma.

2

Wisi li ma re di á yaa u nala

1 Eewiya, á aa yaa nifaliya wiya, ma luñ ma tuñ wibon bulon tiyan, a ta ki muri nala, a ta kañ minaafigi me. Ma ta leñ ma tisi ki hollu nala a ta ki gaa nala hala me.

² Ame v maga dì ma lej dì Wüsì wibii hu wiya kyùl ma re anu il wiya aa kyùl biifla gëe. Dì gëe lej dì ma waa welij ma Wüsì laadii tiyan dì Wüsì laa ma ta.

³ Beewiya ma tui gyiñ á Tüna Wüsì bonye hu v aa kpa daga ma re.

⁴ Ma ko á Tüna Yesu Krisita lee. U re yaa mübol bulon tüna. U kùl gëe re anu buyi dusaala aa viya ta. Nala viya v re, ame Wüsì ke lù v re v yaa siifyaq nal v lee.

⁵ Ma me kañ mübol hu v aa kana re, eewiya ma me kùl gëe re anu buwa Wüsì aa kpa ki saa v diya, a lej ma yaa v wükyawal silaala aa bi kañ bisinj dì ma tui Yesu Krisita tiyan a kpa wüsulli-kina hu aa fiyeli Wüsì teñ a sula Wüsì.

⁶ Beewiya ba sabi Wüsì teñ tiyan ne anu Wüsì baa, ma na,
"N kpa buyi re a biñ gyememii Zaayon tiyan,

U re ñ lù v yaa ñ siifyaq buyi,
Eewiya nal hu bulon aa si laa v wiya di,
husi bi si maakyiye di v tüna."

⁷ Ma nala hu aa laa v wiya di ke lee, buyi no kañ tono re a tiya ma. Ame nala hu aa viya v ke lee, ba lej wiya hu ba aa saba Wüsì teñ tiyan ko yaa wtü re. Ba saba re abaa,
"buysi hu dusaala aa viya ta,

v re mugi ko kañ diya hu sigi v deye.

⁸ Ba bül saba Wüsì teñ tiyan ne a baa,
"buysi no re si lej dì nala ñmaa naanj.
U tui me re ba si ñmaa tele."

Ba aa garigi re, beewiya ba viya Wüsì nyowa re. Ba me wüdagü re fa paalü gëe.

⁹ Ame ma ke, Wüsì tui re lù ma dì ma yaa wükyawal silaala a toma ki tiya Wüsì ma kuwori. Ma yaa tipulon tumma re a bi kañ bisinj bulon v siya tiyan. U tui re tui ma. U lù ma re dì ma basi wükperiye hu bulon v aa yaa. U re yiri ma lù bilhhu tiyan a kañ ma ko gyuv v püluñbal hu tiyan.

¹⁰ Buñbuñ hu tiyan, ma fa bi yaa Wüsì nala, ame nyé ke ma yaa Wüsì nala re. Ma fa bi gyiñ Wüsì siki-fá, ame nyé ke v fáá ma siki re.

¹¹ N kyanjweliye, ma gyima anu á yaa nühawala re dünuya no tiyan, á bee tui daa yaa daha. Eewiya, ñ aa sül ma, ma lù ma tui ma teñbii wükyeehiya tiyan, beewiya ma teñbii wükyeehiya bi si lej dì ma yaa wiya hu ma aa kye ma tisi tiyan dì ma yaa a fiyeli Wüsì teñ.

¹² Ma guwosi nala hu aa bi laa Wüsì wiya di tiyan ne, ee wiya ma kañ ma tui welij. Dì ba aa re basi baa ma yaa wibomö me, ma lej dì ba na ma wiyaaweliye aŋ danni Wüsì dì v feñ yiri kyee hu v aa si di nala sariya.

Ma kí nií ma silaala nyowa

¹³ Á Tüna Yesu Krisita nyubaaniŋ, ma kpa ma tui tiya nala hu bulon aa deñ ma nyuu dünuya no tiyan a ki tui ba nyowa. Ma kí tiya tañha bulon kuworibal gyırıma, beewiya v re aa deñ tañha hu bulon.

¹⁴ Nala hu me bulon kuworibal hu aa hya dì ba laa v naasi sün leye tiyan, ma kpa ma tui tiya ba me a ki tui ba nyowa. Beewiya ba aa re v lù dì ba ki dögisi nala hu aa yaa wibomö aŋ ki bigisi nala hu aa yaa wüweliye me.

¹⁵ Wüsì kyeri re yaa dì ma wiyaaweliye wuwo lej dì bambugo hu aa golli ki basi wücooni hu ta wuwo na wibonj bulon basi ma lugo tiyan.

¹⁶ Ma yaa nala aa tui ma tui re. Ame ma ta kpa gëe birimi gyo-gye wü a golli ki yaa wibomö. Ame ma kí yaa wiya hu aa daga anu ma kóni yaa Wüsì yosi re.

17 Ma kí týa nal buloñ gyırıma. Ma kyo nala hú me buloñ aa laa Yesu wýa a leñ dí ba yaa ma nümmabalýa. Ma kí fá Wíusi añ kí týa ma taňha kuworibal gyırıma.

18 Ma nala hú aa tuň kí týa nala, ma kí tuň ba nyúwa a kí týa ba gyırıma welinj, dí ba yaa nala aa kaň bonye ka ba wýa weliye koo dí ba yaa nala wýa aa haye.

19 Beewiya Wíusi si kyiyeli nal hú buloñ aa bí yaa wíi buloñ kyogi ka ba kí dögisi v, ka v wuwo kaň mala akuu v aa laa Wíusi di wýa.

20 Dí i re yaa wíbcoñ dí ba ñýmaa i, ka i di kenyiri gëe týaň, v bí maga dí ba týa i gýaañbiye. Amé dí i re yaa wíwelii, ka dí ba kí dögisi i gëe wýa, dí i wuwo kaň mala gëe týaň Wíusi si kyiyeli i.

21 Eewiya re Wíusi paalí yíri ma dí ma na twara beewiya Yesu Krisita tui me paalí na twara re ma wýa a daga ma gëe hú ma aa sí tuňa v naabuvsı.

22 U gýi bí yaa wíbcoñ buloñ, v gýi bí maakyiye nyýya wýa me.

23 Abee nala gýi aa tuvsi v buloñ, v gýi bí laa tuvsi. Ba gýi bül aa dögisi v me, v gýi bí bası baa v sí tuň kýun ba nyuu týaň. Amé v ke gýi kpaa wíi buloñ we Wíusi nosi týaň ne beewiya v re sí di nal buloñ sarıya abee wítu.

24 Yesu Krisita tui re laa á wíbomó kyunj, sanja hú ba kpaaşı v mal daagarı týaň dí gëe wuwo leñ á kpu wíbomó yayı ta á tisí týaň añ kí yaa týpulň wýa. Ba aa vúri v, v teñ yaa dvogulıya hú, gëe re leñ á wíla buloñ teñ á tenni týaň.

25 Ma kí gëe re anı piyese aa nyögisa, amé nye ke ma mügí ko Pedaal hú lee re, nal hú aa deñ ma mübol nyuu týaň.

3

Baala bee ba haana

1 Haana, v maga dí ma me kaň ma tui kí húwólı ma balama lee re a kí tuň ba nyúwa. Dí ma kídigi buloñ bala re bí laa Wíusi wýa di, i gyogo no döv sí wuwo leñ dí v ko laa Wíusi wýa di, dí i bí suri nyúwa bası wíi buloñ.

2 Beewiya ba sí na gëe ma gyogo aa weliye abee gëe ma aa fá Wíusi.

3 Ma ta kpa kpíyera a kí daga ma welinj, anı ma nyuni marı, koo salma kuna laalu abee gabala vuwayı.

4 Amé ma leñ dí ma welinj lú ma gyogo týaň. Ma leñ ma sıya fiyeli, añ kaň ma tui kí húwólı beewiya welinj no irinj bee nyögisi añ kaň tóno yuga me Wíusi lee.

5 Faafaa haana hú fa aa kpa ba nyuu abee ba bayıyela buloñ we Wíusi týaň, nye re ba fa kí daga ba welinj. Ba fa aa kaň ba tui húwólı re ba balama lee, a kí tuň ba nyúwa.

6 Ee re Saara me gýi kí. U gýi aa tuň v bala Abırahám nyúwa re, a kana v kí yíri v tıına. Eewiya dí mamaa re aa yaa wýa hú aa kpa ñýmanı, a ta leñ di kambıñ kí kaň ma wíi buloñ týaň, ee ke ma aa yaa Saara toliye re.

7 Ma baala me maga dí ma kí týa ma haana gyırıma re, a kaň ma haana welinj dí ma bası wýa kí nü dömoñ díguna. Ma gyuma anı mamaa re deye te ba, eewiya ma kaň ba welinj, beewiya ma beel-ba buloñ ne Wíusi si týa mübol hú aa bí kaň tenii v bonye týaň. Ma kí yaa nye dí wíi buloñ ta leñ di Wíusi viya ma kyvwala nü.

I aa na twara akuu I aa yaa wýa aa kpaa ñýmanı wýa

8 Wiya hu ñ aa bası kateñsi re nyę: Ma buloñ kañ hakıldıgi, a ki fá dömoñ sikii, a kyo nala hu buloñ aa laa Yesu wiya di beewiya ma yaa nimmabalya re. Ma kañ bonye abee dömoñ a kañ ma tu ki hawçlı dömoñ lee.

9 Dı nal le yaa i wibom̄ ta yaa wibom̄ tuñ u tıuna. Dı nal le tuvısi i ta laa tuvısi, ame sula Wıısı dı u kiyeli tıuna, beewiya Wıısı lı ma yaa u nala re dı u kiyeli ma.

10 Beewiya ba sabı Wıısı teñ login kıldıgi tıyan ne a baa,
“Dı nal buloñ ne aa kye dı u nıı svma dıvnya no tıyan
a kañ tenfiyeluv,

U tıuna ta ki bası wibom̄,
a ta ki nyıya wiya me.

11 U tıuna maga dı u leñ wibom̄ yayı re, anj ki yaa wiweliye, a maga dı u yaa sıfıyan dı u bee nal buloñ svma.

12 Beewiya nala hu buloñ aa yaa tıpułın̄ tımma Wıısı aa deñ ba re, a kpil u digina me a ki nıı ba wıkyıwalı. Ame u kpa sıya kyen nala hu aa yaa wibom̄ re.”

13 Dı mamaa re yaa sıfıyan a ki yaa wiweliye, kibee re sı wuwo yaa ma wibom̄?

14 Dı mamaa re gba aa na tıwara akuu ma tıpułın̄ wiyaalıya wiya, Wıısı sı kiyeli ma. Eewiya, ma ta ki fáá nal buloñ kambıñ a ta leñ dı wıı buloñ me ki dɔñ ma.

15 Ame ma tısi tıyan ma ki fá Krisita, a leñ dı u yaa ma Tıuna. Sanja ke buloñ dı nal le pıyesı ma dı u gyuñ wıı hu aa tuñ ma kpa ma bayıyela we Yesu tıyan, ma ta kañ girıgi ame ma kpa gyırıma abee sıfıyalı a daga ba sıya tıya u.

16 Sanja ke buloñ, ma ki yaa wiya hu aa kpa ıımanı dı ma hakılılı tıyan ma gyıma anıı ma bı yaa wıı buloñ kyogi. Dı mamaa re aa yaa gęe, hıısı sı kañ nala hu aa kyogi ma feñ akuu ma aa yaa Krisita hatınna a ki yaa wıweliye wiya.

17 Dı u re yaa Wıısı kyeri dı ma ki na tıwara akuu ma aa yaa wiya hu aa kpa ıımanı wiya, u re krıya ma aa na tıwara akuu ma aa yaa wiya hu aa bı kpa ıımanı wiya.

18 Yesu Krisita tı svba re digı duñ a wuwo tuñ á wibom̄ buloñ kyıñ a kañ ki mu maakyiye bulon. U yaa tıpułın̄ tıuna re anj svba wıbom̄yaala wiya, dı u wuwo kañ ma mu Wıısı lee. Nihuwołisi kpıvı u teñbii re, ame Wıısı Wiyesi Welii hu leñ u weye re.

19 Ee hal tıyan, Wıısı Wiyesi Welii hu leñ u mu bası wiweliye hu a tıya nıduñsı hu ba aa kañ vıvva birı ne.

20 Nala no re gyı wiya Wıısı nyıwa sanja hu tıyan Nowa gyı aa kpaası nıduworiboribal hu. Sanja no tıyan Wıısı gyı dı kenyiri re a ki gyegili dı ba buloñ birımı lı ba wibom̄ tıyan ka bá wiya. Nala kyori duñ ne gyı gyıvı nıduworiboribal hu. Nıı hu tıyan ne Wıısı gyı tıja a laa ba müböl.

21 Ba gyı aa lı nıı hu tıyan kıl gęe re anıı ba aa foo nal wıkyıwalınu. Wıkyıwalınu no re laa ma ki ta. Dı ba aa re foo i wıkyıwalınu, u bı kıl nıı i teñ bisıñ ne ba fo ta gęe. U gęe daga anıı á sula Wıısı re dı u sası á wibom̄ buloñ ta anj tıya ma hakılıweliye. U gęe daga anıı Yesu Krisita aa sii svı tıyan ne tuñ á si wuwo kañ tıpułın̄ a ko Wıısı lee.

22 U re lı dıvnya tıyan a gyıñ wıısıbee a hıoj Wıısı noduu login tıyan. U re aa deñ malıkası abee kıl buloñ aa kañ dee a we wıısıbee tıyan.

4

Ma kpa ma tui tiya Wiusi ma mubol tiyanj

1 Krisita gyi aa naa towara u mubol tiyanj wiya, u maga di ma me yaa siri re ma hakilli tyanj di ma na towara anu Krisita tui gyi aa yaa gese, beewiya nal hu bulon aa na towara no irin u mubol tiyanj, u tina lu u tui wibomo tyan ne.

2 Ee daga anu u tina bil bi si ki yaa u tenjbi wikyeeliya u mubol tiyanj, ame u si ki tui Wiusi kyeri.

3 Faafaa hu tiyanj ma fa kpa ma nyuni we wiya hu nala hu aa bi gyi Wiusi aa yaa tiyanj ne. Ma fa aa yaa wilaama irin ke bulon ne, a kyl ma tenjbi wikyeeliya dujn wiya, a nyuwa sin ki bugo, a ki yaa husi wiya irin ke bulon, a ki mari vuga, wil hu aa yaa sokosiwu Wiusi siya tiyanj. Ma yaa wiya no irin maga re, eewiya ma lej ba yavi maga gese.

4 Lagilagi no u yaa wikiperii a tiya nala hu aa bi gyi Wiusi re, beewiya ma bil bi pee ba tiyanj a ki yaa wilaama abee wibomo hu ba aa ki yaa, ee re tui ba ki tuisi ma gese.

5 Ame kyees kidigi, ba si daga wiya hu bulon ba aa yaa a tiya Wiusi. U yaa siri re di u du niweye abee sunu bulon saruya.

6 Ee re tui Krisita basi Wiusi wiweliye hu tiya nala hu aa sunba me gba. Abee nala no sun aa yaa towara nihuwojin bulon me aa si na, ka ba basi Wiweliye hu tiya ba me re di ba dujnsi we doj ki mu denjden anu Wiusi aa we doj ki mu denjden gese.

Ee Krisitabiisi aa maga ba kaj domoj

7 Saaja hu dunnya aa si tej kpaga re. Eewiya, ma kaj ma tui welin a lej di ma siya fiyeli, di ma wuwo ki kyowali Wiusi.

8 Wil hu aa yaa si fiyanj wil re nyue: Ma kyo domoj abee witui, beewiya di mamaa re kyo domoj, ma si kpa wiygamaa ki kyee domoj saaja bulon.

9 Ma kaj nal bulon aa ko ma diya welin abee tenjfiyeluu anj ta ki gurumi wiya.

10 Ee wiya Wiusi bonye kinj hu irin u aa kpa tiya nal bulon, u kana u toma welin a ki kiyelij u dengtinsi abee witui di gese lej di ba na Wiusi kiyelii.

11 Di Wiusi re lej nal bulon wuwo ki basi Wiusi wiya, ma tiya u nmanii di u ki basi wiya hu aa lu Wiusi lee. Di nal le wuwo ki kiyeli nala, u kaj dee hu Wiusi aa kpa tiya u a ki kiyeli ba. Ma ki yaa gese di nala wuwo tui Yesu Krisita tiyanj a ki danni Wiusi, di u fej yuri wil ke bulon tiyanj. U yaa dee bulon tina abee gaajdaal a kaj ki mu maakyiye bulon. Ami.

Towara hu Krisitabiisi aa naa

12 N naabiikpriyanama, ma ta lej di towara hu ma aa naa yaa ma wikiperii. Wiya no bulon yaa wihaan re a ki magisi ma laadii. Eewiya ma ta lej di wiya no yaa wifaltya ma lee.

13 Ame ma lej di ma tenni fiyeli anu ma me aa na towara anu Krisita aa naa gese. Nyue re si lej di ma tenni mari fiyeli a mu paru kyee hu Krisita aa si lej di a na u gaajdar.

14 Di ba aa re aa tuisi ma akuu ma aa yaa Krisita hatinna wiya, ma lej di ma tenni fiyeli. Ee daga anu Wiusi Wiyesi Welii hu aa kaj gaajdar we ma tiyanj ne.

15 Di ma kidigi bulon ne aa na towara, u bi maga di u yaa nii u aa yaa nukpuul wiya, koo u aa yaa gaal wiya, koo u aa yaa nubon ke irin bulon wiya, koo u aa yaa nal aa gojli kpa u nyuwa ki we nala wiya tiyanj.

16 Ame nal hu bulon aa na twara akuu u aa yaa Krisitabiye wiya, u ta len di u yaa u hüsü. Ame u maga di tūna kī kyowalı Wüsü aŋgyuwasu re akuu u aa di Krisita fej wiya.

17 Sanja hu Wüsü aa si di dwiya nala saryia pele re. Wüsü nala tu tiyan ne u si laa siya piili. Di u re yan si piili ba tiyan, ee re ba yan si kui nala hu aa bee tuj Wüsü Wiweliye hu ke tiyan?

18 Ba saba Wüsü tenj tiyan ne a baa,
"U yaa wihaa re abee tipuluj tūna aa si na Wüsü laatayi. Di nye re ko we doj, ee re ba yan si kui wibonyaala hu aa bi laa Wüsü wiya di tiyan?"

19 Eewiya, nala hu bulon aa na twara Wüsü kyeri tiyan, ba mari kpa ba tu we ba Tūtaal Wüsü nosi tiyan, aŋ mari kui yaa wiweliye, beewiya u yaa nal aa kaŋ witu re.

5

Piita basi wiya kyagılı Krisitabiisi

1 Nı kaŋ wii re di ń bası tiya ma Krisitabiisi sylaala. Nı me tu yaa sylaala le. Nı sii tiyan ne Krisita na twara. Nı me si na gañdari hu Krisita aa si si na sanja hu u aa si müigü ko abee gañdari. Nı aa sul ma sylaala hu bulon aa we doj ne abee sıfiyasi,

2 di ma kui deñ Wüsü nala hu u aa kpa we ma nosi tiyan nyuu welin, anı pedaal aa kui deñ u piyese nyuu tiyan gęe. Ma ta lej di u kui gęe anı ba aa fil ma re di ma kui deñ ba, ame ma kui deñ ba ma tu kyeri tiyan anı Wüsü aa kye di ma kui yaa gęe. Ma lej di u yaa nı ma aa kye di ma tuj tiya Wüsü abee ma doŋtusı Krisitabiisi re tuj ma yaa sylaala, ame ma ta lej di u kui nı molbiye re ma toma kui kye.

3 Ma ta kaŋ nala hu Wüsü aa kpaa we ma nosi tiyan kui gyuŋ. Ame ma len di ba na ma gyogiweliye a kui tuj ma naabvusi.

4 Di mamaa re aa yaa gęe, kyeş hu Yesu Krisita, nal hu aa yaa pedaalhiyawu hu aa si müigü ko, u si kpa gañdaa-kuwori-nyupugi aa bi si maakyiye kyogi a siili ma.

5 Ee tu re mamaa hambiisi me, u maga di ma kui tuj ma nıhiyası nyuwa re a lej di ma siya fiyeli abee döməŋ, beewiya Wüsü tenj tiyan ba saba re a baa,

"Wüsü kpaa siya kyen dagıŋtu tumma re, aŋ sıŋ nala hu aa kaŋ ba tu kui huwoli kę hal."

6 Eewiya, ma kaŋ ma tu kui huwoli Wüsü lee. U re yaa dee bulon tūna. Di sanja hu u aa biñe re ko pele, u si kpa ma yohun.

7 Wı hu bulon aa doj ma, ma kpa we Wüsü nosi tiyan, beewiya u kyił ma wiya re.

8 Ma lej di ma siya fiyeli, aŋ ka di ma po ma tu welin. Ma doj Sıtaanı gölli kui kye ma re anı naakyigi aa gölli gerisi kui kye nal di u kaŋ kyan gęe.

9 Ma sıŋ wiya hu ma aa laa di tiyan kpanjkpaŋ aŋ wiya Sıtaanı, a ta tiya u ńmanı. Ma gyuma anı nala hu me aa laa Wüsü wiya di a yaa ma nımmabalya a we dwiya login ke bulon, ba me aa na twara no tu re.

10 Twara no ma aa naa bi si pıusı. U gęe hal tiyan, Wüsü hu aa kaŋ bonye kuijan, a yırı ma di ma me ko na u gañdari aa bi kaŋ tenii akuu ma bee Krisita aa yaa kidiğı wiya, u tu re si kaŋ ma mari sigı, a lej di ma sıŋ welin abee dee.

11 Ma lej di á dannı Wüsü beewiya u re kaŋ dee a kaŋ kui mu deñdeñ.

Kywala

¹² Silaasi re kiyeli η η sabi teŋkuubiye no kι tiya ma. N gyuma anu ν me yaa á Krisitabii-dɔŋtuna tu re a kaŋ witu. N sabi wiya no kι tiya ma re d̄t ba len ma tenni polli, ka d̄t η len d̄t ma gyuma anu wiya hu bulonj η aa basi daga anu Wisi bonye hu ν aa kana beel-ma kɔn̄i yaa witu re. Eewiya, ma sij wiya no tiyanj kpanjkpan.

¹³ Krisitabiisi hu aa we Baabilɔŋ tiyanj, a me yaa nala Wisi aa liya anu ν aa lu ma me gεε, ba aa kywali ma. N biibaal Maakι me aa kywali ma.

¹⁴ Ma kι kywali dɔmɔŋ abee kyori.

Ma nala hu bulonj aa laa Krisita wiya di, Wisi ftyelvυ si we ma lee.

TENLİYA TIUNA PIITA AA SABA

1 Mıyan Siimorj Piita aa yaa Yesu Krisita kpambıya, a yaa u tıñtunni me, mıyanj ne sabı teñ no kı tıya ma nala hı bulonj me aa laa Yesu Krisita wıya di. U re yaa Wıısı á laataal, tipuluñ tuña hu. Akuu u aa bee lugisi nala wıya, u leñ ma laa u wıya di re anı gee u aa leñ á me laa u wıya di.

2 N aa sula á Tuña Wıısı re di u leñ dı ma mari gyıñ u bee á Tuña Yesu dı gee leñ dı u fıtelyı abee u bonye we ma lee welıñ.

Gyogo hu aa si daga nıı Wıısı re yırı ma

3 Á aa gyuma u wıya, Wıısı tıñ u tıdee tıyanj ne a yaa wıı bulonj aa si leñ dı á wuwo tıja u kyeri á mübol tıyanj a tıya ma. U re yırı ma dı á me ko kañ tol u tıu gañdari abee u welıñ tıyanj.

4 U aa yaa nyę daga anı sıfıyanj wıya hu abee wıbala hu wıya u aa wee nyıwıa tıya ma ba aa re u yaa tıya ma gee. Wıya no tıyanj ne á si tıja a wuwo hı á tıu dunıya wıbomı hı á nıhuwobisi tenjbıi wıkyeeşıya aa leñ á kı yaa ba kı kyogi ma, ka dı Wıısı leñ á ko kı gee u tıu aa kıya.

5 Wıı no tıu wıya, ma yaa sıfıyanj aŋ kañ gyogiweliye pe ma laadıi tıyanj, á kañ wıgyıñ me pe,

6 a gyıñ ma tıu kanı, a kañ mala, a kı fá Wıısı.

7 A lıı gee hal, ma kañ bonye abee dımonj a pe kañ kyori me abee dımonj.

8 Beewıya dı mamaa re kañ gyogiweliye no kıdıgi bulonj yuga, ee re si leñ dı ma mari gyıñ á Tuña Yesu Krisita welıñ ka dı ma mübol me kañ tıño.

9 Amıe nal hı bulonj aa bı kañ gyogiweliye no, u tuña kıı gee re anı nyıvıñ, a bı naa wıya kı mu sıya aŋ teñ yenjı anı Yesu Krisita sasi wıbomı hı bulonj u fa aa kana ta re.

10 Ezewıya, ıı naabalıya, ıı aa sula ma re dı mari yaa sıfıyanj a kı yaa wıya no, a daga anı Wıısı re yırı ma a lıı ma dı ma yaa u nala. Dı mamaa re kañ wıya no welıñ a kı tıñ ba, ma bı si maakyıye nyıgısı Wıısı ıımanı tıyanj.

11 Dı mamaa re aa yaa wıya no, Wıısı sı laa ma we á Tuña abee á Laataal Yesu Krisita Koro hu aa si we doñ kı mu denđen tıyanj abee tenfıtelyı.

12 Ee re tıñ abee ma aa gyıñ wıya no bulonj a sıñ wıtu hı ba aa daga ma tıyanj welıñ me, amıe ıı ha si kı liisi ma wıya no sanja ke bulonj.

13 Nı ha aa we ıı mübol tıyanj nyę ıı naa anı u yaa wıwelii re dı ıı liisi ma wıya no dı ma ta yenjı ba,

14 beewıya á Tuña Yesu Krisita leñ ıı gyıma re anı ıı bıl bı si pıusi dunıya no tıyanj.

15 Ezewıya ıı si yaa sıfıyanj wıya no yayı tıyanj, ka dı mıyanj ne ko suba me, dı ma wuwo kı liisi ba sanja bulonj.

Nala hu sıı aa naa Krisita gañdari

16 Á gyı bası tıya ma gee hu á Tuña Yesu Krisita aa si mügi ko dunıya abee dee re. Wıya no á aa bası kı tıya ma, u bı kı nıı mıla re á kı mıla, beewıya á tıu sıı naa á tuña Yesu Krisita gañdarı re.

17 Saŋa hu á Kuwo Wíusi gyi aa daga u gaŋdaru u tıyan, a kpa u yohuŋ hu, di á gyi we doŋ. Ee re á gyi nii Gyoribaŋa Bakoo, gaŋdaal hu taal di u lı wısiabee a baa, "N Biikyoolii re nye, η teŋ fiyela re u tıyan."

18 Á me tu gyi nii taal no aa lı wısiabee re saŋa hu á abee á Tıuna Yesu Krisita gyi aa we Wíusi dogimo hu nyuu tıyan.

19 Nye leŋ á mari laa di re anu wiya hu Wíusi tındaala hu gyi aa bası kɔn̄i yaa wıt̄i re. Eewiya ma gyiŋ kaŋ wiya no welin. Beewiya ba kui gęe re anu fıjtına aa kyaanı bilhıu tıyan a kaŋ ki mu sigballınyowa nɔnyowaa a si pɔso. Ee daga anu ma kaŋ ba welin a mu pele saŋa hu Krisita pılvıŋ aa si kyaanı we ma tısu tıyan.

20 Ba buloŋ tıyan sıfıyan wı re nye, ma gyıma anu wiya hu buloŋ Wíusi tındaala hu gyi aa bası, ka ba sabı ba biŋ Wíusi teŋ tıyan, ba tu hakıla tıyan daa ba lı.

21 Wiya no kıdğı buloŋ bı lı nihuwbisi hakıla tıyan, ame Wíusi Wiyesi Welii hu re ko gyuu nala tıyan a leŋ ba bası wiya hu aa lı Wíusi lee.

2

Winyiyel didagila

1 Faafaa hu tıyan, winyiyela gyi we Wíusi nala tıyan ne, aa fugo baa di ba yaa Wíusi tındaala re. Ee tu re winyiyela si we ma tıyan me a luwɔl̄i ki daga ma wiya hu aa si kyogi ma, aa paalı bası anu ba bı gyiŋ á Tıuna Krisita, nal hu aa kpa u muibol tuŋ laa ba ta. Eewiya baloo re ba yırı tıya ba tu gęe.

2 Nıgyamaa si tuŋ ba hal a ki yaa hıslı wiya hu ba aa yaa. Ba wiyaalıya si leŋ di nala bası wiya ki kyogi Wíusi wıt̄i ızmanıı hu á aa tuŋ.

3 Winyiyel didagila no aa kpa ba haahii buloŋ dəbə molbiye tıyan wiya, ba aa kpa nyvırpıusıŋ ne a firimi ki laa ma kına. Faafaa buloŋ ne Wíusi, ba sarıdiil, di ba saryua a kpa kyogisi tıya ba, anj yaa siri di u dögısı ba.

4 Faafaa hu tıyan Wíusi gyi bi leŋ wı tıya u malkası hu me gyi aa yaa wıbom̄. U vıvwa ba bee kyörüm̄ re a biŋ buvulunjiı a bile tıtpı tıyan ba ki na tıwara a kaŋ ki mu sanja hu u aa si di nala buloŋ sariya.

5 Saŋa hu tıyan Nowa gyi aa we u muibol tıyan, nala hu buloŋ gyi aa yaa wıbom̄, Wíusi gyi bi kpa wı kye ba. U gyi leŋ nii paa nıbom̄ hu buloŋ aa we dınuıya tıyan ne, anj gyi laa Nowa bee nala bape dınu ta. Nowa gyi yaa tıpułıŋ tıuna re a ki daga nala Wíusi ızmanıı.

6 Wíusi gyi kyogi Sodom abee Gomora me re. Diŋ ne u gyi kpa nyıçço tıbala no, ba buloŋ di a mu burumı tıwɔl̄. Wíusi yaa gęe re di u yaa kyagıl a daga ma wı hu aa si puu nal hu buloŋ aa bee tuŋ u nyıwa.

7 Haŋ saŋa hu Loočı duŋ ne Wíusi gyi kaŋ lı tıni no tıyan, beewiya u gyi yaa tıpułıŋ tıuna re. Tıni no nala wılaama hu ba gyi aa ki yaa aa ki dımo-ı kıŋkaŋ ne.

8 Tıpułıŋ tıuna no gyi hıŋ nıbom̄ no tıyan ne á ki na an pę ki nii wıbom̄ hu buloŋ ba gyi aa yaa tıni hu tıyan kyęe buloŋ. Wıbom̄ no gyi aa dımo-ı re kıŋkaŋ.

9 Wiya no buloŋ aa yaa nye, ba daga anu Wíusi gyiŋ ee hu u aa si yaa a laa tıpułıŋ tımma ta re, a lı ba tıwara tıyan, a bıl gyiŋ ızmanıı hu me u aa si kpa a dögısı nıbom̄, a mu pele kyeğe hu u aa si di dınuıya nala sariya,

10 amarıkpatıya nala hu aa bı deŋ ki na Wíusi anj ki yaa ba duŋı wılaama. Winyiyel didagila no kaŋ kalıŋbaani re welin, a ki daga ba tu, á bee tıya kına hu buloŋ aa we wısiabee tıyan a kaŋ gaŋdarı gyırıma, an aa mülgı ki tıvıslı ba.

11 Malikasi hu gba aa kaŋ dee a te winyiyel dıdagila no ka ba bı bası wiya ki tuvi wısiibe kina no Wısi siya tıyan.

12 Ame wı hu bulon nala no aa bı gyuma v sii, ba aa kaŋ ki kyogi re. Ba kui gee re anu bagila aa we don dı ba kile kası ki kpu duŋ wiya. Wı hu ke bulon aa ko ko ba nyuu, v re ba ki yaa anu bagila gee. Ee tıi re ba me sı sıba ta anu bagila.

13 Tıwara hu bulon ba aa leŋ ba dıŋtınsı ki na haŋ tıwara hu tıi re Wısi si kpa tun ba. Ba ke lee, sıma nu re yaa dı ba golı ki yaa ba duŋu wılaama, haalı nala sı tıyan me. Ba aa leŋ hısi kaŋ ma re, beewiya ba aa ko laŋlı ma tıyan ne ma ki di kına anu ba aa yaa nıkyirikyima, ame ba ha aa we ba duŋu wılaama hu tıyan me re a ki yaa.

14 Sajı ke bulon, ba aa ki deŋ ne dı ba na haŋ gara ki baŋ. Ba bee lolo wıbomı yayı tıyan. Dı ba aa re ko na nal hu Wısi laadıi aa bı deye, ba aa mırı v ki we wıbomı yayı tıyan ne. Ba kaŋ tıbal le kıŋkaŋ. Wısi bı sı maakyiye leŋ wı tıya nala no irıŋ.

15 Nala no wiya Wısi ımanı re aŋ ki tuŋ ımanı hu Beyo biibaal Beelam gıi aa tuŋ. Beelam gıi kyo dı v tuŋ wıbomı yayı tıyan ne a na molbiye.

16 Ame v gıi aa yaa gee re Wısi leŋ v kokumo bası v siya wiya tiya v abee nihuwobiŋ abee kokusi aa bee bası wiya bulon, ee leŋ v leŋ v bambugiliŋ hu.

17 Wınyiyel dıdagıla no kui gee re anu bullı aa hısa, a kui gee anu taalsiime puwo viise ta. Wısi mari lee bilhhuu aa bı kaŋ bigisii re biŋ ba.

18 Ba aa ki daga ba tıi re a ki bası wıtçoni. Ba aa kpa ba wılaama hu yayı re abee nyuŋpınsıŋ a ki mırı nala hu ha aa yaŋ kaŋ ba tıi lı nala hu aa bee tuŋ wıtılı hu tıyan. Ba aa ki kye dı ba mırı nala no re dı ba ki yaa ba duŋu wılaama hu ba tıi aa yaa.

19 Wınyiyela no aa bası ki tıya nala no re anu ba sı wıwo leŋ dı ba tuŋ ba tıi wı bulon tıyan, ame ba me tıi gba bı tuŋ ba tıi. Ba yaa wıbomı yosi re, beewiya dı wı re laa nal tuŋ ka dı v tuŋa bı sı wıwo leŋ wı hu, v tuŋa yaa haŋ wı hu yoŋ ne.

20 Dı nal le ko laa á Tuŋa abee á Laataal Yesu Krisita wiya di, a kaŋ v tıi lı duŋiya wıbomı hu aa kyogi v tıyan, ka dı v tuŋa bıl ko leŋ dı duŋiya wıbomı no kaŋ dee v nyuu tıyan, ee daga anu ba lımutenii tıyan, ba sı mügi lori v tuŋa tıyan a te gee hu v fa aa kuya an na ko laa Yesu wiya di.

21 U fa aa bı gıŋ wıtılı ımanı hu, v re krıya v aa gyıma aŋ kpa hal yıya Wısi nyuwa wiya hu ba aa bası tıya v.

22 Namagısı badomıŋ tıyan ba baa "Vaha aa ugo re aŋ mügi gıla paa di." "Dı i kaŋ poriku fo nı me, v bıl aa mügi v mu ımmaa kyıgın ne." Nala no aa yaa neye daga anu namagısı no yaa wıtılı re.

3

Kyee hu á Tuŋa Yesu aa si mügi ko

1 N naabiikrıyanama, ı teŋlyı re nye ı aa sabı ki tıya ma. N tenni hu balya bulon tıyan, ı aa liisi ma wiya hu ma foŋ aa gyıma re, dı ba leŋ dı ma ki bıni tıbiŋwelie.

2 N aa kye dı ma ki liisi wiya hu Wısi tuŋdaala gıi aa basa faafaa bulon ne abee wiya hu á Laataal abee á Tuŋa Yesu aa leŋ ámaa v kpambısı hu aa we ma lee bası tıya ma.

3 Wı hu ı aa kye ma laa siya gyıma re nye: Sajı hu duŋiya aa sı ko kpaga tenii, nala badomıŋ sı ki tuŋ ba tıi duŋu wiyaabomı tıyan. Ba sı ki yaa ma siya abaa,

4 "Yesu aa wee nyowa anii u si miigü ko hu, lee re u we? Kyebée re u si miigü ko? Á ke bi si wuwo laa wii no di beewiya a li á naabatuugoma saja buloŋ a kaŋ kí ko gyinaŋ wii buloŋ ha kí u kí re anii gee Wíusi aa mari ba a li dounya piili tiyan buloŋ, wii kídigü buloŋ bi biruma."

5 Nala hu aa basi wiya no paalı paga re a bee kyé dí ba laa di anii faafaa buloŋ Wíusi nyowa wibasiya re leŋ wíusinyuu abee tanha we doŋ, a bee kyé dí ba laa di me anii nii tiyan ne Wíusi tiŋa a mari tanha, a kaŋ tanha lii nii tiyan.

6 Nii me re Wíusi gyi leŋ u tó faafaa dounya hu gyi aa we doŋ a kyogi u buloŋ.

7 Wíusi nyowa wibasiya tui re bíl leŋ gyinaŋ tanha abee wíusinyuu buloŋ we doŋ dí u ko maakyiye kpa diŋ a kyogi ba ta. Wíusi ha leŋ ba we doŋ ne a kaŋ kí mu kyee hu u aa si di dounya nala sariya, a kpa kyogisi tiya nala hu aa bee tiŋa u nyowa aŋ kpa ba we diŋ tiyan.

8 Ame ḷ naabiikpíyanama, ma ta yenji sıfiyan wii no. Wíusi ke lee, kyedigi kíi gee re anii bisi tusi, bisi tusi me kíi gee anii kyedigi.

9 Nala badomɔŋ aa bùni anii Wíusi fiyela re abee wiya hu u aa baa u si yaa tiyan. Ame ee daa, ma wiya re tuŋ u kí di kenyiri, beewiya u bee kyé dí ma kídigü buloŋ ko nyögisi. U aa kyé dí nal buloŋ bürüm lii u wibomo tiyan ne.

10 Ame kyee hu á Tiuna Yesu aa si miigü ko u si ko pirigi ma tiyan geee re anii gaal. Haŋ kyee hu wíusinyuu si nyögisi abee húvúribal kídigü. Kína buloŋ aa we wíusinyuu abee tanha buloŋ me si di diŋ a twɔɔl.

11-12 Ma aa gyima anii kíŋ buloŋ si kyogi nye, nigeema irin ne u maga du ma yaa? Ma aa gyegili kyee hu á tiuna Wíusi aa si di dounya sariya, a kí yaa wii ke buloŋ ma aa wuwo dí kyee hu ko lagí nye, u maga di ma yaa nala aa kpaa ba tui tiya Wíusi re, a ta kaŋ bisin buloŋ u siya tiyan, aŋ kí tuŋ u nyowa welinj. Haŋ kyee hu re wíusinyuu abee kíŋ buloŋ aa we u tiyan si di diŋ a twɔɔl.

13 Ame á ke, á aa gyegili wíusinyufalı abee tanhafalı hu wiya Wíusi aa wee nyowa re, lee hu tipulŋ timma duŋ aa si we.

14 Eewiya, ḷ kyanjweliye, ma aa kaŋ wiya no bayiyela nye, ma yaa sıfiyan a leŋ dí ma gyogo weliye, ka dí kyee hu re ko pele, dí ma ta kaŋ wíkyogii buloŋ, ka dí ma bee Wíusi wiya me weliye.

15 Ma gyima welinj anii wii hu aa tuŋ Wíusi ki di kenyiri re yaa u aa kyee dí u leŋ nal nal buloŋ na ḷmanı re a na u laatay. Wiya no tui re Wíusi gyi tiya á münabiikyoolii Poɔl wígyuŋ u me basi tiya ma u tenni hu buloŋ u aa saba tiyan.

16 Wiya no tui re u aa kí sabi u tenni hu buloŋ tiyan. U tenni hu tiyan wiya badomɔŋ we doŋ a yaa wíduwoni. Nala aa bi gyiŋ wii buloŋ abee nala hu aa bi siŋ wídigü tiyan, ba aa kaŋ wiya no kí vögümí re anii gee ba aa kaŋ Wíusi teŋ wíkaaliya hu buloŋ me kí vögümí. Ba aa yaa nye baloo re ba yiri kí tiya ba tui geee.

17 Ma ke, ḷ kyanjweliye, ma gyiŋ wiya no buloŋ ne. Eewiya, ma po ma tui dí nala hu aa bee tuŋ Wíusi nyowa ta ko wuwo muri ma dí ma tuŋ ba wínyiyel hu, aŋ kpa wítu hu ma aa laa di u kaŋ ma sığı welinj hu a ta.

18 N aa kye dí ma mari kí na á Tiuna abee á Laataal Yesu Krisita bonye hu u aa kpá kí daga ma yogä re, aŋ mari gyima u welinj me. U re maga dí á kí danni u a lii gyinaŋ a kaŋ kí mu maakyiye buloŋ. Ami.

LAASIYA TEN HU GYCYJ AA SABA

Wibii hu aa tiya mubol

¹ Nal hu aa we doŋ a lı̄ dounı̄ya piili tı̄yan buloŋ, u wiya re η sabı̄ ki tı̄ya ma nyę. Á nı̄l u wı̄bası̄ re, a na u me. Á naa u re abee á sı̄ya, a dige u me abee á nosi. U re yaa Yesu Krisita, Wibii hu aa tiya mubol aa bı̄ kanj tenii.

² Wı̄sı̄ kpaal no aa tiya mubol hu aa lı̄ u tı̄ lee re a daga ma, á na u. Lagilagı̄ no, u wiya re á ki di daŋsı̄ya, a heeli bası̄ ki tı̄ya ma anı̄l u re aa tiya mubol hu aa bı̄ kanj tenii. U gyı̄ we á Kuwo Wı̄sı̄ lee re, ka u ko kpa u daga ma.

³ Nal hu á tı̄l aa naa abee á sı̄ya, aŋ nı̄l u wı̄bası̄ me abee á digı̄na, u wiya re á bası̄ ki tı̄ya ma. Á bası̄ ki tı̄ya ma re, dı̄ ma me wuwo ko pe á nala hu bee Wı̄sı̄ abee u biye Yesu Krisita aa yaa kı̄digi tı̄yan.

⁴ Á aa kye dı̄ á teñfiyelvoo no ko yaa teñfiyel-piliŋ ne, ee re tı̄ŋ η sabı̄ wiya no ki tı̄ya ma.

Wı̄sı̄ yaa kyaanuu re

⁵ Duwoso hu Wı̄sı̄ biye hu tı̄l aa kpaal tı̄ya ma, á me heeli bası̄ ki tı̄ya ma, u re nyę: Wı̄sı̄ yaa kyaanuu re, bilhuu muhı̄ buloŋ tuwo u tı̄yan.

⁶ Eswiya, dı̄ ámaa re yan baa á bee Wı̄sı̄ yaa kı̄digi re, aŋka á ha we bilhuu tı̄yan, ee daga anı̄l á yaa wunyiyela re, aŋ bee tı̄ŋ Wı̄sı̄ nyuwa me.

⁷ Ame dı̄ ámaa re we kyaanuu tı̄yan, anı̄l Wı̄sı̄ me aa we kyaanuu tı̄yan gęe, ee daga anı̄l á bee á dɔŋtjuŋsi yaa kı̄digi re, ka Wı̄sı̄ biye Yesu Krisita kyl leŋ á yaa tı̄puloŋ tumma.

⁸ Dı̄ ámaa re ko baa á bı̄ kanj wı̄bɔŋ, á tı̄l re á ki morı̄, ka Wı̄sı̄ wıtı̄l hu me tuwo á tı̄sı̄ tı̄yan.

⁹ Ame dı̄ ámaa re laa di anı̄l á yaa wı̄bɔŋyaala re, a ki lusi á wı̄bɔmɔ Wı̄sı̄ lee, u sı̄l kpa á wı̄bɔmɔ buloŋ kye ma, aŋ sasi á wı̄bɔmɔ buloŋ ta á tı̄sı̄ tı̄yan, ka dı̄ á yaa nitı̄uma, beewiya u yaa nal aa kanj wıtı̄l re, a ki yaa wiya ba bı̄vı̄sın me.

¹⁰ Dı̄ ámaa re ko baa á bı̄ yaa wı̄bɔŋ buloŋ, ee ke, á kanj Wı̄sı̄ yırı̄ wunyiyel le gęe. Nyę me yan daga anı̄l wiya hu u aa bası̄ tı̄ya ma me tuwo á hakullı̄ tı̄yan.

2

Krisita re yaa nal hu aa kiyigli ma

¹ Nı̄ balı̄ya, η sabı̄ wiya no ki tı̄ya ma re, dı̄ ma ta ki yaa wı̄bɔmɔ. Ame dı̄ ma kı̄digi buloŋ ne ha ko yaa wı̄bɔŋ, á kanj nal le, u sı̄ŋ á kuwo Wı̄sı̄ sı̄ya, a sı̄la u ki tı̄ya ma. Nal no re yaa Yesu Krisita, Tı̄puloŋ tı̄una hu.

² Yesu Krisita no tı̄l re kpa u tı̄l mubol a lı̄ wı̄sılın, Wı̄sı̄ tı̄ŋ gęe tı̄yan, a kpa á wı̄bɔmɔ kye ma. U yan bı̄l nı̄l á duŋ wı̄bɔmɔ re Wı̄sı̄ kpa kye ma, ame dounı̄ya nala buloŋ wı̄bɔmɔ re u kpa kye ba.

³ Dı̄ ámaa re ko ki tı̄ŋ Wı̄sı̄ nyuwa, ee daga anı̄l á gyı̄ŋ Wı̄sı̄ re.

4 Σεωιya, dı nal le baa u gyiŋ Wıısı re, aŋ bee tuŋ Wıısı nyowa, u tına yaa wunyiyel le, ka Wıısı wıtın hu me tuwo u tıya tıyan.

5 Ame nal hu ke buloŋ aa tuŋ Wıısı nyowa, u tına kyori suwo re abee Wıısı. Di ámaa re aa tuŋ Wıısı nyowa, ee re á si wuwo kpa gyuma anı á bee Wıısı kónı yaa kídigi re.

6 Nal hu buloŋ aa baa u bee Wıısı yaa kídigi re, u tına maga dı u kı tuŋ Yesu Krisita naabvusı re u mübol buloŋ tıyan.

Wıısı baa di á kyo dəmɔŋ

7 N kyanjweliye, mıra no ŋ aa saba kı tıya ma, u bı yaa wıı ma ha aa bı maakyiye nı. Haŋ mırıbını hu ma aa gyuma a lı saŋa hu tıyan ma aa laa Yesu Krisita wiya di buloŋ, u re ha. Mıra no yaa faafaa buloŋ wıı re, u re yaa duwoso hu ma foŋ aa niya.

8 Abee gęe buloŋ, u bırmı mırıfalu re ŋ biŋ kı tıya ma. Yesu Krisita mübol tıyan wiyaalıya daga anı u yaa mırıfalu re, ma me tı mübol tıyan wiyaalıya daga anı u kónı yaa mırıfalu re, beewiya, kyaanuv tı hu teŋ pilı kı kyaanı re, ka bilhuu hu kı nyugısı.

9 Σεωiya, dı nal buloŋ ne ko baa u we kyaanuv hu tıyan ne, aŋ ha haası u döŋtuna, ee daga anı u tına ha we bilhuu tıyan ne, abee gyınaŋ buloŋ.

10 Ame nal hu buloŋ aa kyo u döŋtuna, u tına we kyaanuv tıyan ne. Wıı me buloŋ tuwo u tıyan aa si len dı u njmaa naan.

11 Ame nal hu buloŋ aa haası u döŋtuna, u we bilhuu tıyan ne. U aa vala bilhuu tıyan ne, a bı gyiŋ lee hu u aa muv, beewiya bilhuu hu len u nyolmı re.

12 N balya, Wıısı kpaa ma wıbəmɔ kye ma re Yesu Krisita nyubaanıŋ. Ee re tuŋ ŋ sabı wiya no kı tıya ma.

13 Kuwoma, ma gyiŋ nal hu aa we doŋ a lı dınyıa piili tıyan buloŋ ne, ee re tuŋ ŋ sabı wiya no kı tıya ma. Bapıwasıya, ma yuwo di Sıtaanı re, ee re tuŋ ŋ sabı wiya no kı tıya ma me. N biikyooliye, ma gyiŋ á kuwo Wıısı re, ee re tuŋ ŋ sabı wiya no kı tıya ma.

14 Kuwoma, ma gyiŋ nal hu aa we doŋ a lı dınyıa piili tıyan buloŋ ne, ee re tuŋ ŋ sabı wiya no kı tıya ma. Bapıwasıya, ma Wıısı laadii sıŋ welıŋ ne, Wıısı wubii hu me we ma tısi tıyan, ma yuwo di Sıtaanı, ee re tuŋ ŋ sabı wiya no kı tıya ma.

Ma ta kpaa ma hakullı we dınyıa kına tıyan

15 Ma ta kpaa ma hakullı we dınyıa bee u kına tıyan. Dı nal le kpaa u hakıla we dınyıa kına tıyan, ee daga anı u bı kyo á Kuwo Wıısı.

16 Dınyıa kına re yaa á nihuwbisi tubıŋbəmɔ abee á wıkyeellya, kına hu tıyan nala aa kpa ba hakullı we, abee kıŋ ke buloŋ aa we dınyıa no tıyan nala kı gyigısı ba tı u wiya. Kına no irıŋ kídigi buloŋ bı lı á Kuwo Wıısı lee. Ba buloŋ yaa dınyıa no tıyan kına aa bee fiyeli Wıısı teŋ ne.

17 Dınyıa no aa mu tenii re, kına hu me buloŋ aa we u tıyan nala kpa ba hakullı we ba tıyan, ba buloŋ me yaa kıparı-banıya re. Ame nal hu ke buloŋ aa tuŋ Wıısı kyeri, u si kaŋ mübol hu aa bı kaŋ tenii.

Krisita Doŋ hu

18 N biikpiyanama, dınyıa no tenii kpaga re! Á gyı laa sıya bası tıya ma re anı dı dınyıa no tenii re ko kpaga, Yesu Krisita doŋ hu sı ko. Ka lagilagi no, á naa dı Yesu Krisita dəmɔ yuŋa re a we doŋ. Nyę re tuŋ á gyuma anı dınyıa hu tenii kónı kpaga re.

19 Nala no gyi we á tıyan ne, ame á beel-ba gyi bı yaa kıdigi. Ee re tıu ba gyi lı á tıyan. Dı á beel-ba gyi fa yaa kıdigi re, ba fa bee lı á tıyan. Ame ba aa lıya hu, ee lej nal bulon gyıma re anı á beel-ba kónı bı yaa kıdigi.

20 Ame ma ke gyıŋ wıtı hı re, beewiya Krisita kpa u Wiyesi Welii hı we ma tıyan ne.

21 U bı kı nıı ma aa bı gyıŋ wıtı hı wıya re tıu ı sabı tej no kı tıya ma nyę. Ame ma aa gyıŋ wıtı hı wıya re tıu ı sabı u kı tıya ma. Ma yan bul gyıma re anı wınyıyel bee wıtı bı sı wuwo tıu dımon.

22 Ba nye tıyan, anıne re yaŋ yaa wınyıyela kuwori hı? U tına re yaa nal hı bulon aa baa dı Yesu daa yaa Krisita, laataal hı Wıısı aa lıya dı u ko tuu laa dunıya nala ta. Nal no tına aa viya á kuwo Wıısı abee u Biye Yesu Krisita wıya, u tına re yaa Krisita doŋ hı.

23 Beewiya nal hı bulon aa viya Wıısı Biye hı, ee daga anı u viya á kuwo Wıısı me re gęe. Ame nal hı bulon me aa surı u nyıwa a baa dı u laa Wıısı Biye hı wıya di re, á kuwo Wıısı me we u lee.

24 Eewiya, ma gyıŋ tıya ma tıu welıŋ, a kpa wıya hı ma aa nıya, a lı piili hı tıyan bulon, a we ma hakıllı tıyan a kaŋ kı mu maakyiye bulon. Dı mamaa re ko lej dı Wıyesi Welii hı we ma tısi tıyan, ma bul bı sı kı kye nıduma bulon dı u dagı ma. Beewiya u Wıyesi Welii hı aa wuwo dagı ma wıı ke bulon ne. Wıya hı bulon u aa dagı ma yaa wıtı re, u bee mırı ma. Ee nyunıŋ, ma kı tıu Wıyesi Welii hı dagı, a kpa ma tıuma abee ma wıı bulon a we Yesu Krisita nosı tıyan.

25 Ee ke, ma sı kaŋ mıbol aa bı kaŋ tenii hı Krisita aa wee nyıwa anı u sı kpa tıya ma.

26 Nala hı aa kye dı ba mırı ma wıya re ı sabı wıya no kı tıya ma.

27 Ame ma ke, Yesu Krisita kpa u Wiyesi Welii hı we ma tıyan ne. Dı mamaa re ko lej dı Wıyesi Welii hı we ma tısi tıyan, ma bul bı sı kı kye nıduma bulon dı u dagı ma. Beewiya u Wıyesi Welii hı aa wuwo dagı ma wıı ke bulon ne. Wıya hı bulon u aa dagı ma yaa wıtı re, u bee mırı ma. Ee nyunıŋ, ma kı tıu Wıyesi Welii hı dagı, a kpa ma tıuma abee ma wıı bulon a we Yesu Krisita nosı tıyan.

28 Wıtı re, ı balya, ma lej dı á mari kpa a tıu we Yesu Krisita nosı tıyan. Dı ámaa re yaa gęe, haŋ kye hı u aa sı maakyiye ko, kambıŋ bee sıhıısı bı sı kaŋ ma dı á gollı kı kye lıfanıja.

29 Ma gyıma anı Yesu Krisita yaa tipulon tına re. Eewiya, ma yan gyıma, anı nal hı bulon aa kaŋ tipulon, a kı yaa wıya hı aa kpaá ımanıı, u tına yaa Wıısı biye re.

3

Wıısı biisi

1 Ma na á Kuwo Wıısı aa kyo ma maga gęe! U kyo ma re kıŋkaŋ, haalı a kaŋ ma kı yırı u biisi. Wıtı, á me kónı yaa Wıısı biisi re. Dunıya nala bı gyıma anı á yaa Wıısı biisi, beewiya ba bı gyıŋ Wıısı me tıu.

2 N kyanweliye, lagılagı no sıı bwıwan, á yaa Wıısı biisi re. Ame gęe hı á aa sı maakyiye kı, Wıısı ha bı lej á gyıma mu tej. Ame, á gyıma anı sanja hı Yesu Krisita aa sı mügi ko, á me sı mügi kı u, beewiya á sı na u, a gyıŋ nal hı irıŋ u aa yaa.

3 Eewiya, nal hı bulon aa kaŋ bayıyela no Yesu Krisita tıyan, u tına maga dı u lı u tı wıbomı yayı tıyan ne, aŋ kaŋ tipulon anı Yesu Krisita aa kaŋ tipulon gęe.

4 Nal hı bulon aa yaa wıbomı, u tına aa kyogi Wıısı mırısı re, beewiya wıbomı yayı re yaa i aa kyogi Wıısı mırı.

5 Ma gyıma anı Yesu Krisita ko dı u laa ma ta á wıbomı tıyanı ne, a bıl gyıma me anı u tu ke bı kaŋ wıbomı bulon.

6 Esewiya, nal hu bulon bee Yesu Krisita aa yaa kıdigi, u bı vıya an yaa wıbomı ki mu deñdeñ. Ee me daga anı nal hu bulon aa vıya an yaa wıbomı ki mu deñdeñ, u tıuna ha bı maakyiye na Yesu Krisita koo a gyıı nal hu u aa yaa.

7 Nı biikpiyanama, ma ta lej dı nal bulon ko mırı ma we wıbomı yayı tıyanı. Nal hu aa yaa wiweliye, u tıuna re yaa tipulıñ tıuna anı Yesu Krisita tu me aa yaa tipulıñ tıuna gęe.

8 Nal bulon ha aa vıya an ki yaa wıbomı, u tıuna yaa Sıtaanı noj nal le, beewiya Sıtaanı ke paali yaa wıbomıyaal le, a hı durıya piiliı tıyanı bulon. Wıı hu aa tuñ Wıısi Biye hu ko tuu durıya re nyę: U ko dı u kyogi Sıtaanı wıkanıya bulon ta re.

9 Nal hu bulon aa yaa Wıısi biye, u bı vıya an yaa wıbomı ki mu deñdeñ, beewiya u mügi kaŋ Wıısi gyogo re. U bı sı wıwoo vıya an ha ki yaa wıbomı, beewiya Wıısi re yaa u kuwo.

10 Wıı no re á sı wıwoo kpa gyıı nala hu aa yaa Wıısi biisi abee nala hu aa yaa Sıtaanı biisi. Nal hu bulon aa bee yaa wiweliye abee wıya hu aa kpaa ımanı, koo a bı kyo u döñtiınsı, u tıuna bı yaa Wıısi biye.

Ma kyo dəməçj

11 Duwoso hu ma aa nıya a hı saňa hu tıyanı ma aa laa Yesu wıya di re yaa dı á kyo dəməçj.

12 U bı maga dı á kıı Keeñ. Keeñ gyıı yaa Sıtaanı noj nal le, a gyıı kpu u naabiibaal Abel. Bee re tuñ Keeñ gyıı kpu u naabiye hu? Wıı hu aa tuñ ne nyę: Keeñ wıyaalıya bulon gyıı bı kpaa ımanı, ka u naabiye hu ke gyıı ki yaa wiweliye.

13 Esewiya, ı naabalya, ma ta lej dı u yaa ma wıkperii dı durıya nala re ko haası ma.

14 Á gyıma anı á ke hı suvı buwa tıyanı ne a mügi kaŋ mübol aa bı kaŋ tenii. Á aa kyo á döñtiınsı re tuñ á gyıı nyę tıyanı. Nal hu bulon aa bı kyo u döñtiınsı, suvı ha kaŋ dee u nyıuu tıyanı ne.

15 Nal hu bulon aa haası u döñtiuna, u yaa nıkpıvıl le Wıısi sıya tıyanı. Na ma yaŋ gyıma anı nıkpıvıl ke bulon bı kaŋ mübol aa bı kaŋ tenii?

16 Yesu Krisita aa kpaa u mübol lenni suvı á wıya re lej á gyıı gęe kyori aa kıya. U yaŋ maga dı á me kpa á mübolo ki lenni suvı á döñtiınsı wıya re.

17 Dı nal le kaŋ kına, an gyıma anı u döñtiuna aa kye kıı kıdigi, ka dı u yaa tahaă, a bı kiyeli u döñtiuna hu abee kıı hu u aa kye, ee re u sı yaa baa dı u kyo Wıısi re?

18 Nı biikpiyanama, ma ta lej dı á kaŋ nyıwa duŋ ki bası anı á kyo dəməçj ne. Ma lej dı á kı kiyeli dəməçj wıtu tıyanı. Ee re sı daga anı á konyı kyo dəməçj ne.

19 Dı ámaa re kyo dəməçj wıtu tıyanı nyę, ee re á sı kpa gyıma anı á aa tuñ wıtu hu re. Nyę re sı lej dı kambıñ ta kaŋ ma Wıısi sıya tıyanı, haali

20 dı á hakıllı re aa dagı ma anı á yaa wıı kyogi me re. Beewiya, á gyıma anı Wıısi re tee á bee á hakıllı bulon, a gyıı á wıı bulon me.

21 Esewiya, ı kyanjweliye, dı á hakıllı re ko bı daga ma anı á yaa wıı kyogi re, á bı kaŋ wıı á aa sı ki fá hıısi Wıısi sıya tıyanı.

22 Dı ámaa re ko sula u kı kye wıı bulon me, á aa na u re, beewiya á aa tuňa u nyıvıstı hu re an ki yaa wıya hu aa fıyeli u teŋ me.

23 Sifityan wui hu Wíusi aa kye dí á yaa re nye: Dí á laa v biye Yesu Krisita di, aŋ kyo dəməŋ anu v aa baa dí á kyo dəməŋ gęe.

24 Nal hu buloŋ aa tıŋ Wíusi nyıwa, v tına bee Wíusi yaa kıdğı re. Wíusi aa kpaa v Wiyesi Welii hu we á tiyan ne tıŋ á gyuma anu á bee Wíusi yaa kıdğı re.

4

Ma sunni nala hu aa bası Wíusi wiya welıŋ ki na

1 N̄ kyanjweliye, wınyıyela re suu lee buloŋ, a gölli k̄i mırı nala anu ba yaa Wíusi wıdagıla re. Eewiya, ma ta pese laa nala hu aa baa dí Wíusi wiya re ba k̄i bası buloŋ k̄i di. Ame ma sunni ba welıŋ na dí wiya hu baa aa dagı kɔnı lı Wíusi lee re koo ba bı lı Wíusi lee.

2 Nyę re ma s̄i kpa gyıŋ nala hu aa bası Wíusi wiya hu aa yaa wıtı abee ba nala hu aa nyıya wiya. Nal hu buloŋ ko bası anu Yesu Krisita ko tuu dınyıa no re, a bırumı nıhuwobıŋ, v tına Wíusi wiya hu v aa bası yaa wıtı re.

3 Ame nal hu ke buloŋ aa baa dí Yesu Krisita bı lı Wíusi lee a ko tuu burumı nıhuwobıŋ, v tına Wíusi wiya hu v aa bası yaa wınyıyel le. V yaa Krisita dəŋ hu noŋ nal le, v duwoso hu me lı v lee. Ba foŋ laa sıya bası Krisita dəŋ noŋ nala no koyi wiya re. Lagilagı no sıı buwanı, ba we dınyıa tiyan daha.

4 Ame, n̄ balıya, ma ke yaa Wíusi biisi re, a kaŋ wınyıyela no dee, ba bı wıwoo mırı ma, beewiya Wíusi Wiyesi Welii hu aa we ma tiyan, v re tee Sıtaanı hu aa we dınyıa nala tiyan.

5 Wınyıyela no ke, ba yaa dınyıa no tiyan nala re, aa kaŋ dınyıa no hakıla k̄i bası wiya. Ee re tıŋ dınyıa nala me aa gyegili k̄i nıı ba wıbası.

6 Ame á ke yaa Wíusi biisi re. Nal hu buloŋ aa gyıŋ Wíusi, v aa gyegili k̄i nıı á wıbası re. Ame nal hu buloŋ aa bı yaa Wíusi biye, v bı laa nyıwa gyegili k̄i nıı á wıbası. Wı no re á s̄i kpa gyuma dı nal kıdğı buloŋ wıdagıya lı Wíusi Wiyesi Welii hu aa yaa wıtı tına lee re, koo dı v wıdagıya lı Sıtaanı, nal hu aa yaa wınyıyel lee re.

Ma lej di á kyo dəməŋ

7 N̄ kyanjweliye, ma lej dı á kyo dəməŋ, beewiya Wíusi lee re kyori lı. Ma nal hu buloŋ aa kyo v dəŋtıŋsi, v tına yaa Wíusi biye re, a gyıŋ Wíusi me.

8 Nal hu buloŋ aa bı kyo v dəŋtıŋsi, v tına bı gyıŋ Wíusi beewiya Wíusi re yaa kyori.

9 Wíusi taa v biidigi duŋ ne v ko tuu dınyıa dı á tıŋa v tiyan a kaŋ mübol aa bı kaŋ teni. Nyę re Wíusi daga tiya ma anu v kyo ma re.

10 Nyę re yaa kyori tıı: U bı kıı nıı ámaa re fa kyo Wíusi. Ame v re kyo ma, a ta v Biye, v ko tuu a kpa v tıı mübol lı wıusınlı, Wíusi tıŋ gęe tiyan a kpa á wıbomı kye ma.

11 N̄ kyanjweliye, Wíusi aa kyo ma kıŋkaŋ nye, v maga dı á me kyo dəməŋ gęe re.

12 Nal buloŋ ha bı maakyiye na Wíusi abee v sıı. Ame dı ámaa re kyo dəməŋ, á bee Wíusi yaa kıdğı re, beewiya v lej á kyo dəməŋ anu v aa kye gęe re.

13 Wíusi aa kpaa v Wiyesi Welii hu we á tiyan ne tıŋ á gyuma anu á bee Wíusi yaa kıdğı re.

14 Ee me duŋ daa. Á naa Yesu Krisita me re, a di daŋsıya k̄i tiya nala me anu v re yaa Wíusi biidigi duŋ hu v aa taa v ko tuu yaa dınyıa Laataal.

15 Nal hu buloŋ aa laa di, a suri u nyuwa basi anii Yesu re yaa Wīsi biye hu, u tūna bee Wīsi yaa kīdigi re.

16 Kyori hu Wīsi aa kana beel-ma, á tū paal gyima u re, a yellu u me, beewiya Wīsi re yaa kyori. Ma nal hu buloŋ aa we doŋ a kaŋ kyori, u tūna bee Wīsi yaa kīdigi re.

17 Ee daga nii u leŋ á kyori su re abee-l-u. Eewiya, á bī sī fā kambīŋ kyee hu u aa sī di dūnīya sarīya. Á me kōnī yaŋ bī sī fā wī buloŋ haŋ kyee hu, beewiya á mūbol tūyāŋ á bee Krisita yaa kīdigi re.

18 Lee hu kyori aa wee, kambīŋ tuwo doŋ. Eewiya, dī á kyori re suwo abee Wīsi, ee aa lū kambīŋ buloŋ ta á tūyāŋ ne. Nal hu aa gyima anii ba sī dōgisi u, u re kambīŋ aa kana. Ee daga anii nal hu buloŋ aa fā Wīsi kambīŋ, u kyori ha bī suwo abee Wīsi.

19 Wīsi re laa sua kyo ma, ee re tūŋ á me wuwo kyo Wīsi abee á dōŋtūnsi.

20 Dī nal le baa u kyo Wīsi re, aŋ haasi u dōŋtūna, u tūna yaa wīnīyel le. Beewiya, ee re i sī yaa kyo Wīsi, nal hu i aa bee na abee i sī, aŋ haasi i dōŋtūna, nal hu i aa na?

21 Wīsi mīra hu u aa kpa binj ma re nyē: Nal hu buloŋ aa kyo Wīsi, u maga dī i kyo i dōŋtūna me re.

5

Wīsi biisi kaŋ dūnīya no dee re

1 Nal hu buloŋ aa laa di anii Yesu re yaa Krisita, laataal hu Wīsi aa wiya, u tūna yaa Wīsi biye tū re. Dī nal le kyo biye kuwo, u aa kyo biye hu me re.

2 Eewiya, dī ámaa re ko kyo Wīsi, a ki tūja u nyuwa me, ee re sī daga anii á kōnī kyo Wīsi biisi me re.

3 Dī ámaa re aa tūŋ Wīsi nyuwa, ee daga anii á kyo Wīsi re, ka wiya hu me u aa baa dī á ki tūja, ba bī yaa wīduwoni á aa bī sī wuwo tūja.

4 Beewiya Wīsi biye buloŋ kaŋ dūnīya no dee re. Á aa laa di anii Yesu yaa Wīsi Biye re tūŋ á kaŋ dūnīya no dee.

5 Nal hu aa laa di anii Yesu re yaa Wīsi biye hu, u tūna dūŋ ne kaŋ dūnīya no dee.

6 Yesu Krisita re yaa nal hu aa ko tuu dūnīya, ba foo u wīkyuwalmi, a kpaasi u daagarū tūyāŋ me u kyal gyaasi. Nyē yaŋ daga anii wīkyuwalmi dūŋ daa ba foo u. Ba kpaasi u daagarū tūyāŋ me re u kyal gyaasi. Wīsi Wiyesi Welii hu aa yaa wītu tūna dii wī no daŋsīya re anii u yaa wītu re.

7 Wī no daŋsīya diile yaa boto re. Ba aa re nyē:

8 Wīsi Wiyesi Welii hu, abee wīkyuwalmi hu ba aa fo u, abee u kyal hu aa gyaasa. Daŋsīya diile no boto buloŋ me yaŋ, wīdīgi dūŋ ne ba ki basi.

9 Dī nihuwobiŋ ne ko di daŋsīya wī tūyāŋ, á aa laa u di re. Amē Wīsi aa dii daŋsīya wī tūyāŋ, u re yaa sīfīyāŋ wī a te nihuwobiŋ aa dii wī daŋsīya. Eewiya, wiya hu buloŋ Wīsi aa dii daŋsīya u biye hu lugo tūyāŋ, u maga dī á laa ba di re.

10 Eewiya, nal hu buloŋ aa laa Wīsi biye hu wiya di, u tūna gyima u tūyāŋ anii wiya hu buloŋ Wīsi aa basa a tile u Biye hu tūyāŋ yaa wītu re. Amē nal hu buloŋ aa bī laa Wīsi di wī no tūyāŋ, u tūna daga anii Wīsi yaa wīnīyel le, beewiya u bī laa daŋsīya wī hu Wīsi aa basa u biye hu lugo tūyāŋ di.

11 Dañsıya wü hu re nyę: Wüsü kpaa mübol aa bı kañ tenii tiya ma re. U Biye hu tiyan ne á tiya a na mübol no.

12 Eewiya, nal hu buloñ bee Wüsü biye hu aa yaa kıldıgi, u tūna kañ mübol no re. Amę nal hu buloñ me bee Wüsü biye hu aa bı yaa kıldıgi, u tūna bu kañ mübol no.

Mübol hu aa bı kañ tenii

13 N̄ sabı wiya no kı tiya ma nala hu aa laa Wüsü biye hu wiya di re, dı ma gyima anı ma kañ mübol hu aa bı kañ tenii re.

14 Eewiya, dı ámaa re sula Wüsü ki kye kuj buloñ, á bee yaa sige, beewiya á gyima anı dı kuj hu á aa kye re ko yaa Wüsü kyeri, u aa laa á sulu re.

15 Á yan aq gyima anı u aa laa á sulu re wü buloñ á aa sula u kı kye tiyan nyę, eę ke á gyima anı u yaa á wíkyeeliya buloñ me kı tiya ma re.

16 Dı i re ko na i doñtuna aa yaa wíbəñ hu aa bı si lej dı u suba mu gyuu dinj, sula Wüsü tiya u. Dı i re sula Wüsü tiya u, Wüsü si lej dı u kañ mübol hu aa bı kañ tenii. Nala hu wíbəm o aa bı si lej dı ba suba mu gyuu dinj, ba doñ ne n̄ baa ma sula Wüsü ki tiya. Amę wíbəm o badəm oñ we doñ aa si lej dı ba yuyaala suba mu gyuu dinj. Dı nal le ko kı yaa ba, n̄ ke bı baa dı ma sula Wüsü tiya u.

17 Wıyaakyogii buloñ yaa wíbəñ ne, amę wíbəm o badəm oñ we doñ a bı yaa wiya aa si lej dı nala suba mu gyuu dinj.

18 Á gyima anı Wüsü biye buloñ bı viya aq yaa wíbəm o ki mu deñdeñ, beewiya Wüsü Biye hu aa sıñ po u re. Eewiya, Sıtaanı bı si wuwo yaa u wü buloñ.

19 Sıtaanı kañ dönyıa no tiyan nala buloñ dee re, amę á gyima anı á ke yaa Wüsü biisi re.

20 Á bıl gyima anı Wüsü biye hu ko suri á hakıllı re, a lej á gyıñ Wüsü tıı hu. Á bee Wüsü tıı hu yaa kıldıgi re, á bee u biye Yesu Krisita me yaa kıldıgi. U re yaa Wüsü tıı hu, u re bıl yaa nal hu aa tiya mübol hu aa bı kañ tenii me.

21 N̄ biikpıyanama, ma lıı ma tıı vıuga tiyan.

TENLİYA TUÑA GYÇAJ AA SABA

¹ Mıyanj, ma nıhiyawu re sabı teñ no a kí tıya ma Krisitabiisi hu aa we donj. N̄ kyo ma re welinjabee ñ witü bulonj. N̄ donj me yanj daa kyo ma gee, ame nala hu bulonj aa gyuñ witü hu me kyo ma re.

² Witü hu aa we á tıyanj, u re tuñ á kyo ma gee. Witü no sı we á tıyanj a kañ ki mu maakyiyi bulonj.

³ Á aa tuñ Wıısı witü nımanı hu, a kyo dəmənji nyę, á Kuwo Wıısı abee u Biye Yesu Krisita bonye tıyanj, ba sı fá á sikii, a leñ dı á hoñ abee laanfıya.

⁴ N̄ teñ fiyela re kıñkañ beewiya ñ naa ma badəmənji ne dı ba aa tuñ witü hu anı á Kuwo Wıısı aa daga ma gee.

⁵ Wıısı nala, ñ aa sıla ma, ma leñ dı á kyo dəmənji. Wıı no bı kui nıı mırıfalı re ñ sabı kí tıya ma. Mıra no re á tıja a lıı saña hu á aa laa Yesu Krisita wıya di tıyanj bulonj.

⁶ Kyori tu re yaa á aa tuñ Wıısı nyowa á mübol bulonj tıyanj. Wıısı nyowa hu u aa tıya ma a lıı pilili hu tıyanj bulonj ne yaa dı á kañ kyori abee dəmənji.

⁷ Wınyıyela re suu lee bulonj, a göllı kí mırı nala. Wınyıyela no aa baa dı Yesu Krisita bı ko tuu dınuýa a bırumı nıhuwobıñ. Nal hu bulonj aa kañ hakula no irıñ, u tuña re yaa nal hu aa mırı nala, Krisita donj hu.

⁸ Eewiya, ma po ma tu welinj, a ta leñ dı kıñ hu wıya ma aa tuñ Wıısı ko ge ma, ka dı Wıısı kpa ma tuno bulonj tıya ma.

⁹ Nal hu bulonj aa bee daga wıya hu Krisita aa daga duñ, anj daga wıduñsı kí pe, u tuña bee Wıısı bı yaa kıdigi. Ame nal hu bulonj aa tuñ wıya hu Krisita aa daga ma duñ, u tuña bee á Kuwo Wıısı abee u Biye hu yaa kıdigi re.

¹⁰ Eewiya, dı nal bulonj ne ko ma lee a bee daga wıya no, ma ta leñ dı u tuña gyuu ma diya. Ma ta paalı lollı u me gba.

¹¹ Dı nal bulonj ne ko lollı u, u me yaa u dəñtıuna re, a pe u tıyanj ba kí yaa wıbəmənji.

¹² N̄ kañ wıya yıga re a kí kye dı ñ bası tıya ma. Ame ñ bee kye dı ñ sabı ba bulonj teñ tıyanj. N̄ aa kye dı ñ tu ko ma lee re dı á hoñ bası ba. Ee re sı leñ dı á teñfiyelıu hu yanj yaa teñftyel-piliñ.

¹³ Ma nımmabalıya Krisitabiisi hu aa we daha me aa kyıwahlı ma welinj.

TENTOO TUINA GYCY AA SABA

1 Miyān, ma nihiyawu re sabi teñ no a kí tiya i Geyosi. N̄ kyo i wiya re abee i witü bulon.

2 N̄ kyanjwelii, ñ gyuma anu i wikanuya bulon sñ welin ne i bee Wüsü paga tiyan. Eewiya, ñ wüsünlü re yaa di Wüsü leñ dí i teñ me kañ laanftya, ka dí i na welin i wikanuya bulon tiyan me.

3 Á nimmabaluya badəmən̄ ko basi i wiya tiya ma re, ñ teñ fiyeli kñkən̄. Ba basa anu i aa tuñ Wüsü witü ñmanu hu re abee i witü bulon. Ka ñ me tu paalı gyuma re anu gee re i kñni kui.

4 Wü bulon b̄i leñ ñ teñ fiyeli a maga ñ aa niya anu ñ biisi aa tuñ witü ñmanu hu re.

5 N̄ kyanjwelii, i witü suwo re abee gee hu i aa den á nimmabaluya Krisitabiisi hu, abee ba nala hu aa yaa nihuwala i lee bulon.

6 Ba basi kyori hu i aa kana wiya a tiya á Krisitabiisi hu aa we daha tiyan ne. Yaa kuwokeri aŋ kyielyi ba abee kñ bulon ba aa si kí kye dí ba kan vala ñmanu hu. Kyielyi ba gee hu aa si yaa Wüsü tenfiyelv,

7 beewiya Krisita tuma re ba lñ dí ba tuma. Tuma no tómü tiyan, ba b̄i laa nyowa laa kñ bulon nala hu aa b̄i yaa Krisitabiisi lee.

8 Eewiya, u maga dí ámaa Krisitabiisi re kí kyielyi nala no irin, dí gee len dí á yaa ba tuñtunni dçntiñsi witü tuma tómü hu tiyan.

9 N̄ laa siya sabi teñ tiya ma Krisitabiisi aa we doñ ne. Amé Diyotirifi b̄i yaa siri dí u gyegili nu wiya hu á aa basi beewiya u lugó bulon ne yaa dí u yaa ma silaal.

10 Dí miyan ne ko ko, ñ si basi wiya hu bulon u aa yaa a tiya ma. U kpa hagaaha re a kí kyogi á feñ. Ee me dññ daa, u aa si mari yaa wü hu u lori re yaa: Dí Krisitabiisi re yaa nihuwala ko, u b̄i si laa nyowa laa ba biñ u diya tiyan, haalı aŋ bil aa po dí nal bulon me ta laa ba biñ. Dí nal bulon ne ko kí kye dí u laa ba biñ, u aa kile tūna ta ba laññu tiyan ne.

11 N̄ kyanjwelii, ta kí kyesi nala hu aa yaa wibom̄o. Amé kí kyesi nala hu aa yaa wiweliye, beewiya nal hu bulon aa yaa wiweliye, u tūna yaa Wüsü biye re. Nał hu me bulon aa yaa wibom̄o, u tūna b̄i gyiñ Wüsü.

12 Demitirivo ke yaa nitü re, nal bulon kí basi u wiyaaweliye wiya. Ee hu u aa tuñ Wüsü witü ñmanu hu me daga anu u yaa nitü re. Á me tu yaa u wiyaaweliye danşıya diile re. Ma gyuma anu wiya hu bulon á aa basi yaa witü re.

13 N̄ kañ wiya yuga re a kí kye dí ñ basi tiya i. Amé ñ bee kye dí ñ sabi ba bulon teñ tiyan.

14 N̄ aa kye dí ñ tu ko pele i re kyee no bulon, dí á hoñ basi wiya.

15 Wüsü si leñ dí fiyelv we i lee. I kyanjsı hu aa we daha bulon aa kyowahı i. I me kyowahı á kyanjsı hu aa we doñ kídigi kídigi bulon tiya ma.

TEN HU GYUUDI AA SABA

1 Mīyañ Gyuudi aa yaa Yesu Krisita tōñtōnni, a yaa Gyemsi nūnabiye re sabi teñ no a kí tiya ma nala hu á Kuwo Wīsi aa kyo, a lū ma, ka Yesu Krisita me kí deñ ma nyuu tiyanj welinq.

2 Wīsi si fá ma sikkii, a leñ di u ftyelvū abee u kyori we ma lee welinq.

Gyuudi basi winyiyel didagila wiya

3 N̄ kyanqkyooliye, ñ fa yaa sıfıyan ne di ñ sabi teñ tiya ma a fa bası laataiy h̄u Wīsi aa laa á bulon ta wiya. Ame ñ mügi na anu u maga di ñ sabi teñ no tiya ma re, di ma tenni polli, di ma yaa sıfıyan a sıñ p̄o wiya hu ma aa laa di welinq di nala gyima anu ba yaa witu re. Wīsi kpa wiya no we o nala nosi tiyanj digi dñj ne a kí mu deñden.

4 N̄ aa kye di ma sıñ po wiya no welinq ne, beewiya nala badomorj aa bi gyiñ Wīsi l̄owçla gyvū ma tiyanj ne. Nala no kpa Wīsi bonye h̄u u aa kana beel-ma birimí gyo-gye wü re a mari kí yaa bisinj wiya. Ba viya Yesu Krisita nal h̄u duñ aa yaa á Tūna abee á nihiyawu re. Ba saba Wīsi teñ tiyanj ne faafaa bulon anu Wīsi si dögisi nala hu aa yaa wiya no irinq.

5 Ma fon gyiñ wiya no ñ aa bası bulon ne. Ame ñ aa kye di ñ liis ma anu Wīsi gyi laa u nala ta Igyipiti paalvū tiyanj ne, ka ee hal tiyanj u kpu ba nala hu aa bi laa u wiya di.

6 Ma ta yenñe wü h̄u gyi aa puu malikası h̄u me. Ba gyi kañ dee leye nyuu tiyanj ne. Ame ba gyi viya lee h̄u Wīsi aa baa di ba we ta re añ gallı gyvū gama. Ee re Wīsi vwva ba bee kyorumo aa bi si maakyiye töri a biñ bilhūu tiyanj. Ba si we don a mu pele haj kyebal h̄u Wīsi aa si di duñuya sarıya, añ dögisi malikası no.

7 Ee tu re Wīsi gyi leñ diñ di təbala h̄u ba aa yiri Sodom abee Gomora abee töri h̄u bulon aa kpaga ba, beewiya töri no nala gyi aa yaa sɔñsɔñ wiya re abee wibomo irinq bulon, abee bisinj wiya h̄u nihuwbisi aa bi maga di ba kí yaa. Wīsi aa kye di töri no diñ h̄u dii yaa kyagıl le a tiya nal bulon di á gyima anu nyę re Wīsi si kpa diñ h̄u aa bi si maakyiye dusi a dögisi nala hu aa bee tiya u nyuwā.

8 Ee tu re nala no aa l̄owçlu gyvū ma tiyanj me aa fugo baa di ba naa wiya ba duwoso tiyanj ne a tuñ gée tiyanj a yaa wilaama kpa bisinj dige ba tu. Ba viya Wīsi dee re, aŋ ki tuvsi malikası h̄u aa kanj gañdari.

9 Ame malikası nihiyawu Maakil me gba gyi bi laa nyuwā kpa kyogisi tiya Sitaani koo a tuvsi u saña h̄u u beel-u gyi aa kañ Moosi teñbii wiya kí kpa dəmənj. Ame wü h̄u u gyi aa basa bulon ne yaa, “Á Tūna Wīsi si dögisi i.”

10 Ame wü ke bulon nala no aa bi gyima u sıñ, ba aa baa u yaa wítco re. Ba aa yaa wiya gée re anu bagila aa bee bünj wiya. Wü h̄u bulon aa ko ba nyuu, u re ba kí yaa. Wiya no tu re aa kpu ba.

11 Ü si l̄ori tiya ba kujkanj, beewiya ba paa Keeñ naabvusi re. Ba aa kuu molbiye wiya me re a kí yaa wibomo anu baal kídigi ba aa yiri Baalam gyi aa yaa gée. Ba lu Wīsi hal me re anu bal kídigi ba aa yiri Koora me gyi aa lu Wīsi hal gée. Ee wiya Wīsi si kpu ba me.

12 Di ma ko lanñi di ma di nyuvdigi kidiiliye, nala no aa kí gée re anu bisinj kına ma tiyanj. Di ba ko kí di kına h̄u, ba duñ wiya re ba aa kyyla aŋ

bee fá sihuusi buloŋ me. Ba kí geee re anii duwoŋ aa tūna, ka puwo kile u, u bí niya. A bí kí geee anii tūsi nōnū saŋa aa pele ka ba wiya nōnū, ba kyuri ta, ba súba ba buloŋ.

¹³ Nala no kí geee re anii fuwo nügbanpumo. Ba hūsi wiya hu ba aa yaa kí geee re anii fuŋfugl-bisín hu nügbanpumo aa ḥmaa gyiŋ tó. Ba kí geee re anii kyujwolíya aa bí siŋ lidigi. Wūsi mari lee biŋ ba re bilhūu aa bí kyalla tuyaŋ. Ba si we doŋ a kaŋ kí mu deŋdeŋ.

¹⁴ Faafaa buloŋ ne baal kídigi ba aa yiri Inɔkí gyi basi nala no wiya Wūsi Wiyesi Welii hu dee tuyaŋ. U gyi yaa Adama nihiliyari būpe tūna re. U gyi baa, "Ma deŋ na, á Tūna Wūsi sí kaŋ u malíkasí hu aa bí kaŋ bisín tusi tusi a ko,

¹⁵ a di nal buloŋ saruya a kpa kyogisi tuya níbom̄o buloŋ, akuu wíbom̄o hu ba aa yaa abee wíbom̄o hu buloŋ ba aa basa kyogi Wūsi wiya."

¹⁶ Nala no aa kí gorumi wiya re saŋa buloŋ, a kí leeni nala. Ba duŋu wiyaabom̄o tuyaŋ ne ba aa kí tūja a kaŋ dagıntu abee nyuŋpıŋsın̄, a kí firimi nala ba tū welij wiya.

¹⁷ Amé ma ke iŋ kyanjweliye, ma kí liisi wiya hu á Tūna Yesu Krisita kpambısı hu gyi aa basa tuya ma.

¹⁸ Ba basa re anii dí duŋiya hu tenii re ko kpaga nala hu aa bee fá Wūsi anj kí yaa ba duŋu wiyaabom̄o sí kí yaa ma siya.

¹⁹ Nitesi no re aa leŋ nala kí porigi dóm̄oŋ. Ba aa kí yaa wiya anii duŋiya no tuyaŋ nala re, beewiya Wūsi Wiyesi Welii hu tuwo ba tisi tuyaŋ.

²⁰ Amé ma ke, iŋ kyanjkyooliye, ma kí kiyeli dóm̄oŋ wiya hu ma aa laa di tuyaŋ anj kaŋ ba welij a kí waa ba tuyaŋ, beewiya Wūsi lee re ba lú. Ma kí kyowali Wūsi u Wiyesi Welii hu dee tuyaŋ.

²¹ Ma kaŋ Wūsi kyori kpāŋkpāŋ, a kí gyegili kyee hu á Tūna Yesu Krisita aa sí miŋgu ko a fá ma sikii, a tuya ma miŋbol hu aa bí kaŋ tenii.

²² Nala hu aa yaa sige ba laadii tuyaŋ, ma kí fá ba sikii.

²³ Ma korigi lú nala hu aa mu dí ba gyuu din, a laa ba ta. Nala badom̄oŋ me we doŋ a kí yaa ba duŋu wiyaabom̄o duŋ, ma kí fá ba sikii. Amé ma gyiŋ tuya matu welij dí wíbom̄o hu ba aa yaa ta ko daagı ma.

²⁴ Ma leŋ dí á danni Wūsi beewiya u re kaŋ dee u aa sí wuwo kiyeli ma dí á ta nyögisa u ḥmanu tuyaŋ, a sasi a wíbom̄o ta dí á ta kaŋ wikeyogii buloŋ u siya tuyaŋ, ka dí u leŋ dí ma wuwo siŋ u siya tuyaŋ abee teŋfiyeluu.

²⁵ Ma leŋ dí á tūj á Tūna Yesu Krisita tuyaŋ a danni Wūsi beewiya u duŋ ne yaa Wūsi á laataal. U re yaa gaŋdaal, a tūj koro abee dee, a tūj kūŋ buloŋ a kí den ba nyuu me, a lú piili hu a kaŋ kí ko gyunaŋ, a kaŋ kí mu maakyiye buloŋ. Ami.

WIYA HU YESU KRISITA AA KPAA DAGA GYOONJ Wipiiliye

1 Wiya hu aa we teñ no tiyanj yaa wiya Yesu Krisita aa kpaa daga re. Wisi re kpaa ba daga Yesu Krisita du u me kpa daga u hatunna, a leñ di ba gyen wiya hu aa si yaa kyee no bulon. Ee re Yesu Krisita me tuma u malika di u ko basi wiya no tya miyanj, u tuñtunni Gyoonj.

2 N me laa wiya hu bulon ñ aa naa, a sabi biñ. Wiya no yaa duwoso hu aa li Wisi lee abee witu hu Yesu Krisita aa kpaa daga ñ ne.

3 Nyusunjtuna re yaa nal hu bulon aa karimi teñ no a tya nala, abee nala hu bulon aa gyegile nu wiya no Wisi aa baa ba si yaa, a laa ba we ba tisi tiyan, a ki tuñ ba, beewiya saña hu wiya no aa si yaa kpaga re.

Gyoonj kyowali Krisitabiisi hu aa ki lanji Esiya paalun toni bape hu kidigi bulon tiyan

4 Miyanj Gyoonj ne sabi teñ no a ki tya Krisitabiisi hu aa ki lanji Esiya paalun toni bape hu kidigi bulon tiyan. Wisi abee Wiyesi Welii hu aa kañ de-irinma bape abee Yesu Krisita ba bonye abee ba fyelevu si we ma lee. Wisi re yaa nal hu aa we doñ gyunaj, abee nal hu aa we doñ faafaa bulon, abee nal hu aa si we doñ maakyiye bulon. Wiyesi Welii hu aa kañ de-irinma bape re yaa nal hu aa siñ Wisi kuworikpasa hu siya tiyan.

5 Yesu Krisita re yaa Wisi dañsiyadiil hu aa kañ witu. U re yaa nal hu aa laa siya sii suu tiyan. U re yaa dunya kuworo bulon kuwori. U kyo ma re, a suba á wiya, a li ma wubomo tiyan.

6 U re kañ ma ko gyuu u koro hu tiyan a len á yaa kuworibiisi abee wukuywal-silaala, a tuma ki tya nal hu aa yaa u Wisi abee u Kuwo. Yesu Krisita yaa gandaal le abee dee bulon tunu a kañ ki mu maakyiye bulon. Ami.

7 Na! U tuñ taala tiyan ne a ki ko. Nal bulon ne si na u, haali abee nala hu aa kpaa siye töbo u hu bulon. U koyi no tiyan nala irin bulon aa we dunya tiyan si wii. Wu no re koni si yaa. Ami.

8 Á Tunu Wisi Dee bulon tunu baa, "Miyanj ne yaa wu bulon lipiilii abee wu bulon litenii. Miyanj ne yaa dee bulon tunu, nal hu aa we doñ gyunaj, abee nal hu aa we doñ faafaa bulon abee nal hu aa si we doñ maakyiye bulon."

Gyoonj naa Krisita anii duwoso tiyan

9 Miyanj, ma nünabiyi Gyoonj ne sabi teñ no a ki tya ma. N aa yaa Yesu Krisita hatunni wiya, ñ beel-ma bulon ne kañ kenyiri a ki na tuwara hu nala hu aa we u koro hu tiyan aa naa. N aa basi Wisi wiya hu abee witu hu Yesu Krisita aa kpaa daga ñ wiya re tuñ ba kana ñ kañ gyol fuwo mu ta fuwokponji kidigi ba aa yuri Paatimcosi tiyan.

10 Á Tunu kyebii kidigi re Wiyesi Welii hu ko we ñ tiyan a laa ñ tuja. Ee re ñ nu taabal ñ hal aa kui gese anii ba aa muu kabil.

11 Ee re taal hu basi tiya ñ a baa, "Sabi wiya hu bulon i aa naa a biñ teñ tiyan, a kpa tuma di ba kañ mu tya Krisitabiisi hu aa ki lanji toni bape hu aa we Esiya paalun kidigi bulon tiyan. Tonu hu re nye: Efiso, Simseña, Pegamoen, Tiyatira, Saadiisi, Filadelfiya abee Lawudisuya."

12 Εε ρε η mügi galdaasi η hal du η na nal hu aa basi wıya hu tiya η. Naa galdaasi gee, η na salma fintundaasi bape.

13 Ka kui kidiği sun ba tutu a kui gee anii nihuwobiŋ, a laal gadoliidolii, u tuu yi u naast, ka u kpa salma kırısa a vıwıa u bembii.

14 U nyupuna buloŋ pırısı gee pogipogi anii kulun, ka u sıya kı kyol gee anii diŋgel.

15 U naasi me fiyesi gee hololo anii ba aa kpaa hogı we diŋ. U taal me kui gee anii kyuuribal aa kyuuri.

16 Ka u kol kyiŋwulıya bape u noduu noŋ tiyan, ka takoobijjaa di u nyusı balya buloŋ lıı u nyıwıa tiyan a ko lıı. Ka u sıya buloŋ ki tıla gee anii wıusi aa maga nyututuŋ gee.

17 Naa na u gee, η tuu tele u sıya tiyan, a piŋ doŋ gee anii η aa suba. Εε ρε u kpa u noduu noŋ dəbə η tiyan aŋ bası tiya η abaa, “Ta leŋ kambıŋ kana i. Miyan ne yaa wıı buloŋ lipiliŋ abee wıı buloŋ litenii.”

18 Miyan ne yaa nal hu aa weye. N fa suba re, ame lagılagı no η weye re a kaj ki mu maakyiye buloŋ, η bil bi si suba. N kaj sun abee lałyabeee buloŋ dee re.

19 Εewıya, sabı wıya hu i aa naa, wıya hu aa yaa lagılagı no, abee wıya hu aa si maakyiye yaa.

20 Wıya hu i aa naa, ba yaa wıfajıya re. Kylıŋwulıya hu bape i aa naa η noduu tiyan abee salma fintundaasi hu bape, ba memii re nyę. Kylıŋwulıya bape hu re yaa sılaala hu aa deŋ Krisitabiisi hu aa kı laŋŋı Esiya paalıvı tonı bape hu tiyan. Salma fintundaasi hu bape me re yaa Krisitabiisi hu aa kı laŋŋı Esiya paalıvı tonı bape hu tiyan.”

2

Wıya hu ba aa saba tiya Krisitabiisi hu aa laŋŋı Efiso tiyan

1 Εε ρε u bil bası tiya η abaa, “Sabı wıı no tiya sılaal hu aa deŋ Krisitabiisi hu aa laŋŋı Efiso tiyan. Wıı no lıı miyan nal hu aa kol kyiŋwulıya hu bape η noduu noŋ tiyan, a kı vala salma fintundaasi hu bape paga tiyan lee re.

2 N gyıŋ ma wıyaaliya buloŋ ne. N gyıma anii ma aa tuŋ ne abee ma dee buloŋ, a gyıŋ mala hu me ma aa kana. N gyıma anii ma bi laa nyıwıa ma bee nıbomčı laŋŋı dəməŋ. N gyıma anii ma sunni nala hu aa baa du ba yaa Yesu kpambısı a na re, a na anii ba yaa wınyıyela re.

3 N gyıma anii ma kaj mala re tıwara hu ma aa naa akuu ma aa laa η di wıya, ame ma bi mügi hal.

4 Ame wıı kidiği re ma kı yaa u bi fiyeli η teŋ. Kyori hu ma fa aa kana saŋa hu ma aa buŋ laa η wıya di, ma kpaa u ta re.

5 Ma liisı mu na lee hu tiyan ma fa aa we aŋ na ımmaa naaŋ? Ma burumı lıı ma wıbomčı tiyan a mügi kı yaa wıya hu ma fa aa yaa buŋbuŋ hu tiyan. Dı gees daa, η si ko kaj ma fintundaanı hu kpa u lısinı.

6 Ame wıı kidiği me re ma kı yaa a maga di η bigisi ma: Ma haası Nikolaata nala hu wıyaaliya re anii η me aa haası ba wıyaaliya gee.

7 Nala hu aa kaj dıgına, ma wuwoli ma dıgına a nıı wıya hu Wielii Welii hu aa basa tiya Krisitabiisi hu aa we Esiya paalıvı tiyan. Nal hu buloŋ aa si wıwıo yuwo di, η si leŋ di u di tiya hu nono aa tiya mübol aa we Wıusi dipolo hu tiyan.”

Wıya hu ba aa saba tiya Krisitabiisi hu aa laŋŋı Simeena tiyan

8 Εε ρε u bil bası tiya η a baa, “Sabı wıı no tiya sılaal hu aa deŋ Krisitabiisi hu aa laŋŋı Simeena tiyan. Wıı no lıı miyan nal hu aa yaa

wii buloŋ lipiili abee wii buloŋ litenii lee re. Mīyaŋ ne yaa nal hu aa suba anj bil sii suu tyanj.

9 N gyiŋ wīgyūbuliya hu aa gyuu ma re. N gyuma anii ma yaa nyaaba re ame Wīsi ke lee, ma yaa kuna tumma re. N gyiŋ wībōmo hu nala badōmōŋ aa kpaa ki kyogi ma feŋ ne. Nala no kpaa ba tu anii ba yaa Gyuumaa re anj bi yaa Gyuumaa. Ba yaa Sītaanī noj nala re.

10 Ma ta leŋ dī tōwara kīdīgī buloŋ ma aa kye dī ma na wiya yaa ma kambuiŋ. Ma gyegili nū dahan! Sītaanī si leŋ dī ba kasī ma badōmōŋ to dūsi tyanj. Wiya no buloŋ tyanj, u aa kye dī u magisi ma na re gee. Ma si na tōwara kyeyē fi duŋ. Dī ba aa re ko ki kye dī ba kpū ma me, ma ke ha sūŋ n hal. Dī mamaa re yaa gee, n si kpa mūbol a siili ma.

11 Nala hu aa kaŋ dīgina, ma wuwoli ma dīgina a nū wiya hu Wiyesi Welii hu aa basi ki tiya Krisitabiisi hu aa we Esiya paaluu tyanj. Nal hu buloŋ aa si wuwo yuwo di, u bi si suba suubulya hu."

Wiya hu ba aa saba tiya Krisitabiisi hu aa laŋji Pegamōŋ tiyan

12 Eε re u bil basi tiya n a baa, "Sabī wii no tiya sūlaal hu aa deŋ Krisitabiisi hu aa we Pegamōŋ tyanj. Wii no lu mīyaŋ nal hu aa kaŋ takoobii hu nyūsūt balya buloŋ aa di nyamanyama lee re.

13 N gyiŋ lee hu tyanj ma aa wee re. Doŋ ne yaa lee hu Sītaanī kuworikpasa aa sūna. Ame ma kaŋ wītū re abeel-n. Haali abee saŋa hu ba aa kpūn Aŋtipasi, nal hu aa basi n wiya abee wītū buloŋ me, ka ma ha bi viya n hal tūnī doŋ.

14 Ma aa yaa kuwokeri re, ame wiya baŋmana re ma ki yaa n teŋ bi fyela. Nala badōmōŋ we ma tyanj a ki tūŋ wiya hu Baalam gyi aa daga. U gyi daga kuwori Balaki re ee hu u aa si mūrī Iziral tumma we wībōmo yauj tyanj, u gyi mūrī kaŋ ba we ba ki di kīna ba aa kpaa mari vūga, anj ki sōnnī me.

15 Eε tū re nala badōmōŋ we ma tyanj a me ki tūŋ wībōmo hu Nikolaata nala hu aa dagi.

16 Eε wiya, ma būrumi li wiya no tyanj, dī gee daa u bi si pūsī ka di n ko ma tyanj, a kaŋ takoobii hu aa li n nyūwa tyanj, dī n bee nala hu aa yaa wiya no kyen dōmōŋ.

17 Nala hu aa kaŋ dīgina, ma wuwoli ma dīgina a nū wiya hu Wiyesi Welii hu aa basi ki tiya Krisitabiisi hu aa we Esiya paaluu tyanj. Nal hu buloŋ aa wuwo yuwo di Sītaanī, n si kpa kīdīlīye hu ba aa yūrī mana aa fāŋa wīsūbēe tyanj badōmōŋ a tiya u, a kpā bōpūlūŋ me a tiya u. N si sabī feŋfalu a mal būyī hu tyanj. Nal buloŋ bi si gyiŋ feŋ hu, see nal hu aa laa būyī hu duŋ."

Wiya hu ba aa saba tiya Krisitabiisi hu aa laŋji Tiyatira tiyan

18 Eε re u bil basi tiya n abaa, "Sabī wii no tiya sūlaal hu aa deŋ Krisitabiisi hu aa we Tiyatira tyanj. Wii no lu mīyaŋ Wīsi Biye lee re, mīyaŋ nal hu sīya aa kī gee anii dīngel, ka n naasī me kī gee anii kōlūn ba aa waaga u kī tūla kīŋkāŋ.

19 N gyiŋ ma wiyaalīya buloŋ ne. N gyiŋ kyori hu ma aa kana re, abee ee hu ma aa laa n di abee wītū, abee kyiyelii hu ma aa kyiyeli dōmōŋ. N gyiŋ mala hu ma aa kana wii buloŋ tyanj ne. N gyuma anii nyē re ma muigī ki yaa kuwokeri a te saŋa hu ma aa buŋ laa n wiya di.

20 Ma aa yaa kuwokeri re. Ame wiya baŋmana re ma ki yaa n teŋ bi fyela. Haaj kīdīgī re we ma tyanj a ki daga wībōmo, ba ki yūrī Gyesibel, ka ma bi kile u ta. Haaj no aa mūrī nala re anii u yaa Wīsi tūndaal le. U aa daga n nala re a mūrī ba we ba ki sōnnī anj ki di vūga kīna me.

21 N tiya haan no qmanii re di u birimi lii u wibomo hu tiyan, ka u viya anj ha ki yaa nilaan wiya.

22 Ee wiya, q si lej di u piq wula. Nala hu me bulon aa kana u ki sonni, q si lej di ba me na tuwara yuga, di ba aa re ko bi birima lii ba wibomo hu ba aa yaa tiyan.

23 N si kpo u hatunna me bulon, di nala hu aa laa Yesu wiya di bulon gyuma anii miyan ne gyuj nal bulon hakila abee ba tibuna, a gyuma me anii miyan ne si tuq nal kidigi bulon a maga gese u tina aa toma.

24 Ame ma nikaaliya hu aa we Tiyatira tiyan a bee tuq wiya hu haan no aa dagi anj bi gunni wibomo hu ba aa yiri Sitaani wifanliya memiye aa lunjiye, q bee kye di q kpa kyugiyoho kyugt ma. Wu no duq ne q ki kye di q kpa tiya ma:

25 Witu hu ma aa tuq, ma ki tuja u weliq a mu pele kye hu q aa si ko.

26 Nal hu bulon aa si wuwo yuwo di, anj ki tuja q kyeri, a kaq ki mu dunuya litenii, dee hu q kuwo aa kpaa tiya q, u tu re q me si kpa tiya u.

27 N si tiya u dee dunuya nala bulon nyuu tiyan, di u ki deq ba abee bembiduwo, a njmaa ba warl anii viini.

28 N si kpa nonyowa tiya u.

29 Nala hu aa kaq digina, ma wuwoli ma digina a nii wiya hu Wiyesi Welii hu aa basi ki tiya Krisitabiisi hu.”

3

Wiya hu ba aa saba tiya Krisitabiisi hu aa lajji Saadiisi tiyan

1 Ee re u bil basi tiya q abaa, “Sabu wu no tiya silaal hu aa deq Krisitabiisi hu aa we Saadiisi tiyan. Wu no lii miyan nal hu aa kaq Wiyesi Welii hu aa kaq de-irinjma bape abee kyujwuliyu bape hu lee re.

N gyuj ma wyaalya bulon ne. N gyuma anii ma kaq fejbal le anii ma weye re, ame ma suba re.

2 Ee wiya, ma sii suj buqban, a mari kaq wikaaliya hu ma aa kana ma laadii tiyan ba me ki kye di ba suba hu weliq, di ba me ta ko suba teq. Beewiya q naa anii ma wyaalya ha bee su Wuisi hu q aa tuq sui.

3 Ee wiya, ma liisi wiya hu ba aa daga ma abee wiya hu ma aa niya a laa di. Ma ki tuq ba weliq anj birimi lii ma wibomo tiyan. Di mamaa re ko bi sii suj buqban, q si luwolu ko ma tiyan anii gaal. Ma paal bi si gyuj sanja hu q aa si ko.

4 Abee gese bulon, nala banjmana ha we Saadiisi tiyan a yaa nala aa bi len bisiq laga ba. Ba aa re si laali gapulli, a ki tuja q hal, beewiya ba maga gese re.

5 Nal hu bulon aa wuwo yuwo di, u tina me si laali gapuluq. N bi si disu u fej ta Mibol Teq hu tiyan. N si suri q nyuwa q Kuwo Wuisi abee u malikasi siya tiyan a basi anii u yaa q nal le.

6 Nala hu aa kaq digina, ma wuwoli ma digina a nii wiya hu Wiyesi Welii hu aa basi tiya Krisitabiisi hu aa we Esiya paalbu tiyan.”

Wiya hu ba aa saba tiya Krisitabiisi hu aa lajji Filadelfiya tiyan

7 Ee re u bil basi tiya q abaa, “Sabu wu no a kaq mu tiya silaal hu aa deq Krisitabiisi hu aa we Filadelfiya tiyan. Wu no lii miyan nal hu aa yaa Tipuluq tina abee Witu tina lee re. Miyan ne kol Deviti koro hu saafubii. Di miyan ne ko kaq u dimbee suri, nal bulon bi si wuwo kana u to, di miyan ne ko kaq u dimbee to me, nal bulon bi si wuwo kana u suri.

8 N gyin ma wiyaalinya bulon ne. N gyuma anu ma bi kaj dee wya, ame ma tuja n nyuwa re a bi twa me anu ma yaa n nala re saja no bulon. Ee nyuni, n kaj boro re a suri tiya ma, nal bulon bi si wuwo kana u to.

9 Ma gyegili nu datha! Haq Sitaani noj nala hu aa nyiya wya anu ba yaa Gyuuma re aq bi yaa Gyuuma hu, n si lej di ba ko tuu gbinni ma siya tyan, di ba gyima anu n kyo ma re.

10 Akuu ma aa tuja n nyuwa a kaj mala hu n aa baa ma kana wya, n me si po ma welin a lu ma towara hu aa si ko dunya nala bulon tyan, di u magisi nala bulon aa we dunya tyan na.

11 U bi si piusi ka di n ko. Wu hu ma aa kana, ma mari kana u welin, di nal bulon ta ko kaj kuworinyupugi hu Wuisi aa si kpa siili ma a fas.

12 Nal hu bulon aa si wuwo yuwo di, n si lej di u kui gese anu ligi Wuisi hu n aa tuj wikeywaldiya tyan, lee hu u aa bi si maakiyie lu. N si sabi Wuisi hu n aa tuj fej a mal u tyan, a sabi Wuisi tobal hu fej me mal u tyan. Tosal no re yaa Gyerusalem falu hu aa si lu wuisibee ko tuu. N si sabi n tu fejfal me a mal u tyan.

13 Nala hu aa kaj digina, ma wuwoli ma digina a nu wya hu Wiyesi Welii hu aa basi ki tya Krisitabiisi hu aa we Esiya paaluu tyan.”

Wya hu ba aa saba tiya Krisitabiisi hu aa lajji Lawudisya tyan

14 Ee re u bil basi tya n abaa, “Sabi wu no tya sulaal hu aa dey Krisitabiisi hu aa we Lawudisya tyan. Wu no lu miyan nal hu aa lej Wuisi wibasii bulon yaa lee re. Miyan ne yaa Wuisi daqsiyadiil hu aa kaj witu, abee nal hu tyan Wuisi aa tuja a ta kui bulon.

15-16 N gyin ma wiyaalnya bulon ne. Ma kui polo polo re. Ma bi fiyela, a bil bi numa me. N fa kyo di ma fiyela koo di ma numa re. Ame ma kui polo polo re, a bil bi numa me. Ee wya, n si tu ma ta n nyuwa tyan.

17 Ma aa daga ma tu re anu ma kaj kuna re, a bi kye kui bulon ki lolo. Ame ma bi gyuma anu ma yaa nyaaba re, a yaa sikii nala, a yaa nyolima, a kaj tej bil me.

18 Ee wya, n aa kyagili ma re di ma ko n lee a yobo salintuma ba aa wasa lu, a yaa kuna timma, a yobo gapollu me a laalu to ma hiusi hu, a yobo siya luliye me a we ma siya a wuwo ki na.

19 Nala hu n aa kyo, ba aa re n aa basi ba siya wya tya, a daga ba di n kaj ba sigi nmanit tyan, di ba ko yaa wu kyogi. Ee wya, ma yaa sifyan a birimi lu ma wibomu tyan.

20 Ma na, n siq dimbeenyuwa hu tyan ne a ki njmaa. Nal hu bulon aa ko nu n taal a kaj boro hu suri, n si ko gyuu u lee, di n beel-u bulon di kuna.

21 Nal hu aa si wuwo yuwo di, n si tya u nmanit di u pe hoj n kuworikpasa hu tyan anu n me aa yuwo di a pe hoj n Kuwo kuworikpasa hu tyan gese.

22 Nala hu aa kaj digina, ma wuwoli ma digina a nu wya hu Wiyesi Welii hu aa basi ki tya Krisitabiisi hu aa we Esiya paaluu tyan.”

4

Gyecq naa ba aa kyowali Wuisi wuisibee tyan

1 Wya no bulon aa yaa hal tyan, n bil deje di n naa di dimbeenyuwa suro wuisibee tyan. Ee re n bil nu taal hu fa aa laa siya basi wya ki tya n, a kui gese anu ba aa muu kabil hu. Ee re u bil basi tya n a baa, “Ko gyin daha di n daga i wya hu aa si yaa wya no hal tyan.”

2 Hañ laglagubiye hu Wiyesi Welii hu ko we ñ tiyan a laa ñ tiya, a lenj ñ na wüsibee, a na Wüsü kuworikpasa hu dí u siñ doñ, nal hoñ u tiyan.

3 Nal hu fa aa hoñ kuworikpasa hu tiyan kí tula gëe anu sıfiyan buvañ badomoy ba aa yırı gyasipa abee kaneeliyaj. Ka dosiye me baari kuworikpasa hu ko banj a kí tula gëe anu sıfiyan buyi hu ba aa yırı emaraldi.

4 Ee re ka ñ na kuworikpasını möllya abee banaa me dí ba siñ gol kuworikpasa hu. Nihiyası möllya abee banaa hoñ ba tiyan, a laalı gapvullı, a kyige salma kuworinyupugini.

5 Ee re ka kuworikpasa hu lısını kí ligisi anu gëe anu duwoñ, ka kyagıñsi me aa kui gëe anu duwoñ aa nıccı lu kpasa hu lee. Ee re ka fıtılınsı bape ba aa kyolo me siñ kuworikpasa hu sıya tiyan. Fıtılınsı no re yaa Wüsü Wiyesi Welii hu as kañ de-irıñma bape hu.

6 Ka kui kıdigi piñ kuworikpasa hu sıya a kui gëe anu mpıuwonuu, a purısi gëe anu duwoñbuysi, aŋ kyaanı gëe anu nyagısa.

Ka kiweye banaa badomoy siñ baari kuworikpasa hu ko banj, ka sıya to ba hala abee ba sıya dılañ buloñ.

7 Kiweye banaa hu kıdigi gyı kui gëe re anu naakyigi, kıdigi me kui gëe anu nəboliye, kıdigi sıya mɔgı me kui gëe anu nihuwobin sıya, ka kıdigi me kui gëe anu kakyuu aa gyaari.

8 Kiweye hu kıdigi buloñ kañ kiŋkanıya badu badu re. Ba kañ sıya ba teñ logimo buloñ tiyan ne, haalı abee ba kiŋkanıya buloñ tiyan. Kÿes bee u nyıwa buloñ ba aa yañ kí yıu yıula re a bı kpaa kí ta abaa:

"I yaa Tipulıñ Tıuna re, I yaa Tipulıñ Tıuna re, á Tıuna Wüsü, Dee buloñ tıuna i yaa tipulıñ tıuna re,

i re yaa nal hu fa aa we doñ faafaa buloñ, abee nal hu aa we doñ gyınar, abee nal hu aa si we doñ maakyiye buloñ."

9 Sanya ke buloñ Kiweye hu banaa aa ko yıu yıula a kí dannı nal hu aa hoñ kuworikpasa hu tiyan a yaa nal aa we doñ a kañ kí mu maakyiye buloñ, a kui daga u gañdarı, a kui kpa u yohuñ aŋ kui kyıwalı u angyıwasu gëe,

10 Nihiyası möllya abee banaa hu me aa tuu gbinni u sıya tiyan ne, a kyıwalı nal hu aa hoñ kuworikpasa hu tiyan, nal hu aa we doñ maakyiye buloñ, a surı ba kuworinyupugini hu biñ kuworikpasa hu sıya tiyan, aŋ kui yıu yıula a baa,

11 "Á Tıuna abee á Wüsü, u maga dí á kui kyıwalı i re,

á kui dannı i, a kui yırı i ferj,

I re yaa Dee buloñ Tıuna. I re taa kiñ buloñ,
I kyıerı tiyan ne i ta ba, ba kañ mübol."

5

Teñkulii hu ba aa taara to

1 Ee re ka ñ bıl na dí nal hu aa hoñ kuworikpasa hu tiyan, dí u kol teñkulii u noduu noñ tiyan. Ba sabı kına we teñ hu tiya abee u hal buloñ tiyan, aŋ kpa kel taarı to teñ hu leye bape tiyan.

2 Ee re ñ na malıkaduwo kıdigi dí u heele a kui piyesi, "Kibee re maga u aa si wuwo kañ kelni hu ba aa kañ taarı teñkulii hu to a torı, aŋ surı teñ hu?"

3 Amę nal buloñ fa tuwo wüsibee tiyan, koo tañha nyuu tiyan koo tañha memii tiyan a maga u aa si wuwo surı teñ hu, a deñ u tıya.

4 N aa naa dí nal buloñ tuwo a maga u aa si wuwo surı teñ hu, koo a deñ u tıya gëe, ñ wıi welinj.

5 Εε ρε nihiyasi hu kidiği bası tuya ñ a baa, "Ta kí wiye. Deñ na! Nal hu ba aa yuri Gyuda doho nala Naakyigi hu, Deviti nihii hu aa yaa níbal, v yuwo dí re, eewiya v aa wuwo v tori kelni hu bape ba aa kañ taari teñ hu to re, aŋ suri v.

6 Εε ρε ñ deñ a na Pebiye dí v siŋ kuworikpasa hu abee kiweye hu banaa abee nihiyasi moliya bee banaa hu tuvuv, a kí gëe anu ba fa aa kpø v. U fa kañ nyündaası bape re abee siya bape. Siya hu bape re yaa Wiyesi Welii aa kañ de-irijma bape hu Wüsí aa taa v ko tuu duñiya login ke bulon.

7 Εε ρε Pebiye hu mu laa teñ hu nal hu aa høj kuworikpasa hu nyuu noduu noŋ tiyan.

8 U aa laa teñ hu, kiweye hu banaa abee nihiyasi moliya abee banaa hu, ba bulon tuu gbinni Pebiye hu siya tiyan. Nihiyasi moliya bee banaa hu bulon kol konima abee salma tahañbiisi re. Salma tahañbiisi hu gyi suwo re abee wisinaanq hu ba aa nyögö tuya Wüsí. Wisinaanq no re yaa Wüsí nala wükyuwali.

9 Εε re nihiyasi hu abee kiweye hu yu yufalu a baa:

"I re maga i aa si laa teñkulii hu ba aa taari to,
a tori kelni hu ba aa kañ taari teñ hu to,

beewilya ba kpø i re, i kpa i kyal a yøbø nihuwbisi a tiya Wüsí.

Nala hu i aa yøbø lü nala iriŋ iriŋ bulon tiyan ne, a kí basi taani iriŋ
iriŋ, a we tøni iriŋ iriŋ abee tanjhasi iriŋ iriŋ bulon tiyan.

10 I leñ nala hu i aa yøbø yaa kuwori doho re a yaa wükyuwali silaala a
tuma kí tuya Wüsí.

Ba si kí deñ tanjha bulon."

11 Εε ρε ñ nu malikası aa pele tusi tusi aa siŋ gol kuworikpasa hu abee
kiweye hu abee nihiyasi hu di ba aa yu yula ba kí gyuŋ,

12 a baa:

"Pebiye hu ba aa kpøwa re maga di v kañ dee.

U re maga di v kañ duwa, abee wügyun, abee dee kíñ bulon tiyan.

U re maga di v kañ feñbal, di nala kí danni v a kí kyuwali v."

13 Εε ρε ka ñ nu kuna hu bulon aa we wüsibee tiyan, abee kína hu bulon
aa we duñiya tiyan, abee kína hu aa we tanjha memii tiyan, abee kína hu
bulon aa we mpuwønus tiyan, abee kíñ ke bulon aa we doñ di ba aa yu
yul a baa,

"Nal hu aa høj kuworikpasa hu tiyan abee Pebiye hu,

ba aa re maga di á kí kyuwali ba, a kí tiya ba feñ, a kí danni ba.

Ba aa re kañ dee kíñ bulon nyuu tiyan, a kañ kí mu maakyiye bulon."

14 Εε ρε kiweye hu banaa me yaa ami kí we, ka nihiyasi moliya bee banaa
hu me tuu gbinni a kyuwali v.

6

Pebiye hu tori kelni hu ba aa kañ taari teñkulii hu to

1 Εε ρε ñ na di Pebiye hu kañ kelni bape hu laasıya kíñ a kañ tori. Nyę
re ñ nu di kiweye hu banaa kidiği yura, v taal kí gëe anu duwoŋ aa nɔɔɔ,
a baa "ko!"

2 Εε ρε ñ deñ, a na gyapulvı. Nal hu aa gyina v kol too, ka ba kpa
kuworinyupugi tuya v. Εε ρε v lü mu anu bayuwol aa yuwo kí di saña
bulon, di v yuwo yuwo a di v dɔmɔ.

3 Εε ρε Pebiye hu bil kañ kelni hu kılıya tıuna a kañ tori. Doñ ne ñ bil
nu di kiweye hu banaa liya tıuna me yura a baa, "ko!"

⁴ Εε re gyaagъ kıdigi me ko lıı, a yaa gyafıyan. Doŋ ne ba kpa dee tıya nal hu aa gyuna v, dı u kaŋ yuwo ko dınyıa, dı nala kı yuwo dımoŋ a ki kpu dımoŋ. Ba gyı kpaas takoobibal le a tıya v.

⁵ Εε re Pebiye hu bil kaŋ kelni hu ktıoo tıuna a kaŋ tɔri. Εε re η nıı di kıweye hu too tıuna me yıra a baa, "Ko!" Εε re η deŋ, a na gyabiŋ. Nal hu aa gyuna v kıl sanıya v noŋ tıyan.

⁶ Εε re η nıı wıı aa kıı gee anıı nal taal, a lıı kıweye hu banaa tıvıyan, a baa, "Ba sıı yallı nasaarımıya kuruba a maga baadee tıvıtnıı kyeplıñ tuno, ka dı ba yallı mıkıruba boto me a maga baadee tıvıtnıı kyeplıñ tuno. Amę ma ta kyogi nuv bee sıı yalu ke nye."

⁷ Εε re Pebiye hu bil kaŋ kelni kınaa tıuna a kaŋ tɔri. Εε re η nıı di kıweye hu kınaa tıuna me yıra a baa, "ko!"

⁸ Εε re η deŋ a na gyakon-kplılhı kıdigi. Nal hu aa gyuna v feŋ ne yaa Suıı, ka lalıyabee kı tuŋ v hal. Εε re Wııısı tıya ba dee dı ba kpa yuwo abee losı abee wııla abee oho-kına a kpu nıhuwobisi buloŋ aa we dınyıa ba aa kaŋ kpaas leye banaa lıdigi tıyan.

⁹ Pebiye hu aa kaŋ kelni hu kınco tıuna a kaŋ tɔri, εε re η deŋ a na nala ba aa kpuwa dınsı dı ba we kogu hu ba aa kpaas wıısvıllı kına kı nyıgo memii tıyan. Nala no fa aa bası Wııısı wiya re abee wıtıı anı bı bıla hal, εε re tuŋ ba kpu ba.

¹⁰ Εε re ba ıımaa nyıwa banı banı banı a baa, "Á Tıuna Wııgyoribakoo, I yaa Tıvılnıı Tıuna re a kaŋ wıtıı me, kyebee re i tu sı di dınyıa nala hu aa kpu ma sarıya, a doğısı ba?"

¹¹ Εε re Wııısı kpa gapulıŋ a tıya ba kıdigi buloŋ anı bası tıya ba dı ba gyegilı muvhı tulı, dı ba kpu ba tıvıtnıı-dıntınsı abee ba nımmabalya hu badımoŋ me anı gee ba aa kpuu ba, a maga gee Wııısı aa magılı biŋ.

¹² Pebiye hu aa kaŋ kelni hu kıdıvı tıuna a kaŋ tɔri, η na dı tanha gyegilı yuga. Εε re wııpcıı buloŋ bil gee timm anıı gabınyohı, pene buloŋ me fivesı gee anıı kyal.

¹³ Ka kylınwılyıa lıı wıısınyyuu a ko tuu kı tele tanha anıı puwoduwo aa kyrı pil-huwoni kı lo tanha gee.

¹⁴ Εε re wıısınyyuu buloŋ nyıgsı gee anıı ba aa kaŋ wasa kulo kpa dıgı dıvı. Dogınsı abee fuwokpoŋıye buloŋ sii ba liweeliye tıyan.

¹⁵ Εε re dınyıa kuworo, abee paalıı didenne, abee laalyuwolıhyası, abee kına tumma, abee nıbbala, abee nala buloŋ, yosi abee nala hu aa tuŋ ba tıuma, ba buloŋ fá gyıı fanja dogınsı bıbıvıısı abee bıpagısi tıyan.

¹⁶ Anı kı yırı dogınsı hu abee bıwa hu abaa, "Ma tele to ma dı nal hu aa hıoj kuworikpasa hu nyuu ta naa ma, dı Pebiye hu me ta doğısı ma,

¹⁷ Beewıya kyee hu ba aa sıı daga ba baanı dınyıa nala nyuu tıyan pele re. Nal buloŋ tuwo aa sıı wııwo sıı ba sıya."

7

Wııısı nala hu ba aa magıla

¹ Wiya no buloŋ hal tıyan, η bil na malıkası banaa dı ba sıı tanha logimo banaa hu tıyan. Ba fa tıoo puwo aa lıı dınyıa logimo hu banaa buloŋ ne, dı u ta lıro tanha tıyan koo mpııwıınuv tıyan koo tıya buloŋ tıyan.

² Εε re ka η na malıka kıdigi dı u lıı wııpcıı dułanı a ko kı gyıı wıısınyyuu, a kol kını hu Wııısı hu aa weye aa kaŋ magılı u nala. Εε re u huwori yırı malıkası hu banaa Wııısı fa aa tıya ba dee dı ba kyogi tanha abee mpııwıınuv hu,

3 a bası tuya ba abaa, "Ma ha ta ko kyogi taňha koo mpwuonuu koo tusi, see di á magılı á Tuňa Wüsü tuňtunna ba tilli tiyan a teň."

4 Ee re ba daga nala hu Wüsü aa magila nyowa a tiya ñ. Ba yaa tusi koo abee tusi mollı balya bee banaa re (144,000). Nala no lu Iziral tumma bekyige fi bee balya hu tiyan ne.

5-8 Nala tusi fi abee balya (12,000) re u magılı bekyige hu kidiği bulon tiyan. Bekyige fi bee balya re nye: Gyuda bekyigi nala 12,000 Rubin bekyigi nala 12,000 Gaadi bekyigi nala 12,000 Asira bekyigi nala 12,000 Naftali bekyigi nala 12,000 Manaasi bekyigi nala 12,000 Simiyen bekyigi nala 12,000 Levi bekyigi nala 12,000 Isaaka bekyigi nala 12,000 Zebulon bekyigi nala 12,000 Gyosef bekyigi nala 12,000 Bengyamin bekyigi nala 12,000

Nigyamaa hu aa bi kaň dusu

9 Ee hal tiyan ne ñ deň a na nigyamaa badomoj nal bulon aa bi si wuwo dusu. Ba lu duniya login ke bulon ne a lu taňhasi irin irin bulon, abee nihuwobisi doho irin irin bulon tiyan, a ki basi taantirin irin bulon. N na di ba sij kuworikpasa hu abee Pebiye hu sıya tiyan, a laalı gapulvñdoliye dolije, a kol abee paaponni ba nosi tiyan.

10 Nigyamaa hu yaa kyagınsı yuga abaa, "Á Tuňa Wüsü aa hoň kuworikpasa hu nyuu abee Pebiye hu, ba aa re laa ma ta."

11 Ka malıkası hu bulon sij gol kuworikpasa hu abee nihiyasi molıya bee banaa hu abee kıweye banaa hu. Ee re malıkası hu aa tuu kyige pumpuň kuworikpasa hu sıya tiyan, a kyowali Wüsü

12 a baa, "Ami. Á Tuňa Wüsü kaň dee re abee wıgyuň abee gandarı. Ma len di á ki dannı v, a ki kyowali u angyuwash, a ki kpa u yohun a kaň ki mu maakyiye bulon. Ami."

13 Ee re nihiyasi hu kidiği piyesi ñ a baa, "Kibeema re laali gapulvñdoliye hu gęe, lee re ba lu?"

14 Ee re ñ bası tiya u a baa, "N nihiyawu, I re gyıma." Ee re u bası tiya ñ a baa, "Nala no re Wüsü lu tıwaribal hu tiyan. Ba aa re sasi ba ganni Pebiye hu kyal tiyan, ba lu peretet.

15 Ee re tuň ba sij Wüsü kuworikpasa hu sıya tiyan, a tıma ki tiya u kyee bee u nyowa bulon u Wıkyowaldıbal hu tiyan. Nal hu aa hoň kuworikpasa hu tiyan ne si we ba lee a ki po ba.

16 Losi bul bi si kaň ba, niýywasi me bi si kaň ba, wısuny bul bi si nyögı ba, nuň me bul bi si kaň ba.

17 Wu bulon bul bi si yaa ba, beewiya Pebiye hu aa sij Wüsü kuworikpasa hu sıya re si ki deň ba nyuu tiyan, anı pedaal aa ki deň u piyese nyuu gęe. U re si kaň ba mu niýpaala lee, nıu hu aa tiya mübol. Wüsü me si tuѓı ba sınul bulon ta."

8

Pebiye hu kaň kelni hu kateňsi töri

1 Saňa hu Pebiye hu aa kaň kelni bape hu ba aa kaň taaru teňkulii hu to kateňsi töri, wısiabee bulon yaa sırititi a pele miňti molıya abee fi.

2 Ee re ka ñ na malıkası hu bape aa sij Wüsü sıya tiyan. Doň ne ba kpa kabila bape tiya ba.

3 Malika kidiği me ko sij kogu hu login, a kol salma tahana hu ba aa kpaa wısinan we a nyögı ki tiya Wüsü. Ee re ba kpa wısinan yuga tiya

u, dí u kpa pe Wíisi nala wíkyuwali tiyan a nyogó tiya Wíisi. U sì nyogi ba salma kogu hu aa siŋ kuworikpasa hu siya tiyan nyuu.

⁴ Ee re wiisinaan hu nyuwóosiabee Wíisi nala wíkyuwahí lú malíka hu noñ tiyan a mu Wíisi lee.

⁵ Doñ ne malíka hu kyaaní diñ kogu hu nyuu tiyan a su salma tahana hu a kpa yuwo u ko tuu tanha. Ee re duwoñ kí nösi, a kí ligisi, ka tanha kí gyigili.

Malíkasi hu muv kabila hu

⁶ Ee re malíkasi hu bapé aa kañ kabila bapé hu yaa siri dí ba muv kabila hu.

⁷ Malíka-bunbuñ tuña hu muv u kabil. Ee re ba kpa duwoñbuwa abee diñ aa guwosi kyal tiyan a yuwo lo tanha. Ee re tanha nyuu buloñ ba aa kañ kpaa leye boto a kañ lidigi lú buloñ di diñ, tanha nyuu tuisi buloñ ba aa kañ kpaa leye boto a kañ lidigi lú buloñ me di diñ, tanha nyuu ɔfyuela buloñ me di diñ.

⁸ Ee re malíka-lyia hu tuña me muv u kabil. Doñ ne ba kpa kíñ aa kíñ gese anuñ doginbal aa di diñ a yuwo we mpwuñnuñ tiyan.

⁹ Ee re mpwuñnuñ buloñ ba aa kañ kpaa leye boto a kañ lidigi lú buloñ burimi kyal. Kiyeyesi buloñ aa we mpwuñnuñ tiyan ba aa kañ kpaa leye boto a kañ lidigi lú buloñ me suba. Níduworiborisí irin buloñ ba aa kañ kpaa leye boto a kañ lidigi lú buloñ me kyogi.

¹⁰ Ee re malíka-too hu tuña me muv u kabil. Doñ ne kyiñwulbal kídigi lú wíisinyuu, a kí di gese anuñ fíntuna, a ko tuu tele fuwoní abee bulli buloñ ba aa kañ kpaa leye boto a kañ lidigi lú tiyan.

¹¹ Kyiñwulilí hu feñ ne yaa Kíhaa. U aa haye wiya, níri hu tiyan u aa tele hu me haye, nígyamaa yuga aa nyuwa níi hu suba akuu níi hu aa haye wiya.

¹² Ee re malíka-naa hu tuña me muv u kabil. Ee re ba ñmaa wíuwóosi abee pene abee kyiñwuliyá ba aa kañ ba kídigi buloñ kpaa leye boto a kañ lidigi lú. Ee re ba kídigi buloñ pułuñ ba aa kañ kpaa leye boto a kañ lidigi lú buloñ nyugisi. Ee re pułuñ bil tuwo sigballiyá ba kañ kpaa leye boto a kañ lidigi lú tiyan, a bil tuwo tebine me ba aa kañ kpaa leye boto a kañ lidigi lú tiyan.

¹³ Ee re ñ den a na kakyuu dí u aa gyaari wíisinyuu tiyan ka ñ níi dí u níso yuga abaa, "Owu, Túwara! Túwara! Túwara! Nala hu aa we tanha nyuu tiyan sì na túwara saña hu malíka-kaalíya hu boto aa si muv ba kabila."

9

¹ Ee re malíka-nóo hu tuña me muv u kabil. Doñ ne ñ na kyiñwulilí dí u lú wíisinyuu a ko tuu tele tanha. Ba kpa bootogilunjii hu aa bí kañ litenii saafübüii a tuya u.

² Ee re u kañ bootogilunjii hu nyuwa suri, nyuwóosi lú bootogilunjii hu tiyan a kí gese anuñ diñbal nyuwóosi, a to pułuñ abee wíisinyuu buloñ, ba bil.

³ Ee re húwa lú nyuwóosi hu tiyan a ko tuu tanha. Ba lenj ba wuwo kí duñ nala gese anuñ nuñjisi.

⁴ Ba bí tuya ba ñmaní dí ba kyogi ɔhɔ koo tuisi koo kína hu aa nyuu tanha tiyan. Amé ba tuya ba ñmaní re dí ba bɔñsi nal hu buloñ aa bí kañ Wíisi magil u tile tiyan.

5 Ba bı tuya hu ḥuwa hu ḥumanı dı ba kpı nala no, ame dı ba dögısı ba peñsi bənəñ. Tuwara hu ba aa naa u kı gee re nuvuma aa duñ nal u kı wı gee.

6 Hañ saja hu tiyan, nala sı kı kye dı ba suba, ame ba bı sı wuwo suba. Ba sı kyo dı ba suba ka dı sun fá nyogısı ba siya tiyan.

7 Huwa hu fa kı gee anı gyaaga ba aa kriyera dı ba kañ mu yuwo. Ba kyige kına aa kı gee anı salma nyupugini re, ka ba siya mɔgı me kı gee niñuwobisi siya.

8 Ba nyupuna me gyı kı gee anı haañ nyupuna. Ba nyuña me kı gee anı naakyigi nyuña.

9 Kına badəmɔŋ gyı tɔo ba bembije re a kı gee anı hogı ba aa kpa to bembii a kañ kı yuwo yuwo. Ba kıñkaniya me kı yaa kyagıñsi anı gyagyamaa aa tarı torukusi a fá kı mu yuwo.

10 Ba gyı kañ gyosi bee fullı re anı nuñnsı. Dee hu buloñ ba fa aa kana dı ba kañ dögısı nala peñsi bənəñ hu buloñ, u fa we ba gyosi no tiyan ne.

11 Malıka hu fa aa kol bootogilunjiı hu saafıbii hu re fa yaa ba kuwori. Gyuumma taal tiyan ba aa yırı u Abadañ. Giriki tımma taal tiyan me, ba aa yırı u Apolıyıñ ne. (Feñ no memii re yaa Nal hu aa kyogi kyogisi)

12 Laasiya tuwara hu ba aa sı na u ltenii re ne. Ame tuwarası balya re ha kaa.

13 Ee re malıka-dıvı hu tına me muñ u kabıl. Doñ ne ı nı taal dı u lı salma kogu hu aa sıñ Wıusı siya logimo banaa hu tiyan.

14 Ee re taal hu bası tiya malıka-dıvı hu tına hu aa kol kabıl hu a baa, "Puri malıkası hu banaa hu ba aa vıwa biñ Yufireti fuwobal hu tiyan a ta."

15 Ba fa vıwa ba biñ ne a yaa siri gbalı kyee no abee pene no abee bına no ba aa puri ba ta dı ba kpı dınya nala buloñ ba aa kañ kpaa leye boto a kañ lıdigi lı.

16 Ee re ba daga bayuwolo hu aa gyıñ gyaaga hu nyıwa tiya ı. Ba fa pele nala tusi kɔɔsı balya (200,000,000).

17 N aa naa gyaaga hu abee nala hu aa gyıñ ba anı duwoso tiyan, nyı re ba kı: Hogunu hu gyagyınnı hu aa kpa to ba bembije badəmɔŋ fiyesa gee re anı diñ, badəmɔŋ me bil gee anı sañsanbiniye badəmɔŋ me yaa sumuñ gee anı gyırıbıñ. Gyaaga hu nyuni kı gee anı naakyige nyuni. Ee re ka diñ abee nyıwɔsı abee gyırıbıñ kı lı ba nyıvısi tiyan.

18 Balo-kına no boto re kpıñ niñuwobisi doho nala buloñ ba aa kañ kpaa leye boto lıdigi hu. Ba aa re ne: Diñ abee nyıwɔsı abee gyırıbıñ hu aa lı gyaaga hu nyıvısi tiyan.

19 Gyaaga hu dee buloñ fa we ba nyıvısi abee ba gyosi tiyan ne. Ba gyosi gyı kı gee re anı dıma, a kañ nyuni. Kına no re ba kañ kı bɔñsı nala.

20 Dınya nıkaalıya hu baloo no aa bı kpıwa, ba me ha bı leñ kına hu ba tıı aa mara a kı kpaaşi. Ba ha aa tıñ gyıñbemɔ hal le a kı mari vıga ba aa kpaa salma koo kpana koo kılın koo huwa koo daası a mari. Vıga no bee na, ba bee nı wıya, a bı wuwo kı vala me.

21 Nala no bı birımı ba hakullı a lı nala kpıyi, abee hıru abee sɔçsɔç abee gaal hu tiyan ba aa we.

1 Εε re ka η bil na malikaduwo kidiği di u lı wıusıbee a ko tuu. Taala to u bulon geee anıı u aa laalı gadolii, ka dosiye baari u nyuu. U sıya mögi ki tula geee anıı wıuposıı. U naası me kui geee anıı dijnıpwala.

2 Ka u kol tenjbiye aa suro u noj tıyan. Εε re u kpa u noduu naaj a dəbə mpıuwɔnunu nyuu tıyan, a kpa u nogobə naaj me a sıgı tanrıha.

3 Εε re u nɔsı yıga anıı naakyigi aa gerise geee. U aa nɔsɔ geee, duwoŋ me laa nɔsı bıpe.

4 Εε re η fa ki kye di η sabı wıya hu duwoŋ hu aa nɔsɔ bıpıre hu a bası. Doŋ ne η nıı taal di u lı wıusınyuu a bası tıya η a baa, “Lej di wıya hu duwoŋ hu aa nɔsɔ bası we i nyuu tıyan. Ta saba biŋ.”

5 Εε re ka η na malika hu, nal hu naadıgi aa sıŋ mpıuwɔnunu tıyan, ka kidiği me sıŋ tanjhahılı tıyan, di u kanj u noduu noj a yıya wıusınyuu.

6 Εε re u ıjmıyesı nal hu aa we doŋ a kanj ki mu maakyiye bulon, nal hu aa taa wıusınyuu abee kuna hu bulon aa we wıusınyuu, abee tanrıha abee kuna hu bulon aa we doŋ, abee mpıuwɔnunu abee kuna bulon aa we u tıyan. U ıjmıyesı re a baa, “Wıusi bil bı sı gyegili bee wıı hu u aa kye di u yaa.”

7 Ame kyeğ hu malika-peğ hu tıuna aa si ko muv u kabil, Wıusi si len di u bampaga hu aa yaa wıfanrıya hu bulon yaa anıı geee u gyı aa bası tıya u tıunınnna Wıusi tındaala hu.

8 Εε re η bil nıı taal hu tıaa lı wıusınyuu di u bası tıya η a baa, “Mu laa tenjbiye hu aa suro malika hu noj tıyan, malika hu naadıgi aa sıŋ mpıuwɔnunu tıyan, ka kidiği me sıŋ tanrıha tıyan hu.”

9 Εε re η mu malika hu lee a sıla u di u kpa tenjbiye hu tıya η. Εε re u bası tıya η abaa “Laa kyan! U si len di i fuu nyagımı, ame i nyıwa tıyan ke, u sıma anıı tıuu.”

10 Εε re η laa tenjbiye hu malika hu noj tıyan a kpa kyan. U sıma anıı tıuu η nyıwa tıyan, ame u aa tıuu η fuu teŋ, η fuu bulon nyagımı.

11 Εε re ba bası tıya η a baa, “U maga di i bil bası Wıusi wıya re Wiyesi Welii hu dee tıyan a mu ki tile nıhuwobisi irıı irıı bulon tıyan, abee paalııı irıı irıı bulon nala, abee nala aa bası taanı irıı irıı bulon, abee kuworo irıı irıı bulon tıyan.”

11

Wıusi daŋsıya tımma hu balyıa

1 Εε re ba kpa daamagısıı aa kui geee anıı daatıgiı a tıya η, aŋ bası tıya η a baa, “Sii mu magısı Wıukywıaldıbal hu abee kogu hu aa we u tıyan, aŋ dıısı nala hu bulon aa kyıwıali Wıusi don,

2 ame ta magısı Wıukywıaldıbal hu gyaŋwuwo ke, beewıya ba kpaa doŋ tıya nala hu aa bı yaa Gyuumıa re. Ba si ımamaa u gyebiye lo, a firıgi Wıusi tıbal hu penşı mɔllıbalya abee balyıa.

3 N si tıya η daŋsıya tımma balyıa hu dee di ba bası wıya Wiyesi Welii hu dee tıyan. Ba si laalı logannı aŋ heeli bası wıı hu η aa kpaa tıya ba haŋ kyeğe tısi bee kɔɔsıbalya bee mɔllı boto hu tıyan.”

4 Daŋsıya tımma no balyıa re yaa Olivı tısi hu balyıa abee fıtılındaası hu balyıa aa sıŋ á Tıuna Wıusi, nal hu aa tıŋ tanrıha, sıya tıyan.

5 Dı ba doŋ bulon ne ko ki kye di u yaa ba wıbəŋ diŋ aa lıı ba nyıvısi tıyan ne a di tıuna. Nyę re ba aa kpu nal hu bulon aa kye di u yaa ba wıbəŋ.

6 Nala no kanj dee re ba aa si wıwo kile duwoŋ di u ta nıya kyeğe hu ba aa kye di ba bası Wıusi wıya Wiyesi Welii hu dee tıyan, a bil kanj dee me

ba aa si wuwo lej di nii bulon bürüm kyal. Ba si wuwo lej di baloo irin bulon gyuu dünnya nala, saŋa ke bulon ba aa kye.

7 Di ba aa re ko basi wiya hu Wüsü aapkaa tiya ba teŋ, oho-kun hu aa lu bootogilunji hu aa bi kaŋ htenii tiyan ko ki lii, u si ko yuwo di ba a kpu ba.

8 Ba si vuya ba tenbiye ta di ba piŋ haŋ təbal hu dimbee tiyan, təbal hu tiyan ba aa kpaasi ba tūna daagaru hu tiyan. Ba kaŋ təbal no kū yiru Sodom koo Igyipiti re.

9 Nihuwbisi doho irin irin bulon nala, aa basi taam irin irin bulon, a lu paalbu irin irin, ba bulon si deŋ ba kisuvun kye耶e bote abee kyalu. Ba bi si laa nyuwa di ba paa ba hogo.

10 Dünnya nala tenni si fiyeli akuu ba aa kpuu nala no balıya wiya. Ba si ki gbiyalı, a ki gbuli dəməŋ, a yaŋ bonye wiya ki tiya dəməŋ, beewiya Wüsü tündala no balıya fa kaŋ dünnya nala baguna tiyan ne.

11 Amę kyeyę bote abee fanj kyęe Wüsü müigü tiya nala no balıya mübol le, ba sii suŋ ba naasi tiyan. Nala hu bulon aa naa ba, kambıŋ kaŋ ba welin.

12 Ee re ba nii taal di u lii wüsibee a basi tiya nala hu balıya a baa, "Ma ko gyiŋ dahan." U aa basi gęe teŋ, ba gyuu taal tiyan a gyiŋ wüsibee. Ba dəməŋ ki deŋ ba ka ba ki gyiŋ.

13 Haŋ saŋa hu tui tiyan tanjha gyigili yuga. Təbal hu dıusi bulon ba aa kaŋ kpaas leye fi a li lıdigi tele, a kpu nala tusi bape. Ee re kambıŋ kaŋ nikaalıya hu, ba danni Wüsü aa we wüsibee tiyan.

14 Tıwarılıya hu htenii re gęe, too hu tūna me bi si piısı anj tıja.

Malika-pęe hu tūna me muv u kabil

15 Ee re malika-pęe hu tūna me muv u kabil. Doŋ ne ŋ nii taabala di ba aa basi wiya wüsibee tiyan a baa,

"Nyę ke Á Tūna Wüsü abee u nal hu u aa liya di u ko laa dünnya nala ta, ba laa dünnya bulon tıja re a ki deŋ."

Á Tūna Wüsü si di koro dünnya tiyan
a kaŋ ki mu maakyiye bulon."

16 Ee re nıhiyası moliya abee banaa hu aa hɔŋ ba kuworikpasını nyuu Wüsü siya tiyan, ba bulon tuu kyige pumpuŋ a kyuwali Wüsü a baa,

17 "Á aa kyuwali á Tūna Wüsü, Gyoribaŋa Bakoo, angyuwası re,
I re yaa nal hu fa aa we doŋ faafaa bulon abee nal hu ha aa we doŋ gyınan.

Beewiya, i kpaas i debal,
a piili a ki deŋ dünnya re.

18 Dünnya nala hu aa bi gyıma i fa naa baan a beel-i re.
Amę saŋa hu i baan me aa si sii ba nyuu tiyan pele re,
ka saŋa hu tui i aa si di nala hu aa suba sarıya me pele re,
saŋa hu i aa si tuŋ i nala me pele re.

i si tuŋ i tuŋtunna nala hu aa basi i wiya Wiyesi Welii hu dee tiyan,
abee i nala bulon, nala hu aa fá i, nıbala abee nıbiisi bulon,
Saŋa hu i aa si kyogi nala hu aa kyogi dünnya me pele re."

19 Ee re ba kaŋ Wıkyuwaldıbal hu aa we wüsibee tiyan boro suri, ŋ na daga hu aa yaa Wüsü bee u nala nyuwa hu magıl doŋ. Ee re duwoŋ ki ligisi lee bulon, ka duwoŋ ki nosı kpanana kpanana. Tanjha gyigili, ka duwoŋbwua ko tuu ki tele tanjha yuga yuga.

12

Haaj huabee parinyenji hu

1 Εε re kikperibalbal kidiđi ko lū wüsinyuu tyan. U yaa haaj ne a vuwa wüposu anu gal, ka pene me we u naast memii, aŋ kyige kuworinyupugi ba aa kaŋ kyinwolya fiabee baltya mari.

2 Haaj hu fa kaŋ luwol le, luwol hu ki wu, u ki kyee di u lula, a ki wu banban.

3 Εε re kikperii kidiđi me bil ko lū wüsinyuu tyan, a kū geee anu parinyenjifiyaŋbalbal, aŋ kaŋ nyuni bape abee nyiŋdaasi fi, aŋ kyige kuworinyupugi nyuni bape hu kidiđi buloŋ tyan.

4 Εε re u kaŋ u gyoho gbaa wüsinyuu kyinwolya ba aa kaŋ kpaa leye boto lidigi, ba ko tuu tele taŋha. Aŋka parinyenji hu mu siŋ haaj hu fa aa kyee di u lula hu siya a gbala, di u lula di u kpa biye hu kyan han laglagibie hu.

5 Εε re haaj hu lūl boyonbiye, nal hu aa si ki deň duniya nala buloŋ abee hogi-kpaasa. Εε re ba kaŋ biye hu fası gyuu mu tya Wüsü u kuworikpasa hu tyan,

6 aŋka haaj hu fá gyuu pogo, lee hu Wüsü aa mara bine u. U we doň ba ki deň u nyuu tyan kyeyę tusi abee koɔsibalya abee mɔlliboto.

7 Saŋa no tyan, yuwo gyi sii wüsibee tyan. Εε re malikahiyawu Maakil bee u malikadəntiſi abee parinyenji hu bee u hatinna kaŋ yuwo sigi.

8 Maakil bee u noŋ nala hu yuwo di parinyenji hu bee u hatinna. Εε re ba kil parinyenji hu bee u hatinna ta ba lū wüsibee tyan.

9 Εε re ba kpa parinyenjibal hu bee u hatinna hu buloŋ a yuwo ta ba lū wüsibee a ko tuu taŋha. U re yaa Dvŋ hu aa we doň faafaa buloŋ ba ki yiri Feŋkyogil koo Sitaani. U re aa muři duniya nala buloŋ.

10 Εε re kaŋ bil nu taabal kidiği wüsibee tyan di u baa, "Saŋa hu Wüsü aa si laa nala ta pele re. Saŋa no tyan, Wüsü daga u dee abee u koro re. Krisita, laataal hu Wüsü aa liya di u laa duniya nala ta me daga anu u kaŋ dee duniya nala buloŋ nyuu tyan ne, beewiya nal hu aa kpaa kyogisi ki tya á nummabalıya hu Wüsü siya wühaa abee tebine buloŋ hu, ba kpa u yuwo ta re.

11 Wüsü Pebiye hu kyal abee Wüsü wiya hu á nummabalıya hu aa bası, ba aa re ba kpa yuwo di Sitaani. Ba mübol wiya gyi bi kyl ba yuga, ba gyi yaya siri re di ba svba.

12 Εε wiya, ma nala hu aa we wüsibee tyan, ma leŋ di ma tenni fiyeli. Amę ma nala hu bee kina hu aa we taŋha nyuu tyan abee mpuswɔnun tyan, baloo si gyuu ma beewiya Sitaani ko tuu ma lee re a ki na baan welin, beewiya u gyima anu u bil bi si piusi, ka di ba laa u dee."

13 Parinyenji hu aa naa di ba kpa u yuwo ta u ko tuu taŋha geee, εε re u kile tui haaj hu aa lul boyonbiye hu hal.

14 Εε re ba kpa kakyuubal kijkamıya tya haaj hu, di u wuwo gyaari a gyuu pogo a mu lee hu Wüsü aa mara bine u di parinyenji hu ta wuwo dige u. Doň ne u we ba ki deň u nyuu bisi boto abee fan.

15 Εε re parinyenji hu puusi nii lū u nyuwa tyan geee anu fuwo, a kile tui haaj hu hal di u palli kpa u.

16 Amę taŋhahulu pe haaj hu tyan a lögö suri a kpa nii hu aa lū parinyenji hu nyuwa tyan buloŋ a nyuwa.

17 Εε re parinyenji hu na baaj haaj hu nyuu tyan a lū mu di u kaŋ haaj hu doho nikaalya a yuwo yuwo. Nala no re yaa nala hu aa tui Wüsü

nyuwa, aŋ kaj wiya hu Yesu aa daga ba abee witu. Ee re parinyenji hu mu siŋ mpuwɔnus nyuwa tiyan.

13

Əho-kina hu balya

¹ Ee re ŋ na əho-kin kidiŋ di u lı̄ mpuwɔnus tiyan a ko lı̄, a kaj nyuni bape abee nyuŋdaası fi, a fa kyige kuworinyupugi u nyuŋdaası fi hu kidiŋ bulon tiyan. Feŋ hu u fa aa kana u nyuni hu kidiŋ bulon tiyan fa aa tuusi Wı̄ısı re.

² Əho-kin hu ŋ fa aa naa kui gese re anu kpeyi, aŋka u naasi kui gese anu nambugo naasi, u nyuwa me kui gese anu naakyigi nyuwa. Ee re kin hu aa kui parinyenji hu kpa u debal hu abee u kuworikpasa hu a tiya əho-kin no.

³ U kui gese anu əho-kin hu nyuni bape hu kidiŋ gyi aa kaj ḍugulbal anu ba aa ŋmana u bɔŋsi tiya suu, ka ḍugulhu waa. Dunya nala bulon nyuŋsisi gyi fiyeli u wiya ba sii tiŋa u hal.

⁴ Ee re ba bulon tuu gbinni kyuwali parinyenji hu akuu u aa kpaa u dee tiya əho-kin hu wiya. Ka ba bıl kyuwali əho-kin hu, aŋ baa, "Kibee re kaj dee anu əho-kin no? Kibee re si wuwo kana u kaa kaası?"

⁵ Ee re ba tiya əho-kin hu ŋmanu u basi babiibawiya a ki tuusi Wı̄ısı. Ee re ba lem-v, u di dee penſi mɔllibalya abee balya.

⁶ U piili ki tuusi Wı̄ısı, a ki kyogi Wı̄ısı feŋ abee u liweelii, abee nala hu bulon aa we wı̄usibee tiyan.

⁷ Ee re ba tiya u ŋmanu me u kaj Wı̄ısı nala a yuwo yuwo, a yuwo di ba. Ba gyi tiya u dee me re u wuwo nihuwobisi doho nala iriŋ iriŋ bulon, aa lı̄ paaluu iriŋ iriŋ bulon, a ki basi taanı iriŋ iriŋ bulon.

⁸ Nala hu bulon fene aa tuwo Wı̄ısı Pebiye hu ba aa kpwa mubol teŋ hu tiyan a lı̄ dunya lipiili bulon, ba me si tuu gbinni u siya tiyan a kyuwali u. Nala bulon aa we dunya tiyan si tuu gbinni kyuwali əho-kin hu, see nala hu duŋ fene aa we Wı̄ısı Pebiye hu ba aa kpwa a lı̄ dunya piili tiyan bulon mubol teŋ hu tiyan.

⁹ Nala hu a kaj digina, ma gyegili nui wui no welij.

¹⁰ Di nal bulon wı̄udagi re daga nui ba si kana to diyan, ba aa kana ba to diyan ne.

Di nal bulon wı̄udagi me re daga anu takoobii re ba si kpa kpı̄ u, takoobii re ba si kɔnı̄ kpa kpı̄ u tı̄una. Wui no daga anu Wı̄ısı nala bulon maga di ba kaj kenyiri re a kaj wiya hu ba aa laa di welij abee witu ba wı̄gyuwuluya tiyan.

Əho-kin hu aa lı̄ taŋha tiyan ko lı̄

¹¹ Ee re bıl na əho-kin kidiŋ di u lı̄ taŋha tiyan ko lı̄. U fa kaj nyuŋdaası balya re anu pebolbiye aŋ ki basi wiya gese anu kui hu aa kui gese nui parinyenji hu.

¹² U kpa dee hu bulon laasıya əho-kin hu aa kana re, a laa u naasi siŋ a ki di dee u siya tiyan, a fila dunya nala bulon ba tuu gbinni kui kyuwali laasıya əho-kin hu, kui hu fa aa kaj ḍugulbal ka u waa hu.

¹³ U yaa wı̄magila bee wı̄kperiye re yuga, haalı̄ a paalı̄ wuwo lej diŋ lı̄ wı̄usinyuu ko tuu taŋha nal bulon na.

¹⁴ Akuu wı̄magila hu ba aa tiya u dee u laa laasıya əho-kin hu naasi siŋ a yaa wiya, əho-kilya hu wuwo muri dunya nala re, a fil ba, ba mo kui aa kui buŋbuŋ əho-kin hu a ki kpa u yohun, kui hu ba fa aa kyego bee takoobii bɔŋsi tiya suu, ka u bi suba hu.

15 Εε re ba tiya oho-kulya hu dee u wuwo kpa wiyeso tiya kij hu ba aa mco u kui laasiya oho-kij hu, di u wuwo ki basi wiya, an lej di ba kpu nala hu bulon aa viya u kyowalui.

16 Εε re oho-kulya hu bil fil nala bulon ba lej ba magil ba, ba noduu nosi tiyan koo ba tilli tiyan, nibala abee nibiisi, kina timma abee nyaaba, nala hu aa tuj ba tu abee nala hu aa yaa yosi bulon.

17 Nal bulon bi wuwo yobio kij bulon koo a yallu kij bulon, see di u kan laasiya oho-kij hu magil. Magil no re yaa oho-kij hu fej koo u fej namba.

18 Di nal bulon bi kan wligyony, u bi si wuwo gyij wii no memii. Nal hu bulon aa kan sunna, u diasi a gyij oho-kij namba hu nyuwa, beewiya namba hu bee nal kidigi fej yaa kidigi re. Namba hu yaa kcosibadu abee moliboto bee badu re (666).

14

Pebiye hu bee u nala

1 Εε re η bil deñ a na Pebiye hu di u sij Zaayon dogimo hu tiyan, u bee nala tusi koo abee tusi molibalya abee banaa (144,000). Ba sabi Pebiye hu fej abee u Kuwo fej a mal nala no tilli tiyan.

2 Εε re ka η nui taal di u lui wiusibee a kui gese anui kyuuribal aa kyuuri, a bil kui gese anui duwoj aa nosi, a bil kui gese anui konijmaala aa ηmaa konima.

3 Nala no sij kuworikpasa hu abee nihiyasi hu abee kweye hu siya tiyan ne, a ki yu yufalui kidigi. Nal bulon fa bi wuwo gunni yul hu, see nala tusi koo abee tusi molibalya abee banaa hu dun, nala hu Wiusi aa tun laa nihuwbobisi doho nala bulon tiyan.

4 Ba aa re bi lej haana bisin laga ba, beewiya ba kidigi bulon bi maakyiye kye haan. Lee hu bulon Pebiye hu ko ki mu ba aa ki tija u hal le. Ba aa re yaa nala hu Wiusi aa tun laa nihuwbobisi bulon tiyan. Ba kppaa ba tiya Wiusi abee u Pebiye hu re anui nal aa kpaa u panyuwa laa siya kina a lui wiusulu tiya Wiusi gese.

5 Ba kidigi bulon bi maakyiye nyiye wiya; ba bi kan wlyogii bulon me.

Malikasi boto hu

6 Εε re η bil na maluka kidigi di u aa gyaari wiusinyuu tiyan, a kol Wiusi Wiweliye hu aa we doñ a kan ki mu maakyiye bulon, di u kan mu basi tiya nai bulon aa we dunya lee bulon tiyan: nihuwbobisi irin bulon aa we paaluu irin bulon tiyan a ki basi taani irin irin bulon.

7 Εε re malika hu nosi abaa, "Ma ki fá Wiusi, a ki kpa u yohun, beewiya sanja hu u aa si di dunya nala sariya pele re. Ma ki kyowalui Wiusi, u re ta a wiusinyuu abee tanja nyuu abee mpuwonuu abee bulli bulon."

8 **Ka** malika-lyia hu tina me ti laasiya kij hu tiyan a ki basi, "Baabilon tele re! Baabilon tele re! Töbal hu ba aa yiru Baabilon tele re! U re kpa u sojsojboen hu a kyol dunya nala bulon. U sojsoj hu kui gese re anui siduwo u aa kpaa tiya dunya nala bulon ba nyuwa bugo."

9 Εε re malika-too hu me ki tij ba hal, a me ki nosi abaa, "Nala hu bulon aa kyowalui oho-kij hu abee kij hu ba aa mco u kui u, anj kan u magil hu ba tilli tiyan koo ba nosi tiyan,

10 Wiusi si na baanj kijkanj ba nyuu tiyan, a dögisi ba kijkanj. U si kui gese anui ba aa nyuwa siduwo Wiusi baanj niunywagbañbiye tiyan. Ba si kpa diñ bee gyuribuyi a ki dögisi ba malikasí abee Pebiye hu siya tiyan.

11 Nyuwostí hu aa lui diñ hu ba aa kpaa ki dögisi ba tiyan si sii ki gyij wiusinyuu denden ki mu. Nala bulon aa kyowalui oho-kij hu abee kij hu

ba aa mœ̄ u kui u, abee nala hu aa kañ u feñ magil hu, ba bï sï maakyiye na wiyesi wîlhaa abee tebine bulon.”

12 Ba nye tyanj u maga dì Wîisi nala bulon kañ mala re, nala hu aa tuñ Wîisi nyuwa, an kañ wîtu Yesu tuñi tyanj.

13 Ëe re ka ñ bil nii taal kîdigi dì u lu wîsibee aa baa, “Sabî wî no biñ: Nyusuntimma re yaa nala hu aa sôba a lu gyinañ kañ kî mu akuu ba aa tuñ á Tuña Yesu abee wîtu wiya.” Doñ ne Wiyesi Welii hu me laa baa, “Wîtu re, ba koni yaa nyusuntimma re! Ba sî wiyesi ba tuma tyanj, beewiya ba wiyaalıya sî tuñ ba hal.”

14 Ëe re ñ bil deñ a na taalpulon. Nal aa kui Nihuwobij hœ̄ taal hu tyanj, a kyige salma kuworinýupugi, an kolo gyasiye aa di nyamanyama u noñ tyanj.

15 Ëe re malika kîdigi lu Wûkyowaldubal hu tyanj a ko lu, a nosi basi tuya nal hu aa hœ̄ taal hu tyanj abaa, “Kpa i gyasiye hu a kün kina beewiya kina hu kumü sanja pele re. Dönüya bulon biya a yaa kumü re.”

16 Ëe re nal hu aa hœ̄ taal hu tyanj kpa u gyasiye hu a viri kuma dönüya bulon.

17 Ëe re malika kîdigi me lu Wûkyowaldubal hu aa we wîsibee tyanj a ko lu, a me kol gyasiye aa di nyamanyama.

18 Ëe re malika hu aa deñ diñ hu nyuu me lu Wûkyowaldubal kogu hu login a ko lu, a yiri nal hu aa kol gyasiye hu aa di nyamanyama a nosi basi tuya u abaa, “Kpa i gyasiye hu a keri vaanı tuya hu noñ-kyiga, beewiya ba biya re.”

19-20 Ëe re malika hu kañ u gyasiye hu a viri tañha a keri vaanı noñ-kyiga hu bulon, a paa kañ mu we bwua hu ba aa hulo a kî kyaga vaanı noñca we a kî kyç siñ tyanj. Wîisi baanı siñbwua re. Siñbwua no gyt we bee hu gyanjhala tyanj ne. Ba aa kyaga tûnöno hu, ba nii lu a birimi kyal, a kî palli tañha gee anii fuwo, a dolije pele meeldaasi kœ̄osi baltya, u gyinu me maga nii gyaagü dal.

15

Malikasi hu aa kol balo-irijma bape

1 Ëe re ñ bil na kükperibalbal kîdigi bula wîsinyuu tyanj. Ñ naa malikasi bape dì ba kol balo-irijma bape. Baloni no re yaa balo-katenje beewiya dì ba aa re ko teñ, Wîisi baanı me sî fiyeli.

2 Ëe re ñ na kün kîdigi pina gee waññilañ anii mpuwânonu a kî tula gee anii nyagisa an kî kyol diñ. Ka ñ na nala hu aa yuwo di çho-kiñ hu, çho-kiñ hu ba aa mœ̄ kui u kui u, an kañ namba me u kî daga u feñ, dì ba siñ mpuwânonu hu login a kol konima Wîisi aa kpaa tuya ba,

3 a kî yu Wîisi tuñtunni Moosi yu abee Wîisi Pebiye hu yu abaa:

“Á Tuña Wîisi, Dee bulon tuña,

I wiyaalıya bulon yaa wîkperiye re, a yaa wîduwonı me.

Dönüya paaluv paaluv bulon kuwori.

I wîkaniya bulon yaa wîya aa kpaa ñmanu re a yaa wîtu me.

4 Á Tuña Wîisi, kîbee re bï sî kî fá i?

Kîbee bï sî kî fá i an kî kpa i feñ yohun?

Beewiya i dön ne yaa tipuluj tuña.

Dönüya nala bulon si ko kyowah i,

beewiya i daga anii i wiyaalıya bulon kpaa ñmanu re.”

5 Ëe hal tyanj ne ñ bil deñ a na wîsibee Wûkyowaldubal diya hu ba aa yuñ Lîweliye bulon Liwelii, dì u suro.

6 Εε re malikası hu bape aa kol baloni hu bape li Wukyowaldubal ko li, a laali gadolweliye aa tul, ka bisañ bulon bi mal ba, aŋ kpa salma kurisası a nyuwa ba bembije tiyan.

7 Εε re kweye banaa hu kidiŋ kpa salma tahanſı bape a tiya malikası hu bape. Salma tahanſı no fa suwo re abee dəgisi-boŋlörün Wisi aa we doŋ a kaŋ ki mu maakyiye bulon aa kpa wirisi dunıya nala.

8 Εε re Wukyowaldubal hu bulon to abee nyuwosi aa li Wisi gandarı abee u dee tiyan. Nal bulon bi wuwo gyuu Wukyowaldubal hu, see saja hu malikası hu bape aa ko kpa baloni bape hu bulon a wirisi dunıya nala teŋ.

16

1 Εε re ñ nii taal kidiŋ di u li Wukyowaldubal hu tiyan, a nosı bası tiya malikası hu bape abaa, "Ma kaŋ tahanſı hu bape tiyan Wisi baan aa we, a kaŋ mu wirisi dunıya."

2 Εε re malika buŋbuŋ hu tına kpa balo-kına hu aa we u tahana hu tiyan, a kaŋ mu bisañ we dunıya. Εε re duŋulboŋlörün aa wii kuiŋkan lögö nala hu bulon aa kaŋ oho-kuiŋ hu magl, aŋ ki kyowalı kuiŋ hu ba aa moç u kui u me.

3 Εε re malika-liya hu tına me kpa u tahana hu kına a kaŋ mu bisañ we mpwuɔnun tyian. Doŋ ne mpwuɔnun nii bulon birimi kyal gęe anii nihuwobiŋ aa suba kyal. Εε re kuiyesii bulon aa we mpwuɔnun tyian suba.

4 Εε re malika-too hu tına me kaŋ u tahana hu kına mu bisañ we fuwoni abee bulli tiyan, ba bulon birimi kyal.

5 Εε re ñ nii di malika hu aa deŋ nii hu basa a baa "Á Tına Wisi, i duŋ ne yaa Tipulıŋ Tına, i re we doŋ faafaa bulon abee lagilagi no bulon, ee hu i aa dəgisi ba, u kpaña ɣmanı re a maga me,

6 beewiya ba kpuñ i nala abee i tuŋdaala re, ee re tuŋ i kpa kyal tiya ba di ba nyuwa. Ba piwasıtya re aa bil ba nyuwi gęe."

7 Εε re ñ bil nii taal kidiŋ di u li kogu hu nyuu a laa bası abaa, "Witu re, á Tına Wisi, dee bulon tına, ee hu i aa dəgisi ba, u kpaña ɣmanı re a maga me."

8 Εε re malika-naa tına hu me kpa u tahana hu kına a bisañ we wiroposı tyian. Εε len wisi poso yuga a ki nyogo nala anii dirj.

9 Wisi aa li yuga yuga a ki nyogo nala gęe, ba ki tuvsi Wisi, beewiya ba gyima anii u re kaŋ balo-irin nomä bulon dee. Amé ba bi birıma ba hakilli a li wiþomä yayı tiyan, aŋ bee kpa Wisi yohuŋ me.

10 Εε re malika-noç hu tına me kpa u tahana hu kına a mu bisañ we oho-kuiŋ hu kuworikpasa tiyan. Εε re biňhoo to lee hu u aa deŋ bulon. Nala hu bulon aa we doŋ ki na tuwara kuiŋkan, a ki duŋ ba naŋdeline,

11 a ki tuvsi Wisi aa we wiſibee tiyan, akuu ba duŋuluya hu aa wii wiya. Amé ba bi birimi ba hakilli a li wiþomä yayı tiyan.

12 Εε re malika-dvu hu tına me kpa u tahana hu kına a mu bisañ we Yufireti fuwobal hu tiyan u hisi. Di ee wuwo leŋ di kuworo hu aa li wiroposı duļan na ɣmanı a tuŋ fuwo hu tiyan ko.

13 Εε re ñ na gyiŋbomä boto aa kui gęe anii saŋpolli di ba li parinyenŋi hu nyuwa tiyan, abee laasıya oho-kuiŋ hu nyuwa tiyan, abee oho-kiliya hu aa nyiia wiya hu nyuwa tiyan.

14 Ba yaa gyiŋbomä aa yaa wiłperiyę re. Ba aa re li mu dunıya kuworo bulon lee, di ba kaŋ ba ko pe dəməŋ a yuwo yuwo hu aa

sí sii Wíisi dee bulon tūna Kyebal hu, kyee no re yaa kyee hu Wíisi aa sí di dñinya nala sariya.

15 Á tūna baa; "Ma na! N sí ko pirigi ma tyan anu gaal. Nyusunjtuna re yaa nal hu aa bart doo, an paa v gannu a yaa siri po, dí v ta ko kanj tenbil gyamaa tyan, di húsi kana v."

16 Ee re ba kanj dñinya kuworo mu lajnji lee kídigi ba aa yirí Amagadon Gyumaa taal tyan.

17 Ee re malika-pes hu tūna me kpa v tahana hu kina bisi we puwo tyan. Ee re taal kídigi lú lee hu kuwori kpasa hu aa sına Wíkyuwaldubal hu tyan a nosi basu abaa, "Wiya hu ltenii re nye."

18 Ee re duwoñ ki ligisi, a ki nosi, kyagunsi to lee bulon, ka tanja me gyigili wýga. Nihuwo bisi aa we dñinya tyan bulon, tanja ha bi maakyiye gyigili nye anjka.

19 Tanja aa gyegile gëe, v kanj tóbal hu kpaa leye boto, ka dñinya paaluñ paaluñ bulon tobala me tele teñ. Doñ ne Wíisi liisi tóbal hu baa yirí Baabilon wýga, a dögisi v kinkan abee baan anu gëe aa maga. U kui gëe anu v aa nyuwa sih Wíisi baan niuyuwagbanjbiye tyan.

20 Ee re tanjası hu nii aa golo kyige bulon nyugisi. Doginji bulon me dugi.

21 Ka duwoñbuwa aa yoho gëe gbingbiñ anu nönni lú wíisinyuu ko tuu ki tele nala nyuni tyan. Ee re nala ki tuusı Wíisi akuu balo-duwoñbuwa hu v aa leñ bá tele ki yagi ba wýga.

17

Haañ hu aa yaa soñscəñ-kuwori

1 Ee re malikası bapre hu aa kol tahanjsı hu bapre kídigi yirí ñ a baa, "Ko dí ñ daga i gëe ba aá sí dögisi haañ hu aa yaa soñscəñ-kuwori hu. Haañ no re yaa tóbal hu ba aa saa kpaga fuwogymaa.

2 Dñinya kuworo kana v ki sönñi re, ka v soñscəñ hu kui gëe anu siduwo v kpa muri dñinya nala bulon ba nyuwa bugo."

3 Ee re Wiyesi Welii hu ko laa ñ tija, ka malika hu kpa ñ gyuñ pogı-yiyeñ kídigi. Doñ ne ñ na haañ kídigi dí v hø-kifiyat kídigi tyan, ba sabi feñgyamaa aa tuusı A Túna Wíisi a we v bulon tyan. U fa kanj nyuni bapre, abee nyuñdaasi fi.

4 Haañ hu fa laali gal aa yaa kifiyat bee kyukyonu re, an kpa salma abee sıfıyanbuwa irin irin abee gyiñbiweliye a kpiyeri v tui, an fa kol salma niuyuwagbanjbiye me aa suwo abee sokosı-wýga abee bisin wýga hu aa lú v soñscəñ hu tyan,

5 ka ba sabi feñ kídigi memii nal bulon aa bi gyuma a mal v tile tyan. Feñ hu ba aa sabi mal v tile tyan hu re nye: "Tóbal Baabilon! Dñinya soñscəñno abee bisinwýyaala irin bulon niuna."

6 Ee re ka ñ na haañ hu dí v nyuwa Wíisi nala kyal a bugo, nala hu ba aa kpuwa akuu baa tui Yesu abee wítu wýga. N aa na v gëe, ñ nyuwa fiyeli kinkan.

7 Ee re malika hu piyesi ñ a baa, "Bekin ne tui i nyuwa fiyeli wü no wýga? Wü hu aa leñ haañ hu abee øho-kij hu v aa gyuna v kanj nyuni bape abee nyuñdaasi fi hu yaa wíkperii, ñ sí daga v memii tyia i.

8 Øho-kij hu i fa aa naa, v fa we doñ ne, ame v bíl tuwo. U si mugi lú bootogilunji hu aa bi kanj ltenii tyan ko lú dí ba kpu v ta. Nala hu aa we dñinya no tyan, ka Wíisi bi sabi ba fene we v mübol teñ hu tyan a lú

dunuya piili tyan bulon, di ba aa re ko na oho-kiij no, ba nyuuusi si fiyeli kijkaaj, beewiya u fa we doj ne, aij bil tuwo. Ame u bil si ko.

⁹ Di nal le si gyuuj wuu no memii, see di u kan wiyuguy: Nyuni bape hu yaa dogijsi bape re, haanj hu hoj ba tyan, a yaa kuworo bape me.

¹⁰ Kuworo bape hu tyan, ba boonj suba re, kidiigii me di koro laglagi no, ka kidiigii me ha bi dii koro. Di u me re ko di koro, u bi si we doj piisi.

¹¹ Oho-kiij hu me fa aa we doj aij bil tuwo hu, u me yaa kuwori re, a pe kuworo hu tyan ba yaa kyori, ame u yaa kuworo bape hu kidiigii re, a ki mu di ba kpu u ta.

¹² Nyuendaasi fi hu i fa aa naa, ba me yaa kuworo fi re, ame ba ke ha bi dii koro. Ba bee oho-kiij hu si di koro, ame hawa digi dunj ne ba si di koro hu.

¹³ Kuworo no bulon, widigi tyan ne ba bulon sun, ba si yaa nyuudigi a kpa ba dee hu ba aa kanj ki deej lee a tya oho-kiij hu.

¹⁴ Ba bee oho-kiij hu si kpa yuwo kyee Pebiye hu, ame Pebiye hu bee u hatinnaa, nala hu u aa yura, a lju ba, ba ki tija u abee witu, ba si yuwo di ba, beewiya u re yaa nibala bulon nibala abee kuworo bulon kuwori.

¹⁵ Ee re malika hu bil daga fuwoni hu tyan hasojsontti hu aa hono memii me a tya ej. U baa di fuwoni hu ej aa naa yaa nihuwobisi doho irinj irinj nala re, a lju paaluu irinj irinj bulon, a ki basi taani irinj irinj bulon.

¹⁶ Nyuendaasi hu fi me ej aa naa, ba bee oho-kiij hu si haasi hasojsontti hu. Ba si kanj u kina bulon wuri, ka di u kanj tejjbil. Ba si kyaaj u namiyaa aji kpa u nyogo ta.

¹⁷ Beewiya Wisi re kpaa geee hakila we ba tyan di ba kpa yaa wiya hu u aa kyee, a lej ba yaa nyuudigi a kpa ba dee hu ba aa kanj ki deej lee a tya oho-kiij hu, di u ki deej lee a kanj ki mu saaja hu wiya hu bulon Wisi aa basa binj aa si yaa tejj.

¹⁸ Ee re malika hu bil basi tya ej di haanj hu ej aa na re yaa tlobal hu kuwori aa kanj dee dunuya kuworo bulon nyuu tyan.”

18

Baabiloj telii

¹ Wiya no bulon hal tyan, ej bil naa malika kidiigii di u lju wisiabee a ko ki tuu. U fa kanj dee re yuga, ka u gaandari kyaanii dunuya bulon tyan.

² Ee re u heeli a baa, “Baabiloj tele re! Tlobal hu tele re! Laglagi no, sitaaqkuna irinj bulon abee gyiengbomo dunj ne we u tyan, u birimi gyaalkperiye abee bisiengyaala irinj ke bulon ligyubulu re.

³ Beewiya, u kpaa u sojsoj hu kyol dunuya paaluu paaluu bulon nala re. U sojsoj hu kui geee re anuu siduwo u aa kpaa muri dunuya nala bulon ba nyuwa bugo. Dunuya kuworo me kana u ki sojsoj re. Dunuya bayaliya me tuu u sojsoj-paruu hu tyan a birimi kina timma.”

⁴ Ee re ej bil nii taal kidiigii di u lju wisiabee a baa,

“N nala, ma sii lju Babiloj tyan,
di ma me ta ko ki yaa wiobomo hu u nala aa yaa.
di baloni hu aa si gyuu ba ko daagi ma me.

⁵ Beewiya u wiobomo kyowara geee kyurutu a gyij yi wisiabee,
ee wiya Wisi bi yejenji u wiyaakyogiye.

⁶ Wiya hu u aa kpaa yaa nala, ma me kpa ba tui yaa u tuu
naanjsiunyuwa buliya.

Ghaba hu u aa kanj yaa siduwo tyan nala ba nyuwa,

ma me kaŋ u tui a yaa siiŋ aa deye te gee naaŋsiŋyuwa būliya tuya u
di u nyuwa.

7 Ma dōgisi u welinj, a leŋ di tuwara bee tukyogi gyuu u,
a maga gee tui u gyi aa daga u gaŋdari,
abee gee hu u gyi aa niŋ suma.

Beewiya u aa būni u hakula tuyaŋ ne abaa,
'N yaa kuwori re,
ŋ bi yaa lohaan,

ŋ bi si maakyiye wu loho'

8 Ee wiya, kyedigi duŋ ne baloo si sii gyuu u.
U nala si suba, di u wii. Losi si gyuu u, ka di diŋ kpa u buloŋ di.

Wiya no buloŋ si yaa,
beewiya á Tuña Wisi aa si di u sariya hu, u kaŋ wu buloŋ dee re.

9 Di duŋnya kuworo hu aa kpaa ba tui we u soŋsoŋ hu tuyaŋ a kui niŋ u
suma hu re ko na diŋ hu aa di too hu nyuwaŋsi sii ki gyuŋ, ba si kyiyesi a
wii welinj u wiya.

10 Ba aa si na tuwara hu aa tele too hu tuyaŋ, kambuiŋ si kaŋ ba di siŋ
libolii bolii anj kyiyesi abaa, 'Owu! Owu! Təbalbal Baabiloŋ, i too hu aa
kaŋ dee yuga, hawa digi duŋ paga tuyaŋ ne ba dōgisi i nye.'

11 Dunya bayaliya si wu Baabiloŋ wiya abee tukyogi, beewiya nal buloŋ
bil bee yobø ba kiyalliyi.

12 Nal buloŋ bil bee yobø ba salma, abee kpana, abee sıfıyan buwa irinj
buloŋ, abee gaweliye irinj irinj buloŋ yalı aa haye abee ba daatuma yalı
aa haye abee kına irinj buloŋ ba aa kaŋ daatuma yalı aa haye mari, abee
kına hu buloŋ ba aa kaŋ batu-kaŋa mari, abee kına ba aa kaŋ kɔlū mari,
abee högikimarıya, abee kına ba aa kyara lı sıfıyanbuduwowelii kidiŋi
tuyaŋ.

13 Abee kına suwala aa suma irinj irinj ba aa kpa ki we kidiiliye tuyaŋ, koo
a kpa ki tisi koo a kpa ki nyögö, abee siŋ, abee nuu, abee muŋweliye, abee
nasaara miya, abee nosi, abee piyese, abee gyaaga, abee gyaaga torukusi,
abee yosi abee nala ba kasa yuwo tuyaŋ.

14 Bayaliya hu si baa, 'Kiweliye hu buloŋ i fa aa kyo di i kana, ba buloŋ
muwa, i duwa abee i gaŋdari hu buloŋ nyugisa. I bil bi si maakyiye na
ba.'

15 Bayaliya hu buloŋ fa aa yallı kına Baabiloŋ tuyaŋ a na molbiye,
kambuiŋ si gyuu ba akuu tuwara hu aa tele u tuyaŋ wiya, di ba siŋ libolii
an ki wii bee tukyogi a baa,

16 'Owu! Owu! Təbal no fa weliye re, a kaŋ kweliye me. U fa aa laalı
gaweliia a yaa kifian abee kyukyoni re, ka u kpa salma abee sıfıyanbuwa
irinj irinj abee gyiŋbiweliye a kpiyeleri u tui.

17 Ka hawa digi duŋ paga tuyaŋ i duwa no buloŋ kyogi ta nye.' Ee re
nala hu aa yaa niŋduworiboribala hu aa vala mpwɔnunu tuyaŋ tuŋtunna
nihiyasi, abee nala hu aa kaŋ niŋduworiborisı ki vala, abee nala hu aa
gyuu niŋduworiborisı ki mu leye, abee bayaliya hu buloŋ aa kye kına
mpwɔnunu tuyaŋ,

18 ba buloŋ aa naa nyuwaŋsi hu aa lı diŋ hu aa di bee tuyaŋ, ba siŋ libolii
re anj kyiyesi abaa, 'Təbee re fa we duŋnya buloŋ tuyaŋ a kui təbal no?'

19 Ee re ba ki wii a ki kyiyesi a yaa tanha ki we ba nyuni tuyaŋ (nye aa
daga anu ba tisi kyogo re) a baa, 'Owu, owu, təbal no tuyaŋ ne nala hu
buloŋ aa kaŋ niŋduworiborisı tuyaŋ a yaa kına tumma. Ka hawa digi duŋ
paga tuyaŋ u kui kiŋ buloŋ kyogi ta nye.'

20 Ma nala hu aa we wiisibee tiyan, ma ki gyuwosi Baabilon aa tele wiya. Mamaa Wisi nala abee Yesu kpambisi abee Wisi tundaala, ma ki gyuwosi. Wiya hu Baabilon aa kpa yaa ma, ba kyi ne Wisi kpa tun-u gese.'

21 Ee re malika-gaduwogi kidigi kpa bubal aa maga noj a yuwo we mpuswonnuyu tiyan aji baa, 'Nye tu re ba si yigi tobal Baabilon lo abee dee, di u nyugisi dunuya tiyan a kaaj ki mu maakyiye bulon.

22 Gobiya bil bi si maakyiye njmaa konima, koo a yil yula, koo muu lonbiisi koo kabilia i tiyan. Tuqtunna irij ke bulon bil bi si maakyiye we i tiyan. Ba bil bi si maakyiye nuu nojbii domb me i tiyan.

23 Finjusisi irij ke bulon bil bi si maakyiye kyaani i tiyan. Nal bulon bil bi si maakyiye nuu di baal kpa haaj koo di haaj yal bala i tiyan. I bayaliya re fa yaa nibala dunuya no tiyan, ka i kpa daaluliye a muri dunuya nala bulon.

24 Baabilon tiyan ne ba kpu Wisi tundaala abee Wisi nala abee nala ke bulon ba aa kpowa dunuya tiyan, ee re tuu ba dogisi u gese."

19

1 Ee hal tiyan, ij bil nuu domb kidigi aa kui gese anii gyamaa aa yaa kyagiusi wiisibee tiyan a baa, "Ma danni Wisi! U re yaa Laataal, a yaa Gandaal abee Dee bulon tuuna.

2 Ma lej di á danni u, beewiya ee hu u aa dogisi nala, u yaa njmanu re a maga me. Haaj hasciossno kowori hu fa aa kpa u sojsoj kyol dunuya nala bulon hu, Wisi di u sariya re u tele. U aa kpuu Wisi tuqtunna wiya re tuu Wisi me dogisi u tuu gese."

3 Ee re ba bil yaa kyagiusi abaa, "Ma danni Wisi! Diq hu aa di Baabilon, u nyuwosi sii ki gyij wiisinyuu re a kaaj ki mu maakyiye bulon."

4 Ee re nihiyasi moliya bee banaa hu abee kweye banaa hu tuu gbinni a kyuwali Wisi aa hoj u kuworikpasa nyuu tiyan a baa, "Ami! Ma danni Wisi!"

5 Ee re taal kidigi lii Wisi kuworikpasa hu login abaa, "Mamaa Wisi tuqtunna bulon abee ma nala hu bulon aa fá Wisi, nibala abee nibisi bulon, ma lej di á danni á Wisi."

6 Ee re ij bil nuu domb kidigi aa kui gese anii gyamaa aa yaa kyagiusi, a kui gese anii kyuuri aa doj, a bil kui gese anii duwoj aa nosi, abaa, "Ma danni Wisi! Beewiya á Tuuna Wisi dee bulon tuuna yaa kuwori re."

7 Ma lej di á tenni fiyeli di á ki gyuwosi. Ma lej di á yiru u gaandaa-fen, a danni u welij. Beewiya saja hu Pebiye hu aa si kpa u haaj pele re. Haaj hu me u aa si kpa yaa siri re, a ki gyegili u.

8 Ee re ba kpa gapuluy pogipogi aa tul a tiya haaj hu di u laali. (Gapuluy pogipogi hu aa daga Wisi nala tipuluy wiyaaliya re.)

9 Ee re malika hu basi tiya ij a baa, "Sabu wu no! Nyusuntumma re yaa nala hu ba aa yira di ba ko gbiyalu Pebiye hu hafalu gbiyalu a di kuna." Ee re ka malika hu bil basi tiya ij abaa, "Wisi nyuwa wikiye tu re nye."

10 Ee re ij tuu gbinni di ij kyuwali u. Doj ne u miig basi tiya ij abaa "Ta yaa gese, ij me yaa Wisi tuqtunni re anii i abee i dognusisi hu bulon aa laa Yesu wiya di, abee nala hu bulon aa kaaj witu hu Yesu aa kpa daga ma welij. Wisi duj ne u maga i ki kyuwali u! Beewiya witu hu Yesu aa kpa daga ma, haaj witu hu re lej Wisi nala wuwo ki basi Wisi wiya."

11 Εε ρε η na dı wıııbee suro. N na gyapıolvıŋ dı nal gyuna. Nal hu aa gyuna u fej ne yaa Wııı Tıına. Beewiya wıtı re u kaŋ ki di nala sarıya, a kaŋ wıtı me a ki yuwo yuwo.

12 U sıya bulon ki kyoł a kui dıŋgel, anka u kyige kuworinyupugigiyamaa u nyuu tıyan. Ba sabı u fej mal u tıyan ne, ame nal bulon bı gyıŋ fej hu see u dvıŋ.

13 Ka gadolii hu u aa laala hu bulon tı abee kyal. Ba kan-u ki yırı Wııısı Wıbii re.

14 Wıııbee laalyuwolo me gyıŋ gyapıvılı a ki tıja u hal, a laalı gapıolvıŋweliye aa bı kaŋ bisıŋ bulon.

15 Εε ρε takoobii aa di nyamanyama lıı nal hu aa gyıŋ gyaagı hu nyıwa tıyan a ko lıı. Takoobii no re u sı kaŋ yuwo yuwo a di dvınya nala bulon. Högi-kpaasa re u sı kaŋ ki dej dvınya. U sı lej dı á Tıına Wııısı, Dee bulon tıuna na baanı kıŋkan dvınya nala nyuu tıyan, a kyaga ba bırgı anıı ba aa kyaga tııncıno bırgı sınbıwa tıyan gęe.

16 Ba sabı u fej mal gadolii hu u aa laala tıyan ne abee u naapuyi tıyan. Fej hu re nye: "Kuworo bulon Kuwori abee Nıbala bulon Nıbal."

17 Εε ρε ka η bıl na malıka kıddıgi dı u sıı wıırcısu tıyan, a huwori ki yırı digibıisi bulon aa gyaarı wıısınyüu tıyan a baa: "Ma ko pe dımən a di kıdibalı hu Wııısı aa kpaa biŋ ma.

18 Ma ko di kuworo namıya, abee laalyuwolıhiyasi namıya, abee gaduwogo namıya, abee gyaaga namıya, abee gyagınnı namıya, abee nıhuwobisi bulon namıya, nała hu aa tıj ba tu abee yosi, nıbala abee nıbiisi bulon."

19 Εε ρε η na ɔho-kiŋ hu abee dvınya kuworo abee ba laalyuwolo dı ba lajnja dı ba yuwo nal hu aa gyıŋ gyaagu hu abee u laalyuwolo.

20 Nal hu aa gyıŋ gyaagu hu bee u laalyuwolo yuwo kaŋ ɔho-kiŋ hu, a yuwo kaŋ nal hu aa nyıya wiya anıı u yaa Wııısı tıjdaal hu me. U re fa laa ɔho-kiŋ hu nyuu a yaa wıımagıla a mırı nala hu ba aa kpaa ɔho-kiŋ hu fej a magılı, abee nala hu aa kyowalı kiŋ hu ba aa mıç u kui u ɔho-kiŋ hu. Εε ρε ba kpa nala no bılyıa kweye a yuwo ta ba ko tuu gyıvı gyırıbınyı a di dıŋ aa piŋ gęe anıı nııpaal hu tıyan.

21 Ka nal hu aa gyıŋ gyaagu hu kaŋ takoobii hu aa lıı u nyıwa a kpu nıkaalıya hu bulon. Εε ρε digibıisi hu kpa ba naŋrıvı bulon dı a vıgo parı.

20

Bısı tusi hu

1 Εε ρε η na malıka dı u lıı wıııbee a ko tuu tanrıha, a kol bootogilunji hu saafıbüi abee kyorunıbal kıddıgi.

2 Εε ρε u kaŋ dvıŋ hu aa kui parinyenjı hu, dvıŋ hu fa aa we doŋ a lıı piılıi hu tıyan bulon, a vııwa u biŋ bısı tusi. Dvıŋ no re yaa feŋkyogıl hu koo Sıtaanı.

3 Εε ρε malıka hu kpa dvıŋ hu yuwo we bootogi hu tıyan a kaŋ lara, a taarı bootogi hu nyıwa tı dı nal bulon ta wııwo surı. Ba kaŋ dvıŋ hu tı re dı u ta bıl wııwo mırı dvınya nala, see dı bısı tusi hu bana. Dı bısı tusi hu re ko banı, ba sı purı u ta dı u we doŋ muhı tułı.

4 Εε ρε η na nala dı ba hıŋ kuworıkpasıni tıyan. Nala no re ba tıya nımanı dı ba di nala sarıya. Εε ρε ka η na nala dvıŋsı me. Nala hu dvıŋsı η aa naa re yaa nala hu nyuni ba aa kere akuu ba aa bası Wııısı wiya aŋ ki tıj Yesu abee wıtı wiya. Nala no ke fa bee kyowalı ɔho-kiŋ hu koo kui hu ba aa mıç u kui u. Ba bı kaŋ ɔho-kiŋ hu magıl me ba tillı koo ba nosı

tiyan. Nala no fa suba re aŋ sii svu tiyan, ba bee Krisita di koro a ki deň dunya nala bisi tusi.

⁵ Laasiya svu tiyan miig i sii hu re nyes. (Svukalalha hu ke bulon gyi bi sii svu tiyan, a kaŋ mu pele saja hu bisi tusi hu aa suwo.)

⁶ Nala hu aa pe svun i hu aa laa siya sii svu tiyan, ba yaa nyusuntumma re a yaa nituma Wüsü siya tiyan. Ba ke, svulhiya hu bil bi kaŋ dee ba nyuu tiyan. Ba si yaa wukyowwal silaala a tuma ki tiya Wüsü abee Krisita, ka di ba bee Krisita di koro a kaŋ ki mu bisi tusi.

Ba kpaa Sitaani we diŋ tiyan

⁷ Di bisi tusi hu re ko pari, ba si lii Sitaani u daňsariga hu tiyan.

⁸ U si ko lii a mu muri nala aa we dunya paaluu paaluu bulon tiyan di u leŋ ba ko pe dəməŋ a yuwo yuwo. Ba kaŋ paalusti no ki yuri Gögü abee Magogü re. Ba nala yoga gees re anii mpwɔwɔnuu nyowa bumbugulo.

⁹ Ba nala talla laa dunya bulon ne a mu gol too hu Wüsü aa kyo, lee hu u nala aa lanja. Ame diŋ lii wüsinyuu a ko tuu kpa ba di.

¹⁰ Ee re ba kpa Sitaani hu aa muri ba a yuwo we gyiribuyi aa di diŋ a piŋ gees anii nüpaal. Lee hu ba gyi aa laasiya kpa ɔhɔ-kui hu abee nal hu aa nyuya wuya anii u yaa Wüsü tundaal hu me yuwo we. Ba si na towara don wühaa abee tebine bulon a kaŋ ki mu maakyiye bulon.

Dunya sarikateŋse hu dii

¹¹ Ee re ka ñ na kuworikpasıpuňbal di u sına, a na nal hoŋ u tiyan me. Ee re ñ na di tanha abee wüsinyuu bulon fáá nyugisı nal hu siya tiyan, nal bulon bil bi naa ba.

¹² Ee re ka ñ na nala hu aa suba, mbala abee nübiisi bulon, di ba sun kuworikpasa hu siya tiyan. Ee re ba suri tengyamaa, anj bil suri Mübol Teŋ hu me. Nal bulon wiyaaaliya ba aa saba biŋ tenni no tiyan, ba aa re ba kpa di u sariya.

¹³ Ee re mpwɔwɔnuu ugo nala hu bulon aa suba u tiyan ba ko lii. Svı bee lalıyabee me fa aa kaŋ svun i hu bulon biŋ, ba me kpa ba ta ba ko lii. Ee re ba deň tenni hu tiyan a na wiyaa hu bulon ba aa yaa dunya tiyan a kpa ba di ba sariya.

¹⁴ Ee re ka ba kpa svu abee lalıyabee a yuwo we diŋbal hu aa pına gees anii nüpaal tiyan. Nal hu bulon aa si gyuň diŋbal no, svulhiya hu re u suba gees.

¹⁵ Di nal bulon feŋ ne ko tuwo Mübol Teŋ hu tiyan, ba aa kpa u yuwo we diŋbal hu aa pına gees anii nüpaal tiyan ne.

21

Dunyalı

¹ Ee hal tiyan ne ñ na wüsinyufalı abee tanhafalı. Wüsinyuu hu abee tanha hu fa aa we don gyi nyugisa re, mpwɔwɔnuu me dugı.

² Ee re ñ na Wüsü Təbal hu, Gyerusaləmfalı hu, di u lii Wüsü lee wüsibee tiyan a ko ki tuu. Wüsü mari u bulon gees re anii ba aa sal hafalı a kaŋ ki mu di ba tiya u bala gees.

³ Ee re ka ñ nü taabal kidiği di u lii kuworikpasa hu nyuu, a baa, "Ma na! Laglagi no Wüsü saa u bee nihuwbisi tiyan ne. U beel-ba si pe hoŋ ba yaa u nala. Wüsü tu si we ba lee, a yaa ba Wüsü."

⁴ U si tıgı ba sunul bulon ta. Svı koo tıkyogi koo wiile bil bi si we don, ba ten lee kidiği bulon me bil bi si wı, beewiya wıbınıya bulon para re."

⁵ Ee re nal hu aa hoj kuworikpasa hu nyuu baa, "Ma na! Laglagi no η
kañ kina bulon kù birimi kfalya re." Añ bul basi tiya η a baa, "Sabi wiya
no η aa basa, beewiya ba yaa witu re, a maga dì nal bulon laa ba di."

6 Ee re ka u bil basi tya n a baa, "Wu bulon tene re! Miyan ne yaa Alfa abee Omega, wu bulon lipiilii abee wu bulon litenii. Nal hu bulon nuyuwasi a kana, n si yaa nu bulo hu tyaq nu hu aa tya mibol aa bul a tya u waasv.

⁷ Nal hv buloŋ aa ko wuwo yuwo di, v re sì na kına no buloŋ. N sì yaa v Wusi, di v me yaa n̄ biye.

⁸ Ame kambinna, abee nala hu aa bi laa ij di, abee nala hu aa yaa bisin wiya, abee nikpuula, abee sɔ̄ɔ̄ɔ̄ɔ̄ɔ̄, abee daaluliye tūmma, abee vugumarula, abee winyiyela, lee hu ba aa si we re yaa gyiribuyi dij hu aa pina gee anu nūpaal tuyān. Nyē re yaa suulhya hu.”

Gyerusalemfalui hv

⁹ Ee re malıksı bape hu aa kolo tahaŋsı bape hu aa suwo abee balo-kateŋse bape hu kıldıgi ko bası tiya ɳ a baa, "Ko dı ɳ daga ı haanı hu Pebiye hu aa sı kpa."

¹⁰ Εε ρε Wiyesi Welii hu ko laa η tuja, ka malika hu kpa η kan gyuŋ doginbal kidiŋ aa gyuna yuga nyuu. Doŋ ne u daga η Wuisi Təbal hu ba aa yiri Gyerusalem, Wuisi aa leŋ u lu wuisibee ko ki tuu.

¹¹ Wıısı gañdari gyı we tıo hı tiyan a leŋ u buloŋ kyaanı, a ki nyıolsı geee anıı sıfiyan buyı kıldıgı ba aa yırı gyasıpa, an kyaanı geee anıı nyagısa.

12 Ba gyi saa gyebibal aa gyina re a baari too hu ko ban. Gyebib hú gyi kan pagisi fi abee baliya re, malikasi fi abee baliya siŋ ki po pagisi hú, ka ba sabi Iziral tumma bekyige fi abee baliya hú fene a we pagisi hú borisi tivan.

13 Түнөмөи дүлән гың калы пагысы бото ре, түнүү дүлән мө калы пагысы бото, айырсын нодуун дүлән калы пагысы бото, ка айырсын ногөбө дүлән мө калы пагысы бото.

¹⁴ Buwa fi abee baluya re ba gyi kpa biŋ gyebibii hu aa baru tɔɔ hu memii, ka ba sabu Pebive hu kpambisi fi abee baluya hu fene a we huwa no tuyan-

15 Malika hu aa bası wiya ŋ lee kol salıñ daamagisü re di u kañ magisi
t̄hab h̄u abee pagisi abee ḡyebive bulon

17 Malhia hu gyi magisi bee hu gyebii me re anu nihuobisi aa magisi kina ges- di u gyinu yaa naansunyuwa kɔɔsi haluya abee fi bee badu.

18 Buysi hu ba aa yiri gyasipa re ba kpa saa gyebii hu aa baari bee hu, anka bee hu tu bulon ke yaa salma, u bulon kyaani geee anii nyagisa.

¹⁹ Ba kpaa sıfıyaŋ buwa iriŋ iriŋ aa welieye re a kpiyeri gyebii hu aa baari bee hu gyememii. Laasiya buyu hu ba aa kpaa biŋ gyebii hu memii feŋ ne gyasipa, lyia tūna hu me feŋ ne safaya, too tūna hu me feŋ ne ageti, naa tūna hu me feŋ ne emaraldi,

²⁰ nəc tūna hū feñ ne onisi, dūv tūna hū me feñ ne kaneçliyan, pəe tūna hū me feñ ne kirisolati, kyori tūna hū me feñ ne beril, nibi tūna hū me feñ ne topasi, fi tūna hū me feñ ne kirisopirasi, fi bee kıldıgi tūna hū me feñ ne gyasinti, fi bee balıva tūna hū me feñ ne ametisi.

21 Pagısı fi bee balya hu buloŋ yaa gyiijbiweliye ba aa yiri pœelisi fi bee balya re, ba kpa pœel-digi a mari paga buloŋ. Nmaŋbal hu aa piŋ bee hu tiyan buloŋ me yaa salinjtu duŋ ne, a ki kyaani gœe anu nyagisa.

22 N fa bi naa wukywawldiya buloŋ bee hu tiyan beewiya á Tüna Wüsü, dee buloŋ tüna abee Pebiye hu tüti we doŋ ne ba ki kyuwali ba lee ke buloŋ tiyan.

23 Wüpçisü koo pene daa leŋ bee hu kyaani, beewiya Wüsü gaŋdarı re kyaana ki we u tiyan. Pebiye hu me yaa u füntina.

24 U puloŋ tiyan ne dunıya nala buloŋ si we. Dunıya kuworo buloŋ me si kaŋ ba duwa ko gyuu u tiyan.

25 Ba bi si maakyiye kaŋ bee hu paga to kyee kidiŋ buloŋ, beewiya tebine tuwo doŋ.

26 Ba si kaŋ paalvusi buloŋ nala duwa abee ba gaŋdaa-kına ko gyuu doŋ.

27 Amé kui ke buloŋ aa kaŋ bisin, koo nal buloŋ aa yaa hüsü wiya koo a ki nyiya wiya, ba kidiŋ buloŋ bi si maakyiye gyuu bee no, see nala hu fene ba aa saba we Pebiye hu Mı̄bol Ten hu tiyan.

22

1 Ee re malika hu bıl daga ŋ fuwo hu nü aa tiya mı̄bol. N na nü hu di u pulla gœe peretete aŋ kyaani gœe anu nyagisa, a pallı lu Wüsü abee Pebiye hu kuworikpasa hu tiyan,

2 a tıŋ tobal hu nmaŋbal tutuŋ ki tuu, ka Mı̄bol Tiya hu me sıŋ fuwo hu kyolli balya hu buloŋ tiyan. Tiya hu aa nɔnɔ naaŋsiunyowa fi bee balya re bına buloŋ. Ee daga nü pene buloŋ, u aa nɔnɔ re. Tiya hu paaponni yaa luliye re paalvusi buloŋ nala ba kpa ki tıbı ba tıı.

3 Kui ke buloŋ aa yaa Wüsü sına bi si we bee no tiyan. Wüsü abee Pebiye hu kuworikpasa hu si sıŋ doŋ, ka u nala ki kyuwali u.

4 Ba si na Wüsü abee ba sıbii, ka di u fej we ba tilli tiyan.

5 Tebine bıl bi si we doŋ, di ba bıl ki kye füntınsı koo wüpçisü, beewiya á Tüna Wüsü re si yaa ba puloŋ, ka di ba di koro a kaŋ ki mu maakyiye buloŋ.

6 Ee re malika hu bıl bası tiya ŋ a baa, "Wiya no yaa wıtı re, a maga di nal buloŋ laa ba di. Á Tüna Wüsü, nal hu aa kpa u Wiyesi Welii hu we u tıŋdaala tiyan, u re tima ŋ di ŋ ko bası wiya hu aa bi si pıusı aŋ yaa a tiya u nala."

Yesu koyi

7 Yesu baa, "Ma na! N bi si pıusı ka di ŋ ko! Nyusuntumma re yaa nala hu aa tıŋ wiya hu ba aa basa teŋ no tiyan anu ba si yaa lagılagı no abee maakyiye."

8 Miyan Gyooŋ ne yaa nal hu aa nü aŋ na wiya no buloŋ. N aa nü aŋ na wiya no buloŋ ko teŋ, ŋ tuu gbinni malika hu aa kpaa wiya no daga ŋ sıya tiyan, a ki kye di ŋ kyuwali u.

9 Ee re u bası tiya ŋ abaa, "Ta yaa gœe! N beel-i, abee i döŋtınsı Wüsü tıŋdaala abee nala hu buloŋ aa tıŋ wiya hu aa we teŋ no tiyan, á buloŋ yaa Wüsü tıŋtunna re. Wüsü duŋ ne maga i ki kyuwali u."

10 Ee re u bıl bası tiya ŋ abaa, "Ta kpaa wiya no ba aa basa teŋ no tiyan anu ba si yaa lagılagı no abee maakyiye a faŋa, beewiya saŋa hu wiya no aa si yaa kpaga re."

11 Ee wiya, ma leŋ di nala hu aa yaa wibomo mari ki yaa wibomo, a leŋ di nala hu aa yaa bisin wiya me mari ki yaa bisin wiya. Ma leŋ di nala hu

aa yaa wiya hu aa kpaa ñmanii me mari ki yaa wiya hu aa kpaa ñmanii, a lej di nala hu aa kpaa ba tu tiya Wisi me mari kpa ba tu tiya Wisi.”

12 Yesu baa, “Ma na! N bi si pusi ka di ñ ko! N si ko tuñ nal bulon a maga wiya hu v aa yaa.

13 Miyan ne yaa Alfaabee Omega, nal hu aa laasiyaabee nal hu aa laa hal, wu bulon lipiiliabee wu bulon litenii.

14 Nyusuntumma re yaa nala hu aa sasi ba ganni ba kyaani, di ba na ñmanii a tuñ tobal hu pagisi a gyuu bee hu a di mubol tiya hu neno.

15 Ame nala no irin ke re si siñ bee hu gyanhal tyan. Ba aa re yaa nala hu aa yaa bisin wiya,abee daaluliye timma,abee soñsonno,abee nikpuvla,abee vugmarila,abee nala hu bulon aa kyo winyiyel a ki nyiya wiya.”

16 Ee re Yesu baa, “Miyan ne tuma ñ malika ma lee di v ko basi wiya no tya nala hu aa laa ñ wiya di a ki lanñi lee bulon tyan. N yaa Deviti doho nal le. Miyan ne yaa nonyuwa aa kyaani sigballinyuwa.”

17 Ee re Wiyesi Welii hu abee haan hu Pebiye hu aa kye di v kpa basi abaa, “Ko.” Nal hu bulon aa nii wu no, v me baa, “Ko.” Nal hu bulon niunywasi a kana, v ko. Nal hu bulon me aa kye, v laa nii hu aa tya mubol ba aa kpaa ki tiya waasu waasu.

Wíkatenje

18 Nala hu bulon aa nii wiya hu ba aa basa teñ no tyan anii ba si yaa lagulagi no abee maakyiye, miyan Gyooñ ne basi ki tiya ma abee ñ sıfıyası bulon di ma gyuñ tiya ma tu welin abee wiya no. Di nal bulon ne ko kpa widuma pe wiya no tyan, Wisi si kpa baloni hu wiya ba aa basa teñ no tyan a pe dögisi v.

19 Di nal bulon me re ko lu widigi ta wiya no tyan, tol hu v aa kana Mubol Tiya hu wiya ba aa basa teñ no tyan neno tyan, Wisi si kanj ba laa, an bi si lej di v gyuu Wisi tobal hu wiya me ba aa basa teñ no tyan.

20 Nal hu aa dii wiya no bulon dansiya, v basa re abaa, “Witu re! N bi si pusi ka di ñ ko.” Ee re ñ baa, “Am! Ko, á Tuna Yesu.”

21 Á Tuna Yesu bonye si we Wisi nala bulon lee. Ami.